

P. LUKATSI joonistus.

NLKP Keskkomiteele
NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumile
NSV Liidu Ministrite Nõukogule
Üleliidulisele Ametiühingute Kesknõukogule

Meie, Tööpunalipu ordeniga Tartu Riikliku Ülikooli õppejõud, töölised, teenistujad ja üliõpilased, kogunenud Nõukogude Liidu 50. aastapäevale pühendatud pidulikule aktusele, saadame tulise tervituse Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei Keskkomiteele, Ülemnõukogu Presiidiumile, Ministrite Nõukogule ja Üleliidulisele Ametiühingute Kesknõukogule.

1944. a. raskel sõjasügisel, mõni kuu pärast Tartu vabastamist alustas taas tegevust Tartu Riiklik Ülikool. Sellest ajast on möödunud 28 töö- ja tulemusterohket aastat, mille vältel on meie ülikool tõusnud Nõukogudemaa kõrgemate koolide esiritta.

28 sõjajärgse aasta jooksul on Tartu Riiklik Ülikool valmistanud ette ligemale 17 000 kõrgema haridusega nõukogude spetsialisti, kes edukalt töötavad meie maa majanduse, kultuuri, riikliku korra ja tervishoiu arendamiseks ja tugevdamiseks. Meie vana *alma mater* on kujunenud loova teadusliku mõtte tunnustatud keskuseks, mida ühendavad tihedad sidemed Nõukogude Liidu paljude kõrgemate koolide ning teaduslike asutustega. Silmapaistev on olnud ülikooli osa teadlaste kaadri ettevalmistamisel. Sõjajärgsetel aastatel on siin kaitstud 1068 doktori- ja kandidaadiväitekirja.

Tugevnenud on meie ülikooli materiaalne baas. Eriti suured muudatused on selles osas toimumas 1970. aastatel, mil Eestimaa Kommunistliku Partei Keskkomitee ja vabariigi valitsuse otsesel kaasabil on asutud Tartu Riikliku Ülikooli laialdasele väljaehitamisele kaasaja nõuete tasemel, üliõpilaste ja õppejõudude olmetingimuste parandamisele.

Meie ülikooli juhtivaks jõuks on parteiorganisatsioon. Esimese sõjajärgse aasta sügisel töötas ja õppis Tartu Riiklikus Ülikoolis 36 kommunisti. 1972. aastal ulatub ülikooli kommunistide arv kaugelt üle 500.

Ülikooli komsomoliorganisatsioon on oma 3900 liikmega vabariigi üks suuremaid. Komsomol suunab üliõpilasi aktiivselt osa võtma ühiskondlikust elust, suvisest tootvast tööst, isetegevusest, eelkõige aga hästi õppima ja tegelema teadusega, et põhjalikult omandada tulevane eriala ja saada ideelis-teoreetiline karastus.

Läbi sajandite on meie vana ülikool olnud paljurahvuseline õppeasutus. Ülikooli progressiivsed internatsionaalsed traditsioonid on pidevalt laienenud ja tugevnenud, omandades nõukogude korra tingimustes uue, kõrgema taseme. Meie võimsa liitriigi juubeliaastal tunneme erilise selgusega rahvaste sõpruse ja koostöö edasiviivat jõudu.

Võttes vastu meile omistatud kõrge autasu — NSV Liidu 50. aastapäeva juubeliaumärgi, anname lubaduse töötada ja õppida veelgi tulemusrikkamalt ja viljakamalt, et anda senisest tõhusam panus kommunismi ehitamise õilsasse üritusse.

Tartu Riikliku Ülikooli pidulikust aktusest osavõtjad

Tartu, 29. detsember 1972

Uusaasta-õnnitlusi

Uusaastaõnnitlused saatsid meile Leningradi A. A. Ždanovi nim. Riiklik Ülikool, Vilniuse V. Kapsukase nim. Riiklik Ülikool, Užgorodi Riiklik Ülikool, Baškiiri Riiklik Ülikool, Praha Ülikool, Mordva N. P. Ogarjovi nim. Ülikool, Kalinini Riiklik Ülikool, Jakutski Riiklik Ülikool, Petrozavodski O. V. Kuusise nim. Riiklik Ülikool, Tallinna Riiklik Konservatoorium, Eesti Põllumajanduse Akadeemia, Eesti NSV haridusminister F. Eisen, ENSV Riiklik Akadeemiline Teater «Vanemuine», Tallinna Pedagoogiline Instituut, ENSV Riiklik Kunstiinstituut, Tallinna Polütehniline Instituut jpt.

«Tänane päev läheb ülikooli ajalukku»

Kuidagi eriliselt värviergas oli aula reedel, 29. detsembri õhtupoolikul. Viieteistkümne liiduvabariigi lipud. Punasel kilbil lakooniline loosung «NSVL 50». Filmi- ja fotomeeste lampide pimestav valgus. Rõdul orkester ja koorid. Saal täis õppejõude, teenistujaid, töölisi, üliõpilasi. Presiidiumis ülikooli juhtkond, teaduskondade dekaanid ja külalised: EKP Keskkomitee sekretär Vaino Väljas, ENSV kõrgema ja keskerihariduse minister Aare Purga, EKP Tartu Linnakomitee I sekretär Johannes Lott.

Nõukogude Liidu moodustamise poolsaja juubelile pühendatud aktuse avab ülikooli parteikomitee sekretär J. Reimand. Orkestrihelide saatel tuuakse aulasse ülikooli lipp. Kõlavad hümnid.

Pidukõne peab NSV Liidu Liidunõukogu saadik, ülikooli rektor professor Arnold Koop. Meie *alma mater*'i laialdastest internatsionaalsetest sidemetest teeb ettekande teadusala prorektor Johannes Tammeorg. Saabub aktuse kõige pidulikum hetk. Vaino Väljas õnnitleb Tööpunalipu ordeniga Tartu Riiklikku Ülikooli, avaldab tunnustust meie kollektiivi saavutustele nõukogude teaduse ja kõrgema hariduse arendamisel, kommunismiehitajate kasvatamisel ja annab rektorile üle NLKP Keskkomitee, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi, NSV Liidu Ministrite Nõukogu ja ÜAÜKN-i juubeliaumärgi.

Oma vastuses ütleb A. Koop: «Tänane päev läheb kindlasti ülikooli ajalukku. Kõrge autasu jääb meile kõigile alatiseks mälestuseks nendest päevadest, sellest suurest ja viljakast tööst, mida sajad ja tuhanded meie kollektiivi liikmed tegid Nõukogude Liidu juubeli tähistamiseks. See on tunnustus, mis aga ühtaegu kohustab meid edaspidi töötama veelgi paremini, veelgi tulemusrikkamalt. Tõestagem siis uuel aastal oma tubli tööga, et partei, valitsuse ja ametiühingute kõrge autasu on antud väärikatesse kätesse.»

Kõnetooli tulevad akadeemik professor Paul Ariste ja üliõpilane Tiit Koldits, kes tänavad kollektiivile osutatud usalduse eest, rõhutavad meie vana ülikooli internatsionaalseid sidemeid, nõukogude rahvaste suurt sõprust.

Õnnitleb minister A. Purga. «Meie

(Järg lk. 2)

HEAD UUT AASTAT!

Aulas 29. dets. 1972 E. SAKI fotod

«Tänane päev...»

(Algus 1. lk.)

ministeeriumi süsteemis oli Tartu Riiklik Ülikool ainukene, kes pälvis kõrge autasu. Ees seisab uus poolsajand, kus ehitatakse edasi juba olemasolevale baasile, kus meie edasiliikumine kiireneb veelgi.»

«Tartlased on ülimalt rõõmsad, et meie linnale antud kahest juubeliaumärgist kuulub üks lugupeetud Tartu Riiklikule Ülikoolile,» ütleb oma õnnitluses J. Lott. «NLKP XXIV kongressi otsuste elluviimisel on TRÜ teadlased viimastel aastatel veelgi tihendanud sidemeid eluga, Tartu linna probleemidega, osutanud hinnatavat abi praktikale.» Partei linnakomitee sekretär annab üle linnakomitee ja Tartu Linna TSN Täitevkomitee aukirjad neile õppejõududele, kes pikema aja jooksul on eriti silma paistnud linna ja ülikooli koostöö tugevdamisel. Tugev käepigistus ja mürtsuv tušš Zinaida Saarele, Jaroslav Raidile, Paul Vihalemmale ja Hilda Moosbergile. Linnakomitee tänukirjad saavad parteiaktivistid Saima Aron, Ado Truupõld, Aadu Loog, Olaf Klaassen ja Lembit Allikmets.

Ülikooli kirja autasustanud organitele loeb ette A. Metsa. Kestev aplaus kiidab kirja teksti heaks.

Saraatovi RÜ juubelitervituse annab koosolekule edasi ülikooli puhkpilliorkestri liige Toomas Laaneloog. Esines ju alles äsja meie orkester Saraatovis korraldatud pidulikul festivalil, esines hästi ja tõi kaasa pälvitud tunnustuse.

Kõlavad ülikooli kammerkoori ja Akadeemilise Meeskoori laul. Aktus lõpeb lauluga «Suur ja lai on maa» kooride ja orkestri ühises võimsas ettekandes.

Aula tühjeneb pikkamööda. All fuajees uudistatakse uut autahvlit, TRÜ fotokroonika esimest väljaannet. Ülikooli lehe juubelinumbrist loetakse rektori käskkirja, milles suurele grupile ülikooli töötajatele avaldatakse kiitust seoses NSV Liidu 50. aastapäevaga.

Õnnitlused meie ülikoolile NSVL 50. aastapäeva puhul

NSV Liidu moodustamise 50. aastapäeva puhul saabusid meie ülikooliperele õnnitlused Üleliiduliselt Ametiühingute Kesknõukogult, ENSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitjalt Arnold Greenilt, EPA rektorilt ning paljudelt teistelt ühiskondlikelt organisatsioonidelt ja üksikisikutelt.

Rohkem tähelepanu üliõpilaste SKB-dele!

Tänapäev nõuab üha rohkem loomingulise potentsiaaliga inseneritehnilisi töötajaid, mistõttu pidevalt suureneb ka üliõpilaste tehnilis-loomingulise töö tähtsus.

Eespool öeldu leiab kinnitust Kiievi Ehitusinseneride Instituudi õppeprotsessi teadusliku organiseerimise laboratooriumi juhataja G. Taukatši uurimustes. Neis vaadeldakse õppimist kõrgemas tehnikakoolis (teatud määral ka reaalainete õpetamist mittetehnilistes õppeasutustes) kui õppejõu juhendamisel toimuvat täiskasvanud inimeste tööprotsessi, mille käigus omandatakse eriala kogemused ja vilumused. Peale selle on vajalikud ka tootmisprotsessi organiseerimise ja juhtimise oskused.

Kõrgemate tehniliste õppeasutuste üliõpilased puutuvad tehnilis-loomingulise tööga kokku mitmel eri tasemel: õppetöös, õppetöövälises teaduslikus töös, praktilises töös (õppepraktika, tööpraktika, töö eriala väljaspool õppeplaani jms.).

Mitmetes kõrgemates tehnikakoolides on üsna põhjalikult uuritud kohustuslikku õppeprotsessi tervikuna ja mõningate tehniliste erialade kohta eraldi. Neis käsitletakse spetsialistide ajakohast ettevalmistamist erinevatest vaatevinklitest.

Olulisematest uurimustest võiks märkida näiteks G. Taukatši ja A. Molibog'i uurimisi (Minski Polütehniline Instituut). Üliõpilaste õppevälist teaduslikku ja praktilist tööd ei ole seni üldse teoreetiliselt uuritud, kuigi mõningates kõrgemates koolides on neil aladel küllalt positiivseid kogemusi.

Humanitaaralade nooremate kursuste üliõpilastel on loominguline töö raskendatud, seevastu Kaunase Polütehnilise Instituudi kogemuste kohaselt on reaalalade nooremate kursuste üliõpilastel täiesti võimalik juba praktilise õppetöö käigus osa võtta tehnilis-loomingulisest tööst, näiteks praktikumide sisustamisest või moderniseerimisest vms. Vanematel kursustel on võimalik tehniline looming juba kõrgemal spetsiaalse konstrueerimistegevuse tasemel, näiteks üliõpilase teadusliku töö või tööpraktika korras uute tehniliste lahenduste loomine või leiutustegevus, kusjuures tehnilised ideed tuleb lõpuni realiseerida.

Üliõpilaste tehnilis-loomingulise töö paljud seaduspärasused tulenevad iseseisva teadusliku või erialase töö üldistest seaduspärasustest.

Tehnilis-loomingulise töö protsess selle kõrgemal tasemel on üldiselt pikaajaline ja jääb seepärast üliõpilastel õppeaja vältel tihti lõpetamata. Selle lühendamiseks on mitmel pool loodud üliõpilaste spetsiaalsed konstrueerimisbürood (SKB-d), kusjuures mõned neist töötavad lepingu alusel (näiteks Kaunase Polütehnilises Instituudis).

SKB-d võimaldavad kiirendada spetsialisti kujunemisprotsessi, korrigeerida õppeprogramme, omandada tulevastel spetsialistidel kollektiivi juhtimise ja tööprotsessi organiseerimise oskusi.

SKB nimetatud eeliseid on võimalik realiseerida, kui töö teostajail rahuldatakse nii informatiivne, tunnetuslik kui ka emotsionaalne vajadus.

Objektiivseid eeldusi kui ka üliõpilaste subjektiivset valmisolekut näitavad ka TRÜ ÜKTÜ Büroo korraldatud ankeedi tulemused (ÜTÜ-I). Nii kujutleb enamik TRÜ üliõpilasi (73%) oma tulevast tööd sellisena, mis võimaldab tegelda teadusliku tööga, 27% seostab oma tulevase elukutse ainult praktilise erialase tööga. Sellest tulenevalt on üliõpilaste arvates õppetegevuse praktilised vormid ning mitteprofessionaalse tegevuse praktilised liigid küllalt olulised. Kõrgema kooli pedagoogikaalases uurimistöös tuleks seda lõiku vaadelda paralleelselt üliõpilaste SKB väljaarendamisega. Siingi oleks vaja süsteemset uurimisprogrammi.

Üliõpilaste tehnilis-loomingulise töö kompleksse uurimisel ootab kõigepealt fikseerimist süsteemi algolek nii kohustusliku õppetöö (praktikumid) kui ka ÜTÜ raamides tehtava konstrueerimistöö või muu tehnilise töö osas.

TRÜ ÜKTÜ Büroo ankeedi «ÜTÜ-I» andmetest selgus, et konstrueerimistööga tegeleb praegu ÜTÜ liikmeid 5,6% ja mitte ÜTÜ liikmeid 1,4% üliõpilaskonnast, s. o. 22 üliõpilast 518-st küsitletust. Kõrgemates tehnikakoolides peaksid need arvud arvatavasti suuremad olema.

Selleks et üliõpilaste tehnilis-loomingulise töö kulgeks vajaduste kohaselt, nõuab erilist tähelepanu nende tööde juhendamine. Juhendaja peab kõigepealt olema kõrge kvalifikatsiooniga spetsialist, kes tunneb põhjalikult lahendatavat tehnilist probleemi. Samuti on vajalik, et juhendaja annaks tehnilise konstrueerimiseks sisulise idee ja juhendaks tööd ühtlasi metoodiliselt. Teiste sõnadega, praktiliste üliõpilastööde juhendamine peab toimuma erinevatel tasemetel, juhendama peab nii õppejõud (teoreetilis-metoodiliselt) kui ka insener (tehnilistes küsimustes).

Ka üliõpilaste endi töö SKB-s peab olema eritasemeline: n.-ö. «meistri» (vanema kursuse üliõpilane, kellel peale praktiliste oskuste ja vilumuste on ka mõningaid organisatsioonilisi kogemusi), «selli» (vahepealne e. üleminekuetapp) ja «õpipoisi» (konstrueerimistöö seisukohalt algaja üliõpilane) tasemel.

Üliõpilaste tehnilis-loominguline töö sõltub väga palju ka nn. ekstensiivsest faktorist. Selline töö pole teostatav ühiskondlikel alustel.

Nende tingimuste mittearvestamisel võib tööde teostamise efektiivsus olla erinev ja sageli küsitav. Nii näiteks on üleliiduliselt üliõpilaste SKB-des üle-eelmisel aastal tehtud lepingulisi töid 10 miljoni rubla ulatuses, kusjuures osa võttis umbes 40 000 üliõpilast, seega 250 rbl. eest ühe üliõpilase kohta. Kaunase Polütehnilise Instituudi üliõpilaste SKB-s tehti samal ajal lepingulisi praktilisi töid 0,5 miljoni rubla eest, kusjuures osa võttis 500 üliõpilast, s. t. iga Kaunase Polütehnilise Instituudi SKB tööst osavõtnud üliõpilase kohta tuli lepingulisi töid ca 1000.— rbl. eest (vastav näitaja neli korda suurem kui vastav üleliiduline keskmine). Kaunase Polütehnilise Instituudi saavutused tulenevad mitmetasemelisest kvalifitseeritud juhendamisest ja sellest, et töö resultaadid leiavad rahvamajanduses ja teaduses peaaegu täielikku rakendamist.

Juhul kui üliõpilaste tehniline looming mingitel põhjustel ei leia rakendamist, võib kõigil SKB organisatsiooni kuulujatel (õppejõud, insenerid, üliõpilased) kaduda huvi selle töö vastu.

Eelöeldu põhjal võib järeldada: SKB-del on kõrgema haridusega spetsialistide koolitamisel ja kasvatamisel küllaltki oluline osa. Kõigepealt aitab SKB kaasa õppetööle, aitab kujundada nii organisatsioonilise kui ka juhtimistöö oskusi ning peale selle võimaldab täita rahvamajanduse tellimusi.

Paljud üliõpilaste tehnilis-loomingulise töö probleemid langevad ühte probleemidega, millega tegelevad ka spetsialisti kujundamise kõigi teiste probleemide uurijad. Pedagoogilise eksperimendi suhteline lihtsus SKB-s annab võimaluse üldiste järelduste kiiremaks kontrollimiseks.

E. PEETS

ACTA DIURNA

Aastas on kaksteist kuud

JAANUAR

Me tusameelne talv. Näpuotsaga lund, vaid korraks kamaluga külma. Ja seda, nagu ikka, kaugõppe sessiooni ajal, mil üle 1600 töö kõrvalt õppija on Tartusse kokku sõitnud. Siis jälle ligane sula.

Eksamid lähevad aga oma rada. Kui hiljem prorektorid arvud kokku löövad, ilmneb, et kõigi arvestuste-eksamitega tuli toime 80,9% statsionaarsetest ja 36,4% mittestatsionaarsetest. Parima õppeedukusega on tulevased juristid, kehakultuurlased ja majandusmehed. Võrreldes eelmise õppeaastaga tehakse küll kukesamm edasi (+0,7%), mida aga uue viisaastaku esimese aasta kohta peetakse liiga napiks.

Teadusliku töö põld on andnud jämedama iva. 1971. a. ilmus ülikooli õpetatud meeste-naiste sulest kokku 179 raamatut ja 1302 artiklit, neist 314 üleliidulistes ja 70 rajatagustes väljaannetes. Doktoriväitekirju kaitsti 10, kandidaadidissertatsioone 42, seega ⅓ võrra enam kui 1970. aastal. Realiseeriti 226 lepingulist tööd 849 000. rubla eest.

Saab teatavaks meie *alma materi* kõrgema autasu — ülikooli medali statuut ja väliskuju.

VEEBRUAR

Kevadsemester algab endiselt napi lume ja suure sulaga. Lund võib näha peamiselt teleekraanil, kui antakse edasi Sapporo taliolümpiat.

Nõukogude Liidu juubeliaasta. Koostatakse plaane selle suure sündmuse laialdaseks ja väärikaks tähistamiseks. Tihenevad sidemed meie maa teiste kõrgemate koolidega. Vastukülaskäigule saabub Tomski RÜ koorikapell, kes annab aulas kaks suurepärast kontserti.

Kuu viimasel dekaadil on tähelepanu keskpunktis ülikooli sõjamehed ja sõjaveteranid. Viiakse läbi ulatuslikumad tsiviilkaitse õppused, mis Ajaloo-Keele- ja Füüsika-Keemiateaduskonnas hästi korda lähevad.

Üks päev kuus ja aastas rohkem. Seda asjaolu ruttab kasutama ühingu «Teadus» TRÜ organisatsioon, et pidada 29. II ära oma VI konverents. 1971. a. põhinäitajad: 2456 loengut 348 liikmelt. 10 aastaga on ülikooli lektorid pidanud 20 000 loengut, seda nii Tartus kui kogu vabariigis.

Leningradi maantee uues ühiselamus avatakse 52-kohaline selvesöökla. Soe toit sadadele üliõpilastele, hinnad mõõdukad, järjekorrad lühikesed. Rektoraadis aga aetakse ühiselamute aktiiviga õige karmi juttu. Asja eest vastutama seatud vanemad seltsimehed tõdevad, et kord ülikooli ühiskodudes jätab veel paljuski soovida. Oma on, aga valitsust veel ei ole.

MÄRTS

Rektor kiidab 8. märtsi puhul käskkirjas meie kollektiivi tublimaid naisi ja kutsub (koos ametiühinguga) neid kohvile (selle sõna kõige meeldivamas tähenduses). Ülikooli kohvikus toimub karske ja kaunis koosistumine.

Meie komsomoli delegatsioon võtab osa ELKNÜ XVI kongressist. Kõrgemate koolide osas jääb seal kõlama mõte — komsomoliorganisatsiooni peamine ülesanne on üliõpilaste sotsiaalse vastutustunde tõstmine.

Diplomandidel selguvad tulevased töökohad. Suunamine kulgeb (diplomaatilises keeles väljendatuna) poolte vastastikuse mõistmise õhkkonnas.

Arstiteaduskonnas peetakse NSV Liidu juubelile pühendatud teaduslik konverents, mis kujuneb sõnaja osavõturohkeks.

Meie ülikooli külastab 150 haridustegelast Kanadast ja Ameerika Ühendriikidest, põhiliselt sealsete kõrgkoolide rektorid, prorektorid ja dekaanid (koos abikaasadega). Vastuvõtt meie rektori juures. Ülikooli töökorralduse tutvustamine. Küsimused-vastused. Ringkäik Teaduslikus Raamatukogus. Leningradist Tallinna kaudu tulid, Moskvasse, Sofiasse ja Pariisi läksid. Sinna vahele mahtus Tartu.

Ülikooli komsomol võtab vastu Norra vasakpoolse üliõpilasorganisatsiooni «Norges Unge Venstre» delegatsiooni.

TRÜ lasketiirus algab VTK uue kompleksi normide täitmine. Kõneoskuse kool, vaatamata kokkusulanud kuulajaskonnale, rühib visalt esimese tegevusaasta lõpu poole.

APRILL

Kuu keskne sündmus — NSV Liidu 50. aastapäevale pühendatud esimesed rahvaste sõpruse päevad TRÜ-s. Deviis: «Jääme truuks proletaarse internatsionalismi printsiipidele». Külla on tulnud paarkümmend delegatsiooni ligidalt ja kaugelt. Kolme päeva (21.—23. aprillini) mahuvad lillede asetamine V. I. Lenini mälestussamba jalamile, kohtumine töölisnoortega, suur üliõpilasball «Vanemuise» kontserdisaalis, sõprusõhtu, vastuvõtt rektoraadis, pressikonverents, Tallinna Riikliku Konservatooriumi üliõpilaste kontsert.

Teaduslik Raamatukogu tähistab rahvusvahelist raamatuaastat konverentsiga. Kahe päevaga kuulatakse 14 ettekannet tartlastelt, tallinlastelt ja vilniuslastelt.

ÜTÜ peab teaduskonniti üliõpilasteadurite konverentse. EÜE alustab rühmade komplekteerimist eelolevaks töösuveks. Õppejõud väisavad vabariigi keskkoole, tutvustamaks abiturientidele õppimisvõimalusi meie ülikoolis.

15. aprillil toimub suur laupäevak. Ligemale 5000 meie kollektiivi liiget teevad kokku 18 100 töötundi Toomemäe, ülikooli hoonete ja ühiselamute ümbruse korrastamiseks.

Laur Karu, Arstiteaduskonna lõpetanud noor mees, kes aastaid on silma paistnud meie komsomolielu ühe juhina, valitakse Tartu linna TSN Täitevkomitee esimehe asetäitjaks.

MAI

Ülikooli kolonnid 1. mai demonstratsioonil.

6. mai. Pidulik ja samaaegselt liigutav aktus aulas. Meenutatakse neid, kes Suure Isamaasõja karmidel aastatel andsid oma elu meie maa vabaduse ja sõltumatuse eest. Suures Isamaasõjas hukkunud 58 TRÜ õppejõu, üliõpilase ja teenistuja nimed raiutakse kuldkirjas memoriaaltahvlile, mis paigutatakse aula fuajeesse, nende omastele antakse üle kevadlilled.

Käärikul tulevad kokku sõjamehed-veteranid. Endisi võitlejaid tervitavad A. Green, J. Lott, A. Karu, A. Koop jt. Viiakse läbi veteranide laskevõistlus ja orienteerumismatk.

Kuu keskel kogunevad ülikooli kommunistid üldkoosolekule, et arutada oma osa ja vastutust NLKP XXIV kongressi otsuste elluviimisel ideelis-poliitilise kasvatustöö alal. Põhiettekande teeb EKP TRÜ komitee sekretär K. Koger.

TRÜ ÜKTUB algatusel toimub Käärikul kõrgema kooli pedagoogika-alane konverents. Esindatud on kõik Eesti NSV kõrgemad koolid, külalisi on Novosibirskist, Gorkist, Odessast.

Kuu lõpul tehakse algust diplomitööde kaitsmise ja riigieksamitega.

Selguvad tõlkevõistluse võitjad. Esikoht läheb V kursuse eesti filoloogile Anu Saluäärele. Ka kõik muud kohad antakse välja. Samas teatatakse uuest, NSV Liidu juubelile pühendatud tõlkevõistlusest.

Vorbusel peavad üliõpilased kevadpidu. Rahvast ja päikest rohkem kui kunagi varem. Ka ülikooli klubis toimub otsustav pööre — Kehakultuuriteaduskonna poiste algatusel lüüakse kord majja. Ülikooli klubi pole koht kontvõõrastele.

JUUNI

Eksamid, eksamid, eksamid. Kuu lõpul on ligemale nädalapäevad varjus oma +28°. Eksamitulemustest ilmneb, et suvine soe on vastamiseks mõnevõrra soodsam kui talvine külm. Statsionaarsetest õiendab kõik eksamid-arvestused 82,2%. Teaduskondadest on esirinnas Kehakultuuri-, Ajaloo-Keele- ja Majandusteaduskond.

Mõtlemapanevalt palju on võlglasi — 14,2% üliõpilaskonnast ehk 447 noort inimest, kes kõigi eelduste kohaselt võiksid ja peaksid hästi õppima. Õppeaasta vältel eksmatrikuleeritakse edasijõudmatuse tõttu 182 üliõpilast.

Aulas hakkab orkester mürtsuma tušši ligi 600-le lõpetajale, keda *Alma mater Tartuensis* saadab kõrgema haridusega spetsialistidena 1972. aastal ellu.

Nagu igal olümpiaaastal kogunevad ka nüüd Tartusse ja Käärikule Kehakultuuriteaduskonna lõpetanud. Sedapuhku tuleb kokku ligi 300 meest ja naist. Ülikoolil on, mille üle uhkust tunda: korvpallinaiskond mängis end tagasi NSV Liidu esiliigasse. Korvpallimeeskond tuli vabariigi ja «Kalevi» meistriks, üliõpilaste esivõistlustest rääkimata. Samaga tulid toime meie naisvõrkpallurid. Väravpallinaiskond pälvis Eesti NSV meistri tiitli, kaotamata ühtegi mängu. Sulgpallis tõid ülikoolile tunnustust õed Reet ja Riina Valgmaa, lauatennises Rein Lindmäe.

Ent küllaga on ka kidasemaid probleeme: üliõpilane ja tippsport,

(Järg lk. 3)

ALEKSIS KIVI

«Ma elan!» Lausunud nii, sulges 1872. aasta jõulukuu viimasel päeval igaveseks silmad Aleksis Stenvall-Kivi. Need sõnad on järelmaailma kõrvus saanud sümboolse tähenduse, kuid mida parimas eas lahkunud kirjanik neil sõnul öelda tahtis, jääb meile igaveseks teadmata. Ja on's sel nii määravat tähtsust kui tõigal, et oma loominguga elab ta üha edasi, jõuliselt, mõjukalt, kui üks soome kaasaegse kirjanduse rajajaid.

Kivi ja ta loomingu uurimine põrkab reale raskustele. Temast on säilinud vaid üks autentne portree (seegi joonistatud kirjaniku surivoodil), ca 70 kirja ja sedelit (neistki suurem osa rahaasjade selgitamisi). Aastaid on soome kirjandusteadlased otsinud vastust küsimusele, kuidas sai mees, kes alles 23-aastaselt pääses ülikooli, kes kogu oma elu jooksul polnud reisinud Hämeenlinnast põhja poole, tunda nii hästi soome rahvast, et tema «Seitse venda» kujunes Soome kroonimatuks, kuid tõeliseks rahvaeeposeks. On ju seitsme venna ütlused muutunud Soomes üldisteks kõnekäändudeks, nende juhtumused saanud püsivaks rahvuslikuks varaks.

Aleksis Kivi elutee sai alguse 40 km Helsingist, kus ta sündis 10. oktoobril 1834. a. rätsepa pojana. Hariduse alged omandas ta vähenõudlikus külakoolis. 1847. aastast Helsingis jätkunud koolitee katkes puuduse tõttu 1852. aastal. Viis aastat kulus iseseisvalt üliõpilaseksamite ettevalmistamiseks. Ülikoolis köitsid teda F. Cygnaeuse esteetikaloengud, ka kuulab ta Lönnroti loenguid «Kalevalast» ja soome keelest. Kivi lemmikautoreiks on Cervantes, Dante, Homeros, Shakespeare. 1860. aastal sai ta «Kalevala»-ainelise näidendi «Kullervo» eest Soome Kirjanduse Seltsi auhinna ja valis vabakirjaniku tee, kuigi jäi veel mitmeks aastaks ülikooli kirjadesse. Aastad 1863—1871 veetis ta endast vanema rootslanna Charlotta Lönnqvisti majas. Viimase omakasupüüdmatu abi vabastas

Kivi neil aastail majanduslikest muredest ja aitas sel moel kaasa tema surematute teoste sündimisele. Kurnavad õpinguaastad, mitmete kaasaegsete (eriti prof. Ahlqvist-Oksase) materdav kriitika, viimastel aastatel ka alkoholism — kõik see tõi kirjaniku 1871. aastal Helsingi Lapinlahti vaimuhaiglasse. Haige kirjaniku viimane eluaasta möödus venna popsisaunas Tuusulas.

Suurema osa Kivi loomingust moodustavad näidendid. «Nõmmekingsepad» (1864, F. Tuglase eestinduses 1934, tõlke kordustrükk 1957) ja «Kihlus» (1866, A. Prantsu eestinduses 1906) on lopsakad talupojakomöödiad, mida edukalt mängiti paljudel (ka Eesti) lavadel ja mida «Seitsme venna» kõrval Kivi peateosteks peetakse.

Teatriajalooliselt on tähelepandav piibliaineline «Lea» (1869): selle näidendi esiettekandega sai alguse järjepidev soomekeelne teatritegevus.

Viimasel ajal on hakatud esile tõstma ka Kivi teisi draamasid: «Põgenikud», «Õlleretk Schleusingenis», «Canzio», samuti lühinäidendit «Öö ja päev» (1866, M. Lillenupu /Martin Lipu/ eestinduses 1884, ühtlasi ka esimene eraldi raamatuna ilmunud Kivi eestindus). Kui lisame 1866. aastal ilmunud luulekogu «Kanarbik», ongi ring täis ja olemegi tagasi Aleksis Kivi loomingu tippteose «Seitsme venna» juures, mis on ilmselt tuttav ka igale haritud eestlasele (F. Tuglase tõlgituna on «Seitse venda» ilmunud 1924, 1935, 1942. aastal. Nõukogude Eestis on teos ilmunud 1955. ja 1966. aastal, kokku 66 000 eksemplaris).

Määratu on Kivi mõju soome hilisemale kirjandusele. Temalt on õppinud Aho ja Leino, Sillanpää ja Haanpää, Viita ja Linna. Tõlgete kaudu on ta teosed tuntud pea kogu maailmas. Tõlkeid Kivi teostest (põhiliselt «Seitsmest vennast») leidub enam kui 20 keeles, nende hulgas vene, inglise, prantsuse, saksa, hispaania, jaapani keeles.

Sada aastat, mis lahutavad meid Kivi surmast, on temast teinud põhjanaabrite kirjanduse suurkuju, tunnustatud nime maailmakirjanduses, mehe, kelle teostel on palju austajaid ka Soome lahe lõunakaldal.

T. KULDSEPP

oma mätta otsast

Öeldakse, ei ole filoloogi, kes ühel või teisel määral poleks tegelnud kirjandusliku omaloominguga.

Ja ometi, nimesid, mida kohtab ülikooli ajalehe kirjanduseveergudel, on ootamatult vähe, needki ühed ja samad, pealegi suures osas mittefiloloogide omad.

Miks siis lakkab suur osa noori inimesi ülikooli astudes kirjutamast? Eesti filoloogina arvan järgmist.

Aga kui on nii!

Sellesse osakonda astunud elavad eelkõige üle ehmatuse, et viimne loominguline kirjapanek, mida neilt nõuti, oli sisseastumiskirjand (muide, olen kuulnud, et näit. matemaatikutele ei jäänud see viimaseks).

Tuldud on filoloogiasse üsna ebamääraste kujutlustega õpinguist, eelkõige huvist keele ja kirjanduse vastu. Mõned naiivsemad isegi mõttega siin kirjanikuks õppida. (Sellest saavad nad üsna ruttu lahti.)

Kindlasti aga usuti, et põhjalik kirjandusega tegelemine, mis siin ju alguse peab saama, arendab ka isiklikku loomingulist tegevust.

Aga ... arvukad üldained. Avastad, et nõutakse teadmisi, mitte **oskusi. Keegi ei küsi, et inimene, mis sa selle aine juures mõtled, vaid küsitakse, palju sa fakte, aastaarve jms. tead!** Eksamid ja kontrolltööd — need on rohkem mnemotestid kui arusaamise kontroll. Faktid on küll mõistmiseks hädavajalikud, aga mida sa hing teed elus paljaste faktidega, kui sa ei oska vaadata, mis nende taga on! Mõtlemine — **oskus**, looduse and — ei lähe sind siin eriti palju vaja.

Ainega töötades on kõige suurem soov sellega maha saada. Igatsetakse teatud kirjutust matriklisse, mitte aga asja tundma õppida.

Juhtub vahel, et huvi on kuhjaga, tuhnid kirglikult teostes, mõtled, tuletad, aga tulemuseks on, et ... Nii need, kes suurt tööd tegid kui ka need, kes niisama aine maha vilistasid, käivad kõik ühe mütsi alla. Aga kes meist siis nii teadlik on, et tööd ainult oma vaimse täiustamise huvides rabab ...

Enamiku ainete küsitlemise juures ei nõuta rohkem kui loengul käimist (statistika andmeil aga võtab loengu «ümbervehkimine» vähem aega kui seal istumine). Ja alles eksamiks õppides leiad, kui tore see aine võib olla. Aga need kolm päeva eksamini ... Lükkad kohustusliku programmi kuidagi pähe ja aine on maha maetud.

Kas jääbki reaülõpilasel aega tegelda südamelähedaste huvidega vajadust mööda, ilma et selle all kannataks jooksev õppetöö? Jutt pole neist, kelle ained on ühesuunalised, kes rahus jätavad osa asju ilma hooleks ja tegelevad kõige hingelähedasemaga, milles nad ka midagi saavutavad. Jutt pole ka neist, kes suudavad kõike, lisaks veel erihuvi. Aga niisugused ei moodusta ju enamust, enamus on need, kes ühel päeval avastavad, et teavad küll kõike, aga ometi mitte midagi.

Teed rea eksameid, mille juures õppejõud pahandavad, et miks ei oska üliõpilane rääkida.

Ja tõesti, ta ei oska seda, sest seda oskust pole vaja läinud (v. a. eksamid ja seminarid). Vahest distsiplineeriks väljendusoskust oma mõtete paberile panek, kuid ka seda ei lähe vaja. **Aga mida teeb õpetaja (selleks saab ju enamik filolooge), kes ei oska rääkida?**

Nii rääkimise kui kirjapaneku alal on oskused jäänud keskkooli tasemele, küll aga on muutunud maailmast arusaamine niivõrd, et sageli ei leia sõnu enese väljendamiseks.

Pisar silmas mõtled keskkoolikirjandile ...

Olen kohanud paljusid, kes väidavad, et nad iial pole nii vähe lugenud kui nüüd, õppides filoloogiat. Nad liialdavad, vähe saavad lugeda seda, mida tahaks, uudiskirjandust jm., kuid saavad see-eest mägedena kohustuslikku kirjandust.

Nad jätavad meelde tegelaste nimed, selle, mis leheküljel midagi juhtus, aga ... kangesti tekib vahel kius mõnda teost *i s e* mõne kompetentse isiku juuresolekul lahata, analüüsida (teost ajas, aega teoses, karaktereid, leida jäävat ja kaduvat).

Ja jälle mõtled koolikirjandile ...

Avapäeval öeldi, et üliõpilasaeg olevat elu ilusaim. Ilus on ta seni olnud, kuid endasse süveneda, nagu ütles M. Maakaru, ta ei lase. Materjalist, millesse pole süvenetud, ei saa aga arvestatavat ilukirjanduslikku tööd (kaasaegset ja üliõpilasteemalist).

Kus on ülikoolis kirjandusliku omaloomingu viljelejad? Kirjandusring on nõustunud tegelema vaid teoreetiliste probleemidega ja loovutanud omaloomingulased NAK-ile. Energilisemad on sinna kõndinud, tagasihoidlikumad tegelevad endiselt sahtlikirjandusega, kui aeg neid sellest võõrutanud pole. Omaloomingulased on liiaks omapead, nad ei näe maailma huvi oma tegevuse vastu ega anna seepärast endast ka ise eriti märku (kui palju meil siis NAK-istki teatakse?).

Ja kui inimene kirjutabki, avaldabki, ei ütle talle keegi, teeb ta seda hästi või halvasti, kas tasub jätkata või parem lõpetada.

Puudub suhtumine (vahest ehk mitte lähedasemate sõprade ringis) ja kaua sa lood nii klorofossilõhnas oma «Tõde ja õigust»?

Nii jätavad algul oma töid arglikult avaldanud selle hoopis. (Olen tähele pannud, et õppeaasta algul ilmub ülikooli ajalehes palju töid I kursuse filoloogidelt, hiljem enam mitte.)

Kas ei võiks üliharva ilmuvas «Krapis» avaldatule järgneda kriitikat neilt, kes selleks kompetentsed on (näiteks kirjandusringilt, kes nimelt kriitikaküsimusi omaks peab).

TIIU ROOSTNA

Aastas on kaksteist kuud

(Algus lk. 2)

treenimisvõimalused, tervendava massispordi propaganda, baasid Tartus ...

Selguvad TRÜ kirjandusvõistluse võitjad. Esikoht bioloog Rein Sanderile. Osavõtt võistlusest jääb suure kooli kohta väikeseks — vaid paarkümmend küllaltki erineva tasemega tööd-katsetust.

Tartu Riiklik Ülikool leinab ootamatu surma läbi lahkunud Eesti NSV kõrgema ja keskerihariduse ministrit Eduard Schmidti.

JUULI

Suviselt vaikne Tartu õhkub leitsakust. Peahoones võetakse vastu üliõpilaskandidaatide avaldusi ja dokumente. 975 kohale on 2037 soovijat. Eeliserialad — jurist (148 kandidaati 41 kohale), teoreetiline bioloogia ja geograafia, eesti filoloogia. Visamalt laekub avaldusi kaugõppesse.

NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu avaldavad 18. juulil määruse «Abinõudest kõrgema hariduse edasiseks täiustamiseks meie maal». Dokument seab sihid järgmisteks aastateks. 1972—1974 tuleb täiustada õppeplaane ja programme, uuendada kõigi õppeainete sisu, rakendada uusi õppevorme ja meetodeid. Veelgi peab kasvama ülikoolide erikaal meie kodumaa 811 kõrgema õppeasutuse hulgas. Ülikoolid peavad muutuma kõrgema hariduse süsteemi juhtivateks õppeasutusteks.

Pruuniks põlenud ehitusmalevlased teevad mehemoodi tööd nii meie vabariigis kui väljaspool selle piire. Ilmad on ehitamiseks ja suvitamiseks ilusad, kurgisaak (ja hinnad) enneolematud. Põllumees vaatab aga kahtleva pilguga tera enneaegset küpsemist — selline subtroopika ikkagi ei passi meie põhjapoolsele parasvöötmele.

Rektor Arnold Koop saab 16. juulil 50-aastaseks. Õnnitlusi tuleb nii ülikoolilt kui vabariigi avalikkuselt.

AUGUST

Sisseastumiseksamid lähevad täie hooga. Võrreldes eelmiste aastatega on uudiseks, et eksamitel saavutatud hinnetele lisatakse keskkooli lõputunnistuse keskmine hinne. Komistama kiputakse emakeele kirjandiga, raskusi teevad õige paljudele võõrkeel, ajalugu, matemaatika, füüsika ja keemia. Nii mõnigi medalist langeb välja, sest ei suuda sooritada eriaine eksamit viiele ega ole piisavalt tugev ülejäänud distsipliinides.

300 üliõpilast on suvetöödel Tartus, neist 235 ehitustel. Kaks rühma tulevasi tohtreid töötab Tartu Vabariiklikus Kliinilises Haiglas. Suvetööde staap on tubli.

Ülikooli ehitustööd saavad hoogu. Jälle edeneb füüsikakorpuse rajamine, mis vahepeal takerdus ebakvaliteetse projekti tõttu. Teise kõrgühiselamu tandril pannakse üles kraana. Jõudsalt kerkib meie õppejõududele määratud 90 korteriga elamu Ropkas.

Remondimehed kiirustavad, et õppetöö alguseks oleksid peamised ruumid uue kuue selga saanud. Kokku tehakse remonti 87 600 rubla eest, enamasti ühiskonnateaduste maias ja Vanemuise tänava õppehoones. Õppeosakond murrab pead, kuidas mahutada kõiki loenguvoore olemasolevasse 66 auditooriumi. Pole midagi parata — Ajaloo-Keeleteaduskonnal tuleb jälle teise vahetusse kolida.

Spordihuvilised liibuvad raadio- ja televiisorite külge. Münchenis algavad XX olümpiamängud.

SEPTEMBER

Algab uus õppeaasta. Avaaktus aulas, parimad uutest saavad siin kätte üliõpilaspiletid. Meie üliõpilaspere võtab vastu rohkem kui tuhat uut liiget. Kuu keskel saadakse esimest korda kõrgendatud määrade järgi stipendiumi — I—IV kursuseni 40 rubla, V kursusel 45 rubla kuus. Oivikutele lisatakse veel 25%.

Mõningad muudatused ülikooli struktuuris. Alustab tööd võõrkeelte kateeder, mis õpetab võõrkeeli üldainena. Pedagoogika kateedri baasil luuakse defektoloogide ettevalmistamiseks eripedagoogika kateeder. Omaette üksusena kaob Lääne-Euroopa kirjanduse ja klassikalise filoloogia kateeder.

Õppeaasta alguses peavad õppejõud-teenistujad aulas nõu, kuidas viia paremini ellu NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu äsjast määrust.

Rahvakunstiansambli poisterühm ja ülikooli naisansambel sõidavad kaheks nädalaks NSV Liidu juubelile pühendatud agitmatkale Tjumeni oblastisse.

Zooloogiamuuseum tähistab piduliku aktuse ja teadusliku konverentsiga 150. aastapäeva. Uus ühiselamu saab ühe, Vana-Tiigi 25-aastaseks. Sangaste lossis istuvad kolm päeva koos 80 elektroluminestsentsiuurijat, et osa võtta TRÜ füüsikute korraldatud sügiskoolist. 60 osavõtjat on väljastpoolt meie vabariiki. Sotsioloogia laboratoorium kolib uutesse ja avaramatesse ruumidesse Kingissepa tänaval.

II kursused sõidavad Lõuna-Eestisse appi sügisestele koristustöödele. Saavad teatavaks EÜE 9. töösuve kokkuvõtted. 45 päeva tõhusat tööd. 4,1 miljoni rubla eest toodangut. Edukamad rühmad töötasid Kamtšatkal ja Tomskis ning rahvademokraatiamaades. Mõningaid pahandusi oli «kuiva seaduse» rikkumisega.

Veel ühed kokkuvõtted: IV üleliiduline ühiskonnateaduslike üliõpilastööde konkurss. TRÜ-s pandi kirja 2882 tööd; 151 uurimuslikku, ülejäänud referatiivsed.

Seoses K. Kogeri nimetamisega teadusliku kommunismi kateedri juhatajaks valitakse EKP TRÜ komitee sekretäriks matemaatika õpetamise metoodika kateedri dots. kt. Jaan Reimand.

OKTOOBER

Kuu viimasel päeval toimub aulas ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XX kongress. Komitee aruande esitab senine sekretär Märt Kubo. Läbirääkimistel võtavad sõna A. Tuuling, R. Kärner, T. Koldits, M. Klement, K. Merusk, S. Kallas, A. Koop. J. Reimand ja ELKNÜ KK sekretär J. Doronin. Valitakse 38-liikmeline komsomolikomitee, kes omakorda valib komitee sekretäriks Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilase Kalle Meruski, sekretäri asetäitjateks Mai Kõli, Toivo Kuldsepa ja Aleksander Fljaišeri.

Seoses NSV Liidu tsiviilkaitse 40. aastapäevaga ja TRÜ kollektiivi saavutustega tsiviilkaitselise töö alal avaldab rektor tänu reale õppejõududele, teenistujatele ja üliõpilastele.

2. oktoobril esineb Kesktelevisiooni värvisaates «Kodumaa viisid» TRÜ rahvakunstiansambel.

15. oktoobril möödub 340 aastat *Academia Gustaviana* avamisest. Teaduslikus Raamatukogus avatakse näitus, mis annab ülevaate Tartu esimese ülikooli ajaloost.

«Vanemuise» kontserdisaalis toimub samal päeval «rebaste ball». All-linnas raputab oktoobrituul puudelt viimaseid sügislehti, «Vanemuises» surub aga õnnelik I kursuse üliõpilane näo vastu jahedat aknaklaasi, et pimedasse öösse vaadates oma seisuse üle veel kord järele mõelda.

Tulevased pedagoogid hakkavad Tartu ja ümbruskonna koolides andma esimesi praktikatunde.

Ülikooli kergejõustiklased ja korvpallurid tulevad võitudega tagasi Helsingist, kus toimus traditsiooniline sõpruskohtumine Helsingi Ülikooliga.

NOVEMBER

Ülikool tähistab Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 55. aastapäeva. Pidulikul aktusel aulas antakse ülikooli kõrgem autasu — Tartu Riikliku Ülikooli esimene medal rektor-emeeritus Fjodor Klementile, kes enam kui 20 aasta vältel juhtis meie ülikooli.

Oktoobridemonstratsioonil on ülikooli kolonn pikem kui kunagi varem — kui kolonni pea möödub Kaubamajast, on viimased read alles Riia mäel.

Keemikud tähistavad TRÜ keemiaosakonna veerandsaja juubelit. Sel puhul avatakse keemiahoones Tartu keemikute patriarhi Carl Schmidti bareljeef ning botaanikaaias mälestustahvel kunagisele Tartu Ülikooli professorile Mihhail Tsvetile.

Aktusega aulas märgitakse ära rahvusvahelist üliõpilaste päeva. Õhtul kuulatakse samas konservatooriumi üliõpilaste kõrgetasemelist kontserti.

Eesti NSV Kunstnike Liidu kongressil Tallinnas tehakse ettepanek hakata tulevikus TRÜ-s ette valmistama kunstiteadlasi-joonistamise õpetajaid.

Viktoriinide-informiinide hooaeg. Klubis algab NSV Liidu juubelile pühendatud teaduskondadevaheliste viktoriinide sari «Academia», mille võitjateks tulevad lõpuks Majandusteaduskonna ja Õigusteaduskonna võistkonnad. Teaduslikus raamatukogus peetakse 12. XI koraline ülikoolisisene informiin, 24. novembril esimene vabariiklik kõrgemate koolide vaheline informiin. Napilt tuleb selle võitjaks TRÜ I võistkond (R. Malk, M. Karumaa, T. Sildmäe).

Saavad teatavaks ülikooli lehe karikatuuri- ja naljavõistluse tulemused. Ülikooli klubis avatakse karikatuurinäitus.

Ülikooli uueks haldusprorektoriks saab Ülo Saag.

(Järgneb)

Aastas on . . .

DETSEMBER

Suure juubeli kuu. Juubeliüritusi on pea igas teaduskonnas ja osakonnas. 14. XII TRÜ komsomolikomitees pidulik pleenum, millest võtavad osa meie peres õppivad vennasrahvaste esindajad.

Saab teatavaks rõõmus uudis — Tööpunalipuga Tartu Riiklikku Ülikooli autasustatakse heade tulemuste eest sotsialistlikus võistluses NSV Liidu moodustamise 50. aastapäeva tähistamiseks juubeliaumärgiga. Kõrge autasu annab ülikoolile üle EKP Keskkomitee sekretär V. Väljas 29. detsembril toimuval pidulikul aktusel aulas. See päev kujuneb juubelipidustuste kõrgpunktiks.

25. detsembril kohtub ülikooli kollektiiviga Eesti NSV kõrgema ja keskerihariduse minister Aare Purga, kes esineb aulas pikema ettekandega.

Uue ühiselamu pool kõrgust on käes. Füüsikakorpuse ehitusplatsil töötatakse helgiheitjate valguses. Tulemusi on ka näha — kandekonstruktsioonid kerkivad üha kõrgemale maapinna kohale. Ülikooli õppejõudude-teenistujate uues elumajas Aardla 9-A on 87 leibkonda juba sisse elanud. Võtmed anti kätte oktoobripühade eel.

Uus kilehall puhutakse täis.

Hakatakse tegema aasta kokkuvõtteid. Teaduslik sekretär I. Maaroos arvutab välja, et 1972. a. kujunes TRÜ-le rekordiliseks teaduslike kraadide kaitsmise poolest. Aasta jooksul kaitsti meie *alma materi* nõukogude ees kokku 131 väitekirja (18 doktori- ja 113 kandidaadikraadi saamiseks), meie kollektiivi liikmeid oli nende hulgas 42 (8+34).

Aasta lõpeb tujukõllase aastavahetuse balliga «Vanemuises», kus saavad kokku 1000 TRÜ ja EPA pere liiget. Nääripuud kirevates tuledes. Head uut aastat!

Siis, kui saabuvad rebased

Hannes Tomusk

(II preemiaga auhinnatud töö).

Oli esimene päev suurkoolis. Peahoone ees, sees ja tagahoovis jooksis ringi arutu hulk piiritust vaimustusest rumalate nägudega rebaseid. Nad jäid pidevalt vanadele jalgu ja jooksid õppejõududega ammuli sui kokku; pahvisid aina sigarette ja käisid siis nurga taga köhimas. Muuseas olin mina ka üks nendest, kuid see pole oluline, sest mina polnud kindlasti rumala näoga.

Ühesõnaga, astusin pärast väikest kõhklust sammaste vahel kindlal sammul peahoonesse. Sees sattusin kokku ühe vana tuttavaga, kes õpib juba teisel kursusel. Ta küsis, et miks ma mööda seinaääri hiilin, aga mina hoidsin ainult niisama kindluse mõttes seina ligi. Siis ta läks ära ja mina liitusin seltskonnaga, mis piiras üht habetunud vaimuhiiglast, kes lubas end üliarmulikult paremate sigarettidega kostitada ja jagas meile asjatundlikku informatsiooni ülikoolis valitseva olukorra kohta. Tema surmapõlglikul ülmel visatud repliikidest järeldus, et meie tulevik on must nagu kaminalagi, sest õppejõud on tähenärijad ja sadistid, õpperaamatuid mõõdetakse mitte tükikaupa, vaid tonnides, ja kõrgemad mehed ei saavat üldse rahulikult magada, kui ei ole vähemalt tosinale eksmatile alla kirjutanud. Oli näha, kuidas kuulajatel kõrvad liikusid ja suud tahti vajusid. Keegi nõrganärviline tütarlaps, kes kogu aeg kustunud koni oli imenud, neelas selle lõpuks alla ja läks vett peale jooma. Seejärel otsiti veel veidi aega taga ühe poisi märkmiku, mille see oli mõne minuti eest millegi peale pannud ja mida nüüd enam kuskil näha ei olnud. Kui lõpuks märkmiku asukoht oli kindlaks tehtud ja omanik ta õnneliku näoga prügikastist välja koukis, avastasime, et meie suur autoriteet oli meid maha jätnud. Muuseas, pärast selgus, et ta polnudki tudeng, vaid käis peahoones ainult suitsu ostmas.

Meie kamp vajus laiali. Seisin parajasti kella all, kui keegi hirmsa mürinaga mööda jooksis. Natukese aja pärast tuli sama mees jälle endise tempoga tagasi. Minu juures ta peatus korraks ja küsis: «Kuule, ega sa ei tea, kus siin anatoomikum on? Jooksen juba kolmandat korda maja läbi, aga ikka ei leia!» Et mina midagi vastata ei osanud, siis pistis ta jälle meeleheitliku kiirusega treppe mööda üles-alla kihutama. Lõpuks keegi vanem tudeng ütles talle, et anatoomikum on teisel pool jõge, ainult veerand tunni tee «Komsomoli» kinost edasi. Mehikese nägu läi särama, ning ta pühkis minema nagu keravälk. Rohkem ma teda sel päeval enam ei näinud. Samas torkas mulle pähe, et ma peaks ju ka varsti loengul olema. Otsisin kähku tunniplaani üles, aga ligi ei pääsenud, sest selle ees käis suur tunglemine ja rüselemine. Keegi ära ka ei läinud — ei osatud dešifreerida salapäraseid märke: aud. 215. Kuulsin, kuidas keegi minu kõrval «aud» asemel «haud» luges ja taandusin vaikselt veidi kaugemale. Järsku eraldus rüselejate summast üks osa ning võttis järjest sammu lisades kursi kuskile koridori. Haakusin neile sappa ja leidsin end varsti teiselt korruselt. Seal ühe ukse kohal oligi number 215. Rõõmukisaga tormasid kõik sisse . . . ja jäid kohe vait. Ruumis oli laud, sellel kirjutusmasin ja masina tagant vaatas meile vastu jahmunud silmapaar. Hetk vastastikust tunnistamist, siis vajusin mina ja teised targemad mehed vaikselt minema, jättes viimaste hooleks vabanduste pomisemise. Mõni aeg nõutust. Äkki aga oli jälle kõigil elu sees ja sekund hiljem kihutasime juba mööda mingit tänavat alla. Seal oligi üks maja, kuhu pidevalt kadus tudengeid. Trügisime ka sisse. Sees oli mingi keldritaoline ruum, suur sumin, suitsuving ja lauad, milledel kuhjusid sangaga klaasanumate virnad. Tüdrukud hakkasid kahtlema, kas me ikka õige koha peale oleme sattunud, ning meie ägedatest protestidest hoolimata hakati meid välja vedama. Kõige rohkem oli neil muidugi tegemist nende poistega, kes juba järjekorras soodsad positsioonid sisse olid võtnud. Lõpuks jäi siiski maksma naissoo arvuline ülekaal (miks neid tüdrukuid nii palju ülikoolis on, mitte ei saa aru) ja me pidime oma kohad teistele loovutama. Lõpuks komistasime õige õppehoone trepi otsa. Uks vaid oigas kaeblikult, kui me sealt läbi murdsime. Kojas seisis koristaja, kes pärani silmi vahtis, kuidas mingi metsik jõuk kõrvulukustava kisaga teisele korrusele sööstis, poole minuti pärast veel suurema müraga alla tagasi veeres, veidi aega kojas sagis ja siis juba väärikal sammul äsja saabunud õppejõu kannul uuesti üles marssis. Algas meie esimene loeng ülikoolis.

TRÜ karikatuurivõistluse võitjaid

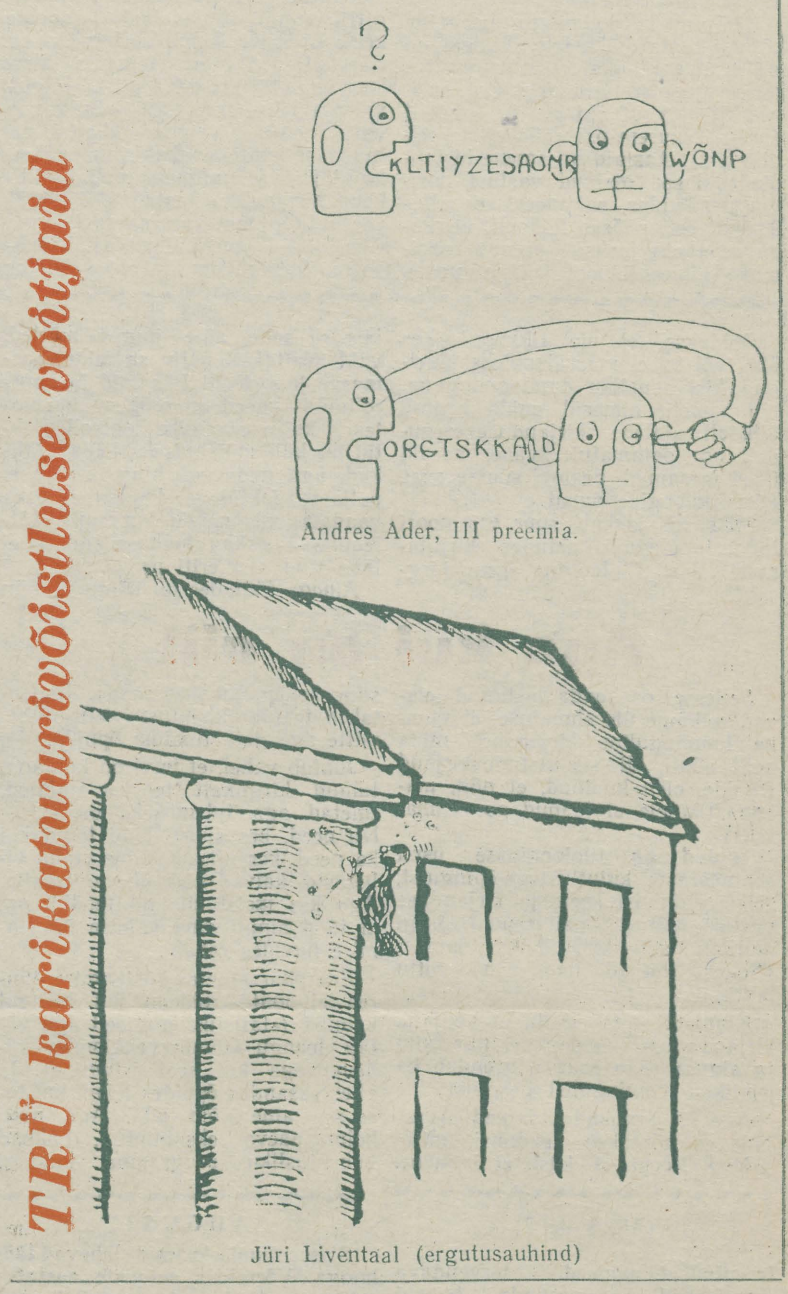

Andres Ader, III preemia.

Jüri Liventaal (ergutusauhind)

Raamatukogude hämaruses

Positivistlik sonett

Raamatukogude hämaruses,
tuubikumi tuhmide tulede all
tuupurid tublid on tarkust tuhnimas
silm pihus, peavad järge.
Oh, kes küll poleks kuulnud
raamatukoguhämarusest igiromantilisest,
raamatukoide tumedaist tallermaist
ja ah kui kena on vaadata
kenasti küürus tuupureid
silm pihus, pidamas järge.
Nad on ju nii noored ja särtsakad
viiest aastast ei pimedaks jää veel
ja kui jäävadki, nägijaiks tehakse
kokkuhoitud lambirahade arvel.
Noorus — see on ju romantika
vanadus vähe vaatamist väärib,
nii õdus on tuupla, su hämarus
silm pihus, siin innukalt veeri.
Tuubi, tuubi tuupur me tuubikumis
ja unusta valgustusnormid,
võta madalam asend, keret painuta,
silm pihus, vaprasti veeri!

T. MIKENBERG

Toimetuse postist

Anname lühidalt edasi hiljuti toimetusele saabunud kirja sisu.

Pihkva linna a/ü kultuurihoone kunstiline juht A. Golubev avaldab tänu meie ülikooli rahvakunstiansamblile, kes esines mitme kontserdiga Pihkvas aset leidnud Eesti NSV kultuuripäevadel. Ta avaldab rahuldust, et pihkvalastel, kes meie teenekast kollektiivist palju lugenud ja kuulnud on, avanes võimalus seda ise näha. Saalid olid vaatajaist tulvil, järjest paluti etteasteid korrata. Ansambli edu eest avaldab ta tunnustust selle juhtidele ENSV teenelisele kunstnikule Helju Mikkelile ja rahvapilliorkestri ja naisansambli juhendajale Maie Eljasele.

Tänuavaldus

TRÜ rektori nimele saabus 25. dets. 1972. a. kiri, milles Tartu Linna TSN Täitevkomitee Tervishoiuosakond avaldab tänu TRÜ rektoraadile, Arstiteaduskonna dekanaadile ja Arstiteaduskonna ravi- ja pediaatriaosakonna II kursuse üliõpilastele, kes aitasid tõhusalt kaasa ägedate soolenakkuste puhangu likvideerimisele Tartus k. a. septembrist novembrini. Arstiteaduskonna II kursuse üliõpilased töötasid väga kohusetruult meditsiiniõdede ja sanitaridena ajutiselt avatud nakkushaiglas ja teenisid ära haigla administratsiooni kiituse.

M. SIKK,
osakonna juhataja

„Amorese" ja kammerkoori õhtust

(VAHEKAIGUS SEISNU MULJEID)

Olin ka nende õnnetute hulgas, kes 13. detsembri õhtuks ei saanud kohta rõdusaali «Amorese» ja kammerkoori programmile, vaid pidid leppima saali ukse peal seismisega kõige sinna juurde kuuluvaga — trügimine, kommentaarid ja hääled saalist, sööginõude kolin jne.

Et programm algas kell 21, aga orkester alustab mängimist kell 19, siis oli seltskond selleks ajaks juba saavutanud peomeeleolu.

Ja nüüd siis esinejatest. Etlejate ansambel «Amores» (seekord esindatud 3 liikmega: Heidi Ojaste, Silvia Baum ja Rein Veidemann) on ülikoolis ja mujalgi juba tuntud filosoofilist kõlapinda taotlevate luuleprogrammide ettekandja. Kammerkoor aga on ülikooli nooremaid kollektiive. Seega mõlemad, nii «Amores» kui ka kammerkoor nõuavad esinemiseks hoopis kammerlikumat ruumi ja teistsuguseid kuulajaid, kui seda pakkus kolmapäevane kohvik oma publikuga.

Mingist kaasaelamisest ei saa juttugi olla. Oli ka neid, kel rõdusaalis igavaks läks, sellest ka trügimine vahekäigus.

Üks noormees, kelle kallal vein oli juba oma töö teinud, avaldas saalist lahkudes oma arvamust sõnadega: «Pea hakkas valutama sellest luulest.»

Kas tõesti ei leidnud esinejad või selle esinemise korraldajad sobivamat ruumi? «Sophokles» oma võlvlaega oleks teatava kujunduse juures kindlasti loonud vastava õhkkonna. Või antiikteaduste muuseum. Oli ju umbes pool kammerkoori repertuaarist ladinakeelne (vrd. Tallinna Kadrioru lossis korraldatavad kammerkontserdid).

Allakirjutanu küll ei ühine selle purjus noormehe avaldusega õhtu kohta, aga loodetud kunstiline elamus jäi saamata.

Etlejate kiituseks võib öelda, et siiski saavutati mõningane sisseelamine esitatavasse, eriti H. Ojaste puhul.

Teiste juures häiris kunstlik forsseerimine — taotleti kõva häälega efekti saavutada. Kui aga selle taga pole tunda sisemist pinget, kõlab see eriti võltsilt.

Antud programm oli «Amorese» viimastest esinemistest tunduvalt nõrgem. Oli tunda kiirustamist, läbimõtlematust õhtu kokkuseadmisel.

Põhjendamatuks jäi kahe kollektiivi koosesinemine. Kas ainult selleks, et õhtu annaks ühetunnise programmi mõõdu välja? Muusika sidumine luulega pakub ju hoopis huvitavamaid ja orgaaniliselt teineteisega enam läbipõimunud lahenduse võimalusi nende kahe kunstižanri sünteesiks.

E. AARE

Liiklusreeglid selgeks

Kursused ülikooli töötajatele uutest liikluseeskirjadest algavad 9. jaan. kell 18. Soovijatel koguneda V. Kingissepa 19, aud. 301.

Tööpakkumisi

Vajatakse kiiresti ülikooli õppehoonesse Leningradi mnt. 2 keskküttekütjat. Üliõpilased, kes soovivad, astugu läbi V. Kingissepa 18 majandusosakonna hoonest, tuba 101.

*

TRÜ lasteaed, Burdenko 42, tel. 24-72, soovib kiiresti hoidjat-koristajat 0,5 ametikohale õhtupoolikuti (soodustused).

Tuusikud

1973. a. I kvartaliks on saabunud puhkekodu tuusikuid alljärgnevalt.

Feodossia	29. 01.—21. 02.	— 2 tuusikut à 16.—	rbl.
Laulasmaa	18. 01.—29. 01.	— 1 tuusik à 7.20	„
„	30. 01.—10. 02.	— 3 tuusikut à 7.20	„
Võsu	29. 01.— 9. 02.	— 4 tuusikut à 7.20	„
Pühajärve	28. 01.— 8. 02.	— 14 tuusikut à 7.20	„

Soovijail esitada avaldused TRÜ a/ü komiteele hiljemalt 10. jaanuariks s. a.

On veel vabad ka mõned sanatooriumituusikud I kvartaliks. Soovijail esitada avaldus koos arstitõendiga.

Ametiühingukomitee

Õpime ujuma

TRÜ veespordi kateedri korraldusel algavad Emajõe siseujulas I—III kursuse üliõpilastele ujumiskursused.

Esimene etapp 10.—22. jaanuarini 1973. a., teine etapp 25. jaanuarist—5. veebruarini (neile, kes õppevaheajal viibivad Tartus). Kursused toimuvad päeval kella 12 ja 14.30 vahel ning õhtustel aegadel.

Üliõpilased, kes soovivad ujumiskursustest osa võtta, palume tulla end registreerima veespordi kateedrisse V. Kingissepa 19.

Registreerimise viimane tähtaeg I etapi kursuslastele on 5. jaanuar, II etapi kursuslastele — 23. jaanuar.

Veespordi kateeder

Meie südgav kaastunne Peeter Toropile

ISA

surma puhul.

TRÜ vene filoloogia osakonna üliõpilased ja õppejõud

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 41. MB-00308.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Nr. 2 Reedel, 12. jaan. 1973. a. XXV aastakäik

Üle 900 teadusliku sideme

Möödunud sajandi algul uuesti avatud Tartu Ülikooli teaduslikku tegevust iseloomustas tihe side Venemaa teiste ülikoolidega ja osavõtt Venemaa loodusvarade uurimisest. Küllap oli seegi üks põhjusi, miks Tartu ülikool sai nii kiiresti kuulsaks mitte ainult Venemaal, vaid kogu Euroopas. Praktiliselt tuli ülikoolil alata täiesti tühjast kohast. Ülikooli tolleaegne juhtkond ei säästnud vaeva, et kiiresti käima panna õppetööd ning edasi viia teadust.

Oskuslikult valitud kaader, niihästi juba nimekad teadlased kui ka andekad noored, lõid Tartus teadusliku töö õhkkonna, mida kadestasid paljud Lääne-Euroopa ülikoolid.

1828. a. Jenast Tartusse kutsutud keemia ja farmaatsia professor F. Göbel kirjutas oma tuttavatele, et ta ei vahetaks oma kohta siin ühegi kohaga Saksamaal. F. Göbel lõi tihedad sidemed Venemaa tähtsamate teadlastega ja teaduslike asutustega ning valiti peagi paljude Venemaa teaduslikkude seltside liikmeks ja 1834. a. Peterburi Teaduste Akadeemia korrespondentliikmeks. Samal aastal organiseeris ta uurimisretke Lõuna-Venemaa steppidesse. Nii käis paljude Tartu professorite käsi, kes siia kutsuti kas Venemaa või välismaa ülikoolidest või kes ise võrsusid Tartu ülikoolist. Venemaa looduse uurijatena on tuntud suur hulk Tartu professoreid, kes organiseerisid ise ekspeditsioone või võtsid sellest osa teiste teadlaste juhtimisel (C. Schmidt, K. H. Ledebur, M. Engelhardt, A. F. Middendorf, N. I. Kuznetsov jt.). Tihedas kontaktis töötasid ka filoloogid, ajaloolased, füüsikud, arstid. 1828 rajati Tartus professorite instituut, kus valmistati ette rida hiljem nimekaid teadlasi Venemaa teiste ülikoolide jaoks (N. Pirogov, A. Filomafitski, F. Inozemtsev, M. Kutorga jt.).

Tugevamad sidemed aga katkesid Eesti ajutise eraldumisega Nõukogude Liidust. Ainult üksikud professorid (nagu T. Lippmaa, J. Mägi, L. Puusepp) söandasid veel kirja teel ja teaduslike väljaannete vahetamisega pidada sidet; isiklikku suhtlemist oli haruharva (G. Suits, I. Manninen) ja sellelegi vaadati viltu.

Pole siis ime, et 1941. aastal sõidab Tartu Riiklikust Ülikoolist delegatsioon delegatsiooni järel Leningradi ja Moskvasse, et tutvuda nõukogude teaduse vahepealsete saavutustega.

Tõelised sidemed luuakse siiski alles pärast Suurt Isamaasõda. Sõjast tingitud kaotused, samuti ka üliõpilaste arvu järsk tõus, uute erialade avamine tõstatasid esmajärjekorras kaadriprobleemi. Kuigi vajaliku kaadri põhimass komplekteeriti TRÜ noortest lõpetajatest, oli mitmel alal tarvis spetsialiste, keda TRÜ-s siiani ette ei valmistatud. Siit tulidki esimesed sidemed. Vennasvabariikide kõrgema õppeasutuse lõpetanuid on meil praegu ametis 44. Neist 14 on pärit Leningradi Riiklikust Ülikoolist. 13 praegust õppejõudu valmistati ette sihtaspirantuuris vennasvabariikides. Nõukogude korra ajal lõpetanud 551 praegusest õppejõust omavad teaduslikku kraadi 303 ja ka selleks on vennasvabariigid andnud oma panuse, võimaldades 63-le omalt poolt teaduslikud juhendajad.

Siit alanud kontaktid on aidanud Tartu Riiklikus Ülikoolis kujundada rea uurimissuundi, millest ei võta osa üksnes TRÜ, vaid ka suur hulk teiste vennasvabariikide õppe- ja teaduslikke asutusi. Nimetame neist suundadest mõned, nagu tahke keha luminestsents (K.-S. Rebane), orgaaniliste ühendite reaktsioonivõime (V. Palm), elektrilise kaksikkihi uurimine (V. Past), plastsusteooria (Ü. Lepik), veresoontekirurgia (E. Tünder), reumaprobleem (L. Päi), samblikkude uurimine (H. Trass), soome-ugri keelte uurimine (P. Ariste) ja teised. See, mis ei ole võimalik meie kollektiivi väiksuse ja õppetöö paljuprofiililisuse tõttu ülikoolisiseselt, on tekkinud ülikoolidevaheliselt. Kui suureks niisugused kollektiivid võivad kujuneda, illustreerib kasvõi see fakt, et prof. V. Palmi juhendamisel väljaantavat teaduslike tööde kogumikku, mis ilmub regulaarselt 4 korda aastas ja milles avaldavad oma töid teadlased üle kogu Nõukogude Liidu, läkitatakse NSV Liidu 98 asutusele ja 133 teadlasele.

1972. a. juunis Tartus korraldatud elektrilise kaksikkihi-alasest sümpoosionist võttis osa esindajaid vennasvabariikide 22 õppe- ja teaduslikust asutusest. Sümpoosion, nii nagu paljud teisedki TRÜ juures korraldatud konverentsid, sai osavõtjatelt kõrge hinnangu. Meie konverentside kvaliteet on alati olnud kõrge ja seetõttu näeme külalisi isegi ülikoolisisestel konverentsidel. Agaralt võtavad meie õppejõud osa vennasvabariikides korraldatud konverentsidest. Kahe viimase aasta jooksul on neist osa võetud enam kui 300 korral, s. t. iga teine õppejõud on viibinud vennasvabariigis konverentsil, kusjuures on käidud kõigis liiduvabariikides.

Hindamatut abi on andnud meile vennasvabariigid ka külalislektorite näol. Meie üliõpilastele ja õppejõududele on viimasel paaril aastal esinenud 48 külalisõppejõudu. Samal ajal esinesid 20 TRÜ õppejõudu 8 liiduvabariigis.

Meie aspirante on juhendanud teadlased vennasvabariikidest, peamiselt küll Moskvast ja Leningradist. Vastutasuks juhendavad 15 meie õppejõudu kraaditaotlejaid 8 liiduvabariigist. Kõige suuremad teened on siin soome-ugri keelte kateedril eesotsas prof. P. Aristega. Tema juhendamisel on valminud 12 aspirandi väitekirja, mis jagunevad järgmiselt: Läti NSV — 3, Ukraina NSV — 2, Karjala ANSV — 2, Mari ANSV — 2, Mordva ANSV — 1, Leningrad — 2. 21 teadlast soome-ugri keelte alal on oma väitekirja Tartus kaitsnud.

Väitekirjade kaitsmine on teine vastastikuse abi andmise vorm. **Sõjajärgsel perioodil on TRÜ-s kaitstud 1068 väitekirja. Neist 410 langeb TRÜ-le. Ülejäänud 658 kaitsjat on olnud väljastpoolt ülikooli, peamiselt väljastpoolt meie vabariiki.** Väga paljudel juhtudel on meid abistanud oponendid vennasvabariikidest. Omakorda on 24 meie õppejõudu oponeerinud 60 korral kokku 8 nõukogude vabariigis.

Tihe koostöö toimub ka lepinguliste tööde alal. Käesoleval aastal teostasime 35% lepingutest vennasvabariikidele. Lepingute maksumuselt langeb vennasvabariikidele koguni 42%.

Teaduslikud sidemed vennasvabariikidega haaravad ka üliõpilasi. Bakuu Riikliku Ülikooli suunati õppima eesti filoloogia üliõpilane Ly Seppel, kes nüüd tõlgib aserbaidžaani kirjandust eesti keelde ja sai hiljuti ENSV Kirjanike Liidu preemia. Jerevani Riikliku Ülikooliga vahetasime samal otstarbel 2 üliõpilast. Kiievi Riiklikust Ülikoolist suunati meile tõlkideks ette valmistama 2 üliõpilast. 2 meie üliõpilast õpivad psühholoogiat Moskva Riiklikus Ülikoolis. Vene keele paremaks omandamiseks suuname igal aastal 10—15 üliõpilast Leningradi, Voroneži ja Saraatovi Ülikooli. Igal aastal võtab üle 100 vennasvabariigi üliõpilase osa meie ÜTÜ konverentsidest. Ligikaudu niisama palju oma üliõpilasi suuname ka ÜTÜ konverentsidele vennasvabariikidesse. Balti vabariikide ja Valgevene NSV ühised arstiteaduskonna üliõpilaste teaduslikud konverentsid on muutunud traditsiooniks.

Teaduslikud sidemed vennasvabariikidega on loonud eranditult kõik TRÜ kateedrid ja teaduslikud laboratooriumid. Kui kõik need sidemed kokku arvata, siis jõuame arvuni 905, millega haarame kõik liiduvabariigid, 157 õppe- ja 263 teaduslikku asutust, sealhulgas 42 ülikooli. See on suur sõprussidemete võrk, mis pidevalt kasvab. Koos sellega kasvab ja tugevneb meie ülikooli, meie vabariigi ja kogu meie suure kodumaa teadus tervikuna.

J. TAMMEORG,
TRÜ teadusala
prorektor

NSVL soome-ugri keeleteaduse keskusena

Kui 1867. aastal noor Jakob Hurt kavatses hakata eesti ja teiste soome-ugri keelte uurijaks, soovitas akadeemik F. J. Wiedemann tal olla ettevaatlik selle kavatsuse teostamisel, sest tolleaegsel Venemaal oli vaid üks palgaline ametikoht soome-ugri keelte harrastamiseks, nimelt Peterburi Teaduste Akadeemia akadeemiku oma. Sellele kohale saamine nõudis aga pikaajalist teaduslikku eeltööd, mida tuli teha mingi teise tööala kõrvalt, nagu seda oli Wiedemann ise õpetajana teinud. Tartu ülikoolis oli küll eesti keele lektori koht, kuid lektor sai nõnda väikest palka, et tal polnud majanduslikke võimalusi tõhusamaks teaduslikuks tööks. Olukord muutus veidi paremaks, kui 1880. aastatel loodi Kaasani ülikooli soome-ugri keelte õpetaja koht, mille esimeseks täitjaks sai Mihkel Veske. Ent hiljemgi oli see fennougristika keskus väga väikese tähtsusega ega ole sealt tulnud ühtki meest, kes oleks soome-ugri teadusi edasi viinud paitsi asjaomased õppejõud M. Veske ja N. Anderson ise.

Tartu ülikoolis sai eesti ja teiste soome-ugri keelte õpetamine ja uurimine teaduslikult kindla aluse alles 1918. ja Leningradi ülikoolis 1925. aastal. Tol aastal sai sealses ülikoolis soome-ugri keelte kateedri juhatajaks professor D. Bubrich. Selle õpetlase teened on eriti suured fennougristika organiseerimisel ning arendamisel kogu Nõukogude Liidu ulatuses. Tema otsesel kaasabil loodi mordvalastele, maridele, udmurtidele ja teistele soome-ugri rahvastele kirjakeel, omakeelne kool, ajakirjandus jne. Tema ettevõttel hakati uurima murdeid ja loodi uurimiskeskusi. D. Bubrichi õpilased said eri soome-ugri rahvaste juures juhtivateks edasiorganiseerijateks. Ei ole möödunud 50 aastat sellest, kui Leningradis loodi Nõukogude Liidu esimene tähtis soome-ugri keeleteaduse keskus, kuid sealt lähtunud töö on kandnud head vilja.

Kodanlikus Eestis oli Tartu ülikoolis moodustunud ka õigegi tugev fennougristika keskus. Kui 1940. aastal hakkas töötama Tartu Riiklik Ülikool, astusid siinsed fennougristid otsekohe kontakti Leningradi keskusega. Ühine organiseerimis- ja uurimistöö võis tegelikult alata alles 1944. aastal pärast seda, kui Tartu oli vabastatud fašistide okupatsioonist. Käesoleval ajal on Nõukogude Liidus fennougristika saanud juurde õige mitu tähtsat keskust, kes kõik töötavad sõbralikus koostöös. Soome-ugri keeleteadust harrastatakse peale Tartu ja Leningradi ülikooli ka Petroskoi, Saranski, Iževski, Joškar-Ola ja Užgorodi ülikoolis ning mainitud linnade ning neile veel lisaks Sõktõvkari teaduslikes uurimisasutustes. Eriti peab mainima Nõukogude Liidu Teaduste Akadeemia Keeleteaduse Instituuti Moskvas ja meie Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituuti Tallinnas. Nende instituutide töötajad on eriti palju suutnud saavutada väga mitmel fennougristika alal.

Nõukogude fennougristika suureks saavutuseks on peale paljude avaldatud uurimuste ja rikkalikult kogutud ainekogude veel see tõik, et isegi kõige väiksemate rahvaste esindajate hulgast on koolitatud omakeelne kaader, kes juhib oma rahva ja oma keele alast mitmekülgset teaduslikku tööd. Pole veel kuigi kaugel minevikus see aeg, kui vähematel soome-ugri rahvastel polnud oma rahvusest uurijaid. Peale Leningradi ja Moskva asutiste on soome-ugri keeleteadlaste kaadri kasvatamisel palju ära teinud ka Tartu Riiklik Ülikool, kus on olnud õppimas soomlasi, vepslasi, karjalasi, mordvalasi, marilasi, udmurte, ungarlasi, komisid ja teisi. Tartus on kaitstud ligi 50 soome-ugri keelte alast väitekirja.

Rikkalik on fennougristika-alane teaduslik kirjandus, mis ilmub Nõukogude Liidus. Eriti ei saa mainimata jätta Tallinnas ilmuvat rahvusvahelist fennougristika ajakirja «Sovetskoje finno-ugrovedenije», mida on juba ilmunud 8 aastakäiku. Just see ajakiri osutab ehk kõige ilmekamalt, et nõukogude fennougristika on saanud enesele juhtiva asendi. Ajakirjale on saatnud kaastööd fennougristid Soomest, Rootsist, Prantsusmaalt, Saksa Föderatiivsest Vabariigist, Ungarist, Tšehhoslovakkiast, Jaapanist ja mujalt. Nõukogude Liidu soome-ugri keeleteadlaste pere on selles ajakirjas avaldanud ohtrasti mitmepalgelisi uurimusi, mis on saanud tunnustust kõikjal, kus harrastatakse soome-ugri keeli.

Ka III rahvusvaheline fennougristide kongress, mis peeti Tallinnas 1970. aastal, näitas, et Nõukogude Liit on saanud peamiseks soome-ugri teaduste harrastuskeskuseks. Nõukogude Liidus elab kõikide soome-ugri rahvaste esindajaid ja mitte kuskil mujal pole nõnda arvukalt soomeugrilaste keelte, folkloori, etnograafia, arheoloogia, kirjanduse jne. uurijaid nagu meie riigis. Et siinsete uurijate arv on suur, on uurimissuunad igakülgsed ning suurehaardelised. Rikkalikult kogutud uus keeleteaduslik, folkloristlik, etnograafiline jne. ainestik on nõukogude fennougristidele loonud õige tugeva baasi, millele võib rajada uusi uurimissuundi. Meie oma ülikooligi õppejõud ja üliõpilased on toonud Tartusse väärtuslikku ainestikku Jamali poolsaarelt, Sajaanidest, Volgamailt, Karpaatidest, Obilt ja tema harudelt, Jenisseilt, Liivi rannikult, vadjalaste maalt ja mujalt. Kuskil teisel maal pole võimalikki hankida sedavõrd ulatuslikult uut fennougristikaalast ainestikku kui Nõukogude Liidus, sest siin on käepärast kõik asjaomased rahvad ja keeled.

PAUL ARISTE

TRÜ TEADUSLIKUD SIDEMED

TRÜ kohviku juubelist on juttu 4. lk.

Jüri LAANE foto.

TRÜ orientalistika-kabinetist raja taga

Peamiselt TASS-i ning APN-i vahendusel on sõnumeid TRÜ orientalistikakabineti kohta läinud ka rahvusvahelisse trükisõnna. Nende väheste pudemete taustal, mis must-valgel on ulatunud meieni, võib eeldada nimetatud informatsiooni koguni globaalset ulatust.

Liibanoni pealinnast Beirutist saabus prantsuskeelne kiri Mme Josephine Glore'ilt, millega kaasnes väljalõige Beiruti prantsuskeelse päevalehe «L'Orient» 1969. aasta 18. novembri numbrist. See sisaldas põgusa ülevaate TRÜ orientalistikakabineti tööst koos mõningate andmetega kabineti juhendaja P. Nurmekunna eluloost.

São Paulo ülikooli kirjandusprofessor, rahvusvaheliselt tuntud progressiivne brasiilia luuletaja Jonas Nedalha saatis väljalõike kohaliku päevalehe «O Estado de São Paulo» 1969. aasta 25. novembrinumbrist, milles pealkirja all «Pelo Mundo» (Mööda maailma) esitatakse analoogsed andmed. Kabineti juhendaja kohta märgitakse muuhulgas järgmist: «O individuo em questão é Pent Nurmekund que entre outras coisas, já foi estivador, marinheiro e vagabundo» (Kõnesolev isik on P. N., kes muu hulgas on juba olnud sadamatööline, meremees ja hulkur).

Taani pealinnas Kopenhaagenis taani keeles publitseeritava ajakirja «Faktor om Sovjetunionen» 1971. a. 1. numbris leidub lk. 20—21 H. Karro poolt illustreeritud kirjutis Voldemar Tombult pealkirjaga «Sprognemme» (Keeletalent), milles — tõsi küll — rohkem kõneldakse TRÜ orientalistikakabineti juhendajast kui kabinetist endast.

Käesoleva aasta detsembri keskpaiku külastas TRÜ orientalistikakabinetti taas APN-i kaastööline V. Tombu koos fotograaf S. Migdaliga, et seekord koguda pildi- ja sõnalist materjali jaapani keele õpingute kohta kabinetis. Nüüd juba avaldamiseks APN-i jaapanikeelsetes publikatsioonides Tokios.

Millest siis selline huvi TRÜ orientalistikakabineti vastu? Idakeeli õpitakse ju ka mujal Nõukogude Liidus, ja paiguti hoopis paremates tingimustes! Huvi ajend näib eeskätt seisvat seigas, et TRÜ orientalistikakabinet ei valmista ette kitsa eriala spetsialiste-orientaliste, vaid seal tungivad orientaalteadused laial rindel kõige mitmekesisemate erialade esindajate hulka. Nimetatud suund TRÜ orientalistikakabineti õppetegevuses on korduvalt saavutanud positiivseid reageeringuid ka NSV Liidu keskajakirjanduse veergudel. Ühe näitena mainitagu kas või ajalehe «Социалистическая Индустрия» käesoleva aasta ühes numbris ilmunud kirjutist pealkirja all «Геолог защищает диссертацию о синтаксисе». Juttu on TRÜ-s geoloogi eriala omandanud Ülo Sirgust, kes hiljem orientalistina kirjutas ja kaitses oma kandidaadiväitekirja indoneesia keele relatiivsete *jang*-lausete alal NSVL TA Idainstituudis Moskvas.

OLAF LANGSEPP

Õppe- ja kasvatustöö ühtsuse printsiip on kõrgema kooli pedagoogikas aabitsatõeks. Kaadrite kasvatamine — see ongi inimeste igakülgne sihipärane õpetamine. Kasvatamise protsess pole piiratav ei kursuste, kraadide ega kutsetega, seepärast on ta kogu ülikooli kollektiivi nii perspektiivse kui ka konkreetse planeerimise sisuks.

Enamik meie plaane koostatakse semestrite kaupa, seega läheneb uue semestri mitmesuguste plaanide kinnitamise ja elluviimise aeg. Planeerijate ees seisab tähtis ülesanne — kindlustada, et iga plaan oleks ühelt poolt ökonoomne, teiselt poolt maksimaalse kasuteguriga. Ülikoolis on tavaks saanud tööjaotus, et plaanid, mis on seotud administratsiooni tegevusega, haaravad õppetöö, ühiskondlike organisatsioonide plaanid aga kasvatustöö küsimusi. See võiks olla küll lähtealuseks, kuid nii ühel kui teisel puhul tuleks arvestada õppe- ja kasvatustöö ühtsust.

Kateedrite tööplaanid on seni suhteliselt vähe seotud kasvatustööga. Kateedrid ei huvitu sageli sellest, mida teeb õppejõud väljaspool õppeprotsessi. Õppejõudude tegevust õppetöövälises sfääris analüüsitakse kateedrites harva. Ilmselt seetõttu näitavad ka mitmesugused üliõpilaste küsitlused, et õppejõudude osa üliõpilaste arvamuse kujunemisel on oodatust väiksem. Harva arutatakse kateedrites, kuidas antud õppeaine raamides paremini kasvatada internatsionalismi, tööarmastust, patriotismi. Samal ajal lähenevad ühiskondlikud organisatsioonid mõnikord formaalselt õppetöö küsimustele. Nii näiteks rea viimaste aastate vältel ei osutanud komsomol õppetöö organiseerimisele, eelkõige õppedistsipliinile nimetamisväärset tähelepanu. Samuti on komsomolitöö seni vähe seotud ettevalmistusega edaspidiseks kutsealaseks tegevuseks. 1970/71. õppeaastal läbiviidud küsitlus näitas, et 32% üliõpilastest pidas komsomolitööd kutsetööks teatavaid kogemusi andvaks tegevuseks, 41% pani selle kahtluse alla ja 27% oli kindlalt eitaval seisukohal. Praeguse komsomolikomitee pööret õppetöö küsimuste poole tuleb lugeda õigeks ning see peaks tooma kaasa vastavaid nihkeid ka teaduskondade komsomoliorganisatsioonide plaanides.

Kaadrite kasvatamise planeerimisel kõrgemas koolis tuleb arvestada, et kasvatustöös ei saa eraldada subjekti ja objekti, aktiivset ja passiivset poolt. Õigesti teevad need üliõpilaskollektiivid, kes kutsuvad esinema õppejõude, kohtuvad oma eriala silmapaistvate inimestega, määrates seega ise kindlaks ürituse suuna ja eesmärgi. Kohustus olla näiteks kursuse juhendaja on samal ajal suureks kooliks juhendajale endale. Üliõpilane pole ülikoolis või õppejõud seminaris selleks, et oodata, kuidas teda õpetatakse, vaid eesmärgiga võtta antud töövormist jäägitult kõik, mida see on suuteline andma. Seetõttu on plaani vaja panna oma kohale nii üritused kui iga nimi, mis on ühe või teise üritusega seotud.

Paraku esineb mõnikord, et ülikooli parteikomitees õppejõule kutse andmise, doktorantuuri suunamise või teiste positiivsete otsuste langetamist takistab vähene ühiskondlikust tööst osavõtt. Ühelt poolt on süüdi inimene, kes on rahuldunud kõrvalejäämisega, teiselt poolt aga seltsimehed, kes oleksid võinud teda sellesse töösse tõm-

Parteiorganisatsioonide päevaülesanne

oma mätta otsast

Suhtumistest ja arusaamadest

Mõttevahetus, mille algatas M. Maakaru, näib kõige rohkem tõendavat seda, et igasuguse pinnapealse arusaamise üks produktiivseid allikaid on meie enese suhtumine asjasse. Nõnda on lugu ka kõnesolevate probleemidega, mis tegelikult mingit vaidlust ei tarvitsegi põhjustada. Et meile aga eelkõige silma torkasid suhtumise põhjahoovused, mis võiksid teist laadigi pinnalaineid tekitada, siis tuleb siin nii mõndagi tuntud tõde üle ja ära seletada.

Tudengiteemast. Lausa üllatav, kuivõrd enesestmõistetavalt ja järjekindlalt enamik sõnavõtnuid (M. Maakaru, M. Ummelas ja ka J. Loss) arutleb selle üle, kas tudengiteemat meie kirjanduses on olnud ja miks pole olnud, andmata seejuures aru, mida niisuguse temaatika all mõelda ja missugune tähtsus on teemal teoses üldse. Lubage lisada, et tudengiteemat pole palju ka muusikas, maalikunstis ja skulptuuris.

See, et sõjajärgsel aastakümnel ja kohati hiljemgi teemas lausa messiast nähti ning teoseid teema pinnalt väärtustati, tundub olevat mineviku mälestus, kui poleks seda mõttevahetust tudengiteema ümber ja muidki ilminguid, mis selle tunde hävitavad. Millest kõneleb fakt, et 1972. a. tudengid esitavad kirjanduslike kohtumisõhtute tavaküsimuse: «Aga miks te õpetajatest (tudengitest), lenduritest (maa- või metsatöölistest) pole luuletusi kirjutanud»?

Teose olemus ja retseptsioon avalduvad kunstilises kujundis. Kujundi loomisel on teema vaid üks vahendeid. Arvame, et näiteks J. Kaplinski või P.-E. Rummo luules on tänu üldhumaansetele kujunditele palju rohkem tudengile lähedast kui ehk A. H. Tammsaare romaanis «Ma armastasin sakslast» või Fr. R. Kreutzwaldi pühendusluuletuses ülikoolile.

Kirjandusvõistlusest. Nii M. Maakaru kui ka M. Ummelas pole rahul kirjandusvõistlusega. On tõsi, et see võistlus pole eriti populaarne ega kõrgetasemeline. Ometigi ei pea me seda tarbetuks ettevõtmiseks, pigemini on mõistlikum võistluse põhimõtteid selgitada, samuti lähemalt näidata, millest on tingitud halvustav suhtumine võistlusesse.

Siingi on tegu ühe isevärki suhtumisega: mittesportliku spordimentaliteediga, mis teab-kust on ka kirjandusellu tunginud. Aga ega see ime olegi, kui ümberringi võisteldakse kündmises ja külvamises, krohvimises ja kütmises ning isegi faktide tuupimises. Mis spordis on olemuslik, on muil elualadel ballast.

Kirjandusvõistluste ja -konkursside korraldamisel on teist laadi eesmärk: kontakt värskete autoritega, andekamate otsimine ja ergutamine ning kirjandusliku situatsiooni selgitamine. Auhindamine, mis sellega kaasneb, on sarnane spordipraktikale, aga siiski erinev. Spordis ei jää esikoht välja andmata, äärmisel juhul läheb see jagamisele. Loomingulise võistluse puhul aga antakse esikoht välja ainult siis, kui on selle tarvis olemas tõeliselt väljapaistev töö. Kirjandusvõistlus on üks kirjanduselu aktiviseerimise praktilisi vahendeid, püüdkem seda mõista ja teistelegi selgitada.

Meile jääb teadmata, kust võttis M. Ummelas väite, et ülikooli kirjandusvõistlust mingil määral temaatiliselt või žanriliselt kitsendatakse. Pigem vastupidi. Oodatud on tööd igas žanris, igasuguse temaatikaga — kui see vaid kirjandus oleks!

M. Ummelas arvab ka, et kirjutajal pole väärilist stiimulit. Kas tõesti? Vist iga kirjanik loeb väärilseks stiimuliks oma töö avaldamist. Nii on ka toimitud auhinnatud või äramärgitud töödega. Kui noor sulepruukija seda au kesiseks peab ja lopsakamaid loorbereid ihaldab, siis peab ta toetuse nõutamiseks ja õigustamiseks esmalt väärilise töö valmis kirjutama. Aga M. Ummelas kahtleb isegi, kas selliseid töid alati leidub. Ning kui tõepoolest leidub noor autor, kes žüriist paremini oma töö ebaoriginaalsust tunnetab, siis olgu ta veelgi ennastsalgavam ja jätku see paberimäärimine sootuks!

Näib siiski, et asi on vastupidine. Värske kirjamees ei tunneta sugugi oma töö väärtus(etus)t. Seda tõendavad seni võistlustele laekunud ja ka... laekumata tööd, sest kui autor pole kindel, et ta kõige kaugemale ei karga, siis ta parem ei kargagi.

Niisiis, siitki vahib vastu spordimentaliteet selle sõna halvas mõttes. Meil on praktiline ettepanek: mitte välja anda I, II või III kohta, vaid teatav arv heatasemeliste tööde autoreid nimetada võistluse laureaatideks vms. Võib-olla peletab see kirjutajatest välja spordipalaviku.

Üldisest. Kogu jutt on käinud kitsa huviala ümber ja võib seetõttu paljudele lugejatele võõraks jääda. Loodame siiski, et see nii ei ole. Kui pinnapealset suhtumist saaks ette heita ainult eelnimetatud artiklite autoritele, siis poleks olnud siin vajadust nii pikalt sõna võtta. Oleks piisanud näiteks M. Plissetsi pilaloostki. Aga pinnapealsus korvatakse enamasti suure pretensioonikusega ja just see teebki tigedaks.

Kõlksti-kõlksti käibib kirjapanekutes termin «eesti kirjanduses», kõlksti-kõlksti noomitakse «kirjandusinimesi», NAK-i või kirjandusvõistlust; kõlksti-kõlksti visatakse miski aia taha või pannakse millelegi «jalad alla».

M. Peil näeb pretensioonikuses nooruslikku julgust ja erksust, ja tal on omajagu õiguski. Eeskujuks ei sõanda seda siiski seada, eriti siis, kui ägedus on vaid hooletust ja teadmatust varjav kate. Tõsi küll, me oleme niisama tulised enesekriitikudki, ent miks on seda viimast vaja? Kellele on tarvis meie enesekriitilisi sõnu, kui võiksime oma nõrkustest lahti saada, selle asemel et end kritiseerida.

Lõpuks on aga «kogu kära tühjast tõusnud». Nagu ikka tavaks, käib vaidlus vormilisel pinnal, organisatsiooniliste ja muude väheoluliste probleemide üle. Hoopis olulisem oleks mõtteerksust näidata põhimõttelistes, teoreetilistes küsimustes. Esseelaadse artikli kirjutamine oleks nii mõnelegi jõukohane, aga just niisugused kirjutised meie lehte ei jõua, rääkimata «oma «Tõest ja õigusest»». Muidugi, tuleb hea seista ka almanahhi, võistluse, kirjandusringi ja NAK-i eest, aga see pole ju peamine. Jääme lootma, et ükskord jõuame ka oluliseni, peamiseni. Selleks on vaja suhtuda asjasse põhjalikkusega ja nõudlikkusega, mida näiteks M. Maakaru teistes kirjutistes võib kohata.

T. TASA
A. LANGEMETS

Kiri E. Aarele «Amorese» asjus

Me oleksime võinud selle jutu Sulle ka omavahel rääkida, kuid lootus, et «Amorese»-huvilisi on teisigi, sundis meid ajalehe kaasabi kasutama. Ühtlasi on see vastuseks Sinu retsensioonile ««Amorese» ja kammerkoori õhtust», mis ilmus lehe eelmises numbris.

Häda on selles, et Sa räägid olematust asjast. 13. detsembri õhtul esines kohvikus kammerkoor ja kolm noort etlejat, kes samal ajal ka juhuslikult amoreslased on. Kuid mingist «Amorese» u u e s t p r o g r a m m i s t ei saa rääkida, sest seda lihtsalt ei olnud. Tõsi, viga sai alguse juba nendest inimestest, kes vastutasid reklaami eest: kuulutustel seisis, et esinevad kammerkoor ja «Amores», kuigi etlejad ei lubanud viimase nime kasutada. Ometi ei vähenda see Sinu viga, seda enam, et enamik amoreslasi, nende hulgas ka tol õhtul esinenud, on Sinu kursusekaaslased ja nende käest oleksid Sa igal ajal saanud tõepärast informatsiooni.

Amoreslased ise on püüdnud võimaluste piirides vältida seletavaid täiendeid «Amorese» ees, kuid eriti ametlikus asjaajamises pole see alati õnnestunud, mistõttu on käibele läinud nii «etlejate ansambel (trupp)» kui ka «luuleteater», ühevõrra ebasobivad ja isegi väärad mõlemad, esimene siiski rohkem kui teine. Sel teemal pole mõtet edasi arutleda, sest praegu ei leidu ühtki inimest, kes oleks võimeline vastama küsimusele, kas ja kuidas «Amoresel» mõni uus programm valmib. Võib-olla jaa, võib-olla ei; kui jaa, siis võib-olla pole see enam «Amores», vaid midagi muud jne. Taolisi oletusi võib teha, paraku ei maksa nad midagi. Üks on igatahes kindel: kõnesoleval õhtul esinenud etlejate suhet «Amoresega» võib võrrelda kammerkoori suhetega meie mees- ja naiskooriga.

Mis puutub kammerkoori ja «Amorese» sidemetesse, siis need ei alanud sugugi mitte alles enne Sinu poolt retsenseeritud «programmi», vaid hoopis varem. Kas oma kontsertide mitmekesistamise eesmärgil või soovi tõttu laulude vahele pikemaid puhkepause saada (eks põhjust tea kammerkoor ise paremini, on meie «ülikooli nooremaid kollektiive» ka varem tahtnud oma esinemistele luulelugejaid saada. Et kõige lihtsam on muidugi «Amorese» liikmete kui ülikooli ainsate teada olevate etlejate poole pöörduda, siis nii ka tehti. (Samal põhjusel on «Amorese» liikmed esinenud aktustel ja juubelitel.) Kunagi pole aga eesmärgiks seatud luua mingit omaette terviklikku luule- ja muusikaprogrammi. Kuigi — nagu Sa täiesti õigesti oma retsensiooni lõpetades nendid — annaks neid kahte žanri vägagi huvitavalt sünteesida. Kui selline õhtu hästi läbimõeldult ette valmistada, esinemiseks sobiv koht leida, kostüüme ja valgustustki kasutada, ja mis peamine — koostada mõtteliselt ja emotsionaalselt terviklik programm, kus luule ja laul oleksid orgaaniliselt ühendatud, siis võiksime saada tõeliselt stiilse ja kunstiväärtusliku õhtu.

Oleme nõus ka sellega, et toimunud õhtu koht, aeg ja meetod — ülikooli kohvik kolmapäeva õhtul ilma piletite eelmüügita — olid valitud võimatult halvasti, selle tulemusena moodustasid kuulajate enamiku need, kellel «pea hakkas valutama sellest luulest». Sellises õhkkonnas poleks isegi terviklik programm mõjule pääsenud.

Vastust oodates Sinu kursusekaaslased — amoreslased

TIIT SINISAAR
PEEP NEMVALTS
TÕNU KALJUMÄE
URMAS OREK

Venia legendi

15. jaanuaril kell 12 toimub V. Kingissepa 19 III korrusel bioloogiakandidaat Paavo KÕRGE loeng «Müokardi ainevahetus kehalisel tööl sõltuvalt koormusest ja organismi treenitusest» vanema teadusliku töötaja kutse taotlemiseks.

* * *

Kell 13 toimub samas pedagoogikakandidaat Arved VAINI loeng «Kehaliste harjutuste tehnika optimaalsuse kriteeriumid» dotsendi kutse taotlemiseks.

* * *

Esmaspäevai, 15. jaanuaril 1973. a. algusega kell 14 esineb V. Kingissepa 19 aud. 307 avaliku loenguga dotsendi kutse taotlemiseks TRÜ kergejõustiku kateedri dots. kt. Alfred PISUKE teemal «Mõningaid võimalusi kesk- ja pikamaajooksjate treenituse ja selle dünaamika hindamiseks».

Küti Gracchus

Franz Kafka

Franz Kafka (1883—1924), kelle sünnist tänavu möödub 90 aastat, on kirjanduskriitikuile sageli mõistetamatuks jäänud. Sellegipoolest on ta kui üks sügavaima mõistusega kirjanikke leidnud endale koha XX sajandi maailmakirjanduse suurmeeste hulgas. Eesti keeles on Kafkalt lugeda romaan «Protsess» («Loomingu» Raamatukogu,» 1966) ja valik jutustusi («Loomingu» Raamatukogu,» 1962), millele saksa filoloogia osakonna mulluse lõpetaja Mati Sirkeli alljärgnev tõlge soovib anda lisa.

*

Kaks poissi istusid kairinnatisel ja heitsid täringut. Keegi mees luges mälestussamba astmeil mõõkavibutava kangelase varjus ajalehte. Tüdruk kaevul täitis pütte veega. Juurviljakaupmees lamas oma kauba kõrval ja vaatas välja merele. Kõrtsisügavuses võis läbi tühjade ukse- ja aknaavade näha kaht veini taga istuvat meest. Kõrtsmik istus eespool laua ääres ja tukkus. Üks pargas libises vaikselt, nii nagu kantaks teda üle vee, väiksesse sadamasse. Sinises kitlis mees astus maale ja tõmbas köie läbi rõngaste. Kaks teist meest tumedates hõbenööpidega kuubedes kandsid paadimehe järel raami, millel suure lillemustrilise narmastega siidräti all lebas ilmselt inimene.

Kail ei teinud keegi tulnukaist välja; isegi siis, kui nad kanderaami maha panid, et paadijuhti oodata, kes veel nööridega askeldas, ei astunud keegi ligi, keegi ei küsinud neilt midagi, keegi ei silmitsenud neid täpsemalt.

Paadijuhti pidas veel veidi kinni tekile ilmunud vallapäästetud juustega naine, kel oli laps süles. Siis juht tuli ja osutas kollakale, kahekorruselisele majale, mis kerkis sirgjooneliselt vasakul vee ligidal. Kandjad tõstsid koorma üles ja kandsid selle läbi madala saledasambalise värava.

Üks väike poiss avas akna, märkas veel parajasti, kuidas salk majja kadus, ja pani akna jälle kiiresti kinni. Nüüd suleti ka värav, mis oli hoolikalt kokku liidetud mustast eebenipuust.

Tuviparv, mis oli kellatorni ümber lennelnud, laskus maja ette. Tuvid kogunesid värava juurde, just nagu hoitaks majas nende toitu. Üks tuvi lendas teise korruseni ja lõi nokaga vastu aknaklaasi. Need olid heledavärvilised, hästihooldatud, elavahingelised linnud. Naine paadist viskas neile suure kaarega teri. Tuvid nokkisid need üles ja lendasid naise juurde.

Leinalindiga silindrit kandev mees laskus alla mööda üht kitsast, suure langusega tänavaist, mis viisid sadamasse. Ta vaatas tähelepanelikult ringi, kõige pärast tundis ta muret, ühes nurgas mustust märgates tegi ta grimassi. Mälestussamba astmeil lebasid puuviljakoored, need lükkas ta möödaminnes oma kepiga alla. Ta koputas toauksele, võttes samal ajal silindri oma paremasse, musta kinnast kandvasse kätte. Jalamaid tehti uks lahti, umbes viiskümmend pisikest poissi moodustasid pikas kojakäigus spaleeri ja kummardusid.

Paadijuht tuli trepist alla, tervitas härrat, juhatas ta üles, teisel korrusel viis ta külalise ümber kergelt ehitatud, nägusatest väljaehitustest ümbritsetud hoovi ja mõlemad sisenesid jahedasse, suurde ruumi maja tagaküljel, mille vastas polnud enam maju, vaid üksnes paljas, hallikasmust kaljusein. Poisid tunglesid neile aukartlikus kauguses järele. Kandjad olid tegevuses raami peatsis pikkade küünalde ülespanemise ja süütamisega, kuid valgust seeläbi ei tekkinud, üksnes varem rahulikud varjud peletati üles ja nad värelesid nüüd seintel. Raamilt oli rätik ära võetud, seal lamas metsikult segikasvanud juuste ja habemega, päevitunud nahaga, vahest ehk jahimehele sarnanev mees. Ta lebas liikumatult, näiliselt mitte hingates, suletud silmi, ja siiski osutas ainult ümbrus sellele, et ta võis surnud olla.

Härra astus raami juurde, pani käe lamaja laubale, põlvitas siis maha ja palvetas. Paadijuht andis kandjatele käega märku toast lahkumiseks. Need väljusid, peletasid ukse ees kokkukogunenud poisid laiali ja sulgesid ukse. Härrale ei paistnud aga ka sellest vaikusest veel piisavat. Ta vaatas paadijuhile otsa, see mõistis ja läks läbi kõrvalukse naabertuppa. Jalamaid avas mees raamil silmad, pööras näo valuliselt ja naeratades härra poole ja ütles: «Kes sa oled?» Härra tõusis pikemalt imestamata oma põlviliasendist ja vastas: «Riva linnapea.»

Mees raamil noogutas, näitas veidi väljasirutatud käega ühele tugitoolile ja ütles, kui linnapea tema pakkumise vastu oli võtnud: «Ma teadsin ju seda, härra linnapea, aga esimesel silmapilgul unustan ma alati kõik, kõik keerleb mul silme ees ja on parem, kui ma küsin, ka siis, kui ma kõike tean. Ka teie teate tõenäoliselt, et ma olen kütt Gracchus.»

«Muidugi,» ütles linnapea. «Täna öösel teatati teist mulle. Me

PIRKKO PEEBSENI JOONISTUSED

magasime ammugi. Siis hüüdis mu naine umbes keskööpaiku: «Salvatore,» — see on mu nimi — «vaata, tuvi aknal!» See oli tõepoolest tuvi, aga suur nagu kukk. Ta lendas mu kõrva juurde ja ütles: «Homme tuleb surnud kütt Gracchus, võta ta linna nimel vastu.»»

Kütt noogutas ja tõmbas keeleotsaga üle huulte: «Jah, minu eel lendavad tuvid. Aga kas te arvate, härra linnapea, et ma peaksin Rivasse jääma?»

«Seda ei tea ma veel öelda,» vastas linnapea. «Olete te surnud?»

«Jah,» ütles kütt, «nagu näete. Paljude aastate eest — neid aastaid peab tõepoolest erakordselt palju olema — kukkusin ma Schwarzwaldis — see on Saksamaal — üht kaljukitse jälitades kaljult. Sellest ajast peale olen ma surnud.»

«Aga te ju ka elate,» ütles linnapea.

«Teatud mõttes,» ütles kütt, «teatud mõttes ma ka elan. Minu surmapaat eksis teelt, üks vale tüüripööre, juhi hetkeline tähelepanematus, minu imeilus kodumaa, mis huvi kõrvale juhtis — ma ei tea, mis see oli, tean vaid seda, et ma jäin maale ja et minu paat sõidab sellest ajast peale maistel vetel. Nii reisin ma, kes ma ainult oma mägedes tahtsin elada, pärast oma surma kõigis maailma maades.»

«Ja te ei saa osa teisest maailmast?» küsis linnapea laupa kortsutades.

«Ma olen alati suurel trepil, mis viib üles,» vastas kütt, «sellel lõputult laial trepil seiklen ma ringi, kord ülal, kord all, kord paremal, kord vasakul, alati liikvel. Kütist on saanud liblikas. Ärge naerge.»

«Ma ei naera,» kaitses end linnapea.

«Arusaadav,» ütles kütt. «Ikka olen ma liikvel. Kui võtangi suurima hoo ja värav juba üleval vastu kumab, ärkan ikka oma vanas, mõnel maisel merel üksluiselt õõtsuvas lootsikus. Minu kunagise suremise põhiviga irvitab mulle kajutis otsa. Julia, paadijuhi naine, koputab uksele ja toob mulle raami juurde selle maa hommikuse joogi, mille randa mööda me parajasti sõidame. Ma laman puunaril, mul on seljas — pole mingi lõbu mind silmitseda — räpane surisärk, habe ja juuksed, hallid ja mustad, on lahtiharutamatult sassis, mu jalad on kaetud suure siidise lillemustrilise pikanarmalise naisterätiga. Minu peatsis seisab kirikuküünal ja valgustab mind. Seinal minu vastas ripub väike pilt, arvatavasti bušman, kes mind odaga sihib ja end suurepäraste maalingutega kaunistatud kilbi taha peidab. Laevadel võib leida nii mõnegi totra pildi, see on aga üks totramaid. Muidu aga on minu puupuur täiesti tühi. Läbi luugi kõrvalseinas tuleb lõunamaise öö soe õhk ja ma kuulen, kuidas vesi vastu vana paati löövb. Siin leban ma sellest ajast peale, kui ma veel elava küti Gracchusena kodus Schwarzwaldis kaljukitse jälitasin ja alla kukkusin. Kõik läks korrakohaselt. Ma jälitasin, kukkusin alla, veritsesin ühes kuristikus, olin surnud ja see paat pidi mind viima teise maailma. Ma mäletan veel, kui rõõmsalt ma end siin naril esimest korda välja sirutasin. Iial ei kuulnud mäed mult sellist laulu kui need neli tookord veel varjulist seina.

Ma olin meelsasti elanud ja meelsasti surnud, õnnelikult viskasin ma enne pardale astumist püssi, koti ja jahinoa, selle näruse rämpsu, mida ma alati uhkusega olin kandnud, enda ees alla ja lipsasin surisärki nagu tüdruk pulmakleiti. Siin ma lamasin ja ootasin. Ja siis juhtus õnnetus.»

«Kuri saatus,» ütles linnapea tõrjuvalt tõstetud käega. «Ja teil pole selles süüd?»

«Ei mingit,» ütles kütt, «ma olin kütt, on see vahest ehk süü? Teenisin kütina Schwarzwaldis, kus tol ajal oli veel hunte. Ma varitsesin, tulistasin, tabasin, nülgisin naha, on selles süüd? Minu tööd õnnistati. «Suur Schwarzwaldi kütt,» nii hüüti mind. On selles süüd?»

«Mind pole pandud selle üle otsustama,» ütles linnapea, «kuid ka mulle näib, et selles pole süüd. Aga kes on siis süüdi?»

(järg 4. lk.)

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

Käskkirjad, käskkirjad...

Dots. A. Miti mälestusi

Määruse nr. 104 saabudes kutsus rektor A. Koort rektoraadi liikmeid nõupidamisele, et arutada meie ette kerkinud uusi ulatuslikke ülesandeid. Nõupidamisel otsustati, et prorektorid esitavad nädala jooksul rektorile määruse täitmise kavad, igaüks oma tegevuse valdkonnas. Nii töötas haldusprorektor G. Rägo minuga koos ülikooli majandusküsimuste lahendamise kavandi kallal ning esitas selle rektorile tähtajaliselt. Rektorile üleantud ettepanekutes oli siiski ka punkt, mida G. Rägo minu teadmata oli lisanud ja millest ta informeeris mind alles *post factum*.

Ühel päeval kutsus ta mind oma kabinetti ning alustas oma juttu üsna piduliku häälega, mida vaid harukordadel kasutas, pöördudes tähtsates küsimustes kõrgetel tööpostidel olevate isikute poole: «Sa ju tead, millised maailmatud varad on ülikoolile selle määrusega eraldatud. Kuid määrus ise on siiski ainult paber, mis annab meile vaid õiguse neid varasid kätte saada. Aga kust? Muidugi mitte Tartust! Need esemed ja materjalid on kusagil ladudes kas Tallinnas, Leningradis, Moskvas või tont teab kus veel. Muidugi ei hakka keegi meile neid kohale vedama — seda peame ise tegema ja see on omaette tohutu ülesanne. Pealegi, kes hakkab sellega tegelema, peab hästi ka vene keelt valdama. Otsustasime rektoriga ajutiseks asutada iseseisev varustusprorektoraat ja sind määrata ülikooli varustusprorektoriks. Kuid seal on mõningad «a g a'd» taga. Esiteks, ülikooli koosseisus polegi ette nähtud varustusprorektori kohta(!) ja teiseks — kui sa minu abi kohalt lahkud, kes sind asendada võiks?»

«Jah, sm. Rägo, esimese «aga» lahendamine ei kuulu üldse minu kompetentsi, kuid teisest «aga'st» ülesaamine polegi mingi probleem.

Salme Nõmmik — TRÜ majandusosakonna juhataja 1945. a.

Meie aparaadis töötab kõrgema haridusega väga agar, laia silmaringiga ning kiire reageerimisvõimega töötaja sm. Nõmmik. Kui mul tuleks haldusprorektori kohalt ükskõik mis põhjusel lahkuda, julgeksin alati Nõmmikut järglaseks soovitada.»

Meenus esimene pühapäev pärast ülikooli taasavamist — 19. november 1944. a. Sünge, pilving ning ühtlasi väga kurb päev: toimus Tartu vabastamisel langenud punaarmeelaste ja fašismi mõrvaohvrite ümbermatmine.[1]

Riia mäelt laskudes kanti puusärk puusärgi järel üle pontoonsilla Leningradi maanteele ning sealt Raadile. Õudne oli jälgida seda surnukehade viimset reisi igavesse puhkepaika. Tardunult jälgis rahvas leinarongkäiku. Linn oli leinalippudes. Eemalt kostis laul langenud kangelastele:

Puhake paremad pojad,
pärjatud olgu te kalm.
Kodule olite kaitseks
vallina, teras ja malm.

Fašistliku tapatalgu ohvrite puusärkide kohal lauldi leinamarssi.

Küll timukad surmale mõistsivad teid,
ei halastust, armu nad andnud.
Kuid uhkelt, pää püsti, veel viimsel teel
truult kallimaid aateid te kannud.

Vapustatud nähtust-kuuldust istusin sünges meeleolus sööklas ning süvenesin ajalehte. Eemalt lähenes kaks daami. Üht neist tundsin, see oli paleontoloogia ja stratigraafia kateedri vanemõpetaja A. Remmel, teist aga ei tundnud. A. Remmel tutvustas mulle teda oma õena, kelle nimi olevat Salme Nõmmik ja kes tahtvat ühes küsimuses minu poole pöörduda.

«Palun,» vastasin.

«Olen lõpetanud ülikooli Majandusteaduse alal ja tahaksin erialasele tööle asuda. Kas ehk ülikoolis leidub minule kohta?»

Selle päeva elamused ei virgutanud mind jutukusele, seetõttu vastasin päris lakooniliselt: «Küllap leidub. Andke sisse vastav avaldus.»

Avaldus oli juba valmis kirjutatud, võtsin selle vastu ning andsin mõista, et audients on lõppenud. Jah, ei näinud ma sel päeval läbi, et selle saleda naise portfellis olid peidul «teadusekindrali» õlakud.[2]

Järgmisel päeval andsin tema avalduse prorektor G. Rägole, kes minult küsis: «Mis mulje sul temast jäi?»

«Mis seal ikka paari minuti jooksul jääda võib. Ilmselt pole ta suu peale kukkunud ja pealehakkamisest vist küll puudu ei tule!»

«Ega midagi, asjalikke töötajaid on meil hädasti vaja ning R. Rägo kiriutas S. Nõmmiku avaldusele resolutsiooni: «Kaadriosakonnale. Palun registreerida ametisse TRÜ-s raamatupidajana. 20. 11. 44.» Oligi kõik. Uus ametnik oli ülikoolile sündinud!

Ei möödunud kaht kuudki, kui G. Rägo komandeeringu ajal Moskvasse langes minu osaks S. Nõmmiku esimene «ülendamine»:

Haldusprorektori käskkiri nr. 27, 13. jaanuarist 1945. a.

Kinnitan Salme Nõmmiku vanem-raamatupidajaks arvates 1. jaanuarist 1945. a.

Haldusprorektori eest: A. Mitt

Aga ka sel ametikohal ei saanud ta kuigi kaua töötada — täpselt üks kuu, sest ilmus veel üks käskkiri, mis puudutas ühtlasi ka mind ning oli minu osas niivõrd ainulaadselt formuleeritud, et praegusel ajal ei oskaks vist keegi niisugust sõnastust välja nuputadagi.

TRÜ rektori käskkiri nr. 59
7. märtsil 1945. a.
§ 2

Määran senise õppeprorektori abi prof. A. Kipperi õppeosakonna ülemaks 1. veebruarist 1945. a., senise haldusprorektori abi dots. A. Mitti mittekoosseisuliseks ametnikuks varustusprorektori ülesandeis arvates 1. veebruarist 1945. a. ja senise vanem-raamatupidaja S. Nõmmiku majandusosakonna juhataja kohustetäitjaks, arvates 1. veebruarist 1945. a.

A. Koort,
rektor

Niisiis uus, vägagi kõrge ning vastutusrohke töökoht ülikoolis oli minule usaldatud — uued, keerulised ülesanded ootasid kiiret lahendamist. Kuidas aga, seda ma veel ei teadnud. Kuid ülikooli avaaktusel rahvahariduse komissari prof. J. Nuudi poolt peetud kõnest teadsin, et «tõelise nõukogude töötaja leksikonist peab kaduma termin «võimatu», sest mida on vaja teha, peab teoks saama!»

[1] **Ligi 150 hukatute laipa jäi laibapõletajate poo't 1943/44. a. talvel tankitõrjekraavi põhjas leidmata. Need le'ti üles alles 1944. a. novembr'is. Nende seas mitu 'a'pa polnud mahalaskmisel kuulidest riivatudki — need olid elusalt maetud inimeste laibad.**

[2] **Geograafiadoktor prof. S. Nõmmik on praegu TRÜ majandusgeograafia kateedri juhataja.**

Kütt Gracchus

(algus 3. lk.)

«Paadimees,» ütles kütt. «Keegi ei loe seda, mida ma siin kirjutan, keegi ei tule, et mind aidata. Kui minu aitamine oleks tehtud ülesandeks, siis jääksid kõikide majade kõik uksed suletuks, kõik aknad kinni, kõik lebaksid voodites, tekid üle pea tõmmatud, terve maailm üks suur öine võõrastemaja. Selles on oma hüva mõte, sest keegi ei tea minust midagi ja kui keegi minust teakski, siis ei teaks ta minu asupaika, siis ei oskaks ta mind seal kinni pidada, siis ei teaks ta, mil viisil mind aidata. Mõte mind abistada on haigus ja seda tuleb voodis ravida.

Ma tean seda ja ei karju, et abi kutsuda, isegi siis, kui ma mõnikord — talitsematu nagu ma olen, näiteks just praegu — väga pingsalt sellele mõtlen. Aga selliste mõtete eemalepeletamiseks piisab, kui ma enda ümber vaatan ja meelde tuletan, kus ma viibin ja — seda võin vist küll väita — juba aastasadu elan.»

«Harukordne,» ütles linnapea. «harukordne. Ja nüüd kavatsete te meie juurde Rivasse jääda?»

«Ma ei kavatse midagi,» ütles kütt naeratades ja pani pilke hüvitamiseks käe linnapea põlvele. «Ma olen siin, rohkem ma ei tea, rohkem ei suuda ma teha. Minu paadil pole tüüri, teda tõukab tuul, mis puhub Surma alumistes regioonides.»

Tõlkinud MATI SIRKEL

Plenus venter non studet libenter

Üliõpilasi võib kohata peaaegu kõigis Tartu linna sööklates, alates «Tempost» ja lõpetades «Kaunasega».

Populaarseim paistab olevat «Tempo». Nimigi annab juba mõista, et tegemist on kiire teenindamisega ja praktika näitab, et toitude valikuga ollakse rahul.

Neile, kes oma lõunasöögi hilisemale ajale nihutavad, on sobiv söökla «Võit», kus ka kolmveerand kümme õhtul kõhu täis võib saada (NB! Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased!).

Seevastu arvatakse vist ülikooli sööklas, et pärast kella nelja lõunatama tulla on äärmiselt kahjulik — nii figuurile kui ka fantaasiale. Viimasele sellepärast, et kaua sa ikka kujutled muid roogi menüütahvlil ainuvalitsevate rabarberikompoti ja hakklihakastme vahele.

Need, kellel on aga vaesem fantaasia, võivad lohutuseks J. Tamme üht luuletust tsiteerida: «Ja ega ülearu süüa või, ka sellele on loodus seadnud raja . . .»

Kui küsida mõnelt «Temposse» kiirustajalt, miks ta ülikooli sööklasse ei lähe, ütleb ta mõista andva otsekohesusega: «Seal pole ju midagi süüa.»

Lõunatunnil (kella 13—14 paiku) võib sööklauksest sisse vaadates rikkalikku menüüd lugeda. Aga et pikk järjekord ei ole alati ajavarudega võrdne, siis tuleb tihti mujalt sobivat söögikohta otsida.

Kella kolmeks on tippaeg läbi. Ka toiduvalik on läbi ning rahvast liigub hõredamalt. Heal juhul võib veel valida kahe supi vahel, kuid magustoitudest pole mõtet rääkidagi.

Pikapeale hakatakse tagumise saali uksi koomale lükkama — «hiline» külastaja võib oma kasina toidu ka eesruumi laua taga süüa.

Lõpuks hakkad isegi mõtlema, et küllap see kell juba viis on — lauad ammugi koristatud ja menüütahvlilt vaatab veel ainult «Kohupiim koorega». Potid-pannid on ammu puhtaks pestud ja viimaseid rahutuid pilke saadetakse ukse poole.

Laupäeviti aga ei maksa üllatuda, kui kell pool kolm pakub ülikooli söökla oma külastajaile ainult kompotti.

Silt uksel ütleb, et söökla on avatud kella 11-st 17-ni, laupäeviti 11-st 16-ni, aga võib päris kindel olla, et süüa saab vaid 11-st 15-ni.

Kui küsitaks, miks ülikooli sööklas valik nii väike on, oleks vastus kohe olemas: «Sellepärast, et käib vähe külastajaid.» Kes vastupidi küsib («Miks käib vähe külastajaid?»), saab ka teistpidi vastuse: «Sellepärast, et valik väike on.»

Aga siiski, kas on palju nõutud, kui söökla kinnipanekuni ka süüa saaks. Igaüks ei taha ju lõunat süüa kell 11—12.

V. LIITOV

Professor emeeritus FELIX LEPP

Veel uue aasta esimesel päeval käisid paljud Arstiteaduskonna õppejõud tavakohaselt tervitamas hõbedast, kuid veel nooruslikult elurõõmsat professorit. Kaks päeva hiljem tabas surm meie vabariigi teenelist teadlast tema 91. eluaastal.

Teotahtelisena ja õpihimulisena omandas F. Lepp töö kõrvalt kesk- ja kõrgema hariduse juba küpses meheeas. Peale doktoriväitekirja kaitsmist 1924. a. oli ta teenistuskäik selline: Tartus Nakkushaigla juhataja, Nakkushaigla konsultant, eradotsent, dotsent (nakkushaiguste kliinik), dotsent (sisehaiguste propedeutika,) Tartu Sanitaar-Epidemioloogiajaama asutaja ja juhataja, TRÜ nakkushaiguste ja mikrobioloogia kateedri juhataja, professor. Väärib allakriipsutamist professor F. Lepa eriti aktiivne teaduslik-pedagoogiline tegevus alates neist sõjajärgsetst aastaist, mil ta oli juba enam kui 67 aastat vana. Siis valmis tema juhendamisel 19 kandidaadiväitekirja ja rohkesti üliõpilaste auhinnatöid. Tema enda sulest on ilmunud ligi 100 uurimust, mis käsitlevad nõtmesuguste nakkushaiguste ravi ja profülaktika küsimusi.

Professor F. Lepa teeneid teaduskonna ja kogu ülikooli ees on hinnatud Tööpunalipu ordeniga, Lenini juubelimedaliga ning korduvate esiletõstmistega TRÜ rektori käskkirjades.

Oma kolleegidele ja õpilastele ei olnud F. Lepp mitte üksnes erudeeritud spetsialist ja kogenud pedagoog, vaid eelkõige avarasüdameline ja alati abivalmis kaaslane. Sõbralikkus, mõistev suhtumine, nakatav optimism ja sügav taktitunne — need iseloomujooned tegid F. Lepast ühe armastatuma ja lugupeetavama õppejõu Arstiteaduskonnas.

Mälestus professor F. Lepast jääb meie südamesse. Tema inimlikkus, tööarmastus, täpsus ja suur kohusetunne on meile kõigile eeskujuks ja innustajaks.

Kolleegid ja õpilased

Spartakiaad on poolel teel

Ülikooli spartakiaadil olid 1972. a. lõpuks tulemused kirjas kuuel spordialal. Uue aasta esimesel nädalal lisandus veel üks — lauatennis.

Vahefinišis punkte lugedes ei tohiks olla üleliigne meenutada lõppenud alasid. **Kergejõustikus** võidutsesid kehakultuurlased. Tugevaim oli III kursus I ja IV kursuse ees. «Amatööridest» oli parim Majandusteaduskond, kes saavutas neljanda koha.

Spartakiaadi jalgpallivõistlustel osales 9 meeskonda. Toredat võistlust varjutasid kahjuks mitmed loobumised ja seda isegi kehakultuurlaste poolt. Võitja au pälvisid spordimeedikud Matemaatikateaduskonna ja füüsikute-keemikute ees. Parim Kehakultuuriteaduskonna meeskond, II kursus, oli alles neljas. Olgu märgitud, et spordimeedikud võistlevad Arstiteaduskonnast eraldi ja kehakultuurlastel toimub arvestus kursuste kaupa.

Võrkpalliturniiri parim naiskond oli Ajaloo-Keeleteaduskonna oma. Majandusteaduskonna üliõpilased tulid teiseks, edestades õppejõudude-teenistujate naiskonda.

Meestest panid oma paremuse maksma IV kursuse kehakultuurlased. Õppejõudude-teenistujate meeskond osutus teise koha vääriliseks KKT III kursuse ees.

Males oli juba ettearvatult tugevaim Füüsika-Keemiateaduskonna võistkond. Järgnesid Majandusteaduskond ja Matemaatikateaduskond. Mõnevõrra üllatuseks oli tugeva Ajaloo-Keeleteaduskonna jäämine viiendale kohale.

Ujumises oli jäme ots tulevaste treenerite käes. Kõige kiiremini ujusid KKT I kursuse üliõpilased, edestades KKT II kursust ja Arstiteaduskonda. KKT IV oli neljas.

Spartakiaadi tõstmisvõistlused viidi läbi detsembris. Osavõtjaid oli vaid viiest teaduskonnast + õppejõud-teenistujad. Ei tea, kas lähenev eksamisessioon võttis mehed nõrgaks? Tugevamad tõstjad olid Matemaatikateaduskonnast, järgnesid KKT IV ja KKT III kursus.

Nüüd mõni sõna äsja lõppenud lauatennise turniirist. Võistluste alguses polnud kerge favoriite nimetada. Tugevaid võistkondi oli mitmeid, oli ka nn. «tähtede» võistkondi. Ei saa ju nõrgaks lugeda KKT I kursust, kui seal mängib meistersportlane Ülle Hüva, või II kursust koos NSV Liidu koondise kandidaadi Rein Lindmäega. Praktika näitas siiski, et läbi lõid ühtlaselt tugeva (või keskmise) tasemega võistkonnad. Erandiks oli vahest võitnud Ajaloo-Keeleteaduskond, kus küll teist naismängijat välja panna ei olnud, aga võit tuli siiski. Teise koha saavutas spordimeditsiini võistkond (kaotus 4:8 Ajaloo-Keeleteaduskonnale, võit 7:4 õppejõudude üle) koosseisus Miškinite, Baltrušaitite, Koso, Štšetkin. Finaalis tulid kolmandaks õppejõud-teenistujad võiduga Õigusteaduskonna üle 10:2. Võistkonnas mängisid Uusmaa, Aim, Aunin ja Õunapuu.

* * *

Spartakiaadi punktitabelit juhib (arvestamata lauatennist) Matemaatikateaduskond 64 punktiga. Edu on kindlustanud ühtlane esinemine kõigil aladel. Vaid võrkpallinaiskonda ei suudetud välja panna. Kuuest spordialast üks võit, üks teine, üks kolmas ja kaks neljandat kohta. Pole paha!

Järgneb Majandusteaduskond 62 punktiga Füüsika-Keemia ees, kellel on kaks punkti vähem. Neljandal ja viiendal kohal asuvad praegu KKT III ja IV kursus vastavalt 58 ja 57 punktiga. Kõik need võistkonnad on esinenud peaaegu kõigil aladel.

Punaste laternate osas on Ajaloo-Keeleteaduskond ja Bioloogia-Geograafiateaduskond. Tõsi küll, esimesed parandasid oma positsiooni eduka esinemisega lauatennise turniiril, bioloogid-geograafid aga ei suvatsenud sellest isegi osa võtta. Nüüd on mõlemal, nii Ajaloo-Keelekui ka Bioloogia-Geograafiateaduskonnal kolme ala tulemuste asemel tabelis kriips. Viimane aeg on hakata energiliselt tegutsema, seisavad ju pooled alad alles ees.

ENN HALLIK

Meie kohvik

Kas teate, et ülikooli kohvik sai 15-aastaseks?

Usun, et enamik lugejaist teab seda ja võib-olla kannab Kaljo Põllu meisterdatud juubelimärki.

Kui olla väga täpne, siis päris õige daatum, mil hällilapse jaoks tulnuks kringli ümber küünlad süüdata, oli 5. november.

Paraku on meie asjatoimetustega tihti nii, et kuu või kaks siiasinnapoole on ainult akadeemiline hilinemine või võlgnevus. Viimased on hea tahtmise juures kõrvaldatavad. Päris uue aasta hakul on aga üsna tähendusrikas pajatada paigast, mille külastatavus auditooriumide omast suuremaks saamas.

Meie kohvik on küll vist kodusemaid kohti Tartus. Aitab nüüd sellele kaasa imepisike ja õdus köögike, milles näeksid nagu oma emavanaema askeldamas, või hämaravõitu nurgakesed, kus «kuninglikku» tugitooli vajununa võid pruukida kanget eesti kohvi ja lugeda näiteks ülikooli lehte?

Kodususe kõrval evib meie kohvik üldisemat tähtsustki. Ammuks see oli, kui linnaisade soovil riputati riidehoiu seinale viisakas sildike: «Kohvik reserveeritud». Tartu võttis siis vastu Leninakani ja õigesti tegi, et ülikooli kohvikus. Soomlased, rootslased, ameeriklased ja veel paljudest rahvustest väliskülalised, meie maa rahvaste esindajatest rääkimata, on tulnud lihtsalt kohvikusse, aga läinud siit kui TRÜ KOHVIKU austajad. India pulmadki nende seinte vahel peetud.

Kohvikus põrkavad kokku kaks rühma inimesi: teenindajad ja külastajad. Järgides vanasõna «Kaks kõva kivi ei jahvata head jahu», on siinsed ettekandjad, kohvikeetjad ja kokad püüdnud alati olla küllalt paindlikud tarbija soovide arvestamisel. Einelauapidaja G. NIILO, ettekandjad E. KARU ja J. SILD ning peakokk H. KALLEMAA, aga samuti kogu ühtne 18-liikmeline kollektiiv püüab edaspidigi rõõmsaks ja abivalmiks jääda.

Personal omalt poolt ei kujutaks kohvikut ette ilma õppejõudude Palmeose, Ariste, Karu, Trassi, Vihalemma ja teisteta, keda võib siin ikka näha üliõpilaste seltsis.

Kuigi meie kohvik on ka suurepärane söögikoht, annab ta oma tegevusele ülemtoonid intiimse meelelahutuskohana, kus muusika, kunstinäitused ja akadeemiline atmosfäär ühinevad harmooniliseks tervikuks. Ülikooli kohvikus leiab vastukaja kogu suurkooli elu. Meie kohvik annab kõigile ettevõtmistele oma tundekildude maheda sära.

*

Annan siinkohal edasi kohvikutöötajate tänuavaldused rektor ARNOLD KOOBILE südamliku õnnitluse eest, ülikooli vilistlastele, mees- ja naiskoorile, K. PÕLLULE, H. VÄLSILE, H. LUPILE ning ametiühinguorganisatsioonile tervikuna kohviku juubeliürituste toreda korraldamise ja läbiviimise eest.

Usun, et väljendan kogu meie *alma mater*'i pere ühist soovi, tänades kohviku juhatajat ELIN PEEBOT ja tema asetäitjat, kauaaegset kohviku perenaist HILJA SÕTNIKOVAT ning kõiki teisi kohvikus töötavaid inimesi nende hea tahte ja jõupingutuste eest anda ülikooliperele hubane koht ajaveetmiseks.

M. UMMELAS

Jüri peosaalis

Jüri astus peosaali. Kui palju ilusaid tüdrukuid! Nagu lilleõied istusid nad pinkidel reas. Eriti kena näis olevat blond pikajuukseline lillas kleidis.

Orkester alustas vägevat kärtsmürts lugu. Jüri sammus neiu ette ja kummardas. Neiu raputas pead. Noormees põgenes.

«Mis lahti on? Milles on küsimus?» lipsas tal mõte läbi pea.

Jüri oli väga, väga löödud, kuid õige mees ei anna alla ja ta pöördus saali teisel pingireal istuvate tütarlaste poole. Noormehele torkas silma blond õrnroosa jumega neiu, kes naabriga vestles. Ta kleidil sätendas uhke kee.

Jüri läks rünnakule. Ta sammus uhkelt üle peosaali põranda, kuigi mõned tantsivad paarid teda segasid. Järgnes noormehe kummardus ja jälle neiu pearaputus.

«Kõik on lolliks läinud,» mõtles poiss häbelikult saali ukse juurde lontides.

Lõppes tantsu esimene pool.

«Ma teen viimase rünnaku ja kui seegi lõpeb krahhiga, siis pole mul siin enam midagi teha,» otsustas Jüri.

Algas vana tuttav muusika, mis kohe kiskus tantsima. Jüri valis seekord rünnakuobjektiks ukse juures seisva pikkade tumedate juustega sihvaka neiu, kes kandis mingit tumedat, kuid sätendavat kleiti. Otsustavalt marssis ta neiu ette ja kummardas. Nukker pearaputus.

Jüri põgenes peosaalist. Juba oli ta garderoobis.

Peeglis märkas noormees ennast tööriietes olevat.

«Ma vana loll unustaja,» kirus Jüri ennast ja ta lausa lendas klubi uksest välja.

MATI SOONIK
(«TRÜ» huumorivõistluse ergutusauhind)

TRÜ töötajate lapsi ootab 14. jaanuaril k. 14 klubisse

NÄÄRIVANA

Nääripakke saab klubist kätte ka järgneva nädala esmaspäeval, teisipäeval ja kolmapäeval k. 15—17.

Teadaanne

Valgevene RÜ ja TRÜ õppejõudude sõpruskohtumised võrkpallis toimuvad TRÜ võimlas 13. 01 kell 14 ja 14. 01 kell 12.

Tööpakkumine

TRÜ lasteaed Burdenko 42, telefon 24—72 vajab hoidja-koristajat. (soodustustega). Juhataja

Nõukogude Liidu ja Prantsusmaa suhted on juba pikemat aega arenenud vastastikuse lugupidamise ja koostöö vaimus. L. Brežnevi külaskäigu ajal Prantsusmaale 25.—30. okt. 1971. a. kirjutati alla 13-punktilisele dokumendile «NSVL ja Prantsusmaa koostöö printsiibid».

Eile ja täna tegi lühikese mitteametliku visiidi meie maale Prantsusmaa president Georges Pompidou (vasakul). Paremal on Prantsuse välisminister Maurice Schumann.

EÜE embleemivõistlus

Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva keskstaap kuulutab välja võistluse EÜE-73 embleemi kavandi saamiseks.

Embleemi originaalsuurus võib olla kuni 5×5 cm, värve mitte rohkem kui kolm, kusjuures žüriil on õigus muuta kooskõlastatult autoriga värvide kombinatsiooni vastavalt maleva vormirõivastuse materjalile ja värvile.

Embleemil peab olema tekst «Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev» ja aastaarv 1973 või EÜE-73.

Embleemi kavand tuleb esitada originaalsuuruses ja 2,5 korda suurendatult koos värvilahendusega. Parimate kavandite autoreid premeeritakse.

Võistlusest võib osa võtta piiramatu arvu kavanditega. Ideekavandid palutakse esitada märgusõnaga varustatud kinnises ümbrikus. Sama märgusõnaga ümbrikus peavad olema andmed autori kohta. (Perekonna ja eesnimi, kõrgem kool või töökoht, elukoha aadress ja telefoninumbrid).

Kavandite esitamise tähtaeg on 15. veebruar 1973. a. (postitempli kuupäev).

Tööd asitada aadressil Tallinn-200001, Kreuksi t. 20—1. EÜE Keskstaap, «Embleemivõistlus».

Võistluse tulemused avaldatakse «Noorte Hääles» ja kõrgemate koolide ajalehtedes kahe nädala jooksul pärast žürii otsuse langetamist.

EÜE KESKSTAAP

Meie ajalehe järgmine number ilmub 9. veebruaril.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tartu Rийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 161. MB-00321.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 3 Reedel, 9. veebruaril 1973. a. XXV aastakäik

Tulipunktis kõrgem haridus

Eesti kõrgemate koolide rektorite, prorektorite, dekaanide ja partei- ning ühiskondlike organisatsioonide juhtide seminar-nõupidamise korraldas ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium tänavu meie ülikoolis. Põhiettekanded olid tartlastelt.

Filosoofiakandidaat MIKK TITMA, TRÜ Kommunistliku Kasvatuse Laboratooriumi teadusliku juhendaja teemaks oli «Kõrgema kooli üliõpilaskontingendi formeerimise probleeme». Laboratooriumi huviobjektiks on ülikooli astuja. Perspektiivis on fikseerida ka muutused III kursuse üliõpilase, lõpetaja ja 2—3 aastat rahvamajanduses töötanud vilistlase juures. Vaadeldud on konkurssi ülikooli astumisel 1960. aastate algusest tänaseni kõigis ENSV kõrgemais koolides, seda, kust TRÜ-sse tullakse, sisseastujate sotsiaalset päritolu, eriklasside osa nooruki otsuses astuda kõrgemasse kooli ja selle mõju õppimapääsemisele.

Rektor prof. A. Koop ja ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse ministri asetäitja H. Peremees seminari avamisel.

Ettekandja võis kinnitada, et kõrgemasse kooli astujate keskmine vanus alaneb (praeguseks alla 20 eluaasta), vaadeldavatel aastatel suureneb tallinlastest sisseastujate osakaal, toimub kontingendi pidev feminiseerumine.

Pikemalt peatus M. Titma sisseastuja orienteeritusel ja märkis siin ilmnevat kahte tendentsi:

1) suund eriala omandamisele;

2) suund kõrgema hariduse omandamisele oma isiksuse arendamise huviga.

Määravaks on just viimane. Kaasaegse ühiskonna edasiminek nõuab ikka suuremaid mahutusi haridusele ja teadusele; saadavate summade kasutamine aga Riikliku Plaanikomitee ees teadusliku põhjendust, mille perspektiivse väljatöötamisega, tuginedes olemasolevale faktilisele kogemusele nii vabariigis, NSVL-s kui välismaal, uurimisgrupp ka tegeleb. Prognoosimise käigus on tehtud arvukalt huvipakkuvaid vaatlusi vabariigi haridussüsteemi, sealhulgas kõrgema kooli ja TRÜ võimalike ja tõenäoliste arenguteede kohta. Kõrgema hariduse ministri asetäitja Heimar Peremees andis oma kokkuvõtvas lõppsõnas R. Hagelbergi juhitava grupi tegevusele kiitva hinnangu.

Intervjuu rahvasaadikuga

On möödunud taas aasta Teie tööst Eesti NSV Ülemnõukogus, dots. Helga Kurm. Kui me tahaksime teha kokkuvõtet selle aasta tegemistest ja ülesannetest, siis mis on olnud põhiline?

Eesti NSV Ülemnõukogu oli möödunud aastal korralistel istungjärkudel koos kahel puhul, pidulikule kokkutulekule kogunesime NSV Liidu 50. aastapäeva tähistamiseks.

5. ja 6. juulil 1972. a. arutati läbi ja võeti vastu «Eesti NSV töökoodeks» ja «Eesti NSV veekoodeks». Töökoodeksi projekt arutati eelnevalt läbi ka noorsookomisjonis, sest mitmed tema sätted puudutavad noortööliste ja spetsialistide töötingimusi, kes on üle 18 aasta vanad ja kes esmakordselt tulevad tööle pärast üldharidusliku kooli, keskkooli või keskeriõppeasutuse lõpetamist. Nemad vajavad lisakindlustust, mis tagab nende tööalaste õiguste elluviimise.

Teie võtsite sõna istungjärgul töökoodeksi kohta. Milliseid probleeme käsitlesite?

Et olen noorsookomisjoni liige, siis analüüsisin neid seaduse paragrahve, mis käsitlesid noorte töökaitset. ÜAÜKN-i pleenumi liikmena ja Eesti NSV ametiühingu naiskomisjoni liikmena peatusin ka naiste töökaitse küsimustel ja põhjalikumalt tööaja kasutamisel paljudes meie ettevõtetes ja asutustes. Üks minut tööaega meie maal — see on 707 tonni naftat, 1203 tonni sütt, 228 tonni terast, 1203 tonni kivisütt, 20 korterit. Kahjuks esineb kohati tööaja nimetamisväärseid kadusid, nagu näitas kogutud informatsioon. Töö halva organiseerimise tõttu on aga mõnel pool tehtud hulgaliselt ületunde. Kõik asutused, kelle tegevuses selliseid puudusi esines, saatsid hiljem ülemnõukogule selgitused, milles informeeriti, miks see nii oli ja mida on juba ette võetud või mida kavatsetakse lähemal ajal teha olukorra parandamiseks.

Olgu lisatud, et «Eesti NSV töökoodeksi» projekti väljatöötamisest võtsid aktiivselt osa Tartu Riikliku Ülikooli juristid eesotsas dots. J. Mälliga.

Ka «Eesti NSV veekoodeks» omab olulist tähtsust meie vabariigi seisukohalt. Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja E. Tõnuristi ettekande alusel saadi põhjalik ülevaade vabariigi veeressursidest, vee ning õhu saastamise vastu võitlemise teedest. Veekoodeks aitab lähematel aastatel kaasa heitvete puhastus- ja kahjutuks tegemise seadmete ulatuslikuks rakendamiseks, loodame, et ka Emajõe vetes.

Detsembris toimunud istungjärgul olid põhiküsimuseks 1972. a. riigieelarve täitmine ja 1973. a. eelarve kinnitamine TRÜ uue ühiselamu ja füüsikakorpuse ehitamiseks vajalikud summad on ette nähtud. Üleplaaniliselt laekuvad summad lähevad ka käesoleval aastal haridusele ja tervishoiule.

Milles seisnes Teie töö noorsookomisjonis?

Komisjoni sekretärina on hulgaliselt kirjatööd. Komisjon valmistas kohalike nõukogude noorsookomisjonide abiga ette küsimuse noorte sõjalis-patriootilisest kasvatamisest ja esitas selle arutamiseks Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumile. Teiseks suureks küsimuseks oli «Massilise kehakultuuri arendamisest noorsoo hulgas». Selle arutamisest võtsid osa vabariikliku spordikomitee esimees H. Sisask, samuti spordiühingute esimehed. Tartus on õppiva noorsoo kontsentratsioon kõrgeim (22,5%). Kinniste spordibaaside osas (mis meie klimaatilistes tingimustes on hädavajalikud) on aga Tartu vabariigis 11. kohal. Tartu kohta kogusin informatsiooni TRÜ Kehakultuuriteaduskonnast. Tänu dekaan A. Vaiksaarele sain väga täpse statistilise ülevaate olukorrast meie kodulinnas. Andmeid aitasid hankida ka EKP Tartu Linnakomitee (A. Kään) ja Tartu TSN TK aseesimees Laur Karu. Selgus mitmeid kitsaskohti, millest informeeriti vajalikke instantse. Eelsoojendusega ujula ei valminud eelmiselgi aastal. Uute VTK normide täitmisega ujumises on seepärast olukord raske. TRÜ, kes valmistab kaadrit kogu vabariigile kehakultuuri alal, vajab hädasti uusi, kaasaegseid spordibaase. Palusin võtta TRÜ spordibaasside ehitamise järgmise viisaastaku plaani. Samuti vajab Tartu abi ka Noorte Pargi projekteerimiseks.

Komisjoni ette kerkinud probleemide lahendamisel oli suur abi A. Purgast. Meie vabariigi komsomoli juhina tundis ta hästi noorte probleeme, analüüsis neid põhjalikult ja esitas olulisi ettepanekuid.

(järg lk. 2)

ACTA DIURNA

2. veebruaril viibis ülikoolis Eesti NSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja A. Green. Arutati ehitamisküsimusi ja raamatukogu abihoidlate soetamist. Külastati ehituspaiku.

*

6. veebruaril kogunes rektori kabinetti ülikooli juhtkond koos teaduskondade dekaanidega, et arutada TRÜ arengu perspektiivse planeerimisega seotud probleeme. Sõna võtsid nelja töögrupi juhid. Õppeprorektor K. Püssi alluvuses on TRÜ õppeprotsessi planeerimisega tegelev grupp, teadusala prorektor J. Tammeorg juhatab teadusliku tegevuse planeerimist, riigi- ja haldusõiguste kateedri professori I. Sildmäe hooleks on ehitamisplaanide küsimused ja haldusprorektor Ü. Saag juhib kogu majandustegevust kavandavat töögruppi.

Õppetöö planeerijate ülesandeisse kuulub määrata sobiv vastuvõtt vabariigi vajaduste kohaselt, ette näha diplomandide väljalase, arvesse võttes väljalangevust, ja kavandada tarvilik õppejõudude arv. Pidevalt püsib päevakorras õppetöö täiustamine.

J. Tammeorg käsitles aspirantuuri planeerimist, rõhutades vajadust silmas pidada õiget proportsiooni statsionaarse ja mittestatsionaarse aspirantuuri laiendamisel. Elava mõttevahetuse kutsus esile probleemlaboratooriumide teema. Peeti õigeks probleemlaboratooriumide loomist igasse teaduskonda.

Rektor prof. A. Koop peatus kõrgema kooli õppetöö teadusliku tegevuse ja majanduselu juhtimise parandamise vajadusel.

Bioloogide vilistlasõhtu

algab kolmapäeval, 14. veebruaril kell 19 «Sophokleses». Kell 19.30 esineb H. EELSALU teemal «Kopernikuaasta mõtteid».

TUNNUSTUS

Tartu Katse-Remonditehase direktorilt saabus TRÜ rektori nimele hinnang TRÜ Kommunistliku Kasvatuse Laboratooriumi uurimistegevuse kohta asjaomases ettevõttes. 1969.—70. a. teostatud lepinguline töö «Ettevõtte töötajate töömotiivide iseloomustus ja tööjõu liikumise põhjused ning juhtivate töötajate prestiiži määratlemine» on avaldanud tehase sotsiaalsele ja tootmistegevusele positiivset mõju ning väärib kõrget tunnustust.

Venia legendi

Teisipäeval, 13. veebruaril 1973 kell 16.30 esineb keemiahoone auditooriumis nr. 430 anorgaanilise keemia kateedri dots. kt. Vello LOODMAA dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga «Keemilise energia vahetult elektrienergiaks muutmise probleem».

Professor R. Hagelberg esinemas. J. SAARE fotod

Kõrgema hariduse probleeme

Murrangulised nähud on seotud eelkõige kõrgema hariduse ekstensiivse arenguga ja väljenduvad kõige ilmekamalt **kvantitatiivselt.** Selle kohta leiame materjale NSV Liidu Statistikavalitsuse kogumikus «Rahvaharidus, teadus ja kultuur NSV Liidus» (vene keeles, 1971).

Üliõpilaste arv on võrreldes 1914/15. aastaga kasvanud meil 40-kordseks, lähenedes 5 miljonile, kusjuures eriti järsult suurenes üliõpilaskond aastail 1961—1967 (2 miljoni üliõpilase võrra). Kõrgema hariduse kiire levik kuuekümnendail aastail on iseloomulik kõigile tööstuslikult arenenud maadele. Iseäranis otsustavalt toimub see protsess praegu USA-s, kus 1960. aastatel omandas kõrgema hariduse umbes viiendik vastava aastakäigu noortest, praegu aga läheb Californias osariigis see arv 60%-le, Ühendriikides tervikuna aga 50%-le.

Üliõpilaste arvu kasv toob kaasa kõrgema haridusega spetsialistide arvu suurenemise, kuigi massilise või elitaarse haridussüsteemi puhul ei ole see ühesugune. Nii näiteks langevad Prantsusmaa kõrgemates koolides esimesel kursusel välja praktiliselt pooled vastuvõetutest. Nõukogude kõrgem kool on vastupidi tsaari-Venemaa ja enamike kodanlike riikide omale massilise iseloomuga, mistõttu kõrgema haridusega spetsialistide arv nõukogude korra tingimustes on kasvanud 52 korda, s. t. enam kui üliõpilaste arv. Üliõpilaste ja spetsialistide arvu kiire kasvu tulemusena on märkimisväärne osa vastavaealistest noortest seotud kõrgema hariduse omandamisega ja järjest suurem osa hõivatud tööjõust omab kõrgemat haridust. Ühtlasi muutub nii üliõpilaste kui ka kõrgema haridusega spetsialistide absoluutarv küllalt suureks, nii et ühiskonna sotsiaalses struktuuris on neil gruppidel järjest suurem kaal.

On loomulik, et klassiühiskonnas omandab kõrgema hariduse jaotamise probleem poliitilise iseloomu. Käesoleva aasta juunikuu UNESCO «Kurjer» on tervikuna pühendatud sellele küsimusele. Toodud andmed näitavad kõrgema hariduse elitaarse iseloomu vähenemist arenenud maades. Privilegeeritud ja rõhutud gruppidest pärinevate noorte võimalused omandada kõrgemat haridust on Portugalis 129/1, Lääne-Saksamaal 48/1, Jaapanis 30/1, Prantsusmaal 30/1, Inglismaal 8/1 ja Ühendriikides 5/1. Kuigi ühendriikides moodustavad üle kolmandiku üliõpilaskonnast tööliste lapsed, on neid mitteriiklikes kõrgemates koolides vaid kümnendik. Aga just nende kõrgemate koolide lõpetajad moodustavad tulevikus eliidi. Niisugune ebavõrdsus on kõigis arenenud kodanlikes riikides praegu avalikkuse tähelepanu keskpunktis.

Jättes siinkohal kõrvale poliitilised probleemid, on kõrgema hariduse jaotamine seotud eelkõige tööjõu ettevalmistamisega. Kodanlikud autorid astuvad inimressursside optimaalsema kasutamise seisukohalt valdavalt välja sotsiaalse ebavõrdsuse vastu. Seejuures tõstatavad nad kaks põhiprobleemi: inimressursside maksimaalne kasutamine tähendab kõrgema hariduse andmist elanikkonna osale, kelle eeldused selle omandamiseks on suurimad; spetsialistide ja üliõpilaskonna osakaal peaks vastama antud majandusliku arengu tasemele. Üliõpilaste ja spetsialistide arv ei saa enam kasvada mööda eksponentkõverat, nagu see seni on toimunud. Sellega on seletatav ka NSV Liidus viimastel aastatel üliõpilaste arvu stabiliseerumine.

Analoogilised protsessid on seotud teiştegi kõrgema hariduse ekstensiivse arengu nähtudega. Loetleksime tähtsamad neist. Kõrgemate koolide arv kasvas NSV Liidus revolutsioonieelsest perioodist 1951. aastani 91-lt 887-le. Edasi toimus kümne aasta jooksul instituutide arvu vähenemine tootmisharude kaupa 150 võrra, ent praeguseks on nende arv uuesti kasvanud enam kui 800-le. Seejuures on erinevate kõrgemate koolide (ülikoolide, polütehniliste instituutide ja instituutide) osakaal märgatavalt muutunud. Veelgi enam on muutunud erialade nomenklatuur ning nende paigutus kõrgema kooli institutsioonides.

Koos kõrgemate koolide arvu kasvuga on kasvanud ka viimastele eraldatavad vahendid. Eriti selgelt peegeldub see eelarvelistes assigneeringutes. Praeguseks on kulutused haridusele enamikus arenenud tööstusmaades jõudnud 6—7 %-le rahvuslikust koguproduktist. Kõrgem kool kasutab sellest ligi poole. Kasutatavad ressursid jaotuvad järgmiselt: tootmistingimused (õppehooned, ühiselamud jne.), edasiantud sotsiaalne kogemus, selle edasiandmise materiaalsed vahendid, tehnoloogia ja õppejõud. Kõigi nende vahendite ekstensiivne kasv on märgatav. Vahest kõige vähem tähelepanu on pööratud sotsiaalse informatsiooni tegelikule kasvule, kuigi sellest abstraktselt on palju räägitud.

Informatsiooni hulga suurenemine on viinud teadmiste hulga suurenemisele, mida õpilane koolis omandab. Vaatamata tohututele nihetele sotsiaalses kogemuses (mõningatel andmetel on 99% teadmistest loonud praegu elavad teadlased) on koolis õpetatavate põhiainete proportsioonid NSV Liidus jäänud 1939. aastaga võrreldes peaaegu samaks (emakeel on vähenenud 2744 tunnilt 2687 tunnile; matemaatika 2092 → 2088; füüsika 504 → 587; keemia 339 → 345). Sotsiaalse informatsiooni kasv on põhjustanud kooliaastate ja tundide arvu suurenemise, ühtlasi aga ka koolis edasiantava sotsiaalse kogemuse vananemise. UNESCO uurimised näitavad, et 12- kuni 15-aastased noored omandavad 80% sotsiaalsest informatsioonist väljaspool kooli ning tervelt neli viiendikku koolis antavast informatsioonist ei vasta kaasaja nõuetele. Selle asemel et korrigeerida edasiantavaid teadmisi, on põhiliselt mindud nende kvantitatiivsele lisamisele.

Aastad, mis kuluvad hariduse ning sotsiaalse küpsuse saavutamiseks, on pärast nõukogude võimu kehtestamist väga kiiresti kasvanud. Kohustuslik keskharidus tõstab meie vabariigis nende aastate arvu 11-le, sellal kui kõrgem haridus üldjuhul nõuab 16, ning aspirantuur 19 aastat. Seega on olemas perspektiiv, et küllalt suur osa noortest hakkab lähemas tulevikus õppima peaaegu kuni keskealiseks saamiseni. On täiesti selge, et niisugune perspektiiv on ühiskonnas massilise protsessina mõeldamatu. NSV Liidu sotsiaalse arengu prognoosimise (1990. aastani) noorsoo alakomisjonis oli see kõige tõsisemaks probleemiks. Leidsime, et ainsaks sotsiaalselt vastuvõetavaks lahenduseks on permanentsele haridusele üleminek ja senise ekstensiivse arengu asendamine intensiivsega. Ekstensiivse kasvu etapp on ületatud ja edasine kõrgema hariduse progresseerumine on seotud intensiivse arenguga, mis asetab aga ühiskonna ette hulgaliselt probleeme. Peatuksime neist järgmistel.

1. **(Kõrgema) hariduse arengu dialektika** määrab ära ülejäänud probleemide aluse. Intensiivne areng nõuab selgelt põhivastuolude tunnetamist, kuivõrd ekstensiivne areng võib toimuda stiihiliselt. Ühendriikide praktika aga näitab, et stiihiline, nõudmisel-pakkumisel põhinev areng ei rahulda majanduslikult arenenud kodanlikku ühiskonda. Seepärast tuleb asuda kõrgema hariduse **planeerimisele**, mis eeldab aga arengudialektika mõistmist. Loomulikult on stiihiline areng eriti vastuvõetamatu sotsialistlikus ühiskonnas.

2. **Kõrgema hariduse institutsionaliseerimine** võimaldab luua stabiilse organisatsiooni nii kõrgema hariduse sees kui ka vastavad seosed ühiskonna ülejäänud organisatsioonis. Ühtlasi on organisatsioon aluseks igasugusele juhtimisele. Kõrgema hariduse reformimine on aga otseselt seotud institutsionaalsete muutustega.

3. **Kõrgema hariduse seostamine ühiskonna** kui tervikuga tekitab sageli raskusi kodanlikele autoritele, kes ei arvesta tootlike jõudude arengust tulenevaid nõudeid kui ühiskonna ja kõrgema hariduse vaheliste seoste alust.

4. **Kõrgema hariduse jaotamine** ühiskonnas ja sotsiaalse võrdsuse saavutamine on aktuaalne eriti kodanlikus ühiskonnas, nagu näitasid eespool toodud andmed.

5. **Kõrgema hariduse ja professionaalse orientatsiooni** seoste uurimine näitab, et kaugeltki mitte kõiki erialasid, mis nõuavad kõrgemat haridust, ei soovi noored omandada ühtmoodi, mistõttu kerkib kutsevaliku suunamise küsimus.

6. **Kõrgema hariduse sisu küsimus** on üks diskuteeritavamaid probleeme. Nii sotsiaalse kogemuse hulk kui ka selle sisu muutuvad suhteliselt kiiresti. Iga institutsionaliseeritud nähtus on aga suunatud stabiilsuse säilitamisele. Kõrgema kooli puhul võib selline stabiilsus sageli tähendada edasiantava sotsiaalse kogemuse mittevastavust ühiskonna majanduslikele ja sotsiaalsetele nõuetele.

7. Unustada ei saa ka **kõrgema hariduse edasiandmise vahendeid ja meetodeid.** Siin on uurimised kõige ulatuslikumad.

8. **Kõrgema hariduse ja indiviidi** vahekord on eriti diskuteeritav kodanlikus sotsioloogias, kus autorid sageli ei näe isikliku elu küsimuste seost ühiskondliku eluga. Marksism ei eita antud probleemi, küll aga näitab selle seost ühiskondliku elu korraldusega.

L i s a: Sarja eelmisse artiklisse («TRÜ» nr. 34, 24. XI 72) oli autorist sõltumatutel põhjustel sattunud eksitav viga. Õige tekst: Kogu maailmas kulutatakse haridusele 110 miljardit ja sõjatööstusele 150 miljardit dollarit.

MIKK TITMA

Intervjuu...

(Algus 1. lk.)

Kahjuks jääb noorsookomisjon nüüd oma esimehe asetäitjast ja heast nõustajast ilma, sest kõrgema ja keskerihariduse ministrina ei saa ta enam kuuluda meie komisjoni koosseisu.

Ja nüüd valijate probleemid, töö nendega?

Aasta jooksul pöördus minu poole ligi paarkümmend valijat. Neist kõige kaugem abisoovija saatis kirja Jerevanist ja palus abi oma Antslas elava ema olmetingimuste parandamiseks. On pöördutud nõu ja abi saamiseks korteriküsimustes, amnestia taotlustes, perekonnaprobleemide lahendamiseks. Just need on äärmiselt komplitseeritud. Paljud lahkuminejad ei mõtle sellele, mis saab lastest, hiljem aga muutuvad lapsed tüliküsimuseks isa ja ema vahel.

Kas on probleeme, mille lahendust tahaksite näha lähemas tulevikus?

Korduvalt on valijad minu poole pöördunud Tartu Polütehnikumi avamiseks. Pole ju terves Lõuna-Eestis ühtegi polütehnikumi. Olen informeerinud sellest vajalikke organeid ja saadud vastustest ilmneb, et võime loota uut tehnikumi järgneval viisaastakul.

Palju tõsisem probleem on vanadekodu-pansionaadi loomine neile vanadele, kes vajaksid meditsiinilist järelvalvet ja abistamist ja keda lapsed kas kitsaste korteritingimuste tõttu või tööl olles ei saa vajalikult aidata.

Pedagoogina tahaksin igati kaasa aidata, et kõik meie noored saaksid keskhariduse. Lähemal ajal ongi vaja analüüsida töölisnoorte töö, õppimise ja puhkuse organiseerimist. Juba järgneval komisjoni istungil arutatakse Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva ettevalmistust 1973. a. suveks.

TRÜ üliõpilased on hästi töötanud eelnevatel suvedel ja küllap on siin meie kollektiivi poolt tehtud ettepanekud igati omal kohal, et see töö nii kasvatuslikult kui majanduslikult järgneval tööaastal kõigile osavõtjaile rõõmu tooks.

TRÜ rotaprindi sünnipäev

Möödunud nädalavahetusel kogunes ülikooli kirjastus- ja trükiosakonna pere kohviku rõdusaali. Põhjus — tõesti just täpselt 3. veebr. 1973. a. sai 15 aastat TRÜ rotaprint-trükikoja asutamisest. Hulk tööaastaid ja trükitoodangut endast maha jäetud, kogemusi endale ja kirjandust teiste raamaturiiulitele soetatud — nii et tagasivaatamine olnule-tehtule, teenekamate töötajate meelde tuletamine ja tänamine kuulus just nimelt selle õhtu juurde.

TRÜ kirjastusnõukogu esimees V. Haamer pidas selle päris peokõne. Tema tegi ka lauasistujatele teatavaks, keda ülikooli juhtkond tunnustab ülikooliga sammu peetud aastate ja hea töö eest.

Trükkija Jüri Liiv, fotograaf Arvo Jõgi, kopeerija Magda Kook, klišeerija Helene Mõttus, paberilõikaja Jaan Mark, brigadir Johannes Temmo — need olid mehednaised, keda tõsteti esile rotaprint-trükikoja poole pealt. Kirjastusosakonnast avaldati ühiskondlikku tunnustust Taimo Mattole, Agnes Ojaveerele, Virve Toodele ja Marta Raismale.

Päris ammumöödunud aastaid meenutas dots. Julius Adojaan, kes omal ajal seisis kirjastus- ja trükiosakonna hälli juures. Johannes Temmo on läbi elanud selle alguste alguse, asutamisaasta 1958, ja olnud siiani see masinate õige peremees.

1958. a. ülikooli juurde asutatud rotaprint-trükikoda oli esimene taoline Eestis ja üks esimesi NSV Liidus. Johannes Temmo tööst käisid mõõtu võtmas paljud asjasthuvitatud teistest liiduvabariikidest. Siin said paljud esimese ettekujutuse rotaprint-trükist. Algusaastatel oli asutuse «peakorter» õpperaamatukogu hoones, hiljem laiendati ennast Pälsoni tn. 14 keldriruumides. Tööd alustati ühe masinaga, praegu on neid neli mürisemas. Aastate ja meeste kogemustega kasvas ka toodang: näiteks a. 1959 — 360, 1961 — 500 ja 1972 — 2000 trükipoognat.

Ülikooli rotaprindi sünnipäeva oli kutsutud tähistama ka endisi kolleege, praegusi tööveterane.

Kus on juubel ja pidu, seal on ka auväärt külalised ja sõbrad kohal. Õnnitlejaid oli rektoraadist, Teaduslikust Raamatukogust, sotsioloogia laboratooriumist, EPA-st.

Kokkutulnute pidutuju hoidis kõrgel Elmar Luhats oma kandlega.

ENE PUUSEMP

EKP TRÜ komitees

Oma koosolekul 23. I kuulas EKP TRÜ komitee ära õppeprorektori K. Püssi ettekande, mis käsitles **õppeprotsessi täiustamiseks rakendatavaid abinõusid.** Parteikomitee konstateeris, et õppemetoodilise töö osas on viimasel ajal astutud tõhus samm edasi, ning andis suunitluse selle töö veelgi intensiivsemaks jätkamiseks.

Ühiskonnateaduste kateedrite algorganisatsiooni sekretär. L. Kiik esitas aruande **parteiliste ülesannete andmise ja kontrollimise praktikast** algorganisatsioonis. Vastuvõetud otsuses märgitakse, et ühiskonnateaduste kateedrite kommunistid võtavad reeglina aktiivselt osa ühiskondlik-poliitilisest elust TRÜ-s ja väljaspool, täites pidevalt parteilisi ja teisi ühiskondlikke ülesandeid. Algorganisatsiooni büroo on seadnud sisse kartoteegi ka ühekordsete ühiskondlike ülesannete paremaks arvestamiseks ning jaotamiseks. Paraku esineb üksikute seltsimeeste ülekoormamist samal ajal kui osal kommunistidel ühiskondlikud ülesanded hoopiski puuduvad või on allpool nende võimeid ja kogemusi. Komitee kohustas parteibürood kindlustama kõiki kommunistе ühiskondlike ülesannetega, ära kuulama bürool 2—3 korda semestris kommunistide vastavat informatsiooni ning kord õppeaasta jooksul arutama seda küsimust parteikoosolekul. Rõhutati põhimõtet, et ühiskondlik töö väljaspool ülikooli ei vabasta kommuniste parteiliste ülesannete täitmisest ülikoolis.

* * *

27. jaanuari koosolekul arutas parteikomitee põhiküsimusena **kursusejuhendajate tööd ja ülesandeid üliõpilaste ideelispoliitilisel, üldkultuurilisel ja kõlbelisel kasvatamisel.** Komitee liikme L. Allikmetsa ettekanne kutsus esile väga elava arutelu, mille käigus toonitati vajadust, et kursusejuhendaja töötaks võimalikult pikka aega (soovitavalt kogu ülikooliaja) talle usaldatud kursusega. Paraku ei võimalda sellest põhimõttest kinni pidada alati õppetöö korraldus. Erilist tähelepanu tuleb pöörata I kursustele, kes ülikoolis õpinguid alustades vajavad pidevalt vanema seltsimehe abi, heatahtlikku suuramist paljude küsimuste lahendamisel. Komitee liikmed toonitasid vajadust tõsta taas päevakorda kutse-eetika küsimused, seoses tulevase spetsialisti asendiga meie ühiskonnas.

Vastuvõetud otsuses märgiti mitmeid positiivseid saavutusi kursusejuhendajate töös ja selle töö suunamises teaduskonniti. Puudujääke esineb peamiselt kursusejuhendajate ja ühiskondlike organisatsioonide tegevuse koordineerimatuses, tööplaanide ebakonkreetsuses, mõningate õppejõudude väheses või formaalses kontaktis juhendatavate üliõpilastega. Tuleb luua kursusejuhendajate töö ühtne süsteem kogu ülikooli ulatuses.

* * *

Ülikooli parteikomitee kinnitas algorganisatsioonide otsused võtta NLKP liikmeks üliõpilased Andrus Pork ja Rein Veidemann Ajaloo-Keeleteaduskonnast, Lea Pärtma ja Lea Lihtsa Arstiteaduskonna farmaatsiaosakonnast; vaneminsenerid Aare Lutsar ja Toomas Kleimann ning ettevalmistusosakonna üliõpilane Ahti Tiesel.

Mida me teeme veebruaris?

9. II Arstiteaduskonna lõpetajate (farmatseutide) aktus kell 16 TRÜ aulas, 10.—11. II TRÜ töötajate vastlapäev Käärikul; 13., 14., 15., 16. II Tartu-Vorbuse suusamatkad. Kontrollpunktid Vorbuse torni juures vastavalt k. 15.30—17.30; 11—12.30; 15.30—17.30; 15.30—17.30; 17. II VTK võistlused Käärikul. Buss väljub spordiklubist kell 8; 16. ja 17. II Õigusteaduskonnas koos läti ja leedu teadlastega teaduslik konverents aulas, algus kell 10; 18. II TRÜ—EPA teaduskondadevahelised võistlused korvpallis kell 12 EPA võimlas; 19. II Teaduslikus Raamatukogus näitus «Mikolaj Kopernik (sada aastat sünnist)». Näitus on avatud käsikirjade osakonnas alates 19. II kell 8; 21. II VTK võistlused Tähtvere pargis kell 16.30 ja teaduskondadevahelised võistlused algusega kell 16.30; 21.—22. II TRÜ teaduskondadevahelised karikavõistlused kergejõustikus; 24. II VTK võistlused Käärikul. Buss väljub spordiklubist kell 8; 24.—25. II kell 16 algab TRÜ teaduskondadevaheline spartakiaad korvpallis TRÜ võimlas; 28. II VTK võistlused Tähtvere pargis kell 16.30 ja teaduskondadevahelised võistlused algusega kell 16.30.

Orientalistidele ja romanistidele!

Eeloleval semestril toimub õppetöö orientalistikakabinetis alljärgnevates distsipliinides:

A. Orientalistikas:
1. Semitoloogias (araabia k. jt.).
2. Sinoloogias (uushiina k.).
3. Tibetoloogias (tiibeti k.).
4. Japanoloogias (jaapani k.). **Töötab ka venekeelne rühm.**
5. Indoloogias (sanskriti, paali ja hindi k.).
6. Türkoloogias (osmani-türgi k.).
7. Indoneesia keeles.
8. Afrikanoloogias (suaheeli, afrikaani k. jt.).

B. Romanistikas:
1. Rahvaladina ehk vulgaarladina keel (romaani keelte alusena).
2. Prantsuse keele ajalugu ühes keelemälestiste interpretatsiooniga.
3. Provanssaali keele ajalugu ühes keelemälestiste interpretatsiooniga.

Asjahuvilisi palutakse ilmuda TRÜ orientalistikakabinetti (keemiahoone II korrus, tuba 224) sobivate loenguaegade asjus kokku leppima.

TRÜ orientalistikakabinet

Auto-Motoklubi teatab

Amatöörautojuhi kursuste III rühm (13. II—1. VI 1973) alustab tööd 13. veebruaril kell 18.

Osa võtta soovijatel tulla V. Kingissepa 19 aud. 301.

Dots. Pavel Reifman 50

29. jaanuaril sai viiekümneaastaseks TRÜ vene kirjanduse kateedri dotsent Pavel Reifman.

Õppeaastad olid talle karmiks elukooliks: Leningradi ülikooli esimese kursuse üliõpilasena läks ta vabatahtlikuna rindele, võideldes eesliinil sõja lõpuni. Seal sai P. Reifmanist partei liikmekandidaat ja 1943. a. NLKP liige.

1949. a. lõpetas ta edukalt Leningradi ülikooli, töötas seejärel keskkooliõpetajana, õppejõuna Pihkva Pedagoogilises Instituudis ja Tartu Õpetajate Instituudis. Alates 1959. a. on P. Reifman TRÜ vene kirjanduse kateedri õppejõud. Ülikooliaastail valitud teadusalale — XIX saj. vene žurnalistika ja kriitika ajalugu — on juubilar truuks jäänud tänini. Teadlase tähelepanu keskpunktis on olnud vene kriitika revolutsioonilis-demokraatlikud traditsioonid: diplomitöö ja kandidaadidissertatsioon olid pühendatud V. G. Belinski elule ja tegevusele. Nii Tartu kui ka üleliidulistes teaduslikes väljaannetes on P. Reifmanilt ilmunud terve rida mahukaid uurimusi Belinski, Tšernõševski, Saltõkov-Štšedrini loomingust ja need on pälvinud spetsialistide kõrge tunnustuse.

1972. a. kaitses dots. P. Reifman doktoridissertatsiooni teemal «Ühiskondlik-kirjandusliku võitluse kujutamine 1860. aastate vene perioodikas». Ametlikud oponendid, NSVL väljapaistvad ajaloo- ja kirjandusteadlased (prof. P. Zaiontškovski, prof. A. Zapadov, prof. S. Reisser) märkisid doktoritöö suurt teaduslikku ja praktilist tähtsust.

Tunneme dots. Reifmanit kui suurte kogemustega pedagoogi ja head lektorit. Ta oskab kasvatada kohusetundlikku töössesuhtumist, oskab sisendada tõsist huvi teadusliku töö vastu. Ta on heatahtlikult nõudlik, täpne, ehk ülitäpnegi, kuid alati «vormis» ja lahke nõu ning abi andma nii kolleegidele kui üliõpilastele. Usaldusväärse, abivalmis seltsimehena ja laiahaardelise eruditsiooniga teadlasena on dots. P. Reifman autoriteediks töökaaslastele.

Soovime juubilarile palju jõudu ja tervist, uusi võite teaduspõllul!

Kolleegid TRÜ vene kirjanduse kateedrist

Prof. Mihhail Bronštein 50

23. jaanuaril sai 50-aastaseks poliitilise ökonoomia kateedri juhataja, majandusteaduste doktor professor Mihhail Bronštein.

Professor M. Bronšteini teaduslikud huvid on võrdlemisi laia diapasooniga.

Isemajandamise ja hinnakujundamise täiustamise probleemide alal põllumajanduses on juubilar osa võtnud põllumajandussaaduste kokkuostuhindade süsteemi loomisest, arvestades põllumajanduslikke erinevusi. Juubilari juhtimisel valmistati ette esimene üleliiduline põllumajandusettevõtete isemajandamise täiustamise konverents, mis toimus 1968. a. Tartus. Konverentsi soovitused võeti isemajandamise täiustamisel arvesse. Käesoleval ajal töötab M. Bronštein põllumajanduse juhtimise territoriaalse isemajandamise täiustamise probleemide kallal. 1972. a. detsembris esines ta ettekandega tootmise majandusliku stimuleerimise täiustamise üleliidulisel konverentsil Moskvas.

M. Bronštein oli üks esimesi meie maal, kes alustas maa majandusliku hindamise metodoloogiliste aluste ja metoodika väljatöötamist. Samaaegselt on ta tegelnud maa ressursside kaitse ja kasutamise optimiseerimise majandusliku mehhanismi loomisega. M. Bronštein on NSVL Teaduste Akadeemia juures asuva «Isemajandamise teaduslike aluste» teadusliku nõukogu ja V. I. Lenini nimelise Üleliidulise Põllumajandusteaduste Akadeemia juures asuva teadusliku nõukogu «Isemajandamine ja materiaalne stimuleerimine põllumajanduses» liige.

M. Bronšteini avaldatud teaduslike tööde loetelus on ligi 90 nimetust kogumahuga ligikaudu 240 autoripoognat, nende hulgas kaks iseseisvat monograafiat («Eesti Raamatu» 1966. a. väljaanne «Kolhoositootmise taseme ühtlustamine», kirjastuse «Экономика» 1968. a. väljaanne «Природно-экономические различия и стимулирование колхозного производства»).

Pedagoogilist tööd teeb M. Bronštein Tartu Riiklikus Ülikoolis alates 1949. a. Ta oli paljude oma praeguste kolleegide stuudiumiaja poliitilise ökonoomia lektoriks, kelle innustusel süveneti K. Marxi «Kapitali» uurimisse. Juubilari loenguid ja seminare iseloomustab pedagoogiline meisterlikkus, kõrge ideelis-poliitiline ja teaduslik tase. Praegu õpivad tema juhendamisel poliitilist ökonoomiat Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilased.

M. Bronšteini juhendamisel on kaitsnud oma kandidaadiväitekirju 9 inimest, kes töötavad vabariigi mitmesugustel ametikohtadel (L. Kaaramaa — EPA dotsent, U. Vanaaseme — TRÜ dotsent, A. Arrak — Tartu Autobussi ja Taksopargi direktor, O. Saukas — Tallinna Ped. Inst. õppejõud jt.). M. Bronšteini juhendada on praegu 4 kandidaadi- ja 2 doktorikraadi taotlejat. Soovime professor Mihhail Bronšteinile head tervist, jõudu ja nooruslikku energiat majandusteadlaste kasvatamisel ja majandusteaduse arendamisel.

KOLLEEGID

Majandusteaduskonna ÜTÜ-s

25. detsembril toimus Majandusteaduskonnas loodud uue kaubandusringi kaubandusökonoomika sektsiooni avakoosolek.

Reorganiseeritud kaubandusring hakkab tööle kolmes sektsioonis: kaubandusökonoomika (juhendaja v.-õp. P. Viires), kaubatundmise (juh. dots. H. Pauts) ja kaubandusliku raamatupidamise sektsioon (juh. v.-õp. K. Parvel). Igal sektsioonil on kolmeliikmeline juhatus.

Kaubandusökonoomika sektsiooni avakoosolekul võttis sõna dots. F. Sauks, kes andis ülevaate kaubandusringi senisest tööst ja selgitas sektsiooni edaspidiseid ülesandeid. Päevakorras oli kuus ettekannet kaubandusökonoomika III kursuse üliõpilastelt. Dots. A. Susi, kes tutvustas üliõpilaste tegevusvõimalusi ühingus «Teadus», märkis, et kuulatud ettekannetest olid huvitavamad Enn Kärneri «Iseteenindamine kapitalistlikes maades» ja Viivi Enderi «ABC-tüüpi kauplustest», mis võiksid huvi pakkuda ka laiemale kuulajaskonnale.

Valiti kaubandusökonoomika sektsiooni juhatus, mille ülesandeks jääb ettekannete korraldamine ning ekskursioonide organiseerimine kaubandusettevõtetesse ja -organisatsioonidesse. Kaubandusökonoomika sektsioonis tehtud ettekannete põhjal valmivad kevadel tööd ÜTÜ konverentsiks.

V. ENDER, III kursuse üliõpilane

Tähelepanuks üliõpilastele!

Tartu linna TSN TK siseasjade osakonna ülemalt saabus TRÜ rektori nimele esildis, milles öeldakse järgmist.

On kontrollitud olukorda sööklas «Võit» ja leitud, et hoolimata vastava hoiukoha olemasolust jätavad paljud üliõpilased oma kotid ja portfellid söömise ajal valveta fuajeesse pingile. Et vargusjuhtumeid esineb sageli, on tungiv palve, et üliõpilased söökla sisekorrast kinni peaksid ja oma vara hoidmisel enamat hoolsust ilmutaksid.

Hiirte pidu

Johannes Bobrovski

Moise Trumpeter istub toolikesel poenurgas. Pood on väike ja tühi. Tõenäoliselt sellepärast, et päike, mis alati sisse tuleb, vajab kohta ja kuu niisamuti. Temagi astub alati poodi, kui ta mööda läheb. Jah, kuu niisamuti. Ta ongi sisse tulnud, see kuu, uksest sisse, kaupluse uksekell liigatas ainult korra ja üsna vaikselt, aga võib-olla üldse mitte sellepärast, et kuu sisenes, vaid et hiirekesed õhukestel põrandalaudadel ringi jooksevad ja tantsivad. Jah, kuu tuli ja Moise ütles: Tere õhtust, kuu! ja nüüd vaatavad mõlemad hiirekesi.

Hiired on aga iga päev isemoodi, kord tantsivad nad nii, kord naa ja kõik nad on nelja jalaga, terava koonu ja peene sabakesega.

Aga armas kuu, ütleb Moise, see pole kaugeltki kõik, neil on veel niisugune kehake ja mis seal kõik sees on! Aga seda ei suuda sa võib-olla mõista, ja pealegi pole see sugugi iga päev isemoodi, vaid alati täpselt seesama, ja see, ma mõtlen, ongi just nii väga imekspandav. Pigem on see nii, et sina oled iga päev teine, olgugi et sa tuled alati ühest ja samast uksest ja alati läheb pimedaks, enne kui sa siin platsi võtad.

Nüüd aga ole tasa ja pane hästi tähele.

Näed sa, see on alati ühtemoodi. Moise on lasknud leivakooriku oma jalgade ette kukkuda, hiired vilksavad lähemale, ikka vähehaaval, mõned ajavad end isegi tagajalgadel püsti ja nuusutavad veidike õhku. Näed sa, nii see on. Ikka seesama.

Seal istuvad nüüd mõlemad vanad ja rõõmustavad ning ei kuulegi algul, kui poeuks avaneb. Ainult hiired kuulevad seda kohe ja on kadunud, päris kadunud, ja nii kiiresti, et ei teagi öelda, kuhu nad jooksid.

Uksel seisab sõdur, sakslane. Moisel on head silmad, ta näeb: see on noor inimene, koolipoiss, kes ei tea tegelikult üldse, mida ta siit tahtis — praegu, kus ta lävel seisab. Korraks näha, kuidas juudisugu elab, võis ta väljas mõelda. Kuid nüüd istub siin vana juut oma toolikesel ja pood on kuuvalgusest hele. Kui te suvatseks sisse astu, härra leitnant, ütleb Moise.

Poiss suleb ukse. Ta ei imesta sugugi, et juut oskab saksa keelt, ta seisab seal ja kui Moise end püsti ajab ja ütleb: Tulge aga ligi, teist tooli mul pole, vastab poiss: Tänan, ma võin seista, kuid teeb siiski paar sammu kaupluse keskele ja siis veel kolm sammu tooli suunas. Ja kuna Moise veel kord palub teda istuda, võtabki ta istet.

Nüüd olge päris vaikselt, ütleb Moise ja nõjatub seina najale.

Leivakooruke lebab ikka veel põrandal, ja näed sa, sealt tulevad ka hiired jälle. Nagu ennegi, ei raasugi aeglasemalt, täpselt nagu enne, tükike maad, siis veel tsipake, sirutades ja nuusutades, üsna tasakesi nohistades, mida kuuleb ainult Moise ja võib-olla ka kuu. Päris täpselt nagu enne. Ja nüüd leiavad nad taas kooriku. Hiirte pidu, väikeses mastaabis mõistagi, ei midagi erilist, aga ka mitte päris igapäevane.

Seal nad istuvad ja vaatavad. Sõda on juba paar päeva vana. Maa nimi on Poola. Ta on üsna tasane ja liivane. Tänavad on kehvad ja lapsi on siin palju. Mis seal veel rääkida? Sakslased tulid, lugematul hulgal, üks istub siin juudipoes, üks päris noor, alles piimahabe. Tal on ema Saksamaal ja isa ka Saksamaal, ja kaks väikest õde. Nüüd siis käime maailmas ringi, võib ta mõelda, praegu oleme Poolas ja hiljem sõidame ehk Inglismaale ja see Poola siin on üpris poolalik.

Vana juut toetub vastu seina. Hiired on ikka veel oma kooriku ümber kobaras. Kui kooruke veel väiksemaks muutub, võtab mõni eakam hiireema selle koju kaasa ja teised hiirekesed jooksevad talle järele

Kas tead, ütleb kuu Moisele, ma pean veel natuke edasi minema. Ja Moise teab juba, et kuul on ebamugav, sest siin istub see sakslane. Mida ta küll tahab? Moise ütleb ainult: Jää sina veel viivuks.

Aga see-eest tõuseb nüüd sõdur. Hiired jooksevad minema, ei tea, kuhu nad nii kiiresti võivad kaduda. Sõdur kaalub, kas ta peab nägemiseni ütlema, jääb veel silmapilguks poodi seisma ja läheb siis lihtsalt välja.

Moise ei ütle midagi, ta ootab, et kuu hakkaks jälle rääkima. Hiired on läinud, kadunud. Hiired võivad seda.

See oli sakslane, ütleb kuu, sa tead ometi, mis nende sakslastega on. Ja kuna Moise ikka veel endiselt seina vastu naaldub ja midagi ei ütle, jätkab kuu tungivamalt: Ära joosta sa ei taha, ennast peita sa ei taha, ah Moise. See oli sakslane, seda sa ometi nägid. Ära mulle ainult ütle, et see poiss pole veel miskit või igal juhul ei ole ta paha. Seal pole nüüd enam mingit vahet. Kui nad Poolasse tulid, mis saab siis sinu inimestest?

Ma olen kuulnud, ütleb Moise. Nüüd on poes üsna valge. Valgus täidab ruumi kuni ukseni tagaseinas. Seal nõjatub Moise, ka tema on päris valge, nii et võib mõelda, ta muutub ikka enam seinaga üheks. Iga sõnaga, mis ta ütleb.

Ma tean, ütleb Moise, sul on üpris õigus, ma lähen oma jumalaga pahuksisse.

Saksa keelest tõlkinud
HELGI PIHLAK
(Tõlkevõistluse «1972» III preemia)

Käsk on vanem kui meie

Dots. A. Miti mälestusi

Uus amet lõi minu tavalise töörütmi täiesti segi. Seni kulges kogu mu tegevus Tartus ja harukordseid komandeeringuid Tallinna pidasin «pattude eest jumalast seatud nuhtluseks». Ega siis komandeeringus käimine polnud nii lihtne kui praegu, et antakse avaldus ja kantseleis ulatab lahke neiuke komandeerimistunnistuse.

Tol ajal pidi kõigepealt ilmuma käskkiri komandeerimise kohta. Selle alusel anti kätte komandeerimistunnistus. Ühtlasi pidi olema ka miilitsaosakonna luba sõiduks sihtkohta. Edasi tuli hankida nn. «täitunnistus». Niisuguseid tunnistusi anti 21. juuni tän. nr. 22 (seal, kus praegu asub iseteeninduslik kauplus).

Aga seda tunnistust ei antud niisama lihtsalt. Enne nuhiti kraetagune läbi, soriti juustes, uuriti kaenlaaluseid. Niipea kui märgati midagi kahtlast, suunati pikema jututa sauna, kus tuli end põhjalikult pesta, samas aga aurutati riided autoklaavis läbi. «Saunaõiendi» alusel anti siis «täivaba isiku» tõend.[1] Kõik need dokumendid, samuti ka töökoha tõend, hiljem ka pass (passid saime 1945. a. aprillis—mais) pidid komandeeringul kaasas olema. Neid kontrolliti hoolikalt nii raudtee- kui ka sõjaväevõimude poolt.

Jõudnud pärast kaheksatunnilist öist loksumist (sageli püstijalu) Tallinna, tuli mõelda ka järgmistele ööbimistele. Et mul tuttavaid Tallinnas paraku polnud, jäi ainsaks «hotelliks» tuba Hariduse Rahvakomissariaadis, kus küljealuseks oli oma palitu ja pea all talvemüts. Kevadel oli juba mõnusam — sai magada väljas autokasti põhja laotud õlgedel.

Seoses uue ametiga muutus komandeeringutel käimine minu põhitööks.

Peab ütlema, et EK(b)P Tartumaa Komitee jälgis teraselt määrus nr. 104 täitmist ülikooli poolt, kontrollides alatasa tegelikku olukorda. Juba 7. aprillil 1945. a. kuulati Komitee bürool ära ülikooli juhtkonna aruanne selles küsimuses.

Õppeprorektor H. Haberman tegi mulle hiljem teatavaks ülikooli olulisemad saavutused ning suuremad puudujäägid määruse täitmisel.

Teaduslikku töösse, samuti ka **õppetöösse** puutuvad määruse nõuded olid enam-vähem täidetud.

Poliithariduslikus ja **ühiskondlikus** töös oli siiski veel palju puudusi.

See oli ka arusaadav, sest ülikooli väikesearvuline parteiorganisatsioon lihtsalt ei suutnud veel tungida ülikooli laiahaardelise elu kõigisse keerdkäikudesse.

Ülikooli majandust puudutav osa oli minule muidugi kõige tähtsam. Selles nimetati, et taastamistööd olid arenenud küllaltki edukalt. Töökorda oli seatud enamik teadusliku töö ja õppetöö ruume. Ülikooli söökla töötas nõutud võimsusega (800 toitlustatavat päevas). Kogu ülikooliperet teenindas leivajaotuspunkt[2]. Oli korrastatud ja klaasitud üle 100 korteri Tähtvere linnaosas, kuhu majutati õppejõude 132 leibkonda ja 36 üliõpilast.

Suurematest puudustest märgiti, et ülikooli varad ei olnud ikkagi veel täies ulatuses reevakueeritud ja lepingud mööbli valmistamiseks vastavate ettevõtetega polnud sõlmitud. Juhiti tähelepanu korralagedusele Raadi õppe- ja katsemajandi tegevuses.

Tõsi ju oli, et kaugematest ning kõrvalisematest kohtadest olid ülikooli varad veel tagasi toomata, sest tuisuse talve tõttu muutusid kõrvalteed autotranspordile läbipääsmatuks.

Mis puutub lepingutesse, siis iga lepingu sõlmimine on kahepoolne akt. Ülikool ei saanud kohustada ühegi vabriku juhtkonda alla kirjutama dokumendile, millele see ei tahtnud alla kirjutada.

Praegu tunduvad need põhjendused küllaltki veenvad, kuid sõja ajal nõuti ka tsiviilelus käskude ja korralduste vastuvaidlematut täitmist, mitte aga põhjenduste otsimist, miks nad on täitmata jäänud.

Büroo otsuses kohustati haldusprorektorit (prof. G. Rägo) reevakueerima seni veel tagasitoomata ülikooli varad hiljemalt 3 nädala jocksul pärast kevadist teedelagunemist. Mööbli tellimiseks anti 2 nädalat aega, 1. maiks pidid olema sõlmitud lepingud ka mitmete ülikoolihoonete kapitaalremondiks ja väljaehitamiseks (keemiahoone, võimla, Raadi karjalaut jt.). 15. maiks pidi valmima keemiahoone lõpuni ehitamise projekt, samuti uute auditooriumide soetamise kava õppetöö läbiviimiseks 1945/46 õppeaastal.

Sellesama otsusega kohustati mind kui varustusprorektorit kaljukindlalt hoolitsema, et külvihooajaks oleksid kohale toodud kõik Raadi majandile eraldatud põllutöömasinad, seemnevili ja seemekartulid. Pidin hea seisma ka ülikooli söökla häireteta varustamise eest vajalike toiduainetega. Eriti rõhutati, et NSVL Kaubanduse Rahvakomissariaadi poolt üliõpilastele määratud toiduainete limiit kahe sooja söögi näol ja dieettoit kopsuhaigetele oleks täies ulatuses iga kuu välja antud. Lõpuks kohustas büroo mind pidevalt hoolitsema ülikoolile määratud varustuse täieliku ning tähtajalise kättesaamise eest.

Kui H. Haberman mind büroo otsuse punktidega tutvustas, ei jäänud mul muud kui lausuda: «Just nii, saab täidetud!»

[1] Niisugused resoluutsed abinõud vältisid taudide puhkemist sõja ajal.

[2] Oli tööle pandud juba novembris 1944. a.

Mart Elango doktoriks tahke keha füüsika alal

12. jaanuaril kaitses Tartu ülikoolis Füüsika-Matemaatikateaduskonna avalikul koosolekul doktoriväitekirja ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi ioonkristallide[1] sektori vanem teaduslik töötaja Mart Elango, tuntud pedagoogikadotsendi Aleksander Elango poeg. Väitekirja teemaks oli «Leelishalogeniidkristallide elektronergutused ja kiiritusdefektide tekke elementaarsed mehhanismid».

Selle vägagi keerulisena ja arusaamatuna tunduva teema mõistmiseks mõned eelmärkused.

«Hals» on muinaskreeka keeles «sool». On olemas rühm elemente (kloor, broom, fluoor, jood, astatiin), millest on keemiliste protsesside abil võimalik kergesti soolasid saada. Neid elemente nimetatakse halogeniidideks, soolatekitajaiks. Kui neid töödelda keemiliselt leelismetallidega, võidakse saada kristalse struktuuriga soolasid. Teatud füüsikaliste tingimuste juures annavad need kristallid külma valgust, helendavad. Nähtust kutsutakse luminestsentsiks, külmhelenduseks, mis on praegusel ajal kogu maailma füüsikute huvide üheks keskpunktiks. Tartu ülikoolis pani nende uurimisele aluse endine rektor füüsikaprofessor akad. F. Klement, luues siin mitte üksnes Nõukogude Liidus, vaid ka kogu maailmas tuntud füüsikute koolkonna, kuhu kuulub ka värske füüsikadoktor Mart Elango. Tema uurimisaineks olid nendesse kristallidesse kuuluvate aatomite elementaarergutusseisundid vastavate elektronide voolu mõju all, mis võivad teatud olukorras tekitada neis kristallides defekte, eemaldades kristallvõre perioodilisusega ettenähtud kohast mõne mikroosakese või muul teel, mille tagajärjel aga muutuvad selle kristalli mõned omadused, mõnikord ka inimesele tehniliselt kasulikus suunas: leelishalogeniid võib näiteks muutuda kohaseks elektronarvuti mälu säilitamiseks või jälle inimestele mõnelgi juhul kahjuliku radioaktiivse kiirituse näitajana (dosimeetria) jne. Tulevikus võidakse loodetavasti selliseid inimesele kasulikke muutusi veel rohkem avastada.

Mart Elango alustas oma uuringuid Tartus ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudis, jätkas Rootsis Upsala ülikoolis ning Illinoisi ülikoolis Urbanas USA-s, kasutades seal leiduvaid täielikumaid uurimisaparaate ning sooritades mõningaid uurimisvõtteid «esmakordselt maailmas» — oponendi, Läti Teaduste Akadeemia korrespondentliikme K. Schwartzi väljenduse järgi.

Et M. Elango on avaldanud küsimuse kohta 40 artiklit, ka rahvusvahelistes väljaannetes, siis peeti teda teise oponendi dr. phys-math. N. Kristoffeli järgi «doktoriks juba enne väitekirja kaitsmistki».

Esimene oponent prof. dr. phys.-math. I. Parfianovitš Irkutski ülikoolist ei saanud haiguse pärast tulla. Vastavalt väitekirja kaitsmise reeglitele asendas teda oma oponeeringuga F. Klement. Etteloetud kirjalikus oponeeringus toonitas aga prof. Parfianovitš, et M. Elango väitekiri on pioneeritööks Tartu luminestsentsikoolkonnas, tuntud rahvusvahelises füüsikute peres.

Mart Elango on praegu tema ümber koondunud uurijaterühma, n.-ö. alakoolkonna juhataja.

Avaldan tänu ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi madalate temperatuuride sektori juhatajale G. Liidjale selle sõnumi eriteadusliku kontrolli ja täpsustuste eest.

VILLEM ERNITS

[1] Ioonkristallid — ioonsete, positiivsete ja negatiivsete ioonsete elektrijõududega seotud kristallid.

Uus õppeaasta tsiviilkaitse süsteemis

1. detsembrist 1972. a. algas uus õppeaasta tsiviilkaitse süsteemis. Möödunud aastal saavutas ülikooli kollektiiv märkimisväärset edu juhtiva koosseisu, tööliste, teenistujate ja üliõpilaste tsiviilkaitsealasel ettevalmistamisel. Tulemused oleksid võinud olla veelgi paremad, kui meie üksused — sanitaarsalgad ja -postid ning luurerühm oleksid tõsisemalt suhtunud nende ette seatud ülesannetesse. Nii see kahjuks ei olnud ning nimetatud üksuste ettevalmistust hinnati nõrgaks. Vastutust selle eest kannavad nii tsiviilkaitse staap, Punase Risti komitee kui ka üksuste endi isikkoosseis.

Uuel õppeaastal nähakse peaülesandena juhtiva koosseisu mitmekülgset ja kõrgetasemelist ettevalmistamist ning selle põhjal tsiviilkaitseüksuste ulatuslikku arendamist.

Juba 1972. a. oktoobris korraldati vabariigi tsiviilkaitsekursuste juhtide käe all õppused kateedrite, laboratooriumide ja töökodade juhatajatele, kelle ülesandeks on oma kaastöötajaid ette valmistada vastavalt kodanike tsiviilkaitsealase kohustusliku väljaõppe uuele 20-tunnilisele programmile. Programmis, mille teemad võetakse läbi igal aastal, pööratakse põhitähelepanu oskusele praktiliselt ümber käia massilise hävitamise relvade toime vastu kasutatavate kaitsevahenditega, oskusele anda abi iseendale ja teistele kahjustuskoldes, teostada päästeiseloomuga ja hädavajalikke taastamistöid ning oskusele tegutseda vastavalt tsiviilkaitse signaalidele, sealhulgas stiihiliste õnnetuste — tulekahjude, üleujutuste jm. korral.

Mittesõjaväestatud tsiviilkaitseüksuste ettevalmistamise programm on paljuski muutunud. Lisaks kogu elanikkonda hõlmavale 20-tunnilisele programmile võtavad üksused läbi teemad eriprogrammi järgi 8—16 tunni ulatuses, samuti tuleb neil osa võtta taktikalistest eriõppustest, mille käigus arutatakse läbi eriüksuste koordineeritud tegevus kahjustuskoldes.

Sellega seoses muutub ka õppuste korraldamise metoodika — põhiosa õppematerjalist omandatakse loengulistel ja praktilistel grupiõppustel. Suurt tähelepanu osutatakse dia- ja kinofilmide kasutamisele, individuaalsete ja kollektiivsete kaitsevahenditega ümberkäimisele.

20-tunnilise programmi omandamine lõpeb kaitsevahendite kasutamise normatiivide täitmisega. See hinne läheb tsiviilkaitsenormatiivide täitmisena arvesse ka kõigil neil, kes sooritavad VTK märginorme.

Juhtival koosseisul lõpeb programmi omandamine lisaks normatiivide täitmisele kokkuvõtlike staabiõppustega, millest võtavad osa ka mõned üksused ning üksustesse mittekuuluvad töötajad ja üliõpilased.

Suur osa tsiviilkaitseprogrammide heatasemelise omandamise kindlustamises on partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsioonil, Punase Risti ja ALMAVÜ komiteel. On hädavajalik, et need organisatsioonid teeksid kõik võimaliku selleks, et ülikooli tsiviilkaitsestaabi ülema käskkirjaga seatud ülesanded edukalt täidetaks ning et ülikool ettevalmistusest lõppkokkuvõtete tegemisel hõivaks temale väärilise koha Tartu asutuste ja ettevõtete hulgas.

I. SOBOLEV. Tsiviilkaitsestaabi ülem

MRÜ TRÜ GRÜ TbRÜ

Kolme ülikooli kergejõustikukohtumisel Moskvas oli senini kaks kanget ja kolmas peksupoisiks. Tartu püüdis pealinlastele vastu panna, Tbilisil neid plaane polnud. Muidugi: võisteldi, kes neid punkte nii väga luges, kuid omajagu põnevust sellest tuli, et mullu Moskvale ainult viie punktiga kaotasime.

Tänavu löödi kaardid segi. Bulgaarlased, kes muidu individuaalselt külakosti on pakkunud, jäid tulemata. Täisvõistkonnaga sekkus uustulnuk Gomeli Riiklik Ülikool, kes igavese kolmanda — Tbilisi — kohe ka neljandaks tõrjus ja end üksikaladel moskvalaste ja tartlaste vahele kiilus. Viimane tähendab seda, et moskvalaste vastu meil praegusel moel enam püssirohtu ei jätku. On vaid üks võimalus tulevikuks: tartlased peavad minema välja kogu paremikuga ja siiski poleks võitu loota, kui end kõvemaks ei suudeta treenida. Tartu on spordilinn. Kuid Moskvas on tegijaid rohkem!

Võisteldi ülikooli sisehallis kodumaise tartaankattega radadel. Samalaadseid radu katsetati juba mullu, kuid teoreetikud ega ka praktikud rahule ei jäänud ja nii sai kate maha alles tänavuseks.

Viimasel ajal on treener A. Pisukese juhendada terve rida kesk- ja pikamaamehi, kes tasapisi end tugevamaks jooksevad.

Vladimir Heerik, Einar Sõrra, Raimond Luts ja Väino Treiman õpivad kehakultuuri, Tõnis Jakob majandust, Lembitu Kuuse matemaatikat, E. Sõrra, kes kuulsamate meeste varjus parajat momenti oodanud, oli Moskvas parem Tõnis Matsinist. Karistusaeg on ilmselt kätte jõudnud. Aeg antud areneda.

Majandusmehe kainuse ja järjepidevusega suurendab kilometraaži Tõnis Jakob. Paistnud silma noorte ja juunioride seas, jooksis ta end mullu ka meeste paremikku. Aasta tagasi samadel võistlustel pingutas ta kõvasti, et V. Heeriku järel teiseks tulla. 3000 m — 8.29,2, mis tähendas tookord eneseületamist. Tänavu 8.25,8 ja esikoht. Ei ole seisakut. Ega tohigi olla.

Tulevikku arvestades peaks praegu olema ülikooli kõrgejõustiklaseks number üks Rein Tõru, kes spordimaailmas pole läbijooksik, vaid tõsine tegija. Pealegi veel saarlane, kel hingelaad natuke teisem kui mandrimeestel. Alustas hüppajana, talus vigastusi, tõusis heaks jooksumeheks. Tema treeninguile või võistlustele sattudes tõuseb ajusopist mõte: kas nüüd on õpiaeg läbi, kas see ongi moment, aeg spordis, mil lust ja nooruse särtsakus kadumas ja edu saavutamine sõltub sootu muust: tarvis olla teadjana tark. Aeg, mil paljudel enam jaksu ei jätku ja loobumismõtted peast läbi käivad. Pessimism, mida sportlane endale lubada ei tohi. Kes pessimismi langeb, on spordile kadunud. R. Tõru juures seda ei näe. On lihtsalt käes aeg olla teadjana tark. Pärast vigastusi, võite ja Müncheni-eelset pinget.

Tänavuse nelikkohtumise tagajärgi

NAISED

50 m — 1. L. Žarkova (M) 6,3; 2. T. Torop 6,5; 7. G. Schneider 6,8; **200 m** — 2. G. Schneider 27,1; 4. T. Torop 27,2; **500 m** — 1. O. Malahhova (M) 1.19,5 4. R. Labanauskaite 1.22,0; 6. L. Veeber 1.24,2; **50 m tõkkeid** — 1. M. Suhhorukova (M) 7,4; 3. K. Arro 7,6; 4. A. Arro 7,8; **kaugus** — 1. L. Žarkova (M) 5.70; 2. K. Arro 5.63; 4. T. Torop 5.43; **kõrgus** — 1. N. Marinenko (G) 1.75; 4. K. Arro 1.60; 6. T. Torop 1.50; **kuul** — 1. N. Tsepkova (M) 14.69; 3. S. Kõnn 12.79; 7. K. Arro 9.76; **4×150** — 1. TRÜ 1.21,3; 2. MRÜ 1.21,9; 3. GRÜ 1.22,2; 4. TbRÜ 1.24,3.

MEHED

50 m — 1. S. Saling (M) 5,8; 6. K. Jurkatamm 6,0; 7. B. Tolmatšov 6,2; **300 m** — 1. R. Tõru 36,7; 4. K. Jurkatamm 39,1; **100 m** — 1. O. Kurilenko (G) 2.33,0; 2. E. Sõrra 2.34,4; 3. T. Matsin 2.34,5; 4. L. Kuuse 2.35,6; 5. V. Treiman 2.36,5; 6. V. Heerik 2.36,7; **3000 m** 1. T. Jakob 8.25,8; 3. V. Heerik 8.40,6; 4. V. Treiman 8.48,2; **55 m tõkkeid** — 5. J. Jänese 7,7; 7. M. Lembit 7,8; **4×300** — 1. MRÜ 2.30,1; 2. TRÜ 2.30,2; 3. GRÜ 2.35,4; 4. TbRÜ 2.35,6; **kaugus** 1. N. Dudkin (M) 7.40; 6. K. Meitern 6.77; 8. E. Akkel 6.67; **kõrgus** — 1. S. Martõnov (M) 2.05; 3. B. Tolmatšov 1.95; 6. M. Lembit 1.85; **teivas** — G. Melikjan (M) 4.50; 3. M. Lembit 4.20; 4. B. Tolmatšov 4.10; **kolmik** — 1. N. Dudkin 16.00; 7. R. Tõru 12.61; 8. M. Lembit 12.43; **kuul** — 1. M. Feodorov (M) 16.42; 2. K. Metsur 14.86; 4. K. Meitern 13.63.

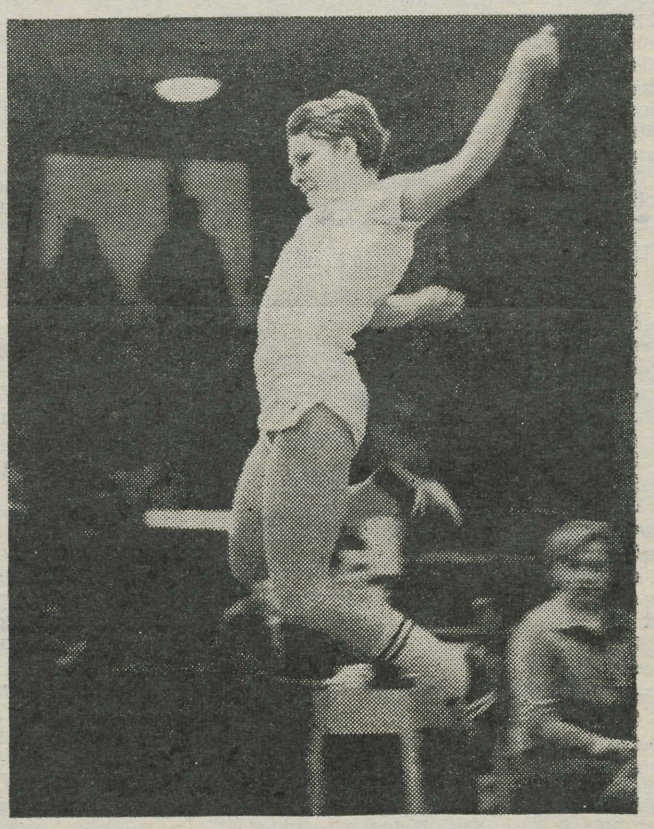

Tiina Torop on tänavu kiire. Moskvas võitis ta stardis Nõukogudemaa koondise liiget L. Žarkovat. Põhialaks jääb ometi kaugushüpe ja selleks kiirust vaja lähebki.

Punkte: MRÜ — 243,5; TRÜ — 187,5; GRÜ — 153,5; TbRÜ — 135,5.

U. ESLON

Toimetuse postist

Vastuseks artiklile «Plenus venter non studet libenter», 12. 01. 1973. a.

Artiklis äratoodud põhjused on osaliselt põhjendatavad ettevõttes valitsenud tööjõupuudusega. Pikema perioodi vältel puudus sööklas magustoidu kokk, mistõttu olime sunnitud tarbijatele väljastama naturaalset rabarberikompotti. Oleksime täiendanud menüüd teiste naturaalsete kompottidega, kuid meid varustavas baasis puudus valik.

Täitmata oli ka peakoka ja köögiabitööline koht, mis tingis piiratud valiku praadide menüüs.

Et lugupeetud tarbija oleks teadlik, mida me sööklas võime pakkuda, siis esitaksime oma sortimentmiinimumi:

Supid: piimasupp 1 nimetus; lihakalasupp 1 nimetus;

Praed: lihast 2 nimetust; kalast 1 nimetus; köögiviljast 1 nimetus; tangainetest, makaronidest või kohupiimast 1 nim.

Magustoidud: 2 nimetust

Piimasaadused: 1 nimetus

Salatid: 1 nimetus

Karastavad joogid, mahlad 2 nimetust.

Alates käesoleva aasta jaanuarikuust, sest tööjõu probleem on põhiilselt lahendatud, oleme seda nimekirja isegi täiendanud.

Mis puutub toitude valikusse õhtupoolikul, siis on suureks takistuseks valmistoidu realiseerimisaegadest kinnipidamise nõue, mida pidevalt kontrollib sanitaarteenistus.

Kui hoiaksime menüüs kuni sulgemiseni ettenähtud toitude nimistu, siis jääks järgmiseks päevaks palju valmistoitu, mida ei ole lubatud enam realiseerida.

Täielikult võtame omaks kriitika saali tagumise osa uste varasema sulgemise kohta. Selgus, et süüdlasteks on olnud söökla saalitöölised. Oleme kindlad, et edaspidi me taolist kriitikat ära ei teeni.

Söökla laupäevane külastatavus on ligikaudu 6 korda väiksem äripäevasest, mistõttu on raskusi toidu sortimendiga. Laupäevast järele jäänud toitu ei ole ju võimalik kasutada. Tahtmatult kerkib küsimus, kas ei oleks otstarbekam laupäeviti söökla sulgeda ja tööpäeviti lahtioleku aega pikendada ühe tunni võrra. Laupäevase toiduvajaduse saaks rahuldada kohvikus.

Söökla personalile oli kriitika ajalehes omamoodi üllatuseks, sest aastavahetusel toimunud tarbijate konverentsil jäädi meiega põhiliselt rahule.

Oleme tänulikud meie külastajatele, et aidati välja tuua puudusi, milledest mõnigi oleks võinud muidu märkamata jääda. Meeldiv oleks, kui häirivatest puudustest informeeritaks kohviku juhtkonda ka suusõnaliselt. Jõuab ju trükisõna, nagu antudki juhul, meieni hilinemisega.

Kohviku nr. 20 juhataja:

NB! Korvpall!

Kaks üleülikoolilist turniiri

Registreerimine 16. veebruariks

Sügissemestril selgitati TRÜ meistrid võrkpallis, algaval semestril on järg korvpalli käes. Möödunud õppeaastaga võrreldes tõotab turniir kujuneda veelgi tasavägisemaks, sest Kehakultuuriteaduskonna iga kursus esineb tänavu iseseisva võistkonnaga ning ka spordimeditsiini osakond Arstiteaduskonnast eraldi.

Teaduskondade koondiste (igast teaduskonnast võib esineda ka rohkem võistkondi) registreerimislehti oodatakse sportmängude kateedris või spordiklubis reedeni (16. veebr.). Reedel, 16. veebr. kell 18 on sportmängude kateedris võistkondade loosimine ja mängude kava koostamine.

*

Laiemale üliõpilaste ringile võistlemisvõimaluse loomiseks pannakse käima kursustevaheline turniir. Iga teaduskond või osakond võib igalt kursuselt välja panna ühe või mitu võistkonda. Kehakultuuriteaduskond ja õppejõud kaasa ei tee, spordimeditsiini osakond võistleb eraldi Arstiteaduskonnast.

Ülesandmislehed esitada sportmängude kateedrisse või spordiklubisse hiljemalt reedeks, 16. veebruariks. Sportmängude kateeder

Tulge toetama!

18. veebruaril kell 10 algab EPA võimlas EPA ja TRÜ vaheline matškohtumine korvpallis. Kumbki õppeasutus on esindatud ainult meeskondadega: õppejõudude võistkond ja kuue parema teaduskonna meeskonnad korvpallimeistrivõistluste põhjal.

Mängude ajakava:

1. Kell 10 Majandustead. — Ajaloo-keeletead. 2. Kell 11.15 Agronoomiatead. — KKT II. 3. Kell 12.30 Zootehnikatead. — Arstitead. 4. Kell 13.45 Õppejõud. 5. Kell 15 Metsandus- ja Maaparandustead. — Matemaatikatead. 6. Kell 16.15 Põllumajanduse Mehhaniseerimise Tead. — Keemiatead. 7. Kell 19.30 Veterinaariatead. — KKT I.

R. LEPASAAR

Õiendus

Meie ajalehe 12. jaanuari numbrisse on toimetuse süü läbi sattunud vead: Artiklis «TRÜ orientalistikakabinetist raja taga,» peab olema «. . . rahvusvaheliselt tuntud progressiivne brasiilia luuletaja Jonas Negalha . . .» ja «Fakta om Sovjetunionen»

TOIMETAJA KT. K. TAEV

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 852. MB-00353.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 4. Reedel, 16. veebr. 1973. a. XXV aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Vähem sõnu, rohkem tööd!

5.—10. veebruarini sai teoks ELKNÜ KK korraldatud traditsiooniline seminarlaager vabariigi kõrgemate koolide komsomoliaktiivile. Sedapuhku oldi taas koos Narva-Jõesuus. Veedetud nädala sisse mahtusid arvukad seminarid, kamina- ja saunaõhtud, keevalised jalgpallimatšid kilehallis, ekskursioonid Eesti Soojuselektrijaama ja põlevkivikaevandustesse. Ettevõtmise kasulikkust näitas kasvõi seegi, et vabariigi kõrgemate koolide komsomoliaktiivil oli nüüd taas võimalus ka omavahelist tegevust koordineerida, aru pidada möödunud ürituste üle ja ka isiklikke tutvusi uuendada. Kõik see peaks tooma värskeid tuuli meie tihtigi passiivsesse olemisse sulguvasse komsomoliellu.

Nüüd esinejatest. Seminari avasid ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhataja Rein Erm ja ELKNÜ KK sekretär Jaak Kaarma. Neist viimane peatus probleemidel, mis on seotud noore spetsialisti kujundamisega kõrgemas koolis. Komsomoliorganites ja algorganisatsioonides pööratakse veel vähe tähelepanu õppetööle. Samas aga hõivas meie vabariik õppeedukuselt ühe viimastest kohtadest. Üleliiduline keskmine edasijõudnute protsent küünib 89-ni, meil 87 (TRÜ-s on see näitaja veelgi madalam). Vahepeal näis süvenevat arvamus, nagu domineeriks ühiskondlik töö noore spetsialisti väärtuse hindamisel. Nii see siiski ei ole. Teadmiste omandamine ja erialane ettevalmistus jäävad ka edaspidi meie elu sisuks ja hindamise põhikriteeriumideks. Jaak Kaarma valutas südant ka ühiskonnateaduste õpetamise pärast. Nende ainete omandamisel esineb veel palju formalismi. Juba lähemas tulevikus nähakse ette tugevdada ühiskonnateadustes sidet teooria ja praktika vahel. Komsomoli kultuuripoliitikas peetagu silmas kindlat orientatsiooni, kusjuures komsomoli vaatevälja peaks kindlasti jääma ka üliõpilaste taideelu.

6. veebruaril külastasid laagrit ENSV kõrgema ja keskerihariduse minister Aare Purga, ELKNÜ KK I sekretär Indrek Toome ning EKP KK lektor Vambola Põder. I. Toome rääkis praegu käimasolevast üleliidulisest noorsoofestivalist ja sellega seostuvast problemaatikast. On selgunud, et 24. kongressil kavandatud arengutempost jäädakse ositi maha, mistõttu kogu maal levib laialdane sotsialistlik võistlus, et kavandatud plaaninäitajatega siiski toime tulla. Murrangu saavutamises on suur osa ka komsomolil, seepärast peabki kujunema praegusel etapil töö üheks põhisuunaks võistluse organiseerimine kõikjal. Praegune festival erineb varasematest selle poolest, et ta on tunduvalt pikem ja mahukam, hõlmates nii kutsetööalaseid saavutusi, sõjalis-patriootilist kasvatustööd kui ka sporti, haridus- ja kultuuriprogrammi. Meie komsomolil on suur osa ka X ülemaailmse üliõpilas- ja noorsoofestivali läbiviimisel. Materiaalse panuse tagavad laupäevakud ja loteriipiletid, mille loosimisest kutsutakse kõiki agaralt osa võtma.

Minister A. Purga käsitles oma ettekandes kõrgema kooli revolutsiooni olemust ja sisu. Selleks oleks eelkõige loova isiksuse, nn. mobiilse spetsialisti kasvatamine. Iga spetsialist olgu kollektiivis ka organisaator. Sellest johtub otsene vajadus süvendada ka tema poliitiliste teadmiste pagasit ning seda just praktilises osas. Edasi peatus minister õppeprotsessi moderniseerimisel ja meie ülikoolide materiaalse baasi parandamisel. Eelkõige lõpetatakse ühiselamud. 1974. a. loodetakse alustada uue raamatukogu ehitamist. Alles siis tulevad kõne alla uued õppekorpused ning klubi. A. Purga avaldas kahtlust, kas ülikool pääseb teisest vahetusest enne 1975. a.

Vambola Põder lahkas viimase aja välispoliitikat, tehes kõigepealt kokkuvõtteid sõjast Vietnamis. Olgu siinjuures toodud vaid paar mõtlema panevat fakti tema ettekandest. Sõja kestel heideti Vietnami territooriumile 7,1 miljonit tonni pomme, mis on 10 korda rohkem kui Korea sõjas ja ka rohkem kui II maailmasõja kõigil rinnetel kokku. Kolmandik Lõuna-Vietnami territooriumist on sõja tagajärjel muutunud elamiskõlbmatuks. Laastatud on mangroovimetsad, mille tagajärjeks on lootusetult rikutud veerežiim. Väliskommentaator peatus põhjalikult ka NSVL-i ja USA vahelistel suhetel, pidades neid igati perspektiivikaiks.

7. veebruaril jagas oma mõtteid ühiskonnateaduste õpetamisest sm. U. Polisinski Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumist. Põhiosa ettekandest kuulus ühiskondlik-poliitilise praktika olemusele ning selle lülitamisele õppeprotsessi. ÜTÜ töödest-tegemistest pajatas meie ülikooli teadusala prorektor dots. J. Tammeorg.

Sisukaks kujunes ÜKTUB teadusliku töötaja dots. V. Ruttase ettekanne teemal «Kõrgem kool ja selle uurimine üliõpilase vaatevinklist». Et aga büroo uurimustest on

(järg lk. 2)

Venia legendi

Teisipäeval, 20. veebruaril 1973. a. kell 12 esineb V. Kingissepa 19 auditooriumis 307 kehalise kasvatuse ja spordi kateedri dots. kt. Helve Unger dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga «Kehaliste võimete ülekandmisest erineva sportliku kvalifikatsiooniga naiste gruppides».

NB!

Järgmine Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu koosolek toimub 19. veebruaril kell 18 uue haavaklilniku auditooriumis.

Kõrgema hariduse edasise arengu probleemidest on üks aktuaalsemaid stabiilsete seoste väljakujundamine kõrgema hariduse süsteemi ja ühiskonna organisatsiooni teiste lülide vahel. Tegevusvaldkondi, kus juhtimise edukus hariduse intensiivse arengu tingimustes paljuski sõltub nimetatud seoste kujunemisest, on **üliõpilaskontingendi formeerimine.**

Nõukogude Liidus omandab igal aastal keskhariduse umbes neli miljonit noort. Samal ajal võetakse kõrgemate koolide I kursustele vastu üle 900 000 inimese. Nende kahe arvu vahekord on viinud mõningaid teadlasi ja haridusala töötajaid mõttele, et olukorras, kus keskoolilõpetajate arv ületab märgatavalt kohtade arvu I kursusel ja reas meie maa kõrgema hariduse keskustes jääb igal aastal hulgaliselt soovijaid paratamatult kõrgema kooli ukse taha, tuleks rakendada abinõusid selleks, et noorte huvid viidaks rohkem vastavusse tegelike võimalustega. Selle all mõeldakse noorte eluplaanide «maandamist», nende suunamist elukutsele, mis ei nõua kõrgemat haridust.

Selliseid seisukohti on püütud kinnitada mitmete sotsioloogiliste uurimuste tulemustega, mis näitavadki, et Nõukogude Liidu paljudele rajoonidele on iseloomulik keskharidust omandavate noorte rõhuva enamiku kavatsus jätkata haridusteed kõrgemas koolis.

On loomulik, et kui järk-järgult langevad ära materiaalsed tegurid, mis võiksid takistada hariduse omandamist, kasvab noorte subjektiivsete plaanide, eesmärkide ja orientatsioonide osatähtsus. See on osa arenenud sotsialistlikule ühiskonnale omasest protsessist: vaimsete regulaatorite osa kasvab inimese käitumise suunamisel tema elutegevuse kõigis valdkondades, sealhulgas ka kutsealases tegevuses, elukutse valikul.

Hariduse väikest osa noorte eluplaanides kinnitab olukord keskhariduse alal. Nagu teada, ei suudetud eelmisel viisaastakul täielikult täita ülesannet minna põhiliselt üle üldisele keskharidusele. Muret tekitab see küsimus Eesti NSV-s. Keskharidust omandavate noorte arvult iga tuhande 20- kuni 29-aastase elaniku kohta oleme 1970. a. andmeil liiduvabariikidest 10. kohal, 1960. a. olime aga neljandad. Vaid veidi üle kahe kolmandiku noortest, kes 8 aastat tagasi asusid koolipinki, läheb 8-kl. kooli lõpetamise järel ka keskkooli. Õppeedukus aga on meie keskkoolides üks madalamaid Nõukogude Liidus.

Olukorra selline konstateerimine viib järeldusele, et vähemalt Eesti NSV-s on nende ülesannete täitmiseks, mis kõrgema kooli ees seisavad, esmajärgulise tähtsusega just noorte orienteerimine kõrgemale haridusele.

Mida selleks teha?

Propageerida või ümber orienteerida?

Olukorra põhjalikum analüüs ja noorte eluplaanide tundmaõppimine osutavad aga, et selline olukord pole omane Nõukogude Liidule tervikuna. Üheks piirkonnaks, kus noorte plaanid kõrgema hariduse suhtes märgatavalt erinevad üleliidulisest keskmisest, on Eesti NSV.

Nagu järeldub mitmest meie vabariigis viimaseil aastail teostatud uuringust kutsevaliku ja noorsoo orientatsioonide kohta, on siin orienteeritus kõrgemale haridusele märksa tagasihoidlikum. Seda kinnitab ka noorte tegelik käitumine. Viimasel 6—7 aastal, mille kohta TRÜ kommunistliku kasvatuse laboratooriumis on andmed läbi töötatud, kandideerib vabariigi kõrgemates koolides igale üliõpilaskohale keskmiselt vaid 1,7—1,9 üliõpilaskandidaati (TRÜ-s 1,9—2,4). Hulgal aladel tuleb igal aastal ette konkursivaegust. Madalas konkursis kujunenud I kursused on üldiselt nõrgemad — seda nii õppeedukuse kui kursusekollektiivi kujunemise, kutsehuvi sügavuse jms. poolest.

Hästi on teada viimastegi aastate jooksul rakendatud abinõud, kõigile noortele hariduse tagamiseks. Neis väljenduvad rahvamajanduse üha suurenevad vajadused kõrgesti haritud kaadri järele. Praeguseks on aga Eesti NSV-s kujunenud teatud vastuolu kõrgema hariduse omandamiseks loodud võimaluste ja noorte tegeliku käitumise vahel.

Millest see vastuolu tuleneb? Arvatavasti on praegustes tingimustes kõige olulisemaks teguriks noorte vähene orienteeritus kõrgemale haridusele, hariduse suhteliselt väike osa noorte eluplaanides.

Ilmselt on enneköike vaja muuta suhtumist. On harjutud nägema hariduses üldse ja eriti kõrgemas hariduses mingisugust enesestmõistetavat hüvet, mille poole kõik püüdlevad. Tegeliku olukorra analüüs aga näitab, et alati see nii ei ole. Meil on tegemist just noorte huvide mahajäämisega võimalustest ja vajadustest saada kõrgem haridus. Päevakorras on seega hariduse väärtuse tõstmine inimeste teadvuses. Vastavat propagandat tuleks teha juba lastevanemate ja õpetajate seas. Kõrgema kooli «baasi» laiendamisel on kõige olulisem, et tunduvalt rohkem 8. klassi lõpetajaid jätkaks haridusteed keskkoolis.

Mitteküllaldaseks võib praegu lugeda kõrgemate koolide koostööd nii omavahel kui inimressursside jaotamises osalevate teiste organitega. Siit aga tuleb olukord, kus mõne õppeasutuse või ettevõtte poolt tehtav propaganda kujutab endast vahel lihtsalt kutsevalikuks mitteküllaldaselt ettevalmistatud noorte «värbamist» ning toimib lõpptulemusena kõrgema hariduse edendamisele vastupidises suunas.

Kõrgema hariduse ja seda nõudvate elukutsete propageerimisel (vastava propaganda sisust vt. lähemalt käesoleva sarja järgmistes artiklites) vajavad eraldi tähelepanu pideva alakonkursi all kannatavad erialad ja osakonnad. Neid on meiegi ülikoolis.

Niisuguse propaganda suhtes on võimalik üks üldine vastuväide. Nimelt ollakse mõnikord arvamusel, et suurem orienteeritus kõrgemale haridusele toob kaasa olukorra, kus konkursil väljalangenud noored üritavad järgmistel aastatel uuesti astuda kõrgemasse kooli, ning sellistest noortest ei saa seetõttu mitmel aastal ka õigeid töötegijaid.

Vabariigi kõrgemate koolide üliõpilaskandidaatide eluteede analüüs näitab aga, et keskmiselt vaid viiendik neist on ka varem kõrgemasse kooli astuda üritanud. Seejuures ei ole need noored töökohti vahetanud sugugi rohkem kui nende eakaaslased, kes sama ajavahemiku jooksul pole teinud katsetki kõrgemasse kooli pääseda.

Noorte eluplaanide kujunemisel on määravaks see sotsiaalne situatsioon, milles isiksus areneb. Analüüsides meie noorte isiksuse kujunemise iseärasusi, jõuame järeldusele, et küsimus on eelkõige vabariigi sotsiaal-majanduslku ja kultuurilise arengu teatud tendentsides. Tähelepanu väärivad sellised ühiskonnas toimivaist sotsiaalsetest muutustest tulenevad asjaolud, nagu elanikkonna suhteliselt kõrgem elatustase, kaugele arenenud urbaniseerumisprotsessid, perekondade heterogeensus (kõrgematesse koolidesse tulijatele on üha enam iseloomulik põlvnemine perekondadest, kus vanemad töötavad erinevates rahvamajandusharudes), üldine kõrge haridustase, massikommunikatsioonivahendite laiaulatuslik kasutamine jne.

Need konkreetsed mehhanismid, mille kaudu arenenud sotsialistliku ühiskonna üldsotsiaalne situatsioon avaldab mõju noore isiksuse kujunemisele, vajavad alles uurimist. Objektiivsed tegurid toimivad tihti läbi subjektiivsete, vaimsete regulaatorite. Toome ühe näite. Pole saladus, et meil on kujunenud olukord, kus kõrgem haridus ei too noorele sageli kaasa paremat materiaalset seisundit võrreldes nende eakaaslastega, kes kõrgemat haridust ei oma ega taotlegi. Samuti ei tähenda kõrgema hariduse saamine alati märgatavat tõusu selle omandaja ühiskondlikus positsioonis. Loomulikult ei ole keskkoolilõpetajad nii hästi informeeritud kõigist elukutseist, et nad teadlikult kaaluksid elukutse või selle omandamise viisi valimisel kõiki objektiivseid tegureid. Nende tegurite mõju kandub noorteni aga läbi ühiskondlikus arvamuses kujunenud suhtumise, elukutsete ja kõrgemate koolide prestiiži, mis oluliselt mõjutavad noorte valikut.

Noorte eluplaanide analüüs lubab püstitada oletuse, et probleem noorte plaanidest kõrgema hariduse suhtes tekib ka teistes Nõukogude Liidu piirkondades sedamööda, kuidas toimub nende edasine sotsiaal-majanduslik ja kultuuriline areng.

PAUL KENKMANN

Teadaanne

EKP TRÜ komitee korraldab noorte kommunistide järjekordse õppuse 21. veebr. k. a. kell 17 keemiahoones aud. 320.

Näitus «Nicolaus Copernicus 1473—1973»

jääb ülikooli raamatukogus veel mitmeks ajaks avatuks. Kui tulete, näete vitriinides imetoredaid asju — Baselis avaldatud teist ja Amsterdamis avaldatud kolmandat trükki tema peateosest «De revolutionibus orbium coelestium» («Taevasfääride pöörlemisest»), Koperniku kaasaegselt ja kolleegilt Caspar Peucerilt originaalkirja ja raamatut, milles Kopernik esmakordselt asetatakse kõrvuti kuulsate täheteadlastega, «Postimehest» võite lugeda, mida meil juubilarist sada aastat tagasi arvati.

Nõnda ümmargusi juubeleid on vähe, mõni tagasihoidlikum ei kutsu aga nii ulatuslikku väljapanekut koostama. Seekord on lisa toodud ka Tõravere observatooriumi raamatukogust.

ÜTÜ konverents

Arstiteaduskonna ÜTÜ 28. teaduslik konverents, pühendatud ÜTÜ 25. aastapäevale, toimub 29.—30. märtsil k. a. Konverentsi ettekannete teesid viia dekanaati hiljemalt 20. veebruariks.

ÜTÜ nõukogu

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 18. veebruaril k. a. kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega «Õiguskorra kaitse aktuaalseid probleeme Eesti NSV-s» esineb Eesti NSV prokurör, II klassi riigiõigusnõunik K. Kimmel.

Vähem sõnu...

(Algus lk. 1)

juba lehes ääri-veeri juttu tehtud ja tuleb V. Ruttase lubadusel ka edaspidi, siis jäägu kuuldu käesolevas artiklis refereerimata.

Aktiivil oli mõttevahetus ka ametiühingu esindajaga. Selleks oli Haridusala ja Kõrgemate Koolide Ametiühingute Vabariikliku Komitee esimees sm. Kaas. Peatähelepanu koondus õppeprotsessi stimuleerimisele ja olmeprobleemidele.

Ideoloogilise diversiooni küsimusi käsitles lektor sm. Võime. Teoreetiliste aspektide kõrval tõi ta ära ka rea drastilisi näiteid, mida kõike välismaa vastavad kildkonnad ära ei tee, et vähegi õõnestada meie kodumaa autoriteeti ja kodanike meelekindlust. Praegu tegutseb NSV Liidu vastu 43 raadiojaama, USA-s on ligi 200 kateedrit, mis tegelevad meie riigi uurimisega. Ideoloogilise diversiooni peaeesmärgiks praegusel etapil on kujunenud ükskõiksuse taotlemine meie kodanikkonnas partei plaanide ja poliitika suhtes. Põhilisteks mõjutusobjektideks on noorsugu ja intelligents. See nõuab meilt erilist ettevaatlikkust ja printsipiaalset suhtumist igasugustesse ideoloogilistesse väärnähtustesse.

Mõneti seostus eelnevaga ka «Pikri» toimetaja sm. Priidu sõnavõtt noorsooprobleemidest välismaal.

9. jaanuaril vaeti koos maleva uue juhtkonnaga eelseisva töösuve tegemisi. Olgu siinjuures meie tudengitele teadmiseks, et nii komandör (vastne jurist Donald Visnapuu) kui ka komissar (Majandusteaduskonna üliõpilane Tõnu Laak) on TRÜ-st.

Laagri viimaseks esinejaks oli filosoofiakandidaat Mikk Titma. Taas olid vaatluse all kõrgema hariduse probleemid, üliõpilaskontingendi kujunemine ning sisseastujate orientatsioon. Endise komsomolijuhina pani ta praegusele vahetusele südamele muutuda oma tegevuses konkreetsemaks. Abstraktne loosung ei kütkesta vähegi mõtlevat noort. Selleks peab ikkagi olema reaalne eeskuju.

Niisiis vähem sõnu, rohkem tööd! Sellise juhtmõttega võiks kokku võtta kõik kuuldu ja arutatu Narva-Jõesuus puhkelaagris «Noorus».

REIN VEIDEMANN,
ELKNÜ TRÜ komitee
ideoloogiasektori juhataja

ELKNÜ TRÜ komitee plaanid kevadsemestriks

Möödas on talvine eksamisessioon, seljataga kosutav puhkuski, jälle on alanud argipäev ja vana *alma mater* saginat tulvil. Mida kavatseb komsomolikomitee ette võtta alanud poolaastal? Planeeritud on **kaks pleenumit.** Veebruaris tulevad arutusele õppetöö probleemid ülikoolis. Peetakse aru ka üliõpilasisetegevuse üle, mis viimasel ajal näikse varjusurma suikunud olevat. Veebruari teine pool juba käes ja kaugel see suvigi, kui õpikud kellu ja labida vastu vahetatakse. Veebruaripleenumil on ka **EÜE-73** päevakorras. Aprillis annab komsomolikomitee ees aru sekretariaat ja vahetatakse mõtteid organisatsioonis tehtava ideelis-poliitilise kasvatustöö üle.

Lähenevad **Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päev** ning **rahvusvaheline naistepäev**, mis samuti kajastuvad komsomolikomitee plaanides. 23. veebruaril kavatseme anda kontserdi sõjaväelastele ja naistepäeva künnisel korraldada vastuvõtu tublimatele meie naisperest.

Märtsi lõpus on **rahvaste sõpruse päevad** — üritus, mis möödunud aastal küllap kõigile meeldis. Miks mitte muuta see ettevõtmine traditsiooniks? Mais saab teoks juba tavapärane **kevadpidu** (esialgse plaani järgi 20. mail), mille organiseerimisel ootame kõigi aktiivset kaasabi. Komsomolikomitee tahab korraldada ka väikese küsitluse, mis selgitaks välja arvamused õppeaastalõpu suurürituse kohta. Aktiivile on mõeldud rida seminare. Märtsis toimub seminarlaager Käärikul. Lõpetajate laager nihkub Kääriku hõivatuse tõttu sel aastal kahjuks maisse.

Komitee büroo töö on organiseeritud sel semestril nii, et koosolekud toimuvad neljapäeviti iga kahe nädala tagant. Arutusele tulevad nii olemasolevate ühiselamute kui ehitatava hoone probleemid, sektorite ja teaduskondade tööaruanded, õppe- ja kasvatustöö küsimused.

Edu võib tagada vaid meie kõigi ühine pingutus. Loodame tihedat koostööd, soovime visadust ja jaksu õppetöös, aktiivset osavõttu komsomoliüritustest!

ELKNÜ TRÜ komitee

Ideoloogiasektor

Tuleme kokku eeloleval teisipäeval k. 12 ELKNÜ TRÜ komitees!

J. Laane foto

Statsionaarsed üliõpilased saabusid juba koolivaheajalt, kui kaugõppijad alles tegid viimaseid eksameid. Fotol näeme defektoloogiaosakonna II kursuse üliõpilasi kirjandusteaduse eksamil. Tulemustega oli põhjust rahul olla. V.-õp. J. Põldmäe: «Meeldivalt üllatas, et kaugõppijad vastasid seekord paremini kui nende statsionaarsed kursusekaasased, kuigi loenguid oli märksa vähem.»

J. Tammaru

Meie ülikooli ühiskonnateaduste parteiorganisatsiooni töö iseloom on määratud sellega, et 1) tegemist on kõrgema kooli parteiorganisatsiooniga, 2) meie erialaks on nimelt ühiskonnateadused, 3) organisatsiooniliselt oleme üleülikoolilised ega kuulu ühegi teaduskonna juurde.

Esimesest asjaolust tulenevad ülesanded on ühised teiste ülikooli parteiorganisatsioonidega ja nende edukas täitmine on võimalik ainult juhul, kui on tagatud kollektiivi kõigi liikmete vastav ideelis-poliitiline ja erialane tase. Seetõttu on parteibüroo pidevalt jälginud õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmist, noorte kommunistide ühiskondlikku tööd ja õppimist, kaadri komplekteerimist aspirantuuri kaudu. Õppejõudude silmaringi aitavad laiendada ka teoreetilised seminarid.

Hoolimata selliste organite nagu ühiskonnateaduste kateedrite õpetatud nõukogu ja metoodilise komisjoni olemasolust ei saa parteiorganisatsioon mööda minna õppetööküsimustest.

Nii kuulas ühiskonnateaduste parteiorganisatsiooni üldkoosolek mullu oktoobris TRÜ üliõpilaste komplekssete teaduslike uurimuste büroo juhendaja dots. V. Ruttase ettekande teemal «Üliõpilaste arvamus ühiskonnateadustest ja sellest tulenevad kommunistide ülesanded». Ettekanne oli koostatud üliõpilaste ankeetküsitluse tulemuste põhjal ja sisaldas andmeid, mida peeti vajalikuks edaspidi lähemalt analüüsida metoodikakomisjonis ja kateedrites.

Detsembri lõpus kuulati kommunstliku kasvatuse laboratooriumi ettekannet üliõpilaste maailmavaate ja väärtusorientatsioonide kohta.

Eriala spetsiifika tõttu on meil mõnikord väga raske tõmmata piiri erialase tegevuse ja parteiliste ülesannete vahel. Nii on marksistliku teooria propaganda väljaspool õppetööd moodustanud alati märgatava osa meie kommunistide ühiskondlikust tööst. Paljudel kommunistidel ületas möödunud aastal peetud loengute ja vestluste arv kahekümne piiri, NLKP ajaloo kateedri õppejõul L. Raidil läheneb see juba sajale; siia tuleb lisada ka marksismi-leninismi ülikoolis tehtav töö.

Seoses NSV Liidu 50. aastapäeva tähistamisega kasvas vajadus rahvusküsimusele pühendatud loengute järele. Rahvusküsimuse marksistlik-leninliku käsitluse propagandat analüüsis ka büroo eraldi koosolek.

Asjaolu, et meie kateedrite näol on tegemist üleülikooliliste kateedritega, seab meie ette eriti suuri ülesandeid õppevälise kasvatustöö valdkonnas. See töö on pidevalt olnud murelapseks. Vaatamata küsimuse korduvale arutamisele erinevatel tasemetel, on see tegevus läinud ikka enamasti isevoolu teed. Ühiskonnateaduste kateedrid ei saa kõiki neile pandud ühiskondlikke ülesandeid täita ilma tiheda koostööta teaduskondade parteiorganisatsioonidega. See koostöö pole aga kaugeltki küllaldane. Nii näiteks koostasid kateedrid möödunud õppeaastal parteikomitee ülesandel õppejõudude ettekannete ja vestluste temaatika õppeväliseks

Mis on teoksil ühiskonnateaduste kommunistidel?

Kaalukas on selles valdkonnas ka kateedrite poolt trükisõnas avaldatud materjal. Samas on kommuniste, kes on pidanud aasta jooksul ainult mõne või koguni mitte ühtki loengut. Palju oleneb muidugi ühe või teise õppejõu teema populaarsusest, kuid algorganisatsiooni koosolekul 20. novembril leiti, et nii mõndagi saab teha temaatika parandamisega. Avaldati arvamust, et meie kateedrite õppejõud peavad lektoriteks värbama ka üliõpilasi, eriti parimate referaattööde autoreid.

esinemiseks üliõpilaste ees. Teemade suhtes pretensioone ei olnud, kuid esinema on palutud ainult üksikuid.

Olukorda ühiskonnateaduste kateedrite õppejõudude õppevälise kasvatustöö osas ei saa parandada ainult teaduskondade ja meie kateedrite koordineerimata jõupingutustega. See töö peaks olema ka üleülikooliliselt kooskõlastatud ja seda ülesannet peaks täitma EKP TRÜ komitee.

KUNSTIKABINETIST...

25. jaanuaril sõitsime kunstikabineti 21 liikmega Moskvasse. Käisime NSV Liidu rahvaste kunsti näitusel, külastasime A. Hammeri kunstikogu väljapanekut ja jaapani 18. sajandi puugravüüri näitust, vaatasime Kremli kirikuid ja idamaade rahvaste kunsti, kuulasime muusikat Moskva Riikliku Konservatooriumi suures saalis ja Tšaikovski nimelises kontserdisaalis, nägime balletti «Tuhkatriinu» Kremli Kongresside Palees ja veetsime osa pühapäevast Andrei Rubljovi nimelises Kunstimuuseumis.

NSV Liidu 50. aastapäevale pühendatud näitus kujutas endast ülevaateväljapanekut, kus peale maali ja graafika olid esindatud ka skulptuur, teatridekoratsioon ja tarbekunst. Tööde valik polnud just kõige õnnestunum ja ülevaade jäi veidi kahvatuks. Vanast kunstist aegade jooksul loogiliselt välja kasvanud sümboolikat ja kujutamismaneeri kandsid armeenia ja gruusia kunstnike tööd, mis jätsid väljapaneku sisukaima mulje.

A. Hammeri kunstikogu näitust vaatasime järgmisel päeval pärast saabumist. Kultuurihuvilist vaatajaskonda jätkus kenakese järjekorra jagu sissekäigu juures (Tretjakovi galeriis lisandub sellele veel asjaolu, et ühel seinal ripub vaatajate jaoks liigagi palju). Et sellelaadiliste erakogudega pole meil erilist võimalust olnud tutvuda (mõni aeg tagasi samas eksponeeritud Vincent van Goghi maalide näitus, mis kuulus ka erakogujale, tutvustas ainult ühe kunstniku töid ja moodustas seepärast selgelt ühtse terviku), siis valikuvõrdluseks ei osanud mõttes midagi kõrvale panna. Elamus oli pigem äratundmise ja oma silmaga nägemise rõõm kui täiesti uudsest kogemusest saadud teadmine. Eksponeeritud oli peale maalide (Rembrandt, Rubens, Goya, Corot, Monet, Renoir, Sisley, Cézanne, van Gogh, Gauguin, Modigliani; ameeriklastest Moreau, Caillebotte, Stuart, Eakins, Sargent jt.) ka pliiatsi-, sule- ja söejooniseid, pastelli, pliiatsi ja akvarelli, pastelli ja guašši segatehnikaid jne. (Raffaello Santi, Leonardo da Vinci, Rembrandt, Dürer, Ingres, Watteau, Monet, Manet, Renoir, Cross, Chagall jt.).

Paljudele jättis reisi eredaima ja kauneima mulje jaapani 18. sajandi puugravüüri näitus. Väga heas tehnikas teostatud enamasti olustikulised stseenid olid väljapeetud omalaadset sümboolikat ja ilumeelt järgides (Kitagawa Utamaro, Nisikawa Sukenobu, Katsukawa Shunsho, Suzuki Harunobu jt.).

Teatrid, mida külastasime, pakkusid mõnevõrra harjumatut pilti oma ruumide suurusega ühelt ja publiku temperamendi ning reaktsiooni omapäraga teiselt poolt. Seepärast jaotus tähelepanu kontserdil või balletti vaadates poolenisti publiku ja poolenisti esitatava vahel. Teatrid on enamasti tihedalt täis huvilist publikut, kes on kunstimaias, ent kellele ei jätku lihtsalt pileteid. Peaaegu võimatu on pääseda Taganka teatrisse või «Sovremennikusse». Aga ka kunagise kõlava nimega teatreid külastatakse meeleldi.

Mis puutub esitusse, siis oli see kontsertidel, mida kuulasime, oma tasemelt väga hea ja imetlust vääriv. Kuulasime Moskva Riikliku Kammerorkestri kontserti Rudolf Baršai juhatusel Konservatooriumi suures saalis ning kontserti tšellole ja orelile Mihhail Homitseri ja Harri Grodbergi kaastegevusel, kusjuures viimased esitasid NSV Liidus esmakordselt A. Scarlatti kolme sonaati tšellole ja orelile (Tšaikovski-nimelises kontserdisaalis).

Moskva ballett pakkus otse suurejoonelist vaatepilti. Hea tantsutehnikaga tantsijad loovad imeilusate dekoratsioonide taustal muinasjutulise illusiooni. Kujutlusvõimega laps, kes on muinasjutu lugemisest saanud rikka elamuse, ei peaks «Tuhkatriinu» vaatamisel sellest küll midagi kaotama.

Kenaks vahelduseks oli pühapäeva hommik Andrei Rubljovi nimelises kunstimuuseumis ja Kremli kirikute külastamine.

Nii see sõit oligi.

T. LUUK

Komsomolil tuleb teha küllaltki mahukat tööd, milles teised organisatsioonid, eelkõige aga parteiorganisatsioon, on olulisel määral abiks. See on hädavajalik, sest nii mõnigikord ei jätku meil kogemusi.

Keemiaosakonna partei- ja komsomolibürool on juba aastate vältel kujunenud tihe ja kasulik koostöö. Möödunud seminaril peeti ühiselt aru kolmel korral. Põhiliseks probleemiks keemiaosakonnas on viimasel ajal olnud madal õppeedukus ja sellest tingituna suur väljalangevus. Murelasteks on eriti nooremad kursused. Osaliselt võiks seda seletada nõrga konkursiga viimaste aastate sissevastumiseksamitel. Suuresti on see aga tingitud nooremate kursustel levinud arvamusest, et ülikoolis pole tarvis süstemaatiliselt õppida. Keemiaosakonnas, kus eriti suur osa on praktikumidel, piisab aga mõnest vahelejäänud või ettevalmistamata praktikumist ja arvestus võibki jääda saamata. Mitmed löövad seejärel käega ja lähevad dekanaati dokumente välja võtma. Seoses õppetööga on parteibüroo teinud komsomolile mitmeid ettepanekuid olukorra parandamiseks. Möödunud õppeaasta talvisel eksamisessioonil määrati nõrgematele üliõpilastele šefid. Paraku ei osutunud see moodus eriti efektiivseks. Eksamisessiooni ajal õpivad tudengid tavaliselt ikka omaette, ainult ebaselgeid küsimusi arutatakse koos. Seetõttu tuleks tudengitel teha eelkõige tõhusat iseseisvat tööd. Parteibüroo soovitusel pidas komsomolibüroo õppesektor eksamite sooritamise tabelit iga üliõpilase kohta eraldi. Tabel seati keemiahoones üles kõigile tutvumiseks. Mõningat positiivset efekti see avaldab, sest «läbipõrujail» on kindlasti piinlik, nähes oma nime taga musta ruudukest. Selgi õppeaastal tegi parteiorganisatsioon oma otsuses komsomoliorganisatsioonile ülesandeks pöörata erilist tähelepanu õppetöö küsimustele. Plaanis on kutsuda nõrgalt edasijõudvad üliõpilased komsomolibüroo ette aru andma. Parteibüroo ja komsomoliüliõpilaste ideoloogilis-poliitilisel kasvatustööl. Mõned aastad tagasi esines ka meie osakonnas kursusekoosolekutel ja mõnedel teistel tudengite koosviibimistel ideoloogilisi vääratusi. Parteibüroo eestvõttel tehti neist juhtumitest õigeaegselt järeldused ja intensiivistati ideoloogilist selgitustööd. Käesoleval ajal jälgitakse põhjalikult suuremaid tudengite hulki haaravate ürituste organiseerimist. Vastutajad tutvustavad eelnevalt parteibürood ja komsomolibürood ürituse korraga. Esilekerkinud raskustest püütakse üheskoos üle saada. Pärast arutatakse koos korraldajatega, mis hästi õnnestus ja mida oleks võinud paremini teha. Näiteks võiks tuua traditsiooniliseks muutunud «rebaseks on kujunenud tavaks, et kursusejuhendajaks on õppejõud, kes antud kursusele loeb parajasti mõnda üldkursust või on üldpraktikumi juhendajaks. Sel õppejõul on seetõttu kursusega kõige tihedam kontakt. Kursusejuhendajad annavad regulaarselt oma tööst aru parteibürool. Üldse arutati kursusejuhendajate tööga ja kursuse komsomoligruppide tööplaanidega seotud küsimusi möödunud semestril parteibüroos neljal korral.

Komsomolitöö suunamisel on püütud silmas pidada, et see ei laskuks kamandamise ja administreerimise tasemele, vaid oleks seltsimehelik nõuanne ning abi noorematele ja vähem kogenutele. Ainult sel juhul võime loota, et komsomoliorganisatsioon saavutab oma vastutusrikkas töös edu.

HENRI SOOVA,
keemiaosak. komsomolibüroo
sekretär

Parteibüroo osast komsomoliorganisatsiooni juhtimisel

Maletajad

Algavad TRÜ individuaalmeistrivõistlused. Osa võtta soovijail tulla 20. veebruaril kl. 18 V. Kingissepa 19 aud. 307.

Samas toimub kevadsemestri avavälkturniir.

Tarmo Kulmar

Niigi järsk mäenõlv muutus aina püstloodsemaks. Kaks punastes tuulepluusides julgestusnööriga ühendatud hingeldavat meest ronisid alpikirkadele toetudes üha aeglasemalt kõrgemale, pannes raskete jala-astetega siin-seal sämbulisi basaldikamakaid rabinal alla veerema. Vahetevahel kostis ikka veel kaugel oleva mäetipu poolt tumedat mürinat ning tundus, otsekui raputaks maasügavusse aheldatud hiid raevukalt maakamarat. Samal ajal paiskusid erksinise mäestikutaeva poole tumedad rahnud ning räpakalt kollane suitsupahvakas varjutas päikese. El Sangai tulemägi näitas kutsumata võõrastele pidevalt hambaid ning õhkuvast laavast helendav kraatrikurk oli valmis neid neelama, kui selleks pidi tulema vajadus.

Nii oli uurimisgrupp selles lume ja tule riigis tegutsenud juba üle kahe ja poole nädala. Tihti tuisule keerutavais tuuleiilides olid mehed mööda Ekuadori ühe suurema tegevvulkaani lõunakülge ülespoole pürginud, tuhnides hoolsalt läbi iga ettejuhtuva koopa, kuigi nad varem neile eelnenud ekspeditsioonide jälgedes käisid. Ükski viimaseist polnud õnnega tagasi pöördunud, kuid nad lootsid, et ükskord peab õnn ikkagi naeratama, eriti kui arvestada seda, et nad olid nii teadmistepagasilt kui ka materiaalselt palju paremini varustatud. Sellele Peruu ja Ekuadori arheoloogide rahvusvahelisele ettevõtmisele eelnes peaaegu kaheaastane pingeline töö.

Iga kilomeetri järel püstitati üks baastelk, kust võeti ette retki ümbruskonda. Koopaid ja varjatud grotte paiknes siin rohkesti, mitmes neist oli näha nii inkade kui ka uuema aja rändurite kohalviibimise jälgi, kuid oli selge, et tegeliku otsitava leidmiseks oli rohkem lootust kuskil ülalpool.

Ka seekord pöördusid Pedro Laean ja William Robson tagasi järjekordselt poolepäevaselt viljatult uurimisretkelt. Edasirühkimist takistas tugevnev tuul, ent teadmine, et peatselt istuvad nad koos seltsimeestega baasis aurava kohvikruusi taga, lisas neile indu. Pealegi näitas suursuguselt loodekaarele laskuv päike, et varsti on saabumas kiiresti pimenev troopikaöö.

Korraga võpatas William ja tõstis seisma jäädes oma kirju villase tuttmütsiga kaetud pea, ilmes terav tähelepanu. Oli ka põhjust — kaljude vahel kaikus terav, kuiv, mitmekordselt vastu kajav lühike heli.

«Kuulsid, Pedro? Mis see võis olla?» Küsitav oli rohkem kohkunud kui üllatunud: «Muidugi kuulsin! Olen kindel, et selle tundsid ära ka siin uitavate surnute vaimud — see oli püssilask!»

«Arvan sama, ühtlasi panen imeks. Metsloomi siin pole, küttida pole ju kedagi. Tegelikult võis lask olla ka mingiks signaaliks. Äkki on baasis midagi juhtunud?»

«Paneme auru juurde!»

Vulkaanilise mäestiku ajutist vaikust lõhestasid kristalsel, sajandeid puutumatul igilumel krudisevad rautatud saabaste asted.

Kolmveerand tunni pärast astusid nad läbi kuppelja nelinurkse asbestriidest telgi ukseava. Läve ees lumel olid nad surmtõsistena vaadelnud ridamisi asetsevaid punakaid plekikesi. Ka kogenematu inimene oleks need verejälgedeks tunnistanud.

Soojas, higiste kampsunite ja aromaatse kohvi järele lõhnavas ruumis võtsid nende «Halloo!» vastu aga sõprade hääletud peanoogutused.

Sõnad surid Williami huultel. Juba oli ta märganud seina ääres asemel lebavat linaga kaetud liikumatut keha. Kiirel sammul lähenes ta, kergitas linaserva ning tardus. Talle põrnitsesid vastu nende ketšuast teejuhi Mayta silmad. Need olid ebaloomulikult klaasised ja tardunud: sellised võivad olla vaid surnu silmad.

William heitis oma tuulepluusi nöörile ja astus ekspeditsiooni ülema doktor Ferrare juurde.

Pedro ennetas teda: «Kuidas see juhtus?»

Elatanud arheoloog kuivatas higist laupa ja tõstis maast püssi. See oli uuemat tüüpi «Cardano». Niisuguseid omasid salgas kõik.

«Ta tegi oma elule lõpu. Leidsime ta siit mõnekümne meetri kauguselt, relvatoru vastu rinda, sõrm päästikul.»

Jutukõmin paisus valla: «Väga ebasobival ajal! Just nüüd, kui otsustasime homme alustada viimast, otsustavat tõusu!» «Ilma teejuhita ei suuda me selles mägestikus optimaalseimat teed leida!»

«Rahu!» sekkus valjult kõnelusse insener Lazzanelli, ülema asetäitja. «Minu arvates pole praegu tähtis mitte teejuhi kui töölise kaotus, vaid kui inimese surm. Teed suudame leida ka ise. Olulisim on aga välja selgitada Mayta surmaminemise põhjus. Siin peab midagi peituma!»

«Usutavasti pole meie oma käitumisega selleks mingit põhjust andnud,» lausus Ferrare mõtlikult. «Meil oli temaga kõige sõbralikum läbisaamine.»

«Seda küll.» William kallas endale kohvi ning rüüpas tubli sõõmu. «Kuid eks olnud ju tema isik meie suhtes küllaltki saladuslik. Meenutame. Kui ettevalmistustööd hakkasid juba lõpule jõudma, ilmus ta ühel päeval Lima instituuti ja küsis teid, doktor Ferrare. Saabunud oli ta kuulutuse peale, millega otsiti sobivat teejuhti, kes tunneks Ekuadori lõunamaa mägesid, eriti El Sangai ümbrust. Mees teatas enda olevat sealse endise põliselaniku, kes tunneb maastikku peensusteni. Töölepingu vormistamisest ta keeldus — kas pole veider! Oma jutu järgi pidi tema varanduslik seis

Needuse lõpp

üsna kindel olema, sest oli kunagi kulda pesnud, nagu ta teatas.»

«Siis oli ta õnneseen,» sõnas geoloog Marco, «sest diggerite töö pole isegi mitte siin, Andides, eriti edukas. Ja edasi?»

William loputas kruusi soojas lumevees puhtaks.

«Kui viibisime veel Peruu põhjaosas, ja lähenesime mööda merepoolset inkade teed piirile, kadus ta ootamatult 3—4 päevaks. Teie seda ei tea, Marco, te liitusite ju alles Ekuadoris ekspeditsiooniga.»

Sõna võttis Lazzanelli, kes lausus piipu popsudes:

«Minu maasikuauto sõitis sel päeval kolonni sabas. Äkitselt kuulsin ma kõvenevat kabjaplaginat. Vaatasin taha ja nägin kadunud Maytat hoogsalt muula kannustades lähenemas. Minu pärimistele ta ei vastanud.»

«Tegin talle põgusa noomituse,» meenutas doktor Ferrare. «Ta selgitas, et oli külastanud sugulasi, ning lubas, et taolisi juhtumeid enam ei esine. Peale seda muutus ta veelgi sõnaahtramaks, kuigi ta ennegi polnud just eriti jutukas. Küsimuste peale, mis puudutasid lähemalt tema isikut ja suguvõsa, ta lihtsalt vaikis. Kummaline. Enamasti armastavad ketšuad pikaltlaialt uhkusega rääkida pärimusi oma minevikust. Tegelikult on ka põhjust — eks olnud inkariik võimsaim Vana-Ameerikas, pealegi säilitavad põliselanikud pärimusi väga hoolikalt. Mayta oli endassesüvenenud, tema ja meie vahelised kõnelused puudutasid vaid meisse puutuvaid küsimusi.»

«Ent tunnistan samuti,» sekkus Pedro, «vahekorrad olid temaga täiesti normaalsed. Meie oma teada põhjust pole andnud . . .»

«Võib-olla oli ta kurjategija, kes põgenes seaduse eest. Kas just sellepärast ei liitunud ta meiega ning varjanud oma isikusse puutuvaid küsimusi?» arutas William.

Insener Lazzanelli raputas pead. «Ei, sõbrad. Tema silmavaade, siiras pilk . . . Ei! Usaldage mu inimestetundmist.» Ta viskas end magamiskotile siruli ja silmitses tardunult lage.

Vestluse ajal oli ekspeditsiooni kuues liige, professor Enríquez, tõstnud nurgast Mayta kaarditasku ning laotanud selle sisu klapplauale.

«Vabandage, härra doktor, võibolla pole meil õigust, aga äkki peitub märkmeid marsruutide asjus . . .» alustas ta ebalevalt, heites pilgu nurka, kus lebas surnukeha.

«On õigus, mu armas! Ärge vabandage. Ekspeditsiooni edasise saatuse huvides tuleb meil läbi vaadata kadunu paberid,» julgustas Ferrare resoluutselt.

Kõik võtsid laua ääres istet.

«Mitte ühtegi kaarti!» hüüatas William pettunult.

«Pole ime. Mägilane ei tarvita iialgi selliseid euroopalikke abivahendeid. Vabas looduses tunnevad nad end ülikindlalt, orienteerudes mitmete meile tundmatute märkide, mälu ja koguni intuitsiooni järgi,» selgitas professor.

«Pass!» Pedro lehvitas seda pea kohal. «Loeme: Mayta Rocca Yupanqui. Sündinud 1921. a. 12. novembril Quitos.»

«Oo!» Ferrare tõusis eretault. «Ta kannab vana inkadünastia nime! Mulle näib, et kogu lugu on keerulisem, kui me arvata oskame.»

Sirvinud läbi mõned ebahuvitavad dokumendid ja kviitungid, sattus professorile pihku väike helesinine ümbrik. «Doktor Ferrarele,» luges ta vaevaliselt indiaanlase konarlikku käekirja.

«Mulle?!» Adressaat haaras läkituse ja rebis selle lahti. Välja kukkus neljaksmurtud paberileht.

«Austatud härra doktor!» luges see valjusti. Kõik kuulasid pinevalt, et midagi kaotsi ei läheks. «Kahetsen väga, et ei söandanud teile alljärgnevat varem isiklikult teatada. Täna on aga juba hilja. Kui te seda loete, siis olen ma kindlasti surnud.

Kuigi te ei nimetanud mulle oma retke eesmärki, võin ma siiski kindlalt oletada, et otsite inkade, minu esivanemate püha kulda, mis suure Atahualpa viimse käsu põhjal suure pealinna Cuzco templitest tuhandete kandjate seljas põhjapoolsetesse mägedesse veeti. El Sangailt on seni ainult kulda otsitud. Ka käesolev juhtum pole erand.

P. Lukatsi joonistused

Teie eelkäijad olid õnnekütid. Kuid teie eesmärk on õilis, ta teenib ajalugu, teadust, mida meie, inkad, hindasime matemaatika kõrval üle kõige. Sellepärast avaldan ma teile vana saladuse, mida valjult on hoitud.

Meie telgi taga, 120 m kõrgusel . . .»

Doktor pillas kirja ja asetas käe südamele: «Ooh, ma ei suuda! Andke mulle veel kohvi, muidu ütleb mu süda ülesl» Ta jõi ahnelt.

Insener tõstis väärtusliku paberi ja luges edasi:

«Nii . . . 120 m kõrgusel seisab kaljurahn. Tema mäetipupoolsel küljel paikneb tumedast taustast erinev väike punakas süvend. Vajutage sellele, siis avaneb sissepääs salakoopasse.

Olge vaid ettevaatlikud. Arvan, et täna tapetakse mind mu avameelsuse eest. Ka teid võib oodata sama saatus.

Hoiduge aga seda kulda kasutamast ebapuhtaiks eesmärkideks. Ta on püha, kuuludes kunagi Coricanchale — Päikesetemplile, ja tal lasub needus.

Andestage veel kord. Head edu.

Mayta Rocca Yupanqui.»

«Tähendab, ta on siis mõrvatud!» sõnas Marco vaikselt.

«Kuid asend ja püss . . .»

«Stopp! Oodake veidi!» kargas Pedro püsti, riietus kähku, haaras elektrilaterna ja püssi ning tormas uksest välja.

Läbi seina kuuldus tuule vingumist.

Poole tunni pärast oli Pedro tagasi.

«Noh?» küsisid teised põnevusega. «Mida sa leidsid?»

«Seda, mida arvasin. Tapjad on liikunud ülespoole, pühkides endi taga lume siledaks. Kuid ka see jättis jälgi. Ja nimelt 2 rida!»

Doktor Ferrare istus käsipõsakil, silmitsedes uurimistööde plaani. Tõstnud pea, nägi ta, et kõigi pilgud on ootusrikkalt talle pööratud.

«Meie olukord on muutunud, sõbrad. Viibime äärmiselt hädaohtlikus situatsioonis. Iga hetk võime langeda kallaletungijate kuulide ohvriks. Kuid teisest, meeldivast vaatevinklist lähtudes asub meie ekspeditsiooni sihtkoht vaid 120 m kaugusel. Panen ette: praegu lihtsalt magama heita. 2 mehe kaupa asume kordamööda valvama. Alustame mina ja härra Marco. Homme hommikul matame vaese Mayta ja võtame kursi varamu juurde. Relvad valmis seada. Ja juba praegu. Vastuväiteid pole, mis? Sel juhul head ööd, härrased!»

. . . Lumi kiiskas eredas päikesevalguses. Mööda pooleldi järsku konarlikku mäekülge ronisid tipu poole kuus kergete seljakottidega koormatud meest, käes alpikepp, õlal püss. Nende selja taha jäi tuhmilt oranžikat värvi telk, sellest paremale aga väikese kühmuna Mayta kalm, millel lehvis väike puna-valge Peruu lipp ja kerkis ülespoole lihtne 2 vaast rist plekktahvliga, millele musta värviga maalitud: «Inka Mayta Rocca Yupanqui, sünd. 12. XI 1921, surn. 18. VIII 19 . . .»

«Ta on seda väärt,» oli professor Enríquez· möönnud. Külmunud mulda kirvega augu raiumisel nägi Pedro tublisti vaeva.

Mehed vaatasid aeg-ajalt ärevalt ringi. Peatselt seisatasid nad poolringi hingeldades kõrge basaltmüraka juures.

(Järgneb)

«Käsiraamat — 1945»

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

Otsisin üles oma arhiivist 120-leheküljelise brošüüri «Käsiraamat Eesti NSV kõrgematesse koolidesse astujaile 1945. aastal». Ei saa salata — hästi toimetatud raamatuke. Sissejuhatavas osas tutvustatakse ENSV kõrgemaid õppeasutusi, nende struktuuri ja töökorda.

Loetletakse kõrgemate koolide teaduskondi. TRÜ-s oli neid tol ajal 7:

Ajaloo-Keeleteaduskond, Arstiteaduskond, Kehalise Kasvatuse teaduskond, Matemaatika-Loodusteaduskond, Õigusteaduskond, Loomaarstiteaduskond ja Põllumajandusteaduskond [1].

TPI-s oli kõigest 3 teaduskonda: Ehitus-Mehaanikateaduskond, Keemia-Mäeteaduskond ja Majandusteaduskond.

Ühtlasi märgitakse, et TRÜ-s ja TPI-s luuakse võimalus õppida kaugõppe teel.

TRÜ-s avati kaugõpperühmad Ajaloo-Keeleteaduskonnas, Matemaatikaosakonnas, Õigusteaduskonnas ja marksismi-leninismi alal. Et see õppevorm oli meile kõigile täiesti tundmatu, siis leidub «Käsiraamatus» selle kohta seletusi.

Avati ka eksternatuur [2] (ainult ülikoolis) samadel aladel, mis kaugõppeski. Eksternatuuris õppijad ei võtnud ülikooli õppeprotsessist osa, vaid käisid ainult eksameid ja arvestusi sooritamas. See õppevorm oli kavandatud peamiselt töötajaile, kelle haridustee jäi sõja tõttu pooleli.

«Käsiraamatus» on toodud ENSV hariduse rahvakomissari juhend vastuvõtu kohta TRÜ-sse ja TPI-sse 1945. a. Kõik sisseastujad olid kohustatud sooritama vastuvõtueksamid **üldainetes** ja **erialastes ainetes.**

Üldaineteks olid eesti keel, vene keel ja üks võõrkeeltest (valiku järgi saksa, inglise või prantsuse keel).

Eriaineteks olid: Ajaloo-Keeleteaduskonnas ja Õigusteaduskonnas — geograafia ja NSVL rahvaste ajalugu; Arstiteaduskonnas, bioloogiaosakonnas ja geograafia-geoloogiaosakonnas — füüsika ja keemia; Kehakultuuriteaduskonnas — keemia ja kehalised katsed; matemaatikaosakonnas — matemaatika ja füüsika.

1945. a. vastuvõtueeskirjad erinesid tunduvalt praegu kehtivatest. Eksamid eesti keeles ja matemaatikas toimusid nii kirjalikult kui ka suuliselt, sel alusel pandi üks hinne.

Isikuid, kel keskharidust tõendaval dokumendil kõik hinded olid «väga head» (mitte arvestades joonistamist, laulmist ja võimlemist), võeti ülikooli eksamiteta, kui hinnatud ainete hulgas oli ka eesti

keel. Selle hinde puudumisel oli eksam eesti keeles kohustuslik.

Sisseastumise sooviavaldusi võeti vastu 20. juunist (?) — 31. augustini. Dokumentide hulgas pidi olema elulookirjeldus, keskharidust tõendav dokument (originaalis), perekonnaseisutunnistus, sõjaväeteenistuskohuslastel tõend sõjaväeteenistusvahekorra kohta ja 3 päevapilti 3×4 cm (ülesvõte peakatteta).

Kui praegu nõutakse tervisliku seisundi kohta tõendit (vorm 286), siis tollal saadeti kõik kõrgemasse kooli taotlejad arstlikule läbivaatusele kohapeal.

1945. a sisseastumiseksamid pidid toimuma 1.—20. septembrini, üliõpilasteks arvamine rektori käskkirjaga 21.—25. septembrini ja õppetöö algus oli määratud 1. oktoobrile.

Kõik sisseastumiseksamitele lubamisega ja vastuvõtuga seotud küsimused otsustas nagu praegugi vastuvõtukomisjon.

Isikutel, kes enne 1. jaanuari 1945. a. olid üliõpilaste nimekirjas, kuid kes hiljem ei saanud õppetööst osa võtta, lubati rektori nõusolekul jätkata õpinguid sisseastumiseksamiteta samas teaduskonnas.

«Käsiraamatus» on antud ka sisseastumiseksamite programmid. Nende maht on vaid murdosa sellest, mida nõutakse praegu.

1945. a. programm NSV Liidu ajaloost näiteks algas dekabristidega (1825. a.) ja lõppes Eesti astumisega NSV Liidu koosseisu (1940. a.).

Füüsikas piisas häälenähtuste tundmisest järgmiste punktide järgi: «Hääle levimine ja kiirus. Võnkuv keha hääleallikana. Hääle peegeldumine; kaja-, kõne- ja kuuldetoru. Grammofon.» Ka magnetismi alal nõuti üksikute primitiivsete punktide tundmist: «Loomulik ja kunstlik magnet. Magneti poolused; nende vastastikune mõju (magnetiline induktsioon). Magnetväli ja tungjooned. Coulombi seadus. Maamagnetism. Deklinatsioon.»

Kui Nõukogude Liidu geograafia programm praegu võtab enda alla 3,5 lehekülge, siis 1945. a. mahtus sama aine programm täpselt 3,5 reale!

Ka teiste ainete programmid olid viimse võimaluseni lihtsustatud. Rohkem ei söandatud nõuda, sest valusalt andis tunda nõrk õppetöö okupatsiooniaegses keskkoolis.

«Käsiraamatus» on antud põhjalik ülevaade TRÜ-st, kusjuures peahoone aadress on märgitud Ülikooli 42 (nüüd Ülikooli 18).

Ülevaade algab lühikese ajaloolise õiendiga ülikooli asutamisest 1632. a. *Academia Gustaviana* nime all ja tema edasise saatuse ning arengu kohta. Järgneb tabel ülikooli teaduskondade, osakondade ja õpetatavate erialade ning kvalifikatsioonide kohta, mis ülikool 1945. a. andis.

Õppetöö kestus oli Ajaloo-Keeleteaduskonnas, Õigusteaduskonnas, Kehakultuuriteaduskonnas, stomatoloogia- ja farmaatsiaosakonnas 4 aastat, Matemaatika-Loodusteaduskonnas 5 aastat ja raviosakonnas 6 aastat.

[1] **Viimase kahe teaduskonna baasil moodustati 1951. a. Eesti Põllumajanduse Akadeemia.**

[2] **Eksternatuur likvideeriti 1950. aastate keskpaiku.**

Kunstiinstituudi üliõpilaste näitus TRÜ kohvikus

Juba asutamisest peale on ülikooli kunstikabinet organiseerinud näitusi ülikooli kohvikus. Viieteistkümne aasta jooksul on esitatud kabineti õppe- ja iseseisvate tööde ülevaatusnäitusi, peamine raskus on langenud aga väljapaistvate kunstnike loomingu tutvustamisele. Siin on eksponeeritud E. Okase ja E. Kitse, J. Pütsepa ja O. Marani töid jne. jne. kuni kõige nooremate kunstnikeni välja. Väljakujunenud kunstnike kõrval on küllalt tähtsal kohal olnud ka väga noorte autorite, sealhulgas kunstiinstituudi üliõpilaste tööde tutvustamine. Nad on esinenud järgmistel näitustel:

Eesti Riikliku Kunstiinstituudi üliõpilased — veebr. 1964.

Eesti Riikliku Kunstiinstituudi ÜTÜ eksperimentaalkunsti näitus koos aruteluga — dets. 1964.

ANK-64 tööd ja nende arutelu — märts-aprill 1967.

Eesti Riikliku Kunstiinstituudi tööd (arutelu) — märts 1969.

Raal Kivi diplomiprojekt — mai 1970.

Noorte kunstnike tööd — okt.-nov. 1970.

Noorte kunstnike tööd — nov.-dets. 1971.

Eesti Riikliku Kunstiinstituudi üliõpilaste tööde — aprill-mai 1972.

Viimane kunstiinstituudi üliõpilaste tööde näitus oli dets.-jaan. 1972—73, kus esines graafikaosakonna 15 üliõpilast ja 2 lõpetanut (E. Valdov oma diplomitööga ja T. Soo).

Pärast avamist saabus Tartusse ka grupp autoreid, kellega koos kunstikabinet pidas oma nääriõhtu. Seal tulid kõne alla ka esitatud ekspositsioon, kunst ja selle tegemine üldse.

Et näitus oli komplekteeritud õpetöödest, siis raskuspunkt kandus eeskätt tehniliste ja kompositsioonilise oskuste demonstreerimisele. Esitati mitmesugustes graafilistes tehnikates töid, peamiselt linoollõiget. Palju oli värvilist graafikat. Tuleb tunnistada, et töödes oli tehnilist kindlust, head kompositsioonitunnet, värvid olid õnnestunult ühendatud. Siiski mõjusid tööd küllalt tuttavlikult nii kompositsiooni, motiivistiku, loodusvaadete stiliseerimise kui ka tehnilise teostuse poolest. Ilmselt on see seletatav juhendavate õppejõudude suunava mõjuga. Sellepärast jätsime tegemata autorite soovitud küsitluse meie üliõpilaste hulgas.

Instituut tegeleb n.-ö. kunstilise grammatika õpetamisega ja õppetööd on selle tulemus. Kõnesolevad graafilised lehed sobivad kenasti interjööri ja paljud näituse külastajad märkasid, et seda või teist lehte tahaks endalegi tuppa seinale. Meeldivalt mõjus L. Kalamajeva pretensioonitu kunstlik stilisatsioon «Tallinna katused» (lito), huvitav oli ka H. Jürgensi «Sugupuu» (lito), kus kasutati kenasti kuldvärvi ja vana perekonnafoto motiivi. Toredana tundusid Ü. Meisteri «Sanssouci park» ja «Ratheni kaljud» (linoollõiked), M. Torimi siiditrükk «Meri» ja «Maa» ja muidugi ka E. Valdovi «Inimeste maa».

Kokkuvõttes võib järeldada, et kunstiinstituudis õppimise ajal omandatakse tehniline baas, joonistuslik alus ja kompositsioonioskus, mis võimaldab 4—5 aasta jooksul pärast lõpetamist kujuneda tõeliseks kunstnikuisiksuseks. Ennast enam avada ja näidata saaksid autorid oletatavasti iseseisvate töödega, mida heal meelel ka kohvikusse ootame.

Eriti loodame, et pärast näitusi toimuksid ka kohtumisõhtud, sest eks seal avane võimalus autoril esineda oma teoreetiliste seisukohtadega, selgitada oma töid ja saada publiku arvamust kuulda.

Praegu on TRÜ kohvikus avatud Leonhard ja Sirje Lapini graafika näitus.

A. NURGA
M. PREEM

Killukesi raamatupidamise minevikust

Raamatupidamise algmed on vanad, ulatudes sajandeid tagasi. Tülikas oli ta siis, kui tarvitusel olid veel **rooma** numbrid. **Araabia** numbrid tõid meile kujutlematuid kergendusi, avades tee ülevaatlikkusele ning suurele aja kokkuhoiule.

Andmeid feodaalaja raamatupidamise kohta Vana-Liivimaal on vähe uuritud. Läti ajalooteadlane V. V. Dorošenko mainib 1417. aastast ordurüütli-läänimehe Otto Ükskülli /Üxkül/ raamatupidajat lihtsalt «minu kirjutaja» — *myn scriver*. 1618. a. istus Kuressaare lossis Taani valitseja juures maakirjutaja Johannes Dantzmann ning märkis hoolikalt üles kõik tulud ja kulud. See oli omamoodi raamatupidamine, mille andmeid säilitatakse Kopenhaageni kuninglikus arhiivis. Majapidamine kandis tollal veel suurel määral naturaalmajanduse ilmet. Saare- ja Muhumaa kohta loeme, et kõrtsidelt saadi 1618/1619. majandusaastal (majandusaasta algas tollal 1. mail) 1074 taalrit, sellest Muhust 452 ja Sõrvest 300; teistelt vähem. See käis ainult kuninga ehk valitsuse kõrtside, mitte aga erakõrtside kohta.

Saare- ja Muhumaal paiknevate eramõisate raamatupidamine huvitas valitsust vähe. See oli iga mõisniku eraasi ja enda teha.

Kuludest on teada, et samal 1618/1619. majandusaastal oli Taani valitsuse hooldada 31 invaliidi — vaesed ja haiged isikud, muidugi ainult valitsevast klassist, kes elasid neljas kohas, peamiselt Suure-Jaanis, nimelt 13, Kuressaares 7 jne.

Kokku oli kulutatud nende peale aastas raha 4 taalrit 4 marka; rukkeid 3 säilitist 3 puuda ja 1 vakk; soolatud veiseliha 3 tündrit 10 tükki (üks tünder jagunes 30 tükiks); soolatud lambaliha 28 tükki.

Peale selle anti vaeste ülalpidamiseks veel kuivatatud räimi 21465 tükki, soolatud räimi 1 tünder, kuivatatud säinu 251 tk. ja jämesoola 8 tündrit 2 külimittu.

Mis puutub säilitisse, siis selle maht oli kõikuv, enamasti ulatas aga üle 3000 liitri.

Kahekordset raamatupidamist ja selle propageerimist näeme ühes käsikirjas 1825. aastast **Piirsalus,** Läänemaal. Selline manuskript (autor C. G. J. Ungern-Sternberg) asub TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.

Hoolikalt kirja pandud käsikiri on mitmekesise sisuga, alustades heinamaadest. Selle järel on juttu ristikust, väetamisest, rukkist ja selle külvamisest, nisust, odrast, kaerast, hernest ning lõpuks linast. Rohkesti on tähelepanu pööratud ka lambakasvatusele.

Mõisnik peatub pikemalt asjaolu juures, et mõisate põldude suurus (areaal) pole sagedasti kooskõlas, proportsioonis samas mõisas käepärast oleva tööjõuga ja materiaalse baasiga, mille tagajärjel saagid on väikesed.

Kuid peamine: see on **kahekordse** raamatupidamise sisseseadmine. Korralik põllupidamine ei saa olla ilma eelkalkulatsioonita. Oma teose lõpus esitab Ungern-Sternberg kahekordse raamatupidamise alused.

LEO LEESMENT

Välimus loeb

Meie vabariigis on raske leida inimest, kes ei tarbiks «Kalevi» toodangut. Ega ülikooliski magusasõpru vähe ole ja kindlasti on paljud neist märganud, et viimasel ajal on mitmed kommid-šokolaadid kaupluselettidele ilmunud vanast tublisti erinevas värvikas kuues. Just huvi uute pakendite vastu viiski meid vaheajal ringkäigule «Kalevisse».

Kõigepealt ajasime juttu Õilme Ripsiga. Tema see ongi, kelle mureks on vabrikut pakenditega varustada. Ega see kerge ole — tehakse ju päevas 150 t magusat. Ainuüksi assortiid, mille toodang pärast Milaano firma Carle & Montanari automaatliini käikulaskmist tublisti kasvas, väljastatakse 20 eri kujundusega karbis. Kompvekisorte aga on raske kokkugi lugeda. Üldse valmistab «Kalev» ligi 200 nimetust maiustusi. Möödunudaastasest uudistoodetest vääriksid nimetamist kompvekid «Pipi», «Riki», «Ai-ai-ai», «Rae», «Aida», šokolaad «Põial-Liisi», «Minjoon», «Tuhkatriinu». Kvaliteedimärgi ja uue ümbrise sai «Nurr». Veebruari algul anti kvaliteedimärk veel 13 tootele, nende hulgas mustsõstra marmelaadile.

«Kalevi» pakendid ja pakendimaterjali tehakse peale NSV Liidu (Moskva, Leningrad, Mogiljov, Tartu) ka Ungaris ja Soomes.

Vestluses vabriku kunstnikega selgus, et uute pakendite kujundamisega on tegemist palju. Pärast tellimuse saamist algab pingeline loometöö parima lahenduse leidmiseks. Mõnikord kulub õnnestunud kavandi saamiseks enam kui kuu aega. Siis kinnitatakse see kunstinõukogus ja antakse trükikotta. Nägime kümneid huvitavaid töid — mõned neist alles ootavad kinnitamist. Kahe juhtiva kunstniku — peakunstnik Ilse Lepiksoni ja kunstnik Diana Laeva loodud pakenditega võivad kõik asjasthuvitatud peagi tutvuda. Nimelt avatakse 16. veebruaril Tartu Kunstimuuseumis nende nimekate tarbegraafikute tööde näitus. Vabrikurahvas avaldas lootust, et tartlased näitust huviga külastavad.

TIINA ja REET TORN

Dramaatiline sessioon neljas vaatuses

Kirja pannud Mart Ummelas. Dramatiseerinud Linnar Priimägi

Tegelased

HIIE SARV — Arstiteaduskonna ravi III;
PEEP NEMVALTS — Ajaloo-Keeleteaduskonna eesti filoloogia IV;
REET RAIG ja IRJA LEHTMETS — Ajaloo-Keeleteaduskonna inglise filoloogia II;
MIHHAIL DIDÕK — Matemaatikateaduskonna rakendusmatemaatika V.

I vaatus.

Väljas pillub lagedat lund. Sees on hämar. Soe. Siia-sinna on laualampide valgussõõri kinnitatud tudeng nagu raamatukoiliblikas. Soe. Üks nukkub.

Üks mitte.

Mina: «Tere, Hiie!»

Hiie: «Tere, aga kes sina oled?» *(Käele toetuv pea keerab pilgu minule.)*

Mina: «Mina olen küsija justnagu eksaminaator, rahulik, rohkem vaikiv kui rääkiv, erapooletu.»

Hiie: «Sa võtsid mul sõnad suust, ma olen valmis sulle vastama. Eksamipalavikust aga saab suhkruveega kergesti üle.»

Mina: «Sa arvad muidugi, et kogu aasta läbi tuleb virgalt õppida, praktikumidel ja loengutel käia, süvendades intensiivselt ja süstemaatiliselt oma teadmisi.»

Hiie: «Eks ikka, kuid ega's tegelikkuses nii ole *(naeratus)*. Semestri alguses veel teine asi, võtad konspekti kätte — kauaks seda!»

Mina: «Ja siis spikerdad?»

Hiie *(õitsetab mõtlikult pastakaga raamatusse lille)*: «Rumalus. Ma ei julgegi seda, ei, mitte et ma vahelejäämist kardaksin, vaid... *(lõpetades)* mul hakkaksid lihtsalt käed värisema. Õppejõududele ütlen aga: «Andke spikerdajale uus pilet. Võtke spikker ära, ärge seda uurige, visake minema, ent jääge tudengi sõbraks!»»

Mina: «Jaah...»

Hiie: «Väsitas küll too sessioon, aga Simferoopol, külm, kõle ja inimtühi, rahustas ometigi, *(tõsiselt)* pealegi jällenägemisrõõm.»

Mina: «Ma usun.»

(Eesriie)

II vaatus.

Väljas pillub lagedat lund. Kohviku uksed on valla. Sisse ja välja voorib inimesi. Istub hallidele külma õhkuvatele toolidele, istub punastele külma hõõguvatele toolidele. Rohkem käib, kolistab, ajab tasse ümber — klirin! Kohv, karbonaadi kapsad. Tuttavad, pindpinevus.

Peep: «Võta istet!»

Mina: «Tere, kuidas vaheaeg möödus?»

Peep *(sõnad pingutatud)*: «Leningradis käisin abikaasaga. Ermitaaž, Vene Muuseum...»

Mina: «Tore.»

Peep: «Enne seda aga... Ma ei üteleks, et oli raske. Ained *(laua all hakkab taktima jalg)*, mida aasta läbi on õpitud..., vaeva nähtud, süüvitud huvitavatesse seikadesse..., tulevad eksamil iseenesest kätte, tänapäeva eesti keel näiteks. *(Lisandub salvrätikute klaasi sõõrumine vastu lauaklaasi.)* Vene kirjandus muidugi tahab lugemist ja veel kord lugemist, pealegi nagu kiuste vahetusid õppejõud...» *(Kõrvallauda istus kaks gööli.)*

Mina: «Õppejõud?»

Peep: «Enamik muidugi vaatab eksamil, mida tead või ei tea, mis salata, on ka õpinguraamatu ja varasemate hinnete seirajaid.»

Mina: «Töökaitse vedas vist alt?»

Peep *(Klaas jäi rahule. Käed toetavad mõtet peas. See tuleb...)*: «Tähtis on suhtumine... Selge, et kõike ei saa teada... ja pole vajagi. Oluline ja väheoluline — see on minu suhtumine. *(Jalg hakkab liikuma.)* Vormitäitmise pärast ei tohi kutsumust hüljata, kui muidugi stipp...»

Mina: «Niisiis viimase säilitamiseks on kõik vahendid head?»

Peep: «Lihtsustatult küll. Tähtis on, kelle jaoks seda või teist ainet õpitakse, enda või... Jah, andesta!»

Mina: «Kaldun arvama sama.»

Peep: «Ja kuula, mida vanemad tudengid räägivad! Aitab, usu mind!»

(Eesriie)

III vaatus.

Samas

Mina: «Kumba?»

Irja: «Mõlemaid!»

Reet: «...lemaid.»

Reet: «On tunne, et ma midagi ei tea. Peaaegu nagu enne eksamit.»

Irja: «Nagu eksamilgi — mida kiiremini kaelast, seda parem! Vaheajal sõitsin Moskvasse, kohtasin kodulinlast, külm oli küll, rahvast tüütuseni palju, sagimine, elasin erakorteris.»

Mina: «Aga veel?»

Irja: «Veel Kreml.»

Reet: «Aga mina Maarjamaalt välja ei saanudki, aitasin hoopis õel last hoida — see on tal raske küll. Ja käisin sugulastes kah.»

Mina: «Olen nagu eksaminaator.»

Irja ja Reet: «Teadagi, siis on tujust ära (...ra), kui koht on tühi või paljud läbi kukkunud (...nud). Mõni peab lõpuni rahulikult vastu.»

Irja: «Epp Tamm võttis ladina keele eksamit vastu, raske aine, palju nõudis, ent piisavalt, tore inimene.»

Mina: «Aga spikerdamine? Teie ja spikerdamine?»

Irja ja Reet: «Meie?»

Irja: «Piisab eksamiruumist eemaldamisest, kujuta ette — kõik jälle otsast peale: närveerimine, õppimine, vastamine! Milleks kohe dekanaati? Inimesi on isesuguseid.»

Reet: «Mõni veab seanahka kogu aeg. On teistsuguseidki. Liiga palju, et... (Irja: «...et spikerdamist täiesti eirata.»)

Mina: «Tõepoolest!»

Irja: «See on loogika — ilma selleta ei saa.»

Reet: «Aga antiikkirjanduseta?»

(Eesriie)

IV vaatus.

(lahti mõtiskletud vene keelest)

Laua tagant vaatab paberite seest Mihhail. Haprad näojooned murduvad suu ümber peenes võrus seletamatuiks varjundeiks. Paremal pool juustes kanasuled.

Mihhail: *vaikib.*

Mina: *ei vaiki.*

Mihhail *(suu varjundab)*: «Sessioonist olen puhanud, kergest. Harjunud asi. Vaheaeg, tudengipõlve viimane, aitas.»

Mina: «Ütlesid end pärinevat Leningradist.»

Mihhail *(suu muudab varjundit)*: «Käisin kodus.

(Leningradi M. Gorki nim. teatris M. Gorki «Väikekodanlased» ja W. Shakespeare'i «Kuningas Henry IV» Sergei Jurskiga peaosas. Jakobsoni uus ballett, täiesti konkureeriv Ülo Vilimaa lavastustega. Ermitaažis prantsuse maalikunsti ekspositsioon. Jaapani graafiku näitus.)

Unustasin puhkuse ajal täiesti oma eriala.»

Mina: «Kui ikkagi tagasi tulla.»

Mihhail *(varjud muudavad suu)*: «Mida vähem õppejõust tead, seda paremini eksamiks valmistud.

(T. Alatalu andis üht eksamit talle tundmatule õppejõule kolm korda, aga lõpuks sooritas ikkagi.)»

Mina: «Targasti öeldud!»

Mihhail *(varjud hanguvad)*: «Veel enam. Õppejõud peab olema suur demokraat, kes ei sea oma kontseptsiooni aukohale, vaid nõuab loogilist lähenemist.»

Mina: «Kes ei taha oma loengumaterjali summat.»

Mihhail: «Mida rohkem õpid, seda vähem närveerid.»

Mina: «Eksamid on ju...»

Mihhail: «... loterii.»

Mina: *vaikin.*

Mihhail: «Üliõpilastel on võimalikud 2 suhtumist: saada teadmisi või elada noorte keskel. Valigem!»

Mina: «Ja lõpuks spikritest.»

Mihhail: «Olen alati spikreid pooldanud. Nende puhul avaldub võime loominguliselt läheneda materjalile. Kõike ju pole vaja pähe õppida. Demokraatlik õppejõud mõistab mind.»

Mina: «Minagi.»

(Eesriie)

Lõpp

M. Ummelase auhinnatöö TRÜ karikatuurivõistluselt.

NB!

Pärnu IV Keskkooli vilistlaste kokkutulek toimub 24. veebruaril k. a. algusega kell 19 kooli aulas. Ootame rohket osavõttu. Registreerida eelnevalt kirjaga aadressil Pärnu, Tallinna mnt. 40-a, IV Keskkool, või telefonil 54604. Esialgne kokkutuleku ärajätmine oli tingitud gripi levikust.

TOIMETAJA KT. K. TAEV

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 1082 MB-00358.

23. VEEBRUAR — NÕUKOGUDE ARMEE JA SÕJALAEVASTIKU 55. AASTAPÄEV

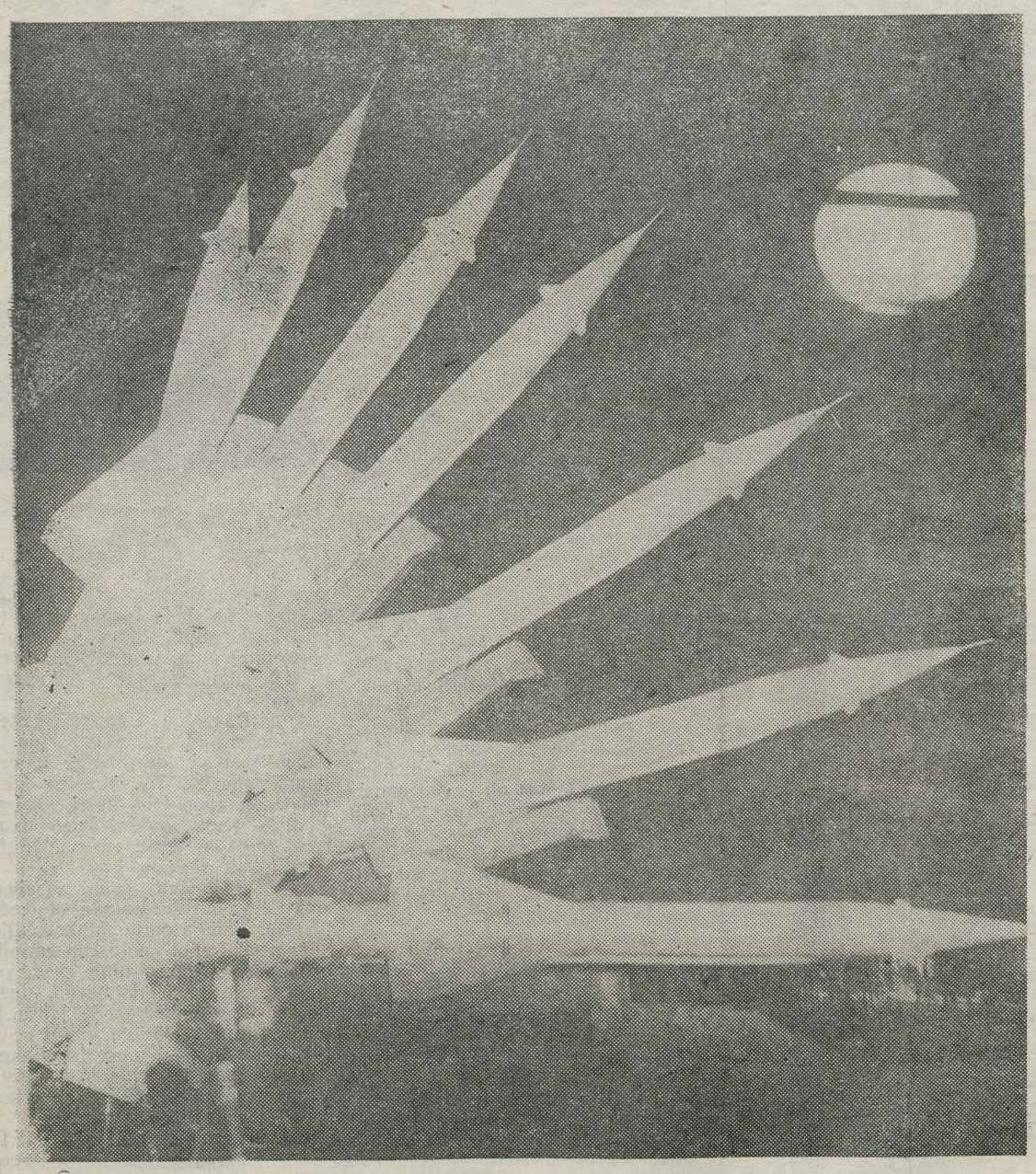

PIDUPÄEVATERVITUS ÜLIKOOLI KÕIGILE TÖÖTAJATELE JA KASVANDIKELE, KES ON TEENINUD VÕI TEENIVAD PRAEGU NÕUKOGUDE ARMEES!

TRÜ ühiskondlikud organisatsioonid

Rühm meie ülikooli mulluseid lõpetanuid — kommunistlikke noori tegevteenistuses Nõukogude armees. Vasakult: Anatoli Žurakovski, Leo Märtin, Rein Kallas, Vladimir Šor, Jaak Kikas, Sergei Jastrebov, Arvo Mere, Vladimir Butsev.

ACTA DIURNA

9. veebruaril mängiti aulas lõputušši meie farmaatsiaosakonna kaheksateistkümnele lõpetajale. Rohuteadlase diplomid said Hille Jaansoo, Viive Järve, Reet Kaimre, Ene Suun, Helbe Leidmaa, Lea Lihtsa, Sirje Metsamägi, Ingrid Mäekivi, Lia Pärtma, Ruth Soosaar, Toivo Soosaar, Reet Stamberg, Juta Tätte, Maimu Vohla, Karin Nõgene, Reet Mühlmann, Eevi Seinberg, Elme Aaviksaar (kiitusega).

*

9. veebruaril toimunud Arstiteaduskonna nõukogu koosolekul kaitsesid väitekirju kolm ülikooli töötajat ja üks endine ülikooli aspirant.

Esimesena esitas töö «Praktiliselt tervete laste varustatus B_6-vitamiiniga esimesel eluaastal ning selle vitamiini ainevahetuse iseärasused hingamisteede ägedate katarride puhul» TRÜ hügieenikateedri assistent Malle Niit. Temale oponeerisid meditsiinidoktor K. Ladodo (Moskva) ja farmaatsiakandidaat E. Vagane (Tallinn).

Ülikooli nakkushaiguste eriala endine aspirant, Tartu Linna Kliinilise Nakkushaigla arst-viroloog Larissa Goljanova käsitas teemat «Rooja laktobatsillaarne floora tervetel koolieelistel lastel». Temale oponeerisid meditsiinidoktor F. Vilšanskaja (Moskva) ja meditsiinikandidaat Z. Saar (Tartu).

TRÜ Meditsiini Kesklaboratooriumi noorem teaduslik töötaja Jaak Uibu esitas väitekirja «Rooja laktobatsillaarse floora hulgaline koostis tervetel inimestel», kusjuures oponentideks olid veterinaariadoktor prof. V. Tilga ja meditsiinikandidaat E. Tammepõld.

Nii L. Goljanova kui ka J. Uibo väitekirjad valmisid meditsiinikandidaat dots. A. Lenzneri juhendamisel.

Hospitaalkirurgia kateedri assistendi Väino Mandeli väitekirja «Spiro- ja ergospirograafilisi andmeid türeotoksikoosihaigustel enne ja pärast operatiivset ravi» koostamist juhendas meditsiinidoktor prof. Kliiman ja oponentidena esinesid meditsiinidoktor prof. A. Rulli ja meditsiinikandidaat dots. E. Vasar.

Arstiteaduskonna nõukogu tunnistas kõik eelnimetatud arstid meditsiinikandidaadi kraadi väärilise.

Päevakorras — õpetajate ettevalmistamine TRÜ-s.

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsioon arutas hiljuti oma üldkoosolekul õpetajate ettevalmistamise olukorda. Ettekandes ja kaasaruandes, mille esitasid v.-õp. J. Orn ja E. Linn, lähtuti koolide direktsioonidelt, haridusosakondadest ja Haridusministeeriumist saadud hinnanguist TRÜ lõpetanute töö kohta viimase viie aasta jooksul. Mõni päev hiljem kuulati sama teaduskonna nõukogus pedagoogilise praktika aruannet teaduskondlikult juhendajalt O. Klaassenilt. Üldise seaduspärasusena ilmnesid jälle ammu teadaolevad arvamused: TRÜ lõpetanu on oma erialal tugev, eriala metoodikas ja aineringide juhendamisel nõrgem ning klassivälises ja klassijuhatajatöös hoopis tagasihoidlik. Võib-olla on tegemist väljakujunenud arvamuste inertsiga? Kas tõepoolest pole meie «väljalaskeprodukti toodangus» viimastel aastatel midagi muutunud?

Koosolekul esitati mitmeid nimetamisväärseid edusamme: on tõusnud eriainete metoodikat õpetavate õppejõudude kvalifikatsioon. Suurem osa teaduskonna metoodikuid tegeleb uurimistööga õpetamise metoodika valdkonnast ja osa neist on kaitsnud teadusliku kraadi sellel alal (H. Palamets, A. Metsa, T. Õunapuu). Tihenenud on side koolidega ja haridusala juhtivate organitega. Teaduskonna õppejõud täidavad suurt koormust õpetajate kvalifikatsiooni tõstmisel suvekursustel, organiseerivad õpetajatele pedagoogika, aine metoodika ja psühholoogia alaseid uurimistöö kursusi, mis on rikastanud pedagoogikateadust meie vabariigis. Rida õppejõude on koolidele määratud õpikute (H. Palamets, K. Siilivask, M. Lõhmus, S. Vahtre, V. Alttoa, H. Peep, A. Järv, E. Vääri, E. Vaigla, H. Leemets, T. Murnikova, E. Koemets, A. Elango, K. Indre) ja metoodiliste käsiraamatute ning artiklite (H. Peep, K. Muru, E. Laugaste, A. Järv, H. Palamets, I. Unt, A. Elango) autorid.

Paljud õppejõud tegutsevad vahetult koolis eriala õpetajatena (H. Palamets, V. Trummal, H. Piirimäe, K. Muru, A. Järv, J. Lotman, K. Indre jt.). On täiustatud pedagoogilise praktika juhtimise süsteemi, stažööripraktika eel viiakse läbi seminare. Ilmunud juhendid ja pedagoogilise praktika materjalid on muutunud konkreetsemaks, arvestavad kaasaja nõudeid. Pedagoogika kateedri õppejõud ning mitmed metoodikud on tihedas koostöös Haridusministeeriumiga.

Samas analüüsiti sisemisi reserve, mille otstarbekas kasutamine peaks täiustama käesolevaks ajaks kujunenud pedagoogide ettevalmistamise programme ja süsteemi. Kui teistes teaduskondades on täiendavalt õppeplaanidesse võetud uusi erikursusi, seminare jne., siis on eriti üllatav asjaolu, et Ajaloo-Keeleteaduskonnas — valdavalt õpetajaid ettevalmistavas teaduskonnas TRÜ-s — ei loeta pedagoogilist psühholoogiat! Märkimisväärseks lüngaks õpetajate ettevalmistamisel tuleb pidada läbimõeldud kutseorientatsiooni süsteemi puudumist. Homne kool ootab meilt õpetajaid, kes oskavad käsitseda tehnilisi vahendeid. Ajaloo-Keeleteaduskonnal puudub selles osas baas ja vajalikud metoodilised kabinetid. Ikka veel seostatakse vähe eriainete kursust koolis vajalike materjalidega. Tagasihoidlikult on suunatud diplomande metoodikaalaste teemade juurde. Aineringide metoodika võiks omaseks saada erialaringis, kuid kahjuks ei arvesta meie ÜTÜ ringid seda võimalust ei temaatikas ega töö korraldamises.

Ka **komsomolitöö** ning tegevus **ametiühingu** liinis (klubi, sporditöö jne.) peaksid olema teadlikult suunatud sellele, et tulevane õpetaja **oskaks oma vastavaid kogemusi rakendada kooli ühiskondlikus ja klassivälises töös.** Teoreetilised soovitused ja loengud üksi jäävad ilma praktikata kaugeks, üliõpilased ei oska neid rakendada õpilasorganisatsioonides. Kahjuks on koolideski siin baas nõrk. Seda enam oodatakse aga üliõpilaselt initsiatiivi, kasulike kasvatuslike ürituste algatamist. Just selles on meie üliõpilane viimasel ajal tagasihoidlik.

Stažööripraktika päevikuist selgub üliõpilaste suhtumise ja isiksuse omaduste puudustena nõrk organiseerimisoskus, vähene nõudlikkus õpilaste distsipliini osas, harjumatus süstemaatilise tööga. Seda peaksid arvestama kursusejuhendajad oma töös üliõpilastega TRÜ ühtse kommunistliku kasvatuse programmi realiseerimisel ja kutsesuunitluse kujundamisel. Noore õpetaja edu koolis sõltub palju sellest, missugune ta on kolleegina ja kuidas ta oskab suhelda. Äärmiselt oluliseks peame üliõpilase võimet vastu võtta juhendeid, neid enesekriitiliselt arvestada. Sellepärast nõuame viimasel ajal ka praktika ajal üliõpilaste võimete, distsipliini ning suhtumise jälgimist ja hindamist.

Omaette probleemiringi moodustavad praktikabaasidega seotud mured. Millest tuleb, et V kursuse üliõpilased tulevad koolidest stažööripraktikalt tagasi ülipositiivsete iseloomustustega? Mõne aasta pärast aga esitatakse lõpetanute kohta pretensioone. Nähtavasti on välja kujunemata õpetaja töö hindamise ühtsed kriteeriumid. Võib-olla ei võta kool ise noort spetsialisti vastu vajaliku tähelepanuga, millest võivad tekkida raskused ja isegi vastumeelsus oma kutse vastu? Seda laadi asjaolusid oleme vähe uurinud. Pole ju kool üksnes tulevase õpetaja töökoht ja tellija, vaid kõrgema kooli praktikabaasina ka oluline ja aktiivne lüli õpetajate ettevalmistamisel.

K. INDRE,
TRÜ pedagoogilise praktika üldjuhendaja

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 5 Reedel, 23. veebr. 1973. a. XXV aastakäik

SUVISTEST ETTEVÕTMISTEST

Juba seitsmendat suve alustab tööperioodi Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva kõrval ka Eesti Õpilasmalev.

Suurem osa Eesti Õpilasmaleva rühmakomandöre on alati olnud tudengite hulgast. Ja väga vähe on neid, kes sellist suve rühmakomandörina kahetsenud oleksid.

See on töö, kus sinu võimed ja oskused ei avaldu mitte müüriladumisel või segusõlmes, vaid keskkooli noorukitega läbisaamises, oskuses juhtida. Elu õpilasmalevas on nagu elu malevas ikka: töö, sport ja kõikvõimalikud ettevõtmised, mida rühm ja ka komandör suudavad välja mõelda. Kui aga ehitusmalevas võib olla rühm hea ka viletsa komandöri korral, siis õpilasmalevas sõltub rühma käekäik terveni komandöri võimekusest. Oled tark komandör, on sinu suvi lõbus ja huvitav, oled autoriteet juba sellepärast, et sa oled üliõpilane, ja sa leiad kindlasti suurt rahuldust, kui näed, millise hoo ja innuga sinu ideid ja ettevõtmisi ellu viiakse. Entusiasmi poolest on tudengitel vaevalt võimalik keskkooli lõpuklasside õpilastega võistelda.

Olla tark komandör tähendab eelkõige olla seltsimees, mitte elada väljaspool rühma, vaid saada täiesti osa maleva elust. Ainult halb komandör piirdub kamandaja rolliga.

Materiaalsed stiimulid aina räägivad rühmakomandöri ameti kasuks.

Komandöri kuupalk õpilasmalevas on 120 rubla + preemia tööperioodi eest ühe kuupalga ulatuses. Tööd rühmakomandör tegema ei pea, tema funktsiooniks on vaid rühma juhtimine. Kui aga rühmakomandör soovib ka tööd teha, saab ta lisaks kuupalgale tasu vastavalt töönormide täitmisele. Komandöri toitlustamine on tasuta, samuti ka maleva vorm. Seega summa, mis kuulub n.-ö. «puhtalt» väljamaksmisele, on vähemalt 360 rubla. Komandörid, kes ise ka tööd on teinud, on tavaliselt lahkunud malevast 500—550 rublaga. Need summad on lepinguliselt garanteeritud juba enne tööperioodi algust. Lepingus majandiga nähakse rühmakomandörile ette ka liiklusvahend.

Kui EÜE-s jagatakse preemiatuusikud rahvademokraatiamaadesse (2—3 tk.) kogu regiooni (200—300 malevlase) vahel, siis EÖM-is jagatakse sama arv tuusikuid vaid piirkonna rühmakomandöride vahel, nii et 11—12 inimest pretendeerib 2—3 tuusikule.

Eesti Õpilasmaleva tööperiood kestab 22. juulist kuni 13. augustini. Malev — 2500 õpilast — on jagatud kaheksaks piirkonnaks. Rühmi hakkab tööle ligikaudu 90. Et ettevalmistusperioodil on tööd juba ka rühmakomandöridel, on komplekteerimisega väga kiire, see peab olema lõpetatud märtsi alguspäevadeks.

Sellepärast palun kõigil, kes tunnevad huvi ja valmisolekut tööks õpilasmaleva rühmakomandörina tuleval suvel, võtta kontakti oma teaduskonna komsomolisekretäriga või teatada endast ELKNÜ TRÜ komitee arvestussektorisse. Ja seda siis juba lähemate päevade jooksul.

Et õpilasmalev loodi juba küllaltki ammu, on ülikoolis kindlasti palju neid tudengeid, kes keskkoolipäevil malevlasteks olid. Kas poleks huvitav tutvusi õpilasmalevaga värskendada, nüüd aga juba komandörina?

Kõigile, kes kindlalt asja kasuks on otsustanud, toimub nõupidamine **6. märtsil kell 20 üt. aud. 212.**

P. VARUL

125 aastat tagasi ilmus 24. veebruaril Londonis

Manifest

der

Kommunistischen Partei.

Veröffentlicht im Februar 1848.

Proletarier aller Länder vereinigt euch.

London.

Gedruckt in der Office der „Bildungs-Gesellschaft für Arbeiter"
von J. E. Burghard.
46. Liverpool Street. Bishopsgate.

Selles teoses on geniaalse selguse ja kujukusega esitatud uus maailmavaade, järjekindel materialism, mis hõlmab ka sotsiaalse elu valdkonda, dialektika kui kõige mitmekülgsem ja sügavam arenemisõpetus, klassivõitluse teooria ja proletariaadi — uue. kommunistliku ühiskonna looja — maailma-ajaloolise revolutsioonilise osa teooria.

Lenin

Anna Paas 70

Täna saab seitsmekümneaastaseks TRÜ orgaanilise keemia kateedri kõige staažikam töötaja, vanempreparaator Anna Paas.

Juubilar sündis Tartumaal Konguta vallas talupidaja Matt Johansoni viieteistkümnenda lapsena. Koolitee tõi tütarlapse peagi Tartusse ning 1925. a. lõpetas ta Tartu Kommertsgümnaasiumi. 1926. a. immatrikuleerus ta Tartu Ülikooli filosoofiateaduskonda, kuid õpingud ülikoolis tuli üsna pea majanduslikel põhjustel katkestada.

TRÜ orgaanilise keemia kateedris töötab A. Paas alates 15. sept. 1949. a. Vanast, pärastsõjaaegsest koosseisust on tema ainukene, kes tänini on kindlalt püsima jäänud ning kes oma suure kogemustepagasiga on olnud kateedri argipäevatöös asendamatuks abimeheks nii endisele kateedrijuhatajale dots. H. Sossile kui ka praegusele — prof. V. Palmile. Ta on olnud vist nelja või viie dekaani o t s e s e valitsuse all. Kui dekanaat vajas selget, kiiret ja ammendavat vastust mõnele «väikesele bürokraatlikule» küsimusele — ja neid oli ja on alati rohkem kui suuri ja tähtsaid — oli ikka ja on osaliselt ka praegu veel tädi Paas see, kelle käest ülemus sai vastuse, mida ta vajas. Seda koges peagi iga uus dekaan (prodekaanidest rääkimata). Meie teaduskonna klassikaline dekaan dots. Anatoli Mitt oli sageli sunnitud tunnistama, et parem on asju ajada A. Paasiga kui «noorte vihaste meestega». Ka peapesud dekaani poolt kateedri aadressil anti sageli üle A. Paasi kaudu, õigemini, tema võttis need vastu.

Kui on vaja lüüa rotaprindi jaoks orgaanilise keemia alaseid keerukaid tekste, siis on jällegi tädi Paas see, kelle kätte niisuguse töö võib usaldada. Kui on tarvis trükkida hiiglaslikke konstantide tabeleid või kirjutada luubiga loetavast tekstist välja kirjandusallikaid — ka siin on ta abiks. Jne., jne. Lihtsalt olude sunnil polnud võimalik teda pensionipõlve maitsma jätta!

Ühiskondlik töö? Ka sellest on ta alati energiliselt osa võtnud, enamasti ametiühingu liinis. Ega muidu oleks teda sageli kiidetud ja ära märgitud ülikooli juhtkonna poolt ning autasustatud V. I. Lenini 100. sünniaastapäeva juubelimedaliga.

Anna Paas on inimene, kellele töö on elu sisuks, kellele töö on loomulikest asjadest kõige loomulikum tegevus. Tal ei esine küsimust, kas tööd teha hästi või halvasti — tema arvates tuleb ainult hästi töötada, teisiti südametunnistus lihtsalt ei luba.

Tänase juubeli puhul soovivad kõik orgaanilise keemia kateedri liikmed, laboratooriumi kollektiiv, kõik need, kellel on taskus keemikorgaaniku diplom, ning need, kes selle poole veel püüdlevad, meie raudvarale Anna Paasile jaksu ja jõudu edasisel töörühmamisel sellel teaduse viinamäel ning loomulikult ka õnne ning tugevaid käepigistusi ja muidugi sületäie lilli, nende hulgas ka rukkililli!

Kõigi nimel TULLIO ILOMETS

TÄHELEPANU!

23. veebr. (reedel) toimub selle aasta esimene ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi koosolek.

Ettekanded Rein Veidemannilt — «Kriitika tõesusest» ja Peeter Toropilt — tõlkeprobleemidest.

Algus kell 17.30, ph. aud. — 140.

Ootame kõiki filolooge ja muidugi ka teisi.

RINGI JUHATUS

TEADUSKONDADE IDEOLOOGIASEKTORID!

Esmaspäeval, 26. veebruaril kell 17 toimub ELKNÜ TRÜ komitees informatsioonikoosolek.

SEKTORI JUHATAJA

Märkmed katkesid

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

Alatised komandeeringud lõid segi mitte ainult minu senise töörütmi, vaid näisid mind eemale rebivat ka ülikooli pulbitsevast elust.

Sage äraolek põhjustas minu seni nii järjekindlalt peetud märkmete kirjapaneku katkemist.

Tallinnas käies olid mul kaasas volitused, arved ja muud dokumendid. Nendest oli iseenesestki selge, mida tuli teha ja kuhu minna. Mingisuguseid märkmeid polnud enam vaja. Ja ega varemgi tehtud märkmed olnud päeviku pidamiseks kavandatud. Need olid õhukesest kartongist kaardikestele märgitud tööülesanded, mida ühel või teisel päeval tuli täita või täitmiseks anda. Ilma et oleksin neid teadlikult säilitanud, jäid nad täiesti juhuslikult vedelema kodus kirjutuslaua laeka põhja ja tulid uuesti päevavalgele veerandsajaaasta pärast.

Märtsist peale märkmeid enam ei ole. On säilinud vaid mitmesugused kutsed, käskkirjad ja väljalõiked ajalehtedest. Ühtlasi on jäänud püsima ka mõned üksikud hetked, mis omal ajal eredalt söövitasid mällu. Kuid neid üsnagi vähe.

Järjekordsest komandeeringust jõudsin koju hilisõhtul ning kui järgmisel hommikul seadsin sammud peahoone poole, olin veel uimane mitmetunnisest loksumisest veoauto kabiinis (maanteed ei olnud sel ajal asfaldiga kaetud).

Märtsikuu lõpu udune ilmgi oli sünge, rusuv, mistõttu tähelepanuvõime oli tunduvalt langenud. Läbides Tähtvere parki muutusin paratamatult erksamaks — kostis mingi sammude müdin, kõlasid sõjaväelised käsklused ning korraga täitis õhku umbmäärane piuksumine «urr-urr-ääähh!»

Läbi udu nägin tervet rühma püssidega «ründamas» pargiäärseid kuuski. Unine olek oli hoopiski pühitud, kui selgus, et ründamas olid puha tüdrukud, keda kamandas üks ohvitser.

Eemal lõi vanemleitnant A. Uustal[1] «vett ja vilet» teisele «seelikute rühmale», nii et tüdrukud aina aurasid. Kolmas rühm harjutas kaugemal põlvelt sihtimist.

Mis ime see küll on?

Teadsin, et ülikoolis tegutses juba uuest aastast sõjalise õpetuse kateeder. Kateedrijuhatajaks oli kunagine Talvepalee ründamisest osavõtnu, NLKP liige 1917. aastast, polkovnik Artur Lombak.

Teadsin ka, et kateeder asub K. A. Hermanni tän. 8 (praegu Lauristini tän.), kuid seda veel ei teadnud, et sõjatarkust õpetati ka naisüliõpilastele.

Ilmad ja ruumid olid vahepeal soojemaks muutunud, ja see kajastus nii üliõpilaste kui õppejõudude meeleolus. Seda enam, et rindeteated näitasid, et sõja lõpp on juba käeulatuses. Budapest oli vabastatud, fašistide jõuline vastupealetung Balatoni ja Velence järve vahel oli lõppenud neile hävitava lüüasaamisega. Meie väed tungisid kiiresti edasi Viini suunas.

Peahoone koridor sumises nagu

[1] Õigusteaduste doktor prof. A. UUSTAL on praegu Õigusteaduskonna dekaan.

MARE ARULEIN

Kaotasin enda käest kui sind nägin, sa tead
päikese tee käis siinpool pilvi
sügistorm mulle laulis ja talv tegi silmi.
See oli siis, kui kohtasin sind, sa tead.

Hoopiski teised on sinu rajad, ma näen
nende kohal ei kaja lõokese nuttu
merevaik sulas peos ja lõpp tuli ruttu.
Hoopiski teised on sinu mõtted, ma näen.

* * *

Üle toa tulevad päevad
midagi kauget ja ununut
soojades kätes
tuleb mälestus
kustunud unistus
üle kuuvalge nõlvaku tuleb
üle lumise lageda tuleb
üle suvise kastese heina
laul lõpu ja alguseta . . .

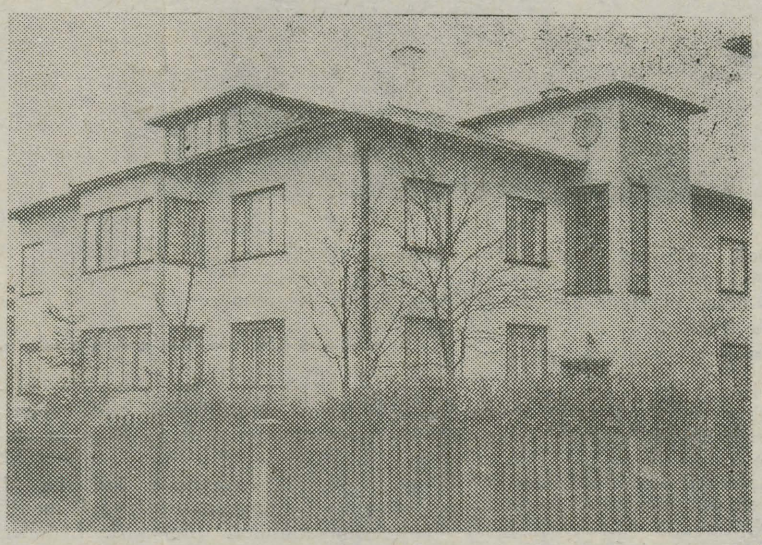

TRÜ sõjalise õpetuse kateeder 1945. a.

mesilastaru. Läksin oma töökohale — varustusosakonda (asus peahoone ruumides 201 ja 202 — praegu on seal Füüsika-Keemiateaduskonna dekanaat).

Nagu alati pärast minu mitmepäevast äraolekut komandeeringus, oli osakonna kaastöötajatel jutustada palju uudiseid. Näis, et varustusosakonna töö on muutunud tähelepanuobjektiks mitmesuguste instantside silmis. Määruse nr. 104 täitmisega varustuse hankimisel käisid vahepeal tutvumas TRÜ ametiühingu komitee (esimeseks valitud esimeheks oli metsateadlane Teodor Krigul[2]) ja ülikooli komsomoliorganisatsiooni esindajad (esimeseks valitud sekretäriks oli Agronoomiateaduskonna üliõpilane Jaan Parts[3]) ja Alfons Lõhmus[4] EK(b)P Tartumaa Komitee ülesandel.

Ega midagi! Mida rohkem avastatakse puudusi, seda kindlamalt võib edaspidi töötada. Kõige rohkem raskusi oli muidugi üliõpilaste olmetingimuste parandamisega. Tundus, et õhus oli midagi «hõljumas» ja eks oligi nii — varsti arutati EK(b)P Tartumaa Komitee bürool ülikooli saavutusi ja puudusi määruse nr. 104 täitmisel.

Sain aga ka kuulda, et helilooja R. Ritsingu juhtimisel on kujunemas isetegevuslikud koorid, kelle esimest avalikku esinemist olevat oodata maipidustuste ajal.

Jah, kui juba aulas laulma hakatakse, siis on rahu kindlasti tulemas!

Niisugusele ühisele otsusele jõudsid üksmeelselt kõik varustusosakonna töötajad.

[2] Dots. T. Krigul töötab praegu EPA Metsandusteaduskonna õppejõuna.

[3] Põllumajandusteaduste kandidaat J. Parts on praegu teaduslik töötaja Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Teadusliku Uurimise Instituudis.

[4] A. Lõhmus suri 1967. aastal.

ALMA MATER

Keeristuul loopis lund ühest hangest teise ja viieteistkümnekraadine pakane hammustas nina ning puges põue. «Istusime vist Magadani lennukile», oli Majandusteaduskonna kuue akadeemialase jahmunud mõte. «Academia» viktoriinisarja võitjad kui karge ja külma põhjamaa inimesed olid otsustanud preemiareisi sihtpunktiks valida sooja lõunamaise linna Kiievi, 1200 km Tallinnast, poolteisetunnise lennu tulemuseks oli aga sattumine sügisest talve.

Lennujaama peahoonel seisev kiri tõendas siiski saabumist Borispoli aerodroomile 30 kilomeetri kaugusel Kiievist. Mauri-bütsantsi segastiilis Tallinna lennujaamaga võrreldes on Kiievil moodne klaasist ja graniidist hoone.

Nägime tõelist kuue reaga autostraadi ilma meil nii obligatoorsete aukudeta, ilma ühegi teeristita — neid asendasid kõrged estakaadid —, mõlemalt poolt aiaga piiratud, ja buss lausa lendas eemalt paistva halli linna suunas.

Poole tunni pärast seisime keset linna majesteetliku kaheksa sambaga tulipunase hoone ees — see oli ülikooli peahoone.

Kiievi Riikliku Tarass Ševtšenko nimelise Ülikooli ametiühingukomiteesse õnnestus meil pääseda pärast pikaajalisi seletusi ja kõlavaid võõrkeelseid hüüdeid valvuri juures, sest kõikides ülikooli hoonetes valitseb väga range lubakirjade süsteem. Vastuvõtt oli ehtukrainlaslikult südamlik ja lahke. Kiiresti organiseeriti majutamine ühiselamutesse üliõpilaslinnakus Kiievi äärelinnas. Muuseas, enne majutamist käisime arstlikul kontrollil üliõpilaslinnaku polikliinikus, mille neljakümmend kabinetti TRÜ arstipunktiga võrreldes tärkas meis uhkus eesti üliõpilase raudse tervise ja meditsiinialase vähenõudlikkuse üle.

Ametiühingukomitees ja ülikooli klubis saime pisut teadmisi õppeasutuse kohta.

Kiievi ülikool on asutatud 1834. a. 1846. a. pärinevad ülikooli kuulsad punased hooned — Peterburi arhitekti Peretti kavandi järgi —, mis, tõsi küll, praegusele ülikoolile on ammu kitsaks jäänud. 1939. a. anti ülikoolile Tarass Ševtšenko nimi, kes omal ajal oli ülikooli edumeelsete ringkondadega tihedates sidemetes. Ülikool on autasustatud Lenini ordeniga. Praegu õpib ülikoolis umbes 20 000 tudengit, neist pooled statsionaarselt. Teaduskondi on seitseteist, neist mõned meil päris tundmatud (filosoofia, küberneetika, rahvusvaheline teaduskond). Arvukalt on tudengeid Aasia ja Aafrika maadest ja võisime ise veenduda, et neeger või vietnamlane pole ühiselamus sugugi haruldane ja valdab vene keelt vaata et paremini kui meie. Kuuekümnendail aastail alustati üliõpilaslinnaku rajamist ja uute õppekorpuste ehitamist äärelinna, suurelt osalt tudengite endi kätega (iga kuu töötab ehitusel umbes 500 üliõpilast). Praegu on suur osa linnakust juba valmis ja mitmed teaduskonnadki südalinnast sinna üle kolinud.

Tundsime huvi ka üliõpilasklubi tegevuse vastu. Isetegevusel on vanad ja kuulsad traditsioonid: vanim kollektiiv — koorikapell — on üle 120 aasta vana, kuulsamatest kollektiividest peaks mainima veel balletistuudiot, vokaalstuudiot ja rahvakunstiansamblit «Vesnjanka». Ansambel on populaarne ja tuntud nii kodu- kui ka välismaal, viimane turnee oli 1972. a. novembris Itaaliasse, Kiievi sõpruslinna Firenzesse.

Raskusena mainiti üliõpilaste suhteliselt vähest huvi isetegevuse vastu ja klubi ruumipuudust. Õieti klubi sellisena nagu meil ei eksisteerigi — pole veel ruume. Poliitilise ja kultuurilise kasvatuse põhiraskus on pandud ühiselamute nõukogudele, üritused toimuvad põhiliselt seal. Ka köitvat suure linna ajaviitevõimalused tudengeid liialt.

Kiievi linn rabas meid ka jaanuaris oma iluga, päeval paksu lume all heleda taeva säras ja öösel reklaamtuledes. Linna maalmakuulus rohelus jäi kahjuks nägemata. Kiievis on 48 000 ha haljasalasid ja elanike keskmine eluiga märksa pikem NSV Liidu keskmisest (vastavalt 76 ja 70 aastat). Erilise võlu annavad linnale orud ja künkad, millele ta on rajatud.

Mis meile siis kokkuvõttes meelde jäi?

Lai Dnepr; Sofia katedraal; põnevad kloostrikoopad Petšorskaja Lavras; ukrainlaste lahkus ja vastutulelikkus; meeldivad kauplused, kus ammu on loobutud meil nii pika ja viljatu diskussiooni objektidest — ostukorvist ja ostja käekoti läbisorimisest.

Sügava kunstielamuse pakkus Kiievi klassikaline ballett, meelde jäi tsirkus — lõbustuspaik, millest Eesti vist on määratudki ilma jääma, kuigi pärast Tallinna suvetsirkuse mahalõhkumist lubati 1966. aastaks Lasnamäe veerule uus rajada. Paistab aga, et ehitusmeeste amatöörsed hookus-pookused on nii kõrgel tasemel, et professionaale pole vajagi.

Ja lõpuks unustamatu vaatepilt: lennukisõit pilvede kohal päikeseloojangu ajal — sõnades edasiantamatu elamus — ning soe jäme vihm pimedas Tallinnas.

JAAK VITSUR,
Majandusteaduskonna rahanduse eriala III k.

Aruanne „Academiale“
(mitte Franz Kafka järgi) ehk
küberneetikud Kiievis

Needuse lõpp

Tarmo Kulmar

(algus «TRÜ» nr. 4)

Ferrarre noogutas: «Noh, härra professor, te olete kõige lähemal, vajutage! Ja aidaku meid püha neitsi Maria!»

Professor tõstis kõheldes oma kepi ja surus selle otsaga tugevasti punasesse lohku oma kõhu kõrgusel kivis.

Samas langes osa rahnust kuhugi sisemusse, paljastades kitsa avause, millest korraga üks inimene läbi võis mahtuda.

Kõiki valdas järsku mingi eriline kannatamatus, tunne, mis võib haarata inimest ainult siis, kui ta seisab suure avastuse lävel.

Mingi seletamatu mõtete kokkulangemise mõjul vaatasid Ferrare ja Pedro teineteisele otsa.

«Võin ma esimesena minna, doktor?» küsis Pedro vaikselt. «Olen nähtavasti kõige tugevam. Nii on kindlam.»

«Tahtsin teilt just seda paluda! Me järgneme teile kerge distantsiga, samal ajal hoolega jälgides. Tuleb kõigeks valmis olla.»

Sissekäigus seletas silm kitsa trepi alumise astme. Teadlased asusid laskuma. Pikkamisi läks trepp laiemaks, kuid kui Lazzanelli oli loendanud juba 30. astme, polnud sel veel ikka lõppu näha.

Jõudnud lõpuks alla, nägi Pedro laterna valgusvihus umbes 2 m laiust rohmakalt kaljust väljatahutud madalat koridori. Ettevaatlikult, kepiga põrandat kobades, et avastada langluuke, sammus ta edasi. Teised järgnesid talle mõni meeter eemal, laternad kustutatud, püüdes astumisel mitte teha kära. Paarkümmend meetrit eemal peatus Pedro ning tõstis lambi. Käik pöördus vasakule, mäe sisemusse, nagu Ferrare kombates kindlaks tegi.

Ootamatult hüppas kuskilt nišist välja mingi kogu ja lõi noormehele tugevasti käe pihta. Latern kukkus ja kustus. Pedro karjatus muutus summutatud, kähisevaks oigeks.

Teisena sammunud insener süütas klopsatusega oma lambi. Ere valgus tõi nähtavale kohutava pildi: keegi näokattes tundmatu, pontšo õlgadel, põlvitas maas ja surus oma sõrmi kaela ümber Pedrole, kes oli kaotanud ka relva. Noormehe silmad olid pealuust välja tungimas.

P. Lukatsi joonistus

Lajatas kivikoridoris sumbuv pauk. Inseneri käes mustendas suitsev püstol. Liginenud, kiskus ta laiba, kellele kuul oli pähe tunginud, kangestuvad käed Pedro kõri ümbert ning asus teda toibutama. Vaevaliselt tõusis eelkäija ja surus nõrgalt, kuid tänulikult oma päästja kätt.

«See on nähtavasti üks Mayta mõrvareist,» sõnas Ferrare põlglikult. «Tema on nüüd oma palga saanud. Kuid mis see siis on?»

Uuest käigust kostis mingit kobinat.

«Kähku!» hüüdis Marco. Mehed tormasid üle laiba edasi. Mõne sammu kaugusel neist asetses lai ukseava, millest oleks võinud ratsahobusega sisse sõita. Läbi selle kumas nõrka valgust.

Pedro püüdis tugeva pingutusega püsida esimeste seas, kuid ei pidanud vastu ja toetus vastu krobelist seina. Edasi liikus ta nüüd viimasena.

Sisenejate silme all avanes hiiglasuur saal, mille lage toetasid jämedad ümmargused, ülespoole veidi ahenevad sambad, mis olid kaetud vanaperuu stiliseeritud loomade ja jumalate sisseraiutud kujutistega. Kaugemas külgseinas võis nõrgalt eraldada gigantset jumalakuju, ühes käes nui, teises mingi anum.

Kuid mitte see kõik ei köitnud kohe esimesest hetkest teadlaste pärani silmist heidetud pilku, vaid hoopis korralikult riitadesse ja hunnikutesse peaaegu maast laeni laotud kollase metalli kangid, mis läiklesid tuhmilt tule käes ja jätsid vabaks umbes 5—6 meetri laiuse riba ruumist.

See oli kuld, vanade inkade juba legendaarseks muutunud hiigelvarandus, kokku korjatud Vana ja Uue Maailma kogu senise ajaloo rikkaimatest pühamutest ning valitsejate paleedest ja peidetud konkistadooride ahnete käppade eest.

Vaatepilt metallist, mis moodustas inkade hiilguse ja võimu aluse, tarretas mehed mõneks hetkeks võlutuina paigale. Sellega oleks aga äärepealt tehtud saatuslik viga.

William silmas korraga eemal nurgas veel üht võõrast, kes kiskus ägedalt allapoole mingit kobakat pronkshooba, mis sarnanes vanaaegse laeva tüürpuule. Sekundi pärast rippusid William ja Marco tal juba käte küljes.

Võitlus ei kestnud kaua. Varsti lebas pruuninäoline indiaanlasest vaenlane, riietatud täpselt samuti kui tema surnud kaaslanegi, põrandal. Marco hoidis tal jalgu, William istus käsi pigistades seljas. Vahepeal tõi Lazzanelli tugeva nööri ning sidus vangi kindlalt kinni.

Teised olid doktor Ferrarele abiks, kes meeleheitlikult pressis raskelt liikuvat kangi meetripikkuses vertikaalses pesas ülespoole. Kui kurjategija kahjutukstegemisega seotud olnud ligi astusid, piisas neil ainsast pilgust põrandas avanenud kitsale mustavale praole, et omakorda appi astuda. All põhjatus sügavikus, kust kerkis uimastavaid aure, terendas midagi hõõguvat. Laava!

Alles siis, kui kang juba pesa ülemises otsas asetses, oli kohutav kavatsus selgunud. Vaid kerge väävlilõhn andis tunnistust peidupaika ja ka ekspeditsiooni ennast ähvardanud hirmsast ohust.

Ferrare andis insenerile ja Pedrole korralduse esimese vaenlase laip koridorist üles maapinnale kanda.

Teised jalutasid täis elevust juba aardekuhjade vahel. Laternasilmad ei valgustanud mitte üksi kange — veelgi suuremal määral leidus kuldlehtedest maske, stantsitud ja hõbedaga inkrusteeritud vaagnaid, anumaid, peekreid, kujusid, vääriskividega kaunistatud ehteid ja muid pisiesemeid.

(järgneb)

Sandor Petöfi

Luhtunud plaan

Ja terve pika kodutee
kõik mõtlesin ma sest,
mis sõnadega kõnetan
seal armast emakest.

Mis ütlen talle ilusat,
mis teda liigutaks,
kui võtan tema käe, mis kord
mu kätkit kiigutas.

Ja pähe kauneid mõtteid hulk
mul tulvas sedasi,
ja peatus aeg, ehk vanker küll
teel veeres edasi.

Siis tillukesse tuppa sain
ja tuli memm kui tuul...
ja tummalt rippusin ta suul...
kui vili viljapuul...
1844

Tõlkinud ELLEN NIIT

*

16. veebruaril s. a. tähistati TRÜ aulas pidulikult Sàndor Petöfi 150. sünniaastapäeva. Luuletaja rahutust elu- ja loomekäigust andis ülevaate dots. P. Palmeos, vahelepõimingutena luges oma Petöfi-eestindusi E. Niit. J. Strömpli esituses kõlas Petöfi luule ka originaalkeeles. Sõnalis-muusikalise põimiku esitasid vanemuislased ja muusikakooli õpilased.

Venia legendi

Reedel, 2. märtsil 1973. a. kell 14 esineb keemiahoone ringauditooriumis NLKP ajaloo kateedri dots. kt. Igor SOROKIN dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga «Mõningaid probleeme NLKP võitlusest sotsialistliku industrialiseerimise teostamisel Nõukogude Liidus».

✣

Esmaspäeval, 19. märtsil 1973. a. kell 18 esineb TRÜ õppehoones nr. 4, Ülikooli 16, auditooriumis 214 NLKP ajaloo kateedri dots. kt. Lembit KIIK dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga «Kaasaegse ideoloogilise võitluse iseloomulikest joontest».

ALLEGOORILISED MEMUAARID

«Monoloog metamorfoosist»

«Lady Into Fox» on inglase D. Garneti 1923. a. kirjutatud raamatu tiitel. Sündmustik keerleb tolles teoses ühe naisterahva rebaseks muutumise ümber.

Minuga toimub vastupidine protsess, mis ilmselt jääb kirjanduses kajastamata, sest Kaplinski ja Rummo tegelevad oma avaldatud ja avaldamata avalduste avaldamisega. Tammsaare ehk oleks veel minust kirjutanud, aga kas siis nüüd tema huvi pakub! Kreutzwald kirjutas küll Reinuvaderist, ent tema stiil tundub tänapäeva kunst(i)-inimestele liiga maavillane!

Nii pean siis endast ise laulu looma, et teaksid kõik, kellele minu saatus veel osaks saab, ja meenutaksid need, kellel metamorfoos selja taga, kuid meelest minemas.

Sügise hakul ei erinenud ma millegi poolest mind ümbritsevast lärmakast rebasekarjast, kui ma just nadisem ja närusem polnud: saba kui näritud nutt mõne moemütsi tipus, kõrvad kas kikkis, kartes midagi kõrvade vahele jätta, või lontis, lootes näida süütuna; noorte rebaste karjavaim veres. Ometigi arendas lippamine ühelt lagendikult teisele, urgu ja urust välja minu jalakesi võtma hästi sissekantud kamasside kuju, peagi ilmusid rebadele viikideta kolmveerandsääretorud, mis kohalikes kliimaoludes parimat jalakatet pakuvad. Vaevaliselt ei läinud ka istmiku kujunemine tuimaks ja läikivalt riietatud tugiinstrumendiks. Saba pikenes ja lühenes vastavalt kartusele sulg sappa saada ning vajadusele tolle organiga liputada, peibutamaks Teenelisi naeratama.

Vastastikune naeratamine harjutas koonu lühenema ning kihvu kaduma, klähvimine ja ulgumine asendusid niiviisi inimlikuma fonatsiooniga, milles paraku veel praegugi kogenematusest kogelemisi ette tuleb.

Esikäppade jagunemine pikkadeks paindlikeks sõrmedeks oli lihtsalt aja nõue. Eluliselt vajalike konspektide üleskirjutamine arendas silmapaistvalt elus kängu jäänud jäsemeid.

Karvkatte kaotamise loosung on esialgu maha võetud, sest kui kasukas ja parukas on omast käest ja seljast, siis pole karta külmi ega niiskust urus, rääkimata võimest pääseda pimedal metsateel vere- ja nahajanulise Võsavillemi küüsist. Viimane ei saa nüüd kohaliku valgustatuse, s. t. harva esineva Kuuvalguse korralgi aru, mis soost isend tema poole liigub.

Nüüd veidi sellest, kuidas nood Pavlovi uuritud instinktid ja refleksid minus kujunenud on kohanemaks kohalike oludega.

Loomapsühholoogia on teada asi! Eriti ilmekalt avaldus see hiljuti lõppenud katsetuste käigus, millega kontrolliti meie kohasust vana rebase staatuseks.

Rebasele nii omased haistmine ja kuulmine taganesid nüüd taiplikkuse ees, mis on teadagi ainult kõrgematele loomadele omane.

Olelusvõitlus sundis kõiki meid, hääbuvaid reinuvadereid, tasa tegema vajakajäämised metsatarkuste kui ka inimkõne iseärasuste tundmisel.

Karm seadus: kes on tugevam, see elab edasi, valitses veelgi meie üle. Tuupimine oli meisse salvestanud aga kombatava koguse mõistuse riismeid. Seesugune metamorfoos üllatas nii mõnigi kord Teenelisi, kes hoogsalt meie matriklisse jälje jätsid, pealegi tuli enamuses kõik ühe käpa sõrmed abiks võtta, et saadud kõverike kaalu hinnata.

Paraku mõtles mõni, kellel veel punanahalik lihtsameelne kavalus naha vahel pakitses, kaasavõetud vigurite abiga kedagi petta. Ent see pole kellegi kanavargus või abituurium, siit ka Teeneliste terava pilguga tabatud teod ja teolised, kellel tuli üks ühe vastu veel kord ennast pahempidi pöörata.

Mina tunnen nüüd ennast igatahes kui mitte rohkem, siis kentaurina vähemalt. Pool metamorfoosiprotsessi on veel ees, aga ikkagi võin end juba vanaks rebaseks pidada, rafineeritult inimlikud sulitembudki kätte õpitud.

Nüüd ei pruugi ma enam igas kõrgema oksa elanikus jahimeest näha, sest ma tean, et nemadki pole kõik snaiperid, enamasti niisamasugune endine klähviv kari. Lausa troostitu oli aga lugeda meie metsalehest, kuidas ühe metamorfoosiga hiljaaegu lõpule jõudnud metsakutsad mu kaasreinuvaderile sabakondi pihta andsid. Mina oleksin tema asemel appi võtnud teravad küünised ja lõikehambad, mida neil maniküüritud ja pudedate purihammastega isenditel ammugi pole, ning kriipinud-purenud neid veidi nooremale semule liigategemise pärast.

Ütelgem heaga lahti metsaseadustest, millega kaugele ei jõua!

LISA FUKS

Rahvastiku probleemid

1974. aasta kuulutati ÜRO poolt rahvastiku aastaks. Selle ürituse kulminatsiooniks kujuneb III ülemaailmne rahvastikukonverents. Vastav ettevalmistuskomitee alustas juba 1971. aastal oma tegevust ning formuleeris peamiste uurimuste ja ettekannete teemad järgmiselt:

— peamised demograafilised probleemid ning nende mõju sotsiaalsele ja majanduslikule arengule;

— vajalik rahvastikupoliitika ja ürituste programm inimeste heaolu tagamiseks.

*

Rahvastikuprotsesside arengut on hulk aastaid jälginud poliitikud, majandus-, demograafia-, sotsioloogia, meditsiini- ja bioloogiateadlased. Viimase 50—60 aastaga on maailma rahvastik kasvanud kiiresti e progresseeruvas tempos. Kui XIX s. läks rahva arvu kahekordistumiseks 100 aastat, siis käesoleval sajandil toimus see ca 60 aastaga ning prognooside kohaselt kulub järgmiseks kahekordistumiseks aega 30 aastat. 1971. aasta keskel oli maailma rahvaarv 3,7 miljardit inimest; aastane juurdekasv aga 74 miljonit.

Rahvastiku kiire juurdekasv tagab ka töökäte kiire juurdekasvu, mis võimaldaks nende optimaalse rakendamise korral luua järjest rohkem materiaalseid ja vaimseid väärtusi.

Probleemid tekivad seoses sellega, et rahvastik kasvab maakera ulatuses väga ebaühtlaselt. Kõrge sotsiaal-majandusliku arenguga piirkondades elab kaasajal $^1/_3$ maakera rahvastikust ning neis luuakse $^5/_6$ materiaalsetest väärtustest. (ÜRO spetsialistid loevad nende regioonide ja maade hulka NSV Liidu, Euroopa, Põhja-Ameerika, Austraalia, Jaapani, Uus-Meremaa, LAV-i, Iisraeli ja Türgi.) Nimetatud piirkondades on ka omad rahvastikuprobleemid, kuid rahvastikuprotsesside osaline juhtimine soovitud suunas on kaasaja teaduse ja kogemuste baasil võimalik. Rahvastikupoliitika eesmärgid ja vahendid on seejuures erinevad.

Ca 80 arengumaa rahvastiku osatähtsus maailmas tõuseb praeguselt nivoolt prognooside kohaselt sajandi lõpuks 80%-le. Praegu tuleb tulu 1 elaniku kohta nendes maades 12 korda vähem ning vastav juurdekasvutempo on 20 korda aeglasem arenenud maade omast.

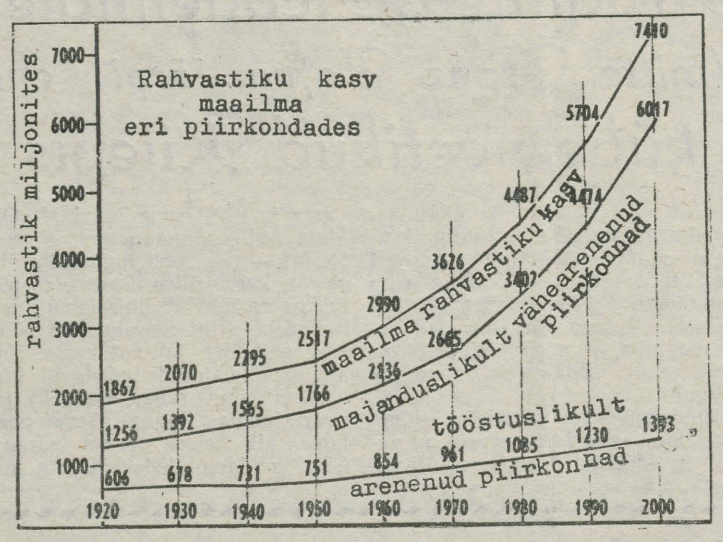

Disproportsiooni süvenemise peamiseks põhjuseks on kaua kestnud koloniaalne sõltuvus ning praegune ebaekvivalentne kaubavahetus arenenud kapitalistlike maadega ja neokolonialistlik sõltuvus viimastest.

Mahajäämust soodustavad kirjaoskamatus, paljulapselise perekonna traditsioon ning tugev religiooni mõju. Arengumaade valitsused ei suuda luua piisavalt töökohti pealekasvavatele suurtele põlvkondadele. Suureneb suhteline ülerahvastus, eriti põllumajanduses. Vaatamata edusammudele majanduse ja kultuuri arendamisel (mitmetes arengumaades) kujunevad lähemad 30 aastat raskeks. Edukas perekonnasese planeerimise sisseviimine eeldab kõigepealt haridustaseme tõusu. Kirjaoskamatute üldarv üle 8 aasta vanuste inimeste hulgas ulatub 800 miljonile.

Paljude maade kogemused on näidanud, et sotsialistlik arengutee võimaldab kõige lühema ajaga kaotada nälja ning lahendada rahvastikuprobleeme.

F. Engels leidis, et rahvastiku taastootmise probleemid on ilma raskusteta ületatavad kommunistlikus ühiskonnas.

V. MALKEN

Luulest või hoopis muust

T. Tasa ja A. Langemets küsisid aruteluotsi kokku tõmmates (vt. «TRÜ» nr. 2) kõhklevalt, kas pole palju ka tühja räägitud. Probleemide puhul, mida nad nimetasid, vahest tõesti. Paraku jäi kõrvale üks küsimus, mille T. Roostna eriti esile tõi: miks loobub ülikooli tulnu peagi luule (või ka proosa) kirjutamisest? See on tõsine probleem.

Võiks ju väita: küllap ta proovis kord ära, ei küündinud kõige silmapaistvamate hulka ja... Ka sellest eeldusest lähtudes on niisugune vaateviis väär — eks tea ju kirjanduslugu juhtumeid, kus suur kirjanik on sündinud lõputunnäivate viljatute katsetuste järel. Kuid kas maksabki lähtuda sellest?

«Tasemelisest aspetist» vaatavad luulele kõik, nii kriitikud kui kritiseeritavad (viimased veel kramplikumalt!). Pole kohanud ühtki arvamusavaldust, kus ei lähtutaks sellest kommertshuvist luuletuse kui luuletamise tulemuse suhtes. (Mõistes luulet kui loovusalget inimeses, on selline lähenemine kommertshuvi.) Kuluks ükskord päris korralikult mõelda, mis seisund on inspiratsioon, mida see võimaldab, mis tähendab, et luuletajale tuleb vaim. peale — nagu on see rahvalik ütlus.

Luule kirjutamine harva, vahetevahel — isegi hoiab inimese vaimselt virge.

Indiaani rahvaste psühholoogilistesse tavadesse on sügavalt juurdunud «oma laulu» otsimise motiiv. Asjatult pole jaapanlastel kujunenud välja luulevormid, mis on väga nõudlikud, kuid ühtaegu ka lihtsad ja kõigile kohased (meil tuntud haiku ja tanka).

Luulest, üldse oma loomingust võõrdumise põhjusteks öeldakse: «Pole aega! Mis nüüd mina!» Siis veel teatav elukogenud olek, mis tekib juba esimestel kursustel ja mis minu meelest on üks suurem õnnetus üldse.

Kui aukartustunne, mis tekib klassika lugemisest, suretab endas loovuslätte, on kuskil viga.

Kõige keerulisem on asi «elukogenud olekuga». Pidevalt nagu leviks visa veendumus, et tänapäeval, teaduse ajastul, masinate ajastul ei saa olla inimese tundelu! sellist osa nagu näiteks romantismiperioodil. Raamatukogus paistab see väga hästi silma. Terved kataloogimüürid. Loed: «Kivisöetootmise mehhaniseerimine», «Masinaelemendid». Ja kusagil nurgas vaid pool kastijagu sedeleid teemal «Esteetika», «Kunst». Teadmiste ja hariduse disproportsioon. Sädelevat vaimu, esseesid humanitaarteemadel — vaid näputäis sedeleid ja mõnigi kord jõuad neid otsides lõpuks kasti juurde «Valed ja segased teooriad». (Tallinna Fr. Kreutzwaldi nim. TA raamatukogus on selline jaotus sisse seatud.)

Alates orjanduslikust ühiskonnast — kelle kaela küll pole tahetud veeretada rasket ja igavat tööd! Kuni leiti põhimõtteliselt uus väljapääs — masinad! Kuid nagu orjanduslikus riigis oli aeg-ajalt raskusi orjade hankimisega ja valitses oht ise mõne vägevama maaletungija orjaks saada, näib ka see uus ja igati humaanne lahendus kätkevat sama ohtu, tehnitsism tungib mitte ainult olmesse, vaid ka inimeste ellu.

Olen näinud, kuidas Kafka ja Dostojevski lugemisest tuntakse masohhistlikku naudingut. Olevat kujutatud inimloomuse närusust nii põhjalikult, nagu seda tunneb vaid kõige elukogenum. Kas pole tegemist mitte kujutamise, vaid kujundamisega? Nii nagu Tagore on endas välja arendanud inimloomuse helgemate võimaluste äärmused. Sellisel juhul on täiesti mõeldav olla elukogenud Tagore kombel — selliselt, et loovuserõõmu hoovab meist lakkamatult, sõltumata millestki.

Saagem elukogenuks kui Tagore!

INGVAR LUHAÄÄR

TRÜ AKADEEMILISE NAISKOORI 28. TÖÖAASTA

Esmaspäeval, 19. veebr. toimus TRÜ Akadeemilise Naiskoori aruande- ja valimiskoosolek. Kuulati ära meeleolukas ettekanne aasta jooksul tehtud tööst, tehti enesekriitikatki ja tutvustati alanud semestri tegevuskava. Räägiti pikemast reisist suvepuhkusel, eelseisvatest suurematest üritustest, nagu R. Ritsingu juubeli tähistamine, Veljo Tormise autorikontsert, ning kohtumistest nii TPI meeskoori kui ka külaliskooriga Dresdenist.

Juhatuse liikmelt Heidi Saretokilt saadi ülevaade vastloodud organisatsioonist ÜKE-st (Üliõpilaskooride Esindus). Uuel organisatsioonil on määrav osa üliõpilaskooridevahelise koostöö ja sõpruse edendamisel.

Ümbervalimisele läksid seekord nii esinaise kui ka koorivanema ametikohad. Et koori senine esinaine Rita Anton (eesti fil. lõpetaja) oma kohuseid auga on täitnud, sellest andis tunnistust kohalolijate mürisev aplaus. Uute kandidaatide nappus näitas, et võrdväärset inimest sellele ametikohale on raske leida. Antoni enda ettepanekul ning koori üksmeelsel heakskiidul valiti uueks esinaiseks rakendusmatemaatika II kursuse üliõpilane Tiiu Tomingas. Koorivanema ametikohale peeti kõige sobivamaks Leeni Uba (eesti fil. lõpetaja), kes varemgi koori suhtes asjalikku meelt ja tublidust üles on näidanud.

Tänusõnu nähtud vaeva eest öeldi koori dirigendile Vaike Uibopuule, koormeistritele Ene Ahvenale ja Tiiu Otsusele, kontsertmeistrile Vaike Klaarile ja auväärsele hääleseade õpetajale Rudolf Jõksile.

Lõpulaul helises Rita Antoni auks.

TRÜ Akadeemilise Naiskoori liige

ÕPPERAAMATUKOGU ABONEMENT KOLIB

1972. a. juunikuul käis Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt moodustatud komisjon kontrollimas TRÜ Teadusliku Raamatukogu hoonete kandevõimet. Oma aktiga 8. juunist 1972. a. keelas komisjon täiendavate raamatute paigutamise raamatukogu peahoonesse Toomel, aga samuti Vanemuise t. 33 filiaali ja nõudis avariiohu vältimiseks nimetatud hoonetest osa raamatute evakueerimist teistesse ruumidesse.

Ülekoormuse vähendamiseks otsustas TRÜ rektoraat anda raamatukogu käsutusse Tiigi t. 78 keldrikorruse (248 m²) ja 374 m² Tiigi 78 I korruselt.

Vastavalt raamatukogu fondide perspektiivplaanile viiakse Tiigi t. 78 keldriruumidesse Vanemuise tänava filiaalist meteoroloogia observatooriumi kogu ja Õpperaamatukogu abonemendifond V. Kingissepa tn. 15a majast. Õpperaamatukogu vabanenud pinnale tuuakse Toomelt dissertatsioonide fond, ajalehed ja noodid.

Õppefondi kolimine on ette nähtud märtsikuus ja kestab 3—4 nädalat. Selle aja vältel on takistatud õpikute laenutamine koju. Seepärast palume lugejaid kevadsemestril vajaminevad õpikud jm. õppevahendid lähematel päevadel Õpperaamatukogu abonemendist koju laenutada.

Raamatukogu lugejatel tuleks arvestada seda, et alles aprillikuust alates hakkab raamatukogu õppekirjandust koju laenutama Tiigi tn. 78 keldrikorruse uutest ruumidest.

Praegu moodustavad TRÜ õpperaamatukogu abonement ja lugemissaal terviku, sellepärast asuvad lugejatele määratud alfabeetiline ja süstemaatiline kataloog mõlema osakonna külastajate jaoks lugemissaalis. Seoses TRÜ Õpperaamatukogu jaotamisega kaheks ja abonemendi kolimisega Tiigi tänavale jääb Õpperaamatukogu lugemissaali ainult alfabeetiline kataloog, sest süstemaatiline kataloog viiakse Tiigi tänavale.

Alates 1973. aasta septembrikuust, kui raamatukogu jaoks on ümber ehitatud ka Tiigi tänava ühiselamu esimese korruse ruumid ja sisse seatud lift, viiakse õpperaamatukogu abonemendiruum üle I korrusele. Toome raamatukogu ülekoormuse vähendamiseks paigutatakse siia veel ka uuema välismaa kirjanduse fond, Soome ja Rootsi kogu.

Raamatukogu vabandab lugejate ees, et kolimisest tingituna meil pole võimalik sel ajal kõiki lugejate soove rahuldada.

E. BRIK

Õppejõudude lektooriumis

Esmaspäeval, 26. veebruaril kell 16.15 kõnelevad TRÜ aulas **üliõpilase isiksuse kujunemisest** akad. H. LIIMETS ja v.-õp. Ü. VOOGLAID.

NB! Korvpall!

Laupäeval, 24. veebr. algavad TRÜ meistrivõistlused korvpallis. Võistlus toimub teaduskondade vahel, kusjuures KKT esineb kursuste kaupa ja Arstiteaduskond eraldi spordimeditsiini osakonnast.

Laup., 24. veebruar.

16 Avamine; 16.15 õppejõud — Maj. tead.(M); 1715. füüsikaosak. — keemiaosak. (M); 18.15 KKT I — spordimeditsiin. (M); 19.15 KKT III — Arstitead. (M); 20.15 Õigustead. — Aj.-Keeletead. (M); 21.15 KKT VI — Matemaatikatead. (M).

Pühapäev, 25. veebr.

10 Õigustead — KKT IV (N); 11 Aj.-Keeletead. — Mat.tead. (N); 12 Arstitead. — KKT I (N); 13 Keemiatead. — õppejõud (M); 14 Arstitead. — KKT I (M); 15 Biol.-Geogr.tead. — KKT III (M); 16 Ajaloo-Keeletead. — KKT IV (M); 17 Matemaatikatead. — Õigustead. (M).

Peakohtunik

Looduskaitsering

Teisipäeval, 27. veebruaril arutleb prof. V. Masing Kaug-Põhja alade looduskaitseprobleemi. Algus kell 20 Vanemuise t. 46 aud. 327. Oodatakse rohket osavõttu.

MATKAMÄNG!

Pühapäeval, 4. märtsil on Eesti Raadio noortestuudio matkamäng, millest kindlasti transistorraadioga (ja lume korral suuskadel) on osa võtma kutsutud kõik tudengid. Tublimatele autasud! Avasignaal 1. programmis kell 13.

SÕBRAD!

TPI—TRÜ tudengite malematš mängitakse laupäeval kell 14 ja pühapäeval kell 10 keemiahoones aud. 430.

MALESEKTSIOON

UJUMINE

TRÜ meistrivõistlused ujumises (individuaal-mitmevõistlus) toimuvad käesoleval aastal 22. veebruarist — 3. aprillini järgmise plaani järgi:

22. veebr. — 200 m selili ja 100 m liblikat (M+N); 1. märtsil — 200 m brassi ja 100 m vabalt (M+N); 15. märtsil — 200 m liblikat ja 100 m selili (M+N); 22. märtsil — 200 m vabalt ja 100 m brassi (M+N); 29. märtsil — 400 m vabalt (M+N); 3. aprillil — 200 m kompleksujumine (M+N);

Võistluste algus 3. aprillil kell 18.30, ülejäänud päevadel kell 18.15.

Osa võivad võtta kõik TRÜ üliõpilased, kellel on arsti viisa. Registreerimine kohapeal.

Iga ala võitja saab TRÜ meistri nimetuse ning autasuks diplomi ja meistrimärgi.

TRÜ ujumissektsioon

Klubi avab uksed

Laup., 24. veebr. kell 20
AVABALL
Mängivad «Kogudus» ja «Keel, nahk ja poogen».

Pühap., 25. veebr. kell 20
PUHKEÕHTU
Kohtume Lembit Eelmaaga. Tantsuks «Keel, nahk ja poogen».

Kõigil, kellel on huvi näitekunsti vastu, palume tulla TRÜ klubisse 27. veebr. kell 16—21. Juhendajaks on Jaan Tooming.

Klubi nõukogu järjekordne koosolek toimub 27. veebr. kell 18.30 TRÜ klubis.

TOIMETAJA KT. K. TAEV

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 1202. MB-00365.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 6 Reedel, 2. märtsil 1973. a. XXV aastakäik

TRÜ rektori käskkiri

Seoses Nõukogude armee ja sõjalaevastiku 55. aastapäevaga, kõrgete tulemuste eest tööülesannete täitmisel ja Nõukogude Liidu relvastatud jõudude võitlustraditsioonide propageerimisel avaldan tänu Suurest Isamaasõjast osavõtnud ohvitseridele:

alampolkovnik J. Samodumskile, alampolkovnik V. Baronile, major V. Užinile, reserv-alampolkovnik A. Vassiltšenkole, reserv-alampolkovnik P. Fomenkole, reserv-alampolkovnik G. Muhhinile, reserv-alampolkovnik G. Kovalenkole, reservmajor V. Kotovile, reservmajor P. Žurakovskile, erumajor D. Korjabkinile, erumajor G. Jaremkole.

REKTOR

TRÜ rektori käskkiri

Eduka töö eest TRÜ ALMAVÜ organisatsioonis ning seoses Nõukogude armee 55. aastapäevaga avaldan kiitust järgmistele ALMAVÜ aktivistidele:

1. Ilja KALALE, Bioloogia-Geograafiateaduskonna ALMAVÜ büroo esimehele;
2. Henno KAIDROLE, Ajaloo-Keeleteaduskonna ALMAVÜ büroo esimehele;
3. Riina OJAVERELE, Majandusteaduskonna ALMAVÜ büroo esimehele;
4. Ell AADUSOOLE, Matemaatikateaduskonna ALMAVÜ büroo esimehele;
5. Tiiu EHRLICHILE, Füüsika-Keemiateaduskonna keemiaosak. ALMAVÜ volinikule;
6. Saima PEIKRELE, Ajaloo-Keeleteaduskonna võõrkeelte osak. ALMAVÜ volinikule;
7. Johannes VÕRNOLE, ALMAVÜ laskesektsiooni esimehele.

REKTOR

ACTA DIURNA

EKP TRÜ komitee koosolekul 19. veebruaril oli kõne all töödistsipliin TRÜ-s, jälgiti EKP TRÜ komitee 22. nov. vastuvõetud otsuse täitmist. Vaadeldi juhtiva kaadri paigutamise ja reservi olukorda, näitlikku agitatsiooni TRÜ-s, kaadriküsimusi.

*

23. veebruaril kohtuti ELKNÜ TRÜ komitees külla tulnud ohvitseridega. Kapten V. Trofimov tutvustas sõjameeste elu-olu. Komitee poolt esines T. Kuldsepp. Elavas jutuajamises jõuti otsusele, et võimaluste piires püütakse kontakte süvendada.

Meie uus haldusprorektor

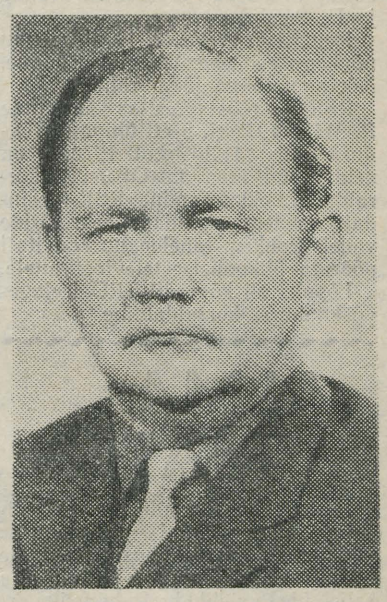

Käesolevast aastanumbrist alates töötab TRÜ haldusprorektori ametikohal ÜLO SAAG. Ta on sündinud 1929. aastal Rakvere rajoonis Emumäel. Ülikooliga on Ülo Saag tuttav juba alates 1947. aastast, mil ta asus õppima TRÜ Õigusteaduskonda. Selle lõpetamise järel 1952. aastal sai tema esimeseks töökohaks TRÜ õppeosakond. Algul täitis Ülo Saag õppeosakonna dispetšeri kohuseid, hiljem töötas menetluspraktika juhendajana ja õppeosakonna juhatajana. 1962. aastal suundus ta inspektorina tööle Tartu Rajooni Tootmisvalitsusse ning aastatel 1964—1972 töötas Nõgiaru sovhoosis direktorina. Abielus. 2 poega.

Kuidas lahkusite oma seniselt ametikohalt ja kas uus töökoht vastas Teie ettekujutusele?

«Ülikooli kasuks ei otsustanud ma mitte kohe, kui see ettepanek mulle tehti. Kaua kaalusin ja mõtlesin, palju oli uneta öid.

...Täissuuruses majand jäi maha. 9 aastat tagasi, kui sinna tööle asusin, oli sovhoosi pindala 1800 hektarit, tänavuseks oli see kasvanud 8400 hektarile. Maha jäid armsaks saanud töö ning lähedaseks muutunud inimesed. Kahju ikkagi kõigest lahkuda! Aga igaüks meist peab olema seal, kus teda kõige rohkem vajatakse. Nii ma langetasin otsuse. Pealegi ootasid mind ka siin, ülikoolis, ees vanad sõbrad ja tuttavad.

Ülevaade ülikooli kasvust oli mul olemas. Ka tulevasest tööst oli selge ettekujutus. Selles suhtes üllatusi ega pettumusi ei olnud.»

Kuidas on kümne ja poole aastaga muutunud ülikool ja üliõpilased?

«Muutunud on väga palju: tublisti on laienenud ülikooli materiaalne baas, rohkesti ehitatud. Kui mina siin õppisin, oli kõige võimsam Vana-Tiigi ühiselamu, toad olid läbikäidavad, mõnest käis läbi kuni 80 (!) inimest.

Ka ülikoolipere on kasvanud, seda eeskätt statsionaarsete üliõpilaste osas, kelle arv on 10 aastaga suurenenud 1000 võrra. Kahjuks on aga õppepind peaaegu samaks jäänud. Normaalsed õppetingimused tagame nähtavasti planeeritud ehitusprogrammi realiseerimisel.

Üliõpilastega on mul olnud väga meeldivaid kokkupuuteid, ehkki on ka halbu signaale (seda just korra suhtes ühiselamutes). Noored on muutunud oma ellusuhtumiselt ja mõttelaadilt. Eksimusi on palju! Ilmselt seisneb põhjus selles, et elatakse ära liiga kergelt. Omal ajal lõid tudengid kõikjal aktiivselt kaasa. Näiteks Pälsoni tänava uus ühiselamu on ehitatud suurelt osalt üliõpilaste kätega. Talvel õpiti amet selgeks ja juba suvel töötati müüriladujatena ja krohvijatena, kokku umbes 400 inimest.

Minuaegsed üliõpilased suhtusid varasse heatahtlikult. Nüüd aga, kui külastasin meie uusimat ühiselamut, võttis mind vastu klaasita uks (klaasruudust oli läbi kõndinud keegi hooletu üürnik!). Sellega uksega olevat niisugune õnnetus juba kolmas (!).

(järg lk. 4)

Kohtumiselt rektoriga

Niisugust ülelauakokkusaamist nagu eelmise nädala kolmapäeval komsomolikomitees pole nüüd tükk aega olnud. Kahjuks! Sest vestlusest paistis selgesti vastastikune huvi: küsimusi oli nii rektoril komsomoliaktiivile kui vastupidi. Parasjagu üle kahe tunni kestnud aval keskustelu selgitas neist ühe osa; teine jäägu ergutama edaspidistki sidemevahetust (ja miks ka mitte? — juba andis rektor lahke nõusoleku teaduskondade sekretäridega regulaarselt plaane pidama hakata).

Vestluse ofiitsiaalne ajend ja keskne sõlmitus oli rektori reis oktoobris Kanadasse. Sellest oleme seni õieti päris vähe kuulnud. Turismigrupi, kuhu kuulus ka prof. Arnold Koop, moodustasid leedulased, lätlased, eestlased; sõideti Kanada-Nõukogude esialgu veel noorukese sõprusühingu kutsel. Vastuvõtt — võõrustajate poolt soe ja südamlik; leedu emigrantidelt niisamasugune; meie sealsed suguvennad aga olid, identifitseerimaks punaseid propagandiste, vastu saatnud vaid mõned luurajad.

Mis puutub maasse, kuhu saabuti, siis Kanada peaministri Pierre Trudeau sõit NSV Liitu ja A. Kossõgini vastukülaskäik Kanadasse — need mitte liiga ammused sündmused — on selle foone lähendanud. Mälu värskendamiseks tuletagem aga vestlusestki meelde, et Kanada avastas 1497. a. John Cabot; et esialgu kinnitasid seal kanda prantslased, siis seitsmeaastase sõja ja Pariisi kokkuleppe järel (1663) inglased, ja et nende kahe rahvuse vahel on hõõrumine kestnud seniajani (prantslasi on 33%, inglasi 44% rahvastikust). Maa jaguneb 10 provintsiks, mil on küllalt suur poliitiline iseseisvus. Riik on küll kõrgelt arenenud, kuid valdavalt USA kapitali mõju all. Haridussüsteemi üldhariduslik aste on üles ehitatud Inglismaa, ülikooliaste USA eeskujul. Maad kollitab tööpuudus, eriti palju on töötatöölisi noorte haritlaste hulgas. Teravad on vahekorrad USA-ga, kriitiline vähemusrahvuste seisund ühiskonnas (näiteks kasvõi indiaanlane, kelle kultuur on jätnud küll rikkaliku impressiooni Kanada koloriiti, kuid keda ennast ei kohta kusagil). Linnadest on Montreal ja Toronto panoraamis ühetaoliselt madalad, samas aga üllatavad individuaalse mitmekesisusega. Kauneim kõigist, ja rektori arvates üldse kõigist tema nähtud linnadest, on Vancouver — looduse ja arhitektuuri sobimuse industrialiseerimata paradiis.

Inimeste ja sealhulgas noorte inimeste elust sai parima ettekujutuse sõprusühingu korraldatud koosviibimistelt ning emigrantidega kohtumistelt. Ametlikud külaskäigud ülikoolidesse piirduvad nagu USA-s ja muudes lääneriikides sellega, et üks või teine üliõpilasjuht tutvustab paari lausega ülikooli põhijooni ning seejärel jagatakse laiali asjaomased prospektid, kus kõik täpselt kirjas. Vestlusselaskumisi üliõpilastega püütakse vältida — aega vähe, programm kokkusurutud jne. Seevastu mitmel koosviibimisel emigrantidega võis ühes toas tabada noorsooliikumise kõiki põhihoovusi, kohata noori kolmelt juhtplatvormilt: liberaale, kel arukas jutt ja kellega meeldiv mõtteid vahetada; kõhklejaid, kes reserveeritud ja kergesti vaenulikule propagandale alluvad, ning lõpuks avalikke reaktsionääre fašistideni välja. Heaks mälestuseks jäi õhtu restoranis, kuhu oli lõbutsema tulnud oma 2000—3000 noort; kus lauldi, tantsiti, pruugiti õlut ja kust lahkuti rõõmsatena ja ...kainetena.

Kohtumisest rektor prof. Arnold Koobiga võtsid osa EKP TRÜ komitee sekretär Jaan Reimand, ELKNÜ TRÜ komitee büroo liikmed, teaduskondade komsomolisekretärid. Jüri Laane foto.

Niisugusest meelelahutusest võib eeskuju võtta.

Noorte teadlikkus maailma asjadest on eri gruppides erinev. On neid, kes erudeeritud, kes meelsasti sooviksid kontakte meie ülikooliga. Marksismi tuntakse siiski fragmentaarselt ja sellele aitab tublisti kaasa keskkondki: raamatukauplused pakuvad meelega vaid Marxi «Kapitali» — olge lahked ja hakake õppima marksismi! Siit tuleb arvamus, et marksism on igav ja eelistatakse kergemini loetavaid, põnevaid ja enamasti ka pinnapealsemaid autoreid. Kui jutt kaldub maailmavaatelistele põhiküsimustele, ilmneb kokkuvõttes pettumus, tüdimus, väsimus streikidest, võimetus suure vastase ees, mille nimi on *establishment*. Just seal, Läänes, ja palju enam kui mis tahes huvitavas ühiskonnateaduste seminaris, ütles rektor, tunnetaks meie üliõpilane marksistliku maailmavaate tõelist väärtust. Seda võib uskuda, ja ikkagi ainult uskuda!

Eesti emigrantlik press ei säästnud energiat, et saabunuid kõikvõimalikul viisil mustata ja koloonia liikmeid nendega kohtumise eest hoiatada. Torontos (see on eesti emigrantide keskus, eestlasi elab seal üle 10 000) kuulutati Nõukogude delegatsiooniga kohtumisest osavõtnud hiljem kolooniast väljaheidetuiks. Eriti sõgedad on oma suhtumises muidugi just need inimesed, kes Eestit pärast sõda külastanud pole.

Iga sõit saab kord läbi — kel katkeb enneaegselt, kel jõuab sadamasse, millest enam merele ei minda: Ottawas jäädi õnnekombel maha lennukist, mis teel purunes; koju jõudnud, ootas rektorit kurb teade: ema kriitilises seisukorras haiglas.

Kohtumine komsomolikomitees aga jätkus. Kõneldi ideoloogilise vastutuse küsimusest. Kus on piir liberaalse sallivuse ja maailmavaatelise sotsialismivaenulikkuse vahel? Kas ei aitaks seda selgitada informatsiooni avaram liikumine, probleemide toomine avalikkuse ette? Kas ei jää meie ühiskonnateadustealane ettevalmistus mööda madal-kõrge-madalat huviskaalat — partei ajalugu, filosoofia distsipliinid, teaduslik kommunism — pealispindseks? Mis on parem: kas omavalitsus ilma valitsuseta või valitsus ilma omavalitsuseta? Küllap vist ikka omavalitsus ühes valitsusega. Kas loenguid peetakse ikka alati ülikoolitasemel? Või tehakse seda kui kõrvaltööd, et aga kiiremini teadlase kraadi ja aupaisteni jõuda? Kuidas toimida suurüritustega? Kust on tulnud joon, et igasse ülevasse ettevõtmisesse, kui tegemist on kogu tudengkonnaga, sigineb juba nagu vältimatult hea annus väärikusepuudust ja labasust? Kui teha lõbus pidu hoopis nüüd, kevadel, kus soojem ja ilmavalgustki enam?

Lõpuks rõõmustagem: ehitustööd käivad ülikoolis täie hooga, uus ühiselamu saab peagi sarikad püsti, kerkib ülikooli lagi, nihkuvad avaramaks seinad, ja mis selle taga ka ei oleks (ehk ülemäära paljugi subjektiivset majandusdiplomaatiat objektiivse arengu igas järgus?), paistab küll, et liigume kindlalt edasi.

J. TALVET

ELKNÜ TRÜ komitees

Büroo 14. veebr. 1973. a.

NLKP liikmekandidaadiks astumiseks anti soovitus Kalle Liivile (Õigustead. III k.).

Büroo kinnitas EÜE-73 sekretäri, regioonide juhtkonna TRÜ-st ja EÖM-i ettevalmistava staabi (koosseisus P. Varul, M. Kool, M. Kuuda ja Ü. Schön).

Kuulati ära Tiigi t. 14 ühiselamu nõukogu esimehe A. Raigi aruanne. Nõukogu tööga jäädi rahule.

RSR-i tööst esitas aruande R. Mälk. 1972. a. peeti ühingu «Teadus» liinis 141 loengut, 1973. a. on neid olnud juba 32. Otsustati korraldada kokkusaamine RSR-i esindaja ja teaduskondade sekretäride vahel. Rohkem tähelepanu soovitati pöörata ülikoolisisestele loengutele.

Lõpuks oli kõne all TRÜ isetegevuskonkursi korraldamine.

ELMAR KARU 70

5. märtsil 1973. a. saab 70-aastaseks üks TRÜ Arstiteaduskonna staažikamaid õppejõude, psühhiaatria kateedri juhataja, professor, meditsiinidoktor Elmar Karu.

Üliõpilasena määrati ta 1931. aasta 1. novembril Tartu Ülikooli Vaimu- ja Närvihaiguste Kliiniku noorema assistendi kohusetäitjaks. Lõpetanud *cum laude* 1932. aastal TRÜ Arstiteaduskonna, töötas ta samas noorema assistendina ja 1934. aasta 1. oktoobrist kuni 1936. aasta 1. aprillini kohtuliku arstiteaduse instituudi noorema assistendina. Järgneval kahel aastal töötas ta praktilise kohtuarstina ja käis ka Rootsis Lundi ülikoolis uut metoodikat omandamas.

Alates 1938. aasta 1. juulist on ta pidevalt olnud TRÜ teenistuses psühhiaatria kateedri koosseisus. Assistent — vanemassistent — dotsent — ja alates 1944. aasta 27. augustist psühhiaatria kateedri juhataja — selline on olnud juubilari ametiredel.

2. novembril 1939. aastal kaitses E. Karu doktoriväitekirja teemal «Widmarki alkoholi määramise mikromeetri rakendamise alustest Eestis ja kroonilise alkoholismi diagnoosimise võimalusest selle abil». Seega täitis ta suhteliselt lühikese ajaga nõudmised, mis on vajalikud doktorikraadi ja professori kutse taotlemiseks ning jätkas edaspidi tööd täie energiaga pedagoogina, teadlasena ning arstina.

Peaaegu kõik tema sõjajärgsete aastate ettevõtmised on tähistatavad sõnadega «organiseeris», «reorganiseeris», s. t. alustas tühjast või pooltühjast kohast. Aastatel 1944—1949 täitis ta Arstiteaduskonna prodekaani ja 1949—1950 dekaani ülesandeid, mis tähendas suuri ümberkorraldusi mitte ainult psühhiaatriaalases, vaid kogu Arstiteaduskonna õppetöös. Ülikooli Õpetatud Nõukogu, Arstiteaduskonna nõukogu ja Arstiteaduskonna kehakultuurinõukogu liikmena, Arstiteaduskonna konkursikomisjoni esimehena on ta viimase ajani andnud oma osa õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmisse. Tema juhendamisel on valminud 8 kandidaadiväitekirja ja mitmeid kõrge tunnustuse saanud üliõpilaste auhinnatöid. Ta on olnud oponendiks 40 dissertatsioonile.

Professor E. Karu on üleliiduliselt tunnustatud teadlane alkoholismi uurimisel. Tema 100 teaduslikust tööst on suur osa pühendatud alkoholi akuutse ja kroonilise toime uurimisele, kroonilise alkoholismi diagnostika ja ravi küsimustele. Oluline koht tema töödes on oligofreenia ja skisofreenia patofüsioloogial, mitmete ravimeetodite, sealhulgas depressioonide ravi toime mehhanismil, aga samuti psühhiaatria organisatsioonilistel küsimustel.

1951. aastal organiseeriti E. Karu kaasabil kõrgema närvitalitluse uurimise laboratoorium.

1945. aastal 1. jaanuarist kuni 1965. aasta 1. aprillini oli E. Karu Vabariikliku Tartu Kliinilise Psühhoneuroloogiahaigla peaarst ja ENSV peapsühhiaater. Meenutagem siinkohal, et sõjajärgses Eestis oli vaid 7 psühhiaatrit. Kõik tähtsamad sündmused vabariigi psühhiaatriavõrgu väljaarendamisel on suuremal või vähemal määral seotud E. Karu nimega.

Palju aastaid on E. Karu olnud erialaseltside juhatuse ja erialaajakirjade toimetusnõukogu liige, Suure Meditsiinilise Entsüklopeedia psühhiaatriaosakonna kaastoimetaja ja ENE kaastööline.

Sõjajärgsetel aastatel TRÜ Arstiteaduskonna lõpetanud arstide jaoks on professor E. Karu lugupeetud, rahulik, heatahtlik ja abivalmis õppejõud. Tema loengud on olnud alati kaasaegselt kõrgetasemelised, illustreeritud rohkete ilmekate näidetega kliinikust. Soovime lugupeetud professor Elmar Karule tugevat tervist, jätkuvat energiat, õnne ja edu edaspidises töös!

Rohkearvulised
õpilased ja kolleegid

ALMA MATER

Soome üliõpilaste elust

Igal Soome ülikoolil on oma üliõpilasühing. Tänini on ühingusse kuulumine olnud kohustuslik igale üliõpilasele. Viimasel ajal on aga selle üle vaieldud. Rahvuslik organisatsioon, Soome Üliõpilaste Liit (SYL) koosneb 27 liikmesühingust. Liikmesühingute funktsioonid on sarnased SYL-i omadega. Liikmesühingute tegevus piirdub vaid ühe ülikooliga, SYL tegutseb rahvuslikul tasapinnal.

Üliõpilasühingute peamisteks ülesanneteks on praegu oma liikmete sotsiaalsete ja majanduslike huvide rahuldamine ning demokraatia eest peetava võitluse koordineerimine. Oma struktuurilt on liikmesühingud üksteisele sarnased. Iga ühingu eesotsas on 30—60 üliõpilasest koosnev nõukogu, kes valitakse üldistel valimistel. Nõukogud määravad täidesaatvad komiteed, seda siis kas parlamentaarselt või teatud ajaks. Komitee koosneb 10—20 liikmest, sõltuvalt üliõpilasühingu suurusest. Need 2 organit määravad ka kõik teised komiteed ja ametid.

Üldised valimised baseeruvad «parteide» proportsionaalsel esindusel. Viimasel ajal on need valimised omandanud rohkem poliitilise iseloomu, kuna mõned üliõpilaste «parteid» esindavad ka teatud poliitilisi parteisid.

Piirkonnaühingud.

Need kujutavad endast üht vanemat ja mitmekülgsemat üliõpilasorganisatsiooni vormi. Sellega kaasneb aga sageli kindlate eesmärkide puudumine, mis on toonud kaasa ka piirkonnaühingute langusi. Nende põhifunktsioonideks on olnud meelelahutuse organiseerimine, täiendav kasvatustöö ja olmeteenused. Kuivõrd need funktsioonid suures osas kattuvad SYL-i omadega, siis on tõenäoline, et piirkonnaühingud kas reorganiseeritakse või nad kaovad täielikult.

Teised üliõpilasorganisatsioonid.

Igas ülikoolilinnas on veel rida teisi üliõpilasorganisatsioone. Ühe rühma moodustavad nn. «arvamuste ühingud», kuhu kuuluvad «saja liikme komiteed», ÜRO üliõpilasassotsiatsioonid, propagandaga tegelevad organisatsioonid jne. Teise gruppi kuuluvad poliitilised üliõpilasorganisatsioonid, kes tavaliselt alluvad mingile poliitilisele parteile. Viimasel ajal on kasvanud poliitiliste organisatsioonide ja teiste poliitiliste orientatsioonidega üliõpilasgruppide mõju nii oma ühingutele kui ka kogu rahvuslikule üliõpilaselule.

Kaasaja Soome üliõpilaselu iseloomustab üldse poliitilise aktiivsuse tõus.

Keskmise üliõpilase küsimus.

Üheks üliõpilasühingute põhiprobleemiks on jäänud täidesaatvate organite ja realiikmete vaheline distants. Siinkohal tsiteeritagu ühe õppejõu arvamust keskmise üliõpilase kohta:

«Enamik aega kulub sellisel üliõpilasel ei millelegi muule kui õpingutele. Keskmine üliõpilane ei oska oma aega tõhusalt kasutada. Võrreldes ajakuluga on tema tulemused tühised. Seejuures on imelik, et keskmine tudeng jääb igasuguses tegevuses passiivseks. Ainult sellist laadi meelelahutused nagu kino ja teater leiavad nende poolt külastamist. Sageli kuulub keskmise üliõpilase harrastuste hulka vaid suhtlemine vastassooga tantsuõhtutel ja alkoholi tarvitamine.

Kuigi Soomes on külluses igasuguseid ühinguid, ei tõmba ükski neist kaasa keskmist üliõpilast. SYL-i üldistel valimistel hääletab selline tudeng kas siis piirkonnaühingute või teaduskonnaorganisatsiooni poolt. Märkimisväärne osa üliõpilastest ei osale üldse valimistel ega ole seega ka huvitatud oma tingimuste parandamisest. See on ka arusaadav, sest teatud hulk üliõpilasi ei jõua kunagi ülikooli lõpetamiseni. Kõik ühingud on vaid aktiivse vähemuse privileegiks.»

Üliõpilaste kultuuritegevus.

Suur osa üliõpilasühingute tegevusest kuulub kultuuri valdkonda: teatrite, orkestrite, kooride esinemiste korraldamine, üliõpilasajakirjanduse juhtimine, avalike vaidluste organiseerimine ning üldse kogu kultuuripoliitika. Viimasel aastakümnel on Soome kultuurielus toimunud rida märkimisväärseid muudatusi. Tunduvalt on laienenud kultuuri mõiste, mis ka ise on ühtlasi muutunud uurimise ja süstemaatilise planeerimise objektiks.

1969. a. avati Helsingi ülikooli üliõpilasühingu juures kultuurikeskus, millele kuulub praegu juhtiv osa üliõpilaskultuuri arendamises kogu Soomes. Keskus koordineerib paljusid üritusi. Traditsiooniliste tegevussuundade kõrval arendatakse ka joomiskultuuri.

Turu üliõpilaste ühiselamu.

Üliõpilasteatrid.

Peaaegu igal üliõpilasühingul on oma teater. Mitmed neist on leidnud tunnustust kogu Soomes, mõned isegi rahvusvahelises ulatuses. Teater on alati olnud üliõpilaskultuuri üheks domineerivamaks vormiks. Tunnustuse on saavutanud eelkõige eksperimenteerivad grupid. Eriti võiks esile tõsta Helsingi ja Jyväskylä ülikoolide teatreid. Viimasel ajal on tähelepanu köitnud etendused tänavail, turgudel ja tehastes. Erilist vastukaja on leidnud sotsiaalseid probleeme käsitlevad näidendid. Tähtsale kohale on tõusnud Soome kultuurielus ka mitmed üliõpilaste muusikaseltsid.

Üliõpilasajakirjandus.

Soomes ilmub terve rida üliõpilasajalehti ja ajakirju. Vanimateks on piirkonnaühingute ajakirjad, mis ilmuvad mõni kord aastas ja on oma põhiolemuselt kultuuriajakirjad. Teise rühma moodustavad teaduskondade ajakirjad, mille sagedus küünib samuti mõnele korrale aastas. Mõneti on need ajakirjad «professionaalsed», sest nad käsitlevad enamasti üht, antud teaduskonnaga seotud probleemide ringi.

Kolmanda ja tähtsama rühma moodustavad üliõpilasühingute ajalehed. Nende trükiarv võrdub tavaliselt selle ülikooli üliõpilaste arvuga, kus nad ilmuvad. Erandiks on «Helsingi Üliõpilaste Ajaleht», mille trükiarv on 50 000 ja mida levitatakse üle kogu maa. Üliõpilaslehtede põhisuundadeks on rahvusliku poliitika arvustamine, ülikoolide tegevuse ja korraldatud ürituste arutamine, sotsiaalse ning kultuurialase informatsiooni andmine, üliõpilasühingute siseprobleemide kajastamine.

(Informatsioonibülletäänist «Finland and its Students»)

Noore üliõpilase vaimne tervis

Meie ajaleht jätkab Üliõpilaste Kompleksse Teadusliku Uurimistöö Büroo uurimistulemuste tutvustamist. Vaimse tervise töörühma teaduslik juhendaja prof. J. Saarma annab alljärgnevas ülevaate möödunud õppeaastal toimunud esimese kursuse üliõpilaste anketeerimisel saadud andmetest.

Tervis ei ole mitte üksnes haiguse puudumine, vaid inimese kehaline, vaimne ja sotsiaalne heaoluseisund.

Viimase kümne aasta jooksul on psühhiaatrid täheldanud üliõpilaste vaimse tervise häirete sagenemist. Ilmneb, et real juhtudel võib nende algeid leida juba keskkooli või veelgi varasematel perioodidel. Kerkib probleem, milline on meie noorte tervislik seisund ülikooli astumisel ja mis juhtub nendega stuudiumi jooksul. Selle probleemi lülitas oma tööplaani TRÜ Üliõpilaste Kompleksse Teadusliku Uurimistöö Büroo kõrgema kooli pedagoogika töögrupp.

Esimese sammuna korraldati 1971. a. lõpul orienteeruva ülevaate saamiseks TRÜ kõikide teaduskondade esimestel kursustel ankeetküsitlus. Aeg valiti selline, et noor üliõpilane oleks juba koduneda suutnud uue elu- ja tööstiiliga ning võiks anda kogemusele tuginevaid vastuseid. Küsitlusega hõivati juhuslikult valitud õpperühmades kokku 170 üliõpilast (73 noormeest, 97 neidu).

Kogutud materjali esialgsel analüüsil ilmnes rida asjaolusid, mis tohiksid huvi pakkuda ülikooli avalikkusele.

Selgus, et äsja ülikooli astunud noorte hulgas on küllalt arvukalt neid, kelle tervisega ei ole lood kaugeltki korras. Tervelt 37% küsitlejuist (võrdselt neide ja noormehi) ei ole üldiselt oma tervisega rahul, 12%-le on aga nende halb tervis koguni alatiseks murepõhjuseks (neidudest rohkem kui noormeestest). Sagedasi peavalusid kurdab 16%, ülierutuvust 44%, tähelepanu kontsentratsioonivõime puudulikkust 45%, kiiret väsimust pingelise vaimse töö puhul 49% (neidudest koguni 56%). Ja võrdselt neidudest ja noormeestest 31% (NB!) tunnistavad, et nad tunnevad muret oma psüühilise tervise pärast.

Need on küllaltki mõtlemapanevad arvud. Milles on siis põhjused nii arvukateks hälveteks psüühilises töövõimes ja enesetundes? Mõningaid vihjeid leidub sama ankeediga kogutud materjalides.

Oma osa on isiksuse joontel, sünnipärastel iseärasustel või varajases nooruses toiminud kahjustuste järelmõjudes. Nii kurdab 45% küsitlejuist halba kohanemisvõimet uues situatsioonis, 48% tunnistab, et nad kaotavad psüühilise tasakaalu ebameeldivuste korral, 44% möönab, et nad on sageli kurvad tühistegi asjaolude tõttu jne. Seega on küllaltki suurel osal meie noortest üliõpilastest närvisüsteemi taluvusvõime üsna tagasihoidliku tasemega. See aga on pinnaseks, millele toimivate faktorite mõju on arusaadavalt sügavam ja kestvam.

Probleeme on sugenenud ka seoses ülikooli astumisega. Nii kinnitab 31% küsitlejuist, et nad kujutasid õppimist ülikoolis ette «hoopis teistmoodi», tervelt 16% (22% noormeestest, 12% neidudest) tunnistab aga, et võimaluse korral nad vähetaksid eriala. On ilmne, et vaatamata kõigi informatsioonikanalite kasutamisele ei jõua ammendav ülevaade kõrgemast koolist üldiselt ja üksikutest erialadest eraldi siiski mitte iga noore teadvusse õigeaegselt, s. t. enne valiku tegemist. Loomulikult on siin läte edasisteks tõsisteks intrapsüühilisteks konfliktideks.

Üsnagi tõsine on olukord eluja töörežiimiga. Ainult 14% noortest üliõpilastest peab ise oma režiimi korrapäraseks. 50% arvab, et nad peaksid magama rohkem (noorte unedefitsiit on äärmiselt tõsiseks probleemiks kaasajal üldse), 48% ei ole ise rahul oma toitumusega. Kahjuks jääb siin vajaka tõsisest suhtumisest korrapärase elu- ja töölaadi tähtsusse: 63% neidudest ja 45% noormeestest arvab, et range režiim on vajalik üksnes vanadele ja haigetele.

Kuigi mitte väga arvukal, kuid siiski representatiivsel kontingendil selgunud pilt tõstatab üpris tõsiseid ja mitmetahulisi probleeme. Kas on tegemist ülikooli astunud noorte mingi spetsiaalse isepäraga, või iseloomustab saadud portree kogu meie kaasaegse nooruse tervist? Muide — Tallinna Konservatooriumi I kursusel ilmnes ülikooliga hämmastavalt sarnane pilt. Mis saab üliõpilase vaimsest tervisest edasi stuudiumi jooksul? Kuivõrd on juba ülikooli astumisel avalduvad hälbed vaimses enesetundes ja taluvuses aluseks raskustele õppeedukuses, väljalangemistele ning raskematele psüühilistele häiretele? Ja kerkib loomulikult probleem: mida teha üliõpilase tervise säästmiseks ja tugevdamiseks?

Need on kõik probleemid, mille ees me ei saa ega tohi sulgeda silmi. Nad huvitavad eluliselt mitte üksnes kõrgemat kooli, vaid kogu meie ühiskonda. Probleemid ootavad lahendamist.

JÜRI SAARMA

Sigrid Preem

* * *

Helbeid õrnu langeb alla
musta maad ei katta suuda
musta mõtet nad ei muuda
nende ilu seisab hetkes
nende elu püsib hetke

Mure-kore mullakamar
oma kaissu haarab helbed
oma põue peidab ilu
püüab helisevad elud
mullakarvamõtteid toidab

* * *

mul on vaja sind
et näha pungades elu
mõista metsade salakeeli
ümiseda lindude viise
mõelda end samblasülle
siniseks lilleks

olla sinilill
nõnda sinine nagu on taevas
ja meri ja sinu silmad
sündida kevadega
ehtida end ainult kevadel
igaühele kes mind vaid vaatab
vastu naeratada
usud sa mind

Kristjan Holm

Soovitus

Võta ennast ümmarguseks
ja veere üle kiviaedade
mis end madalaks karjusid
ja veere üle kadakaste
mustsõstramarjaste põldude
ja veere rookatustelt alla
kaelkookudeks kaevude vinnal
ja veere end kobruleheks
katekismuse vahel on lahti
«SULATAGE
PILVED, SADAGE TA ALLA!»
HÜÜDIS MAAILM,
ISE ÖÖ TA, HAUD MIS VALLA.
ON PÕLATUD,
KES VALITSEB, SURM,
PATUD;
KINNI, KINNI ON SEE VÄRAV,
ON LUKUSTATUD TEE, MIS
SÄRAV.
Võta ennast ümmarguseks
ja veere üle rannalageda liiva
kus teokarpides turakat taotakse
ja veere üle magamata lainete
naerukajaka karjatust kuuldes
ja veere end pohlaks
paakspuuks paksmagude maale
et ei iial enam veereda
puht veeremise pärast.

S. Rein

*

yhe randme lohutav teravus
tuleb jälle varju mu pihku
nagu kylmetav linnupoeg
tunnen, tuksleb selles yks veen
voolates sydame poole

*

juuni tuleb teisiti:
suve algust on aimata
üriste sinises tules
käte puhkemises tundlikeks
sõrmedeks

*

ma kylmetan ikka; läätspuu õitseb
moonid tõusevad tuhast
laialehise metsa vari jääb hiljaks

*

õlgade harvad puuted — kaks
puutyve tolmuses linnas
läheb päevi ja aastaid, koor kulub
läbi ja langeb
puusyyd kasvavad risti

*

yhe kämbla raagumine, lehelang
sellega koos linnupesa kukkumine
yhe võõra võimetus
taibata kauget grammatikat
keelt, milles kõlab duaal

Lapinite näitust vaadates

Mood ja arengust tulenev uue ihalus tõid meile 60. aastate lõpul popkunsti. Algul oli asi võõras ja uudne, nii et kasutusele läksid isegi koomiksite pildid ja coca-cola pudelite kujutised, meile täiesti ebaorgaanilised nähtused. Kuid tulid ka uued värvikombinatsioonid, uued rütmid, uut moodi asjade nägemine ja mis kõik veel. Muutus riietus, lavakujundus, isegi ajakirjade šrift sai uue kuju. Julgeksin öelda, et uued suunad levisid üpris laiuti (vähemalt noorte hulgas), kuid pinnapealselt. Sügavamini jäid asjaga tegelema üksikud, nagu näiteks Leonhard Lapin. Ta oli algusest peale iseseisvam, kui kaugele ta aga nüüd on jõudnud (hobi korras), seda laseb paista praegune kohvikunäitus.

Vaatajale ei peaks asi päris tundmatu olema, sest millegi niisugusega on kasvõi ajakiri «Noorus» meid harjutada püüdnud.

Nagu ikka kaasaja kunsti puhul, mis oma ebakommunikatiivsuse antifunktsionaalsusega suure tõlgendusvabaduse jätab, võib nähtut võtta kas show'na või näha siin suurt sisemist mõtet, kus iga asi iseendast on sümbol, mis omakorda sümboolsetes suhetes jne. Autori poolt on vabadus ja suunavad pealkirjad.

Oma laadilt on L. Lapin jõuline ja lakooniline. Must-valged siluetid on tema ammune monopol. Väljapandust paistab, et ikka lihtsamaks ja konkreetsusetumaks on nad läinud, tugevnenud aga on absurdimoment ja artistlikkus. Õun ja verd tilkuvad käsivarred, augud pääs (päris huvitav muster iseendast) — ei midagi erilist oma tähendusrikkuselt ja siiski põnevad taolises kontekstis. Mulle meeldis enam Naeru-nimeline töö, kus pinnad osavasti grimassiks kombineeritud ja maitsekalt kolореeritud. Natuke teisest vallast on disainerlik-arhitektoonilised kompositsioonid «Kuubi vabanemine», «Kevade saabumine» ja «Ahistamine». Siin on mänginud arhitekt (mis ka ta pärisamet), kokku sobitades langevaid ja püstjaid pindu, sekka suuri värvilisi kerakujusid, saavutades tuntava dekoratiivsuse ning mõningase assotsiatiivsuse.

Sirje Lapini töödes on tunda tugevat joonistajat. Taolisi kompositsioone arhitektuuridetailidega on meil küll ennegi ette tulnud (Mare Vint näiteks), kuid Sirje Lapin on sisse toonud ülirafineeritud mööndunud sajandi joonistuslaadis inimfiguurid, luues kõigest sellest elutusest omaette terviku, mis minu meelest on midagi uut meie senistes neoromantistlikes katsetustes. Kas pole kummaline, et oli vaja uue kunsti peaaegu sajandivanust purustustööd, et vanadele väärtustele uue pilguga saaks vaadata. Sirje Lapinit võib muidugi maneerlikkuses süüdistada, kuid absoluudini viiduna annab see uue kvaliteedi.

Peale küpsete tagajärgede (mida antud näitusel ka on) on väärtuseks veel kujunemisprotsess, areng kui niisugune. Antud kohvikunäitus on üks paremaid sel aastal toimunuist ka seepärast, et ta kajastab üht külge otsingutest. Kunstisalongis seda kunsti vaevalt ostetaks, täna on ta selleks liiga uus ja pinnatu. Võib-olla Lapinid enam edasi ei arene, jäädes peatuma sellele laadile, kuid nendega on seotud üks kindel osakene viimaste aastate otsingutes.

E. KOMISSAROV

NB! Loomisel uus uurimisgrupp

Ülikooli orientalistikakabinet on saavutanud oma aastatepikkuse tegutsemisega nii ida keelte õpetamise kui ka ida kultuuride mitmesuguste küsimuste uurimise valdkonnas laialdase tunnustuse.

Lisaks senistele uurimisgruppidele on nüüd kavas komplekteerida veel üks probleemirühm. Meie vabariigis tehtav teaduslik uurimistöö fenno-ugristika alal, eriti Tartu teadlaste osa selles teeneka prof. P. Ariste juhtimisel on kogu maailmas kõrgelt hinnatud. Kahjuks pole meil veel spetsialisti soome-ugri keelte ja teiste keelkondade sidemete osas.

Paljud lingvistid, sealhulgas prof. Burrow Oxfordi ülikoolist, prof. Emaneau Kalifornia ülikoolist, J. Andropov NSVL TA Orientalistika Instituudist jt. pooldavad teooriat, mille järgi soome-ugri keeled on ürgselt seotud India draviidi keeltega. Probleem on tõsine ja vajab sügavat uurimist, mitte kergekäelist kõrvaleheitmist. See ongi loodava uurimisgrupi edasiseks ülesandeks.

Uusimate seisukohtade järgi loetakse draviide India algasukateks, kelle poolt on loodud maailma üks vanim, Induse orus eksisteerinud Mohendžo-Daro ehk Harappa tsivilisatsioon.

Möödunud aasta detsembris külastas Tartu Riiklikku Ülikooli ülemaailmselt tuntud Leningradi arheoloog, NSVL TA Dešifreerimiskomitee esimees prof. J. Knorozov, kes pidas seeria loenguid Vana-Ameerika ja Induse tsivilisatsioonist. Olgu mainitud, et prof. J. Knorozov on dešifreerinud Kesk-Ameerika maiade ülikeerulise hireoglüüfkirja ja on teinud suuri edusamme seni palju vaieldud Induse kultuuri kirjasüsteemi lahendamisel. Kohtumisel orientalistikakabineti inimestega vaatles ta sügavalt soome-ugri ja draviidi keelte seose probleemi ning avaldas tõsist lootust, et ka meil nimetatud küsimustega tegelema hakatakse, lubades ühtlasi oma edasist kaasabi grupi juhendamisel.

Rühm alustab süstemaatilisi õpinguid vajalike keelte omandamiseks, samas toimuvad ka vastavad ajaloo- ja etnograafia-alased loengud. Suvel on prof. J. Knorozov nõus Leningradis lugema erikursust.

Ootame kõiki asjahuvilisi, esmajoones ajaloolasi ja eesti filolooge, kuid ka teisi lähemal ajal orientalistikakabinetti v.-õp. L. Mälli juurde. Teatada võib ka ajalooringi esimehele A. Ibrusele või orientalistikasektsiooni juhatajale T. Kulmarile.

Soovin head tahet ja julget pealehakkamist.

T. KULMAR,
Ajaloo-Keeleteaduskonna
ÜTÜ nõukogu esimees

JUAN JOSE ARRÉOLA

Mehhiko kirjaniku Juan José Arreola (s. 1918) miniatuurid esindavad ladina-ameerika lühiproosa tipmist taset. Autor on autodidakt, pidanud mitmesuguseid ameteid, praegu dotsent Mexico ülikoolis. Tema universaalne, humoristlik, tihtigi antiigist innustuv looming mahutab ühe romaani, näidendeid, aga eeskätt just arvukalt ultralapidaarseid pisivorme — maksiime, sententse, marginaale, jutustusi. Tähelepanu keskendub keelele: niisiis lugedes tuleks tähele panna süntaktilist kompositsiooni, lauserõhkude paigutust, sõnakasutust — vormielemente, mis eesti keeles vahest sugugi veel kõiki võimalusi ammendanud pole. «Bestiaarium» (ld. k. *bestiarium* — loomi kirjeldav ja allegoriliselt seletav kirjanduslik teos keskajal) on Arreolal omaette tsükkel, sisaldades üheksa jutukest, millest siin on koht leitud viiele.

PROLOOG

Armasta lidus ligimest ja sõtkutud saapaid. Armasta ligimest, haisvat, räpast ja roojavõitut.

Tervita kogu südamest vorstijõletist, kes inimkonna nimel ulatab sulle oma želatiinvolikirja, koolnud kala käe, sellal kui ta koerapilk seirab su silmi.

Armasta seastunud ja kanastunud ligimest, kes rõõmsalt traavib mööda loomavalduste rasvaseid paradiise.

Kord juba püünises, on ninasarvik kurvameelne roostes loom. Tema rohkelapiline keha on kindlustatud eelajaloo kuristikes geoloogiliste kihtide surve all vormunud nahksete paikadega. Ent hommiku teatud hetkel ninasarvik üllatab meid: nagu vesi, mis väljub kaljusest praost, purskub tema õhukestest kuivadest hirnatustest rajuse võimuka elu suur organum, paisates orhidee, viskoda ja hellebardi variatsioonidega ühte looma pea sarvilised motiivid.

Ning armasta ligimest, kes äkki su kõrvale ilmub ja oma lehmapidžaamas lõputult mäluma hakkab koduse rutiini nätskeid pille.

NINASARVIK

Suur ninasarvik seisatab. Tõstab pea. Taganeb veidi. Vaatab ringi ja tulistab oma suurtükist. Ta ründab nagu ramm lühinägeliku raevunud soomushärja ainsa sarvega, positivistist filosoofi totaalse plahvatusega. Kordagi ei taba ta märki, aga ikka jääb ta oma jõuga rahule. Avab süs oma gaasiklapid ja pahistab kõikjale auru.

(Koormatud ülemäärase relvastusega, anduvad ninasarvikud metsalagendikul veetlusest ja kunstist vabale turniirile, kus ainus arvessetulev omadus on keskaegne kollisioonivõime).

Avaldagem süs austust segasele kalgistunud lojusele, kuivõrd temast on alguse saanud kaunis legend. Kuigi see võimatuna näib, on too jädemeline atleet vaimuisaks luulelisele olendile, kes Daami vaipadel arendab rüütelliku galantse ükssarviku teemat.

Võidetuna taibuka neitsi poolt, meelas ninasarvik muundub, hülgab oma energia ja gasellistub, hirvestub ja põlvitab maha. Ning tema meheliku rünnaku nüri sarv muutub neiu ees õhuliseks nukraks elevandiluust lauluks.

KÄRNKONN

Aeg-ajalt ta hüppab, vaid selleks, et kinnitust leida oma staatilisele tüvele. Hüppes on midagi kloppimisest: vaadates seda hoolega, on kilpkonn üleni süda.

Rõhutuna jäise loigu massi, sukeldub kärnkonn talvesse nagu kaeblev nukk. Ta ärkab kevadel, teadlik sellest, et temas ei ole toimunud vähimatki muutust. Oma sügavas kuivumises on ta rohkem kui kunagi kärnkonn. Vaikuses ootab ta esimesi vihmu.

Ühel heal päeval ilmub ta hellale maale, raske niiskusest, tulvil tasuahneid elumahlu, nagu mullale heidetud süda. Tema sfinkslikus suhtumises on salajane ettepanek vahetuseks, ja kärnkonna inetuses avaldub meile peegli ahistav omadus.

BESTIAARIUM

MUTID

Pärast pikaajalisi katsetusi tulid põlluharijad järeldusele, et ainus efektiivne relv muti vastu on auk. Vaenlast tuleb lüüa tema oma relvaga.

Võitluses mutiga kasutatakse nüüd auke, mis ulatuvad maa vuikaanilisse sisemusse. Mutid kukuvad neisse tosinate viisi ja pole vist tarvidust lisada, et hukkuvad seal jäägitult söestudes.

Neil aukudel on süütu välimus. Lühinägelikud mutid ajavad neid kergesti segi. Õigem oleks öelda, tuleb kirjeldada kiiresti ja otsekui möödaminnes: ulgumiste kolmekordne mäng, tõrjuv lehk ja tumedad tähnid. Hõbedane nõel tõrgub ja fikseerib suure vaevaga ümara buldogipea, sea ja pahelise tiigri reminiistsentsid, vöödid libedal, lihaselisel ja lamedal kehal.

Üks hetk. Arvesse tuleb võtta ka mõningaid kurjategijale omaseid jooni: hüään ründab karjast maha jäänud loomi, alati üksildases paigas ja kihvadest tulvil ninaga. Tema kramplev haukumine on suurepärane näide öisest naerulaginast, mis kaigub hullumajas. Hüljatuna ja maiana armastab ta roiskunud liha vänget lõhna, ja et tagada endale triumfi armulahingus, kannab ta jalge vahel hõrgutavat muskusepauna.

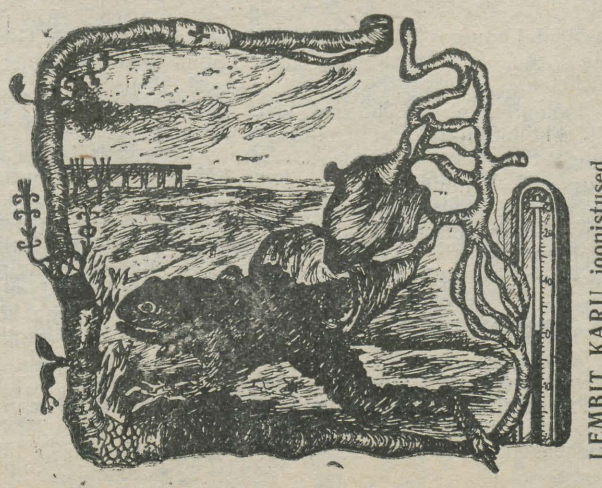

LEMBIT KARU joonistused.

Enne kui jätame selle julmusteriigi jälestusväärse uksehoidja, selle innuka ja ara nekrofiili, peame lisama vajaliku selgituse: hüäänil on imetlejaid ning tema missioon pole olnud asjatu. Arvatavasti on ta loom, kes kõige enam poolehoidjaid on võitnud inimeste seas.

AKSOLOTL

Aksolotlide kohta on mul vaid kaks usaldusväärset allikat. Esimene: «Uue Hispaania Seikade» autor; teine: mu päevade autorinna.

«Simillima mulieribus!» *hüüatas tähelepanelik preester, uurides kütkestatult mehhiko lompide tillukese sireeni kehakese iseloomulikke osi.*

Väike želeesisalik. Suur vee-elukas planeeriva saba ja korallpolüübi kõrvadega. Oma ilusate rõõbiinsilmadega on aksolotl läbipaistva genitaalvihje lingam. *Nii et naised peavad ette vaatama, enne kui lähevad suplema ette, kus libisevad need tajutamatud sädelevad olendid. (Ühes külas meie lähedat mu ema tundis üht prouat, kes aksolotlidest surmavalt rasedaks jäi).*

Ühes teises kohas ütleb Bernardo de Sahagún: «... hõrk liha on tunduvalt üle kanapoja omast ja võib olla ergastaja eest. Kuid ta teeb tujukaks ja mõjub halvasti lihasuretajatele. Vanad inimesed, kes aksolotle sõid, rääkisid mulle, et need kalad on oma nime saanud tähtsalt daamilt, kes seal elas, ja et keegi härra ühest teisest paigast oli võtnud teda vägisi ja tema ei tahtnud tollelt järeltulijaid ja oli end pärast pesnud laguunis, mida nimetatakse Axoltitlaks ja et sealt tulnudki aksolotlid.»

Mul jääb vaid lisada, et Nemilov ja Jean Rostand on sellega nõusse jäänud ning näitavad, et aksolotl on neljas loom looduseriigis, kes elab läbi enam-vähem kuupuhastusliku bioloogiliste katastroofide tsükli.

Ülejäänud kolm on emane nahkhiir, naine ja teatud antropoidne emane ahv.

HISPAANIA KEELEST

JÜRI TALVET

Meie uus haldus-prorektor

(algus lk. 1)

Ühe toa elanikud aga olid akna «kaunistanud» kuivavate voblakaladega. Vanasti püüti ka kehvast toast luua endale mõnus pesake.

Meile antakse üha laiemaid õigusi, aga me unustame, et see nõuab ka kohustusi meile usaldatud vara vastu. Tahaksin loota, et meie üliõpilaste enamik käib siin õiget sammu.»

Milliste probleemidega puutusite kokku kõigepealt?

«Kohe tuli hakata tegelema ülikooli perspektiivse planeerimise küsimustega: plaani riiklik ja seaduslik vormistamine, ehitusplatside otsimine jne. 10. jaanuaril võtsin Tartu Linna TSN Täitevkomitees osa nõupidamisest, kus arutati TRÜ-le maa-alade eraldamist ülikooli hoonete väljaehitamiseks.

Tööd on palju, aga on ka hulk selliseid probleeme, mille tähtaegne lahendamine ei sõltu ainult ühe inimese jõupingutustest.»

Kuidas edeneb uue ühiselamu ehitamine?

«Siiamaani on läinud kõik plaanipäraselt. Märtsi algul peaks maja katuse alla saama. Kui üliõpilased aktiivselt kaasa löövad, siis toimub 1. septembril võtmete üleandmine. Sessiooni ajal jäime ehitusmeestele abi suhtes võlglaseks, nüüd tuleb see hea tööga tasa teha. Missuguse teaduskonna üliõpilased uude majja majutatakse, on praegu veel otsustamata.»

Millised on järgmised suuremad ehitused?

«Eeloleval viisaastakul tuleb lõpetada teadusliku raamatukogu ehitamine. Kahele 9-korruselisele ühiselamule lisandub kolmas niisamasugune koos profülaktooriumiga. Füüsikakorpusel peab valmima II järk. Ehitamisele tuleb meditsiinikorpuse I järk ning keemiakorpuse I järk. Plaanis on veel ehitada üliõpilasmaja ning rajada staadioni lähedusse kehakultuuri õppe- ja treeningkompleks. Rekonstrueerimisele tuleb botaanikaaed.»

Millega on TRÜ-s töötades kõige raskem harjuda?

«Võõrastav on see, et mõnikord töötajad suhtuvad külma ükskõiksusega oma töökohustuste täitmisse. Siin tuleb talitada rangelt, sest tööluusidega ei jõua me kuigi kaugele.»

Mida tegite oma esimesel tööpäeval?

«Esimene päev kulus kohanemiseks. Tutvusin ülikooli hoonetega, külastasin ühiselamuid. Muidugi sain kokku vanade tuttavatega.»

Vestles AIME KORTS

Needuse lõpp

Tarmo Kulmar

(algus «TRÜ» nr. 4 ja 5)

«Koguse järgi otsustades peaks siin lasuma vähemalt 300 tonni kallisasju. Kui pärimuse järgi oli kandjaid 10 000 ja igaühel seljas kaks või 30 kilo, siis peaks klappima!» arvas professor Enriquez.

Juurde astus William ning pistis doktorile pihku mingi paberipaki: «Leidsin selle kinnisidumise ajal vangi põuest. Nüüd on mahti lugeda!»

Eemalt kuuldus lähenevat müdinat. Tunnelist tormasid välja Pedro ja insener: «Väljapääs on suletud. Viibime lõksus, elavalt maetuna!»

Mehed sattusid ärevusse. Kostus vangivõetu kahjurõõmsat naerukihinat.

«Rahu!» hüüdis Ferrare naeratades. «Ja kuulake! Siin on Mayta testament. Kindlasti sisaldab ta ka lahenduse! See lurjus seal,» ta osutas nurka, «oleks need väärtuslikud paberid muidugi hävitanud!»

«Auväärt härra doktor,» kõlas inkade varakambris summutatud hääl, otsustasin täna veel üks kord teie poole pöörduda. Süda ei anna rahu. Nii ei tahaks surra. Nagunii olen juba äraneetud, teadke siis vähemalt teie, kes olin ma tegelikult.

Et täna mu hukkamine toimub, on kindel. Kui oleksingi pöördunud teie poole abipalvega, oleks see paratamatust vaid veidi edasi lükanud. Ma ei otsi kaitset, sest tegelikult olen karistuse ka ära teeninud. Olen saanud reetjaks ja murdnud vannet. Selgitan kohe, milles asi seisab.

Kui 1532. a. suvel saabus Cuzcosse õndsa inka Atahualpa viimne püha käsk — 13 sõlme kuldtraadil, asus mu esiisa — Päikesetempli ülempreester, kõrgeim amauta — tarkuse hoidja, Atahualpa isa vend, koos kuue eriliselt väljavalitud ustava ülempreestriga organiseerima kulla evakueerimise aktsiooni. Sõlmed tähistasid Andide suuri tippe. Mööda pikka ja vaevarikast teed, läbi troopikakuumuse ja igilume külmuse liikusid 10 000 meest siia, El Sangaile, mis on 13. kõrge mägi alates Cuzcost Andide pärlikees.

Siin avastati juba Topa Inea ajal see hiigelsaal. Nagu nähtub, pole see mitte minu esivanemate, inkade ehitatud. Kindlasti oli ta juba aastasadu, Chimú riigi ajast, eksisteerinud. Mis otstarbel oli läbi viidud selliseid kolossaalseid töid, jääbki vist saladuseks.

Viimast etappi läbisid kandjad kinniseotud silmadega, et nad ei saaks hiljem enam röövima tulla. Tööde lõppedes hajutasid valvurid kandjad laiali territooriumile riigi keskosas, kust nad värvati kohe sõjaväkke. Sama saatus tabas ka valvureid endid. Selge on, et nad surid lahinguis Pizarro kõrilõikajate käe läbi vaprate surma.

Pärast nende lahkumist sooritas mu esiisa ühes oma 6 abilisega suure pühitsuse rituaali, kohustades Päikese enda ees teenima kullavalvuritena, kuni inkariik on tõusnud uuesti tuhast nagu fööniks, kulugu selleks aega või aastatuhandeid, kasvõi maailma lõpuni. Sama kehtis ka nende järeltulijate kohta. Valvurid pidid juhtima varanduse otsijaid eksiteele või neid hävitama. Pärast Uue Tauantinsuyo riigi sündi pidi kuld antama selle esimese valitseja ja ülempreestri käsutusse. Selline oli ka jumaliku Atahualpa pühade järglaste Manco Cápac II, Titu Cusi ja metsikult hispaanlaste poolt hukatud Tupac Amaru tahtmine, kes valitsesid 1570. aastani mägedesse rajatud Vil apampa riigis.

Ühtlasi pandi kullale kohutav needus: kui seda hiljem keegi ebaausal või ebapuhtal eesmärgil kasutanud oleks, pidanuks ta piinarikkalt hukkuma. Kui aga keegi valvureist endist osutunuks reetjaks, pidi needus langema ka talle — kaaslased pidid ta surmama. Ühtlasi oleks ta kaotanud oma hingeõnnistuse.

Äärmisel juhul, kui kullaotsijaid ei õnnestu kuidagi takistada, tuli koopas kang alla vajutada, millega oleks avatud tee hõõguva laava voogudele ning aare selle läbi hävitatud.

Valvurid võisid elada kõikjal, peaasi, et nad oleksid kursis kõigega, mis toimub mäel.

Avaldan teile ka teise saladuse. Selle hoidjad oleme samuti meie, 7 amauta 7 järeltulijat.

Cuzco Päikesetemplisse olid kogutud sajandite vältel kullaga raamitud kivitahvlikesed, millele on vanade märkidega üles tähendatud kogu meie riigi ajalugu. Nimelt oli mu esivanemail tarvitusel peale sõlmkirja — quipu — ka hieroglüüfide süsteem, mida kasutati vaid väga tähtsatel puhkudel. Oskan seda hästi, õppisin isalt. Seda valdab ka mu poeg. Kuid kirjale lisasin ma väikese sõnastiku, mida koostasin aastaid. Loodan, et see aitab teid.

Niisiis peitsid amautad riigi ajalooürikud ühte suurtest tunnelitest. Peruu põhjaosas, mis viivad Guanape saarele. Nimetatu on aga kinni müüritud. Peidiku koordinaadid ja parameetrid on antud lisas.

Nagu näete, olen 2-kordselt neetud, ent seda vaid mu esivanemate usu järgi. Mina suren katoliiklasena, ainsana meist seitsmest, sellepärast — haa! ei karda ma seda needust! Talitasin oma südame hääle sunnil. On selge, et Uut Tauantinsuyot ei saabu iialgi, nii nagu ei saabu juutide Uut Jeruusalemma. Miks varjata siis fanaatiliselt tuhandete ja tuhandete mu esivanemate kätega loodud väärtusi? Nad on vajalikud mu kahe kodumaa, Peruu ja Ekuadori rahvale juba kui üllad kunstimälestusmärgid, rääkimata materiaalsest väärtusest. Ja eks otsi teadlased kogu maailmast juba ammu kirjalikke mälestusmärke meie ajaloost. Isegi siis, kui usuksin needustesse, sureksin ma rahulikult teadmises, et olen teinud kingituse oma rahvale. Seetõttu juba algul, kui liitusin teiega, kandsin ma ajus valmis tegevuskava.

Veel mõned nõuanded:

Hoiduge teiste amautade kuulide eest! Olge mägedes ettevaatlikud! Teile võivad näiliselt täiesti ohutus olukorras kaela sadada rahnud! Praegu on El Sangail veel 2 amautat. Kirjas on ka ülejäänud 4 mehe aadressid. Tehke nad kahjutuks!

(Järgneb)

RSR — loojangukuma või taassünni koit?

25. novembri hilisõhtul 1971. a. vapustas näokattes roimari püstolilask sadu tartlasi. Ei, tegu polnud haltuuramõrvaga á la Rein Vähi striptiis roheliste rahadega. 21-aastane brünett nooruk varises toolile ja sealsamas ülikooli klubis kuulutas RSR välja leinaseisu — tapetud presidendi Tõnu Laagi mälestuseks.

Seda vana *show*-nalja poleks mõtet meenutada, kui sel õhtul poleks salapärane mõrvar koos endise presidendiga tabanud raskelt ka kogu RSR-i — praktiliselt on too presidendi-*show* jäänud RSR-i viimaseks suureks ettevõtmiseks. Alates 1971. aasta lõpust hakkas ringi tegevus soikuma. Põhjusteks on eeskätt vana kaadri, sealhulgas president Tõnu Laagi lahkumine, uute liikmete juurdevoolu peaaegu täielik lakkamine ja vanade töövormide aegumine. Ja praegu ei tea suur osa I ning II kursuse tudengeid üldse, mis asi see RSR õieti on.

RSR — rahvusvaheliste suhete ring, *alma materi* omaaegne kuulsaim üliõpilasring sündis 60. aastate algul. Tema ajalugu on praegugi veel fikseerimata; mäletame, et hälli juures seisid mitmed nüüd juba avalikus elus tuntud nimed, ristiisaks oli praegune Eesti populaarseim väliskommentaator Toomas Alatalu, kellele RSR ka oma suure kuulsuse võlgneb. Algselt oli ringi ülesandeks teha tudengitele laiuti ja sügavuti selgeks rahvusvahelise elu sõlmpunktid ja keerdkäigud. Töövormiks kujunes nn. suur ring — RSR-i liikmete ettekanded ja vastamine küsimustele kokkukutsutud üliõpilaspubliku ees. Laialt hakati tegema ka RSR-*show*'sid. Sel perioodil valmistas RSR rohkesti ette noori lektoreid — mainigem peale Toomas Alatalu veel praegust ELKNÜ Keskkomitee lektorit E. Rahumaad, Teaduste Akadeemia filosoofiaaspiranti R. Ruutsood, poliitilise ökonoomia kateedrist Siim Kallast, EÜE-73 komissari Tõnu Laaki ja paljusid teisi.

Kuuekümnendate aastate lõpul kandus ringi töö raskuspunkt avalikult esinemistelt üle sissepoole, teadusliku töö suunas, püüdes haarata üha sügavamale. Põhiliseks vormiks sai väike ring — RSR-i liikmete koosistumine, kus peeti maha tulised vaidluslahingud, arutati ja vaeti tulevikuplaane. Uue joone negatiivseks osaks sai aga RSR-i üha suurenev eemaldumine tudengiprobleemidest, populaarsuse langus, uute liikmete juurdevoolu vähenemine. RSR hakkas muutuma tarkade meeste suletud ringiks. Ja kui targad mehed seitsmekümnendate aastate algul ülikoolist ja ringist lahkusid, seisis RSR suure tühja augu ees.

Lahendus saab olla vaid üks — uute suure poliitika jüngrite, eriti I ja II kursuse tudengite tulek RSR-i. Praegune poliitiliselt ja majanduslikult äärmiselt huvitav mitmepalgeline aeg peaks ometi looma eriti soodsa olukorra noortele, kes rahvusvahelisest elust tõsiselt huvituvad.

Mida pakub RSR oma liikmetele? Hubase diskussiooniklubi; kohtumisi silmapaistvate inimestega ja vestlusi välisreisidest, diplomaatiast, majandusest, poliitikast, kultuurist; ekskursioone mööda meie maad ja vahest ka raja taha; avaliku esinemise võimalusi ja kogemusi; võimalust süveneda poliitilistesse probleemidesse; võimalust teha teaduslikku tööd rahvusvahelise elu alal koos avaldamisvõimalustega; korraldada teaduslikke konverentse; astuda ühingu «Teadus» lektorite ridadesse; avaldada artikleid rahvusvahelistel teemadel; korraldada *show*'sid ülikooli klubis; saada populaarseks üle kogu *alma mater*'i; osa võtta RSR-i traditsioonide kujundamisest; saada vajalikke kogemusi ja ideelist karastust edasiseks tegevuseks komsomoli-, partei- või riigiaparaadi töötajana. Kaotada pole midagi, võita terve maailm!

Seepärast kutsub RSR-i praegune presiidium kõiki, kes tõsiselt poliitikast ja maailmamajandusest huvituvad, 6. märtsil kell 20 komsomolikomiteesse. Tulge kindlasti! Kui mõnele antud aeg ei sobi, võib ta meiega liituda hiljem, jälgides jooksvat informatsiooni.

RSR senaatorid
R. MÄLK
I. VITSUR

Klubi seadused kehtima

Kes laupäeval klubis avaballil käisid, teavad, et olukord uksel on veel pinevamaks muutunud. Vähemalt pooled soovijaist pidid tagasi minema ilma avaballita, sest uksel ülbitses paarkümmend linnanoorukit, kellele pääset ei müüdud ja keda sisse ei lastud. Klubitöötajate korduvatele palvetele, et trepilt alla astutaks ja end järjekorda võetaks, ei reageerinud umbes 300-st väljas seisnud üliõpilasest keegi. Trügiti veel rohkem. Et ei saabunud ühtki ülikooli viiest lubatud rahvamalevlasest, et linna rahvamalevastaap lubatud autot ei saatnud ja et ka üliõpilased abi ei osutanud, pidi suurem osa soovijaist koju minema, meie värskelt remonditud saalis oli aga ruumi veel paljudele. Kõige inetum ongi see, et meie üliõpilased, kes on harjunud viisakalt järjekorras (stipi-, söökla-, kaupluse-, kinojm.) seisma, leiavad, et klubiesine on kõige sobivam koht järjekorrakultuuri vastu protestimiseks.

Et sellised asjad ei korduks, teeb klubi järgmised korraldused:

* Selleks et esinejaid ja isetegevuslasi majja lasta ja linnanoorukeid ära saata — trepp aga on kitsas —, on trepil lubatud seista ainult kahekaupa kõrvuti. Kui korraldust ei täideta, lõpetatakse pääsmete müük kuni korra saavutamiseni trepil.

* Kassaruumis võib korraga olla kuni 4 pääsmesoovijat.

* Kassast müüakse igale külastajale ainult 2 pääset (mitme pääsme süsteem ajab järjekorra segi).

* Iga pääsme jaoks on tarvis üliõpilaspiletit, mida näidatakse nii kassapidajale kui ka kontrolörile. Ka vaba pääsme omanikud peavad üliõpilaspiletit kaasas kandma.

* Oleks endal mugav ja mööndujal meeldiv, kui ka tänaval seistaks järjekorras.

* On loomulik, et üliõpilased abistaksid klubitöötajaid vabaneda tüütutest linnanoorukitest.

* Igasugused üldinimlikud ja üliõpilaslikud käitumisnormid ja -vormid on klubis niisamasugused kui kõikjal mujalgi.

TRÜ KLUBI

Teadaanne

Klubis vastloodud ring Jaan Toominga juhendamisel ootab näitlemisest huvitatud meesüliõpilasi klubisse teisipäeval, 6. märtsil kell 19—20.

TRÜ klubil ei ole veel oma embleemi!

Kes pakub välja parima kavandi? Formaat on vaba, kuid arvestada tuleb, et kavandi järgi oleks võimalik valmistada ka klubi märk. Soovitav on kasutada mitte üle kolme värvi. Kavandid saata klubi aadressil hiljemalt 15. aprilliks k. a. koos märgusõna ja kinnise ümbrikuga autori andmete kohta.

Konkursist võivad osa võtta kõik soovijad. Vaevatasuks vastuvõetavale pakub klubi 50 rbl., järgmisele 30 rbl. ja veel kaks ergutusauhinda á 10 rbl.

Soovi korral on võimalik rahalist auhinda vahetada pikemaajalise vabapääsme vastu.

TRÜ KLUBI JUHATUS

72. a. parim „Kerge elu", 73. a.?

1. Kerge elu — «Uriah Heep». 2. Mozarti 40. sümfoonia — Waldo de Los Rios. 3. Sinuta — Harry Nilsson. 4. Bangla Desh — Georg Harrison. 5. Ei kunagi enne — «Deep Purple».

Sellisena näeb välja ülikooli POP-edetabel, mis sai kokku pandud läinud aasta detsembris. Häältemisest võttis osa ligi 150 inimest.

Septembris loodud POP-klubi eesmärgiks (moodustati juba üle aasta koos käinud muusikasõpradest) on ülikoolirahvale nii kodu- kui välismaise pop-muusika tutvustamine. Muusikat on ju palju ning meie ülesandeks on selle hulga seest kuulajaskonnale tutvustamiseks välja noppida see, mis on kõrgetasemeline nii sisult kui vormilt. Kavas on läbi viia õhtud, mille teemaks on sotsiaalsus folk- ja biitmuusikas. Mitmed omanäolise repertuaariga eesti ansamblid vääriksid Tartu muusikasõprade tähelepanu (näit. «Vennaskond», mille hiljuti moodustasid Jüri ja Andres Valkonen ning Tiit ja Harri Kõrvits), meil pole esinenud ka vabariigi üks paremaid gruppe «Ruja».

Kord kuus paneme kokku edetabeli, mille koostajaks on igaüks, kes meie õhtutest osa võtab.

Seega ootame Teid reedel kell 19 TRÜ klubis. Kavas on kuulata 1972. a. Soomes parimaks tunnistatud plaati «Tolonen!», mis on «Tasavallan Presidentti» kitarrimängija Jukka Toloneni esimene sooloplaat. Järgneb edetabel, tants...

OLAV OSOLIN

KUULAMA INGLISE VANA MUUSIKAT

4. märtsil k. 20 on TRÜ aulas XIII—XVI s. inglise muusika kontsert, kus esinevad ERK kammerkoor (juhatab T. Kaljuste) ja vana muusika ansambel (juhatab A. Mustonen). Vahepalad klaveril Rein Rannapilt. Piletid saadavad ELKNÜ TRÜ komitees.

Venia legendi

Reedel, 9. märtsil 1973. a. kell 10.15—12.00 esineb Vana-Anatoomiku auditooriumis TRÜ teadusliku kommunismi kateedri dots. kt. Kalev Koger dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga «Arenenud sotsialistlik ühiskond».

Matkamäng

Pühapäeval, 4. märtsil on Eesti Raadio noortestuudio matkamäng, millest kindlasti transistorraadioga (ja lume korral suuskadel) on osa võtma kutsutud kõik tudengid. Tublimatele autasud! Koguneda Raekoja väljakule. Kõige arvukamalt esindatud õppeasutus saab ERKI poolt väljapandud seinaplaadi. Matkamängu finišis on võimalik keha kinnitada. Avasignaal 1. programmis kell 13.

Noortestuudio

MALEVÕIT

TRÜ tudengite maleesindus alistas kaheringilises matšis TPI kolleegid 8,5 : 5,5 (5,5 : 1,5 ja 3 : 4).

Tänase ajalehenumbri kujundasid eesti fil. osakonna žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased Tiia Rõõmus, Aime Napa, Heli Uukkivi ja Silvia Karro.

TOIMETAJA KT. K. TAEV

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbrt hind 2 kop. Tell. 1344. MB-00374.

8. märts — rahvusvaheline naistepäev

V. LEPA joonistus

Clara Zetkini

ETTEPANEKUL SOTSIALISTLIKE NAISTE KONVERENTSIL KOPENHAAGENIS 8. MÄRTSIL 1910. AASTAL VÕETI VASTU OTSUS TÄHISTADA SEDA PÄEVA KOGU MAAILMA EESRINDLIKE NAISTE VÕITLUSE JA AUPÄEVANA.

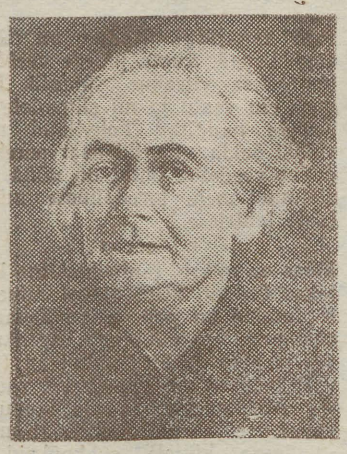

TEILE, NAISED, TÄNA JA — ALATI!

8. märts — rahvusvaheline naistepäev. Ajakirjandus, raadio, televisioon pühendavad harilikust enam tähelepanu naisele. Tõstavad ta niiöelda tulipunkti. Teda ülistatakse, kiidetakse, tuuakse esile ta voorusi, ratsionaalset mõtlemisviisi, võimeid paljudel aladel mehega võrdselt töötada ja tegutseda, ta andekust ning osa ühiskondlikus progressis ja perekonnas. Näidatakse, kui vaba ja kui suured õigused on tal võrreldes nende naistega, kes alles võitlevad selle eest või kel puudub aimduski sellest, et naine ja mees võiksid olla võrdõiguslikud. See päev on meil ametlik püha.

Juba mõni aeg varem ilmub lillepoodidesse suurel hulgal lõike- ja potililli ning ka lillekasvatajad erasektorist ulatavad sel puhul hea tasu eest oma abistava käe. Meestel on vaja ainult ettevõtlikkust ja kannatlikkust, et sobivad õied kätte saada! Ei unustata ka tervisjooke muretseda ning kondiitriärist läbi astuda. Naiste hooleks jääb muidugi toiduvarude täiendamine, sest ka sel päeval tahab pere süüa.

Sel päeval kingivad mehed naistele lilli ja joovad — igivana hea kombe kohaselt — naiste terviseks.

Linnatänavail liikuvaid lõbusaid seltskondi ja naljatlevaid üksikisikuid seadusesilm naistepäeval eriti ei tülita — piirdub ainult abistavate manitsustega. Kohalikus ajakirjanduses ilmub rohkesti anekdoote ja «nalju» naise aadressil.

Ka meie *alma materi* meesperele, eriti juhtivatele meestele, toob lähenev naistepäev muret ja nuputamist. Kasvõi küsimus, keda naistest autasustada või esile tõsta. Arutatakse ja kaalutakse nii ja naa. Üks ei kõlba sellepärast, et on ilmast-ilma dekreedis — ühiskondlikult vähe aktiivne, teine tollepärast, et perekonna- ja elumured on enam südamel kui meie suured ühiskondlikud mured jne. Lõpuks ikkagi väärilised leitakse — kes kaitses dissertatsiooni, kes ametiühingus tegev, kes staažikas õppejõud ja kes muidu hästi töötab või õpib. Loomulikult jääb osa, ja suurem osa naisi ülemuse kiitusest sel aastal ilma, aga järgnevail aastail või teistel riigipühadel saavad nad selle ikkagi kätte ja asi on korras. Vähemalt meeste arvates! Tuleb ainult kannatlikult oma korda oodata.

Ükski ülikooli mees ja isegi mõni meestudeng ei kahtle selles, et 99% meie ülikooli naisperest väärib imetlemist ja austust, et töökus, kohusetunne ja paljusuutmine on ta põhiomadused, silmapaistvad iseloomujooned. Et meie ülikooli hiiglasuure naispere noorim esindaja — naistudeng on ju kaunim, viisakam, hoolikam ja kohusetruum kui meestudeng. Et ülikooli igapäevasest tööst lasub suur, otsustav osa naiste õlgadel. Korra ja puhtuse eest hoolitsevad naised, riietehoidudes on naised, sööklates ja einelaudade personal on naised. Enamike kantseleide töötajad on ju ka naised. Ja meie kuulus üle kolmemiljoniline tarkusevaramu — Teaduslik Raamatukogu — see on täielikult naiste ülemvõimu all ja nii kindlalt, et sinna ei tule sisse ega lähe välja ükski trükitoode, mida nad pole oma silmaga üle vaadanud. Muide, suurima iibega allasutus ülikoolis!

Aga meie laborantide pere — see dekanaatide ja kateedrite igapäevase töö tugisammas, teaduslike laboratooriumide töötegija — see koosneb ju peaaegu eranditult naistest. Ega ilmaasjata öelda «näita mulle oma laborante ja ma ütlen, kuidas sa töötad».

Lõpuks meie naisõppejõud-teadlased ülikooli õppe- ja teaduslikus töös. Siin pole sõnu vaja, aitab, kui vaatame tunniplaane, ja ülikooli teaduslike tööde bibliograafiaid! Naiste töö ja tegevus on meie ülikoolis niivõrd endastmõistetav ja normaalne asi, samuti see, et nad hästi töötavad, et polekski nagu põhjust ainult naistepäeval neid meeles pidada, vaid mõelda sel päeval rohkem sellele, mida võiks nende heaks juba 9. märtsil tegema hakata.

TULLIO ILOMETS

Märtsikuu üritusi

TRÜ Klubis

7. III k. 13 naistepäeva kontsert.

TRÜ Teaduslikus Raamatukogus

26. III näitus «Juhtimise psühholoogiast».

Ajaloo-Keeleteaduskonnas

9. III kell 16 — parteiorganisatsiooni üldkoosolek; **9. III** kell 20 rahvusvahelise naistepäeva tähistamine TRÜ kohvikus; **22. III** kell 11 Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu; **13.—16. III** kell 10—19 TRÜ ajaloo komisjoni laiendatud sessioon teemal «Kõrgema kooli ajaloost Tartus».

Spordiklubis

Igal nädalavahetusel jätkuvad TRÜ teaduskondadevahelised võistlused korvpallis. **Igal teisipäeval, reedel** algusega kl. 18 toimuvad V. Kingissepa 19 aud. 307 TRÜ malemeistrivõistluste voorud. **27.—30. III** kl. 16 Gagarini tn. 1 TRÜ teaduskondadevahelised laskevõistlused. **2.—4. III** ENSV üliõpilaste meistrivõistlused suusatamises Käärikul. **17.—18. III** «Kääriku mängud». **31. III** TRÜ Spordiklubi meistrivõistlused suusatamises Käärikul. **10.—11. III** TRÜ võimlas ENSV meistrivõistlused tõstmises. Lumeolude paranemisel toimuvad veebruarikuus ärajäänud suusamatkad Tartu—Vorbuse ja Elva—Kääriku. Nende täpsest tähtajast teatame hiljem.

TRÜ rektori käskkiri

Tervitan ja õnnitlen rahvusvahelise naistepäeva puhul ülikooli arvukat naisperet, soovin jõudu ja edu edaspidises töös. Seniste töötulemuste eest tõstan esile tublimaid.

AVALDAN KIITUST

Ajaloo-Keeleteaduskonnast

vanemõpetajatele Ester RAHILE, Tatjana MURNIKOVALE, Koidu UUSTALULE;

vanemlaborant Aino PRATKALE;

laborantidele Valentina IZJUMOVALE, Kaisi KARMILE, Kaja TRÄSSILE;

üliõpilastele Helgi PIHLAKULE, Heli LAANEKASELE, Pille PUNGALE, Ellen MÜÜRSEPALE, Tiiu TAMMELALE;

Arstiteaduskonnast

dotsentidele Valve SAARMALE, Selma TEESALULE;

dotsendi kohusetäitjatele Aino DANILOVITŠILE, Maie LÕVILE, Hilja JALVISTELE;

vanemõpetaja Hilja KURVITSALE;

assistentidele Liidia VAINULE, Malle NIIDULE, Lea BOSTONILE, Anne-Liis PADARILE;

laborantidele Maie PIIROJALE, Sirje SIBULALE, Evi SILMALE, Siiri SAALILE;

vanemlaborantidele Imbi VIIKMAALE, Galina KASESALULE, Irina DUPLEVSKILE;

vanempreparaator Elfriede AMBOLE;

preparaator Mirja JÄNESELE;

teaduslikele töötajatele Siiri VEROMANILE, Mai ROOSELE, Aili KENGSEPALE;

üliõpilastele Kersti VALGMELE, Helbe SINIMÄELE, Irina SKVORTSOVALE, Leili KASEPUULE, Elsa KREMMILE, Galina DIMITRIEVALE, Sirje LEOTOOTSILE, Leili ROOMETSALE, Salme RÕHULE, Ilmi KASEVÄLJALE, Tiina KÄPALE, Tatjana ÄROLE, Hele EVERAUSILE, Tamara PEŠKOVILE, Irina PIIRSOOLE, Ilme PAELE, Ellen TIMSELE, Urve MÕISTUSELE, Krista EERMELE, Tiiu VEEBELILE;

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

vanemõpetaja Aino BENNOLE;

vanemlaborant Aari TALVELE;

laborantidele Adele LUTSULE, Maret VIJALE;

teaduslikule töötajale Heli VEERMALE;

tööline Nadežda LUKKILE;

üliõpilastele Elle ELLERILE, Kersti KENSILE, Mare LUSTILE, Taimi PAALILE, Mare VÕRGULE;

Kehakultuuriteaduskonnast

õpetajatele Pärja TIIDOLE, Evi KRASSILE;

vanemlaborandile Vaike SISASKILE;

teaduslikule töötajale Ehta VIRULE;

vanemtehnik Aino TILGALE;

dispetšer Linda KEERMELE;

tööline Ida VANAMÕISALE;

üliõpilastele Sirje KAHULE, Margita POSTNIEKSILE, Reet RÄTSNIKULE, Reet VALGMALE, Aino KARROLE;

Füüsika-Keemiateaduskonnast

prodekaan Olga MANKINILE;

assistent Mall HÕRAKULE;

teaduslikele töötajatele Imbi TALVIKULE, Marju RIKANDILE;

insener Marta TAMMELE;

vanemlaborant Valve SOOMELE;

laborantidele Alma KIISLERILE, Piret TÜRGILE;

üliõpilastele Juta TEDERILE, Klaara EICHENBAUMILE, Ülle KIKASELE, Marika KRAVETSILE;

Majandusteaduskonnast

assistent Saima ARONILE;

vanemlaborant Koidu OTSARILE;

teaduslikule töötajale Tiiu PAASILE;

üliõpilastele Viivi ENDERILE, Kaja TARUSELE, Aili HERKELILE, Malle SAARELE, Helbe PAEKIVILE, Terje MANDRADILE, Marja SELLINILE, Natalja INTELMANILE, Marina SOROKINALE;

Matemaatikateaduskonnast

dotsent Tamara SÕRMUSELE;

vanemõpetaja Anne PARRINGULE;

assistentidele Helgi KILBILE, Sirje EENSOOLE;

laborantidele Helmi TERALE, Meeta KULLILE;

dispetšer Eili ROOSTILE;

vanemlaborant Maie SINIJÄRVELE;

vanemtehnik Vaike SIMSOLE;

vaneminsener Liivi URVILE;

inseneridele Tiiu LÕHMUSELE, Virve AEDMALE, Siiri PLEERILE;

üliõpilastele Tiiu TOOMINGALE, Mae URILE, Anna SILMANILE, Ann EPLERILE, Mare ALEKSALE, Elve TAMMESELE;

(järg lk. 2)

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 7. Teisipäeval, 6. märtsil 1973. a. XXV aastakäik

Oh neid naisi

TRÜ rektori käskkiri

(Algus leheküljel 1)

Õigusteaduskonnast

laborant Evi PAALILE;

üliõpilastele Eha KUULMETSALE, Mall LENNUPILE, Elo HEINPALULE, Maimo PÄRNALE, Riina VALGMAALE, Helve KUUSIKULE, Anu KÜNNAPILE, Kersti LUTTERILE, Maie KULDKEPILE, Aili RICHTERILE;

Teaduslikust Raamatukogust

vanemraamatukoguhoidjatele Valvi JÜRISOOLE, Armilda MALMILE, Heljo KALLASELE, Salme MOGOMILE;

vanemredaktor Aime SULTSILE;

brošeerija Veera SILLASOOLE;

Õppetöökojast

vaneminseneridele Milaniida PASTAKULE, Mare KERMALE;

Administratiiv-majandusosakonnast

kaadriosakonna juhatajale Asta LIIVAKULE;

laohoidja Õie HIOBILE;

aednik Laine LUHAKOODRILE;

koristajatele Vilma MÄGILE, Pärja KOKKILE;

komandandile Silvia KILGILE;

vaneminsener Armilda LEPINILE;

dispetšer Marta KIKASELE;

vanemraamatupidaja Ksenia TAMMELE;

vanemlaborant Eha-Mai JÖGILE;

sekretär Aili LONDILE.

REKTOR

Meditsiiniõdede kursused

Tööaruannet kuulati Arstiteaduskonna nõukogu ja parteiorganisatsiooni ühisel koosolekul 20. veebruaril. Talvisel eksamisessioonil tegid riigieksami Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilased. Parimaid teadmisi näitasid saksa filoloogid, kelle keskmiseks hindeks oli 4,6. Sama keskmise hinde said ka psühholoogiaüliõpilased. Järgnesid eesti filoloogia (4,4), ajaloo (4,3), inglise filoloogia (4,2), vene filoloogia (4,0) ja defektoloogia (4,0) üliõpilased. Tulevased defektoloogid esinesid ootamatult keskpäraselt: on ju nende eriala meditsiiniga üsna lähedases seoses.

Eksamitel vastasid silmapaistvalt hästi Inge Busch ja Anu Talts (saksa fil.), Maire Laane ja Maaja Unt (ajaloo), Katrin Jents ja Aime Napa (eesti fil.) ja Marje Toome (psühhol.). Kevadel lähevad eksamikomisjoni ette Majandus- ja Õigusteaduskondade üliõpilased, kellel praegu toimuvad kirurgiapraktikumid.

Kursuste õppejõud viibisid õppetöö vaheajal Leningradis, kus 6-päevasel seminaril arutati õppetöö metoodika küsimusi ja tutvuti meditsiini õpetamisega kangelaslinna kõrgemates koolides.

Sõnavõttudes märgiti, et kursuste tööd raskendab vajadus planeerida kogu õppetöö ühele päevale, haigla peab päevas vastu võtma kuni 16 õpperühma lisaks tulevastele arstidele. Puuduvad õppekabinetid 1973/74. õppeaastaks on kursustele lubatud eraldada 2 õpperuumi, mis olukorda mõneti parandaks.

A. ALT

Keele-praktikalt SDV-s

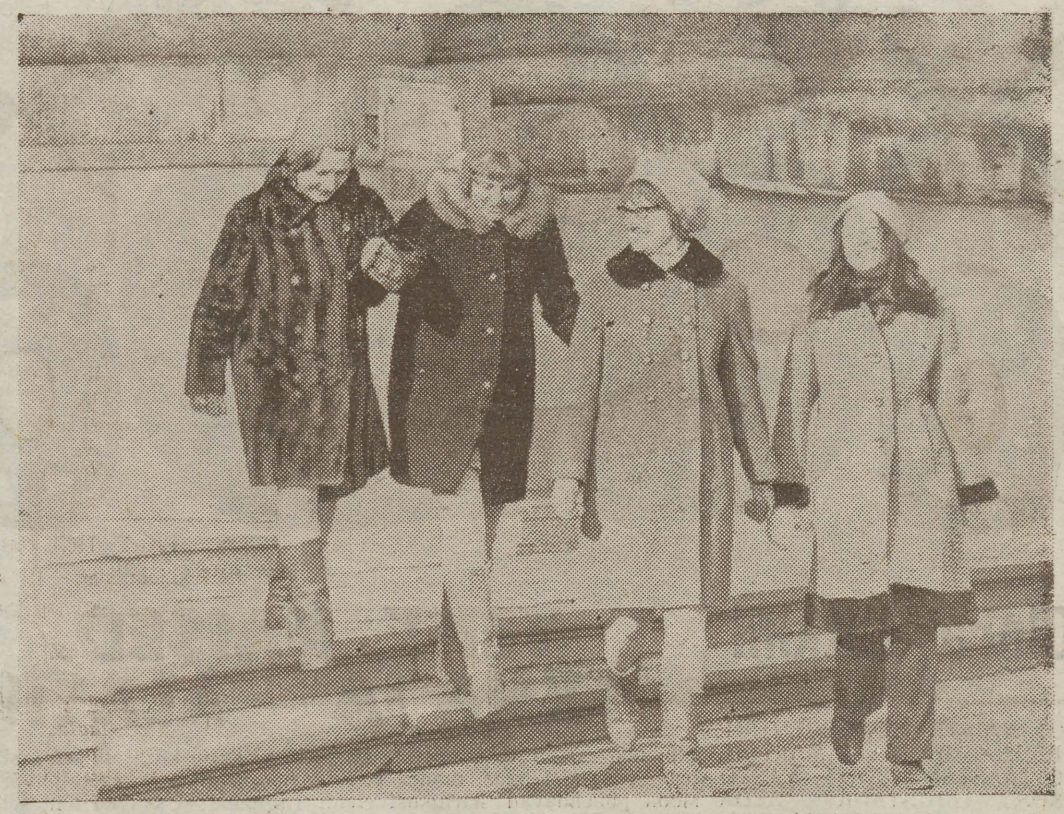

JÜRI LAANE foto

Ükski ülikooli mees ja isegi mõni meestudeng ei kahtle, et 99% meie ülikooli naisperest väärib imetlemist ja austust, et töökus, kohusetunne ja paljusuutmine on ta põhiomadused . . . (Alusta ja lõpeta lugemist 1. leheküljelt.)

Viimane ülikooliaasta algas saksa filoloogidele veidi ebatavaliselt — terve septembrikuu keelepraktikat SDV-s. Vastuvõtjaks oli Güstrowi Pedagoogiline Instituut. Sinna sõitis 32-liikmeline grupp — 16 inimest Tartust, 16 Tallinnast.

Suurem osa ajast elati Güstrowis, käidi loengutel ja seminaridel, kuu viimastel päevadel aga toimus lisaks lühematele nädalalõpuväljasõitudele veel ekskursioon: Berliin—Potsdam—Weimar—Buchenwald—Dresden—Berliin. Nüüd on need toredad päevad juba kaugel argipäevaste tegemiste-toimetamiste taga, muljed tuttavatele ammu jutustatud, kõik probleemid kümneid kordi läbi arutatud, mõnedki seigad ununenud või ununemas . . . Kuid peamine jääb — suurenenud huvi kõige vastu, mis sünnib SDV-s, ja kirjad, kirjad . . .

Muljeid praktikapäevadest püüab alljärgnevalt edasi anda V kursuse saksa filoloog Helgi Loik.

* * *

Warnemünde. Veel mõned aastad tagasi omaette linn, nüüd aga Rostockiga kokku kasvanud.

Päike paistab heledalt, taevas on külmsinine, meri veel külmem, tumedatel lainetel säbrulised valged tipud. Need lained käivad kõrgelt üle Warnemünde muuli, mõned ka üle inimeste peade. Plaažil keerutab tuul liiva, see krigiseb hammaste all ja kõditab krae vahel. Rannatoolid on tühjad, on juba septembri keskpaik. Poisikesed lennutavad tuulelohet, taustaks rootslaste ehitatud hotell «Neptunus», mille kõikidest akendest näeb merd.

Nii jäi ta meelde, suur sadam Rostock-Warnemünde. Läänemeremaade rahunädalate ja lauluvõistluste linn.

* * *

Elbe ja Dresden. Maaligalerii. «Sixtuse madonna», «Uinuv Veenus». Oleme sellest liiga palju kuulnud. Ootad nagu midagi muud, midagi enamat. Kuid seisad siiski vaimustusest tummana, kui su ümber on korraga nii palju tööd, tarkust, otsinguid, kahtlusi ja rõõme.

Praha tänaval luksushotellide, kaubamajade, restoranide ja kohvikute vahel purskkaevud — nagu äraõitsenud võililled, pehmed moonid, liiga täis valatud peekrid. Lihtne, leidlik ja ilus, eriti öösel, murusse ja madala basseini põhja peidetud valgusekumas. Veidi eemal aga kiriku varemed . . . See on linn, mis tehti II maailmasõjas umbes 1 tunniga maatasa.

* * *

Kaasaegne pealinn Berliin. Lõhestatud Berliin. Ükski turist ei pea paljuks pärast Aleksanderplatzi majade ja maailmakella uudistamist rutata mööda Berliini üht vanimat tänavat — kilomeetripikkust Unter den Lindenit Brandenburgi väravate juurde, kus alati on palju rahvast, kus seistakse ja vaadatakse teisele poole, Läände. Ja ka seal teisel pool seistakse ja vaadatakse. Kas vihates või mõista püüdes? Usume ja loodame viimast. Brandenburgi värav, vana Berliini sümbol oli ju mõeldud rahuväravaks.

Uuel ilusal, hotellide, kaubamajade, muuseumide, teatrite ja kinode Berliinil on aga juba uus sümbol, 365 m kõrgune televisioonimast. Tund või poolteist kannatust järjekorras ja siis võib pöörlevast kohvikust imetleda Ida ja Lääne piirilinna.

* * *

Potsdam. Kunagine Preisi ülikute uhke pesapaik. Kuulus Sanssouci park oma 2 km pikkuse peateega ja toretsevate lossidega. Üks neist nagu merejumala eluase. Seinad ja lagi kaetud värviliste kivikeste, teokarpide, korallide ja teiste imepäraste mereandidega, mis muinasjutulisteks mustriteks loodud.

Siis Cecilienhaf, kus 1945. a. istusid koos nelja suurriigi esindajad, kus sõlmiti Potsdami leping.

Ja lõpuks muidugi meie «Vanemuise» sõber Hans-Otto-Theater, kus on praegu palju uusi inimesi. Suur osa kunagistest Eestis käijatest on endale uue töökoha leidnud — Berliner Ensamble'is, «Volkskühnes», televisioonis ja filmis. Kuid kohtudes küsitakse üksteiselt alati: «Mäletad, kuidas me Tartus . . . seal Musimäel . . .?» või: «See oli ju Tallinnas, eks ole?» ning klaasi tõstes öeldakse ikka veel «Tervi-seks!» Neile palju käinud ja palju näinud inimestele on eesti üks ilusamaid maid ja Evald Hermaküla maailmaklassi näitleja.

* * *

Meie **lennukisuveniiriks** said paberist volditud kirevad laternakesed, kuhu saab küünla sisse panna. Pimedal ajal käivad lapsed nendega tänaval, kandes neid peenikese, konksuga kepi otsas. Eriti minev on selline kaup aasta lõpus, jõulupühade ajal.

* * *

Omaette vaatamisväärsuseks on väikesed puhtad ülikorralikud **mutikesed,** õigemini vanad daamid, kes oma kübarates ja tumedates kleitides jalutavad pühapäeviti pargis või istuvad päikese käes pinkidel ning vestlevad rahulikult. Saksamaa elav ajalugu.

* * *

Käisime hirmuga mööda **raamatukauplustest.** Sinna oleks poole tunniga kadunud kogu meie raha. Raamatud on harjumatult kallid. Ei ole sest saksa tudengite suuremast stipendiumist kasu midagi!

* * *

«Estlandist» sai lihtsa vanema sakslase kõrvus enamasti «Island» ja meie keelt kuuldes peeti meid kõige sagedamini poolakateks või tsehhideks (põhjus on lihtne — neid liikus SDV-s kõige rohkem).

Kõige ootamatum ja toredam oli aga ühes kohvilauas puhtast südamest tulnud küsimus: **«Kas te teate, mis on kartulisalat?»**

* * *

Sakslane joob palju, kuid **sööb vähe.** Meid aga toideti «eesti moodi». Eelmiste Tartu ja Tallinna praktikagruppide kõhunurinast oli õpetust võetud. Me olime Güstrowis esimesed Maarjamaa tudengid, kes toiduga enam-vähem rahul. Igal hommikul üllatati meid keedetud munaga, mitu korda päevas saime sinki ja vorste, vorsti ja sinki, ka juustu, mett, keedist, lõpupoole peaaegu üle päeva lõunaks kanapraadi. Selgus, et ka eestlase isul on piirid või *«viel zu viel ist ungesund»*. Veeti kihla, kas täna on *Geflügel* või ei. Kas kaotab, saab 2 portsu!

Kadedusega vaatasime, kuidas kohalikud tudengid kala sõid. Aga 3,5-rublase toidupäeva jaoks on kala liiga odav.

* * *

Sakslanna on hea perenaine. Saksa tütarlaps on asjalik, kaine, majanduslikult mõtlev realist. Juba tudengineiu jutust hakkab kuidagi harjumatult sageli kõrvu sõna *sparen* (kokku hoidma). Noore abielupaari vestlus keerleb tihti selle ümber, kust saaks odavamalt hea tarvitatud auto, kuidas odavamalt keeta, kuidas sisustada korter. Küllalt kõrge elatustase + kokkuhoidlikkus (mis on vist küll külge sündinud) + maitsekus annab meeldivaid tagajärgi. Kodud on tõesti väga kenad. Sinna juurde veel kuulus saksa viisakus, sõbralik huvi meie elu vastu ja nii silmadele kui keelele nauditav kohvilaud ning võibki öelda, et need paar perekondades veedetud õhtut on nüüd kinnistunud meie toredaimate mälestuste lahtrisse.

* * *

Moes on mikro, tantsukleidina kantakse maksit. Midi olevat minevik. Kudumine on pop, kõige kenamad džemprid, palmikutega seelikukesed ja pikad püksid valmivad (igaval) loengul või televiisorit vaadates. Mikroseeliku juurde kuuluvad mustrilised (sageli ainult ühe mustritriibuga küljel) sukkpüksid ja paksu tallaga kohmakana näivad, kuid väga kerged kingad, mida kantakse nii tänaval kui peosaalis.

Figuur suurt ei loe — mood on mood.

Meessoole müüakse igas valmisriiete kaupluses lühikesi traksidega kahkpükse — kõikides suurustes. Neid kannavad nii lapsed kui ka soliidsemas eas härrad.

* * *

Olles palju kuulnud saksa täpsusest, olime ka meie täpsed: **hiljaks jäädi ainult 2—3 minutit.** Güstrowi õppejõududele oli aga seegi ennenägematu lohakus. Mis nad küll meil peale hakkaksid?

* * *

Kas te suudate ette kujutada? **Me oskavat saksa keelt!** Hakka või uskuma, kui seda kinnitavad nii autoriteetsed isikud nagu päris ehtsad sakslased! Meile oli see üllatuseks (väga meeldivaks muidugi), sest me ise teame-tunneme ju hästi neid lünki ja nõrku kohti oma teadmistes, mida erinevatel põhjustel ka nüüd, pärast nelja ülikooliaastat on veel küllalt palju, et mitte uhkeks minna. Üllatuseks oli see aga vist ka neile, kes meie praktika õppeplaani koostasid. See oleks sobinud meile II kursuse alguses. Küllap

(Järg 4. lk.)

küll !

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете
«TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»
№ 1
6 марта 1973 г., вторник

Счастливой защиты тебе, Лена!

«Где можно найти Лену Блюм?» — этот вопрос в комитете комсомола совсем недавно был таким же привычным, как и ответы на него: «Лена на лекции, на бюро, на заседании правления киноклуба, принимает гостей, проводит экскурсию на заводе...» Поэтому так непривычно сейчас слышать в ответ неутешительное: «Не ищите Лену, она работает над дипломом».

Лена нужна всем. А таких популярных людей, наверное, не так уж много в университете. Ведь надо обладать действительно незаурядной энергией и обаянием, чтобы так притягивать к себе людей.

Лене это удаётся.

С ней хорошо говорить о любых вещах: о комсомольских делах и учёбе, о литературе и театре. Она всегда готова помочь и словом и делом.

Очень давно мы знаем Лену не просто как студентку экономического факультета, но и как президента киноклуба. Она стала им в день основания клуба и находится на своём посту бессменно уже 4 года. Работа эта не простая. Всегда хочется показать самые интересные фильмы, чтобы киноклуб был не просто кинозалом, где можно посмотреть какую-то картину, но чтобы здесь возникали споры, обмен мнениями по серьёзным вопросам кино. Ведь мнение окружающих, хотя и отличающееся от твоего, может быть тоже интересным. Иногда же просто остаётся обида, что не все вещи понимают: смеяться всегда легче.

Часто бывает трудно достать действительно полноценную картину. У кинопроката свои законы, свои интересы. И Лена учится «быть дипломатом». Эта «профессиональная подготовка» очень ей пригодится.

Позже, будучи заместителем секретаря комитета комсомола ТГУ, она с группой студентов ездила в Новосибирск и Софию с предложением установить дружеские связи с этими университетами. Впечатлений было много, все хотелось увезти домой.

Например, 1 апреля в Новосибирске — День математика, свободный от учёбы, день, когда математики шутят. Их стенная газета, длиною во весь вестибюль, где старые заметки заклеиваются самыми злободневными, всегда — «сегодняшняя»...

Но если из всего задуманного чтото и не успели сделать, то главноето Лене удалось: её дела показали, как можно интересно и весело жить в университете. Именно благодаря ей многие из комсомольцев русских потоков не только повернули в это, но и сами включились в работу; между факультетами наладилась связь, объединились комсомольские активы.

Сейчас Лена готовится к защите диплома. Хочется, чтобы этот период учёбы был для неё плодотворным.

Мы поздравляем Лену Блюм с Международным женским днём и желаем ей успехов и счастья.

Г. ЗАГОСКИНА.

Дела комсомольские

В среду, 28 февраля, состоялось очередное заседание комсомольского бюро русских потоков. На повестке дня стояли вопросы учебы и отдыха студентов.

Особенно бурно обсуждалась организация КВН. Решили: создать сборную команду русских потоков и провести встречу с командой КВН одного из вузов Риги. Встреча состоится в апреле, о месте и сроках будет сообщено дополнительно. Наши представители выехали для переговоров в Ригу. Предварительный состав команды — 15 человек.

Все весело настроенные любители этого вида спорта могут принять участие в подготовке выступления нашей команды. Вакансии открыты. Наиболее активные войдут в команду. За справками обращаться в комитет комсомола.

* * *

В Таллине сейчас проходит международный шахматный турнир. Решено: пригласить экс-чемпиона мира гроссмейстера Михаила Таля в наш город. Насколько это окажется реальным, вы узнаете из объявлений.

* * *

Как стало известно, традиционный университетский праздник «Дни дружбы» будет проведен в этом году с 24 по 26 марта.

В. ЛЕТОШНЕВ

* *

С праздником 8 марта!

* *

То, что запомнилось

Международный день 8 марта — праздник солидарности всех трудящихся женщин.

Накануне праздника мы обратились с несколькими вопросами к доценту кафедры гражданского права, члену партийного комитета ТГУ **Женни Карловне Ананьевой.** Этот выбор не был случайным. Женни Карловна была первой на юрфаке женщиной зав. кафедрой и занимала эту должность более двадцати лет.

— За свою жизнь Вы неоднократно встречали Международный женский день 8 марта. Когда этот день стал для Вас впервые праздником?

— Я родилась в Эстонии, но в период империалистической войны мои родители уехали в Россию. Когда я училась в пятом классе, мы жили в небольшом городке Бологое Ленинградской области (тогда это была Тверская губерния). В тот год 8-го марта в городском клубе состоялось торжественное собрание, на котором я выступала от имени школьников и поздравила всех женщин этого городка с Международным женским днем.

— Какой из праздников 8 марта Вам больше всего запомнился?

— Самым памятным для меня остается 8 марта 1942 года. Моя семья эвакуировалась в тыл и в январе приехала в город Шарья. Это было тяжелое время для нашей страны.

На торжественном собрании 8 марта мужчин почти не было. Артисты дали небольшой концерт, показали несколько номеров художественной самодеятельности, однако на сердце было тяжело... Потом пели новые песни, говорили о войне, о том, как помочь фронту, как лучше работать.

Мне кажется, в последнее время как-то стали забывать о политическом значении праздника 8 марта.

Он скорее стал напоминать «эмаде пяэв» («день матерей»), который когда-то праздновался в буржуазной Эстонии и не имел никакого политического значения. Хотелось бы, все-таки, чтобы молодежь не забывала о глубоком гуманистическом содержании этого праздника, который для многих женщин мира по-прежнему остаётся днём борьбы — борьбы порой кровопролитой — за равноправие и свободу.

— Считаете ли Вы женщин «слабым полом?»

— Женщины давно доказали, что они могут справляться с любыми задачами не хуже мужчин. Но это вовсе не означает, что женщина должна выполнять любую работу, в том числе такую, где требуется мужская сила.

Помните, как у Карла Маркса в «Исповеди»? Он считал привлекательной чертой женщины слабость. Пожалуй, он прав. Женщина, будучи равноправной, прежде всего все-таки должна оставаться женщиной. Уже в силу отведенной ей природой роли, в силу своих моральных и физических особенностей она нуждается в силе и поддержке мужчины.

С другой стороны, мы хотели бы, чтобы мужчины были «рыцарями» не только 8 марта. Настоящий мужчина будет всегда внимательным, добрым, готовым придти на помощь матери, сестре, жене, подруге.

— Что бы Вы хотели пожелать нашим девушкам 8 марта?

— Быть мужественными и в жизни и в учебе, и в труде, но всегда оставаться женственными и нежными.

— А что можно пожелать в этот день мужчинам?

— Оставаться мужчинами — всегда и во всем. Уважать женщин и проявлять качества сильного пола только в хорошем смысле.

Беседу вел Ю. АСАРИ

Первокурсница

Любимый предмет Люды здесь, в университете — латынь. Да-да, та самая латынь, одно упоминание о которой заставляет дрожать «зелёного» первокурсника-филолога: «Чем дальше проникаем мы в тайны латыни, тем больше она захватывает меня» ... Но преклонение перед звучностью языка древних римлян не мешает ей увлекаться французским, зачитываться средневековыми романами и Экзюпери, серьезно мечтать о баскетболе и сохранять еще со школы увлеченность математикой.

«Ты только не думай, что я разбрасываюсь. Это вовсе не так. Просто нас, действительно, окружает множество интереснейших вещей, и как-то боишься пройти мимо, не увидеть, не узнать чего-нибудь».

Может быть, именно это стремление заставило выпускницу 85-ой волгоградской средней школы Люду Михайлову приехать в Тарту и поступить в университет. И вот теперь она из полунеопределенного положения «абитуриент» перешла в более высокое состояние «студент».

«Сначала было ужасно непривычно. Новый город, новый дом, новые друзья. Теперь я уже привыкла. Понемногу овладеваю языком. К концу учебы в университете хочу по-эстонски говорить совершенно свободно. Думаю, что это доступно. Главное — желание».

Да, главное — это, действительно, желание. Еще в школе Люде захотелось научиться печатать на машинке и стенографировать. Теперь она уже окончила курсы. «Скоро лекции буду стенографировать. А то так трудно бывает быстро писать».

С 6 класса Люда мечтает о профессии учителя русского языка и литературы. После окончания школы ей сразу не удалось поступить в университет. Она год работала, а затем пришла снова на вступительные экзамены.

«Если бы меня спросили, что я больше всего ценю в человеке, ответ был бы один — целеустремленность», — говорит Люда.

А. ЧЕРНЯК.

В кабинете смехолога

Этот особенный день

Время бежит не по дням, а по часам. Ведь только-только отгремело 23 февраля, до первого апреля рукой подать, а уже на повестку дня встал женский вопрос.

И решить его раз в году разрешено мужчинам.

В этот день они готовы выбраться из наскучившего патриархата в лучезарный мир Дон-Кихотов и Дульсиней, Ромео и Джульетт, Петрарки и его сонетов.

В этот день они всё делают сами, хотя последствий этого не видно, потому что все заводы — выходные.

Этот день — радостный, ибо это день приятных воспоминаний. Многие мужчины неожиданно вспоминают, что они мужчины, а женщины — что им надо бежать на кухню только завтра.

Но для первых день этот полон опасностей: мужчины так долго не могут от него оправиться, что до самого первого апреля продолжают готовить обеды и говорить женщинам комплименты.

Даже дети догадываются, что сегодня праздник, потому что у папы нос красный, как мамина гвоздика, хотя он вроде не пил ничего, кроме лимонада.

Природа полна загадок. Вот откуда-то звучит музыка. Это крокодил Гена играет на гармошке у прохожих на виду.

Кругом — сплошная весна. А весной, тем более в такой день, студенту всегда хочется сделать что-то необычное, например, «зашпаргалить» книгу «О вкусной и здоровой пище» или рассказать новый анекдот.

Но есть и отрицательные явления в нашем быту. Подчас студент готов в этот день «слетать» туда, не знаю куда, и притащить оттуда в значительной дозе то, не знаю что.

Поэтому у студента восьмого марта куча дел. Он должен одновременно проникнуть в студклуб на вечер, сдать коллоквиум, уехать домой и придумать оригинальный подарок к празднику. И если первое невозможно, второе возможно, а третье вероятно, то последнее — невероятно трудно.

В каждом подарке, даже несъедобном, должна быть изюминка. С нее-то и надо начинать поиски.

В качестве подарка сгодятся: духи, мармелад в шоколаде и ваша собственная младенческая фотография с остроумной подписью: «Смотри, какой я раньше был смешной».

Лучший подарок любимой — новенький конспект по охране труда.

Поскольку в этот день на подарок претендуют и жены, то не забывайте и их. Жене подойдет всё, начиная от мышеловки за 35 коп. и кончая письменным обещанием записаться в Анти-Бахус клуб. Маме лучше всего подарить большую поварешку, на которой самостоятельно можно нацарапать: «Сколько сына не корми, он все равно телевизор смотрит». Сестренке неплохо приподнести эластичные носки для лучшего друга. Цветы подойдут всем — ценой по желанию и по карману.

Очень практичны пластмассовые и бумажные цветы: в следующем году их всегда можно подарить кому-нибудь другому.

Самое главное, чтобы подарок был нужным.

Вот почему уже за неделю до торжества бродячие рыцари ищут мимозы на чёрном рынке, горчицу в магазинах и картошку в столовых.

Но восьмого марта волнуется не только мужская часть университета и человечества.

Гораздо больше поводов для волнения у девушек, ведь на десять девчонок по статистике кое-где уже 0,9 ребят. Недостачи не покрывают кратковременные займы у математиков или вымирающих физиков.

На парней теперь охотятся как на мамонтов, за ними летают самолётами аэрофлота. Именно поэтому, прежде чем отвечать на женский вопрос, надо ответить на мужской. И наоборот.

Тут — диалектика природы. Ведь человек без любви — как Пьер Безухов. Кстати, уже слышен звон. И не надо думать, что это разбиваются сердца. Это капель. Или праздничные бокалы.

Так давайте же, товарищи мужчины, хотя бы в этот день не будем делать вид, что нас ищут. Давайте встретим этот день так, чтобы наши недостатки с лихвой покрывались нашими добрыми намерениями.

Горько!

И. РОЗЕНФЕЛЬД

26-го февраля в киноклубе состоялся просмотр современного американского фильма «Подонки» (режиссёр Томас Лафи), который привёз к нам кандидат искусствоведческих наук Дм. Шестаков.

В своём вступлении он отнёс этот фильм к разряду картин, повествующих о классическом конфликте «отцов» и «детей», заметив, что сочувствие автора здесь явно на стороне «отцов».

В действительности дело, очевидно, обстоит несколько сложнее: авторы попытались найти объективную позицию, чтобы беспристрастно рассмотреть и тех и других. Насколько им это удалось — дело другое.

Сюжет фильма следующий. Группа хиппи, обосновавшаяся в «доме на берегу» (так называемом «дворце наслаждений»), экипированная мотоциклами и поразительной наглостью, терроризирует всю окрестность: безнаказанно избивает и насилует. «Малолетние преступники» (от гангстеров они отличаются масштабами бесчинств и тем, что не убивают) рассчётливо пользуются тем, что запуганные обыватели и даже сами пострадавшие предпочитают отказаться от обвинения, смолчать, лишь бы не навлечь на себя месть бандитов. Полиция бессильна. Сначала она пытается бороться с ними, но вдруг наталкивается на противодействие в тылу. Неожиданно оказывается, что сами пострадавшие видят в хиппи идеал мужественности: Линда прямо заявляет шокированной мамаше, что она вовсе не была жертвой насилия, а сама ходила к ним . . .

Подонки, противопоставленные вначале всему благородному обществу, вдруг оказываются кумирами «младшей» его части! И поэтому полиция бессильна. (В этом смысле, действительно, на отцов вроде не падает тень).

Но хиппи порождены миром отцов. Их садизм — не прирожденный (главарь банды нежно любит своего брата): «отцы» сами своим бесчеловечным обращением сделали из них животных.

Отвратительный немой, чьей жертвой оказалась героиня фильма, сам — жертва своего отчима, отрезавшего ему язык.

Подонки — порождение определённого типа общества, и, вероятно, будут существовать, пока существует оно. Такова идея фильма.

Интересно, что спасает положение тоже существо асоциальное: ковбой-индеец, живущий в одиночестве «естественный человек». Он-то и решает дело «в пользу справедливости»: убивает главаря шайки и спасает от бандитов прелестную дочь богача, которая дарит ему руку и сердце . . .

Тут и вестерн «наоборот»: благородный индеец спасает обиженную девушку от коварных, испорченных белых вовсе не с целью причинить ей вред, как это происходит в знаменитых повествованиях о покорении дикого Запада.

Счастливый конец фильма — счастливый лишь для главных героев — Викки Баррингтон и ковбоя Билли Джека. Для общества в целом он глубоко пессимистичен.

Е. СЕРМАН.

Грустный «HAPPY END»

Академия Густавиана

30 июня 1632 года шведский король Густав II Адольф (1594—1632) подписал разрешение об открытии в Дерпте академии. С этого дня и началась история «прабабушки» нашего университета — Академии Густавианы, юбилею которой посвящена небольшая по объему, но очень богатая по содержанию и оригинально оформленная выставка в Научной библиотеке университета.

Перед нами в хронологическом порядке расположены пожелтевшие документы, портреты, диаграммы, за которыми угадывается жизнь той далёкой эпохи.

Самое первое звено этой цепи — карта, на которой отмечены все европейские университеты XII—XVII веков. Большинство из них основано в XIII—XV веках. Рядом с картой — портрет Густава II Адольфа, основателя академии.

А вот перед нами старинная книга. В ней А. Омаринс, путешествовавший по России и восточным странам и побывавший также в Дерпте, подробно описывает академию. Он пишет об Иоганне Скютте (1577—1645), произнесшем речь на ее открытии, о быте профессоров и студентов (последних вначале было на редкость мало: десять шведов и несколько финнов).

Студенты академии с первых же дней её существования имели особый устав и давали клятву. Они были обязаны подчиняться всем приказам ректора. Специально указывалось, что студент, подвергшийся оскорблению, обязан, не вступая в драку, обратиться к начальству. Случались, однако, и дуэли. За них виновных наказывали (обычно сажали в карцер). В таких случаях студенты клялись, что они не будут пытаться бежать оттуда; в клятве был особый пункт насчёт должников: должник не имел права покинуть город, не вернув одолженные деньги.

Академия каждый год принимала новых студентов. Из специальной таблицы видно, что наибольшее их количество — 84 человека — было зачислено в академию в 1632—1633 гг. (таллинский период).

С самого начала существования академии наблюдаются выступления студентов в защиту своих товарищей. Так, например, в первом протоколе первого съезда сената есть запись о том, что в поддержку двух заключённых в карцер студентов выступили их друзья.

Сохранились данные и об экономической жизни академии. Стипендии студентов делились на три категории — от 50 до 20 талеров.

Среди экспонатов этого периода — большое количество работ бывших студентов университета, в том числе — труды таких ученых как И. Шелен, Манцелиус, Стернхельм и др. Здесь же можно увидеть пелерину и скипетр ректора, печати факультетов, большие ключи от библиотеки.

Отражена на выставке и история Академии Густаво-Каролина (1690—1710), работавшей вначале в Тарту, затем в Пярну.

Последним, заключительным звеном выставки является подборка литературы об истории Академии Густавианы. Просматривая ее, совершаешь как бы экскурсию в прошлое.

Выставка нравится своей содержательностью, хронологической последовательностью, богатством экспонатов. Как будто сама история раскрывается перед нами, оживает в документах, портретах, книгах . . .

Хочется пожелать всем познакомиться с ней. Она открыта по средам, четвергам и субботам с 11 до 17 на последнем этаже библиотеки.

Т. ВОЛКОВА

Beat-Lexicon

Bergendy. Вначале братья Бергенди были попросту студентами, увлекающиеся джазом. Потом они выиграли конкурс среди профессионалов и в течение четырёх лет исполняли бит-музыку в Молодёжном парке. По заключённом контрактам побывали в Швейцарии, ФРГ, Дании. Особенно ансамбль увлекался всё-же soul-музыкой, и чёрез некоторое время появились soul-обработки.

Сейчас в составе группы 7 человек. Около братьев Бергенди собрались Хайду Шандор, Лацин Норберт, Дебрецени Цаба и другие. Все вместе выступают на концертах, по радио и телевидению.

Black Sabath. Эта группа появилась в 1970 году в составе четырёх музыкантов: Билл Вард, Тони Джомми, Озн Озн Осборн и Гизер Батлер.

На маленькой ферме в Уэльсе они записали музыку для первой своей пластинки, которая скоро стала ведущей в их альбоме.

За этим последовал успех небольшого диска Paranoid. Музыканты находятся на должном уровне — играют увлекательно.

Blood, Sweat and Tears. Это оригинальное название связано с речью Черчилля произнесённой им перед вступлением Англии в войну:

«. . . Не могу обещать вам пока ничего, кроме как кровь, пот и слёзы . . .»

Оркестр, состоящий из 9 человек, появился на стыке трёх жанров: трое из музыкантов раньше специализировались на классической музыке, предпочитая Баха и Бартока, трое были отличными джазистами, и, наконец, последняя тройка работала в области блюза и country-folk beat'a. Возможно, в каждом из этих жанров есть и лучшие представители, но подобного синтеза на таком уровне мы ещё не видели. Не случайно очень скоро им стали подражать и другие группы из самых разных государств.

Ансамбль создал много шлягеров. Это — «Ткацкое колесо», «Если умру», «Сделала таким счастливым». Из 3-го альбома: Hidee Ho, Lucretia Mac Evil и 40000 Headmen, а также последняя переработка песен Бартока.

Вначале в оркестре играл и Ал Купер, но позже он сделал карьеру в одиночку, а на его место после долгих поисков нашли подходящего певца в лице Дэвида Клайтон-Томаса. Остальной состав такой: Лью Солов и Шак Винфилд — трубачи, Джерри Хаймен-рог, Дик Халлиган — рог и орган, Фред Липсиус — саксофон, Стив Кац — певец и сологитарист, Джим Филдер — басгитара и Бобби Коломбо — ударник.

Chicago — название своего родного города приняли 7 отличных музыкантов. Прежде ансамбль назывался Chicago Transit authority, но это было слишком длинно.

Члены ансамбля относятся к тем бит-музыкантам, которые строят свою музыку на основании джаза, — как, скажем, и Blood Sweat and Tears (кстати, менеджер у них тот же).

Сразу же было выпущено несколько альбомов, и первым успехом стала великолепная обработка вещи «Я мужчина» (Traffic). Первый самостоятельный шлягер — «Улыбнись мне».

Состав: Ли Лонэн — труба, Джим Панков — рог, Уолт Перри — саксофон, Роберт Лам — фоно-орган, Терри Кат — сологитара, Пит Цетера басгитара и Дэн Серафин — ударник.

Альбом ансамбля под номером три один из самых успешных в 1971 году. Из него крупнейшим шлягером стал «Свободный».

Christie. Трио Iefi Cristie, Paul Fenton и Vic Elms достигли в 1970 году бесподобного успеха. Песня «Желтая река» почти во всех странах, где ведут таблицу шлягеров, была на первом месте.

Когда группа готовилась к южноамериканскому турне, как будто оживились времена раннего Beatles: 15 тысяч молодых поклонников ждали своих любимцев в порту и пели вместе с ними их песни.

Очевидно, они не останутся «одношлягерными» — следующая их вещь San Bernardino принесла новый успех.

Eric Clapton. Многие вспоминают это имя всвязи с ансамблем «Cream», но, наверное этот прекрасный гитарист заслуживает отдельной статьи.

Сейчас 26-летний музыкант уже в течении трёх лет, с 1966 г., признавался лучшим в Англии. До сих пор в 6-ти группах он играл почти регулярно: начал у Yard Birds, затем был гитаристом у Джона Маяла (там побывало больше всего хороших музыкантов), потом следовала легендарная эра Cream. Когда ансамбль разошёлся, Эрик Клаптон стал членом не долго просуществовавшего ансамбля Blind Faith. Позже у Delaney и Bonnie, а также в группах друзей он был «первым другом», потом в 1970 году организовал наконец свой ансамбль Derek and Dominos (Дерек — кличка самого Клаптона).

Всего он записался на 14 больших пластинках, обеспечивших ему мировую известность и признание. Многие знатоки считают его лучшим в мире гитаристом в стиле бит и блюз.

Joe Cocker родился в 1944 году в английском городе Шеффилде. Уже в 16 лет стал руководителем любительского Blues-оркестра, и в то же время вынужден был зарабатывать себе на хлеб: мыл посуду, продавал газеты, работал на бензоколонке, пока не была записана его первая пластинка «Marjorine», которая, хотя и имела сравнительно скромный успех, принесла ему достаточно денег.

Мировую известность получила его обработка песни Beatles «Немного помощи от друзей», которую он пел довольно своеобразным голосом. (Позже, на фестивале в Вудстоке, эта же вещь обеспечила Джо Кокеру столь же массовый успех — так же как и песня «Delta Lady»). Не так давно стала известной его новая вещь «Листок».

Colloseum. Название группы напоминает старый Рим, а стиль игры — джазовую разновидность лондонского бита. Джон Хайсман, Дэйв Гринслэйд, Тони Ривз, Дик Хекстелсгит и Дэйв Климпсон — состав оркестра — имеет довольно серьёзную группу поклонников в Англии.

Трое из них прежде играли в джаз-оркестре Джона Мэяла (как уже говорилось, там на определённое время встречались лучшие музыканты). О целях своих поисков в музыке Хайсман сказал так: «Мы не хотим, чтобы бит-музыка утонула в таких банальностях, какие поставляют ансамбли типа Archies . . .»

The Cream. Стоит поговорить о каждом члене этой прославленной группы, ибо все они — блестящие музыканты и композиторы, которые за два с половиной года своих совместных выступлений создали немало широко известных вещей. В прессе о них пишут как о лучшем оркестре наряду с Beatles и Rolling Stones, выдающихся мастерах направления Blues-rock.

В импровизации Cream перещеголял многих представителей джаза. Не случайно в этой группе с 1966 по 1968 год играл лучший в то время в мире сологитарист Эрик Клаптон. Бас-гитара — не менее известный музыкант Джек Брэс. На ударных — Гинджер Бэйкер. Это трио мастеров своеобразным исполнением, обработками и сочинениями всегда оставалось на уровне мировых стандартов.

Такие песни, как N. S. U., «Огненное кольцо», «Солнечный свет твоей любви» и «Разлука» — стали всемирно известными шлягерами. Их исполняла и Елла Фитджеральд.

Через некоторое время, как уже было сказано, Эрик Клаптон организовал свой ансамбль Derek and Dominoes, а Джек Брэс выпустил самостоятельную пластинку под названием «Песни одного портного». Гинджер Бэйкер тоже создал свою группу Air Force, и уже две его пластинки появились в продаже.

Но, конечно, разрыв этих трёх великолепных музыкантов — серьёзная потеря для бит-музыки.

Creedence Clear Water Revival. Уже в 1959 году четверо молодых калифорнийцев образовали ансамбль Blue Velvets, который позже стал называться Golliwogs. Сначала их песни были довольно скромными по качеству и не затрагивали глубокой музыкальной проблематики. «Большого прорыва» пришлось ждать 10 лет.

В 1967 году лидер группы — сологитарист, органист, пианист, певец и композитор Джон Фогерти (1945) вернулся из армии. Вместе с братом Томом (ритмгитаристом), бас-гитаристом Стью Куком (1945) и ударником Дугом Клиффордом они прошли шестимесячное «музыкальное усовершенствование».

После этого долго искали новое название для своего оркестра и наконец нашли. Creedence — имя одного телевизионного «льва»; «чистая вода» символизирует «чистоту музыки», а Revival — намёк на новую эпоху в бит-музыке.

С 1968 года ансамбль буквально как по конвейеру выпускает шлягеры. Их музыка, хотя и не сложная, всё-таки мелодична и ритмична, что поднимает её над уровнем скучных профессионалов.

Поэтому очень хорошо известны их песни: «Susie Q», «Гордая Мэри», «Плохой восход луны», «Зелёная река», «Внизу на углу», «Бродячий оркестр», «Беги сквозь джунгли», «У задних дверей», «Хлопковые поля» . . .

(Продолжение следует).

Ответственный редактор
А. Ю. Труммал

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Sünnilugu

AIVO LÕHMUS

1. *Kui ma sündisin, tassis mu laande*
vana katkutud karvaga ilves.
Roheläiklevas lättes ta ristis
minu heinakuujanuseks pilveks

ja siis toimetas tagasi voodi.
Juba memm oli valudest ärgand,
oma rinnale selle, kes toodi,
tema haaras ja üldse ei märgand,

et ta ligi on ainult mu keha.
Läände taanduva tuulise eha
all oli hing unund lättele jooma.

Väga kaua nii kestsime lahus,
aga nüüd kõrvekuuskede rahust
pean ta ometi ilmale tooma.

2. *Poole teed olen üksinda käinud,*
tõrkuv süda kui ohvrimärk huulil.
Kuhu saabun, sealt ammugi läinud
on mu hõim. Mahaunustet ruunist

oskan lugeda sinutuid sihte
nõnda kaugel, et pääsu mul sinna
üle keeldude keegi ei näita,
keda trosin sel hüljatud pinnal.

Liiga pikalt mul polegi püsi
järjest ekselda tummade jälil.
Need ju kunagi minult ei küsi,

milleks joobumust ihkan ja hurma.
Sina tantsid me mõlema surma,
jalus loomise piiritu väli.

3. *Tõusu raske ja rebestav laine*
ostab ootavalt linnalt meid lahti.
Üle elus ja eluta aine
siis me algame ärevat jahti —

sina keerled kesk helkivaid harju,
minul ängistus ummistab sooni,
läbi aja üht verevat varju
näen veel umbusu uusrikkal joonil,

aga juba on seegi must kaugel.
Viimne heitlus end põletab verre,
ent kui viivuks ta juubeldus raugeb,

silman seisvat sind valmivas viljas.
Veel kord hüüad, kuid juba on hilja —
olen päästmatult kadunud merre.

Ühest India kirjanduslikust mälestusmärgist

India oma eksootilise ja vaimukülla atmosfääriga on aegade jooksul paljusid end uurima meelitanud. Oma osa on siin kahtlemata ka selle maa rikkalikul ja paljutahulisel kirjandusel, mille iga võib mõõta aastatuhandetega. Käesolevas artiklis võetakse vaatluse alla killuke India kirjandusest — jutukogumik Buddha ümbersündidest ehk džatakad. Need on pali keeles kirjutatud lühijutud, mis oma kompositsioonilise vormistatuse said umbes 3.—2. sajandil e. m. a. ning mis seega kuuluvad India kirjanduse vanemate mälestusmärkide hulka. Kokku on kogumikus 546 jutustust. Oma algupäralt kuuluvad džatakad kahtlemata palju varasemasse perioodi ning on alust oletada, et algvariantides olid nad mittebudistlikud. Sellegipoolest lülitati nad hiljem budistlikku kaanonisse kuuluva Sutta-pitaka viiendasse ossa. Meie ajaarvamise 4. sajandil said mõnede džatakate süžeed aluseks budistliku kirjaniku Ānyaśūra poolt teostatud töötlustelg. Oma vormilt võime kõik džatakad paigutada ühe mudeli alla: mingi probleem või situatsioon meenutab Buddhale mõnda seika tema eelmistest eksistentsidest ja ta jutustab sellest õpetuseks munkadele. Kirjanduslikult on džatakad põimikud proosast ja värssidest, olles seega eelkäijaks hilisemas India kirjanduses laialt levinud vormile — champule. *Kuivõrd džatakad kuuluvad hinajanistlikku kaanonisse, siis on nad ka selle voolu probleemide ja tõekspidamiste väljendajateks. Seepärast on suur osa džatakaid pühendatud mitmesuguste kirgede (rikkuse, kuulsuse, vastassoo, alkoholi jne.) madaluse ja vääriluse näitamisele. Nii öeldakse 219. džatakas (Džataka needusest) pilkavalt varaahnuse kohta:*

«On minu need rikkused. On minu, minu kuld see!»

«Nii ööl kui päeval kinnitavad rumalad, ei näe nad Dharmat kõrgeimat.»

Kõrvuti sellega käsitletakse kõrgeid moraalseid väärtusi, mis on eriti iseloomulik Hinajaana budismile. Samuti hinnatakse abivalmidust ja kaastunnet teiste elusolendite vastu. Siin leiab väljenduse üldise kaastunde idee, mis oma kõrgeima arengutaseme saavutab Mahajaana budismîs. Varjatud kujul läbib see idee kõiki džatakaid, sest Buddha aitab neis kõhklejail leida õiget teed. Iseloomustamaks džatakaid järgmine lõik:

Selle loo rääkis Õpetaja oma viibimise ajal Džetavanas ühe bhikkhu (munga) möödumatust kirest oma surnud naise vastu.

«Kas on see tõsi, bhikkhu, et sa igatsed?» küsis Õpetaja.

«Tõsi,» vastas see.

«Kelle järele sa siis igatsed?»

«Oma kadunud naise järele,» vastas bhikkhu.

«Mitte ainult praegu, bhikkhu, ei kannata sa selle naise pärast. Juba varematel aegadel viibisid sa tema pärast suures kurbuses.»

Ja ta jutustas loo minevikust. Edasi järgneb lugu kuningast Assakast, kes langes sügavasse kurbusse peale oma lemmiknaise surma. Kurbusest vabaneb ta alles siis, kui Buddha näitab talle ta naise uut ümberkehastust maipõrnikana ja küsib viimaselt, kas talle on armsam endine või praegune elukaaslane. Naine vastab:

«On rõõm ja kurbus endised nüüd asendunud uutega.
Ja sellepärast on see põrnikas mul kallim kuningas Assakast.»

Hoolimata lähedasest vormilisest korraldusest pakuvad kõik džatakad midagi uut ja on kaasakiskuvad ning huvitavad lugeda. Esialgu jääb aga kahetsusega nentida, et seni on meie keel Idarahvaste kirjanduse rikkustest nii vähe ammutada jõudnud.

MART HELME

Retsensioonikonkurss

ELKNÜ TRÜ komitee ja ajaleht «TRÜ» kuulutavad seoses teatrikuuga välja üliõpilaste teatriretsensioonide konkursi (osa võivad võtta TRÜ ja EPA üliõpilased). Retsenseerimisele tulevad järgmised etendused: O. Toominga «Külvikuu»; H. Ibseni «Väike Eyols» (lavastaja J. Tooming); eesti muinasjuttude aineline «Üks Ullike läks rändama» (lavastaja E. Hermaküla); E. Raua «Naksitrallid»; balletiõhtu «Käed»; Brechti «7 surmapattu» (lavastaja Ü. Vilimaa).

Retsensioonid esitada masinkirjas «TRÜ» toimetusse 1. aprilliks k. a. Žürii, mis koosneb ülikooli ja «Vanemuise» esindajaist, teeb tulemused teatavaks 15. aprilliks. Auhinnad teatriühingult. Parimad tööd avaldatakse ülikooli ajalehes, kolmele paremale autorile aastaks prii pilet kõigile «Vanemuise» etendustele.

ELKNÜ TRÜ komitee,
ajaleht «TRÜ»

Tarmo Kulmar

(algus «TRÜ» nr. 4 ja 5)

Koopa suhtes: Püüdke aarded võimalikult kähku evakueerida. Mägi pole kindel, sest vulkaaniline tegevus on aktiviseerunud. Ja ärge mingil juhul tõmmake kangi alla! Kui äus olla, siis on see üle tuhande aasta tagasi elanud inseneride meistritöö.

Veel üks isiklik palve: hoolitsege mu poja eest. Ta on 19-aastane, valuuripühendust pole ma talle veel andnud. Leidke talle paslik töökoht. Oleksin teile selle eest väga tänulik. Ta pole varanduslikult kindlustatud, sest meil, amautadel, lasub keeld mitte astuda kellegi teenistusse, sest oleme pühendatud Päikesele. Elatist võime hankida mõistlikkuse piirides varakambrist. Tegelikult see kullahulk, mis umbes 450 aasta jooksul ära on tarvitatud, pole võrreldes põhivarudega üldse nimetamisväärt.

Andestage mulle mu kinnine olek teie suhtes. See oli vajalik. Sama kehtigu ka mu äraoleku kohta Põhja-Peruus. Tegin sellal kahjutuks lõksu, mis valvas dokumendihoidlat. See oli salajane lüüs, mis oleks teatavale plaadile astumisel täitnud tunnelid mereveega. Nüüd ei tohiks ta enam funktsioneerida. Tähistasin plaadi siiski punase värviga, et teaksite. Ettevaatus ei tee iial paha.

Saatku Jumal rahu, rõõmu ja edu teile ja kogu mu rahvale.

Mayta Rocca Yupanqui.

P. S. Oleksin unustanud. Varakambrist saate välja, kui olete vajutanud kivinukile koridori paremas seinas, alumise trepiastme juures.

M. R. Y.»

Doktor Ferrare hääl vaikis. Ta kaaslased olid vahepeal toetanud end siia-sinna kullahunnikutele. Vapustatud inimesed seisid ikka veel fantastilise kuuldu vangis.

«Ta oli oma rahva tõeline poeg, ehtne inka!» sosistas Pedro, «mitte selline mõistmatu fanaatik seal nurgas!» Noormeest seiras vangi raevukas pilk.

«Kuid teisest küljest ei saa neile ka ränka süüdistust esitada. Pole moraalset alust! Sisuliselt oli nende ülesanne ju üllas! Tuleb just neile olla tänulik, et täna seisame siin saalis meie, teadlased, mitte varemail sajandeil mõni röövel!» sõnas Marco.

«Kohutav, kuid üllas saatus! Meil tuleb hoolitseda, et Mayta nimi iial ei kaoks inimeste huultelt, nii tõesti kui ma siin istun!» hüüdis professor kindla veendumusega.

«Kahtlemata. Kuid laskume alla maa peale. Aitab pilvedest! Meid ootab tohutu töö,» sõnas doktor Ferrare range tooniga. Muututi tähelepanelikuks.

Needuse lõpp

«Lugupeetav härra Lazzanelli, teil tuleb hakata koostama kulla äravedamise detailset plaani. Teete vajalikud joonised ja arvutused. Härra Marco hakkab uurima vulkaani praegust seisukorda. Meie, arheoloogid peame määratlema kulla koguse, plaanistama hunnikud, esialgu arvele kandma suuremad ja väärtuslikumad esemed. Selleks tööks on meil aega nädala ringis. Käesoleva ekspeditsiooniga me teeme loomulikult eeltöid, midagi erilist vahest ära ei vea.

Tagasipöördunud, laseme politseil isoleerida need neli amautadest persooni, et tagada julgeolek. See puudutab ka teid, armas härra,» pöördus ta vangi poole, «sest teile esitatakse süüdistus mõrvas. Kuidas on teie nimi?»

«Vitra Lamaca,» pomises see süngelt.

«Ilus. Teil tuleb mõni aeg jagada meie seltskonda.»

Insener Lazzanelli tegi veel ühe ettepaneku:

«On tähtis, et keegi ei saadaks siit ühtki radiogrammi. See kutsuks esile kullapalaviku ja ebasoovitavaid külalisi. On mul õigus?»

«Kahtlemata, mu härra. Isegi siis, kui oleme mägedest välja jõudnud, pühendame me asjasse vaid valitsus- ja sõjaväevõimud. Alles pärast aarete kindlasse kohta jõudmist laseme uudise avalikkuse ette,» vastas professor.

«Ja nüüd, sõbrad, teen ma ettepaneku siirduda baasi ja lõunastada. Avame ka pudeli head konjakit. Mulle näib, et me väärime seda!» lausus Ferrare lõbusalt. «Kuid õhtupoole alustame juba tööga!»

... Üha vaiksemaks muutus allapoole ronivate teadlaste sammude krudin. Kaljurahn oli sulgunud hääletult, tehes au vanadel aegadel elanud meistritele.

Mäe sisemuses, kullaga täidetud saalis puurisid aga seinale nõjatuva jumalakuju nukrad pungsilmad, täis sajandite salapära, kottpimedusse, otsekui aimates, et tema tuhandeaastane valitsus läheneb peatsele lõpule.

Teadlased olid töötanud varakambris juba neli päeva, täites vilkalt ja innustunult oma täpsust nõudvaid ülesandeid. Insener

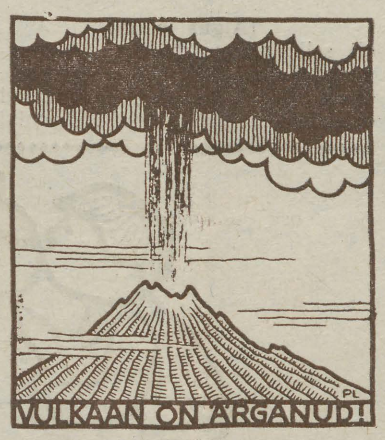

P. LUKATSI joonistus

Lazzanelli täitis oma plaani esimesena. Terve õhtu kulus tal ettekandeks ekspeditsiooni ülemale, kusjuures arutelu ei möödunud ilma lõunamaalastele omase tulise keskustlemiseta. Üks sai aga kõigile selgeks: maa-aluse saali seinad olid nii paksud ja sammastoestuse konstruktsioon sedavõrd hiilgavalt teostatud, et kokkuvarisemine või laava sissevool oleks saanud võimalikuks alles taolise kataklüsmi korral, milline lõhestas näiteks möödunud sajandi lõpul Krakatau Sunda saarestikus. Rahuldustundega kanti itdsete meistrite kontosse veel üks plusspunkt.

Küllaldaselt peamurdmist pakkus sõpradele ka hävitusmehhanism, mis Vitra Lamaca süü tõttu oleks äärepealt käiku lastud. Selle täpsem uurimine pidi algama alles peale varanduste evakueerimist, et vältida võimalikke ootamatusi.

Telgis valitses juba ammu öövaikus, kuid Marco ei saanud millegipärast suikuda. Isegi kobamisi kallatud pits konjakit ei aidanud. Hinges valitses mingi ebamäärane rahutus. Mõni tund enne päikesetõusu suutis mees lõpuks uinuda ...

... Ta viibis all kullasaalis. Salapärane süsteem ei andnud talle kuidagi asu. Mis oleks, kui liigutaks veidi seda neetud kangi? Ainult natukese, mõne sentimeetri? Sellest ei saa ju midagi halba juhtuda — Marco oli kindel oma suures lihastejõus.

Tõuge ülespoole — hoob andis järele. Kitsas avaus põrandaplaatide vahel. Alt kerkis uimastavaid aure, sügavuses terendas hõõguv maapõu. Aitab!

Kuid mis see siis oli? Ta ei suutnud enam pronksmürakat alla tirida. Veelgi enam — see kerkis üha ülespoole. Kuristik laienes, ta vankus selle serval, ei leidnud enam tuge. Kangi külge klammerdudes pööras Marco pilgu alla. Seal valitses tuline surm, piinarikkam ja koledam kui ükski, mida vaid inimaju esile manada võib! «Kas tõesti ootab mind nimetu haud maasügavikus?» Marco tundis, kuidas jõud rauges, krampitõmbunud sõrmed libisesid pronksil. «Appi!» hüüdis ta, kuigi mõistis selle hilinenud kutse mõttetust. Ja siis — langemine. Kõrv tajus üha tugevamini kuristikust kostvaid mürinaid. Miks kestab see ometi nii kaua? ...

... Marco ärkas. Otsmikul lebavaid higipiisku jahutas telgi jahe aluspresent. Maapind vappus. Ümberringi kaikus kohutav kõmin. Juhuslikult pihkusattunud elektrilaterna kiirtes haaras tema vähehaaval unest selginev pilk telgis valitsevat korratust: ümberkukkunud klapplauda, kohta vahetanud esemeid ja magamiskottidest väljakukkuvaid kaaslasi.

Sisse tormas teistest kärmem olnud William: «Vulkaan on ärganud. See on kohutav, mis väljas sünnib!»

«Laava?!» karjatas doktor Ferrare.

«Õnneks ei! Ümbrusse langeb aga hirmsasti kive, otsekui rahet!» kõlas vastus.

«Laavat ei saagi olla!» tuli Marcol lõpuks sõnad üle huulte. «Mäe teisel küljel on kraatri serv madalam, tõenäoliselt pulbitsevad kuumad voolused seal!»

«Kuid töö jätkamine on siiski võimatu?» küsis professor Enriques, kes alles nüüd oli suutnud püsti tõusta.

«Kardan, et praegustes tingimustes küll. Seda, et varakamber vastu pidada võib, teame teilt, härra insener. Aga mägi?»

«Kahjuks ei või ma selle kohta esialgu midagi kindlat öelda. Oleks tarvis tutvuda purske iseloomuga, tuleks võtta ette väike retk ülespoole ...» kõlas geoloogi hääl.

«Hullumeelsus!» hüüdis Lazzanelli. «Minu arvates — kui teie, härra Ferrare, sellega muidugi nõustute — tuleks kolid kähku kokku panna ja seega esialgu töod katkestada!»

«Arvan sedasama. Alumistes baaslaagrites võib meie geoloogist sõber oma uudishimu rahuldada niipalju kui soovib. Esmajoones on vaja päästa meie senise töö viljad. Võtame kaasa uurimiste tulemused, hinnalisemad aparaadid ja toidumoona ning asume viivitamatult teele. Teistes baaslaagrites saame varusid täiendada.»

Doktor Ferrare sõna oli seadus. Poolteise tunni pärast seisid rännuvalmis mehed oma onni juures ning silmitsesid raevutsevat El Sangai tippu. Päike oli äsja tõusnud, paks tume kollakashallide vöötidega pilveseen kobrutas kraatri kohal. Ninasõõrmeid ärritas terav väävlilõhn. Ümbrus kaikus allavihisevate kuumade kivide põrgetest vastu mäekülgi. Lumes mustendas neist hulk auravaid auke.

«See on rahutu mägi,» hüüdis Lazzanelli, osutades alpikepiga ülespoole, sinna, kus varitses oht, «Kuid usun, et peatselt saabub jällegi rahulik periood. Siis me tuleme tagasi ning teeme arved klaariks. Needus lõpeb ikkagi, eks ole, vanapoiss?» patsutas ta Vitra Lamacale õlale, kes, olles vabastatud köidikuist, kandis samuti rasket seljakotti.

Kõnetatu tõstis samuti pilgu kraatri poole, ohkas sügavalt ning asus teiste vahel sammudes aegamisi laskuma.

Kääriku—Konovere—Tartu

(Lõpp.)

Mõnda Eesav Edvard Puuslikust ja tema loojast Evald Jalakast

Eesav Edvard Puusliku populaarne fõljetoniseeria hakkas ilmuma 1930. aastatel, kuid neid lugusid mäletatakse veel tänapäevalgi küllalt hästi. Vaevalt saaks niisugust tunnustust seletada ainult sellega, et Eesav Edvard Puuslik esines oma fõljetonidega küllalt sageli — aastatel 1930—1940 ilmus neid üle 300. Piisava väärtuse annab satiirile ikkagi üksnes tema ühiskondlik kõlajõud. Selle eesti satiirikirjanduses nii tuntuks saanud kuju kirjanduslik looja on ajakirjanik Evald Jalak.

Ajakirjanduslikku tegevust alustas ta juba koolipõlves, üldisemat tähelepanu äratas 1924. a., mil «Päevaleht» avaldas tema sulest «Õppur Evald Viskeli kirja Jaak Tiibusele», kus ülekeev «eestlase patriotism» ja tulevikuvaimustus haihtusid tegelikkusega kokku puutudes, sest keskkoolilõpetajatele ei leidunud ei tööd ega võimalusi hariduse jätkamiseks. E. Jalaka nõuandjateks ja õpetajateks olid niisugused tuntud kirjanikud nagu A. Kitzberg, J. Mändmets ja Ed. Vilde. Oma edaspidises loomingus pilkas E. Jalak kadakasakslust ja saagiahneid usumehi, paljastas reaktsioonilist kunstipoliitikat ja ajakirjanduse suukorvistamist. Puusliku-lood võitsid kiiresti suure populaarsuse ja ühtedel Tallinna linnavolikogu valimistel 1930. aastate algul kirjutasid valijad esitatud nimekirjadele Eesav Edvard Puusliku nime juurde nii suurel hulgal, et sellest oleks piisanud mitme kandidaadi läbiminekuks.

24. veebruaril sai E. Jalak 70-aastaseks. Tema loomingu paremik ei ole aegunud ja neil on oma kindel koht eesti satiiri arenguloos. Olgu järgnev lugu näiteks E. Jalaka satiirimeisterlikkusest omaaegsete ebakohtade pilamisel.

Õifrosiine Pirtsakas kirjutab E. Puuslikule:

SÕDA PORNOGRAAFIALE!

Reval, den 10. Jaenner

Austatud härra majaperemees Esav Edvard!

Mul on tõesti hirmus raske petta seda suurt Entöischungit ehk Pettumust, mis on juba astunud mu Süddamesse enne meie Ametlikku Kichluse algamist. See Pettumus on sedda valusam, et ta on esimene kogu minu Neitzipõlves ehk Nooruse Eluaeal . . . !

Härra Esav, et ma Teis piddin nii hirmsasti pettuma, kunna piddasin Teid oma elukogenematus Süddames ommeti meheliku Puchtuse ja Vooruse eeskujuks, kelle külges kindlasti võiks leida Trosti ja Truudust õrn, üksik Neitzisüdda! . . . !

Need Mehed, need Mehed!

Aga oh, «das Leben ist nur Leid, Enttäuschung, Suchen und auch Neid!» — See Sõna on üks kibe Tõssi . . .

Mäletate, kuidas me kahekesi Kolme-Kuninga Päeva Laupäeval ilusasti ja nii hõislich olime Teie rahulises Korteris, kui Teie Tante Amalie olite saatnud Kino-Theatrisse ja saime olla üksi, kuna Teie kogu Aeg piddasite End üleval väga niedlich egga läinud — Esav, ma punastasin siiski! — kui Teie vahest röövisite minult Suuandmisi ja ma ise häbenedes kustutasin Elektri Schalterist ära, aga Teie ometi ei läinud liig kaugele . . . Mäletate siis, kui ma jälle schaltisin Elektri valgeks, mäletate siis, kuidas minu Blick ehk vaatamine äkki langes Teie Ahju Simsi ehk Garnituuri peale, kus Teil asuvad rida Schmuck-Asju ehk Nipp-Sachesid: Inglikesed, Koerakesed, üks ilus püsti Sabbakesega Kass ja Muschelid. Mäletate, kuidas meie Konversation siis läks sellele koledale ja häbitule Asjale, mida ajalehed ja Härra Pastor Seck nimetavad Pornografieks ja mida Kolme-Kuninga Päeval pidi avalikult põletatama. Dicke Margarethe lähedal Koks-Ofenites Tuhaks, et enam ei saaks Maailmas teha kurja Inimeste Silmadele ega Süddant saatma Patu Mõtete peale ehk Ihale.

Mäletate, kuidas Teie ise siis läksite oma mõtete Puchtusest päris palavaks ja kuidas minu nõudmisel ise kahekesi õmblesime Satini-Riidest, mis Teie otsisite oma Kummutist, illusad väikesed Schürzed ehk Põllekesed — kuna mina istusin Teie süles — mis siis köitsime Katteks ette neile Inglikestele ja Kujudele, mis olid alasti Kehaga. Ja kuidas ise kogu aeg olite nõus oma Pead ära pöörama selle Töö juures, kui ma oleks nõudnud . . .

Seekord pidasin ma Teid tõesti suure-Meelseks ja vooruslikuks Meheks, kellele üks noor Tütarlaps võib julgesti usaldada oma Puchtusel! . . .

Kolme-Kuninga Päeva Hommikul tulin ma jälle Teile, et Teie seltsis minna vaatama Jordanit ehk muidu teha väike Spatziergang. Aga Teie, nagu ütles Tante Amalie, olite läinud Juchkentali, sinna, mis kutsutakse — pfui! — Täi-Turuks. Ma siis jäin veidi üksi Teie Korterisse, et nii muidu vaadata Ringi ja oodata Teid tagasi tulema. Aja viitmiseks hakkasin vaatlema Teie Postkaartide ja Aufnahmede Albumi, mis seisis Raamatute Riiulil.

Härra Esav! Mis ma seal piddin nägema! ! . . .

Ma ei räägi sellest, et Teil on seal palju noorte tütarlaste Bilte. Need ju võivad olla Teie Cousined ja nii edasi ehk Tantad noorest Peast. Sellest ma ei räägi. Aga Teil oli seal Bilte, mis ep ole midagi muud kui üks selge ja kõlvatu Silma Mõnu ehk Häbematus. Et ma sellest pean siin veel kirjutama, juba on Patt ehk Kõlvatus. Teie aga olete need ostnud! Teie olete neid — pfui! — vaadanud! . . . !

Mis sellest, et on neile taha kirjutatud, et nad on vanaaegsete Malerite Tööd, nagu «Diana et Calisto, Rubens» — seal peal on ju ikka ainult vähese Riietusega kaetud alasti Naiste Kehad! Veel kõlvatum on «Watteau, Jupiter et Antilope», «Lefeuve, La verite»!!! Silma-Himu nad teevad ikka. Ise olete veel Peigmehest mees ehk Bräutigam!

Härra Esav. Nüüd tean, et kõik see Teie Põllekeste tegemine Inglitele ja ette köitmine oli ainult selleks, et saite sel Ajal mind võtta sülle! Mind, vaest Neitzilikku Tütarlast nii Viisi petta!

Kus ma kiskusin sealt Albumist välja kõik selle Pornografie, köitsin kokku Pakiks ja tegin Otsuse nad viia sinna pühitsetud Flammesse Rannavärava Anlage all. Ja Teiega enam üldse mitte teha Tegemist miskisugust.

Aga seal Ahjude juures oli liig palju Rahvast ja kõik tegid rumalat nalja, nii et mul tõusis Puna Palgede peale. Keegi ka ei põletanud midagi ega toonud Flammesse peale ühe ropu mehe, kes viskas sisse Bibeli, kuna Härra Pastor põletas ära oma näpud. Kuidas pidin mina, õrn Tütarlaps, üksi näitama, et mul üksi on niisugust roppu Asja kaasas!? Seepärast tulin sealt nuttes tagasi ja tõin ka Teie Bildid . . .

Praegu, kus ma Teile kirjutan need Ahastuse Read, lisan siia juurde ka need Teie Bildid. Vaadake neid kui tahate, mind, viisakat Tütarlast ja Neitzit, Te enam ei näe! . . . Ja ei saa võtta petlikult Põlvede peale . . .

Igaveses Jumalagajätmises
ÕIFROSIINE PIRTZACKAS

«Kratt» nr. 2 1932

Kunstikabinetti tuli kiri

Kunstiinstituudist. Küllakutse. Vastuseks kunstitudengite Tartuskäigule läinud aasta lõpul noorte graafikute kohvikunäituse ajal. Lauadki pidid «Kuku» klubisse kaetud saama. Ka aeg — 26. veebruar oli paras — viimaseid päevi oli üleval ERKI üliõpilaste igaaastane ülevaatenäitus.

KÕIGEPEALT NÄITUSEST

Üldpilt oli kirev, mitte ainult, et rohkete erialade õpilastööde koosesitamisest, erialagi piires püüdleb iga noor kunstnik suurte eeskujude vahel loovides leida oma nägu ja stiili.

Raske on nädalaid mõtetes ja päevi kätes kantud töid kolmveerandtunnise vaatamise järel plusside-miinuste ritta paigutada. Millegipärast teenis kõige rohkem kiidusõnu graafika väljapanek. Just estampide juures oli kõige rohkem tunda loomingulist pinget, mis mõnelgi muul alal kippus taanduma käsitöölise virtuoosliikuse ees. Enamik neist piltidest peaks tartlastele tuttav olema — alles nad rippusid TRÜ kohviku seintel. Hulk nimesid, hulk töid. V. Staniševski mõtliku litoga «Me oleme põhjas», M. Torini mitme erilaadse lehega, neist jõulisemad «Meri» ja «Maa», H. Jürgens ning tema sajandivahetusehõnguline «Sugupuu», T. Leškina unistav ofort «Minu noorem õde», E. Valdov . . . Eriti paeluv oli viimasena nimetatud autori seitsmeleheline sari «Inimeste maa» — «Algus», «Mõte», «Õitsemine», «Katsetus», «Rahutus», «Relvad», «Päike». Harilikult kiputakse selliste kõlavate pealkirjade all paberile panema efektset, kuid tühja etendust.

Kas on see teksti suunavast osast või millest, aga raamatukujundus oli tükike läbimõeldum kui esitatud vabagraafika ning siinsed näited tõusid nii mõnestki «Maastikust» peajagu kõrgemale. N. Neidre ülimalt autoritarvestav peenetundeline kujundus Nekrassovi poeemile «Rüütel tunniks», T. Soo kaasaegse loomekirjaga kujundus Beekmani «Pühviliuhale», M. Torimi lapselikult ülemeelikud illustratsioonid Gustav Falke luuleraamatule «Ma nägin poissi», veidike dekoratiivsemad ja võib-olla ka lastele kaugemad V. Staniševski pildid, siis veel K. Roosaare, Ü. Meisteri ja T. Allikvee illustratsioonid.

Nõrgemaks jäi maaliekspositsioon «Figuur», «Istuv figuur», «Kompositsiooni kavand» — enamikus tavalised õppetööd, tasemelt nii värvi kui kompositsiooni osas üsna silmapaistmatud. Etemad olid teatrikunstnike töökavandid, üks parimaist — E. Kittuse dekoratsioonid «Enrico-100»-le — juba «Vanemuises» ammu kasutusel.

Tarbekunstis materjalide, tehnikate virr-varr. Ühtlaselt kõrge tehniline tase. Ei oska eelistada ühtki osakonda, kui, siis pisut tahapoole jääksid klaas ja tekstiil.

Elujõulisi juuri ajab disain. Kerkimas on nutikaid mehi, ja jääb oodata nende mõttetöö praktilisi tulemusi meie tööstuses.

Noored arhitektid olid surutud Kunstihoone tagumisse saali. E. Seini Tallinna Kohtukoja projekt, E. Varese joonised Tõnismäe ooperiteatrile, pealinna spordikeskuse makett — väärt objektid ja väärt projektid, vist sellepärast nad jäävadki ainult paberile.

Kevadel on kunstiüliõpilasi taas Tartusse oodata ja eks siis tahab kunstikabinet näidata külalistele, mis siinmail aasta jooksul tehtud.

A. TAMMUR

Ema ja tütre ühiskontsert

Hiljuti toimus ülikooli aulas praeguse rahvusvaheliseltki tuntuima poola lauljanna (sopran) Zofja Janukowicz-Poblocka huvitav kontsert. Klaveril saatis tema 16-aastane tütar Ewa Poblocka, kes on oma ema akompaneerinud juba 12. eluaastast alates. Tema saatele ongi mitmes arvustuses omistatud küllaltki kiitvaid sõnu — tagasihoidlikult ja taktiliselt sugestiivse piaanoga akompaneeritava suhtes, kuid küllaltki temperamentselt näit. Rossini «Tarantellas» ja muil vastavail peamiselt klaverisoolopartiidel, «briljantse sõrmede väledusega, vabana vähimastki pingutusest ja efektitsemisest.»

Eelmise puhul sobib meenutada, et lauljanna isa oli organist, vanaisa viiuldaja — niisiis kõrgesti musikaalne sugukond.

Kontserdikavas oli klassikute I. S. Bachi, M. Purcelli ja W. A. Mozarti, venelase M. Mussorgski ning itaallase P. Mascagni, ka poola heliloojate K. Szymanowski ja L. Rózycki teoseid. Lauljatari üldrepertuaaris leiduvad aga veel poolakad Fr. Chopin, St. Szarzyński, W. Lutoslawski, I. Luciuk, H. Jablonski, M. K. Oginski, St. Moniuszko, K. Wilkomirski, R. Twardowski, G. Bacewicz jt.

Sopoti kõrgema muusikakooli (prof. B. Ignatowska lauluklassis) ka selle pedagoogikaklassi kiitusega lõpetanud lauljanna tunneb eriti hästi peale poola praegusaegse muusika ka poola lähima sugulashõimu kašuubide rahvalaule, mida ta vahetevahel oma kontsertidel esitab — asuvad ju kašuubid lauljanna kodu (Gdansk) ja õpinguaegse kooli (Sopot) läheduses.

Oma kunsti on lauljatar täiendanud itaalia *bel canto* allikate juures, lõpetades kiitusega Muusikalise Interpretatsiooni Meistrikursuse Rooma Santa Cecilia Academias (1960—1961).

1959. a. saavutas lauljanna Hollandis rahvusvahelisel võistlusel I auhinna ja kuldmedali, milline tasandas talle tee kogu Euroopa kontserdisaalidesse.

Ka mujalt on ta auhindu (ka esimesi) saanud ning esinenud mitmes raadios ja televisioonis, ka Nõukogude Liidus.

Lauljatari illustreeritud prospektvihikus on tsiteeritud ligi pooltteistkümmend väga kiitvat arvustust ligi kümnest linnast. Et ta tõepoolest imehästi laulis, seda näitas ka väga elav aplaus ta esinemise puhul ülikooli aulas ning harilikust tublisti suurem lisapalade nõudmine ja esitamine.

Võõrastav oli aga pooleldi tühi aula. Samuti meie muusikaliste organisatsioonide ja kooride vähemalt näiline täielik puudumine — ei ühtegi lille, ühtegi tervitust peale allakirjutanu poolakeelse sõnavõtu, milline saavutas maksimaalse edu üle 80-aastase vanamehe jaoks . . .

Et lauljanna on mitmel korral külastanud Nõukogude Liitu, esinenud üleliidulises Raadio ja Televisiooni suures sümfooniaorkestris, ka Tšaikovski saalis ning Gnesinite Muusikainstituudis Moskvas, siis on loota, et ta külastab edaspidigi Nõukogude Liitu ning võib-olla ka Tartut, esitades vahest ka eesti laule. Jääme ootama ja lootma!

V. ERNITS

Keelepraktikalt SDV-st

(Algus lk. 2)

oli selle programmi tegemisel arvestatud ka Güstrowi vene keele eriala üliõpilaste taset, sest nemad oskasid vene keelt tõesti halvemini kui meie saksa keelt. Kuhu sa ikka jõuad, kui ainult praktilise vene keele eksam on vene keeles, kõik muu — ka diplomitöö — aga ema-keeles!

Eespool öeldust ei või aga kuidagi järeldust teha, et praktikal SDV-s pole mõtet. Mõte on ja kui suur veel! Keelt võib tõesti ka Tartus või Tallinnas õppida (kuigi kuu aega saksa keele keskkonnas andis palju juurde meie igapäevasele kõnekeelele ja häälduamisele), kuid SDV-d, tema linnu, kultuuri, inimesi, nende vaateid, mõtteid ja suhtumisi raamatute ning filmide kaudu juba tundma ei õpi. Vahetut kontakti ei asenda ka parim õppejõud. Saksa filoloog lihtsalt peab kasvõi kordki Unter den Lindenil jalutama, et ta hiljem saaks oma õpilastele rääkida sellest maast, nii nagu ta on. Võiks ainult kaaluda, kas poleks parem SDV-sse sõita veidi varem, näiteks 3. kursuse sügisel. Siis oleks ka keeleõppimise efekt suurem.

* * *

«Naine kohaneb kiiremini kui mees,» ütles memm rahustavalt. «Naisel on kogu ta elu kätes, mehel aga peas, ära pahanda, [. . .] mees elab jonksukaupa . . . sünnib laps või sureb keegi, on need jonksud. Naise elu voolab ühtlaselt nagu jõgi, väikesed keerised, väikesed kärestikud, kuid jõgi voolab siiski edasi. Me ei sure välja. Rahvas elab edasi . . . Võib-olla muutub natuke, kuid elab edasi.»

(John Steinbeck, «Vihakobarad»)

Sanitaarsest olukorrast

Möödunud kuul teostasid TRÜ arstipunkt ja TRÜ rahvakontrollgrupp süvendatud sanitaarkontrolli TRÜ sööklas, kohvikus ja selle filiaalides. Selle tulemustest.

Söökla on puhas, sisustus korralik. Laudadel alati mingi toorsalat. Tippkoormuse tundidel tekkivate järjekordade vähendamiseks on rakendatud tööle täiendavad toidujagajad. Toidujagamisruum ja toidujagamine vastavad sanitaareeskirjadele. Köögiblokk oma asukohaga sügaval keldris komplitseerib teenindamist.

Kohvik oma puhtusega, maitseka sisustusega ja kvaliteetse teenindamisega jätab meeldiva mulje. Toitude sortiment küllaldane.

Kohviku köögipersonalil on aga töötingimused küllaltki rasked — ruumid on väikesed. Sundventilatsioon ei rahulda, tööperioodidel on köök sageli suitsu täis.

Pagaritööstuse seadmed (külmseadmed, küpsetusahi) on amortiseerunud. On tehtud ettepanek administratsioonile seadmete uuendamiseks 1973. a. jooksul. Sanitaarolukord rahuldav.

TRÜ kohviku filiaalide sanitaarne olukord keemiahoones, peahoones ning ühiselamuis on nõuetekohane, välja arvatud Tiigi 78 ühiselamu einelaud, mis asub 12 m²-ses ruumis ilma veevärgi ja kanalisatsioonita. Nõuetekohane ruum einelaua jaoks on olemas, kuid sissekolimine viibib remondi tõttu.

Vananenud toiduaineid kontrollimisel ei avastatud.

Bacterium Coli (puhtuse näitaja) kasvu kusagil ei esinenud.

A. SOILTS,
TRÜ arstipunkti juhataja

Aitäh Elkele, Mariannele, Corneliale, Giselale, Ottole, Evelynile ja teistele, kes aitasid meil kiiresti koduneda, näitasid meile Güstrowit, käisid meiega muuseumides, näitustel, kinos, õllesaalides, kes istusid õhtuti meie juures, lobisesid, laulsid, jõid koos meiega kohvi, kes organiseerisid meile loenguid ja kohtumisi, katsid sööklas laudu, tõid ajalehti ja kes meile nüüd kirjutavad. Inimesed annavad ju maale näo. Nemad andsid rõõmsa, sõbraliku, külalislahke.

TRÜ puhkpilliorkester

vajab kiiresti saksofonimängijat. Pillimehi palume proovile tulla TRÜ klubisse esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 20.

TOIMETAJA KT. K. TAEV

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 1422. MB-02945.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Teid ootab ülikool!

Veel natuke ja Sul on käes keskkooli lõputunnistus. Ning nüüd seisad paratamatult küsimuse ees, mis saab edasi. Sul ei ole kerge, pead ju väga paljudest lõpmatuna näivatest võimalustest valima üksnes ühe. Sul tuleb püüda end korraks kõrvalt vaadata, kaaluda reaalselt oma võimeid ja kutsumust.

Kuid ükskõik, millise valiku Sa ka momendil teed, kas lähed kohe tööle või siirdud edasi õppima ja kui Sa ka tundud endale peaaegu aukartust äratavalt tark, ei tohi Sa unustada, et kaasaja lennukas teaduse ja tehnika revolutsioon tingib ja meie ühiskond nõuab meilt teadmiste pidevat täiendamist.

Kui oled langetanud otsuse kõrgema hariduse kasuks, siis ära unusta, et paljude teiste kõrgemate koolide seas ootab Sind vana auväärne ja samas nooruslik Alma Mater Tartuensis oma paljude põnevate erialadega. Valikut tehes ei maksa lähtuda ühe või teise eriala välisest prestiižist ja populaarsusest. Kui puudub tõeline kutsumus eriala vastu, järgneb pahatihti pettumus. Oleme kõik kindlasti kohanud oma eriala mittearmastavaid, ükskõikseid, ühiskonnale poolikuid inimesi.

Tartu Riikliku Ülikooli täieõigusliku üliõpilasena tunnetad Sa juba esimestel loengutel ja mida edasi, seda enam, kuivõrd vähe Sa siiski tead. Pudeneb kildudeks oreool Sinu tarkusest. Sa sukeldud ülepeakaela raamatutesse, et saada osake sellest vaimsest kultuurist, mida inimkond on loonud. Tahaks loota, et Sa tunned rõõmu selle uue maailma avastamise üle.

Tudengielu ülikoolis ei ole ainult visa töö, tudeng oskab ka nakatavalt lõbutseda. Sealjuures ei tohi ikkagi unustada õppimist. Väga paljud nendest, kellel on tulnud ülikooliga jumalaga jätta, ei leidnud õiget vahekorda töö ja muude tudengielu ahvatluste vahel.

Püüa rohkem saada osa nendest võimalustest, mida ülikool Sulle peale erialaringides ja Üliõpilaste Teadusliku Ühingu pakub. Sind ootavad «Vanemuise» etendused, kammerkontserdid ülikooli aulas, rahvusvaheliste suhete ring, interklubi, kinoklubi, majandussuhete klubi, kunstikabinet, ülikooli näitering ja palju, palju muud. Samuti tahaks loota, et Sa oma värskete ideedega rikastad ülikooli komsomolielu ja juba esimesel kursusel aitad kaasa ülikooli komsomoliprobleemide lahendamisele. Millega ülikooli komsomol tegeleb, sellest kuuled septembris Kääriku seminaril. Suvevaheajad võid veeta EÜE-s. Siin saad juurde väga palju uusi sõpru teistest kõrgematest koolidest. Siin õpid tundma oma jõudu, kui näed, kuidas Sinu ja Su sõprade käte all kerkib elumaja või laut. Siin õpid tundma oma jõudu, kui sõrmed alles pakitsevad päevasest müüriladumisest, õpid ära kõik tudengilaulud.

Sul avaneb võimalus kaasa lüüa ka uue füüsikakorpuse, Teadusliku Raamatukogu ja auditooriumihoone ehitamisel.

Sinu vanemate kolleegide abiga on valminud mitu uut ühiselamut, praegu kerkib teine kõrghoone — ühiselamu, mis valmib sügiseks.

Jõudes ülikooli viimasele kursusele saad aru, kui kiiresti läheb aeg ja kui vähe on selle aja jooksul siiski suudetud korda saata. Su rahulolematuse pisik sunnib Sind edasi töötama.

Soovin Sulle eksamitel põrumist! Kohtumiseni sügisel Tartu Riiklikus Ülikoolis!

K. MERUSK,
TRÜ komsomolikomitee sekretär

Nr. 8 Reedel, 16. märtsil 1973. a. XXV aastakäik

AJALOO — KEELETEADUSKOND

TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonnast on tulnud suurem osa vabariigi humanitaaralade intelligentsist. See on ka loomulik, sest teaduskond annab kõige põhjalikuma humanitaaralase ettevalmistuse Eesti NSV-s.

Viis aastat ülikooliõhkkonda viib iga tudengi, kellel endal selleks on tõsine huvi, kõige tähtsama juurde kultuuris ja humanitaarteadustes.

Taotletakse seda, et lõpetanust kujuneks igati kultuurne inimene, kes ei valda üksnes oma kitsast eriala, vaid suudaks nüüdisaja kultuuri selle kõige laiemas mõttes omaseks teha tulevastele põlvedele.

Lõpetajad suunatakse tööle eeskätt vabariigi koolidesse.

Väiksem osa üliõpilastest, kes ilmutab erilisi kalduvusi, leiab hiljem tööd ka teaduse- ja kultuuriasutustes, kuid sellest lähemalt tagapool.

Päevases osakonnas õpitakse viis, kaugõppes kuus aastat. Eksamid on kaks korda aastas. Viimase kursuse lõpus on diplomitöö või riigieksam, mõnel erialal mõlemad korraga.

Õppeaineid on stuudiumi vältel mitukümmend. Esimestel kursustel on sissejuhatavad ained, kus antakse kätte põhimõisted ja algtõed: sissejuhatused keeleteadusse, kirjandusteadusse, arheoloogiasse, psühholoogiasse jne. Samal ajal alustatakse ka üldkursustega.

Sõltumata erialast on programmis vähemalt üks võõrkeel, filosoofia, kehaline kasvatus jt. üldained. Kõik, keda ootab kool, teevad läbi pedagoogilise praktika. Tänapäeval, kus kõrgem haridus on saanud massiliseks, kus üliõpilased moodustavad mitu protsenti elanikkonnast, on muutunud ka nõuded üliõpilastele. Olgugi et paljud esimese kursuse tudengid saavad omal nahal tunda, milline vahe valitseb abituriendi teadmiste taseme ja ülikooli nõudmiste vahel, on ülikool jõukohane kõigile, kes suutsid normaalselt lõpetada keskkooli. Nagu kogemused näitavad, langetakse ülikoolist välja mitte niivõrd võimete puudumise pärast, kuivõrd tahtejõu ja huvi puudumise tõttu. Ajaloo-Keeleteaduskond ootab kõiki, kes lisaks kultuurihuvile on õppinud ka enda kallal tööd tegema.

Teaduskond jaguneb vastavalt erialadele osakondadeks.

Eesti keele ja kirjanduse osakond annab esimesel kolmel kursusel kõigile üliõpilastele tugeva üldfiloloogilise ettevalmistuse. Kolmanda kursuse alguses tuleb valida juba kitsam eriala, need on eesti keel, eesti kirjandus, eesti rahvaluule, soome-ugri keeled ja žurnalistika. Õppejõudude hulgas on mitmed rahvusvahelise mainega teadlased: prof. P. Ariste, dots. Ed. Laugaste, prof. P. Alvre, prof. A. Kask jt.

Peale loengute on õppeprogrammis veel ekspeditsioonid murdekogumiseks ja rahvaluule uurimiseks. Võõrkeeli õpetatakse kätte üsna mitu, nende seas soome keel ja soome-ugri keelte erialal ka ungari keel.

Ajaloo-osakonnas alustatakse õppimist kõige huvitavamatest ainetest — arheoloogiast ja etnograafiast. Viie aasta jooksul antakse põhjalik ettekujutus Euroopa, Aasia ja Aafrika ajaloost, eriti detailselt aga vaadeldakse NSV Liidu ja Eesti NSV ajalugu. Vanematel kursustel saab kitsamaks erialaks valida NSV Liidu ajaloo, üldajaloo, NLKP ajaloo, arhiivinduse, etnograafia, arheoloogia, kunstiajaloo või museoloogia. Kõigile ajalootudengitele on ette nähtud arhiivipraktika, kus igaüks võib saada senitundmata üriku avastajaks.

Vene keele ja kirjanduse osakond on kõige enam kuulsust võitnud teadusliku tööga. Prof. J. Lotmani kirjandusteaduse koolkond on tuntud kaugel väljaspool NSV Liidu piire. Tartu haridusega vene filolooge hinnatakse kõrgelt ka mujal NSV Liidus. Erialadena on võimalik valida vene keele ja vene kirjanduse vahel. Tegeldakse ka tõlkeprobleemidega.

Võõrkeelte osakond valmistab ette inglise ja saksa filolooge. Tugev alus antakse veel teises võõrkeeles. Peale keelte ja kirjanduse õpitakse ka vastava maa ajalugu ja geograafiat. Suurt rõhku pannakse laitmatu kõnekeele oskusele.

Defektoloogiaosakond valmistab ette õpetajaid mitmesuguste erikoolide jaoks (kuulmis-, nägemis- või muude defektidega laste õpetamiseks). Selle spetsiaalsuse valinud üliõpilastelt nõutakse erilisi kalduvusi pedagoogitööks. Õppeplaanides on eriline rõhk asetatud pedagoogilistele ja metoodilistele ainetele ja psühholoogiale. Õpetatakse rohkesti meditsiinilisi aineid: anatoomiat, füsioloogiat, neuropatoloogiat, geneetika aluseid. Et õpetamine toimub eesti filoloogia baasil ja õpetajaid valmistatakse ette eesti koolidele, õpetatakse ka eesti keelt, eriti foneetikat. Praktilised tööd toimuvad kliinikuis ja erikoolides.

Psühholoogiaosakonda võetakse kõiki, kes tunnevad loomupärast huvi elava inimese vastu, omades seejuures abstraktse ja analüütilise mõtlemise võimet. Üliõpilased saavad soliidse aluse füsioloogias, üldbioloogias, kõrgemas matemaatikas, küberneetikas. Alles neile ainetele toetudes omandatakse teadus inimese käitumisest ja psüühikast. Inimese teaduslik uurimine ja analüüs aga jääb tihti üpris kaugele hingesaladuste avamisest, mida ootavad psühholoogialt asjasse pühendamatud. Psühholooge vajatakse koolides, tööstusettevõtetes ja haiglates. Need vähesed, keda paelub eeskätt teaduslik kirjandus ja laboratoorne süstemaatiline uurimistöö, leiavad tööd teaduslikes asutustes.

TRÜ orientalistikakabinet

Jaapan on viimasel ajal teinud suuri edusamme teaduse ja tehnika vallas, et aga jaapanlaste informatsioon on valdavalt emakeelne, siis on eriti reaalteadlastel tekkinud paratamatu vajadus seda keelt tundma õppida.

Õpitakse veel hiina keelt, semitistikat (araabia, heebrea jt. keeled), aafrika keeltest suaheelit ning perspektiivselt afrikaani keelt. Teadust ja tuntud on eestlaste afrikanistika, vanim kogu NSV Liidus.

Indoloogia on Eestis paraku kündmata maa: meil pole ühtki otsetõlget india keelest. Kabinetis õpitakse sanskritti ning hindit.

Uue haruna on programmis romanistika: esialgu vulgaarladina keel, samuti prantsuse ja provanssaali keele ajalooline grammatika, tuleval aastal sama ka itaalia ja hispaania keelest.

Kohvikus,

mis on tuntud kui üks mahedamaid noote meie suurkooli akordis, mõnusas ajaviitepaigas, söögikohas, ent ka tunnustatud näituseruumis, on mitte ainult päeval, vaid ka õhtutundidel oodatud iga tudeng ja õppejõud, veel parem aga mõlemad koos.

Näitustest on viimasel ajal enim tähelepanu köitnud Sirje & Leonhard Lapini ning ERKI üliõpilaste töödest koostatud väljapanekud, mis on hinnatavad just seetõttu, et koostatud spetsiaalselt meie kohviku tarvis nagu paljud varemesitatudki.

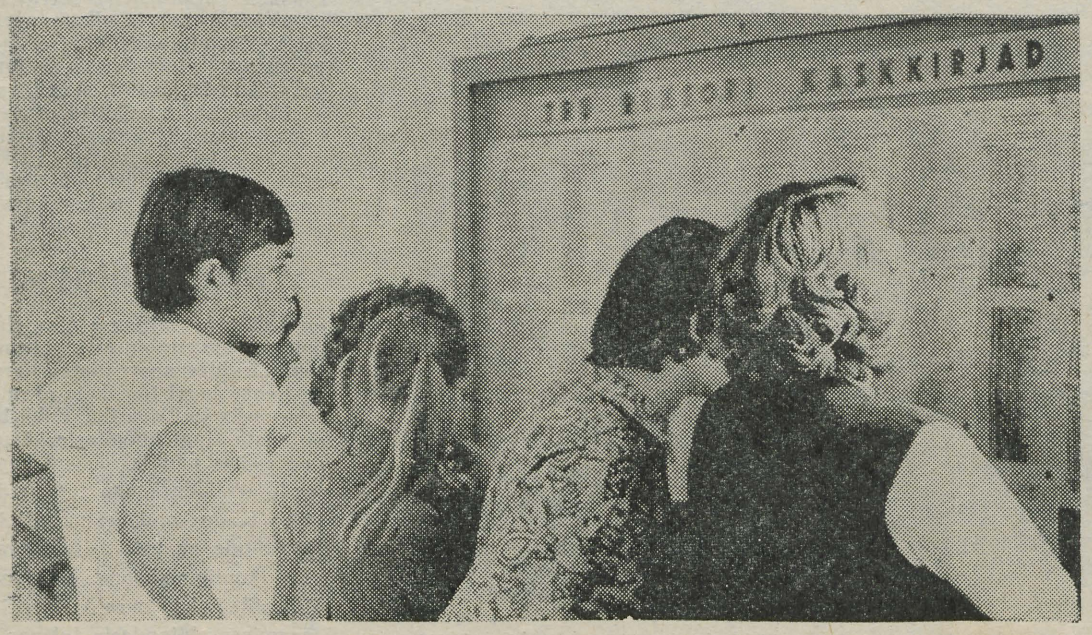

Kui sisseastumiseksamid tehtud, siis on esimene asi nimekirja uurida ja kui nimi käes . . .

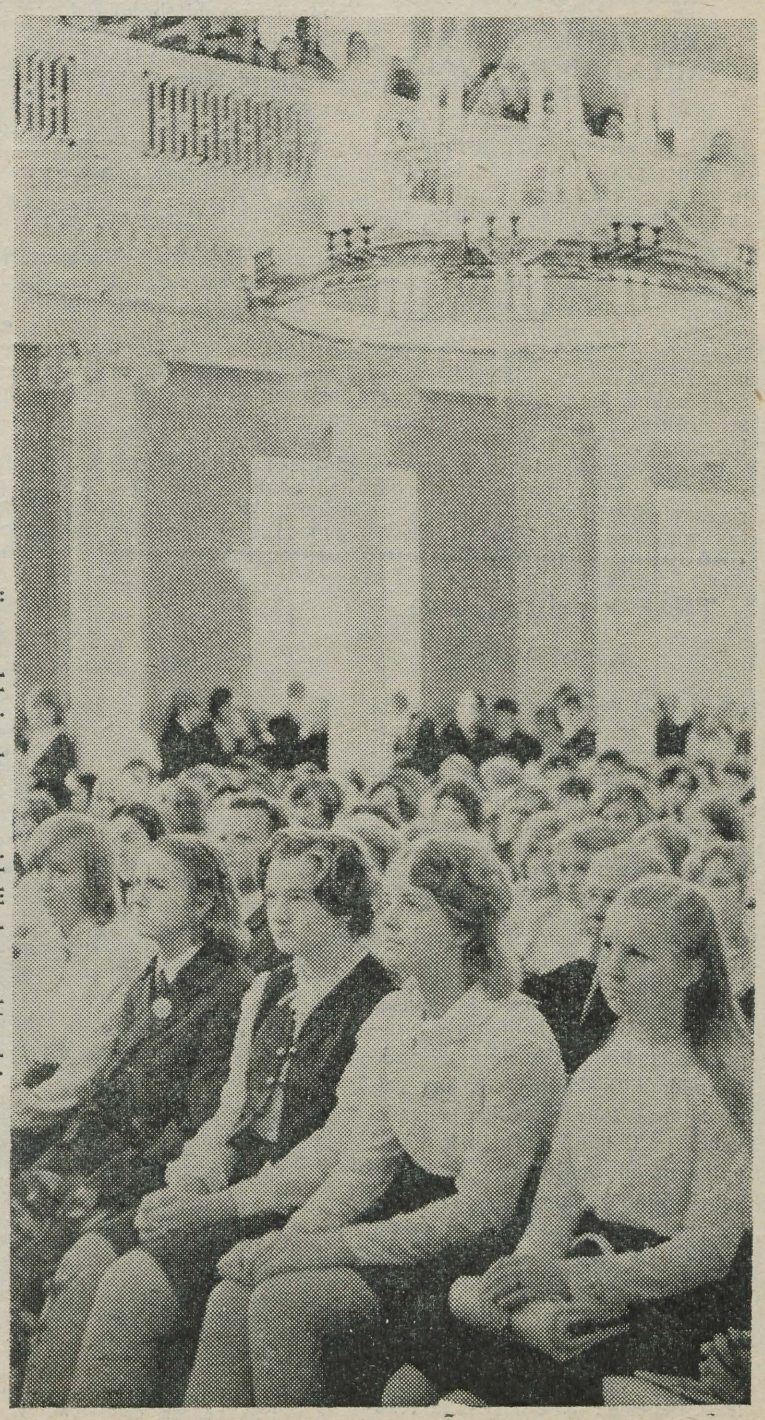

. . . siis muud kui aulasse — pidulikule avaaktusele!

Arstiteaduskond

Arsti võib nimetada rakendusbioloogiks, kes on spetsialiseerunud ühele liigile — inimesele, eeskätt tema haiguste ravimisele. Et saada heaks arstiks, on vajalik põhjalik ettevalmistus nii auditooriumides, praktikal kui ka püsiv töö enese kallal. Mitte asjata ei räägitud varematel aegadel arstiteadusest kui arstikunstist.

Esimesel kahel kursusel õpivad tulevased arstiteadlased üldhariduslike ainete kõrval neile hädavajalikku füüsikat ja keemiat. Peamine rõhk on aga asetatud normaalse, terve inimese ehituse ja talitluse põhjalikule tundmaõppimisele. Juba esimesest päevast peale algab inimese anatoomia käsitlemine, mis peab kõikidele arstidele andma püsivad teadmised selles vallas, kusjuures oluline tähelepanu on pühendatud just praktilisele inimkeha tundmaõppimisele preparaatidel, mudelitel, aga eriti aktiivse prepareerimise näol. Kui anatoomia uurib inimese keha ehitust silma varal, siis histoloogias on kõige olulisemaks uurimisvahendiks mikroskoop. Selles ainesõpivad tulevased arstiteadlased tundma rakkude, kudede ja organite ning organsüsteemide mikroskoopilist ehitust. Nii loengukursuses kui ka praktiliste tööde käigus pühendatakse üliõpilasi ka histokeemia ja elektronmikroskoopia saladustesse, aga antakse algteadmisi ka lootelise arengu kohta.

Anatoomia ja histoloogia käsitlevad inimorganismi ehitust — morfoloogiat. Morfoloogilised teadmised on hädavajalikud selleks, et järgmise etapina üle minna organite, organsüsteemide ja tervikliku organismi talitluse juurde, millega tegeleb füsioloogia. Keemiliste protsesside kulgu organismis õpetab aga biokeemia.

Eelnimetatud nelja põhilist ainet võib kogusummas nimetada normoloogiaks. Püsivad ja kindlad teadmised normoloogias võimaldavad noori meedikuid juba alates III kursusest minna haiguslikult muutunud organismi ehituse ja talitluse (patoloogia) studeerimisele.

prof. Ü. AREND,
histoloogia kat. juhataja

KIRURGIKS SAADA TÄHENDAB PÜSIVALT TÖÖTADA.

Vastsel raviosakonda astunul on esialgu raske otsustada, millist paljudest meditsiinialadest valida. Kirurgia on üheks huvitavamaks, aga kahtlemata ka raskemaks meditsiinialaks kõigi oma alaharudega. Juba enne kirurgiliste ainete õpetamist ülikoolis astuvad paljud üliõpilased I ja II kursusel Üliõpilaste Teadusliku Ühingu (ÜTÜ) kirurgiaringidesse, kus kogenud õppejõudude ja arstide juhendamisel hakatakse tungima kirurgia saladustesse.

Üheks suurema liikmete arvuga ringiks on teaduskonnakirurgia ring, mis 1971. aasta sügisel tähistas oma tegevuse 25. aastapäeva. Meie ringi asutajaks ja hingeks oli kadunud professor Artur Linkberg, kelle juhendamisel sai ring oma töösuunad ja traditsioonid. Paljud kunagised ringi liikmed on praegu tuntud teadlased ja arstid: praegune kateedrijuhataja professor E. Tünder, meditsiinidoktor K. Põder ning hiljuti doktoridissertatsiooni kaitsnud V. Rätsep, E. Sepp, U. Sibul, T. Sulling jt.

Alates 1954. aastast on kirurgiaringi liikmed pidevalt olnud kaasosalisteks loomeksperimentide juures. Loomakatsetes omandame kirurgia tehnilisi võtteid ja põhialuseid. Käesoleval aastal töötavad paljud üliõpilased samuti vivaariumis, abistades arste keerukamate operatsioonide juures ja tehes iseseisvalt lihtsamaid eksperimente loomadel. Vanematel kursustel töötavad kirurgiaringi liikmed lisaks kliinilisele õppetööle kirurgiaosakonnas. Käies öösiti valvetes arstidele abiks, omandatakse juba kirurgiliste haiguste diagnoosimise võtteid, assisteeritakse operatsioonide juures.

Igal kirurgiaringi liikmel või üliõpilaste grupil on oma uurimistöö teema, mille kohta kirjutatakse kevadeks Arstiteaduskonna ÜTÜ konverentsiks ettekanne. Mahukam töö vormistatakse aga juba võistlustööna, mis esitatakse üleülikoolilisele üliõpilastööde konkursile. Seal paarematele kohtadele tulnud tööd aga suunatakse edasi vabariiklikule ja üleliidulisele võistlusele, kus paarematele on ette nähtud diplomid ja auhinnad.

Igal aastal võtavad paljud meie ringi liikmed ettekannetega osa vennasvabariikide ÜTÜ konverentsidest, kust on kaasa toodud rohkesti autasusid.

Kirurgial on oma võlu, mis sunnib paljusid selle elukutse poole püüdlema ning hoiab juba pensionieelisi arste haiglas tööl. Mõni nimetab seda kirurgi fanatismiks, teine andumuseks. Kuidas asi tõeliselt on, seda võid Sina, abiturient, tulevane TRÜ Arstiteaduskonna üliõpilane, tunda õige pea. Jätkugu Sul ainult püsivust selle eesmärgi saavutamiseks — juba nüüd pead Sa olema oma tulevase eriala fanaatik, see aitab kõigist eesseisvatest raskustest üle saada.

JAAN EHA,
Arstiteaduskonna ÜTÜ teaduskonnakirurgia ringi vanem

IGAPÄEVANE TÖÖ — VÕITLEMINE LASTE ÕNNE EEST

Lastearsti kutse sobib neile, kes lapsi armastavad, keda paelub nende elurõõm, siirus, kaunidus — ning kes tahavad pingutada end võitlemiseks laste tervise eest. Kuigi väikelapsed ei oska oma kaebusi selgelt esitada, on laste haiguste diagnoosimine lihtsam kui täiskasvanutel. Nende siseelundid ei ole veel korduvatest haigustest kahjustatud, mistõttu haigestunud organi kindlakstegemine on lihtsam. Haiguste varajasel diagnoosimisel on ravitulemused head, sest kasvava organismi koed taastuvad kiiresti.

Meie vabariigis töötab ligi pool tuhat pediaatrit, kuid ikkagi on neist veel puudus. On vaja pediaatreid tööle laste polikliinikutesse, lastehaiglatesse, sanatooriumidesse, kõrva-nina-kurguarste ja teisi spetsialiste. Teadus lastehaiguste vältimisest ja ravist on viimastel aastakümnetel arenenud väga kiiresti. Rida küsimusi nii profülaktika, ravi kui ka pediaatrilise abi organiseerimise alal vajab aga veel pediaatrite-teadlaste pingutusi, et saavutada olukord, mil tervisehäired ühelgi lapsel enam ei pidurdaks arengut ega varjutaks lapsepõlveröõme.

Dots. L. KERES,
TRÜ pediaatriakateedri juhataja

STOMATOLOOGIKS

TRÜ Arstiteaduskonna stomatoloogiaosakond valmistab ette stomatoloogia eriala arste peaasjalikult meie vabariigi tervishoiu võrgule. Stomatoloogia kui spetsiaalsus koondab endasse hammaste ja nende kõrvalkudede ning teiste suuõõne elundite haiguste kliinilise käsitluse, samuti lõualuude ja neid ümbritsevate kudede ning nendega tihedalt seotud näo ja kaela ülemise piirkonna haigused. Seoses sellega peab stomatoloog omandama eelkõige meditsiini põhialused analoogiliselt teiste erialade arstidega ja alles sellisel baasil saab omandada nii-öelda pealisehitisena stomatoloogia erialad. Stomatoloogia jaguneb nelja suuremasse erialasse: terapeutiline stomatoloogia e. konservatiivne ravi, kirurgiline, ortopeediline ja laste stomatoloogia. Stomatoloogilistest haigustest on olulisemad kaaries e. rahvapäraselt hambasööbija ja hambakõrvalkudede haigused e. parodontopaatiad. Kaariesse on haigestunud täiskasvanud elanikkonnast ligilähedaselt 90—100%, parodontopaatiatesse 50—80%. Seega võib julgelt öelda, et iga inimene vajab pidevalt stomatoloogilist arstiabi. Samaaegselt täiustuvad stomatoloogi tööks vajalik instrumentaarium ja aparatuur, mis peaks huvipakkuv olema ka tehniliste huvidega noortele. Suurem arv stomatoloogidest töötab linna stomatoloogia polikliinikutes või rajoonihaiglate stomatoloogia kabinettides. Komplitseerituma kirurgilise abi andmiseks on avatud Tartu ja Tallinna kliiniliste haiglate baasil statsionaarsed osakonnad. Kirurgiline ja ortopeediline stomatoloogia on kõigiti sobiv eriala meestele.

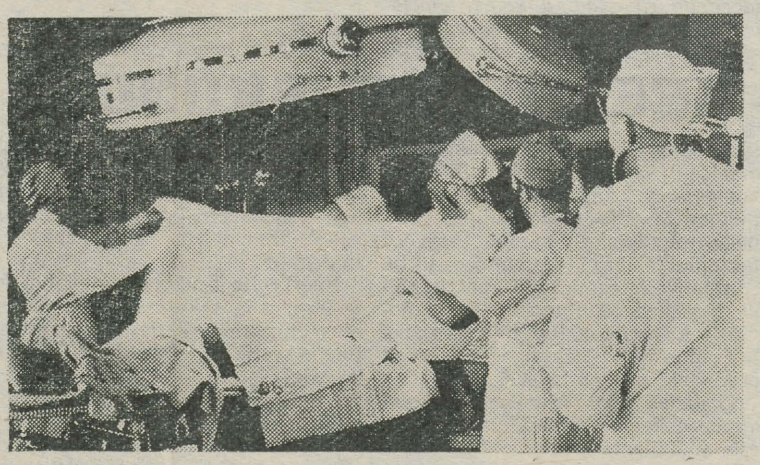

Kallid noored, arsti kutse omandamine eeldab häid vaimseid võimeid ja järjekindlust. Stomatoloogiat tulgu õppima eriti need, kel peale eespool öeldu on ka osavad käed ja tugev tervis.

dots. N. VIHM,
stomat. kat. juhataja

KLIINILISEST MEDITSIINIST

Kunagi oli meditsiin ühtne ja arst pidi olema universaalne isiksus. Teiste sõnadega, ta pidi tundma ja ravima inimese kõiki haigusi. Ainult lõikamisega ta ei tohtinud tegelda, see oli kirurgide asi, kellele arsti õigused anti alles paarsada aastat tagasi. Aeg läks edasi. Universaalse arsti asemele asus spetsialist. Üldmeditsiini aluseks aga oli ja jääb ka edaspidiseks sisehaiguste eriala, sest põhilised haigused haaravad vähemal või suuremal määral inimese sisemа eriala kõrval saama tingimata veel ka küllaldase üldise ettevalmistuse. Nii õpibki tulevane sisehaiguste spetsialist peale ülikooli lõpetamist ühe aasta internatuuris laiemalt oma eriala ja alles hiljem, vastavalt huvialale ja töökohale omandab veel kitsama eriala. See toimub peamiselt kaheaastase kliinilise ordinatuuri kaudu kõrge kvalifikatsiooniga raviasutuses. Sisehaiguste eriarsti nimetatakse terapeudiks.

Arstide peres on terapeute, õigem oleks nimetada — interniste — kõige arvukamalt. Nad tegutsevad jaoskonnaarstidena, haiglate sisehaiguste osakondades ordinaatoritena ja hiljem kitsamalt spetsialiseerudes osakonna- või erikabinettide juhatajatena. Jaoskonnaarstidele esitatakse suuri nõudeid, sest nad kujutavad enesest esimest, seega kõige tähtsamat ja ühtlasi ka kõige raskemat lüli elanikkonna meditsiinilisel teenindamisel.

Meditsiini erialade arvukus ja sageli diametraalselt erinev töölaad võimaldab peaaegu igal noorel inimesel leida oma huvidele ja võimetele sobivat. Kliiniline meditsiin nõuab peale võimekuse, töökuse ja püsivuse veel inimpsühholoogia tundmist, armastust tema vastu ja kalduvast eneseohverdamiseks. Nende omaduste tegelikkusesse rakendamisel on eeldusi saada heaks arstiks

**prof. J. RIIV,
sisehaiguste prop. kat. juhataja**

FARMAATSIAOSAKOND

valmistab ette kõrgema haridusega farmatseute — proviisoreid, kaadrit apteekidele, farmaatsiatööstusele, kontrollanalüüsi ja teistele laboratooriumidele, mis tegelevad ravimite tootmise ja nende kvaliteedi kontrollimisega. Mitmed meditsiiniga piirnevad alad (nagu hügieen, kosmeetika) ning paljud tootmisharude laboratooriumid vajavad samuti farmatseute. Vabariigis on kasvanud nõudmine kõrgema haridusega farmatseutide järele. Vajatakse spetsialiste, kellel on tugev ettevalmistus samaaegselt nii keemias, füüsikas kui bioloogias. Vastu võetakse nüüd 35 noort.

Proviisorite ettevalmistamine TRÜ farmaatsiaosakonnas vältab 4,5 aastat ja annab lõpetanud spetsialistile põhjalikud teadmised keemias ja bioloogias. Meditsiinitöötajale iseloomuliku humaanse suhtumise kõrval inimesesse nõuab õpitav elukutse suurt, võiks öelda eksimatut tähelepanelikkust, kohusetundlikkust, täpsust.

Farmaatsiaosakonnal on võimalus suunata igal aastal 5 üliõpilast eriala õppima välismaale, neist 3 Ungarisse ja 2 Poolasse. Täieliku stuudiumi lõpetamise järel suunatakse meie «ungarlased ja poolakad» tööle oma sünnimaale eespool loetletud töökohtadele samadel alustel siin lõpetanutega.

dots. B. LUIK,
farmaatsia kat. juhataja

Õnnitleme
professor E. KARU
suure juubeli puhul
Psühhiaatria ring

TRÜ kodunduse kabinet

võtab uuel õppeaastal vastu kõiki soovijaid, eriti teretulnud on noormehed. Õppeplaanis on 4 distsipliini: toitlustamine, dekoratiivkudumine, rõivaste õmblemine ja käsitöö. Kord nädalas tullakse kokku, et arutleda kaasaegse elu- ja tööruumide sisustamise ning korrashoiu võimalusi, jälgida mitmesuguseid majapidamistöid kergendavate mehhanismide demonstratsiooni või tutvuda sünteetiliste pesemis- ja puhastusvahenditega. Need ja teised elamukultuurialased küsimused on ainult üks osa kodunduse proggrammist. Põhiliselt toimuvad praktikumid, mille käigus siis kas valmistatakse toite, kootakse telgedel vaipu ja linikuid või tehakse veel palju muud huvitavat. Kellel on soovi, võib 4 semestri järel saada kodukultuuri-instruktori eriala. Peale selle võib veel omandada käsitööõpetaja lisaspetsiaalsuse, mis võimaldab ka vastavaid tunde koolis.

Eelisjärjekorras võetakse vastu neid, kellel e i o l e oskusi ja teadmisi kodunduses. Kabinetti juhendab A. Taba.

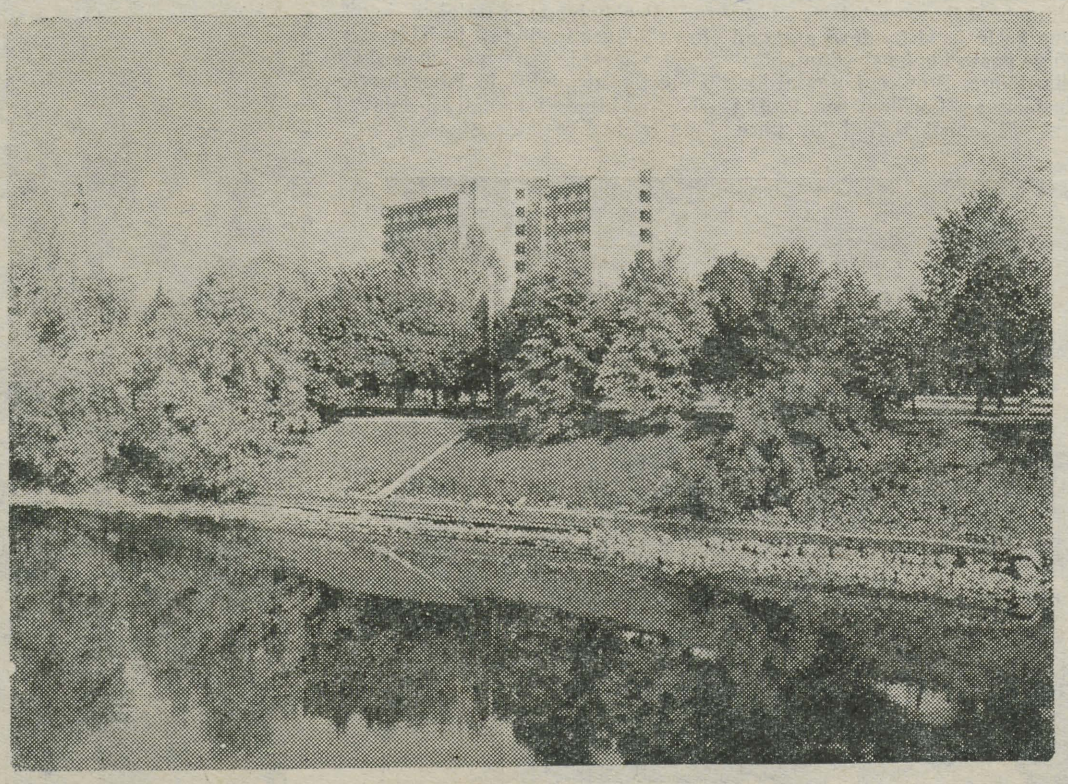

Üliõpilaste kasutada on praegu 6 ühiselamuhoonet: 9-korruseline, millele niisamasugune kõrvale sirgumas, ja 5-korruseline Leningradi maanteel Ülejõe linnaosas, Pälsoni ja Tiigi tänava ühiselamud. Praegu saavad kõik hädasti eluaset vajavad tudengid osa ühiselu rõõmudest ja hubasustest. Igakuune tasu ühiselamukoha eest on tühine — 2 rbl., kui arvestada sinna hulka voodipesu reeglipärane vahetus, võimalus tarvitada toidu valmistamisel majapidamisgaasi või uutes hoonetes elektrit, duširuumid, puhvetid jms. Elatakse enamasti kolme- ja neljakesi toas.

Kunstikabinet

Kabineti peaeesmärgiks on kujunenud praktilise tegevuse kaudu üliõpilaste kunstimõistmise arendamine. Kabinetis saab juhendajate kaasabil praktiliselt tutvuda eri materjalide ja tehnikate spetsiifikaga. Harjutatakse pliiatsi- ja sõejoonistust ning õpitakse tundma graafilisi tehnikaid. Värvi mõjul põhinevatest tehnikatest harrastatakse peamiselt akvarelli ja õlimaali. Tegeldakse kirjakunsti, keraamika ja metallehistööga. Kabineti kasvandikele on ette nähtud ka üldise kunstiajaloo kursus.

Ametiühingus

on partei ja valitsuse otsuseid üliõpilaste olmetingimuste parandamisest järgides suurendatud tervistava puhkelaagri tuusikute arvu poolteisekordseks. Kääriku puhkebaasis on aasta ringi üliõpilaste käsutuses hoone, kus nädala jooksul koguvad jõudu erialade kaupa tudengid kõigist teaduskondadest. Ministrite Nõukogule on aga esitatud taotlus vana koolimajahoone eraldamiseks ülikoolile Lahemaa rahvuspargi alal. Järgmises ehitamisele tulevas ühiselamus nähakse ette uued ruumid profülaktooriumile ravikabinettide ja ambulantsiga.

KEEMIKUKS ÕPPIMISE VÕIMALUSEST

Tänapäeva abiturient teab väga hästi, et keemiliste reaktsioonide abil õnnestub teostada ainete üsna imeväärseid muundamisi. Omandatud faktilise materjali alusel on õppur jõudnud väga tähtsa järeldusen: ilma keemiata oleksid jäänud inimkonnal kasutamata maaõuevarad ja looduslikud rikkused ning meil poleks olnud masinaid, klaasi, paberit, bensiini, ravimeid, margariini, reaktiivkütust, ehitusmaterjale, lõhkeaineid, pesupulbrit, väetisi, vitamiine ega paljusid muid väga vajalikke aineid ja materjale. Sellise järeldus lubab õpilasel õigesti mõista keemia tähtsust inimühiskonna senises arengus ja ka tulevikus. Ei saa aga salata, et keemia ei meeldi keskkoolis paljudele õpilastele. Seda eelkõige tema küllalt suure «tuupimiskoefitsiendi» pärast. Õpitakse ju keskkoolis tundma tähtsamate tüüpainete omadusi, nende saamisvõimalusi ja olulisemaid reaktsioone. Õpilased on tutvunud ka keemia teoreetilise küljega, kuid seda suhteliselt põgusalt.

Kõrgemas koolis on keemia õppimisel peamine tähelepanu suunatud teoreetilise baasi ja eksperimentaalsete oskuste õpetamisele, iseseisvuse, otsustusvõime ja loomingulise aktiivsuse kujundamisele, kõrgesti kvalifitseeritud spetsialisti koolitamisele. Keemia on üks täppisteadustest ja see räägib ise enda eest. Tundes või avastades nähtuste vahel valitsevaid seaduspärasusi, võib keemik teadlikult sundida protsesse kulgema talle soovitud suunas. Koostöö matemaatikaga toob keemikutele appi arvutusmasinad.

Meie vabariigis on keemiku kutset võimalik omandada TRÜ-s ja TPI-s. Kumbki nimetatud kõrgem kool valmistab ette kardinaalselt erineva kallakuga keemikuid. Kui õppetöö põhiline eesmärk TPI-s on suunatud kvalifitseeritud insenertehnoloogide ettevalmistamisele, siis TRÜ-s õppiv keemik ei tungi mitte niivõrd konkreetsete tehnilis-te rakenduste detailidesse (kuigi ka talle loetakse keemilise tehnoloogia kursust ja ta teeb rea tehnoloogilisi töid), vaid õpib tundma keemia põhilisi seaduspärasusi ja viimaseid oskuslikult rakendama mistahes teoreetilise või praktilise iseloomuga ülesande lahendamisel.

TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna keemiaosakonnas on võimalik õppida teoreetilis-eksperimentaalses ja pedagoogilises harus. Esimese haru üliõpilased võivad spetsialiseeruda orgaanilise, analüütilise, füüsikalise ja anorgaanilise keemia kitsamal erialal. Kõigi viie õppeaasta jooksul teevad ülõpilased iseseisvalt väga palju praktilisi töid, omandades sealjuures oskuse keerukate eksperimentide planeerimiseks ja läbiviimiseks, tutvuvad kaasaegse aparatuuri, sünteesi-, analüüsi- ja arvutusmeetoditega. Keemiahoones on teaduskonna tarbeks ka elektronarvuti. Teoreetilis-eksperimentaalse haru üliõpilased suunatakse pärast ülikooli lõpetamist tööle teaduslikesse uurimisasutustesse, kõrgemasse kooli või tööstusettevõtte laboratooriumi.

Keemiaosakonna pedagoogilise haru üliõpilased omandavad peale teadusliku uurimistöö oskuste veel spetsiaalse pedagoogilise ettevalmistuse. Vastavalt sellele antakse nendele peale keemiku kvalifikatsiooni veel keemia- või keemia- ja füüsikaõpetaja kutse. Olulist lisakoormust see endaga kaasa ei too, sest üldteoreetilised kursused ja nendega seotud praktikumid sooritatakse ühiselt ainult esimestel kursustel. Nendel üliõpilastel, kes taotlevad keemia- ja füüsikaõpetaja lisakutset, on ka keemia põhikursused üles ehitatud valitud probleemidest, sest füüsikat õpivad nemad jällegi põhjalikumalt kui teised keemiaosakonna üliõpilased. Vanematel kursustel suunatakse põhiline tähelepanu tulevase õpetaja pedagoogilisele meisterlikkusele. Viienda kursuse kevadsemester lõpeb pedagoogilises harus (nii nagu teoreetilis-eksperimentaalses haruski) aktuaalsel teemal tehtud iseseisva uurimistööga. Pärast lõpetamist asuvad keemiaõpetaja lisakutsega lõpetajad tööle suuremates keskkoolides, tehnikumides ja kõrgemates koolides, kus on neile täiskoormuse (ja palga) kindlustamiseks piisav arv keemiatunde; keemia- ja füüsikaõpetaja lisakutsega lõpetajad aga nendes keskkoolides, kus nad saavad samaaegselt õpetada nii keemiat kui ka füüsikat. Sellise kvalifikatsiooniga õpetajate järele on meie vabariigis praegu väga tõsine vajadus.

Tartu Riikliku Ülikooli keemiaosakond ootab oma 1973. a. sügisel komplekteeritavale esimesele kursusele kõiki neid keskkooli lõpetanuid, kes tunnevad huvi keemia õpetamise, arendamise ja praktilise kasutamise vastu. Kartusest, et keemia on igav ja hall teadus, ärgu jäägu küll ühegi lõpetaja dokumendid keemiaosakonda sisse andmata: õppides te veendute kindlasti vastupidises.

H. VAHEMETS

Füüsikast ja TRÜ füüsikaosakonnast

Kas füüsika arendamisel on edaspidi veel mõtet? Tõepoolest pole mõtet, kui pidada silmas ainult füüsika üht aspekti, nimelt füüsikat tänapäeva tehnika alusena. Igapäevaseks eluks vajalik tehnikatase on sedavõrd kõrge, et võimaldab ilma fundamentaaluuringute jätkamiseta inimkonnal lähedasti ära elada mitu head aastakümmet. Aga füüsika on ka paljude teiste teadusharude teoreetiline alus ja kaasaja mõtteviisi ning vaimse kultuuri üks olulisi komponente.

Kas füüsikuks tasub õppida? Tasub ja ei tasu. Ei tasu, kui pidada silmas, et füüsika on raske ja tõsine ala ning füüsikuna oma tööle tunnustust leida on märksa raskem kui näiteks lihttöölisel. Tasub aga kindlasti, kui pidada silmas, et füüsika õppimine võib töömehele pakkuda suurt sisemist rahuldust. Veelgi enam, kaasaja füüsika on paljude uute teadusharude teoreetiliseks aluseks (biofüüsika, elektroonika, küberneetika... ja mõju ulatub isegi psühholoogiani). Eelmärgitud asjaolud annavad füüsikutele küllalt laia tegevusvälja ja autoriteetse rolli.

Millega tegeldakse TRÜ füüsikaosakonnas ja mida meil õppida võib? Füüsikaosakonda kuulub kolm kateedrit — üldfüüsika, eksperimentaalfüüsika, teoreetilise füüsika kateeder; kaks teadusliku uurimise laboratooriumi — aerolonisatsiooni ja elektroaerosoolide laboratoorium ning elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratoorium. Üldfüüsika kateedri ja aerolonisatsiooni laboratooriumi baasil võib spetsialiseeruda 8 erialal:

1) üldhariduslikku kooli füüsika-matemaatikaõpetaja, 2) kõrgema kooli pedagoogika, 3) gaaslahenduse uurimine, 4) atmosfäärifüüsika, 5) merefüüsika, 6) aktinomeetria, 7) elektronoptika teoreetilised küsimused, 8) aeroioonide mõõtmine.

Eksperimentaalfüüsika kateedri, pooljuhtide ja elektroluminestsentsi laboratooriumi baasil valmistatakse ette spetsialiste järgmistel erialadel:

1) pooljuhtide füüsika ja luminestsents (pooljuhtluminofooride elektrilised ja optilised omadused, infrapunase kiirguse mõju pooljuhtluminofooridele), 2) röntgenograafia ja elektronograafia, 3) raadiospektroskoopia (kõrgsageduslik raadiokiirguse neeldumine tahke keha elektronsüsteemis), 4) mehhaanokeemia (tugev mehaaniline mõju tahkele ainele), 5) elektromeetria ja kaasaegse mõõteaparatuuri ehitamine, 6) elektroluminestsentsi ja mikroelektroonika probleemid, 7) optiline spektroskoopia, õhukesed optilised kelmed, kombinatsioonhajumine.

Teoreetilise füüsika kateedri baasil:

1) üldrelatiivsusteooria küsimused, 2) õhukeste optiliste kelmete teooria, 3) elementaarosakeste teooria, 4) tahke keha teooria, 5) füüsika filosoofilised probleemid, 6) päikesesüsteemi väikekehad, 7) keskkooli füüsika kaasajastamise probleemid.

Eeltoodud mittetäielikust loetelust selgub, et huvitavaid alasid on palju ja lähem tutvumine nendega avardab valikuvõimalusi veelgi.

Uue füüsikakorpuse ning elektroluminestsentsi ja pooljuhtide laboratooriumi hoone valmimine loob eksperimentaalsuuna arendamiseks igati kaasaegsed tingimused.

Sport elukutseks

Meie maa kehakultuuriliikumisele on seatud kindel eesmärk: jõuda niikaugele, et iga inimene tegeleks iga päev kehaliste harjutustega. Head tervist ja häid kehalisi võimeid vajavad kõikide elukutsete esindajad.

Kutsume edasi õppima neid abituriente, kellele sport on saanud lemmiktegevuseks. Kehakultuuriteaduskonnas saab lemmiktegevust suurepäraselt ühendada elukutse omandamisega. Nelja õppeaasta vältel tutvutakse paljude spordialadega, viibitakse Käärikul suve- ja talvelaagrites. Kehakultuuriteaduskonnas on soodsad võimalused sportimise jätkamiseks oma lemmikalal meie vabariigi kõige kogenumate treenerite ja õppejõudude silma all. Enamikul spordialadel on üliõpilaste kasutada head baasid, inventar ja varustus. Mainime siinkohal vaid üleliiduliselt ja rahvusvaheliselt tunnustatud Kääriku baasi, kus rida Nõukogudemaa olümpiavõistlejaid harjutas enne Sapporo ja Müncheni jõuproove.

Teoreetilistel õppustel Tartus õpitakse tundma inimese anatoomiat, biokeemiat, füsioloogiat, pedagoogikat, psühholoogiat ja paljusid teisi aineid ning ühendatakse saadud teadmised spordipraktikaga. Teoreetilistele õppustele pakuvad vaheldust praktikad koolides, spordiorganisatsioonides ja spordikoolides.

Missugustes paikades töötavad Kehakultuuriteaduskonna lõpetanud? Suurem osa on läinud tööle treeneritena spordikoolidesse ja spordiühingutesse või kehalise kasvatuse õpetajatena üldhariduslikesse koolidesse, tehnikumidesse, kutsekoolidesse. Paljud teaduskonna lõpetanud organiseerivad kehakultuuri ja sporti vabrikutes, asutustes, sovhoosides, kolhoosides kas tootmisvõimlemise metoodikutena või massispordi instruktoritena. Osa spetsialiste tegeleb organisatsioonilise tööga spordikomitee või spordiühingute rajooni- ja linnaaparaadis või siis vabariiklikes keskorganites. Lõpetanute hulgas leidub arvukalt kõrgemate koolide õppejõude, samuti teaduslikke töötajaid ja spordiajakirjanikke. Pikk loetelu erinevaid ameteid, kuid neid kõiki seob üks — armastus spordi vastu.

Teoreetiliste sisseastumiseksamite kõrval tuleb üliõpilaskandidaatidel sooritada ka kehalised katsed kergejõustikus, võimlemises, ujumises, spordimängudes ja erialas. Vastavad normid ja nõuded on ära toodud TRÜ teatmikus.

Tänavu võetakse Kehakultuuriteaduskonna I kursusele vastu 50 üliõpilast.

V. LENK

JURISTI ELUKUTSET VALIDES

Õpetaja ja arst on inimesed, kelle tegevusega keskkoolilõpetaja juba õige varakult kokku on puutunud. On ka hulk teisi elukutseid, millest küllaltki täpne ettekujutus kujuneb. Praktiliselt «musta kasti» jäävad aga majandusteadlase ja juristi elukutse. Tõsi, selle kohta pakuvad viimasel ajal rohkesti romantikahõngulist materjali kino, televisioon, raadio, iganädalased kuuldemängud, «Noorte Hääle» põnevusjutunurgad. Kahjuks ei aita niisugune informatsioon oluliselt kaasa elukutse valikul, tihtipeale aga loob juristi elukutsest väära ettekujutuse.

Varju jääb noore ees see, et üliedukaks kriminalistiks, osavaks advokaadiks ning kõiki ületavaks kohtunikuks saamine on ränga töö tulemus. On õppimine ülikoolis ja on õppimine ka pärast seda. Sellepärast ettekujutus juristi elukutsest kui üksnes põnevast, kergest ning tugevasti karjäärihõngulisest võib valmistada kergeusklikule pettumuse.

TRÜ Õigusteaduskond valmistab ette kõrgema juriidilise haridusega kaadrit riigiaparaadi mitmesugustele lülidele, asutustele, tööstus- ja põllumajandusettevõtetele, ühiskondlikele organisatsioonidele. Tavaliselt tuntakse vaid nn. traditsioonilisi juristiameteid — kohtunik, prokuratuuri- ja miilitsatöötaja, advokaat. Peale ülaltoodute valmistatakse Õigusteaduskonnas ette kaadrit nõukogude riigiaparaadile — täitevkomiteede, ministeeriumide jt. riigiasutuste tarvis. Õigusteaduskonna lõpetanud täidavad neis puhtjuriidiliste, kaadriala ning juhtivate töötajate funktsioone.

Väga nõutavad on tänapäeval juristi teadmised tööstusettevõtetes, kolhoosides ja sovhoosides. Siin on jurist ettevõtte õigusteenindaja, juhtkonna juriidiline nõuandja, töötajate õiguste kaitsja.

Käesoleval aastal võtab Õigusteaduskond vastu sisseastujaid nii statsionaarsesse (vastuvõtu kontingent 55 üliõpilast) kui ka mittestatsionaarsesse osakonda (85 üliõpilast). Päevasesse osakonda võetakse vastu eelisjärjekorras tööstaažiga ja Nõukogude armeest naasnud noori, sest juristi töö nõuab teatud töö- ja elukogemusi. Nii näiteks tagatakse teatud vanuse nõudega (vähemalt 25 aastat) rahvakohtunike ametikohtade täitmine töö- ja elukogemusi omavate inimestega. Teatud arv kohti reserveeritakse ettevalmistusosakonna lõpetanutele. Ülejäänud kohad täidetakse konkursi korras äsja keskkooli lõpetanutest.

Vastavalt ettevalmistuse kolmele põhisuunale on viieaastane õppeaeg korraldatud diferentseeritult. Õpinguid alustatakse üldainetest, nagu riigi ja õiguse teooria, riigi ja õiguse ajalugu, loogika, poliitiline ökonoomia, filosoofia jne., millele alates teisest kursusest lisanduvad põhidistsipliinidena nõukogude riigi- ja haldusõigus, kriminaal- ja tsiviilõigus, tööõigus, rahvusvaheline õigus ning mitmesugused rakenduslikud õigusteadused, kus tulevane jurist õpib kasutama teiste humanitaar- ning reaalteaduste saavutusi oma kutsetöös (kriminalistika, kohtumeditsiin, kohtupsühholoogia jne.). Alates kolmanda õppeaasta kevadsemestrist jagunevad üliõpilased kolme tsüklisse, kus nad spetsialiseeruvad kitsamal erialal. Sama õppeaasta lõpul viibitakse lühiajalisel praktikal uurimisorganites, täitevkomitees ja ettevõttes juriskonsuldi juures.

Tsüklites jätkub üldainete õppimine, millele lisanduvad tsüklite erikursused. Nii süvendavad tulevased kohtu- ja uurimisorganite töötajad oma teadmisi kriminaalõiguse, kriminalistika, kriminoloogia jt. ainete eriprobleemides, kus juba senisest suurem kaal on iseseisval tööl (nii õppe- kui ka teadusliku töö vormis). Selles töös saavad tulevased juristid palju vajalikku teaduskonna juures asuva Kriminoloogia Probleemlaboratooriumi töötajailt, võttes ka ise üliõpilaste teadusliku töö raames osa laboratooriumi teaduslike probleemide lahendamisest.

Nõukogude riigiaparaadi tulevased spetsialistid õpivad põhjalikumalt tundma kohalike nõukogude organite spetsiifikat, töö organiseerimist riigiaparaadis, tutvuvad lähemalt informatsiooniteooriaga ning saavad vajalikke teadmisi sotsioloogiast, sotsiaalpsühholoogiast jne. Ka selle tsükli õpilaste kontaktid nõukogude organitega muutuvad tööalasteks, kasulikeks mõlemale poolele.

Majandusõigusliku tsükli üliõpilased, kellest saavad tööstus- ja põllumajandusettevõtete juriskonsuldid, täiendavad oma majandusalaseid teadmisi, uurivad juhtimisteaduse aluseid ning tsiviil- ja kolhoosiõiguse aktuaalseid probleeme. Normatiivse materjali suur hulk nõuab selle tsükli üliõpilastelt eriti suurt töövõimet, head mälu ning analüüsivõimet.

Viiendal õppeaastal viibivad üliõpilased neljakuulisel praktikal ametiasutustes ning ettevõtetes, mis on profiililt samalaadsed nende tulevaste töökohtadega. Üliõpilaspõlve viimase aasta järelejäänud kuud mööduvad kiiresti diplomitöö koostamisel ning riigieksamite ettevalmistamisel ja sooritamisel. Juristi elukutseks valmistumine ei seisne mitte üksnes loengutest osavõtus, iseseisvas töös seminaride ja praktikumide ettevalmistamisel, kursusetööde kirjutamises, vaid ka osavõtus üliõpilaste teaduslikust tööst, lektoritöös ühingus «Teadus», organiseerimisvõime ja suhtlemisoskuse arendamises eeskätt mitmekülgse ühiskondliku tegevuse raamides. Sellepärast peab Õigusteaduskonna üliõpilane orienteeruma üheaegselt nii õppimisele kui ka aktiivsele ühiskondlikule tegevusele.

Juristi elukutse on üks vanemaid inimtegevuse alasid. Heaks juristiks saamine nõuab kõrvuti kõrgete tahtelis-moraalsete omadustega treenitud mälu ja laia silmaringi, raudset loogikat, väljakujunenud harjumust pidevaks enesetäiendamiseks, töövõimet, huvi ühiskondlike probleemide ja tegevuse vastu jne. Juristilt nõuab tema töö täiuslikku sõnavaldamist kirjas ja kõnes, füüsilist ja vaimset treenitust. Sellepärast võib noor kirjanduse-, kunsti- ja spordihuviline juristi elukutset valides sellised harrastused kindlalt kanda aktiva poolele.

Ülaltoodu on vaid põgus informatsioon juristi ettevalmistamisest Õigusteaduskonnas. Olgu see abiks tulevastele juristidele nende elukutsevalikul, ennekõike aga pidepunktiks oma senise tegevuse, huvide, omaduste, võimete analüüsimisel — kriitilisel vaatamisel iseendasse.

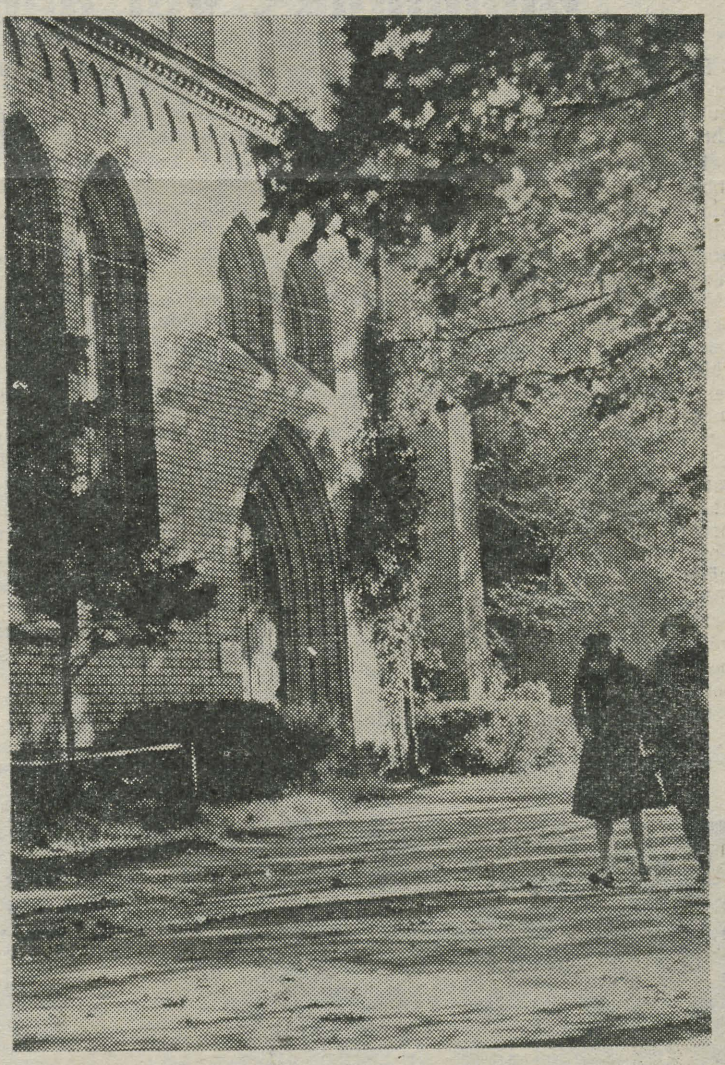

TRÜ Teaduslik Raamatukogu Toomel.

Bioloogide vilistlasõhtu

21. märtsil kell 19.30 «Sophokleses». Vestleb Karin Rummo MARIE UNDERI loomingust. Luuleettekandeid etlejailt.

Majandusteaduskond võtab vastu 180 noort

Kes siis on tänapäeva ökonomist ja millega ta tegeleb? Praegu ei leidu enam rahvamajandusharu, kus ei töötaks kesk- või kõrgema haridusega ökonomiste. Ökonomisti tööpõld on väga lai: lähtudes objektiivsetest majandusseadustest suunab ta majanduspoliitikat konkreetsetes tingimustes. Ökonomist peab seisma hea selle eest, et töö- jõu või materiaalsete väärtuste kulutus annaks kõige suuremat efekti.

Sotsialistliku majandussüsteemi puhul lähtub ökonomist eelkõige riiklikest huvidest. Seejuures peab ta tagama ka igale kodanikule tema seaduslikud õigused. Kui ettevõtted tahavad vahel välja lasta kõrgendatud hinnaga tooteid, peab ökonomist vahele astuma, arvestades tarbijate huve. Kaubatundjad jälgivad, et ettevõtted suunaksid kaubandusvõrku ainult nägusat ja kvaliteetset kaupa. Kaubandusökonomistid hoolitsevad selle eest, et kauplusi oleks piisavalt, et kauba hinnad vastaksid nende tootmiseks tehtud kulutustele jne.

Majandusteaduse kitsamaid eriharusid on palju. TRÜ Majandusteaduskonnas valmistatakse ette nii eesti kui ka vene õppekeele baasil rahanduse ja krediidi eriala spetsialiste. Kaubandusökonoomika, kaubandusliku raamatupidamise ja majanduskü berneetika erialal toimub õppetöö eesti keeles. Et peagi ilmub teatmik «TRÜ MAJANDUSTEADUSKOND 1973», siis pole siinkohal põhjust nendel erialadel pikemalt peatuda. Teaduskonna teatmikke saadame keskkoolidesse, haridusosakondadesse, kutsenõuandlatesse. Kui neid pole võimalik sealt saada, võib neid teie nõudmisel välja saata ka teaduskond, eriti juhul, kui seda soovib suurem grupp.

Majandusteaduskonnas on võimalik õppida nii statsionaarselt kui ka mittestatsionaarselt. Nii nagu kõigis teaduskondades nii õpitakse ka Majandusteaduskonnas ühiskonnateadusi ja võõrkeeli, ilma milleta tänapäeva nõukogude spetsialist ei ole mõeldav. Kõigile Majandusteaduskonna üliõpilastele antakse tugev üldmajanduslik ettevalmistus, et nad oleksid suutelised edukalt töötama mitte ainult oma kitsal erialal, vaid võiksid soovi korral üle minna ka mõnele teisele majandusalasele tööle. Üha enam suureneb matemaatika osatähtsus, sest elu nõuab matemaatiliste meetodite kiiret ja ulatuslikku rakendamist rahvamajanduse planeerimisel ja juhtimisel. Sellepärast õpetatakse Majandusteaduskonnas kõrgemat matemaatikat, tõenäosusteooriat, matemaatilist statistikat ja matemaatilist planeerimist.

Tugeva üldise ettevalmistuse baasil saavad üliõpilased ettevalmistuse nende poolt valitud kitsamal erialal. Praktiliste oskuste omandamiseks näeb õppeplaan ette menetluspraktika.

Majandusteadlane peab olema avara silmaringiga inimene, kes püsivalt otsib uut ja võitleb aktiivselt majandusküsimuste parema lahendamise eest. Sellepärast on teaduskonnas loodud võimalused fakultatiivsete erikursuste kuulamiseks, tööks teaduslikes ringides, isetegevuseks jne.

Majandusteaduskonna lõpetanu esimene töökoht sõltub tavaliselt valitud kitsamast erialast. Rahanduse ja krediidi eriala lõpetanud suunatakse tööle ökonomistidena rahandusorganeisse või ettevõtetesse, inspektoritena pankadesse. Kaubanduslike erialade lõpetanud saavad kaubatundjateks suurtes kauplustes ja ladudes või kaubandusorganisatsioonides, kaupluste või ladude juhatajate asetäitjateks. Kaubandusökonomistid on tavaliselt kaupluse juhataja asetäitjad, planeerijad, kaubandusinspektorid, kaubandusorganisatsioonide osakondade juhatajad jne. Küberneetikud hakkavad tööle plaaniorganites, raamatupidajad kaubastutes ja ETKVL-i süsteemis.

Iga lõpetanu ametialane edukus sõltub tema praktilisest tööst ja arenemisvõimest, kuid üldiselt on TRÜ Majandusteaduskonna lõpetanute teenistusalane edutamine toimunud kiiresti. Nii töötab meie lõpetanuid ministeeriumides valitsuste juhatajatena, nende asetäitjatena, osakonnajuhatajatena, riigipanga osakondade ja rahandusosakondade juhatajatena ja paljudel teistel vastutavatel kohtadel. Palju lõpetanuid on läinud teaduslikule tööle, õppejõududeks kõrgematesse või keskeriõppeasutustesse, ajalehtede toimetustesse, partei- ja ametiühinguorganeisse.

Majandusteadlase töö on huvitav, sest puhtmajanduslike küsimuste lahendamisel tuleb kokku puutuda ka paljude teiste alade (haridus, tervishoid, tootmistehnoloogia, kirjandus jne.) põhiküsimustega, olla alati kursis meie elu aktuaalsete probleemidega ja viibida inimeste keskel.

Dots. V. KRINAL,
Majandusteaduskonna dekaan

Kui teist saab matemaatik

Matemaatikute tööpõld on käesoleval ajal väga lai ja vajadus matemaatikat tundvate spetsialistide järele igas teadusharus enneolematult suur.

Kvalifitseeritud matemaatikuid on tarvis praegu ja edaspidi rahvamajanduse kõikides harudes; neid vajavad plaaniorganid ja statistikavalitsused, tööstus ja põllumajandus, teaduslikud uurimisasutused ja projekteerimisinstituudid, haridussüsteem, meditsiin ja mitmed teadusharud.

Eriti suur on meie vabariigis nõudmine rakendusmatemaatikute ja matemaatika pedagoogide järele. Rakendusmatemaatikuid vajatakse nii juba olemasolevatesse kui ka loodavatesse arvutuskeskustesse. Matemaatika rakendussfääri pidev avardumine eeldab tugevdatud ettevalmistust matemaatikas juba koolisüsteemis. Siit ka kasvav vajadus matemaatika kaasaegseid meetodeid ja probleeme tundvate matemaatika õpetajate järele.

Vähemal määral vajatakse nn. puhtmatemaatika eriharu lõpetajaid, kes peavad edasi viima uurimistööd kaasaegse matemaatika ühes või teises konkreetses valdkonnas (algebra, funktsionaalanalüüs, topoloogia jne.).

MATEMAATIKUTE ETTEVALMISTAMISEST EESTI NSV-s

Kõrgema haridusega kvalifitseeritud matemaatikute kaadri ettevalmistamine Eesti NSV-s toimub põhiliselt TRÜ Matemaatikateaduskonnas.

Vastu võetakse kolme osakonda — rakendusmatemaatika, puhtmatemaatika ja matemaatika pedagoogilisse osakonda.

Teaduskonna kõigile üliõpilastele antakse kõrgema matemaatika alane ettevalmistus matemaatika klassikaliste distsipliinide õpetamisega kahel esimesel kursusel. Juba esimesest kursusest alates õpitakse elektronarvutite ja programmeerimise kursust.

Alates kolmandast kursusest, kui üliõpilased on saanud teatava aluse kaasaja ja klassikalise matemaatika üldmõistetest ja põhimeetoditest, hargnevad üliõpilased rühmadesse vastavalt valitud erialale. Kitsama spetsiaalsuse omandamine toimub erikursuste kaudu, millele lisanduvad huvipakkuvad praktikad TRÜ arvutuskeskuses mitmesuguste arvutitega, füüsikalaboratooriumides, metoodikaklassides ning õppepraktika baasides. Neid korraldavad teaduskonna kuus kateedrit.

Meie töö suunad on üksikasjalikult valgustatud äsja ilmunud brošüüris «TRÜ Matemaatikateaduskond», mida teaduskond võib asjast huvitatud koolidele saata.

Vastuvõtu tingimustest TRÜ Matemaatikateaduskonda räägitakse brošüüris «Teatmik Tartu Riiklikku Ülikooli astujaile».

KAKS KUTSEVALIKUGA KAASNEVAT KÜSIMUST

1. Matemaatikateaduskonna lõpetanud suunatakse tööle suunamiskomisjoni poolt vastavalt riiklikule jaotusplaanile.

Lõpetanutel pole tööpuudust karta. Juba rea aastate vältel pole teaduskond suutnud rahuldada kõiki nõudmisi spetsialistide järele, edaspidi see nõudmine suureneb aastast aastasse.

Teaduskonna parimatel lõpetajatel on võimalus jätkata õpinguid aspirantuuris.

2. Räägitakse, et teaduskond on raskemaid ülikoolis.

Tõsi, töö teaduskonnas muutub raskeks, kui üliõpilasel puudub tahtejõud pidevalt töötada. Järjekindlusetust õppetöös ei suuda korvata «palavikulised hoogtöö perioodid» eksamisessioonidel.

Üldiselt aga loetakse õpinguid teaduskonnas jõukohaseks kõigile neile, kellele matemaatika ja füüsika keskkoolis raskusi ei valmistanud.

dots. T. SÕRMUS

Bioloogiks või geograafiks

Bioloogia-Geograafiateaduskond ootab täiendusena oma üliõpilaste hulka neid noori, keda paelub loodus.

Kvalifitseeritud õpetajaks või mõne kitsama loodusteadusliku eriala spetsialistiks saamine eeldab viit aastat pingsat õppetööd ülikoolis. Selles suhtes on õppimine meie teaduskonnas sarnane mis tahes teises teaduskonnas õppimisega. Bioloogia-Geograafiateaduskonna stuudiumi eripäraks on aga rohked välipraktikad, alates ühistest õppepraktikatest pärast esimest ja teist kursust ning lõpetades diplomieelse stažööripraktikaga koolides, uurimis- või projekteerimisasutustes. See tähendab seda, et kogu õppeaja kestel on suved praktiliselt hõivatud ja seepärast pole meie teaduskonna üliõpilastel näiteks võimalik osa võtta EÜE tööst. See-eest õppe- ja menetluspraktikad, millest suur osa toimub väljaspool koduvabariiki, on kõige meeldejäävam osa üliõpilasaastatest.

Bioloogiaosakonnas saavad ettevalmistuse tulevased bioloogia ja keemia õpetajad ning mitmete kitsamate bioloogia erialade spetsialistid.

Kahe esimese õppeaasta kestel luuakse bioloogia üldainete tundmaõppimisega baas edaspidisele spetsialiseerumisele. Taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juures töötavad üliõpilased omandavad botaaniku eriala, kusjuures on võimalik spetsialiseeruda kas geobotaanikuks (Eesti NSV ja Nõukogude Liidu teiste osade taimkatte uurijaks), taimegeograafiks (taimeliikide leviku seaduspärasuste uurijaks), algoloogiks (vetikateadlaseks), mükoloogiks (seeneteadlaseks) või lihhenoloogiks (samblikuteadlaseks).

Zooloogia kateeder valmistab ette zoolooge kalanduse ja hüdrobioloogia, entomoloogia (putukateadus), ökoloogia jt. erialadel.

Taimefüsioloogi, taimebiokeemiku ja mikrobioloogi eriala omandavad üliõpilased taimefüsioloogia ja -biokeemia kateedri juures spetsialiseerudes.

Geenetika, tsütoloogia ja evolutsiooniõpetuse eriala õpetatakse geneetika ja darvinismi kateedris.

Õppepraktika pärast esimest ja teist kursust toimub Eesti NSV-s, menetluspraktika tähendab sageli kaug-ekspeditsiooni Kesk-Aasiasse, Koola poolsaarele vm.

Bioloogе vajavad meie vabariigi koolid, teaduslikud asutused, tööstus- ja põllumajandusettevõtete laboratooriumid, looduskaitse, kalandus- ja jahindusasutused.

Geograafiaosakond valmistab ette kõrgema haridusega spetsialiste vabariigi koolidele, tootmisorganisatsioonidele ning halduse uurimisasutustele. Siingi õpitakse kahel esimesel kursusel üldaineid, spetsialiseerumine algab kolmandast kursusest. Lisaks õppepraktikatele toimuvad esimese ja teise kursuse lõpul õppeekskursioonid koduvabariigi looduse ja majanduse tundmaõppimiseks, pärast kolmandat kursust sõidetakse Koola poolsaarele ja neljanda lõpul Kaukaasiasse või Kesk-Aasiasse.

Tulevaste geograafiaõpetajate ettevalmistuse aluseks on pedagoogilised ja metoodikaalased distsipliinid. Õpitakse ka põhilisi bioloogia kursusi, et vajaduse korral koolis õpetada bioloogiat. Rakenduslike erialade lõpetajad pedagoogilist väljaõpet ei saa. Selle asemel õpivad nad tundma oma kitsama eriala mitmesuguseid distsipliine. Rakenduslikud erialad geograafiaosakonnas on füüsiline geograafia, majandusgeograafia, meteoroloogia-klimatoloogia ja hüdroloogia. Arvestades kutsetöö iseloomu, eelistatakse füüsilise geograafia ja hüdroloogia erialale vastuvõtmisel meesüliõpilasi.

Käesoleval sügisel võetakse üliõpilasi vastu majandusgeograafia, meteoroloogia-klimatoloogia- ja hüdroloogia erialale.

Majandusgeograafe vajavad projekteerimisinstituudid, tööstusettevõtted, uurimisasutused ja ministeeriumid, kus tegeldakse majanduse territoriaalse planeerimisega.

Meteoroloogia-klimatoloogia ja hüdroloogia erialal õpitakse rohkem matemaatilisi aineid ning muid vastavate erialade distsipliine. Nagu majandusgeograafia erialal saavad ka kõnealuste erialade üliõpilased vajaliku ettevalmistuse raalide kasutamise ja programmeerimise alal.

Geoloogia eriala on võimalik omandada geoloogia kateedri juures. Vastuvõtul eelistatakse noormehi.

Erinevalt muudest algab geoloogiaosakonnas eriainete õpetamine juba alates esimesest kursusest, kitsam spetsialiseerumine aga kolmandast kursusest. Õppe- ja menetluspraktikad toimuvad algul Eestis, hiljem aga kaugemates Nõukogude Liidu rajoonides (Krimm, Pamiir).

Pärast lõpetamist suunatakse noored geoloogid tööle põhiliselt vabariigi geoloogilise uurimistööga tegelevatesse asutustesse — ENSV Geoloogia Valitsusse, TA Geoloogiainstituuti, projekteerimisinstituutidesse.

L.-P. KULLUS

EÜE tööst võttis läinud suvel osa 480 TRÜ üliõpilast (malevlasi vabariigis oli ühtekokku enam kui 2000). Ehitati kõikjal vabariigis, Tomski oblastis, Kamtšatkal, Ungaris, Poolas, Tšehhoslovakkias, SDV-s ja Bulgaarias. Pärast esimest ülikooliaastat oled sinagi, tänavune keskkoolilõpetaja, ehitusmalevasse teretulnud!

TRÜ koorid

Tartu Riiklikus Ülikoolis on kolm koori: naiskoor, kammerkoor ja meeskoor. Vanim on Tartu Akadeemiline Meeskoor, möödunud aastal tähistati 60. aastapäeva. Koori kuulub lauluhuvilisi mõlemast Tartu kõrgemast õppeasutusest. Dirigendiks on Alo Ritsing. Küllaltki «eakas» ja traditsioonidega on ka TRÜ Akadeemiline Naiskoor, 1975. a. saadakse juba kolmekümneaastaseks! Ainult 2 aastat on tegutsenud ülikooli kammerkoor Vaike Uibopuu ja Tiiu Otsuse taktikepi all. Koori liikmeks saamisel on eeltingimuseks mõningane noodist laulmisoskus. Kammerkooris on 40 lauljat, nii üliõpilasi kui ka vilistlasi.

Kõigi ülikooli kooride tegevuses ja traditsioonides on palju ühiseid jooni.

TRÜ Akadeemiline Naiskoor võtab igal sügisel alates 1945. a. vastu üliõpilastest laulusõpru ja seetõttu iseloomustabki koori kõiki tegemisi eelkõige nooruslikkus. Kooriliikmeid seob üksmeelseks pereks lauluarmastus, ärevus enne ja rõõm pärast kontserte, kohtumised sõpruskooridega, ühised kontserdid ja rõõmupeod, üliõpilaslaulupeod Tartus, Vilniuses ja Riias, muljeterohked reisid Kiievisse, Moskvasse, Jerevani, Budapesti, Tomskisse ja mujale. Enne tähtsaid esinemisi ja kontsertmatku harjutame kooris laulmist spordi-laululaagrites.

Venia legendi

Esmaspäeval, 19. märtsil 1973. a. kell 12 esineb V. Kingissepa 19 auditooriumis 307 võimlemise kateedri dots. kt. Uno Sahva dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga «Kehaliste harjutuste organisatoorsed ja metoodilised iseärasused kesk- ja vanemaealiste tervisevõimlemises».

Neljapäeval, 22. märtsil k. a. kell 17.15—18.45 esineb Vanemuise t. 46 auditooriumis 327 TRÜ eesti keele kateedri dots. kt. Ellen Uuspõld dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga «Lauselühendid eesti keeles».

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased Ene-Maris Mikone, Silvia Karro ja Enn Hallik.

TOIMETAJA KT. K. TAEV

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 1680. MB-00397.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 9 Reedel, 23. märtsil 1973. a. XXV aastakäik

EKP TRÜ komitees

Oma äsjasel koosolekul arutas EKP TRÜ komitee väliskomandeeringute ja välisturismi võimaluste kasutamise otstarbekust ja efektiivsust meie ülikoolis ning noorte autorite suunamist ja kasvatamist TRÜ-s.

Ülevaate õppejõudude ja teaduslike töötajate komandeeringutest ning sõitudest välisriikidesse esitas dotsent J. Raid. Aastatel 1968, 1971 ja 1972 viibisid ülikooli töötajad kokku 415 korral välismaal. 157 sõitu olid seotud teaduslike ning õppealaste eesmärkidega, 170 korral kasutati turismituusikuid, ülejäänud reisid olid ühenduses kas spordivõistluste või sugulaste külastamisega. Valdav enamik ülikooli töötajaid on produktiivselt kasutanud nendele võimaldatud stažeerimist või osavõttu teaduslikest konverentsidest. Eriti kõrgelt on hinnatud kommunistide K.-S. Rebase, A. Metsa, K. Kudu jt. viljakat teaduslik-pedagoogilist tegevust välisriikides. Paljud õppejõud on välisreiside ajal tutvustanud loengutega meie vabariiki, Tartu linna ja TRÜ tegevust.

Arutluse käigus toodi esile mitmeid puudusi välisreiside planeerimisel, nõutavate dokumentide ettevalmistamisel. Osa kateedreid on seni jäänud kõrvale väliskomandeeringutest. Pretensioone esines ka turismituusikute jaotamise osas.

Väliskomandeeringute otstarbekamaks suunamiseks ja välismaale siirduvate seltsimeeste paremaks ettevalmistamiseks võttis parteibüroo vastu üksikasjalise otsuse.

Ülevaate noorte autoritega tehtavast tööst Ajaloo-Keeleteaduskonnas esitas teaduskonna parteibüroo sekretär O. Klaassen. Mõningate saavutuste kõrval märgiti ka olulisi ebakohti, mille kõrvaldamiseks kavandati otsus. Tööle noorte autoritega ülikoolis kavatsetakse panna kindel organisatsiooniline alus, laiendatakse noorte tööde avaldamisvõimalusi, ülikooli ajalehte kohustati sagedamini avaldama retsensioone noorte autorite tööde kohta jne.

*

Ülikooli parteikomitee kinnitas algorganisatsioonide otsused võtta NLKP liikmeks keemiaosakonnast vanem teaduslik töötaja Ilmar Koppel, teadusliku kommunismi kateedri õppekabineti juhataja Vaike Askirko ja kapitaalehituse grupi lukksepp Vello Koitmets.

NLKP liikmekandidaadiks võeti Arstiteaduskonna IV kursuse üliõpilane Sirje Mark.

Algus on tehtud

TRÜ ajaloo komisjoni eestvõttel toimus 13.—16. märtsini laiendatud sessioon. Ettekandeid laekus 62, meie ülikooli õppejõududelt ja vilistlastelt Tartust ja Tallinnast. Töö toimus humanitaar-, meditsiini-, bioloogia-geograafia ja põllumajanduse ning matemaatika-füüsika-keemia ja astronoomia sektsioonides. Avasõnad ütles TRÜ rektor prof. A. Koop, kes tunnustusega märkis Tartu Ülikooli ajaloo uurimisel tegelevate teadlaste suurt tööd.

Avakoosolekul esines dots. Helmut Piirimäe ettekandega «Probleeme *Academia Gustaviana* ajaloost». See meie *alma mater*'i eelkäija oli XVII sajandi kõrgemate koolide tasemel nii teaduslikus kui majanduslikus mõttes. Kajastust leidsid õppetöö korraldus ja tase ning õppejõudude ja üliõpilaste eluolu küsimused.

Elsa Kudu andis ülevaate 1802. a. taasavatud Tartu Ülikooli ja õpperingkonna esimese kuraatori Fr. M. Klingeri päritolust ja tegevusest ülikooli ja tema majandusliku ning õppekorralduse väljakujundajana.

Humanitaarsektsioonis ettekantud ülevaadetest võiks esile tõsta TA Ajaloo Instituudi aspirandi Jüri Kivimäe ettekannet «Tartu Jesuiitide Kolleegiumi tegevusest». Arvo Tooming TRÜ Teaduslikust Raamatukogust kõneles raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas säilitatavatest *Academia Gustaviana* ja *Academia Gustavo-Carolina* käsikirjalistest allikatest, mis pole seni leidnud kinnitamist. O. Langsepp kõneles *alma mater*'i eelkäija *Academia Gustavo-Carolina* raamatukogust, millest ainult 1 eksemplar on TRÜ Teaduslikus Raamatukogus.

Matemaatika-füüsika-keemia sektsioonis ettekantud ülevaadetest pakkusid suurt huvi E. Tamme, P. Prülleri ja O. Prinitsa ettekanded professorite J. Sarve, J. Vilipi ja G. Rägo tegevusest. Professor J. Sarv nimetati Eesti Töörahva Kommuuni poolt 1918. a. Tartu Ülikooli juhatajaks (rektori ülesannetes). Tema koostas 1919. a. jaanuaris esimese Eesti töötava rahva ülikooli põhikirja, mille hiljuti Eesti NSV RAKA fondidest leidis dots. E. Tamme. («Edasi» 20. märts k. a. nr. 66, autori süü läbi ekslikult märgitud K. Siilivask.) Ülikooli ajaloo uurijatele pakub see leid suurt huvi. Ettekandeid ei laekunud Õigusteaduskonnalt. Majandusteaduskond oli esindatud ainult ühe ettekandega ja Kehakultuuriteaduskond soovis esineda ühe ettekandega, kuid seegi jäi ära. Kas nendes teaduskondades puuduvad oma teadusharu ajaloo huvilised?

Mõttevahetused ülikooli ajaloo probleemidest ja õppejõududest olid elavad. Ilmnes vajadus panna kirja mälestusi endistest õppejõududest ja õppetöö korraldamisest.

Et konkretiseerida ülikooli ajaloo uurimise seniseid tulemusi, otsustas ajalookomisjon avaldada kõik ettekanded kaheköitelises kogumikus.

EERIK SELLI

Vestleme komsomolisekretäriga

Tulevaste tohtrite tegemisi

Kui ma komsomolikomiteesse Sirje Margi jutule läksin, oli ta parajasti õppesektoriga nõu pidamas. «Töö käib!» mõtlesin endamisi.

Varsti sain teada, et ülikooli suurimas teaduskonnas — Arstiteaduskonnas — on 1312 üliõpilast, neist 1034 kommunstlikku noort. Algorganisatsiooni tööd juhib seitsmest inimesest koosnev teaduskonnabüroo. Igal osakonnal on oma sekretär (raviosakonna sekretär on ühtlasi ka teaduskonna sekretär), igal kursusel oma grupporg. Raviosakond on väga suur, sellepärast on seal kursuste grupporgid võrdsetes õigustes teiste osakondade sekretäridega.

Algorganisatsiooni tegevuse üldisem suund — püüda selle poole, et ülikooli lõpetaks laia silmaringiga oma ala hea spetsialist, kes tunneks vajadust teatri, kirjanduse, kunsti jms. järele, oleks kursis maailmas toimuvaga, et tal oleks väljakujunenud poliitiline maailmavaade.

Kuidas käib igapäevane töö? Üle kahe nädala tuleb kokku laiendatud büroo koos osakondade sekretäridega. Nii liigub informatsioon ülevalt alla ja alt üles, antakse aru tehtust ja tegemata jäetust.

Bürool on hea kontakt dekanaadiga. Igal teisipäeval toimub dekanaadi koosolek, kus on kohal ka teaduskonna sekretär ja ühiselamunõukogu esimees. Ühiselamunõukogu käib oma tegevusest bürool aru andmas 2—3 korda semestris.

Üritused on nii teaduskonna ulatuses, osakonniti kui ka gruppides. Põhieesmärgiks ongi töö elavdamine gruppides, kus vähene inimeste arv võimaldab aktiivsemat ja sisukamat tegevust.

Suurimat muret teeb õppeedukus. Ees seisab väga palju tööd, sest praegu ollakse teaduskondadevahelises arvestuses eelviimasel kohal. Õpperühmade vahel on käimas sotsialistlik võistlus. Arvestus käib Arstiteaduskonna spetsiifikat silmas pidades eraldi kahes vanuseastmes: I—III ja IV—VI kursus. Pärast iga eksamisessiooni tehakse kokkuvõte, lõplik arvestus aga kahe semestri möödudes. Ametiühingult on saadud preemiasummasid võitjatele ekskursioonide korraldamiseks.

R. Joametsa foto

Ideelis-poliitiline kasvatustöö käib kompleksplaani alusel, mille töötas välja dekanaat koos parteija komsomolibürooga. Plaanist juhindudes laabub töö kursustel hõlpsamini.

Arstiteaduskonnas õpib 17 rahvusest üliõpilasi. Aktiivselt tegutsevad vene osakonna tudengid. Vene ja eesti osakondadel võiks rohkem ühiseid üritusi olla. Hiljutine suurem koosistumine oli kohvikklubi õhtu. Midagi taolist tehakse varsti jälle. Seekord on teemaks «Miks me oleme närvilised?»

Sidemed teiste teaduskondadega peaksid tihedamad olema. Praegu puututakse kokku vaid üleülikoolilistel üritustel. See-eest on aga sõpru Leningradis, Kaunases, Riias.

Millal Sirje komsomolitööd tegema hakkas? Juba keskkooli päevil. Oli komsomolikomitee liige, toimetas kooli raadiosaateid. Esimesel aastal ülikoolis oli ta kursuse sekretär, II ja III kursusel õppides kuulus aga TRÜ komsomolikomitee koosseisu. Sel aastal on Sirje õppetööst vabastatud, tema õlul on Arstiteaduskonna komsomoliorganisatsiooni sekretäri kohused, lisaks on ta ka ülikooli komsomolibüroo liige. Hiljuti võeti Sirje Mark vastu NLKP liikmekandidaadiks.

Palju aega võtab teaduslik töö ÜTÜ-s. Professor L. Allikmetsa juhendamisel uuritakse psühhofarmakoloogiasse puutuvaid probleeme. Praegu käib kibekiire ettevalmistumine teaduslikuks konverentsiks.

Jõudu tööle!

TÕNU KALJUMÄE

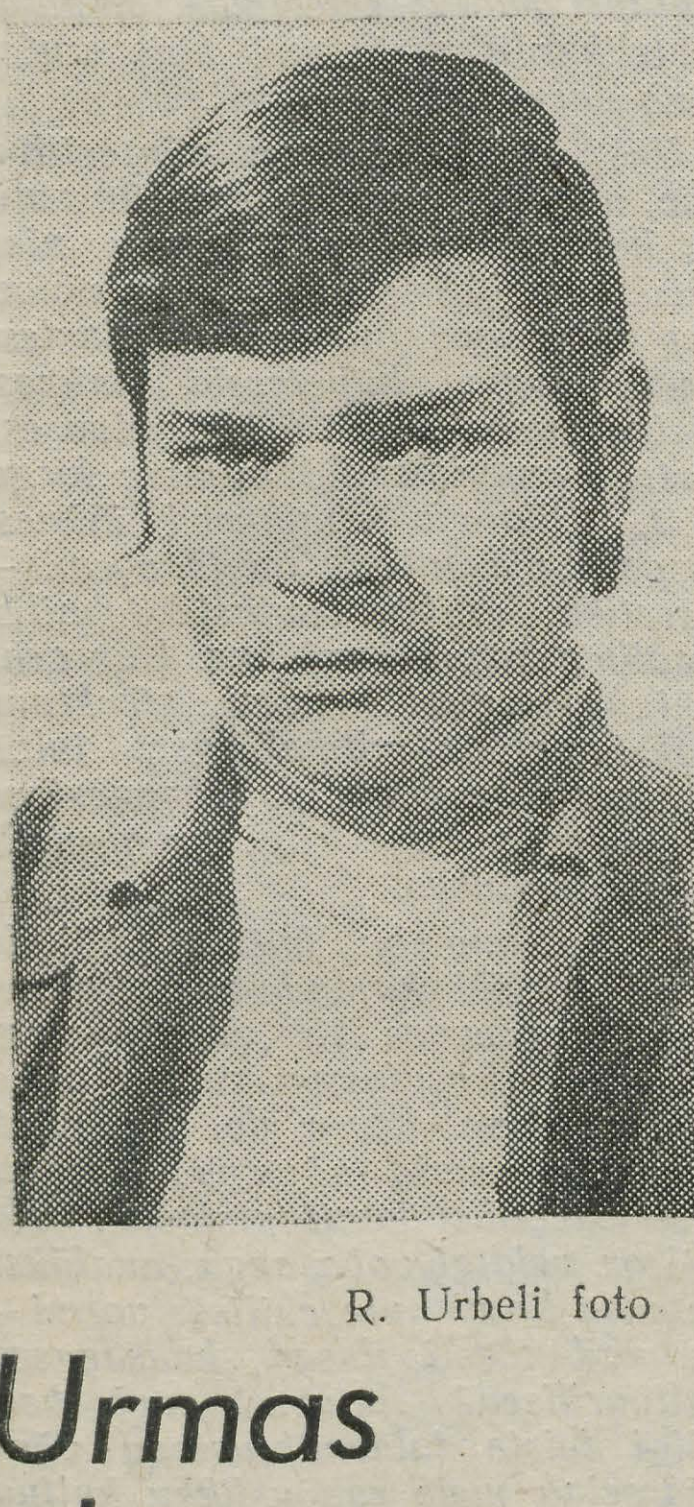

R. Urbeli foto

Urmas Ehasoo, TRÜ suvemaleva komandör

1. märtsil ELKNÜ TRÜ komitee bürool kinnitatud Tartu Riikliku Ülikooli

SUVEMALEV 73

alustab oma esimest töösuve 9. juulil. Malev on eeskätt mõeldud esimeste kursuste üliõpilastele ning on neile **kohustuslik.** Teiste kursuste üliõpilastel, kes ei ole möödunud suvel osa võtnud suvetöödest, tuleb osa võtta käesoleva aasta suvemaleva tööst. See aga ei tähenda, et malevast ei või osa võtta ka vanemate kursuste üliõpilased, EÜE ja suvetööde veteranid. Suvemalevast jääb kõrvale Bioloogia-Geograafiateaduskond, sest osavõttu malevast takistab suvine praktika.

Suvemaleva tööpõld on lai. On ju tarvis valmis ehitada uus ühiselamu, aidata kaasa ülikooli õppebaaside — füüsikakorpuse, sünnitusmaja ja Maarjamõisa haigla kiiremale valmimisele. Tarvis on ka remontida praegu käigus olevaid õpperuume. Abi ootavad raamatukogud, majandusosakond, ühiskonnateaduste laboratooriumid ja botaanikaaed. Tartu linna tänavate ja parkide heakord on ammu teada asi ning ka siin oodatakse appi tudengeid. Veel vajab Tartu Vabariiklik Kliiniline Haigla suvel sanitare.

Suvemaleva ehitustöö perioode on kaks: 9. juulist 3. augustini ja 6. augustist 31. augustini. Eesti ja vene filoloogid hakkavad töötama kolmes vahetuses, seda suvise praktika tõttu. Vahetuste algused on 23. juulil, 6. ja 20. augustil. Raamatukogudes ja laboratooriumides töötajatel on ka kolm vahetust algustega 16. ja 30. juulil ning 13. augustil.

See, et peab töötama ainult ühe vahetuse, ei pea paika. Soovi korral võib töötada ka terve suve antud objekti kõigis vahetustes. Kui ühte vahetusse juhtub avalduste järgi liiga palju üliõpilasi, võtab maleva staap endale õiguse üliõpilase ümber paigutada.

Suvemaleva staap ootab avaldusi juba 2. aprilliks, kuid ka edaspidi võib tulla komsomolikomitee staapi informatsiooni saama esmaspäeviti kell 11 kuni 12.30 ja reedeti kell 14 kuni 15.30. Lõplikud vahetuste nimekirjad selguvad alles hiljem, mais-juunis.

Elamispinda vajavate malevlaste majutamine toimub suvel põhiliselt ühiselamutesse, ainult osa saab katseliselt majutatud linnast välja Nõgiaru sovhoosi.

Peale palga, mida saadakse töö eest, on kavas varustada suvemalevlased vormiriietusega. Paremaid ootavad preemiad. Nädalavahetused kavatsetakse sisustada väljasõitudega, samuti on kavas viia linnas elavaid üliõpilasi õhtuti linnast välja mõne järve või jõe äärde tööväsimust välja raputama ja tolmu maha pesema.

Mõlema vahetuse lõpus toimuvad preemiaekskursioonid Riiga ning laagrid parematele Kauksi rannas. Nii juuli keskel kui ka augustis toimuvad 3-päevased vahetuste kokkutulekud, kus selgitatakse paremad spordis ja isetegevuses. Kokkutulekute koht on veel teadmata, kuid kindlasti toimuvad need mingi suurema veekogu lähedal.

Kõigi vahetuste parimad — teid ootab sügisel preemiaekskursioon MOSKVASSE ja ULJANOVSKISSE.

Kui seni on kuulda olnud üksikuid arvamusi, et senised suvetööd, suvemaleva eelkäijad, ei olnud mitte kõige paremini organiseeritud, siis uus üritus — SUVEMALEV — püüab asja tunduvalt parandada. Paljude soovide ja plaanide realiseerimine sõltub ainuüksi igast suvemalevlasest endast.

Tunnustus

Moskva M. V. Lomonossovi nim. Riikliku Ülikooli Ühiskonnateaduste Õppejõudude Täiendusinstituudi direktsioonilt ja parteibüroolt saabus meie ülikooli rektorile kiri, milles antakse kõrge hinnang TRÜ teadusliku kommunismi kateedri juhataja Kalev Kogeri tööle tema viibimise jooksul nimetatud instituudis. Sm. Koger valiti õppegrupi partorgiks, ta osutas suurt abi instituudi parteibüroole ja võitis kuulajate üldise lugupidamise. Instituudi juhtkond avaldab sm. Kogerile tehtud töö eest sügavat tänu.

TRÜ klubis

Laup., 24. märtsil kell 20
Esinevad TPed.I estraadikunstnikud
Tantsuks ansambel «Paradox»

Pühap., 25. märtsil kell 12
«Malemikser»
Matš-välkturniiris kohtuvad Bioloogia-Geograafia ja Ajaloo-Keeleteaduskonna võistkonnad.

Õhtul kell 20
Tantsuõhtu, mängib ansambel «Marginaal».

TÄHELEPANU!

1. aprillil toimub klubi traditsiooniline aprillikarneval. Ootame rohkesti ülihuvitavaid kostüüme. Parimatele hulganisti auhindu.

Suur rahvakunstipidu

Laupäeval, 24. märtsil kell 19 esinevad EPA aulas Eesti, Läti ja Leedu rahvakunstiansamblid.

Academia Gustaviana ja Academia Gustavo-Carolina näitus suletakse

Nädala pärast suletakse TRÜ Teaduslikus Raamatukogus Tartu Ülikooli vanimat, rootsiaegset perioodi tutvustav näitus. Praeguseks on sellest osa saanud ligi 2000 külastajat. Kel on näitus veel vaatamata, võib seda teha veel täna, homme, järgmisel kolmapäeval, neljapäeval ja laupäeval kl. 11—17.

ACTA DIURNA

16. märtsil tuli taas kokku eesti keele ring tähistamaks ungari rahvuspoeedi Sandor Petőfi 150. sünniaastapäeva. III kursuse soome-ugri eriharu üliõpilane Aivo Lõhmus tutvustas sissejuhatusena luuletaja loomingut ja andis siis ajaloolise ülevaate selle jõudmisest eesti lugejani. Poeedi värsse esitasid emakeeles IV kursuse füüsik Imre Hegedüs ja I kursuse vene filoloog Judith Strömpl, tõlgetega täiendasid neid I, III ning IV kursuse eesti filoloogid. Omakorda ilmestasid luulet katked ungari rahvamuusikast.

ELKNÜ TRÜ komitee pleenumilt

13. märtsil toimunud pleenumil oli päevakorras kaks küsimust: õppetöö parandamise teed ja vahendid ning ELKNÜ TRÜ komitee ja EÜE suhted.

Sekretär Kalle Meruski avasõna järel tutvustas õppesektori praegust tegevust sektori juhataja Lea Soodla (pildil). On püütud töötada tihedamas sidemes ülikooli õppeprotsessi uurivate instantsidega, näiteks ÜKTUB-ga, aidata neid ankeetküsitluste korraldamisel, samas nende uurimustest tarvilikke järeldusi teha. Tagasiside on sageli siiski osutunud nõrgaks: nii on ülikooli metoodilisse nõukogusse kogunenud huvitavaid andmeid õppetöö korraldamise kohta, neid pole aga suudetud üliõpilaste laiadele massidele vahendada. Rohkem tuleks informatsiooni levitamiseks toetuda ülikooli ajalehele. Ajalehe kaudu võiksid ka teaduskonnad enam tutvustada oma kogemusi. Liiga vähe on tunnustust osutatud hästi õppijatele, rabeldakse kahe- ja kolmemeestega, need, kes aga tõeliselt tähelepanu vääriksid, seda sageli ei leia.

Viimasel semestril õppeedukus üleülikooliliselt võrreldes mullusega veidi langes. Teaduskondade järgi oli parim Õigusteaduskond (93,4%), järgnesid Majandusteaduskond (89%), Kehakultuuriteaduskond (88%), Ajaloo-Keeleteaduskond (87,6%), Matemaatikateaduskond (82,9%). Bioloogia-Geograafiateaduskond (80,2%), Arstiteaduskond (68,6%) ja Füüsika-Keemiateaduskond, kus õppeedukuse protsent oli vaid 67,3. Seega mitte hiilgavad tagajärjed.

Järgnenud elavas mõttevahetuses avaldati arvamust, et õppesektor peaks püüdma vahendada informatsiooni mitte ainult ülalt alla, vaid ka vastupidi, tõstma üliõpilaste suhtumised omaenda töösse, loengute kvaliteeti ja õppeainete proportsioonidesse esinduslikul

ja läbikaalutud kujul kõrgemate asjaomaste organite ette.

Teise päevakorrapunkti kohta oli ettekanne EÜE ettevalmistava staabi ülemalt TRÜ-s Albert Saunaselt, kes rääkis, kuidas teha malevasse värbamise selgitustööd, tutvustas maleva kureerimise uut printsiipi ja üliõpilasi, kes TRÜ-st asuvad suvel tööle regioonide juhtivas koosseisus. Suvemalevaks ettevalmistamise kohta andis täiendavat informatsiooni Kalle Merusk.

Pleenumi külaliseks oli Toomas Alatalu, kellega koos võeti üksipulgi läbi rahvusvahelise poliitikaelu kõige aktuaalsemad sündmused ja probleemid. Küsimused ei tahtnud lõppeda.

J. TALVET

Dotsent Livia Kirschi juubel

Farmaatsia kateedris tähistati hiljuti märkimisväärset sündmust: 19. märtsil jõudis poole sajandi juubelini dotsent Livia Kirsch.

Pärast Tallinna 8. Keskkooli lõpetamist ja aastast töötamist apteegiõpilasena tõi farmatseudi elukutse võlu juubilari 1942. aastal Tartusse ülikooli farmaatsiaosakonda, mille lõpetas 1946. aastal. Alates sama aasta 1. septembrist kuni tänaseni pole L. Kirsch oma töökohta muutnud, küll aga on töökoht, praegune farmaatsia kateeder, selle aja kestel korduvalt oma nime teisendanud. Algul oli L. Kirsch lühikest aega vanemlaborant, siis assistent, vanemõpetaja, dotsendi kt. ja alates 1958. aastast kateedri dotsent. Seega on ta farmaatsia eriala õppejõuna töötanud juba üle veerandsaja aasta. Selle aja jooksul on juubilari käe alt läbi käinud arvukalt lende ning tunda saanud tema heatahtlikku, nõudlikku ja asjalikku õpetust.

L. Kirsch omandas kiiresti oma eriala — ravimite ja galeeniliste preparaatide tehnoloogia — õppejõuna lugupidamise nii kolleegide kui ka üliõpilaste seas. Pedagoogitöö alguses luges ta ka farmaatsiaala organisatsiooni loenguid.

Töökaaslased tunnevad juubilari alati optimistlikuna, kes kunagi ei keela oma abi ei kolleegidele ega üliõpilastele. L. Kirschi iseloomustab eriti kohusetundlik töössesuhtumine, mida ta oskab sisendada ka oma õpilastesse, ja tõsine huvi teadusliku töö vastu, mis nii nakatavalt on üle kandunud tema juhendada olevatele üliõpilastele — innukatele kaasalööjatele ÜTÜ-s.

Juubilar on agaralt tegutsenud teadusepõllul. 1952. aastal kaitses ta farmaatsiakandidaadi väitekirja teemal «Mitmesuguse kontsentratsioonilise alkoholiga valmistatud palderjanitinktuuride võrdlev (bioloogiline) uurimus». Teaduslikes väljaannetes on temalt ilmunud terve rida mahukaid uurimusi. L. Kirschi teaduslike tööde temaatika sisaldab selliseid probleeme, nagu droogide uute ekstraheerimise meetodite väljatöötamine, kõrgema toime efektiivsusega tinktuuride saamine, ravimpreparaatide solubiliseerimine, droogide ja galeeniliste preparaatide toimeainete uute keemiliste ja füüsiko-keemiliste analüüsimeetodite väljatöötamine. Eesti vanade apteekide ajalugu jt. Üksikutest uurimisobjektidest on juubilari erilist huvi pälvinud palderjan, unimagun, leesikas, belladonna, nurmenukk, antraglükosiiddroogid ja nendest valmistatud galeenilised preparaadid, Burovi vedelik, ravimvormide uued põhiained, apteekides esinevad sobimatud ja raskesti valmistatavad ravimsegud jt. Ravimite tehnoloogia ja farmatseudi eetika alal on ta osalenud mitme õpiku, brošüüri ja metoodilise juhendi koostamisel.

Ka ühiskondlikust tööst on L. Kirsch alati energiliselt osa võtnud, täites mitmesuguseid ülesandeid ametiühingu liinis, rahvakontrolligrupis. Arstiteaduskonna nõukogu liikmena väitekirjade kaitsmisel jm. Üle paari aastakümne on ta pidanud kursusejuhendaja austavat ametit, saavutades alati oma juhen-

datavatega tiheda kontakti ja vastastikuse mõistmise.

Dotsent L. Kirsch on ka suurepärase, hinnatud lektorina oodatud esineja vabariigi apteegitöötajate nõupidamistel, Farmatseutide Teadusliku Seltsi ettekandekoosolekutel, ühingu «Teadus» liinis ja farmatseutide täienduskursustel.

Õnnitledes juubilari soovime talle jõudu ja jaksu edaspidiseks, jätkuvat optimismi, sama püüdlikku edasiminekut õppe- ja teaduslikus töös ning aktiivset kaasalöömist ühiskondlikus elus.

Farmaatsia kateedri pere

80 aastat prof. August Vaga sünnist

Märtsikuu 15. päeval tähistame kadunud akadeemik professor August Vaga 80. sünniaastapäeva.

Meenutagem sel puhul teetähiseid auväärse professori eluloost.

● Poja andekus ja töökus veensid põlisest maaperest pärinevaid ärksaid vanemaid Leena ja Jaan Vaga, et majanduslikust kitsikusest hoolimata peab poeg August haridust saama. Töö kantseleides ja kontorites, tunniandmine kodudes ja koolides käsikäes ja vaheldumisi õppimisega. Nõnda lõpetab A. Vaga 1913. a. Tallinnas gümnaasiumi ning 1923. a. ka Tartu Ülikooli loodusteaduste osakonna.

● Õpetajatöö Tartu Poeglaste Reaalgümnaasiumis aastatel 1923—1931. Mitte kiretu tunniandmine, vaid kasvatustöö probleemidesse süvenemine, aktiivne osalemine keskkoolide õppekavade ja botaanika õpiku koostamises, mida täiendavad sisukad metoodika-alased uurimused.

● 1931. aastast alates Tartu Ülikooli taimemorfoloogia ja -süstemaatika laboratooriumi assistent.

● 1940. aastal väitekirja «Fütotsönoloogia põhiküsimusi» kaitsmise järel *doctor philosophiae naturalis*.

● Sõjajärgseil aastail TRÜ taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedri juhataja. 1946. a. alates professor.

● Samaaegselt tööga kateedris TRÜ Matemaatika-Loodusteaduskonna dekaan (1946—1950), ENSV TA Bioloogia Instituudi (praegune ZBI) direktori asetäitja teaduslikul alal ning botaanika sektori juhataja (1947—1952).

Alates 1946. a. ENSV TA kirjavahetajaliige ning 1954. a. akadeemik.

● 11. detsembril 1960. aastal tabab Eesti teadust, eriti botaanikat parandamatu kaotus — pärast kestvat rasket haigust lahkub küpses loomingueas uurija meie keskelt jäädavalt...

Professor August Vaga huvide sügavus ja mitmekülgsus, tema süüdidus astuda teaduse vähetallatud radu teevad raskeks anda vähegi ammendavat ülevaadet tema tegevusest, tema mõjust meie botaanika arengule.

Tegeldes alguses taimeökoloogia, -morfoloogia ja -süstemaatika eriküsimustega (kõrreliste lehtede struktuur, lubika süstemaatika jt.), jõuab ta peagi taimesüstemaatikale pühendatud üldistavate töödeni («Taimesüstemaatika alused», 1945). Prof. A. Vaga on monograafia «Eesti NSV floora» mitmete köidete koostaja ning kaasautor. Pidades taimesüstemaatika kui teaduse aluseks evolutsiooniõpetust, on ta veendunud, et «taimede süsteem peab andma pildi taimeriigi evolutsiooni käigust». Eos- ja õistaimede süstemaatikalt ja evolutsioonilt («Eostaimede süsteemi kujunemiskäik ja praegused probleemid», 1946; eriti ettekanne «Taimeriigi fülogeneetilisest sugupuust», 1946) kanduvad tema huvid kogu orgaanilise maailma arenguloole. Järgnevail aastail õnnestubki tal luua terviklik ja originaalne pilt orgaanilise evolutsiooni käigust (1952).

Professor A. Vaga astus Eesti geobotaanikasse tormilisel perioodil, mil Tartu oli kujunenud geobotaanilise uurimistöö kogu maailmas tunnustatud keskuseks. Prof. T. Lippmaa loodud sünuuside meetodi rikastajana ja edasiarendajana kujuneb temast Eesti geobotaanikute koolkonna üks silmapaistvamaid esindajaid. A. Vaga ulatuslik uurimus «Fütotsönoloogia põhiküsimusi» (1940) koos hilisemate artiklitega pole oma aktuaalsust kaotanud tänaseni. Õigustatult peab ta sünuuside meetodit universaalseks, sest selle alusel on võimalik edukalt uurida ka kõige keerukamaid taimkattetüüpe.

Erilist huvi tundis prof. A. Vaga botaanika ajaloo ja keeleprobleemide vastu, võttes nendes küsimustes perioodikas elavalt sõna. Tema põhjalik keeletundmine teeks au nii mõnelegi filoloogile. Ta tõlkis eesti luulet vene keelde, valdas kreeka ja ladina keelt, rääkis veatult saksa ja prantsuse keelt, luges raskusteta inglise, rootsi ja itaalia keelt...

Kõrgete vaimsete võimetega uurijana, abivalmis ja lahke inimesena meenutavad teda kõik, kellel on olnud õnn temaga kokku puutuda. Kolleege ja arvukaid õpilasi võlus tema piiritu loodusearmastus ja andumus teadusele, tema meisterlikkus teadmiste edasiandmisel. Ja tagasihoidlikkus — omaseim loomujoon.

J. TOOM

„Uus arhitektuur" ja „uus dekoor"

«Meie arhitektuur muutub vaeseks, tasapinnaliseks, ilmetuks esemeks, mis koosneb terasvarrastest, karbikujulistest vormidest, gaasitorudest ja ühendustest, mis kireta sätendavad päikeses nagu betoonkõnnitee või klaasreservuaar, kui temas ei hakka lööma elule tarvilik süda. Arhitektuur ilma selleta ei kutsu esile mingeid tundeid ning mandub tühjaks karbiks, mis koondab esemeid — vahendeid, mida ta ise peaks looma ja täiustama. Nii et — olge ettevaatlikud!»
(F. L. Wright, raamatust «Arhitektuuri tulevik». 1960. a.)

Arhitektuuri arengu probleem on lõpuks ikkagi vormi arengu probleem, räägitagu igapäevases elus palju tahes arhitektuuri sotsioloogilistest ning ehitustehnilistest aspektidest. Just vormiga eraldame me XX saj. arhitektuuri eelmiste sajandite omast, just vorm mängib 70. aastate arhitektuuri sajandi ehituskunsti kirevuses.

Kaasaegse arhitektuuri vormimise printsiibid on demokraatlikud ning isegi vastuolulised: luuakse arhitektuuri ajalooliste vormidega (restaureerimine), kohandatakse ajaloolist arhitektuuri tänapäevaseks (regenereerimine), täiendatakse ajaloolist arhitektuuri kaasaegsete arhitektuur-ehituslike vahenditega (rekonstrueerimine), projekteeritakse ehitusi olemasolevaist tüüpdetailidest (tüpiseerimine, unifitseerimine), luuakse arhitektuuri uute unikaalsete vormidega ning ehitustehniliselt originaalsena, mõeldakse välja tuleviku arhitektuuri vormides ja mastaapides, mis praegu on veel teostamatud, ironiseeritakse kaasaegseid ning tuleviku arhitektuuriideid graafiliste, filmiliste, objektiliste jne. visioonidega. Kõigil toodud arhitektuurisuundadel on oma tähtsus ühiskonnas; ühtki ei tohi peidetakse vastavaisse seinakanaleisse, nii et see ehituse disainiks rikkalik vormimaterjal jääb kivide vahele. Standardsed ehituslikud võimalused tingivad ka arhitektide standardse mõtlemise: kui on levinud üks vormiline võte, siis teist tema kõrval ei taheta (nagu näit. meil Eestis «lai karniis»). Arhitekt unustab, et ta on looja, kunstnik, et tema ülesandeks pole mehhaaniline manipulatsioon, vaid uute vormide sünnitamine.

Arhitektuurne vorm on väljendatud ruumilises geomeetrias, tema pinnalisteks projektsioonideks on arhitektuurses projektis plaanid ja vaated. Kui projekt-joonisel on need projektsioonid lahutatud, siis ruumis esinevad nad vormi seaduspärasustega seotult. Ühe projektsiooni komponendi ümberehitamine viib kogu vormi muutumiseni, stiilita arhitektuurini. Suurem osa rekonstrueeritud arhitektuuri on stiilita või siis eklektiline.

tema rollis alahinnata, ent ühe või teise puudumine näitab ainult arhitektuuri arengu ebatäiuslikkust.

Millest siis sõltub arhitektuurse vormi areng? Üldiselt eeldatakse, et tehnika areng tingib ka arhitektuuri arengu: masin toob ehituskunsti uued plastilised rikkused, uue geomeetria. Tegelikult aga toodavad masinad sageli vaid tootmisele mittespetsiifilisi standardseid ehitusdetaile, piirates ehituste vormilisi võimalusi kindla hulga tüüpelementidega. Kõik kaasaegses ehituses vajalikud kommunikatsioonid aga

sisooni kattematerjaliga, olles seejuures arhitektuuri vaimsuse sümboolne keel. Dekoori kadumine 20. sajandi teise kümnendi arhitektuurist oli näiline — ornamentaalne dekoor asendus lihtsalt ehituse mahtudest tuleneva horisontaal-vertikaaljoonte dünaamika ning kompositsiooni dekooriga. Varase funktsionalismi fassaad oli peene arvestusega proportsioneeritud, materjalid õilsad ning väljendusrikkad. Modelleeritud ornamendi asendas õilsa materjali faktuur, erinevate pindade rütmid aga säilisid ka uues arhitektuuris, ainult uues kompositsioonilises vahekorras. Uued materjalid ja konstruktsioonid teenisid endiselt vormi ning selle välispinda — dekoori; pole ime, et varane funktsionalism on oma loomult idealistlik — hoone rajati sageli vaid ilusa plaani (pildi) või ilusa mahu (skulptuuri) järgi, osutamata erilist tähelepanu hoone tehnoloogilisele ratsionalismile. Alles funktsionalismi laielihtsalt kuhugi kadunud.

Kaasaegne arhitektuurne vorm paremas osas on arhitektuuri pideva arengu tulemus, tema ajalugu avaldub stiilide ajaloos. Kuid osalemine taideajaloos on teinud ka omamoodi kahju arhitektuuri vormi mõistmisele: paljudes teostes on arhitektuuri dekoori vaadeldud lihtsustatult lahus ehituste üldvormist ning plaani struktuurist. Ometigi pole dekoor ühegi stiili ajaloos olnud iseseisev nähtus — iga dekoor või selle element kuulub kindla ruumi või selle osa juurde ning hingestab teda. Dekoor seob konstruktmal uurimisel pärast 1925. a. avastati stiili ratsionaalsed küljed, mida rõhutades jõuti viimaseil aastakümneil funktsionaalse korra samastamiseni geomeetrilisega (ometigi arenes veel 30. aastail funktsionalismi dekoratiivne suund: ART — DECO).

Kaasaegne «funktsionalism» on suuremas osas lihtsalt ruumi regulaarne organiseeritus ning odavaist materjalidest mehhaanilise jaotusega fassaad (nn. internatsionaalne stiil). Vahendid, mis kunagi eraldati arhitektuuri dekoorile, on nüüd

Taolise kurioosse olukorra äratundmine tingis viimasel aastakümnel täiesti uue arhitektuurisuuna, mis läbi funktsionaalsuse ja tehnilis-konstruktiivse otstarbekuse püüdleb eelkõige unikaalse arhitektuurse vormi poole. See pole enam kiretult jaotatud fassaadipind, vaid intensiivne geomeetriline maht, mis tahab endas sisaldada kõike seda, mida me tavaliselt ootame teistelt taidefenomenidelt — teatrilt, kirjanduselt, visuaalsetelt taietelt jne. See on suurejoonelise vormi, õilsa materjali ning hingestatud fassaadi — dekooriga — arhitektuur. Nimetame selle ehituskunsti lihtsalt «uueks arhitektuuriks» ja tema välispinna «uueks dekooriks». Uus arhitektuur loob ratsionaliseeritud linnas esteetika irratsionaalse rütmi, mis tasakaalustab mehhaanilise liikumise — tegevuse — arhitektuuri kurnavat mõju. Tema inimest ligimeelitavad skulptuurid ja maalilised vormid taotlevad ilu, meelelist mõju. Nad kutsuvad meid sisenema, sekkuvad meie ellu sujuva poeesiana. Nende dekoor väljendub uute materjalide faktuuri puhtas esteetikas, detailide täiuslikus disainis, mis kõik erutab meie vastuvõtlikke meeli.

Uus arhitektuur on sünteetiline taie, mis oma vormis seob filosoofia ja kirjanduse ideed inimese ning ühiskonna eksistentsist, sotsioloogia uurimused inimese vajadustest, psühholoogia hüpoteesid inimese alateadvusest või ületeadvusest, teatri eksperimendid inimese kirgedest, teoloogia avaldused inimese hingest, visuaalsete taiete vormi — esteetika, eetika, teaduslik-tehnilise maailma saavutused jms. Uus arhitektuur taotleb ruumi struktuuri maksimaalset mitmekülgset informatiivsust, mis avaldub hoonestuse, linna ja ka kogu riigi geomeetrilises ülesehituses.

Arhitektuur on kultuur kõigile, kultuur kõiki kujundamas. Rutates oma igapäevase töö ülesannetega kodulinnas, osutagem veidigi tähelepanu tema hoonetele. Te näete nende erinevaid nägusid, isesuguseid esteetilisi kontseptsioone. Kui teil on veidigi vaba aega, analüüsige oma linna uute ehitiste vormi — on nad tõesti ilusad, kaasaegsed, kultuurilised? Astuvad nad koos kõigi teiste taidenähtustega võrdväärseina meie rahvuslikku kultuuri? Seostagem uut arhitektuuri kõige uuega, mis elus sünnib. On ta omal kohal? Olete te valmis teda vastu võtma, kutsub ta teid sõbralikult enda poole? Annaksite te temalegi osa sellest armastusest, mida pakute kõigele ilusale?

28. veebruar 1973. a.

Tallinn

LEONHARD LAPIN,
arhitekt

Teatrikirjand

Sissejuhatuseks ütlen niipalju, et ühel päeval tuli eesti keele õpetaja tundi ja ütles, et teatrikuu hakkab läbi saama ja igaühel tuleb kiiresti kirjutada üks teatrikirjand ja et kõik need kirjandid lähevad «Vanemuise» teatrisse, kus parematele antakse auhinnad. Mina tahan ka auhinda saada.

Teema arenduses ütlen järgmist. Päris teatris pole ma tükk aega käinud, sest emal ja isal pole aega olnud. See-eest võtsid nad mind ühel õhtul kaasa ülikooli kohvikusse, kus ka näitemängu tehti. Sellesse tuppa, kus kamina moodi asi on, oli pandud palju toole pealtvaatajate jaoks. Aga kõik ei mahtunud ikkagi istuma. Oleks tulnud eelmüügist pileteid müüa ja kohad ära nummerdada. Ema ja isa rääkisid juba mitu nädalat varem, et üheksandal märtsil lähme Ajaloo-Keeleteaduskonna naistepäevapeole. Küllap nad oleksid juba siis meile istekohad muretsenud. Mina ei jõudnud etenduse algust kuidagi ära oodata ja hakkasin plaksutama. Teised onud ja tädid hakkasid kah minu järgi. Ja siis tulidki ärimehed rivis meie ette ning hakkasid end tutvustama. Vaatajad hakkasid hirmsasti itsitama ja mängima mängu «Mõista-mõista, kes see on?» Kuulsin, kuidas ema isale sosistas: «Kuule, see on vist see... Aga ei tea, kes see on?» Ja nii nad arutasid tükk aega omavahel, kes keegi tegelikult on. Ema ütles mulle, et tegelikult on nad kõik teadusemehed, aga mina ei uskunud, sest kõik nad olid nii rumalate nägudega, aga teadusemehed peavad olema tarkade nägudega. Selle tüki oli kirjutanud Oskar Luts, seesama, kes Tootsist ja Kiirestki nii palju kirjutanud on. Isa ütles, et mõni mees nende teaduskonnast kirjutab näitemänge kohe peaaegu päris teatritele ja kogu eesti rahvalegi, mõni asi tal siis ka ülikoolielust kirjutada, aga minu arvates polnud tükil viga midagi. Kogu aeg sai jubedalt naerda. Ainult selle poolest oli see tükk imelik, et sellel polnud peategelast, nagu meile koolis õpetatakse. Paun rääkis küll kõige rohkem ning õpetas ja kamandas kogu aeg teisi, aga tema selle supi seal põhiliselt kokku keetiski, seepärast ei saa me Pauna pidada peategelaseks. Mina naersin kõige rohkem seal kohal, kus Paunal võltshabe ripnema hakkas ja lõpuks hoopis ära tuli, samuti siis, kui Paun suure vorsti oma rinnataskusse toppis, ja veel siis, kui teised Paunale tuupi tegid. Oli alles lööming! Teised tegelased olid kah vahvad. Isa sõnade järgi oli härra Jalak ehtne tuhvlialune. Mina ei saanud sellest ütlusest hästi aru, aga seda võin ma küll öelda, et proua Jalaka taolist ema ei sooviks ma ühelegi lapsele. Kui minu isale külalised tulevad, ei hakka ema küll pudrunuiaga vehkima, vaid pakub neile ilusasti kohvi. Ja lapse kisa oli ka võimas. Algul mõtlesin, et nad on sinna sirmi taha muretsenud kohe päris lapse, keda nad seal siis näpistavad, aga kui ma maki väljalülitamise klõpsatust kuulsin, sain aru, et see oli puha pettuse värk. Kõige mõistlikum tegelane oli Säälik (algul kuulsin, et Säärik), küllap seepärast, et ministeeriumis oli tal tutvusi. Säälik vaigistas kogu aeg teisi, kui need lärmama kippusid. Aga lõpuks oli temalgi süda nii täis, et Paunale kallale kargas.

Palju nalja tegi ka Kippel. Tema kordas muudkui ühte ja sedasama. Kippelil oli vist mingi haigus, aga missugune, seda ei oska ma öelda. Tint oli istunud ülikoolis igas klassis mitu aastat, aga päris rumal ta vist polnud. Kavalust paistis teisel ülearugi olevat, eriti rahategemise kunstis. Ema ütles, et see tegelane, kes algul Tindiks oli tehtud, mängis pärast ka ekspressi, aga seda mina küll ei usu. Need olid ju nii erinevad tüübid! Üldse paistsid kõik selles tükis omakasu peal väljas olevat. Majaperemehe Koiva ainsaks mureks oli see, kuidas tütar mehele saaks. Tütar ise polnud tal suurt tegu ega nägu... Ja kui imelikult nad vana Koivaga veel rääkisid, vägisi ajasid naeru peale. Noor Oili mängis kah hästi, tema see oligi, kes olude sunnil vanatüdrukut kosima pidi, aga mitme tule vahele sattus... Küll oli põnev, kui papale kõik selgeks hakkas saama... Vana Oili ise oli suure kõhuga ja vägevate vuntsidega linakaupmees (teda ei tundnud paljud üldsegi ära) ja küll ta ikka oskas vihastada ärimeeste peale. Noori vihaseid mehi aga esindas Unik, kes küll alles lõpus välja ilmus, kuid kes seda ägedamalt tegutses. Kui näitemäng lõppes, hakkasime koledasti plaksutama ja siis tulid kõik veel kord välja ja siis anti neile kõigile väikseid valgeid lilli. Seejärel kutsuti veel üks tädi publiku ette ja temale anti suured lilled. Ma algul ei saanud aru, miks temale anti, sest teda ei olnud üheski osas, aga ema ütles, et tema just see suure töö ja vaeva nägija oligi. Pärast istusid kõik onud ja tädid lauda. Siis enam nii kihvt ei olnud. Üks onu hakkas kogu aeg teistele onudele sõna andma ja need muudkui kiitsid naisi. Isegi hääldamisharjutusi tehti kooris, et «naised on tublid ja naised on kenad» ja nii ikka samas vaimus edasi.»

Lõppsõnas tsiteerin seda, mida üks kohviku ettekandja teisele sosistas: «Täitsa tore, et täna meie valvekord oli. Ajaloo-Keele rahvas on ikka lõbus rahvas, teevad näitemänge ja puha. Teised võiksid neist eeskuju võtta.» Kui ma nüüd «Vanemuise» käest auhinda ei saa, saadan oma loo ülikooli ajalehele, sest isa ütleb alati, et paber kannatab kõike. Ja kui leht minu loo ära toob, hakkan tulevikus ajakirjanikuks, mitte selliseks, nagu see hädavares Paun oli, vaid kohe päris heaks ajakirjanikuks. Siis saan ka mina Ajaloo-Keeleteaduskonda, kus näitemänge tehakse. Aga ärimeheks ei hakka ma miski hinna eest, sest neil läheb kõik untsu.

JÜRI J.

Vasakult: vana Oili — Heino Liiv, härra Koiv — Gustav Liiv, härra Jalak — Ülo Parbus, Säälik — Sulev Vahtre, Kippel — Eduard Laugaste.

Jüri Laane foto

TOIMETUSE MÄRKUS.

O. Lutsu «Ärimehed» lavastas v.-õp. Gerda Laugaste. ESIETENDUS 9. märtsil TRÜ kohvikus.

Osatäitjad:
Paun — v.-õp. Toom Õunapuu
Säälik — prof. Sulev Vahtre
Kippel — dots. Eduard Laugaste
Proua Jalak — dots. Marta Lõhmus
Härra Jalak — õp. Ülo Parbus
Tint ja Ekspress — prof. Harald Peep
Noor Oili — v.-õp. Jaak Põldmäe
Vana Oili — v.-õp. Heino Liiv
Härra Koiv — v.-õp. Gustav Liiv
Preili Koiv — v.-õp. Lilia Otsmaa
Unik — v.-õp. Jaan Soontak
Õhtut juhtis dots. Helmut Piirimäe.

PENSIONILE

Tööraamat ja kalender nendivad lakooniliselt ja üksmeelselt tõika — vanemraamatupidaja Reet Kangro on pensioniküps.

Ülalmainitu muidugi ei keela ega käsi vaid annab valikuvõimaluse.

Kui oled Reedaga enam-vähem üheaegselt titeroosas esimesi samme tatsanud, poisse piiluma hakanud, öösiti padja alla peidetud «sonettidest» end nõretavalt tundeliseks kruvinud, range inspektrissi käe all kohusetunnet, distsipliini ja tööarmastust tuupinud, halja nooruse pidanud sõjamuserduste ja meeleheite vastu ümber vahetama ning hoopis hiljem terve rida aastaid ühte ja samasse majja Toomenõlval tööle marssinud, siis ei mahu nagu mõttessegi, et üks lähishing kavatseb ühisest revist «deserteeruda» ja avada värava uude elufaasi — piiramatusse priiusesse.

21 täisaastat on Reet Kangro töötanud ülikooli raamatupidamisosakonnas. On rühkinud innukalt arvuderägastikus, juuksekarva lõhestava täpsusega pidanud üleülikoolilist inventarikartoteeki, mis koosneb 16 000 kaardist, äraseletatult tähendab aga ülikooli vara seitsmeteistkümne miljoni väärtuses! Kõik need pikad tööaastad on Reet Kangro nurisemata talunud suurt koormust,

nõudlemata suurt rubla ja väikest tööd.

Kuivõrd Reet «priima» ja «pesukindel» raamatupidaja on, siis ladusasti ja ehtsalt on ta ka sulanud oma kollektiivi, alati abivalmina, sõbralikuna, kõigele heale vastuvõtlikuna.

Olles läbinisti positiivne töötaja ja meelepärane alluv, kujunes küünlakuu viimane päev Reet Kangrole lillede- ja kinkiderikkaks ja koosviibimine tema auks kolme «sekretäri» — prorektori osavõtul eriti pidulikuks.

Raamatupidajate defitsiit on üldiselt teada, ei mallata kuigi kaua püsida töörohkel kohal. Pole siis imestada, kui ülikooli pearaamatupidaja järjekordse ummisjalu minematormanud noore töötaja puhul ahastab: oh, andke mulle pensionealisi tööle! Kuid ajapikka ka viimased väsivad ja tööl pole nende jaoks enam endist hoogu ega sära. Muidugi ei jookse tublil Reedal puhkus kaugeltki mööda külgi maha. Sellepärast teadmisega, et *otium reficit vires*, soovime talle priipõlveks parimat tervist ja võimalusi! Ometi ei usu meie, et ta kauaks tarduks staatilisse pensionäriellu. Sissesõtkutud rajad haldusmajja ja südamligidane töö raamatupidamises kutsuvad teda ikka ja jälle endisesse «sõiduvette».

H. PÕLTSAMAA

LOENGUD UUTEST LIIKLUSEESKIRJADEST

Ülikooli töötajad, kel on auto- või mootorrattajuhi luba, võivad 10-tunnise programmi järgi osa võtta uute liikluseeskirjade tundmaõppimisest järgmiselt:

1. loeng I—IV peatükk (liikluseeskirjadest) 27. III või 29. III kell 18.30—21;

2. loeng V—VII peatükk, 3. IV või 5. IV kell 18.30—21;

3. loeng VIII—XIV ptk. 10. IV või 12. IV k. 18.30—21.

Soovijatel koguneda V. Kingissepa 19, aud. 301.

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

Sõda oli lõppemas

1945. a. aprillikuu sündmused ülikoolis on mälust nagu puhtaks pühitud, välja arvatud EK(b)P Tartumaa Komitee otsus 7. aprillist määruse nr. 104 täitmise kohta. Põhjuseks olid suured sündmused lahingutandritel, mis eriti teravalt sööbisid mällu, tõrjudes kõik muu kõrvale.

Tõepoolest oli, mida imestada. Kui alles kolm aastat tagasi, aprillis 1942. a., fašistlikud hordid olid kohati ähvardavalt lähedal meie kodumaa pealinnale Moskvale, kägistasid halastamatu silmusega revolutsiooni hälli — Leningradi, märatsesid Krimmis, Sevastoopoli all ning viibisid vaid mõnekümne kilomeetri kaugusel Rostovist, siis 1945. a. aprillis rüvetasid SS-laste rautatud saapad meie kodumaa pinda veel vaid Kuramaa sopis, kus 30 saksa diviisi vastu merd surutuna ootasid oma kuulsusetut lõppu.

Suur Vikatimees niitis nüüd sellel maal, kus aastaid varem kõigest jõust puhuti üles sõjalõket. Viimaseks aktiks üleminekul järgnenud jubedale verisele teele oli 1939. a. Selle aasta 31. augustil k. 22 Moskva aja järgi alustatud provokatsiooniline operatsioon «Himmler»,[1], mis pani aluse II maailmasõjale.

1,5 aasta jooksul võidukad, marssisid fašistlikud väed Euroopas läbi üheksa riigi, korraldasid nende pealinnades mürtsukaid võiduparaade. Kuid sellesama aja jooksul küpsesid «Barbarossa» kõrval juba plaanid vallutusretkedeks Iraani, Afganistaani, Indiasse ja isegi Ameerika kontinendile.

Saatuslikul 1941. aasta 22. juuni ööl anti edasi märgusõna «Dortmund» ja kell 4.00 hakkas fašistide sõjamasin veerema üle meie kodumaa piiri.

1945. a. aprillis aga purustati kohutavalt sõjamasina riismeid juba Saksamaa enda territooriumil.

Kolmapäeval, 4. aprillil k. 19 viibisin aulas A. S. Makarenko mälestusaktusel. Tahtmatult meenus, et aasta tagasi täpselt samal päeval ning samal kellaajal jäin Tartu raudteejaamas nõukogude lennukite üsnagi ägeda pommitamise kätte, mida küll annab mäletada. Kuid nüüd, kuulates ettekandeid nõukogude suure pedagoogi humanismist, ma veel ei teadnud, et just sel päeval Punaarmee likvideeris saksa armeedegrupi «Visla» viimased riismed Ida-Pommeris, vabastas Bratislava ning pühkis fašistlikust rämpsust puhtaks viimase jalatäie maad Ungari pinnal.

9. aprillil, kõigest neli päeva kestnud üldrünnaku tulemusena, langes saksa militarismi kants, kindluste kindlus Ida-Preisimaal — Königsberg. Komandant kindral L. Lasch kapituleerus koos 92 000-mehelise garnisoniga.

13. aprillil varises kokku saksa fašistide vastupanu Viinis ning Austria pealinn vabanes pruunist katkust.

Esmaspäeval, 16. aprillil — päeval, mil algas Berliini suurejooneline vallutamise operatsioon marssalite Žukovi ja Konevi juhtimisel —, alustati ülikooli aulas kahepäevast nõupidamist möödunud (esimese) semestri tööst. See oli ainulaadselt pidulik aruandekoosolek. Inimeste meeleolu oli niivõrd ülev, et tundus, nagu oleksime meie ise oma ülikooli kollektiiviga hõivanud Königsbergi ja Viini ning vabastanud Bratislava. Päevakorras oli: 1) presiidiumi valimine, 2) rektori avasõna, 3) õppeprorektori aruanne õppetööst, 4) parteisekretäri aruanne poliitkasvatuslikust ja ühiskondlikust tööst, 5) õppeosakonna ülema aruanne dekanaatide tööst ja täienduseksamitest.[2]

Järgmisel päeval k. 19 jätkus koosolek teadusala prorektori aruandega teaduslikust tööst, millele järgnes haldusprorektori aruanne ülikooli majandusest ning rektori lõppsõna.

Osavõtt koosolekust oli diferentseeritud: kohustuslik rektoraadi liikmetele, dekaanidele, prodekaanidele, kateedrijuhatajatele ning ametiühingu esindajale, soovitatav õppejõududele ning üliõpilastele.

Nagu aruandluse puhul ikka, märgiti ära nii saavutused kui puudused, kuid «pipraplaastrit» puuduste eest ei pandud seekord kellelegi — ilmselt ei tahetud võidumeeleolu rikkuda. «Kohustatute» seas istudes jäid mul sellest koosolekust kõige meeldivamad mälestused. Kriitika «välgusähvatuste ja kõuekärgatuste» saatel hakkas juurduma alles järgmisest aastast.

Samal ajal aga käisid lahingud Berliini ülivõimsatel kindlustuspositsioonidel Seelowi kõrgendikel. 17. aprillil murdsid kindral V. I. Tšuikovi 8. kaardiväearmee võitlejad need läbi.

Reedel, 20. aprillil kell 11, Hitleri 56. sünnipäeval, saatsid 47. armee kangelaskahurid omapoolse kingituse füürerile: esimesed mürsud Berliini pihta.

25. aprillil piirati Berliin täielikult ümber Punaarmee väekoondiste poolt ja samal päeval kohtusid Torgau linna läheduses Elbel 5. kaardiväe armee eelsalgad USA 1. armee omadega. Sakslaste rinne oli pooleks lõigatud.

Pühapäeval, 29. aprillil peeti ülikooli aulas hoogne maiaktus, mille kontsertosa sisustasid ka ülikooli isetegevuslikud koorid.

Alguses esines TRÜ meeskoor R. Ritsingu juhatusel. Kanti ette E. Võrgu «Helise ilma» ja F. Saebelmanni «Kaunimad laulud».

Järgnes «Vanemuise» näitleja I. Tammuri katkend «Kalevipojast» — «Assamalla lahing» — ja Saima aaria E. Kapi ooperist «Tasuleegid» sama teatri ooperilaulja Linda Tanni esituses.

Trio L. Rass (viiul), V. Ilves (oboe) ja A. Kangro (klaver) esitasid L. Kalinnikovi «Chansoni», seejärel laulis S. Podekrat E. Arro laulu «Partisanid» ja «Läbi öö.»

Maheda viiulimänguga võlus koosolijaid Ludmilla Rass, kelle aktusepaladeks olid G. Saint-Saënsi «Luik» ja J. Brahmsi «Valss».

Kontserdi lõppu kaunistasid laulud TRÜ naiskoori esituses R. Ritsingu juhatusel. Naiskoori mairepertuaaris olid seekord K. Türnpuu «Kevade tunne», J. Dunajevski «Lüüriline laul» ja E. Võrgu «Ärge unustage».

Naiskoor pani südamele: ärge unustage — ja kuidas olekski saanud unustada seda kaunist, seda ülevat, seda kindla rahu lähenemist ennustavat maiõhtut!

Ei teatud veel, et meie tujukülase ning rõõmurohke aktuse ajal pidas Berliinis, riigikantsleri juures asuvas sügavas maa-aluses punkris oma esimesi «tujukülaseid mesitunde» värske noorpaar «saksa ja Euroopa rahvaste juht» Adolf Hitler ning ühe fotograafi juures kunagi modellina tegutsenud preili Eva Braun. «Pulmakontserdi» eest hoolitses nõukogude suurtükivägi.

Järgmisel päeval, 30. aprillil kirjutas Adolf oma testamendi, püstitades järgnevate saksa põlvkondade ette nõude: teostada uuesti «Drang nach Osten».

Siis võeti peaparanduseks tsüaankaaliumi lahust ja poole tunni pärast heideti paarike mürsurahe all mürsulehtrisse varjendi kõrval koos nende kahe tapetud koeraga, valati üle bensiiniga ning põletati. Veel mõni labidatäis mulda ja krohvi ning sellega piirduski «maailma valitseja pidulik matusetseremoonia».

Sic transit gloria mundi!

Sel õhtul seadsime valmis ülikooli lipud ja loosungid eelseisva mairongkäigu jaoks.

Aga just samal õhtul kell 21.50 panid 3. löögiarmee[3] 150. diviisi võitlejad Jegorov ja Kantaria nõukogude võidulipu lehvima Reichstagi peakupli tippu.

[1] Gestaapo poolt instseneeritud «poolakate kallaletung» Saksa ringhäälingu saatjale Gleiwitzis Poola piiri läheduses.

[2] Eksamisessioonijärgne eksamite ümbertegemine.

[3] Eesti laskurkorpus võitles 3. löögiarmee koosseisus Velikije Luki vabastuslahinguis.

Arstiteaduskonna ÜTÜ juubelikonverents

Rohkem kui kuu aega tagasi oli meie ajalehes teade Arstiteaduskonna ÜTÜ 25. aastapäevale pühendatud konverentsi kohta. Nüüd siis ongi ettevalmistused niikaugel, et konverentsi, seekord 28., maha pidada võime. Järjenumber osutab, et üritus on üpris sügavate traditsioonidega.

Esimene ÜTÜ konverents, mis ühtlasi on üliõpilaste teadusalase töö esimeseks nii suure mastaabiliseks kokkuvõtteks kogu vabariigis, toimus 3. kuni 9. maini 1948. a. ning seda võisid konverentsist osavõtjad igati kordaläinuks tunnistada.

Avaplenaaristungile kogunes üle 300 üliõpilase ja õppejõu. Külaliste hulgas olid ka partei ja valitsuse esindajad, sealhulgas ka tookordne ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aseesimees.

Siit alates on Arstiteaduskonna ÜTÜ konverentse peetud traditsiooniliselt igal aastal. Nende kasvavat populaarsust on näha nii meie kui ka teiste Nõukogude Liidu meditsiiniõppeasutuste üliõpilaste seas. Meie konverentsidel ei ole enam haruldased külalised Samarkandist, Frunzest, Jerevanist, Užgorodist, rääkimata Balti liiduvabariikidest, Moskvast ja Leningradist. Sellest tingituna esitatakse ettekannetele üha suuremaid nõudeid ja peab märkima, et viimaste aastate konverentsiettekanded on ikka tihedamalt seotud aktuaalsete meditsiiniprobleemidega. Nagu tänavugi. Valgustatakse olulisi aspekte südame isheemiatõvest, seedekulgla haiguste epidemioloogiast, kaasaegsest psühhofarmakoloogiast jne. Ja seda kõike üliõpilaste eneste praktilistest töödest koorunud tulemuste põhjal.

Konverents on üliõpilaste terve aasta teadusliku töö kokkuvõtjaks. Töö ise toimub aga enamasti ÜTÜ ringides vastavate kateedrite juures. Nendest on viimasel aastal eriti silma paistnud sünnitusabi ja günekoloogia ring. Kuid ka sellised sügavate traditsioonidega ringid nagu teaduskonnakirurgia ja sisehaiguste, neuroloogia ning psühhiaatria ringid on aktiivsed. Kõigi nende ja teiste ringide praeguste ning endiste liikmete töö tulemusena on ÜTÜ 25 eksisteerimisaasta jooksul esitatud konverentsidel 1605 ettekannet.

Seekordne konverents alustab tööd 29. märtsil k. a. kell 10 ülikooli aulas. Ootame rohket osavõttu!

R. UIBO,

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogu liige

ERKI arhitektuuri eriala kursusetööde näitus

Alates 20. märtsist TRÜ kohvikus avatud väljapanekuga on püütud anda ligikaudne läbilõige arhitektide erialasest ettevalmistusest ERKI-s. Et eriala omandamine algab juba I õppeaastal, siis antud näitusel on eksponeeritud töid kõikidelt kursustelt. Kursuse projektile lisanduvad väiksemad projekteerimisülesanded nn. KLAUSUURID, referaadid arhitektuurist, õppe-ekskursioonid jms. Eksamisessioonil toimub praktiliste tööde hindamine, kus iga üliõpilane eksponeerib komisjonile hindamiseks projekti, klausuurid, kompositsioonid, joonistused jms. Esimesel kursusel püütakse arendada üliõpilaste maitset graafiliste ülesannete, kompositsioonide ja šrifti õppimisega. Kevadsemestril on esimene projekt — saunsuvila, RAI kontrollpost või mõni muu väiksem projektülesanne. Vanemate kursuste projektide probleemistik on komplitseeritum ja maht suurem. Teisel kursusel — kolhoosikeskus ja individuaalelamu, kolmandal — individuaalelamu tööjoonised ja aparaaditehas (või paljukorruseline garaaž), neljandal — suurpaneelelamud ja haridusasutus (keskkool või tehnikum), viiendal — spordihall ja viimasena — diplomitöö. Töö teemad on igal üliõpilasel erinevad: teater, konservatoorium, kaubanduskeskus või midagi muud sellist.

Sellele lisanduvad praktiliste õppeainetena joonistamine, maalimine, skulptuur ja kompositsooniharjutused. Tulevasel arhitektil on õppeprogrammis ka teised õppeained, nagu kõrgem matemaatika, teoreetiline mehhaanika, kujutav geomeetria, geodeesia, kunstiajalugu, arhitektuuri ajalugu, ehitiste osad, ehitusmaterjalid, ehitustaotlus, tugevusõpetus, staatika, tüpoloogia, interjöör, metallkonstruktsioonid, küte ja ventilatsioon, linnaehitus, alused ja vundamendid, puitkonstruktsioonid, viimistlustööd, transport, haljastus, ehituse organiseerimine, ehitusökonoomika jm.

Käesolev näitus annabki mõningase ülevaate tulevaste arhitektide töödest.

KALVI VOOLAID,
ERKI ÜTÜ nõukogu esimees

Suusaradadelt

Viimaste nädalate suusaelus andis kõige rohkem kõneainet muidugi tartlanna Rutt Rehemaa esinemine Euroopa juunioride meistrivõistlustel.

Meie üliõpilassuusatajatest kandideeris kontinendi meistrivõistlustele ka Kehakultuuriteaduskonna I kursuse üliõpilane Arne Sirel, kuid just kõige otsustavamates kohtades tuli alla jääda. Teised meie paremad tegid edukalt kaasa vabariigi meistrivõistlustel ja valmistusid vabariigi üliõpilasmeistrivõistlusteks.

Vabariigi meistrivõistlustest. Käesolev aasta oli meie ülikooli suusatajatele üks edukamaid. Meistrimedaliga lõpetas mullunegi võitja, Arstiteaduskonna IV kursuse tudeng Ann Karu. Et sedapuhku puudusid «Kalevi» esindusest R. Rehemaa ja M. Ratt, pidid neid asendama teised. Koos A. Karuga aitasid võistkonna 4×5 km teatesõidus hõbemedalile Kaia Raaga (KKT III) ja Maret Kanarik (KKT IV). Individuaaldistantsidel näitas end parimast küljest just Kaia Raaga, kes jäi 5 km võistlusmaal õige napilt neljandaks. Esikolmikusse pääsemine oleks tähendanud Kaiale aga ka meistersportlase märgi kandmise õigust.

Meeste esinemisega võib samuti rahule jääda. Teatesõidus said «Kalevi» kvartetis koos vendade Kinksidega hõbemedalid ka Ain Luuk (KKT III) ja Jüri Jõepera (KKT IV). Üldse jäi viimatinimetatu kõige stabiilsemaks meie suusatajate hulgast (15 km — 7. koht, 50 km — 6. koht). Polegi Kehakultuuriteaduskonna diplomandil paremat suusatalve olnud, sest mõned päevad hiljem võitis ta ka «Kalevi» meistritiitli 30 kilomeetri võistlusmaal ja seda tuntud suusamehe, vabariigi meistrivõistlustel samal distantsil «hõbeda» saanud Hain Kinksi ees. Samadel «Kalevi» meistrivõistlustel tuli meile medaleid nagu küllusesarvest: Ain Luuk — pronksmedal 30 km distantsil, Jaak Keeman (KKT II) — 4. samal võistlusmaal. Napilt jäid maha Rein Lellep (KKT IV) ja Aare Hallik (KKT III).

Juunioride meistrivõistlustelt tõi Tartusse pronksmedali I kursuse kehakultuurlane Mati Alaver. Tema kursusekaaslane suusahüppaja Silver Eljand on üle pika aja jälle üks (või õigemini esimene pärast olümpiameest Uno Kajakut), kes TRÜsse selle ala medali, sedapuhku «pronksi» tõi.

Vabariigi üliõpilaste meistrivõistlustel jätkus hea võistlusvormi realiseerimine. Meie esinduse kaks parimat Ain Luuk ja Jüri Jõepera ning suusahüppaja Silver Eljand pidid loobuma üleliiduliste võistluste tõttu. Ka Tallinna Pedagoogilise Instituudi suusatajate hulgas puudusid mitmed paremad. Vaatamata sellele oli murdmaasuusatamises TRÜ koondise edu teiseks jäänud EPA ees kahekordne. Kõrgemate koolide meistriteks tulid TRÜ üliõpilastest Ann Karu (5 km), Külli Mäesoo (KKT I) (8 km), Kaia Raaga (4×5 km), Olga Pavlova (sp. med. II) (4×5 km), Kaie Jalast (geol. V) (slaalomis), Rein Lellep (20 km, 4×10 km) ja Mati Alaver, Jaak Keeman ja Arne Sirel 4×10 teatesõidus. Esikümnesse jõudnuid oli meie koondisest ikka 6—7. Au peab andma ka spordimeditsiini IV kursuse üliõpilasele Ahto Leissoole, kes vaatamata vähesele hüppetreeningule tegi kaasa suusahüpetes Silver Eljandi asemel ja tõi võistkonnale vajalikud punktid üldvõidu saavutamiseks.

Veel ühest faktist. Kui võistlusprotokolle sirvida, jääb silma, et enamik TRÜ suusakoondisest on kehakultuuriüliõpilased. Jah, momendil on see tõesti nii, kuid üksi nende see suusaesindus ka polnud. Geoloogia diplomand Kaie Jalast, II kursuse füüsik Peeter Paris, I kursuse arst Sirje Uibo ja Tõnis Sildmäe Majandusteaduskonna samalt kursuselt kaitsesid TRÜ au slaalomis. Ülle Kuusk (biol. II), Tatjana Ojavere (keemia I) ja Sirje Peets (maj. I) esinesid murdmaarajal.

Eesti NSV koondisse arvati TRÜ-st A. Karu, K. Raaga, O. Pavlova, M. Kanarik, J. Jõepera, A. Luuk, R. Lellep ja J. Keeman. Juuniorid A. Sirel, M. Alaver ja K. Mäesoo stardivad samal ajal Pervouralskis üleliidulistel võistlustel.

Lisaks veel kõrgemate koolide tulemusi:

Naised 5 km: 1. A. Karu 17.45; 2. K. Mäesoo 18.17; 3. M. Sander (TPed. I) 18.29; 4. K. Raaga 18.41; 5. E. Valdson (EPA) 18.45; 6. O. Pavlova 18.49.

8 km: 1. K. Mäesoo 28.14; 2. E. Valdson 28.26; 3. A. Karu 28.29; 4. O. Pavlova 28.53; 5. K. Raaga 29.04; 6. M. Kanarik 29.57.

4×5 km: 1. TRÜ I (Raaga, Pavlova, Mäesoo, Karu) 74.31; 2. EPA 79.26; 3. TRÜ II (Ojavere, Jalast, Pargi, Kanarik) 79.29.

Mehed 15 km: 1. A. Malva (TPed. I) 46.20; 2. A. Sirel 46.55; 3. R. Lellep 47.45; 4. J. Keeman 47.50; 5. M. Alver 48.12; 7. A. Hallik 49.08; 9. T. Evandi 49.48; 10. K. Luuk 49.58.

20 km: 1. R. Lellep 62,14; 2. J. Keeman 62.40; 3. A. Sirel 62.52; 4. M. Alver 64.27; 5. T. Evandi 64.37; 6. A. Allik 65.31; 9. K. Luuk 65.56.

4×10 km: 1. TRÜ I (Alver, Keeman, Lellep, Sirel) 2:05.34; 2. TRÜ II (Kuusik, Evandi, Luuk, Hallik) 2:07.35; 3. EPA I 2:09.37; 4. TRÜ III; 5. TPed. I I.

Slaalom. Naised: 1. K. Jalast; 4. S. Uibo.

Mehed: 1. H. Kroon, 6. T. Sildmäe; 7. P. Paris.

Hüpped: 1. M. Morel (TPI); 3. A. Leissoo (TRÜ).

K. ZILMER

Hei! Malemikser!

Kaunil küünlakuu päeval viskas ülikooli klubi kinda — tudengid × male × *show* × MASSILISUS. Kohalekutsutud konsiilium murdis päid ja jalgu erksa idee rüütamiseks elujõulisse vormi. Vastsele lapsele leiti hääldamismõnugi pakkuv nimi — «MALEMIKSER». Mähkmetena otsustati päikese alla riputada!

Esiteks. Neljal pühapäeval kahe teaduskonna välkmaleduell (5 minutit 10 partiile!) 10 laual; iga oskaja toob punkti, matšivõit koguni 2 tükki. Järelikult võimalus vastasfakulteet skooriga 12:10 põlvili suruda.

Teiseks. Simultaanid vabariigi paari kõvema meistriga; välkmale tipptasemel — kaks parimat igast teaduskonnast, viktoriin viie küsimusega.

Kolmandaks. Temaatiliselt piiramata *show*, ajalimiidiks pool tundi. Programmi hindamiskriteeriumiks kahjuks mitte enam kvantiteet.

NB! Kõik oskajad toovad punkte, seetõttu sammusid saatusele vastu pooliku võistkonnaga. Juuratudengid aga haarasid varumehedki «koduseinte toetuseks» ja välgutasid seljavõidu 73:27. Juhendi järgi pidid nad leppima kahvatumaga — 12:6.

Maksimaalse punktisummaga (10) lahkus riigi ja õiguse ajaloo kateedri vanemõpetaja Advig Kiris. Vaid ühe kaotuse seedis järelkasv — Peeter Sobolev ja Raivo Hellermaa. Kehakultuuriüliõpilasist väärratas ainsal korral Heikki Ots.

Peakohtunik Aksel Koorits (anorgaanilise keemia kateeder) seiras mõtlikult ette- ja võtmatajäetud kraami ning palus vaenuvägesid edaspidi juba veerand tundi enne tapluse algust soojendusele. Ülehomme, s. o. pühapäeval kell 12 on TRÜ klubis vastamisi Ajaloo-Keelejа Bioloogia-Geograafiateaduskond.

VILJO SALDRE

Kirjandushuvilised

Ajakiri «Noorus» ootab teie arvamusi möödunud aastal noorematelt kirjameestelt ilmunud luulekogude ja proosateoste kohta. Need on Jaan Paavle «Vabaarmastus», Päärn Hindi «Võilill», Johnny B. Isotamme «Tekstiraamat», Nikolai Baturini «Väljadelt ja väljakutelt», Jaan Kaplinski «Valge joon Võrumaa kohale», Hando Runneli «Lauluraamat», Vaino Vahingu «Kaemus», Teet Kallase «Heliseb-kõliseb», Ülo Tuuliku «Vihm Gibraltaris», Kalju Saaberi «Romeo, Julia ja pimedus» jne. Asjast huvitatuil palume täiendava informatsiooni saamiseks astuda läbi meie ajalehe toimetusest.

NB! Korvpall!

TRÜ meistrivõistlustel korvpallis on lõppenud mängud alagruppides. On selgunud uued võistkonnad, kes mängivad 1.—6. kohani ja 7.—12. kohani.

Võistlused jätkuvad laupäeval, 24. märtsil. Vastamisi on

k. 16 õppejõud — Majandustead. (N);
k. 17 Biol.-Geograafiatead. — KKT I (N);
k. 18 KKT II — Arstitead. (N));
k. 19 füüsikaosak. — KKT IV (M);
k. 20 õppejõud — spordimed. (M);
k. 21 Matemaatikatead. — Arstitead. (M).

Pühapäeval on mängude algus kell 10.

V. RITS,
võistluste peakohtunik

Kivipurjekas

4 km kaugusel Jõhvist läheb üle Tallinn—Leningradi maantee looduskaitse alla võetud lehiseallee, mis lõuna pool maanteed lõpeb nn. Kabelimetsas. Siin, mastipuudena kõrguvate lehiste all seisab kahest kiilutaolisest kivimürakast kokkupandud laeva kujutis, mille purjeosale oli kinnitatud marmorist mälestustahvel (nüüd on selle asemel puust lauake) tekstiga:

«Mälestuskivi tuntud polaaruurijale Eduard Tollile.»

E. Toll sündis 14. märtsil 1858. a. Tallinnas. Õpiaastad möödusid Tartus. Pärast ülikooli lõpetamist uuris ta Vahemere faunat ja Menorca saare geoloogilist ehitust. Ulatusliku uurimistöö eest anti Tollile zooloogiakandidaadi teaduslik kraad.

Maadeuurija elutööks kujunes aga Arktika uurimine. Oma esimese Põhja-ekspeditsiooni tegi Toll Bunge juhitimisel Janamaale ja Uus-Siberi saartele. Ühel 1886. aasta augustikuu päeval märkas ta Katlasaartest kirdes silmapiiril nelja mäe kontuure, mis aga peagi uttu kadusid. Vastupandamatu jõuga kutsusid tundmatud mäed ... Sannikovi maa!

E. Tolli deviis oli: «Edasi ja ainult edasi!»

Oma viimasel ekspeditsioonil Sannikovi maa otsinguile — see algas 21. juunil 1900 — jäi E. Toll kadunuks.

Tema mälestuseks püstitas 1908. a. ta lellepoeg Hermann Toll Kukrusele oma perekonna matusepaika laeva meenutava monumendi.

Selle mälestusmärgi tegemisest ja püstitamisest jutustas Kukruse mõisa endine aednik Georg Shwan:

AUTORI FOTO

«Kivi toodi Revino põllult, kus Kukrusel hästi tuntud ehitusmees Kaarel Oro selle laeva ühest suurest kivist välja raius. Kivi püstitamiseks kohta valides pani parun mind kord ühte, kord teise paika seisma ning ise käis ringi ja vaatas, mina olin siis «kivi», kuni leidis sobiva koha.»

Seisan küünlakuu päikeses kesk põliseid lehiseid, klõpsutan fotoaparaati, ja meenuvad viimased read V. Possetski raamatust «Eestist pärit Arktika-uurijad»: «Ta oli kõige hiilgavam, kõige andekam, kõige juurdlevam, kõige kirglikum Maarjamaalt pärinev Arktika-uurija.»

H. HALLIK,
geogr. IV k.

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi ettekandehommik toimub pühapäeval, 25. märtsil kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega «Kuritegevusest Eesti NSV-s 1972. a.» esineb Eesti NSV Prokuratuuri osakonnaülem, õigustead. kand. G. Hazak.

Tänase ajalehenumbri kujundasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased Aime Napa, Heli Uukkivi ja Tiia Rõõmus.

ÕIENDUS

Toimetus vabandab ajalehe viimastesse numbritesse sattunud vigade pärast. Peab olema: «Pariisi kokkuleppe järel (1763)» (nr. 6, lk. 1, 1. veerg); «Cäcilienhof» (nr. 7, lk. 2, 3. veerg); «Volksbühnes» (nr. 7, lk. 2, 3. veerg); «india keeltest» (nr. 8, lk. 1, 5. veerg).

TOIMETAJA KT. K. TAEV

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 1791. MB-00411.

AR Ft. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 10. Reedel, 30. märtsil, 1973. a. XXV aastakäik

Kontrollreidi märkmeid

Püüdes selgust saada ühiselamute praegusest olukorrast, näha kitsaskohti ja probleeme, mille lahendamist tudengid pikisilmi ootavad, võtsid ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Kalle Merusk, TRÜ ametiühingukomitee aseesimees Rein Kärner, ELKNÜ TRÜ komitee olmesektori juhataja (ka ühiselamu nr. 2 majavanem) Rein Kaarli ning allakirjutanu ette ringkäigu mööda ühiselamuid.

*

Alustasime Ajaloo-Keeleteaduskonna majast. Arvasime, et kõige «keskmisema» ülevaate intrist peaks andma sotsvõistluseks parimateks ja halvimateks tunnistatud tubade kõrvutamine. Parimad — 414, 326, 305, 105 olid tõepoolest kenad. Puhtad, ei midagi jalustrabavat, kuid teiste tubadega võrreldes oli neis selgelt tunda perenaiselikku või -mehelikku hoolitsevat kätt ja hubasust. Eriti meeldiva mulje jättis 305 (elanikud T. Peel, A. Talumäe, T. Kauts, I. Busch).

Seni pole kontrollijad rahul olnud tubadega 101, 127 (poiste omad) ja 417 (tüdrukute!). Nähtu põhjal jäi siiski mulje, et poisid on asja tõsisemalt võtma hakanud, 417 kohta seda aga öelda ei saanud.

Maja ise oli enam-vähem korras. Söögitoad, köögid — puhtad, valvegraafikud omal kohal. Silma riivasid vaid puhkenurgad vaevu-vaevu koos püsiva mööbli ja kuidagimoodi rippuvate kardinatega. Tuhatoosidena kasutatavad heeringa- ja kilukarbid olid kuhjaga suitsuotsi täis. Ilmselt polnud siia peremehetunnet jätkunud.

Ühiselamu nr. 2, keemikute-füüsikute maja, pakub oma elanikele kesiseid mugavusi. Toad on väikesed, elanikke palju, kappe ei jätku. Et ruumi kokku hoida, on tudengid ise disainerite poolt paljukiidetud kahekorruselised voodid meisterdanud (narid on ka Vana-Tiigis). Nii võikski see ju ehk olla, kui see poleks vastuolus ühiselamuis kehtivate sanitaareeskirjadega. Seadus on seadus. Kuid olukorras, kus üks ametkond ahvatleb ja propageerib, teine aga keelab, valib tudeng võimaluse, mis talle enesele kõige kasulikum on.

Kas ei oleks aeg paradoks lahendada?

Nii ühiselamus nr. 2 kui ka nr. 1 on tunda teatud määral käegalöömist: maja on vana, küürimisega teda paremaks ei tee. Teeks ehk ikka! Tubades eriti. Ka köökide ja söögitubade olukord on päeva viimasteks tundideks troostitu.

Võib-olla aitaks tihedam ja asjalikum kontakt sektori või korrusevanema ja alluvate vahel. Kahjuks piirduvad seni nii mõnegi nimetatud funktsionääri kohustused vaid köögi koristamise graafiku koostamisega. Aga just tema peaks teadma kõigi elanike muresid ja vajadusi ning olema ühtlasi ka esimeseks vahendajaks ühiselamunõukogu ja sektorkonna vahel. Veelgi enam — ta peaks olema korruse peremees.

Uude Tiiki sisse astudes veendusime, et valvelaud on siin rohkem moeasi (kuid kus see teisiti on!). Ta on olemas ja ei ole ka, sest valve on valmis igale küsijale tahtlilt võtit ulatama. Aitäh usalduse eest, aga kui seda «usaldust» ükskord kurjasti kasutatakse, tuleb valvajal enesel vastust anda. Illustreerivaid näiteid võiks kuhjaga tuua, kuid paistab, et halb ununeb kiiresti. Vigadest õppust aga ei võeta. Praegusel kujul on valveaeg lihtsalt tudengi niigi napi aja raiskamine. Majanõukogud peaksid siin lõpuks korra looma!

Astusime sisse paari matemaatikute tuppa. Juhtusid olema poiste toad. Toolidel, vooditel vedelesid riided, laual hunnikus raamatud. Poisid vabandasid, et on tulemas spordipäev ja et riided olevatki seks otstarbeks valmis pandud.

Paiguti jätsid räpase mulje tubade juurde kuuluvad sanitaarsõlmed.

Tuba 308 oli «kunstinäituseks» muudetud. Seinu katsid plakatid pudelisiltidest. (Anti)alkohoolikud? Kõrvaltoas kuulsime, et plakatitega püütakse varjata määrdunud ja auklikku seina. See võib tõsi olla. Aga kas mõtlesid poisid, kui nad pilte seintele kleepisid, mida peavad tegema järgmistena sellesse tuppa elama asujad?

Juristide korrusel oli pilt parem. Toad olid korras, ehk aitas pe- kui ka söögituba. Lausa üllatav oli kuulata, kui 325. toa poisid rääkisid, kust sessiooni ajal õppimiseks vaikset nurka otsiti. Õpiti köögis, duširuumis ja veelgi suuremat kohanemisvõimet nõudvates kohtades.

Koridoris liikudes jäi pilk peatuma ukse külge riputatud kirjal:

Ära, kurat, tule, sest
telekat siin nagunii ei ole!

«Me pole seda parimale toale määratud «preemiateleviisorit» ammu näinud,» ruttasid poisid selgitust andma.

Selge. Kadunud. Ega meil olnudki rohkem küsimusi, sest ka sotsvõistluse traditsioonid on sellest majast ammu kadunud.

Leningradi mnt. 25 on korras. Ega siis asjata arvatud just see ühiselamu vabariigi paremate hulka, mida tõendas ELKNÜ KK aukiri. Aukiri aukirjaks, kui vaid majas alati niisugune puhtus ja kord valitseks... Ent mis me kavaldame! Pole ju saladus, et nii mõnigi kontrollkäik siia majja on toonud päevavalgele asju, mis kuidagi saadud aukirjaga kokku ei sobi.

Eks siingi ole omad mured. Maja on suur, elanikke palju, kuid kohti, kus vabal ajal midagi ette võtta saaks, on napivõitu. Kasutatakse fuajeesid sektorite vahel, ühte on paigutatud ka televiisor. Siin on peetud tantsuõhtuid ning teisigi üritusi. Kuid lärm segab, samuti mahutab fuajee vähe inimesi. Samal ajal seisab suur söökla õhtutundidel kasutuna...

Nimetatud küsimust on arutatud TRÜ ametiühingu komitee koosolekul, kus söökla juhataja tõotas, et nende poolt ei teki söökla kasutamiseks mingeid takistusi, pärast seda kui on leitud võimalus eraldada köögipool saalist. Kuuldavasti saab see teoks eelseisva õppeaasta alguseks.

Leningradi mnt. 89 ühiselamu oli pisut eelisolukorras, sest siin jõudsime oma reidi jätkama alles teise päeva hommikupoolikul, mil enamik rahvast loengutel; üksikud toad, mida õnnestus näha, köögid, söögitoad aga õhtusest koristamisest veel korras.

Meeleheitlikult otsisime kõikidest internaatidest tudengilikkust. Selles suhtes oli arstide maja ainuke, kust seda leida võis: väga meeldisid humoorikad tudengiseadused 507. toas.

Arstidel on internaadinõukogu juurde kinnitatud 2 disainerit (esialgu katseliselt), kes peaksid juhendama ja nõu andma, kuidas tube ja puhkeruume mugavalt ja maitsekalt sisse seada (nii on ka Pälsoni 14).

Omavalitsusega jäid komandandid igati rahule. Kiidusõnu laususid komandandid sm. Sults, Kilgi ja Üts üliõpilaste J. Zeno ja A. Raa (Leningradi mnt. 25) T. Tammela (Pälsoni 14) ja R. Kaarli (Pälsoni 23) kohta.

Kõikides ühiselamutes on enamvähem ühed mured, kuid meie ringkäigu eesmärgiks polnud teadaolevat veel kord kinnitada — et puuduvad riiulid, ei jätku kappe jne. See on kõik tõsi. Jõudsime selgusele hoopis muus: selles, kui palju saab olemasolevate võimaluste juures veel ära teha.

Loetu põhjal võib jääda mulje, et kõik, mida nägime, on halb. Ei olnud. Halb on meelega siin kirja pandud, et enesestmõistetavast mitte rääkida.

ENE-MARIS MIKONE

Vestleme komsomolisekretäriga

Rein Toomla

Ajaloo-Keeleteaduskonnas õpib tudengeid umbes 1000, neist 750 kommunistlikku noort, kelle ettevõtmisi juhatab 8-liikmeline büroo. Õpitakse eelkõige humanitaarraineid, mis lubab oletada, et parasjagu leidub nii lauale kui sahtlisse kirjutajaid. Ongi plaanis hakata välja andma teaduskonna almanahhi, esimene peaks maailmavalgust nägema juba sel semestril. Ja nii jääkski, et aasta jooksul avaldatakse kaks kogu, igaühes umbes viiskümmend lehekülge, millest poole hõlmab ühiskondlik-poliitiline kirjandus, artiklid, ülejäänud osa ilukirjanduslik looming. Tõsi küll, oli plaanis kaasa tõmmata ka kunstikabinet, kuid esialgu rotaprinditrükk seda ei võimalda. Vahest edaspidi! Eksemplare tuleb tuhande ringis, millest osa läheb tänavustele lõpetajatele ja järgmised parimaile alustajaile.

Tulevikuplaanis on ka kirjandusning tõlkevõistlusi, kus preemia kõrvale saab autorile innustuseks oma töö nägemine trükimustas.

Kevadel on oodata esimest luulekogu, mis kokku pandud nelja noore värssidest. Ja kui ülikooli juurde luua veel NAK-i sarnane grupp, siis pole sugugi palju anda lugejaile semestris kaks kogumikku. Sellega suureneksid tublisti avaldamisvõimalused.

Aktiivi kasvatamisele peab tõsisemalt mõtlema. Seni on puudunud süstemaatiline väljaõpe, järjepidevus. Sellega välditakse ühtlasi juhuslikku sattumist aktiivi hulka. Nii et I ja II kursuse poiste-tüdrukutega tuleb tööle hakata. Eriti just poistega, sest kuigi teaduskonnas on ülekaalus tütarlapsed, istub komsomolitöö poistele siiski paremini.

Õppimise ja õppeedukusega on probleeme omajagu. Arvudes: õppeedukus kõigub 87—88% piires, üleülikooliliselt tähendab see neljandat kohta (varematel aegadel oldi II kohal Kehakultuuriteaduskonna järel).

Õppetöös on täheldatav kriis. Selle üheks näitajaks on kasvõi loengutest osavõtt: I ja II kursusel on see peaaegu 100%-line, vanematel kursustel langeb kõvasti. Sama lugu on ka õppeedukusega: I ja II kursus õpivad sageli kõrgendatud stipendiumile, tudeng tunneb sellest moraalset rahuldust; III, IV kursuse harilik hinne on «hea» — populaarne on õppimine stipendiumile ja stipendiumi pärast. «Neli» on kõige tavalisem, kusjuures võib tähendada nõrka «viit» või tugevat «kolme». V kursusel õppeedukus jällegi tõuseb, pühendutakse rohkem õppimisele, näitajad on sageli kõige kõrgemad. Mis siis on põhjuseks? Rein arvab, et alguse saab see juba keskkoolist. Tulevik näib roosades värvides, kujutletakse ennast tulevase teadlasena, avanevad ja avatakse teaduseväravad.

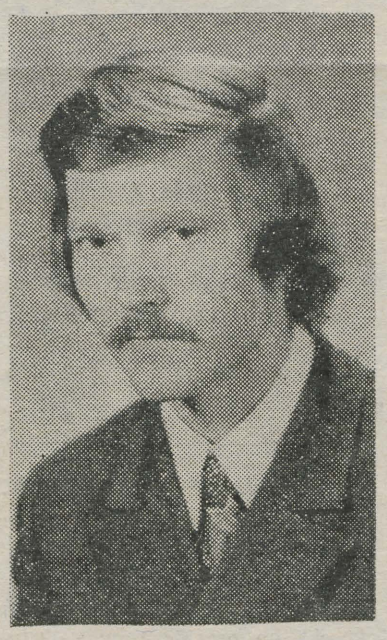

Ja siis — II kursuse lõpul selgub, et sinust tuleb tavaline õpetaja, kes suunatakse sageli veel maakooli, harilikult 8-klassilisse. Pettutakse, tekib perspektiivituse tunne: milleks ja mille poole püüda. «Õppimine jääb «endistel teadlastel» tagaplaanile, nüüd soovitatakse üksnes mugavalt ära elada, kusjuures sageli oodatakse *deus ex machina*'t, mis lahendaks keerulisema situatsiooni.» Koos sellega kaob teadlasevaim, tekib huvipuudus ÜTÜ töö vastu (siit ka viimase kriis), mis on muutunud enam formaalseks, esitades aruandeid, «ilusaid jutte». Kas pole komsomolitöö-alase passiivsuse juured samuti siin?

Kui ennist juttu laialt oli, siis Reinust endast rääkima hakates jäi see soiku. Õpib IV kursusel ajalugu, alates III kursusest on teaduskonna komsomolisekretär, keskkoolipäevil juhtis kooli komsomolielu. Hobi on välispoliitika. I kursusest peale on käinud ühingus «Teadus» loenguid pidamas. Kaks aastat on õpilasmaleva komandöriks olnud, esimese rühma «lapsed» muist juba kõrgemas koolis.

Rein vaatab kella, aeg saab ringi ning Rein ruttab bussile, kodukanti, vanade klassikaaslastega kohtuma.

H. UUKKIVI

Mu kodu on mu...

sellele kaasa ka korralikult tehtud remont.

Siinkohal tahaksk~~i~~ paar sõna remondist rääkida. On selge, et meistrimehed kõikjale ei jõua. Nii otsustavadki paljud tudengid remondi omal käel ära teha. Kerkib küsimus, kust võtta materjali. Kel õnne on, saab üht-teist komandandi käest või ostetakse siis remondiks vajalik materjal oma raha eest. Tehaksegi remont. Mis välja tuleb, sõltub tegijaist. Pälsoni 14 tegid 326. toa tüdrukud ise remondi ja nüüd on nende tuba parimate hulgas. Juhtub ka teisiti: remont tehakse poolikult. Pinnad, mis kohe silma hakkavad, on ilusasti värvitud, mis aga veidi varju jääb, näiteks kardinatagused, jäetakse pintslist hoopis puutumata. Selline «remont» võinuks küll tegemata olla, sest järgmised elanikud peavad jälle kõike otsast algama.

Need, kes veel kavatsevad remonti tegema hakata, pöördugu vajaliku materjali saamiseks ühiselamu nõukogu poole, kes on volitatud TRÜ halduse prorektori Ü. Saagi vahendusel seda hankima.

Vanas Tiigis pärisime, mida teatakse ühiselamu nõukogu tegemistest. Saime vastuseks päris mitu õlakehitust. Koosolekuid vist peetakse, kuid seda, millest räägitakse ja mida otsustatakse, elanikud ei tea.

Selles ühiselamus elamine vajab tõepoolest andekust ja suurt fantaasiat: riiulid, kapi moodi asjad pannakse kokku ning ühest suurest toast saab 8—10 inimesele korraga nii magamis-, puhke-, õp-

ACTA DIURNA

Vastalanud kevad, eelkõige aga II rahvaste sõpruse päevad tõid 23.—25. märtsini Tartusse tudengite esindajad Vilniuse, Doni-äärse Rostovi, Samarkandi, Tšernovtsõ ja Bakuu ülikoolist ning Riia Avio- ja Kaunase Meditsiiniinstituudist.

Sõpruspäevade pidulikul avamisel TRÜ komsomolikomitees tutvuti pärast sekretär Kalle Meruski tervitussõnu suurkooli ajaloo ja tänapäevaga, komsomolieluga, EÜE ja suvemaleva probleemidega.

Külalised, põhiliselt komsomolielu ja interklubide juhid, vaimustusid Teadusliku Raamatukogu haruldastest trükistest ning linna vaatamisväärsustest. Kutluuriprogrammi raames jälgiti RAT «Vanemuises» operetti «Trembita», Peeter Einasto kunsti- ja muusikaprogrammi, uudistati soome sauna ning toodangu valmimisprotsessi Tartu Õlletehases. Vastuvõtul linnakomitee I sekretäri Leili Mõldre juures tutvuti ülikoolilinna ja vabariigi komsomoliprobleemidega ning kunagise Jurjevi ajalooga.

Päevad lõppesid pressikonverentsiga ja piduliku banketiga ülikooli kohvikus. Pressikonverentsil esines sissejuhatava sõnavõtuga komsomolisekretäri asetäitja Toivo Kuldsepp, kes muuhulgas ütles: «Mai keskel toimuvad tudengite kevadpäevad, seepärast polnud rahvaste sõpruse päevadel kavas massiüritusi, sest ei jätku jõudu neid nii tihti korraldada. Päevade eesmärgiks oli külla kutsuda sõpru, kes tutvuksid meie eluga, arutada ühiseid probleeme, leida neile lahendusi ja vahetada kogemusi.» Arvukatele küsimustele vastasid peale T. Kuldsepa veel komitee liikmed Aleksander Fljaišer, Hardo Aasmäe ja Avo Meerits ning Interklubi president Toomas Vilosius. Huvi tunti šefluse vastu kursuste vahel, ühiskondlik-poliitilise praktika juurutamise ja tulemuste ning leninliku arvestuse vastu. Külalistele tutvustati Interklubi ja ÜTÜ tööd, looduskaitse-alaseid ja ülikooli ajalehe ettevõtmisi. Õhtu jooksul esinesid tänusõnade, küllakutsete ja kingitustega Doni-äärse Rostovi RÜ komsomolisekretär Kostja Senjaninov, Kaunase Meditsiiniinstituudi diskussiooniklubi president Leonardas Radvinauskas, Samarkandi RÜ interklubi «Sogdiana» asepresident Antonina Butõrskaja ning Tšernovtsõ RÜ Interklubi president Tarass Finnikov.

TRÜ aulas

6. aprillil kell 21

vana muusika õhtu. Esinevad: TRÜ kammerkoor ja Tartu Muusikakooli keelpilliansambel. Piletid eelmüügil komsomolikomitees.

Lõppenud ajaloosessioonilt

Viis uurimisprobleemi ülikooli ajaloo algusest

TRÜ ajaloo komisjoni hiljuti lõppenud laiendatud sessioon, mis oma sisult, ettekannete hulgalt ja kuulajaskonna rohkuselt andis välja konverentsi mõõdud, tegi eelkõige kokkuvõtte sellest, milliste probleemidega tegelevad meie ülikooli ajaloo uurijad. Ühtlasi pidi see sessioon kavandama ka edasised uurimisülesanded, et muuta seni peamiselt huvialana tehtud töö sihikindlamaks.

Meie ülikooli ajaloo kõige varasema etapi — *Academia Gustaviana* ajaloo mõningaid probleeme püüdis teiste seas sessioonil esitatud ettekandes lahendada ka nende ridade autor. Mitmel juhul tuli aga ka ettekandes piirduda siiski vaid uurimisprobleemi tõstatamisega. Edasise töö konkretiseerimise huvides olgu TRÜ ajaloo komisjoni ülesandel alljärgnevalt formuleeritud probleemid ja uurimisülesanded, mida tuleks silmas pidada XVII saj. ülikooli ajaloo uurimisel.

1. Kõige komplitseeritumaks uurimisülesandeks on välja selgitada *Academia Gustaviana* ja *Gustavo-Carolina* **osa oma aja teaduses.** Selle ülesande täitmiseks on tingimata vajalik kõigi erialade inimeste koostöö, sest ühe või teise teaduse ajalugu saab tagajärjekalt uurida vaid selle teadusharu esindaja. Seejuures peab uurija olema hästi kursis sellega, milline oli oma aja teaduse tase, sest ainult siis võib öelda, mis oli eesrindlik, mis oli oma aja tasemel ning mis oli mahajäänud ja vananenud. Siit kasvab välja ka konkreetne ülesanne TRÜ Teaduslikule Raamatukogule — jätkata Fr. Puksoo poolt tehtud suurt tööd XVII saj. ülikooli raamatukogu uurimisel. Tuleks välja selgitada võimalikult kõik selle aja ülikooli õppejõudude teaduslikud tööd, dissertatsioonid ja disputatsioonid. Erialainimeste ülesandeks oleks nende läbitöötamine oma aja teadust taustana arvestades.

2. Mitmed autorid on XVII saj. ülikooli teenete seas rõhutanud humanismi ja varase valgustuse ideede levitamist. Väide iseenesest ei kutsu esile kahtlusi, kuid humanism Baltimail on tegelikult läbitöötamata probleem. Kahjuks ei leidnud edasist toetust TRÜ üldajaloo kateedri katse ette valmistada spetsialisti keskaja kultuuriloo ja ühiskondlik-poliitilise mõtte ajaloo alal (individuaalplaani alusel lõpetas Jüri Kivimäe). Filosoofilise mõtte ajaloost on *Academia Gustaviana*'st teada episood Petrus Ramuse (Pierre de la Ramée) filosoofia pooldajate (Joh. Skytte, filosoofiaprofessor Michael Johannis Savonius) võitlusest Aristotelesele tugineva skolastika vastu. Probleem XVII saj. Tartu ülikooli **osast ühiskondlik-poliitilise mõtte ajaloos** on väga raske teema, kuid seda ei tohiks siiski silmist lasta.

3. On üldiselt teada, et ülikooli mitmed õppejõud ja kasvandikud tundsid huvi kohalike rahvaste keele, folkloori ja ajaloo vastu. Kõigest sellest teame aga vaid üldjoontes ja osalt ainult pudemetena. Laiema probleemina ootab uurimist ülikooli, selle õppejõudude ja kasvandike osa haridussõbraliku atmosfääri loomises, mis oli eelduseks edusammudele XVII saj. kultuuris. Seega vajaks konkreetset uurimist ka *Academia Gustaviana* ja *Gustavo-Carolina* **osa kohalike rahvaste kultuuriloos.** Selline uurimistöö nõuab keele- ja kirjandusteadlaste, rahvaluuleuurijate ja ajaloolaste ühiseid jõupingutusi.

4. Eeskätt ajaloolaste probleemiks on mitmesuguste **ühiskondlik-poliitiliste jõudude võitlus** ülikooli loomise ja tegevuse ümber (kõrgaadel ja kuningavõim, aadel ja linnakodanikud, aadel ja ülikool, ülikool ning Tartu, Tallinna ja Pärnu magistraadid). Sellest aspektist on vajalik uute, seni kasutamata ja vähe kasutatud arhiivimaterjalide läbitöötamine. Enamik neist materjalidest asub Rootsis, väiksem osa TRÜ Teadusliku Raamatukogu käsikirjade osakonnas, ENSV Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis ja Läti NSV Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis.

5. Selgitamaks ülikooli osa Eesti- ja Lätimaa ajaloos, oleks vaja põhjalikku uurimust selle **kasvandike päritolu ja edasise tegevuse** kohta. On küll vähe lootust, et õnnestuks paljudel juhtudel välja selgitada, kes olid need Baltimailt pärinevad mitteaadlikest noormehed, kellest vaid osal on perekonnanimed, teine osa on aga sisse kantud vaid latiniseeritud eesnime ja päritolukoha järgi. Mõnel juhul võib see aga siiski õnnestuda. Tunduvalt suuremad on perspektiivid ülikooli kasvandike edasise tegevuse jälgimiseks.

Nimetatud viiest suuremast probleemist hargneb veel rida väiksemaid, millest osa võib üles kerkida alles üksikasjaliku uurimistöö käigus. Kõike seda arvestades on selgé, et tegemist on suure uurimisülesandega, mis pole lahendatav paari aastaga. Et tegemist on esimese osaga meie ülikooli ajaloost, ei saa töö juurde asumisega viivitada. Enne seda tuleks aga lahendada kaks praktilist tööülesannet: 1) teha kättesaadavaks võimalikult kõik allikad ja 2) moodustada töökollektiiv individuaalselt jaotatud töölõikudega. Ainult siis on reaalne, et 1982. a. oleks laual trükist ilmunud monograafia *Academia Gustaviana* ja *Gustavo-Carolina* kohta — esimene kõide mitmeköitelisest ülikooli ajaloost.

H. PIIRIMÄE

Teaduse ajaloo järjepidevusest

Kultuur on protsess, kus olev ladeneb olnule. Selleks on tema järjepidavus. Selles on ka teaduse järjepidavus.

Kui sellisest aspektist heita tagasipilk äsjasele konverentsile, siis tuleb tõdeda, et **koolkonnalises pidevuses** me probleemide nägemiseni enamasti pole jõudnud. See väljendub eelkõige temaatika juhuslikkuses, mille puhul sageli pole ajendajaks olnud mitte taotlus selgitada välja seda, mida me ei tea, vaid otse vastupidi — kõnelda sellest, mille kohta on piisavalt hõlpsasti kättesaadavat olemasolevat materjali. Mitte ideede ajaloo järgimine, vaid puht kronoloogilise järjekordse järjestuse meeldetuletamine mõnes teadukonnas, kateedris või muuseumis võib olla omal kohal mõnel juubelitähtpäeval, oma asutuse tutvustamisel või propageerimisel. Teaduse ajaloo teaduslik konverents seab lati pisut kõrgemale. Peame siis edasistel konverentsidel rohkem taotlema, et kordaksime vähem üldteatut ja otsiksime rohkem uusi müürijätke, koguni tundmatuid vundamente. Paljukest me siis teame teaduse-ajaloolises sügavuses maailmakuulsast H. F. Bidderist, maailma esimese eksperimentaalfarmakoloogia laboratooriumi (1847) asutajast R. Buchheimist, meie Kammerist alanud ja Maarjas lõpetanud geoloogia teerajajast G. Helmersenist, Darwini õpetuse eelkäijast Ch. H. Panderist, Venemaa esimese polikliiniku asutajast Tartus (1804) D. G. Balkist, teistestki, kelle osa koolkondade formeerumisel on kaheldamatult suur. Majandusteadlaste ja juristide hulgas on olnud Tartus väljapaistvaid mehi, kelle elutöö pole siiski saanud markantset hinnangut. Filosoofid peaksid julgema tõsisemalt otsust langetada ka Tartu omaaegsete tuntud religioonifilosoofide üle.

Ja lõpuks peab pidevus ikkagi rohkem väljenduma ka n.-ö. silme ees — linnapildis ja manalamaal. Saaks üpris piinlik loetelu, kui loendaksime ainult kuulsamate Tartu teadlaste tundmatuid haudugi meie endi Raadil. Ja aumüür vaibus grandioossuse taotlusessse, sest miks teha tagasihoidlikult, kui fantaasias võib ette kujutada otse taevani tõusvat ansamblit. Rakendame teaduse loos vähe suulist käsitlust, mälestuste talletamist, nn. rahvadokumentide kogumist.

Kõik need erinevad niidid aga jooksevad lõppkokkuvõttes ühte keskmesse: peame **süstemaatilisemalt** tegema tööd oma töökoha tundmiseks.

J. EILART,
TRÜ looduskaitse ja kodu-uurimise kabineti juhataja

Dotsent HELMUT PIIRIMÄE

JÜRI LAANE foto

Meie raamatukogu

Koos Tartu ülikooliga sündis ka tema raamatukogu... Meie *alma mater*'i algpäevade, *Academia Gustaviana* ja *Academia Gustavo-Carolina* raamatukogu ajalugu uurisid neli aastakümmet tagasi raamatukogu tolleaegne juhataja F. Puksov-Puksoo ja rootsi teadlane L. Collijn. Teema pole aga veel kaugeltki ammendatud. Peale arhiivimaterjalide ulatuslikuma uurimise tuleb otsida üles *Academia Gustaviana* ja *Academia Gustavo-Carolina* raamatukogusse kuulunud teosed ning selgitada nende elulugu. Teatavasti asuvad nad praegu hajutatult Rootsi Kuninglikus Raamatukogus Stokholmis.

Väga oluline on tolleaegse raamatukogu sisuline analüüs, millest selgub tema teaduslik väärtus, teatud määral ka tema osa ülikooli teaduslikus ja õppetöös.

Suur probleemistik hargneb ülikooli trükikoja väljaannetest. Rootsiaegse Tartu ülikooli trükiseid oli tõenäoliselt üle 1000. Kaaluka osa nendest moodustasid professorite ja üliõpilaste tööd — dissertatsioonid, disputatsioonid, kõned jm. Tolleaegsetes raamatukogu kataloogides neid küll ei leidu, tänapäeval seevastu kuuluvad nad meie kõige väärtuslikumate rariteetide hulka. Praegustel andmetel on TRÜ Teaduslikus Raamatukogus rootsiaegse Tartu ülikooli väliaandeid 47, Eesti NSV Teaduste Akadeemia Teaduslikus Raamatukogus 106. Läti NSV TA Teaduslikus Raamatukogus ja Läti NSV Riiklikus Raamatukogus leidis meie vanemraamatukoguhoidja Arvo Tering neid sadakond; astronoom Heino Eelsalu nägi neid möödunud aastal Upsala Ülikooli raamatukogus 150 ümber.

Ees seisab meie ülikooli rootsiaegse ajajärgu väljaannete laiaulatuslik otsimine, koondamine meie raamatukokku (peamiselt koopiatena) ning täieliku bibliograafia koostamine. Seejärel vahest veelgi raskem ülesanne — nende teaduslik läbitöötamine, analüüs ning võrdlemine teiste tolleaegsete ülikoolide väljaannetega. See peaks andma väga palju uut ja huvitavat meie ülikooli ajaloo algsajandist.

Mitte vähem ulatuslik ja tööma-

ajaloost ja ülesannetest

hukas pole ülikooli enda ja teda puudutavate arhiivimaterjalide ülesotsimine ning uurimine. Osa materjale on meile hästi kättesaadavad — need, mis asuvad Teadusliku Raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonnas ning Eesti NSV Riiklikus Ajaloo Keskarhiivis Tartus. Raskusi on Riias ning eriti Stokholmis leiduvate arhiivimaterjalidega — need nõuavad kindlasti uurija(te) pikemaajalisi komandeeringuid...

Alma mater'i 350. sünnipäevaks tahaksime meie valduses olevaid arhiivimaterjale ka publitseerida. Eeltööd selleks oleme juba alustanud.

Koostada tuleb täielik ülevaade meie ülikooli ajalugu käsitlevatest teostest, artiklitest jm. materjalidest ning need komplekteerida. Suureks lüngaks meie raamatukogus on ülikooli retrospektiivne bibliograafia. Loodetavasti leitakse peagi võimalus eraldada raamatukogule vastav ametikoht, sest täieliku bibliograafiata ei ole ülikooli ajaloo põhjalik uurimine võimalik.

Need olid mõningad probleemid ja perspektiivid, milles TRÜ Teaduslik Raamatukogu püüab jõuduga kaasa mööda kõnelda nii enda kui ka terve ülikooli ajaloo uurimisel ja koostamisel.

Ent — *ceterum censeo* — kõige selle endastmõistetavaks eeltingimuseks on omaaja rahvusvahelise teadusekeele — ladina keele laialdasem oskus. Eeskätt vajavad seda ajaloolased, kelle uurimisvald ulatub allapoole 19. sajandi piire, kuid mööda pääsmatu näib see olevat kõigile teaduse- ja kultuuriajaloo uurijatele.

Hädasti oleks vaja taas avada klassikalise filoloogia kateeder ning tõhustada ladina keele õpetamist meie *alma mater*'is. Selline väärika ajalooga teadusetempel nagu Tartu ülikool ei tohi olla kateedrita, mis võimaldab säilitada sidet meie tsivilisatsiooni ajalooga alates selle hällipäevist.

O. LANGSEPP,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu käsikirjade ja haruldaste raamatute osakonna juhataja

Richard Ritsing 70

Laupäev, 24. märts. Päike teeb päeva suviselt soojaks, särades puudel ja poristel tänavanurkadel, piiludes vastutulijate silmadest ja jõudes sinnagi, kuhu inimese pilk ei küüni.

Ja ta ei väsi õhtukski veel, kui saalitäis rahvast aplodeerib mehele, keda lugupidamisega maestroks, lauluisaks ja austatud õpetajaks nimetatakse — Richard Ritsingule.

Sündinud 25. märtsil 1903. a., on ta tänaseks jõudnud dirigeerida 27 koorikollektiivi ja 8 orkestrit, hoidnud täpselt ja kindlalt taktikeppi laulupidude üldjuhina ja pannud aluse üritusele, mida üliõpilaslaulupidude nime all järjekindlalt ellu viiakse.

TRÜ aula on täis kuulajaid — tähelepanelikke, austavaid, kaasaelavaid. Neid on saabunud peaaegu tervest Eestist, kaasas lilled, tervitussõnad ja kingitused, mille fantaasiaküllus publikugi imestama paneb. Ühtviisi tänulikkuse märgiks on nii tohututes mõõtmetes helihark kui kannel, mida kinkijad «Ritsingu kandleks» nimetavad.

Kontserti alustab TRÜ Akadeemiline Naiskoor Vaike Uibopuu juhatusel. Järgneb Epp Hansberg klaveripalaga, Heino Elleri nimelise Tartu Muusikakooli viiulikvartett, meeskoori mahlakad hääled ja «Laulmata laul», mida sellel õhtul veel palju kordi meenutatakse.

Aplaus saadab taktikepi vahetust Alo Ritsingult Richard Ritsingule — põlvkondade vahetus, isade ja poegade laul haarab endasse kogu kuulajaskonna.

Vaheaega sisustab kõrvalruumis olev näitus: helilooja elu ja looming, märgid ja suveniirid, diplomid ja hobid.

«70 aastat!» imestab nooruke laulja kooris, vaadeldes maestrot ja mõeldes «Südame suvele» ning sellele, kui palju elu, jõudu ja tunnet voogab neist kätest tema ees.

Kolmele laulule Olaf Prinitsa esituses järgneb ENSV teeneline segakoor «Vanemuine» tsükliga «Armsad paigad», siis «Memm läks metsa marju tooma» ning «Vikerkaar». Juhatab autor. Kas nii, nagu 38 aasta eest, kui segakoor «Vanemuine» alustas, või on aeg siiski oma jäljed jätnud nii dirigendisse kui lauljatesse?

Juubilari juurde astuvad kooride ja kollektiivide esindajad, kaasas kõige ilusamad sõnad, ja on hea, et neil on selge tugev lauluinimese hääl, sest nii saab saalisistujagi osa sellest, mida kõneldakse käepigistuste vahepeal.

Lilled klaveril, põrandal, maestro ja tema abikaasa kätes — lugupidamise, austuse ja tänu sümbol. Ja kindlasti ilu sümbol, sest väljendub ju muusikaski kõigepealt ilu.

L. VIITOL

Tema kunsti rahvusvahelisest ulatusest

(Sõnavõtt tema juubeli puhul)

Musikaalsus on üldinimlik omadus. Iga normaalne inimene teeb kasvõi minimaalselgi määral muusikat (laulab, mängib) iseenesele ning lähemale ümbrusele, mis laieneb vastavalt ande suurusele. Suurmuusikud loovad juba kogu rahvale, ka naaberrahvastele, kõrgeimaks astmeks — kogu inimkonna jaoks.

Richard Ritsing kuulub eesti muusikute kõrgemasse liiki, juba põlvnemiseltki. Ta vanaisa ning isa olevat harrastanud viiulimängu, poeg on helilooja-koorijuht ning isegi kõige nooremad Ritsingu järgmise põlve võsud avaldavat juba musikaalsuse tunnuseid. Paralleel Kappide, Elkenite ning võibolla veel mõne muugi päriliku muusikute sugukonnaga Eestis.

Peale Eesti on Ritsingu koorid esinenud umbes paarikümnes Nõukogudemaa linnas, kuues Nõukogude vabariigis (Vene Föderatsioon, Ukraina, Läti, Leedu, Moldaavia) ning mitmes välisriigiski (Ungari, Poola, Taani, Norra, Rootsi, Soome jm.). See on vaid juhuse asi, et Ritsingu koorid pole veel esinenud USA-s ja Kanadas.

Soovime Richard Ritsingule ja teistele eesti muusikategelastele edaspidi laiemaid kontsertreise kogu maailma ulatuses.

VILLEM ERNITS

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете
«TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»
№ 2
30 марта, 1973 г., пятница

Конференция литературоведов и лингвистов

С 6-го по 8-ое апреля в университете будут проходить заседания XXVIII студенческой конференции литературоведов и лингвистов.

Уже по материалам сборника тезисов, который выйдет к 6-му апреля, можно сделать некоторые выводы.

У лингвистов намечается удачное сочетание традиционных и новых методов, характерных для московской, ленинградской и тартуской школ. Поставлены новые проблемы, связанные с расширением описательной базы и использованием иностранных языков (венгерского, вьетнамского, английского) для типологического анализа.

К нам присланы тезисы докладов из ЛГУ, МГПИИЯ им. Мориса Тореза, МГУ, Львовского ГУ и др.

Что касается литературоведов, то на этот раз впервые в конференции участвуют студенты всех курсов нашего отделения. В самом активном обычно секторе стиховедов тоже преобладают тартуские студенты.

Из постоянных гостей к нам и на этот раз приезжают студенты Донецкого ГУ с работами по ритмике прозы и метрике поэзии Дельвига. В работах, присланных из Стерлитамака, ставятся интересные проблемы цветовой гаммы поэтических текстов. Много докладов по истории литературы 18, 19, 20 веков и русско-европейским литературным связям.

У теоретиков выделились по тематике две группы работ: одни посвящены проблемам синтактики, другие — вопросам графики художественных текстов.

Намечается около 40 докладов, подготовленных гостями из Москвы, Ленинграда, Казани, Вильнюса, Таллина, Риги, Петрозаводска.

В пятницу 6-го апреля, после заседаний состоится общая встреча литературоведов в студенческом кафе, а лингвистов — «у Софокла». Обе секции приглашают всех желающих принять участие в работе конференции.

Справка абитуриенту

В этом номере мы предлагаем вниманию абитуриентов короткую справку о тех отделениях факультетов нашего университета, которые ведут обучение на русском языке.

ИСТОРИКО-ФИЛОЛОГИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Отделение русского языка и литературы в нашем университете — одно из наиболее известных в Союзе. В Тарту приезжают учиться из самых разных республик: преподавание здесь отличается высоким научным уровнем.

Хотя в основном отделение готовит преподавателей русского языка и литературы для эстонских школ, студенты, стремящиеся заниматься научной деятельностью, имеют для этого необходимые условия.

На отделение принимается 50 человек: 25 выпускников эстонских и 25 выпускников русских школ, которые при поступлении сдают 4 экзамена:

сочинение (письменно), русскую литературу и русский язык (устно)
иностранный язык
историю СССР.

Конкурс обычно 2—3 человека на место, причём, после сочинения он становится значительно меньше.

Абитуриенты на время экзаменов получают общежития. Будучи студентами, также почти все живут в общежитиях.

Отделение регулярно проводит научные студенческие конференции, в которых участвуют филологи из вуз'ов страны.

МАТЕМАТИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Не так-то легко сдать вступительные экзамены (физику, математику устно и письменно, сочинение) при поступлении на математический факультет с русским языком обучения. Тем более, что принимают всего 20 человек. На этом отделении специальность — прикладная математика. В течение 5 лет обучения студенты осваивают много дисциплин, связанных с математикой, в том числе, математический анализ и др. Все это пригодится им при работе в вычислительном центре, куда они будут направлены после окончания университета. Все, кто желает заняться научной деятельностью, могут записаться в различные научные кружки — алгебры, геометрии и пр.

МЕДИЦИНСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Несмотря на то, что вступительные экзамены довольно трудные (химия — устно, физика — устно, биология — устно, сочинение), желающих поступить на русское отделение медицинского факультета очень много, хотя принимают лишь 25 человек. Это наблюдается из года в год. 7 лет — срок для учебы не малый. За это время студенты сдают в общей сложности около 40 предметов. Выбрать из них главные практически невозможно. Правда, на старших курсах происходит специализация в нескольких направлениях: терапия, хирургия, гинекология.

Важно отметить, что при каждой кафедре имеется свой научный кружок, проводящий ежегодные конференции.

ЭКОНОМИЧЕСКИЙ ФАКУЛЬТЕТ

Лишь 25 человек могут стать студентами отделения «финансы и кредит» экономического факультета. Желающих же, как правило, больше. Экзамены при поступлении: математика, история СССР, география, сочинение, — требуют от абитуриентов хорошего знания этих предметов.

Обучение длится 5 лет. За этот период изучаются такие важные предметы, как политэкономия социализма и капитализма, анализ хозяйственной деятельности, математика и многое другое. Помимо непосредственно учебных дел, желающие могут принять участие в научных кружках по политэкономии и т. д.

СПОРТИВНАЯ МЕДИЦИНА

Занятие физкультурой получает всё большее и большее развитие в нашей стране. Но не всегда занятие спортом, большие нагрузки полезны человеческому организму. Поэтому на тренировках необходим строгий контроль спортивного врача.

В последнее время спортивная медицина в нашей стране развивается в сторону всё большей специализации. Это молодая, перспективная и нужная отрасль науки.

В нашем университете одно из самых старых в союзе отделений спортивной медицины. Оно было создано в 1959 году, на базе медицинского и спортивного факультетов. Это позволяет использовать преподавателей обоих факультетов. В основе учебного плана отделения спортивной медицины лежит учебный план лечебного отделения. После окончания университета студенты получают диплом по лечебному делу и свидетельство по спортивной медицине. Это даёт более широкую возможность при дальнейшей специализации.

За шесть лет преподаются следующие дисциплины:

— теория и методика физического воспитания;
— биохимия спорта;
— биомеханика спорта;
— физиология спорта;
— врачебный контроль;
— лечебная физкультура;
— теория тренировки по своей спортивной специальности.

На шестом курсе предусмотрен курс практики по хирургии и спортивной медицине. После окончания университета предусмотрена интернатура, которую окончившие отделение спортивной медицины проходят по специальной программе.

Дополнительными требованиями по приёму на первый курс являются:

1. На отделение спортивной медицины принимаются лица имеющие не ниже I—II разряда по одному из следующих видов спорта: лёгкая атлетика, лыжный спорт, спортивные игры (кроме хокея), гимнастика, плавание и гребля.

2. Сдаётся экзамен по физической культуре и спорту: мужчины — бег 100 и 1500 м, прыжок в длину и в высоту, плавание 100 м, гимнастические упражнения, элементы спортивных игр.

Женщины — то же, но вместо бега на 1500 м, бег на 800 м.

По своей спортивной специальности необходимы и теоретические знания.

Желающие поступить на отделение сдают экзамены:

— по химии (устно),
— по физике (устно),
— по биологии (устно),
— сочинение (письменно),
— по физической культуре и спорту (практически).

Средний конкурс на отделение спортивной медицины — три человека на место.

Экзамены принимают студенты

Человеку свойственно стремление к самостоятельности в действиях и мышлении. В высшем учебном заведении одним из видов самостоятельности является самоуправление. Самоуправление — это великое дело, особенно, если мы его правильно используем. То, что мы сами распределяем стипендии, организуем работу общежитий, решаем важные вопросы университетской жизни стало для нас привычным явлением и мы вряд ли можем как-то по-другому представить себе сейчас нашу университетскую жизнь. Но ведь совсем недавно большинство вопросов решалось администрацией. Думаю, что всю выигрышность нашего положения мы могли бы почувствовать если бы на минутку представили себе университет без самоуправления.

Нет надобности объяснять, что сессия — это напряжённое время не только для студентов. Преподаватели работают пожалуй не меньше нас. Сидеть и выслушивать с утра до вечера идентичные и не всегда блестящие ответы — это далеко не самое приятное занятие. А ведь есть и такие студенты, которые сдают экзамен не один раз!

Вот тут-то вступает в свои обязанности совет отличников. Если студент не сдал экзамен, то второй раз, прежде чем идти на повторную сдачу экзамена к преподавателю, он должен сдать экзамен представителям совета.

Представители совета отличников принимают экзамен по всем правилам. Вопросы в их распоряжение предоставляет преподаватель. Но совет не только решает вопрос о допуске студента к настоящему экзамену, но и ставит прдеположительную оценку, которая обычно совпадает с последующей оценкой преподавателя.

В казанском медицинском институте ни один из преподавателей не согласится на повторный приём экзамена у студента, не получившей разрешения на это от совета отличников. Такой метод работы облегчает работу преподавателей и обеспечивает более высокий уровень знаний студентов.

Мы, студенты, не должны пассивно ждать, пока нам преподнесут необходимые знания. Нам надо самим начать борьбу за более современную систему овладевания знаниями.

Надо уметь вовремя внедрить у себя то, что оправдало себя в других местах. Это освободит нас от напрасных поисков, на которые уйдёт много энергии, сил, а главное — времени, которого ничем нельзя возместить.

Но это не значит, что мы должны отказаться от поисков вообще. Просто их надо вести в необходимых направлениях, а не заново изобретать велосипед.

Не следует ли ввести практику казанцев и у нас? Как вы думаете?

Ю. АСАРИ

Вести из студклуба

Что делать в свободное от занятий время? Чтобы помочь студенту решить этот вопрос, в студклубе проводится много интересных мероприятий.

Так, совет студклуба договорился с Ленинградским университетом, и ленинградские студенты около 6 мая приедут в Тарту со спектаклем или концертом.

Тесная связь у нас с таллинскими вуз'ами. Не раз наши студенты ездили выступать в Таллин и принимали, в свою очередь, таллинских гостей.

Вот и на этот раз в Тарту приедут студенты ТПИ. Они предоставят на суд зрителей музыкальный спектакль, типа шоу.

Кроме того, уже сейчас совет студклуба готовит программу концерта, в котором примут участие ансамбли «Когудус», «Nahk, keel ja poogen» и женская танцевальная группа. Концерт состоится 11—12 апреля в концертном зале «Ванемуйне».

6 апреля комитет комсомола совместно с советом студклуба устраивает вечер русских потоков.

Библиотека переезжает

Наверняка все посетители учебной библиотеки заметили, как от здания отъезжают нагруженные книгами машины. Библиотека частично меняет адрес: отныне абонемент будут располагаться на первом этаже общежития Вана-Тийги, где специально для этого уже подготовлены помещения. Читальный зал остается на прежнем месте. Конечно, всех студентов волнует вопрос, когда они смогут получить книги в новой библиотеке. Работники библиотеки пока ориентировочно называют такие сроки: три или две с половиной недели. Все зависит от того, как быстро успеют перевезти книги. Поэтому библиотекари не откажутся от помощи студентов. Выделены даже суммы для денежных вознаграждений добровольцам.

С ДНЁМ СМЕХА!

Пробили часы урочные, и вот на носу уже 1 апреля.

Со скрипом отворились дубовые двери банкетного зала кабинета смехолога, чтобы впустить всех голодных, но остроумных желающих принять участие в торжественном заседании кабинета, посвящённом Дню Смеха.

Ведь того и гляди настанет пора заразительно и непринужденно смеяться, а ещё не решены вопросы: чему смеяться, как смеяться, и почему вообще надо смеяться именно в этот день?

И правда, в Новосибирске 1 апреля — день математика. Но физики шутят не только поэтому, и мы смеёмся, хотя они продолжают шутить и поныне. Мы смеёмся, потому что сессия ещё далеко, потому что нас ещё не начали разыгрывать и, наконец, потому, что почему бы нам собственно и не смеяться? Ведь не с нас это началось, правда?

Как подсказывают лирики и другие ответственные товарищи (евангелисты: Лука, Иоанн и пр.), вначале было слово. Согласно более поздней догадке, оно было написано на заборе ,потому что бог засмеялся. Оттуда-то всё и пошло.

А потом смеялись уже все подряд: Адам над Евой, Шекспир над Фальстафом, Фальстаф над шутом, а паяц, в свою очередь, над разбитой любовью в одноименной опере «Риголетто». Смеялись Сократ и Апулей, Сервантес, Мольер и, кажется, даже Леонардо да Винчи.

Уже тогда стало ясно, что бывают смехи разные. Глухо, как из бочки, смеялся Диоген, раскатисто хохотал насмешник Рабле, ехидно хихикал Вольтер. Смех и тогда мог быть сдержанно-кислым, как капуста, трагическим, как зачёт по дифурам, и гомерическим, как ахиллесова пятка, которую пощекотали. Смеялись с грехом пополам, сквозь слёзы, с присвистом и без. Смеялись, сморщенные от хохота, как сморчок, с переливами, всхлипыванием и коликами в животе ...

Смеху и теперь все возрасты покорны. Над фильмом «12 стульев» смеялись и взрослые и, как говорят, даже дети.

Но техника уже шагнула далеко вперёд. Наблюдается невиданный ранее прогресс во всех областях смеха. Тут и там уже выросли КВН-ские смехофермы. Юмор давно уже измеряют в лошадиных силах, а где-то уже расщепляют смехотрон. Совсем недавно в Кижах народные умельцы без единого гвоздя построили портативный градусник для измерения угла юмора относительно плоскости. Прибор очень пригодится острякам-любителям.

И хотя до сих пор неизвестно, как найти ключи от квартиры, где остроты лежат, первоапрельские остряки полны революционного оптимизма.

Итак, вперёд! До смешного осталось два дня и один шаг. Шутники, спешите смешить, но смешите успешно!

Полезные советы

Если 23 февраля — мужской день, а 8 марта — женский, то 1 апреля — общий день смеха. И прожить его надо так, чтобы ни у кого не оставалось сомнения, что вы человек находчивый и подчас весёлый.

Не жалейте времени на приготовления. Помните, что каждый час здорового смеха прибавляет вам год жизни, не говоря уже об окружающих.

Зарю первого апреля хорошо встречать на соседском заборе со свистком в зубах, чтобы первым разбудить жителей в связи с надвигающимся праздником. (Свистулькой, так же как и другими праздничными атрибутами: хлопушками, кнопками, игрушечным автоматом — надо обзавестись заблаговременно.

Для утренней разминки удобнее всего использовать телефон. Можно разыскать в телефонной книге некоего Бендера и в течение получаса просить его «позвать старину Остапа». Когда вам это надоест или когда подопытный в тоске перережет трубку, переходите на другие объекты. Можно позвонить к знакомым и вызвать «подсудимого Иванова», «ведущую акушерку роддома» или, если трубку возьмёт жена, попросить женским голосом «Васеньку».

Главное в праздничной суматохе не забыть старых друзей.

В прошлом году ваш нижний сосед прибежал к вам в противогазе и сообщил, что у него вентиль прорвало, а управдом из дому не выпускает. И вы весь праздник просидели дурак-дураком, не снимая противогаза.

Теперь настало ваше время. У вашего соседа в квартире газ. А у вас? А у вас водопровод. Вот и используйте его в целях здорового смеха. Откройте его на полную мощность и пишите нижним соседям ультиматум. Если они подумают, что это шутка, то крана не выключайте. Теперь садитесь на шкаф и ждите у моря погоды. Те, кто умеют плавать, сами приплывут у вас прощения просить.

Сделал дело, гуляй смело: весёлому человеку найдётся над чем посмеяться и на улице. Если вы человек представительный, то вам неплохо на скорую руку провести ревизию в ближайшем магазине или устроить чемпионат окрестных пенсионеров «в козла». Спрятав дупль шесть, вы легко сделаете им «рыбу». Если вы ко всему ещё и артист, то позаботьтесь и о реквизите. Неплохо раздобыть в театральной студии костюмы пожарника, водолаза, а лучше всего деда Мороза. Представляете, какой эффект произведёт ваше появление у знакомых, в ларьке «Пиво-воды» или в отделении милиции! Всех, кто будет удивляться, поздравляйте с Новым годом.

Помните однако, что в любую минуту вы можете стать жертвой ваших друзей, тоже претендующих на долголетие. Если вы живёте в общежитии, то проверьте свои ботинки: туда какой-нибудь местный Кулибин явно уже подложил сырое яйцо. Не надо пытаться сбегать в соседнее общежитие и добавить математикам в чайник соли по вкусу. Лучше проверьте свой. Вообще избегайте крупных диверсий.

Не забывайте, что если вы в течение дня неплохо посмеялись, то вас уже ищут: талантливых людей всегда преследовали. К счастью, их не так уж много.

Краткий бестолковый словарь студенческого языка

Аудитория (геогр.) — помещение для настольных игр и чтения лекций.

Ау-у!.. (удивл.) — любимое обращение лектора к аудитории.

Билет (экзаменац.) — бумажка, на которой снизу что-то написано, причём, как правило, интересное и загадочное. (Совет: если вопросы просвечивают, то тринадцатого не вытаскивать).

Банан (обычн.) — горький плод экзаменационных раздумий и праздничного экстаза.

Библиотека (геогр.) — собирательное сущ. всех, даже уже несущ. по причине пропажи, книг.

Буфет — место, где душа поёт, что лучше переесть, чем недоспать.

Голова (студ.) — понятие довольно растяжимое (перед коллоквиумом), хотя и не так, как карман. Призвана находиться между ушами студента, но иногда отсутствует по неуважительным причинам.

Гигиенишвили (лит.) — бывший князь, а ныне трудящийся востока. Любимый персонаж коменданта общежития.

Декан (не лит.) — друг детей. Знает их по хвостам и иногда в лицо.

Ёрш (не зоол.) — хоть и без хвоста, но вещь сногсшибательная, как эксмат.

Желание, жажда, жизнь (эмоц.) — см. тройка.

Зачёт (редк.) — обычно не зачитывается, но в деканате учитывается. В зачётку ставится сразу за чёткий ответ или если у вас автомат.

Завал (страшн.) — стихийное бедствие. Никогда не приходит один, но обязательно без стипендии.

Звонок — будильник студента на перекур.

Идея (научно-поп.) — луч света в тёмном царстве. Приходит в голову после: а) зачёта, б) экзамена, в) распределения.

Карман (геогр.) — место, где перед экзаменом концентрация знаний близится к профессорской, если он без прорех.

Куратор (экзотич.) — лицо, которое видят дважды: на посвящении и при получении диплома.

Курс (собират.) — многочлен, в котором столько Ньютонов, что негде яблоку упасть.

Курсовая (душещипат.) — страдательное причастие к науке прошедшего времени. Коллекция сведений не слишком известных, но уже неоднократно опубликованных.

Лекция (глагольн.) — словесный способ передачи мыслей на большое расстояние от преподавателя к студенту. Помехи в канале связи — крестики, нолики, отсутствие студента — создают низкий кпд (немного выше, чем у паровой машины Стифенсона).

Мизер (преф.) — тысяча вистов и одна ночь перед экзаменом.

Неуд. (не спец.) — неудачное использование шпаргалки.

Общежитие — цитадель научно-популярного уюта, где нет мест, как в гостинице, есть комендант, как в крепости, и иногда клопы. Относительное местоимение для имеющих там место, и притяжательное для посторонних.

Окно (радостн.) — междометие между лекциями. После Петра I прорубается в любом месте и направлении.

Оценка — количественное, но порядком некачественное числительное знаний студента относительно абсолютного нуля.

Пиво — см. **окно**, если нет **воблы**.

Преферанс (преф.) — неиссякающий источник утечки студенческих денег из-под вистующего к тузующему.

Прогульщик — ещё существительное в нашем быту явление, которое не согласуется с расписанием в роде занятий и числе окон. На собраниях склоняется.

Расписание — страдательный залог от «расписать пульку» (см. преферанс).

Ресторан — превосходная степень от **буфет**.

Сессия — периодически возвратная отрицательная частица студенческой жизни. Месяц, когда время — деньги, а потеха будет не сейчас (см. экзамен).

Стипендия — дательный падеж от деканата, плата за страх. Кто не получает, тот не пьёт шампанского.

Тройка — птица, на которой можно мчаться до диплома без забот и стипендии.

Уж, замуж, невтерпёж (филологич.) — единственное правило, оставшееся в голове перед распределением.

Хвост (студенч.) — растительность неприятная, но нематериальная, чем и отличает студента от других представителей фауны, которые тоже ничего не знают. Иногда вырастает заново, но уже на другом месте.

Чёрту, к (эмоц.) — сказуемое, когда перед экзаменом ни пуха, ни пера.

Шпаргалка — очень качественное прилагательное. Делается на бумажках, измеряется в метрах, подвешивается на резинках и не помещается в карман. Вечный двигатель учебного процесса и мирового научно-технического прогресса.

Экзамен — место, где обнаруживается, что это мы не проходили, хотя нам это задавали; что одна голова хорошо, но со шпаргалкой ещё лучше, и что хотя у экзаменатора глаза велики, он обычно не так страшен, как его малюют.

Экстаз — см. **банан, экзамен, распределение** и многое др.

Юмор — то, чего нет у экзаменатора, когда он вам ставит «неуд.». В зависимости от концентрации острот может быть мягким, едким и чёрным. Имеет абсолютную погрешность, если абсолютно плоский, и относительную, если относится к начальству.

Язык — соломинка, за которую хватается экзаменующийся, думая что она длинная. При неправильном употреблении может довести скорее до банана, чем до Киева.

Материалы заседания подготовил и оформил
И. РОЗЕНФЕЛЬД

К 150-летию со дня рождения А. Н. Островского

ПОСЛОВИЦА В ПЬЕСАХ ОСТРОВСКОГО И МЮССЕ

В 40-е — 50-е годы XIX века русскую сцену буквально «заполонили» так называемые пьесы-пословицы. Жанр этот возник на русской сцене вслед за «французскими пословицами», самой знаменитой из которых была пьеса Альфреда де Мюссе «Каприз», поставленная в 1837 году в Александринском театре (во Франции в это время «пословицы» ещё не ставились; они получили известность и снискали славу лишь после того, как актриса госпожа Аллан-Депрео «привезла «Каприз» в своей муфте» из Петербурга). Пьесы эти сильно отличались от «оригинала» — «пословиц» Мюссе, которые, в свою очередь, не во всем были похожи на «прародителя» жанра — «пословицы» XVII и особенно XVIII веков.

«Пословицы» начала XIX в возникли из салонных игр в шарады, буриме, пословицы (разговор, где репликами могут быть только пословицы) и превратились в род салонной пьесы, в сюжете которой спрятана, зашифрована пословица, а зрители должны ее угадать. Мир сцены и мир зрительного зала не был резко разграничен при представлении «пословиц». Они и играли-то не на специальной сцене, а тут же, в салоне. Здесь, среди людей, прекрасно знающих друг друга, двойственность человека-актера и разыгрываемого персонажа, создавала эффект, в котором и нужно искать причину необыкновенного успеха «пословиц».

Но этот эффект почти невозвратимо терялся на профессиональной сцене. Чем шире становился круг зрителей (а театр в XIX веке был, пожалуй, самым демократическим искусством), тем меньше было возможностей ставить в театре пьесы-пословицы.

В XIX веке во Франции чрезвычайно плодовитый драматург Леклерк писал исключительно «пословицы», но они сохраняли лишь чисто формальные признаки жанра и были, по существу, обыкновенными водевилями и мелодрамами. Поэтому, несмотря на «пословичную» специализацию Леклерка, репутация творца пьес-пословиц твердо закрепились за Мюссе.

Мюссе очень тонко чувствовал специфику пьес-пословиц и противопоказанность им профессиональной сцены. В течение 17 лет он писал пьесы и публиковал их в журналах, не отдавая в театр. Тут, безусловно, сыграли свою роль и личные мотивы (представление первой пьесы Мюссе «Венецианская ночь» было освистано зрителями), но вряд ли решение драматурга можно объяснить лишь его злопамятностью и обидчивостью.

Новое рождение Мюссе — драматурга произошло в 1847 году, когда госпожа Аллан-Депрео поставила «Каприз» на парижской сцене. И в этом же году вступил в литературу Александр Николаевич Островский.

Документальных свидетельств о том, что Островский был знаком с пьесами Мюссе — нет. Бесспорно одно: в пьесах обоих драматургов чрезвычайно активна пословица: она не только возникает в заглавии пьесы, но и становится ее лейтмотивом. Это дает возможность, не говоря о влияниях и прямых воздействиях, сравнить бытование пословицы, и, шире, слова в пьесах обоих драматургов. К слову можно относиться по-разному. Два крайних полюса «отношения к слову» в таком смысле — это библейское: «Вначале было слово» и тютчевское: «Мысль изреченная есть ложь».

И Мюссе, и Островский относились к слову чрезвычайно внимательно, но по-разному.

Мюссе первую, самую обширную и остроумную часть своего литературного памфлета «Письма Дюпюи и Котоне» посвящает издевательской расшифровке слова «романтизм», показывая, как слово это, приобретшее мировую известность, свелось к лишенному смысла приему, к пустому словословию. Вывод Мюссе здесь очевиден: стоит ли ломать копья из-за слов и терминов? Их власть не так велика, как кажется, на самом деле все их можно вскрыть и опустошить.

Внимание Островского к словам родного языка общеизвестно. С. В. Максимов пишет: «Родную речь он любил до обожания, и ничем нельзя было больше порадовать его, как сообщением нового слова или неслыханного им такого выражения, в котором рисовался новый порядок живых образов или за которыми скрывался неизвестный цикл новых идей. Это привело его к серьезной работе над составлением особого словаря...».

(Продолжение следует)

В. МИЛЬЧИНА

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

„BIO-GEO“ turiaadist

Koolivaheajal korraldasime järjekordse massimatka Lõuna-Uraali ja Koolale. Selliste ürituste traditsioonid ulatuvad mitmeid aastaid tagasi. Juba 1965. a. talvel organiseeris meie teaduskonna praegune dekaan dots. A. Raik esimese eestlaste talimatka Koola poolsaarele. Ka hiljem on peaaegu igal talvel kusagil käidud. 1970. a. organiseerisid geoloogiaosakonna üliõpilased E. Killar, K. Suuroja ja T. Saadre nn. minituriaadi Koolale. Sellest võttis osa 24 üliõpilast (3 gruppi). Matk kestis 15 päeva. 1971. a. talve ettevõtmistel suuremat ulatust ei olnud. Üksikud grupid matkasid Lõuna-Uraalis ja Karpaatides. 1972. a. koolivaheajal korraldasid geograafid Arvo Järveti juhtimisel turiaadi Lõuna-Uraali. Sellest üritusest võttis osa 6 gruppi 45 inimesega.

Kõiki eelmisi õnnestumisi silmas pidades otsustasime teha seekord veidi suurema ja laiahaardelisema turiaadi. Matkarajoonideks valiti kõigile tuntud Koola ja Lõuna-Uraal. Aga kus see noor matkaja ikka oma «karjääri» alustama peab kui mitte kõige lihtsamatest paikadest.

Eelregistreerimisel oli soovijaid üle 100. Põhiliselt I ja II kursuse üliõpilased. Küllalt suur huvi sellise ürituse vastu, mis tõele au andes ei sarnane «meelakkumisega», seletub ilmselt teie teaduskonnas õpetatavate erialade spetsiifikaga ja suvise õppematkade omapäraga. On ju nii bioloogidel, geograafidel kui ka geoloogidel igal suvel mitmenädalane, vanematel kursustel isegi mitmekuuline välipraktika. Miks siis ei võiks tekkida soov näha talviseid mägesid ja oma võimeid proovile panna.

Organiseerimine osutus oodatust keerukamaks. Suurim raskus oli varustuse ja raha probleem. Peab ju igal grupil olema telk, telgiahi, igal matkajal selja- ja magamiskott. Ega nende hankimine rohkem kui 100 inimesele ole kerge probleem. Teiseks oluliseks raskuseks oli vastava tasemega grupijuhtide nappus. Need kaks põhjust sundisidki piirama osavõtjate arvu 80-le. Suutsime moodustada 7 gruppi. Nendest nelja asusid II raskuskategooria matkadel Lõuna-Uraalis juhtima Jüri Kask (geoloogia IV k.), Volli Kalm (geoloogia II k.), Kalle Küttis (geograafia V k.) ja Peeter Pallo (geograafia II k.). Koolale sõiduks moodustati 2 III raskuskategooria gruppi, keda asusid juhtima allakirjutanud, ning üks II raskuskategooria grupp Mati Ilometsa (bioloogia V k.) juhtimisel.

Varustuse hankimiseks ning teiste probleemide lahendamiseks otsustati moodustada organiseerimiskomisjon, kuhu kuulusid kõikide gruppide juhid ja 4 esindajat teaduskonna komsomolibüroost. Loomulikult valiti ka komisjoni esimees, kelle kohale asus teaduskonna komsomolibüroo sekretär Hardo Aasmäe.

Selleks et garanteerida väljuvate gruppide piisav ettevalmistus talimatkaks, hangiti varustus tsentraliseeritult: põhiline osa toiduaineid, telgid, telgiahjud, kaardimaterjal ja spetsiaalülikonna riie (256 m). Nooremate grupijuhtidele korraldati detailne instrueerimine marsruudiküsimustes. Arvestades vahetult turiaadile eelnenud eksamisessiooni, tuli organisaatoritel enamasti taluda mitmekordset koormust, kuid sellele vaatamata polnud kõrgendatud stipendium nende hulgas haruldane. Kaasa ei võetud üliõpilasi, kellel eksamite õiendamisel midagi äpardus.

Arvestades üliõpilaste tagasihoidlikke rahalisi võimalusi, tuli organiseerimiskomisjonil jagu saada mitmesugustest lisaraskustest.

22. jaanuariks võisid organisaatorid töö enam-vähem lõpetatuks lugeda ning grupid hakkasid väljuma.

Nüüd on kõik juba ammugi õnnelikult lõpetanud ja asunud õppetööle. Nii ulatuslikke talituriaade pole meie vabariigis organiseeritud kuigi palju.

Turiaadi õnnestumisel on ka oma osa TRÜ ametiühingukomiteel, TRÜ Spordiklubi ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna juhtkonnal, kelle heatahtlik, mõistev ja abivalmis suhtumine kergendas selle keeruka ürituse ettevalmistamist ja edukat teokssaamist.

Edasi mõningaid muljeid Koolal toimunud matkadest.

H. AASMÄE
K. AUN

Kilde Koolamaalt

Matkagrupp Kalev Auna juhtimisel, kuhu kuulusid veel Lenne Taklaja, Ingrid Preeks, Milvi Toomelaid, Madis Metsur, Jaak Sildvee ja Taavo Seedre.

Marsruudi alguseks valisime Nefelinõje Pesui teivasjaama, edasi liikusime üle Jumegori, Lõuna-Tšorrgori, Ida-Petreliuse ja Ramsay kurude Kirovskisse. Sealt edasi üle Lapi ja Tavajoki kurude Lovozerosse.

Sõitu alustasime 26. jaanuari varahommikul Tartust. Juba 28. jaanuari hommikul jõudsime kauaoodatud sihtpunkti — Nefelinõje Peskisse, kus reisirong peatub ainult ühe minuti. Viimastel tuli juba liikuvalt rongilt maha hüpata.

Vastuvõtt oli põhjamaiselt karm: pimeduses puhus kaeblikult uluv tuul, mis tahtis jalad alt ära viia. Pealegi oli väga külm. See võttis optimistlikumagi matkamehe tõsiseks.

Esimene matkapäev kulus aklimatiseerumiseks ja suuskade proovimiseks. Et Eestimaal polnud veel lund, siis panime kõik esimest korda suusad alla ning läksime proovisõidule.

Päeval ilm paranes, oli isegi päikest näha. Käisime «maad kuulamas», s. t. Jumegori kuru all, mis järgmisel päeval tuli ületada.

Ja läkski lahti. Kotid selga ja kuru poole, kus tuul oli nii tugev, et puhus mehegi pikali. Tuli suusad alt ära võtta ning jalgsi edasi astuda. Ei midagi suusamatka sarnast: kõmbid niisama, suusad seljakoti klapi all. Ületasime õnnelikult matka esimese kuru — Jumegori — ning algas laskumine. Algul ilma suuskadeta, sest oli küllaltki järsk. Edasi jätkus sõit allatuult. See on väga vahva: tuul lükkab tagant paraja hooga, ole ainult mees ja oska juhtida, et jõesängis vastu kive ei põrka.

Kui laskusime mööda jõe orgu küllalt madalale, tuli meil leida sobiv laagrikoht, kus oleks kuivi puid ja tuulevari. See käes, algas igaõhtune laagriargipäev. Kõigil oli oma ülesanne. Et meid oli ainult kolm tüdrukut, siis üks tegi söögi ja kaks kraapisid telgiauke. Viimasele tööle aitasid vahel ka noorhärrad kaasa. Poisid tegid ahjupuid ja raiusid kuuseoksi telgile allapanekuks.

Katsumusterohke oli meil matka esimese poole viimane päev, kui tuli läbida kaks kuru. Esimese neist — Lääne-Petreliuse — leidsime tänu Valgevene grupile, kellega koos liikusime ühe päeva. Ilm oli tõesti võimatu: vali tuul ja tuisk, nähtavus väga halb. Tõusu lõpp oli küllalt järsk ja raske: tuli liikuda sikk-sakki mööda mäenõlva üles, suusad klapi all. Ülal kurul kiiresti mõned fotod ja laskuma, sest päev on veel ees ja teine kuru ka.

Sel päeval tuli meil isegi «kassidega» ronida. Et nõlv oli küllalt järsk ja kõva lumekoorikuga kaetud, siis oli «kassidega» kuidagi julgem liikuda. Halva nähtavuse tõttu ei leidnud me kohe teist kuru üles ja kui kohale jõudsime, hakkas juba videvikule kiskuma. Kohale jõudsime. Läbi tuisu oli näha kitsas koridor, mõlemal pool järsud seinad. Siis algas pikk laskumine mööda jõe orgu alla Kirovskisse. Suuskadel olime olnud 12 tundi järjest.

Ühel radiaalipäeval käisime ka mäest alla laskmas, nn. «vissi» laskmas. Nõlv polnud kuigi järsk, kuid vaatamata sellele sai niivõrd kõva hoo, et lõpetasid lumehanges või põõsastes. Eemalt oli vahva vaadata: kõik tulid nagu püssikuulid, sellele järgnes lumepilv ning veidi aja möödudes ajas end lumehunniku alt välja naerev ning üleni lumine matkakaaslane.

Üks noor naisterahvas oskas end nii puu otsa sõita, et tema allavõtmiseks tuli kohapeal kolmeliikmeline päästeteenistus organiseerida.

Lõpuks veel niipalju, et matk õnnestus. Kõik on terved, peaaegu midagi kellelgi ära ei külmunud ja sellepärast jäämegi järgmist talve ootama.

MILVI TOOMELAID

Lapi kurul

Seljakott selga ja minema. Suuskade allapanemisest ei maksa mitte mõeldagi. Ümberringi müriseved ekskavaatorid, buldooserid, mööda vuravad võimsad kallurid nii tühjalt kui laaditult. Jalge all lirtsub vesi, vahel kaob suusasaabas täies suuruses vee alla. Oleme läbimas oma suusamatka esimest raskust — Kirovski lähedal asuvat apatiidikaevandamise lahtist karjääri. Võimalikult kähku läbi sellest inimese kui «looduse kuninga» ühest geniaalsest teostusest!

Nojah, nüüd aga suusad alla, võttis aega ja kannatust mis võttis (ca 2 tundi seiklesime karjääris).

...Mõni tund hiljem. Oleme Lapi kurul ja hakkame allapoole jõeorgu tüürima. Laskumine tundub olevat üsna meeldiv ja pikk, kuid ei tohi lasta meelest, et Eestimaal pole juba teist talve korralikult suusatada saanud.

Läheb lahti. Ikka uuesti ja uuesti avastame, mida tegelikult tähendab maa külgetõmbejõud. Mingi imelikult juhmi järjepidevusega potsatab kord üks kord teine lumme, nohiseb veidi ja hakkab end raske seljakoti all (kuni 24 kg) üles venitama. Meele võtab kurvaks ja istumispaiga valusaks. Langus pole ometi nii hull ja peaks olema võimalik ka mõnel muul moel hoogu pidurdada kui selle meetodiga (nn. sabapiduriga).

Meie õnneks ei ole sellisel kõrgusel liikumist takistavaid puid. Metsavöönd algab palju madalamalt — nii 200 m kõrguselt — ülalt ilusasti näha. Esialgu oleks otsekui peeni oksi maha raputanud — tegelikult on need raagus kasekõverikud, mis meenutavad oma üldhaabituselt kuigivõrd kirsipuid. Allpool juhtub sisse ka kuuski ja päris all, oru põhjas on mõlemal pool jõe kaldail hõre kuusemets kasega.

Siin ülal on aga taimkate lume all peidus. Ja palju teda ongi — põhiliselt mitmesugused samblikuliigid, kõrgemaist taimedest mõningad pajuliigid, mis siin ülal valitsevale äärmuslikkudele tingimustele vastu peavad. Iseloomulik on drüüas — madal, maadligi hoiduv taim, mille kogumikke võib mõnel lumevabal laigul märgata. See on samblikutundra.

Eriti kaunid on kivid oma mitmevärvilises samblikkuues — nagu Napoleoni sõdurid enne Moskva alla jõudmist. Leidub küll kollast, punast, halli, oranži, pruunikat jt. värve, mis pole paika pandud ühevärviliste laikudena, vaid eri värvide kombinatsioonidena. Näiteks üks kaunimaid samblikuliike on harilik kaartsamblik e. *Rhizocarpon geographicum* — rohekaskollaste punktide, laikude vahel looklemas süsimust taust, tõepoolest otsekui maakaart kivile laotatud. Või samas lumikäokõrv e. *Cetraria nivalis*, rohekaskollased kõrvakesed kiviselt pinnaselt eemale püüdlemas.

Laskumisega oleme jõudnud välja jõe äärde ja oleks aeg hakata otsima ööbimispaika. Telk püsti, ahi küdema, tee- ja pudruämbrid lõkkele — varsti saab süüa. Veidi õhtust vestlust ja siis kes magama, kes ahjuvalvesse. Hommikul kolid kokku ja edasi, sest sõita on veel kümne päeva tee ning näha palju.

Imelik, kuid juba teisel päeval oli kõigil teada, kuis on võimalik kukkumata sõita.

M. ILOMETS

Meie grupist ka!

Eestimaa jätsime maha vihmast nõretama, samuti ei pakkunud Leningrad oma vesise ilmega midagi lohutavat. Alles Karjalas oli lõpuks nii palju lund, et õige talvetundega sõita oleks saanud.

Imandrast keerasime suusaninad mägede poole. Küll oli algul naljakas sõita. Aeg läks ja läks, aga ilm oli ikka selline ebamäärane, nagu hakkaks alles valgeks minema. Õhtupimedani oli keskhommiku tunne. Esimesel õhtul saime ka juba omal nahal tunda, mida see Koola ilma kurikuulus muutlikkus endast kujutab. Telgi saime pimediku hakul üles peaaegu tuulevaikuses, ööseks oli aga selline märul lahti, et lausa võdisema võttis. Telk laperdas ja ragises tuule käes ja lülidest kokkupandud korsten pidas paremaks kaheks laguneda ja oma tossu telki välja sülitada. Kena öö oli, hoidsime hommikuni puuhalgudega ahjutoru paigas, sest suitsuküte polnud kellelegi meeltmööda. Tuisk möllas veel kaks päeva, kuni me üle esimese kuru — Lõuna-Tšorrgori ronisime. Pole just eriti mugav mööda jäiseks kulunud lund umbes 60 m kõrgust ja kohati 40° kallakuga tsirkusseina mööda üles ronida. Eriti veel, kui seljakott püüab iga hinna eest tuuleiilidega resonantsi sattuda ja sind nii maha vedada. On ikka kõhe küll, kui keegi sellise koha peal karjatab ja allapoole tuiskama hakkab. Kurul kees kui põrgukatlas — selline tuul oleks võinud elevandigi pikali lükata.

Hea on, kui tuisk ainult mööda platoosid pühib, sest siis näeb orust kuru ikka ära. Kui aga märul ka alla laskub, on kuri karjas. Pidime ületama Umbozero kuru. See on üks madalamaid ja laugemaid Hibiinide massiivis. Seepärast oligi meil julgust tuisuga teele asuda. Nähtavus oli 20—30 m piires, tuul aga selline, et jõudis isegi eessõitja jäljed üsna tugevasti kinni lükata. Sõitsime hea õnne peale platoo alla välja.

Küll oli tore minek: nõlv oli nii järsk, et astuda sai vaid «treppi», tuisk peksis aga otse silma sisse. Lumi oli nagu kartulijahu ja ei pakkunud mingit pidet. Klombid suuskade all ka kenad ümarad oma 10 cm paksused. Astud 40 cm ülespoole, vajud 20 tagasi. Tõesti limuka tunne tuli peale. Peas oli aga vaid üks mõte: «Saaks üles». Kui siis lõpuks veel umbes paarkümmend meetrit puudu oli, nägi olukord välja selline: üks meesterahvas oli jõudnud üles ja silmist kadunud, üks tüdruk külitas lume alt välja ulatuval siledakslihvitud kivil, suusad kaenlas (ei tea, kuidas ta seal nad küll alt ära sai), ei saa edasi, ei saa tagasi, ülejäänud 8 seisavad aimatavatel pidepunktidel, taguotsad vastu tuult, jalad ja käed suurest pingest kanged. Selgus, et see polnud mingi kuru. Imelik, et ka Minski poisid seda platoole ulatuvat lõhet kuruks pidasid. Millegipärast ajas juhtum kõiki nii naerma, et see lõppkokkuvõttes matka kõige lõbusamaks päevaks jäi.

Lovozero massiivi Tavajoki kuru ületamine paisus ajapikku meie silmis juba elu ja surma küsimuseks. Seal oli nii mõnigi õnnetus juhtunud ja teadjamad mehed on selle eest ikka hoiatanud. Konks seisab selles, et kuru kujutab endast umbes 1,5—2 km pikkust ülekäiku mööda platood. Tavaliselt on seal ülesval tugev tuul ja halb nähtavus, kompassi peale aga loota ei saa, sest selle nõel viskab seal lihtsalt tireleid. Suunast kõrvale kaldudes satud aga kohe seintele, kust alla ei saa. Seinad on seal võimsad! Et koju jõuda, pidime lihtsalt sealt üle minema. Sel päeval näitas Koola ilmataat oma täit tujukust. Kord kuldas kenasti platoosid, samas aga kihutas vihaselt lumepilvi. Lõpuks me ei saanudki enam aru, milline ilm tegelikult on, ja lootsime lihtsalt vedamise peale. Pärast 4-tunnist tõusu kell 15.30 jõudsime üles.

...Hakkas juba videvikule kiskuma, polnud tunda ka kõige nõrgemat tuuleõhku ja vaikselt-vaikselt vajusid alla lumehelbed. Nagu muinasjutus.

Tegelikult oli tõeline muinasjutt alles ees. Viimastel matkapäevadel langes temperatuur lõpuks ka allapoole 30° nagu polaaralale kohane. Meil ei näe iialgi nii sinist taevast, nii punast päikest ja sellist roosat lund, rääkimata veel julgetest valgetest rabakanadest (kellest me 3 tükki supi sisse panime) ja hallikatest mägedest. Juba võimaluse pärast 1 päevgi sellist ilu näha tasub sinna sõita.

M. VÕRK

PILLAR

Ammu teatud ja tuntud on meie *alma mater*'i tudengite loominguline aktiivsus. Noored autorid kõigilt aladelt on püüelnud ühise sõpruskonna loomise poole, mis nüüd ka tõeliselt teoks saab.

Saamaks selgust, püüdis allakirjutanu kinni grupeeringu «PILLAR» tunnustatud eestvedaja, kehakultuurifakulteedi vilistlase ROBERT ELLERHEINA.

L. R. P.: «Kuidas sai teoks teie ühinemine?»

R. E.: «Initsiatiiv tuli õigupoolest administratsioonilt. Üks inimene nende seast, kellele me palju tänu võlgneme, otsis mind üles internaadi katlamajast, kus ma veedan kasulikult aega pärast tööd kõrgema närvitalitluse laboris.»

L. R. P.: «Kust see nimi «Pillar»?»

R. E.: «Eelkõige tuleb see meie eestvedajate nimedest, mina — Robert — olen muidugi too. põrisev «r» nime lõpul.»

L. R. P.: «On teil eeskujusid?»

R. E.: «Aga muidugi, kuis nendeta täiks läbi saada! Kui tahate täpsemalt teada saada, siis küsige meie kassapidajalt Liidilt: tema käes on kõik paberid. Üks neist oli vist Vilde või Wilde.»

L. R. P.: «Tähendab, teil on ka ühiskassa?»

R. E.: «Täpsemini oleme me VÜ «LAAM» algorganisatsioon.»

L. R. P.: «Mida selline sõltuvus endaga kaasa toob?»

R. E.: «Nende poolt meie finantseerimine, meie poolt neile liikmemaksude aus tasumine.»

L. R. P.: «Milliste väljaannete kaante vahelt teid võib leida?»

R. E.: «Tänu igakülgsele hoolitsusele meie eest on meil võimalik välja anda igakuust kogumikku «RALLIP», rääkimata kõigist vabariiklikest, mõtlen, väljaandeist.»

L. R. P.: «Kuidas saab siis teie grupi liikmeks astuda?»

R. E.: «Lähim võimalus on pühapäeval. Ootame kõiki igasugusest loomingust huvitatud tudengeid Gagarini tn. 1 aulasse, kus toimuvad katsed.»

L. R. P.: «Nimelt?»

R. E.:

1) H_2O dekondenseerimisvõime,

2) kohanemine aerodünaamilises torus,

3) kalligraafiaoskus ja ...

L. R. PILA

PILLAR

Kasulik ja meeldiv

Käesoleva aasta 22.—25. märtsini toimus ÜTÜ vabariiklik seminarlaager TPed.I puhkelaagris Vana-Otepääl. Kohtade arvu piiratuse tõttu said kõrgemad koolid välja panna vaid keskelt läbi 20 inimest.

Kokkutuleku põhiülesandeks oli pidada nõu mitmesuguste aktuaalsete probleemide üle vabariigi suurkoolide ÜTÜ-des. Küsimus, kas ja kui, siis kuidas võrrelda kõrgemate koolide ÜTÜ tööd vabariigis, tekitas mitmeid lahkarvamusi. Asi seisab selles, et NSV Liidus toimub selline võrdlus vastavalt õppeasutuste suunitlusele. Nii konkureerivad eraldi ülikoolid, polütehnilised instituudid, põllumajandusinstituudid jne. Eesti NSV-s on vaid 2 õppeastust, ERKI ja TRK, mis kuuluvad ühte, antud juhul loomingulisse gruppi. Kasvõi stimuleerimise ja kogemuste vahetamise mõttes oleks aga vaja meil võrrelda kõiki kuut kõrgemat õppeasutust.

Kuidas võiks siis selline võrdlus võimalikuks osutuda? Siin pakkus TRÜ välja oma koefitsientide süsteemi, mis hõlmab 14 näitajat, nagu osavõtt teaduslikust tööst, ühiskonnateaduste kateedrite juures tehtav teaduslik töö, nooremate kursuste osavõtt teaduslikust tööst, osavõtt ülikoolisisesest, vabariiklikust ja üleliidulisest võistlustööde konkursist, ÜTÜ konverentside ettekannete arv, üliõpilaste esinemine mitteüliõpilaste konverentsidel, ringides tehtud ettekannete arv, uurimuslikud ühiskonnateadustealased tööd, vabariiklikul ühiskonnateaduste konkursil auhinnatud tööd, populaarteaduslikud loengud, trükitud tööde arv ja üleliidulisel konkursil auhinnatud tööd, mis annavad punktidelisa (I järgu medal 40 punkti, II jm. 30 p., III j. m. 20 p., diplom 10 p.) ning mida kasutati meil juba TRÜ parima teaduskonna leidmiseks (I — Õigust., II — Majandust., III — Füüsika-Keemiat., IV—V — Ajaloo-Keelet. ja Arstit., VI — Matemaatikat., VII — Biol.-Geogr., VIII — Kehakultuurit.). Ka TPI-l oli oma süsteem välja töötatud, tunduvalt lihtsam, kuid kahjuks arvestab see vaid nimetatud õppeasutuse iseärasusi. Pealegi oli sealt välja jäetud arvestus ühiskonnateaduste kohta. See peab aga sees olema, sest on ainuke praktiliselt ühine joon, mis on meie erineva suunitlusega kõrgematele õppeasutustele omane.

ERK-i esindajad avaldasid arvamust, et kunstinäitusi ja TRK-s ka avalikke kontserte tuleks arvestada ÜTÜ tegevuse hulka. Väideti, et nendes õppeasutustes pole esikohal niivõrd teaduslik, kuivõrd loominguline töö. Küsimus, kas nende kahe õppeasutuse juurde luua ka loomingulised liidud, jäi lahtiseks.

Teatavasti kavatsetakse edaspidi kõigis vabariigi suurkoolides seada kohustusliku õppeainena sisse teadusliku uurimistöö alused, et üliõpilased, vaatamata erialale, omandaksid teadusliku töö oskused. Diskussioon tekkis küsimuses, millisel määral seda erinevates õppeasutustes teostada. Üldiselt jäi valitsema arvamus, et näiteks TPI-s, ERKI-s, TPed.I-s ja TRK-s tuleks üliõpilastel peale vastavate loengute kuulamist aasta jooksul vormistada ka üks teaduslik töö, sest sageli pole neis õppeasutustes diplomi- ja kursuseprojektid või kunstiteosed uurimusliku iseloomuga. Ülikoolis võib piirduda aga enamasti vaid vastavate loengutega, kuna juba esimesed kursusetööd kannavad enamal või vähemal määral uurimuslikku iseloomu.

Kolmanda põhiprintsiibina on kavas kõrgemate koolide vahelise ühiskonnateaduste konverentsi organiseerimine. Nimetatud alal tuleb töid kirjutada praktiliselt igal üliõpilasel, pealegi tuleb anda vabariiklikul või üleliidulistel konkurssidel äramärgitud töödele võimalus neid laiemale auditooriumile tutvustada. Leiti, et optimaalseim aeg konverentsi korraldamiseks on oktoobri teine pool.

Ilmsiks tuli, et senised rohket ettevalmistust nõudnud ÜTÜ näitused on olnud suhteliselt vähe efektiivsed. Juba ainuüksi kujunduse osas tuleb saavutada uus kvalitatiivne tase, et väheste, kuid leidlike meetoditega saaks edasi anda maksimaalse informatsiooni.

Asetleidnud diskussioonid andsid küllaltki olulisi järeldusi, mille alusel võib ÜTÜ vabariiklik nõukogu leida nimetatud probleemidele lõplikud lahendused.

Seminarlaager pakkus võimalusi ka teadmiste täiendamiseks. TPed.I dotsent H. Gross tõi oma ettekandes välja käesoleval ajal ja ka tulevikus pedagoogikateaduse ees seisvad sõlmküsimused. Prof. U. Mereste TPI-st valgustas teadusekeelt, nii mõtlemisviiside kui ka keelte osa teaduses, näidates ka arenguperspektiive. Filosoofiateaduste kandidaat L. Valt käsitles kahe vastandliku suuna, stsientismi ja antistsientismi võitlust kaasaja teaduslik-tehnilise revolutsiooni käigus ja filosoofias.

Loomulikult ei möödunud laager ka ilma meelelahutuslik-sportliku osata. Toimusid kõnevõistlus, kelgutamisvõistlus, orienteerumine, õhtuti tuli igal koolil esineda oma *show*'ga. Ülikooli esindus (muide, mitte ühtki neidu!) lõi kaasa tublilt, tuues ära enamiku auhinnalistest kohtadest.

Tiheda kava ja suupärase organiseerimise eest väärivad korraldajad, TPed.I üliõpilased igati kiidusõnu. Tänada tuleb ka diskussioone juhatanud ÜTÜ vabariiklikku nõukogu esimeest dots. J. Tammeorgu.

TARMO KULMAR,
Ajaloo-Keelet. ÜTÜ esimees

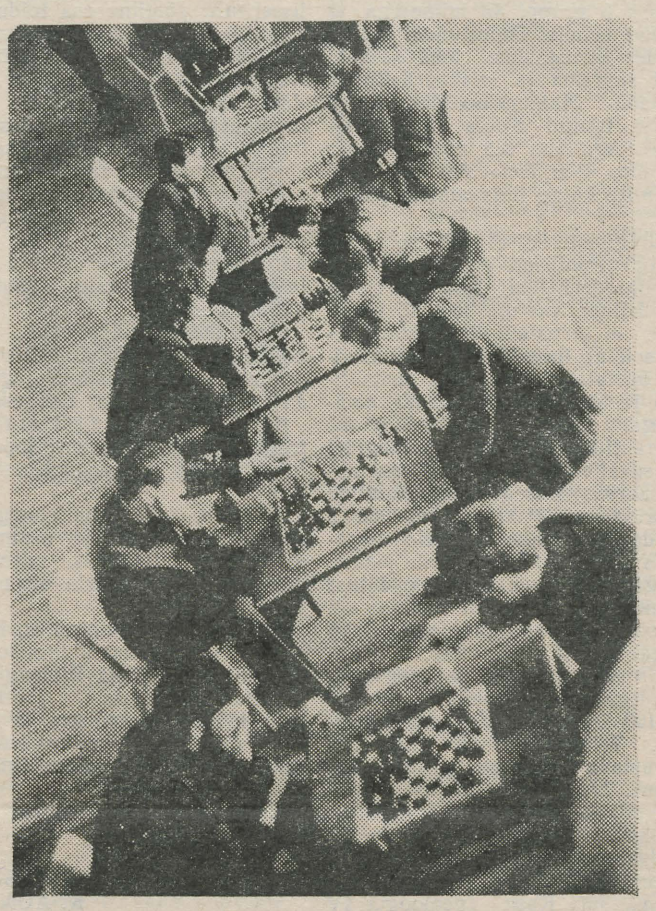

TRÜ üliõpilaste looduskaitse ring — 15

On olemas surnud ringid. Kellelegi peavad nad olema vajalikud. Muidu neid ei oleks.

1. tunnus. On vaieldamatu, et see ring elab. See avaldub näiteks selles, et temas toimub pidev ainevahetusprotsess. Umbes iga viie aasta järel on tema koosseis täielikult uuenenud. Sest nii kaua kestab üks keskmine üliõpilaspõlv. Ringil on igal aastal uus «president» ja juhatus. «Presidendi» amet võtab ühel toimekal tudengil parajasti niipalju energiat, et muuks enam aega ei jäägi. Kerge pole ka juhatuse liikmetel. Nad peavad palju andma. Vastu saavad nad sügavaustava tiitli «juhatuse liige». «Au» on abstraktne mõiste. Kuid «juhatusse» soovijatest pole siiani puudust tuntud.

2. tunnus. Ringil on Jaan Eilart. Tema tiitel on: Tartu Üliõpilaste Looduskaitse Ringi teaduslik juhendaja. Tegelikult on ta ringi jaoks rohkem. Ta on see, kes on ringi talutanud «hällist» siiani. Ta on see, kes teab peast kõigist rohkem olnud ja olevaid ringi liikmeid. Ta on ringile kõigist rohkem andnud. Vastu ei ole ta saanud rohkem, kui juhatuse liige, s. t. «austust». See on olnud ainult suurem.

Võib-olla tänu teisele tunnusele ring elabki.

3. tunnus. Ringis on isepärane õhkkond. Seda teavad need, kes sinna kuuluvad. On kerge ja vaba tunne. On see sellest, et ring viibib palju vabas õhus? On see ju ringi tegevuse põhivormiks. 1970. a. käidi looduses 16 korda, on käidud mõnel aastal üle kahekümne korragi. Minnakse jala või bussiga. Üheks päevaks või kaheks päevaks — kuidas juhtub. Tahad — mine, ei taha — ära mine. Mõni läheb ikka. Taevaskojal käis 66, Paganamaal 50, Kõrvemaal 65. Kes läheb, saab rännakult kaasa loodusetundmist.

Nõiaringina istub ring vahel öösel ümber lõkke. Kes tahab — häälitseb. Räägib, laulab, norskab. Suurt norsata polegi põhjust. Hommik saabub ruttu. Ei saa aru, mis mõtet on istuda? Ei peagi saama! Istutakse ikka.

4. tunnus. Ringi liikmeskond on erisarnane. Ringi üritustest võib osa võtta iga Tartu tudeng. Kui ta on üritustel küllalt palju käinud, saab ta ringi liikmeks. Esindajaid on ligi paarikümnest osakonnast.

Tulevane filoloog loeb tulevasele metsamehele luuletust ja tulevane metsamees näitab tulevasele filoloogile puud ja nad on rõõmsad mõlemad. Tulevane keemik näeb kasvamas tundmatut taime ja küsib tulevase bioloogi käest selle nime. Kui viimane ei tea öelda, küsivad Jaan Eilarti käest. Tema teab kindla peale.

Nii anda ja andes võtta saab seepärast, et ringi liikmeskond on erisarnane.

5. tunnus. Ringil on oma nägu. On traditsioonid. Iga-aastane tegevuse alustamine Taevaskoja matkaga ja lõpetamine Peravalla lõkkega. Igasuvine kahe autobussiga õppeekskursioon Eestist välja: 1966. a. Uraalid, 1968. a. Baltimaad, 1969. a. Kesk-Venemaa, 1970. a. Karjala, 1971. a. Krimm, 1972. a. Belovežskaja Puštša ja Lõuna-Leedu jne.

On vilistlased, kõikjal üle Eesti. Ka Indias oli üks. Paljud vilistlased käivad ringi üritustel praegugi. Mitmed on ringi üritustele kaasaaitajad. Kindlad, mõlemapoolsed sidemed.

On auliikmed. Erni Krusten, Endel Varep, asutajate hulgast Jaan Remmel, teisedki. Oli August Sang.

On praktiline töö. Parkide inventeerimine, taluansamblite ja haljastuse arvelevõtmine. Haruldaste taimede kasvukohtade kaardistamine. Õppused looduskaitse instruktori eriala omandamiseks.

On sidemed teiste ringidega Moskvast ja Leningradist.

Ring elab. Nagu loodus, mille tundmaõppimine on tema sisuks. Head tervist ja pikka iga talle!

HENDRIK RELVE
ringi vilistlane

A. NILSONI foto.

Õienduseks

«Teatrikirjandi» juurde ajalehes «Tartu Riiklik Ülikool» 23. märtsil 1973. a.

Nimetatud artikli põhjal võib lugejal jääda mulje, et 9. märtsil etendunud O. Lutsu «Ärimehed» oli esimene ja ainuke taoline üritus ülikoolis.

Käesolevaga volitab taidlusteater «Komplundra» allakirjutanut teatama, et juba 7. märtsil k. a. toimus Vanemuise 33 TRÜ Teadusliku Raamatukogu filiaalis Wolhvkang Juhan Tuha ooperi «Esmeralda ja Olivante ehk Truu-Armastuse Võit ehk Üle Surnukehade Õnnele» esietendus, mida jälgis rabatult arvukas publik.

Et ekslik väide on tingitud informatsiooni puudulikkusest, antakse see Jüri J-le andeks. MARI M.

Malemikser

Millest algab välkmale?

Praegustel suvisoojadel pühapäevadel TRÜ klubisse sisenedes silmame rivis malelaudu, neile paarikaupa mõtlikke partnereid toetumas, igaühel viis minutit aega oma üleoleku tõestamiseks.

Möödunud puhkepäeval haarasid malendite järele Ajaloo-Keele- ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna esindused. Põhiliselt filoloogidest koosnenud A-K võitis esimese vooru 9:1, ei lasknud edaspidigi ohje lõdvemaks ning alistas vastase 75:25. Üheski partiis ei värisenud käsi eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri vanemõpetajal Udo Kolgil, algkursuse filoloogidel Raul Rebasel ja Viljo Saldrel — nad kõik tõid 10 punkti. Kilbil lahkunuist osutus 6 võiduga võimekaimaks geoloogiatudeng Toivo Lodjak.

«Malemikseri» arvestuses jäi resultaadiks 12:8 Ajaloo-Keelele, s. t. võitjail 10 p. *in corpore* kohaloleku +2 p. matšivõidu eest.

Pühapäeval, 1. aprillil kell 12 viskavad välkmalematšis nalja ja püüavad sekka tõsist nägu teha arstid ja matemaatikud.

V. S.

Ühiselamute võistlus

TRÜ ametiühingukomitee kuulutab 8. novembrini 1973. a. välja ühiselamutevahelise võistluse.

Hindamisel võetakse arvesse:

— ideelis-poliitilise kasvatustöö organiseerimist (vestlused jms.);
— üritusi vaba aja veetmiseks;
— kultuuri- ja spordiinventari ning selle korrashoidu;
— puhkenurkade sisustamist;
— ühiselamu tubade vahelist võistlust;
— näitliku agitatsiooni ja massilise informatsiooni vahendite kättesaadavust;
— elanike osavõttu ühiselamu ja selle ümbruse heakorrastamisest;
— elamiskultuuri tubades ja üldkasutatavates ruumides, sanitaarpostide tegevust;
— ühiselamute nõukogude tegevust, nende osatähtsust personaalküsimuste lahendamisel.

Võistlus toimub kahes etapis:
1. aprill — 1. juuni 1973. a.
1. september — 8. november 1973. a.

Kokkuvõtted teeb TRÜ ametiühingukomitee poolt määratud komisjon mõlema etapi lõpus.

Kolmele paremale ühiselamule määratakse rahalised preemiad.

Ühiselamute komisjoni esimees.

Klubis

Meeldetuletuseks kõigile, kes on mõelnud osa võtta klubi embleemi kavandi konkursist. Kavandite laekumise hiliseim tähtaeg on 15. apr. k. a. Konkursist võisite lähemalt lugeda 2. märtsi ajalehest.

Jääme ootama!

Klubi juhatus

* * *

Klubi nõukogu järjekordne koosolek toimub 3. apr. kell 18.30.

* * *

Reedel, 30. III kell 20
STEREOMUUSIKA ÕHTU

* * *

Laupäeval, 31. III kell 20
PUHKEÕHTU
Tantsuks «Fix».

* * *

Pühapäeval, 1. apr. kell 12
«MALEMIKSER»
Välkmatšturniiris kohtuvad Arsti- ja Matemaatikateaduskond.
Õhtul **kell 20**
APRILLIKARNEVAL
Tantsuks «Fix».

Tänase ajalehenumbri küljendasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased Silvia Karro ja Ene-Maris Mikone.

TOIMETAJA KT. K. TAEV

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 1983. MB-00419.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 11 Reedel, 6. aprillil 1973. a. XXV aastakäik

EÜE 10. töösuve hakul

Käesoleval aastal läheb Eesti Üliõpilaste Ehitusmalev vastu oma kümnendale töösuvele. Aeg on juba niikaugel, et tuleb alustada rühmade komplekteerimist.

Mõni sõna sellest.

1. EÜE-73 komplekteerimist organiseerib EÜE Keskstaap koos kõrgemate koolide EÜE sektoritega.

2. EÜE-73 komplekteerimine toimub kolmes järgus.

a) rühmade komandöride, meistrite ja komissaride valimine;

b) rühmade tuumikute moodustamine;

c) rühmade täielik komplekteerimine.

Rühmade komandöride, meistrite ja komissaride valimine on põhilises osas toimunud. Rühma tuumikute moodustamine ($^1/_3$—$^1/_2$ rühma koosseisust) kavatsetakse lõpule viia 21. aprilliks.

Rühmade täielik komplekteerimine toimub mais. 3.—19. maini võetakse vastu avaldusi ja rühmade lõplikud nimekirjad selguvad juuniks. Avaldusi konkreetsetesse rühmadesse võetakse vastu seni, kuni keskstaap teatab avalduste vastuvõtmise lõpetamisest.

3. Maleva liikmeks vastuvõtmisel on eelistatud kandidaadid, kes

a) on läbi teinud taglastajate või monteerijate kursused,

b) on varem malevas olnud,

c) on osa võtnud kõrgema kooli komsomolielust ja muust ühiskondlikust tööst,

d) esitavad oma avalduse (perfokaardi) malevasse astumiseks varem.

23. märtsil 1973. a. ajalehes ilmunud TRÜ suvemaleva komandöri Urmas Ehasoo artiklit ei tule mõista nii, et I ja II kursuse tudengid EÜE-sse ei pääse. Kindlasti ei pääse aga EÜE-sse need tudengid, kellel on õppetöös võlgnevusi või kes mingil põhjusel ei saa töötada malevas tervet tööperioodi, s. o. 2 kuud, ka need, kes on saanud EÜE või komsomolikaristuse.

Kõrgematest koolidest on malevas põhiraskust kandnud TPI üliõpilased. Käesoleval suvel on kavas suurendada malevlaste arvu ka Tartu Riiklikust Ülikoolist.

Välisvahetuste komplekteerimistest.

Avaldusi välisrühmadesse hakatakse vastu võtma üldiselt aprillist. Tehnilistel põhjustel toimub see TRÜ-s aga 5. aprillist kuni 15. aprillini. EÜE Keskstaap komplekteerib rühmad 28. aprillil. Kõik rühmade liikmed (ka varud) vormistavad ja esitavad kõik välismaale sõiduks vajalikud dokumendid (ankeet, iseloomustus, fotod) EÜE Keskstaapi 1. juuniks 1973. a.

EÜE välisrühmadesse pääsemine on preemia hea töö eest ehitusmalevas (eriti vastuvõtvais rühmades), komsomolis, ÜTÜ-s jne. Välisrühmad töötavad enne väljasõitu 2.—7. juulini interrühmas.

EÜE aktiivne tööperiood kestab 2. juulist kuni 29. augustini.

Informatsiooni EÜE probleemide kohta saab peahoone aud. 104 igal esmaspäeval kell 14—16 ja reedel kell 16—18. Samas võetakse vastu ka avaldusi.

Soovime kõigile tulevastele malevlastele edukat õppeaasta lõppu ning toredat suve EÜE-s.

EÜE TRÜ sektor

Vestleme komsomolisekretäriga

Ta käis puhketoa ühest nurgast teise, kogu selle aja (üks tund reede õhtul) püüdes mulle selgeks teha oma seisukohti, ei, rohkem veendumusi.

Õigusteaduskonda ei astu igaüks. Paljud sisseastujaist on keskkoolis komsomolisekretäri või komiteeliikme ametit pidanud. Kogunedes nüüd kursuse piires ühte komsomoligruppi, tekib neil nn. juhtiva kaadri probleem. Keda valida, keda mitte? Lõpuks hääletatakse keegi pooleldi juhusliku valiku alusel kohale, palju tõesti võimekaid, veel rohkem aga ennast selleks pidavaid noori jääb REALIIKMETEKS. Nad on teadagi tuttavad kõigi juhtimisnippidega ning ise ürituste väljamõtlemisel küllalt pead murdnud. Seetõttu ootavad nad mingit uut kvaliteeti, mida tavaliselt pole kusagilt võtta. On ka vastupidiseid näiteid, mille puhul kursus ühineb funktsionääride ümber teovõimeliseks rühmaks. Ent see on juhus. Samavõrd stiihiline on paraku nii teaduskonna büroo kui suurkooli komitee tegevus. Hädavajalik on teaduslik lähenemine, millest seni pole juttugi. Õigusteaduskonna komnoortele on toekaks abiks parteibüroo.

Üks distsipliini hoidmise vorme tulevaste juristide juures on kontrollankeet, mis näitab iga komnoore aktiivsust, osavõttu üritustest jms. See pole tarvilik bürokraatia elushoidmiseks, vaid reaalne tugipunkt inimese tegevuse hindamiseks. Võibolla jõuame siis ajapikku sellenigi, et kõikide kursuste buroolased oleksid ENDAGI suhtes nõudlikud.

Segab usalduse puudumine. Uues Tiigis on õnneks tore ühiselamuaktiiv (nõukogu esimees Aare Raig IV k.). Seda kurvem, kui komandant ei taha teinekord mõista ja armastab meie mail levinud kombe kohaselt kõrgemate instantside abil manipuleerida.

Kui meie ÜTÜ on ülikooli parim, siis massilisuse poolest, oh ei, mitte teaduslikkuse. Või jällegi meelelahutus, mis paraku on kängitsetud traditsioonilisuse kottadesse. Ideoloogilist ja kultuurilist tööd on hakatud tegema väga formaalselt. Õigusteaduskonnas on plaanis luua komitee juurde klubi ilma administratiivsete õigusteta. See klubi peaks tudengitele muutuma lähedaimaks informatsiooniallikaks kõigis maailmaküsimustes, eriti vajaks virgutamist iseseisev tegevus eetika probleemide vallas. Juristi eetika peab aitama seadusele kui ühiskonna alusele täie mõistmisega läheneda. Tulevased juristid peaksid teistest erinema oma osa poolest komsomolis. Sest just see on tulevase elukutsega siduv niidike. Õigusteaduskonna lõpetajaid suunatakse töökohtadele, mille ühisülesandeks on ühiskonna igakülgne organiseerimine ja juhtimine. Kui kirurgi noalõige ei sõltu sellest, kuivõrd AUS komnoor oli tulevane arst ülikoolis, siis komsomolipraktikata juristi võib tegelik elu liigagi karmilt kohelda. Jaa, muidugi ja eelkõige õppimine kui põhitegevus.

Komsomolitöö?! Tihti jääb sellest TÖÖST mulje kui mingist puuraiumisest, mis ühel päeval paratamatult ees seisab, ning mis viimase kirvelöögiga lõpeb. Kuuludes komsomoli, peab tegutsema igal hetkel täie teadmisega oma kuuluvusest ühingusse. Niikaua, kuni seda ei mõisteta, korraldatakse endiselt formaalseid üritusi, mis ainult blameerivad komsomoli. Olukorras, kus juht on realiikmest kaugel, süveneb formaalsus niisuguste paradoksideni, et lugedes kasvõi ajalehest kiitvat vastukaja äpardunud üritusele, me ainult naerame. Niimoodi kaob realiikmel tõsidus ja usk ühingusse ja mitte ainult ühingusse.

Ometi peab igal lõpetajal olema kindel maailmavaade, mis tekib ainult aktiivsel osavõtul partei- või komsomolielust, siis on jurist ka veendunud õigusekaitsja. Aktiivseim osavõtt on aga juhtimine, selleks kaadrite leidmine — õigete inimeste õigetele kohtadele määramine — peab saama teadusliku aluse.

Kui jutt kaldus sellele, et Paul on NLKP liikmekandidaat, jäi ta üsna mõttesse. Paraku häirib teda, kui kirjutistes käsitletakse parteisse astumist ja astujat mingis erilises valguses. Tema jaoks olevat see täiesti loomulik sündmus.

M. UMMELAS

PAUL VARUL

R. Velskeri foto

Külas olid Belgia noored

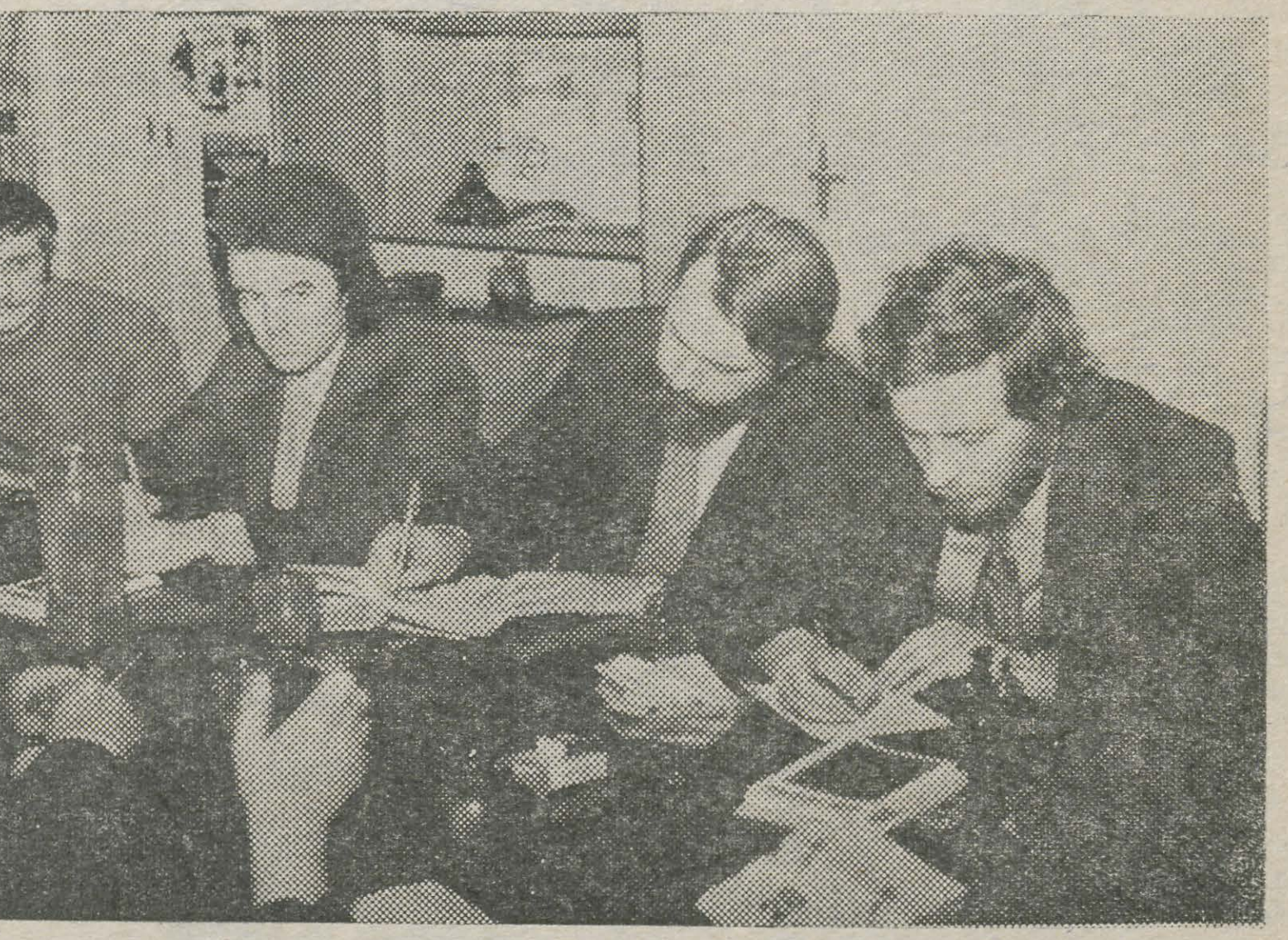

Külalised Belgiast. Vasakult: Remi Goemaere, Bernard Duchésne, Alain Tytgat, Willem Castelyns.

Jüri Laane foto

Möödunud nädala keskpaiku olid Brüssel — Moskva — Tbilisi — Moskva — Tallinn marsruuti pidi meie linna ja ülikooli jõudnud neli noormeest Belgiast: selle maa sotsialistliku partei kahe noorsoo-organisatsiooni (Vallooni Noored Sotsialistid ja Flandria Noored Sotsialistid) juhid, vastavalt Alain Tytgat ja Bernard Duchésne ning Willem Castelyns ja Remi Goemaere.

Vastuvõtt komsomolikomitees algas lillede ja õnnesoovidega: Wim Castelynsil oli sünnipäev. Toivo Kuldsepp tutvustas külalistele lühidalt meie ülikooli ajalugu, tuntumaid teadlasi ja koolkondi eri aegadel, seejärel, siirdunud oleva juurde, õppeprotsessi korraldust ülikoolis, komsomoli kui meie noorsoo poliitilise organisatsiooni eesmärke, struktuuri ja praktilist tegevust. Küsimustele vastates tuli täiendavalt selgitada meie suhtumist õppetöö ja ühiskondlik-poliitilise tegevuse vahekorrasse, omavalitsuse olemust ja ulatust, stipendiumisüsteemi, funktsionääride valimise printsiipe, võimalike konfliktide lahendamist tudengkonnas jne.

Edasi käidi uudistamas peahoonet, klassikalise muinasteaduse muuseumi ja teaduslikku raamatukogu, kus vaadati meie ülikooli vanimat perioodi kajastavat näitust ja haruldaste raamatute osakonda. Wim Castelyns ja Alain Tytgat kui advokaadid ilmutasid erilist huvi raamatukogus leiduva juriidilise kirjanduse vastu. Heameelt tunti meie sidemete üle Belgia raamatukogudega. Muljed öeldi üldse olevat siiralt meeldivad, paljuski üllatavad — ei oldud ju Eestist ega TRÜ-st kuni NSV Liitu saabumiseni eriti midagi kuulnud.

Ringkäigu lõppedes tuldi keha kinnitama ülikooli kohvikusse, kus Wim Castelyns karbonaadi taga muuhulgas kurtis, et ta meie maal veedetud nädalaga kahtlaselt paksuks on läinud, ja kus üldse oli rohkem aega ka külalistest endist rääkida. Flandria Noored Sotsialistid ja Vallooni Noored Sotsialistid esindavad oma parteis 16- kuni 35-aastasi noori. Aktsioon kulgeb kahes plaanis: üht kätt mõjutatakse parteid järgima sotsiaaldemokraatia põhimõtteid, teiselt poolt tehakse partei huvides selgitustööd elanikkonna seas. Olenevalt ettevõtmiste iseloomust on tegutsetud koostöös noorte kommunistidega, noorte kristlik-sotsialistliku suuna esindajatega, mõnedes küsimustes noorte trotskistide ja maoistidega. Peeti aktiivset võitlust Vietnami-sõja lõpetamise eest. Praegu on peaülesanneteks kampaania eraomanduse piiramise eest ja sõjaliste blokkide vastu, järjepidavate ja teadlike streikide eest, mis ei arvestaks mitte niivõrd vahetut materiaalset kasu kui kaugemaid ühiskondlik-poliitilisi eesmärke.

Lahkumisel ütles Remi Goemaere: «Eestisse tulime külma talveilma kartuses — seda meeldivam tundus soe kevadkodune õhtupoolik Tartus ja tema sõbralikus ülikoolis.»

J. TALVET

Suvemalev 73

Kultuuriprogrammist

V. Marandi foto

REIN URBEL,
TRÜ Suvemaleva komissar

«Tartu Riiklik Ülikooli» 23. märtsi numbris oli kultuuriprogrammist üldsõnaliselt juttu, seekord siis täpsemalt.

Kõige kaalukamad üritused Suvemaleva kultuuriprogrammis on kolmepäevased vahetuste kokkutulekud — laagrid Võrtsjärve kaldal Ubesoos. Mõlemast laagrist võtab osa keskmiselt 250 suvemalevlast. Et kokkutulekutele saabub üliõpilasi Läti NSV-st ning ka meil, TRÜ-s õppivaid teistest rahvustest üliõpilasi, kujunevad laagrid tõelisteks sõpruslaagriteks. Programm on tihe. Vahelduvad sport, isetegevus ja töö. Küllap saavad mõlemad kokkutulekud ka uute isetegevuslaste leidmise paigaks.

Preemiaekskursioonidel Riiga on eesmärgiks tutvumine Riia üliõpilaste tegevusega, Läti RÜ-ga, Riia vaatamisväärsuste ja ajalooga.

Mitte Tartust pärit üliõpilastele tutvustame Tartut kui teaduse- ja tööstuskeskust. Üliõpilastel on ju Tartuga rohkem sidet kui kultuurikeskusega, vähesed tunnevad Tartut arenenud tööstuslinnana. Aidaku siin ekskursioonid Tartu asutustesse-ettevõtetesse.

Ekskursioonide ja sõpruslaagrite kõrval on kavas korraldada ka puhkelaagreid Peipsi rannas, väljasõite nädalavahetustel ja ka nädala sees pärast tööpäeva lõppu.

Peale selle võib-olla õnnestub korraldada TRÜ klubis temaatilisi õhtuid ja tantsuõhtuid. Võib organiseerida ühiseid õhtuid ülikooli sisseastujatega. Temaatika valik antud üritusteks toimub hiljem, juunis-juulis.

Arvestama peab aga seda, et staap üksinda ei suuda midagi. Kõik soovid ja ettepanekud on teretulnud ning staap jätab endale siiski vaid abistava funktsiooni.

Võimaluse piires arvestab staap ka suvemalevlaste neid soove ja ettepanekuid, mis on väljaspool antud plaanide raame. Näitena võib tuua kohtumisi EÜE ja EÕM-i rühmadega ja palju muid üritusi.

Kõigi vaba aja veetmise ettepanekutega palutakse staabi poole pöörduda informatsioonitundide ajal.

EESTI NSV KÕRGEMA JA KESKERIHARIDUSE MINISTRI

Käskkiri

Kauaaegse kohusetundliku töö eest ning seoses 70. sünnipäevaga autasustan Tartu Riikliku Ülikooli orgaanilise keemia kateedri vanempreparaatorit Anna P a a s i ministeeriumi aukirjaga.

* * *

Kohusetundliku töö eest Tartu Riikliku Ülikooli ALMAVÜ algorganisatsiooni esimehena autasustan Ants P i l t i ministeeriumi aukirjaga.

A. PURGA

Toimetusest astus läbi...

külaline Novosibirskist — meie ülikooli lõpetanu, praegune NSVL TA Siberi Osakonna Matemaatika Instituudi 2. aasta aspirant Raul Roomeldi. Õde sai farmatseudidiplomi, Raul tuli õnnitlema, nädalaks ajaks koduseid, sõpru ja tuttavaid vaatama.

Novosibirskis on TRÜ-st võrsunud teadusemehi kokku neli: peale Rauli veel Mati Heinloo ja Enno Saks — Hüdroloogia Instituudi 3. aasta aspirandid, ja Jaak Heinloo — sama instituudi 1. aasta aspirant.

Toimetusse jäeti mälestuseks kena pildiraamat, millest alljärgnevalt huvitavamaid kilde.

... Ministrite Nõukogu määrus NSVL Teaduste Akadeemia Siberi Osakonna loomise kohta võeti vastu 18. mail 1957. aastal. Määruses oli ette nähtud asetada peamine rõhk füüsika, tehniliste, majandus- ja loodusteaduste arendamisele.

... Enamik TA Siberi osakonna teaduslikke asutusi on koondunud Novosibirski teaduselinnakesse. Praegu asub siin 27 teaduslikku organisatsiooni, nende seas 21 uurimisinstituuti.

... Käesolevaks ajaks on Novosibirski teaduselinnakesest välja kujunenud üks maailma juhtivamaid teadusekeskusi. Siin töötavad mitmed maailmatasemega koolkonnad matemaatikas, tuumafüüsikas, automaatikas, elektroonikas, hüdrodünaamikas, keemias, majanduses jm., mida juhib üle 60 NSVL TA akadeemiku ja korrespondentliikme.

... Teadust iseloomustab siin eriti tihe side praktikaga. Kui teadusse tehtud kapitaalmahutused loetakse end tasuvaks umbes 10-kordselt (maailma ulatuses), siis Akademgorodokis (nii nimetatakse siin Novosibirski teaduselinnakest) on see arv mitu korda suurem.

... Siin asub kuus ühendatud teaduslikku nõukogu (instituutidevahelist), peale selle hulgaliselt erialaseid nõukogusid.

... Kirjandust vahetatakse enam kui 600 organisatsiooniga rohkem kui 40-st riigist. Teaduslike raamatute fond sisaldab ca 7 miljonit nimetust. Siberi teadlaste töid avaldatakse umbes 5000 autoripoognat aastas (peale selle rotaprintväljaanded). Siin antakse välja 9 teaduslikku ajakirja, mille teaduslikku kaalu tõestab kasvõi asjaolu, et 3 neist antakse välja USA-s ingliskeelses tõlkes.

... Siin asub üks tugevamaid ülikoole Nõukogude Liidus. Põhiline rõhk on asetatud reaalteadustele. Ülikoolis töötab 500 professorit, ehki ülikoolis on vaid 6000 üliõpilast. Paljud ülikooli esimestest lõpetajatest on nüüd tuntud teadlased.

... Akademgorodokki iseloomustab kirev rahvuslik koosseis. Ainuüksi Hüdrodünaamika Instituudis töötab 15 rahvusest teadureid.

... Teadlaste keskmine vanus on siin 33 aastat.

... Akademgorodok on tihti üleliiduliste ja rahvusvaheliste sümpoosionide, kongresside, konverentside ja näituste kohaks.

... Akademgorodoki mitmetel teaduslikel instituutidel on välja kujunenud tihedad sidemed Eesti NSV teadlastega, sealhulgas ka TRÜ-ga.

... Akademgorodok asub Novosibirskist 25 km kaugusel looduslikult kaunis kohas. Akademgorodoki lähim ümbrus kuulub looduskaitse alla. Puu maharaiumise eest võetakse kriminaalvastutusele. Iga raiutud (nääri)kuuse eest tuleb maksta 210 rbl. 96 kop. (kohaliku ajalehe andmeil).

... Siin antakse välja ainuke Nõukogude Liidus spetsiaalselt teadlastele mõeldud ajaleht «За науку Сибири».

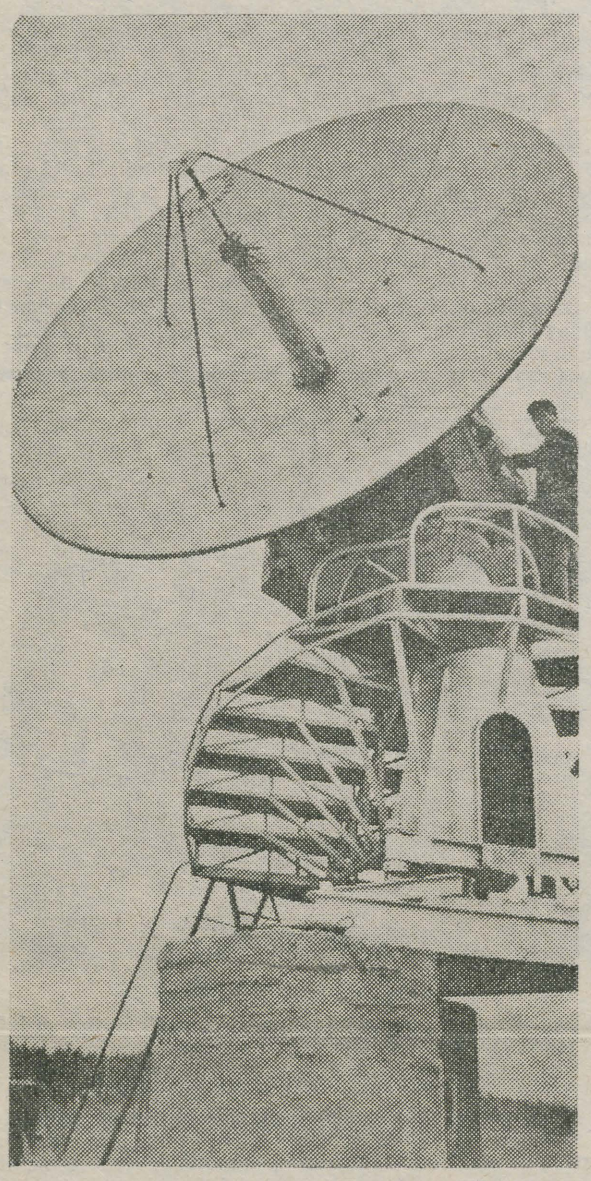

Tähtsal kohal Siberi teadlaste töös on kosmosefüüsika alased uurimused.

Kuidas orienteerida

Vastavalt kõrgema kooli põhimäärusele on kõrgema hariduse omandamise esimeseks tingimuseks täielik keskharidus. Seega moodustavad kõik keskharidusega inimesed kõrgema kooli potentsiaalse baasi. Suund üldisele kohustuslikule keskharidusele avardab seda tunduvalt, kuid esitab omakorda eeltingimused: 8-klassilise kooli lõpetamise. Optimaalne on, et normaalajaga suudaks seda teha 95% noortest. Oma 96,7%-lise õppeedukusega oli meie vabariik 1971/72. õppeaastal eelviimasel kohal Nõukogude Liidus (tahapoole jäi Leedu NSV). Madal õppeedukus sunnib otsima põhjusi, mis seda tingivad. Ilmselt ei saa siin süüdistada ainult pedagoogilist kaadrit ja õppekasvatusprotsessi koolis, vaid hoopiski tõsisemaks põhjuseks tuleb pidada madalat orienteeritust, sealhulgas kesk- ja kõrgemale haridusele.

Seda kinnitab ilmekalt statistika. Päevase keskkooli jõuab normaalajaga lõpetada vaid üks kolmandik noori, koos muude õppevormidega ulatub see näitaja 68%-ni. Ülejäänud on kas «istuma» jäänud või hoopis koolist lahkunud, kusjuures see lahkumine on eriti intensiivne 8-kl. kooli jooksul. Vähene orienteeritus kõrgemale koolile põhjustab olukorra, kus mõningatel erialadel valitseb juba aastaid konkursivaegus, seda eriti reaalainete õpetajaid ettevalmistavates osakondades nii TRÜ-s kui TPed.I-s.

Vabariigi noorsugu tervikuna iseloomustavates tendentides esineb olulisi soost ja sotsiaalsest päritolust tulenevaid iseärasusi.

Naise võrdõiguslikkus mehega on sotsialistliku korra tingimustes reaalsuseks saanud. Eriti aktiivselt realiseerivad naised oma eluplaane kõrgema kooli kaudu, mistõttu viimasel ajal on tekkinud mõningate elukutsete osas üsna suured disproportsioonid.

Alguse saavad need juba keskkoolist. Vabariigis on keskkooliealiste noorte hulgas ülekaalus noormehed. moodustades 16- kuni 19-aastastest ligemale 53%. Ka üldhariduslikus koolis tervikuna on see suhe peaaegu säilinud: noormehi on siin 50%. Pilt aga muutub sootuks, kui vaatame IX—XI klasside õpilaste soolist struktuuri: poisid moodustavad veel vaid 37,7%. Järelikult tuleks analüüsida, millised on need tegurid, mis põhjustavad noormeeste suhteliselt madala orienteerituse haridusele, ning vastavalt sellele reguleerida protsessi eelkõige sellelt tasemelt.

Ühe põhjusena avaldab kindlasti oma toimet noormeeste tugevamalt väljaarenenud püüe varasemale iseseisvumisele, mis realiseerubki tasuva töö otsimise kaudu. Vähese tähtsusega ei ole noormeeste «kadumises» ka vahetus sotsiaalses keskkonnas levinud arusaamad haridusest, mistõttu nii mõneski kodus seatakse esiplaanile eelkõige kõrge palga ideaal, milles haridusel on juba teisejärguline osa.

Tendents, mis kujuneb keskkooliaastate alguseks, süveneb õpingute vältel ning saavutab murettekitava kontrasti kõrgema kooli soolises struktuuris. Üksikute õppeasutuste osas on see eriti silmatorkav. Juba aastaid moodustavad noormehed TPed.I-sse, TRK-sse ja ERKI-sse vastuvõetuist vaid ühe neljandiku. TRÜ-s kõigub noormeeste hulk 35—40 protsendi piires. Kõrgemate koolide vahelised erinevused on teatud osas tingitud ka neis õpitavate erialade spetsiifikast, mistõttu TPI-s on noormehed seni veel ülekaalus.

Seoses meie poolt käsitletavate küsimustega vajab lähemat vaatlust kõrgema kooli kontingendi sotsiaalne kooseis, eriti erinevatest sotsiaalsetest gruppidest pärit noorte osakaal selles.

Intelligentsi perekondadest pärit noorte osa üliõpilaskonnas on kasvanud 35%-lt 1964. aastal 52%-le 1970. aastal. Üksikutes õppeasutustes on kõrvalekalded sellest keskmisest oluliselt erinevad. Nii moodustavad need noored konservatooriumi ja kunstiinstituuti vastuvõetuist ligemale kolm neljandikku. Intelligentsi ridade täiendamine töölis- ja talupoegliku päritoluga noortega on ülesanne, mille lahendamisele on praegu pööratud meie partei ja valitsuse tähelepanu. Probleemi lahendamine ei tähenda, et üliõpilaskonna sotsiaalse koosseisu reguleerimine kõrgemas koolis toimuks ebavõrdsete tingimuste kehtestamisega vastuvõtul, vaid spetsiaalsete abinõude rakendamist tööliste ja kolhoosnike laste paremaks ettevalmistamiseks õppimiseks kõrgemas koolis. Üheks sammuks selles suunas oli NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1969. a. 20. augusti määrus ettevalmistusosakondade avamisest kõrgemate koolide juurde.

Kui hakata kõnealuse nähtuse algpõhjusi otsima, siis ilmneb, et huvi hariduse vastu ei ole ühiskonna erinevatest sotsiaalsetest gruppidest pärinevate noorte hulgas ühesugune. Uurimused näitavad, et juba keskkooliklassidest lahkuvad enne täieliku keskhariduse omandamist tööliste ja kolhoosnikute lapsed. Õpingute niisugune katkestamine (hariduse jätkamise asemel eelistatakse eriala omandamiseks lühemat teed kutsekooli või vahetu töötamise kaudu) on üleliiduline tendents. Nagu näitavad mõningad andmed, valib vaid iga kolmas töölisperekonnas kasvanud noor kõrgema hariduse, samal ajal kui kõrgema haridusega vaimse töö tegijate järeltulijaist kolm neljandikku toimib elukutse valikul vanemate eeskujul.

Esitatud materjal võimaldab meil välja tuua mõned olulised jooned vabariigi üliõpilaskonna formeerumisest viimastel aastatel.

1. Noorte (eriti aga noormeeste) vähesest huvist hariduse vastu on tekkinud olukord, kus teatud erialadel esineb pidev konkursipuudus. Kohad kas jäävad täitmata või täidetakse erialaseks tööks vähem võimekate inimestega, mis aga omakorda avaldab toimet kõrgemasse kooli pürgijate uue põlvkonna ettevalmistamisel (tagasihoidlike võimetega õpetajal on raskusi anda kõrgema kooli tarvis tugevaid kandidaate). Siin on vaja ette võtta tõsiseid samme, mis ei piirduks ainult lühiajalise efektiga. Põhjusi tuleks otsida vastava vaimse töö tegijate tegelikust seisundist ühiskonnas ja leida võimalus selle muutmiseks. Nii võivad hakata muutuma ka teatud elukutsete taotlejate soolised proportsioonid.

2. Erinevad sotsiaalsed grupid on harudusele orienteeritud erinevalt. Arenguperspektiivide seisukohalt on aga vajalik maksimaalselt ära kasutada ühiskonna vaimne potentsiaal, mis omakorda loob eelduse suurema homogeensuse saavutamiseks. Samal ajal pole aga võimalik sotsiaalseid erinevusi, mis on välja kujunenud aastakümnete jooksul, reguleerida lühiajaliste ja ühtlaste vahenditega. Vajalik on teostada sügavamaid uurimusi, et välja selgitada need kanalid, mille kaudu sotsiaalne kogemus antakse edasi ühelt põlvkonnalt teisele.

HANS DSISS

Jätkame märkmeid taliturlaadist

Uraali asukatest

Pisut sellest, kui palju meil silma jätkus Uraali asukate jaoks.

Meelde tuleb Jurjuzani küla. 52 peret mahuvad kenasti oma tänavkülaga ahelikuvahelisse jõeorgu. Küla eluviisi võiks võrrelda palkmajadest kerkiva suitsuga. See on niisama aeglane, vaikne, vapustusteta ajavool. Suure maailma sündmused jõuavad siia kolm päeva hiljem. Sidet välismaailmaga hoiab kord päevas saabuv-väljuv rong, mis praegu ei ühenda küla ainult kaasajaga, vaid ka üsna kauge minevikuga — temaga sõideti juba eelmisel sajandil.

Elanikkonna tuumiku moodustavad baškiirid, keda üldse Uraali rahvaste seas on 5 protsenti. Pikaajaline kooselu tatarlaste ja venelastega on kaotanud nende rahvusliku eraldatuse. Baškiiri keelt ei pea kaugeltki kõik oma emakeeleks. Rohkem kui 1/3 Uraali baškiiridest räägib tatari keelt ja väidab selle olevat oma emakeele.

Vene mõju on näha majade välisilmes. Toas võtab suurema osa enda alla tohutu ahi, mis on lastele mängupaigaks, sageli istub seal kõrgel lae all kogu pere.

Baškiiri külalislahkust tundsime kõikjal. Meile loovutati pikema jututa elamise puhtam pool. Paistis, et tagakambri põrand nagu olekski mõeldud matkajate jaoks. Saime samovari taga ruttu jutuotsale. Majaperemees rääkis küla minevikust ja tulevikust. Suurem osa elanikest on pensioniealised. Noored lähevad suurematesse asulatesse ja linnadesse. Sellel külal pole mingit perspektiivi arenguks ja lähemal ajal ta likvideeritakse. Raskete ligipääsutingimustega küla ei õigustavat ennast. Taolisi mahajäetud külasid võib Lõuna-Uraali mägedes matkates sageli kohata (meie teel Dvoinõš, Messeli).

Praegu tegeleb küla elanikkond põhiliselt liha-piimakarjandusega. Noorem rahvas töötab depoos.

Koolikorraldus on seal mõnevõrra erinev meie omast. Haridust nõutama hakatakse alles 9-aastaselt. Jurjuzanis on ainult 4-klassiline vene õppekeelega külakool. Edasiõppimiseks peab minema Tirljanskisse või Beloretskisse. Enamikus koolides on õppetöö vene keeles, baškiiri koole on vähe ja nende järgi ei tundu vajadustki olevat.

Ehkki küla on kaugel eemal suurest maailmast, pole kaasaeg sealt ometigi päris mööda läinud. Esimese poole tunni jooksul kuulsime raadiost Uno Loopi ja pisikestel baškiiri poistel paistsid kõik «Pesnjarõ» laulud selged olevat.

KALLE KÜTTIS,
V k. geogr.
LEHTE RÜÜSING,
II k. geogr.

Lõuna-Uraal

Lõuna-Uraali mäed on keskmägise reljeefiga ala Uraali mäestikus. Põhjas piirneb ala Ufaa jõe, lõunas Belaja jõega (Kaama lisajõgi). Nimetatud territoorium kuulub kahe administratiivüksuse koosseisu — valdav osa Baškiiri ANSV-le, põhjaosa Tšeljabinski oblastile.

Lõuna-Uraali mäeahelike keskmine kõrgus on 1000—1200 m, kuid üksikud tipud ulatuvad üle 1500 m. Kõrgemad mäed on kuplitaolised, suhteliselt tasase laega, kuid järskude kiviste nõlvadega. Kõrgeim tipp on Jamantau — 1638 m (baškiiri keeles — 'halb mägi'; nimetus ilmselt sellest, et kivised ja metsased nõlvad ei kõlba heina- ega ka karjamaadeks). Siis veel Iremel (türgi keeles — püha) — 1586 m ja Bolšoi-Salom — 1425 m.

Mägine ala on liigestatud laiade jõeorgudega. Suuremad jõed on Inser ja Jurjuzan, mõlemad lähtuvad Jamantau lähistelt.

Selle piirkonna taimkate on ühetaoline. Kuni 1000—1100 m kõrguseni domineerib kuuse-nulu või männi-lehise taiga. Sageli on aga metsade koosseisus võrdväärselt esindatud kõik nimetatud okaspuuliigid. Taigavööndile järgneb kõrgemate mägede nõlval kitsas kase kõvermetsa ala, mis kõrgemal läheb üle ulatuslike rusukalletega mägitundraks.

Paljuaastaste mõõtmiste tulemusena on jaanuarikuu keskmine õhutemperatuur —16° C, kuid sageli langeb elavhõbedasammas 40—50° alla nulli (1973. a. jaanuaris mõõtsid Tartu matkajad miinimumtemperatuuriks — 52° C). Ilmastikutingimused on matkamiseks soodsad: väga harva esineb lumetorme ja sedagi metsapiirist kõrgemal. Lumikatte keskmine paksus on 60—80 cm, kuid kohati võib see ulatuda 2 m-ni, eriti metsavööndi ülaosas.

Lõuna-Uraali mäed on küllaltki populaarne suusamatka rajoon (kuigi IV—V kategooria suusamatku siin sooritada ei saa looduslike takistuste lihtsuse tõttu). Seda soodustavad: 1) looduslike tingimuste mitmekesisus; 2) heade ilmastikutingimuste suhteliselt püsiv iseloom; 3) hea varustatus küttega ning sobivate laagripaikade rohkus; ööbimiseks saab kasutada ka jahimeheonne ja mahajäetud külasid; 4) suhteliselt lihtsad orienteerumistingimused.

Tavaliselt koostatakse matka marsruut selliselt, et vallutatakse eespool nimetatud 3 kõrgemat mäetippu (marsruudi pikkuseks kujuneb 200—230 km). Matka alustamiseks on sobivaimad Verhnij Katavi ja Tjuljuki küla, lõpetamiseks needsamad ja Beloretski linn.

KALLE KÜTTIS

Venia legendi

Füüsilise geograafia kateedri dotsendi kt. Agu Kongo venia legendi loeng «Maastikuteaduse ja selle õpetamise probleeme» toimub neljapäeval, 12. aprillil k. a. kell 17 Vanemuise 46, aud. 327.

Bioloogia-Geograafiatead. dekaan

GEO-GEO olümpiast

Geograafid pluss geoloogid ja õppejõud pluss taliolümpia koos viie-rõnga-lipu, piduliku vande, dramatismist tulvil heitluste ja kevadpäikeses kiiskavate medalitega võitjate rinnal — nii kõlaks pealkiri pikemalt.

Kõigepealt kerkis lumeküsimus.

«On!» ütlesid ühed,

«Ega ei ole!» tõendasid teised.

Küllaga! — kinnitasid Haanja kuplid kõigile suusajüngritele, kes 18.—19. märtsil toimunud XVI geo-geo olümpial keha ja vaimuga agarasti kaasa lõid.

Pärast pidulikku avamist oli esimese alana kavas pendelteatesuusatamine, kus nõuti umbes sajameetrise lõigu läbimist suurima kiirusega, mida suudavad suusastatud jalad. Pöidlahoidjate kisakoori saatel vudisid nõrgema soo esindajad mäenõlvalt alla, noormehed tagasi üles... ja selguski võitja. Kaotajaid ei ole, kõik löövad kaasa.

Slaalomivõistlused viidi läbi Munamäe külje all. Rada osutus üsna raskeks, sest päris mitmed pidid emakese maa külge klammerdudes kasvava kiiruse vastu abi otsima. Suurimat laveerimisoskust näitasid üles värske kõrgemate koolide slaalomimeister K. Jalast naiste ja R. Vasemägi meeste poolt.

Lõuna paiku, et nälg ega norg kallale ei tükiks, turgutati keha sooja supiga, siis ootas ees teatesõit murdmaarajal. Vahepeal oli tuisk keerutanud maha sõrmepaksuse tuhkja lumekorra, mis nõudis suuskade ümbermäärimist, sest jää tarvis allapandud pidamine tarretas nüüd sõidumehe hoopis paigale. Soojendus ja nõuanded, veidi suurvõistlustele omast sagimist enne starti ning läkski lahti. Üheksa naisterahvast kihutas hargrivis metsa poole, et rajal parem positsioon sisse võtta.

Kohtuniku kell käib ikka ootusärevusest aeglasemalt. Millal ometi? Ja siis tulid kaks esimest väsinud suuskurit nagu paarisrakendis, ja siis kiirustasid kaks puhanud noormeest mõõtma, kes on kangem. Järgmised võistlejad... Võimed võivad ju erinevad olla, kuid entusiasmi jätkub kõigil. Eelviimase vahetuse algul polnud võitjas enam kahtlust. Lõpuks suurenes edumaa veelgi ja nii said õhtul pidulikult kuldsed erimedalid K. Aun, K. Jalast ja E. Talvistu.

Autasustamisele järgnes seltskondlik osa võistkondade show, tantsude, mängude ning muu asjakohasega. Naerus vappuva pealtvaatajaskonna tormilised kiiduavaldused teenis T. Pärgmäe Lumivalgekese rollis. Kui tema kahemeetrine atleedikeha surmakrampides saalipõrandale prantsatas, oli selles nii palju hingelisust, sügavust.

Teateorienteerumist loetakse ikka geo-geo pea-alaks, sest ei ole see õige maateadlane, kes kaardiga nagu kord ja kohus ümber käia ei oska. Märksuusatamise teeb huvitavaks tema pedagoogiline kallak: kes rajal küllalt usin pole ja kontrollpunktid valesti määrab, peab pärast karistust kandma. Untsutorgatud millimeetrite eest tuleb trahviringe teha, aga trahvirada on, teadagi, nagu tabavalt iseloomustas üks mängude veteran, käpuli üles mäkke ja pepuli alla; varsti on sabakont valus ja keel vesti peal. Töökamad tegid viisteist tiiru, rohkem polnud lihtsalt võimalik, ainukesena jäi päris «puhtaks» laborant Ilja Kala, kellele pärast kui kõige taibukamale eriauhinnaks kummist kutsu anti. Üheteistkümne lõpetanud võistkonna hulgast kuulus võidu au abielupaar Kaie ja Joel Jalastile. Nad olid olümpial üldkokkuvõttes edukaimad nii naiste-, meeste- kui perekonnaklassis.

Pärastlõunal sinetas taevas ja siras värskelt sadanud lumi. Imeilus ilm kutsus kõiki mäenõlvakule — keda võidu, keda niisama lusti sõitma. Algasid kelguvõistlused ja suusahüpped. Esikohad kelgutamises said Tiit Luhari ja Niina Kums. Nemad sõitsid «ikke vupsaku-vupsaku», kuid nii mõnelgi juhtus ühteist äpardust. Esimesest suuremast kurvist kippusid võidusõitjad õkva põrutama. Konte ei murtud, päid murti küll, kuidas teisel katsel edukam olla. «Salvo» kelk näitas vahel iseseisvust, jõudes hoopis-tükkis enne sõidumeest finišisse või tulles takka järele.

Suusahüpped kandusid üle saja ning köitsid asjahuvilisi mehisusega. Selgituseks ütleme, et õhulend mõõdeti detsimeetrites (milline märkus võib-olla statistikustest spordisõprade meeli kurvastab, olümpia seisukohalt aga üpris ebaoluline on). Peale erinevate hüppestiilide demonstreeriti ka mitmeid kukkumisviise. Nende sooritamis- ja nägemisrõõm kaalus murtud lumelaudade hunniku kaugelt üle. Võitja au kuulus K. Lindlale.

Kohtumiseni tuleval talvel!

J. ROOSAARE

Marie Under 90

Foto: Parikas

Kui targad oldi XVI sajandil

Kilde haridusest ja vaimuvarast

14.—15. sajandi humanistliku mõtte keskus tekkis ja kujunes Itaalias. Vastandina feodaalsele ja kiriklikule ideoloogiale ja teoloogilis-skolastilisele teadusele asuti ilmaliku teaduse propageerimisele ning viljelemisele, kus ideaaliks seati isiksuse vaba ja igakülgne arenemine. Pikapeale valgus see vool Vana-Liivimaalegi, s. t. eesti, liivi ja läti maa-aladele.

16. sajandi teist veerandit võib Vana-Liivimaal iseloomustada kui poliitiliste ja sotsiaalsete võitluste ajajärgu algust. See oli vaheldusrikas, sõdaderohke, aga ka uuenduslik aeg. Meie maa üksikud osad va-

Vana-Liivimaa aadlinaine XVI sajandil.

hetasid sagedasti ja kiiresti ülemaid ja valitsusi ning olid nüüd väga killustatud. Kord jäid peale ühed härrased, peagi teised. Poola, rootsi, saksa, taani, vene feodaalid. Piirid valduste vahel olid segased ja ebakindlad ning erakordselt muutlikud. Aga ka usuküsimustes oli tekkinud nüüd ennearvamatu segadus: katoliku valitsev kirik oli omadega läbi ja asendus uute tõekspidamistega, jällegi pealesunnitutega. Kord — 1570. a. paiku — pidi isegi Taanist tulnud hertsog Magnus Vana-Liivimaa ainuvalitsejaks saama — Liivimaa kuninga nime all. Pealinnaks oli ajutiselt Põltsamaa. Eesti, liivi ja läti talupoegadel polnud sugugi kerge otsustada, mis toimub ja keda või mida pooldada. See rahutu, muutlik aeg lõppes alles 18. sajandi alguses, pärast Uusikaupunki rahulepingu sõlmimist.

Püüame nimetatud ajajärku 16. sajandil lühidalt iseloomustada andmetega, mis üldsusele vähe tuntud.

Kuigi rahvahariduse tase oli madal ja puudus kirjaoskus, polnud allasurutud klassil taibust ega kainest arusaamisest puudu. Ei istunud ju iga talupoeg kõik see aeg oma kodus põllutöö juures, vaid liikus küllaltki palju ringi, ja seda kõigepealt käsu korras. Kui näiteks 1550. a. paiku Lihula kandist pärinev kohaliku sepa poeg oli sakste poolt kutsarina kaasa võetud Võndu (Cesis) — nagu see ilmneb ühest toimikust —, siis avanesid kutsari silmade ees ulatuslikud vaated, lisaks mitmesugused kokkupuuted ja elamused ligi 200-kilomeetrisel teekonnal, aga ka peatustel kõrtsides arvataval trassil Lihula — Pärnu — Ruhja (Rujiena) — Volmari (Valmiera) — Võnnu (Cesis). Tagasi sõideti Lemsalu (Limbaži) kaudu. See on ainult üks pisike, ürikuliselt kirjapandud näide eestlastest talupoegade silmaringi avardamise võimalustest ning ümbruskonnaga tutvumisest.

Kirjaoskajad olid tol ajal peaasjalikult kõrgemad vaimulikud. Veel 16. saj. kehtis laialt tõekspidamine, et «keeled on kõikide teaduste allikas». Keelte all mõisteti tollal kolme keelt, s. o. ladina, kreeka ja heebrea keelt. Linnakodanlus omakorda, seades esikohale kaubanduse ja näidates, et see toob võimu, lugupidamise ja rikkuse, püüdis tõestada, et ladina keel on temale surnud ning asendunud rahvuskeeltega.

Haridust omavad rändavad õuelaulikud sõltusid majanduslikult kõrgemate härraste lahkusest ning armust, annetustest ja kinkidest. Nad polnud majanduslikult kuigi kestvalt kindlustatud. Rüütlid omakorda oli maahärrade käsutuses seisev sõjaväeline kaader. Üldiselt aga kehtis XVI sajandil vaade, et ühiskonna kandev baas on feodaalõiguse alusel sõltuv talurahvas.

Keeleoskus oli küll iseendast juba tarkus. Kõnekeel pidi olema veenva mõjuga. Selles aga keeled erinevad üksteisest, arvas maailmavalitseja keiser, ühtlasi kuningas Karl V (1500—1558). Ta leidis, et pöördumisel jumala poole on kõige kohasem kasutada hispaania keelt, jutlemisel ja meelitlemisel naistega aga itaalia keelt. Oma ratsut kõnetas Karl V alati saksa keeles — see tegi hobuse kuulekaks. Suure hariduse poolest tuntud Stefan Batory (ungari päritoluga Poola kuningas, troonil 1576—1586) oli vastandina paljudele valitsejatele suur raamatusõber. Peale ungari keele valdas ta vabalt ladina keelt, oli kodus itaalia ja saksa keeles, kuid — mis kõige imelikum — poola keelt ta vabalt ei kõnelnud. Kui palju Vana-Liivimaal üldse Poola valitsuse ajal poola keelt tunti, on samuti selguseta, kasutasid ju katoliku vaimulikud ohtrasti ladina keelt.

Valitsedes ka suurema osa Eesti ja Läti üle, läks Batory ajalukku veel sellega, et 1584. aastal nimetas ta väikese Valga alevi linnaks, kinnitades sellele linnaõiguse kasutamise. Eesti ajaloos on Valga ainus poolaaegne linn.

Aadlinaine Saksamaal XVI sajandil.

Mis puutub kõrgemate võimukandjate-magnaatide haridustasemesse, siis kaugemas minevikus jättis see sageli palju soovida. Paralleeliks olgu toodud seik Püha Rooma riigi keisrist Heinrich IV-st (elas 11.—12. saj. vahetusel): «Heinrich oli vastandina teistele riigipeadele sedavõrd tark, et oskas iseseisvalt kõiki temale adresseeritud kirju lugeda ja neist ka aru saada.»

Naisterahvad olid, teadagi, huvitatud rõivamoodidest. Kõrgemast seisusest daamid viitsid aega sageli ehtimisega. Moekarjed olid XVI sajandil juba olemas, nagu näitavad ühe 1586. a. Maini-äärses Franfurdis trükitud raamatu illustratsioonid. Moodi mõjutas vahest rohkem kui nüüdisajal kliima. Seepärast näemegi pildil, et Vana-Liivimaal arvestati külmemat ilmastikku. Tolleaegse aadlinaise rõivastuse kohta on pildi kõrval riimis kommentaar: «Kui selline daam Eestist näitaks end oma rüüs Saksamaal, siis võidakse seal kergesti arvata, et ta on ennast maskeerinud ja mardisandiks teinud.»

LEO LEESMENT

Kirjandusolümpiaad

29. ja 30. märtsil toimus TRÜ-s vabariigi keskkooliõpilaste kirjandusolümpiaadi III voor, kuhu eelvoorude põhjal kutsuti 52 eesti õppekeelega keskkoolide ja 18 vene õppekeelega keskkoolide õpilast.

Võistlusaine oli piiratud J. Smuuli loomingu ja 1972. a. uudiskirjandusega. Esimese vooru temaatika oli juba kujunenud tavade järgi avaram.

I voorus kirjutasid õpilased uurimusliku töö. Preemiate vääriliseks tunnistati: 1. Valdek Vääri (Tartu 8. Kk., 9. kl.) — «J. Smuuli loomingu keeleline omapära». 2. Viive Laupa (Haapsalu 1. Kk., 11. kl.) — «E. Enno elust ja tegevusest Läänemaal». 3. Taime Pärn (Mustvee 1. Kk., 11. kl.) — «Lisamaterjale Jakob Pärna kohta». 4. Viio Aitsam (Märjamaa Kk., 11. kl.) — «J. Smuuli lüroeepika stiililine omapära». 5. Sirje Valting (Märjamaa Kk., 11. kl.) — «Arvo Valtoni lapsepõlveaastad Märjamaal». 6. Tiia Tamm (Tartu 1. Kk., 11. kl.) — «Karakteri-, situatsiooni- ja sõnakoomika J. Smuuli teoses «Muhulaste imelikud juhtumised...». 7. Tiiu Tammo (Pärnu 4. Kk., 11. kl.) — «Regivärsi keel».

Olümpiaadi võitjad selgitas III voor.

1. Margit Rehemaa (Keila 1. Kk., 11. kl.) 76,85 punkti. 2. Viire Villandi (Tallinna 42. Kk., 11. kl.) 71,65 p. 3. Kristiina Kross (Tallinna 21. Kk., 11. kl.) 71,3 p. 4. Valdek Vääri 66,6 p. 5. Toivo Kreek (Tallinna 2. Kk., 10. kl.) 66,35 p. 6. Heli Nemvalts (Tartu 5. Kk., 11. kl.). 7. Tiiu Õiglane (Tartu 2. Kk., 10. kl.). 8. Anu Tamm (Tartu 2. Kk., 10. kl.). 9. Merle Seeder (Tartu 2. Kk., 11. kl.). 10. Ingrid Sachris (Tartu 5. Kk., 11. kl.). Vene õppekeelega õpilaste hulgast võitis Larissa Gubarenko (Tallinna 30. Kk., 9. kl.).

J. Laane foto

Margit Rehemaa, kirjandusolümpiaadi võitja.

Vana muusikat kuulama

Täna, reedel, 6. aprillil kell 21 toimub TRÜ aulas vana muusika õhtu. Esinevad TRÜ kammerkoor V. Uibopuu ja T. Otsuse juhatusel, Tartu Muusikakooli keelpilliansambel ning K. Loona viiulil, klaveril saadab E. Hansberg. Kava on koostatud XVI—XVIII sajandi itaalia, saksa ja inglise vanade meistrite (O. di Lasso, A. Scandelli, A. Lotti, W. A. Mozarti, J. Haydni jt.) loomingust. Kontserdi üks huvitavamaid etteasteid on W. A. Mozarti heliteos «Regina coeli», milles solistidena on kaastegevad I. Ervin (sopran), A. Nirk (alt), R. Gurjev (tenor), T. Bachmann (bass). Klaveripartii esitab A. Tallinn.

Pääsmed on müügil kaks tundi enne kontserdi algust TRÜ peahoones.

P. RAUD

TRÜ võrkpall Moskvas

Hiljuti viibis Moskvas võistlusreisil TRÜ võrkpalliesindus. Toimusid sõpruskohtumised Moskva Plehhanovi-nimelise Rahvamajanduse Instituudiga. Meeskondade vahel oli selline jõuproov esmakordne, naiskondadel aga on välja kujunenud juba aastatepikkune traditsioon.

Naiskond mängis koosseisus: Anu Laansalu (kapten), Sirje Saksniit, Kiiri Tüür, Sirje Kasesalu, Inge Põder, Mai Veeber, Tiiu Lipp, Tiia Laht, Evi Sabre, Helvi Lestsepp, Helve Kunman, treeneriks Vello Truumaa.

Paar küsimust Helvi Lestsepale (psühhol. I).

Iseloomusta mõne sõnaga vastaseid.

Teistele on võistkond juba tuttav, mina nägin neid esmakordselt. Tundub, et moskvalannad ületavad meid eelkõige füüsiliselt ettevalmistuselt. See võimaldaski neil kogu mängu vältel tugevalt rünnata ja katta puudused tehnikas.

Võistkonnas mängib ka mitu esiliiga naiskondade mängijat, neile polnud võrdset vastu panna, sest meie tugevaim Lea Lihtsa ei saanud kaasa sõita.

Nüüd meie tüdrukute mängu kohta.

Esimesel päeval ei tundnud me end äragi, mõne hetkega olid vastased tublisti ette läinud ja jäidki püüdmatuks. Reisiväsimus ei andnud ka särtsu juurde, nii ei saadudki õiget hoogu sisse. Harjumatu oli ka väga madala laega saal. Moskvalannad mängisid aga nii, nagu oma kodus ikka mängitakse.

Teisel päeval oli pilt hoopis teine. Löögijõudu lisas järelesõitnud Inge Põder. Ka kokkumäng laabus paremini, iga palli pärast võideldi palju suurema innuga. Nägime, et Moskva tudengid pole sugugi nii hirmsad vastased.

Sa oled rebaseseisuses nii ülikoolis kui ka naiskonnas, oled jõudnud juba sisse elada?

Kooli küll, naiskonda aga veel mitte, sest Moskva-sõit oli esimene, kus võistkonda kuulusin. Üldse on võistlusi vähe ja treeningute põhjal tekkinud mulje veel liiga pealiskaudne. Tüdrukud on aga toredad.

Lisame veel tagajärjed:

Naiskonnad MRI — TRÜ 3:0 ja 3:2, kusjuures viimane geim 19:17 (!)

2 × 3:2 — sellised olid moskvalaste võidunumbrid meeskondade kohtumistel.

Aprilli lõpus ootame moksvalasi Tartusse ja loodame, et koduseinte toetusel võidupunktita ei jääda!

KATRIN TRUMMER

RAT «Vanemuise» kontserdisaalis

11. ja 12. apr. kell 19.30

KONTSERT

Esinevad ansamblid «Kogudus» ja «Keel, nahk ja poogen», folklauljad ning liikumisrühm.

Piletite eelmüük TRÜ klubi kassast 7. ja 8. apr. kell 22—23
9. ja 10. apr. kell 15—18

NB!

Lõpetajad

Igal kolmapäeval kell 14—16 antakse ELKNÜ TRÜ komitee ruumes ülikooli lõpetajaile informatsiooni neid huvitavates juriidilistes küsimustes.

VTK ujumisnormide sooritamiseks

Alates 16. aprillist on üliõpilastel, kes oskavad ujuda, kuid pole suutelised VTK ujumisnormi täitma, võimalus oma ujumisoskust täiendada.

Selleks korraldab veespordi kateeder ujumise täienduskursused. Lähemat informatsiooni saab veespordi kateedrist V. Kingissepa 19, tuba 203. VTK ujumisnorme on alates 25. aprillist võimalik sooritada kella 21.30—23.00. Normide sooritamiseks esitada üliõpilaspilet ja arstitõend.

Veespordi kateeder

Ajakirja «Looming»

märtsinumber (1973) avaldas TRÜ mulluse tõlkevõistluse esikohatöö — rootsi kirjaniku Jan Fridegårdi lühijutu «Võõrad suled» Anu Saluääre (1972. a. eesti fil. lõpetanu) vahenduses. Tänavuse tõlkevõistluse parimad selguvad peagi.

ALMA MATER

Poola üliõpilaste tähtsaks saavutuseks sotsiaalkindlustuse alal peale tasuta hariduse ja stipendiumide on tasuta arstiabi. Üliõpilaste käsutuses on polikliinikud kõikides kõrgemates õppeasutustes, isegi seal, kus õppeasutuse teaduskondade ruumid või üliõpilaste ühiselamud on laiali linna erinevates osades. Suuremate ülikoolide juures on peale polikliinikute nii röntgenipunktid, günekoloogia, kirurgia, ortopeedia jt. nõuandlad kui ka haiglate osakonnad.

Poola üliõpilase tervis

VEIDI AJALOOST

Juba enne I maailmasõda võitlesid arstid ja eesrindlikud sotsiaalpoliitikud selle eest, et anda üliõpilastele organiseeritud arstiabi. Tänu jõupingutustele, mida toetasid sotsiaalküsimustega tegelevad organisatsioonid, tehti mõnedes akadeemilistes keskustes juba aastail 1920—1922 algust tervishoiuasutuste sisseseadmisega.

Varssavi ülikooli arstiteaduskonna algatusel seati kliinikute juures üliõpilaste jaoks sisse tasuta konsultatsioon. Tasuta oli küll ainult arstlik läbivaatus; arstimine ja täiendavate uuringute, haiglas või sanatooriumis viibimise eest pidid üliõpilased maksma. 1925.—1930. a. tekkisid Varssavi ja mõnede teiste linnade juurde esimesed arstipunktid.

Pärast sõda kutsusid üliõpilased ise ellu Üliõpilaste Tervisekaitse Ühingu. Seda hakkas juhtima Kõrgemate Koolide Senat koostöös üliõpilasorganisatsioonidega. Põhimõtteliselt tegeles Üliõpilaste Tervisekaitse Ühing vaid esmaabiga ja vahetevahel ka profülaktikaga. Aastail 1951—1953 asus üliõpilaste tervise eest hoolitsema Poola Tervishoiuministeerium. Nüüd said üliõpilased õiguse samadele privileegidele, mis olid sotsiaalkindlustusest hõlmatud inimestel.

Üliõpilaste raviks ettenähtud ruumid olid veel üsna tagasihoidlikud, vähe oli aparatuuri, arstide kaader oli väike.

Peagi alustasid aga Varssavi ülikooli juures tööd polikliinik, hambaproteesi instituut, laboratooriumid, radioloogia, EKG ja füsioteraapia kabinetid. Sisustati 80 voodikohaga haigla. Avati tuberkuloositsentrum, mille juurde kuulus 300 voodikohaga sanatoorium. Ka teistes ülikoolilinnades kasvas kõrgemate õppeasutuste juures asuvate haiglate ja sanatooriumide arv.

Ambulatooriumid töötavad Varssavis, Wroclavis, Toruńis, Gdańskis ja Lublinis. Ka Poola teistesse ülikoolilinnadesse on planeeritud tervishoiuasutuste filiaale.

RAVI, PROFÜLAKTIKA JA TERVISHOID

Üheksa aasta eest hakati kõikides kõrgemates õppeasutustes korraldama kohustuslikke perioodilisi läbivaatusi (kord aastas). Kuni 1963. aastani piirdus see läbivalgustusega. Läbivaatuse juurde kuuluvad fluorograafilised, sisehaigustealased ja stomatoloogilised uuringud ning vajaduse korral ka konsultatsioon silma- või kurguhaiguste eriarstiga.

Akadeemilise tervishoiuteenistuse arstid sekkuvad aktiivselt sanitaarbüroode tegevusse, kelle kohustuseks on alaline järelevalve ühiselamute, sööklate ja teiste ühiskondlike ettevõtete üle.

Üle ootuste viljakas on invaliidistunud üliõpilaste tervist taastavate dispanserite tegevus Wroclavis ja Varssavis. Algul tegeldi seal liikumiselundite häirete all kannatavate üliõpilastega, viimasel ajal ravitakse ka teisi kroonilisi haigusi nagu südamerikkeid, neuroose ja tuberkuloosi.

Üliõpilaste tervishoiuga tegelevates dispanserites praktiseeritakse patsientide töövõime säilitamiseks tööteraapiat, liikumisteraapiat võimlates ja ujulates. Peale selle organiseeritakse psühhoterapeutilist tegevust.

Korraldatakse ka puhkelaagreid ja väljasõite vastavalt invaliidistunud üliõpilaste füüsilistele võimetele. Nende dispanserite patsiendid viibivad suvel laagrites ja reisivad välismaale.

Psühhiaatriadispanserid korraldavad mõnede kõrgemate koolide juures uuringuid, koostades nende üliõpilaste õppetöö analüüsi, keda on hospitaliseeritud psüühiliste häirete tõttu, uurivad keskkonna mõju dispanseri juures olevatele üliõpilastele. Tänu üha paranevatele töömeetoditele ja ikka laialdasamaid üliõpilaste hulki haaravale kontrollile saab poola üliõpilaste tervislikku seisundit ka lähemalt iseloomustada. On tehtud kindlaks, et kõige sagedamini esinevad närvisüsteemi ja meeleorganite haigused, vereringehäired, hingamisteede ja seedeelundite haigused, aga ka psühhoneuroosid.

Niipalju lühidalt akadeemilise tervishoiuteenistuse tegevusest. Tervishoiuprobleemidele pööratakse suurt tähelepanu, sest sellest sõltub suurel määral poola rahvamajanduses vajatava juhtiva kaadri ja spetsialistide füüsiline ja vaimse töö edukus.

Poola üliõpilaste tervishoiuteenistuse peaülesandeks ja põhieesmärgiks on nii kõrgemasse kooli astujate kui ka üliõpilaste üha põhjalikum kontroll ja tervisliku seisundi hindamine.

Poola noorsooajakirjast «Radar» (nr. 5, 1972) tõlkinud
KERSTI KITTUS

oma mätta otsast

Ühest probleemist

Viimasel ajal on taas tähelepanu orbiiti tõusnud õppetööga seotud probleemid. See on mõistetav. Kõrgemale koolile esitatavad nõudmised on põhjalikult muutumas, mida omakorda dikteerib tulevikuperspektiiv.

Allpool olgu esitatud vaagimiseks üks konkreetne ettepanek, mis nelja-aastase stuudiumi tulemusena on ajusoppi sadestunud.

Asi puudutab Eesti ajaloo õpetamist eesti filoloogia osakonnas. Tundub veidi paradoksaalsena tõik, et seda ainet loetakse nimetatud osakonnas fakultatiivselt (tõsi küll, 2 tundi nädalas 2 semestri jooksul, ajaliselt kuni 1918. a.). Ometi on raske ette kujutada igakülgselt arenenud kirjandus- või keeleinimest, kel pole asjakohaseid teadmisi selle maa ajaloost, mille keelt ta uurib või mille kirjanduses ta end kompetentseks peab. Kirjanduse õppejõud püüdlevad küll üksikuid loenguid ühiskondliku tausta analüüsile, ent vaevalt saame nõuda neilt põhjustetagajärgede lahkamist iga konkreetse ajaloolise situatsiooni puhul. Kirjanduse ajalugu jäägu siiski kirjanduse ajalooks.

Samal ajal võivad eesti kirjanduse õppejõud tuua kümneid näiteid nendest piinlikest momentidest eksameil, kus üliõpilased ei suuda seostada kirjanduses toimuvaid muutusi ühiskonnaelu nähtustega.

Niisiis, Eesti ajalugu eesti filoloogia osakonna õppeplaani obligatoorselt ja täies ulatuses!

Lähenedes sellele loosungile sisuliselt, võib eristada kahte probleemaatilist aspekti: mida selle aine kohustuslikkus tudengile annab ja kas selline soov ei kanna endas rahvuslikku piiratust.

Kui seda ainet loetaks tulevikus täies ulatuses (s. o. kuni käesoleva ajani) ja obligatoorselt sellise süsteemsuse ja metoodikaga, nagu teeb seda praegu oma entusiasmist on olukord tõsisem. Praeguste õppeplaanide juures, kus loengute arv on niigi ületamas lubatavuse piiri, on üsna raske leida kohta uuele ainetsüklile. Ent kui üle vaadata mõnede teiste ainete mahud ja tundide arv, siis mõistliku suhtumise ja reorganiseerimise abil saaks mõndagi ära teha. Fakt jääb faktiks: praegu figureerib Eesti ajalugu eesti filoloogia osakonna õppeplaanis vaid ripatsina, selle täieõiguslikkuse vajadust tunnistavad loodetavasti aga kõik selle osakonna üliõpilased ja õppejõud.

REIN VEIDEMANN

Tuusikud

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteele on 1973. a. II kvartaliks saabunud puhkekodu tuusikuid alljärgnevalt:

Laulasmaa (telklaager)	12. 06.—23. 06. — 2	tuusikut
Pühajärve	17. 05.—28. 05. — 2	„
Võsu	12. 05.—23. 05. — 1	„
„	14. 05.—25. 05. — 2	„
„	27. 05.— 7. 06. — 2	„
„	6. 06.—17. 06. — 2	„
„	20. 06.— 1. 07. — 1	„
„	21. 06.— 2. 07. — 2	„
Võsu (telk)	19. 06.—30. 06. — 2	„
Võsu (perekonnaga)	27. 05.— 7. 06. — 2	„
Tsiruliši (Läti NSV)	19. 04.—30. 04 — 2	„

Avaldused esitada a/ü komiteele hiljemalt 20. aprilliks, Tsiruliši tuusikutele 5. aprilliks.

Saabunud on ka II kvartali sanatoorsed tuusikud. Neid, kes esitasid tellimise, palutakse tulla kiiresti a/ü komiteesse, et ajaliselt läbi arutada tuusiku kasutamise võimalused.

AMETIÜHINGUKOMITEE

TRÜ klubis

Reedel, 6. aprillil kell 19 vene osakondade õhtu, tantsuks «Keel, nahk ja poogen».

Laupäeval, 7. aprillil kell 20 «Hea olu» (bioloogid, arstid ja matemaatikud uues programmis); R. Bradbury «Rohtla»; tantsuks «Keel, nahk ja poogen».

Pühapäeval, 8. aprillil kell 12 «Malemikser». Matš-välkturniiris kohtuvad Füüsika-Keemia- ja Majandusteaduskond, õhtul kell 20 esinevad «Malemikseri» isetegevuskonkursi raames Füüsika-Keemiateaduskonna ja Majandusteaduskonna üliõpilased, tantsuks «Keel, nahk ja poogen».

Tunneme kaasa Mart Mõttusele isa
JAAN MÕTTUSE
leinas
TRÜ rahvakunstiansambli kollektiiv

Malemikser

Sarja kolmandal — arstide ja matemaatikute matšil oli tegu rõõmustava organisatsioonilise üllatusega — esmakordselt klaarisid mõlemad võistkonnad suhteid maksimumkoosseisudes. Sellepärast oli võistlus ka põnevam ja tasavägisem kui eelnevatel duellidel.

Arstide 7:3 edu esimeses voorus ei jäänud kestma. Matemaatikud revanšeerisid 8:2, võitsid edaspidi 7:3, 6:4 ... ja tegid lõpuks vastastele 57,5 punktiga 42,5 vastu tuule alla. Võitnud võistkonna suurim punktipanus (10) tuli teoreetilise mehhaanika kateedri dotsendi kt. Lembit Rootsilt. Arstide edukamad Toivo Hindrikus ja Enn Veskimäe lisasid meeskonna kontosse 9 p., saades ainsa kaotuse L. Rootsilt.

«Malemikseri» arvepidamine: Matemaatikateaduskonna võrdlemisi ühtlasele esindusele 12, Arstiteaduskonnale 10 punkti.

Pühapäeval kell 12 istuvad klubis silm silma vastu teaduskondadevahelise spartakiaadi kaks sitkemat malekantsi — Füüsika-Keemia ja Majandus. Õhtul aga peaksid samade teaduskondade taidlejad astuma lavale pooletunnise *SHOW*'ga. Ergutuseks nii palju, et esitatavad programmid reastatakse paremusjärjestusse ja «Malemikseri» juhendi järgi annab I koht 60 punkti, II — 50; III — 40 jne. Seega, isetegevus haarab kolmandiku «Malemikseri» sisulisest ja punktilisest mahust. «Kes isetegevuskavaga välja ei tule, punkte ei saa,» ütleb juhend. Kuid asi polegi punktides, vaid teaduskonna aus.

Jaksu juurde nuputamisel ja nupu tõstmisel!

V. S.

Tänase ajalehenumbri küljendasid žurnalistika eriharu üliõpilased Tiia Rõõmus ja Enn Hallik.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет»). г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 2175. MB-00431.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 12. Reedel, 13. aprillil 1973. a. XXV aastakäik

ELKNÜ TRÜ komitee pleenum

Selle õppeaasta viimane pleenum toimus teisipäeval. Kohal olid komitee kõik liikmed, külalistena osalesid ELKNÜ Tartu Linnakomitee esimene sekretär Leili Möldre ja EKP TRÜ komitee sekretäri asetäitja ideoloogilise töö alal Kalev Koger. Pleenumit juhatama paluti Märt Kubo.

Esimese päevakorrapunktina oli kõne all komitee ideoloogiasektori töö, millest ülevaate andis sektori juhataja Rein Veidemann (eesti fil. IV k.). Tähtsaima ülesandena nähakse ideoloogilist orienteerimist ja informatsiooni levitamist teaduskondades. See protsess on aga mitmes kohas nii objektiivseil kui subjektiivseil põhjustel jõudnud ummikuni: ühelt poolt on edasiliikumist pidurdanud arusaam nagu tegutseksime mitte enese, vaid kellegi teise jaoks, siit kartus tõsiste probleemide avalikkuse ette toomisel; teiselt poolt ei ole sektor töö kõiki konkreetseid vorme ise küllaldase järjekindlusega praktiseerinud.

Sõnavõtjatest nentis Rein Toomla (Ajaloo-Keeleteaduskonna sekretär) teaduskonnas maad võtnud üldist passiivsust ja arvas, et ideoloogiasektor peaks siin turgutajana toimima. Ralf Allikvee (Arstiteaduskond) avaldas kahetsust, et seekordsetest rahvaste sõpruse päevadest mullustele väärikat järgijat polnud. Üliõpilased tahaksid osa saada massiüritustest, mis haaraksid kõiki, niisuguseid aga pole olnud võimalik korraldada. Avo Meerits (komitee kultuurisektori juhataja) väitis vastu, et põhiline töö toimugu gruppides, et komitee ülesanne ei ole ainult massiürituste korraldamine. Füüsika-Keemiateaduskonna sekretär Raivo Tammkivi luges kahetsusväärseks isetegevuslaste entusiasmi sageli edasimõtlematut hajutamist juba algstaadiumis. R. Allikvee kriitikat üleülikooliliste ürituste vähesuse pihta toetas Sirje Mark (Arstiteaduskonna sekretär). Kalev Koger pidas üheks põhipuuduseks ideoloogilises töös seda, et komsomoli tegemistes on harjutud nägema suurt hurraad, kisa ja kära. Palju tähtsam on aga sisuline töö, olgu siis pealegi tasa ja targu. Üliõpilaste ideoloogiline teadlikkus üldiselt jätab soovida, seda aga ei saa tõsta korrapealt pealepandud kasvatamise teel, mis tahes-tahtmatult tingib vastureaktsiooni. Selle asemel oleks aeg rakendada üliõpilaskonna teadlikum osa, missugune meil — nagu näitavad ühiskonnateaduste seminarid — on küilalt tubli; neile toetudes luua õige suunitlusega atmosfäär k o l l e k t i i v i d e s. Ja seda igapäevases töös, sest ideoloogia ei seisa ju lahus muust. Enam tähelepanu oleks vaja nüüd, kus RSR on taaselustatud, pöörata lektorite kasvatamisele; töö fookustugu järjepidevamalt ühiselamule kui ideoloogilise kasvatuse keskusele.

Sekretär Kalle Meruski informatsioon büroo tööst sügissemestril täitis teist päevakorrapunkti. Loetlenud ettevõtmisi, mida meie ajaleheski jõudumööda oleme püüdnud kajastada, vastas K. Merusk eelnenud sõnavõttude kriitilistele märkustele. Rahvaste sõpruse päevi sellisel kujul, nagu nad seekord toimusid, enam ei korraldata. Nüüd püütakse kõik jõud suunata kevadpeo õnnestumisele, see on meie lähematest massiüritustest kaalukaim.

Pleenum otsustas rahuldada sekretäri asetäitja Toivo Kuldsepa palve tema vabastamiseks praegustest kohustustest seoses õpingute jätkamisega aspirantuuris. Kalev Koger tegi teatavaks rektori käskkirja, millega Toivo Kuldsepale avaldatakse tänu tema viljaka tegevuse eest ülikooli komsomolielus.

Sekretäri asetäitja vabanenud kohale valis pleenum Avo Meeritsa.

J. TALVET

Kohtumiselt õppeprorektoriga

5. aprillil toimus teaduskondade esindajatel kohtumine ülikooli õppeprorektori K. Püssiga.

Selle tingis vajadus täpse õppetööalase informatsiooni järele. Nii üks kui teine on näiteks kuulnud midagi 15%-lise stipendiumilisa kohta või vabakuulamisõigusest, kuid ei teata nende täpset rakendamise korda. Probleeme on teisigi.

Talvise eksamisessiooni põhjal oli õppeedukus meie ülikoolis 79,9%, kusjuures vabariigi keskmine on 85,6% ja üleliiduline keskmine 88,9%. Väga suur protsent on võlgnikke. Need on üliõpilased, kes ei suuda sooritada arvestusi õigeks ajaks, teevad seda eksamite ajal ja veel hiljemgi. See on ka üks eksamite ebaeduka sooritamise põhjusi. Siin ei aita niivõrd sessioonijärgne tulemuste analüüs, kuivõrd tuleks juba enne näha kitsaskohti. On vaja igal kursusel, igas grupis analüüsida faktoreid, mis pidurdavad kõrgema õppeedukuse saavutamist. Vähe pakutakse omapoolseid lahendusi ja ettepanekuid. Ometi on võimalus katsetada paremate töövõtete ja meetoditega, nagu mõne õppeaine tsükliline õpetamine, graafikute rakendamine, mis muudaks ka iseseisva töö rütmilisemaks.

Õppedistsipliini küsimustele lähenetakse mõnikord lihtsustatult. Rangemalt tuleb suhtuda loodreisse, nõrgemalt edasijõudvatesse üliõpilastesse. Neile peab lähenema individuaalselt.

Üliõpilased peaksid rohkem kaasa rääkima eksmatrikuleerimise küsimustes. Teavad ju kursusekaaslased paremini, kas on tegemist võimete puudumisega või laiskusega. Ei ole harv juhtum, kui me häbeneme töökust. Siit tuleneb ka probleem, mis on seotud teadmiste kiire unustamisega. Tulipalavalt õpitakse ja tulipalavalt unustatakse.

Vabakuulamist ei rakendata laialdastele üliõpilashulkadele. Teiste kõrgemate koolide kogemused on näidanud, et vabakuulamine nii massilises ulatuses ei õigusta ennast. Vabakuulamist on võimalik taotleda neil üliõpilastel, kes õpivad edukalt, kes tegelevad ühiskondliku või teadusliku tööga. Kui on märgata õppeedukuse langust, võib antud üliõpilaselt selle õiguse ära võtta. Vastava ettepaneku vabakuulamise kohta teeb komsomoliorganisatsioon dekaanile.

15%-list stipendiumilisa on võimalik määrata üliõpilastele, kes õpivad neljadele ja viitele, paistavad silma ühiskondliku aktiivsusega ja tegelevad teadusliku tööga. Üldse peaks leidma rohkem võimalusi edukamate stimuleerimiseks.

Lähenemas on kevadine eksamisessioon. Kursustel ja gruppides tuleb selleks tõsiseid ettevalmistusi teha, koostada varakult sobivad eksamiplaanid, korrigeerida tunniplaane ja kasutada järelejäänud aega otstarbekamalt.

LEA SOODLA,
ELKNÜ TRÜ komitee
õppesektori juhataja

Vestleme komsomolisekretäriga

Hardo Aasmäe

Kui läksin Bioloogia-Geograafiateaduskonna sekretäri Hardo Aasmäe (maj.-geogr. IV) jutule, ei olnud mul veel päris selge, kas kirjutan loo sekretärist, kes on teaduskonna komsomolielu eesotsas või Bioloogia-Geograafiateaduskonna komsomolielust Hardo Aasmäe käest kuuldu põhjal.

Õnneks sai see probleem lahendatud juba esimestest lausetest — ei ole üht ilma teiseta ja vastupidi.

Kohe algusest peale jäi mulje, et Hardo ei vaata oma tööd kui pealesunnitud formaalsust, vaid püüab suhtuda sellesse loovalt, samal ajal mitte kaotades võimet objektiivseks enesehinnanguks. Kõige tähtsamaks peab ta oskust suhelda erinevate inimestega, osata neid veenda ja põhjendada oma seisukohti. Sellises ametis tekivad tahes-tahtmata ka vaenlased, sest kõigiga hästi läbisaamine tähendab mõnikord oma põhimõtetest loobumist.

Mis teeb ratsionaalselt mõtlev inimene, kui tal tuleb läbida 200 km? Ilmselt otsib kõige mugavama ja kiirema liiklusvahendi. Loodusesõber võtab teinekord hoopis seljakoti selga ja hakkab jala astuma ning on ise seejuures õnnelik ja rahul.

Palusin Hardot iseloomustada komsomolitöö eripära Bioloogia-Geograafiateaduskonnas.

Biolooge, geograafe ja geolooge seob huvi looduse vastu. Aktuaalseim diskussioonides, võistlus-, kursuse- ja diplomitöödes ning üritustes on keskkonnakaitse — probleem, mis on sügavalt sotsiaalne.

Teine iseloomulik joon bioloogidele-geograafidele on oskus ja tahe lõbutseda, matkata ja vaimukat nalja teha.

Huvitav oli looduslaste päev oktoobri alguses. Bussidega sõideti Kütiorgu (Võru raj.). Õppejõud rääkisid erialajuttu. Õhtul lõkke ääres said päevasündmused veel kord läbi arutatud ning tagasisõit algas juba pimedas. Sellistel massiüritustel lööb ikka vähemalt kolmveerand üliõpilastest kaasa.

Siis muidugi taliturniaad ja geoloo olümpia, millest ajalehes juba on juttu tehtud. Kirjutasime meelega organiseerimise üksikasjadest, sest niisuguste massiürituste puhul kulub selleks energiast lõviosa.

Selle õppeaasta viimane suurem sündmus teaduskonnas on ÜTÜ konverents 20.—23. aprillini.

Pärast 20. märtsi on raske juba midagi korraldada: on ju aprillis kursusetööde esitamise tähtajad ja 1. maist algab sessioon. Pärast seda aga ootab praktika kas Eestis, Koola poolsaarel, Kesk-Aasias, Tuvas, Baikali ääres või mujal.

Kursuste kollektiivid on küllalt sõbralikud — lootus lähendab!

«Mis teeb muret?» Selle küsimuse peale tõuseb Hardo püsti ja kukub ühiselamu tuba mõõtma — ikka 4 sammu ühtpidi ja 5 teistpidi.

«Kääriku,» kõlab ühesõnaline vastus. «Möödunud aastal oli meie teaduskond ainus, kes korraldas suusapäevad. Enne sai nädal aega Lõuna-Eestis lund otsitud. Üritus läks siiski korda. Preemiaks oli lubatud puhkus Kääriku spordibaasis. See preemia on siiamaani kätte saamata Kääriku ülekoormatuse tõttu, kusjuures suuremalt jaolt kasutavad baasi mitteüliõpilased. Üliõpilastest saavad sinna kas sportlased või komsomoli- ja ametiühingu funktsionäärid. Olen kindel, et pooled nn. lihtüliõpilastest lõpetavad ülikooli kordagi TRÜ spordibaasis käimata. Eelmisel aastal jäi isegi lõpetajate laager ära.

Teine mure on seotud kursusesisese tööga. Osalt on selle puudused tingitud kursusevanemate ja -sekretäride, osalt küllap minu võimetusest.

Ilmneb huvitav paradoks — kogu teaduskonna peale oskame teha üritust, mis inimesi haarab, aga kursustel ilmnevad nii erinevad huvid, et ühised ettevõtmised on raskendatud.

Ainult massiüritustest ei piisa, sest nendega on aastast aastasse seotud enam-vähem sama aktiiv. Organiseerimiskogemusi on aga vaja igal praegusel üliõpilasel.

E. AARE

EKP TRÜ KOMITEES

EKP TRÜ Komitee arutas oma koosolekul 9. aprillil ametiühingu ja komsomoliorganisatsiooni tegevust kasvatustöö suunamisel ühiselamutes, parteikomitee otsuse «Korterite jaotamise korrast TRÜ-s» täitmist ja kaadriküsimusi.

Parteikomitee kinnitas algorganisatsioonide otsused võtta NLKP liikmeks saksa filoloogia kateedri dotsendi kt. Albert Trummali; Arstiteaduskonna VI k. üliõpilane Aleksander Varese; Majandusteaduskonna V k. üliõpilase Lenina Blum-Russaki.

Partei liikmekandidaatideks võeti keemiaosakonna V k. üliõpilane Jüri Annist, Majandusteaduskonna III k. üliõpilane Ilmar Zeno; füüsikaosakonna IV k. üliõpilane Anatoli Smirnov ja Õigusteaduskonna IV k. üliõpilane Toivo Voit.

T. ILOMETSA foto

K. E. Baeri mälestuseks

5. aprillil toimus TRÜ aulas akadeemik K. E. v. Baeri 100. surma-aastapäeva tähistamise vabariikliku komisjoni ja ENSV TA juures asuva Loodusuurijate Seltsi ühisel ettevõtmisel järjekordne Baeri päev.

Avasõna ütles LUS-i esimees E. P a r m a s t o ning selle järele kuulati ära rida ettekandeid, mis olid seekord pühendatud Baeri teaduslikule tegevusele.

T. A. L u k i n a (Leningrad) uurimus oli pealkirjastatud «Baer kui teaduse organisaator», ette kandis selle B. V. L u k i n (Leningrad). L. K o n g o (Tartu) käsitles teemat «Baeri tegevus Loodusuurijate Seltsis» ning M. V a l t (Tartu) «Baeri suhted soome-ugri filoloogiaga». A. N. H a z a n o v (Riia) analüüsis lähemalt Vene—Saksa teaduse suhete valdkonda kuuluvat küsimust «K. E. Baer ja K. F. Burdach. Vene—Saksa teaduse suhete ajaloost». T. I l o m e t s (Tartu) esines ülevaatega «Baeri doktoritöö kaitsmisest». Järgnesid K. N o o d l a (Tartu) «Baeri raamatukogust» ning E. S i i m o (Tallinn) «Piibe Baeri elus», mille esitas E. P a r m a s t o.

Lõppsõnas andis E. K u m a r i ülevaate nii meil kui raja taga K. E. v. Baeri kohta tehtavast uurimistööst.

Pärastlõunal külastati Raadi kalmistut ning asetati Baeri hauale pärg.

Ettekannete suhtes tuleb päeva igati õnnestunuks lugeda. Rahule ei saa aga jääda päeva kohta käiva eelneva informatsiooniga, mis oli teenimatult ebapiisav!

ALEKSANDR OSTROVSKI
1823—1886

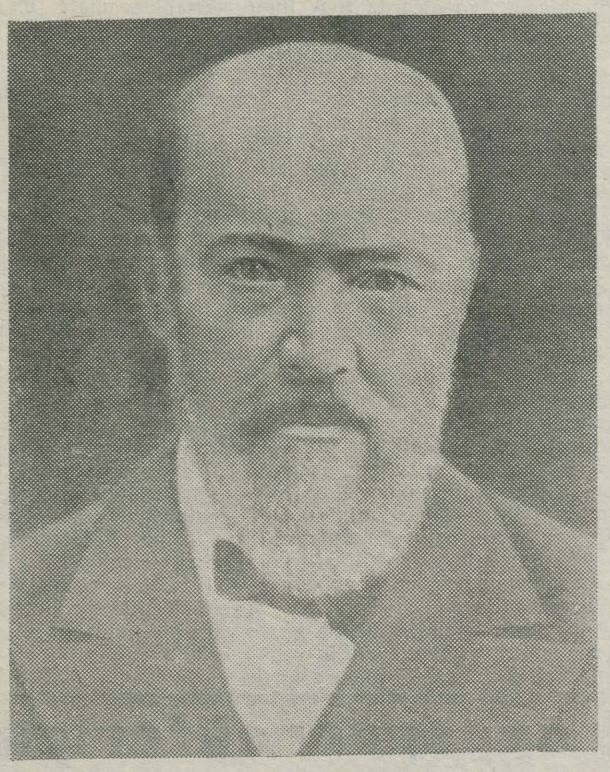

Suure vene näitekirjaniku Aleksandr Ostrovski nimega on seotud vene realistliku teatri teke ja vene rahvusliku repertuaari loomine. Ostrovski on ligi viiekümne algupärase näidendi autor; virgutaja uuele koolkonnale, mis lõpetas vene näitelavadel Ostrovski-eelsete melodraamade, pseudoajalooliste draamade ja vodevillide võidukäigu.

Ostrovski näidendeist jäi kõlama lootus, et «pimeduseriik» ei eksisteeri igavesti, et see hävitatakse kord nendesamade inimeste poolt, kes selles elavad.

1860. aastail kirjutab Ostrovski ajaloolisi kroonikaid, milles vaatleb rahva tuleviku küsimusi; edasi pöördub taas kaasaja temaatika juurde, kirjeldades reformijärgseid suhteid, kapitalistliku ekspluateerimise kasvu, aadelkonna vaesumist ja mandumist, puudutab ka isiksuse ja kunsti osatähtsust ühiskonnas. Ostrovski näidendite tegelased ei pea kinni hundimoraaliga eraomanduse maailma reeglitest, vaid säilitavad endas humaansuse ja usu ideaalsesse, ilusse ja kunsti.

Armeenia kirjanduse uhkus

14. aprillil täitub 125 aastat Hatšatur Abovjani, valgustaja-demokraadi, armeenia kirjanduse rajaja surmast.

Esinedes Armeenia NSV 50. aastapäevale pühendatud Armeenia KP KK ja Armeenia NSV Ülemnõukogu pidulikul istungil, ütles EKP KK esimene sekretär Johannes Käbin: «... Eestit eraldab Armeeniast kolm tuhat kilomeetrit. Kuid meie, eestlased, oleme uhked selle üle, et sidemele meie kahe rahva vahel pani aluse suur armeenia valgustaja Abovjan. Õppides meie Tartu Ülikoolis, kutsus ta ülikooli professori külla Armeeniasse ja tõusis koos temaga Ararati mäele ...»

1805. a. sündinud Hatšatur Abovjan sai alghariduse Etšmijadzinis ja Tiflises, seejärel õppis Tartu ülikoolis (1830—1836). Abovjani kogu kirjanduslikku ja ühiskondlikku tegevust iseloomustas sügav patriotism, oma rahva saatuse tunnetamine. Abovjan oli Armeenia rahva ajaloos esimene, kes kehastas vabastuslikke ja patriootilisi ideid nende olemuslikus ühtsuses — joon, mis avaldub kirjaniku rikkalikus loomingus: romaanides, jutustustes, artiklites, valmides.

Nähes kirjanduses relva, mis peab teenima rahvast, pühendas kirjanik kogu oma energia võitlusele kaasaegse arusaadava rahvuskeele eest. Vastandades avalikult uue rahvusliku keele ašharabi vana-armeenia keelele grabarule, avas ta tee armeenia kirjanduse ideelise sisu demokratiseerimisele, rahva kunstilise mõtte täielikule ärakasutamisele. Abovjani novaatorlik esteetiline programm ilmneb tema 1840. a. kirjutatud ajaloolises romaanis «Armeenia vermed». Siin näitab kirjanik ka Armeenia Venemaaga ühinemise vajaduse progressiivset olemust, siin kajastub armeenia rahva kirglik võitlus oma maa vabastamise eest võõramaistest rõhujatest.

Teosega «Türklanna» püstitas Abovjan mälestusmärgi armeenia ja aserbaidžaani rahva sõprusele. Mõistes patriotismi selle ühtsuses internatsionalismiga, kirjutas ta: «Usk on meil erinev, kuid süda üks.» Niisamasugused mõtted on omased Abovjani lüürilis-filosoofilisele jutustusele Aserbaidžaanist.

Demokratism, vabadusearmastus, humanism, valgustuslikkus, rahvaste vendluse ideed, naise ja mehe võrdõiguslikkus ühiskonnas — need Abovjani põhimõtted on saanud uue armeenia kultuuri traditsiooniks.

VANO ZANGEZURTSI,
NSVL Ajakirjanike Liidu liige, Aserbaidžaani Riiklik Ülikool

Karl Taev 70

Karl Taevi elust on ligemale pool pühendatud Tartu Riiklikule Ülikoolile õppejõuna, administraatorina ning ühiskondliku töö tegijana. Üle viie aasta oli ta prorektor, kõrvuti selle ametiga 1944. aastast sel ajal loodud eesti kirjanduse kateedri juhataja ja õppejõud ning kui rahvaluule kateeder 1944. aastal ühendati eesti kirjanduse kateedriga, ühendatud kateedri juhataja 1966. aastani, millal ta kateedrijuhataja ülesannetest loobus; kogusummas vedas ta seda vankrit 22 aastat. Õppetöö alal oli K. Taevi koormus pidevalt üle maksimumi. Tal tuli lugeda neidki distsipliine, millele polnud võimalik leida lektorit. Oma lemmikaineks loeb ta ikka kirjandusteooriat, sissejuhatust kirjandusteadusesse ja XIX sajandi eesti kirjandust. Aga ta on lugenud siiski kõiki perioode eesti kirjanduse ajaloost, kirjanduse õpetamise metoodikat, mille kõrval juhendanud ka pedagoogilist praktikat, olnud seega otseselt õpetajakutse ettevalmistaja.

Teadusliku töö alalt tuleb mainida eelkõige põhjalikku analüüsi eesti kirjanduse tsenseerimise kohta möödunud sajandil («Eesti kirjandus kitsas väravas»). See töö valmis küll juba ülikooli lõpetamise eel, aga töö tulemused said eriteadlasteks pürgijaile ja avalikkusele teatavaks prof. G. Suitsu loengute, A. Annisti jt. uurimuste kaudu. Selle uurimuse täiendatud ja ümbertöötatud variandi kaitses K. Taev 1963. a. kandidaadiväitekirjana TRÜ-s. K. Taevi koostatud plaanprospekti järgi ilmus kolm köidet «Eesti kirjanduse ajalugu» (Laugaste I köide, Alttoa III k., Tuglas IV k.). Peatoimetaja ülesandeid täitis K. Taev. Palju aja- ja jõukulu oli tal ka Kreutzwaldi viieköitelise kogutud ja kommenteeritud teoste väljaandmisega 1952. ja 1953. a.

Olulises osas on valmis loengukursuse abiks kujunenud eesti kriitika ajaloo lugemik, mille trükist ilmumisest mitme eriala esindajad rõõmu võivad tunda.

Kiiresti minevikuks muutunud aastad annavad tunnistust, et selle aja jooksul on tehtud palju tööd, mille tulemused on mustvalgel nähtavad, aga palju on ka igapäevaseid, paratamatult vajalikke ülesandeid, mis ei jäta mingit nähtavat jälge, õigemini on need jäljed peidetud tuhandetesse tema õpilastesse. Mis aga K. Taevi tööst jääb alust rajavaks, on eesti kirjanduse õpetamise korraldamine Tartu Riiklikus Ülikoolis. 1944. a. loodud kateedrile kindla suuna andmine ja eesti kirjanduse uurimise jätkamine marksistliku meetodi alusel. Oma töös on K. Taev printsipiaalne ja kriitiline enda ja teiste vastu, isiklikku väiklusesse kaldumata. Ta leiab, et eesmärgile jõudmiseks võivad teed olla mitmesugused, kui ainult teeviitu silmist ei kaotata.

K. Taev tuli Tartusse Saaremaalt, kus ta sündis 10. aprillil 1903. a. Noorusest peale, läbi kogu teadliku elu on ta pidanud ennast töötades vee peal hoidma, see on teinud töö talle ka eluvajaduseks. Keskharidusse sai ta Saaremaa Ühisgümnaasiumis, mille lõpetas 1923. aastal, Tartu Ülikooli aga 1935. a. kirjandusteadlasena. Õppimise kõrval oli ta peaaegu pidevalt seotud leivateenimisega juhuslikel töödel, enamjaolt aga õpetajaametis. Eesti keele ja kirjanduse õpetaja oli K. Taev Tallinnas ka ülikoolist lahkumise järel. 1940. a. revolutsioonisündmustega liitus K. Taev kõhklematult. Osavõtt Suurest Isamaasõjast oli selle niisama endastmõistetav jätk, nagu ka üliraske töö Leningradi blokaadis või hiljem Moskvas.

Peale kõige muu ei või unustada K. Taevi kujutava kunsti harrastust. Ta võiks üles panna korraliku näituse meie kultuuriloo nimekate tegelaste portreedest, maastikest ja kompositsioonidest, kui tagasihoidlikkus vaid lubaks.

Osuti kiiresti veereval ajarattal näitas 10. aprillil numbrit 70, mis õigustab ja kohustab tagasi vaatama. K. Taev tunneb endas vajadust mitmete poolikute tööde lõpuleviimiseks. Selleks palju jõudu, head tervist ja ikka taevilikku huumorimeelt!

Ed. LAUGASTE

oma mätta otsast

Seda lugu kirjutama ajendas mind sõnum ülikooli lehes (nr. 10, 30. 03. 1973), kus oli juttu II rahvaste sõpruse päevadest. Pidin kahetsusega tunnistama, et olin jälle ühest üleülikoolilisest üritusest kõrvale jäänud. Pealegi kärpis lumevaene talv suuremate ettevõtmiste niigi kasinast nimekirjast traditsioonilised Tartu—Vorbuse ja Tartu—Kääriku (ning neid asendama mõeldud Elva—Kääriku) suusamatka.

Kui prooviks teisiti

Midagi siiski oli. Teaduskondade ja osakondade poolt korraldatud üritustega haarati pea kogu üliõpilaspere, kuid just see, mis seoks kogu tudengkonda ja sisendaks nooremate kursuste üliõpilastele ühtekuuluvustunnet, jäi olemata. Siinjuures on kõneldud halbadest ilmadest, mis segavad või koguni takistavad üliõpilaskonna ühisettevõtmisi. Kuid kas ainult ilmad on selle põhjustajaks?

Käesoleva aasta 16. veebruaril olid ülikooli lehes kirjas ELKNÜ TRÜ komitee plaanid kevadsemestriks. Nimetatud loetelus seisab Nõukogude armee ja sõjalaevastiku päeva ning rahvusvahelise naistepäeva piduliku tähistamise kõrval kirjas ka II rahvaste sõpruse päevade korraldamine. Komitee avaldas koguni arvamust, et see mullu laiu üliõpilashulki haaranud ettevõtmine passiks muuta traditsiooniliseks. Üritus pidi aset leidma märtsi lõpul.

Meenub, et NSVL 50. juubeli künnisel tutvustas ajakirjandus meie ülikoolis õppivaid vennasrahvaste esindajaid, neile korraldati vastuvõtte. Kõik see toimus üliõpilaskonna silme all, selleks kasutati ajalehe esikülge. Nähtud vaev ei olnud asjatu, aidates süvendada internatsionalismitunnet meie ülikoolis. Aga kas tõesti ammendati siis kogu energia, et eelnimetatu loomuliku jätkuna toimunud II rahvaste sõpruse päevadest sai üliõpilaskond teada alles 5 päeva pärast nende lõppu!!!

Nagu 30. märtsil ilmunud artiklist selgub, oli külalisi ja vastavalt sellele ka pakutavat rohkesti (kohtumised, ekskursioonid). Miks ei oleks aga vastuvõtjaiks ja osasaajaiks võinud olla kogu ülikoolipere?

Esialgse kava järgi toimub 20. mail tavapärane kevadpidu, mille organiseerimisele ootab komsomolikomitee üliõpilaste aktiivset kaasabi. Kui õige korraldaks kevadpeo nii, et sellest kujuneks kõiki üliõpilasi haarav õppeaastalõpu suurüritus?

JUHAN VOIST,
geogr. II k.

Acta diurna

30. märtsil viibis ülikoolis ja võttis osa TRÜ Nõukogu tööst, kus arutlusel oli NLKP KK ja NSVL MN määruse 18. juunist nr. 535 täitmine ja TRÜ perspektiivne planeerimine, EKP Keskkomitee sekretär Vaino Väljas.

* *

TRÜ materiaalse baasi tugevnemine ja hoogne ehitustegevus nõuavad suuremat tähelepanu ülikooli töö- ja õpperuumide ning ühiselamute kujundamise ja näitliku agitatsiooni korraldamisele. Neid küsimusi arutati EKP TRÜ komitee koosolekul.

Konstateeriti näitliku agitatsiooni olukorra paranemist. Kordaläinuks tunnistati TRÜ hoonete kujundamine ja näitlik agitatsioon NSV Liidu moodustamise 50. aastapäevaks. Sõnavõtjad märkisid, et näitlik agitatsioon ja ruumikujundus kajastagu operatiivselt, kaasaegsetes vormides ja mobiliseerivalt üldrahvalikke ülesandeid, riiklikke ja ülikooli tähtpäevi, aidaku kaasa töökultuuri ja -esteetika, olmekultuuri tõusule.

Eeskujuks seati Ajaloo-Keeleteaduskond (M. Lõhmus). Ka teiste teaduskondade parteibüroodelt nõuti vastavate plaanide koostamist ja esitamist. See on vajalik hoonete ja ruumide remondiplaanide täpsustamiseks. Remondi, kujundamise ja näitliku agitatsiooni perspektiivsete küsimuste lahendamisel on vajalik spetsialisti-sisearhitekti abi. Rektorile tehti ettepanek taotleda TRÜ-le see ametikoht.

Olmekultuuri ja näitliku agitatsiooni parandamine ühiselamutes on TRÜ ametiühingukomitee ideoloogilise töö, kultuuri- ja olmekomisjonide olulisemaid ülesandeid. Ka komsomoliorganisatsioonil tuleb rohkem tähelepanu pöörata näitlikule agitatsioonile ühiselamutes.

29. aprillil kell 21 RAT «Vanemuine» suures majas TRÜ ja EPA kollektiivide

Kevadball

Eeskava teatrilt.

Piletid on jaotatud a/ü algorganisatsioonide vahel proportsionaalselt liikmete arvule. Nende saamiseks pöörduda a/ü büroo kultuurikomisjoni esimehe poole. Pilet maksab 2 rubla.

TRÜ a/ü komitee kultuurikomisjon

Venia legendi

18. aprillil k. 20 toimub peahoone 138. auditooriumis vene kirjanduse kateedri dotsendi kt. filoloogiakandidaat V. Bezzubovi loeng dotsendi kutse taotlemiseks teemal «Leonid Andrejevi looming» (eesti keeles).

Suvemalev

TRÜ Suvemalev on võrreldes seniste suvetöödega täiuslikum ja keerukam ettevõte. Seda nii ideoloogilises ja kultuuritöös kui ka tööobjektide ning rühmade komplekteerimisel.

Nii ei ole seni praktiliselt olnud suuremaid rühmi, kes alustaksid tööd eri aegadel. Vajadus selle järele aga on. Nimelt võtab malevast osa suur hulk üliõpilasi, kellel on suvel lühiajaline praktika ja kelle puhkeaeg jääks kuuajalises vahetuses töötamiseks liiga lühikeseks. Neile on sel aastal määratud kahenädalased vahetused, mida on kolm: 20. juulist 3. augustini, 6. augustist 17. augustini ja 20. augustist 31. augustini.

Neile üliõpilastele, kes ei tohi teha füüsilist tööd, on ette nähtud töö TRÜ Teaduslikus Raamatukogus ja ühiskonnateaduste laboratooriumides samuti kolmes vahetuses: 16. juulist 26. juulini, 30. juulist 10. augustini ning 13. augustist 24. augustini.

Suvemalevast osavõtjate suur hulk suhteliselt väikesearvulise staabiga ning objektide rohkus tingis selle, et kolme vahetusega objektidel ei lange tööperioodid kokku. Sellega on võimalik väiksema töökuluga kontrollida suvemalevlaste kohaleilmumise täpsust esimesel tööpäeval. Terve suvemalevlaste armee puhul oleks see keeruline. Seega hakkavad meie üliõpilased töötama kokku kaheksas vahetuses, kusjuures ainult ühel korral, s. o. 6. augustil alustavad tööd korraga kaks vahetust.

Gunnar Krupski,
Suvemaleva staabi ülem

TRÜ Suvemaleva staap püüab võimaluse piirides arvestada seost objektide ja üliõpilaste vahel. Nii on kindel, et keemia-füüsikaüliõpilased hakkavad ehitama oma kodu — ühiselamut, füüsikakorpust ja füüsikamaja; Arstiteaduskonna üliõpilased aga sünnitusmaja. Rühmade suurus sõltub täielikult töö iõu vajadusest objektidel ning selles osas ei ole võimalik mingeid ühtseid arve anda.

Et tagada rühma parem side nii staabi kui ka ehitus- või mingi teise organisatsiooniga, kelle alluvuses malevlased töötavad, määrab staap igale suuremale rühmale rühmavanema, kelle ülesandeks on töö organiseerimine kohapeal ning pidev sidepidamine maleva staabiga. Peale selle on rühmavanema kohustuseks staabi abil ka malevlaste vaba aja veetmise korraldamine. Väiksemad rühmad liidetakse omavahel ning ka nendele määratakse ühine rühmavanem.

TRÜ Suvemalevastaap on üksmeelsel arvamisel, et rühmade ning staabi ja objektide administratsiooni koostöö tulemusena osutub suvemaleva töö kasulikuks nii ehitusobjektidel suurema tööviljakuse saavutamisel kui ka igale malevlasele endale.

REIN URBEL

Raamatupala

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 3

13 апреля 1973 г., пятница

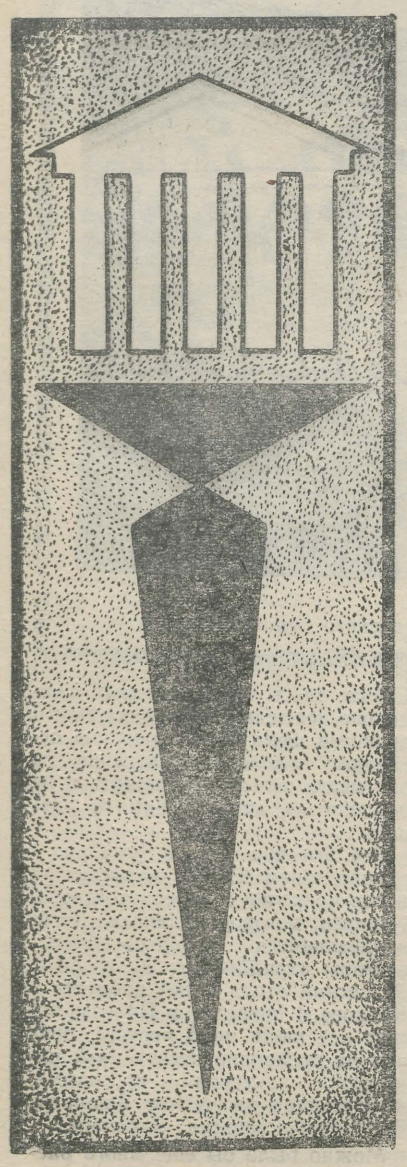

Хачатур Абовян

(к 125-летию со дня смерти)

Исполнилось 125 лет со дня смерти Хачатура Абовяна, великого армянского писателя, просветителя-демократа, основоположника армянской литературы.

Хачатур Абовян родился в 1809 году в селении Канакер в семье крестьянина. Канакер — древнее и знаменитое поселение исторической Армении, раскинувшееся на вулканическом плато, на большом и оживленном караванном пути и обращенном к библейскому Арарату. Здесь прошло его раннее детство.

Первоначальное образование будущий поэт получил в Эчмиадзине и Тифлисе, завершил его в Дерпте (Тарту).

Судьба родного народа, судьба отчизны — пафос главнейших произведений писателя, имевшего полное право сказать о себе:

«Жить и умереть для Родины — вот та задача, которой я посвятил себя с юношеских лет».

Абовян был первым в истории армянского народа носителем освободительных и патриотических идей в их органическом единстве. Эта замечательная особенность писателя может быть прослежена при обращении к его богатейшему художественному наследию — романам, повестям, рассказам, очеркам, басням.

Большое влияние на Абовяна оказала передовая культура России. Он глубоко знал и высоко ценил творчество гениального Пушкина, переводил на родной язык творения русской литературы. Абовян призывал своих соотечественников изучать русский язык.

«Русский язык поможет обогатить наши мысли и чувства. Произведения русской литературы помогут нам понять дух этого народа, приблизиться к его культуре и объединиться с великим русским народом».

Писателю пришлось дать бой господствующим литературным традициям, прочно охраняемым церковью.

Во второй половине XVIII века и первой трети XIX, в силу сложившихся исторических обстоятельств, в армянской литературе преобладал религиозно-схоластический дух.

Глубоко принципиальной и исторически значительной была новая эстетическая программа Абовяна.

Считая, что литература должна быть поставлена на службу интересам народа, способствовать воспитанию народа в духе патриотизма и интернационализма, писатель повел энергичную борьбу за современный, понятный народу язык. Он открыто провозглашает новый народный светский язык — Ашхарабар — в противоположность древнеармянскому языку — Грабару. Язык народа становится могучим оружием в руках Абовяна. Он дает ему возможность поставить в своих художественных произведениях коренные вопросы жизни и судеб родного народа, демократизировать идейное содержание армянской литературы, активно использовать богатство народного художественного мышления, вооружить сотни тысяч простых людей новыми идеями.

Таким новаторским произведением армянской литературы и явился исторический роман «Раны Армении», написанный Абовяном в 1840 г.

В романе Абовян с исторической прозорливостью оценил глубоко прогрессивное значение присоединения Армении к России. Именно эта идея является стержневой в «Ранах Армении». В душе каждого читателя это произведение будило и поныне будит самые заветные чувства и мечты, оно наполняет гордостью его сердце, вдохновляет его героическими делами наших предков и призывает к самоотверженной и мужественной борьбе за свободу и светлое будущее.

Гениальное творение Абовяна оставило глубокий след в истории армянской литературы. Все последующие армянские писатели-прозаики и поэты учились у Абовяна и черпали вдохновление из его романа. М. Налбандян, развивая и обогащая традиции Абовяна, поднял знамя революционной демократии. Раффи, Мурацан, Прошян, Туманян, Ширванзаде продолжили начатую Абовяном борьбу за народность и идейность армянской литературы.

«Раны Армении» — это страстное слово патриота, вложившего в свое гениальное творение весь жар души, всю силу и красоту своих мыслей.

Х. Абовян чувствовал необходимость познать жизнь, характер, быт, нравы соседних с армянским народов.

В своей знаменитой «Турчанке» он воздвиг поэтический памятник братству армян и азербайджанцев, устами своего героя высказав великую правду: «Вера у нас разная, сердце одно».

Абовян придавал громадное значение изучению и пропаганде фольклора, в том числе фольклора азербайджанского, использовал жанры, близкие народу, писал басни в духе басенного творчества Армении, Грузии, Азербайджана.

Армянский народ бережно хранит в своем сердце образ Абовяна. Его именем названы учебные заведения, улицы, ему воздвигнуты памятники, о нем написаны многие исследования и книги. С величайшей признательностью народы Закавказья отмечают его память.

ВАНО ЗАНГЕЗУРЦИ
(Хачатурян)
Член союза журналистов СССР,
г. Баку.

Конференция филологов

С 6 по 8 апреля в Тарту проходила традиционная, ежегодная научная конференция студентов-филологов. За три дня участники конференции прослушали и обсудили более 30 докладов по истории русской и советской литературы, теории литературы, поэтике, стиховедению. Молодые литературоведы из Москвы, Ленинграда, Риги, Таллина, Петрозаводска, Донецка, Воронежа, Саратова, Казани, Стерлитамака — гости конференции — и студенты ТГУ выступили с докладами, подготовленными в разных местах, с позиций различных школ.

В некоторых студенческих докладах были поставлены серьезные теоретические проблемы, часто неожиданные, иногда спорные, но несомненно заслуживающие внимания.

Ю. Цивьян (Рига) выступил с докладом по семиотике кино. Отметив некоторые особенности знака в кино, докладчик сопоставил кинематограф с другими видами искусства — живописью, поэзией и с мифом (как продуктом специфического архаического мышления).

В докладе постоянного участника тартуских конференций Г. Левинтона (Ленинград) «К проблеме литературной цитации» была сделана попытка суммировать некоторые методологические приемы, предложенные в работах последнего времени, посвященных изучению цитации (по терминологии К. Ф. Тарановского — подтекстов). Среди этих работ немалое место занимают исследования самого Г. Левинтона. Накопленный материал позволил перейти к общетеоретическим обощениям.

Ю. Шичалин (Москва) в докладе «О специфике пиндаровского миропредставления» рассмотрел некоторые противоречия пиндаровской географии и, связав географические представления Пиндара с мифологическими, построил динамическую модель мира, которая существенным образом проясняет географическую «путаницу», вызывавшую недоумения древних комментаторов и современных исследователей.

В докладе М. Лотмана и С. Шахведрова (Тарту) «Некоторые аспекты теории стиха» рассматривалась возможность построения порождающей модели стихотворного текста, важной для развития теории стиха.

С интересными докладами о ритмике прозы выступили студенты из Донецка; анализ цветовой гаммы стиха Державина и Заболоцкого предложила Н. Паньшина из Стерлитамака. Проблеме литературной цитации было посвящено выступление В. Емельянова (Стерлитамак). Большой интерес вызвал доклад Н. Балуновой из Петрозаводска о поэзии Хлебникова.

И. Шескина, студентка Тартуского университета, познакомила участников конференции с результатами языковых экспериментов, проведенных ею среди эстонских школьников. Материалы этого доклада могут пригодиться методистам и учителям.

Семинар профессора Ю. М. Лотмана был представлен докладами К. Кумпан (ТГУ) «Два аспекта лермонтовской модели личности» и И. Паперно (ТГУ) «О русском и французском языках в культуре Пушкинской эпохи».

К. Кумпан предлагает новый подход к творчеству Лермонтова как создателю двух (а не одной, как традиционно считалось) моделей личности, ориентированных на «западный» и «восточный» тип мировосозерцания. Такой своеобразный подход к проблеме «Запад-Восток», позволяющий по-новому оценить и роль Лермонтова в литературной борьбе эпохи, займет свое место в изучении Лермонтова.

И. Паперно высказала ряд соображений в пользу постановки вопроса о двуязычности как структурной особенности русской культуры. К такому выводу докладчик пришел в процессе исследования особого положения русского языка в культуре Карамзинской и Пушкинской эпох, когда французский был основным языком культурного обмена, и специфических явлений в русском слове, связанных с процессом взаимодействия языков.

С интересными докладами выступили члены просеминара доцента З. Г. Минц — Е. Серман, В. Паперный и Т. Тришкина из просеминара доцента П. С. Рейфмана. Оживленное обсуждение вызвал доклад И. Розенфельда о специфике поэтики И. Бабеля.

Молодые исследователи работают на разнообразном, нетрадиционном материале. В работах, представленных на конференцию, использовались тексты самых разных писателей (Достоевского, Лермонтова, Блока, Белого, Булгакова, Хлебникова, Ч. Айтматова, В. Казакова), с кинотекстами работает Ю. Цивьян, материалы дружеской переписки начала XIX века использует И. Паперно, неожидан и оригинален круг источников, привлекаемых Г. Левинтоном.

Совместная работа на конференции много дала молодым литературоведам Тарту и нашим гостям, показала уровень научных работ студентов, а это немаловажно. Как сказал профессор Ю. М. Лотман, открывая конференцию, «то, что делают студенты сегодня, предсказывает лицо нашей науки завтра».

Л. КИСЕЛЕВА

Конференция юристов

29—30 марта в нашем университете проходила двадцать восьмая конференция студентов юридического факультета.

На заключительном пленарном заседании научный руководитель студенческого научного общества юрфака доцент Х. Шнейдер с удовлетворением отметил высокий уровень подготовки докладчиков и разнообразие подготовленных ими тем.

Некоторые затронутые вопросы ранее фактически не находили отражения в издаваемой в Советском Союзе научной литературе. Наглядным примером является работа Феликса Луйксаара «Некоторые проблемы виктимологии». Даже сам термин «виктимология» — новое слово. Им обозначается направление в исследованиях, которое основывается на исследовании отношения «преступник — потерпевший». При изучении возможностей предупреждения, расследования и квалификации преступлений нужно обратить внимание не только на изучение личности и поведения преступника, но и на личность и поведение потерпевшего. Поводом для совершения преступления может быть легкомысленное, неосторожное, неправомерное (а иногда и правомерное) поведение потерпевшего.

Жертвами преступлений довольно часто бывают лица с отрицательной характеристикой, а также лица с другими отклонениями от нормы. Исследование показывает, что значительная часть пострадавших имели до совершения преступления тесные связи с преступником: 27,7% из них были знакомы с преступником, 12,3% — коллеги по работе, 10,8% — соседи, 9,2% — родственники, 5,4% — супруги, 6,9% — сожители, 2,3% состояли во внебрачных интимных отношениях и лишь 23,1% потерпевших не были до совершения преступления связаны с преступником.

Доклад Феликса Луйксаара основывается на интересном фактическом материале, что делает сообщение интересным, красочным. Работа Феликса несомненно представляет интерес с научной точки зрения.

Большое внимание привлекли сообщения Р. Роосмаа «Полновластие народа, свобода личности и воля государства», и М. Кягу «Суверенитет союзной республики».

Всего на конференции было представлено более 50 сообщений, девять из них были сделаны нашими гостями с юрфаков Рижского, Ленинградского, Минского, Иркутского и Алма-Атинского университетов. Особенно мы благодарны гостям из Иркутска и Алма-Аты, которые для выступления на нашей конференции не посчитали за труд преодолеть несколько тысяч километров. Высшие учебные заведения, значительно удалённые друг от друга, имеют свои неповторимые традиции, своеобразную атмосферу. Эта встреча дала возможность нашим будущим юристам ознакомиться с жизнью вузов, из которых приехали наши гости, и в свою очередь рассказать им о нашей жизни, поделиться опытом. Будем надеяться, что наш контакт не остается односторонним и за ответным визитом дело не станет.

Ю. АСАРИ.

X лето студенческого стройотряда

В этом году эстонский стройотряд встречает свое X-ое трудовое лето.

Уже наступило время, когда начинают комплектоваться отряды, и мы напоминаем некоторые правила и условия приема в стройотряд.

1. Эстонские отряды-73 формирует Центральный штаб ЭССО совместно с секторами ЭССО всех вузов Эстонии.

2. Комплектование отрядов производится в три этапа:
   а) выборы командиров, мастеров, комиссаров;
   б) организация ядра отрядов;
   в) окончательное комплектование отрядов.

Выборы командиров, мастеров, комиссаров уже состоялись, а организация ядра (1/3—1/2 от всего состава) будет окончена к 21 апреля.

Окончательно отряды укомплектуются в мае. Заявления принимаются с 3 по 19 мая, и к началу июня уже будут известны списки членов стройотрядов.

Заявления в конкретные стройотряды принимаются до тех пор, пока центральный штаб не объявит об окончании приема заявлений.

3. При приеме в члены отряда предпочтение отдается следующим кандидатам:
   а) прошедшим курсы монтажников;
   б) тем, кто уже был в стройотряде;
   в) тем, кто принимает участие в комсомольской жизни университета или занимается другой общественной работой;
   г) подавшим заявление (на перфокарте) в первую очередь.

Неправы те, кто думает, что студенты 1-ых и 2-ых курсов не могут попасть в ССО.

В отряды не попадут те студенты, у которых после сессии остались «хвосты», а также и те, которые по каким-либо причинам не могут работать два месяца или имеют наказания по линии ССО и комсомольской организации.

Знаменательно, что в этом году количество отрядовцев из нашего университета значительно увеличится. В предыдущие же годы ведущая роль в вопросе набора состава отрядов принадлежала ТПИ.

Активный трудовой период ССО продолжается со 2-го июля по 29 августа.

Подробную информацию о проблемах ЭССО вы можете получить в 104-ой аудитории главного здания с 14 до 16 по понедельникам и с 16 до 18 по пятницам. Там же принимаются и заявления.

Желаем всем будущим отрядовцам успешного окончания учебного года и приятного лета в ЭССО.

ТГУ, сектор ЭССО.

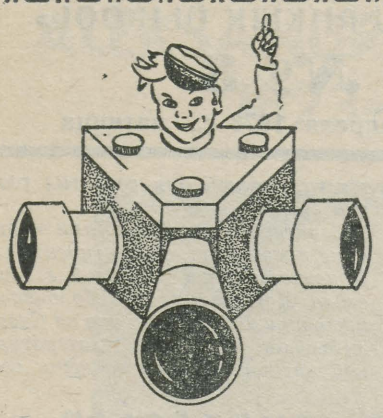

Дни в Польше

С 8-го по 16 марта в Польше побывали два представителя нашего университета Александр Фляйшер и Тойво Кульдсепп. Предлагаем вниманию читателей заметки об этом путешествии.

Минск. 8 марта. 1 час 50 мин.

Объявлена посадка на поезд Москва—Берлин. Я впервые в этом поезде — ведь это моя первая заграничная поезда. Для моего друга и спутника Тойво Кульдсеппа во всех этих международных вагонах с приветливыми проводницами, таможенных декларациях, пограничных проверках ничего особенного нет: за время учебы в университете он побывал в Венгрии, Польше, Финляндии. Цель нашей нынешней командировки — подписание договора об обмене стройотрядами с Ягеллонским университетом в Кракове. Это наши старые и добрые друзья, встреча с которыми всегда приятна.

Варшава. 8 марта. 10 часов утра. Гданьский вокзал.

Ступили на землю Польши. Здесь 8 Марта не является пока выходным днем, но праздничное настроение чувствуется во всем. Вся Маршадсковская (центральная улица) утопает в гвоздиках, за небольшую плату их «дарят» прямо на улице. С огромной высоты Дворца культуры открывается чудесный вид на польскую столицу, переживающую сейчас свое второе рождение. Старины в Варшаве почти не осталось, поэтому можно представить, как чтят и любят свое «старое место» варшавяне. До отбытия в Краков знакомимся с варшавской стариной и не перестаем удивляться красоте и изысканности нарядов варшавянок. Вспоминается маленькое уютное кафе в старой Варшаве, в витрине которого блещут фотографии Элиз Тэйлор и Ричарда Бартона. Здесь же рядом — их благодарность владельцу кафе за «здоровую пищу и внимание к посетителям». Да, да не удивляйтесь — в нынешней Польше довольно много маленьких частных кафе, маленьких частных галантерейных и цветочных магазинов, частных такси. Все в них, конечно, стоит дороже, нежели в аналогичных государственных, но нельзя сказать, чтобы их обходили вниманием посетители.

Вечером прибываем в Краков — конечный пункт нашего путешествия. Живем мы в уютной двухместной комнатке большого двенадцатиэтажного женского общежития студенческого городка. С помощью пачки сигарет «Tallinn» быстро знакомимся с дежурным вахтером. Такое знакомство необходимо — ведь он знает в лицо всех своих жителей.

Краков. 9 марта 17 часов.

Мы в гостях у руководства ЗСП Ягеллонского университета. ЗСП в переводе с польского — Союз польских студентов. Он объединяет около 90% студентов университета. Интересно, что молодежной организации, подобной комсомолу, в Польше нет. Рабочая молодежь имеет свою организацию, сельская молодежь объединена в союз сельской молодежи, старшие школьники также имеют свою отдельную организацию. Каждая из данных групп требует, по их мнению, особого подхода, ставит и решает разные задачи, и поэтому они считают такое разделение вполне правомерным. Ошибкой было бы считать, что эти организации оторваны друг от друга. Наоборот, они постоянно взаимодействуют.

В распоряжении ЗСП университета 4 клуба: Nowy Zaczek», «Nawojka», «Piast», «Słowiańka». Все эти клубы находятся на первых этажах больших общежитий и работают ежедневно до 23 часов. Здесь всегда можно выпить бутылку Pepsi-cola, посидеть за чашечкой кофе, потанцевать под оркестр или прекрасные магнитофонные записи. Поэтому нет ничего удивительного в том, что эти клубы всегда полны студентов. Могут сюда приходить и нестуденты, но для них плата за вход вдвое дороже. Вообще, культурно-массовой работе в общежитиях придается большое значение, и неплохо было бы нам у них кое-что позаимствовать. Очень удобно у них организовано и питание студентов. Из получаемой стипендии в 1200 злотых (80 руб.) 600 злотых отдается на трехразовое питание в студенческой столовой (по талонам). Мы сами были свидетелями того, как очередь в 200 человек была обслужена в течение каких-то 10 минут — быстро, выгодно, удобно. Побывали мы и в клубе ЗСП краковских студентов «Под ящурами». Это клуб аристократов, — как говорят о нем сами ребята. Ведь один вход стоит 50 злотых (более 3 руб.). Девушки одеты исключительно в брюки, мини-юбки и мини-платья, ребята — кто во что горазд, начиная от засаленных джинсов и кончая панбархатными костюмами — своеобразная демонстрация студенческой моды. Молодые певцы стараются подражать Чеславу Немену — идолу польской молодежи, который, несмотря на свою молодость, успел своим пением покорить многих.

Студентов здесь волнуют родственные нам проблемы — самоуправление, вовлечение всех студентов в активную общественную работу, причем в проблеме самоуправления их достижения немного значительнее наших.

Воскресенье. 11 марта.

В этот день мы решили познакомиться с великолепными костелами Кракова. Всего их здесь 64, а нам удалось побывать в десяти самых богатых и нарядных. Цифра, которую я сейчас собираюсь привести, думаю, удивит вас. Мы тоже удивились, узнав, что 75% студентов Кракова регулярно посещают костел. Здесь для них тоже регулярно устраиваются лекции по истории религии без зачетов и экзаменов. Интересно, что в Польше отделение церкви от государства происходило медленно, постепенно, в чем все поляки видят немалую заслугу своего руководства, с пониманием и тактичностью отнесшегося к решению данного вопроса. В настоящее время церковь полностью отделена от государства.

Величка — небольшой городок в 20 мин. езды от Кракова. Для всех старых польских городов характерен рынок в самом центре города, но, чтобы поезд прибывал на... рынок — согласитесь, — это редкость. Величка, правда, интересен не только этим. Главная его гордость — расположенный на глубине 200 м уникальный соляной музей. Здесь все из соли — скульптуры великих польских деятелей, великолепный алтарь, но самое впечатляющее — соляные пещеры. В них все — как в сказке.

Вторник. 13 марта.

Ежечасно в Кракове раздается звук трубы. Это играет маленький трубач на костеле св. Марии. Легенда говорит, что эта древняя традиция была нарушена только во время войны: фашистская пуля оборвала жизнь трубача во время исполнения. В воздухе осталась последняя нота... С тех пор мелодия трубача ежечасно обрывается на этой ноте.

Сам Краков от войны не пострадал — его спасли мощным штурмом войска маршала Конева, но недалеко от Кракова находится место страданий, горя и слез миллионов жителей Европы — Освенцим. Здесь погибло 4 млн. ни в чем не повинных людей. Вдумайтесь в это — ни в чем не повинных. Сейчас здесь музей, который ежедневно посещают тысячи поляков и туристов. Экскурсия по музею оставляет тяжелое впечатление, но это место нельзя не посетить и не поклониться светлой памяти павших.

Все эти дни мы встречались с руководством ЗСП, обсуждая и внося поправки в проект договора. Наконец, договор подписан. Договаривающиеся стороны обмениваются отрядами в 20 человек. Эстонский отряд будет работать в Кракове и проведет в Польше месяц: с 4 июля по 5 августа, причем на последние десять дней намечена культурная программа, включающая посещение Варшавы, Вроцлава, Гданьска, Закопане.

Можно было бы еще много рассказать и о прекрасном Вавеле — бывшем королевском дворце — и о студенческом празднике «Juwenalia», во время которого краковские студенты становятся полноправными хозяевами города, и о незабываемых вечерах-встречах в уютных кафе. Но обо всем не расскажешь, да и, конечно, лучше один раз увидеть, чем сто раз прочесть.

А. ФЛЯЙШЕР

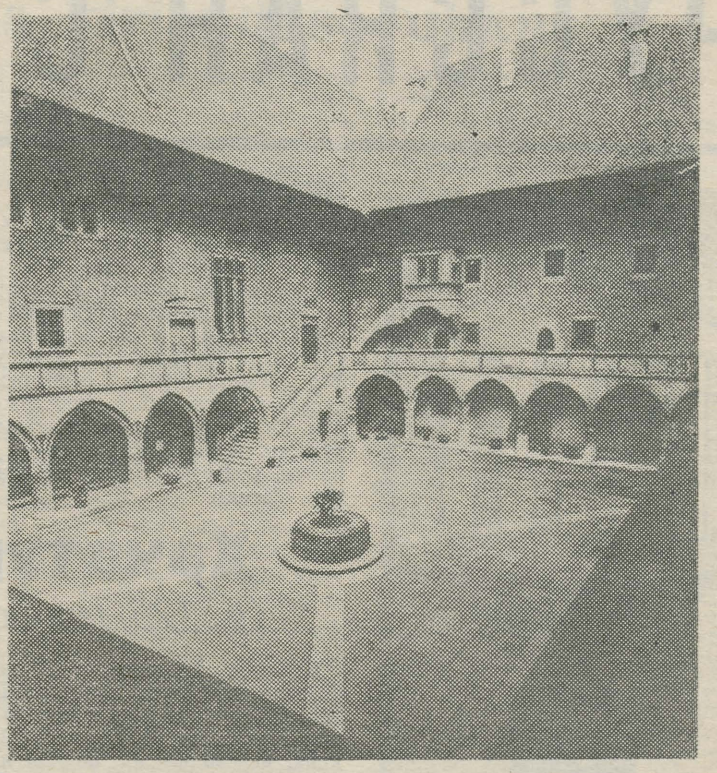

Двор Коллегии Майуса Ягеллонского университета

ПОСЛОВИЦА В ПЬЕСАХ ОСТРОВСКОГО И МЮССЕ

К 150-летию со дня рождения А. Н. Островского

(Продолжение. Начало в № 2)

Пословица — фразеологична. И именно клише любого типа (в том числе и пословицы) Мюссе последовательно расшатывает в своих пьесах. Он разрушает идиомы, «дополняя» их, он расшатывает выражения, о которых точно известно, где и когда нужно их произносить, употребляя их «не в том месте». Не до конца «доверяет» Мюссе и пословице. Пословица, выставленная в заглавии пьесы, «сбывается» в ней далеко не полностью.

Герои Мюссе устали от бесконечного потока слов, который обрушивается на них, и от постоянной необходимости самим говорить и говорить. Они болезненно остро ощущают, что все слова уже сказаны до них, что сказать что-то новое очень трудно. Еще в пьесе «Венецианская ночь» молодой венецианец Рацетта, ожидая любимую девушку, которую выдавали замуж за другого, размышлял о том, как ему поступить, и больше всего его занимал вопрос, «к а к и е т о л к и» он вызовет завтра в Венеции. Эти толки должны быть «с т р а н н ы и н о в ы».

В «пословицах» Мюссе словесная культура настолько развита, что в состоянии опередить реальную жизнь, предсказать ее развитие, продиктовать ей формы ее выражения. Мюссе устами своих героев издевается над слишком развившимся, самоуверенным словом, как бы «ставит его на место».

Комичность словесной агрессии может быть показана и у Островского. Глумов — человек, в совершенстве владеющий словесным, ораторским искусством и могущий применить его абсолютно во всех сферах жизни. Но его слово (хотя бы из его знаменитого дневника) приносит ему и поражение — временное, но поражение. («На каждого мудреца довольно простоты»).

И естественно возникает реакция — недоверие к слову, желание вскрыть в нем неточность, необязательность, неабсолютность его.

Мюссе, может быть, одним из первых во Франции попробовал измерить границы, в пределах которых можно варьировать смысл слова, придавать разные значения одному и тому же звучанию — начал очень осторожно и тонко производить эксперименты со словом.

Традиция игр в шарады, каламбуров, экспромтов, жанров, родственных «пословице», помогала здесь Мюссе. Слово в таких играх делится на части, каждая из которых получает собственное значение, далекое от первоначального смысла целого слова, слово «снисходит» до соревнования с изобразительным искусством и театром (шарады). Оно теряет однозначность, а иногда вместе с ней и всякий смысл.

В пьесе Мюссе «Кармозина» придворные сицилийского короля играют в игру, своего рода «вопросы и ответы». Вопросы задает трубадур Минуккио, а придворные дамы и «хвастливый воин» сэр Веспазьяно отвечают:

Минуккио. Что лучше: **владеть или надеяться?**

Сэр Веспазьяно. Гораздо лучше **владеть.**

Первая девушка. А если владеешь пустым кошельком, слишком длинным носом или получаешь во владение удар шпагой?

Сэр Веспазьяно. Тогда лучше надеяться.

Вторая девушка. А если надеешься получить руку молодой особы, которая на это не согласна и насмехается над тобой?

Сэр Веспазьяно. А, черт возьми, в таком случае я не знаю...

Это — обычный для Мюссе случай, когда слово поворачивают так и этак, открывая в нем все новые и новые смыслы до того, что у него пропадает хоть какое-нибудь определенное значение.

Но вдруг — странное совпадение — в пьесе Островского «Праздничный сон — до обеда» важная и более «образованная», чем все остальные, девица Устинька поучает других, как нужно вести приличные разговоры:

Устинька. Что это за разговор об лошадях... Вот два самые благородные разговора. Один: что лучше, мужчина или женщина... А другой разговор еще интересней. Что тяжелее: **ждать и не дождаться или иметь и потерять?**

Конечно, это не более чем совпадение. Но оно наглядно показывает разницу: герои Островского не знают никаких светских клише, они им только учатся, и сами творят по мере сил то, что так надоело героям Мюссе. Они находят слова с трудом.

Говоря о драматургии Мюссе, и, в частности, об отношении к слову, можно объединить позицию самого Мюссе и его героев. Поступок Мюссе — стремление расшатать словесные клише, свойственные данной культуре. И его герои единодушны с ним, хотя действуют, быть может, не так последовательно и сознательно. Но позиции Островского и его героев — разные. Поэтому далее речь будет идти сначала о героях Островского, а потом — о нем самом.

Конечно, не все герои Островского косноязычны. Нельзя забывать и свах Островского, в совершенстве владеющих словом. Но свахи — это уже случай «профессионального», «преимущественного» владения словом. В основном же словесная сфера выражения у героев Островского еще в состоянии хаоса.

А между тем, «все они как бы бессознательно чувствуют исконную, магическую силу слова» (С. К. Шамбинаго). Культура заговоров, заклинаний, сохранившаяся еще от далеких языческих времен, неожиданно давала себя знать. Слово и действие еще не до конца разделены. Словом запросто можно не только оскорбить, но и убить. Идут настоящие словесные бои.

Со словами в пьесах Островского происходит что-то странное. Слова могут существовать сами по себе, отдельно от смысла:

Орест: (о барине). Лепечет много языком-то, **а ничего не складно, безо всякого рассудка, что к месту, что не к месту, так — как шелаш какой.**

Слова рождаются из хаоса прямо у нас на глазах, но иногда функция слова как средства коммуникации ставится под вопрос:

Андрей Титыч. Вот кабы я умел вам объяснить..., так бы другой разговор был. **А то не умею. Да хоть бы и умел, так вы не поймете ничего. Значит, лучше молчать.** («В чужом пиру похмелье»).

Слова лишены определённых, всеми признаных значений, поэтому герои постоянно спорят о словах, о том, как их понимать. Слова можно забирать даже в свою личную ответственность:

Бальзаминов. Вот каковы приятели! Сколько раз просил, чтобы показали, как в любви объясняться — **ни один не показал. Все из зависти, всякий для себя бережет.** («За чем пойдешь, то и найдешь»).

Наконец, у Островского человек настаивает на своем праве не только говорить слова, но и умертвлять их, выводить из употребления, если они ему не нравятся (как, напр., в пьесе «Не сошлись характерами»).

Не только нет пресыщения словом, языком, но сами слова, сам язык еще только рождается.

Так, влюбленный Бальзаминов не способен назвать и описать свою даму сердца, объясниться с ней, ибо он и слов-то таких не знает, а если что и может сказать, то только — чужими словами, стишками...

Лишь однажды, в пьесе «Луизон», у Мюссе тоже появляется герой, действительно не умеющий выразить себя в слове. И характерно, что это — простолюдин, крестьянин, деревенский парень Берто: «И только подумать, что одно красивое словечко могло бы поправить все дело. Да! Я видел, как такое происходило на сцене. Если бы я вспомнил удачную фразу из какой-нибудь комедии!...» Как это часто бывает у Мюссе, герой хочет применить фразу или ситуацию из пьесы или романа. Но, как это всегда случается у Мюссе, эта попытка оказывается смешной и неудачной.

Если для героя Мюссе слово уже настолько исчерпало себя, что оно презренно, профанирует чувство (влюбленный клерк Фортунио в комедии Мюссе «Подсвечник» поет песенку, в которой он «не смеет назвать имя» своей дамы, чтобы не профанировать ее в словах), то для героя Островского великим счастьем было бы выразить свое чувство в слове, но он еще этого не умеет. Поэтому из хаоса слов с неустановившимися, неточными значениями, необязательным смыслом, из мира труднонаходимых, не всегда понятных слов является ему одно точное, понятное, близкое и пригодное в любых ситуациях — пословица.

У Островского прибегают к пословице, когда нужно что-то разъяснить собеседнику, в чем-то уверить его, что-то ему доказать, и, наконец, когда нужно что-то подсказать. Степанида Трофимовна из «Семейной картины» говорит: «Не помимо пословицы-то говорится: не обмануть — не продать». В «Бедной невесте» Добротворский отвечает Маше, когда она делится с ним планами перевоспитания Беневоленского: «Знаете-ли, барышня, я вам русскую пословицу скажу: что будет, то будет, а что будет, то бог даст». А другая еще пословица говорит: «Суженого конем не объедешь». Пословица здесь предсказывает будущее, и пьеса, как правило, служит аргументом в п о л ь з у пословицы, даже если она поставлена под сомнение.

(Окончание в следующем номере)

В. МИЛЬЧИНА

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Wolfgang Borchert

Kohvi ei saa defineerida

Nad vedelesid toolidel, olid rööt-sakil üle laudade. Hirmus väsimus vajutas nad maha. Sellise väsimuse puhul ei aidanud uni. See oli maailmaväsimus, mis ei oota enam midagi. Vahest ainult rongi kusagil ooteruumis. Ja nii vedelesid nad seal röötsakil toolidel ja laudadel. Nad rippusid oma rõivastes ja oma nahas, otsekui oleksid need koormaks — nende riided. Ja nahk. Nad olid viirastused ning pugenud sellesse nahka, mängisid mõnda aega inimesi. Elu oli riputanud nad skelettidele nagu hernehirmutised teivastele nende endi ajude pilkeks ja südamete piinaks. Ja iga tuul tegi neile liiga. Nad olid mängukanniks tuulte käes. See sündis jumala tahtmisel, jumala, kel puudus nägu, kes polnud ei hea ega kuri. Kes lihtsalt oli. Mitte rohkem. Ning seda oli liiga palju. Ning seda oli liiga vähe. Jumal oli nad riputanud ellu, et nad viivu seal pendeldaksid nagu peenehäälsed kellad nähtamatutel kandepostidel, nagu tuulest paisunud hernetondid. Nad olid ohvriks toodud iseendale ja oma nahale, milles nad kuskil ei suutnud avastada liitekohta. Ripakil üle toolide, teivaste, laudade, võllapuude, üle määratute kuristike. Mitte keegi ei kuulnud nende jõuetut karjet. Jumalal polnud ju nägu, Sellepärast ei saanud tal olla ka kõrvu. Ja kõrvutu jumal oli inimesed maha jätnud nende suurimas hädas. Jumal laskis neil ainult hingata. Halastamatult, aga suurejooneliselt. Ning nemad hingasid. Metsikult, himukalt, aplalt. Kuid nad olid üksinda, nad olid neetult üksinda. Sest nende karjed, nende kohutav kisendamine ei ulatunud isegi mitte kaaslaseni, kellega koos laua taga istuti. Ega JUMALANI, kel polnud kõrvu. Isegi mitte kaaslaseni, kellega koos laua taga istuti. Ühe ja sama laua taga. Kõrvuti. Ühe laua taga.

Neljakesi istusid nad laua ääres ja ootasid rongi. Võimatu oli üksteist ära tunda. Udu hõljus kahvatute nägude ümber. Udu, milles oli ööleitset, kohviauru ja sigaretisuitsu. Kohviaur vinas ja sigaretid lõhnasid magusalt. Ööleitse koosnes viletsusest, parfüümist ja vanade meeste hingeõhust. Ja tüdrukutest, kes veel sirgusid. Öövine oli külm ja niiske. Nagu hirmuhigi. Kolm meest ja tüdruk istusid laua ääres. Neli inimest. Tüdruk vaatas kohvi tassis. Üks meestest kirjutas midagi hallite paberile. Tal olid väga lühikesed sõrmed. Teine luges raamatut. Kolmas silmitses neid. Kordamööda. Tal oli rõõmus nägu. Tüdruk vahtis kohvi oma tassis.

Siis toodi väga lühikeste sõrmedega mehele juba viies tass kohvi. Vastik, see kohv, ütles ta ja tõstis hetkeks pilgu. Kohvi ei saa defineerida. Kuratlik jook. Siis kirjutas ta jälle edasi. Järsku aga meenus talle midagi ja ta vaatas uuesti üles. Te olete oma kohvi külmaks lasknud minna, sõnas ta tüdrukule. Külmalt ei maitse ta enam. Kuratlik jook. Kui ta kuum on, siis istub ta hästi. Aga ta on defineerimatu. De-fi-nee-ri-ma-tu! Sellest pole lugu, ütles tüdruk väga lühikeste sõrmedega mehele. Too jättis nüüd kirjutamise katki. Sellest pole lugu, nii oli tüdruk öelnud. Mees vaatas talle otsa. Tahan ainult tabletid sisse võtta, kohviga, ütles tüdruk kohmetult ja silmitses tassi. Sellest pole midagi, et ta külm on. Kas teil valutab pea, küsis mees tüdrukult. Ei, vastas tüdruk uuesti kohmetult ja põrnitses kohvi oma tassis. Põrnitses niikaua, kuni lühikesesõrmeline pliiatsiga trummeldama hakkas. Siis vaatas tüdruk talle otsa. Pean oma elule lõpu tegema. Peavalu mul ei ole. Pean oma elule lõpu tegema. Ning ta ütles seda nii nagu: ma sõidan kella üheteistkümnese rongiga. Pean oma elule lõpu tegema, ütles ta ja vahtis kohvi tassis.

Kolm meest pöörasid pilgud tüdrukule. Raamatuga mees ja teine, rõõmsanäoline. Suurepärane, mõtles viimane, tüdruk on hulluks läinud. Tõepoolest hulluks. Olete teie alles naljakas, ütles väga lühikeste sõrmedega mees. Kas sellepärast, et tüdruk tahab endalt elu võtta, huvitus raamatuomanik ja kallutas end üle laua lähemale. Ei, sellepärast, et ta seda niisama lihtsalt ütleb. Niisama lihtsalt, kui öeldakse ärasõit või teatatakse järgmise jaama nimetus, vastas teine. Kuidas nii, arvas raamatuga mees, tüdruk räägib ju ainult seda, mida ta mõtleb. Siin pole ju ometi midagi naljakat. Ma leian, et see on koguni väga tore. Tüdruk vahtis endiselt tassi. Tore, sai väga lühikeste sõrmedega mees pahaseks ja tegi nördinud kalanäo, tore, arvate teie? Noh, ma ei tea. Ma leian nii! Vaadake mind. Kui ma nüüd niisama lihtsalt öelda tahaksin, mida ma mõtlen. Ah? Mis? Täna öösel pidin ma siin viis tuhat pätsi leiba saama. Ainult kakssada jõudis pärale. Puudu jääb neli tuhat ja kaheksasada. Ja nüüd pean ma rehkendama. Ta tegi jälle kalanäo, tõstis oma kirjabloki üles, viskas aga selle siis tagasi lauale. Kas teate, mida ma nüüd mõtlen? Tüdruk vahtis kohvitassi. Rõõmsameelne jõllitas talle otsa, irvitas ja vaikis. Raamatuomanik sõnas: Noh? Ma ütlen teile seda, mu armas, ma tahan teile seda öelda. Ma mõtlen seejuures, et neli tuhat kaheksasada perekonda jäävad homme ilma leivata. Homme hommikul pole neljal tuhandel kaheksasajal leiba. Homme on neli tuhat kaheksasada last näljas. Ja isad. Loomulikult ka emad. Aga nemad ei märka seda. Kuid lapsed, kulla mees, neli tuhat kaheksasada last. Nüüd pole neil homme killukestki leiba. Vaadake, seda ma mõtlen, kulla mees, seda ma mõtlen ja istun ja kirjutan siin ja joon seda defineerimatut kohvi. Ja seejuures mõtlen ma kõike seda. Mis te arvaksite, kui ma kõik niisama lihtsalt välja ütleksin, ah? Kes seda kannataks, ah? Ükski inimene ei suuda ju taluda, kui kõik välja öeldakse, mida mõeldakse. Ta tegi kalanäo ja tõmbas lauba okastraadi sarnaseks. Päris kipra. Nagu okastraat.

Tüdruk vaatas kohvitassi. Ta tapab enda, mõtles raamatuga mees. Järsku aga turgatas talle pähe, et tassitäiest ei piisa suremiseks ning ta tähendas: see kohv on vaevalt veel joodav. Siis lõi rõõmsa näoga mees peopesaga vastu lauda, nii et lajatas. Tüdruk on hull, ütles ta ning ta nägu irvitas mehe enese teadmata lustakalt. Ta jõi ahnete sõõmudega kohvi. Tüdruk on hull, ütles mees joomisest lõõtsutades, ta tuleb lihtsalt maha lüüa, sest et ta on hull, arvan mina. No, kuulge ometi, kus mul kullatükk, hüüdis leivakaupmees. Teete hea näo pähe ja räägite surnukslöömisest. Ma usun, et teie eest peab end hoidma. Teete hea näo ja räägite ... Siinkohal naeratas raamatuga mees üsna innukalt. Ei sugugi, lausus ta, mitte põrmugi. See on dualism, saate aru? Tüüpiline dualism. Meis kõigis on

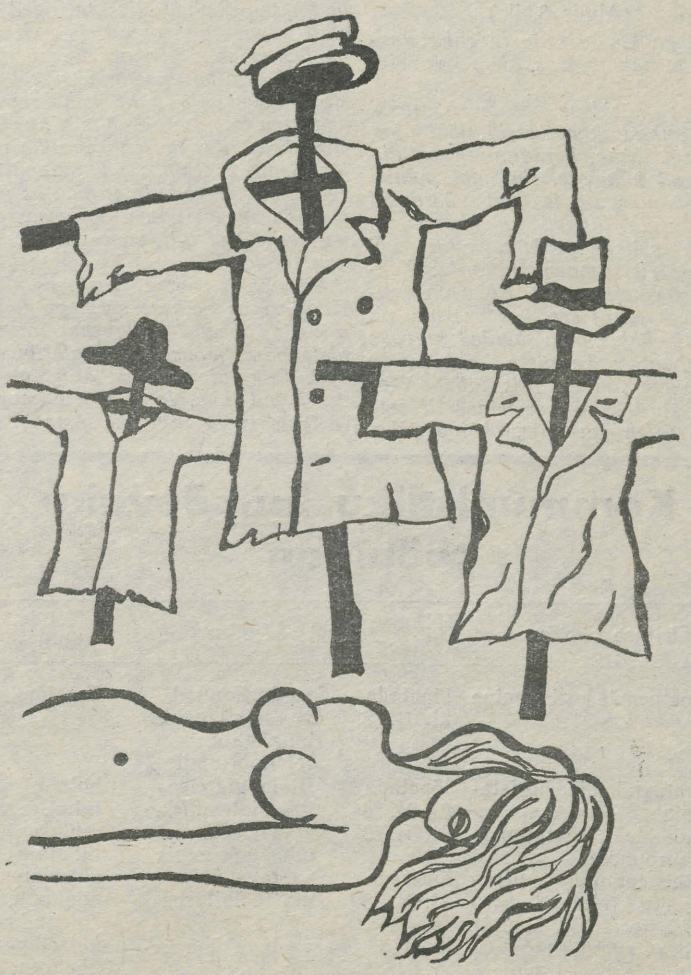

Ilmar Anvelti joonistused.

midagi Jeesusest ja Nerost, mõistate? Meis kõigis. Ta tegi grimassi, lükkas lõua ja alumise huule ette, tõmbas silmad hästi kissi ja paisutas seejuures ninasõõrmeid. Nero, seletas ta. Siis tegi ta leebe, sentimentaalse näo, äigas juuksed siledaks ja tema silmadesse ilmus koeralik truudus, süütu ja kuidagi igav. Jeesus, lisas ta selgituseks. Ja: näete, nad on meis kõigis. Tüüpiline dualism. Siin Jeesus — siin Nero. Ning ta püüdis välkkiirelt mõlemaid nägusid korrata. See ebaõnnestus. Võib-olla oli kohv liiga vilets.

Kes on Nero, küsis rõõmsameelne rumala näoga. Oo, nimi ei mängi mingit rolli. Nero oli nagu teie või mina. Ainult, et teda ei karistatud selle eest, mida ta korda saatis. Ja ta teadis seda. Nii tegi ta just kõike, mida üks inimene ära teha saab. Olnuks ta kirjakandja või puusepp, oleks ta üles poodud. Kuid juhuslikult oli ta keiser ja tegi seda, mis talle pähe tuli. Kõike, mis võib inimesele üldse mõttesse tulla. See ongi kogu Nero. Ja teie arvate, et mina olen üks selline Nero, küsis rõõmsameelne. Fifty-fifty, mu armas. Kindlasti võite te ka Jeesus

(Järg 4. lk.)

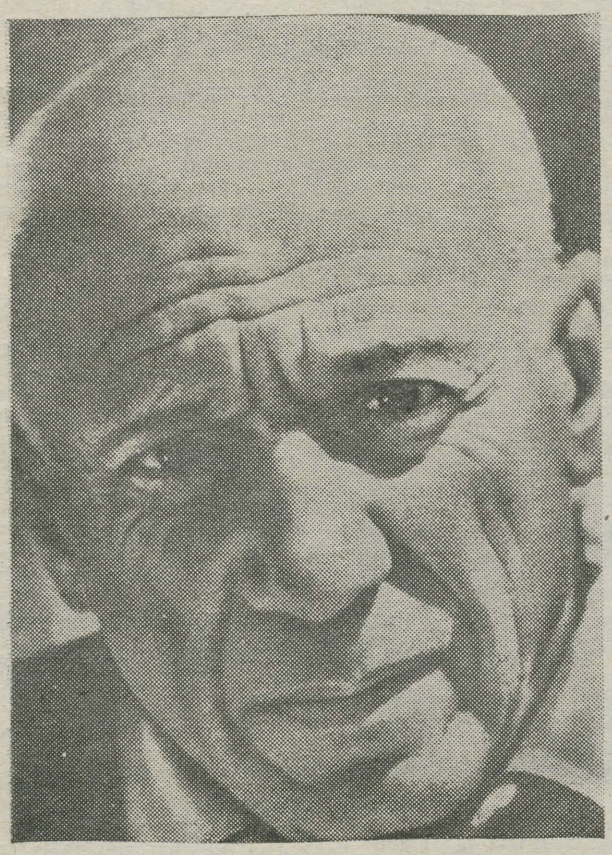

MAAILM LEINAB: 8. APRILLIL SURI PABLO PICASSO.

Tähtaegu on pikendatud

ELKNÜ TRÜ komitee ja ajaleht «TRÜ» kuulutavad seoses teatrikuuga välja üliõpilaste teatriretsensioonide konkursi (osa võivad võtta TRÜ ja EPA üliõpilased). Retsenseerimisele tulevad järgmised etendused: O. Toominga «Külvikuu»; H. Ibseni «Väike Eyolf» (lavastaja J. Tooming); eesti muinasjuttude aineline «Üks Ullike läks rändama» (lavastaja E. Hermaküla); E. Raua «Naksitrallid»; balletiõhtu «Käed»; Brechti «7 surmapattu» (lavastaja Ü. Vilimaa); E. Segal — P.-E. Rumme «Oliver ja Jennyfer» Kalju Komissarovi lavastuses.

Retsensioonid esitada masinkirjas «TRÜ» toimetusse. Võistluse tähtaega on pikendatud 15. maini. Žürii koosneb ülikooli ja «Vanemuise» esindajaist. Auhinnad teatriühingult. Parimad tööd avaldatakse ülikooli ajalehes, kolmele paremale autorile aastaks prii pilet kõigile «Vanemuise» etendustele.

ELKNÜ TRÜ komitee, ajaleht «TRÜ»

KUNSTINÄITUS SAKU 73

Saku näitusesaalis 30. märtsil avatud kunstinäitusel esineb 11 eesti noorema põlve kunstnikku.

Seda grupeeringut võib mõneti vaadelda kui rühmituse ANK laiendatud koosseisu või koguni järge. Näitusel esinevad Aili, Mare, Toomas ja Tõnis Vint, Malle Leis, Marju Mutsu, Silvi Liiva, Jüri Arrak, Leonhard Lapin, Raul Meel ja Vello Vinn. Ühendavaks tunnusjooneks on nende noorus, see, et Kunstiinstituudis on nad reeglina omandanud hoopis teise eriala kui see, mida nad praegu teevad, nad kõik on rohkearvuliselt osalenud mitmetel välismaa kunstifestivalidel, nende mõju eesti kunsti arengule üldises plaanis on küllaltki märkimisväärne.

Kõik nad on juba mitmeid aastaid esinenud näitustel, ka Tartu publikule pole nad võõrad, eriti tihti on neid eksponeeritud ülikooli kohvikus. Nad on illustreerinud mitmeid raamatuid ja kujundanud ajakirju. Nende teoste reproduktsioone on tihti ilmunud perioodikas. Seetõttu ei oodanudki näituselt midagi põhimõtteliselt uut. Seda uut on nad ju pidevalt teinud ja seepärast meile juba teataval määral harjumuslikuks muutunud. Paljud eksponeeritud teosed on olnud väljas varasematel näitustel, mitmed graafilised lehed ka praegu Tallinna kevadnäitusel, millest nad kõik osa võtavad.

Esinedes aga kompaktse näitusega, omandab nende teoste mõju uue kvaliteedi. Üksikud pildid suurel näitusel võivad ära kaduda, võivad mõjuda efektselt või isegi efektitsevalt, võivad üldisel taustal ilma erilise põhjusetagi meelde jääda; aga adekvaatse mulje autorist saab siiski temalt terviklikku ekspositsiooni vaadates.

Vaadeldav näitus demonstreerib veenvalt, et ükski nimetatud kunstnikest pole teinud oma tööd lihtsalt efekti taotledes; kõiki neid kannab kindel printsiip, kõik nad on tõsise sisearutluse viljad.

Kunstnike mõjustatus ühest või teisest voolust on küllalt kergesti aimatav, kuid nende isikupära on piisavalt tuntav, et seda isegi loomulikuks pidada. Arusaadav on R. Meeli tehnokraatlik käsitlus, tema loomingu seos op-*kunstiga — on ta ju elukutselt insener. Ka Toomas Vindi naivistlik maal, tema nukk-inimestega pildid on eelkõige ühendatavad autodidaktist autoriga.*

Raske on üht või teist kunstnikku esile tõsta, nende tööd võrrelda. Nad on igaüks oma maneeris jõudnud täiuslikkuseni, tehniline virtuoossus on muutunud täiesti iseenesestmõistetavaks.

L. Lapini must-valge kontrastile, plakatlikule sümboolikale rajatud serigraafiatega oli alles hiljuti võimalus tutvuda kohvikunäitusel. Ka Sakus näitab ta pilte «Augud pääs», lisaks aga teemat arendades tervet rida «veriseid pilte»: «Veritsev sõrm III», «Haavatud õun II» jne. Seega on ta jõudnud oma arengus, võiks öelda, «verisesse perioodi».

M. Leis on lisaks varemnähtule ja varasemas maneeris töödele esitanud väga toredaid akvarelle figuraalsete kompositsioonidega.

A. Vindilt on möödunud aasta pôp-maalid «Õhtul» ja «Madal meri», mis on meie sentimentalismi vaieldamatud tipud. Tema spektraalse ülesehitusega guašid on laiale publikule nüüd juba tuttavad ka postkaartide kaudu. Lisaks dekoratiivsusele on ta saavutanud piltides ka tugeva emotsionaalsuse. Väga meelad on guašid «Puudutus» ja «Häbelikkus».

Hoopis jõulisemad, robustsemad on J. Arraku maalid. Ta kasutab võikaid värve, millega katab ühtlaselt suuri pindu. Samal ajal ei ole maalid ise hoopiski võikad, pigem lõbusad. Ta suhtub kujutatavasse väga sardooniliselt — maalid «Leeda ja luik», «Koputus aknale». Sarkastiliselt naerab ta välja totralt ilutsevaid maale — «Linnuke». Tema deformeeritud figuuridega maalid mõjuvad väga maskuliinselt ja intrigeerivaltki.

Tõnis Vint näitab oma ülimalt rafineeritud stilisatsioone, kus tõesti iga joon ja punkt on oma kohale asetatud nii, et see lausa valuliselt tunnetatav on. Ta näib saavutavat olukorda, kus ühe sirge või punkti abil organiseerib pinna esteetiliselt mõjuvaks pildiks. Midagi sarnast püüdis maalikunstis sajandi algul teha K. Malevitš, maalides lõuendi «Valge Valgel». Tõnis Vindi eeskujuks äärmise stilisatsiooni õigustamisel näib olevat Aubrey Beardsley (vt. almanahh «Kunst» 40/2, 1972. a.), kes aga valdavalt tegeles figuraalsete joonistustega. Ka on Tõnis Vint esitanud aktikompositsioone (varasemast näiteks «Vaikne ja uje», olnud üleval ka kohvikus).

Mare Vint, S. Lüva ja V. Vinn hämmastavad on tehnilise üksikasjalikkusega, oma detailiarmastusega, mis aga kokku annavad väga terviklikke lehti. Ka M. Mutsu kompositsioonid, mis on justkui lõpetamata, kui fragment mingist suuremast nähtumusest, annavad edasi terviklikku atmosfääri.

Tuleb korrata, et kõik sellel näitusel esinejad näivad olevat saavutanud oma stiilis, oma maneeris täiuslikkuse. Kui Lääne kunstis on tavaline, et kunstnik, leidnud endale isikupärase kujutamisviisi, ekspluateerib seda lõpuni, siis meil tavatsetakse rääkida väljendusvahendite pidevast uuenemisest, arenemisest. Nii võibki nüüd tunduda, et nimetatud kunstnikud on jõudnud lõpuni oma stiilis ja midagi peaks muutuma.

See näitus on nagu ülevaade saavutatust. Nende töid oli varemgi võimalik näha, nüüd esinesid nad koos ja mõjusid vaatamata oma erinäolisusele väga terviklikult, kokkukuuluvalt. Väga ilus, rafineeritud näitus. Mis saab edasi?

Seega on kasutusele võetud uus koht kunstinäituste korraldamiseks — Eesti Maaviljeluse ja Maaparanduse Teadusliku Uurimise Instituudi näitusehall Sakus. Loodetavasti kujuneb kenaks traditsiooniks seal edaspidigi kunsti eksponeerida.

Kui Te juhtute Tallinna, käige tingimata ka Sakus! Te ei kahetse seda aega, mis kulub sõidule. «Sirbi ja Vasara» andmeil on näitus avatud 30. maini.

M. PREEM

Wolfgang Borchert

Kohvi ei saa defineerida

(Algus 3. lk.)

olla. Aga kui te seda tüdrukut maha lüüa tahate, siis olete te Nero. Saate aru?

Nagu käskluse peale haarasid kolm meest kohvitassid, jõid ning vdatasid lakke, kallutanud sealjuures pead kuklasse. Ent ülal polnud midagi märgata ja nad pöördusid maa peale tagasi. Leivakaupmees lausus seitsmeteistkümnendat või kaheksateistkümnendat korda: Kohvi ei saa defineerida. Kohv on defineerimatu. Ent see, kes hea näo oli teinud, pühkis oma huuled kuivaks ja pahvatas: Te olete ka hull. Te kõik olete hullud. Mis läheb Nero mulle korda? Või see teine? Üldsegi mitte, ütlen ma teile, kõige vähematki, ütlen ma. Ma tulen sõjast ja ma tahan koju. Vaat nii. Ja kodus tahan ma hommikuti koos vanematega rõdul istuda ja kohvi juua. Seda olen igatsenud kogu sõja kestel. Hommikuti rõdul istuda ja koos vanematega kohvi juua. Vaat nii. Ja praegu olen ma teel sinna. Aga siin tuleb see hullumeelne ja ütleb heast peast, et ta tahab oma elule lõpu teha. Ükski inimene ei talu ju, kui seda nüsama lihtsalt öeldakse: Ma tahan oma elule lõpu teha.

Nõnda rääkis sõdur. Leivakaupmees tõstis oma silmad kohvi põhjatusest üles, manas näole no-missa-kostad-ilme ja sõnas: Need on just minu sõnad, ütles ta, need on alati minu sõnad olnud. Täpselt nagu leibadega. Kui ma selle nüsama lihtsalt välja pasundaksin, ah? Homme on neli tuhat kaheksasada last ilma leivata, ah? Mis tunne teil siis oleks? Kes kannataks selle välja! Seda ei taluks ju tänapäeval keegi, mu härrad. Ja ta vaatas raamatuga mehele otsa. Rõõmsameelne, kes sõjast tuli, vaatas tollele samuti otsa.

Siis tõusis raamatuga mees püsti. Ta nipsutas väikese sõrmega laualt mõned kübemed ja lausus kurvalt: olete minu jaoks liiga materialistlikud. Teie tulete sõjast koju, et rõdul kohvi juua. Ja teie, teie kaupleте leivaga. Te arvutate laste ja leibadega. Mu jumal, kes garanteerib mulle, et te neid segamini ei aja. Kes teab, kas te laskemoonagi ei arvuta. Iga nina peale kolmkümmend lasku. Nõnda on see sõjas alati olnud: kolmkümmend lasku nina peale. Jah, aga nüüd on need leivad, mu jumal; nüüd on need juhuslikult leivad. Ning ta lisas nukralt: head ööd, te olete minu jaoks liiga materialistlikud, muud midagi, lihtsalt liiga materialistlikud. Head ööd.

Leivakaupmees hüüdis talle järele: olete te kunagi nälga tundnud, austatud härra? Ilma minu leivata ei saaks te oma raamatuid üldsegi lugeda, ainult seda tahan teile teatavaks teha, ilma leivata mitte, austatud härra! Ja ilma laskemoonata ei saa ka läbi, eks ole, ilma moonata ka mitte, austatud härra! Ja ta vaatas seejuures sõdurile näkku. Too heitis nüüd raamatuga mehele põletava pilgu ja kummardus ettepoole, et näha, kuidas mõjus. Nagu Nero, mõtles raamatuomanik ja põrnitses sõdurile otsa, täpselt nagu Nero. Sõdur-Nero ründas teda? Kas teie olete ülepea sõjas olnud? Olete te kordki sõjas olnud? Kui ükskord sõtta satute, siis ei taha te pärast seda ka enam midagi muud kui rõdul istuda ja kohvi juua. Midagi muud te siis enam ei taha, ütlen ma teile, mu armas.

Raamatuomanik vaatas mõlemale otsa ja patsutas raamatuga tusaselt huultele. Siis jõi ta seistes oma tassi tühjaks. Ja teised kaks jõid samuti. Defineerimatu, ütles leivakaupmees ja väristas õlgu. Nagu elugi, kostis raamatuga mees ja kummardas talle sõbralikult. Ning leivakaupmees kummardas sõbralikult vastu. Viisakalt teineteisele naeratades lõpetasid mehed oma vaidluse. Kumbki oli ju härrasmees. Kuid sisimas tundis raamatuga mees end võitjana ja seepärast tahtis ta naeratada.

Ent siis kiskus ta suu pärani hirmsaks karjatuseks. Karje oli nii kohutav, et mees ei tulnud sellega toime. See jäi temasse sügavale toppama. Ainult suu oli pärani lahti, sest õhust tuli puudu. Raamatuomanik jõllitas neljandat tooli, millel oli istunud tüdruk. Tool oli tühi. Tüdrukut polnud. Siis silmasid mehed laual väikest klaastorukest. See oli tühi. Ja tüdruk oli läinud. Ja tass. Ka tass oli tühi. Ning tüdrukut polnud. Tool. Ja klaastoruke. Ja tass. Tühi. Üsna vaikselt, märkamatult tühjaks saanud.

Tüdruk oli ehk näljane? küsis leivakaupmees lõpuks teistelt. Ta oli hull, ütles sõdur rõõmsalt, ta oli hulluks läinud, ütlen ma veel kord. Tulge, kutsus ta raamatuga meest, võtke uuesti istet. Ta oli päris kindlasti hull. Raamatuomanik vajus aeglaselt toolile ja arvas: Võib-olla oli ta üksik? Ta oli kindlasti väga üksi. Üksi, pani leivakaupmees pragama, kuidas nii, üksi? Siin olime ju meie. Meie olime ju kogu aeg siin. Meie, küsis raamatuga mees ja vaatas tühja tassi. Tassist vaatas talle vastu üks tüdruk. Aga ta ei suutnud tüdrukut enam ära tunda.

Öövine roomas läbi jaamahoone. Öövine udust, vaevast ja hingeõhust. Ja see oli paks nagu defineerimatu kohv. Ning niiskelt külm. Nagu hirmuhigi. Mees raamatuga sulges silmad. Kohv on hirmus, kuulis ta leivakaupmeest ütlevat. Jaa, jaa, noogutas ta aeglaselt, selles on teil õigus: sootuks hirmus. Igapidi hirmus, lausus sõdur, meil ju polegi teistsugust. Peaasi, et ta on tuline. Ta laskis klaastorukese üle laua veereda. See kukkus maha ja läks katki. (Ja jumal? Ta ei kuulnudki väikest vastikut prõksatust. Kas purunes klaastoruke — või mõni süda: jumal ei kuulnud kõigest sellest midagi. Tal polnud ju kõrvu. Nii see oli. Tal polnudki ju kõrvu.)

Saksa keelest tõlkinud
ERIKA KÄRNER
(Tõlkevõistlusel «1972» II preemia)

Kommunistliku laupäevaku tööplaan

	Ürituse nimetus	Täitmise tähtaeg	Täitja	Tööde juhtija
1.	Toomemäe koristamine	lõpetada 21. 04. 73	teaduskonnad vastavalt neile kinnistatud territooriumil	õppejõud
2.	Botaanikaaia koristamine	lõpetada 21. 04. 73	Bioloogia-Geograafiateadusk.	botaanikaaia juhat.
3.	Kõikide tööruumide suurpuhastus	21. 04. 73	kõik töötajad oma tööruumis	allüksuse juhataja
4.	Ühiselamute suurpuhastus (elutoad, köögid, koridorid, aknad)	lõpetada 21. 04. 73	vastava ühiselamu üliõpilased	ühiselamu nõukogu, komandant
5.	Ühiselamute territooriumide koristamine	lõpetada 21. 04. 73	vastava ühiselamu üliõpilased	ühiselamu nõukogu, komandant
6.	Ehitusprahi, lammutusmaterjali ja üleliigse ehitusmaterjali äravedu hoonete territooriumidelt	lõpetada 21. 04. 73	vanemtöödejuh. jaoskond	jaoskonna juhataja
7.	Peahoone, keemiahoone, ühiskonnateaduste hoone, keeltemaja ja söökla üldkasutatavate ruumide suurpuhastus	12.—21. 04.	**Ajaloo-Keeleteaduskond:** 200 inimtundi **Õigusteaduskond:** 100 inimtundi	komandant L. Valdmaa tel. 41-21/505
8.	Uue-Anatoomikumi, Vana-Anatoomikumi üldkasutatavate ruumide ja territooriumi suurpuhastus	12.—21. 04.	**Arstiteaduskond:** 200 inimtundi	komandant H. Raudjärv tel. 41-21/584
9.	Võimla V. Kingissepa 19 suurpuhastus	12.—21. 04.	**Kehakultuuriteaduskond:** 100 inimtundi	komandant H. Raudjärv tel. 41-21/584
10.	Vanemuise 46 õppehoone üldkasutatavate ruumide ja territooriumi suurpuhastus	12.—21. 04.	**Majandusteadusk.:** 100 inimtundi	komandant I. Üts tel. 24-56
11.	Raamatukogu hoonete suurpuhastus	12.—21. 04.	**Ajaloo-Keeleteaduskond:** 70 inimtundi rahanduse IV kurs. 22 üliõpilast; keemia IV kursus — 25 üliõpilast Arstiteadusk. II k. VII ja VIII rühm: 26 üliõpilast	komandant K. Eerme, tel. 25-77
12.	Sõjanduse kateedri hoone ruumide ja territooriumi suurpuhastus	21. 04. kell 8.00		sõjanduse kateeder sm. Malikov tel. 35-43
13.	Sõjanduse kateedri garaaži (Leningradi 2) suurpuhastus	21. 04. kell 8.00		sõjanduse kateeder sm. Malikov tel. 35-43

Mis on teoksil rahvakontrolligrupis

Administratiiv-majandusosakonna rahvakontrolligrupi tegevuse aruandest TRÜ rahvakontrolligrupi büroo koosolekul 27. märtsil selgus, et viimase poolteise aasta kestel läbiviidud kontrollimiste tulemusena on nii mõnelegi puudusele juhitud administraatorite tähelepanu ning enamik puudustest kõrvaldatud.

Allpool on nimetatud mõningad töölõigud, millega administratiiv-majandusosakonna rahvakontrollirühm on tegelnud, ning plaanid edaspidiseks.

● **On kontrollitud olukorda Vellavere puhkebaasis. Samuti on kontrollitud materiaalsete väärtuste hoidmist ehitusmaterjalide laos.**

● **Pidevalt on tähelepanu pööratud katlamajade olukorrale. Samad puudused esinevad aga igal sügisel — katlasüsteemid on läbi pesemata ning surveproovid tegemata. Põhjuseks on toodud tööjõupuudus vanemtöödejuhataja jaoskonnas. Seetõttu hilines mitmes hoones kütteperioodi algus.**

● **Seadmete ja mõõtevahendite korrasolekut ja ekspluatatsioonitingimusi kontrolliti viieteistkümnes allüksuses. Avastati vanu ja kasutamiskõlbmatuid seadmeid ning mõõtevahendeid. Allüksuste juhatajatele tehti ettepanekud selliste seadmete ja mõõtevahendite kustutamiseks inventari nimestikust. Seadmete ja mõõtevahendite olukorra kontrollimine jätkub.**

● **On kontrollitud remonditööde kalendergraafikust kinnipidamist. Selgus, et vanemtöödejuhataja jaoskonnal ei ole võimalik olnud graafikust kinni pidada peamiselt kolmel põhjusel: 1) remondiks ei vabastata ruume õigeaegselt; 2) vajalikud remondimaterjalid ei saabu ettenähtud ajal; 3) tööjõupuudus. Edaspidi tuleks graafikute koostamisel neid asjaolusid arvesse võtta.**

● **Töödistsipliini kontrollimisel ilmnes, et allüksuste tööaja registreerimise raamatud on väga erinevad, sageli neid üldse ei ole. Samuti ei täideta neid kõikjal korralikult. Olukorra parandamiseks tuleks registreerimisraamatud paljundada ja need tellida tsentraliseeritult ning nõuda nende korralikku täitmist.**

● **Peale ülalnimetatu on plaanis kontrollida veel ohutustehnika ja tulekaitse eeskirjade täitmist ning puhkusegraafikutest kinnipidamist.**

J. ELGAS,
TRÜ administratiiv-majandusosakonna rahvakontrolligrupi esimees

Matti Jõgi seltsis

olin nädal aega tagasi. Esitasin vabariigi edukaimale laskurile, meie füüsikaosakonna pedagoogilise haru V k. üliõpilasele mitmeid uudishimulikke küsimusi:

— Mäletan sind juba koolipõlve laskevõistlustelt, kus püstolialadel ikka silma paistsid. Ka sõjaväeteenistuses viibides puutusime võistlustel kokku. Tean, et teenisid aega Bakuus, kus 1965. a. püstolilt metssea- ja hirvelaskmisele üle läksid ja peagi ka Aserbaidžaani meistritiitli ja rekordini jõudsid. Millal aga jõudsid nn. «suurde sporti»?

— Küllap vist 1969. a. pärast armeed, kui esmakordselt «Dünamo» üleliidulises treeninglaagris koos maa tugevamatega treenida sain. Sama aasta NSVL meistrivõistlustel tulin metssealaskmises teiseks.

— On siitpeale tõus olnud pidev?

— Ei ütleks. Suuremas plaanis järgnes mõõn kuni mulluseni, mil meie maa tugevamate kevadmatšis esikoha võitsin, samuti kaks pronksmedalit ja meeskondliku esikoha NSVL meistrivõistlustel.

— Räägid suuremast plaanist. Aga vabariigis?

— Siin on tõesti läinud päris kogu aeg hästi. Pärast 1967. a. ei ole oma harjutustes «kullast» vähemat saanud.

— Mis on need oma harjutused täpsemalt?

— «Metssiga» ja «hirv», esimeses aeglane ja kiire jooks, teises üksik- ja paarislasud.

— Kumb rohkem istub?

— Häid tagajärgi on olnud nii ühes kui teises; siiski annaksin eelistuse «metsseale».

— Kuidas selle laskmine õieti käib?

— Lasta tuleb 50 m kauguselt. «Siga» jookseb igaks lasuks läbi 10 meetri pikkuse lõigu, olenevalt kiirusest kas 2,5 või 5 sekundiga. Selle ajaga tuleb talle pihta saada, mida lähemale «südamele», seda parem.

— Laskmine on teatavasti närviline spordiala. Kuidas saad Sina jagu käe värinast ja südame põksumisest?

Närvipinge muidugi on, kõige enam eksitavad siiski tuulepuhangud. Ka autogeenset treeningut olen katsetanud. Mäletan, et püstitasin selle meetodiga 1970. a. Eesti rekordi, mis tol korral ületas maailmagi tippmargi. Tegin koos eelmise võistlejaga seeria «kuivalt» kaasa. Enne iga jooksu võtsin oma tegevuse mõttes läbi, ja tagajärg polnudki paha.

— Minu meelest on laskmises üldse sageli tegemist nn. psühholoogiliste piiridega.

— Kindlasti nad on ja samastuvad enamasti mingi ihaldatud normiga. See ületatud, läheb kõik juba libedamini. Kuni uue normini. 1964. aastani ei olnud ma näiteks meistrinormiks suuteline, kuid nüüd olen seda lahedasti ületanud küll juba enam kui sajal korral, kaheksal võistlusel suurmeistrinormist jagu saanud.

— Oled sa NSVL koondises võistelnud ka välismaal?

— Jah, 1970. a. rahvusvahelistel võistlustel Wiesbadenis Saksa FV-s, kus meeskonnaga ületasime kehtinud maailmarekordi.

— Päris selge, et kõrgemate saavutusteni jõudmiseks oled pidanud mingi ohvri tooma. Kas käib nende hulka ka õppimine?

— Paraku on see nii, sest koondvõistkonna aastane treeningtundide norm (1200 t.), mis teeb 100 tundi kuus ja 4 päevas, on selges vastuolus normaalse õppurieluga. Kuigi mina pean endale piisavaks vähemat treeningkoormust (1 tund päevas eritreeningut ja ülepäeviti tund üldfüüsilist), tuleb sageli olla aastast kuni pool treeninglaagrites ja võistlustel. Seetõttu ongi mul stuudiumi lõpetamine veninud kahe aasta võrra. Ilmne on, et kõrgemas koolis võib tippsportlaste õppetöö harmoonia kindlustada vaid eriplaanide ulatuslikum rakendamine — mõte, mida väljendas hiljutisel kohtumisel ülikooli spordiaktiiviga ka rektor.

— Missugused on su lähemad plaanid?

— Vahest pääseda NSVL koondisega tänavustele EM-le Saksa FV-s ja MM-le Austraalias.

— Lõpuks: kas laskmine mõnikord ära ei tüüta?

— Isegi väga tüütab. Eriti kui oled võistlustest juba mõnda aega eemal ja süvenenud õppetöösse. Pealegi olen abielus ja möödunud aasta septembrist peale on meil peres ka kolmas liige. Nii et kodus ja ülikoolis kaob aeg isegi. Õieti ootangi juba, millal lõpuks oma põhitöö juurde asuda saan — tunnen, et õpetaksin koolis lastele füüsikat heameelega.

Vestles J. TALVET

Malemikser

MALEST ...

Tulebki sarja viimasest ja pingelisemast matšist rääkima hakata. Füüsika-Keemia *contra* Majandus. Liidritena ühelt poolt Tartu 1971. a. tšempion Aleksander Veingold, teiselt Nikolai Tarassov, vabariigi koolinoorte neljas k. a. — nii imeliselt kui see ka ei kõla.

Kuid NB! Ei mängi ju ainult esimesed numbrid. Partnereid on kummaltki poolt kümme ning ülipikkade (vrd. korvpalliga) kõrval langetab liisku ka pikk pink.

Füüsikud-keemikud haarasid algatuse — 7:3, ja ehkki viigiline tulemus 5:5 kordus neljal korral, olid ka edaspidi sõakamad just nemad. Lõppvooru eel hüütud üleskutse «Kui Majandus võidab 10:0, siis oleme võitnud!» jäigi õhku rippuma.

F.-K.—Maj. 58:42.

Individuaalselt tegi noorus vanusele liiga. N. Tarassov (Maj. I k.) mängis kõik 10 partiid punktiks. Ei leidnud tema vastu nõu 9 p. kogunud füüsikute parimadki — A. Veingold (II k.) ja P. Ritslaid (III k.).

Pilguheit vahefinišis:

1.—4. Õ., A.-K., Mat., F.-K. — 12 punkti; 5.—6. A. ja Maj. — 10; 7. B.-G. — 8; 8. KKT — 6.

Taidlusest ...?

Algul oli žürii, tekkis harv publikki. Ette rutates tooksin kergendusohke seltsimeestelt žüriist — käesoleva vaimseilt vanemailt: «Tore, et nad siiski välja tulid!» ehk küll «proffide» (kasvõi veel mäletatav «Amores») ja amatööride vahel vahe on, pakkusid tulevaste majandajate paradiisi-aineline ja füüsikute päevakohane «Шлайбу ...» päris huvitavat vaheldust.

Edasisest...

Kell 12 pühapäeval annab iga teaduskonna 4 noormehele ja 1 neiule simultaani vabariigi tugevamaid ja stabiilsemaid meistreid Udo Tarve. Sealjuures on oluline, et iga osavõtja varustaks end mänguvahenditega (s. o. — laud+malendid).

Võistluspinget aitavad õhtul jahutada Kehakultuuriteaduskonna isetegijad.

V. S.

Tänase ajalehenumbri küljendasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased Aime Napa ja Heli Uukkivi.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 2326. MB-00453.

Raamatupalat

Nr. 13. Reedel, 20. aprillil 1973. a. XXV aastakäik

Üliõpilaskevad Jerevanis

1.—8. aprillini toimus Jerevani Polütehnilises Instituudis traditsiooniline festival «Üliõpilaskevad Jer. PI-73». Sellest võttis osa ka Tartu Riikliku Ülikooli delegatsioon, kuhu kuulusid ülikooli rahvakunstiansambli orkester koos lauljatega ning komsomolikomitee esindajad.

«Üliõpilaskevad» toimus Jerevani Polütehnilises Instituudis nüüd juba kümnendat korda. Delegatsioone oli samuti kümme: peale meie ülikooli veel Leningradist, Riiast, Novosibirskist, Volgogradist, kolme suurkooli esindused Moskvast ja kaks poola delegatsiooni — Krakowist ja Gliwicest.

Jerevani Polütehniline Instituut kannab K. Marxi nime ning on välja kasvanud Jerevani Riiklikust Ülikoolist. Praegu õpib ja töötab siin umbes 20 000 inimest. Instituudil on filiaalid Leninakanis ja Kirovakanis. Teaduskondi on kokku kaheksa, õppetöö käib peamiselt armeenia keeles. Peale päevase osakonna on võimalus õppida veel õhtuses või kaugõppeosakonnas. Instituut kasvab jõudsasti. Igal aastal vajatakse peaaegu 100 uut õppejõudu. Kaadriga varustab instituut ennast ise, ainult ühiskonnateaduste ja keelte õpetajad tulevad teistest suurkoolidest. Noorte õppejõudude otsimise ja «õpetamise õpetamisega» tegeldakse väga energiliselt. Peegeldub ju õpetamise kvaliteet üliõpilaste õppeedukuses.

Instituudi hoonetekompleks asub põhiliselt Jerevani «Ladina kvartalis». Selles rajoonis on veel ülikooli, meditsiini- ja pedagoogilise instituudi ja konservatooriumi hooned. Komsomolikomitee sekretär Ruben Vartanjan rääkis oma instituudi komsomolielust. Komsomoliperes on umbes 10 tuhat liiget. Töö organiseerimine sellistes mastaapides on väga keerukas. Instituudis on seitse õppetööst vabastatud komsomolijuhti, neist neli on suuremate teaduskondade sekretärid. Probleemid komsomolitöös sarnanevad meie omadega: õppeedukus, ehitusmalev, sporditöö, šeflustöö koolides jm. Kõige raskem on praegu õppeedukusega: 74% ei tee küll sugugi au. Eriti nooremate kursustel on see küsimus väga terav. Komsomolikomitee sidemed rektoraadi ja parteikomiteega on tihedad. Parteikomitee usaldab noori, jätab nende lahendada kaalukamaid küsimusi. Kui aga tekivad niisugused probleemid, kus oleks vaja parteikomitee nõuandeid, kutsutakse vanemad seltsimehed komsomolikomitee arupidamisele. Nii oli see ka selle sõprusnädala eel. Poleks ju niisuguse suure ürituse nagu festivali läbiviiminegi võimalik ilma kõigi kolme instantsi koostööta. Komsomolikomitee ei saa kurta ka tööruumide üle. Pisikese kadedusega vaatasime sekretäri ruumikat ja hästi tööd teha lubavat kabinetti. Ka igal teaduskonnal on oma büroo tööruum. Ruben ise on viimast aastat komsomolitööl — ootab aspirantuur. Tema mantlipärijaks saab festivali organiseerimiskomitee esimees Vigen Hatšatrjan.

Nüüd lähemalt sõprusfestivalist enesest. Igal festivalipäeval oli oma deviis. Näiteks teine päev oli tulevase spetsialisti ja šeflustöö päev, neljas — ehitusmaleva päev jne. Hommikupoolikul toimusid teaduskondades vastavasisulised üritused: kohtumised šeflusaluste koolide õpilastega, teadlastega, esimeste ehitusmaleva komandöridega jne. Igal õhtul oli kontsert. Selle eel tehti festivalipäevast kokkuvõte, vestlusring laval tutvustas ka külalisi päeval toimunuga. Kõigi delegatsioonide isetegevuskollektiivid võtsid osa konkursist sõpruspäevade laureaadi nimele. Delegatsioonide juhid tutvustasid oma õppeasutuse komsomolielu, internatsionaalse töö vaagimiseks korraldati pressikonverents Armeenia TV-s.

Meie rahvapilliorkester koos laulutüdrukutega (juhataja Maie Eljas) esines tublilt: üks laureaaditiitlitest tuli TRÜ-sse. Enne etteastumist tundsime muret, kas ei jää eesti rahvamuusika armeenlastele liiga kaugeks. Kuid saalis meie orkestri esinemist jälgides läks juba esimese loo ajal süda kergeks — kuulajatele meeldis. Ja kui kõlas viimane polka, hakkas kogu saal kaasa plaksutama. Ju siis ei olegi meie rahvamuusikas temperamenti nii vähe, nagu me seda ise arvame.

Väga hästi võeti vastu ka Krakovi tulevaste mäeinseneride rahvamuusikaansambel. Rahvuslikes rõivais pillimehed mängisid poola rahvaviise ning lustlik solist pani oma naljalauludega kuulajad vaimustunult kaasa elama. Ja teine suure poolehoiu võitnud kollektiiv — Leningradi Laevaehituse Instituudi nukuteater. Kord oli nukulaval neegrite džässorkester, siis saadeti pisarsilmil ära laevu — ikka nii, nagu parajasti nõudis magnetofonilindilt tuleva laulu tekst. Ka mõlemad viimatinimetatud suurkoolid viisid koju laureaaditiitli.

Igal õhtul esines üks biitansambel. Eriti meeldis Jerevani PI ansambel «Meloman». Neile, kes veel mäletavad «Apostleid»: see grupp arenes samaaegselt viimasega. Praegu on «Meloman» Jerevanis hästi populaarne. Nad esitavad nii oma laule (armeenia rahvalaulude töötlused) kui ka tuntud biitmuusikat. Ansambli juht on Movses Muradjan (tegutses ka «Apostlites»). Loodetavasti avaneb aprilli lõpul võimalus neid kuulata TRÜ klubis.

Meil jäi aega tutvuda ka Jerevaniga. Jerevani ajalugu ulatub tagasi iidse Urartu riigi aegadesse. Praeguse Jerevani lähedal asuvat Erebuni kindlust, mis ehitati 2755 aastat tagasi, peetakse Armeenia NSV pealinna eelkäijaks. Väljakaevamistel, mis lõppesid Erebuni varemetel vähem kui kümme aastat tagasi, leiti hästi säilinud maalingutega seinad, õlinõusid, vilja, ehteid jne. Praeguse Jerevani ajalugu algab tegelikult alles 1922. aastast, mil Armeenia astus NSV Liidu koosseisu. Enne seda oli Taga-Kaukaasia kultuurikeskuseks Tbilisi, Jerevan oli vaid väike provintsilinn. Nüüd algas Jerevani väljaehitamine. Linna generaalplaan loodi 1924. aastal. Ehitamisel on tuginetud rahvuslikule arhitektuurile. Hästi palju on rohelist. Ehitised on 4- või 5-korruselised, peaaegu ei näegi ühtemoodi maju, ei ole kindlalt «ühte ajastusse» kuuluvaid rajoone. Jerevan tundub roosa linnana: hooned on viimistletud tufiga, mida kõige rohkem on just roosades toonides. Tänavad on laiad ja sirged, väga korras. Ilupuuna näeb tänavatel põhiliselt plataani. Kahju, et me ei näinud Jerevani võõrustajate arvates kõige ilusamal aastaajal — sügisel. Praegu oli veel kõik raagus, linnale suvel nii vajalikku lisaniiskust andvad basseinid tühjad, ka purskkaevud ei töötanud veel.

Külalislahke pererahvas püüdis meile näidata võimalikult palju oma kodumaa vaatamisväärsusi. Käisime maalilise mägijärve Sevani ääres ja iidses Armeenia kultuurikeskuses Etšmiadzinis, nautisime mägede ilu ja kaljusse raiutud kirikut Gegarthis. Oleme tänulikud võimaluse eest näha sajanditevanuseid ürikuid kuulsas Matenadaranis. Ning veel üks lõunamaine elamus: olla üks 80 tuhandest pealtvaatajast jalgpallimatšil Jerevani «Ararat» — Kiievi «Dünamo». Tahtmatult hakkad ise ka kaasa elama ja juubeldad koos armeenlastega, kui «Ararat» 3:1 võidab.

Nii saabuski aeg tänada Rubeni, Vigeni ja teisi meie uusi sõpru toredate festivalipäevade eest. Võõrustajad pidasid sõna: meil oli tõesti kahju lahkuda päikeselisest Jerevanist.

SIRJE MARK

Lenini nime kandev

hiidraamatukogu on suurim Nõukogude Liidus ja Euroopas ning üks suuremaid kogu maailmas. Seitse avarat korpust Moskva südalinnas, peaaegu et Kremli lähistel, sisaldavad hindamatuid kultuuriväärtusi, 13 miljonit raamatut. Teist nii palju käsikirju, brošüüre, mikrofilme ja ajakirju. Kokku üle 26 miljoni säilitusühiku, mida vahendavad lugejatele enam kui 3000 raamatukogutöötajat. Lugejate käsutuses on peale eeskujulikult organiseeritud bibliograafiateenistuse (400 kataloogi 50 miljoni bibliograafilise kaardiga) 23 spetsialiseeritud lugemissaali kokku 2400 kohaga. Trükiste vahetus toimub 4000 raamatukogu ja teadusliku asutusega enam kui 90 välisriigis. Kõigist Nõukogude Liidus ilmuvatest trükistest saab raamatukogu 3 eksemplari, sest ta täidab ka Nõukogudemaa rahvusliku raamatuhoidla ülesandeid.

Nõukogude Liidu Riiklik Raamatukogu Moskvas kannab õigusega V. I. Lenini nime. Töötas ju V. I. Uljanov 1893. ja 1897. aastal tolleaegse Rumjantsevi muuseumi raamatukogu väikeses lugemissaalis. Nõukogude võimu esimestel aastatel pööras V. I. Lenin suurt tähelepanu raamatukogu tegevusele. 1919. a. mais kirjutas V. I. Lenin alla dekreedile, millega laiendati raamatukogu koosseisu bibliograafiateenistuse loomiseks. 1921. aastast hakati raamatukogule eraldama tol ajal nii defitsiitset valuutat väliskirjanduse hankimiseks. V. I. Lenin ise oli selle raamatukogu lugeja aastatel 1919—1921.

24. I 1924. a. anti raamatukogule V. I. Lenini nimi. Aasta hiljem muudeti ta rahvuslikuks raamatuhoidlaks ja 1929. aastal algasid uute, suurejooneliste korpuste ehitustööd, mis ei katkenud isegi Suure Isamaasõja rasketel aastatel. 1942. aastal avati laste lugemissaal, 1945. aastal kolmas teadlaste lugemissaal. 1957. aastal lõpetati seitsmenda korpuse ehitus.

Kuid köiteid tuleb aina juurde. Nende paigutamine nõuab uut pinda. Projekteeritakse uut hoidlat 10 miljonile raamatule. Himkis kerkivad 20 miljonile raamatule-ajakirjale määratud deponeerimishoidla müürid. Senised kogemused näitavad, et esimese 5 aasta jooksul pärast ilmumist on nõudmine teose järele küllalt elav, seejärel aga langeb järsult. Just selline vananev kirjandus kavatsetaksegi suunata Himki hoidlasse, et südalinnas teha ruumi uuematele ning nõutavamatele teostele.

Enamik meie ülikooli õppejõude on kasutanud selle raamatukogu teenuseid. Arvestades lugejate suurt hulka ning nõudmiste mitmekesisust, tuleb raamatukogu tööd hinnata igati kõrgelt. V. I. Lenini sõnad, mille kohaselt raamatukogu tegevuse üle tuleb otsustada mitte säilitatavate köidete arvu või harulduste põhjal, vaid raamatute kättesaadavuse ning lugejate teenindamise kvaliteedi alusel, on sõna tõelises mõttes selle raamatukogu lipukirjaks. Tavalisel tööpäeval jõuab mis tahes tellitud raamat lugejani 2—3 tunniga. Kõrghooajal (vaheajad kõrgemates õppeasutustes!) kulub selleks paar tundi rohkem, sest nõudmisi on siis lausa kuhjaga. Aga enne kui tellida fondidest, tasub heita pilk 60 000-köitelisse avariiulitega käsikogusse, mis vahendab kõige uuemat ning nõutavamat kirjandust teadusalade kaupa. Sealt võid võtta raamatu lugemissaali viimiseks, võid aga ka niisama lehitseda, et leida just kõige värskem ja sulle vajalikum. Valida tuleb aga hoolega, sest tavaliselt on lugejal aega õige napilt, lugemist väärivat leidub aga ülikülluses.

Tahad teha lugemises vaheaja, võid kinnitada keha raamatukogu avaras sööklas, lehitseda uuemat perioodikat ajakirjanduse lugemissaalis või astuda sisse uudiskirjanduse ruumi, kus eksponeeritakse äsja raamatukokku saabunud kodu- ja välismaist kirjandust. Sealhulgas ka Nõukogude Eesti uudiskirjandust, mis oma väliskujunduselt paistab positiivselt silma. V. I. Lenini nimelises NSV Liidu Riiklikus Raamatukogus leiduvad kõik Nõukogude Eesti raamatud (rotaprindiväljaanded kaasa arvatud) ja küllaltki palju varasemast eestikeelsest trükisõnast. TRÜ väljaanded on iluvalt kataloogides, ülikooli enda kohta leidub päris arvukalt kirjandust temaatilises kataloogis. (Ainult et, ... uuemad uurimused meie *alma mater*'i arenguloost puuduvad — arvuliselt domineerivad enne Oktoobrirevolutsiooni kirjutatud teosed, millele lisandub paar brošüüri 1950. aastate algusest.)

Kataloogide ruumis peatrepi otsa kohal paikneb tagasihoidlik laud, väike riiul keskel. Pealkiri seletab: Stockholmi Kuningliku Raamatukogu kingitus. Selle laua taga töötas V. I. Lenin Stockholmis viibides.

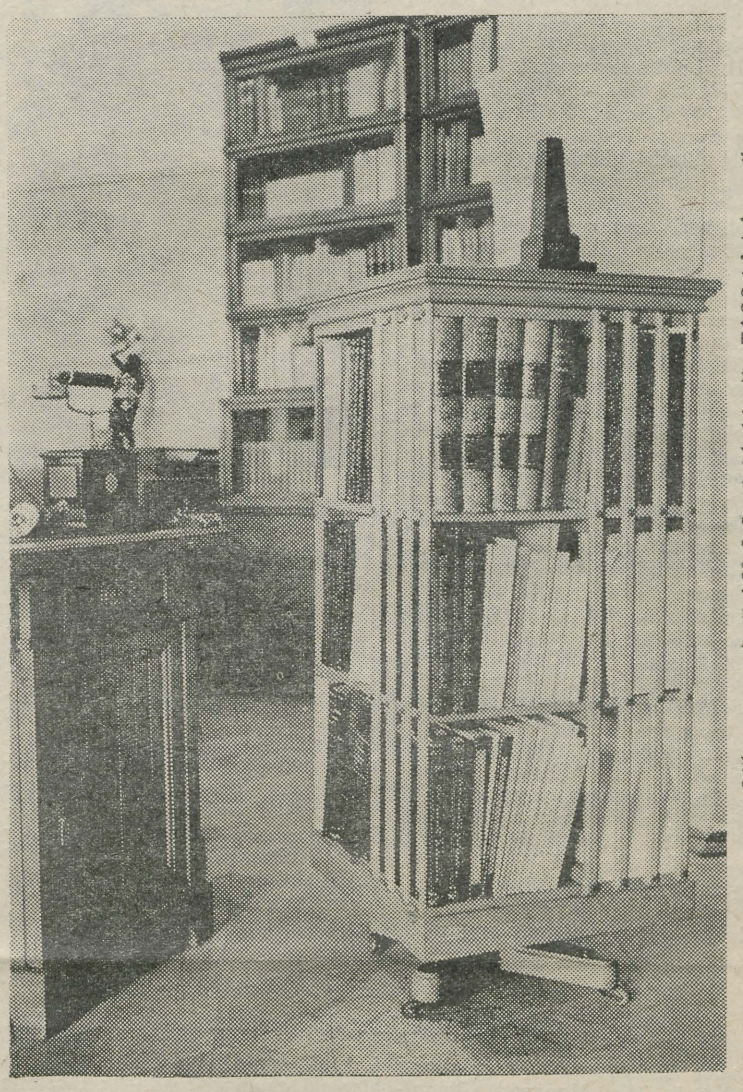

Liikuv raamaturiiul V. I. Lenini kabinetis. TASS-i fotokroonika.

Vladimir Iljitši oskus töötada ratsionaalselt kirjandusega on meile kõigile eeskujuks. Eks ole selle oskuse tunnistajaks see fotogi, mis kujutab nurgakest V. I. Lenini kabinetist Kremlis. Parajasti kõige vajalikumad raamatud asetas Lenin pööratavale käsiriiulile, mida sai hõlpsasti nihutada kirjutuslaua äärde otse käeulatusse. Sisukas raamat oli V. I. Leninile hea sõber ja asendamatu abiline pingelises loometöös. Õppida töötama raamatuga niisama sihikindlalt, kontsentreeritult ja ratsionaalselt, nagu seda tegi Lenin — see on meile kõigile suur ja vajalik ülesanne.

H. PALAMETS

Tähelepanu, üliõpilased!

Seoses maipühadega ei toimu õppetööd 1., 2., 3. ja 4. mail. Pühapäeval, 29. aprillil (mille arvel on vabastatud 3. kuupäev) käib õppetöö neljapäevase tunniplaani alusel. 6. mail, pühapäeval, on loengud reedese, 4. mai tunniplaani alusel.

Õppeprorektor

Tõlkevõistlus „1973“

on jõudnud lõpule. Võitjad tehakse teatavaks teisipäeval, 24. aprillil kell 18.30 keemiahoones aud. 102 toimuval koosolekul. Oodatud on nii seekordsed tõlkijad kui ka kõik teised asjahuvilised.

Žürii

ACTA DIURNA

Möödunud kolmapäeval viibis meie ülikoolis EKP Keskkomitee organisatsioonilise töö osakonna juhataja L. Šišov, kes kohtus TRÜ parteibüroode ja komitee liikmetega ning ühiskonnateadlastega.

Jutuajamine puudutas partei sise-organisatsioonilisi küsimusi.

ENSV haridusministri käskkiri

Avaldan kiitust 1973. a. kirjandusolümpiaadi hea organiseerimise ja lõppvooru läbiviimise eest organiseerimiskomisjoni esimehele, TRÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dotsendi kt. Ants JÄRVELE, professor Harald PEEBULE, dotsent Karl MURULE, vanemõpetaja Jaak PÕLDMÄELE, laborant Velli VEREVILE, laborant Maia RÕIGASELE, TRÜ eesti keele kateedri vanemõpetajale Toom ÕUNAPUULE ja TRÜ vene kirjanduse kateedri dotsendile Pavel REIFMANILE.

A. TÜKK,
Eesti NSV haridusministri aset.

Teadaanne

Järjekordne noorte kommunistide õppus toimub 25. aprillil 1973. a. kell 17 keemiahoone farmaatsiaauditooriumis. Esineb dots. Hillar Palamets.

Ülikooli ajaloosessioonilt

Meditsiooni-sektsiooni tööst

TRÜ ajaloo sessioonil oli ettekannete arvult üks suuremaid meditsiinisektsioon, mille kahel istungil kuulati 19 ettekannet. Esimesel istungil käsitleti meditsiinilis-bioloogiliste ja kliiniliste distsipliinide ajalugu. Eriti intentiivselt oli sessiooniks valmistunud prof. **E. Käer-Kingisepp,** kes esitas 4 ettekannet (2 kaasautorluses). Koos prof. **K. Põldverega** andsid nad esmakordselt põhjaliku ülevaate M. H. Rathke tegevusest Tartu ülikooli füsioloogia õppetoolil aastail 1828—1836. M. H. Rathke oli peamiselt embrüoloog, kes oma uurimuste alusel tegi laialdasi üldistusi. Tema teeneid embrüoloogias võib pidada võrdväärseiks K. Baeri ja J. Mülleri teenetega. Teises ettekandes juhtis **E. Käer-Kingisepp** koos dots. **E. Vasaraga** tähelepanu Tartu ülikooli füsioloogiaprofessori A. W. Volkmanni huvitavale uurimusele aastast 1838, milles ta faktiliselt avastas uitnärvi pidurdava mõju südame tegevusele varem kui vennad Weberid (1845. a.), kellele füsioloogia ajaloos seda tähtsat avastust ametlikult omistatakse. Prof. **E. Käer-Kingisepp** esitas vähetuntud fakte füsioloogiaprofessor A. Schmidti (tuntud «Blut-Schmidtina») eluloost ning käsitles detailselt tema poolt verehüübimise põhifaktorite kindlakstegemist, näidates, et nendel põhineb nüüdisaegne verehüübimise teooria. Ta tõstatas küsimuse memoriaaltahvli asetamisest A. Schmidtile uues anatoomikumis, mis pealegi valmis viimase aktiivsel osavõtul. Füsioloogiakateedri ajaloost oli ka prof. **R. Looga** ettekanne. Ta valgustas ammendavalt prof. A. Fleischi tegevust Tartus aastail 1926—1932. A. Fleisch pani aluse rahvuslikule kaadrile füsioloogia ja biokeemia alal, konstrueeris originaalsed aparaadid (pneumotahho- ja intervallograaf), tema metoodika järgi kaitsti sõjajärgseil aastail Tartu ülikoolis ligi 20 väitekirja. Praegu on A. Fleisch 81-aastane ning elab Šveitsis Lausanne'i linnas.

Prof. **G. Kingisepp** rääkis maailma esimese eksperimentaalfarmakoloogia laboratooriumi asutamisest Tartus 1847. aastal R. Buchheimi poolt ja tema pööret tekitanud

M. H. Rathke

süsteemist raviainete klassifitseerimisel. Tartu teadlaste kaalukat osa eksperimentaalfarmakoloogia arendamisel möödunud sajandil illustreeris rea uute näidetega (vegetatiivse närvisüsteemi farmakoloogiale aluse panemine O. Schmiedebergi poolt, oma aja parima toksikoloogiaõpiku väljaandmine R. Koberti poolt jm.) med.-kand. **O. Rajavee.** Tartu ülikooli õppejõudude panus toksikoloogia arengusse XIX—XX saj. algul oli med.-kand. **A. Loidi** (Leningrad) teemaks (esitas V. Kalnin). Ettekandes käsitleti peale farmakoloogia ka farmaatsia ja riikliku arstinduse kateedrites ning klinitsistide poolt tehtud toksikoloogia-alaseid töid.

Neuroloogia ja neurokirurgia arengut Tartu ülikoolis, eriti L. Puusepa panust nende arendamisse käsitles prof. **E. Raudam.** Tartus loodi 1922. a. maailmas ainulaadne kateeder, mis õpetas neuroloogiat kompleksselt neurokirurgiliste meetodite rakendamisega. L. Puusepp võttis närvikliinikus kasutusele pidevalt uusi meetodeid, olles psühhokirurgia üks rajajaid. Tal oli õpilasi ka välismaalt, muuhulgas Hispaania esimene neurokirurg, kes asutas Barcelonas Tartu ülikooli omaga analoogilise kateedri. Dots. **M. Lõvi** kõneles Tartu ülikoolis XIX sajandil stomatoloogia alal töötanud teadlastest, dots. **A. Kõdar** aga meie stomatoloogiaprofessor V. Hiie elust ja tegevusest. Prof. S. M. Vassiljevi tegevusest Tartu ülikoolis sajandivahetusel sisehaiguste kliinilise õpetamise reformimisel kuulsate vene terapeutide S. Botkini ja G. Zahharjini õpetuste järgi esitas huvipakkuvaid andmeid **F. Šmorgun.**

Teisel istungil käsitleti peamiselt tervishoiu ja kõrgema meditsiinilise hariduse ajalugu. Prof. **E. Käer-Kingisepp** esitas huvitavaid ja vähetuntud fakte 1819. a. arstiteaduskonna koosseisus asutatud meditsiinilisest kroonuinstituudist ja selle töökorraldusest. Kroonustipendiaadid pidid pärast lõpetamist töötama kuus aastat määratud kohal, peamiselt sõjaväearstidena (iga õppeaasta eest 1,5 aastat. Teenimatult unustatud Tartu ülikooli professorist B. Körberist ja tema teaduslik-pedagoogilisest tegevusest hügieeni alal rääkis **V. Kalnin.** Enne Tartusse tulekut oli B. Körber kujunenud arvestatavaks spetsialistiks mereväehügieeni alal, eriti statistiliste meetodite rakendamisel hügieenis. Tal on olulisi teeneid demograafia arendamisel Baltikumis, enne hügieeni kateedri asutamist rajas ta oma kulul hügieeni instituudi (1888.—1889. a.), võttis kasutusele uued, bakterioloogilised uurimismeetodid ning andis suure panuse Tartu sanitaarolude uurimisse. Tema monograafia «Tartu linn statistilises ja hügieenilises suhtes» (1902) on senini jäänud ületamatuks. 1867. a. asutasid Tartu ülikooli arstiteaduskonna õppejõud meditsiiniseltsi. Selle tegevusest kuni 1939. aastani andis põhjaliku ülevaate **J. Gross.** Dots. **I. Leonov** (Leningrad) esitas huvitavaid andmeid Tartu ülikooli kasvandiku V. I. Deševoi revolutsioonilisest tegevusest Kommunistliku Partei liikmena aastast 1912 Tartus, Kroonlinnas, Petrogradis ning seejärel tema olulistest teenetest nõukogude tsiviil- ja sõjaväetervishoiu organiseerimisel NSV Liidus.

Dots. **M. Uibo** andis ülevaate G. V. Hlopini õpilase, hügienisti A. Rammuli tegevusest Tartu ülikoolis kodanlikul perioodil. Eriti hinnatavad on A. Rammuli juhendamisel läbiviidud kõigi Eesti maakondade sanitaartopograafilised uurimised. Isiklikke mälestusi nendest ulatuslikest töödest pajatas osavõtnu **H. Sardo-Madisson.** Teises ettekandes kõneles **M. Uibo** A. Rammuli algatusel loodud Eesti Tervishoiu Muuseumist ning selle osast hügieeni õpetamisel ja meditsiinialaste teadmiste levitamisel elanikkonna hulgas. Dots. **N. Vihm** käsitles stomatoloogia õpetamise arengut Tartu ülikoolis kaasajani, peatudes ka stomatoloogide ettevalmistamise perspektiivsetel vajadustel.

Kõik ettekanded äratasid küsimusi, enamik ka elavat mõttevahetust. Mitmel juhul said ajalooalased ettekanded ajendiks tänapäeval praktilist lahendamist ootavate küsimuste tõstatamisele. Kerkis ka mitmeid edasist uurimist väärivaid probleeme Arstiteaduskonna ajaloost. Eriti elava ja kasuliku mõttevahetuse kutsus esile dots. **Z. Saare** (võeti vastu Kommunistlikku Parteisse esimese üliõpilasena 1940. a.) sisukas ettekanne Arstiteaduskonna kommunistide ühiskondlik-poliitilisest tööst aastail 1940—1970. Diskussioonist sugenes aktuaalseid, uurimist ja lahendamist vajavaid küsimusi üliõpilaste kommunistliku kasvatuse alal. Dots. **L. Eringson** hindas kõiki ettekandeid huvitavaks ja uut lisavaiks Tartu ülikooli ajaloo valgustamisel, eriti I. Leonovi poolt Tartu üliõpilaste revolutsioonilise liikumise ajaloo täiendamist V. I. Deševõi tegevuse näol.

V. KALNIN

ÜTÜ konverentsid

Ajalugu

25., 27. ja 28. aprillil toimub TRÜ ajaloo-osakonna XXVIII ÜTÜ konverents.

25. apr. kell 9 peahoone aud. 140
Eesti NSV ja üldajalugu
27. apr. kell 15 peahoone aud. 140
Eesti NSV ja üldajalugu
28. apr. kell 12 keemiahoone ringaud.
Idamaade ajalugu

Palume lahket osavõttu.

Bioloogia-geograafia

toimub 20.—22. aprillini 1973. a.
Programm:

Avaplenaaristung 20. aprillil kell 14 Vanemuise 46.

1. «Maa kaugelt, Kuu lähedalt vaadatuna» — geol. kand. E. Klaaman.
2. Ondatra Eestis — N. Laanetu.
3. Populaarteaduslik film.

Töötavad järgmised sektsioonid: botaanika, zooloogia, geoloogia, majandusgeograafia, füüsiline geograafia, geograafia õpetamise metoodika, geneetika, biokeemia.

Lõpp-plenaaristung 21. aprillil kell 15. Vanemuise 46.

1. Balti mere probleemidest — prof. J. Aitsam.
2. Autasustamine.

Eesti kirjandus ja rahvaluule

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi KONVERENTS toimub 28. aprillil.

Juhatus.

Teadaanne

TRÜ õpperaamatukogu abonement asub pärast kolimist Tiigi tn. 78/80 keldrikorrusel. Avatud alates reedest, 20. aprillist kell 11—18. Ajutiselt on abonement avatud esmaspäevast reedeni kell 11—18, laupäeviti 10—14 (kuni täiendava koosseisu saamiseni).

Kirjandusvõistluse tähtaeg

pikendatud 10. maini.

Kirjutada võis kõigis žanrides. Esseedest-traktaatidest arvestatakse kõiki meie üliõpilaste poolt trükisõnas avaldatud arvustusi: väljaandmist ootab kriitika-auhind.

Märgusõnaga varustatud töid ootab TRÜ ajalehe toimetus (ärge unustage lisamast ümbrikku nime ja kursusega).

Tööd tulevad võistlustöödena arvesse, kui nad on loovutatud hiljemalt 10. mail. Loeb ka 10. V postitempel.

Võistluse korraldajad: ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ring ja eesti filoloogia osakonna komsomolibüroo.

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

Õudse viirastusena jäi seljataha läbielatud sõda. Hoogsad võidupidustused olid ka juba peetud. Täie rinnaga hingasime puhkevate kasepungade lõhnast küllastunud rahuaja värsket õhku. Inimkonna ees laius lõpmatult avar kaunis rahumaailm, mida enam ei tohtinud häirida ei relvade mürin, ei haavatute oiged, ei püssirohusuits ega laipade lehk. Kuid niisuguse maailmaga, niisuguse eluga tuli harjuma hakata. Sellesse tuli alles sisse elada. Neli verist sõja-aastat olid vajutanud liiga sügava vao inimeste hingeellu, isegi kui ei tulnud viibida otse tulejoonel. Kuidagi ebaloomulik, imelik tundus sõjapingeta olek.

Nädal pärast sõja lõppu, 15. mail 1945. a., lahutati füüsika kateeder kaheks: teoreetilise füüsika kateedriks ning üld- ja eksperimentaalfüüsika kateedriks. Teoreetilise füüsika kateedri juhatajaks kinnitati füüsika kateedri senine juhataja prof. Aksel Kipper, üld- ja eksperimentaalfüüsika kateedri etteotsa mind. Tulid uued kohustused kui ka uued mured. Tulgu! Need olid juba rahuaja esimesed mured, rahuaja esimesed kohustused. Kuid siis oli see algus. Elutöö oli alles ees.

Juuli alguses sain kateedris olles kutse võtta osa TRÜ teaduslikust sessioonist 14.—16. juulini 1945. a. Juurde oli lisatud ka sessiooni kava.

Niisiis teaduslik sessioon meie ülikoolis. Midagi niisugust varem polnud toimunud. Kodanlusaegses Tartu Ülikoolis kollektiivselt teaduslikku koostööd ei harrastatud. Iga õppejõud nokitses omaette teda huvitava teadusliku probleemi juures. Kui tööd teatud teema alal võis valminuks lugeda, püüti see trükis avaldada kas ülikooli toimetistes[1] või siis välismaistes väljaannetes. Ka teaduslikud andmed olid sel ajal «püha eraomand».

Kui õppejõu võimekuse üheks mõõduks praegu on, kas ta on suutnud järeltulijaid kasvatada, siis kodanlusaegses ülikoolis noore kaadri kasvatamisega eriti küll ei rutatud. Oli siis kellelgi vaja tugevaid konkurente ise enesele kaela sokutada!?

Selle uue ajastu sissetungi meie ülikooli õppejõudude kollektiivi tähistaski esimene teaduslik sessioon 1945. a., mis algas aulas plenaaristungiga 14. juulil. Avasõnaga esines rektor prof. **A. Koort.** Järgnes EK(b)P KK sekretäri **N. Karotamme** ettekanne «Poliitilisi ja kultuurilisi päevaküsimusi». Edasi tuli meie endise rektori prof. H. Kruusi ettekanne «Eesti kodanliku vabariigi välispoliitika 1918—1940».

Järgmisel päeval, s. o. 15. juulil algasid istungid sektsioonides. Kokku oli tegevuses 11 sektsiooni.

I. **Arstiteaduskonna sektsioon,** kus kanti ette:

1. Tularaemia bakterioloogiast ja kliinikust (prof. **F. Lepp**), 12. Tularaemia patoloogilisest anatoomiast (prof. **A. Valdes**); 3. Kliinilisi täheldusi tähnilise soetõve puhul (dots. K. Kõrge); 4. Malaaria kliiniline kulg ja ravi (dots. **H. Sõber**).

II. **Eesti keele, kirjanduse ja rahvaluule sektsioon.**

1. Eesti kirjakeele päevaküsimusi (dots. **J. V. Veski**); 2. Eesti rahvalaulude uurimise metodoloogilisi lähtekohti (dots. E. Laugaste).

III. **Matemaatika sektsioon.**

1. Fourier' meetodi rakendatavusest (prof. **H. Jaakson**); 2. Uute tähtede probleem (prof. A. Kipper).

IV. **Geoloogia sektsioon.**

1. Narva jõe lademe fatsiaalseid muutusi (prof. K. Orviku); 2. Eesti rakendusgeoloogilise uurimise seisund, ülesanded ja väljavaated (dr. phil. nat. **A. Luha**); 3. Nõmme linna põhjaveed (assist. S. Künnapuu).

V. **Agronoomia sektsioon.**

1. Taimepatoloogia ENSV-s (prof. **A. Marland**); 2. Loomakasvatuselise katse- ja uurimistöö tulemusi TR Ülikoolis (dots. A. Muuga ja dots. C. Ruus); 3. Taimekasvatuse probleeme ENSV taastamise momendil (dots. H. Sutter).

VI. **Farmaatsia sektsioon.**

1. Poolvalmisravimitest (prof. **N. Veiderpass**); 2. Tinktuuride valmistamisest nõrgemakontsentratsioonilise alkoholiga (assist. B. Luik).

VII. **Ajaloo sektsioon.**

1. Madal- ja Kõrg-Eesti probleem ajalooliselt (prof. **H. Moora**); 2. Teaduslikkude raamatukogude töö NSVL-s ja ENSV-s (dots. **F. Puksoo**); 3. Mõningaid uurimisküsimusi feodalismi varasest perioodist Eestis (dots. A. Vassar).

VIII. **Bioloogia sektsioon.**

1. Limnoloogilisest uurimistööst ENSV-s (prof. H. Riikoja); 2. Taimefüsioloogilisi küsimusi seoses nende kasutamisega põllumajanduslikus praktikas (dots. **J. Talts**); 3. Antropoloogilisest uurimistööst ENSV-s (van.-õpet. J. Aul).

IX. **Veterinaaria sektsioon.**

1. Tiinuse kestusest hobusel (dots. V. Parve); 2. Sigade punataudi lahendamata probleemidest (prof. **F. Laja**); 3. Kas *Balantidium coli* (Malmsten 1857) põhjustab haigust sigadel (prof. V. Ridala).

X. **Kehalise kasvatuse sektsioon.**

1. Kasvava noorsoo kehalise kasvatuse bioloogilis-füsioloogilised alused (van.-õpet. A. Kalamees); 2. Füüsilise treeningu põhialused (dots. J. Laidvere); 3. Kehakultuuri osatähtsus noorte kasvatuses (dots. F. Kudu).

Tööd sektsioonides jätkus veel järgmisekski päevaks:

Arstiteaduse sektsioon.

1. Bioloogilised antiseptilised vahendid (prof. G. Kingisepp); 2. Diagnostilistest raskustest leepra puhul (dots. **P. Parmakson**); 3. Ägedate nakkushaiguste tüsistustena esinevatest polüradikuloneuriitidest (dots. **V. Üprus**).

Farmaatsia sektsioon.

1. Uusi teid droogide tootmisel (prof. **A. Toomingas**); 2. Nõukogude Liidu farmatseutilisest sünteesist (assist. **A. Siim**).

Eesti keele, kirjanduse ja rahvaluule sektsioon.

1. Eesti keele uurimise tööülesanded (dots. A. Kask); 2. Metodoloogilisi küsimusi eesti kirjandusliku pärandi hindamisel (dots. K. Taev).

Matemaatika sektsioon.

1. Astmeridade summivus (dots. G. Kangro); 2. Kosmogoonilisi järeldusi tähtede kiiruste statistikast (prof. **T. Rootsmäe**); 3. Soojuse ringvool lumikattes (van.-õpet. H. Liidemaa).

Bioloogia sektsioon.

1. Prof. Lippmaa elutöö ja botaanilise uurimistöö tulevikusuunad Tartu Riiklikus Ülikoolis (prof. **A. Vaga**); 2. Elundite fülogeneetiliste muutuste printsiipide rakendusest selgroo-füleetilises evolutsioonis (prof. J. Piiper).

XI. **Metsanduse sektsioon.**

1. Metsateaduslikust uurimistööst Eestis (dots. **A. Karu**, van.-õpet. T. Krigul, dots. V. Ritslaid); 2. Metsateadusliku uurimistöö ülesandeid ja perspektiive ENSV-s (dots. **A. Karu**, dots. V. Ritslaid, van.-õpet. T. Krigul); 3. Metsakasvatamine kõhnadel ja vähetootvail aladel (assist. P. Rõigas, assist. O. Henno).

Ühtupoolikul toimus lõpp-plenaaristung, kus ettekandega esinesid EK(b)P KK sekretär E. Päll («Marksism-leninism nõukogude teaduse põhialusena») ja dots. H. Habermann («Loodusteaduste osa materialistliku maailmavaate kujundamisel»). Lõppsõna oli rektor prof. A. Koortilt.

Sessiooni jooksul peeti kokku 47 ettekannet, neist 4 plenaaristungitel ja 43 sektsioonides. Küllaltki soliidne hulk tolle aja kohta.

Mis puutub sektsioonides peetud ettekannetesse, siis võiks neid rühmitada kolme põhigruppi[2]. Esiteks ettekanded, mis fikseerisid vastava teadusliku probleemi uurimise olukorda Tartu Ülikoolis ning rajasid sihtjooni edaspidiseks. Niisuguste hulka kuulusid näit. prof. A. Toomingase, dr. phil. nat. A. Luha, dots. A. Kase, dots. F. Kudu jt. esinemised.

Teise grupi moodustasid tööd, mis olid tehtud sõja ajal. Nende seas oli dots. G. Kangro esitatud kokkuvõte tema poolt Nõukogude tagalas teostatud uurimustest astmeridade summivuse kohta. Prof. A. Valdese ja prof. F. Lepa ettekanded käsitlesid okupatsiooniaja rasketes tingimustes Tartu Ülikoolis tehtud tööd tularaemia[3] uurimise alal. Ka prof. N. Veiderpass ja assist. B. Luik käsitlesid ettekannetes oma sõja-aastate saavutusi.

Kolmandasse gruppi kuulusid tööd, mille kallal õppejõud olid pikemat aega töötanud juba enne sõja algust. Et aga okupatsiooni ajal Tartu Ülikooli teadlastel ei olnud võimalusi oma teaduslikke töid trükis avaldada, siis pääsesid nende poolt teostatud uurimuste kokkuvõtted avalikkuse ette ülikooli esimesel teaduslikul sessioonil. Nende seas tuleks nimetada professorite H. Jaaksoni, A. Kipperi, H. Moora, K. Orviku, H. Riikoja, van.-õpet. J. Auli jt. töid.

Ametlikult lõppes sessioon rektori lõppsõnaga. Mitteametlik lõpetamine toimus aga koosviibimise näol praegustes ülikooli kohviku ruumides. Siin torkas eriti silma, et seni raskete «sõjapidurite» varjus püsinud muud väiksemad pidurid ja pidurikesed olid sõja vältel nii mõnelgi meist üsna kulunud ning pärast kesköödkippusid sootuks üles ütlema. Veeti sõna otseses mõttes vägikaigast ja sõrmkooku ning prooviti klassikalist maadlustki.

Et teadusliku tegevuse areng TRÜ-s algas nii vägeva stardiga, siis polegi midagi imestada, et veerandsajandi jooksul ülikooli teaduslikud saavutused said nii üleliidulise kui ka rahvusvahelise tunnustuse osalisteks.

Mens sana in corpore sano est!

[1] *Acta et Commentationes Universitatis Tartuensis.*

[2] Praegusele EPA-le vastav temaatika on käsitlusest välja jäetud.

[3] Ohtlik nakkushaigus, mis hakkas Eestis levima okupatsiooni ajal.

Märkus: Poolpaksu kirjaga on käesolevas kirjutises esile tõstetud surma läbi lahkunud õppejõudude nimed.

Veidi aega pärast sõda

Dotsent Anatoli Miti mälestusi

Vilistlaslehekülg

Jaan Kaplinski

MA OSTSIN SELLE LEIVA Jaama tänava nurgalt müüjatari käest
kellel oli nii plahvatusohtlikult tige nägu
et ma ei teadnud kas vihastada või minna ja osta teisest
poest oma piim leib ja rosinad
aga valisin siiski kolmanda võimaluse ja läksin koju
kandevõrk täis müüjatari kuri pilk kuklas
leib oli veel soe seest pehme pealt krõbe kõht tühi ja
näsides seda maaleiva-imitatsiooni
olin peaaegu õnnelik vähemalt rahul selle suure sooja
pätsi pudelipiima ja Tartu Leivakombinaadiga
kes ilmselt tunneb oma tööd peaaegu niisama hästi kui
su vanatädid ja teised sugulased maalt
kui poeleib oli hall ja nätske ja tema järel tuli seista
sabas
sest igaüks sai ainult pätsi ja poodi võeti kaasa kõik
kes seista jaksasid
maaleib aga oli pidu suur ümarik hapumagus päts leiba mille
tee põllult lauale oli lihtsam ja lühem
aga algus ja lõpp ikka seesama kui sellel suurel poe-
pätsilgi mis tõi sulle meelde
sõjaaegsed kuivikukotid naised kes Eostes niitsid vilja
ja mehe keda mäletad Elvas rabamas rukkivihke
vanaisa kes kunagi ei jätnud küsimata noh kuidas tee
ääres viljad on ja elevil silmi kõneles Sangaste krahv
Bergist
maainimesed kes kuidagi ei harjunud poest leiba tooma ja
nende lapsed kes pole näinud sedagi mis mina
öösi mõhes puhta lina all kerkivat tainast ja pidulikke
palavaid pätse mis tõsteti sellele samale linale
selle et tegelikult aitas kartul eesti rahva näljahädade
ohust välja
aga ometi ei ole meil kartulist kõneldud säärase hardusega
ja maha kukkunud kartulile ei antud suud nagu leivale mida
räägivad kõik algkooliõpetajad ja teised moralistid
kelle hulka mul oleks piinlik kuuluda
Saaremaa rukkililled suure sügise kiuste õitsemas kesal
ja põllupeenardel
meenutusena ilust mis ei sünni patta kuid ometi kasvab
ja õitseb leivavilja kõrval
ükskõik kas me tunnistame tema kohta rukkipõllus ja tema
sümboolset rahvuslikku tähendust
Paidra veski jahutolmu ja lõgisevad rattad mille vahel
sai kord surma su vanavanaisa jättes leseks naise
üheksa lapsega
Tartu Leivakombinaadi neoonkirja Võru maanteel linna ja
maa piiril
kust tulevad kõik need leivad sepikud ja saiad oma nalja-
kate nimedega
ja mõni hea leivamurdmise-hetk seal Jaama tänavas mootor-
rataste ja autode otsatu plärina saatel

Ingvar Luhaäär

Me tunneme teineteist alles esimesi päevi

I eeslaulja
II eeslaulja
koor

I: armumishetkis
oma kujutlusis loome
kaaslase hinge
silmapilkselt
see on üks kergemaid kaunimaid loominguid
koor: see on imeline otsekui oleks keegi püsti
tõstnud mahatõugatu või näidanud teed eksinule
või asetanud pimedusse lambi
II: on see vale kujutelm, soovunelm ainult
I: ei, vaid esmane, väga põgus pilk inimtäiusele
otsekui läbi sarapuulehestiku libisenud päikese-
laigud järgmisel tuulepuhkel sulavad ühte või hajuvad
nii meie
milleks eritleda iseloomude jooni
koos me ei jää kunagi nii veevaeseks jõeks
et põhjast jälle nähtavale tulevad loomujooned
II: vahe inimeste vahel ongi selles kuidas keegi mõistab
kujutlusis loodud kaaslase hinge
ühed ütlevad: see on vale kujutelm, soovunelm ainult
ja ekslikuks osutub
teised: ei, vaid väga põgus pilk täiustele, mis on inimeses
see ei ole üldse mingi kujutelm kellegi hingest
vaid esmane väga põgus pilk
koor: kui jääbki esimeseks pilguks see, olnu on
imeline, otsekui oleks keegi teed näidanud
mahatõugatule või püsti tõstnud eksinu või
näidanud lambile pimedust

Antigone monoloog Kerstile esitamiseks

Kreon, ma olen siin. Kuula mind ära, Kreon, ja ära vaata kõrvale, ära pööra pead ära, Kreon, mina olen siin ja minu eest pole enam pääsu. Sind on palju ja mind on üks, aga nüüdsest peale ei karda ma sind enam. Mind ei hirmuta enam su läbipaistev pilk, su pärlitaolised silmad, mis vanasti mu kleenukese keha läbi puurisid ja mu seina külge naelutasid. Mind ei hirmuta enam see, mis toimub su ajus. Ma olen siin, Kreon, sinu ees, teie ees, kuula mind, kuulake mind, kuula mind ära, ma ei räägi palju, ma pole ju kunagi palju rääkinud. Aga minu soontes on Oidipuse veri, mitte vesi nagu sinu soontes, Kreon. Sa arvasid alati, et ma olen kassipoeg, väike kassipoeg, kes kuumal suvepäeval koti sees külast koju tuuakse, maja ehteks, väike kassipoeg, kellega saab mängida, imetleda ja külalistele näidata. Sa olid juba harjunud minu sammude tasase sahinaga, minu alati langetatud peaga, nukra naeratusega minu igavesti veretutel huultel. Sa olid harjunud mõttega, et ma olen nõrk, jah, et ma olen kassipoeg, juhuslikult uputamisest pääsenud, kelle sina üles korjasid, kui kivi teisi alla sügavusse kiskus. Sa olid alati tegevuses, alati oli sul paks portfell kaenla all ja amm ütles mulle, et sa ajad riigiasju. Ma ei teadnud, mis riik tähendab, aga siis ma mõistsin, et riik on see, mis ma õue minnes näen, kõik need aasad ja metsad ja rohi, mis tuules lainetab ja päike taevas — see kõik on sinu riik, sinu riik, kas kuuled, Kreon, kõik see päike ja rohi ja mina keset seda ja sina valitsesid seda, portfell käes ja kuldraamidega prillid ees. Oh ei, mul polnud midagi viga, mu noorus oli ilus ja muretu, kleite kui palju ja mänguasju jalaga segada. Kõik sugulased hellitasid mind, katsid karusnahkadega, kõik teadsid mu isa Oidipuse õudsest saatusest, kõik olid vaimustatud sinu õilsusest, sinu heast südamest, sinu autost ja sinu riigist. Sõda oli ammu möödas, roostetanud autod metsadest koristatud, kuuliaukudes kiivrid jõkke loobitud. Taevas ei kumanud enam tulekahjudest, lennukid lendasid päeval ja nende mürin vaikis ööseks. Sa ei öelnud mulle, et ma pole ainuke laps, et mul olid vennad, sa ei öelnud mulle sõnagi mu vendadest, ometi olid just sina see, kes nad omavahel tülli ajas, tülli keset sõjamöllu, sest kes veel kui sina, kes muu kui sina võib Oidipuse poegi alandada käsuga valitseda vaheldumisi üht ja sama maad ning alatasa teineteist välja vahetada? Ma küsin su käest, Kreon: kus on mu vennad, kus on mu vendade haud? Ma ootan, Kreon. Sa oled kaotanud, sa ei pruugi enam midagi varjata, midagi häbeneda, lao tõde välja, Kreon. Sa vaikid? Sa vaikid ikka veel? Ma räägin sinust kogu maailmale ja su riik langeb kokku, su võluv väike riigike hukkub. Sa ei saa mind enam keelata. Vaata mind, vaata hoolega, ja sa saad aru, et ma olen teinud valiku, ma olen vaba, absoluutselt vaba. Kreon, sa arvad, et mind saab veel hirmutada või ära osta? Ei saa! Sa ei julge mind isegi tappa. Sa laimad mind nagu oskad, sinu heeroldid kannavad juba praegu provintsidesse valet ja soppa. Sa tahad mind hulluks tunnistada. See on kõik, mida sa oskad. Sa oled rumal, väike Kreon, tilluke Kreon oma neljahektarilises riigis sooserval. Ah, kui rumal, nutune Kreon, ja sina räägid mulle, et ma pidavat vaikima isamaa huvides. Mind ei huvita enam mu isamaa, ma sülitan oma isamaa peale, selle päikese peale, kui ma ei saa olla aus selle päikese all. Enne kui päästame isamaa, isamaja, loomalauda ja aida ja puukuuri ja tähed taevas, enne seda päästmist peame päästma oma hinge. Mis kasu on sul sinu isamaast, kui sul pole hinge? Ei, mina olen valinud, ja ma lähen uksest välja, ma ei hooli su verekoertest ja jäägritest. Kümne aasta pärast põletab äike su palee maha, tuul ulub varemetes linnamäe veerul, koerad uluvad kuu poole ja rotid kannavad katku Euroopasse. Ah jumalad, kui palju aega on kahekümnenda sajandini! Hüvasti, Kreon, väikest kasvu Kreon suure portfelliga. Pärast Kreekat hukkub Rooma ja siis tuleb keskaeg ja sinu nimi unustatakse, aga mina hakkan teda ikka ja alati kõigile meelde tuletama. Karda mind päeval, karda mind öösel, karda külmaga, karda vihmaga, karda tuulega, väike Kreon, sinu riik mingu.

september 1972

Mati Unt

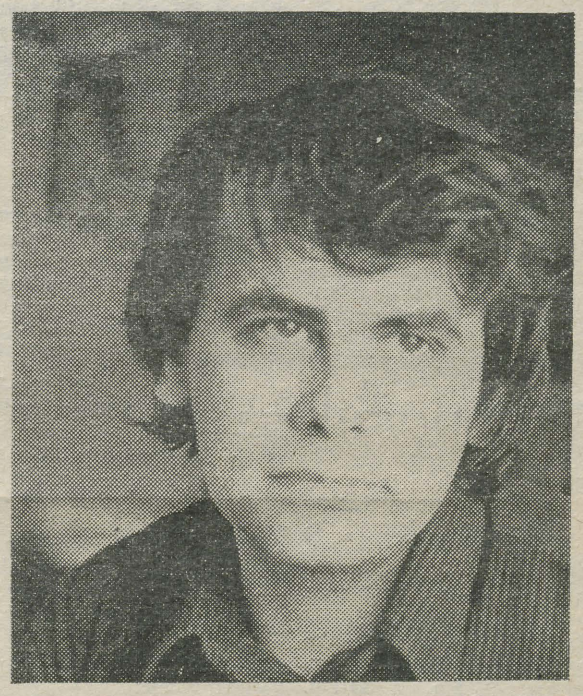

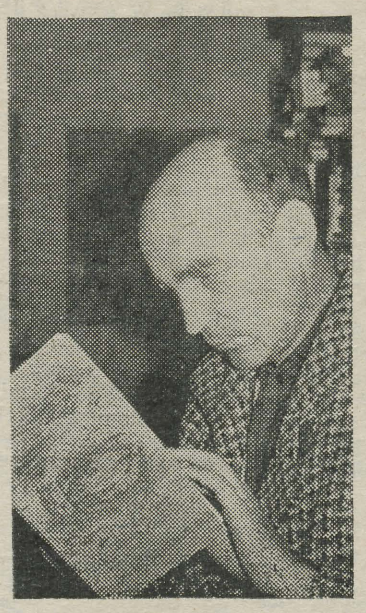

Ain Kaalep

Prooimion

Aastad, mis üksteise kannul mööda läinud ootajast,
polegi olnud kuigi kitsid, kui ta vaeb neid kõiki nüüd,
kus ta oodand kahtlemata aega jao on suurema
ühte aastat, ühte päeva, mille kink on hirmus suur.
Nüüd see kink, mis varsti käes on, väiksem näib, kui enne näis —
hoopis näib, et kätte saadud juba ju ongi suurem kink.
Kaunim oodatust on hakand tõesti näima ooteaeg!
Hirm on tekkind, kuigi enne lausa kartmatult ta meel
kandis rõõmsat aimu endas, mõeldes mingit laia merd,
mille lainetesse kaob kord kõik, mis möödund, kõik, mis ees.
Enam ta merd ei suuda mõelda — nüüd, kus seda ta kuulda võiks.
Enam ta juurde kinki mingit küll ei ihka saadule —
ent ta ootajaks on loodud, hilja on tal muuta end.

*

Täna lugesite «TRÜ» esimest vilistlaslehekülge. Toimetus paneks meelsasti kokku järgmisegi, selleks aga palume kaastööd teilt, lugupeetud vilistlased! Oodatud on nii ilukirjanduslik looming kui publitsistika (illustratsioonide ja fotodega, eriti palume autori enese portreed). Meie aadress: Tartu, Ülikooli 18—302), ajaleht «TRÜ».

Naine

see sõna et jälle saaks renessansspuhtaks
ilminguist kõigist ja olendeist ainus kes vabalt
millaltahes

ületab unistuse ja tõeluse piiri
ühendab unelma imede põgusa lennu tõeluse tugeva tajuga, mis

on katkematu ja ainatuntav kui muru paljaste jalgade all
miks ei peaks ma siis ülistama päikeselaiku
mille Amor võrukael mu vastu peegeldas
ja peeglit hoiab oma väikeses värisevas käes

imeteldav kuidas vaimse ühtsuse aardehetkis võib naine

enese anda ka tajutava tõeluse kallimad aarded
kaht ülimat täiust mehele hinges ja ihus kannab
hingestatud naine
kannab raskust tundmata, mingit kandamit tundmata
kannab hinges ja ihus
nagu maa pinnal liikuv Päev päikese põhjamaa-lõunamaasärasid
need kaks täiust pole kandamid talle vaid sammude kergastus

iga naist, kes pole selline, kohtlen kui kumalane õiepunga,
mis millegipärast ei avane tema lühikesel eluajal

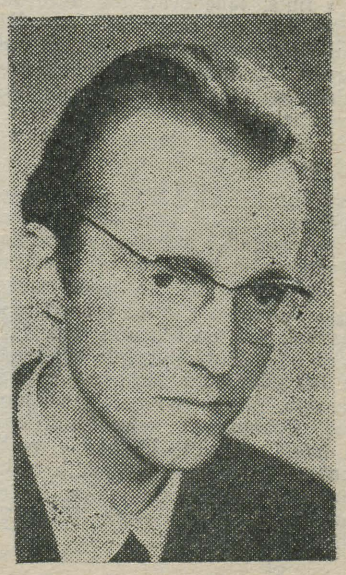

Majanduslik analüüs täna ja homme

Mõtteid majandusliku analüüsi alaselt teaduslikult konverentsilt, mis toimus 26.—28. III 1973. a. Moskvas Finantsinstituudi juures.

Rahvamajanduses teoks saav majandusreform püstitas uued ülesanded majanduse analüüsi metodoloogiliste aluste, aga ka õpetamise metoodika edasiarendamiseks. Eelkõige tuleneb see NLKP 24. kongressi otsustest, kus on kavandatud ettevõtete ja rahvamajandusharude automatiseeritud juhtimissüsteemide (AJS) väljatöötamise ja edasise juurutamise vajadus. Aastatel 1966—1970 rakendati töösse üle 400 automatiseeritud juhtimissüsteemi meie maa kõige erinevamates tootmisharudes. Eelnevast ka aja nõue ettevõtte ja rahvamajandusharu AJS-i majandusliku analüüsi alasüsteemi väljatöötamiseks, juurutamiseks ja õpetamiseks.

Praegusel ajal õpetatakse majanduslikku analüüsi eri õppeainena 142 meie maa kõrgemas õppeasutuses, sealhulgas 35 ülikoolis. Peale selle õpitakse 93 kõrgemas õppeasutuses kõnesolevat õppeainet raamatupidamise kursuses eraldi osana. Võib kinnitada, et majanduslik analüüs on juhtiv, olulisim õppeaine tulevaste tootmiskomandöride-ökonomistide ettevalmistamises.

Majanduse analüüsi õppimisel saavutame kõige paremaid tulemusi heade õpikute abil. Neist tuntakse puudust nii meil kui mujal. Tõsi küll, seni aitas meil seda puudust korvata prof. R. Hagelbergi õpik «Põllumajandusettevõtete majanduslik analüüs», kuid ka selle ilmumisest on möödunud üle viie aasta. Seega seisab TRÜ Majandusteaduskonna ees ülesanne kirjutada kaasaegne majanduse analüüsi õpik. Nähtavasti peab selle tegema autorite kollektiiv, kusjuures keskne koht õpikus peab kuuluma majanduslikku analüüsi metodoloogiliste aluste esitamisele. Teoreetilistele seisukohtadele peab järgneva sisu lahtimõtestamine formaliseeritud käsitluse teel. Viimane on aluseks majandusliku analüüsi matemaatiliste mudelite loomisele, AJS-i majandusliku analüüsi alasüsteemi aluste rajamisele.

Rahanduse ja krediidi eriala õppejõududel tuleb peatähelepanu pöörata ettevõtete, tootmiskoondiste ja rahvamajandusharude, aga ka pankade ja rahandusorganite rahandusliku tegevuse juhtimise automatiseeritud süsteemide («AJS-rahandus») metodoloogiliste aluste esitamisele. Nähtavasti tuleb kaaluda tootmiskoondiste finantsnäitajate analüüsi õpetamise võimalusi rahanduse ja krediidi eriala V kursuse üliõpilastele.

Õpitu kinnistamine toimub tootmispraktikas, kursusetöö ning diplomitöö koostamise käigus, aga ka üliõpilaste teadusliku töö probleemgruppides.

Nüüdisaja tingimustes tuleb kaaluda võimalust seni levinud kohmakate tootmispraktika aruannete kaotamiseks, ning asendada see kitsa probleemi uurimisega, kusjuures uurimistöös tuleks kasutada majandusmatemaatilisi mudeleid ja kaasaegset arvutustehnikat. Lõpuks tuleks välja tuua uurimistulemuste rakendamise teed ettevõtte tööpraktikasse ja saavutatav majanduslik efekt (sääst). Kirjeldatud uurimistöö koostamiseks tuleb tõhustada üliõpilaste teadusliku töö probleemgruppide tegevust.

Lõpuks õppejõudude endi kvalifikatsioonist. Enesetäiendamise üheks teeks on kvalifikatsiooni tõstmise kursused, mida korraldatakse meie maa tugevamate kõrgemate õppeasutuste juures. Neid võimalusi on TRÜ Majandusteaduskonna õppejõud ka kasutanud, kuid kõige olulisemaks jäägu siiski töö väitekirjade kallal. Allakirjutanu on sügavalt veendunud, et nüüdisaja tingimustes suudab majanduslikku analüüsi õpetada kõrgemas koolis vaid staažiga dotsent või professor.

V. Raudsepp,
TRÜ Majandusteaduskonna
parteibüroo liige

ENE LUKAS
14. 04. 1949
13. 04. 1973

Saabunud on kevad, päike paistab jälle soojalt, annab meile kõigile uut jõudu, rõõmu ja valgust.

Ene, Sind ei ole enam. Meedikutena tuleb seda võtta paratamatu lõpuna, lõpuna, mis oli Sinu jaoks nii raske...

Alustasime Sinuga koos 1968. a. Meid sidusid ühine õppetöö, arvestused, eksamid, rõõmud ja mured. Sa olid alati järjekindel ja põhjalik. Sinus oli optimismi, millega Sa oskasid nakatada meid, rühmakaaslasi, ja sellega oleksid suutnud panna ka oma tulevasi patsiente paranemisse uskuma.

Keskkooli lõpetasid Sa kuldmedaliga. Ka oma elu neljanda, enda jaoks viimase eksamisessiooni 1970. a. kevadel tegid Sa edukalt. Sügisest pidid Sa aga auditooriumid vahetama haiglavoodi vastu. Kuigi Sa teadsid täpselt, mida Su haigus endaga kaasa toob, ei öelnud Sa kunagi sõnul välja oma haiguse lõpet, veel vähem seda ootasid. Su haiguse vastu olid võimetud parimad arstid, sellest ei suutnud jagu saada Su suur tahe ja usk.

Meie mällu jääd Sa, Ene, rõõmsameelse ja sõbralikuna kaaslasena.

Arstiteaduskonna V kursus

Kõik jooksma!

25. aprillil k. a. kell 16.30—18.30 ja 26. aprillil kell 11—12 ning kell 16.30—18.30 toimub TRÜ jooksukross.

Kavas järgmised distantsid:
meestele 1000 m, 3000 m
naistele 500 m, 1000 m

Meenutagem, et jooksukross kuulub ühe alana TRÜ spartakiaadi kavva, kusjuures iga osavõtja toob oma kollektiivile 1 punkti (VTK normide täitmise korral 1,5 punkti).

TRÜ Spordiklubi

Sõpruspäevad Riias

6. aprilli hommikul sagis Tartu vaksalis hulk värvimütsides noori. Kakskümmend võõrfiloloogia osakonna tudengit koos v.-õp. H. Pulgaga inglise keele kateedrist alustas teekonda Riiga. Traditsiooniline kohtumine Riia võõrfiloloogidega sai teoks juba viiendat korda.

Kohale jõudnud, viis tee ühiselamusse, reisiväsimust peletama. Õhtul ootasid ees «lahingud» võrk- ja korvpalliväljakul. Enne aga kui räägida võistlustest, ei saa jätta ütlemata paar sõna ühiselamu kohta. Ühiselamu on sama tüüpi mis meie teaduskonna oma, ainult suurem. Seal peaksid ära käima kõik meie tudengid, et vaadata ja ise järele teha. Puhtus, puhtus! Koridorides seintel maalid ja graafilised lehed, puhkenurkades lilled. Ei kusagil konservikarpe kuhjani täis suitsuotstega (NB! Riia tudeng ei suitseta sugugi vähem kui meie), ei prahti põrandal, treppidel ega aknalaual. Meeldiva mulje jätsid ka toad.

Võistlused. Tõsi, kõigis neljas mängus jäime riialastele alla, aga ega sellistel võistlustel kaotajaid ole. Ja lõpuks võitsime ju auhinnalise II koha, mille tõendiks ka nägusad diplomid. Meie kaotuse õigustuseks ja lätlaste võidu põhjenduseks paar fakti: lätlastel on oma teaduskonna spordiklubi. Toimuvad regulaarsed treeningud 2—3 korda nädalas. Meisterlikkus algab massidest ja siin jääme tublisti maha; piisab, kui ütleme, et meil õpib saksa filolooge kokku niipalju kui LRÜ-s ühel kursusel inglise filolooge. Peale inglise ja saksa keele on LRÜ-s veel ka prantsuse keele eriala.

Võistlusväsimus oli nagu pühitud, kui kell kolm öösel lõppes tantsupidu ühiselamu saalis.

Laupäeva kasutasime tutvumiseks Riia vaatamisväärsustega: muuseumid, kunstinäitused, vanalinn. Ei kahetse ka need, kes ei pidanud paljuks sõitu Salaspilsi.

Õhtul kohtusime kõik mullu avatud Riia noortekohvikus «Allergo», mis ei jää mugavuselt maha meie ülikooli kohvikust. Et ta on aga väiksem, tundus märksa hubasem.

Tervitussõnad teaduskonna prodekaanilt ja õppejõududelt. Mälestusesemete ja lilledega peeti meeles H. Pulka, parimaid sportlasi (Üüve, Madis, Inära, Andreas), tublimaid organisaatoreid (Inära, Māris, Eve, Anu), ja et meie sportlased järgmisel korral südimat vastupanu osutaksid, kingiti meile korv- ja võrkpall. Riia tudengid esitasid meile ka väikese isetegevusprogrammi.

Kui muusika ja laul hetkeks vaibus, võis kuulda elavat vestlust ja seda kuues — eesti, läti, inglise, saksa, vene, prantsuse keeles. Ja kui sõnadest ikka veel nappus kätte tuli, võeti appi sõrmed ja miimika. Kohviõhtu lõppes ühislauludega.

Taas kodus, kipuvad pähe muremõtted. Julgen öelda, et kohtumised Tartus on teoks saanud ainult tänu mõnede õppejõudude (v.-õp. H. Pulk, dots. O. Mutt) ja tudengite fanatismile.

Riia ülikoolil on sõpruskohtumiste organiseerimiseks ette nähud teatud summad. Paarkümmend rubla majanduslikku toetust, mis meil on õnnestunud saada, ei võimalda aga kuidagi külalistele pakkuda seda, mis meile Riias alati on osaks saanud. Meie tudengite rahakott pole aga sugugi mitte raskem kui sõpradel Riias ja just see sunnib meid ära jätma sellekevadised sõpruspäevad Tartus.

ANU TALTS,
saksa fil. III k.

TRÜ rahumatk

TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateeder koos TRÜ Spordiklubiga korraldab 22. aprillil ja 7. mail rahumatka.

Rahumatka start on avatud 22. aprillil Tähtvere pargis kella 10—11-ni. Matkal on võimalik ühtlasi täita VTK IV ja V astme rännaku normatiive viiel distantsil — 12 km, 15 km, 20 km, 25 km ja 30 km. 7. mail antakse start TRÜ staadionil kella 16.30—17.30-ni distantsile 15 km.

Kõigil matkast osavõtjail tuleb täita osavõtja kaart (võtke kaasa pliiats!), mis antakse ära vastava distantsi kontrollpunktis. Kontrollpunktis võib iga osavõtja saada nägusa TRÜ rahumatka tunnistuse, mis maksab 10 kopikat. Rahumatka tunnistuse müügist saadav tulu läheb rahufondi.

Meenutuseks VTK normide sooritajatele:

Rännaku normatiivid IV astmel on meestele ja naistele vanusega 19—28 aastat järgmised: hõbemärgile — üks rännak 25 km või kaks rännakut 15 km; kuldmärgile — üks rännak 30 km või kaks rännakut 20 km. Meestele vanuses 29—39 aastat ja naistele 29—34 aastat on normatiivid hõbemärgile — üks rännak 20 km või kaks rännakut 12 km; kuldmärgile — üks rännak 25 km või kaks rännakut 15 km. V astmel on ette nähtud kaks rännakut distantsil 20 km (meestele vanuses 40—49 aastat ja naistele vanuses 35—44 aastat). Mehed vanuses 50—60 aastat peavad läbima 10 km, samuti 45—55-aastased naised.

... teaduskondade kehakultuurikollektiividele:

Käesolev rännak-matk on ühtlasi TRÜ teaduskondadevahelise spartakiaadi massispordiürituste üheks alaks. Iga osavõtja toob oma kollektiivile ühe punkti (VTK normi täitmise korral 1,5 punkti). Kokkuvõttes määrab teaduskondade paremusjärjestuse osavõtjate % teaduskonna üliõpilaste üldarvust.

Rahumatk võimaldab:
— anda oma panus rahuüritusse,
— tugevdada oma tervist,
— meeldivalt veeta puhkepäev,
— täita VTK normatiive,
— tuua oma teaduskonnale vajalikud punktid spartakiaadi arvestuses.

Lööme kõik kaasa!

TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateeder
TRÜ Spordiklubi

Moskvast

4.—6. aprillini toimus Moskva Riikliku Ülikooli juures asuvas Aasia ja Aafrika Instituudis (endine Idakeelte Instituut) igakevadine ÜTÜ konverents. Nagu kahel eelmisel aastal, nii võtsid selle tööst ka seekord osa mitmed meie üliõpilased. Konverents kestis kolm päeva ning selle ettekanded olid jaotatud kolme, s. o. ajaloo, kirjanduse ja lingvistika sektsiooni vahel.

Meie üliõpilastest astus esimesena auditooriumi ette Harri Roots (ajaloo V k.), kes oma ettekande «Sandhyapaša tekstist» esitas teisel päeval ajaloo sektsioonis. Samas sektsioonis esinesid ka Mart Helme (ajaloo V k.) ja Maret Kark (ajaloo I k.), kelle ettekanded olid vastavalt «Ašoka ediktid» ja «Vajrabhairava'le pühendatud teise Dalai Laama poeem».

Kirjanduse sektsioonis esines ainsa meie üliõpilasena Maie Kark (ingl. fil. III k.), kes tegi ettekande «Idamaade mõjust A. Huxley ja W. S. Maughami loomingule».

Kõiki nimetatud ettekandeid mainiti auhinnalistele kohtadele tulnute nimekirjas. Erilist tänu avaldas instituudi juhtkond v.-õp. Linnart Mällile kui kõigi meie ülikooli esindajate juhendajale.

KEVADKONTSERT

TRÜ Akadeemilisele Naiskoorile on kätte jõudnud 28. kevad. Seljataga on esinemised «Vanemuises» ja TRÜ aulas, Tartu põllutöömasinate tehases «Võit», Suure-Jaani ja Elva Keskkoolis.

Meelde on jäänud sisukalt veedetud päevad hiljuti toimunud Suure-Jaani laululaagris. Laulmisest vabal ajal tehti tutvust kohaliku ümbrusega, võeti ette matk Lõhavere linnusele ning käidi Suure-Jaani kalmistul, kus kuulati huvitavaid fakte Kappide suguvõsa ajaloost ja mälestati lauluga Mart Saart.

Maikuul ootab ees Veljo Tormise autorikontsert ja kohtumine külaliskooriga Dresdenist.

Kõige lähema üritusena toimub laupäeval, 21. aprillil TRÜ aulas kell 19.30 kevadkontsert, kus kuulajateni jõuab kõik, mis aasta jooksul õpitud.

Seekordses repertuaaris on laule viies keeles. Veljo Tormise seatud «7 liivi rahvalaulu» lauldakse liivi keeles. Vanas inglise keeles kõlab Benjamin Britteni «Laulude tseremoonia» («A Ceremony of Carols»), mida harfil saadab Leningradi Konservatooriumi IV kursuse üliõpilane Tatjana Dorogova.

Solistid on Mai Aavasalu (III k. matem.-pedagoog) ja Ene Ahven (Tartu V Keskkooli muusikaõpetaja).

Noorelt vene heliloojalt Juri Butslolt on kavas huvitava helikeelega laul «Põllul lilled õitsesid» ja «Looju, punane päike».

Eesti muusikat esindavad veel Jaan Koha «Hämar hommik» ja Cyrillus Kreegi lüüriliselt kõlav «Ma tulen hilja». Itaalia klassikast tuleb esitamisele Giuseppe Verdi «Laudi alla vergine Maria» ja Costanzo Festo madrigal «Madonna, io v'amo e taccio».

Koori juhatab Vaike Uibopuu. Koormeistrid on Ene Ahven ja Tiiu Otsus, kontsertmeister Vaike Klaar, hääleseade konsultant ENSV teeneline õpetaja Rudolf Jõks.

MEELDIVAT KUULAMIST KÕIKIDELE LAUPÄEVASTELE KÜLALISTELE!

L. VIITOL

Orienteerumispäevad

Väsinud jalad tallavad kangekaelselt maanteelinti. Visalt läheneb finiš, lähenevad mõnusad minutid duši all. Selja taha aga jäävad lõputuna tunduvad teed ja metsarajad, pingutavad mäkketõusud, rühkimine läbi tiheda kuusiku ning äravahetamatu pisirõõm, mida tunned, silmates puude vahel järjekordset puna-valget kontrollpunkti.

Nii oli Käärikul. Pühapäevast teisipäevani leidis seal aset ülikooli orienteerujate treeningkogunemine. Järgusportlaste kõrval oli osavõtjate hulgas neidki, kes seda rasket, kuid kõitvat ala alles mõned kuud harrastanud on. Kasuks aga tulid need päevad nii ühtedele kui teistele. Iga päev võistlus kaardi ja kompassiga, lisaks kerged metsajooksud. Pühapäeval, kaks tundi enne südaööd, starditi lühikesele rajale ümber järve. Appi tuli võtta taskulambid. Teisipäevase jooksu iseärasuseks aga oli ühisstart, läbida tuli kolm kontrollpunkti.

Need olid asjalikud ja meeldivadpäevad, eriti neile, kes Käärikul esimest korda.

REIN LIND,
eesti fil. I k.

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi ettekandehommik toimub pühapäeval, 22. aprillil k. a. kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega «Linnastumine ja elanikkonna ränne» esineb prof., geogr.-doktor S. Nõmmik.

Tähelepanu!

Neljapäeval, 26. aprillil algusega kell 18.30 toimuvad V. Kingissepa t. 19 võimlas ülikooli teaduskondadevahelised

RÜHMVÕIMLEMISE
VÕISTLUSED.

Tulge kõik oma teaduskonna esindusrühmadele kaasa elama!

Naisvõimlemise osakond

NB!

Peahoone fuajeest on leitud nailonkott, selles punane nailonjopp, roheline kampsun ja treeningdressid. Omanikul küsida valvelauast.

Kesköoprogrammi sõbrad

7. aprillil läks eetrisse viimane «Kesköoprogrammi» toimetuse koostatud laupäevastest muusikaprogrammidest. Eesti Raadio juhtkonnal on plaanis anda laupäeva hilisõhtu muusikasaadete toimetuse käsutusse. Kindlasti on tudengite seas palju neid, kes ootasid kannatamatusega Tõnis ja Helgi Erilaiu, Tiit Karuksi jt. iganädalasi pop-kavu. Seepärast oleks kena, kui üliõpilased avaldaksid uue kavatsuse kohta, nüüd, kus ta on alles kavatsus, oma arvamust aadressil 200100 Tallinn, Eesti Raadio.

U. M.

Toome raamatukogus

9. aprillil k. a. võeti ülikooli raamatukogus arvele 16 köidet 1966. aastal Wiesbadenis (Saksa FV) ilmuma hakanud entsüklopeedia **Brockhaus Enzyklopädie in zwanzig Bänden** 17., täielikult ümbertöötatud trükist. Saabunud köidetest viimane, s. o. 16., on alles käesoleval aastal ilmunud. Paari järgneva aasta jooksul peaksid ka puuduvad 4 köidet ilmuma ja siis on komplekt täielik.

Väljaandjad mainivad, et sellele ulatuslikule teatmeteosele on rohkem kui 1000 spetsialisti ja uurijat kaastööd teinud. Muuseumid ja raamatukogud on avanud oma varakambrid, uurimisinstituudid ja ametiasutused on andnud kasutada oma rikkalikke materjale. Entsüklopeedia koostamisel ei ole ühtegi eriala eelistatud. Tekstid on illustreeritud hoolikalt valitud piltide ja kaartidega.

Värsket teatmeteost on võimalik kasutada raamatukogu lugemissaalis.

L. ALVER

TRÜ klubis

Reedel, 20. aprillil
STEREOMUUSIKA ÕHTU

Laupäeval
«MALEMIKSERI»
ISETEGEVUSKONKURSI
raames esinevad Ajaloo-Keele- ja Bioloogia-Geograafiateaduskonna isetegevuslased.

Pühapäeval algusega kell 12
«MALEMIKSERI»
VÄLKTURNIIR
Isetegevuskonkursi raames esinevad Kehakultuuri- ja Õigusteaduskonna isetegevuslased.

Tantsuks «Keel, nahk ja poogen».

Tänase ajalehenumbri küljendasid žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased SILVIA KARRO ja ENE-MARIS MIKONE.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 2494. MB-00466.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Maitervitus

Juba üle 80 aasta tähistatakse kogu maailmas 1. maid kui töörahva rahvusvahelise solidaarsuse püha ning tehakse kokkuvõtteid võitlusest rahu, demokraatia ja sotsialismi eest. Kogu maailma rahvastel on põhjust rõõmu tunda selle üle, et rahu rahvaste vahel on veelgi kindlustunud, et on laienenud demokraatlike jõudude rinne, sotsialismileer aga eesotsas Nõukogude Liiduga on saavutanud järjekordseid võite nii rahvusvahelisel areenil kui ka oma sisemiste majanduslike, sotsiaalsete ja kultuurialaste ülesannete lahendamisel. Need suured võidud on sadade miljonite inimeste töö ja võitluse tulemuseks. Oma panuse üldisse üritusse on andnud ka ülikooli mitmetuhandeline kollektiiv.

Esimene mai on kevadpüha. Ta sümboliseerib elujaatust, elu pidevat taassündi ja uuenemist. Ta toob inimestele kevadrõõmu, heledat päikest ja õnne. Soovin kogu ülikooli kollektiivile rõõmuküllaseid maipühi.

Rektor

Maiaktus toimub aulas 30. apr. algusega kell 15, demonstratsioonile koguneme 1. mail kell 12 Akadeemia tänavale.

PEETER VAINO foto

Rahu nimel

Möödunudkevadistest maipühadest lahutab meid veidi vähem kui aasta. Sündmusterohke, lootustandev, kuid ka vastuoluline aasta rahvusvahelises elus, proletariaadi klassivõitluses. Aasta, mis ei kao märkamatult teiste omasuguste hulka, vaid mida hakatakse tulevikus tõenäoliselt nimetama rahujõudude suure pealetungi aastaks.

Arengu üldsuund on olnud ilmne — rahu ja sotsialismi jõudude jätkuv tugevnemine, sõja ja reaktsiooni jõudude edasine nõrgenemine. Kuid areng pole alati läinud kaugeltki sirgjooneliselt. On olnud ootamatuid käänakuid, järske tagasilööke, ühendusteede mineerimist selle sõna otseses kui ka kaudses mõttes. Inimkond on jälle kogenud, et sõdu on hoopis kergem alustada kui lõpetada, aga ka seda, et oma vabaduse ja progressi eest võitlevat rahvast ei saa tänapäeval enam alistada.

Ja siiski kirjutati alla tulevahetuse lõpetamise kokkuleppele Vietnamis ning rahu Kagu-Aasias on muutumas reaalsuseks. Tunduvalt on vähenenud pinevus Euroopas. Euroopa riikide julgeolekukonverents ei tohiks olla enam mägede taga. Saksa Demokraatlik Vabariik väljus just möödunud 12 kuu jooksul imperialistlike riikide poolt organiseeritud diplomaatilisest blokaadist, mis oli kestnud ligi veerand sajandit. Üha uued riigid tunnustavad Vietnami Demokraatlikku Vabariiki. Tugevad mõrad on ilmunud Ameerika riikide Kuuba-vastasesse blokaadi.

Ladina-Ameerika on ikka enam muutumas leegitsevaks kontinendiks. Reaktsioonil ei läinud korda kõigile jõupingutustele vaatamata peatada revolutsioonilise protsessi arengut Tšiilis. Kuuba ja Tšiili on aga konkreetseteks eeskujudeks paljudele teistele Lõuna- ja Kesk-Ameerika rahvastele.

Finantskriis ja kaubandussõda vapustavad arenenud kapitalistlikke riike. Euroopa ühisturu laienemine on toonud kaasa kasumite tõusu monopolidele ja hindade tõusu töötajatele, on kutsunud esile uusi teravaid vastuolusid selle organisatsiooni riikide vahel. Elukalliduse tõusule ja inflatsioonile vastab arenenud maade tööliskiass hästi organiseeritud ja visa streigiliikumisega. Üha selgemini joonistuvad energiakriisi kontuurid, üha teravamaks muutub võitlus müügiturgude pärast.

Ja siiski on sõjaoht vähenenud, üldine pinevus maailmas vaibumas, kuna pikki aastaid kestnud kahe leeri konfrontatsioonilt on hakatud üle minema läbirääkimistele. Laialdane kaubavahetus Ida ja Lääne vahel on muutumas tõeliseks rahurelvaks. Tugevnevad sidemed teaduse ja kultuuri valdkonnas aitavad kaasa vastastikusele mõistmisele. Meie riigi välispoliitika üks põhialuseid — rahuliku kooseksisteerimise poliitika — näitab veenvalt oma otstarbekust ning elujõudu. Eriti selgesti ilmnes see äsja, kui tehti kokkuvõtteid Nõukogude Liidu ja Soome sõpruse, koostöö ja vastastikuse abistamise lepingu veerandsaja-aastase juubeli puhul. Just selles lepingus leidsid esimesena konkreetse kehastuse erineva ühiskonnakorraga riikide rahuliku kooseksisteerimise leninlikud printsiibid, just seda lepingut peetakse rahvusvahelisel areenil nende printsiipide elluviimise heaks näiteks.

Ees seisab 1973. aasta suvi. Pingelise diplomaatilise tegevuse, arvukate visiitide ja läbirääkimiste periood. Suvi, mis tähendab paljugi ülemaailmsele demokraatlikule noorsooliikumisele: X noorsoo- ja üliõpilasfestival Berliinis, järjekordne universiaad Moskvas. Üha tihenevad sõprussidemed paljude maade noorte vahel. Kujunegu see suvi uute võitude ajaks rahu ja demokraatiajõududele, aidaku kaasa pinevuse vähenemisele ka nendes piirkondades, kus seni eelistatakse läbirääkimistele relvi. Saagu see suvi uue rahupealetungi suveks.

H. PALAMETS

VESTLEME KOMSOMOLISEKRETÄRIGA

Raivo Tamkivi

P. VAINO foto

Kui kardinaalselt erinev saakski olla füüsikute komsomolitöö mõne teise teaduskonna omast? Jutus suuri tõdesid välja öelda ja keerulisi asju lahendada pole kuigi raske, samuti nagu tähtsat nägu teha, et mis kõik on korda saadetud. Seepärast allpool lihtsalt mõned üsna igapäevased probleemid, mis muret (või rõõmu) teevad.

Pälsoni tänava vana ühiselamu, kus füüsika- ja keemiatudengid elavad, on üsna remonti vajav ja seepärast polegi suurt tahtmist toa korrashoidmisega kangesti vaeva näha. Nüüd on komsomolibüroo koos ühiselamu nõukoguga distsipliinihoidmise majas kõvasti käsile võtnud — loodetakse valmivale ühiselamule.

Õppeedukus. See jätab soovida just pedagoogilises harus. Ehk parandab olukorda see, kui tuleval aastal toimub ühine vastuvõtt, nagu plaanis on. Hargnemine pedagoogideks ja teoreetikuteks toimuks hiljem õpingute kaigus, kui igaühe kalduvused-võimed selgitatud.

Õppejõudude ja üliõpilaste suhted väljaspool õppetööd jäävad veel passiivseks. Palju on sellest räägitud. Kõigepealt tuleks selgitada, kuidas need õigupoolest peaksid välja nägema, et siis midagi asjalikku ette võtta. Mis puutub kursusejuhendajatesse, siis peaksid nad olema seda eelkõige sisuliselt, mitte ainult nime poolest.

Loomisel on füüsikute klubi. Praegu koostatakse ankeeti, et selgitada, mida iga üliõpilane sellelt ootab. Igatahes peaks vorm olema pooleldi meelelahutuslik, et tõsiteaduslike probleemide kõrval kuuleks informatsiooni majandusest, poliitikast jne. Tahaks ka seltskondlikku elu arendada. Keeruline asi, kui tüdrukuid võib sõrmedel üles lugeda. Üldse tahaks isetegevus hoogustamist.

Esimese kursuse üliõpilastele on tutvustatud ülikooli. Mitte ekskursioonina mööda õppehooneid, vaid on püütud anda asjalikku nõu õppimise ja kõlge muu suhtes, millega tudengid tegelevad.

Mis praegu käsilolevatesse toimingutesse puutub, siis käib EÜE rühma komplekteerimine ja sessioonini pole jäänud enam kuigi palju aega.

T. SALU

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 14. Reedel, 27. aprillil 1973. a. XXV aastakäik

Veel eksamisessioonist

Meie ajalehe möödunud aasta 29. detsembri numbris andis ÜKTU büroo töötaja H. Heinla ülevaate 1971. a. talvise eksamisessiooni järel korraldatud ankeetküsitluse «Loengust eksamini» mõnedest tulemustest. Kuna nüüd on uus eksamisessioon jälle ukse ees, pakub H. Heinla täiendavat informatsiooni selle ankeedi andmetest. Materjal peaks olema seda enam aktuaalne, et parajasti on ülikoolis (sedapuhku palju laiemas ulatuses) käigus «Loengust eksamini II» — oma eelkäija täiendatud ja parandatud variant.

Vanemate kursuste üliõpilastelt saadud eelinformatsiooni põhjal peeti ühiskonnateadusi tunduvalt kergemateks kui eri- ja üldaineid. Eriti rasketeks õppeaineteks loeti anatoomiat, biokeemiat, neuroloogiat, histoloogiat, integraali teooriat, analüütilist geomeetriat ja orgaanilist keemiat.

Õppeainete tegelikku raskust tunnetatakse aga alles eksamitega ning siis kujuneb ka uus hinnang nende kohta. Selgub, et see on täielikus vastavuses eelinformatsiooniga. Ainult orgaanilise keemia eksam osutus tunduvalt raskemaks, kui eeldati (70%-le üliõpilastest oli väga raske ning 30%-le raske). Ülejäänud ainete eksamid olid kas niisugused nagu arvati või osutusid kergemateks.

Millised olid siis eksamite tulemused? Peab märkima, et eksamihinne ei iseloomusta teadmisi antud aines kunagi täpselt. Esineb palju teisi hinnet mõjustavaid tegureid. Seetõttu erinevad üliõpilaste hinnangud oma teadmiste kohta tunduvalt eksamitulemustest. Üliõpilane hindab oma **teadmisi antud aines**, aga hinde saab **vastuse** eest eksamil, kus arvestatakse ainult teatud küsimuste oskamist või mitteoskamist. Enamasti hinnatakse oma teadmisi ise madalamalt, eriti võõrkeeltes (see on täiesti mõistetav), aga ka mõningate eriainete osas. Näiteks võiks siin tuua aatomifüüsika ja kvantmehhaanika (**4%** üliõpilastest said eksamil «mitterahuldava», **16%** hindab aga ise oma teadmisi «mitterahuldavaks», «rahuldavaid» vastavalt 20% ja 40%; «häid» 52% ja 40%; «väga häid» **16%** ja **0%**).

Matemaatikateaduskonna üliõpilased aga hindavad sageli oma teadmisi kõrgemalt. Sellistest ainetest võiks mainida statistilisi meetodeid pedagoogikas (keskmine hinne eksamil 4,0; enda arvates 4,2) ja füüsikat (keskmine hinne 2,5, enda arvates 3,9 ning hinnete jaotus on vastavalt: «2» — **27%** ja **0%**; «3» — 19% ja 23%; «4» — **30%** ja **62%**; «5» — **4%** ja **15%**).

See on seletatav võib-olla asjaoluga, et Matemaatikateaduskonnas on üliõpilaste teadmiste taseme suhtes suuremad nõudmised. Samal ajal on ka aineid, milles hinnatakse oma teadmisi madalamalt (teoreetiline mehhaanika — keskmine eksamil 3,8 ja enda arvates 3,6). Selline olukord, kus mõnedes ainetes võrreldes eksamitulemustega ise hinnatakse teadmisi kõrgemalt, teistes madalamalt, esineb igas teaduskonnas, kuid mitte nii kontrastsel kujul.

Mõned samalaadsed näited ka teiste teaduskondade kohta: anorgaaniline keemia (eksamihinne 3,2; enda arvates 3,7), meditsiiniline kaubatundmine (4,3 ja 3,7), NLKP ajalugu (Õigusteaduskonnas 3,6 ja 4,2), NSV Liidu ja välisriikide riigi ja õiguse ajalugu (4,2 ja 3,9), matemaatiline analüüs (Füüsika-Keemiateaduskonnas 4,1 ja 4,3), aatomifüüsika (4,3 ja 3,7), kõrgem matemaatika (Majandusteaduskonnas 4,4 ja 4,0), Aasia ja Aafrika maade ajalugu (4,2 ja 3,6). Esineb ka aineid, milles mõlemad hinded ühtivad (matemaatiline analüüs, analüütiline geomeetria jne.).

Erinevuste põhjuseks on ilmselt ühtsete hindamiskriteeriumide puudumine. Õppejõud hindavad erinevalt. Üliõpilane aga hindab erinevates õppeainetes oma teadmisi ühtsetel alustel. Üldiselt arvavad eksamil «hea» ja «väga hea» saanud, et neid hinnati kõrgemalt kui teadmised väärivad, «rahuldavate» ja «mitterahuldavate» arvamused on vastupidised.

Eksamihinne	5	4	3	2
Hinne enda arvates				
5	20	11	2	3
4	55	60	53	45
3	14	26	42	42
2	1	3	4	10
Keskmine hinne enda arvates	4,1	3,8	3,5	3,4

Neid, kes peavad oma teadmisi puudulikuks või rahuldavaks, hinnatakse tavaliselt kõrgemalt. Enda arvates «väga heade» teadmistega üliõpilasi hinnatakse aga madalamalt.

Hinne enda arvates	5	4	3	2
Eksamihinne				
5	66	32	17	11
4	31	43	40	38
3	2	18	29	28
2	1	5	9	22
Keskmine eksamihinne	4,6	4,0	3,5	3,4

Kuigi eksamitulemused ei olnud halvad, võiks õppeedukus siiski tublisti parem olla. Reserve selleks on küllaldaselt. Selgus nimelt, et võimete piiril töötab ainult 1% üliõpilastest, senise tasemega suudab jätkata 14%, veidi paremini suudab töötada 54% ning tunduvalt paremini 29% üliõpilastest.

Märkus: esimesest tabelist on välja jäetud üliõpilased, kes haiguse tõttu eksamit ei sooritanud.

Atra hakka seadma varakult: siis on ka vaod sirged ja sügavad.

Rektor A. Koop meie ülikooli arengust

Revolutsiooniliste pühade lävel tavatsetakse heita pilk tagasi. Alates 1971. a. maist on olnud ülikooli elus mitmeid rõõmustavaid sündmusi, üks kesksemaid neist on suur tunnustus meie tööle — ülikooli autasustamine NSV Liidu 50. aastapäeva puhul. Sellesse ajavahemikku jääb ülikooli arengu perspektiivplaani esialgse variandi kavandamine aastateks 1976—1990 ja käesoleva viisaastaku 2. ja 3. aasta ülesannete täitmine.

Ülikooli väljaarendamine 1976—1990.

Selle ulatusliku töö tegemisel kasutatakse teaduslikult põhjendatud metoodikat, püütakse haarata ülikooli arengu tähtsamaid lõike, arvestada arengudünaamikat, üha kiirenevat arengutempot kooskõlas kogu vabariigi rahvamajanduse ning kultuuri arengutendentside ja vajadustega. Samuti peetakse silmas üliõpilaste suurenevat kontingenti, õppejõudude juurdekasvu ja aspirantuuri laienemist ning kõiki neid ülesandeid, mis ülikoolil tulevikus täita tuleb, lähtudes NLKP ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1972. a. 18. juuli määrusest nr. 535 «Kõrgema hariduse edasise täiustamise abinõudest meie maal. Kõige selle alusel on kujunenud enam-vähem reaalne pilt ülikooli kui terviku arengust. Perspektiivplaani üksikasjadest on veel vara kõnelda. Plaan vajab täpsustamist, koordineerimist nii vabariigi rahvamajandus- ja kultuuriplaanidega kui ka kõrgema hariduse arenguga NSV Liidus. Üks on aga selge: aastad 1976—1990 kujunevad meie ülikooli täieliku väljaehitamise perioodiks. See vajab suuri kapitaalmahutusi, ent nõuab ülikooli kollektiivilt ka töö põhjalikku analüüsi, kõrgema kooli arengutendentside arvestamist kaasajal, loovat lähenemist ülikooli kui terviku ja tema allüksuste arenemisele, õppe- ja kasvatustöö pidevat täiustamist ning meil viljeldavate teaduste perspektiivsete suundade kindlaksmääramist.

Lähemad aastad toovad ülikoolile kahe vahetuse likvideerimise, sest saadakse üle õppepindade nappusest — ühest kõige suuremast kitsaskohast meie töös. Peale selle, et kõik üliõpilased hommikupoolikul koolis saavad käia, laienevad võimalused teaduslikuks uurimistööks õppeprotsessi organiseerimise ja metoodika valdkonnas. Muidugi on siis ka võimalusi tunduvalt tõhustada õppe-kasvatustööd kaasaegsete õppimismeetodite ja tehniliste vahenditega. Kõige juures peetakse silmas teaduse arengu vajadusi nii ruumide kui teadusliku aparatuuri ning kaadri osas. Kiiresti arenev teadus ülikoolis saavutab viisaastaku lõpuks veelgi kõrgema taseme.

Suurt tähelepanu pööratakse üliõpilaste olmetingimuste ja õppejõudude elamistingimuste parandamisele. Mõndagi on võimalik saavutada olemasolevate pindade ratsionaalse kasutamise ja hooldamisega. Käesoleva viisaastaku ehitustest on mitmed käiku jõudnud: uus arvutuskeskus, 540 kohaga ühiselamu, 90 korteriga maja õppejõududele, teised veel valmimas. Üliõpilasi huvitab eelkõige järgmine ühiselamu. Selle ehitus kulgeb graafiku kohaselt, eriliselt kiirustamata, mis tähendab kvaliteetset tööd. Ühiselamu rajamisel on arvestatud üliõpilaste teisigi vajadusi peale elamiskoha. Tõenäoliselt juba käesoleva aasta lõpuks saab valmis ka majanduskompleks — kohvik-klubi ja mitmesugused majandusliku teenindamise ruumid. On loota koolimaja tüüpi auditooriumide korpuse ehitamist. Ja peamine — antakse käiku esimene suurim õppekorpus — füüsikakorpuse 1. järk maksumusega 2,5 milj. rbl. Õppejõude rõõmustab kindlasti sel viisaastakul valmiv 60 korteriga kooperatiivelamu. Valmib ka pooljuhtide laboratoorium. Juba lähemal ajal alustatakse töid Teadusliku Raamatukogu uue hoone ehitamisel ja viisaastaku lõpuks loodetakse sellega päris kaugele jõuda. Teadusliku Raamatukogu hoone projekt on nüüd siis lõplikult viimistletud ja kinnitatud — selle taga seisis asi siiamaani.

Käesoleval viisaastakul ehitatakse objekte 8—9 milj. rbl. ulatuses, mis vastab kavandatud plaanidele ja ülikooli vajadustele.

Rektorit küsitles A. NAPA

Laupäevak möödas — tööd jätkub

Laupäevak, mis meie suurkoolis kujunes nädalapikkuseks, on seljataga. Laupäevaku tööde plaani täitmisel osalesid 1237 TRÜ töötajat ja 3819 üliõpilast, kes tegid ühtekokku 13009 tundi tööd, s. o. 10 inimese poole aasta jao.

Tähtsad pole aga arvud ega aritmeetilised tehted. Hindamatu ja kokkuarvamatu on sellisest vabatahtlikust ühistööst saadav kasvatuslik efekt. Me ei saa ju ette näidata midagi käegakatsutavat, rääkida tööviljakusest jms.; meile on tähtis, kuivõrd inimesed tunnetasid, et nad töötavad oma teadlikkuse ajel, tehes midagi eluliselt vajalikku mitte ainult enda, vaid kogu ühiskonna heaks. Teisest küljest annab laupäevak meile võimaluse inimesi enda ümber paremini tundma õppida.

Eelneva valguses peaks tehtu väärtus tublisti kasvama, tegematajäämised aga kibedamalt piinama nii mõnegi desertööri südametunnistust.

Nüüd siis lähemalt laupäevaku organiseerimise komisjoni ühe juhi haldusprorektori abi OSVALD MÄGI abiga.

Kõigepealt pluss-poolest.

Korda seati Toomemägi, ülikooli õppehooned ja ühiselamud; eriti tuleks kiita aga neid Majandusteaduskonna tudengeid, kes õppehoones Vanemuise 46 töötasid ettenähtud 100 tunni asemel tervelt 656; ehitajate tänusõnad pälvisid 13 tublit tulevast arsti, kelle tandriks oli Aardla tänava elamu ehitus.

Ühesõnaga laupäevakut ilmestasid kordaminekud.

Nüüd vajakajäämistest. Oli üksikuid, kuid see-cest silmatorkavaid ebakohti.

Nuriseda võib ju Toomemäe puhtuse kallal, nii mõnegi ühiselamu territooriumil vedeleva ehitusprahi üle, mida autode puudusel ei saadud ära vedada. Ent kuidas suhtuda neisse Kehakultuuriteaduskonna mütsikandjatesse, kes Leningradi mnt. 25 ühiselamus ja selle ümbruses ei vaevunud käsi määrima ja sellega meie sinitekli au määrisid? Mida öelda neile Arstiteaduskonna II kursuse tudengitele, kelle abita jäi korda seadmata sõjanduse kateedri garaaž?

Tõsisem oli olukord vahest uue ühiselamu ehitusel. Nii vabariiklikust ajakirjandusest kui ka raadiost lipsas läbi teade, et laupäevaku korras ehitavad tudengid ka oma uut ühiskodu. Tegelikkuses vaevusid küberneetika eriala IV kursuse ja rahanduse eriala vene õppekeelega II kursuse 34 tudengist kohale tulema vaid 11, neistki 2 tunniajalise hilinemisega. Mõne aja pärast lahkusid kõik 11 omavoliliselt, jättes töökoha laokile. Just rõõmus pilt ei avanenud Tartu linna juhtivatele seltsimeestele, kes varsti pärast seda tulid vaatama laupäevakutööd uue ühiselamu juures.

Loomulik, et selle nädalaga ei suudetud ära teha kõike — tööd jätkub veel kõikjal, kus neil päevil ametis oldi. Piinlik on aga kõrvalehiilijate pärast, kelle töössesuhtumist aitas näidata laupäevak kui proovikivi.

MART UMMELAS

Uudsed ja aktuaalsed tulemused

Aprillis toimus ülikoolis füüsikaosakonna ÜTÜ konverents. Kahe päeva jooksul kuulati 18 ettekannet teise, neljanda ja viienda kursuse üliõpilastelt, kes osalevad ülikooli laboratooriumide, kateedrite ning Füüsika ja Astronoomia Instituudi sektorite töös. Peaaegu pooled kõigist esitatud ettekannetest olid pühendatud kaasajal kiiresti areneva tahke keha füüsika erinevatele probleemidele. Käsitluse alla tulid luminestseeruvate kristallide ehituse iseärasused, kristallilise struktuuri ebakorrapärasused ehk niinimetatud «defektid», mis määravad kristallide luminestsentsi omadused.

Suurt huvi pakkus V kursuse üliõpilase, Lenini-nimelise stipendiumi saaja A. Trestsalovi ettekanne polariseeritud luminestsentsi nähtuste alalt, mis valmis vanema teadusliku töötaja L. Rebase juhendamisel Füüsika ja Astronoomia Instituudis. Tema poolt teostatud teoreetiline arvutus leidis hiljem tõestust eksperimendis. Töö omab praktilist väärtust ioonsete kristallide omaduste väljaselgitamisel. Nende ülesannete lahendamiseks olid üliõpilastel kasutada füüsika kõige kaasaegsemad meetodid ja aparatuur. Väga peene ja tundliku elektronide paramagneetilise resonantsi meetodi kasutamisele kristallide defektide uurimiseks oli pühendatud A. Luštšiku (IV kursus) ettekanne «Autolokaliseeritud augud kristallis CsBr». Töö valmis dots. Ü. Haldre ja dots. L. Punga juhendamisel ülikooli raadiospektroskoopia laboratooriumis. Teise võimaliku tee tahkete kehade luminestsentsi uurimiseks oli valinud V kursuse üliõpilane V. Sammelselg (juhendaja dots. A. Haava). Tema töös «Tahkete lahuste mudeleist» oli kristallide struktuuri iseärasuste uurimusel edukalt rakendatud keeruka röntgenograafilisi meetodeid.

Oma tehnilise lahenduse poolest originaalse aparatuuri elektromeetrite konstrueerimiseks ja uurimiseks (seadmed, mis võimaldavad mõõta ülinõrku voolusid ja pingeid) olid valmistanud elektromeetria laboratooriumis teise kursuse üliõpilased U. Anderson ja K. Kikas (juhendaja v.-õp. O. Saks). Neid aparaate demonstreeriti konverentsil.

Väga huvitavaid ettekandeid esitasid teoreetilise füüsika alal spetsialiseeruvad üliõpilased. Esile võiks tõsta V kursuse üliõpilase P. Traadi töö «Tähesüsteemide füüsikaline evolutsioon» Füüsika ja Astronoomia Instituudi vanema teadusliku töötaja J. Einasto juhendamisel.

V. SEEMAN,
ÜTÜ füüsikaosakonna teaduslik juhendaja

Tulipunktis tsiviilkaitse

Aprillikuus pühendasid TRÜ partei-, ametiühingu- ja komsomolikomitee palju tähelepanu ülikooli tsiviilkaitsealasele tööle. Korraldati partei- ja komsomoliorganisatsioonide sekretäride nõupidamine, kus märgiti, et tsiviilkaitsealane töö peab saama — ja ongi juba saamas — nende organisatsioonide töö üheks peamist tähelepanu omavaks koostisosaks. Hiljem kuulati parteikomitee sekretariaadis Majandusteaduskonna ja Kehakultuuriteaduskonna aruannet tsiviilkaitsealasest tööst ülikoolis. Sellest koosolekust võttis osa ka TRÜ tsiviilkaitse ülem TRÜ rektor A. Koop ja ülikooli tsiviilkaitse staabi ülem I. Sobolev. Viimane esines pikema sõnavõtuga.

Tsiviilkaitsealase töö edasiseks stimuleerimiseks ülikoolis otsustasid TRÜ rektoraat, parteikomitee, ametiühingukomitee ja komsomolikomitee organiseerida ülikooli allasutuste vahelise sotsialistliku võistluse. Võistluse esimesed kokkuvõtted tehakse juba järgneva õppeaasta algul. Võistluste võitjat kollektiivi autasustatakse rändauhinnaga. Ei unustata ka kollektiivi liikmeid, kes võistlustel eriti silma paistsid. Võistlustel arvestatakse eriti järgmisi töölõike: a) tsiviilkaitsealase töö planeerimine ja dokumentatsioon, b) juhtiva ja komandörikoosseisu ettevalmistus, c) õppuste plaanide ja programmide materjalide omandamine ülikooli kollektiivi liikmete poolt, d) tsiviilkaitsealaste teadmiste propaganda, e) parteipoliitiline töö.

Põhiline võistlus toimub teaduskondade ja teiste suuremate allasutuste vahel. Nende juhtkondadel tuleb kohe asuda energiliselt tööle, et oma kollektiive energiliselt võitja positsioonile tüürida.

K. REBANE,
TRÜ parteikomitee liige

TRÜ suvemaleva staap teatab

et alates järgmisest nädalast toimuvad staabi informatsioonitunnid kolmapäeviti kl. 14—16, reedeti kl. 11—13. Kõigis TRÜ suvemalevaga seotud küsimustes palume komsomolikomiteesse pöörduda ainult ülalmärgitud aegadel.

Teadaanne

Teine rahumatk toimub 7. mail k. a. Start TRÜ staadionil on avatud kella 16.30—17.30.

Matka pikkus 15 km.

KKT kergejõustiku kateeder

Raamatupala!

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете
«TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»
№ 4
27 апреля 1973 г., пятница

С праздником 1 мая!

Вот уже более 80-ти лет весь мир отмечает 1 Мая — праздник международной солидарности трудящихся. В этот день подводятся итоги борьбы за мир, демократию и социализм. У всех народов есть повод радоваться тому, что ещё более укрепился мир, расширился фронт демократических сил, а лагерь социализма во главе с Советским Союзом добился очередных побед как на международной арене, так и в решении внутренних экономических, социальных и культурных задач. Эти большие победы достигнуты прежде всего благодаря труду и борьбе миллионов людей. Свой вклад в общее дело внёс и коллектив нашего университета.

1 Мая — праздник весны. Он символизирует утверждение жизни, её постоянное возрождение и обновление, приносит всем радость, яркое солнце и счастье. Желаю всему коллективу университета счастливых майских праздников.

Ректор ТГУ проф. А. КООП.

На субботнике

С 16 по 21 апреля студенты нашего университета принимали участие во всесоюзном субботнике. Из студентов русских потоков математики работали в окрестностях вычислительного центра, филологи — в главном здании и на Тоомемяги, физики — в районе своего общежития и на строительстве физического корпуса; медики приводили в порядок больницу Марьямыйза. Все потрудились на славу.

Предлагаем вашему вниманию впечатления одной из участниц субботника.

Сначала пронёсся слух, что граблей не хватит и оставшейся части выдадут лопаты. Полкурса уже представило себе, как чудно они будут смотреться на фоне склонов Тоомемяги с лопатами в руках. Но, увы, все получили только грабли. Однако, это не только не испортило настроения. Наоборот. Полные радостного пыла, мы с песнями двинулись к месту работы. И напрасно какие-то подозрительные товарищи, с трогательным усердием таскавшие куда-то из химкорпуса не менее подозрительные приборы, пытались поколебать наш трудовой энтузиазм замечаниями вроде: «Только работа вас исправит!». Мы приняли эти выкрики за самую чёрную зависть. Этих молодых людей, очевидно, не мог исправить даже самый тяжёлый труд. Место для работы нам отвели в самой людной части Тоомемяги. Смущали нас лишь слова, начертанные на «Ангельском мосту»: «Otium reficit vires». Даже латинские пословицы становятся убедительнее, если их проверить на практике, — именно к такому выводу мы потом пришли.

Но пока на надпись ещё никто не обращал внимания, и работа кипела вовсю. Прошёл час. Прохожие в студенческих шапочках и без них завистливо следили за тем, как разворачивается сражение с сухими листьями. Они, наверное, уже отработали своё или субботник у них был ещё впереди, но факт — налицо: им. тоже очень хотелось помахать граблями. Некоторые не выдерживали и подходили: давали советы, делали замечания. Мы всё это приняли во внимание, особенно один, самый ценный совет — выбрать руководителя. Тем более, что в нашем дружном коллективе появились дезорганизаторы, которые что-то невнятно лепетали, указывая на злополучный мост. Новоиспечённый руководитель занял почётный пост на камне. Отныне он больше не занимался физическим трудом, а давал мудрые советы и вообще организовывал массы.

Наконец, листья собраны в кучи. В лирическом беспорядке разбросаны эти кучи по всей нашей трудовой площадке. Глядя на них, кому-то в голову приходит очень поэтичное сравнение с осенним полем. А кто-то уже напевает: «Клён ты мой опавший . . .» Ничего не поделаешь, тянет на лирику. Очевидно, весна . . .

Всё с теми же песнями мы спускаемся с Тоомемяги. В одной руке — сумки с конспектами, в другой — грабли. Прохожие пугливо разбегаются, заслышав наши громкие песни и увидев наши разгорячённые лица, покрытые трудовой пылью. Но вот инструменты сданы. И перед нами гостеприимно распахиваются двери читального зала учебной библиотеки. Вот достойное завершение трудового дня!

Так прошёл субботник у студентов первого курса отделения русской филологии.

А. ЧЕРНЯК.

Встреча с ректором

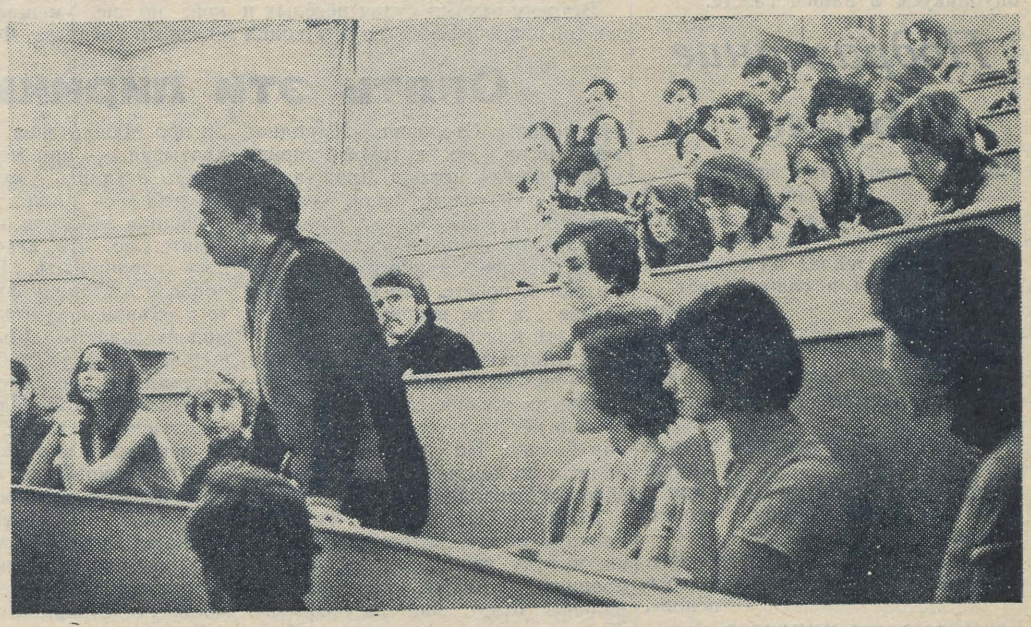

Юра Гурфинкель выступает с очередным вопросом.

Эти встречи стали традиционными: ректор университета делится проблемами, касающимися всей системы высшего образования в Советском Союзе и за рубежом, рассказывает о планах роста материальной базы нашего университета. А студенты — спрашивают. Вопросов всегда много, обо всём, потому что в этой аудитории надеются получить наиболее исчерпывающий ответ. Встреча состоялась в прошлую пятницу. Арнольд Викторович Кооп рассказал о тех противоречиях, которыми полна сейчас система высшего образования и за рубежом, и у нас. Как всякая система, она консервативна. И, сравнивая с древней Грецией или 18—19 вв. можно убедиться, что в высшей школе XX века мало что изменилось. А некоторая реорганизация нужна. Ведь требования к подготовке специалистов неизмеримо возросли. Растёт беспрерывно количество учащихся. И если в пятидесятые годы в США насчитывалось 2,2 млн. студентов, то сейчас их 4,4 млн., в японских вузах тогда обучалось 390 тыс. человек, сейчас — 1,1 млн. Студенчество стало великой социальной силой. И очень важно, чтобы молодые специалисты отвечали требованиям современного мира.

18 июля 1972 года в Москве было принято постановление «О дальнейшем совершенствовании системы образования». В связи с ним собралось совещание, на котором присутствовали ректоры, профессора, директора заводов. Обсуждались вопросы успеваемости. И действительно, если говорить только о нашем университете, можно увидеть, что, несмотря на рост качества преподавания, увеличение лабораторий (в Тарту 12 проблемных лабораторий), создание хороших бытовых условий для студентов и пр., успеваемость растёт на 0,5—1%. При опросе выясняется, что 25% студентов учится только в период сессии. А отсев из нашего университета — самый высокий в Союзе (правда, несколько утешителен тот факт, что по успеваемости на «4» и «5» ТГУ занимает второе место, а удовлетворительно у нас учится только 2,5%, тогда как в Грузии отсев наименьший, а студентов с «тройками» — 70%). Однако, большое количество отчислений не удивительно, так как у русских филологов в зимнюю сессию успеваемость — 82%, у математиков — 78, у медиков — 74%. Такое положение дел совершенно недопустимо. Нужно использовать все средства, чтобы студенты работали систематически и с полной отдачей. Далее Арнольд Викторович рассказал о бюджете университета, ежегодно возрастающем на один миллион рублей. В этом году он составляет 9 млн. руб. А за 1971—1975 годы на строительство учебных корпусов будет затрачено 75 млн. рублей. В текущую пятилетку должны быть введены в эксплуатацию два общежития, два дома для преподавателей, физический корпус, новый общеобразовательный корпус, заложен фундамент Научной библиотеки. Несколько увеличится количество учащихся: сейчас на дневном отделении занимается 4270 студентов. К 1975 году число их возрастёт до 4950. Произойдёт не очень большое увеличение и в аспирантуре: вместо 125 человек аспирантов станет 140.

На вопрос: «Почему отменили Студенческие дни?» — Арнольд Викторович ответил, что их никто не отменял. Сейчас дебатируется вопрос о переносе их на другое время: весну (апрель) или начало учебного года (сентябрь). Кроме того, в такой форме, в какой они проводились до сих пор, их проводить нельзя. Подчас праздники полны эксцессов, пьянок. Те, кто ратовали за Студенческие дни, не доросли, как организаторы, до мероприятий, которые должны осуществляться на высоком идейном и политическом уровне.

Множество вопросов касалось распределения. Это вполне объяснимо, так как весной для пятикурсников распределение — одно из самых важных событий:

— Если муж и жена заканчивают вуз одновременно, по чьему направлению посылают на работу?

— В зависимости оттого, кто глава семьи.

— Какую роль при распределении играет вызов?

— Не решающую. Он действует только в том случае, если укомплектованы плановые места.

— Можно ли брать «эксмат» по собственному желанию?

— Можно.

— А восстановиться через год?

— Далеко не всегда.

— Какие перспективы у физиков после окончания факультета?

— Такие же, как у химиков, математиков. Кстати, в 1973 году будет возобновлен приём физиков на русское отделение.

— Известно ли ректору о беспорядках в студклубе? Просим навести порядок. Этот вопрос вызвал лёгкий смешок аудитории. Действительно, соблазнительно, но совершенно нелепо было бы представить университетскую администрацию в дверях клуба или патрулирующей по залу и призывающей нарушителей к порядку. Ведь клуб-то — студенческий. И создавать условия, способствующие нормальному отдыху, должны сами студенты, а не придерживаться правила: если в клубе нет порядка, мы туда и не пойдём. Затрагивались также вопросы, касающиеся общежития и самоуправления, а также некоторые другие проблемы.

ГАЛИНА ЗАГОСКИНА.

Студентки II курса русской филологии Тамара Васильева и Людмила Канц за работой.

VARIA

Физики не вымрут

В 1973 г. на физическом отделении Тартуского университета восстанавливается прием студентов с русским языком обучения.

В течение первых трех лет студенты изучают основы высшей математики, техническое черчение, общий курс физики, теоретическую механику, основы радиоэлектроники и проходят обширный лабораторный практикум. В течение последних двух лет осваивается курс теоретической физики и более узкие дисциплины по специальности. На нашем отделении можно получить специализацию по теоретической физике, физике полупроводников, электронике, оптике и спектроскопии, биофизике, геофизике, а также методике преподавания физики.

Выпускники направляются на работу в научно-исследовательские институты АН Эст. ССР и других ведомств, в промышленные предприятия, высшие учебные заведения и в средние школы.

Для поступления на физическое отделение необходимо сдать вступительные экзамены по физике (устно), математике (письменно и устно) и по русскому языку (сочинение).

За время учебы на физическом отделении необходимо сдать 35 курсовых экзаменов, 43 зачета, написать 2 курсовые работы, пройти учебную и производственную практику. По окончании университета пишется дипломная работа и сдается государственный экзамен.

Срок обучения 5 лет.

Декан факультета
физики и химии ТГУ
доц. В. ЛЕМБРА

Елена Шварц

Стихи Елены Шварц хорошо известны в кругу любителей и знатоков поэзии. Тартуская аудитория познакомилась с ними в 1967 г. на вечере встречи с молодыми ленинградскими поэтами. Некоторые из прочитанных тогда стихотворений и ряд новых произведений мы опубликуем в нашей газете.

Подражание Буало

Мне нравятся стихи, что на
трамвай похожи — *
Звеня и дребезжа летят они и все
же —
Хоть косо в стеклах их отражены
Дворы, дворцы и слабый свет
луны
Свет слепоты — ночного отблеск
бденья
И грубых рифм короткие поленья.
Поэт собой любим, до похвалы он
жаден,
Поэт всегда себе садовник есть и
садик.
В его разодранном размере, где
Дионис живет,
Как будто прыгал и кусался
несытый кот.
Неистовство и простота — всего в
основе,
Как у того, кто измышлял
составы крови.
Родной язык как старый верный
пес,
Когда ты свой, то дергай хоть за
хвост.
Но, юный друг, своим считаю
долгом,
Предупредить, что Муза схожа с
волком,
И если ты спознался с девой
страшной,
То одиночества испробуй суп
вчерашний.
Поэт есть глаз, узнаешь ты
потом,
Мгновенье связанный с ревущим
божеством,
Глаз выдранный, на ниточке
кровавой,
На миг вместивший мира боль и
славу.

Опять эти лирики?

Давно уже прошли времена гладиаторов и матадоров, но в начале этого месяца арена студклуба и немногочисленные желающие стали свидетелями отборочного матча дружеской встречи «физиков» и «лириков». Под маской физиков скрывались настоящие физики, а под маской лириков — вольные остряки со всех остальных факультетов.

Встречу открыл судья весёлых и доктор философских наук Леонид Наумович Столович. Народная этимология, по которой лирики произошли от короля Лира, а физики — те самые люди, которые придумали физкультуру, была опровергнута ссылкой на стихотворение Бориса Слуцкого «...Что-то физики в почёте, что-то лирики в загоне...», где впервые и прозвучали эти классические термины.

Результаты первого конкурса оказались неутешительной для лириков: их жухлое объявление проиграло чёткому объявлению физиков 2 очка. Но лирики не отчаивались: команды выстроились на сцену, и началась разминка умов.

Там-то и выяснилось, что угадайка в общем интересная играйка, потому что случалось, что на правильный вопрос следовал правильный ответ, как на экзамене. Действительно — кто как не баба яга, был первой женщиной-воздухоплавателем? И какой ответ может быть на рисунок, где изображены молот и наковальня, и решётка, кроме как ««достукался»?

Однако и в этом конкурсе лирики оставались в загоне. Их остроты не потрясали жюри. Физики теснили. Лирики принимали огонь на себя, загорясь желанием спасти положение.

Критической точкой состязания стал конкурс импровизации. Заготовленные экспромты лились рекой, но не умещались в русло связного рассказа. Физики заводили про Мюнхаузена, лирики, подхватывая, — про метро. Обе команды остались с нулями, и тогда заулыбались даже в жюри. Болельщики заболели, смеясь так заразительно, что некоторых пришлось изолировать. Весы Фемиды повисли в сторону физиков. Тогда-то и объявили художественную самодеятельность. Вова Фляйшер полчаса увлекал публику своими песнями. В воздухе безнадёжно запахло лирикой. Наверное, это и предрешило встречу. В ходе матча наметился скрытый перелом.

И вот в конкурсе «как провести день первого апреля» лирики неимоверным напряжением сил сокращают разрыв в счёте с 4 до 1.

Одно очко! Этот последний барьер лирики преодолели в состязании стихотворцев.

Конкурс капитанов уже не смог изменить результаты матча: Лирики выиграли с разрывом в одно очко.

К нам приезжают

Только недавно в студклубе с довольно интересной программой выступали студенты Таллинского педагогического института, и вот — снова гости: 27 и 28 апреля перед нашими студентами выступит ансамбль «Микрон» из Таллина. А через неделю в Тарту приезжают студенты Ленинградского государственного университета имени А. А. Жданова.

Программа ленинградцев разнообразна и интересна, охватывает много сценических жанров. Так, вы увидите сцену из спектакля В. Вишневского «Первая конная» в исполнении Е. Данилова и С. Милашина, русский народный танец «Озорницы» в исполнении женской группы студии народного танца ЛГУ; ритмический танец в исполнении участников студии джаз-танца; услышите песни А. Баснера («Берёзовый сок») и Ф. Лейя («История любви»), которые вам споет Г. Фляйшер.

Это лишь небольшая часть обширной программы концерта, который состоится 5 и 6 мая.

В походе

В воскресенье, 22 апреля, был организован массовый поход. Это один из видов спорта, по которым предусмотрено выполнение норм ГТО. Великолепный солнечный день, чистый воздух, по-весеннему оживающая природа и спортивный энтузиазм собрали много народу в парке Тяхтвере, где давался старт.

Группа студентов из секций самбо ТГУ и ЭСХА решила сделать небольшой марш-бросок. К тридцатикилометровой отметке (это была самая длинная дистанция) они пришли первыми. Небольшая пробежка не причинит здоровью вреда, решили они, и ... в 12 часов были уже на последнем контрольном пункте.

Пусть ноги немного болели, но зато настроение было отличное и мы зарядились энергией на целую неделю. Трое ребят из ТГУ (Ю. Мюнтель, В. Илляшевич, К. Кеерак) и трое из ЭСХА (П. Муйсте, К. Альбер и А. Оттас) были героями дня. Было приятно, что именно самбисты оказались на высоте. Их энтузиазм может послужить примером для всех спортсменов города Тарту. В. ИЛЛЯШЕВИЧ

Гости из Бельгии

В конце прошлого месяца в наш город по маршруту Брюссель—Москва—Тбилиси—Москва—Таллин прибыли руководители двух молодежных организаций социал-демократической партии Бельгии Ален Тейтхат и Бернар Дюшен (Валлония), а также Вилем Кастелейнс и Реми Хумаре (Фландрия).

Прием в комитете комсомола начался с цветов и поздравлений: у Вилема Кастелейнса как раз был день рождения. Тойво Кульдсепп познакомил гостей с историей нашего университета. В разговоре были затронуты проблемы, касающиеся учебного процесса, комсомола как молодежной политической организаци, его структуры и практической деятельности.

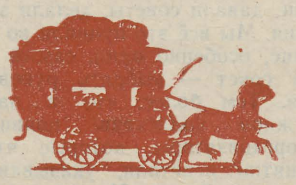

Гости из Бельгии осмотрели главное здание университета, посетили музей классических древностей, выставку и отдел редких книг в научной библиотеке. Впечатления говорили сами за себя — до посещения нашей страны гости ничего почти не знали о нашем университете.

Молодые социал-демократы Фландрии и Валлонии представляют членов своих партий от 16 до 35 лет. В зависимости от характера предприятия действия осуществляются совместно с молодыми коммунистами, представителями христианско-демократической молодежи; в некоторых случаях — с троцкистами и маоистами.

Члены организации принимали активное участие в борьбе за окончание войны во Вьетнаме. Сейчас на первом плане стоит борьба против военных блоков, борьба за ограничение собственности, за сознательность стачек.

На прощание Вилем Кастелейнс сказал: «Мы ехали в Эстонию и боялись зимних холодов. Поэтому тем приятнее было провести этот теплый, по-домашнему уютный вечер в Тарту, в кругу друзей.»

ПОСЛОВИЦА В ПЬЕСАХ ОСТРОВСКОГО И МЮССЕ

(Окончание. Начало см. в №№ 2, 3.)

Рядом с пословицей, как средством предсказания, возникают в пьесах Островского гадания на картах и толкования снов, примет. Сны, приметы всегда туманны, неясны, а пословица у Островского обязательно понятна, честна. «Темная» же, неясная, туманная пословица оказывается лживой и этим — как бы уже не настоящей исконной традиционной пословицей (в данной ситуации), а грубой, позорной подделкой. Таковы «темные», вычурные пословицы Манефы в пьесе «На всякого мудреца довольно простоты».

Пословица совмещает в себе точность и неопределенность (ибо может быть приложима к разным ситуациям). Но главное — она дана вековым опытом людей, и уже по одному этому священна и не подлежит осмеянию или оспариванию:

Красавина: Ну вот, когда такой закон от тебя выйдет, тогда и будем жить по-твоему; а до тех пор, уж ты не взыщи, все будет по старинному русскому заведению. «По Сеньке шапка, по Еремке кафтан». А то вот тебе еще другая пословица: «Видит собака молоко, да рыло коротко». («За чем пойдешь, то и найдешь»)

Слово в драматургии самое, наверное, полное. Оно — и устное, так как рассчитано на произнесение со сцены, и письменное; оно окончательное, потому что драмы печатаются так же, как проза и стихи, и неокончательное, потому что актер прибавит к нему интонацию, жест, и создаст новое уже слово, которое может и не совсем совпасть с написанным драматургом.

Не стремлением ли проконтролировать все модификации созданного им слова объясняется то повышенное внимание, которое уделял Островский постановкам своих пьес? Стремление покорить, подчинить себе слово, овладеть всеми его оттенками так, чтобы оно не могло вырваться из-под контроля, убежать, сделать какую-нибудь неприятность — вот что главное для Островского. Островский как будто хочет, чтобы слова его героев стали «точной наукой», стали точны, верны, стали высказываться там и тогда, где в них действительно есть нужда. Вместо великолепного экзотического косноязычия Замоскворечья — четкие социально-речевые характеристики.

Купец, частый герой пьес Островского, — человек неточный, он живет все время мелким обманом, но не всегда умеет построить обман покрупнее — на твердом рассчете Капиталист, идущий на смену мелкому торговцу, купцу, требует даже в обмане точности, доказательности, научности, однозначности, расчетливости и в словах и в делах.

Островский хочет слово подчинить, а героям его это все-таки очень трудно. Васильков из пьесы «Бешеные деньги» — образцовый капиталист в делах, а слова на язык не идут, и в дамском обществе он становится почти также косноязычен, как Бальзаминов.

Мир слов еще не нормализовался. Шутить со словами, как это делает Мюссе, еще рано.

* *
*

Разница в отношениях к слову у Островского и Мюссе не случайна. Франция XIX века— «страна журналов», парламентских речей, споров в кафе, страна, где правительственные меры обсуждались и устно, и в печати, где писатели создавали не только пьесы, но и пространные предисловия к ним (В. Гюго). И — царская Россия, где все это заменяли лишь по-домашнему распространяемые между близкими слухи (ситуация, знакомая русской драме еще по «Горе от ума»), где сплетница заменяет телеграф («Старый друг лучше новых двух»). Введение же городской почты, — когда письма стали приносить не хорошо знакомые слуги, а чужие люди, — вызывает недоверчивый ужас.

У героев Островского, у их культуры было предостаточно своих собственных «клише» — особого рода — это ритуалы купеческого быта, традиции домостроя, еще довольно сильные в купеческой жизни. Но Островский показывает момент, когда те «клише» их совсем перестают удовлетворять, а новые, светские, по европейской моде еще не совсем дошли до них. Словесная затрудненность у Островского свойственна героям в основном молодым, стремящимся освоить новый образ жизни, не такой; какой был у их отцов. Образ «выскочки», «усевшегося не в свои сани», очень активен у Островского (так же, как активна сама эта пословица). Герои Островского творят слова, творят себе «светский» быт. А действительный создатель этих слов — Островский? . .

В. МИЛЬЧИНА

D

Deep Purple. Образовался этот ансамбль в феврале 1968 г. Первый популярный номер, который принес им мировую известность, была песня «Тихо». Следующая баллада, не менее известна — «Глубокие реки, высокие горы». В сентябре 1969 г. в лондонском Albert Hall-е исполняли вместе с симфоническим оркестром «Концерт на Камбо и оркестр», (как о нём писали) — «квази-симфоническую» музыку. В 1970 г. они снова оказались на первом месте с песней «Черная ночь». Основатель и руководитель группы Джон Лорд, фортепианист и органист (9. VI 1941 г.), сологитарист Ричи Блэкмор (14. IV 1945 г.), ударник Жан Пэйс (29. VI 1948 г.), певец Жан Жиллян (19. VIII 1945 г.), басгитарист Роджер Гловер (30. XI 1945 г.).

The Doors — один из основателей музыки underground. Когда они в 1967 году появились в Калифорнии, там еще преобладала «сладостная мягкая музыка», и своим голосом они предрекли будущее beat-а. Имя их значит «Двери». Двери, которые открываются в ту часть человеческого разума, которая находится вне контроля его. «Стража» этих последних дверей певец Джим Моррисон (8. XII 1945). Он пугает слушающего программу гражданина словом fuck, которое в наши дни все чаще печатается, хотя и не терпит запаха типографской краски. Из-за этого, и главным образом из-за прогрессивного характера песен, они часто имеют неприятности с полицией. Органист Рэй Манзарек (2. XII 1942), гитарист Робби Кригер (1. VIII 1946), ударник Джон Денсмор (1. XII 1944). Последние две долгоиграющие пластинки вышли под названием «Morrison Hotel» и «Doors», которые составляют двойной альбом. Особенно популярны они среди американского студенчества.

Bob Dylan — один из самых известных певцов и композиторов направления folk-beat-а. Родился 24-го мая 1941 года в городке Даласе штата Миннесота. В то время его звали Роберт Циммерман. Свою молодость он провел среди шахтеров, и их рассказы дали темы первых его песен. В 1960 г. в Нью-Йорке Роберт разыскал тогда уже тяжело больного фольклевца Вуди Гатри, который дал молодому музыканту много полезных советов. Выступал в нескольких кафе района Гринвич Виллидж, которое считалось местом собрания людей искусства. В память любимого поэта Дилана Томаса он принял имя Боб Дилан. На первом концерте в 1961 году в Cornegie Hall'е он выступил перед зрителями, число которых составляло всего 53 человека. В 1963 году на фольк-фестивале в Ньюпорте его уже слушали многие тысячи, и за одну ночь Боб Дилан стал идеалом молодого поколения с такими песнями, как «Только ветер приносит ответ» и «Времена меняются». Молодежь освоила антивоенные и разоблачающие несправедливость мысли его песен. «Как подвижный камень» — это была уже настоящая поэзия. На молодежных собраниях пели его песни, на демонстрациях протеста звучали его мелодии.

В 1969 г. он попал в катастрофу, после чего 2 года молчал. Спустя 2 года появилась пластинка под названием «Нешвильский небоскреб», выступил на бит-фестивале на английском острове Wight. Но здесь он в некоторой степени разочаровал своих поклонников. Он не коснулся общественных проблем, пошел по линии более гладкого фолькбита. Об этом свидетельствуют песни из альбома «Новое утро, новое начало». Не времена меняются (так пел он раньше), а сам Боб Дилан. По крайней мере в этом периоде . . .

E

Exseption — самый квалифицированный голландский ансамбль. Трубач Рейн ван дер Брок уже в 1958 г. основал свою первую группу под названием Jokers, из которой образовался в 1965 г. нынешний Exseption. Члены секстета идут по линии классического бита, и поэтому не удивительно, что они в 1969 г. дали общий концерт с северо-голландским симфоническим оркестром под названием «Пятый».

В их программе постоянно находится Rhapsody in Blue и «Итальянское Каприччио» Чайковского. Помимо уже упомянутого Брока (1945) остальные члены ансамбля: Рик ван дер Линдер — фортепиано (1946), Дик Ремеклинк (1945) — саксофон, флейта, Мишель ван Дек (1950) — флейта, одновременно и певец, Кор Деккер (1948) — басгитара и Дэнис Уайтбрэд. (1948) — ударные.

F

Fairport Convention. В свой репертуар они включили традиции английской народной музыки. Члены ансамбля: Симон Никол, Дев Педж, Дев Свербрик, Дев Метекс.

Fleetwood Mac. Очень многосторонний бит-ансамбль: играют блюз, пародии и музыку underground. Славу им принесли песни «Man of the World» и «Oh well». Трое играют на гитаре: Питер Грин (29. X 1946), Джерми Спенсер (4. VII 1948) и Данни Кирван (13. V 1945), Басгитарист Джон Маквей (26. XI 1945), руководитель и ударник Мик Флитвод (24. VI 1947). Кроме Спенсера все они играли в оркестре Джона Мейала. Вообще-то проще назвать тех, кто не играл у Мейала. Питер Грин в мае 1970 г. ушел из ансамбля.

Flock. Родился этот ансамбль в Чикаго, как и группа Blood, Sweat and Tears или Chicago. По составу — многочисленный ансамбль, и в его составе все являются музыкантами современного выразительного бита. Звезда ансамбля — Джерри Гудмен, который играет на скрипке. Очень быстро он получил название «Паганини бита», «дьявола бит-скрипача». Факт, что квалифицированный скрипач своим инструментом внес нечто новое в направление бита. Доказательством этому служат две долгоиграющие пластинки и несколько популярных песен.

Рядом с Джерри Гудменом, Фред Гликштейн — гитарист и певец, Джерри Смит — басгитарист, Рон Карпмэн ударник, Рикк Канофф и Том Вебб — тенорные саксофонисты и Франк Роза трубач. Их инструменты тоже показывают «новый стиль чикаго». Как и джаз сохранил в свое время стиль чикаго, так и в наши дни в музыке бит он проявляется на самом высоком уровне.

Folk-beat. Во-первых, следует отличать бит музыку, основанную на народных мотивах, от музыки country. Последняя распространяется в англо-саксонских странах: в Англии, Австралии, Канаде и в первую очередь в США. В основе фольк-бита, в отличие от country, лежит чистая народная музыка, которая соединяет древние народные мелодии с современным ритмом. Народная музыка — неисчерпаемый источник, «помогающий» музыкантам разных эпох. Песни древних трубадуров, переработки народных мелодий очень часто встречаются в музыке классиков новой эпохи, особенно у народов с богатой фольклорной традицией.

Один из краеугольных камней музыки бит — народная музыка.

Интересно, что в Англии розыском народных песен занимаются не государственные, а «частные» предприятия, сотрудники которых живут на средства, получаемые ими от композиторов за собранные ими фольклорные материалы. На эти же средства они организуют новые поиски. Так ансамбль «Beatles» «приобрел» кельтские мотивы к песне «Yesterday», а источником песни «Желтая подводная лодка» была старая матросская песня.

В Венгрии впервые богатство фольклора почувствовал и стал культивировать в своей музыке ансамбль «Иллеш». В мир электрических гитар и усилителей сначала вошла свирель, после этого по очереди зазвучали и другие народные инструменты. Самые квалифицированные музыканты в этом направлении теперь — трио Толчваи.

Free. Давали общие концерты вместе с Delaney и Bonie, а также с группой Blind Faith. Так стал знаменитым этот ансамбль, состоящий из четырех отличных музыкантов. Музыка Пола Роджера (солист ансамбля), Энди Фрэзера, Саймона Кирка и Пола Коссова высококачественная и увлекательная. Самая популярная их песня — «Я чувствую себя хорошо».

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Dotsent Arvo Tikk meditsiini-doktoriks

20. aprillil kaitses oma doktoriväitekirja **«Ajukolju raske trauma»** neuroloogia ja neurokirurgia kateedri dotsent Arvo Tikk. Väitekirja teaduslikuks konsultandiks oli meditsiinidoktor prof. E. Raudam. Dots. Tiku uurimistöö käsitles peaaju raskete vigastuste poolt esilekutsutud haigusnähtude kliinilise kulu iseärasusi, haigete organismis tekkivaid biokeemilisi muutusi ning ajutraumaga patsientide ravi küsimusi. Töö käigus uuriti kokku 2552 haiget. Kaitsmisel oponeerisid meditsiinidoktor prof. S. Samotokin Leningradist, prof. V. Lebedev Moskvast ning prof. A. Kliiman Tartust, kes tunnistasid uurimuse väga aktuaalseks ning sisult ja vormistuselt doktoriväitekirjale vastavaks. **Ametlikud oponendid rõhutasid, et dots. A. Tiku töö võimaldab oluliselt parandada ajutraumaga haigete väljavaateid paranemisele ning soovitasid väitekirja avaldada monograafiana.**

Arvo Tikk sündis 30. oktoobril 1929. a. Tallinnas teenistuja perekonnas. Pärast Tallinna 7. keskkooli lõpetamist astus ta 1948. a. TRÜ Arstiteaduskonda. Teadusliku töö vastu tundis ta huvi juba üliõpilasena, kuuludes ÜTÜ patoloogilise füsioloogia ja neuroloogia ringidesse. Üliõpilasena kirjutas ta kaks võistlustööd, milledest üks sai I auhinna ülikoolisisesel konkursil, teine NSVL Kultuuriministeeriumi aukirja. 1954. a. lõpetas Arvo Tikk ülikooli kiitusega ning asus tööle TRÜ neuroloogia kateedri assistendina. Õppetegevuse kõrval jätkus A. Tiku teaduslik töö. Tema peamiseks uurimisvaldkonnaks on olnud neurotraumatoloogia, neuroloogiliste haigete intensiivravi ja reanimatoloogia. 1965. aastal kaitses ta kandidaadiväitekirja «Diureesi, kloori eritumise ja oksüdatsioooniprotsesside dünaamikast ajukolju traumade akuutses staadiumis». Arvo Tikk on sageli esinenud rahvusvahelistel, üleliidulistel ja vabariiklikel teaduslikel konverentsidel. Kodu- ja välismaises erialases kirjanduses on temalt ilmunud üle 80 publikatsiooni. Teaduslike saavutuste eest on Arvo Tikku autasustatud Nõukogude Eesti riikliku preemiaga.

Kõrvuti pedagoogilise ja teadusliku tegevusega on dots. Tikk pidevalt kandnud suurt koormust kliiniku ravitöös. 1958/1959. a. poliomüeliidiepideemia ajal organiseeris ta närvikliiniku juures respiratsioonitsentrumi, olles selle konsultandiks ka praegu. Arstina omab dots. Tikk neuroloogi ja neurokirurgi kvalifikatsiooni ning ta on kliinikus juurutanud mitmeid uusi operatsioonimeetodeid. Arstliku tegevuse eest autasustati teda tervishoiueesrindlase rinnamärgiga.

A.-E. KAASIK

Elmar Vasar meditsiini-doktoriks

Reedel, 20. aprillil kaitses aulas Arstiteaduskonna nõukogu ees doktoriväitekirja füsioloogia kateedri dotsent Elmar Vasar teemal **«Spirograafilised uuringud välise hingamise normatiivväärtuste määramiseks ja korduva apnoe proovi füsioloogiline iseloomustus».** Ulatuslik uurimistöö valmis ligemale poolteisel tuhandel vaatlusalusel tehtud paljude mõõtmiste ning suure kirjandusmaterjali põhjaliku ja süstemaatilise analüüsi tulemusena. Teaduslikuks konsultandiks oli füsioloogia kateedri juhataja prof. E. Käer-Kingisepp.

E. Vasar on oma töös põhjalikult kontrollinud ja võrrelnud kõiki tänapäeval kasutusel olevaid kopsude hingamisfunktsiooni iseloomustavaid mahunäitajaid, nende normatiivväärtusi ja viimaste alusel koostatud indekseid. Nagu selgus, ei ole paljud normatiivväärtused ja indeksid kooskõlas praeguste tegelikkude mõõtmistulemustega. Suure vaatlusmaterjali alusel võis dissertant teha korrektiive juba kasutusel olevatesse normatiividesse, lisaks sellele aga esitada kasutamiseks rea uusi standardeid ning seda käsitlemiseks väga sobivas vormis. Eraldi on töös vaadeldud füüsiliselt treenimata ja treenitud inimeste andmeid. Kopsude mahunäitajate kõrval on autor määranud ka tähtsamad antropomeetrilised ja kardiovaskulaarse süsteemi talitlust iseloomustavad suurused vaatlusalustel ning põhjalikus matemaatilises analüüsis esile toonud nende korrelatsioone välise hingamise funktsiooni näitajatega.

Omaette osa uurimusest moodustab korduva apnoe proovi füsioloogiline analüüs, mille sihiks oli selgitada selle proovi rakendusvõimalusi diagnostikas, mõju organismile ja parimaid variante katse läbiviimiseks. Kõik seatud eesmärgid on saavutatud.

Ametlikud oponendid, professorid meditsiinidoktorid A. Žironkin ja K. Smirnov Leningradist ning R. Looga Tartust hindasid uurimust kõrgelt, märkides, et tegemist on kapitaalse tööga hingamise füsioloogia alalt, kus on põhjalikult revideeritud kopsude mahunäitajaid ja nende kasutamist inimese talitlusliku ja tervisliku seisundi hindamisel. Nad leidsid, et töö tulemused on vajalikud nii klinitsistidele funktsionaalses diagnostikas kui ka spordi- ja tööfüsioloogidele; käesoleva töö tulemused juhivad meedikute tähelepanu vajadusele kontrollida ka teisi käibelolevaid füsioloogilisi normatiivväärtusi. Kiiresti tuleks organiseerida E. Vasara töö tulemuste avaldamine monograafiana, kuna nende järele valitseb praktikas suur vajadus.

E. Vasar lõpetas Valga I Keskkooli kuldmedaliga pärast demobiliseerimist Nõukogude armeest. 1954. a. lõpetas ta TRÜ Arstiteaduskonna raviosakonna ja suunati farmakoloogia kateedrisse loenguassistendiks. Alates 1957. aastast töötab E. Vasar füsioloogia kateedris. 1960. a. kaitses kandidaadiväitekirja ja 1967. a. valiti kateedri dotsendi kohale. Dotsendi kutse omistati 1969. a. E. Vasar on täitnud mitmesuguseid vastutavaid ülesandeid ülikoolis. Pikemat aega juhtis ta sporditööd ülikooli spordiklubi esimehena, on juhendanud üliõpilasrühmade ja kursuste kasvatustööd, olnud Arstiteaduskonna prodekaaniks õppetöö alal. Oma töö eest on E. Vasar pälvinud tänu ja tunnustust mitmete medalite ja aukirjade näol.

E. HANSSON

ELKNÜ TRÜ komitees

büroo 19. aprillil 1973. a.

NLKP-sse astumiseks anti soovitus O. Dobrovolskile (spordimed. IV k.), J. Millerile (ravi V k.) ja A. Petrovile (Majandustead. IV k.); partei liikmekandidaadiks soovitati T. Kolditsat (psühhol. V k.), F. Šmorguni (ravi III k.), V. Suurnat (Matemaat. II k.) ja V. Parvet (ravi V k.).

ÜLKNÜ-sse võeti vastu Ü. Aaviksoo (füüsika II k.) ja A. Soon (füüsika III k.).

Arutati EÜE välisrühmade (Krakowi ja Debreceni rühma) koosseise.

Elektrivalgus Emajõel

Käesolva aasta juunikuus möödub 100 aastat meie ülikooli kasvandiku ja kauaaegse õppejõu Johann Voldemar Veski sünnist, kes eesti teadusekeele ühe alusepanijana jääb alaliselt meie rahva kultuurilukku. Järgnevalt avaldame mõningaid kilde J. V. Veski käsikirjalistest mälestustest.

Talvisel hooajal 1895/1896. õppeaastal oli Treffneri koolis üks eriline sündmus: kool sai enesele uisutee. Linnavalitsus pakkus igal aastal välja uisutee pidamise õiguse või ainuõiguse ja sellel talvel sai see siis Treffneri koolile. Uisutee oli küllaltki omapärane.

Varematel aastatel oli uisutee olnud Saksa Käsitööliste Seltsi aias tiigil ja botaanika-aias. Nimelt võis see, kellele anti ainuõigus uisuteede kohta, neid ka mitmel pool korraldada. Treffneri kool aga tegi üheainsa uisutee Kivi- ja Puusilla vahelisele Emajõe osale. Hobuse tänavast ehitati alla pikk ja kindel trepp, mis viis otse uisuteele. Nii võisid poisid seda uisuteed iga päev kasutada, kes õppimiseks, kes täiendavaks treenimiseks. Platsi korrashoidjaks, s. o. valajaks ja pühkijaks oli kooli lähedal elav lihtne vene rahvusest mees Kudrjavtsev. Uisuteel olid ka isesugused toolid, millega teisi jääl sõidutati. Kes aga uisutada ei tahtnud, võis seal niisama jalutada.

Pühapäevadel oli uisuteel hoopis teine ilme. Samuel Lind, kes mind hiljemini Peterburisse enese asemele tööle kutsus, oli tubli füüsika tundja, temal olid uisuteel pühapäeviti suured ülesanded. Nimelt pidi ta siis täitma 25 Bunseni elementi, need sisaldasid tsinki ja sütt, väävel- ja salpeeterhapet. Tänapäeval ütleksime, et neid täideti kaksiskroomhapukaaliumiga. Tol ajal oli asi keerulisem. Süsi oli enamasti suurtes tükkides ning pühapäeva hommikupoolikul olid väiksemad poisid osavad seda lõhkuma. Milleks neid patareisid tarvis läks? Treffneri kooli ruumidest viidi üks juhe keset uisuteed oleva väikese kahekorruselise majakese ülemisele korrusele. Seal pandi kahelt poolt tulevad traadiotsad kokku ning asetati nende vahele sõepulk, mis elektrivoolu andis. Üks poiss pidi alati seal valves olema, et niipea kui üks pulk läbi oli, kohe uus asemele panna. Ja nii tekkiski Tartu välisilmes esimest korda elekter. See oli 1895. a. talvel.

Pühapäeviti avati uisutee kell 4 pärast lõunat.

Kui kell sai 4, kõlasid mürsupaugud ja elekter süttis põlema. Edgar Schlossmann ja mina olime selle asja korraldajad. Me seisime teine teisel pool uisuteed ja lugesime 1, 2, 3 — siis need paugud kajasidki ja ühtlasi oli sellega uisutee avatud.

Pühapäeviti käis uisuteel sõjaväeorkester mängimas. Tartus oli tol ajal kaks sõjaväepolku: Krasnojarski ja Irkutski polk. Nendel orkestritel oli ühine juhataja, saksa mees Lange. Peale tema oli kummalgi orkestril veel oma abijuhataja. Lange oli aga kõrgem, temalt tuli ikka luba küsida, kui orkestrit tantsude järjekorra ja teatas sellest ka publikule. Kes tantsida ei mõistnud, need siis kas uisutasid või vaatasid muidu pealt. Oli ka iluuisutajaid. Koolipoiss Mansfeldi õde mõistis jääl ilusasti tantsida ja Bermann oli tema tantsukaaslaseks. Muusikat oli rohkesti, sest orkestrid mängisid vaheldumisi; mängiti tantsulugusid ja muud. Niisugune kava kestis enamasti paar tundi. Ja kogu aeg oli bulvar rahvast tungil täis. All trepi juures olid kassad, kust sai pileteid osta, neid kontrollisid selleks määratud koolipoisid.

Suvemalev — 73

Ehitustööd suvel!

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» veergudel on juba selgitatud «Suvemaleva—73» olemust. On tekkinud poleemika seoses EÜE-sse astumisega. Eriti on sellest huvitatud I kursuse üliõpilased, sest just neid «ähvardab» Tartusse jäämine. Kõik aga oleks selgem, kui lähtuda järgmisest: rea aastate vältel on nooremate kursuste (reeglinà I kursus) üliõpilased töötanud Tartus ka suviti. Alati on siin tekkinud mitmeid kidaseid probleeme, kuid üle kolmesaja tudengi pole lõppkokkuvõttes ühelgi suvel paljuks pidanud oma ülikooli aitamist; olgu see siis kohusetundest või lihtsalt kohustuse korras. Kahtlemata on raske võrrelda suve ehitusmaleva rühmas väljaspool linna ja kuupikkust tööperioodi Tartus, kuid asi pole selles! Igal suvel on olnud meie abi ka siin vajalik. Tuleb käed külge lüüa, et kerkiksid uued ühiselamud, õppekorpused, haiglad, remonti vajavad ka auditooriumid. On loomulik, et I kursuse üliõpilane seda tarvidust mõistaks.

Suvetöödel on olnud mitmeid puudusi, põhiline neist muidugi väike tasu tööperioodi eest, 50—60 rubla ei saa võrrelda EÜE kuupalgaga. Põhjusi on siin mitu, kuid olulisema tingib töö iseloom ja lepingute sõlmimise raskendatus. Keskmist kuutasu ei tõsta oluliselt ka mõned «sajased» ja «kahesajased». Selle ebakoha likvideerimine on probleemiks olnud pidevalt. Tasuvamale tööle suunamine võib arvesse tulla ainult üksikuil juhtudel, kui tegemist on tõesti raske majandusliku olukorraga.

Tööd käivad praegu täie hooga nii ühiselamu, füüsikakorpuse kui ka Leningradi mnt. 2 õues asuval ehitusel. Ühiselamu juures ollakse praegu graafikust ees ja võib loota, et tööde normaalse kulu korral on 1. septembriks uus kodu üliõpilastele üle antud. Ehitustööde mahu osas on praeguse maja juures tunduvalt rohkem tehtud kui esimesel üheksakorruselisel 2 aasta eest. Krohvimistööd käivad viiendal ja kuuendal korrusel, liftid on paigal, juba saabuvad lahtivõetud kapid (vastav allettevõte jääb oma tööga maha ega suuda ise monteerida). Maalrite brigaad alustas tööd. Kokku on praegu objektil ca 140 töölist. Abitöödele on hädasti vaja üliõpilasi — 7—8-liikmelist gruppi nädalate kaupa. Ühiskondlikus korras võib teha ka üksikuid päevi ja tunde! Suveperioodil on iga üliõpilase kätepaar tervitatud. Rohkem puudutab see muidugi neid teaduskondi, mille üliõpilased uues ühiselamus järgneval õppeaastal toa leiavad.

Füüsikakorpusel käivad praegu montaažitööd ja objektil on ehitajaid ainult 25. Keevitajad ei saa sageli täispingega töötada ja samuti ka kraanad, sest puudu tuleb paneelidest ja plokkidest. Seisakud aga on kallid ja plaan jääb seetõttu täitmata. Hoone ise tuleb soliidne: 4 korrust maa peal ja 2 maa all! Üliõpilased on kaasa löönud ehituse algusest peale ning töödejuhataja sm. Villo arvates kulub meie abi ka sel suvel ära. Siiani on meiega sel objektil rahule jäädud.

Püüdkem end ka ootaval tööperioodil õigustada: ehitajate tänu on auks kogu ülikooliperele!

M. SALUNDI,
suvemaleva insener

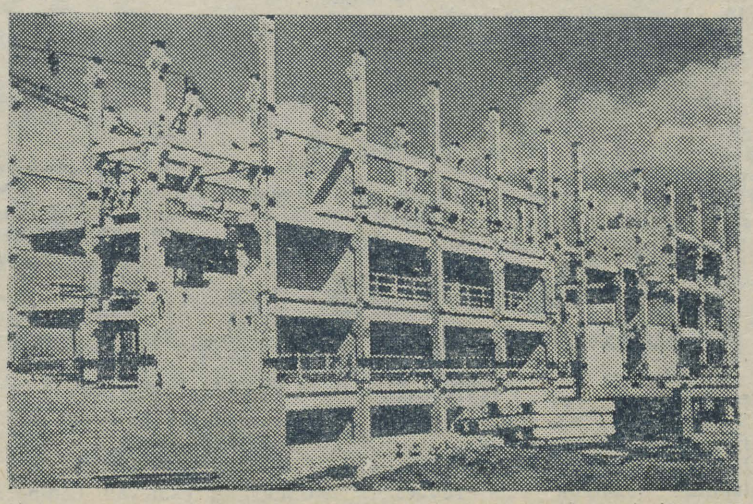

Füüsikakorpuse ehitus.

R. URBELI foto.

Tõlkevõistluse „1973" võitjad

Teisipäeva õhtul toimunud pidulikul koosolekul tehti kokkuvõtteid järjekordsest üleülikoolilisest tõlkevõistlusest.

Avasõnas iseloomustas žürii liige Jüri Talvet lõppenud konkurssi, kõrvutas seda eelmistega ja peatus lühidalt inglise ja soome keelest tehtud tõlgete teostusel. Saksa keele eestindusi hindas saksa filoloogia kateedri õpetaja Mari-Ann Palm.

Seejärel avati ümbrikud. Žürii koosseisus prof. Paul Ariste, dots. Urve Lehtsalu, õpetaja Mari-Ann Palm, kirjanik Ain Kaalep, ajalehe «TRÜ» kirjanduslik kaastööline Jüri Talvet ning üliõpilased Erika Kärner, Lehti Kalme ja Sirje Murumets otsustas auhindade saatuse seekord järgmiselt:

I preemia (35 rubla) anti inglise filoloogia I k. üliõpilasele REET POBULILE Kurt Vonneguti lühijutu «Pikk jalutuskäik igavikku» inglise keelest tehtud tõlke eest.

Kolm II preemiat (à 20 rbl.) määrati PEEP NEMVALTSILE (eesti fil. IV k.), KATRIN KAUGVERILE (saksa fil. IV k.) ja HELGI LOIGULE (saksa fil. IV k.). Soome ja saksa keelest oli eestindatud vastavalt V. Meri «Kukkakoski», M. Walseri «Mõrvari näpuharjutused» ja J. Lindi «Elagu vabadus».

III preemia (10 rbl.) pälvis F.-E. Sillanpää novelli «Jaanipäevakülalised» tõlkega V k. eesti filoloog VÄINO KLAUS.

Välja anti ka kaks ergutuspreemiat (à 5 rbl.), mille saajateks osutusid HELGI LOIK ja INNA FELDBACH (inglise fil. I k.). Neist esimene oli saksa keelest tõlkinud W. Schnurre jutustuse «Vähenõudlike pidupäev», teine inglise keelest Bates'i lühijutu «Koomik».

Venia legendi

5. mail k. 14 toimub Liivi tn. 2 aud. 104 matemaatilise analüüsi dotsendi kt. füüsika-matemaatikakandidaat H. TÜRNPU loeng dotsendi kutse taotlemiseks teemal «Funktsionaalide summeeruvus peaaegu kõikjal».

Laupäeval, 5. mail 1973. a. algusega kell 11.15 esineb peahoone 227. auditooriumis avaliku loenguga dotsendi kutse taotlemiseks TRÜ kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri õppejõud õigusteaduse kandidaat HENGO KINGS teemal «Mõningaid kuriteo retsidiivi mõiste küsimusi».

* * *

Laupäeval, 5. mail 1973. a. algusega kell 10.15 esineb peahoone 227. auditooriumis avaliku loenguga dotsendi kutse taotlemiseks TRÜ riigi- ja haldusõiguse kateedri õppejõud õigusteaduse kandidaat INGE ORGO teemal «Töötava naise õiguslikust kaitsest NSV Liidus».

Rõõmsa tujuga, reipal sammul

Sellise deviisi all asus möödunud pühapäeva ennelõunal TRÜ rahumatka starti 787 üliõpilast, õppejõudu ja teenistujat. Vinge kevadtuul ja mõned kasinad soojapügalad tekitasid stardi eel muremõtteid. Matkarajal aga ilm järsult paranes. Kevadpäike paitas turja, kraavipervel õitsevad sinililled ja ülased rõõmustasid silma ning matkakaaslaste rõõmus jutuvada tõstis tuju. Kilomeetrid tundusid lühikestena ning peatselt paistis kontrollpunkt. Tagasiteel korjati sinililli. Kõik osavõtjad said suurepärase söögiisu, pruunistunud näolapi ja mitusada kuupmeetrit värsket kevadõhku.

Matka korraldajail — kehalise kasvatuse ja spordi kateedri ning spordiklubi rahval — jäi üle teha kokkuvõtteid: 30 km läbijaid, kes kõige muu hea kõrval täitsid ka VTK kuldmärgi normatiivid, oli 87, 25 km läbijaid saadi kokku 82, 12 km distantsiga piirdus 40 eakamat. Kõige kiiremat tempot arendasid 15 km distantsil Ando Talvik (Õigus I) ja Olavi Kiirats (biol. I). Matkatunnistuste müügist laekus 71 rubla, mis kanti üle rahufondi. Nagu ühele massiüritusele igati paslik, oli ka siin näha ametiühingu juhtivat osa. Lisaks sellele, et kõik matkast osavõtjad olid ametiühingu liikmed, võis matkajate rivi eesotsas näha ka meie ametiühingu esinaist Helve Kaburit. (Komsomoliorganisatsiooni kohta selliseid fakte kahjuks tuvastada ei õnnestunud.)

Kõik need, kes soovivad matka korrata, võivad seda teha 7. mail kell 16.30, kusjuures stardipauk antakse seekord TRÜ staadionil. Kuulduste järgi võib oletada, et starti lubatakse ka need matkajad, kes möödunud matkast vabandavatel põhjustel ei saanud osa võtta, kuid kellel on kange tahtmine täita VTK matkanormatiivi.

H. UNGER

Festivali eel

28. juulist 5. augustini toimub Saksa Demokraatliku Vabariigi pealinnas Berliinis X ülemaailmne noorsoo- ja üliõpilasfestival «Antiimperialistliku solidaarsuse, rahu ja sõpruse eest».

*

SDV-s on festivali ettevalmistamisega jõutud kolmanda, otsustava etapini. Alates 7. märtsist, FDJ-i asutamisaastapäevast, on festival tõusnud kogu progressiivse saksa rahva, eelkõige kõigi SDV noorte tähelepanu keskpunkti.

Mida siis neil päevil demokraatlikul Saksamaal tehakse?

Töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. maid tähistatakse kogu SDV-s üldrahvalike demonstratsioonidega.

Kogu maal on käimas aktsioon «Festivali eel meie vabariik ilusamaks! Tee kaasa!», 1.—8. maini viiakse läbi X festivali finantseerimise nädal, mis lõpeb sõpruskohtumisega vabastamispäeva tähistamiseks.

9.—13. maini toimub Schwerinis üritus nimega «FDJ-i noorte poeetide töökoda». Noorte talentide kohtumine on 10.—12. maini Berliinis.

Kõik need üritused teenivad ühist eesmärki — võimalikult igakülgsemalt ja ettenägelikumalt valmistuda noorsoo suureks pidupäevaks. Koguneb Berliini ju mitu tuhat väliskülalist, kellele peab SDV-st ja sotsialistlikust korrast jääma parim ja tõepäraseim mulje. Seepärast algab juba neil päevil piirkondlikes FDJ-i organisatsioonides delegatsioonide moodustamine, jätkub funktsionääride koolitamine.

Suvekuudel läheb eriti hoogu sportimine — juunis leiab aset «Noorte sportlaste nädal», piirkonniti toimuvad laste- ja noorsoo spartakiaadid, mis kulmineeruvad «Valmisoleku päevadega» juuni lõpul.

Hoolsat organiseerimistööd peaksid kroonima ettevõtmised festivalipäevil, mil on kavas kohtumised imperialismivastasest liikumisest osavõtjatega, näitused, suur solidaarsuspidu, Humboldti Ülikoolis ja August Bebeli väljakul toimuvad aktsiooni «Noorsugu süüdistab imperialismi» üritused. Kõikide kontinentide noorte suur tribunal hakkab kohut mõistma imperialismi üle. Kõik Berliini lavad, sealhulgas Saksa Riigiooperi, Metropolteatri ja Friedrichstadt-Palast'i omad, antakse kultuuriprogrammi raames esinevate külaliskollektiivide käsutusse. Suure peo päevil sammuvad läbi Berliini FDJ-lased loosungi all «SDV noored tervitavad maailma noorsugu», toimuvad poliitilise laulu päevad, elurõõmus ja humoorikas karneval, merepidu, rida spordivõistlusi jpm.

See kõik on alles ees, ent möödas ja käimas on palju huvitavaid ettevõtmisi. Festivaliloterii, mille võitude seas on üheperekonnaelamuid, turismituusikuid, sporditarbeid, värviteleviisoreid, heliplaadikomplekte, pastapliiatsiteni välja, peaks suurüritust tugevasti rahaliselt toetama. Berliini Kongressihallis toimunud suurel ballil esinesid saksa laulutähtede Thomas Lücki, Aurora Lacasa, Frank Schöbeli jt. kõrval poolatar Halina Franckowiak, tšehh Jiri Korn, ungarlaste «Omega» ning esimese kapitalistliku maa biitgrupina SDV-s «Middle of the Road», kelle «Chirpy, chirpy, cheep, cheep», «Soley, soley», «Tweedle Dee, Tweedle Dum» meiegi rahvale hästi tuttavad on. «Me tahaksime publikule rõõmu tuua, et inimeste üksteisemõistmisele kaasa aidata ...» ütlesid nad SDV-s viibides.

Kogu seda esimesel pilgul hoomamatut tööd koordineerib rahvuslik festivalikomitee, mille eesotsas seisab SSÜP-i esimene sekretär Erich Honecker. Sinna kuuluvad SDV juhtivad poliitika- ja kultuuritegelased, noored töölised, kirjanikud, kunstnikud ka lauljad Chris Doerek ja Frank Schöbel, üliõpilastest sportvõimlemise maailmameister Karin Janz, Euroopa meister ujumises Helga Lindner, mitmekordne olümpiavõitja Roland Matthes ja rida teisi Leipzigist, Berliinist jm.

Nõnda astub neil aprilli lõpupäevil X ülemaailmsele noorsoo- ja üliõpilasfestivalile vastu vennasmaa, Saksa Demokraatlik Vabariik.

Ent mida oled teinud Sina festivali heaks?

Udo Tarve *Malemikser*

simultaan oli enamikule esmakordseks kohtumiseks ülikooli biokeemia kateedri dotsendi ja malemeistriga. Jätkus neidki, kes tundsid rõõmu elu esimesest simultaanpartiist üldse. Kas kardeti liialt vastast või seisis asi ilusas ilmas, kuid mitmed teaduskondade paremad eelistasid oma pühapäevarahu mitte rikkuda. 23 mängijat veendusid aga selles, et tont polegi nõnda hirmus, nagu teda ette kujutatakse.

Harva juhtub, et simulteerijal õnnestub kaotusekarikat vältida. Seekordki ei läinud see meistril korda. Ants Sakile (Mat.) sirutas U. Tarve esimesena alistumise märgiks käe. Teaduskonnakaaslase edu kordasid võitudega Ivo Vana ja kuuest mänginud tütarlapsest edukaimana Mare Ammas. Arstidest mängis Enn Veskimäe välja terve ja Jaan Lemendik pool punkti. Punane tuli süttis meistri värava taga partiis Viljo Saldrega (A.-K.), skoor jäi aga avamata Peeter Ritslaiul (F.-K.) — viik.

3 t. 45 min. kestnud heitlus lõppes U. Tarve eduks 17:6 (+16=2—5), võiduprotsendiks 74.

12 mängijat 6 teaduskonnast ehk pühapäevane paremusjärjestus:

individuaalselt 1. V. Saldre (A.-K.) 8,5; 2. H. Ploompuu (Õ.) 8,0; 3. N. Tarassov (M.) 7,5 p.

võistkondlikult 1. Majandust. 29; 2. Arstit. 26,5; 3. Õigust. 26 p.

*

Õhtul aplodeeriti auhinnaväärilistele programmidele — ja kehakultuuritudengeilt ... Kuid kahjuks pole aeg veel küps neile edetabeli tarvis punkte jagama. Enne otsustavat simultaani Ivo Neiga 13. mail troonib pingerida Majandusteaduskond 39 punktiga. Väikeste vahedega järgnevad Õigus- (38), Arsti- (36,5) ja Füüsika-Keemiateaduskond (36 punktiga).

Väga respekteeritud redaktsioon...

Väga respekteeritud Redaktsioon!

Loen oma möödapääsmatuks kohuseks esineda avalikkuse ees käesoleva kriitilise märkusega didaktilis-pedagoogilise protsessi defitsiidi osas kaasaegse kooli näitel. Nimelt selgitasin ma vestluses oma poja Ruudiga, et nimetatut oli koolis kohustatud pähe õppima kellegi täiesti tundmatu autori publikatsiooni pealkirjaga «Haug, vähk ja luik». Juba pealkirjas ühendab autor suvaliselt lülijalgsed selgroogsetega, kalad lindudega. On ilmne, et sellisel klassifikatsioonil puudub igasugune alus. Tutvumisel nimetatud tekstiga aga kerkivad esile veelgi olulisemad puudused. Ma ei räägi materjali äärmiselt ebaloogilisest ülesehitusest ega primitiivsest terminoloogiast. Püstitatud probleem ise leiab siin endale väära lahenduse.

Resümeerin lühidalt autori kontseptsiooni. Antud on: luigelisi, haugilisi ja vähilaadseid, igaühte üks isend, ning üks kaheteljeline haagis. Ülesanne seisneb järgmises: tuleb määrata haagise liikumise suund juhul, kui veojõu allikana rakendatakse nimetatud loomaliike. Vt. joonist 1.

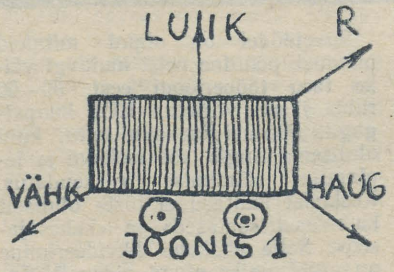

Joonis 1.

Tõestust esitamata väidab autor, et haagis ei liigu paigast. Samal ajal õpetab juba elementaarne koolifüüsika, et jõuvektorite resultant ei sõltu mitte ainult vektorite suunast, vaid ka jõudude suurusest. Pealiskaudsel vaatluselgi ilmneb, eksperimentaalandmeist rääkimata, et vähilaadsed suudavad arendada tunduvalt väiksemat võimsust kui selgroogsed luik ja haug. Seega osutub rakendatud jõudude resultant nullist erinevaks ja haagis liigub joonisel märgitud suunas R, s. o. umbes 45° nurga all maapinnast, kui lugeda luige ja haugi võimsused võrdseks (ca 0,1 hobujõudu).

Tekib küsimus, kuidas õnnestus nimetatud autoril oma artikkel publitseerida. Selgub, et autor on oma ülesande tingimustes valinud sellise haagise, mis tõepoolest ei liigu paigalt isegi siis, kui kõik kolm looma teda samas suunas veaksid. Nagu õpikus toodud jooniselt võis näha, kulub antud haagise inertsi ületamiseks vähemalt üks hobujõud.

Kokkuvõttes juhiksingi tähelepanu erinevate distsipliinide kooskõlastatud õpetamise vajadusele koolis, et vältida selliste nähtuste kordumist.

FELIX FENOMEN,
teaduste kandi taat,
lapsevanem

Aeg mõelda suvepuhkusele

Nagu eelmistel aastatel, on ka sel suvel võimalus meie töötajatel ja üliõpilastel koos perekondadega puhata Pärnus Lydia Koidula nimelise Pärnu II Keskkooli baasil loodavas hooajalises puhkekodus. Puhkekodu alustab tööd 25. juunil ja töötab 6 10-päevast vahetust kuni 24. augustini. Tuusik 1 inimesele 10 päevaks (ööbimistasu) maksab 2 rbl. Kes aga peab lugu kalurikülа ja kadakaväljade romantikast, võib samadel tingimustel valida puhkusekohaks Kastna (Tõstamaalt 3 km).

Juuli-augustikuus antakse Vellavere puhkebaas töötajate ja nende perekonnaliikmete käsutusse.

Suuremad võimalused on sel suvel Käärikul puhkamiseks. Meile antud ajad on 4.—9. juulini ja 16. juulist 4. augustini. Ööbimistasu on Käärikul iga päeva eest 25 kopikat, toitlustamine Kääriku sööklas.

Kaaluge, valige! Teie soove ootame ametiühingukomiteesse 15. maiks, samast võite saada ka täpsemaid teateid.

Need, kelle tervis nõuab III kvartalis sanatooriumiravi, esitagu arsti suunamiskiri ja avaldus hiljemalt 5. maiks.

TRÜ ametiühingukomitee

Meie ajalehe järgmine number ilmub 11. mail.

Hooletus ees, õnnetus taga

Igal sügisel antakse korraldus üliõpilaste profülaktiliseks läbivaatuseks, kopsude fluorograafiliseks kontrolliks ja vaktsineerimiseks. Osa üliõpilasi täidab tervishoiuministeeriumi korraldusi tervise kaitseks iseenesestmõistetavalt, teine osa läheb mitme- ja mitmekordsete suunamiste peale vinge näoga vastu punnides, kolmas aga ei reageeri üldse.

Õnneks on neid tänu dekanaatide, kursusehooldajate jt. aktiivsele abile vähevõitu järele jäänud. Siiski on vaja, et ka need kergemeelsed kangekaelsed mõistaksid, et tervis on inimese kalleim vara ja et parem on karta kui kahetseda.

Mõned näited profülaktilise fluorograafilise kontrolli avastustest.

Pärast mitmekordseid suunamisi alates varasügisest 1971. a. jõudis lõpuks 11. I 1972 fluorograafilisele kontrollile IV kursuse üliõpilane G. G. Selgus: kopsutuberkuloos juba lagunemisfaasis! Otsekohe järgnes haiglaravi ja akadeemiline puhkus.

Novembris 1972. a. avastati II k. üliõp. M. E.-l kopsu tõsine mittetuberkuloosne protsess. Ravil onkoloogia statsionaaris, akadeemiline puhkus.

Päev hiljem leiti IV k. üliõpilasel R. K.-l aktiivne kopsutuberkuloos. Et avastus oli varajane, piisas tuberkuloosidispanseri ambulatoorsest ravist õpinguid katkestamata.

M. M. (III k.) oli möödunud sügisel kursuselt ainsana fluorograafis käimata jäänud. Arstipunkti järjekindluse ja visaduse viljana, viimase nimelise kirjaliku kutse peale ilmus ta siiski 10. aprillil fluorograafi. Alates 12. aprillist lamab ta tuberkuloosidispanseri statsionaaris! Oleks ta poole aasta eest, sügise hakul, esimese korralduse peale käinud kontrollil, oleks ta kindlasti pääsenud vaid ambulatoorse raviga, ei oleks kaotanud õppeaastat.

Miks ta siis ei käinud?

M. M.-l olid silmad pisarais. «Tundsin end täiesti tervena ja tunnen seda praegugi,» lausus ta.

Nii et enesetunne ei ole igakord kriteeriumiks.

Seoses sellega tekivad paratamatult ka ümbruskonda ohustavad nakkuskolded.

Kes on veel fluorograafis käimata, palun seda teha kindlasti kohe polikliinikus, Pirogovi 8, II korrus, fluor. kabinetis kella 9—13 ja 16—19, välja arvatud laupäeval.

Neil II ja IV kursuse üliõpilastel, kes on tuberkuloosi vastu veel vaktsineerimata, palun ilmuda teisipäeviti tuberkuloosidispanserisse protseduuride kabinetti k. 12—17.

P. S. Kõik VTK normide täitjad peavad olema arstlikult kontrollitud. Need, kes ei tegele kehakultuuriga, alluvad IV kursusel profülaktilisele kontrollile arstipunktis.

A. SOILTS,
TRÜ arstipunkti juhataja

Suitsumehed!

Puhtuse ja heakorra tagamiseks peahoones on rektori käskkirjaga 6. aprillist k. a. keelatud suitsetamine peahoone koridorides ja vestibüülis. Suitsetamispaigana on aga lubatud kasutada aula rõduesist ruumi III korrusel.

Abiks NLKP ajaloo õppijaile

TRÜ müügivõrku jõudis ülevaade EKP ajaloo sõlmprobleemidest, mida üliõpilastel on vaja tundma õppida NKLP ajaloo kursuse omandamisel. Prof. K. Siilivask, dotsendid I. Ševtšuk, V. Ruus, E. Kivimaa ja F. Kinkar käsitlevad EKP tegevust Oktoobrirevolutsioonis, 1940. a. revolutsioonis ja sotsialistlikus ülesehitustöös, industrialiseerimise, kollektiviseerimise ja kultuurirevolutsiooni läbiviimisel vabariigis. Trükiks ettevalmistamisel on järjekordne NLKP ajaloo kateedri metoodiline kogumik, mis on adresseeritud võistlustööde ja referaatide koostajaile.

TRÜ klubis

27. ja 28. aprillil k. 20
ansambel «MIKRONID»
29. aprillil k. 20
«MALEMIKSERI» isetegevuskonkursi raames esinevad Arsti- ja Matemaatikateaduskonna taidlejad; tantsuks ansambel «Keel, Nahk ja Poogen».
1. mail k. 21
MAIBALL
tantsuks «Keel, Nahk ja Poogen»
4. mail k. 21
TANTSUÕHTU
«Keel, Nahk ja Poogen»
5. ja 6. mail
PUHKEÕHTUD
Kontserdiga esinevad Leningradi Ülikooli isetegevuskollektiivid.

Tänase ajalehenumbri küljendasid žurnalistika eriharu III k. üliõpilased Tiia Rõõmus ja Henn Hallik.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 2648. MB-00473.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Tervitus Suure Isamaasõja veteranidele!

9. mai — Võidupüha

9. mail kõmises Moskva kohal, kõigi liiduvabariikide pealinnade ja kangelaslinnade kohal kahekümne üheksandat korda saluut kuulsusrikka võidu auks fašistliku Saksamaa üle. 22. juunist 1941. a. kuni 9. maini 1945. a. hitlerliku Saksamaa vastu peetud Suur Isamaasõda oli julmim ja raskeim kõigist sõdadest, mida kunagi on üle elanud meie kodumaa. Vastates Kommunistliku Partei üleskutsele asusid meie maa töölised ja talurahvas, armee ja sõjalaevastiku võitlejad ühise rindena vastu vaenlasele. Erakordset kangelaslikkust ja mehisust näitasid üles Bresti kindluse, kangelaslinnade Moskva, Leningradi, Odessa, Sevastoopoli, Kiievi kaitsjad.

Suures lahingus Moskva all variseslõplikult kokku hitlerlik välksõja plaan. Fašistlike vägede purustamine Moskva lähistel tähistas otsustava pöörde algust Suures Isamaasõjas ja kogu II maailmasõjas, sellega oli alatiseks kummutatud müüt fašistliku Saksamaa armee võitmatusest.

Aasta hiljem andis Nõukogude armee Stalingradi all vaenlasele löögi, mis vapustas kogu fašistliku Saksamaa sõjamasinat. Siin toimus üleminek pealetungile, siin murti fašismi sõjalis-moraalne vaim.

Hitlerlike vägede hävitav lüüasaamine Kurski kaarel viis fašistliku armee katastroofini.

1944. a. polaaraladest Musta mereni kulgenud võimsates pealetungioperatsioonides puhastati meie kodumaa fašistlikest okupantidest. Purustanud ägedates lahingutes anastajate taganevad väed, tõid Nõukogude relvastatud jõud võidulipu Elbe ja Vltavani, Belgradi ja Viinini. Meie võidu pärjaks kujunes suurepärane Berliini operatsioon, mille käigus löödi puruks veermahti tugevaim lahinguüksus, varises kokku fašistlik režiim.

Ammugi on vaibunud hiidlahingute müra, kinni kasvanud sõjahaavad. Kuid rahva mälestusest ei kao kunagi Nõukogudemaa poegade ja tütarde kangelasteod, mis jäävad igavesti mehisuse, kartmatuse ja ennastsalgavuse eeskujuks.

Ülikooli õppejõudude ja teenistujate arvukas kollektiivis jätkavad viljakat tööd Suurest Isamaasõjast osavõtnud, kelle hulgas on prof. A. Koop, dots. K. Püss, dots. Z. Saar; I. Sobolev, P. Fomenko, G. Muhhin ja paljud teised. Vanema põlvkonna surematu kangelastegu on ja jääb alati innustavaks eeskujuks sirgu-vale noorsoole, kõigile neile, kes peavad kalliks Suure Oktoobri üritust, isamaa au ja vabadust.

Eredaks näiteks oma kohuse täitmisest kodumaa ees on kaheks aastaks Nõukogude armee ridadesse kutsutud ülikooli lõpetanute — reservohvitseride teenistus. Allüksused, mida juhivad leitnandid L. Arukaevu, M. Paide, M. Rudnik, A. Šapovalov, T. Kaber jt., on saavutanud väljapaistvat edu lahingulises ja poliitilises väljaõppes. Armee ajakirjandus ja ajaleht «Molodjož Estonii» on korduvalt esile tõstnud meie auväärse, Tööpunalipu ordeniga autasustatud Tartu Riikliku Ülikooli kasvandike — ohvitseride teadlikkust, suurt tööarmastust ja ausat suhtumist oma teenistusülesannetesse.

Enamik üliõpilasi ja ülikooli kollektiivi liikmeid sooritab edukalt VTK märgi normatiive, omandab tsiviilkaitsealaseid teadmisi.

Teadlikuna oma kasvavast jõust, veendununa suure ürituse võidus tähistavad meie maa töötajad Suures Isamaasõjas fašistliku Saksamaa üle saavutatud võidu päeva, kuulsusrikast daatumit meie kodumaa ajaloos — 9. maid. Kui hindamatut pühadust peavad nad kalliks mälestust neist, kes karmidel sõja-aastatel võitlesid fašistlike anastajatega, kes elu hinnaga kaitsesid iidset Moskvat, neist, kes heiskasid võidulipu Berliinis Riigipäevahoonel.

Polkovnik P. VOINOV,
Leningradi kaitsest ja Baltikumi vabastamise lahingutest osavõtnu

Partei ja rahva suur kangelastegu

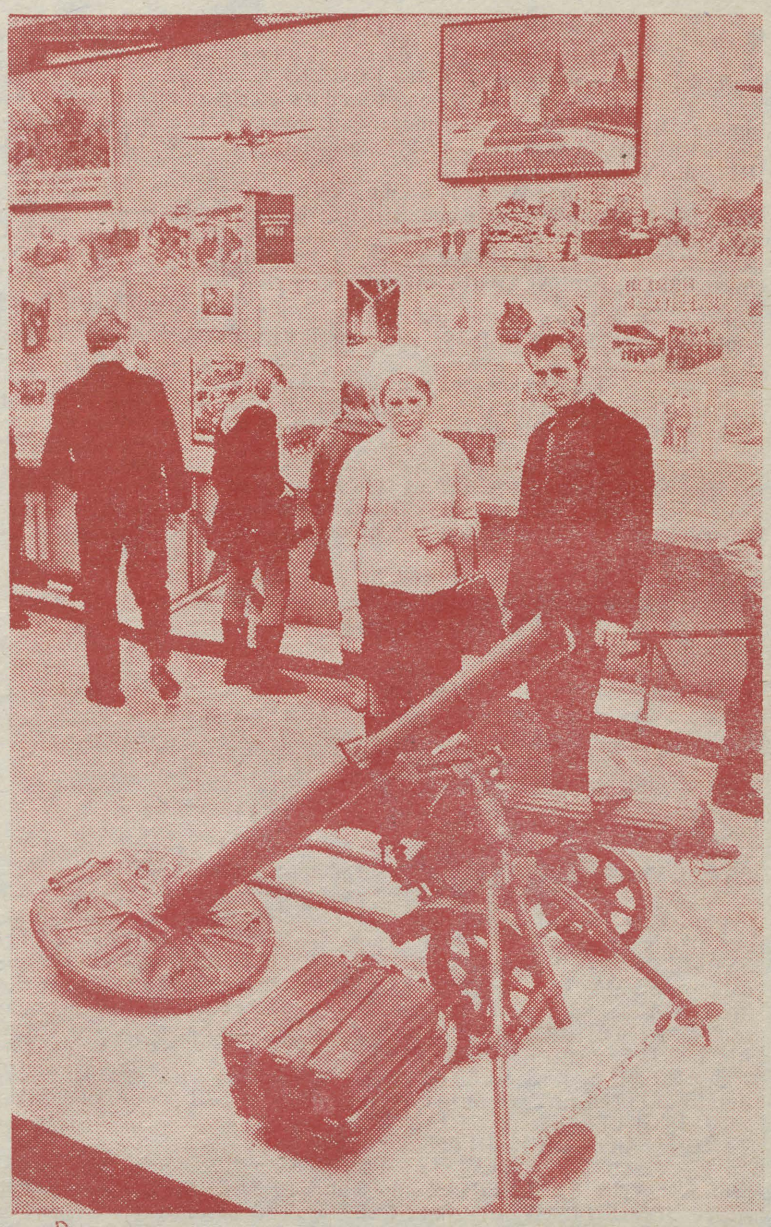

Kuigi Suurest Isamaasõjast on möödunud üle 25 aasta, on selle hiiglasliku heitluse kangelaslikkus püsivaks eeskujuks kogu meie noorsoole. Võidupüha eel oli eriti elav Moskva Riiklikus Ajaloomuuseumis, kus tuhanded inimesed tutvusid Suurele Isamaasõjale pühendatud väljapanekutega. Fotol: 1941. a. Moskva kaitselahingutele pühendatud saal.

Tartu Riikliku Ülikooli rektori käskkiri

LUGUPEETUD PROFESSOR MAJANDUSTEADUSTE DOKTOR
RAIMOND HAGELBERG

TÖÖPUNALIPU ORDENIGA TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI KOLLEKTIIV HINDAB KÕRGELT TEID KUI AUTORITEETSET ÕPPEJÕUDU JA KASVATAJAT, VILJAKAT MAJANDUSTEADLAST JA TEADUSE SAAVUTUSTE POPULARISEERIJAT, SILMAPAISTVAT ORGANISAATORIT NING AKTIIVSET ÜHISKONNATEGELAST, KES ON PÜHENDANUD KOGU OMA ENERGIA, TEADMISED JA OSKUSED MEIE ÜLIKOOLI HÜVANGUKS.

KÕIGILE MEILE ON EESKUJUKS TEIE TÖÖKUS, PRINTSIPIAALSUS, SIHIKINDLUS, NÕUDLIKKUS NII ENESE KUI TEISTE SUHTES, TASAKAALUKUS, EELKÕIGE AGA PERSPEKTIIVITUNNETUS. TEIE POOLT VÄLJATÖÖTATUD KÕRGEMA HARIDUSE PERSPEKTIIVSE PLANEERIMISE METOODIKA ON PÄLVINUD ÜLDISE TUNNUSTUSE JA SELLEST ON OLNUD SUUR KASU MEIE ÜLIKOOLI ARENGUSUUNDADE VÄLJATÖÖTAMISEL.

TEIE TÖÖ VÄÄRIKAKS TÄHISTAMISEKS AUTASUSTAB TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL TEID OMA KÕRGEMA AUTASUGA — ÜLIKOOLI MEDALIGA.

REKTOR

KEVADNÄITUS

TRÜ kunstikabinetis (Ülikooli tn. 16) on avatud meie üliõpilaste ÕPPE- JA ISESEISVATE TÖÖDE NÄITUS. Eksponeeritakse joonistusi, õli- ja akvarellmaale, mitmesugustes tehnikates graafilisi töid ning esemeid metallehistöö ja keraamika alalt.

Näitust saab vaadata kuni 21. maini iga päev kell 12—17.

Tsiviilkaitsest Majandusteaduskonnas

Massilise hävitamise relvad võivad kahjustada suuri keskusi, linnu ja maarajoone. Kui aga kõik inimesed teaksid nende relvade kahjustavat toimet ja oskaksid end kaitsta, siis väheneksid inim- ja materiaalsed kaotused mitmekordselt.

Sellepärast on elanikkonna väljaõpetamine kaitseks massilise hävitamise relvade vastu tsiviilkaitse üks tähtsamaid ülesandeid.

Tartu Riikliku Ülikooli poolt püütakse teha võimalikult kõik, et üliõpilaskond, õppejõud ja teenistujad oskaksid end kaitsta massilise hävitamise relvade vastu, organiseeritult evakueeruda ja jätkata tööd linnataguses tsoonis.

TRÜ Majandusteaduskonnas on moodustatud mitmed tsiviilkaitsealased formeeringud (2 sanitaarsalka, 2 päästekomandot, ühiskondliku kaitse formeering jne.). Teaduskonna sanitaarsalku juhivad teaduskondadevahelise mehhaniseeritud arvestuse ja masinakirja kabineti juhataja S. Niklus ja noorem teaduslik töötaja T. Paas.

Veebruarist kuni aprillini toimusid sanitaarsalkade õppused. Need on toimunud heal tasemel, milleks on andnud suure omapoolse panuse arstid J. Seeder ja D. Kuldeva.

Maikuus seisavad ees üleülikoolilised sanitaarsalkade võistlused. TRÜ Majandusteaduskond loodab, et sanitaarsalklased tunnetavad oma kohustust ja kaitsevad väärikalt ka teaduskonna au.

Meditsiinilise ettevalmistuse head taset tõendasid hiljuti kaubatundmise eriala II kursuse üliõpilased H. Hakkaja ja M. Kukk, kes viisid läbi teenistujatele ja õppejõududele õppuse meditsiinilise esmaabi andmisest.

Mõnevõrra aga jätab soovida distsipliin sanitaarsalkade õppustest osavõtmisel. Sellepärast on vaja, et komandörid kontrolliksid seda järjekindlalt.

Meditsiinilise esmaabi andmise praktikumiga lõppesid Majandusteaduskonnas 20-tunnise programmi järgi korraldatud tsiviilkaitse õppused. Õppused kulgesid edukalt, elava osavõtuga.

Möödunud aastal teaduskonnas korraldatud õppused olid samuti heal tasemel, millega seoses märgiti ära mitmed teaduskonna õppejõud ja üliõpilased. Kõrgema ja keskerihariduse ministri käskkirjaga avaldati kiitust Majandusteaduskonna tsiviilkaitse staabi ülemale assistent P. Peetsile.

J. PIKK,
Majandusteaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär

Maiaktus

30. aprilli pärastlõunal kogunesid meie ülikooli õppejõud, töötajad ja üliõpilased aulasse, et tähistada piduliku aktusega ülemaailmset töörahva pidupäeva — 1. maid. Kõlasid NSV Liidu ja Eesti NSV hümnid. Rektor A. Koop avas aktuse. Koosviibijad austasid leinaseisakuga Suures Isamaasõjas langenud TRÜ kollektiivi liikmete mälestust. Ülikooli kommunistlikud noored asetasid lilled mälestustahvli ette. Rõdult kõlas naiskoori esituses J. Koha «Kangelaskalmul».

Päevakohase kõnega 1. mai ideestikust, proletariaadi võitluspüha arengust läbi aegade esines professor V. Palm. Tehti teatavaks pidupäeva käskkirjad. Professor Raimond Hagelbergile anti üle ülikooli kõrgeim autasu — Tartu Riikliku Ülikooli medal.

Ülikooli 1. mai aktusest võtsid osa Saksa Demokraatliku Vabariigi töötajate ja Armeenia NSV üliõpilaste sõprusdelegatsioonid. Aktuse ilmestamisele aitasid kaasa ülikooli naiskoor ja puhkpilliorkester.

R. VÄLI

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

AR nim. ENSV

Nr. 15. Reedel, 11. mail, 1973. a. XXV aastakäik

TRÜ rektori käskkiri

Töörahva rahvusvahelise solidaarsuse päeva 1. mai puhul tervitan Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasi, õppejõude, töölisi ja teenistujaid. Heade tulemuste eest kutse- ja õppetöös tõstan esile järgmisi kollektiivi liikmeid.

I. Asetada foto ülikooli autahvlile

Ühiskonnateaduste kateedritest
kateedrijuhataja dotsendi kt. Kalev KOGER.

Ajaloo-Keeleteaduskonnast
dotsent Huno RÄTSEP; vanemõpetajad Jaan HUIK, Nora TOOTS, Jaak PEEBO; õpetaja Reet KASIK; üliõpilased Priit KALDOJA, Ants REINMAN.

Arstiteaduskonnast
kateedrijuhataja professor Kuno KÖRGE; kateedrijuhataja dotsent Malev UIBO; assistendid Enno SEPP, Väino MANDEL; vanemlaborant Aasa RAUDSEPP; üliõpilased Peeter DIMITRIEV, Feliks ŠMORGUN, Mart EISEN, Paul ALAPUU, Tatjana ARO.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast
vanemõpetaja Leo KULLUS; üliõpilased Hardo AASMÄE, Andres KOPPEL.

Füüsika-Keemiateaduskonnast
dotsent Osvald SEEMAN; vanemõpetaja Jüri KUKK; vanemlaborant Ebba LOODMAA; üliõpilased Mart PABERIT, Vladimir DEINEGA.

Kehakultuuriteaduskonnast
vanemõpetaja Helmut VALGMAA; üliõpilane Krista ARRO.

Majandusteaduskonnast
kateedrijuhataja dotsent Jaan PIKK; dotsent Ülo KAUER; üliõpilased Ilmar ZENO, Jaak VITSUR.

Matemaatikateaduskonnast
dotsent SIMSON BARON; üliõpilased Marika ILVES, Jaan PELT.

Õigusteaduskonnast
kateedrijuhataja professor Vilma KELDER; üliõpilane Kalle LIIV.

Laboratooriumidest
vaneminsener Hildegard KIVISTIK.

Administratiiv-majandusosakonnast
koristaja Lilli JÕELAID.

Teaduslikust Raamatukogust
vanembibliograaf Ligia KIIN.

II. Avaldan kiitust

Ühiskonnateaduste kateedritest
dotsent Vambola TÜRGILE; kabinetijuhataja Veera ANDILE.

Ajaloo-Keeleteaduskonnast
dotsent Pavel SIGALOVILE; dotsendi kt. Jelena GURJEVALE; vanemõpetajatele Koidu UUSTALULE, Toom ÕUNAPUULE, Valve KINGISSEPALE; õpetajatele Mall TAMMELE, Heli PAKILE; vanemlaborantidele Ann MALTSILE, Juta KULLILE, Helvi VÄÄRSILE; Malle MERIOJALE; laborant Ljubov KISSELJOVALE; vanempreparaator Helga HANSENILE; üliõpilastele Svetlana ZAIKINALE, Ain LAVILE, Jüri LÄÄNESAARELE, Evi OMERILE, Tiina TORNILE, Tiia EISENILE, Karl LEPALE, Made KIRTSILE, Sirje KALDERILE, Kerstti KITTUSELE, Kadri LEPALE, Katrin KAUGVERILE, Ellen TUULINGULE, Kersti TIGASELE, Ene VESKIVÄLJALE, Helma TÄHELE, Andrus PORGILE.

Arstiteaduskonnast
professor Vello SALUPERELE; dotsent Udo TARVELE; assistentidele Arved JENTSILE, Aino PAVESELE; vanemlaborantidele Silvia JÜRISSONILE, Kadri KUKELE; laborantidele Raissa ŠORILE, Endla ANNILE; vanempreparaator Margot LIIBUSKILE; arstide täiendamise ja spetsialiseerimise teaduskonna juhatajale Helga TIBBINILE; aspirant Ene SAMARÜTLILE.
üliõpilastele Sirje KRÖNSTRÖMILE; Ada SAKSINGULE, Sirje PAJUPUULE, Boris BOGOVSKILE, Ilja LAPIDUSELE, Lembe LEPPMETSALE, Mare RAAMATULE, Aino KRUUSILE, Silvi HÄRMPJALE, Lydia POLJAKOVALE, Sergei VARKKILE, Anne MÄTASELE, Katrin KALDELE, Andres METSPALULE, Janis PODALEVITŠILE, Jaan TEPPILE, Sirje KOMMUSSAARELE, Sirje UNDILE, Mart PARVELE, Ivar RANDMÄLE, Malle TEDERILE, Ain SEIMARILE.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast
dotsent Jüri RISTKÖKILE; vanemlaborantidele Õie HALDRELE, Juho KIRSILE; üliõpilastele Arvo HAASILE, Eha ILVESELE, Arvo JÄRVETILE, Ülle KAAREPILE, Jüri KASELE, Kalle KÜTTISELE.

Füüsika-Keemiateaduskonnast
dotsentidele Gunnar KARULE, Paul PRÜLLERILE; dotsendi kt. Märt LIIGANTILE; vanemõpetaja Ilmar RAMMOLE; assistent Aino-Helgi SUIDILE; vaneminsener Vaike TIMOTHEUSILE; vanemlaborant Enn PÄRTELILE; laborantidele Koit TIMPMANNILE, Helga HAANILE, Aime TIPULE; preparaatoritele Eugenia VETKALE, Pauline PIIRILE; üliõpilastele Indrek RENGELE, Raimond KOZLOVILE, Madis REEMANILE, Tõnu TUVIKESELE, Õnne EENSALULE.

Kehakultuuriteaduskonnast
vanemõpetaja Heino AUNINILE; õpetaja Mait ARVISTOLE; vanemlaborant Nora KUTTILE; dispetšer Linda KEERMELE; üliõpilastele Heiki OTSALE, Toivo HEINALE, Evi LINNULE.

Majandusteaduskonnast
vanemõpetaja Villem TAMMELE; vanemlaborant Eldi TOOMINGALE; üliõpilastele Urmas KARULE, Ivar OOSALULE, Tõnis SILDMÄELE, Ester LEPASSONILE, Helle HAKKAJALE, Janno REILJANILE, Virve MURULE, Jelena ZALEKEŠINALE, Väino KIVIRÜÜDILE.

Matemaatikateaduskonnast
kateedrijuhataja professor Ülo LEPIKULE; vanemõpetajatele Rein TAMMESTELE, Ivar SAARNIIDULE; vaneminseneridele Jaan EHASALULE, Andres JAEGERILE; insener Arnold SOIDLALE; üliõpilastele Andres KIVISTELE, Sergei LITVAKILE, Laur SARVELE, Kaarel ROSSILE.

Õigusteaduskonnast
dotsentidele Endel PLOOMILE, Heinrich SCHNEIDERILE; laborant Helju SPAALILE; üliõpilastele Inge ANIMÄELE, Jüri ASARILE, Sulev KANNIKESELE, Vladimir ILJAŠEVITSILE, Jaan NAABRILE, Jaak OJALE, Ester KOSELE, Maie EHALALE, Arri TOOMINGALE, Maie RANNALE, Arno ALMANNILE, Aare-Heino RAIGILE, Milvi MÕTSLALE, Eugen AINLALE.

Vanemtöödejuhataja jaoskonnast
meistritele Ilmar KOMPUSELE, Ilmar KÕIVULE; müürsepp Nikolai SPASSOVILE; maalritele Jevgenia ORLOVALE, Evi PAULE, Lilli LOKKILE, Helju AIMILE; puuseppadele Nikolai LUSTILE, Ants KREEGILE, Aleksander OTSALE; pottsepp Elmar ANNUKILE.

Administratiiv-majandusosakonnast
majahoidjatele Jevdokia IGNATJEVALE, Dimitri IVANOVILE; koristajatele Diina IVANOVALE, Tamara AUDOVALE; keskküttekütja Albert REBASELE; kaugõppeosakonna metoodikule Aino JUURSOOLE.

Teaduslikust Raamatukogust
pearaamatukoguhoidja Lia URBALE; vanemraamatukoguhoidjatele Aino MÄGILE, Tiina SEPALE, Arvo TERINGULE; vanemredaktor Malle SUURVÄLJALE.

TRÜ ametiühingu klubist
nais- ja kammerkoori dirigendile Vaike UIBOPUULE; klubi nõukogu esimehele Reet VALGMAALE.

III. Silmapaistvate sportlike saavutuste eest preemerin rektori fondist

Kehakultuuriteaduskonna üliõpilasi Krista ARROT, Õie VEBERIT, Vladimir HEERIKUT,
Matemaatikateaduskonnast Arvo KIVIKAST,
Ajaloo-Keeleteaduskonnast Mihkel TIKSI.

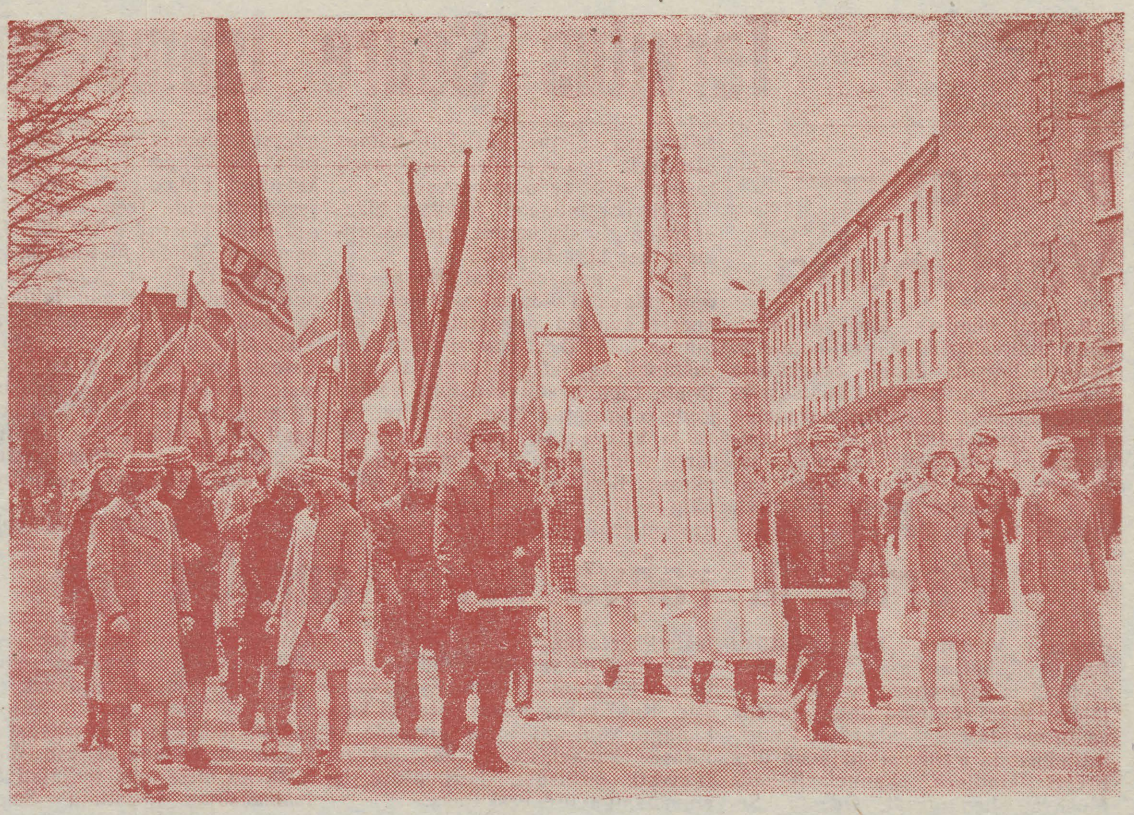

J. Laane foto

Ülikooli kolonn 1. mai demonstratsioonil.

Eesti esimene füüsika-professor J. VILIP

Tartu Ülikooli füüsika kateedri juhatajatena on alates 1802. a. töötanud silmapaistvad teadlased. Aastail 1920—1940 kuulus füüsika õppetool esimesele eesti füüsikaprofessorile dr. phil. nat. Johan Vilipile.

Johan Vilip sündis 12. mail 1870. a. Viljandimaal Uue-Kariste mõisas karjarentniku pojana. Kõrgema hariduse omandas 1891.—1895. a. Tartu Ülikoolis, mille lõpetas füüsikakandidaadi kraadiga. Tema õpetajateks olid tuntud teadlased, pärastine akadeemik B. B. Golitsõn ja pedagoog prof. A. I. Sadovski. Valinud erialaks füüsika, ei leidnud ta Eestis teenistust. Ta sai B. Golitsõni soovitusel koha Peterburi Mereväeakadeemia ja Teaduste Akadeemia füüsikalaboratooriumides, kus töötas 1896—1920. Ka oli ta Pulkovo Seismilise Keskjaama juhataja 1911.—1920. a. Ajavahemikus 1899—1907 avaldasid B. Golitsõn ja J. Vilip koos trükis 4 teaduslikku artiklit füüsika alal. Tartu Ülikooli Ajutine Nõukogu valis 5. V 1920 J. Vilipi Tartu Ülikooli füüsika õppetoolile professori kohusetäitjaks ja Füüsika Instituudi juhatajaks. Tema põhitööks oli füüsika üld- ja erikursuste lugemine peahoone füüsikaauditooriumis viie teaduskonna (matemaatika-loodus-, arsti-, loomaarsti-, põllumajandus- ja majandusteaduskonna) üliõpilastele, nende eksamineerimine (20 a. jooksul üle 5000 üliõpilase) ja instituudi materiaalse baasi organiseerimine. Enamik meie vanemast akadeemilisest põlvkonnast 1920—1940 on tema õpilased. Teaduslikke töid on J. Vilip avaldanud trükis füüsika alal 8, seismoloogia alal 18 (seismograafide teooria ja konstruktsiooni ning maavärisemiste registreerimise kohta Pulkovos) ja populaarteaduslikke 11, kokku 37.

J. Vilip oli seismoloogia teoreetikuna ja seismograafide konstruktorina vaieldamatult üle maailma tuntud seismoloog. 1920—1926 täiustas ta Golitsõni vertikaalseismograafi pendli riputusviisi 3 vedru abil, mis tegi pendli võnkeperioodi sõltumatuks hälbest, ja bimetallist termokompensaatoriga, mis automaatselt väga hästi säilitas pendli nullpunkti ja välistas vajaduse paigutada aparatuur sügavasse maa-alusesse keldrisse. J. Vilipi seismograafid vallutasid ka kõrge tehnikaga maa USA. Rahvusvahelise tunnustuse sai 1930. a. kaitstud doktoriväitekiri «A galvanometrically registering vertical seismograph with temperature compensation». Aastail 1926—1939 tellisid 22 maailma suuremat seismoloogiajaama Tartust J. Vilipi seismograafide täiskomplekte. Parima, 23. komplekti, mis töötas Tartu seismoloogiajaamas 1931.—1941. a., viisid kaasa Tartust taanduvad fašistid. Kümnest seismoloogiajaamast 1970. aastal saadud andmeil hinnati kõrgelt Golitsõn-Vilipi seismograafe ja Ameerika vanimas seismoloogiajaamas, Kalifornia ülikoolis Berkeleys olid nad eeskujuks neljale uut tüüpi seismograafile. Golitsõn-Vilipi või täpselt nende järgi konstrueeritud uued seismograafid töötasid 1970. a. veel 7 jaamas (Stuttgart, Kopenhaagen, Rooma, Varssavi, Krakov, St. Louis USA-s ja Roxburgh Austraalias), kuna 4 jaamas seismograafide ülemaailmse standardiseerimise tõttu nad alles hiljuti asendati uutega. J. Vilip esitas ka konkreetseid ettepanekuid NSV Liidu seismoloogijaamade võrgu väljaandmise kohta.

J. Vilip suri Tartus 27. I 1942. a. Tema kalmu Raadi kalmistul tähistab tema õpilaste poolt 1947. a. püstitatud graniidist hauakivi, mille juurde tema 100. sünniaastapäeval kogunesid füüsikud üle kogu Eesti NSV.

TRÜ füüsika kateedrite algatusel ja rektori nõusolekul nimetatakse peahoone füüsikaauditoorium 232 prof. J. Vilipi nimeliseks auditooriumiks ja paigutatakse auditooriumi seinale tema portreereljeef, mille on valmistanud skulptor A. Rimm.

Auditooriumi ja portreereljeefi avamise koosolek toimub 12. mail 1973 kell 11, J. Vilipi 103. sünniaastapäeval.

Koosolekule järgneb lillede panek J. Vilipi kalmule Raadi kalmistul.

P. PRÜLLER

Tagasi Riiast

On kätte jõudnud aeg ÜTÜ talvisest tööst kokkuvõtete tegemiseks. Kõigis Nõukogude Liidu kõrgemates koolides toimuvad konverentsid, kuhu külalistena on kutsutud ka meie üliõpilasi.

Riias viibisid kolm inglise filoloogi: Anne Vahi (IV k.), Katrin Lemming (IV k.) ja Tiina Torn (I k.), kes esinesid 20. aprillil LRÜ võõrfiloloogia teaduskonna konverentsil. Et inglise keelt õpib seal igal kursusel umbes 70 üliõpilast, on ÜTÜ töö korraldatud sektsioonides. Tegutsevad metoodika, grammatika, leksikoloogia, Suurbritannia kultuuri ja ajaloo, Ameerika sotsiaalse ja poliitilise elu sektsioonid. Kaks viimast olid konverentsil koos.

Tartlased sattusid erinevatesse sektsioonidesse: Anne — leksikoloogia (ettekanne inglise kohanimedest), Katrin — grammatika (ettekanne inglise kõnekeelest) ja Tiina — kultuuri ja ajaloo sektsiooni (Valge Maja ajaloost). Kõigi esinemist jälgiti suure tähelepanuga.

Plenaaristungil tehti kokkuvõte konverentsi tööst ja märgiti ära huvitavamad teemad: Hemingway stiil, W. Scott inglise keele arendajana, inglise keel Kanadas, iirlaste tähtsus Suurbritannia kultuuriloos jt.

Väikeste suveniiridega peeti meeles külalisi, keda peale meie oli tulnud Moskvast, Odessast, Vilniusest, Pihkvast.

Järgnes tutvumine laboratooriumidega, mis võivad kadedaks teha küll iga keeleõppija. Need on varustatud uusima tehnikaga, iga koht teisest eraldatud, programm tellitav juhtimispuldi kaudu. Õppejõud saab nupule vajutamisega kontrollida iga üliõpilast, lindistada või organiseerida vestlust paarikaupa. Ja selliseid on võõrfiloloogide käsutuses mitte üks-kaks, vaid loenguteks viisteist ja üks iseseisvaks tööks!

See aga pole veel kõik. Siis läksime telestuudiosse, kust antakse edasi ülikoolisiseseid saateid ja õppejõudude poolt tellitud filme — vajalikul ajal vajalikku auditooriumi. Ka üliõpilased ise valmistavad õppefilme. Lõpuks nägime kabinetti, kus demonstreeritakse kitsasfiilme ja diapositiive. Tehnikat on LRÜ-s nii palju, et iga üliõpilane peab sooritama arvestuse selle tundmiseks.

Õhtul toimus *tea-party*, kus jagati muljeid konverentsist, lauldi, võisteldi nupukuses ning joodi teed läti ja inglise moodi.

Laupäeva hommikupoole korraldati külalistele ekskursioon, õhtul aga kuulasime kuulsat Toomkiriku orelit. Mängis Olgerts Cintiņš, kavas peale läti heliloojate teoste ka E. Arro «Viis kontrasti».

TIINA TORN

Oma mätta otsast

Ülikool pole klooster ja varem või hiljem saab tudengist perekonnainimene. Ja tore on, sest iibeprobleem on Eestis paraku endiselt aktuaalne.

Aga kui tudeng hakkab oma perekonda looma juba õpingute ajal, siis tuleb tal tegemist teha mitmete raskustega, mis ilusa elu vägisi tumedaks tahavad teha. Tihti loeme «Edasist» üliõpilasabielupaaride korterikuulutusi, mis paraku enamasti vastuseta jäävad või jääb kaup katki soolase üüri tõttu.

Nii tulebki noorel abielumehel omaenese naise juures ehal käia. Ja kui sünnib laps, siis on õpingutel kriips peal.

Jah, elamispinna nappus on pinnuks silmas nii meil kui ka EPA-s, kuid ometi on leitud ja leitakse ka edaspidi EPA-s võimalusi toa andmiseks abielupaaridele. Ometi on neil ühe üliõpilase kohta pinda peaaegu 2 korda vähem kui meil.

Kui ülikoolil sai valmis esimene 9-korruseline ühiselamu, loodeti ka selle probleemi lahendamist. Nüüd valmib juba teine. Oleks nagu aeg hakata ka meil midagi ette võtma abielupaaride olukorra parandamiseks. Eeskuju EPA näol on olemas ja ka pinda peaks septembris juurde saama.

T. OLVI,

Ülikoolis veerand sajandit tagasi

Fotol ANATOLI MITT veerand sajandit tagasi ülikooli majandusjuhatajana.

Kõigel, mil on olnud algus, on ka lõpp. Käesoleva mälestustesarja esimene lugu ilmus meie ajalehes 18. sept. 1970. a., mil kirjeldasin ülikooli töötajate laste esimest koosviibmist 22. juulil 1945. a. Taandusin ajas järk-järgult kuni saatusliku 1941. aastani ning sammudes sealt uuesti ettepoole jõudsin Tartu Riikliku Ülikooli esimese teadusliku sessioonini 14.—16. juulil 1945. a.

Ring sai täis. Sari on lõppenud. Käesolevas, 45. kirjutises tahaksin meenutada vaid neid põhjusi, mis stimuleerisid mind seda ulatuslikku tööd käsile võtma, et jätta noorematele põlvedele kasvõi pisikest mälestuspärandit meie ülikooli vanema põlvkonna võitlusteedelt mitte sõjarinnetel, vaid siinsamas ülikooli seinte vahel.

*

Lp. A. Mitt.

... Üksmeelne arvamus on, et lugu peaks olema vägagi huvipakkuv, seega palun asuda asja kirja panema nii, et saaksime aprilli lõpul — mai algul seeria käima panna ...

20. III 70.

H. Palamets,
toimetaja

Tõtt öelda, mõte kirja panna mõningaid mälestusi kerkis juba ligi paar aastat varem. Põhimõtteliselt olin valmis seda tegema, kuid esialgu jäin n.-ö. «äraootavale seisukohale». Teadsin varemaist kogemusist, et ajalehtede toimetused, kui nad tõsiselt on huvitatud mõnest artiklist või artiklite sarjast, tuletavad autorile korduvalt meelde, et aeg on lubadust täitma hakata. Tolleaegne toimetus siiski vaikis. Loomulikult vaikis ka tulevane autor, kuni ... ootamatult see kiri ...

Mis siis nüüd teha? Kas leppida sellega, et «hea mees, kes lubabki», või ikkagi asuda ulatusliku töö juurde, mis kaugeltki ei tõotanud kerge tulla. Märkmed esimesest õppeaastast olid mul säilinud isiklikus arhiivis, samuti ka kümned kutsed, programmid, käskkirjad jne. Okupatsiooniaegse «Postimehe» komplekt oli endistest üürnikest maja pööningule maha jäänud. Seal leidus mõndagi okupatsiooniaegse ülikooli «vägimeeste» tegudest. Mul endal oli hulk nõukogude ajalehti 1944/45. aastast. Ülikooli arhiivi töötajad V. Pallav ja E. Tomson lubasid lahkelt abistada nende juures seni veel uurijaid ootavate dokumentidega.

Materjali paistis olevat küllalt, aga sellest hoonet ehitama hakata polnudki nii lihtne. Pole ma ajakirjanik, pole ka kirjanik ja üldsegi mitte ajaloolane. Selletõttu kaldun arvama, et toimetus oleks ikkagi pidanud leppima sellega, et «hea mees, kes lubabki», kui mitte üks mind vahepeal hingepõhjani vapustanud sündmus ei oleks lausa nõudnud sulepead kätte võtma.

Sain kutse olla külaliseks 4. aprillil 1970. a. Kohtla-Järve rajoonis elavate endiste fašismivangide kokkutulekul sealses pioneeride majas. Päevakangelased istusid aukohtadel — neid oli mitukümmend. Külaliste põhimass koosnes pioneeridest, kes oma erksate silmadega põnevusega jälgisid neid, keda «vassistid kinni panid». Kokkutulek oli organiseeritud seoses 25 aasta möödumisega sellest päevast, kui Punaarmee ja liitlasväed vabastasid Saksamaa surmalaagritest endised sõjavangid.[1]

Ring on käidud

Dots. A. Miti mälestusi

Peeti kõnesid, mürtsus orkester, lapsed deklameerisid ja esinesid laulukestega. Varsti pidi algama endiste fašismivangide, nüüdsete eesrindlike tööliste autasustamine. Kuid enne paluti iga endist vangi püsti tõusta ja nimetada koondslaagreid, kus kunagi vaevelda tuli.

Nad tõusid ... mehed, naised — neist mõnedki juba päris hallpead. Igaüks nimetas algul nime poolest tuttavaid paiku — Tartu koondslaager, Ereda, Narva, Klooga, Tallinna keskvangla jne. ja lõpetas noortele võõrapäraste nimedega, nagu Mauthausen, Dachau, Sachsenhausen, Buchenwald jt. Enamik meestest nimetas oma viimase «varjupaigana» Stutthofi ja naistest Rawensbrücki. Järjekorras tõusis keegi väikest kasvu kiilaspäine mees, kes ütles üheainsa sõna «Dora», muutus näost lubivalgeks ja ... varises kokku.

1. — Tegelikult tähistatakse endiste fašismivangide päeva 11. aprillil — päeval, mil toimus 1945. a. Buchenwaldi laagri vangide ülestõus.

Pioneerid hüppasid ehmunult püsti ning vaatasid abitult ringi: miks see «väike mees» ütles tütarlapse nime ja kukkus siis maha? Mina aga teadsin, mida v e e l tähendas «Dora» ning seetõttu mõistsin ka seda elamust, mis avaldus järsu spasmi näol inimesel, kes maisest põrgust läbi oli käinud.

Õhtul võtsin osa koosviibimisest. Siin võisin vaid imestada, kui palju inimlikkust oli säilinud inimestes, kes aastate jooksul olid vaevelnud fašismi küüsis.

Just need elamused kutsusid minus esile sisemise nõude jutustada noorematele põlvkondadele neist jubedatest aegadest, mil meie rahvas oli sattunud fašismi võimu alla. Tekkis vajadus jutustada neist raskusist, mis kujunesid meie kodulinnas, ka meie ülikoolis, seoses sõjamõllu kahekordse üleminekuga Tartu linnast (1941. ja 1944. a.). Tahtsin kirjeldada vanema põlvkonna töötajate pingutusi, mis olid suunatud sellele, et eesti noored saaksid alustada õpinguid oma ülikoolis sõjast laastatud Tartus kõigest kaks kuud pärast lahingute lõppu selles linnas.

Tahtsin näidata noortele, et XX sajandi fašistlikud inkvisiitorid toetusid oma terrori teostamisel kõikjal, sealhulgas ka Eestis, kohalikele kodanlikele natsionalistidele. Näiteid ei pruugi kaugelt otsida. Astugem Riia maanteed linnast välja ja varsti jõuame 1941. a. tankitõrjekraavi asukohani. Seal on püstitatud mälestusmärk 12 000 fašismiohvrile, kes hukkusid eesti kodanlike natsionalistide käe läbi.

Mäletan, kuidas omal ajal, veel enne sõda, meie kodanlikud natsionalistid pidasid üllaid kõnesid isamaast, kuid okupantide tulekul sülitasid sellele. Mäletan kui palju nad rääkisid rahvusterviklusest, samas aga aitasid fašistidel hävitada oma rahvast.

O m a maja, o m a talu, o m a kauplus oli nende südamele hoopis lähemad mõisted kui isamaa. Isamaa võis olla kõikjal ja ükskõik kelle seas, kus aga o m a äri võis ajada. Oma rahvas nende mõistes olid o m a n i k u d ning nende mentaliteedi kandjad. Teised eestlased moodustasid nende silmis inimmassi, keda toore jõuga kuulekuses pidi hoidma. Fašismi ajastul avanesid neile selleks piiramatud võimalused ja nad kasutasid neid.

Praegustele noortele on kõik teed avatud. Tuleb vaid osata valida õige, mis vastab igaühe huvidele ja võimetele. Kahjuks just seda õiget valikut ei osatagi sageli teha. Hüpatakse ühelt teelt teisele, liialt tihti otsitakse elu sisu vaid riietuses ja soengutes, pidutsemises ja seiklustes, aga kindel hariduslik eesmärk jääb tagaplaanile. Ei mõisteta alati, et ainus vara, mida inimeselt ära võtta ei saa, olgu siis ainult koos eluga, see on tema teadmised, tema oskused.

Aga meie põlvkonna ees aastat 30 tagasi oli avaralt avatud vaid üks tee — tee surma. Viiskümmend neli miljonit inimest läksidki seda mööda. Teised teed olid kitsukesed, okkalised ning pimedad rajakesed, mida mööda pääsesid eluga vaid need, kel õnnetäht neid radasid valgustas.

Nõukogude rahva tee võiduie Suures Isamaasõjas oli äärmiselt raske ning maksis miljoneid inimelusid. Seetõttu peavad kõik ausad inimesed kogu maailmas, meenutades möödunud sõja õudseid päevi, sügava austusega ning kaastundega meenutama neid, kes kogu oma hinge ja südamega võitlesid fašismi vastu ning andsid oma elu inimkonna pääsemiseks julmast orjusest fašismi rautatud saabaste all.

Kas ma oma eesmärki olen suutnud täita või mitte, seda otsustab lugeja. Võin vaid lisada: *feci, quod potui: faciant meliora potentes.*

Toimetus tänab dots. A. Mitti selle suure töö eest, mida ta on kolm aastat entusiastlikult teinud, pannes kirja oma meenutustesarja «Ülikoolis veerand sajandit tagasi».

TÕLKEVÕISTLUSE 1973 JÄRELSÕNAKS

Nüüd, kus tõlkevõistlus on kolmandat aastat järjest edukalt lõpule jõudnud, näib ta olevat kujunenud ülikoolile omaseks. See on veel üks vorm üliõpilase loovuse arendamiseks, huvi suurendamiseks õppetöö vastu. Siit saab esimest ergutust meie kogenud tõlkijate järelkasv, see on noorte tõlkijate kool.

Äsjalõppenud võistluse tulemused on teada, mitte aga üksikasjad.

Ühtekokku laekus 13 tõlget (1971 — 21; 1972 — 11) — rohkem kui mullu, kuid ikkagi vähevõitu meie arvuka filoloogidepere kohta. Mõistagi ei ole ilukirjanduse tõlkimine mehhaaniline tegevus, vaid nagu originaaligi loomine — kuigi palju vähemal määral — looming. Selleks on tõsise töö kõrval vaja ka huvi ja annet — komponente, mille äratundmiseks sugugi mitte kõigil kannatust ei jätku. Need aga ei pruugi ju sugugi avalduda esimese võistlusega.

Tõlkevõistluse 1973 keeltering oli piiramatu, žüriini jõudis tõlkeid aga ikkagi vaid kolmest — saksa (7), inglise (4) ja soome (2) keelest. Võrdluseks: esimesel konkursil oli esindatud inglise, saksa, rootsi ja hispaania; teisel inglise, saksa ja rootsi keel. Täiesti eemale on jäänud slaavi keeled, sealhulgas vene keel; romaani ja ida rahvaste keeled. Neis kõigis on vahendamata kirjandust aga ülikülluses. Ootame abi teilt, juhendajad-õppejõud! Ülikoolis õpitakse paljusid keeli, küll korraliselt, küll fakultatiivselt — julgustagem siis oma õpilasi katsetama!

Tänavusel konkursil võttis žürii arvesse kõik tõlked, erandi korras ka need kaks, mis eesti keelde olid varem juba tõlgitud. Tunnistagem, et ajakirjanduses avaldatud tõlgete olemasolu ei ole üldse kerge kindlaks määrata. Kui ennesõjaaegne tõlkekirjandus — ka ajakirjades ja ajalehtedes — on Fr. R. Kreutzwaldi nim. Riiklikus Kirjandusmuuseumis täpselt kataloogiseeritud, siis hiljem pole seda tööd enam tehtud.

Originaalpalade valik tõlkeks tundus sel aastal olevat üldiselt nõrgem mullusest. Mitte alati ei olnud tõlgitud jutustus või pikema teose katkend heatasemeline, võimeline rikastama meie lugeja kirjanduslik-esteetilist kogemust, nagu tingimustes soovitud. Siit aga tulevad raskused tööde avaldamisel. Võrrelgem jälle: 1971. a. tõlgetest on trükki pääsenud 5 (3 «Edasis», 1 «Kultuuris ja Elus», 1 «TRÜ-s»), 1972. a. konkursilt 4 tõlget (1 «Loomingus», 3 «TRÜ-», 3 ootavad järjekorda). Seekord võiks žürii arvates kõne alla tulla 4 või 5 töö trükisilmutamine.

Lõpuks lühidalt tõlgetest enestest.

Inglise keel. K. Vonneguti «A Long Walk to Forever» («Pikk jalutuskäik igavikku»). I preemia. Tõlkinud Reet Pobul (inglise fil. I. k.) Siin oli tõlge paiguti vägagi vaba, ent silmas pidades algteksti stiililist omapära ei olnud originaal eestinduses midagi kaotanud. Pigem võis kaheldа, kas tõlkija tundesisu pisut ülegi polnud paisutanud. Kuid tõlkekeel oli ladus, dialoogid edasi antud väga hästi, samuti tabatud jutustuse lüürilist allkõla.

H. E. Bates'i «A Comic Actor» («Koomik») — ergutuspreemia. Tõlkinud Inna Feldbach (inglise fil. I. k.). Algtekst tundus siin keskmise raskusega. Tõlke vabadusaste oli paras, osa kohandusi leidlikud. Siiski olid jäänud märkamata eestikeelsed vasted mõnedele võõrsõnadele, kergelt oli komistatud sõnade järjekorras, oldud veel originaali lausekonstruktsiooni küljes.

R. Lardneri «Love's Nest» («Armastuse pesa»). Originaali tekst oli siin kergevõitu. Edasi oli see antud küllalt soravalt, kuid žüriil oli pretensioone sõnavaliku ja võõrsõnade ülekande suhtes. Paiguti häiris tõlke sõnasõnalisus.

G. Mattsoni «Princess» («Printsess»). Siin vähendas töö väärtust juba see, et tõlgitud oli rootsikeelse originaali ingliskeelne tõlge, lühike ja kerge tekst, mille eestindamisel esines aga mitmeid puudusi, nagu lause loogiliste seoste lõtvus, konst-

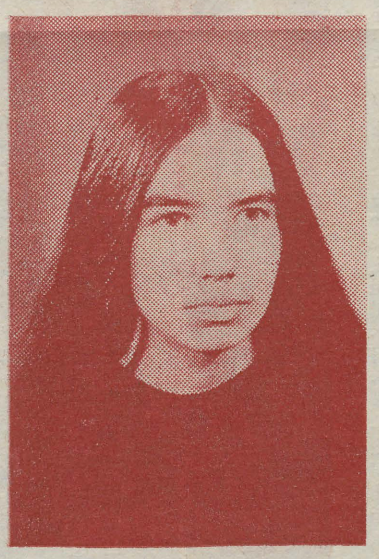

Reet Pobul — tänavuse tõlkevõistluse võitja.

ruktsioonide õigustamata muutmine, ebakindlus sõnavalikul.

Üldmuljes oli inglise keelest tehtud tõlgete tase aga tunduvalt üle mullusest.

Saksa keelest osutusid paremateks kaks teisele kohale tulnud eestindust: J. Lindi «Elagu vabadus» (H. Loik) ja M. Walseri «Mõrvari näpuharjutused» (K. Kaugver). Mõlema töö puhul võib väiksemat laadi märkustele vaatamata esile tõsta häid tõlkeleide, originaali stiili ja meeleolu adekvaatset edasiandmist ning ladusat eesti keelt. Ergutuspreemia pälvis W. Schnurre «Vähenõudlike pidupäeva» tõlge (H. Loik), korraliku tasemega töö, kuid ilmselt üks selliseid petlikke lugusid, kus välise lihtsuse taga on varjul mõned raskused.

H. Bölli lühijutu «Midagi juhtub» (varem tõlgitud ja perioodikas avaldatud, kuid žürii poolt siiski arvesse võetud) tõlkes oli leidlikke vasteid, originaali meeleolu oli hästi tabatud, kuid samal ajal esines seletamatuid vahelejätmisi ja segiajamisi (lohakusest või tähelepanematusest?) ning mõningaid ebatäpsusi.

W. Joho «Jeanne Peyrouton'i» (katkend romaanist) tõlkijal on kahtlemata eeldusi, tõlkes on tabavaid vasteid ja üldiselt on originaali üsna keerulise struktuuriga lausete ümberpaigutamisega kenasti toime tulnud. Kohati on aga sõnade järjekord konarlik ja raskepärane, esineb mõningaid sisulisi ebatäpsusi ja stiililist mittevastavust, eriti väljalangemist nn. kõrgstiilist, mida on tõlgitud liiga kõnekeelselt.

W. Steinbergi «Der Tag ist in die Nacht verliebt» (katkend romaanist) tõlke plussidena võib nimetada sama, mis W. Joho eestinduse puhulgi, kuid siin on miinuseid rohkem. Osa asju on tõlgitud lausa valesti, sisu moonutavalt, või on jäetud hoopis tõlkimata. Soovida jätab sõnade järjekord, eriti verbi asukoht. Lauseehitust on muudetud liiga suvaliselt, esineb liialdamist *des*-vormiga.

T. Manni «Raske tunni» tõlkija ei ole ilmselt osanud oma võimeid õigesti hinnata. Originaal on tõepoolest raske, nii sisuliselt kui ka keeleliste väljendusvahendite poolest, ja oleks kõva pähkel ka kogenud tõlkijale. Selles tõlkes esineb küllaga sisulisi ja keelelisi möödalaskmisi, teiselt poolt aga väljendusvahenditega originaalitsemist, mis antud juhul tundus ülepakutud.

Soome keelest eesti keelde tõlkida on mõnes mõttes raskemgi kui mõnest hoopis kaugest keelest. Pahatihti on kiusatus säilitada originaalist niihästi sõnajärg kui sõnatüvedki, mis eesti keeles ka olemas — tulemuseks on kahtlemata eestikeelne tekst, kuid paraku õige «literatuurne». Veel halvemad ohud varitsevad, kui samatüveline sõna eesti keeles ei erine soome omast enam stiililiselt kaalult, vaid tähenduseltki — ja tõlkija seda juhuslikult ei tea. Lühidalt: nn. originaalisugestiooni suhtes tuleb olla hästi valvas.

Katkendi «Kukkakoski» Veijo Mere romaanist «Peeglile joonistatud naine» (II preemia) on Peep Nemvalts (eesti fil. IV k.) tõlkinud üldiselt hästi ja leidlikult, valestimõistmisi peaaegu ei esinegi. Siiski ei ole päriselt suudetud vältida eespool mainitud ohte. Katkend koosneb peaaegu üleni dialoogist, mis põhiosas on pealegi murdelise maiguga, niisiis väga kõnekeelne. Eesti tõlkes ei ole see kõnekeelsus sugugi alati nii loomulik kui originaalis, murdesugemed mõjuvad vahel kunstlikultki. Soome «se» on vahel tõlgitud sõnaga «see» ka seal, kus eestlane kindlasti ütleks «tema»; kõnekeelses tekstis on imelik leida sõna «reibas» (soome «reipäs»).

F. E. Sillanpää novelletid «Jaanipäevakülalised» ning «Vasikas ja lammas» (III preemia) on Väino Klausilt (eesti fil. V k.) nõudnud hoopis teistsuguste probleemide lahendamist. Otsest kõnet on neis vähe, kandev stiilielement on jutustus-kirjeldus, millele soome eepika tõsine, vahel veidi pidulik, samas aga iroonilinegi traditsioon (Kivi, Aho) annab oma mõnu. «Literatuursust» ei tohiks tõlkes olla, kohmakaid lauseid veel vähem, Et algaja tõlkija neid alati vältida pole suutnud, on küllap paratamatugi. On ka mõned väärmõistmised: näiteks soome «arka» ei ole eesti «arg», vaid «õrn, habras», isegi «Riskantne»; «Hiukan» ei ole «õige», vaid «veidi» ... Teinekord on tõlkija südame rindu võtnud ja julgenud sõna-sõnalisusest väga tulemusrikkalt vabaneda, lõpuks siiski mõne liialdusenigi jõudes.

Sillanpää tõlgete viimistlemisel tuleks rõhku panna eriti loomuliklopsaka jutustajatooni õigele tabamisele; tõlkija on kahtlemata võimeline neile vajalikku «viimast lihvi» andma.

Üks pisimärkus veel: autori lause- ja lõigupiire eirata tohib tõlkija siiski ainult tõsise vajaduse korral; nende arvestamine näitab muuhulgas ju ka arusaamist originaali rütmitahtest, mis polegi ilukirjandusliku teksti tähtsusetu aspekt.

ACTA DIURNA

TRÜ rahvakunstiansambli tantsijad, lauljad ja pillimehed sõitsid 4. mail Tartust Tšehhoslovakkiasse, et esineda seal kolme nädala jooksul Nõukogude Liidu kultuuripäevade raames. Ligemale 40-liikmelise ansambli repertuaaris on valikkava Nõukogude Liidu rahvaste ja tšehhi, eelkõige aga eesti tantsudest, lauludest, pillilugudest. Kava valmistas ette Eesti NSV teeneline kunstitegelane Helju Mikkel. Ansambliga sõitsid kaasa dotsendid Jaan Reimand ja Savvati Smirnov.

*

Kohalike saadikute nõukogude valimiste ajal töötavad TRÜ aktivistid 1., 3., 10. ja 33. jaoskonnas.

3. ja 33. jaoskond on peaaegu täielikult TRÜ teenindada.

Juba on esitatud valimise ringkonnakomisjonide koosseisu ülikooli poolt 55 meie teenistujat ja õppejõudu. Toimuvad jaoskonnakomisjonide liikmete valimised.

Nimelisi stipendiaate

TOOMAS TAMLA

Toomas Tamla on IV kursuse ajaloolane. Ta on erialaks valinud arheoloogia ja saab kolmandat semestrit Lenini-nimelist stipendiumi.

Jutt läks kuidagi iseenesest koolipraktikale. See vast lõppes ning muljed alles värsked. Toomas ise pedagoogikutse peale ei mõtle, kuid omad arusaamad tal õpetajaametistki olemas. «Põhimõtteliselt pole mul selle vastu midagi. Ettevaatusele manitseb töö aastast aastasse ühe ja sama materjaliga ühel ja samal tasemel. Nii võid muutuda lihtsalt mingiks masinaks ning sellest siis närvilisus, mõistmatus laste suhtes. Aga kuu aja kaupa võib. Ajaga jäin küll jänni, ehkki praktikantidel tavaliselt vastupidist ette tuleb. Tore on tunde anda 5.—6. klassis. Siis pole veel seda enneaegset täismehetunnet ning ainegi — vana- ja keskaeg — pakub ilmekaks esitamiseks häid võimalusi.»

Toomasel said tulevikuplaanid selgeks 11. klassis — siis saigi ajaloo kasuks otsustatud, ehkki ka kehakultuur samavõrd huvitavana tundus.

«Viied pole mul kunagi eesmärk omaette olnud. Kui, siis ainult esimesel sessil — ei tahtnud ju lausa rumalat muljet jätta, kui juba kord siia tuldud on. Aga edaspidi on nii lihtsalt läinud, sest eksamil ei nõuta sinult midagi muud peale loengus ja õpikus kirjapandu. Kui mälu on hea ja ka närvid tugevad, siis pole midagi karta. Püsivaid teadmisi nii muidugi ei saa. Ses osas õigustaks end teema andmine enne eksamit, mis eeldaks juba märksa laiema tagamaa tundmist, kui seda on konspekt ja raamat.»

Toomase arvates on üsna kurb lugu suunamisega. Nii nüüdki — arheolooge on vaja, aga kohti ette ei nähta. Kuni suunamiseni valitseb töökohtade osas teadmatus ja pole alati kindel, et pärast paigalepanemistki kõik selgeks saab. «Siin lihtsalt peaks olema pealehakkamist, sest koht tuleb sul ikkagi lõppude-lõpuks kätte võidelda, aga minul seda pealehakkamist just pole.»

Ka spetsialiseerumine oma senisel kujul vajab täiustamist. On tahtmine hoopis enam süveneda valitud kitsamasse erialasse, kui praegune õppeplaan nõuab ja võimaldab.

Toomas võtab osa ÜTÜ tööst, millel tema arvates on suur tähtsus üliõpilase esinemisoskuse arendamisel. «Üks asi on teada ning teine oma mõtteid arusaadavalt ja veenvalt esitada.»

Rääkides tööst ühiselamunõukogus muutus Toomas tõsiseks. «Muret teevad eriti kaks asja — üliõpilaste ja ülaltpoolt suhtumine nõukogusse. Mõlemal juhul on informatsioonivahetus ja suhtlemine väike. Ning siis juhtubki ühelt poolt, et nõuame õigusi, omavalitsust, ei tee aga midagi nende täitmiseks, ning teiselt poolt arusaamatusi meist kõrgemalseisvatega. Kui suhtuksime kõik internaati kui oma kodusse ning oleksime kursis meid ümbritsevate probleemidega, küll siis pahandusedki kaoksid.»

Vaba aega on IV kursusel vähe, sest eriala nõuaks vahest rohkemgi tunde, kui neid ööpäevas on. Seda enam, et arheoloogias loenguid pole ja kõik tuleb läbi töötada omal käel. Eksameidki tuleb Tallinnas tegemas käia, sest arheoloogia sektor asub ENSV TA juures. «Selline vabadus on omamoodi tore — see annab võimaluse tunnetada oma võimeid ning rääkida tõeliselt iseseisvast tööst.»

Nii saigi meie jutuajamisele ring peale. «Ülikool paneb sind nägema elu nii, nagu ta on, purustab küll suure osa illusioonidest, mida tekitas koolipoisina sinus see kuue sambaga maja, ent elamise ja töörõõmu tundmise oskus kompenseerib selle kuhjaga,» ütles Toomas lõpetuseks.

Vestles

EVE KUNGUR

Acta diurna

Jyväskylä ülikool autasustas TRÜ pedagoogika ja metoodika kateedri juhatajat, NSVL Pedagoogika Akadeemia akadeemikut Heino Liimetsa ülikooli medaliga, märkides sellega ära H. Liimetsa abi nimetatud ülikoolile kasvatus- ja ühiskonnateadustes.

*

Aprillikuus külastas meie ülikooli Oxfordi ülikooli slaavi keelte professor Robert Auty. Külaline tutvus ülikooli töö korraldusega, külastas inglise keele kateedrit ja Teaduslikku Raamatukogu, millele andis kõrge hinnangu.

*

TRÜ korvpallimeeskond kaitses äsja Tartus lõppenud Eesti NSV meistrivõistlustel edukalt vabariigi meistri tiitlit, alistades kindlalt kõik vastased. Meeskonna parimaks mängijaks tunnistati A. Tammiste.

Kikunobu Matuba — eesti luule vahendaja jaapanlastele

Kikunobu Matubast on meie trükisõnas varemgi juttu olnud (vt. «TRÜ» nr. 20, 29. juunist 1962). Tänavu 9. aprillil sai ta seitsmekümneseks. Eestist, eesti keelest ja kirjandusest (eriti luulest) huvitub ta alates 1926. aastast. Kikunobu Matuba viljakas tõlketegevus jätkub tänaseni. Tema lemmikluuletaja on juba aastaid Marie Under. Kikunobu Matuba avaldas jaapani kirjandusliku ajakirja «Zikan» («Aeg» nr. 160, 1963) veergudel kirjutise poetessi elust ja tegevusest ühes tema fotoga (lk. 28) ning ballaadi «Nahakaupleja Pontus» tõlgituna jaapani keelde (Kawaurisi Pontus) (lk. 25—27). Neli aastat hiljem paigutas Kikunobu Matuba ajakirja «Nova vojo» («Uus Tee» nr. 14, 1967) lehekülgedele kaks poetessi luuletust jaapanikeelses tõlkes — «Tähed» (Hosi) ja «Võõrsil viibides» (Ikoku ni arite) — üldpealkirja all «Esimene kingitus eesti kirjanduselt Jaapanis» (lk. 12 ja 13).

Äsjases kirjas lausub ta: «Mitte kaua aega tagasi tõlkisin jaapani keelde Marie Underi «Lapsehukkaja». Tänini olen tõlkinud Underilt kolmteist poeemi. Juhan Liivilt olen tõlkinud kaheksa luuletust, Ellen Niidult ja Debora Vaarandilt kummaltki kaks, Lydia Koidulalt ning Lehte Hainsalult kummaltki ühe. Jätkan mitme erineva luuletaja tõlkimist.

Kikunobu Matuba kodulinnaks on Jokosuka. Ta teatab sealt: «Vahepeal arenes meie linnas äge poliitiline liikumine. Osa linnaelanikest osutas vastupanu valitsusele ja linnapeale, kes soosivad plaani muuta meie linn kodusadamaks USA lennukikandjale «Midway». Ka meie organiseerime Jokosuka Kultuuritahteliste Ühingu, kes soovivad kaitsta oma linna plaanide vastu muuta see kodusadamaks USA lennukikandjale. Kõik progressiivsed poliitilised parteid, nagu kommunistlik, sotsialistlik ja teised toetavad meid soojalt ja ma pean tihti korraldama nõupidamisi ühingu asjus, sest nad valisid mu selle presidendiks. Mina ühes mõnede vennasorganisatsioonide esindajatega olen koguni külastanud parlamenti, USA saatkonda, välisministeeriumi jne. selleks, et neile üle anda meie raevukas protest.

Lisaks peame valima ka uue linnapea. Olemegi nüüd ametis meie leerist sobivaima kandidaadi otsimisega. Selleks agiteeriti isegi mind, ent ma tean hästi, et ma selleks kuidagiviisi ei sobi.»

1971. aasta 22. juuli veetis Kikunobu Matuba Tartus, külastades ülikooli mitmeid asutusi. TRÜ orientalistikakabinetis luges ta magnetofonilindile rea jaapanikeelseid tekste.

PENT NURMEKUND

Eksliibriste näitus Toome raamatukogus

Isaac Thellussoni superekslliibris.

Tartu ülikooli raamatukokku on tema algusaastatest peale rohkesti kirjandust muretsetud raamatuokskjonitelt, antikvariaatidest, raamatukaupmeestelt; on saadud annetustena ja ostetud palju eraraamatukogusid. Ka ulatuslik vahetus mitmete maade raamatukogude ja teaduslike asutustega on rikastanud raamatukogu fonde.

Üheks jäljeks, mis näitab raamatu päritolu ja viitab tema võimalikule teekonnale Tartu ülikooli raamatukoguni, on raamatus leiduv eksiibris.

Ligi kolm aastat tagasi hakati raamatukogus süstemaatiliselt registreerima kõiki raamatuid, milles leidub omandimärk — autogramm, tempel, eksliibris või superekslliibris. Seni on leitud üle 600 erineva omandimärgi. Kogutud materjali põhjal korraldati raamatukogus näitus.

Meile teadaolevail andmeil ei ole seni kusagil korraldatud e k s l i i b r i s t e g a r a a m a t u t e näitusi, kuid just nii nähtub kõige ilmekamalt *ex librise* otsene tähendus ja mõte — näidata, kelle kogusse kuulub (või kuulus) antud raamat.

Näituse külastajail on võimalik tutvuda erinevatesse aastasadadesse kuuluvate saksa, prantsuse, itaalia, inglise, vene, poola, soome, rootsi, balti-saksa ja eesti eksliibristega.

Vanim TRÜ Teaduslikus Raamatukogus on Tübingeni ülikoolile umbes 1560. aastal puulõiketehnikas valmistatud eksliibris. Vanemate ja haruldasemate hulka kuuluvad ka mitmekülgse prantsuse teadlase P. D. Hueti ja Alam-Austria asevalitseja J. Windhagi eksliibrised ja superekslliibrised.

Eriti rikkalikult on esindatud XVIII sajandi eksliibris. Näiteina võiks nimetada esimese teadusliku ajakirja «Acta Eruditorum» toimetaja Chr. G. Jöcheri, Friedrich Suure lähikondsete — sõja-ajaloolase Quintus Iciliuse ja Berliini Teaduste Akadeemia viitsepresidendi Ch. E. Jordani eksliibrseid. Huvipakkuvad on ka samasse sajandisse kuuluvad nimeka saksa trükkali J. G. Breitkopfi, Poola kuninga August III peaministri H. Brühli, Genfi saadiku Pariisis Isaac Thellussoni, saksa näitekirjaniku August Kotzebue, vene ajaloo-uurija F. Tumanski jpt. omandimärgid.

Terve rida raamatuid sisaldab eesti kultuuri- ja haridusloos silma paistnud isikute — K. Menningu, U. Ivaski, A. Saareste, Fr. Puksoo, P. Ariste jt. — eksliibriseid.

Vana ja kauni k ö i t e austajaile peaksid huvi pakkuma superekslliibrisega (nahkköite kaanele pressitud omandimärk) raamatud. Välja on pandud Napoleoni isiklikust kogust pärinev köide, Taani-Norra kuninga Frederic III, Sardiinia kuninga Victor Amadeuse, Rootsi väejuhi M. G. de la Gardie', Vene valitsejate Paul I, Katariina II, Aleksander I jt. omandimärke kandvad raamatud.

Kokku on näitusel eksponeeritud ligi 250 eksliibrisega või superekslliibrisega köidet raamatukogu fondidest ja valik raamatukogus säilitatavast E. P. Jürgensoni eksliibriste kollektsioonist, kus leidub mitmeid haruldasi vene eksliibriseid.

Ootame raamatusõpru näitusele kolmapäeviti, neljapäeviti ja laupäeviti kell 11—17.

U. TÕNNOV

Õnnitleme, Reet!

4. mail kaitses kandidaadiväitekirja «Verbide ja verbaalsubstantiivide tuletusvahekorrad tänapäeva eesti keeles» eesti keele kateedri noorim liige, õpetaja REET KASIK. TRÜ ajalehe toimetus, kus Reet aastaid tegutseb korrektorina, ühineb õnnitlejatega. **J. Laane foto**

Aprillikool

20.—22. aprillini toimus Käärikul psühholoogiaosakonna APRILLIKOOL ehk «üritus ajule ja lihastele». Kolme päeva jooksul kuulati mitmeid loenguid, elevust tekitasid psühholoogia ja loogika kateedri õppejõudude vastused ankeedile psühholoogiateaduse perspektiivide kohta. Kuid kõige olulisemaks võis pidada siiski üliõpilaste ja õppejõudude omavahelisi tugevnenud kontakte (nii vaidlusringides kui korvpalliväljakul), mille jaoks igapäevases ülikoolielus pahatihti aega ei jää. Meelde jäid kohtumine prodekaan B. Nedzvetskiga ja P. Einasto etteaste muusika ja piltidega. Toimusid endaalgatuslikud spordiüritused — õrnast lillenoppimisest metsa all kuni vihaste korvpallilahinguteni. Muidugi aitas kõigi üldfüüsilist potentsiaali tõsta laupäevak. Parim hinnangu üritusele oli üliõpilaste ja õppejõudude ühine soov muuta aprillikool traditsiooniliseks.

Ülikooli meistrivõistlused

TRÜ võistkondlikud meistrivõistlused ujumises toimuvad 16. mail algusega kell 20 ja 17. mail algusega kell 18.15. Distantsideks on 50 ja 100 m kõigis ujumisviisides, 4 × 2 basseini pikkust kompleksi ja 4 × 50 m vabalt teateujumine.

Võistkondlik paremusjärjestus selgitatakse kohapunktide alusel: I koht 13 p., II koht 11 p., III koht 10 p., jne. Registreerimine kohapeal.

TRÜ ujumissektsioon

TRÜ töötajate kooliminejate laste

KEVADPIDU

on 20. mail kell 16 TRÜ klubis Tähe t. 3.

TRÜ ametiühingukomitee laste ja noorukite komisjon

NB!

Üliõpilasi, kes soovisid töötada vagunisaatjatena ja andsid ka vastava avalduse, palume tulla esmaspäeval, 14. mail kell 10.30 ELKNÜ TRÜ Komiteesse. Kaasa võtta kaks passipilti.

EÜE sektor

TRÜ klubis

11. mail k. 21

STEREOMUUSIKA ÕHTU

12. mail k. 21

PUHKEÕHTU

«Malemikseri» isetegevuskonkursi raames esinevad Ajaloo-Keeleteaduskonna taidlejad. Tantsuks Kultuurihoone kitarristid.

13. mail k. 12

SIMULTAAN IVO NEIGA

kell 17

VIKTORIIN

(igast teaduskonnast 2-liikmeline võistkond. Esitatakse 5 malealast küsimust. Maksimaalselt on võimalik saavutada 10 punkti).

kell 21

PUHKEÕHTU

«Malemikseri» võitjate autasustamine. Tantsuks Kultuurihoone kitarristid.

Teadaanne

Käesoleval aastal alustab tegevust ENSV Vetelpäästeühingu TRÜ algorganisatsioon. Palume kõiki, kellel on kokkupuuteid veekogudega, eelkõige paadijuhte, süstamatkajaid, veesuusatajaid, kalamehi jt., kes on huvitatud vetelpäästeühingu tegevusest ja nõus selles kaasa lööma, astuda ühendusse TRÜ veespordi kateedriga V. Kingissepa 19 II korrus kõigil tööpäevadel. Samuti palume ka neid kateedrist läbi tulla, kes juba on astunud ühingu liikmeks 1972. a.

ENSV Vetelpäästeühingu TRÜ algorganisatsioon

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tarty Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tarty Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 2898. MB-00496.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV RSNõuk Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 16 Reedel, 18. mail, 1973. a. XXV aastakäik

TRÜ kommunistide võitlusülesanded

J. Lott, EKP Tartu Linnakomitee sekretär

Vastavalt NLKP XXIV kongressi resolutsioonile viiakse 1973. ja 1974. aastal läbi parteidokumentide vahetamine. Kogu Nõukogudemaal alustati vahetamisega k. a. 1. märtsist.

NLKP ajaloos on pärast seda, kui 1921. a. võeti kasutusele ühtne parteipilet, toimunud viis parteidokumentide vahetust. Käesolevat, kuuendat peab meie partei eriti tähtsaks. 1972. a. maipleenumil juhtis NLKP Keskkomitee peasekretär L. I. Brežnev tähelepanu asjaolule, et parteidokumentide vahetamisel on põhimõtteline, poliitiline iseloom, mis puudutab kõiki partei ridade tugevdamise tähtsamaid külgi.

Parteidokumentide vahetamisega seotud töö parteipoliitiline mõte seisab ennekõike selles, et tõsta kogu partei aktiivsust, arendada kommunistide initsiatiivi ja tugevdada nende distsipliini, suurendada parteiliikmete eesrindlikku osa kommunismi ehitamisel.

TRÜ parteiorganisatsioonis on viimastel aastatel hoogustunud parteisisene töö. Palju tähelepanu on suunatud vajalike tingimuste loomisele kommunistide aktiivsuse ja omaalgatuse suurendamisel, sellele, et parteiorganisatsioon töötaks edukalt igas tema lülis.

On suurenenud parteiorganisatsiooni mõju kogu ülikoolielule. Tunduvalt on kasvanud parteiorganisatsiooni osa ühiskondlike organisatsioonide parteilisel juhtimisel.

Kõik see on kaasa aidanud sellele, et õppe-kasvatustöö protsess tervikuna, kõik korraldatavad üritused kujundaksid oma eriala hästi tundvaid, poliitiliselt arenenud, Nõukogude kodumaad siiralt armastavaid, kommunismiehitaja moraalikoodeksi nõuetest juhenduvaid töötajaid. TRÜ komsomoliorganisatsioon on õigesti aru saanud, et kasvatustöös tervikuna ei ole pisiküsimusi, et iga ettevõtmine — õhtu, klubiõhtu, kogu ülikooli haarav üritus jm. — peab kaasa aitama noorte maailmavaate kommunistlikule kujundamisele.

On igati põhjendatud, et parteiorganisatsioon pöörab erilist tähelepanu komsomoliorganisatsiooni parteilisele suunamisele, sest just selle kaudu võimaldub paremini ellu rakendada partei nõudeid noorsoo kommunistlikul kasvatamisel.

TRÜ parteiorganisatsioonis on rakendatud efektiivseid vahendeid selleks, et kõik kommunistid peaksid rangelt kinni NLKP programmi ja põhikirja nõuetest, s. o. oleksid aktiivsed oma tööülesannete täitmises ja ühiskondlik-poliitilises elus, täidaksid püüdlikult ülesandeid, omandaksid sisuliselt marksismi-leninismi, oleksid võimelised ja veendunud selle kõikevõitva õpetuse edasiandmisel, oleksid eeskujuks sotsialistliku ühiselu reeglite ja kommunistlike kõlblusnormide järgimisel.

Kuid ometi esineb siin veel kõrvalekaldumisi. Iga kommunist ei oma veel just niisuguseid parteilisi ülesandeid, mis aitaksid kõige paremini kujundada tema veendumusi ja printsipiaalsust partei põhikirja nõuete täitmisel.

Eks seetõttu esine üksikuil juhtudel ka passiivsust ning ükskõiksust parteipoliitiliste, ideoloogiliste ja organisatsiooniliste küsimuste arutamisel ning lahendamisel. Kuigi enamik ülikooli parteiorganisatsiooni liikmeid kannab auga kommunisti kõrget nime, leidub üksikuid, kes ei ole veel piisavalt järjekindlad partei põhikirjaliste kohustuste täitmisel.

On vajalik, et partei-algorganisatsioonid aitaksid neis seltsimeestes kujundada kindlaid veendumusi, kommunistile omast printsipiaalsust. Seda on vaja silmas pidada eriti ideoloogiliste küsimuste lahendamisel, sest siin teeb iga väiksemgi vääratus kahju kasvatustööle.

Õigesti on teinud partei-algorganisatsioonid, kes on tõstnud iga kommunisti vastutust nendele usaldatud ülesannete täitmisel. Igati oli põhjendatud TRÜ parteikomitee otsus nende kommunistide osas, kes oma käitumisega võimaldasid korralageduse tekkimist ülikooli oma välise aktiivsusega sellist mainet endast üleval hoida.

Sellepärast on vajalik, et ülikooli parteiorganisatsioon selgitaks välja konkreetse olukorra, osutaks mahajääjatele seltsimehelikku abi ning aitaks luua tingimused teadusliku töö hoogustamiseks ning ühiskondliku aktiivsuse tõstmiseks.

On kahju, et ülikoolis leidub veel üksikuid kommuniste, kes oma käitumisega kompromiteerivad partei liikme nime. Mõned kommunistid on arvamusel, et kui nad teevad aktiivselt teaduslikku ning ühiskondlikku tööd, siis pole neil vaja kinni pidada meie moraalikoodeksi nõuetest. Ei saa pidada õigeks liberaalset suhtumist sellistesse kommunistidesse. On vajalik, et TRÜ kõik partei-algorganisatsioonid reageeriksid printsipiaalselt ja karmilt kommunistide vääritule käitumisele, uurides väga põhjalikult iga eksimuse põhjusi ja suhtudes igasse kommunistisse individuaalselt. Igati tuleb vältida subjektiivset lähenemist.

Kommunistide kasvatamisel omavad suurt tähtsust individuaalsed vestlused. On ammu teada, et seltsimehelikus vestluses on võimalik kõige paremini mõista inimese iseloomu, tema mõtteid ja meeleolu. Parteidokumentide vahetamise eel vesteldakse kõigi nende kommunistidega, kellel on olnud kõrvalekaldumisi partei põhikirja nõuete täitmisel.

On vajalik, et teaduskondade partei-algorganisatsioonide bürood ja TRÜ parteikomitee pööraksid töös kommunistidega sellele töölõigule suuremat tähelepanu.

Suurt tähtsust omavad ka kollektiivse mõjutamise vormid. Sellepärast peab TRÜ parteiorganisatsioon enam praktiseerima kommunistide aruannete kuulamist. See aktiviseerib kommuniste, tugevdab parteidistsipliini ning tõstab vastutustunnet oma käitumise ja kogu organisatsiooni töö suhtes.

Parteidokumentide vahetamise ettevalmistamise perioodil on üks tähtsamaid ülesandeid partei ridade edasine tugevdamine. Seoses suurema nõudlikkusega, tööalaste, poliitiliste ja moraalsete omaduste rangema hindamisega on viimasel ajal parteisse astujate koguarv vabariigis ja ka Tartu linnas mõnevõrra vähenenud.

Tartus on aasta-aastalt suurenenud üliõpilaste vastuvõtmine parteisse. NLKP ridadesse on astunud eesrindlikke õppejõude. Selles töös ei tohi me taga ajada arve, vaid tähelepanu tuleb pöörata ikka sellele, et parteisse astuksid kõige eesrindlikumad, aktiivsemad, kommunismi ideaalides veendunumad ja printsipiaalsed üliõpilased ning õppejõud.

Parteidokumentide vahetamine peab veel kord kinnitama V. I. Lenini tuntud mõtet, et «Kommunistliku Partei liikmed kannavad kohustusi ja kommunistid lasevad uusi liikmeid parteisse mitte selleks, et need saaksid soodustusi, mis on seotud valitsuspartei seisundiga, vaid selleks, et nad näitaksid tõesti kommunistliku töö... eeskuju» (V. I. Lenin, Teosed, 30. kd., lk. 178).

Uus parteipilet kohustab väga paljuks. See meenutab kommunistile pidevalt, et olla suure leninliku partei liige tähendab mitte ainult suurt au, vaid ka suuri kohustusi. Partei autoriteet ei kandu automaatselt igale tema liikmele, seda tuleb ära teenida ennastsalgava tööga.

Seda tuleb igal sammul arvestada ka TRÜ parteiorganisatsioonil. Kogu tähelepanu ja jõupingutused peavad olema suunatud sellele, et V. I. Lenini juhtmõtte kohaselt tõsta partei liikme nimi ja autoriteet üha kõrgemale.

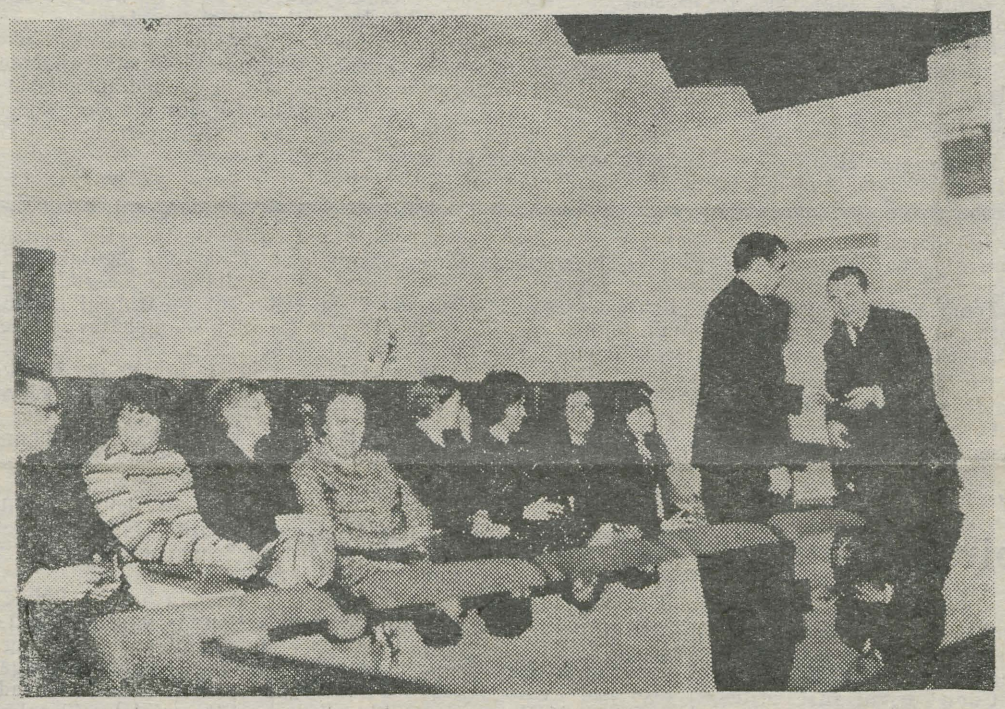

Parteidokumentide vahetamine Ajaloo-Keeleteaduskonnas.

NLKP XXIV kongressi ja Keskkomitee maipleenumi otsustest lähtudes tehti Tartu linna parteiorganisatsioonis palju selleks, et parteidokumentide vahetamine maksimaalselt aktiviseeriks iga kommunisti, tõhustaks kogu organisatsiooni poliitiliste, majanduslike ja kultuuriliste ülesannete lahendamisel. Seega kujunes parteidokumentide vahetamisele eelnenud periood ja kujuneb dokumentide vahetamine ise omalaadseks jõudude ülevaatuseks, rangeks kontrolliks, kuidas iga parteialgorganisatsioon täidab NLKP XXIV kongressi otsuseid.

Kuigi käesoleval parteidokumentide vahetamisel ei ole midagi ühist varem toimunud parteipuhastustega, on parteiorganisatsioonid õigusega suurendanud nõudlikkust oma liikmete suhtes. On igati põhjendatud partei-algorganisatsioonide seisukoht, et parteipileti saaksid ikkagi need, kes täielikult väärivad Lenini partei liikme kõrget nime.

Algas parteidokumentide vahetamine

10. mail anti EKP Tartu Linnakomitees uued parteipiletid suurele grupile Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna kommunistidele. Kokkutulnute poole pöördus lühikese kõnega linnakomitee I sekretär Johannes Lott. Ta märkis tunnustavalt Ajaloo-Keeleteaduskonna kommunistide viljakat tegevust nii ülikooli kui kogu Tartu linna ühiskondlik-poliitilises elus ning toonitas vajadust edaspidi veelgi tugevdada kommunistide avangardset, eesrindlikku osa nii õppe-kasvatustöös kui ühiskondlikus tegevuses. Seltsimees J. Lott õnnitles südamlikult uute parteipiletite saajaid ja soovis neile edu edasiseks.

Esimestena said uued, V. I. Lenini portreed kandvad parteipiletid teaduskonna staažikad kommunistid L. Roots, A. Habermann, J. Raid, K. Siilivask jt.

Ülikooli kommunistide parteipiletite vahetamine jätkub.

ACTA DIURNA

* * *

10. mail viibisid meie ülikoolis külalised Jeemeni Demokraatlikust Vabariigist — Jeemeni Noorsooliidu Keskkomitee esimene sekretär Salem Omer Bukair, noorsoliidu esimees rahvusvahelise töö alal Mustafa Muhmud Saeed Musareg ja täitevkomitee liikmed Nasser Salem Gassos ja Taha Abdulla Mahfood Ba-Matrof. Oldi vastuvõtul komsomolikomitees ja ülikooli rektori juures, tutvuti aulaga, klassikalise muinasteaduse muuseumiga, võeti õhtueinet ülikooli kohvikus meie komsomolisekretäri asetäitja Avo Meeritsa seltsis.

Külalised Jeemeni Demokraatlikust Vabariigist olid enne Tartusse saabumist tutvunud komsomolitöö- ja eluga Moskvas ja Tallinnas, plaanis oli veel ära käia Taškendis.

* * *

Käesoleval nädalal esitasid oma saadikukandidaate Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogusse ülikooli allasutused. Ajaloo-Keeleteaduskond valis oma saadikukandidaadiks NSV Liidu ajaloo kateedri dotsendi k. t. ARVED LUTSU, Õigusteaduskond tsiviilõiguse ja protsessi kateedri dotsendi JENNY ANANJEVA ja kolmanda kursuse üliõpilase ULLE RUBACHI ning Keemiateaduskonna kollektiiv õppeosakonna ülema RAIMOND TANI.

* * *

Üleeile käis ülikoolis teinegi välisdelegatsioon, seekord Iirimaalt. Iiri Üliõpilasliidu president Patrick Rabbitte, asepresident Pearse Reynolds ja Üliõpilasliidu Põhja-Iirimaa organisatsiooni esimees Ultan O'Raghallaigh oli vastuvõtul komsomolikomitees, vestlesid üliõpilastega ja tutvusid ülikooli vaatamisväärsustega.

* * *

12. mail nimetati peahoone auditoorium nr. 232 rektori käskkirja alusel prof. J. Vilipi nimeliseks auditooriumiks. Johan Vilip oli esimene eestlasest füüsikaprofessor. Ta sai maailma mastaabis tuntuks seismograafide konstrueerijana. Prof. J. Vilipi 103. sünniaastapäeva puhul toimus füüsikaosakonna koosolek, kus teadusala prorektor dots. J. Tammeorg, kes oma stuudiumi ajal kuulas J. Vilipi loenguid, avas teadlase portree-reljeefi. Ettekandega J. Vilipi elust ja tööst esines dots. P. Prüller. Oma mälestusi prof. J. Vilipist jutustasid akad. H. Keres, prof. V. Maasik, dots. J. Reinet ja õigustead. doktor L. Leesment.

Algab tõlkevõistlus 1974!

Tänavu juba neljandat korda järjest algab üleülikooliline tõlkevõistlus.

● Seekordsele konkursile esitatavad tööd võivad olla eestindused (otsetõlked) maailma või NSVL rahvaste mis tahes keelest.

● Piirdume endiselt ilukirjandusliku proosaga, kusjuures töö pikkus võib olla 5—10 masinakirjalehekülge (2-se intervalliga).

● Arvesse tulevad nii lühijutud kui katkendid ulatuslikumatest teostest. Tõlkijal tuleks silmas pidada ka originaali: see peaks olema heatasemeline ja rikastama meie lugeja kirjanduslik-esteetilist kogemust. Pikemate teoste katkendid tuleb leida niisugused, mis nii süžee arengult kui kompositsioonilt jätaksid tervikliku mulje.

● Hindamisele tulevad tööd ei tohi olla eesti keeles trükis varem avaldatud.

● Ka seekord tõlgime vaid XX sajandi autorite loomingut.

● Žürii töö hõlbustamiseks tuleb nii originaalteos kui tõlge esitada masinakirjas 3 eksemplaris.

● Auhinnalistele kohtadele tulnud tõlgete premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla suurune summa, mille žürii võib tööde väärtusest ja hulgast lähtudes jagada välja täies mahus või osaliselt.

● Osa võivad võtta kõik, kes võistluse väljakuulutamise momendil on TRÜ kas statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased.

● Võistlusele esitatavad tööd tuleb varustada märgusõnaga, lisada suletud ümbrikus autori nimi, teaduskond, kursus, elukoht; ümbrikule kirjutada «Tõlkevõistlus 1974» ja tuua või saata hiljemalt 30. detsembriks 1973. a. ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

CB!

Tõlkevõistluse 1973 laureaate (R. POBULIT, P. NEMVALTSI, K. KAUGVERIT, H. LOIKU, V. KLAUSI ja I. FELDBACHI) palutakse preemiasumma kättesaamiseks eeloleva nädala jooksul läbi astuda ajalehe «TRÜ» toimetusest.

Prof. Ilmar Rebane

ÜLIÕPILANE JA TEADUS

Ammugi ei rahulda meid enam see, kui üliõpilane on üksnes osasaaja teadusest. Oleks ta ainult osasaaja, peaksime teda kujutlema mingi reservuaarina, kuhu õppetöö protsessis pumbatakse järjest suurenevas koguses kõikvõimalikke uusi tarkusi. Kuid inimese mälu ei ole mahuti, mis paisub piiramatult ja suudab ülemäära ohtralt pakutavate teadmiste vastuvõtmisel jääda tõrkumatuks. Inimteadmiste kiire kasv ise eeldab teatavat valikut. Ning peamine: küsimus ei seisne teadmiste passiivses vastuvõtmises, vaid nende omandamises. **Üliõpilane peab õppima oma teadmisi kasutama, ise hankima uusi teadmisi ja rakendama neid seal, kus ta valmislahendusi ei leia.**

Õeldust ei tule loomulikult nõnda aru saada, nagu poleks õppimisel vaja üldse mälu pingutada ja vaeva näha. Selleta ei saa ühelgi juhul läbi. Kuid üliõpilasel ei tohi kujuneda passiivset suhtumist teadusesse. Tuleb teha kõik, et see suhtumine oleks aktiivne.

Üliõpilasel on teaduse suhtes aktiivse hoiaku kasvatamiseks kaks peamist vahendit: õppetöö ja tema kaasatõmbamine õppetöövälisesse teaduslikku töösse.

I

Õppetöö protsessis sõltub üliõpilase aktiivse suhtumise kujundamisel teadusesse palju õppejõust, näiteks sellest, kas tema loeng on üksnes referatiivne, olgugi teaduse uusi saavutusi tutvustav, või ühtlasi ka probleemloeng. Kuid siin on muidki vahendeid. Allpool peatume mõningatel nendest.

Pole midagi halba selles, kui õppejõud loengukursuses ei käsitle distsipliini kõiki teemasid ning juhatab üliõpilase vastava kirjanduse juurde. Ei saa aga päri olla selle-

ga, kui kursuse üksikud teemad jäetakse üliõpilastele õpiku põhjal äraõppimiseks. Need tuleks ikkagi anda iseseisvalt läbitöötamiseks. Üliõpilane leidku osutatud kirjanduse põhjal ise kõige olulisem, mis käib teema kohta, süvenegu sellesse ja saagu asjast terviklik ülevaade. Pole välistatud, et iseseisvaks läbitöötamiseks jäetakse just mõned nn. probleemteemad, mitte aga kursuse osad, mis sisaldavad rohkesti faktilist materjali. Loomulikult eeldab see, et loengus antakse mõningaid näpunäiteid probleemi läbitöötamiseks üliõpilaste iseseisvaks tööks ettenähtud aja raamides. Seejuures tuleb vältida teemade hakkimist. Ühelt poolt ei tohi loeng kujuneda ääremärkusteks ja kommentaarideks õpiku juurde, mille üliõpilane peab pähe tuupima. Teiselt poolt pole vaja koormata üliõpilast loengu täiendamiseks faktilise materjali otsimisega õpikust.

Juba loengu käigus ja eriti kursuse üksikute teemade iseseisvaks läbitöötamiseks andmisega tuleb ergutada üliõpilaste aktiivset huvi teaduslike probleemide vastu. Seda tuleb silmas pidada ka seminari-, kursuse- ja diplomitööde teemade formuleerimisel ja nende tööde juhendamisel.

TRÜ Õigusteaduskonna metoodikakomisjoni tähelepanekud näitavad, et üliõpilastööde teemad formuleeritakse pahatihti liiga avaralt. Taoti nõuavad need lausa monograafilist käsitlemist, kuigi neil teemadel on juba ilmunud tunnustatud teadlaste monograafiaid. Ka on teemasid, mida kirjanduses on käsitletud korduvalt ja mis aktuaalseid probleeme ei sisalda. Üpris harva leidub teemasid, mis on sõnastatud küsimuse kujul.

Õeldu tulemuseks on, et üliõpilastöödes leidub vähe originaalset. Kahjuks on nad sagedasti kompilatiivset või referatiivset laadi või ilmunud monograafiate konspektid. Nende sissejuhatused on ülepaisutatult üldsõnalised ja nii mõnigi kord, olenemata teemast, väga sarnased, näiteks abstraktsed arutlused sotsialistliku seaduslikkuse ja õiguskorra kindlustamise vajalikkuse kohta. Puudujääke kvaliteedis püütakse aga korvata kvantiteediga.

Nende puuduste kõrvaldamiseks fikseeris Õigusteaduskonna metoodikakomisjon kursusetööde mahu järgmised piirmäärad: I ja II kursusel 10—15 lk., III ja IV kursusel 15—20 lk. ning V ja VI kursusel 20—25 lk. Diplomitöö orienteeruvaks mahuks on 50 lk.

Kuid õelduga ei saa piirduda. Üliõpilastööde teemad tuleks sõnastada kitsamalt, konkreetsemalt, probleeme sisaldavalt. Kogemused näitavad, et üliõpilasele pakub huvi, kui ta saab kasutada, üldistada ja läbi töötada tema enda poolt kogutud kohaliku kohtupraktika materjale, samuti sotsioloogiliste ja kriminoloogiliste uurimiste andmeid. See on mõistetav, sest ta siin on võimeline ütlema ka midagi uut.

Üliõpilasele pakub kahtlemata huvi ka see, kui ta näeb, et tema olgugi väikesemahuline ja suurte teaduslike pretensioonideta töö mingil viisil siiski lülitub teaduse üldisesse arengusse. See on aga võimalik siis, kui tema teema seostub kateedris, laboratooriumis, teaduskonnas või vabariigis tervikuna tehtava teadusliku uurimistöö problemaatikaga. Et seda saavutada, peab üliõpilasel olema selge, missugused on selle uurimistöö suunad ning kui kaugele on probleemi teaduslikul läbitöötamisel jõutud, missugust lünka võiks tema töö täita. Eriti innukalt on üliõpilased osa võtnud Kriminoloogia Laboratooriumis tallетatud, kuid veel teaduslikult üldistamata faktograafia läbitöötamisest laboratooriumi üldise uurimistöö raamides.

Ühtlasi on vaja, et õppejõud üliõpilastööde koostamiseks kohustusliku kirjanduse loetelusse lülitaks käsitletava teema kohta vabariigis ilmunud kõik teaduslikud tööd. On täiesti lubamatu, kui üliõpilane ei kasuta oma töö kirjutamisel oma teaduskonna õppejõudude publikatsioone. Siit järeldub ka nooremate õppejõudude kohustus olla nende publikatsioonidega hästi kursis.

II

Üliõpilase aktiivse suhtumise kujundamisel teadusesse pole tema kaasatõmbamine õppetöövälisesse teaduslikku töösse vähem tähtis. Kahjuks jätab olukord selles osas palju soovida.

Õppetöövälisest teaduslikust tööst võtavad üliõpilased osa peamiselt ÜTÜ kaudu. Kuigi ÜTÜ tegevus on mitmeti seotud õppeprotsessiga, ei tohiks see piirduda üliõpilaste poolt õppeprotsessis tehtava teadusliku töö paremate tulemuste vormistamisega konverentside ja auhinnatöödeks. Siiski leidub vähe neid üliõpilasi, kes ÜTÜ liinis on kirjutanud töid, mis ei olnud kohustuslikud õppeprotsessis. Neid üliõpilasi muidugi on, Õigusteaduskonnas näiteks F. Luiksaar, R. Valgmaa jt., kuid suhteliselt siiski napilt. Küll aga ei saa kurta pealtkuulajate vähesuse üle ÜTÜ konverentsidel, eriti viimastel aastatel.

Kahtlemata paraneks olukord, kui tekiksid kitsamate erialade järgi spetsialiseerunud üliõpilaste ringid, kelle tegevus ulatuks õppeprotsessi raamidest kaugemale.

(Järgneb)

Matemaatikute pingelised päevad

12. mai hilishommik. Kaks noormeest väljuvad nägusast aiaväravast, sorides asjalikul moel mingites paberites. Vajaliku leidnud, suunduvad nad järgmise maja hoovi.

«Tere päevast!» pöörduvad poisid kohmetunud koolitüdruku poole, kes parajasti akent püüab sulgeda. «Meie oleme tsiviilkaitsemehed,» alustab Peep juba selgeks õpitud repertuaari, «ja tahame teada, mitu tuba on teie majas.»

Tüdruk loeb sõrmedel: «Üks, kaks, kolm, neli... Kas kööki ka lugeda?» — «Ei!»

«Neli,» on tüdruk lugemisega maha saanud.

Vastus maalitakse hoolega perfokaardile.

«Kas te maja on uus või vana?» Tüdruk kehitab õlgu.

«Kas kümme aastat on?» ei jäta Peep usutlemist.

«Minul või?» teeb tüdruk solvunud näo.

«Ei, majal...»

* * *

Kes olid siis need noormehed ja neiud, kes vaikses väikelinnas ringi käisid?

Asja selgitamiseks pöördume tagasi eelmisse päeva. Tartu raudteejaamas sagib ebatavaliselt palju rahvast. Tooni annavad matkariietuses noored, keda Tiigi uuema ühiselamu poolt üha juurde tuleb.

Jaama trepile on kogunenud Matemaatikateaduskonna õppejõud professoritest aspirantideni eesotsas dekaan dotsent E. Jürimäega. Ka nemad on täies matkavarustuses. Oodatakse hilinejaid.

Kogu Matemaatikateaduskond evakueerub vastavalt ülikooli evakueerimisplaanile. Marsruut on tsiviilkaitse õppustest hästi meelde jäänud. Uudne tsiviilkaitse üritus, VTK norm, tubli annus päikest ja värsket õhku kevadises looduses ning hea lõdvestus enne eksameidarvestusi.

Vaatamata lisavagunitele tuleb rongis nii mõnelgi toetuda seltsimehe põlvedele või püsti seista.

Perroonil ümbritseb teaduskonna komsomolisekretäri Jaan Pelti salkkond tudengeid.

«Kas auto ikka tuleb kottidele vastu?»

«Kas pühapäeval Tiigi sauna saab?»

«Saab, saab!» rahustab Jaan küsijaid, sest ta ei tea veel, et Tiigi saunas läheb laupäeval katel rikki ning ukse peal võtab tulijaid vastu käsi laiutav saunanaine...

Seitse tundi hiljem käib kohaliku keskkooli ümbruses vilgas tegevus: kes mängib palli, kes sulgpalli, kes jalutab niisama.

Koolimaja saalist kostab ülemeelik «Rits, rats rundipumm», vaatamata sellele, et kõhud on hästi hernesuppi täis. Isegi dekaan ei pea paljuks tudengitega ühises ringis kaasa mängida.

Lavale seatakse võimendust ja magnetofoni. See, et «Fix» alt vedas, ei teinud tuju karvavõrdki halvemaks. Ka siinsed koolipoisid lubasid hiljem oma pillid lavale tuua.

«Kas matk inimesi ei väsitanud?» küsime tantsupaarilt, kes teistest veidi eemale on jäänud.

Riina: «Näed, tantsime! Matk ei väsitanud, vastupidi — täitis südamed energiaga. Eriti meeldisid värsked jänesekapsad metsa all.»

Raivo: «Matk oli tore! Kaunid paigad, kaunid neiud, kaunid noormehed, praktiline tsiviilkaitsealane kogemus.»

Küsime veel.

Professor Vainikko ja dotsent Vainikko: «Matk oli tore, lihtsalt väga meeldiv.» Ümbritsevatest nägudest võib lugeda, et enamik vastaks umbes samuti.

Raul saabus!» hõikab keegi ja saali lavapoolne põrand on korrapealt istujaist tulvil. Väliskommentaator Raul Mälk valgustab värskemaid sündmusi. Lisaks tulevad huvitavad diapositiivid. Une peale ei taha keegi veel mõelda, koollmaja seinad värisevad tantsust. II kursuse liikumisrühm lava äärel tundub olevat väsimatu...

Järgmine hommik. Taevas on kurjakuulutavalt pilves. Üksikud vihmapiisad ekslevad hüljatuina tuule käes. Sööklast jooksevad viimased söögad oma kursuse kogunemiskohta. On ette nähtud tunnid, kus igal õppejõul jääb õigus valida oma kursuse tegevuse koht, vorm ja teema.

IV kursusega tegeleb dotsent V. Kivistik: algul sissejuhatav loeng tsiviilkaitsealase töö tähtsusest ja meetodeist, siis jagatakse välja perfokaardid ning ülesanded. Ülesande täitmiselt tabasimegi muide poisid, kes olid sissejuhatava stseeni peategelasteks.

Kell 11.15. Kooli füüsikaklassis seisavad oma pinkide kõrval püsti abituriendid. Kooli direktor juhatab pika laua taha teaduskonna juhtkonna. Algab pressikonverents.

Siis teeb evakuatsioon sportliku pöörde. Saalis kõlab avavile korvpalliturniirile. Jalgpallimurule marsivad esimesed naiskonnad — I ja IV kursus.

Vaatamata halvale ilmale ei tunne «rebased» vanemate seltsimeeste vastu mingit austust. Mäng kulgeb tasavägiselt, kuid väravaga lõppenud «penalti» abil võidavad «rebased». Ette rutates võib öelda, et nad võidavad kogu turniiri.

Vahepeal on õhkkond saalis muutunud lausa kuumaks. Vastamisi on õppejõud ning IV kursus. Õppejõud närvitsevad: pressikonverentsilt pole saabunud veel prof. Vainikko. Tudengid ei tunne mingit hirmu eksamite ees, nad lähevad kümne punktiga juhtima.

Õppejõududele saabub täiendus. Mängki hakkab paremini istuma. Hästi tabab korvi ründekolmik Vainikko, Saarniit, Karma, kuid IV kursus ei loovuta võidetut kergelt.

Ühiste jõupingutustega lepivad õppejõud kaotusega 28:30. Kogu turniiri võidab I kursus.

Tublimaid spordimehi on ootamas veel sangpomm ja jooksurada. Parimaid ootavad auhinnad.

Ilmastikuolude sunnil tuleb õhtune lõkke-etteaste ära jätta ning tihedast programmist väsinud inimesed vaatavad igatsusega Tartu suunas...

ARNOLD TENUSAAR

Tähistati looduskaitsepäeva

Möödunud pühapäeval (13. mail) tähistatud looduskaitsepäev erines mitmeti eelmistest, sest mullu sügisel kinnitasid NSV Liidu Ülemnõukogu ja Ministrite Nõukogu looduskaitse rahvamajanduslikud õigused. Looduskaitse sai võrdseks kõigi teiste rahvamajandusharudega, talle eraldati koht riiklikus plaanis ja eelarves.

Astutakse samme üleliidulise üliõpilaste looduskaitseorganisatsiooni loomiseks. Sel eesmärgil toimuski aprillikuu lõpupäevil A. Ždanovi nimelises Leningradi Riiklikus Ülikoolis I üleliiduline üliõpilaste looduskaitsekonverents, osalesid ka Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi liikmed. Konverentsil ühtlustati tegevussuunad ja seati eesmärgiks üleliidulise üliõpilaste looduskaitseorganisatsiooni loomine.

Teatavasti tegutseb Rahvusvahelise Looduse ja Looduslike Ressursside Kaitse Liidu (IUCN) šefluse all Keskkonna Uurimise ja Kaitse Noorsoo Rahvusvaheline Föderatsioon (IYF, asutatud 1954. a.), mis annab välja oma ajakirja «Taraxacum» (saagu meid palju nagu võilillel seemneid!). Nüüd on kavas taolise regionaalse organisatsiooni loomine NSV Liidus.

Tartu tudengid tähistasid looduskaitsepäeva ürituste sarjaga, mis algas laupäeval, 12. mail Ahjal haabade istutamisega Väikese Illimari parki. Meie tänavust käiku jäävad meenutama kümmekond noort puud ülemise ja keskmise tiigi vahelisel tammil, kus ka Fr. Tuglase noorusaastail vohasid põlised haavad. Nende juurte alt said alguse väikese Illimari maailmavaatamised. (Pargi rajaminegi enam kui kümme aastat tagasi algas Tartu Üliõpilaste Looduskaitseringi ettevõtmisena.)

Õhtuse ekskursiooni «Väikese Illimari» ja Friedebert Tuglasega seotud paikadesse esimese peatuse tegime kohas, kus 2. märtsil 1886. a. nägi maailmavalgust tulevane kirjanik. Härraste varikus meenutati südamesoojusega looduskaitseringi ja Fr. Tuglase vahelisi sidemeid.

Hilisõhtul leidsime vaatamata vihmasajule võimaluse maitule tegemiseks ja juba kesköötunnil kuulasime ringikaaslaste matkamuljeid Põhja-Kõrvemaalt.

Pühapäeval tegime tutvust Ahja kaugema ümbrusega ja matkasime Taevaskoja-Kiidjärve mail.

Jälgides tärkava looduse ilu ja kuulates metsast kostvat linnulaulusümfooniat, ei pannud keegi tähelegi, kui jõudis kätte aeg jätta hüvasti palju elamusi pakkunud kevadise Ahja ümbrusega.

HELMUT HALLEMAA,
geograafia I kursus

Eesti keele ringis

27. ja 28. aprillil leidis eesti keele ringis aset selle aasta suuremaid üritusi — keelekonverents, kus esinesid külalised Udmurdi ja Petroskoi ülikoolidest ning meie eesti filoloogia osakonna soome-ugri eriharu üliõpilased. Kuulajate hulgas viibis ka Tallinna Pedagoogilise Instituudi tudengeid.

Tervitussõnadega avas konverentsi keeleringi esimees Urmas Orek.

Esimesena sai sõna Silvi Bljumovitš (eesti fil. IV), teemaks «Rõhulise silbi vokaalid lõuna-vepsa murdes». Ettekande koostamisel oli kasutatud suvisel murdematkal tehtud huvitavaid tähelepanekuid. Juhendajaks nagu teistelgi meie esinejatel oli dotsent P. Palmeos.

Kolmanda kursuse üliõpilane Leelo Ruubel kõneles sünonüümidest eesti keeles. Avapäeva viimaseks esinejaks oli külaline Udmurdi ANSV-st A. Šutov, kes oma uurimistöös «Некоторые особенности языка граховских удмуртов» vaatles udmurdi keele omapärasemaid foneetilisi jooni.

Teisel päeval jätkusid sõnavõtud juba kolmes keeles.

Maastikualasest sõnavarast vepsa murdes andis põhjaliku ülevaate Helje Org (eesti fil. IV).

«Palju on Vepsas kõikidele soome-ugri keeltele ühiseid laene ja vorme, kuid oma päritoluga sõnavara on siiski kõige huvitavam,» jäi kõlama kokkuvõttes.

Astmevahelduslikest muutustest soome murrakutes rääkis Petroskoi üliõpilane J. Syrjäläinen. Arvuka näitliku materjaliga illustreeritud ettekanne jõudis kuulajateni soome keeles.

Teine esineja Udmurdi ülikoolist — M. Atamanov — tutvustas udmurdi sugukonna- ja külanimede tekkimist. Töö aluseks olid kogu Udmurdi ANSV territooriumilt kogutud andmed. Selle uurimuse oskuslik ülesehitus ja põhjalikkus meeldis kuulajatele eriti.

Viimane ettekanne — «Käina kohanimed» oli IV kursuse üliõpilaselt Marja Kallasmaalt.

Konverentsi lõpul tänasid külalised meie keeleringi südamliku vastuvõtu eest, selle eest, et neil avanes võimalus külastada Tartut, «Vanemuise» teatrit ja tutvuda meie üliõpilaste töödega.

E. TONKA, L. VIITOL

Kriitiline pilk kirjandusveergudele

Ülikooli ajaleht on väikesest mahust ja ilmumishõredusest hoolimata püüdnud erinevaid funktsioone täita. Püüdkem ülevaatlikult hinnata ülikooli ajalehte mahutatud ilukirjanduslikku omaloomingut 1972. a. algusest tänaseni. Ajavahemik on suvaline, niisamuti ei tee allöeldu otseseid järeldusi lehe kui terviku kohta, milles ilukirjandus sugugi olulisel kohal ei ole.

Suurem osa avaldatud belletristikast on luule. Autoreid pole palju: Katre Ligi, Sigrid Preem, Epp Tonka, Mare Arulein, Maria Tael, Alma Liiber, Rein Sander, Rein Veidemann, Aivo Lõhmus, Kristjan Holm, Lembit Lepa, Peeter Olesk ja Lembit Dolgošev; proosavormis on Ingvar Luhaääre, Asta Hiire, Mihkel Muti, Georg Lintsi, Eve Kunguri, Liia Rammula ja Tarmo Kulmari tööd. Nimetatud autoritest kuuluvad viis Tartu NAK-i (K. Ligi, R. Sander, A. Lõhmus, G. Lints ja M. Mutt). Antud ajavahemikus on kaks korda ilmunud lehekülg «Krapp», kolm korda rubriik «Autoriveerud» (Rein Sander, Martti Preem ja Eha Parijõgi).

Avaldatut ei olegi nii vähe, keeruliseks teeb asja aga see, et mitu autorit on esindatud vaid 1—2 luuletusega, mille põhjal on raske midagi otsustada. See ei tähenda aga, et ka ühtainsat luuletust ei saaks hinnata.

«TRÜ» viljakamaid luuleautoreid on olnud Rein Sander. Tema luule kohta on ilmunud ka eraldi artikkel Ellen Liivilt ja Rein Veidemannilt (25. 02. 72). Lisagem sellele vaid mõned mõtted.

R. Sanderi isikupärastest, kujundlikult lihtsatest ja siiski veetlevatest värssidest kumab ootuspäraselt läbi bioloogi elutunnetus. Bioloogiline seaduspära ja juhuslikkus ei seisa lahus sotsiaalsest paratamatusest või juhuslikkusest. Kuhu ongi piir tõmmatud, seal on see vaevu tajutav ja ebaoluline. R. Sander ei üllata ega mängle vormiga, tema väljenduslaad on mõõdukalt nukker või hoitult muhe. Tema tasakaal võib pigem ähvardada monotoonseks muutuda, kui et ta uperpalliks üle läheks. Napp sõna ja emotsioon, tõsine mõte, aga teravdamata probleemiga — need pole siiski mõtte puudused, vaid vormivõtted. Inimese ja looduse vahekord on olulisemaid eetilisi lähtekohti R. Sanderi värssides; aga siiski mitte ületamatu antagonismi näol, bioloogivaist näib ütlevat, et vastuolu ei saa olla olemuslikku laadi, pigemini on see pindmine.

Sama probleem on olulisemaid ka Aivo Lõhmuse värssides, kuid hoopis teisel viisil. Luuletustes «Andante grazioso» ja «Andante decrescendo» (27. 10. 72) on rakendatud kontrastivõtet, millele lahendust lahenduse kujul ei olegi olemas. A. Lõhmuse kujundid on keerulisema ülesehitusega ja kultiveeritumad, sagedasti puänteeritud. Vastuoksus ja rebestatus ilmestavad ka A. Lõhmuse muidu terviklikke (!) luuletusi (vt. «Sünnilugu» I, II, III — 6. 03. 73). Üleminek inimeselt inimesele või inimeselt loodusele ei ole vahetu ja takistamatu, autor tajub, et kuskil minevikuhämaras oli see ehk võimalik, kaasajal küll enam mitte.

Autor on rahutu ja kirglik, otsustuste aluseks saab tihti isiksuse-eetika, mis kohati on üllatav ja paradokslik, andes sellega võib-olla kriitikulegi võimaluse norimiseks. Heal tasemel sonetivorm lisab A. Lõhmuse lembevärssidele päriskunstiks vajaliku täpsuse ja puhtuse, kuna aga muu vorm osutub mõnikord autorile liialt sõnakuulelikuks ja laseb luuletusel rabedaks muutuda.

Ülejäänud luuleautorite iseloomustamine on, nagu öeldud, raskendatud. Paari luuletusega on esindatud Sigrid Preem ja Kristjan Holm (22. 12. 72 ja 2. 03. 73). Mõlema puhul on tunda katsetajakätt. S. Preemi värsi teeb võluvaks siirus ja vahenditus. K. Holmi juures meeldib hõlpsam ja ladusam vorm. K. Holmi «Muinasjutus» on aga tunda literatuursust, väljamõtlemist, millele pole leidunud kandvamat mõttetoestikku, S. Preemi tuuletus +++ (mul on vaja sind...) kipub jääma isikupäratuks, pelgaks meeliskluseks, nagu neid tütarlaste luulekladedes kohata võib. Selle ohu vältimiseks peaks vahest kujundit konkretiseerima, ainult epiteedi viljelemine ei suuda teisi kujundiliike asendada.

Viimati öeldut võib korrata ka Epp Tonka, Mare Aruleina ja Maria Taeli värsside puhul. Ärgu see olgu lihtsalt norimine, vaid tiivustagu öeldu siiski otsima oma isikupära, katsetama ja proovima, sest kujundlik tunnetamis- ja kirjutamisviis on kõigil nimetatutel olemas. On hellust ja habrast närvi, hea ja kurja tajumist, ehedust ja värskust. Tarvis on lisada oma vaatenurk, oma ütlemisviis. Öeldu käib muidugi nende mõne avaldatud luuletuse kohta ja on sel moel võibolla ebaõiglane autorimina üldistusena.

*Rein Veidemanni tunneb lugeja rohkem erksa publististina. Tema luuleridu on lehes vähe ilmunud. Ent sellestki (30. 06. 72) avaldatud luuletuses (*** O ei, liiv juba sõrmist pudeneb...) võib ära tunda tuttavat tulist sõna, paisutatud mõtet ja kitsaks jäävat vormi. Äge ja poleemiline publitsistikas, on R. Veidemann luuleski otsekohene, kärsitu ja tundehell. Paistab, et mõtte- ja vormidistsipliin autorile kahjuks ei tule.*

Ka Katre Ligilt on ilmunud vaid üks luuletus — «Solveigi laul» (30. 06. 72.). Temagi peaks juba mõnda aega meile lehe kaudu tuttav olema. Kord kurb ja tõsine, kord muigav ja ülemeelikki, mõtleja on ta igatahes. K. Ligi puhul meeldib vormipuhtus ja kohati — mängki, oskuslik puändi kasutamine ja värsside laulvus. Tema probleem on ühiskondliku isiksuse probleem, keeruline ja mitut lahendust võimaldav.

*Peeter Oleski «Metsiku mehe marss» (22. 12. 72) on üdilikult vaimurikas, täpne ja mõnus luuletus igapidi. Lembit Dolgoševi ***(Ära hirmuta mind tuisk... — 30. 06. 72) tundub väheütlev. Üldsõnalised ja deklaratiivsed tunduvad Lembit Lepa luuletused (31. 03. 72). Alma Liiberi «Emantsipatsiooni eleegia» (2. 06. 72) on pilaluuletuseks hea küll.*

Mõni sõna ka proosatöödest. Põhjalikumaks analüüsiks jääb artikli maht ahtaks, kuigi ka erilist tähelepanu nõudvaid töid ei oskaks nimetada. Puhtsubjektiivse arvamuse järgi tõstaksin esile Asta Hiire miniatuuri «Uinunud sõnad» (21. 01. 72), mis on kirjutatud ladusa keele ja hea stiiliga, on kompositsioonilt ühtlane ja novellilikult tihe lugu, mida ei saa ütelda Tarmo Kulmari «Needuse lõpu» kohta. Meelde jäi ka Eve Kunguri, Mihkel Muti ja Georg Lintsi koostatud «Krapi» lehekülg 2. 06. 72. ning M. Muti loripala «Kallis...» (12. 05. 72).

Juhus tahtis, et nii mõnegi noore kirjamehe tööd vaatlusest kõrvale jäid, sest selles ajavahemikus pole neilt lehes ühtki pala ilmunud. Lisaks on ülikoolis suur hulk noori, kelle luuletused või jutud leheveergudele ei olegi jõudnud (kuuldavasti pole ka toimetuse sahtlid materjaliga üle kuhjatud olnud). Mida kokkuvõtvat võib vaadeldu põhjal väita?

Päriskirjandusena arvestatavaid töid on napilt. Luuletuste ja juttude vormitehniline külg mõne erandiga on mõõdukal tasemel. Sellised puudused torkavad kiiremini silma. Üldfilosoofiline probleem laheneb peaaegu alati ootuspäraselt, tuttavlikult, olgu see siis armastus, inimene ise või loodus. Eetilisena käsitletakse vahekorda inimene-loodus, esteetilisena aga vahekorda inimene-inimene. Millest niisugune osade äravahetamine, seda ehk maksab kunagi üksikasjalikumalt uurida.

Toimetusepoolsete puudujääkidena nimetatagu «Krapi»-lehekülje juhuslikku ja harva koostamist, luuletuste ja juttude paigutamist administratiivsõnumite ja kommunaalföljetonide vahele; kujunduslikku ühekülgsust, — sootuks kadunud on vähe ruumi nõudev ja maitsekas vinjett; pole mõtet üle illustreerida.

Kodulehe nägu on enamasti ikka meie eneste teha. Toimetus vajab kaastöid sellisel hulgal, mis võimaldaks valikut. Nõu ja abi kujundamisel on küllap samuti mõeldav.

Nii et, olgu edaspidine senisest kunstiküpsem, omanäolisem ja nõudlikum looming.

A. LANGEMETS

Eile möödus sada aastat silmapaistva prantsuse kirjanikukommunisti Henri Barbusse'i sünnist. Barbusse on realistlik-naturalistlikus laadis kirjutanud mitmeid sõjavastaseid, antifašistlikke ja töölisklassi revolutsioonilist võitlust käsitlevaid romaane, millest Nõukogude Eestis on tõlgitud kaks: «Tuli» (1916; eesti k. 1954) ja «Selgus» (1919, eesti k. 1961). Henri Barbusse suri 30. augustil 1935. a. Moskvas.

Marju Kuut, Jaak Joala, Ruja—

— populaarsemad, nagu selgus TRÜ üliõpilastele laialijagatud 586 küsitlustehe läbivaatamisel. Muidugi on kogu asi kaugel tõsisest sotsioloogilisest uurimusest. Algul põhjalikumana mõeldud, tuli piirduda vaid kolme küsimusega. Koos põhjendusega paluti nimetada eesti estraadi parim meeslaulja, naislaulja ja ansambel. (Kahjuks oli üsna suur osa vastajatest märkinud ainult nimed.) Järeldusi teha siiski saab. Seda enam, et parimaks peetute suhtes olid arvamused väga ühtelangevad, ka eri kursuste ja teaduskondade puhul.

Vastasid Ajaloo-Keele-, Füüsika-Keemia-, Õigus- ja Majandusteaduskonna üliõpilased. Et küsitlus oli anonüümne, on edaspidi tsitaatide puhul ära toodud vaid vastaja eriala ja kursus.

Marju Kuut tunnistati parimaks naislauljaks 207 korral. On väga kategoorilisi hinnanguid: «Marju Kuut! Ainuke maailmatasemega laulja Eestimaal!» (füüs. II). Tüüpilisemad on järgmised: «Repertuaarivalik, hääle valitsemine, oskuslik interpretatsioon» (eesti f. IV). «Meeldib tema omapärane hääl ja esinemismaneer» (def. V). Hästi palju ongi rõhutatud M. Kuudi omapära, erinevust teistest lauljatest, suurt musikaalsust, huvitavaid interpretatsioone.

Veel paar hinnangut: «Muidu ilus vaadata ja hääl ka väga hea» (Õigust. I). «Hea hääl ja tugev omapära» (def. III). Siin avaldub ilmekalt valitseva moe muutumine hindamiskriteeriumiks. Klassikalises mõistes hääleta lauljatar, sellega nüüdki konservatiivsemaid vanema põlvkonna esindajaid lausa šokeeriv, on noortelt saanud tunnustuse kui väga hea, ilusa, nauditava, huvitava jne. jne. häälega esineja.

Ühe rühma moodustavad need, kes M. Kuuti küll parimaks peavad, seda aga ei põhjenda: Lihtsalt meeldib ja kõik» (Õigust. II), või on oma otsuses üsna ebakindlad: «Ei oska ühtegi esile tõsta, sest ükski ei meeldi eriti. Või kui, siis vahest Kuut» (füüs. IV).

Heidy Tammet pidas parimaks 137 küsitletut. Tüüpilised iseloomustused: «Tal on väga meeldiv hääl, oskab süveneda laulu mõttesse ja anda seda edasi publikule» (keemia I). «Lihtne ja südamlik» (Õigust. II).

Järgneb Heli Lääts 82 häälega. Tema puhul rõhutatakse intelligentsust, südamlikkust, oskust repertuaari valida ja seda esitada, kauast püsimist estraadil. «Niivõrd hästi suudavad end väljendada väga vähesed. Ääretu lihtsus, loomulikkus» (ps. I).

Järgnevad L. Vahtramäe 43, H. Sallo 35 häälega. Edasi üsna suur hulk naislauljaid napima tunnustajate arvuga.

Meestest valitseb kindlalt Jaak Joala, 225 korda parimaks peetud. «Mitmekülgne repertuaar, lavaline sarm, lihtsus» (eesti f. II). «Tema hääl on suurepärane, ka laulud; arvatavasti ka sellepärast, et noored mõistavad noori paremini» (eesti f. II). «Piisavalt võimekas esinema rahvusvahelisel tasemel, kui vaid saateorkester oleks toekam (alati hindan laulu üldmulje järgi)» (füüs. III).

On ka tagasihoidlikumaid: «Mitte et hea, aga paremaid ju pole» (füüs. IV). Leidub neidki, kes Joala vastu protesteerivad: «Tekib küsimus, milleks surutakse rahvale peale Jaak Joalat kui superstaari? Milleks see vajalik on? Kellele see kasu toob?» (Õigust. II). Mitmed etteheited on raadiole ja televisioonile, et need, viisakalt ümber öeldes, Joala kui laulja ära on rikkunud.

137 häält sai Boris Lehtlaan. «Tal on noortest lauljatest kõige parem häälematerjal, tema repertuaar on rahvalik ja üldse sobiv, esinemine meeldiv ja vaba, on tunda laulja isikupära ja oma joone otsimist» (def. III). «Hindan eelkõige just tema kaasaelamist ja emotsionaalsust» (füüs. IV). «Hea hääl, meeldiv esinemismaneer, ei veiderda» (eesti f. II). Veel on märgitud, et Lehtlaan esineb küllalt harva, sellepärast pole tüüdanud.

Edasi Ivo Linna 41 austajaga. Iseloomustusi on üsna napilt, needki väheütlevad: «Meeldiv hääl, sümpaatne esitus» (def. III). «Hästi laulab» (vene f. III). «Sümpaatne poiss, kena naeratus» (Maj. I).

Linna järel Tõnis Mägi (38 häält), P. Tooma (20), V. Orumets (18), U. Alender (17), A. Nurmis (16), V. Kuslap (14) jne.

Ainukesena on lauljatest kriitika osaliseks saanud U. Loop: «Kordab pidevalt iseennast» (füüs. IV). Selliseid arvamusi on teisigi.

Kõige kurvem pilt avanes ansamblite puhul. Oma kindlad juhtijad on siingi, vastamata jättis aga tervelt 51 inimest või vastati nii: «Neist vähestest, keda tean, ei oska kedagi esile tõsta» (eesti f. IV). «Ei oska ühtegi hinnata» (füüs. II). «Kõik ühtviisi üsna mööda. Enamus on äravahetamiseni sarnased, ka lood on liiga ühelaadsed» (eesti f. II).

171 vastajat pidas parimaks «Rujat». Ainukesena ansamblijuhtidest on tervelt 52 korral Rein Rannap eraldi ära märgitud (kas ei avalda siin kaudset mõju ka Rannapi muu musikaalne tegevus?). «Tooniandev on Rein Rannap, andekas helilooja ja interpreet. Ansamblil on hea kokkumäng ja kõik liikmed on tasemel» (eesti f. II). ««Ruja», pean just R. Rannapi tõttu, kelle meloodiad on huvitavad ja teistest erinevad» (vene f. III). Paljud märgivad eraldi ära tekste: «Tehniline meisterlikkus, võrreldes tavalise biitansambliga. Õnnestunud koostöö Jüri Udiga» (füüs. II). Veel paar arvamust: «On potentsiaali olla veelgi parem! Piisavalt omanäoline, vääriks tutvustamist väljaspool vabariiki, mida minu arvates enamik endisi ja teisi praegusi eesti ansambleid ei väärі» (füüs. III). ««Pop-Ruja» või Kukerpillid», igatahes mitte «Laine». Teisi ma ei teagi, sest nad ei meeldi, ja mõnede meeldivate puhul pole kindel, kas nad veel eksisteerivad» (eesti fil. II).

Teine on «Väntorel» 124 pooldajaga. «Teistest erinev ja tasemelt kõrgem. Meeldib nende stiil» (füüs. IV). «Loomulikult «Väntorel». Täiesti uus nähtus Eestimaa biitmuusikas. Peaasi — ei teinud kommertsi!» (füüs. IV). «Kahjuks ei tunne ma neid uuemaid ansambleid hästi. Meeldis väga «Väntorel» ja eriti tema solist Lagle Alpius... Aga üldiselt annab tunda tüdimus igasugustest ansamblitest. Vähemalt raadiost kuulates ei saa ma midagi ja kontserte pole ja kui on, siis ei saa ma kunagi piletit» (eesti f. IV).

Edasi «Collage» 51, «Merl» 36, «Kukerpillid» 33, «Amor-trio» 28 häälega jt.

Veidi kurioosne lugu. «Rujat» tuntakse harvade lindistuste järgi, «Väntorel» on ammu laiali läinud. Asja ümber pikalt arutama hakata pole mõtet, sest mis see jutt ikka aitab. Parem lõpuks üks küsimus: Millisena kujutlete TRÜ tudengit,

(järg lk. 4)

TRÜ kunstikabineti üliõpilaste õppe- ja iseseisvate tööde näitust saab veel vaadata täna ja esmaspäeval kella 12—17 (Ülikooli 16 kunstikabinetis).

Fotol: Kolm tütarlast. Ofort-akvatinta.

Silja Kudisiim 1972.

...Jaak Joala

(algus 3. lk.)

kes Teid parimaks peab? Marju Kuut: «Igatahes ei saa see inimene olla kindlate raamide piirides. Tähendab, ta ei tohi olla tüüp, kes iga hetk täpselt teab, mida teeb. Ma ise olen tunneteinimene ja ei suuda kunagi kainelt kaalutleda.»

Rein Rannap: «Ta peab meie ansamblisse väga hästi suhtuma, kui paari lindistuse põhjal parimaks peab. Palju neid avalikke esinemisi on olnud! Aga milline see üliõpilane on? Ei oska öelda, tõesti ei oska. Katsume Tartus mõne korraliku kontserdi anda, siis ehk võin vastata.»

Jaak Joala arvamust ei õnnestunud teada saada, sest ta on Kesk-Aasias esinemas ja tuleb sealt tagasi alles juunikuus.

TIINA SARV

Tule kevad-peole!

Kevadet on õhus tunda ja silmagagi näha. Eksamisessioon on ka ukse ees ja mis oleks, kui läheks korra loodusesse ning peaks ühe lustaka peo, enne kui tõsiselt raamatute taha istud.

Selleks puhuks on leitud isegi üliõpilaste hulgast organisaatorid ja pidu on paika seatud. Tule ainult ja lõbutse!

PIDU ALGAB 20. MAI HOMMIKUL KELL 9.30 väikese kontserdiga, millest tõotab tulla meeliülendav üritus.

Kell 10 algab pääs laevadele. Laevadele lastakse spetsiaalse piletiga, mida võid saada teaduskonna sekretäri käest. Kui Sulle laevsõit ei meeldi (või süda iiveldama kipub), siis on suurepärane võimalus täita VTK normi (ilma vastavat paberit saamata) ja jalgsi kõndida Luunja sillani, mille lähedal ka peoplats asub, täpsemini — Vana-Kastres Luutsna linnamäel. Peol pakutakse kõiksugu nalja, rahvamänge, rahvajooke, rahvatantse. Osa võtavad ka Georg Ots ja Viktor Gurjev.

Oma mätta otsast

Esimese ülikooliaasta järel oleks pentsik hakata kirjutama memuaare. Kuid mõnestki oleks vaja rääkida.

Meil ei möödunud konverentsi ega koosolekut, kus ei oleks kõneldud I kursuse üliõpilaste ülikoolis võimalikult kiire kohanemise vajadusest. Mul on hästi meeles esimestel ülikoolipäevadel kõlanud õpetussõnad, mis kutsusid esimesel aastal kenasti vaatlema ja tutvuma selle ülikooli eluga ja mitte eriti sekkuma. Nüüd võin aga täie veendumusega tõdeda, et neil kõnelejatel ei olnud õigus ja mul on tagantjärele hea meel, et ma oma pealehakkamise ajel ei uskunud seda tarka juttu. Just esimesel kursusel tuleb aktiivselt sekka lüüa, proovida, teinekord ka peale käia, öelda oma sõna sekka, tuua välja uued ideed. Vastasel juhul sumbub keskkoolist tulnute loomulik aktiivsus nende ümber laiuvasse ükskõiksusesse.

Küsimus pole niivõrd aktivistides — neid aktiviseeritakse ikka, Aga kuhu jäävad vähem võimekad, tagasihoidlikumad, kuhu jääb kursuse enamik, kellel kipub peagi kaduma vahetu side suurkooli ellu sukeldunud aktivistidega? Olgu komsomolitöö, ÜTÜ, isetegevus — kõikjale tahetakse aktiviste, entusiaste, kes peagi oma ringi kapselduvad, muutudes tõukavaks jõuks loosungiga: «Rebane — üheksa korda mõtle ja siis veel niisamapalju!»

Meie kohanemisraskused algasid juba sellest, et koolis tuli käia õhtuses vahetuses. Pealegi oli enamik meie rahvast majutatud Vana-Tiigi ühiselamusse, teadagi, enam kui tagasihoidlike elamistingimustega. Olles läbi teinud mõlemad katsumused, võin öelda, et tänapäeval need küll ei soodusta kohanemist suurkooliga ega aita välja kujuneda heas mõttes üliõpilaslikku hoiakut.

Esimesest aastast

R. Veidemann võttis juba meie lehe veergudel sõna selle kohta, et keelte õppimine õhtusel ajal on väheefektiivne ja et selline õppekorraldus kujutab endast tudengile psüühilist lisakoormust. Saan aru, et töö kahes vahetuses on praeguses olukorras paratamatu. Kuid pange sellele veel juurde I kursuse adapteerumisolukord ja saamegi küllalt keerulise kohanemisprobleemide kompleksi.

M. UMMELAS

Kui pidutsemine ära tüütab, siis võib kohe tagasi tulla, aga pidu ise lõpeb muidu kusagil pärast lõunat.

Õhtul toimub «Vanemuises» suur jalakeerutus. Piletid jälle teaduskondade sekretäride käest.

Head pidutuju ja tulge kõik!

Vastava ürituse organiseerimise komitee

Enn Koemets

14. V 1973. a. tabas Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna kollektiivi raske kaotus — suri eripedagoogika kateedri dotsent Enn Hendriku p. Koemets.

E. Koemets sündis 23. aug. 1911. a. Vana-Antsla vallas renditalupidaja viienda lapsena. Keskhariduse omandas ta Valga Poeglaste Gümnaasiumis, millele järgnesid õpingud Tartu Ülikoolis (1929—1936). Ülikooli lõpetamise järel on ta olnud õpetajaks, direktori asetäitjaks ja direktoriks mitmetes koolides: Harjumaa Keskkoolis - Raplas, Tartu Keeltekoolis ja Väimela Põllumajanduse Tehnikumis.

Alates 1947. a. kuni käesoleva ajani töötas ta kõrgemas koolis õppejõuna, algul Tartu Õpetajate Instituudis, seejärel Tartu Riiklikus Ülikoolis, lühikest aega Tallinna Pedagoogilises Instituudis ning viimati taas Tartu Riiklikus Ülikoolis. Tema oli ka üks nendest, kes seisid Eesti NSV Pedagoogika Teadusliku Uurimisinstituudi hälli juures, olles selle asutuse pedagoogika ja psühholoogia sektori esimene juhataja. Teatud määral omainimeseks võib pidada Enn Koemetsa ka Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut, kus ta on aastaid lugenud psühholoogiaalaseid kursusi ja juhendanud psühholoogia sektsiooni õpetajate uurimistööd. Võib enam-vähem liialdamata öelda, et peaaegu kogu Eesti NSV õpetajaskond on olnud tema õpilased. Tema õpilasteks on ka paljud kõrgemate koolide ja uurimisasutuste töötajad. Hulk tema õpilasi on juba dotsendid ja juhendavad uut psühholoogide ja pedagoogide põlvkonda.

Enn Koemets on aktiivselt osalenud kõrgema kooli pedagoogika arendamisel, seda nii kõrgemate koolide probleemide uurimisel kui ka noorte õppejõudude õpetamisel. Ta on pidanud loenguid kõrgema kooli pedagoogikast kõigis Eesti NSV kõrgemates koolides.

Lahkunu oli üks NSVL Psühholoogide Seltsi Eesti osakonna asutajaist ja algusest peale selle aseesimees.

Enn Koemetsa uurimistöö on olnud mitmepalgeline. Ta on käsitlenud loogika, eesti keele õpetamise psühholoogia ja psühhodiagnostika probleeme. Eriliseks tähelepanu objektiks on aga olnud mürsikuea psühholoogia. Kui me praegu teame suhteliselt hästi eesti mürsiku iseärasusi, siis just tänu Enn Koemetsa töödele.

Tema tegevus on suuresti ilmet andnud kogu Eesti NSV psühholoogiaalasele uurimistööle. Ta oli esimene, kes asus visalt juurutama statistilisi meetodeid psühholoogilis-pedagoogilistes uurimistöödes. Meie psühholoogide hulgas levinud teadusliku töö tehnilised võtted (mitmesuguste kartoteekide süsteem), on olnud tema koolituse tulemuseks.

Suur on lõpuleviimata jäänud tööde ja plaanide hulk, aga nii see on ilmselt inimelus ikka; vähe on neid, kes lahkumisel võivad ütelda, et nad on kõik kavatsused lõpule viinud. Tema avaldatud tööd, tema õpilaste teadmised ja oskused on püsivad tähised meie psühholoogia arenguteel.

Ajaloo-Keeleteaduskond
Pedagoogika kateeder

Rahvakontrolligrupis

24. aprillil arutas TRÜ rahvakontrolligrupi büroo Arstiteaduskonna rahvakontrolligrupi tegevust käesoleval õppeaastal. Töö on olnud regulaarne. Puudustest on informeeritud teaduskonna parteibürood ja administratsiooni.

Mahukaks töölõiguks oli teaduskonna õppehoonete sanitaarse seisundi kontroll, millega ühtlasi määrati kindlaks 1973. a. remondivajadused. Kahjuks on administratiiv-majandusosakond suuteline rahuldama ainult umbes ühe kolmandiku tegelikest vajadustest.

Arstiteaduskonna kaitsmiste nõukogu töö kontrollimise tulemuste põhjal juhiti tähelepanu vajadusele parandada nõukogu liikmete osavõttu koosolekutest.

Korduvalt on kontrollitud materiaalsete väärtuste hoidmist Arstiteaduskonna ühiselamus. Mõningatel juhtudel ei käida heaperemehelikult ümber ühiselamu mööbliga, dušiseadeldistega jne. Korduvatele nõudmistele vaatamata pole administratiiv-majandusosakond suutnud remontida ühiselamu fassaadtreppi.

Teaduskonnas on 145 koosseisulist ja 95 mittekoosseisulist õppejõu kohta, kuid ainult 41 abiõppepersonali kohta. Viimane arv ei vasta kaugeltki vajadustele. Õppejõudude kvalifikatsioon on viimastel aastatel tunduvalt tõusnud (teaduslike kraadide kaitsmised, kvalifikatsiooni tõstmise kursused). Kuid leidub ka isikuid, kes pole kinni pidanud nõudest iga 5 aasta tagant osa võtta täienduskursustest keskasutustes.

On kontrollitud ajakirjanduse tellimist kateedritesse. Keskmiselt saab iga kateeder 3—5 teaduslikku ajakirja. On kateedreid, kuhu tuleb kuni 10 ajakirja, seevastu mõnes kateedris ei käi aga ühtegi.

Arstiteaduskonna õppejõudude koormuse kontroll näitas, et paljudel on faktiline koormus tunduvalt suurem lubatud maksimaalsest, üksikutel juhtudel jääb aga puudu minimaalsest. Tuleks luua enamvähem püsiv mittekoosseisuliste õppejõudude kaader, et parandada õppetöö kvaliteeti. Tunnitasu alusel tehtava õppetöö registreerimine vajaks ühist arvestusvormi.

Teaduskonna tunniplaani kontroll näitas, et nädalakoormusest (36 t.) peetakse kinni. Mõningatel kursustel ületab koormus 1—2 tunni võrra normi fakultatiivsete kehalise kasvatuse ja võõrkeele tundide, samuti eriõppuse arvel.

Arstiteaduskonna rahvakontrolligrupi liikmed võtsid osa teaduskonna ühiselamu einelaua töö kontrollimisest. Einelaua avamise aeg (kell 9) leiti olevat liiga hiline, enamik üliõpilasi peab hommikul lahkuma ilma söömata. Esines teisigi puudusi, mille kõrvaldamisele on asutud.

A. JENTS

TRÜ väljaanded

(ilmunud 1973. a. I kvartalis.)

1. Труды по химии, VIII. 140 стр.,тираж 500 экз., цена 0.95.
2. Труды по медицине XXVII. Акушерство и гинекология. 312 стр., тираж 600 экз., цена 2.20.
3. Труды по русской и славянской филологии, XXI. Литературоведение. 432 стр.,тираж 1000 экз., цена 2.90.
4. Советская педагогика и школа. VII. 208 стр., тираж 500 экз., цена 0.71.
5. Реакционная способность органических соединений, т. IX, вып. 3 (33). 386 стр., тираж 800 экз., цена 1.—
6. Реакционная способность органических соединений, т. IX, вып. 4 (34). 328 стр., тираж 800 экз., цена 1.—
7. Доклады научной конференции анатомов, гистологов и эмбриологов Эстонии, Латвии и Литвы. 400 стр., тираж 300 экз., цена 1.45.
8. Материалы научно-методической конференции «Проблемы педагогики высшей школы», II. 104 стр., тираж 500 экз., цена 0.30.
9. В. Д. Ритслайд. Охрана труда. 328 стр., тираж 800 экз., цена 0.44.
10. Организация учебного процесса, II. 104 стр., тираж 500 экз., цена 0.29.
11. Arstiteaduslikke töid, XXVIII. Sisehaigused. 172 lk., trükiarv 300, hind 1.18.
12. Majandusteaduslikke töid, XVII. 104 lk., trükiarv 400, hind 0.70.
13. Eesti seente määraja, II. 136 lk., trükiarv 700, hind 0.35.

Väljaanded on müügil TRÜ kirjastus- ja trükiosakonna müügipunktis V. Kingissepa tn. 18.

13. mail jõudis sõprusvisiidilt Poola Rahvavabariigist ja Saksa Demokraatlikust Vabariigist Moskvasse tagasi NLKP Keskkomitee peasekretär sm. L. I. Brežnev. Külaskäigu ajal vennasmaadesse andis L. I. Brežnev Poola Ühinenud Töölispartei esimesele sekretärile EDWARD GIEREKILE ja Saksamaa Sotsialistliku Ühtsuspartei esimesele sekretärile ERICH HONECKERILE üle meie maa kõrge autasu — Lenini ordeni.

Kammerkoor

12. ja 13. mail oli TRÜ kammerkoor kontsertmatkal. Esineti Pärnu raekoja saalis ja Ruhja kultuurimajas (Läti NSV).

EÜE — 73

EÜE ankeetide vastuvõttu on pikendatud 25. maini.

Ankeete võetakse vastu iga päev kl. 16—18 ELKNÜ TRÜ komitees. Samas on ka saadaval välisrühmadest väljajäänud üliõpilaste perfokaardid, mida saab ümber vormistada.

Informatsiooni saab komsomolikomitees vastuvõtuaegadel.

25. maini võetakse veel avaldusi ka Tomski rühma.

On veel vabu kohti! Kiirustage!

Kõikide välisrühmade liikmetel ja kandidaatidel on võimalus saada informatsiooni dokumentide vormistamise nõuetest 18. mail kl. 16 ELKNÜ TRÜ komitees!

EÜE SEKTOR

Tuusikud

1973. a. suveks on võimalik tellida tuusikuid alljärgnevatele turismimarsruutidele NSV Liidu ulatuses (sulgudes on vastavalt marsruudi number, tähtaeg, hind ja kestus).

1. Võimalik osta 30%-lise osamaksuga.

Mööda Krimmi (26; 1. aug. 70 rbl. 20 p.); Lääne-Kaukaasia (33; 1. aug. 65 rbl. 20 p.); parvega mööda Tsusevee jõge (58; 15. juuli 65 rbl. 20 p.); Armeenia-Gruusia (61; 12. juuli 90 rbl. 20 p.); Krimm (111; 19. juuli 70 rbl. 20 p.); Armeenia-Aserbaidžaan (121; 1. juuli 90 rbl. 20 p.); mööda Taga-Karpaatiat (172; 21. juuni 75 rbl. 20 p.); mööda Taga-Karpaatiat (172; 1. aug. 75 rbl. 20 p.); Lääne-Karpaadid (174; 11. juuli 70 rbl. 20 p.); Lääne-Karpaadid (174; 21. juuli 70 rbl. 20 p.); Novgorod (261; 12. aug. 40 rbl. 10 p.); Vana-Vene linnad (248; 29. juuli 75 rbl. 20 p.); mööda Kaukaasiat (280; 31. juuli 80 rbl. 20 p.); mööda Stavropoli (286; 21. juuni 75 rbl. 20 p.); Ukraina-Moldaavia (301; 21. juuni 90 rbl. 20 p.); Lõuna-Ukraina (641; 8. juuli 100 rbl. 20 p.); Karjala (691; 20. juuli 60 rbl. 20 p.).

2. Täishinnalised tuusikud.

Mööda Krimmi (26; 1. aug. 70 rbl. 20 p.); Armeenia-Gruusia (27; 12. juuli 90 rbl. 20 p.); Armeenia-Aserbaidžaan (121; 1. aug. 90 rbl. 20 p.); mööda Taga-Karpaatiat (172; 21. juuni 75 rbl. 20 p.); Lääne-Karpaadid (174; 11. juuli 70 rbl. 20 p.); Lääne-Karpaadid (174; 21. juuli 70 rbl. 20 p.); mööda Kaukaasiat (280; 31. juuli 80 rbl. 20 p.); Lõuna-Ukraina (261; 8. juuli 100 rbl. 20 p.).

Avaldused tuusikute saamiseks esitada TRÜ ametiühingukomiteele hiljemalt 21. maiks s. a.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri Hind 2 kop. Tell. 3006. MB-05110.

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 17. Reedel, 25. mail 1973. a. XXV aastakäik

Iiri noorsoojuhid ülikoolis

16. mail, nagu «Acta diurnas» juba teatatud, võtsime ülikoolis vastu Iiri Noorsooliidu tippesinduse: tulnud olid Noorsooliidu president Patrick Rabbitte, asepresident Pearse Reynolds ja Põhja-Iirimaa organisatsiooni esimees Ultán Ó'Raghallaigh.

Vastuvõtul komsomolikomitees tervitas külalisi sekretäri asetäitja Avo Meerits. Põgusa ülevaate meie ülikooli ajaloost andis Interklubi liige Mati Saarend, siis rääkis komsomoliorganisatsiooni tegevusest ja põhisuundadest jällegi Avo Meerits.

Küsimusi oli Iiri noorsoojuhtidel meie stipendiumisüsteemi ja üliõpilaste majutamise, üliõpilasringide ja klubide kohta. Seejärel selgitasid nad ka oma organisatsiooni süsteemi ja juhtprintsiipe. Iiri Noorsooliit esindab kogu saarel nii üliõpilasi kui ka tehniliste koolide õppureid, kokku 40 000 noort. Liitu juhib Rahvuslik Nõukogu, millesse iga kolledž valib ühe esindaja. Esimene põhisuund liidu töös on sekkuda hariduskü simustesse, nõuda hariduse õiglase ja demokraatliku süsteemi loomist. Praegu ei ole haridus kättesaadav kõigile: diskrimineeritakse tööliste lapsi, neid on kõrgemas koolis vaid 10% kogu üliõpilaskonnast. Stipendiumi saab üliõpilastest vähem kui 30%. Iirimaa on kõrgelt arenenud küll akadeemiliselt, tunduvalt maha jäävad aga tehnilised elualad.

Teine sõlmitus on muidugi Põhja-Iirimaa ja Ulsteri küsimus, millesse suhtumises on Liidul n.-ö. maksimum- ja miinimumprogramm: esimene näitab lõppeesmärki — saarel demokraatliku sotsialistliku vabariigi kehtestamist; teine taotleb kujunenud praktilises olukorras — kus poliitikategemiseks aega ei anta, kus selle asemel kõneleb terror — vägivalla ja tapmiste lõpetamist. Kogu probleem, mille alguse võib tagasi viia 16. sajandisse, Inglise koloniaalpoliitika ajalooline kujunemine, on äärmiselt delikaatne ja komplitseeritud, mingil juhul ei ole see praegu ainult katoliiklaste ja protestantide tüliõun, nagu kapitalistidel töölisklassi diskrimineerimiseks kasulik on väita. Lahkhelisid on mõlemas leeris, mis veelgi aeglustab lahenduseni jõudmast. Praegu oodatakse põnevusega peatselt toimuvate valimiste tulemusi.

Pärast lõunaeinet istusid Patrick Rabbitte, Pearse Reynolds ja Ultán Ó'Raghallaigh «Sophokleses» meie inglise filoloogide ja õppejõudude Heino Liivi ja Mall Tamme seltsis. Nagu üks kohtumisest osavõtnu, IV kursuse üliõpilane Sirje Murumets hiljem oma muljeid jagas, oli nii siin kui ka õhtul ülikooli kohvikus vesteldud paljudel huvitavatel teemadel. Iiri üliõpilased võitlevad riiklike stipendiumide eest kõigile üliõpilastele. Praegune toetussumma (õppekulud pluss 250 naela aastas), mida saavad vähesed, ei ole suur: üliõpilase väljaminekute katteks oleks vaja kindlasti 400 naela. Niisuguseid ühiselamuid nagu meil, enamasti ei ole. Praegu elab suurem osa üliõpilasi erakortereis, kusjuures üür on keskmiselt 4 naela nädalas ja üliõpilaskonna kasvades on Dublinis niisugustki peavarju raskem leida. Noorsooliit püüab valitsust veenda selles, et ühiselamute ehitamine tasuks end siiski ära, kasvõi suvevaheajal (õppetöö algab oktoobri teisest poolest) turistidelt saadava üüri arvel.

Poliitika ja ideoloogia üldküsimustest rääkides pidasid Iiri noorte liidrid sotsialismi suurimaks eeliseks äärmusliku viletsuse ja aguliite elimineerimist, mis on ka põhjus, miks nad soovivad sotsialistlikku korda oma maal. Enam kui kommunistlikul parteil on rahva seas poolehoidu siiski leiborist idel, kelle sotsialismiprogramm esineb küll rohkem sõnades kui tegudes. Marksistkul majandusõpetusel on Iirimaal küllalt suur levik: selle uurimiseks ja õpetamiseks on kõrgemates koolides eri kolledžid. Külaliste endi hulgast õpib majandust Pearse Reynolds. Ultán Ó'Raghallaighli eriala on maakasutuse planeerimine, Noorsooliidu presidendil Patrick Rabbitte'il aga inglise kirjandus ja poliitika. Vesteldigi veel inglise ja vene kirjandusest (paremini tuntakse Tolstoid, Tšehhovit, Puškinit, Dostojevski, tänapäeva autoritest teatakse üldiselt vähem); üldistest noorsooprobleemidest nagu hipid (nende eluiga peetakse lühikeseks, konformeerumist vähe võimalikuks); narkootikumide kuritarvitamisest (see kasvab võrdeliselt eluraskuste ja üldise perspektiivituse tundega) ning pop-muusikast.

Ekskursiooni ajal Toome raamatukogusse tutvuti ka Toomemäe vaatamisväärsustega, üllatuti meeldivalt hoolitsusest, millega meil suhtutakse arhitektuurimälestistesse. Iirimaa vanad kindlused kipuvad külaliste kinnitust mööda lagunema.

Lahkumissoovid öeldi õhtu saabudes.

JÜRI TALVET

Iiri noorsoojuhte. REIN URBELI foto.

Meie saadikukandidaat

Arved Luts

NSV Liidu ajaloo kateedri dotsendi, etnograafia ja museoloogia spetsialisti Arved Lutsu on Tartu töötajad juba õige mitmel korral valinud linna Töörahva Saadikute Nõukogu koosseisu. Asjaolu, et Ajaloo-Keeleteaduskonna kollektiiv esitas äsja Arved Lutsu enda poolt saadikukandidaadiks uude linnanõukogusse, annab tunnistust sellest, et tema töö ja tegemistega on seni igati rahule jäädud.

Linnanõukogu praeguses koosseisus oli A. Lutsule usaldatud alalise kultuurikomisjoni juhtimine. A. Luts jutustas nimetatud komisjoni tegevusest meie korrespondendile järgmist.

Alaline kultuurikomisjon tegutseb tihedas koostöös Tartu Linna TSN Täitevkomitee kultuuriosakonnaga. Dubleerimise vältimiseks koordineerime aegsasti mõlema organi plaane. Meie põhiline ülesanne on kaasa aidata Tartu kultuurielule selle sõna laias tähenduses. Peamine tähelepanu koondub isetegevuslikule kunstile, taidlusele, raamatukogude ja kinode tegevusele. Väga hea kontakt on selles osas kujunenud AUN Tartu Kultuurihoonega, mis on meie linna isetegevuse peamiseks keskuseks.

Komisjoni üheks ülesandeks on kontrollida nii linnanõukogu kui täitevkomitee, aga ka kõrgemalseisvate organite kultuurialaste otsuste realiseerimist Tartus, aidata kaasa seni veel esinevate puuduste ja kitsaskohtade kõrvaldamisele.

Viimasel ajal oleme tegutsenud koos ka hariduse- ja noorsookomisjoniga. Kõne all on olnud noorsoo kultuurialase teenindamise ja kasvatamise probleemid. Nii arutasime alles hiljuti koolipidude olukorda Tartu linnas, andsime mitmeid soovitusi nende sisulise taseme tõstmiseks.

NSV Liidu 50. aastapäeva eel esitas täitevkomitee kultuuriosakonna juhataja E. Alekand linnanõukogu istungjärgul ettekande teemal «Rahvaste sõpruse kasvatamisest Tartu linnas». Kaasaruanne oli meie komisjonilt. Eelnevalt tutvusime asutustes ja ettevõtetes tehtuga nimetatud valdkonnas, märkisime ära mitmeid saavutusi, soovitasime üle võtta ennast praktikas õigustanud töövorme. Hoopis laialdasemalt tuleks minu arvates viljelda sotsialistlikku võistlust teistes liiduvabariikides asuvate sõsarettevõtetega. Teema oli aktuaalne ja selle käsitlemist hinnati kui igati õnnestunud üritust.

Plaanidest edasiseks? Mitmel korral oleme üritanud arutada TRÜ klubi tegevust, kuid ikka on teised küsimused vahele tulnud. Eks uuel kultuurikomisjonil tule lähemal ajal see töö ära teha, võttes aluseks äsjase ametiühingu liinis toimunud autoriteetse kontrolli tulemusi ja jälgides selle otsuse realiseerimist. Linna kultuurielu tervikuna on küllalt lai ja tegemist siin juba jätkub.

R. VÄLI

ACTA DIURNA

14.—18. maini töötasid ülikooli uue ühiselamu ehitusel eesti filoloogia ja ajaloo-osakonna esimese kursuse noormehed. Enamik neist on sel õppeaastal elanud Tiigi tänava vanas internaadis ning mõistavad kõige paremini, kui tähtis on Ajaloo-Keeleteaduskonna perele parandada edaspidi oma olmetingimusi. Tehtu väärtus on seda suurem, et tööl käidi niigi kiiretel arvestuste eelsetel päevadel.

Tehti abitöid: hoone korrused roogiti puhtaks vähemalt kümnest tonnist ehitusprahist, tasandati keldrikorruse põranda alust pinda. Abistati kõikjal, kus parajasti vaja oli, ilmast ja tujust hoolimata.

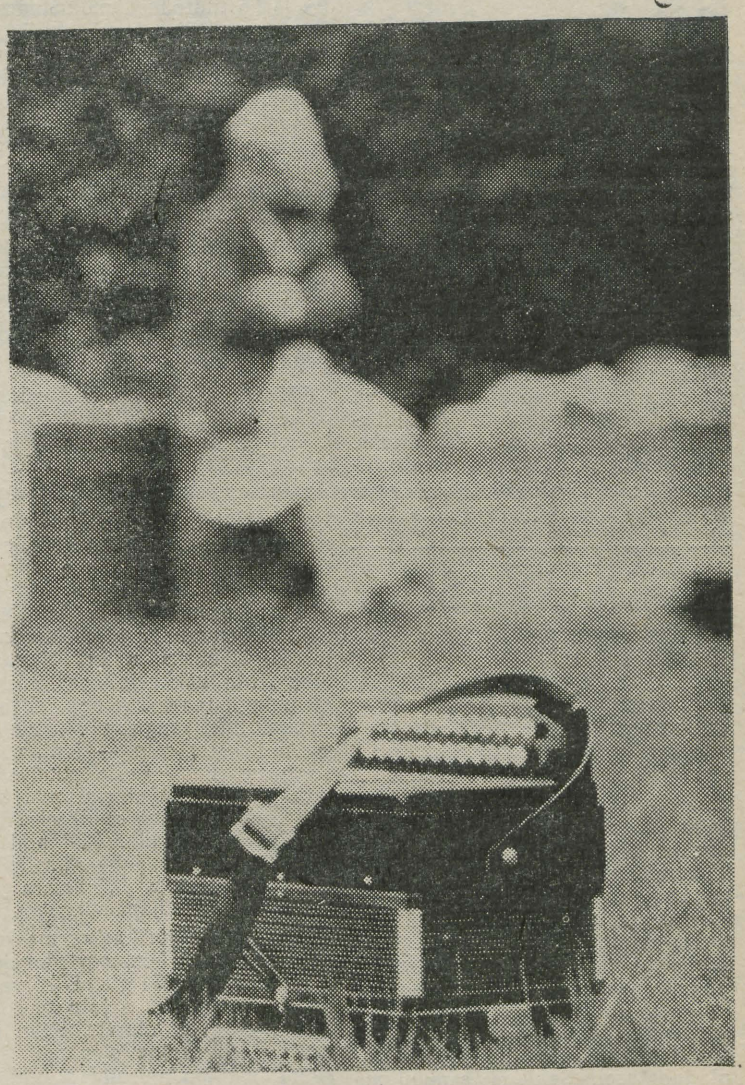

Veel pole pidu alanud. Veel on lood lõõtspillis, päike pilvedes ja esimene laev kusagil jõekääru taga. Mis juhtus siis, kui rahvas maale tuli ja päikegi ümber mõtles, loete täna kolmandalt leheküljelt.

KEVADPIDU ▸ lk. 3

Ühiselamuprobleem Arstiteaduskonnas

Arstiteaduskonna dekanaat ja ühiskondlikud organisatsioonid on viimase aasta vältel pidevalt tegelnud ühiselamu küsimusega. Rahuloluks ei anna põhjust üliõpilaste ükskõikne, mõnel juhul isegi hoolimatu suhtumine oma ühiselamust kodusse. Talvise sessiooni kokkuvõtetes osutus Arstiteaduskonna õppeedukus eelviimaseks. Teataval määral saab töötulemusi võrrelda elamistingimustega.

Märtsikuus viidi ühiselamus läbi sanitaar-hügieeniline uurimus peamiste puuduste väljaselgitamiseks. Õppejõududele V. Ratnikule, K. Tammerale ja A. Peetsalule olid abiks üliõpilased. Mõõtmiste ja arvutustega selgitati, et ühiselamu on ülemajutatud. Kehtestatud sanitaarhügieeniliste nõuete kohaselt on üliõpilastele ja tehnikumide õpilastele ühiselamu pinnanormiks 6 m² (pinna normatiivid CH u II 1 — 71 kohaselt), meie ühiselamus on pinda ühe üliõpilase kohta 4,5 m². Selle põhjal saab selgeks, et olemasolevad neljalised toad (18,0 m²) vastavalt normatiividele on mõeldud 3 inimesele, kolmelised toad (13,5 m²) aga 2 inimesele. Ülemajutuse tõttu ei vasta ka üldkasutatavad ruumid kehtestatud normatiividele.

Üldkasutatavatest ruumidest.

1. Spordiruum on ehitatud keldrikorrusele. «Kus see on?» võiks kõige teadlikum tudengki küsida. Kuid ruum, milles oleksid kõik võimalikud tingimused sportimiseks nii tütarlastele kui poistele (on olemas spordiinventargi), on ümber kujundatud laoruumiks. On see õige? Ise arstidena teha haigetele selgeks, kui tähtis on sport — ja ikka ainult sõnades, mitte tegudes.

2. Klubiruum — seal võiks meie internatsionaalne pere korraldada huvitavaid puhkeõhtuid, kuid kuhu majutada sealsed noored kolleegid esimeselt kursuselt, seda ei oska keegi öelda.

Ühiselamus on kohti 800, neist 692 kuulub üliõpilastele. Majas elab 22 ülikooli õppejõudu ja teenistujat — kokku 12-s neljalises toas, see tubade arv võimaldaks aga elamispinna 48-le üliõpilasele. Erinevalt teistest ühiselamutest on Arstiteaduskonnal organiseeritud lõpetanute täienduskursused. Nii on täienduskursustele planeeritud 60 kohta. Klubiruumis elab praegu 15 inimest. Arvestades kevadisi lõpetajaid (osa lahkub ühiselamust) jääb meil esimese kursuse majutamiseks sügisel 130 kohta puudu. Oleks juba aeg leida lahendus probleemile, mis senini, vaatamata arvukatele nõupidamisetele, ikka olemas on. Arstiteaduskonna üliõpilased avaldavad lootust, et uue plaani järgi 1973. a. valmiva ühiselamu jagamiskomisjon leiab ka arstidele sobiva lahenduse.

Arstiteaduskonna a/ü büroo

TRÜ staadionil

... 26. mail algusega kl. 15.30 toimub **TRÜ teaduskondadevahelise spartakiaadi** pidulik lõpetamine. Rektor annab võitjaile üle karikad ja auhinnad. Esinevad TRÜ naisvõimlejad ning algavad suured kergejõustikuvõistlused — selle hooaja viimane ala ENSV kõrgemate koolide meistrivõistluste sarjas. Osa võtavad Eesti parimad üliõpilassportlased. Et tulla kõrgemate koolide kompleksarvestuses esikohale, on TRÜ-l vaja need võistlused tingimata võita. Ootame hulgaliselt ergutajaid ja pöidlahoidjaid!

TRÜ spordiklubi

Partei elu

Töörohke aasta — tulemusterohke aasta

1972/73. õppeaasta möödus TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsioonile üldise parteilise ja ühiskondliku aktiivsuse tõusu tähe all. Sellele tõusule aitasid kaasa kaks olulist aktsiooni: NSV Liidu suure juubeli tähistamine ning praegu toimuv parteidokumentide vahetamine.

Sügissemestri vältel olid teaduskonna parteiorganisatsiooni tähelepanu keskpunktis ettevalmistused NSV Liidu 50. aastapäeva väärikaks tähistamiseks. Selle töö aluseks sai parteibüroo poolt koostatud spetsiaalne plaan, mis edukalt realiseeriti. Kõikides osakondades viidi läbi suurele juubelile pühendatud sisukad konverentsid. Suur samm astuti edasi näitliku agitatsiooni alal, millise töölõigu eest vastutas kommunist M. Lõhmus. Näiteks sisustati peahoone 139. auditoorium kolme nägusa stendiga, mis kajastasid meie teaduskonna tihedaid sidemeid teiste vennasvabariikidega.

Asjalikult on kulgenud teaduskonnas ettevalmistused parteidokumentide vahetamiseks. Selle töö käigus võis täheldada pea. kõigi kommunistide aktiivsuse kasvu. Paljud meie seltsimehed annavad olulise panuse parteiliste ülesannete täitmisel nii ülikooli, Tartu linna kui vabariigi ulatuses. Kommunistid J. Raid, L. Roots ja K. Allikmets täitsid edukalt EKP Tartu linnakomitee ülesandeid. Suurt ühiskondlikku tööd kogu vabariigi mastaabis teeb ENSV Ülemnõukogu saadik H. Kurm. Ülikoolisiseste ülesannete realiseerimisel paistavad silma kommunistid A. Metsa, A. Haberman ja H. Kabur.

Parteiorganisatsiooni juhtimisel kuulub oluline osa parteibüroo tööle, selle süsteemikindlusele. Õppeaasta jooksul pidas büroo 19 koosolekut, kus on arutatud kõiki teaduskonna elu aktuaalseid küsimusi. Kuuest parteigrupist andsid neli aru büroo koosolekutel, kaks teaduskonna üldkoosolekul. Kahel korral arutati komsomolitööd, seoses sügisese aruandlus- ja valimiskoosolekuga ning kevadel, seoses õppedistsipliini küsimuste tõusmisega tulipunkti. Büroo kuulas ära kuue kommunisti aruanded nende tegevusest partei põhikirja täitmisel. Suurt tähelepanu osutati kommunistliku laupäevaku õnnestumisele. Tänu dekanaadi, komsomoli- ja parteiorganisatsiooni ühistele jõupingutustele töötasid meie kollektiivi liikmed laupäevakul kokku 1150 tundi. Aprillis algasid ka üritused kohalike nõukogude valimiste ettevalmistamiseks, mis kulgevad plaanipäraselt.

Teaduskonna parteiorganisatsiooni autoriteeti aitas tõsta kommunistide eesrindliku osa tugevnemine. Kommunistide-üliõpilaste õppeedukus on keskmisest tunduvalt kõrgem. Õppeaasta vältel kaitsesid seltsimehed Z. Mints ja P. Reifman doktoriväitekirja, K. Uustalu, J. Soontak ja N. Toots kandidaadikraadi. Praegu on meie teaduskonna organisatsioonis 7 kommunisti doktori- ja 33 kandidaadikraadiga, mis teeb 50% teaduskonna kommunistide üldarvust.

Erilist tähelepanu osutati kursusejuhendajate töö suunamisele. Koos dekanaadiga korraldati regulaarselt kursusejuhendajate nõupidamisi. Juba kevadel töötasid parteibüroo ja dekanaat välja juhendi tööks kõigi osakondade esimeste kursustega. I kursuste probleemid olid kõne all parteiorganisatsiooni üldkoosolekul. Tähelepanu orbiidis oli pidevalt ka aspirantuuri olukord. Saavutuseks tuleb pidada tõsiasja, et mööduval õppeaastal aspirantuuri vastuvõetutest moodustasid kommunistid ja kommunistlikud noored 71%, mis on tunduvalt kõrgem eelmiste aastate vastavast näitajast. Korduvalt tutvus büroo aspirandikandidaatide ja aspirantide tööga ning nende töölesuunamisega. Aspirantuuri probleemid olid arutlusel ka teaduskonna parteiorganisatsiooni üldkoosolekul, millest võtsid osa TRÜ vastava eriala juhtivad seltsimehed.

Õppeaasta vältel töötas teaduskonnas kuus parteigruppi: igas osakonnas üks. Parteigruppide sekretäride töö suunamiseks ja koordineerimiseks kasutas büroo järgmisi mooduseid:

* sekretäride kutsumine büroo koosolekutele neid huvitavate küsimuste ühiseks arutlemiseks;
* parteigruppide sekretäride nõupidamised;
* individuaalsed vestlused sekretäridega vastavalt vajadustele;
* kirjalike «meelespeade» saatmine sekretäridele;
* sekretäride aruannete kuulamine bürool ja üldkoosolekutel.

Tänu neile sammudele oli büroo pidevalt kursis parteigruppide tegevusega ning suutis seda vastavalt vajadustele operatiivselt suunata. Parteigruppide tööst sõltus aga suures osas kogu parteiorganisatsiooni tegevuse efektiivsus.

Paraku esines meie töös ka mitmeid puudusi. Rahule ei saa jääda kõigi kommunistide osavõtuga parteikoosolekutest. Vähemalt 1/3 puudumistest oleks saanud hea tahtmise puhul vältida. Küllaldane ei olnud õppedistsipliin, millest omakorda tulenesid puudujäägid eksamihinnetes. Tihedam oleks pidanud olema koostöö komsomoliorganisatsiooniga, tõhusam kasvatustöö ühiselamutes.

Meie parteiorganisatsioon seisab praegu tähtsa sammu künnisel. Vastavalt Eesti NSV kõrgema ja keskerihariduse ministri käskkirjale jaguneb Ajaloo-Keeleteaduskond alates 1. septembrist k. a. kaheks: Ajalooteaduskonnaks ja Keeleteaduskonnaks. Kooskõlas sellega jaguneb kaheks ka senine teaduskonna parteiorganisatsioon. Jääb loota, et see toimub igati organiseeritult ja läbimõeldult, et uued parteiorganisatsioonid töötavad senisest veelgi operatiivsemalt ja tulemusrikkamalt, et paraneb parteiline distsipliin ja tõuseb kommunistliku kasvatustöö sisuline tase. Nii nagu praegusele büroole, nii kujunevad uutele büroodele nende tööd konkreetselt suunavateks põhidokumentideks NLKP peasekretäri L. I. Brežnevi ettekanded hariduse küsimuses ning EKP Tartu linnakomitee otsus 15. juunist 1972 «TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonna tööst». Nende otsuste realiseerimisel oleme mõndagi saavutanud, paljugi aga ootab veel tegemist eeloleval õppeaastal juba kahe teaduskonna ja kahe parteiorganisatsiooni tingimustes.

Selleks kõigile senise Ajaloo-Keeleteaduskonna kommunistidele edu ja kordaminekuid.

O. KLAASSEN,
Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroo sekretär

*

21. mail toimus aulas Ajaloo-Keeleteaduskonna parteiorganisatsiooni aruande- ja valimiskoosolek.

Parteibüroo üksikasjalise aruande esitas büroo sekretär O. Klaassen. Aruandele järgnenud läbirääkimiste käigus rõhutasid kommunistid vajadust pöörata senisest enam tähelepanu kaadri järelkasvule, tööle komsomoliorganisatsiooniga (seda eelkõige õppedistsipliini tagamise osas), õppekirjanduse koostamisele kaugõppijate tarvis, teadusliku planeerimise vajadustele ja teistele aktuaalsetele probleemidele.

Ajaloo-Keeleteaduskonna parteibüroo esimene sekretär L. Roots meenutas teaduskonna parteiorganisatsiooni töö algust enam kui 20 aastat tagasi. Ülikooli parteikomitee positiivse hinnangu teaduskonna kommunistide tööle esitas parteibüroo sekretäri asetäitja K. Koger. Üldkoosolek tunnistas parteibüroo töö möödunud tegevusaastal rahuldavaks ja otsustas moodustada senise ühise parteiorganisatsiooni asemel kaks uut parteiorganisatsiooni — Ajalooteaduskonna ja Keeleteaduskonna parteiorganisatsioonid.

Uued parteiorganisatsioonid pidasid oma esimesed üldkoosolekud, kus arutati organisatsioonilisi küsimusi ja valiti parteibürood.

SALME SIBUL meditsiinidoktoriks

TRÜ otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateedri dotsent Salme Sibul kaitses 18. mail Arstiteaduskonna nõukogus meditsiinidoktori teadusliku kraadi saamiseks väitekirja teemal **«Aeroioonide ja elektroaerosoolide mõjust ninalimaskesta kaitsesüsteemi funktsioonile ja selle reflektoorsetele seostele».**

Ametlikeks oponentideks olid prof. S. Grobštein Leningradist, prof. F. Portnov Riiast ja prof. E. Raudam Tartust. Töö teaduslikeks konsultantideks olid med. doktor prof. E. Siirde ja nüüd juba surnud med. doktor prof. A. Valdes. Oponentide poolt anti tööle kõrge hinnang ja selle autor tunnistati meditsiinidoktori teadusliku kraadi väärilisteks.

S. Sibula väitekiri on elektrofüsioloogia-alane töö, milles uuritakse negatiivsete ja positiivsete elektrilaengute toimet organismis. Nagu autori uurimised näitavad, avaldavad nii negatiivsed kui positiivsed laengud paikset toimet hingamisteedes ja ka üldtoimet, mõjustades kehas happe-leelise tasakaalu ja neerude eritust. Töö eksperimentaalses osas näitab autor, et negatiivsed laengud mõjustavad ka kudede vigastustejärgset regeneratsiooni, samuti soodustavad tuberkuloosist paranemist. Töö tulemused on praktikasse juba juurutatud ja leiavad kasutamist haigete ravimisel.

Väitekiri on jätkuks selle probleemi uurimisele otorinolarüngoloogia kateedris. Tööd tehakse seal 1954. a. saadik. Samal ainestikul on varem valminud üks doktori- ja üks kandidaadiväitekiri.

Säärane töö on olnud võimalik koostöös Tartu füüsikutega. (dots. J. Reinet, dots. P. Prüller jt.), kes on valmistanud originaalseid aparaate elektrilaengute kunstlikuks tekitamiseks.

Dotsent S. Sibul töötab otorinolarüngoloogia kateedris 1949. aastast saadik, algul üliõpilasena laborandi kohal, 17 aastat asssistendina ja 6 aastat dotsendina. Kandidaadiväitekirja kaitses 1959. a.

Selle aja vältel on S. Sibul omandanud teoreetilised ja praktilised teadmised ning oskused, et töötada kvalifitseeritud õppejõuna.

Salme Sibul näitas huvi teadusliku töö vastu juba üliõpilasena, kirjutades 2 võistlustööd. Hiljem on temalt trükis ilmunud 90 tööd kohalikes ja keskväljaannetes, ka välismaal. Salme Sibul on olnud juhendajaks 11-le üliõpilaste võistlustööle, on Eesti Nõukogude Entsüklopeedia kõrva-nina-kurgueriala artiklite autor.

NLKP liikmena võtab dots. S. Sibul aktiivselt osa ühiskondlikust tööst. Ülikoolis on ta olnud juhtivatel kohtadel ametiühingus (büroo esimees, revisjonikomisjoni liige jne.), on olnud TRÜ üliõpilaste vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär, on valitud viis korda järjest Tartu Linna TS Nõukogusse, on praegu täitevkomitee liige.

Igapäevases töös on S. Sibul kohusetundlik, täpne, nõudlik enda ja teiste vastu ning lugupeetud haigete, üliõpilaste ja kolleegide poolt.

Soovime uuele teaduste doktorile palju edu edaspidises loomingulises töös.

Prof. E. SIIRDE

Malemikser

Läinud nädalal lõpetati klubis üle kahe kuu kestnud suurüritus «Malemikser», mille raames toimusid matš-välkturniir, välkturniir, simultaanid U. Tarve ja I. Neiga, maleviktoriin ja isetegevusprogramm. 150 võimalikust punktist kogus Õigusteaduskond 115; Matemaatikat. — 100,5; Füüsika-Keemiat. — 85; Majandustead. — 65,5; Ajaloo-Keeletead. — 52; Kehakultuurit. — 51; Bioloogia-Geograafiat. — 21 punkti. Male eest oli võimalik saada 90 p., isetegevuse eest — 60 p. Esimesed kolm teaduskonda võtsid osa kõigist aladest ja nende punktide summa on väärikas. Ajaloo-Keeleteaduskond võttis osa vaid malest, kus sai 52 punkti, millest 42 tõi Viljo Saldre. Kehakultuuriteaduskond võttis osa matš-välkturniirist, kus sai kõige tagasihoidlikuma tulemuse — 6 p. Isetegevusega nad küll korvasid puudujäägid males, kuid kõrgemale eelviimasest kohast see neid ei tõstnud. Punane latern on Bio-Geo, kes osales matš-välkturniiril ja simultaanides, kuid isetegevusega ei saanud hakkama, ning jättis oma 21 punktiga nigela mulje.

Males paremad:
1.—2. Matemaatikat. — 65,5 ja Arstit. — 65,5 p.
3.—4. Õigust. — 55 ja Füüsika-Keemiat. — 55 p.

Isetegevuses paremad:
1. Õigust. — 60 p.
2.—3. Majandustead. ja Kehakultuurit. — 45 p.
4. Matemaatikatead. — 35 p.

Välkturniiridel olid võidukamad: Saldre (Ajaloo-Keelet.) 18,5 p.; Tarassov (Majandustead.) 17,5 p.; Veskimäe (Arstit.) ja Ritslaid (Füüsika-Keemiat.) 16 p.

Simultaanides tõid punkte: A. Sakk (Mat.) — 1,5; I. Vana (Mat.) — 1; M. Ammas (Mat.) — 1; E. Veskimäe (Arstit.) — 1; V. Saldre (Aja-Keelet.) — 1.

TRÜ klubi

J. V. Veski mälestusi

MEENUTUSI TARTU ÜLIKOOLIST

Pärast gümnaasiumi lõpetamist läksin ma 1896. a. sügisel ülikooli. Mul oli poisikesepõlvest peale kolm huviala: muusika, loodusteadus ja keel. Nende vahel oligi siis kaalumist. Kõigepealt langes välja muusika, mille õppimiseks minul kui majanduslikult mittejõukal inimesel puudusid võimalused. Eraviisil ma selle alaga vahetevahel ikka tegelesin. Tulid arvesse siis keel ja loodusteadus. Ülikoolis soome-ugri keeli ei õpetatud, oli ainult lektorikursus K. A. Hermanni juhatusel. Sealt ei saanud ma enesele kogu ulatuses õppematerjali ja seepärast ma jätsin ta nagu kõrvale. Nii jäi siis üle loodusteadus. Selle ala jaoks oli olemas füüsika-matemaatikateaduskond mitmesuguste alaosakondadega. Viimase ma siis enesele valisingi.

Huvi loodusteaduse vastu oli mul kujunenud aegade jooksul. Eriti aga kasvas see Treffneri koolis, kus Hermann Lange suure põhjalikkusega oma ainet õpetas. Iga botaanikatunni eel käisin ma sügisel koos ühe kaasõpilasega botaniseerimas ja tõime siis iga poisi jaoks klassi eksemplari mingist taimest. Tunnis vaatlesime neid. Niisugune asi meeldis mulle ja jäigi üheks minu harrastusalaks. Ma hakkasin koostama isegi mingisugust zooloogilist sõnaraamatut kõiksuguste allikate järgi, mis kätte sain — ladina, saksa, vene. Eesti vaste puudus tihti, aga ma kirjutasin nad siiski välja, et hiljemini eestikeelseid sõnu juurde soetada. Mul olid mitmed kaustikud juba koolipõlves loodusteaduslikku sõnavara täis. Need hävisid sõjapäevil.

Pärastpoole hakkasin ma ometi enam keeleküsimustega tegelema, loodusteadus jäi nagu kõrvalisemaks, aga päris asjatu mul selle õppimine ka ei olnud. Pean ütlema, et oskussõnu olen ma kõige enam just loodusteaduste alal soetanud.

Tol ajal, kui mina ülikooli astusin, oli seal õppekeel üleminekuastmel. Nimelt oli kuni 1890. a. õppekeeleks saksa keel. Siis aga andis tsaarivalitsus määruse, et Tartu ülikoolis, mis teistest Venemaa ülikoolidest erinevalt senini õpetas saksa keeles, peab jääma õpetus edasi saksa keeles ainult neis aineis, kus õppejõud juba töötavad, uusi õppejõude aga enam saksa õppekeelega töötada ei lubata. Nii hakati siis ülikoolitööd arendama vene keele suunas, saksa keele tähtsus aga vähenes aegamööda.

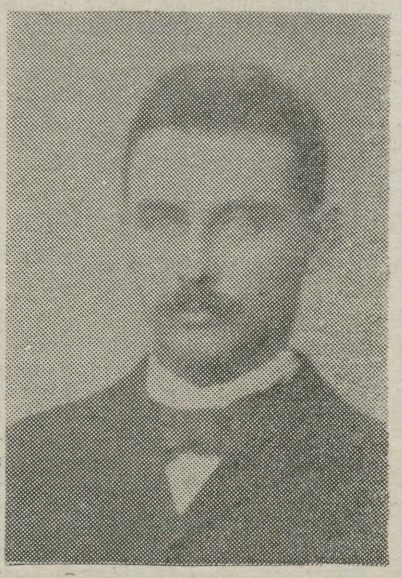

J. V. Veski 1896. aastal

Kui ma õpinguid alustasin, oli seal vana kaader saksakeelne, uued, noored õppejõud aga hakkasid lugema juba vene keeles. Paljudest neist noortest arenesid hiljem tublid õppejõud. Üks niisugune oli botaanikaprofessor **Nikolai Kuznetsov.** 1895. a. oli ta professoriks saanud ja hakkas Tartu ülikoolis töötama. Hiljem läks ta tööle Peterburi ülikooli ja võitis sealgi suure lugupidamise.

Teine tubli noor õppejõud oli füüsikaprofessor **Aleksander Sadovski.** Ta oli oma ainest tõepoolest väga vaimustatud ja selgitas seda nii ka oma kuulajaskonnale. Ta loengud toimusid ruumis, kus pingid tagapool kõrgemale tõusid, nii et istusime seal nagu amfiteatris ja nägime hästi kõike, mis õppejõud all tegi või tahvlile kirjutas. Sadovskil oli viisiks füüsikaküsimusi sageli matemaatiliselt lahendada. Sel puhul kirjutas ta kogu tahvli ülalt alla tihedasti täis. Siis istus ta veidi aega tahvli kõrval, kuni üliõpilased selle sealt enesele vihikutesse kirjutasid. Nii jätkas ta tund-tunnilt oma ainekäsitlust nii teoreetiliselt kui ka praktiliselt.

Kolmas tubli õppejõud oli geoloogia ja spektrograafia professor **Franz Levinson-Lessing.** Tema oli oma tegevuses väga kaalukas ja leidis peagi tähelepanu mitte ainult Tartu ülikoolis. Varsti sai temast Peterburis akadeemik ja hiljem ta läkski Peterburi õppeasutustesse tööle. Levinson-Lessing on nõukogude spektrograafia aluste rajaja.

Vana kaadri seast, kes õpetasid saksa keeles, väärib märkimist **Julius von Kennel,** Saksamaalt tulnud sakslane. Ta loengud olid huvitavad, tal oli oma väljakujunenud õppetegevus. Harilikult tuli ta auditooriumi, väike leheke käes, millele ta oli oma loengul käsitletavate osade järjekorra märkinud. Lehekese pani ta kateedri nurgale, tihtipeale ta ei vaadanud loengu jooksul kordagi sellele, aga kaasas oli see tal alati. Ta oli suur darvinist ja silmapaistev põlvnemisteooria õppejõud, kelle loengud olid näitlikud. Sageli kasutas ta tahvlil värvilisi kriite ja näitas piltlikult, kuidas ühest loomaliigist on miljonite aastate jooksul teist liiki loomad arenenud. Teda ei kuulanud mitte ainult zooloogid, vaid teisedki, näiteks Mihkel Martna ja Otto Münther. Isegi teolooge oli ta kuulajate hulgas, kuigi ta neid tihti pilkas.

Kenneli kogu kursus oli arenemisõpetusega läbi põimunud. Aga meie Eestimaa looduse ja loomariigi vastu ta huvi ei tundnud. Ta oli oma laialdased teadmised Saksamaa ülikoolis omandanud ega tahtnud neid siin enam täiendada. Ainult niipalju oli tal meie loodusega kontakti, kui seda oli tema elamisruumide ja loengute pidamise koha, s. o. praeguse patoloogiainstituudi vahel. Suveõhtuil töötas ta lambivalgel lahtise akna juures, mis avanes aeda. Et selles oli rohkesti lilli ja põõsaid ,siis meelitasid nad endi juurde mitmesuguseid putukaid ja liblikaid Neid tema siis uuris, kes talle n.-ö. koju kätte tulid, aga loodusesse ta ise ei läinud. Niisama hoidus ta kõrvale ka meie kodumaa elanikkonnast ning koondas enese ümber balti sakslased ja nende sõbrad, ülikooli õppejõud meilt ja mujalt. See seltskond moodustas dotsentide-õppejõudude seltsi «Dozentenverein». Seal peeti tihti kõrge väärtusega teaduslikke ettekandeid, millede esitajaiks olid vahel ka inimesed, kes otseselt ei kuulunud seltsi liikmete hulka. Ettekanded ja läbirääkimised toimusid saksa keeles.

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 5

25 мая 1973 г., пятница

28 ЛЕТ ПОСЛЕ ПОБЕДЫ

Фото Ю. Асари.

Каждая война оставляет после себя памятники и реликвии — горестные и воодушевляющие, назидательные и горделивые. Но ни одна война в истории нашей родины не оставила их так много, как Великая Отечественная. Убог душою тот, кому ничего не говорит прошлое своего народа. Сам того не замечая, он обкрадывает себя, лишает той почвы, которая только и может питать его жизнь, обогащать духовно. Немеркнущая слава старшего поколения, завоевания, добытые и защищённые тяжким солдатским трудом, сокровища культуры, которые создавались на протяжении веков нашими народами — всё это — самое дорогое наследство, которое передано молодому поколению, и каждый, кто умеет ценить, хранить и преумножать его, достоин уважения...

Шагают по стране миллионы следопытов, чтобы увидеть своё Отечество, чтобы постичь суровую правду его истории. С этой армией следопытов идут дорогой героев и следопыты-искатели 6-ой средней школы, создавшие в своей школе Музей боевой славы. Благодаря стараниям и добросовестности красных следопытов, установлено множество имён людей, освободивших наш город от немецко-фашистских захватчиков. Многие из этих людей не вернулись с поля боя. На территории Прибалтики погиб и старший лейтенант Рудольф Бертель — сын эстонского народа. Он мечтал вернуться жить в Тарту после войны. Недавно в гостях у красных следопытов 6-ой средней школы побывала семья Бертеля — жена и сын. Сын Рудольфа Вячеслав Бертель (см. фото) — теперь уже старше своего отца.

Нельзя понять и обосновать настоящее и будущее, не зная прошлого своей страны, многовекового опыта своего народа. Идейный заряд всей комсомольской работы удвоится, если использованный для пропаганды материал будет тесно переплетён с тем, к чему человека влечёт естественно. Чувство родной земли. Чувство родной природы. Гордость подвигами отцов и матерей.

Наша проблема — не квадратура круга

Элементарна истина, что интерес — это умное, т. е. направленное и систематизированное любопытство. Присутствие интереса важно для появления увлечения. Чем разностороннее увлечение человека, тем полнее и богаче его жизнь. Превалирующее увлечение человека и составляет стержень его жизни, его призвание.

Элементарна истина, что математика (как, впрочем, и всякая наука) глубока и безгранична для познания. Это наука, к которой неуместно название «хобби». Потому-то на матфак редко поступают случайно и без труда, другими словами — без влечения (ведь обычно влечение первично, труд вторичен).

Но при пристальном наблюдении за студентами русского отделения матфака убеждаешься, что средняя масса их занимается «от сессии до сессии»... Хотелось бы рассмотреть проблему заинтересованности средней массы математиков в своих основных предметах. Попробуем хотя бы частично проанализировать причины, приводящие к таким, по сути своей ненормальным, явлениям.

Прежде всего хочется сказать о самодисциплине студентов. Каждая наука, каждое дело, требует упорного труда. Уметь изо дня в день, из недели в неделю, досконально разбираться даже в мельчайших вопросах, ставить перед собой проблемы и разрешать их до конца — не это ли должно быть главным принципом каждого учащегося?

Итак: одна из причин — отсутствие самодисциплины. Разрешение этого вопроса зависит от нас самих.

Но, кроме того, не всякий первокурсник умеет самостоятельно работать. А умеющий работать еще слаб в огромной науке. Отсюда следует малая вероятность выбора правильного пути, тем более — получение каких-либо результатов.

В связи с этим хочется поставить вопрос о необходимости создания кружков, работающих на твердой научной основе. Положение с ними на русском отделении матфака весьма неутешительное. Необходимое условие появления и жизнеспособности кружков — это, пожалуй, энтузиазм преподавателей и старшекурсников. Кружки хороши тем, что помогают студентам за два первых года подготовиться к распределению по кафедрам. А это влечет за собой существенное повышение результативности работы.

Существуют и другие причины, влияющие на заинтересованность студентов в интенсивности учебного процесса. Для любых дел нужны энергия и руки. И они у нас есть. Почему же так минимальны наши дела?

Каждый год у нас происходят выборы нового комсорга отделения, и каждый год он начинает почти с нуля. При этом ломаются и прежние методы работы и прежние традиции. Причина? Уходящий комсорг не готовит себе замену, нет перспективных планов, да и стройной методики работы тоже. Кроме того, до среднего круга студентов почти не доходит информация о делах университетского бюро. И круг этот медленно превращается в инертную массу. Ведь заразить инертностью легче, чем заставить двигаться и работать. Конечно, коренные переломы в работе легче наметить, чем осуществить. Но сдвиги вполне возможны. Совсем недавно приезжал к нам со своей программой ЛГУ. Их опыт образования студий может послужить и нам.

Всякое руководство для того и избирается, чтобы искать и находить те пути и тех людей, которые помогли бы нам правильно и плодотворно работать. Есть у нас в университете фотолаборатория, есть кинолаборатория. И много интересного и полезного можно было бы получить в кружках, созданных на их базе. Начинания театралов под руководством Когана привлекли очень многих ребят. Почему бы сейчас не попробовать наладить работу и в этой области? А клуб книголюбов? Да и киноклуб наш с каждым разом становится все более тривиальным. Уже давно нет дискуссий, связи между факультетами, а ведь в общении заключаются предпосылки нашего развития.

Да, что и говорить! Сонзмерьте сами наш досуг с напряженными днями сессий. И мы же сами вольны в выборе средств и методов его заполнения. Можно ныть о своем бездействии и скуке. Можно пессимистично говорить: «Ничего не получится!» Можно цинично посмеяться: «Попробуйте!». Но если нет уверенности в значимости какого-то дела, нет желания и начинать его. Но ведь смелость не бывает без удач, а удачи не бывают без дел. Может, все-же попробуем?!

О. ГРИГОРЕНКО,
студентка V курса русского отделения матфака.

Елена Шварц
Старость княгини Дашковой

Княгини Дашковой нет
В Академии на острову —
Она под старость лет
Уехала в Москву.

Кто крыс пожалеет?
Кто крыс пожалеет?
Ведь крыса — она
И не жнет и не сеет
И не красива собой.
Эй, крысы, бегите
Скорее
В тот дом на углу
Сначала по крыше, потом в трубу.
Но вы все равно опоздали —
Заступница ваша в гробу.
Поминки. На кухне судачат,
судачат.
Никто, ну никто по ней не
заплачет:
«С утра с поздравленьем крысенок
к постели,
Он что-то ей пискнет, она ему тоже
И сахар ручкой белой
К его подносит роже.
Как сын-то ей помер
Без слез хоронила —
Бог дал, Бог и взял,
Судить, мол, не нам,
А Машенька, крыса, хвост
прищемила
Так плачет и слуг цельный день
по мордам».

Темнеет сознанье,
Лампада дымится,
Вольтер и Руссо
В далеких гробницах.
О старость — свобода
То делать, что хочешь.
О чем же ты плачешь?
Чего ты бормочешь?
«Или это — стенки гроба
Или это колыбель?
В черном вязанном платочке
Крыса надо мной теперь.
О милая! Как ты похожа
На бабушку —ты так нежна
И утешенья со слезами
Мешаешь так же, как она».
Качает крыса гроб опрятный
Касаясь бедных желтых плеч,
Слова ее непонятны
Как в детстве взрослая речь.
Дует шут в свою свистульку
Доживи до той поры,
Когда ты свяжешь гроб и люльку
Причудливостью злой игры.
1967 г.

Специализация в средней школе

В последних числах апреля в Вызу состоялся семинар командиров отрядов Эстонской дружины старшеклассников. Среди целого ряда сообщений и докладов была и такая тема: «О важности высшего образования». Докладчиком был заместитель министра высшего и среднего специального образования ЭССР Перемеэс. Вначале эта тема не возбудила особого интереса слушателей. Но постепенно начали выясняться факты, которые нас глубоко поразили.

В Эстонии в возрастной группе от 18 до 30 лет 1661 человек не имеют начального образования, 128 тысяч — восьмиклассного, 150 тысяч — среднего. Таково положение на сегодняшний день, когда перед нами стоит задача перехода ко всеобщему среднему образованию. В связи с этой задачей требуется расширение сети школ, пополнение школ новыми высококвалифицированными кадрами. Но из 7 тысяч учителей старших классов у нас пока только 4,6 тыс. имеют высшее образование.

(Продолжение — на 2 странице)

varia

Встреча с будущими русистами

Уже три недели миновало с тех пор, как состоялся вечер встречи студентов II курса отделения русской филологии с учениками X средней школы. Это единственная школа в городе Тарту, где русский язык изучают по расширенной программе. Наше отделение на правах шефа этой школы оказывает помощь в организации разнообразной внеклассной работы. Одним из таких мероприятий был конкурс на лучший перевод, в котором приняли участие учащиеся 8—9—10 классов. Младшие школьники переводили отрывок из романа «Прощай, рыжий кот» (М. Унт), а учащиеся 9—10 классов — рассказ Валентина Лейнфельда «Щука». Пока жюри (К. Алликметс, В. Мухина, А. Пуу) подводило итоги, студенты II курса готовились к вечеру в университетском кафе «Софокл».

Официальная часть вечера началась с вручением сувениров победителям конкурса. Ими оказались Криста Котер и Эве Вади из 10 класса, и Эста Янсон и Эстер Шнур из 8 класса.

Вопросы — кем стать? какую профессию предпочесть? — волнуют всех учащихся. В какой-то степени разобраться в них помог присутствующим старший преподаватель кафедры философии М. Титма, который рассказал, с каких позиций следует подходить к выбору профессии. Он посоветовал ученикам реально взвешивать свои силы и возможности перед поступлением на тот или иной факультет. Доц. А. Метса в своем выступлении подчеркнула, что необходимо одинаково серьезно относиться как к точным, так и к гуманитарным предметам, так как многие проблемы на современном этапе решаются именно на грани разных наук. Кроме того, она коснулась вопроса о возможности специализации на отделении русской филологии.

Студентка Анне Макарова рассказала о том, как живут, чем занимаются и как проводят свободное время студенты II курса. Чтобы у учеников не осталось сомнения в жизнерадостности студентов и их умении веселиться, девушки исполнили много песен на русском и эстонском языках под аккомпанимент на гитаре студентки Леа Соосалу. Приятно было услышать, что те студентки, которые год обучались в Саратове, не только усовершенствовали свое знание русского языка, но и выучили песни на языках республик Средней Азии.

Доброжелательность и внимание хозяев вечера помогли гостям преодолеть робость, и они порадовали нас своими выступлениями: рассказали о своей школе, продекламировали отрывки из романа «Евгений Онегин», показали юмористические сценки.

На память об этом вечере каждый ученик получил последнее издание романа А. С. Пушкина «Евгений Онегин».

Этим вечером все остались довольны. Учащиеся потому, что удалось заглянуть в тот мир, о котором они пока только слышали и мечтали. Студенты потому, что все заботы и хлопоты, связанные с организацией вечера, не прошли даром — вечер получился запоминающимся, полезным и интересным. Преподаватель же потому, что установленные контакты не только не прервутся, а, наоборот, будут более тесными, так как некоторые учащиеся через год-два станут студентами нашего отделения, и еще потому, что открыл в своих студентах новые положительные черты характера. Работать с такой дружной, единодушной и активной группой очень приятно.

К. АЛЛИКМЕТС,
ст. преподаватель кафедры русского языка

Студенческий праздник

Весенний праздник тартуского студенчества становится уже традицией: 20-го мая он проводился в четвёртый раз. Непогода не могла охладить пыла весенне-праздничного настроения студентов — им представилась возможность массово повеселиться накануне сессии, а такое случается не каждый день.

В это воскресное утро весь тартуский флот был предоставлен студентам; маршруты всех катеров совпадали: до Лунья и обратно.

Чего только не было на праздничном лугу! И программа художественной самодеятельности и духовой оркестр; шоу, танцы, азартные народные игры, бесплатный суп (гороховый) и платное пиво.

Скоро выглянуло солнце и осветило самый разгар праздника. Тёплая обстановка и пиво сделали своё дело: спидометр настроения «пошёл» вверх. (Этому, наверно, способствовало и то, что почётными гостями праздника были ректор проф. А. Кооп и многие преподаватели университета) ...

Возвращались тоже на катерах. Окидывая взглядом праздничный луг, трудно было поверить, что здесь целый день веселились сотни студентов, настолько он был чист и опрятен. Оказывается, студенты умеют отдыхать не только весело, но и аккуратно. (Это тоже была одна из неожиданностей праздника.) День завершился весенним балом студентов в концертном зале «Ванемуйне».

Участники праздника расходились с грустью, ведь вместе с ним уходила и беззаботная студенческая пора. Впереди — сессия!

А. ФЛЯЙШЕР.

● *В кабинете смехолога*

Другу-билетоловцу

Послушайте, ведь если театр придумали, значит кто-то туда ходит? Значит, есть всё-таки люди, которые не во сне проскочили в ленинградский Горьковский театр или в московский на Таганке?

А бедный студент? Разве его меньше волнует тайна кулис, предварительной продажи билетов и антрактного мороженого, оттого что он бывает в столицах только пару раз в году?

Но если народная пословица «не имей сто рублей, а имей знакомую билетёршу» к нему прямого отношения не имеет, то перед тем, как с носом вернуться домой, ему остаётся только испытать последнюю возможность: а вдруг удастся купить лишний билет у входа?

Охотники-любители ещё до сих пор спорят, что ловить лучше — такси, нарзан или пыжиковые шапки, но ловцы лишнего билета, выходящие на панель, чтобы оттуда вскарабкаться на Парнас, твёрдо знают себе цену. Их искусство — для искусства.

Единственным транспортом всех джентельменов удачи испокон веков было колесо фортуны, но в арсенале ловца лишнего билета есть и свои методы: психоанализ продавца лишнего билета, теория заднего (пожарного) хода и набор транспарантов. Транспарант — лицо ловца, поэтому на нём должно быть написано что-то оригинальное, например: «билетик лишний вам помеха, отдайте мне его для смеха» или интимней: «ты продай мне его хоть один только раз». Вас поймут.

Прибыв на место (форма одежды — походная, но не настолько, чтобы распугать продавцов) и проталкиваясь сквозь толпу коллег — конкурентов, вы должны помнить, что ваша жертва не принесет вам билета на блюдечке. Напротив, она приложит все силы к тому, чтобы продать его не вам, а вашему соседу. Поэтому, чтобы понимать психологию продавца, надо знать его социальные корни.

В основе каждого лишнего билета лежит одна из маленьких трагедий: не пришла любимая, знакомые, пришла жена..., разница только в том, когда жертва рока узнает свою участь.

Судьба продавца первого вида решилась ещё до урочного времени, и теперь он озабочен лишь тем, чтобы сбыть свои билеты с наименьшим ущербом для себя, или, если это специалист — «жучок», то с наибольшим для вас.

Второй тип продавца — замаскированный. Скорее всего, он и сам ещё не знает, что он продавец. Его легко заметить: он тоскливо шарит глазами в толпе, на лице его написано иссякающее ожидание.

С первым видом вас роднит то, что вы оба боитесь. Вы боитесь его упустить, а он боится, что его растерзают отчаянные билетоловцы, шума и иногда красной книжицы, которую надо, конечно, припасти заранее.

Продавец второго вида требует более тонкого подхода: ему надо сочувствовать, его страдания надо осторожно смягчить вопросом, не предвидится ли у него, не дай бог, лишнего билета?

Однако продавец на дороге не валяется. Больше того: его надо изловить своими руками. Но где?

Он вездесущ. Он приезжает не только на метро, но и на автобусах, троллейбусах, и подчас на такси. Скопления его наблюдаются в лунную ночь на остановках. Тамто и надо его вылавливать, отогнав конкурентов или забежав «вперёд их».

Заняв позицию, воздержитесь от устойчивого желания сбежать с занятого вами места: продавец лишнего билета обладает интересной особенностью отдавать свой билет там, откуда вы только что ушли.

Ещё одна распространённая ошибка — думать, что лишний билет может оказаться в окошке администратора, измученного иногородними знаменитостями. Чтобы добиться брони, надо иметь бронебойную записку крупного калибра. Ждите своего часа на посту.

Но вот охота уже идет полным ходом. Какой азарт! Толпы проходящих людей потоками омывают ваш островок. Справа и слева уже продали по одному билету! Счастливцы с сияющими лицами пробираются к выходу, отрицательно мотая головой на шквал вопросов. Вы мечетесь от одного автобуса к другому, темп нарастает. Вдруг мимо соседа справа в вашу зону проскакивает сухонький старичок, размахивая лишним билетом. Облепившие любители пробрасывают его в зону противника (место перед входом), а затем на пятачок (вестибюль театра, где на воротах — билетёрша, в защите — администратор и другие официальные лица). Продавец переходит из рук в руки, ему суют деньги, он их берёт, но билета отдать не в силах, потому что его куда-то тащат. Отдавшие деньги сгоряча посылают его (в среднюю зону) и устремляются за ним в погоню по ногам защитников, применяя силовые приёмы. Кто-то не выдерживает: удар, ещё удар! Великолепно сегодня играют защитники! Билетёрша прижата к борту, болельщики показывают на неё пальцем. Но на помощь уже спешит старшина. Свисток! Кого-то уже удаляют на 15 суток...

Там уже молодёжь, воспользовавшись суматохой, атакует билетёршу. Тройка нападающих протягивает ей два билета, протискивая третьего, в панике он проскакивает. Воодушевлённый его примером, какой-то юный натуралист лезет без билета напролом, его с позором выставляют...

А между тем, время бежит, драгоценное время до третьего звонка. Вот навстречу спешит женщина с двумя авоськами. Так и подмывает спросить у неё лишний билет. (Наш совет — лучше не надо, а если у неё в авоськах консервы, то спрашивайте издали). Но что же делать, что делать?

Прохожие уже не оглядываются на ваши вопросы, пятачок пустеет, только тут и там проскакивают опоздавшие — последние счастливцы...

Надежды тают. Всё пропало. Сиротливо вы в последний раз оглядываете утихший театр и вдруг... ваш взор привлекает чёрный ход... в исступления вы бросаетесь туда, что-то протягиваете пожарнику, и куда-то бежите, бежите...

И вот вы уже в проходе. Свет потушен. Вы поднимаетесь на цыпочках и кажется, видите что-то за макушкой впередсмотрящего... Вы в театре!

И пока занавес раздвигается, вы думаете о том, что если у Остапа Бендера было 400 способов законного изъятия денег, то у билетоловца, кажется, на 3,62 больше. Ну что же, искусство всё ещё требует жертв.

И. РОЗЕНФЕЛЬД.

Специализация...

(Начало см. на стр. 1)

В связи с этим особенно большие задачи стоят перед высшей школой. В Эстонии на первый курс ежегодно принимается 5 тысяч человек. У нас готовят специалистов почти 100 профилей. В текущем году 70 человек будут направлены в вузы других союзных республик. Они получат высшее образование по 32 специальностям.

ТГУ в этом году примет на первый курс 990 человек. Но в течении учёбы в вузе у нас отсеивается почти 25% студентов. Это один из самых высоких показателей по Советскому Союзу. Зато госэкзамены у нас сдают практически все студенты, в то время как в закавказских республиках почти 30% студентов «заваливают» госэкзамены.

Сейчас у нас предстоят большие реформы как в области среднего, так и высшего образования.

В средних школах берётся курс на 12-летнее образование (11-летнее в русских школах). Ребят будут принимать в школу на год раньше, т. е. с шестилетнего возраста. В школах будет введена специализация по трём профилям:

— технический уклон,
— реальный уклон,
— гуманитарный уклон.

Значительно больше внимания будет уделяться изучению языков.

Планируется расширение приёма в высшие школы. В 1975 году на стационаре будет обучаться 14 тысяч студентов, а в 1990 году это число увеличится до 24,4 тысяч. Стипендия увеличится до 50—60 рублей в месяц. Причём конкретная величина стипендии будет зависеть от успеваемости студента. В дальнейшем будет предусмотрено двухразовое бесплатное питание студентов, бесплатное обеспечение студентов бытовыми услугами.

В этом году произойдут и некоторые изменения и в правилах приёма в высшие учебные заведения. Повторная попытка поступления в вуз через год разрешается только при наличии шестимесячного трудового стажа, полученного в течение этого года.

Ю. АСАРИ.

Стою на перекрестке двух дорог,
Которые ведут в одно и то же.

Одна — как лабиринт, где тупиков
Достаточней, чем показаться может.
И можно быть в одном и быть в другом,
Так или иначе за все тебя осудят.
Синеют как моря глаза Христа
И голубей небес глаза Иуды.

Вторая светится как трубочист в ночи,
Как человек, нашедший человека.
Она вся из, она вся для души,
И все здесь безысходностью согрето.
И вот пока я делаю судьбу,
Судьба спокойно управляет мною.

Стою на перекрестке двух дорог,
Которые кончаются судьбою.

Т. КУРИЦКЕС.

Самоуправление в общежитии

Недавно был избран новый совет общежития медицинского факультета. В связи с этим были подведены некоторые итоги и проанализированы недостатки работы прежнего совета.

Организация жизни студентов в общежитии является наиболее перспективным и целесообразным видом самоуправления. Было бы идеально, если бы проживающие в общежитии студенты сами решали все вопросы на уровне его совета и старост секторов. В таком случае ни деканату, ни общественным организациям факультета не пришлось бы нарушать «суверенитет» студентов на их «собственной» территории. Однако практика показывает, что руководство общежитием — дело настолько сложное и многогранное, что студенты сами с ним обычно не справляются. Доказательством являются многочисленные нарушения дисциплины: шумливость, неопрятность в помещениях общего пользования, а иногда даже пьянство. У нас еще мало таких принципиальных студентов, как Сергей Кленский и Ральф Алликвэ, которые не боятся делать замечания нарушителям правил общежития.

Поэтому совет общежития, которым в течение трех лет руководила студентка V курса Урсула Югала, работал в тесном контакте с деканатом, партбюро и профсоюзной организацией факультета. Вопросы общежития каждую неделю обсуждались на оперативных собраниях деканата. Немало делалось и комсомольской организацией.

Совет общежития пока в основном занимался «техническими» проблемами организации жизни и быта студентов. Такое направление работы следует считать правильным. Однако общежитие все еще остается для студентов только «спальным корпусом». В нем нет условий для общественной деятельности студентов. Дело в том, что общежитие перенаселено. Студенты живут и в подвальном клубном помещении здания. Выселение многих преподавателей и сотрудников университета мало что изменило: большое количество мест остается за факультетом специализации и усовершенствования врачей. Перед новым советом (председатель Тоомас Эрнитс) и деканатом стоит проблема освобождения клубного помещения и еще какой-нибудь подвальной комнаты для физкультурных мероприятий. Это создало бы необходимые условия для увеличения удельного веса комсомольской и студенческой профсоюзной организаций в руководстве жизнью общежития. Но прежде всего нужно решительно повысить требовательность к себе и к товарищам и беспощадно выступать против буянства, пьянства и прочих проявлений нездорового образа жизни.

А.-Э. КААСИК, доц. кафедры нейрологии и нейрохирургии

Шахматная смесь

В течение двух месяцев в студ. клубе проходило шахматное соревнование между факультетами ТГУ. Название было довольно интересное: «Шахматная смесь». В этом турнире могли принимать участие студенты, аспиранты, преподаватели. Команда каждого факультета могла набрать максимально 150 баллов. Программа «Шахматной смеси» состояла из блицтурниров, сеанса одновременной игры, шахматной викторины. Каждая команда должна была выступить с художественной самодеятельностью. Окончательное распределение оказалось следующим:

1.	Юридический ф-т	115 бал.
2.	Математический ф-т	100,5 бал.
3.	Физико-химический ф-т	85 бал.
4.	Экономический ф-т	84 бал.
5.	Медицинский ф-т	65,6 бал.
6.	Историко-филолог. ф-т	52 бал.
7.	Физкультурный ф-т	51 бал.
8.	Биолого-географ. ф-т	21 бал.

В. ЛЕТОШНЕВ.

* *Стройотряд*
Впереди рабочий день

...Меня опять начинало колотить. Это значит, что скоро наступит утро. Под утро всегда становилось холоднее. Не помогал даже свитер, техасы и два одеяла. Холод забирался во внутрь, заставлял трепетать каждую клетку тела, заставлял вжиматься в постель всё сильнее и сильнее.

«Хорошо бы сейчас немного спирта, — мелькала мысль, — совсем немного. Тогда можно забыть о холоде по крайней мере на два часа.»

Рядом ворочались ребята. Сейчас надо будет вставать и работать, работать, работать.

Трудно тебе здесь? Да, нелегко. Может быть, и хорошо где-нибудь там, в интеротряде, но мы приехали сюда. Мы здесь, и мы — настоящий студенческий строительный отряд.

Трудно тебе здесь? Твоим друзьям тяжелее. Вчера они вернулись посеревшие от цементной пыли, с не сгибающимся от усталости руками. 120 тонн на семерых! Это вовсе не шутка — перетащить на себе за день по 380 мешков.

А разве тем другим, которые улетели в самое сердце тайги на буровые, разве им было легче? Разве их не кусали тучи комаров, разве не падали они от усталости, разве не работали по колено в воде. И тебе было тяжело, и у тебя бешено билось сердце, и в голове колотило только одно: «Надо, надо выдержать.» И пусть деревенеют руки, пусть ломит спину и стучит в голове. Зато здесь мы родились заново.

Нет, совсем не всегда было так тяжело, вовсе нет. Но каждый прошедший день откладывал в тебе какие-то крупицы тяжести, и теперь вся эта масса и начинает давить на тебя. И эти последние дни кажутся тебе самыми тяжёлыми.

Трудно тебе здесь? Но разве не ты дышал пьярящим запахом кедров? Разве не ты смотрел на Сибирь? И никогда не забыть тебе ребят, с которыми ты жил в палатке, в тайге и болотах. Да! день ещё впереди. Ещё самый трудный день. День следующий.

Володя Смирнов, III к. ТПИ.
Стройотряд-72, пос. Стержевой
Александровского р-на
Томской области

Разговор

Опять меня преследуют дороги.
Да, как мираж, как сон — нет, не кошмар.
Ты говоришь: «Пройдут дожди, снега, тревоги, огни, пожары...»
— Брось, ты просто стар.

Нет, это лучше, чем по турпутёвке.
Удобства?! — есть: рюкзак и котелок.
Поход другое, даже и с ночёвкой.
Не знаю, ты б, наверное, не смог.
Так надо. Уходить хоть ненадолго,

Менять привычки, спать по два часа.
А утром запах пусть таёжный, тонкий
Хмельным угаром опьянит меня.

Мы не грустили — времени там мало.
Ну, а душа-то? — это каждому дано.
Закалка? Это нужно для металла.
У нас там было правило своё.

Собою быть. С собою не считаться,
Когда другим ты нужен до конца.
А если трудно, — лучше улыбаться
Или работать — чтобы пот с лица.

Я возвращаюсь, чтобы понемногу
Опять грустить с мечтою о весне.
Тогда меня поманит в путь дорога,
И я упрячу сердце в рюкзаке.

Ю. КАЦ.

The Grateful Dead. Этот ансамбль, если иметь в виду его стиль, на целые годы опередил свой век. В 1966 году ансамбль давал бесплатные концерты в лавках и кафе, в это время музыканты жили в Сан-Франциско, в музыкальной коммуне: общая квартира и питание, всё свободное время проводили за игрой. В наши дни этот ансамбль относится к самым прогрессивным оркестрам. — Руководитель и сологитарист Джерри Гарсия (1. VIII. 1942), ритмгитарист — Боб Леш (15. III. 1940), ударник Билл Уэйр (16. X 1947), басгитарист Фил Крейцман (7. V. 1946). С течением времени ансамбль стал секстетом благодаря органисту Тому Константену, бонгам Мики Харта и флейте Пигрена. В каждом году они выпускают по одной долгоиграющей пластинке.

Keef Hartley. Один из самых значительных представителей прогрессивной битмузыки наших дней, блестящий ударник. Киф Хартли — уроженец Ливерпуля. В своём родном городе он играл в оркестрах Rory Storm и Hurricans. В первом из них до него на ударных играл Ричард Старки, ставший известным под именем Ринго Стар в группе Beatles. Дорога Хартли, как и многих других музыкантов, из Ливерпуля вела в Лондон. Сначала он — член группы Artwoods, затем — ударник в оркестре Джона Мэйала. В альбоме Мэйала «Дневник оркестра» он исполняет соло на ударных. В 1969 году Киф Хартли образовал свой большой оркестр и теперь по очереди появляются его альбомы. Состав большого оркестра: 4 саксофона, 2 трубы, горн, гитара, барабаны.

Jimi Hendrix. Был одним из самых значительных представителей битмузыки. Родился в 27. XI. 1945 г. в американском городке Seattle. На протяжении долгх лет он был членом оркестров, сопровождающих Little Richard'a и позже братьев Исли, в которых играл на гитаре. Его личная карьера началась в 1966 г., когда в Лондоне в одном из клубов он взял гитару во время перерыва и стал аккомпонировать своему странному, отличавшемуся от всего существующего шал басгитарист ансамбля Animals. Чес до сих пор, пению. Здесь его и услы Чендлер, который сразу же представил его лондонским фирмам пластинок. В этом же году он основал свою группу под названием Jimi Hendrix Experience где кроме него играли Ноэл Реддинг (25. II 1945) и Мит Митчел (9. VII. 1947). Ансамбль выступал до 1969 г., и за это время родились такие всемирно известные песни, как «Алый заяц», «Hey, Joe», «Ветер воет», «Твое имя», «Мери». Альбом Electric Ladyland объединял всё его творчество и новейшие достижения.

После этого целый год о Джимми Хендриксе было слышно очень мало, но за этим последовало выступление на Нью-Йоркском концерте. Он стал одним из героев Вудстока, где более полумиллиона зрителей услышали его голос и соло на гитаре, в котором своей техникой он значительно превосходил даже джаз-гитаристов. Последний его триумф был на фестивале на острове Wight. Славу эту Джимми Хендрикс пережил всего несколькими днями: его погубило чрезмерное употребление наркотиков. Когда он умер, ему не было и 25 лет.

Теперь его пластинки пользуются большой популярностью, чего при жизни Хендриксу удалось достигнуть лишь несколько раз. Так, после его смерти пластинка Wodoo Chile (содержит три старых песни) сразу же заняла первое место среди английских пластинок. Очевидно, свою роль здесь сыграла и сенсация.

Herman's Hermits или, как их сейчас называют: Peter Noone and the Hermits. Все они родом из города Манчестера. С 1965 г. они представляют «передовую линию развлекательной битмузыки. Простые мелодии, лишенные сложности слова, чистое пение — вот в чём тайна их популярности. Певец и руководитель ансамбля — Питер Нун — он и есть Herman — (5. XI. 1947). Сологитарист Дэк Лакенби (14. V. 1943) ритмгитарист Кейт (26. X. 1946), басгитарист Карл Грин (31. VII. 1947), ударник Уайтмен (21. VIII. 1946).

The Hollies. Музыкальный стиль и степень популярности вполне совпадают с предыдущим ансамблем Herman's Hermits. The Hollies основался в 1957 г., но назывался другим именем. Сначала было название Guytones, затем The Fourtones, и в 1963 г., Stay. Первым популярным номером группы уже с названием Hollies стала песня «Выгляни через какое-нибудь окно» — 1965 г. С 1966 они относятся к «передовикам» битмузыки. Певец — Аллан Кларк (4. V. 1942), сологитарист Тони Хикс (16. XII. 1949), басгитарист Берн Коллверт (19. IX. 1944), Ритмгитаристом и руководителем группы был Грэхем Нэш (2. II. 1942), о котором уже было сказано, что он ушёл из Hollies и стал членом группы Crosby-Nash. На его место вступил молодой гитарист Терри Силвестер (8. I. 1947).

Самые популярные их песни: Jemnifer Eccles, Carrie Anne, «Мне жаль, Сюзанна» (очевидно, женские имена приносят парням счастье), и, наконец, «Легко ему, он мой брат».

Перевод с венгерского
ЮДИТ ШТРЫМПЛ.

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Rektor A. Koop astus rohelisse kõnetooli ja avas peo.

Kevadpeo avasõnad lausus rektor Arnold Koop, kes ilmataadi aadressil tehtud heatahtliku kriitika kõrval lahkas tudengi ja õppejõu vahekordi nii siin, Luutsna linnamäel, kui ka meie Tartu Riiklikus Ülikoolis. Rektor soovis head lõdvestumist enne sessioonipäevi ning, silmitsenud poolringis aset võtnud üliõpilasi ja õppejõude, dekaane ja prodekaane, hüüdis: «Hurraa kõige eesrindlikumale ja progressiivsemale ülikooliosale!»

Hurraa! rõkkas vastu hästivalitud rohelisel väljal Emajõe ääres. Pöösaste vahel käivitasid «Tallinnfilmi»-mehed juba kaamerat, sealsamas tuulevarjus õlitas August Kavald viimast korda magnetofoni.

Oli algamas looduspäeva sisustav taidlusprogramm.

Nagu ikka, ei puudunud seegi kord erksa meelega füüsikud. Lehm kõige populaarsemad Luunja mahlase roheluse keskel.

Heledamaks muutub päev. Tõepoolest, sellist suurt suvesoojust, mis iga hetkega üha rohkem maad võttis, poleks vist keegi osanud kuulutada. Nüüd läksid mitmedki asjad juba paralleelselt. Kus «Vanemuise» näitleja Lembit Eelmäe monoloog, kus holalauljad nautijaskonnaga, kus rektor ja dekaanid, kus õlu ja supp. Pealisriided pandi istumise alla ja kuulati «Hellerot», kääriti käised üles ja arstiti liikumisvaegust.

Oli aeg lõpulauluks. «Kaks lauljat» ja paljud teised laulud viisid puhkevast loodusest lõhnava ülikoolirahva linna tagasi. Nüüd, ergava kevadpäikese all, oli sõidul mööda Emajõge hoopis teine minek. Aga eks me tea kõik, kuidas koer karjast koju tõttab . . .

Kevadpeo avasõnad lausus rektor Arnold Koop, kes ilmataadi aadressil tehtud heatahtliku kriitika kõrval lahkas tudengi ja õppejõu vahekordi nii siin, Luutsna linnamäel, kui ka meie Tartu Riiklikus Ülikoolis. Rektor soovis head lõdvestumist enne sessioonipäevi ning, silmitsenud poolringis aset võtnud üliõpilasi ja õppejõude, dekaane ja prodekaane, hüüdis: «Hurraa kõige eesrindlikumale ja progressiivsemale ülikooliosale!»

Hurraa! rõkkas vastu hästivalitud rohelisel väljal Emajõe ääres. Pöösaste vahel käivitasid «Tallinnfilmi»-mehed juba kaamerat, sealsamas tuulevarjus õlitas August Kavald viimast korda magnetofoni.

Oli algamas looduspäeva sisustav taidlusprogramm.

Nagu ikka, ei puudunud seegi kord erksa meelega füüsikud. Lehm kõige populaarsemad Luunja mahlase roheluse keskel.

Heledamaks muutub päev. Tõepoolest, sellist suurt suvesoojust, mis iga hetkega üha rohkem maad võttis, poleks vist keegi osanud kuulutada. Nüüd läksid mitmedki asjad juba paralleelselt. Kus «Vanemuise» näitleja Lembit Eelmäe monoloog, kus holalauljad nautijaskonnaga, kus rektor ja dekaanid, kus õlu ja supp. Pealisriided pandi istumise alla ja kuulati «Hellerot», kääriti käised üles ja arstiti liikumisvaegust.

Oli aeg lõpulauluks. «Kaks lauljat» ja paljud teised laulud viisid puhkevast loodusest lõhnava ülikoolirahva linna tagasi. Nüüd, ergava kevadpäikese all, oli sõidul mööda Emajõge hoopis teine minek. Aga eks me tea kõik, kuidas koer karjast koju tõttab . . .

Kellele on mõeldud alljärgnev jutt? Neile, kes pühapäeva hommikul pilgu taevale heitsid ja . . . tulemata jätsid? Või vatid selga ajasid (sest viimastel aastatel puudub üliõpilaste kevadüritusel klimaatiline soosing) ja tulid?

Tulid Luunjasse Luutsna linnamäe kanti.

LOODUSESSE!

Füüsikutest äratusbrigaad sõitis juba koidu ajal ringi lõi ühiskodude ees trianglit. Akendel kõhutajad seirasid üleskutset «Ei ühtki kardulat koloraado sitikale!», imetlesid elavaid püramiide ja tundsid endid Hamleteina kahe heinakuhja vahel. Ainsana näis välja surnud olevat Vana Tiik (üksik unest mõlkis nägu pole tänapäeva teaduslik-tehnilise revolutsiooni tingimustes enam mingi näitaja).

Sadamas (kas see ei kõla uhkelt!) kai ääres ootasid stardivalmilt «Koidula», «Zarja», «Kreutzwald» jpt. Taevaalust puhtaks ja tudengite nägusid naerule püüdsid laulda mehed Tartu Akadeemilisest Meeskoorist. Isegi lilli oli laevaleastujate käes — vähemalt ühel tütarlapsel mitmesajast Luunjasse sõitvast üliõpilasest ja õppejõust.

* * *

Kui jalge all jälle kindel maa, sedapuhku juba linnamäel, oli esimene käik koka manu kuuma hernesuppi saama.

Rudolfile oli talvega sirgunud järelkasv nii Pavlovi refleksiga kui ka üldse võimetelagedatest loomadest. Kellel aga seni puudus usk Vadim Zelninisse või tema ennustustesse, said nüüd ümber veendud.

«Kui sipelgas kolm korda ümber kuhja jookseb, tuleb ilus ilm.» Ja sipelgas jooksis korda kolm ringi ning ennäe imet — juba kostitaski vihmarabin publikumi. Kuid ära ei läinud keegi, olles märganud, et polnudki kuhugi minna: olime ju üdini looduses.

Toivo Tasa, Mihkel Zilmer ja Nikolai Laanetu hoidsid holalaulu marki kõrgel ning olid vahest

* * *

Õhtupäike kutsus RAT «Vanemuise» kontsertsaali neidki, kes senise osa päevast konspekti taga higistasid.

Ka kevadballi (mis kevad, õhtuks tuli juba sügav suvi maha) avamiseks võttis sõna rektor Arnold Koop. Ta tuletas meelde lõppemahakkavat semestrit ja selle loomuliku jätkuna eksamisessiooni. Soovides tujukõllast meelelahutuspidu, lausus rektor veel saalisistujate naeru saatel: «Olgu see viimane muretu päev teie õppeaastas . . .»

Avo Meerits alustas kava kahe lauluga, kuid kahjuks juba samalaadsetel üritustel mitmel puhul kuuldutega.

Ansambel «Vasikas» — juba tuttavad taidlejad füüsikaosakonnast: Raivo Tamkivi, Peeter Paris, Mart Trummal, Jaak Aaviksoo, eriti aga puändimeister Ülo Meerits ning lõpetanu Tiit Kändler + konservatooriumitüdrukud Katrin Meelak ja Mare Visnapuu. Oodatud teravmeelsete ülesehituste ja lahendustega («Pime mees») programmi muutis veelgi vaheldusrikkamaks feminiinne duo. Küll vaikne, kuid kohati harras.

Saali tagumisest osast tõusid esile hääled ja valjenesid lava suunas luuleprogrammiks.

«Merle» sündis neli aastat tagasi Tartu 5. Keskkooli abituuriumiklassis, kui Helle Laur (praegu mat. I), Kalevi Kull, Tõnu Noorits ja Tiit Paaver (biol. III) etlemises ühise keele leidsid. Mõni aeg tagasi tuli värsket verd Jaak Jalaka näol (Kehak. II). Esmakordselt

Kevadpidu meis enestes

«Vanemuise» lavale astunud «Merle» ehitas oma programmi üles igavese otsimise probleemile. Lisaks Jüri Üdi loomingule aitasid mõtet arendada M. Underi, J. B. Isotamme, A. Suumani jt. värsid.

Hõreda kava järel, nagu Avo Meerits isegi tunnistas, algas fuajees tants. Muusika orkestrilt «Moment».

Vahepeal püüdsid peoliste kõrvu Heno ja Mikk Sarv ning Heinart Puhkim «Hellerost» ja Jaan Kiho (tunnete seda «Vanemuise» näitlejat?) nii kaasaegsete kui ka rahvalauludega.

Südaööl pani orkester punkti ja pillid kotti. Kes leidis, et päev lühike oli, astus hästi aeglase sammuga õhe. VILJO SALDRE

Värskes õhus on hernesupp õige suupärane.

K. ZILMERI fotod.

Luunja toomingate all kõlab populaarne holalaul.

(Algus TRÜ nr. 16)

Kriminoloogia Laboratooriumis on päevakorras üliõpilaste kriminoloogiaringi organiseerimine. Selles arutataks eriala aktuaalseid probleeme, kuulataks ülevaateid eriala uudiskirjandusest ja osaletaks laboratooriumi uurimistöös. Kriminoloogilise algmaterjali kogumine peaks olema jõukohane ka nooremate kursuste üliõpilastele. Väljapaistvamaid üliõpilasi võiks kutsuda laboratooriumi teaduslike töötajate omavahelistele teaduslikele aruteludele.

Üliõpilaste osavõttu teaduslikest aruteludest võiks praktiseerida muudelgi juhtudel. Miks mitte kutsuda võimekaid üliõpilasi kateedrite laiendatud koosolekutele, kui nende päevakorda võtta «TRÜ Toimetiste» uudisvihikute arutelu?

Õppejõud peaksid ilmutama initsiatiivi võimaluste otsimisel üliõpilaste paremate tööde publitseerimiseks. Selliseid võimalusi aga on. Seda kinnitab Õigusteaduskonna üliõpilaste mitmete artiklite avaldamine viimasel ajal «Edasis». Nende avaldamise võimalusi leiduks senisest enam ka «Nõukogude Õiguses». Üliõpilaste teaduslikku tööd stimuleerib kahtlemata ka Juriidiliste Rahvaülikoolide Nõukogu poolt auhinnatööde väljakuulutamine. Miks ei võiks teisedki erialad leida organisatsioone, kes nende poolt valitud teemadel üliõpilaste auhinnatöid välja kuulutaksid?

Kahjuks viibivad üliõpilased väga harva TRÜ teaduslikel konverentsidel. Osalt on see tingitud vähesest informatsioonist nende konverentsidele kohta. Peamine põhjus näib aga peituvat selles, et üliõpilased ei orienteeru küllaldaselt arutatavais probleemides. Oleks vaja, et eriala õppejõud üliõpilasi nendega eelnevalt tutvustaksid.

Üldu käib ka väitekirjade kaitsmise kohta. Vestlustest paljude diplomandide ja ülikooli lõpetajatega ilmnes, et nad pole kordagi ühegi dissertatsiooni kaitsmisel viibinud. Siingi peaks eriala õppejõudude initsiatiiv olema suurem.

Tõsi küll, teaduslikud konverentsid ja dissertatsioonide kaitsmised langevad enamasti ajaliselt kokku õppetööga. Kuid kas üliõpilase loengult puudumist mitte lugeda vabandatavaks, kui ta tõepoolest viibib teaduslikul konverentsil või dissertatsiooni kaitsmisel?

Mõnevõrra on viimasel ajal suurenenud üliõpilaste osavõtt kriminoloogiahommikutest. See jääb aga praegugi veel suhteliselt piiratuks. On kurb fakt, et ka õppejõud ei ilmuta küllaldast huvi teaduslike konverentside, dissertatsioonide kaitsmiste ja kriminoloogiahommikute külastamisel. On seaduspärane küsida, kust see huvi võib üliõpilastelgi tekkida?

Üliõpilaste teaduslike huvide virgutamiseks oleks samuti vaja, et neil oleks küllaldane informatsioon vabariigis, eriti TRÜ-s ilmuva teadusliku uudiskirjanduse kohta. «TRÜ Toimetiste» numbrite lattu seisma jäämine kõneleb selle informatsiooni puudulikkusest. Olgu märgitud, et Õigusteaduskonna paaril viimasel teaduslikul konverentsil, kui TRÜ väljaandeid toodi levitamiseks registreerimislauda, ostsid just üliõpilased neid õhinaga, ise kurtes, et selliste väljaannete olemasolust pole neil varem aimugi olnud. Õigusteaduskonna metoodikakomisjon võttis mõõdunud õppeaastal vastu spetsiaalse otsuse TRÜ väljaannete levitamise korrastamiseks. Seda otsust tuleks järjekindlalt täita.

Lähtudes vajadusest ergutada üliõpilaste aktiivseid teaduslikke huvisid, eriti aga nende osavõttu õppeprotsessivälisest teaduslikust tööst, võttis Õigusteaduskonna metoodikakomisjon ka selles küsimuses vastu spetsiaalse otsuse. Jääb soovida, et neile küsimustele pööratakse enam tähelepanu kogu ülikoolis.

Prof. I. REBANE,
Õigusteaduskonna metoodikakomisjoni esimees

ÜLIÕPILANE JA TEADUS

Kõrgema õppeasutuse lõpetanud noorte spetsialistide tööle-suunamisest ja nende õiguslikust seisundist

Kõrgema õppeasutuse statsionaarse (päevase) osakonna lõpetanud noorte spetsialistide ametkondadevahelist jaotamist ja nende töölesuunamist reguleerib NSV Liidu kõrgema ja keskerihariduse ministri 18. märtsi 1968. a. käskkirjaga nr. 220 kehtestatud põhimäärus, mille kohaselt toimub noorte spetsialistide töölesuunamine kõrgemate õppeasutuste juures moodustatud suunamiskomisjonide kaudu.

Komisjonid lähtuvad noorte spetsialistide töölesuunamisel liiduvabariigi ministrite nõukogu poolt kinnitatud jaotuskavast ning suunatavate erialast ja kvalifikatsioonist. Komisjoni otsus tehakse teatavaks komisjoni istungil. Kui kõrgema õppeasutuse lõpetanu ei nõustu komisjoni otsusega, siis ta võib pöörduda kõrgemalseisva organi poole, kelle otsus on lõplik.

Komisjoni poolt tööle suunatud noortele spetsialistidele antakse hiljemalt 5 päeva jooksul pärast kõrgema õppeasutuse lõpetamist koos diplomiga kätte ministeeriumi või keskasutuse vormistatud suunamistõend, neile makstakse välja puhkustoetus, töökohale sõiduga seotud kulud ning seaduses ettenähtud alustel ühekordne toetus neile endile ja nende perekonnaliikmeile.

Suunamistõend vormistatakse ministeeriumis või keskasutuses, kelle korraldusse noor spetsialist on suunatud. Tõendil peab olema märgitud ettevõtte, asutuse või organisatsiooni ning ametikoha nimetus, palga suurus ja elamispinnaga kindlustamise moodus. Õppeasutuse juhid võivad teha suunamistõendil muudatusi ainult selle ministeeriumi või keskasutuse loal, kelle ettevõttesse, asutusse või organisatsiooni noor spetsialist on tööle suunatud.

Kõrgema õppeasutuse lõpetanud noortele spetsialistidele, kellele personaalse jaotamise komisjoni otsusega on antud õigus iseseisvalt tööle asuda, antakse õppeasutusest õiend, mille nad tööle asudes on kohustatud esitama töökoha administratsioonile.

Tööle suunatud noortele spetsialistidele antakse enne töökohale asumist kuu aega puhkust. Stipendiaatidele makstakse selle eest puhkusetoetust nende ühe kuu stipendiumi suuruses. Toetuse maksab välja õppeasutuse administratsioon selle ettevõtte, asutuse või organisatsiooni arvel, kelle korraldusse lõpetaja on suunatud. Neile, kes vahetult enne õppeasutuse lõpetamist stipendiumi ei saanud, antakse küll õpingujärget puhkust, kuid puhkustoetust ei maksta. Õpingujärgset puhkust ei anta ja puhkustoetust ei maksta ka neile spetsialistidele, kellele on antud võimalus iseseisvalt tööle asuda. Neil, kes lõpetavad kõrgema õppeasutuse õhtuse või kaugõppeosakonna, pole õigust saada õpingujärgset puhkust.

Tuleb silmas pidada, et noorel spetsialistil on küll õigus saada õpingujärgset puhkust, kuid ta pole kohustatud seda kasutama. Kokkuleppel tööandja administratsiooniga võib noor spetsialist pärast õppeasutuse lõpetamist tööle asuda kas kohe või enne ühe kuu möödumist. Tööle asumisel tekib tal aga õigus saada töötasu, mis tuleb välja maksta. Ent arvestades seda, et seadusega on keelatud korraga maksta nii puhkustoetust kui ka töötasu, siis pärast õppeasutuse lõpetamist või enne õpingujärgse puhkuse lõppemist tööle asunud spetsialistide töötasustamisel tuleb võtta arvesse neile puhkustoetusena väljamakstud summat.

Kõrgema õppeasutuse lõpetanud noored spetsialistid saavad õpingujärgset puhkust mitte töötamise, vaid õpingute eduka lõpetamise eest, mistõttu seda puhkust võib kasutada nimelt vahetult pärast õppeasutuse lõpetamist.

Õpingujärgse puhkuse kui eripuhkuse hilisem kasutamine, samuti selle rahaline kompenseerimine ei ole lubatud.

Pärast õpingujärgset puhkust on noored spetsialistid kohustatud ilmuma ettevõttesse, asutusse või organisatsiooni, kuhu nad on tööle suunatud. Töökohale saabumisel esitavad nad administratsioonile suunamistõendi, oma passi ja diplomi. Kui nad juba varem on töötanud, siis on nad kohustatud esitama ka tööraamatu, kus peab olema õppeasutuse sissekanne õppimise aja kohta.

Kõrgema õppeasutuse lõpetanud kellele on antud õigus iseseisvalt tööle asuda, on kohustatud administratsioonile esitama suunamiskomisjoni sellekohase õiendi. Noor spetsialist, kes on suunatud või ka omal soovil asub tööle tervist kahjustavais tingimustes, peab esitama ka arstitõendi oma tervisliku seisundi kohta.

On keelatud võtta kõrgema õppeasutuse lõpetanud noori spetsialiste tööle ilma suunamistõendi või õiendi esitamiseta. Selle eeskirja rikkumise eest kannavad ettevõtete, asutuste ja organisatsioonide juhatajad vastutust, noored spetsialistid aga kuuluvad vastavate organite nõudmisel viivitamatult töölt vabastamisele.

Noored spetsialistid on kohustatud pärast õpingute lõpetamist töötama vähemalt kolm aastat ettevõttes, asutuses või organisatsioonis, kuhu personaalse jaotamise komisjon nad tööle on suunanud. Kolmeaastase tähtaja sisse arvatakse ka NSV Liidu relvastatud jõududes teenimise aeg.

Kui noor spetsialist on pärast tööle suunamist töötanud ja sõjaväeteenistusest vabanemist kohustatud asuma tööle sama ministeeriumi või keskasutuse süsteemis, kuhu ta oli suunatud enne sõjaväeteenistusse kutsumist.

Ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsioon, kuhu noor spetsialist tööle suunati, on kohustatud teda kasutama tööl või ametikohal, mis vastab tema erialale ja kvalifikatsioonile. Ainult kohustusliku töötamise aja algul võib teda paigutada ka madalamale ametikohale — näiteks insenere võib kasutada meistritena, tehnikutena jne.

Dotsent J. MÄLL,
(Järgneb)

Rohelust kodulinna!

✤ ✤

Äsjase looduskaitsepäeva eelõhtul panid Eesti Põllumajanduse Akadeemia pere liikmed meie vabariigi metsamajandite kaasabil Tähtvere pargi taha rajatavas dendroloogiaaias mulda üle tuhande noore puu ja põõsa. See oli tubli lisa Tartu lähema ümbruskonna haljastusse ning ühtaegu tõend selle kohta, et EPA loodusesõprade sõnad ei lähe lahku tegudest.

K. KALAMEHE foto

KÄTRE LIGI

KOOLIPIDU

Ja kui ma jäängi sust ilma?
roosade varjude mäng
eemal su tumedad silmad
kaigub kitarride äng
heitlevaid nõrkuvaid varje
rütmi põristav trumm
mikrofon laulja karje
istun ja olen tumm
sina siia ei tule
teised ei tule ka
teised ei ole tähtsad
jäängi üksinda
ükskord see läheb üle
praegu ei usu veel
nõnda väsinud, hale
praegu on minu meel

* * *

pisike punapäine poisike
heitis terve õhtu nalja
kui ta siis väsis ja vaikseks jäi
ei tehtudki enam välja

pisike punapäine poisike
kõiki neid tüdrukuid vaatas
arvas see töö küll teistele jääb
sihukesi koju saata

nõjatas nurka seinale
mõtles mind kuulate ikka
kui hakkan vembukalt vestama
suured ilusad plikad

1970—72

PEAAEGU ALGUS

(Alexander v. Bunge — esimene botaanikaprofessor Tartu ülikoolis)

Botaaniliste uurimuste ajalugu Tartu Ülikoolis alustatakse tavaliselt prof. G. Germannist — esimesest loodusloo õppejõust ja Botaanikaaia juhatajast — või K. C. Ledebourist, mehest, kes sai üldtuntuks oma Siberi-reisiga. Ent sugugi mitte väiksemat tähtsust ei oma ka Ledebouri õpilaste ja järglaste tööd. Vaatleme neist üht — A. v. Bunget.

Muidugi, kui 1821. aasta sügisel ülikooli kirja arvati noormees, kelle matrikkel kandis numbrit 1641, ei aimanud vist keegi, et just sellest noormehest saab hiljem üks Venemaa silmapaistvamaid teadlasi, botaanika professor sellessamas Tartu ülikoolis. See noormees oli Alexander v. Bunge, sündinud 24. septembril 1803 Kiievis.* 1825. aastal lõpetas ta ülikooli meditsiinidoktori kraadiga. Botaanikat luges ülikoolis tollal Ledebour, kes 1811. a. algul kinnitati loodusloo professoriks varalahkunud prof. Germanni asemele. Ledebouri kui noort ja energilist teadlast ahvatlesid Venemaa läbiuurimata lagendikud. Juba 1814. aastal palub ta toetust ekspeditsiooniks Krimmi, saab aga ärаütleva vastuse. Tolleaegne haridusminister G. Razumovski väidab nimelt, et Krimm olevat Pallase ning teiste botaanikute poolt juba läbi uuritud ega pakkuvat enam teaduslikku huvi. 1825. aastal koostab Ledebour Altai-reisi kava, mis sedapuhku leiab heakskiitu ministrite komitee poolt. Ledebour saab 10 000 paberrubla ning asub 1826. a. jaanuaris teele. Reisikaaslasteks valib ta oma õpilased C. v. Meyeri ja Bunge. Viimane on sama aasta algusest peale töötanud Tomski kubermangus maakonnaarstina ning ootab kaaslasi juba Barnaulis.

Kuulus ekspeditsioon kestab 1827. aasta alguseni. Kolmekesi uuritakse läbi ulatuslikud alad Ida-Altais ning kogutakse 1600 liiki sisaldav herbaarium. Nende hulgas on 400 teadusele uut liiki.

Peale ekspeditsiooni lõppu osaleb Bunge Ledebouri Altai-päevikute ja neljaköitelise «Flora Altaica» koostamises. Seda teeb ta Altais, kus töötab Kolõvan-Voskressenski tehaste, hiljem aga Barnauli ja Zmeigorski haiglate arstina.

1830. aastal komandeerib Teaduste Akadeemia Bunge Hiinasse. Ekspeditsiooni tee kulgeb läbi Gobi kõrbe Pekingisse, kust Bunge sooritab lühemaid retki loodusesse. Kogutud materjalide põhjal avaldab ta ülevaate *«Enumeratio plantarum quas in China boreali collegit A. Bunge anno* 1831», mis ilmub 1833. a. Vaevalt naasnud Barnauli, saab Bunge 1832. a. suvel uue komandeeringu, seekord Altaisse, Tšusi jõe orgu. Pärast aruande esitamist Teaduste Akadeemiale nimetatakse Bunge kui juba kogenud taimeteadlane 1833. a. juunis Kaasani ülikooli erakorraliseks botaanikaprofessoriks.

Kaasani perioodil ilmub Bungelt rida töid, mis käsitlevad peamiselt Altai floorat, ja katkend Hiina-reisi päevikust («Bruchstück aus dem Tagebuche des Prof. Dr. A. v. Bunge auf dessen Reise nach China, in den Jahren 1830—1831»). Samuti sooritab ta ekspeditsiooni Saraatovi kubermangu ja Astrahani kubermangu põhjaossa.

1836. a. ,kui Tartus läheb erru Ledebour, kutsub ta oma järglaseks Bunge. 22. veebruaril 1836, s. o. 137 aastat tagasi, valitaksegi Bunge Tartu ülikooli esimeseks botaanikaprofessoriks (ametlik kohalemääramine 15. IV 1836). Sama aasta augustis antakse talle üle ka Botaanikaaia juhatamine.

Seega oli ülikooli filosoofiateaduskonnas, mille alla tollal kuulusid ka loodusteadlased, *de jure* loodud botaanika professuur. Faktiliselt toimus see küll kümmekond aastat varem. Nimelt andis Ledebour juba 1820. a. mineraloogia õpetamise üle professor Engelhardtile, zooloogiat aga hakkas samal aastal lugema noor meditsiinidoktor J. F. Eschscholtz, kes oli äsja naasnud Otto Kotzebue juhitud ümberilmareisilt.* Kui 1822. a. juulis (ukj.) Eschscholtz kinnitati ka zooloogia kabineti juhatajaks, jäi Ledebour tegelikult ainult botaanikaprofessoriks.**

Bunge töötab Tartus 1867. aastani, s. o. 5 aastat üle kohustusliku 25 aasta, mis tuli teenida pensioni saamiseks. Ta loeb üldise, farmatseutilise ja põllumajandusliku botaanika kursusi, sooritab mitmeid rännakuid Baltikumis. Kogutud materjalide alusel annab ta välja «Flora von Esth-, Liv- und Kurland» (1853)*** ja «Flora exsiccata Liv-, Esth- u. Kurland», I—X. 1857. a. sõidab Bunge Vene Geograafia Seltsi poolt korraldatava ekspeditsiooniga Horassaani (Pärsia), kus viibib kaks aastat, kogudes üle 5000 taimeliigi. Järgnevad aastad kulud kogutud materjali läbitöötamisele. 1868.—69. a. ilmub kapitaalne, enam kui 1000 liiki käsitlev monograafia hundihammaste (*Astragalus*) perekonnast. 1873 — töö Pärsia huulõielistest, 1874. a. — lipphernestest (*Oxytropis*). Ilmub teisigi töid pärsia taimede kohta.

Botaanikute hulgas teevadki Bunge tuntuks tööd süstemaatika alalt. Peale juba mainitud rühmade leiavad käsitlemist järgmised taimeperekonnad: *Tamarix* (1852), *Gentiana* (1829), *Patrinia* (1835), *Anabasea* (1862), *Echinopsis* (1863), *Couzinia* (1865), *Heliotropium* (1869) jt. Suure töö teeb ta ära ka noorelt surnud Tartu botaaniku A. Lehmanni herbaariumi läbitöötamisel (*Alexandri Lehmanni reliquiae botanici*», 1854). Bunge sai üheks geograafilis-morfoloogilise meetodi rajajaks taimesüstemaatikas. Kokku ilmub temalt 65 teaduslikku tööd. Tema auks on nimetatud taimeperekond Bungea C. A. M. ja mitmeid taimeliike.**** Bunge õpilasteks olid sellised tuntud botaanikud nagu Karl Maximowicz, Friedrich Schmidt, K. E. Merklin, Peter Glehn jt.

Alexander v. Bunge suri 6. detsembril 1890. a. Tartus. Tema järglaseks botaanika kateedris sai Heinrich Moritz Willkomm.

REIN SANDER

* Kõik kuupäevad vana kalendri järgi.

* vt. V. Kaavere, 1968. «Johann Friedrich Eschscholtz», «Eesti Loodus», nr. 11.

** Ülikooli avamisel 1802. aastal kuulus loodusloo kateeder Filosoofiateaduskonna koosseisu. 1803. a. põhikirjas nimetatakse teda üldise loodusloo ja botaanika kateedriks. 1820. a. luuakse üldise loodusloo ja mineraloogia kateeder, 1842. a. — zooloogia ja võrdleva anatoomia kateeder. 1850. aastal, kui moodustati iseseisev Füüsika-Matemaatikateaduskond, leiame selle 9 kateedri hulgas ka juba iseseisva botaanika kateedri.

*** Tegemist on J. Fleischeri &G. Lindemanni teose parandatud väljaandega. I trükk ilmus 1839.

**** vt. lähemalt «Eesti Loodus», 1971, nr. 7.

Uut teatmekirjandust

1. Bachkaus, K.-O. Kristallographie. Berlin, 1972. 132 lk. 19 S — 26.

Mahukas kristallograafia sõnastik inglise, saksa, prantsuse ja vene keeles.

2. Ökonomisches Wörterbuch Aupenwirtschaft. Berlin, 1972. 619 lk. 5 S — 35

Sõnastik sisaldab 6500 väliskaubandusealast terminit ja väljendit saksa, vene, inglise ja hispaania keeles.

3. Израилевич Е. Е. Англо-русский общеэкономический и внешнеторговый словарь. М., 1972. 448 lk. 5 S — 34.

Sõnastik sisaldab 2400 kaubanduse ja rahanduse alast sõna ja väljendit inglise ja vene keeles. Mõeldud väliskaubandusorganisatsioonide töötajatele, samuti vastavate alade kirjanduse tõlkijatele.

4. Петрова, Г. А. Взаимосвязи русской и зарубежных славянских литератур. М., 1972. 86 lk. 12 Bi — 190.

NSV Liidus väljaantud kirjandusteaduslike tööde bibliograafia ajavahemikus 1956.—1971. a. On mõeldud kirjandusteadlastele, üliõpilastele ja bibliograafidele.

Käsitöönäitus

ALATES HOMSEST külastage kodunduse kabinetis

käsitöönäitust

Näitus on avatud 31. maini kell 12—17.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri Hind 2 kop. Tell. 3182. MB-05123.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 18. Reedel, 1. juunil 1973. a. XXV aastakäik

TRÜ ÜTÜ vabariigis esikohal

1. jaan. 1971. a. kuni 31. detsembrini 1972. a. toimus üleliiduline kõrgemate koolide üliõpilaste teaduslik töö konkurss-ülevaatus, mille raames vabariiklik ÜTÜ Nõukogu korraldas konkursi ka ENSV kõrgemate õppeasutuste vahel. Hindamisel võeti aluseks 25 näitajat, mis igati kajastasid ÜTÜ tööd meie kõrgemates koolides. Konkursi tulemusena tegi üliõpilaste teaduslik töö kõikides kõrgemates õppeasutustes sammu edasi. Üliõpilaste osavõtt teaduslikust tööst tõusis 37%-lt (1. jaan. 1970. a.) 74%-le (1. jaan. 1973. a.), juhendavate õppejõudude arv 56%-lt 70-le. Vabariiklikule konkursile esitatud tööde arv humanitaar- ja loodusteaduste alal tõusis 300-lt 482-le, ühiskonnateaduste alal aga 95-lt 646-le. ENSV kõrgema ja keskerihariduse ministri A. Purga käskkirjaga 15. 05. 1973. a. kinnitati ülevaatuse tulemused:

I koht — Tartu Riiklik Ülikool,
II koht — Tallinna Polütehniline Instituut,
III koht — Eesti Põllumajanduse Akadeemia,
IV koht — Ed. Vilde nim. TPed. Instituut,
V koht — ENSV Riiklik Kunstiinstituut,
VI koht — Tallinna Riiklik Konservatoorium.

TRÜ-s on tehtud ära suur töö üliõpilaste kaasahaaramiseks teaduslikku töösse (81%). Samuti võib rahule jääda ettekannete arvuga ÜTÜ konverentsidel, osavõtuga ühiskonnateaduste-alasest konkursist, vabariiklikust humanitaar- ja loodusteaduste alasest konkursist, populaarteaduslike loengute arvuga, üliõpilaste tööde avaldamisega trükis — nende poolest oleme vabariigi parimate hulgas. Mõnes osas jääme aga tunduvalt maha vabariigi teistest õppeasutustest. Üks tähtsamaid asjaolusid on osavõtt üleliidulisest üliõpilaste teaduslike tööde konkursist. Ka käesoleval aastal suutsime sinna suunata vaid 17 tööd (1972. a. 15 tööd), samal ajal kui TPI-st saadeti üle 40. Käesoleval aastal ei suunanud ühtegi tööd üleliidulisele konkursile Kehakultuuriteaduskond, Majandusteaduskond ja Õigusteaduskond. Rahule ei saa jääda ka üleliidulise konkursi 1972. a. tulemustega. Meie 15 tööst autasustati ainult kolme (medal ja 2 diplomit). Nimetatud fakt ja tegelik olukord näitasid, et üleliidulisele konkursile suunatakse mitte vabariiklikul konkursil parimateks tunnustatud tööd, vaid need tööd, millede tõlkimise ja ümbervormistamisega tuleb näha vähem vaeva. Samuti ei saa rahule jääda meie nooremate kursuste osavõtuga teaduslikust tööst ning esinemistega ÜTÜ tööd kajastavatel näitustel.

Loodame, et meie ÜTÜ teaduskondade nõukogud pööravad oma töös nendele küsimustele senisest suuremat tähelepanu.

Seoses saavutatud eduga tahaksime tänada meie tublisid aktiviste, kes on palju ära teinud ÜTÜ töö organiseerimisel TRÜ-s: K. Liivi (Õigusteaduskond), J. Kaske (Bioloogia-Geograafiateaduskond), T. Kulmarit (Ajaloo-Keeleteaduskond), K. Mauringut (Füüsika-Keemiateaduskond), K. Rossi (Matemaatikateaduskond), V. Peedimaad (Majandusteaduskond) ja P. Dimitrievi (Arstiteaduskond).

U. REINO,
TRÜ ÜTÜ esimees

ACTA DIURNA

Suurte teenete eest füüsikateaduse arendamisel, teaduslik-pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses seitsmekümnenda sünnipäevaga autasustati Eesti NSV Teaduste Akadeemia akadeemikut Feodor Dmitri p. Klementit NSV Liidu Ülemnõukogu seadluse kohaselt Oktoobrirevolutsiooni ordeniga.

*

25. ja 26. mail toimus Vilniuses sealse ülikooli, meie ja Läti Riikliku Ülikooli kriminaalõiguse kateedrite juhatajate nõupidamine. Selle käigus lepiti kokku mitmetes õppejõudude ja üliõpilaste teaduslikku töö koordineerimise ning kateedritevahelise koostöö tihendamise küsimustes. Arutusel oli ka õppetöö korraldamine ja läbiviimine 3 vabariigi kriminaalõiguse kateedrites. Nõupidamise tulemusi hakatakse kõigis mainitud kateedrites ellu viima veel käesoleval semestril.

*

TRÜ rektori käskkirjaga avaldati tänu TRÜ Teadusliku Raamatukogu pearaamatukoguhoidjatele Lia URBALE ja Kulla JENTSONILE, vanemraamatukoguhoidjale Siiri LUTSULE silmapaistva töö eest raamatukogu kolimisel ning TRÜ vanemtöödejuhataja jaoskonna kauaaegsele töödejuhatajale Valdek LEPVALTSILE.

Rahaliselt premeeriti ühiselamunõukogu esimeest psühholoogiaosakonna III k. üliõpilast TIIU TAMMELAT; eesti filoloogia I kursuse üliõpilast Kalev NÕMMET abi eest raamatukogu kolimisel.

*

21. mail algasid Õigusteaduskonnas riigieksamid. Tänavu on lõpetajate arv rekordiline: 40 statsionaarses ja 49 mittestatsionaarses osakonnas.

Eksamikomisjoni esimeheks on ENSV Ülemkohtu esimees R. Simson.

Lõpetajate esimeseks jõuprooviks kõrge komisjoni ees oli diplomitööde kaitsmine, mis kulges edukalt.

Käesoleval nädalal toimus poliitökonoomia eksam. Üliõpilaste teadmised olid üldiselt head. Parimaid teadmisi näitasid eksamil senised õppetöö eesrindlased Kalle Merusk, Kalle Luiga, Riina Blauhut jt.

17. juunil on valimised

Rahvasaadik — rahva esindaja nõukogude võimu elluviimisel

17. juunil toimuvad järjekordsed valimised kohalikesse töörahva saadikute nõukogudesse. Sel puhul lubatagu teha lühike tagasivaade möödunud perioodile ja vaadelda ülikooli saadikute osavõttu linna juhtimisest.

Osavõtt töörahva saadikute nõukogu ja tema täitevkomitee tegevusest on otsene osavõtt linna palge kujundamisest. Linna käekäik oleneb suurel määral iga rahvasaadiku aktiivsusest ning võimekusest.

On heameel märkida, et Tartu asutused ning ettevõtted esitavad rahvasaadikuteks aktiivseid ning teotahtelisi inimesi, kelle töö alalistes komisjonides aitab lahendada linna ees seisvaid probleeme, neid sügavasti läbi mõtelda. Ei tule ju ükski küsimus arutusele täitevkomitee istungil või nõukogu istungjärgul, enne kui seda pole kontrollinud ja ette valmistanud rahvasaadikud — alaliste komisjonide liikmed. Seega aitab rahvasaadiku tegevus otseselt kujundada vastavat täitevkomitee või istungjärgu otsust, mis pärast vastuvõtmist muutub kohustuslikuks kõigile linna asutustele, ettevõtetele, igale kodanikule.

Samal ajal ei esinda rahvasaadik töörahva saadikute nõukogus ainult iseennast, vaid täidab olulist osa teda valinud organisatsioonide ja elanike probleemide tõstatamisel ning lahendamisel, sest on ta ju rahva saadik nõukogude võimu elluviimisel.

Pikemata on selge, et Tartu Riiklik Ülikool oma rahvasaadikute, täitevkomitee komisjonide liikmete, ekspertidest teadlaste ja pedagoogidega etendab olulist osa linna juhtimisel.

Aastatega on tugevnenud linna ja ülikooli suhted. Ülikooli lõpetanuid töötab otseselt täitevkomitee koosseisus, selle osakondades ja allasutustes, hulk inimesi aitab täitevkomitee tööle kaasa rahvasaadikute või aktivistidena.

Väga elavalt võtab töörahva saadikute nõukogu tööst osa täitevkomitee liige Salme Sibul, kes on tuntud ühe aktiivsema rahvasaadikuna ja kes sealjuures kaitses hiljuti meditsiinidoktori kraadi.

Tubli tööga paistavad rahvasaadikutena silma TRÜ õppeosakonna juhataja R. Tani, prof. I. Sildmäe, dots. J. Seeder, H. Saarsoo.

Täitevkomitee tervishoiuosakonna väga tugev juhataja rahvasaadik M. Sikk on samuti ülikoolis kohakaasluse alusel õppejõud. Linna plaaniosakonda juhib edukalt TRÜ arvutuskeskuse endine juhataja, täitevkomitee esimehe asetäitja rahvasaadik V. Tinn. Häid näiteid võiks tuua veel paljugi.

Häirib aga see, et üliõpilaste esindus, keda praeguses koosseisus esindab üliõpilane E. Feldbach, on küllalt passiivne ja initsiatiivitu. Rahvasaadik E. Feldbach viibib harva alalise komisjoni ja töörahva saadikute nõukogu istungjärkudel ning seetõttu ei saa ta edukalt esindada üliõpilaskonna huve. Ilmselt tuleb ülikooli kollektiivil ilmutada suuremat nõudlikkust just üliõpilasrahvasaadikute töö suhtes ja tunda enam huvi selle vastu, kas üliõpilasest rahvasaadik on kursis probleemidega, millega tegelevad ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid. Vastasel juhul jääb üliõpilasrahvasaadiku kohusetäitmine tihti formaalseks. Kontakti puudumisel on ka üliõpilaskonnal raske kursis olla linna probleemidega, neisse aktiivselt sekkuda. Mõeldav oleks ka ülikooli saadikute grupi moodustamine, mispuhul saaks sügavuti analüüsida ja aidata probleeme lahendada.

On selge, et rahvasaadiku töö pole kaheaastase ajavahemiku möödasaatmine huvitava informatsiooni keskel, vaid kujutab endast pingelist tööd linna ja selle elanike huvides. Seega on saadikute valimine inimeste valimine, kelle kätte me usaldame küllaltki palju oma elu korraldamisel. Seetõttu on arusaadav ka see sügav analüüs ja hoolikas valik, mida teevad ühiskondlikud organisatsioonid asutustes ja ettevõtetes koos oma aktiiviga saadikukandidaatide ülesseadmisel ning nende töö kontrollimisel. Asutus mitte ainult ei esita rahvasaadikut, vaid ka vastutab tema töö eest nõukogude organis.

Tahan loota, et Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv ka edaspidi tunneb suurt huvi Tartu linna käekäigu vastu ning aitab lahendada linna ees seisvaid probleeme.

Ootame kõiki ülikooli õppejõude, üliõpilasi ja teenistujaid 17. juunil valimiskastide juurde — oma sõna ütlema Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogu järgmise koosseisu moodustamisel.

L. KARU,
Tartu Linna TSN Täitevkomitee esimehe asetäitja, meditsiinikandidaat

Partei elu

oli kõne all EKP TRÜ komitee äsjasel koosolekul 22. mail. k. a. Tööja kasvatustraditsioonide kujundamisest Tartu Riiklikus Ülikoolis andis informatsiooni komitee liige J. Unger. Komitee märkis, et viimastel aastatel on ülikoolis välja kujunenud mitmeid töö- ja kasvatustraditsioone. Hästi organiseeritult ja sisutihedalt on toimunud traditsioonilised aktused Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni aastapäeva, 1. mai ja võidupüha tähistamiseks. Ülikooli kollektiiv on väärikalt esinenud ülelinnalistel töötajate demonstratsioonidel. Pärast Suures Isamaasõjas langenute mälestustahvli avamist on kujunemas traditsioonid langenute mälestuse austamiseks. Suure Isamaasõja veteranid on sõjateede meenutamiseks hakanud igal kevadel võidupüha aegu Käärikul kokku tulema. Positiivselt tuleb hinnata TRÜ medali statuudi väljatöötamist ning kinnitamist ja esimeste medalite väljaandmist. Traditsiooniks on muutunud pidulikud aktused aulas õppeaasta alguse tähistamiseks ning lõpetajatele diplomite kätteandmiseks, paremate töötajate autasustamine riiklike ja revolutsioonilise päevade puhul. Ka teaduskondades, ÜTÜ ringides, isetegevuskollektiivides ja mujalgi on hulgaliselt kujunenud toredaid kaasaegseid traditsioone.

Paraku esineb ka puudujääke. I kursuste vastuvõtmine ja ülikooli ellu «sisse viimine» pole kasvatuslikult küllaldaselt läbi mõeldud. Ajuti püütakse taaselustada ideoloogiliselt ilmselt vildakaid tavasid (mõned neist on seotud nn. «rebasekslöömisega»). Mitmete traditsiooniliste ürituste puhul esineb juhuslikkust, organisatsioonilist kui ka sisulist küündimatust. Puuduvad üliõpilasmütsiga seotud kindlad tavad. Kehakultuurialaste ürituste osas kipuvad mitmed toredad traditsioonid (igakevadine spordipidu) kaduma. Küllaldast tähistamist ei leia kauaaegne töötamine TRÜ-s. Vähe tutvustatakse meie kollektiivile uusi õppejõude, allasutuste juhatajaid ja ühiskondlike organisatsioonide juhte. Nimelisi stipendiaate ja üliõpilasaktiviste pole vääriliselt esile tõstetud ja ülikooli kollektiivile tutvustatud.

Kolm põhilist küsimust

Vastuvõetud otsuses toonitatakse, et traditsioonide väljatöötamist ning elluviimist tuleb vaadelda kompleksse kasvatustöö plaani

(Järg lk. 2)

Täna on lastekaitsepäev

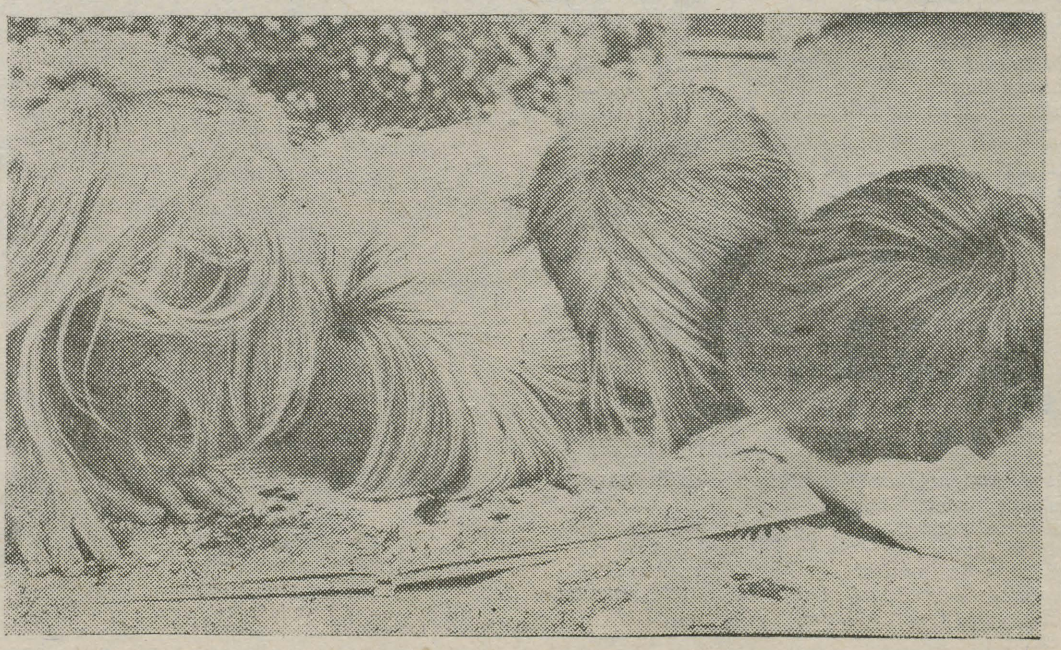

Need lapsed tegelikult loevad. Ninadega? Ninadega jah, sest nende raamatud lõhnavad puudutamisel. Nagu apelsinid, nagu sidrunid ja kirsid. Niisuguseid lasteraamatuid valmistatakse juba mõnel pool maailmas.

(Algus lk. 1)

koostisosana, millega peavad süstemaatiliselt tegelema nii administratsioon kui ühiskondlikud organisatsioonid. Ülikooli parteikomitee juurde moodustatakse traditsioonide komisjon, kuhu kuuluvad ka kõigi teaduskondade esindajad. Komisjoni esimeheks kinnitati Vilve Kalits. 1973. a. septembris tuleb komisjonil esitada oma tööplaan kinnitamiseks EKP TRÜ komiteele.

Edasi arutas komitee ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» tööd aasta tagasi vastuvõetud otsuse täitmise seisukohalt. Märgiti ära ajalehe mõningaid saavutusi selle otsuse realiseerimisel. (NSV Liidu 50. aastapäeva tähistamine ajalehe veergudel, partei elu küsimuste sagedasem ning asjalikum käsitlemine, publitsistika erikaalu tõus jt.) Küllaltki süstemaatiliselt on ajaleht valgustanud EÜE ja üliõpilaste suvetöödega seotud küsimusi, leidnud ruumi komsomoliorganisatsiooni elu valgustamiseks. Vajakajäämiste osas toodi esile toimetuse vähest järjekindlust tõstatatud probleemide lahkamisel, nende tulipunktis hoidmisel. Õige mitmed vägagi vajalikud ja teravad probleemid pole pärast tõstatamist enam leidnud valgustamist ülikooli ajalehe veergudel. (Küsimused ülikooli väljaannete ebapiisavast levikust, üliõpilasmütsiga seotud traditsioonidest jt.) Leht ei pea ainult hüüdma, vaid peab ka püüdma, et hüütu ellu jõuaks, tegelikkust muudaks.

Parteikomitee juhtis toimetuse tähelepanu vajadusele tugevdada avaldatava materjali valikut, et vältida juhuslike, ideoloogiliselt ebaküpsete lugude sattumist lehe veergudele. Arutatud küsimuses võeti vastu otsus.

Komitee organisatsioonilise töö sektori juhataja A. Truupõld esitas komiteele üksikasjalise ettekande pidevate parteiliste ülesannete kohta TRÜ kommunistidel. Ettekanne baseerus 500 kommunisti ülesannete analüüsil, sisaldades rohkesti huvipakkuvat statistilist materjali (Lähem ülevaade nimetatud uurimistööst avaldatakse uue õppeaasta alguses meie ajalehes).

Parteikomitee otsustas kehtestada parteiorganisatsioonides ühtse korra kommunistide pidevate parteiliste ülesannete arvestamisel, kasutades selleks individuaalseid arvestuskaarte. **Uute ülesannete andmisel tuleb pidada silmas, et iga kommunist täidaks vähemalt ühte pidevat parteilist ülesannet, seda ka üliõpilaste-kommunistide osas. Algorganisatsioonidel tuleb regulaarselt analüüsida pidevate parteiliste ülesannete täitmist ning anda vähemalt kord aastas kommunistide tööle selles osas põhjendatud hinnang.**

Parteikomitee kinnitas algorganisatsioonide otsused võtta NLKP liikmeks: Ajaloo-Keeleteaduskonna võõrkeelte kateedri õpetaja Mall Tamm, Majandusteaduskonna IV kursuse üliõpilased Aleksandr Petrov ja Tiia Tiik, Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilased Jüri Paap ja Arno Almann ning Arstiteaduskonna üldkirurgia kateedri dotsent Anton Kivik, IV kursuse üliõpilane Oleg Dobrovolski, V kursuse üliõpilased Juri Miller ja Pjotr Dmitriev, VI kursuse üliõpilane Aino Soon. **Partei liikmekandidaatideks võeti** inglise keele kateedri aspirant Leili Kostabi, psühholoogiaosakonna V kursuse üliõpilased Tiit Koldits ja Mati Heidmets, TRÜ Arvutuskeskuse juhataja Jüri Tapfer, IV kursuse geograaf Hardo Aasmäe, Arstiteaduskonna III kursuse üliõpilased Mart Eisen ja Feliks Šmorgun ning V kursuse üliõpilased Jelena Võzvilko ja Valdar Parve.

Kolm põhilist küsimust

Professor GEORG KINGISEPP 75-aastane

30. mail k. a. möödus 75 aastat Georg Kingisepa sünnist, 50 aastat teadusliku tegevuse algusest ja 35 aastat töötamisest farmakoloogia kateedri professorina, sellest 34 aastat kateedri juhatajana. Käesoleval ajal, alates 1972. a. töötab juubilar farmakoloogia kateedris professor-konsultandina.

Georg Kingisepp sündis 1896. a. Viljandimaal Kabala vallas talupoja perekonnas. Ta lõpetas Rakvere Õpetajate Seminari (1917), Põltsamaa Ühisreaalgümnaasiumi (1921) ning omandas meditsiinilise hariduse Heidelbergi Ülikooli Arstiteaduskonnas, mille lõpetas 1927. a. *doctor medicinae* kraadiga. Pärast paariaastast töötamist Saksamaal arstina dermatoloogia ja pediaatria erialal naasis G. Kingisepp kodumaale. Ta asus tööle Tartu Ülikooli Farmakoloogia Instituudis, sooritas riigieksamid (1931) ja doktorandieksamid (1932). Kahel korral töötas G. Kingisepp stipendiaadina üle maailma tuntud teadlaste-farmakoloogide juures välismaal — 1934—35. a. Edinburghis Farmakoloogia Instituudis professor A. Clarki juures ja 1937. a. Münsteris professor L. Lendle juures. 1936. a. kaitses G. Kingisepp Tartu Ülikoolis doktoriväitekirja teemal «Maksa toimest eksperimentaalsete loomakehvveresuste puhul ja sääraste kehvveresuste iseloom» ja 1938. a. omistati talle professori kutse.

Teaduslikku tegevust alustas G. Kingisepp juba üliõpilaspõlves (1923). Käesoleva ajani on juubilarilt ilmunud ligi 60 teaduslikku tööd, milledes ta on käsitlenud väga mitmesuguseid farmakoloogia-alaseid küsimusi. Ta on uurinud joodvalgu trüptilist seedimist, joodi ja gravitooli toimet veresoontesse, tungalteraalkaloidide, südameaktiivsete glükosiidide ja tsentraalsete valuvaigistite farmakoloogiat jm. probleeme. Üle 15 aasta kestab loominguline koostöö Tallinna Keemia ja Farmaatsia Tehasega. Juubilari juhendamisel on uuritud tehase eksperimentaal-uurimislaboratooriumis valmistatud uute ravimpreparaatide farmakoloogilis-toksikoloogilisi omadusi, mille alusel on rida uusi preparaate lubatud kliinilisele aprobatsioonile (vipraksiin, najaksiin, propotseum, sulfokamfokaiin jt.).

Juubilari pedagoogiline tegevus kestab üle 43 aasta. Selle tulemusena on tänapäeval valdav osa Eesti NSV arste, farmatseute ja stomatolooge professor G. Kingissepa õpilased. Oma loengutel käsitleb G. Kingisepp ainet elavana, mitmekülgselt ja armastusega eksperimentaalse farmakoloogia vastu. Juubilar on 2 originaalse eestikeelse farmakoloogiaõpiku (1948, 1963) autor. Tema juhendamisel on valminud 5 kandidaadidissertatsiooni ja üle 100 teadusliku uurimuse tema õpilastelt ja kaastöötajatelt. G. Kingisepp on paljude aastate jooksul olnud lektor arstide ja farmatseutide täienduskursustel.

Prof. G. Kingisepp on agaralt võtnud osa teaduse populariseerimisest, olles lektor ühingus «Teadus», esinedes tervise rahvaülikoolides, raadios, televisioonis, kirjutanud peatükke «Tervishoiu käsiraamatule», artikleid «Eesti Nõukogude Entsüklopeediale», ajalehtedele ja ajakirjadele.

Aktiivsena ühskondlikus tegevuses on juubilar Eesti Füsioloogia Seltsi asutajaliige, Üleliidulise Farmakoloogia Seltsi juhatuse liige, Eesti Farmakoloogia Seltsi esimees, ajakirja «Farmakoloogia ja Toksikoloogia» toimetuse nõukogu liige.

Professor G. Kingisepale on iseloomulik täpsus, kohusetundlikkus, tagasihoidlikkus teaduslike järelduste tegemisel, sõbralikkus ja abivalmidus suhtlemisel kollektiiviga.

Soovime juubilarile tugevat tervist ja jõudu eluks ja jätkuvaks teaduslikuks tegevuseks veel paljudeks aastateks.

Kolleegid ülikooli farmakoloogia kateedrist

HENNO TIKKO meditsiinidoktoriks

18. mail kaitses Arstiteaduskonna nõukogu avalikul koosolekul väitekirja teaduskonnakirurgia kateedri dotsent Henno Tikko. Väitekirjale **«Intimotrombektoomia aordi ja alajäsemete magistraalarterite läbitavuse taastamisel»** andsid prof. M. D. Knjazev ja prof. A. V. Pokrovski Moskvast ning prof. L. Pokk Tartust üksmeelselt kõrge hinnangu ja Arstiteaduskonna nõukogu tunnistas dissertatsiooni meditsiinidoktori kraadi vääriliseks.

H. Tikko ulatuslik kliinilis-eksperimentaalne töö on pühendatud veresoonte kirurgia ühe aktuaalse ja olulise, kuid suhteliselt vähe levinud operatsioonimeetodi — intimotrombektoomia igakülgsele uurimisele. Autor on teinud üle 250 operatsiooni ja 65 loomkatse, mis on nimetatud operatsioonimeetodi kasutamisel üks suuremaid materjale Nõukogude Liidus. Nimetatud asjaolu võimaldas autoril põhjalikult uurida intimotrombektoomia mitmesuguseid meetodeid, eriti aga uudset eversioonimeetodit, ning anda neile võrdlev hinnang, täpsustada operatsiooninäidustusi, postoperatiivse põetamise küsimusi ja põhjalikult analüüsida operatsioonide lähis- ja kaugtulemusi. Lisaks uuris autor põhjalikult loomkatsetes arteriogeneesi eversioonmeetodi korral. Pidades silmas alajäsemete veresoonte haigestumise sagedast esinemist Eesti NSV-s on dissertatsioonil lisaks

teaduslikule ka suur praktiline väärtus.

H. Tikko sündis 1936. a. Viljandis teenistujate perekonnas. 1954. a. lõpetas ta hõbemedaliga Tartu I Keskkooli ning asus samal aastal õppima TRÜ Arstiteaduskonda. TRÜ-s õppimise ajal võttis ta alates II kursusest aktiivselt osa ÜTÜ teaduskonnakirurgia ringi tööst, olles kahe I auhinna saanud võistlustöö autoriks. Pärast ülikooli kiitusega lõpetamist 1960. a. asus H. Tikko tööle Tartu Linna Kliinilise Haigla haavaosakonnas kirurgina. 1965. a. kaitses H. Tikko aspirantuuri lõpetamisel kandidaadiväitekirja arterite okluseeruvate haiguste diagnostika alal ning asus teaduskonnakirurgia kateedris tööle assistendina. Alates 1972. a. on ta samas kateedris dotsent. Alates 1968. aastast on H. Tikko ka Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla veresoontekirurgia osakonna juhataja. Ta on avaldanud 48 teaduslikku artiklit.

NLKP liikmena 1967. aastast on H. Tikko täitnud parteigrupi sekretäri ja parteibüroo liikme kohuseid ning mitmesuguseid ühiskondlikke ülesandeid. Kolleegina paistab H. Tikko silma kõrge erudeeritusega erialastes küsimustes ja äärmise nõudlikkusega nii enda kui ka teiste suhtes. See on tulnud kasuks paljudele noortele spetsialistidele, kes on saanud temalt alati asjalikku nõu ja abi.

Noore meditsiinidoktori põhilised saavutused seisavad veel ees.

T. SULLING

Sigrid Preem

* * *

Silmad tõstsin
Enda sulgesin
Kaua kaua viibinud olin
Nüüd sirgu ajasin
Päike põletas lauge
Huultesse vajutas vaod
Läbi tungis mõttemüürest
Järel söestunud joad
Läätsena endasse koondasin
Maa puhkemisvaevad
Ohu lõhnavad virved
Sinilillede ootuse
Nüüd tulnud on nad
Nüüd ma lähen
Kandes tuhka ja sinililli

Kristjan Holm

Tule

Palun
tule tuuleks mu kalmule
võililledest pärjatud peaga
rõõm sädemeid pildumas silmist
tule tuuleks
Palun
ära sosista palveid
ehk kihutab naer
vaikuse kalmuneidude pilgust
ja üksiolemise vahtralehed
kevadkellukeste värvi
keerlevad laugeile
ehk saab sellest puutest
tolmulillede laisast varjust
peotäie mürkrohelist rõõmu
ära sosista
Palun
tule tuuleks mu kalmule
kaugete väljade kohalt
kummalist rahutust tuues
tule tuuleks

Kristjan Holm

PÄÄRN HINDILE

Pesen maanteetolmust puhtaks
maipõrnika võilillesilmad
ja punun oma nukruse
karikakardest pärga
sinisilmade rukkilillesäraga

Pärast joon teelehtedelt
hommikukülma kastet
ja lähen poriste jalgade
plätt-plätt-plätt
üle oma südame
ei kellegi kõhuvaludemaale

E. Ramp

* * *

On vastumeelne
ilma koledus
ja ving ja valu

On läinud rõõm
kesk ülekohut
ja vang ja vaev

On kisendamas
inimhinge jäämine
ja usk ja lootus

* * *

Käivad
ei käi nad
teed
mida pole
Otsivad
midagi
kus
seda pole
Kumavad
kajad
tühjad
ja täis
Ole
ei algust
lõppu
ei näi.

Imants Ziedonis

on läti uue luule eredamaid kujusid. Luulekogu «Mootorratas» (1965) kahest tsüklist «Mootorratas» ja «Rahutus-rahu» on «Edasi» veergudele jõudnud mitu luuletust K. Abeni tõlkes.

Tuled

Vaid roolijat ei imesta,
et vastuvalgus pimestab.
Sa tuled vastu
kogu aja
ja tulesid
ei vaheta.
Sa sõidad vastu pikki aastaid,
su kiirtevihk mu silmad laastab.
Miks alati
sa sööstad mööda
ja tulesid
ei vaheta?

Täistuledega ära tule,
mu pilgus viimne pide sureb!
Sa ise tead,
et sõita vastu
täistuledega
ööst ei või.
Kui pilkasuses keset ööd
nii hele valgus silmi lööb,
siis kokkupõrge
sõitja lummab
ja piduritel
seiskub sõit.

Sa loodad, et ma keeran ära?
Ma süütan oma tulesära!
Ja sulgub
minu pilguvärav
lendlumedes
või vihmasaos.
Ning siis sa endas otsi süüd:
kui keegi meie vahel nüüd
on pimestatud
kilomeetril,
see on ta kaos.

Tõlkinud DZINTARS SPIVUL

* krapp

Tundeline teekond läbi Tartu

Pleekinud tara taga hüpleb palavikulises rütmis suitsupilv, terasrattad käivad paar korda kohapeal ringi, et siis hakata tasapisi rööpaid mõõtma. Maa väriseb, õhk vingub, rong liigub.

Tartusse on jõudnud tüüne kevad. Laialehised sirutavad oma laiu lehti ja anatoomikumi ümbrus Toomemäel kajab lustakast kraaksumisest.

Hakkan astuma aastatest tahmase Vana Tiigi juurest. Ta jõllitab mulle oma sajasilmalise vanadusekortsudes näoga järele, uks paugub: «Kas sa oma koduga hüvasti jätta ei mõtlegi?» Vanamees eksis sõnalt: kes siis KODUGA hüvasti jätab?

Õhtu laskub linnale, mina aga lähen edasi. Seal kiikab mind oma vesihallide silmadega Tiigi 14. Tulevased seadusemehed peavad pidu ja kogu tänav saab sellest osa. Ja ma mõtlen vastandite võitlusele ja ühtsusele.

Tiigi tänava pood on nagu alati kerge auru all. Tulede valgel on näha, kuidas ruumis lookleb paarikümnemeheline saba, mille iga lüli, kui ta on oma noosi kätte saanud, püüab päevast stressi maha pesta. Aga jätkem ta sinnapaika, sest näe, seal nagu väreleks üks sinine mütsipõhi...

Hämarus tiheneb, ent silm tabab sellegipoolest künkanõlva varjus laiuvat kummalist ehitusplatsi. Põnevat ja lummavat väljakaevamist mittetartlasele, proosalist ja pentsikut taaralinlasele. Aga ju siis tänapäeva hoogne tukse teinekord nõnda välja lööb.

Haiglate klaasjad silmad on pilgeni täis haigust ja haigeid, aga ei, ka tervenemist, jõudude kosumist, elurõõmu. Enim siiski lootust.

Toome nõlvalt laskuval punasel teel on mitu nägu. Suvel on see õndsalt kerge astumine kohisevate puukroonide varjus akadeemiliselt prillitatud peahoone poole. Talvel ei eraldu valge valgest, kõnniksid nagu mööda pilvi maa poole, vahel ka sajad, kui on libedam. Kevadel ja sügisel sõltub kõik ilmast, sest kui on vähegi märga, muutub teaduste templisse viiv sammaskäik plämbiks.

Lähenen eesmärgile — peahoone tagaväravaile, mis on hoolsa käega lukustatud ja aheldatud. Ei saa üle ega mööda. Aga me teame, kui palju raskusi ja takistusi tuleb ületada, jõudmaks eesmärgile. Tühja siis need paarkümmend sammukest rändamise teed.

Ongi mu ees kuus sammast.

MART UMMELAS

Vilistlaslehekülg

Tartu Riikliku Ülikooli lõpetanud noorte spetsialistide koguarv küünib paarikümne tuhandeni. Meie vilistlaste hulgas on paljude erialade ja paljude elukutsete esindajaid. Kõige arvukama vilistlaste rühma moodustavad aga pedagoogid, koolmeistrid, «maa sool». Koos üleminekuga üldisele keskharidusele kasvab nende osa ja erikaal meie vilistlasperes edaspidi veelgi. Seepärast annamegi käesoleval vilistlasleheküljel sõna kooliõpetajatele, et kuulda nende mõtteid, osa saada nende rõõmudest ja muredest.

HILJA KULL, Tartu M. Härma nim. II Keskkooli matemaatikaõpetaja.

Õpetada ja uurida

Kuhu sind määrati? — Kooli. Matemaatikaõpetajaks. — Õpetajaks? Tunnen kaasa. — Arvad nii? Aga ehk see on isegi huvitav elukutse?! — Huvitav! Võib-olla. Aga sul oleks siiski nii palju eeldusi teaduslikuks tööks. Nüüd mata need kõik maha.

Kas on vaja matta? Kas õpetajalt on tõesti võetud võimalus enesearendamiseks, teaduslik-metoodiliseks ja uurimistööks?

Võtan kätte uue õpiku — uue, s. t. vastvalminud, kuid uue ka oma sisult. Matemaatika õpik 1970. aastatest on väga paljus erinev 1960. aastate õpikust. Õpetan teatud ainelõiku esimest korda (asi on esmakordselt keskkooli programmis), tunnen, et ei lähe. Ei sobi autori käsitlus kas mulle enesele või jääb liiga kaugeks õpilastele. Õhtul istun laua taha ja töötan asja ümber — sisu peab samaks jääma, aga vormi valin uue. Homme katsetan paralleelklassis teistmoodi.

Läkski paremini. Aga järgmine peatükk? See on kirjutatud väga detailselt, õpilastele arusaadavas keeles. Miks peaksin seda veel kordama? Selle annan õpilastele iseseisvalt tunnis õppida. Aga kas nad õpivad ise? Õpilane on ikkagi veel laps — kui kergemalt saab, las minna! Teen kohase tööjuhendi. Nii et õpilane peab küll iseseisvalt raamatust lugema, kuid iga loetud lõigu või definitsiooni kohta lahendama sobiva ülesande ja lahenduse mulle esitama.

Aga osa õpilasi jõuab aine omadada hoopis kiiremini kui teised. Loevad kähku läbi, lahendavad nõutud ülesanded samuti ja siis — kas igavlevad või hakkavad juttu ajama ja ajavad kogu klassi kihevile. Neile nupukatele otsime sama ainelõigu kohta teistest ülesannete kogudest parajaid «pähkleid». Las murravad pead.

On ka neid, kes loetut kuidagi ise mõista ei suuda, eriti kui lugeda tuleb matemaatika õpikut. Kui õige teeks neile hästi lihtsa juhendi — loe sealt, vasta küsimusele kas? miks? kuidas? Loe edasi, kasuta loetut niisuguses ülesandes jne.

Ajapikku kogunevad materjalid aine esitamiseks. Koondame need ja ongi tekkinud terve hulk metoodilisi võtteid ühe õpetatava teema kohta.

Järgmisel nädalal uued probleemid, sest siis on käsil üus peatükk ja tasapisi koguneb materjal, mida juba võiks näidata kolleegidele, asjatundjatele — võib-olla esineda mõnede ettepanekutega kooli ainekomisjonis, linna ainesektsioonis. Võib-olla aga saab seda koondada isegi trükkimiseks. Vabariiklik Õpetajate Täiendusinstituut oleks pealegi tänulik.

Täna juhtus ühest pedagoogilisest ajakirjast näppu artikkel probleemõppest. Ja mul tuleb ühes klassis lähemal ajal just niisugune teema, kus seda saaks kasutada. Asun tööle — paberile ilmub vajalik planeering, vajalikud märkmed.

Üks välismaine kolleeg-kirjasõber saatis oma kooli eksamiülesanded. Väga huvitavad. Hoopis teist laadi kui meil. Vaja appi võtta oma võõrkeeleoskus ja need tõlkida, lasta siis klassi tublimatel lahendada ja hinnata küsimusi õpilaste seisukohalt. Küllap oleks neid paras ajaleheveergudel tutvustada kolleegidele vabariigis.

Ent miks ma peaksin õpetama kolmes paralleelklassis ühte moodi? Ei — paneme iga klassi tööle eri meetodil. Võrdleme, kuidas sobib uus meetod tugevamatele, kuidas nõrgematele, milline kolmest klassist jõuab paremate tulemusteni. Võib-olla on asi ainult minus — vaja paluda naaberkooli õpetajaid, endisi kursusekaaslasi — las proovivad neid võtteid ka oma koolis. Võib-olla osutub mõni pisike uuendus selleks teeks, mis aitab õpilastel omandada teadmisi senisest lihtsamini.

Kui veel rakendada kokkuvõtte tegemisel statistilisi meetodeid, siis võib juba töökesega esineda vastaval konverentsil.

1960. aastatest alates kutsutakse iga paari-kolme aasta tagant õpetajaid pedagoogilise uurimistöö kursustele. Kursuste kokkutulekud toimuvad suviti, kuuluvad õpetaja tööaega ja seal võetakse läbi ka aspirantuuri sisseastumiseksamiteks vajalik materjal. Kui ei astugi aspirantuuri, on võimalik end edasi täiendada pedagoogika teooria kursustel, kus antakse vajalikke näpunäiteid eraldi juba iga kursuslase isikliku uurimistöö jaoks.

1972. a. asutati Pedagoogika Uurimise Ühiskondlik Instituut, mis teenib samu eesmärke: aitab leida õpetajail sobivaid uurimistöö teemasid ja nende juhendajaid, abistab vajalike materjalide paljundamisel ja tööde trükkimisel.

Võib-olla hakkavad mind kui klassijuhatajat huvitama hoopis minu õppeainega seoses olevad psühholoogilised probleemid. Milline lai ja huvitav tegevusväli teaduslikuks uurimistööks!

Aga kooli või õppeaine arengulugu? Ainemetoodika ajaloolised alused! Mis viga kõige niisugusega tegelda, kui vabariigis leidub juba rida kraadiga õpetajaid, kellelt võib saada nii abi kui nõu. Kui leidub sobivaid õppejõude Tallinna Pedagoogilises Instituudis, Vabariiklikus Õpetajate Täiendusinstituudis, Pedagoogika Uurimise Instituudis, Tartu Riiklikus Ülikoolis, kes «kuivale» matemaatikaõpetajale võivad nõu anda ajaloolise materjali kasutamises, psühholoogiliste testide korraldamises ja oma aine metoodika uuendamises.

Kui vaid ei tule puudu «iseenese tarkusest», nagu ütleb A. H. Tammsaare.

HILJA KULL

Õpetaja, miks te hakkasite õpetajaks?

PAUL LEHESTIK, Põlva Keskkooli direktor.

Õpilased pärivad palju võimalikku ja võimatut, aga seda küll ei oodanud 8. klassi poisilt. Pagan seda teab, oli see küsimus «konksuga» või siiras. See oli raskel 1953. aastal. Elasin oma 4-liikmelise perega pisikeses külmas katusekambris, nii külmas, et titelapp hommikuks põranda külge jäätus. Leiva järele tuli sõita jalgrattal lähimasse linna vähemalt ülepäeviti (külast võis küll leiba saada, kuid keegi ei olnud nõus õpetajalt leiva eest raha võtma), komsomolisekretärina tuli organiseerida kolhoosi kartuli- ja porgandikuhjade valvamist ...

Mida vastata? Et see oli mu lapsepõlveunistus tänu minu headele õpetajatele? Et majanduslik kitsikus sundis tee leidma sõjaaegsesse õpetajate seminari? Et pärast sõda kutsuti õpetajatööle, vaatamata poolikule haridusele (10 klassi)?

Tuli kõigest rääkida, eriti aga sellest, milline kättesaamatu ja kauge unistus oli Setumaa noorukite jaoks keskharidus ja kuivõrd oluline on nüüd siinkandis hariduse vajalikkust sisendada.

Mõni aeg tagasi kohtasin küsijat. Siis oli ta juba pealinna ühe keskkooli õppealajuhataja. Kunagine jutuajamine meenus ja esitasin talle sama küsimuse. «Juhtus nii. TPI-sse ei saanud sisse.» — «Kas kavatsed elukutset vahetada?» — «Ei. Küll aga töökohta.» Tänavu kohtasin teda jälle. On ühe maakooli direktoriks. Tegin ettepaneku töökohta vahetada. «Ei,» sain vastuseks, «juured on juba liialt sügaval.»

Pedagoogitöö haarab inimest tervikuna, seob teda nii, et ta sellele täielikult andub, nii nagu haaravad ja seovad inimest teadus, kunst, muusika, kirjandus.

MILLES SIIS PEITUVAD PÕHJUSED, MIS TUHANDEID SELLE RASKE JA VASTUTUSRIKKA ELUKUTSEGA KÖIDAVAD?

Kunagi arvati, et õpetajaks kipuvad need, kellel meeldib teisi kamandada ja juhtida. Et täiskasvanute hulgas sellist positsiooni igaüks ei saavuta, siis laste juures ikkagi. Tänapäeval tuleks Rosenbergi järgi nimetada neid «agressiivseteks». Kuid nüüdisaegses koolis ei löö nad enam üldse läbi.

Samuti võlus omal ajal ehk õpetajaamet oma «puhta tööga» ja erilise austusega selle ameti vastu maakohtades. Ka see ei saa enam kuigi määrav olla, sest õpetaja pole ammu enam ainuke «maa sool».

Mis siis ikkagi köidab? Vaatleksin vaid mõningaid aspekte.

PSÜHHOLOOGILINE.

«Issand halasta! Ja sellisel põrgukarussellil oled sa 27 aastat vastu pidanud?» märkis üleoleva kaastundega kunagine koolivend, kui ta oli ühe päeva minuga koos koolis olnud. Igaüks näeb aga ka fantastilist põrgut isemoodi. Mulle meenus pilt ühes pealinna kitsas, umbses ja täissuitsetatud kohvikus, kus jutukõmin sarnanes tõrvakatla podisemisega. Mis veel rääkida stantsimistsehhist tehases?

Kooli müra on rõõmus ja optimistlik müra, elujanust pakatavate inimhakatiste ja noorte kasvutungi müra, mis ei saa ega võigi halvasti mõjuda. Millistes mõõtmetes see koolis esineb, sõltub antud kooli korrast ja harjumustest. Muidugi, ka meeldival müral peavad oma kitsendused ja piirid olema. Ei saa ka salata, et mõnikord on see müra lausa kaasakiskuv. Aga vembud ja korrarikkumised? Tõsi. Mõnikord teevad need meelehärmi ja rikuvad meeleolu. Kuid alati peab meeles pidama: peaaegu ükski neist ei ole sihitud õpetaja isiku vastu.

Õpetajatööle tullakse sageli nutu saatel, veelgi sagedamini lahkutakse pisarates silmadega. See ei kehti ainult sentimentaalsete melanhoolikute kohta. Tulge ja proovige kasvõi aastasegi töö järel klassis lausuda hiirvaikse lastepere ees: «Jah, lapsed, juhtus nii, et ma tuleval aastal teid enam ei õpeta ...» Igaüks edasi rääkida ei suudagi, sest märkad, kuidas suurimad mürakarud muutuvad seninägematult tõsisteks, tüdrukutest üksikud juba nuuksuvad, enamikul aga sätendavad silmis pisarad. Aga kevadel, kui järjekordne lend ellu läheb, ei suuda ükski klassijuhataja öelda, kas ta on rohkem kurb või õnnelik. Õpetajatöös on palju momente, mis korvavad nähtud vaeva, närvipinge ja meelehärmi.

Lihtsalt leiad, et sa oled paljudele vajalik, lähedane ja võib-olla isegi armas olnud.

INTELLEKTUAALNE. Vaevalt ükski teine elukutse nõuab nii pidevat ja igapäevast enesetäiendamist kui õpetaja töö. Mitte kelleltki ei pärita päevas nii palju erinevaid asju, mitte kellelgi pole nii suurt ohtu elust maha jääda. Hiina vanasõna järgi on õppimine ja õpetamine nagu vastuvoolu sõudmine; jätad tõmbe vahele, libised tagasi.

Ma kuulun sõjajärgsete aastate õpetajate põlvkonda, kes alustasid kas keskhariduse või sageli vähemaga, lõpetasid kaugõppe teel keskkooli, õpetajate instituudi või pedagoogilise kooli, siis pedagoogilise instituudi või ülikooli. Ikka töö kõrvalt, ikka aktiivse ühiskondliku tegevuse kõrvalt. Kes siis veel juhatas rahvamajas laulukoore, näite- ja tantsuringe kui mitte õpetaja? Kes aitas organiseerida kolhoose ja viis selgitava lektorisõna rahva hulka? Ikka õpetaja. Viljavarumine, riigilaen, metsavarumine, jooksukross — kõikjal oli aktiivseks eestvedajaks või kaasalööjaks seesama õpetaja-kaugõppija. Mitmed meist on pedagoogikateaduste kandidaadid, mitmed on teel sinna. Väga paljud on osa võtnud pedagoogika teooria uurimise kolmeaastatest kursustest. Mõnelgi on arvel kas kaante vahele saadud raamat või õige pikk artiklite nimistu.

Pole suuremat autoriteedi allikat õpetaja jaoks, kui seda on oma eriala sügav ja põhjalik tundmine. See korvab ja andestab laste silmis nii mõnegi vea või puudujääki. Pedagoogitöö ja teadusliku uurimistöö ühendamine võimaldavad täieliku nn. intellektuaalse eneseteostuse.

SOTSIAALNE. Ajad on muutunud. Kolhoosiküla on siginenud palju kõrgema ja keskharidusega inimesi. Õpetaja pole enam ainus kultuurielu hing, isegi ilma temata saadakse läbi. Aga tema?

Õpetaja ei tohi jääda ainult kooliseinte vahele. Ta peab sealt vahel ka väljapoole jõudma. Kõigepealt tema enda pärast. Noorukija noore-ea harrastusi tuleb võimalikult jätkata, olgu need siis kunstiline isetegevus, sport, lektoritöö või muu. Lisaks rahuldusele ja endaarengule tekivad ümbruskonnaga kontaktid, mis õpetajatööd soodustavad. Nii on meie rajooni õpetajate hulgas rajooni populaarseim sportlane, parim rahvatantsujuht, parim kodu-uurija, parimad laulusolistid, parim lektor jt., rääkimata koori- ja orkestrijuhtidest. Kanepi Keskkooli noored kehakultuuriõpetajad saavutasid lühikese ajaga suure lugupidamise kogu rajoonis. Sama võib öelda noore kunstiõpetaja kohta Mikitamäe 8-kl. Koolist, Põlva Keskkooli noortekoori juhi ja paljude teiste noorte kohta, rääkimata pikema staažiga pedagoogidest.

Tänapäeval on sotsiaalsed kontaktid õpetajale suurepärasteks vastastikuse rikastamise allikaiks. Võimalused nende viljelemiseks on avarad. Rahvalt on alati midagi õppida, eriti veel tänapäeval, mil rahvas on tark ja haritud.

MATERIAALNE. Miks see aspekt alles viimasena käsitlust leiab? Kasvõi juba sellepärast, et õpetajatöö on igal juhul esmajoones entusiasti töö, kutsumuse ja andumuse töö. Tõsi: materiaalse küljega ei saa eriti kiidelda, kuid pole põhjust ka häbenemiseks. Tarifitseeritud normitasu näeb ette ainult 3-tunnist päevakoormust. Hakkaja õpetaja tuleb toime ka mõnevõrra suurema koormusega (lubatud on kuni 1,5 koormust). 48 päeva suvepuhkust. Maa-asulates tasuta korter, küte, valgustus. Kui siia arvata veel umbes 20 päeva õppetööst vabu päevi koolivaheaegadel ja tavaliselt 1 vaba päev nädalas enesetäienduseks, siis kokkuvõttes võiks öelda: mnjaa, ka siin on omad plussid olemas.

MORAALSE ASPEKTI asemel lubatagu lisada 10 tagasihoidlikku nõuannet neile, keda õpetajatöö tänavu või edaspidi ees ootab.

1. Alusta õpetaja karjäärі võimalikult maal: klassid on väiksemad, lapsed pisut südamlikumad, elutingimused heldemad, oma võimete arendamise ja eneseteostuse perspektiivid lahedamad.

2. Püüa olla nagu pärm: teisi liikuma panna, ise märkamatuks jääda. Ära ainult lahustu.

3. Vaata lastele silmadesse, naera nendega kaasa, siis püsid kaua noor.

4. Otsi, loo ja hoia tingimata suhteid täiskasvanutega väljaspool kooli, muidu võid vanas eas muutuda pisut «kenaks».

5. Pea meeles, et enesevalitsemine, sõbralik pilk ja lahke naeratus on su tugevaimad relvad.

6. Kõik kaasaegne on õpetajale vooruseks. Ära häbene kaasaegset moodi, soengut jms. Kuid ära unusta, et mõjuvaim kasvatusvahend on õpetaja isiksus tervikuna.

7. Ära häbene armumast ja armastamast. Õpetaja ei ole munk ega nunn, kes peab oma õilsaid tundeid maha matma ja häbenema.

8. Meenuta oma kunagiste õpetajate parimaid omadusi ja ammuta neist eeskuju.

9. Loo hea kontakt oma kolleegidega. See on suurim tugi Sinu töös.

10. Tunne rõõmu, et Sinu õpilased hakkavad edasi arendama teadust, kultuuri, tehnikat, kogu ühiskonda. See on Sinu töö vili.

PAUL LEHESTIK

Noorte spetsialistide tööle-suunamisest

(algus «TRÜ» nr. 17.)

Keelatud on kõrgema õppeasutuse lõpetanud noort spetsialisti võtta tööle katseajaga. Õppeasutuse lõpetamisel on riiklik eksamikomisjon andnud talle erialase kvalifikatsiooni, misõttu tema veelkordne katsetamine ei ole lubatud. Kolmeaastase kohustusliku töötamisaja jooksul on keelatud noort spetsialisti vallandada ministeeriumi või keskasutuse loata, kelle alluvusse ettevõte, asutus või organisatsioon kuulub.

Kuid ka noor spetsialist võib enne kolme aasta möödumist töölt lahkuda ainult ettevõtte, asutuse või organisatsiooni administratsiooni nõusolekul ja selle ministeeriumi või keskasutuse loal, kelle süsteemi ta on tööle suunatud. Töölt lahkumist administratsiooni nõusolekul ja kõrgemal seisva organi loal tuleb vaadelda kui tööõigusliku suhte lõpetamist poolte kokkuleppel ENSV TÖÖK § 33 p. 1 alusel.

Töölt vabastamist võivad noored spetsialistid nõuda ainult ENSV TÖÖK §-s 36 ettenähtud erandjuhtudel, näiteks haiguse või invaliidsuse tõttu, mis takistavad lepingus ettenähtud tööde täitmist, aspirantuuri astumisel ja muudel mõjuvatel põhjustel.

Tööõigusliku suhte lõpetamist võib noor spetsialist nõuda ka sel juhul, kui administratsioon ei täida tööle suunamisel kindlaksmääratud töötingimusi. Näiteks kui administratsioon ei rakenda noort spetsialisti tema erialal või kvalifikatsioonile vastavalt, ei loo tööks vajalikke tingimusi või ei kindlusta elamispinnaga, siis võib noor spetsialist pöörduda töövaidlusi lahendavate organite poole (töövaidluskomisjon, seejärel ametiühingu vabriku-, tehase- või kohalik komitee ning rahvakohus) ja nõuda töölt vabastamist Eesti NSV Töök § 36 alusel.

On olnud juhtumeid, et noor spetsialist, kellele töökoha administratsioon ei ole loonud tarvilikke töö- ja elukondlikke tingimusi, on omavoliliselt töölt lahkunud. See on täiesti vale talitusviis. Administratsioon võib sellise töötaja vallandada tööluusi eest. Tööluusi eest vallandamisel katkeb pidev tööstaaž, tööle suunamisel makstud kompensatsioonisummad kuuluvad tagastamisele, uues töökohas aga tekib õigus ajutise töövõimetuse toetuse saamiseks alles pärast kuut kuud. Kõik need ebameeldivad ja noore spetsialisti seisukohalt kahjulikud tagajärjed olnuksid välistatud sel juhul, kui noor spetsialist nõudnuks töövaidlusi lahendavate organite kaudu enda töölt vabastamist Töök § 36 alusel.

Ettevõte, asutus ja organisatsioon, kuhu noor spetsialist on tööle suunatud, on kohustatud teda varustama elamispinnaga. Neid noori spetsialiste, kes on tööle suunatud haridus-, kultuuri- ja tervishoiuasutustesse, kaubanduse või elukondliku teenindamise alale, kohtu- või prokuratuuriaparaati, varustab ametkondliku elamispinna puudumisel elamispinnaga kohalik nõukogu vastava asutuse või organisatsiooni taotlusel. Noori spetsialiste tuleb elamispinnaga varustada esmajärjekorras. Nende paigutamine ühiselamusse võib olla ainult ajutine lahendus. Kui administratsioonil või kohalikul nõukogul pole võimalik noorele spetsialistile anda elamispinda, siis võib spetsialist nõuda enda töölt vabastamist.

Teise paikkonda tööle suunamisel tasutakse noorele spetsialistile ja ta perekonnaliikmeile sõidu- ja kraamiveokulud, päevaraha teel oleku aja eest ning makstakse ühekordset toetust talle endale uue töökoha ametipalga pooles suuruses ja igale kaasasõitvale, temaga koos elavale ja tema ülalpidamisel olevale perekonnaliikmele (abikaasa, lapsed ja tema vanemad) 1/4 suuruses talle endale makstavast toetusest. Perekonnaliikmete sõidu ja kraamiveoga seotud kulude ning ühekordse toetuse väljamaksmist võib noor spetsialist nõuda mitte ainult sel juhul, kui perekonnaliikmed asuvad tema elukohta temaga koos, vaid ka siis, kui nad järgnevad talle hiljemalt aasta jooksul, arvates tema tööle asumisest ettevõttesse, asutusse või organisatsiooni, kuhu ta on tööle suunatud.

Ülalmärgitud kompensatsioonisummad maksab noortele spetsialistidele välja õppeasutus ettevõtte, asutuse või organisatsiooni arvel, kuhu nad on tööle suunatud. Lõpparveldused tehakse pärast uuele töökohale asumist.

Noortele spetsialistidele, kes on tööle suunatud õppeasutuse asukohast mitte kaugemale kui 25 km, tasutakse ainult kulutused, mis on seotud nende endi ja nende perekonnaliikmete kohalesõidu ja kraamiveoga. Kompensatsioonisummade arvutamisel tuleb lähtuda õppeasutuse asukohast.

Kompensatsioonisummad kuuluvad tagastamisele, kui noor spetsialist mõjuva põhjuseta ei ilmu töökohale või keeldub tööle asumast. Need summad kuuluvad tagastamisele ka sel juhul, kui noor spetsialist enne, kui tema tööle asumisest on möödas kolm aastat, lahkub töölt omavoliliselt või poolte kokkuleppel või vallandatakse töödistsipliini rikkumise või kuriteo toimepanemise tõttu.

Noor spetsialist, kes mõjuvail põhjustel ei ilmunud tööle või keeldus tööle asumast, on kohustatud tagastama temale väljamakstud summad, millest arvatakse maha kohalesõiduga seotud kulud. Kui ta ei asunud tööle seoses kutsumisega Nõukogude armeesse, siis väljamakstud kompensatsioonisummasid temalt tagasi ei nõuta, vaid kantakse ettevõtte, asutuse või organisatsiooni kuludesse, kuhu ta oli tööle suunatud.

dotsent J. MÄLL,
riigi- ja haldusõiguse kateedri juhataja

26. mail 1973. a. suri pärast lühikest, kuid rasket haigust parimas elueas Tartu Riikliku Ülikooli tsiviilkaitse staabi ülem, Suurest Isamaasõjast osavõtnu, kommunist erupolkovnik Igor Sobolev.

Kogu tema teadlik elu oli jäägitult pühendatud kodumaale, meie maa kaitsevõime tugevdamisele.

Igor Mihhaili p. Sobolev sündis 5. juunil 1918. a. Vladimiri oblastis õpetaja perekonnas. Pärast keskkooli lõpetamist 1940. a. astus ta Nõukogude armee ridadesse. Juba Suure Isamaasõja esimestest kuudest peale võttis ta sõjaväelise õppeasutuse kursandina osa kangelaslinna Moskva kaitselahingutest.

IGOR SOBOLEV

Kodumaa kõige raskematel tundidel 1941. a. astus ta Nõukogude Liidu Kommunistlikusse Parteisse. Pärast VNFSV Ülemnõukogu nimelise sõjakooli lõpetamist 1943. a. omistati talle ohvitseri auaste. Suure Isamaasõja rinnetel näitas ta üles kõrgeid organisaatorlikke võimeid. Mehisuse ja ennastsalgavuse eest võitluses saksa fašistlike vallutajate vastu Suures Isamaasõjas on talle antud valitsuse kõrgeid autasusid.

Sõjajärgsetel aastatel jäi I. Sobolev teenima Nõukogude armeesse. 1950. a. alates usaldati talle TRÜ üliõpilaste reservohvitserideks väljaõpetamise vastutusrikas ülesanne, mida ta TRÜ sõjanduse kateedri õppealajuhatajana täitis talle omase kõrge parteilise kohusetundlikkusega, rakendades kõik oma sõjandusalased teadmised ja metoodilised oskused sõjalise ettevalmistuse paremaks organiseerimiseks.

Viimastel aastatel töötas I. Sobolev edukalt TRÜ tsiviilkaitse staabi ülemana, olles oma innuka tööga meile kõigile eeskujuks.

I. Sobolevi teeneid on kodumaa vääriliselt hinnanud. Teda on autasustatud kolme Punalipu ordeniga, Isamaasõja 1. ja 2. järgu kahe ordeniga, kahe Punatähe ordeniga ja üheksa medaliga.

Helge mälestus Igor Sobolevist jääb alatiseks meie südametesse.

TRÜ sõjanduse kateeder
TRÜ tsiviilkaitse staap

Ректорат, партийный комитет, профсоюзный комитет Тартуского Ордена Трудового Красного Знамени Государственного Университета с прискорбием сообщают о безвременной кончине Начальника Штаба Гражданской Обороны ТГУ, участника Великой Отечественной Войны, коммуниста, полковника в отставке СОБОЛЕВА ИГОРЯ МИХАЙЛОВИЧА и выражают свои соболезнования семье и родственникам покойного.

Память о СОБОЛЕВЕ И. М. останется у нас навсегда.

РЕКТОРАТ ТГУ
ПАРТИЙНЫЙ КОМИТЕТ
ПРОФСОЮЗНЫЙ КОМИТЕТ
КОЛЛЕКТИВ ВОЕННОЙ КАФЕДРЫ

ALMA MATER

NÕUKOGUDE LIIT. Eeloleval suvel Moskvas toimuvale universiaadile saadavad oma üliõpilassportlasi 76 riiki. Arvatakse, et meie kodumaa pealinna saabub kokku 4300 noormeest ja neidu võtmaks osa võistlustest kümnel spordialal. Peale võistlejate valmistutakse suure hulga esindajate, ajakirjanike ja turistide vastuvõtmiseks. Moskva universiaad tõotab kujuneda 1973. a. suurimaks ja esinduslikumaks spordisündmuseks kogu maailmas.

SAKSA DEMOKRAATLIK VABARIIK. Kümnenda ülemaailmse noorsoo- ja üliõpilasfestivali eelõhtul said suurepärase kingituse Leipzigi Karl Marxi nimelise ülikooli õppejõud ja üliõpilased — anti ekspluatatsiooni 36-korruseline, 143 m kõrgune ülikooli kõrghoone. Sinna siirduvad humanitaarteadustega tegelevad teaduskonnad ja füüsikud. 25 korrusel paiknevad raamatukogud ja laboratooriumid 1600 teadlasele ja üliõpilasele. Kõrghoone auditooriumid mahutavad 6000 noort. 26. ja 27. korrusel asub esinduslik üliõpilaskohvik, millest kõrgemale jäävad kunstliku kliima seadmed ja tehnilised korrused. Kolimine ülikooli uude hoonesse on juba alanud.

KUUBA. Möödunud õppeaastal andis Havanna ülikool esmakordselt arvukalt lõpetajaid kõikides teaduskondades — kokku 3032 noort spetsialisti. Nendest oli 693 tulevast õpetajat, 635 meedikut, 372 inseneri, 350 loodusteadlast jne. Pidulikul lõpuaktusel, kus anti diplomid 2095 lõpetajale, esines noortele Kuuba revolutsioonivalitsuse peaminister major Fidel Castro.

Sõprussidemed tugevnevad

Ajaloo-Keeleteaduskonna kollektiivil on viimasel ajal kujunenud tihedad sidemed šeffidega Lõuna-Eestist. Paaril korral on teaduskonna tsiviilkaitse aktivistid külastanud teaduskonnale ettenähtud evakuatsioonirajooni sovhoose ja kolhoose, kohtunud sealsete töötajatega. Möödunud reedel olid maarahva esindajad vastukülaskäigul Tartus.

Ülikooli kohvikus tervitasid külalisi teaduskonna dekaan Karl Siilivask ja tsiviilkaitse staabi ülem Linda Eringson. Koos teaduskonna õppejõudude, teenistujate ja üliõpilastega istuti kohvilauda. Kunstilist meelelahutust pakkus õppejõudude naisansambel. Õhtu naelaks kujunes TTT[2] (Teaduskonna Taidlejate Trupp ehk Tõeline Tubateater) etteaste — nii külalistele kui oma rahvale esitati hoogsalt O. Lutsu «Ärimehed», mis leidis igati sooja vastuvõtu. Asjatundjad kinnitasid, et nii loomulikku ja tihedat kontakti lava ja saali vahel pole nad enam ammu näinud.

Hilisõhtuni kõlasid rõdusaalis rahvalikud laulud ja mõnusad pillilood. Lahkuti kindlas veendumuses kohtuda tulevikus jälle, et tugevdada maa ja linna, põllumajanduse ja teaduse-hariduse alal töötajate sõprussidemeid.

R. VÄLI

Võistlusvõimalusi kõigile

Üheks põhjapanevaks sammuks üldrahvaliku spordiharrastuse suunas oli kehalise kasvatuse tundide viimine kõrgemate koolide kolmandatele ja neljandatele kursustele. Ent spordiga püsivama sõpruse pidamiseks, tema tõelise mõnu tunnetamiseks ei saa piirduda vaid tunnivormiga. Spordi olemuslikuks jõuks ja n.-ö. seesmiseks vedruks on võistlus ning see pole vaid tippmeeste monopol. Omavahelised jõukatsumised kuluvad ära kõigile, pakuvad põnevust ja värskendust ka nendele tudengitele, kes pole eesmärgiks võtnud kõrgete rekordite löömist või kellel pole õnnestunud keskkoolipäevil spordiradadel oma õiget kohta leida.

Ülikooli sporditöö organiseerimise otsiva ja perspektiivika põhimõtte «Igaühele midagi» üheks elluviimiks on teist aastat peetavad üldise kehalise ettevalmistuse osakonna võistlused. Hiljuti sai teoks kergejõustikuvõistlus. See üritus resümeeris programmikohast õppetööd VTK aladel, selgitas parimad. Võistkondlikku arvestust peeti õpegruppide vahel. Neid sai kokku 27. Võistlejaid käis platsil 162.

Naistudengitest osutusid 100 m distantsil väledaimateks N. Laksberg Arstiteaduskonna III kursuselt ja V. Vaht sama teaduskonna II kursuselt, meestest V. Altleis (Mat. III k.) ja J. Saarniit (Maj. III k.). Kaugushüpe andis võidu Anne Johansonile Arstiteaduskonna II kursuselt. Natalia Laksberg oli siin teine, võitis aga esikoha ka kuulitõukes. Teda võis pidada kõige tublimaks naisvõistlejaks.

Meestest tegi pikima kaugushüppe O. Lissenko (Mat. III k.), kuuli tõukas kõige kaugemale V. Lõhmus (Aj.-Keele III k.).

Pikemad jooksud (500 m naistele ja 1500 m meestele) kulgesid tugevas vihmasajus. Vihm ehk värskendaski, kuid vaevalt ta tulemusi parandas. Ent ega see kõige tähtsam olnudki. Võistluses jäid peale naistest M. Aavasalu (Mat. III k.) ja K. Taal (Aj.-Keele II k.), meestest A. Pärman (Õigust. I k.) ja J. Saarniit (Maj. III k.).

Õpperühmadest kogus naiste konkurentsis kõige rohkem punkte Matemaatikateaduskonna III kursus, kelle au kaitsesid A. Kurvits, A. Kanarik, M. Ruškis, E. Laurimaa, E. Heinaste, M. Aavasalu ja R. Pulk.

Matemaatika- ja Majandusteaduskonna III kursuse meeste võit tuleb panna O. Lissenko, J. Saarniidu, V. Altleisi ja P. Trifonovi arvele.

Sedapuhku on võistlussari läbi (selle käigus täideti õppeaasta vältel ka üle poolesaja järgunormi). Soovitame harjutamist igal juhul jätkata. See aitab sessiooni edukalt üle elada, suvepuhkust sisustada ja uueks õppeaastaks jõudu koguda. Eriti hoolsalt tasuks kasutada suviseid võimalusi ujumisoskuse täiendamiseks.

P. TIIDO, M. ARVISTO

Väitekirjade kaitsmised juunis

Juunikuul toimuvad TRÜ-s väitekirjade kaitsmised alljärgnevalt.

1. juunil 1973. a. toimuvad Tartu Riikliku Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonna nõukogu avalikud koosolekud TRÜ aulas.

Päevakorras:

kell 10

1. Anu-Reet Hausenbergi väitekirja (raamatu) «Loomade nimetused komi keeles (võrdlev-ajalooline analüüs)» kaitsmine filoloogiakandidaadi kraadi saamiseks.

2. Rif Nasibullini väitekirja «Udmurdi keele Kaama-tagused murded» kaitsmine filoloogiakandidaadi kraadi saamiseks.

kell 15

Pantelei Matjuškini väitekirja «Mordva keelte verbi objektiline konjugatsioon» kaitsmine filoloogiakandidaadi kraadi saamiseks.

14. juunil 1973. a. toimuvad TRÜ Arstiteaduskonna kehakultuuri nõukogu avalikud koosolekud TRÜ nõukogu saalis.

Päevakorras:

kell 14

1. Mihhail Amalini väitekirja «Võrkpallurite-meistersportlaste taktikalisest ettevalmistusest» kaitsmine pedagoogikakandidaadi kraadi saamiseks.

2. Vladimir Orlovi väitekirja «Eksperimentaalne põhjendus aerutaja liigutusvilumuste pidevuse arendamisel treeningu ettevalmistaval perioodil» kaitsmine pedagoogikakandidaadi kraadi saamiseks.

kell 16.30

1. Nina Kuznetsova väitekirja «Ettevalmistavate (jooksu)- ja põhikoormuste ühendamise optimaalsete vormide uurimine kehalises kasvatuses ja spordis» kaitsmine pedagoogikakandidaadi kraadi saamiseks.

2. Nikolai Hromi väitekirja «Kanuu- ja sõstaaerutajate biodünaamiliste parameetrite ja morfoloogiliste tunnuste vaheliste seoste eksperimentaalne uurimus» kaitsmine pedagoogikakandidaadi kraadi saamiseks.

15. juunil 1973. a. toimuvad TRÜ Arstiteaduskonna nõukogu avalikud koosolekud TRÜ aulas.

Päevakorras:

kell 14

Akivo Lenzneri väitekirja «Inimese mikrofloora laktobatsillid» kaitsmine meditsiinidoktori kraadi taotlemiseks.

kell 16.30

Küllike Birgi väitekirja «*E. coli* enteropatogeensete tüvede püsilikkus väliskeskkonnas» kaitsmine meditsiinikandidaadi kraadi saamiseks.

22. juunil 1973. a. kell 16 toimub Tartu Riikliku Ülikooli Matemaatikateaduskonna nõukogu avalik koosolek nõukogu saalis.

Päevakorras:

1. Evi Miti väitekirja «Hulgateooria ja matemaatilise loogika elemendid koolimatemaatikas» kaitsmine pedagoogikakandidaadi kraadi saamiseks.

2. Kalle Velskeri väitekirja «Tõenäosusteooria ja matemaatilise statistika elementide käsitlemisest koolis ning õpilaste statistilise mõtlemisviisi arendamisest» kaitsmine pedagoogikakandidaadi kraadi saamiseks.

6. juunil 1973. a. toimuvad TRÜ Õigus- ja Majandusteaduskonna nõukogu avalikud koosolekud

kell 10 TRÜ aulas:

Herbert Metsa väitekirja «Ühiskondliku tootmise efektiivsuse tõstmise majandusliku probleemid» kaitsmine majandusteaduse doktori kraadi taotlemiseks.

Kell 12.30 TRÜ aulas:

Leili Mölleri väitekirja «Põlevkivi-aurugeneraatorite remondikulude uurimine» kaitsmine majandusteaduse kandidaadi kraadi saamiseks.

Kell 15 TRÜ nõukogu saalis:

1. Mart Sõrgi väitekirja «Sovhoosides lühiajaline krediteerimine ja selle täiustamise võimalusi» kaitsmine majandusteaduse kandidaadi kraadi saamiseks.

2. Jaan Andersoni väitekirja «Kapitaalmahutuste efektiivsus maakaubanduses ja selle edasise tõstmise teed (Eesti NSV andmetel)» kaitsmine majandusteaduse kandidaadi kraadi saamiseks.

I. MAAROOS,
teaduslik sekretär

Tennisehuvilised!

Toomeorus TRÜ tenniseväljakutel korraldatakse tennisekursused algajaile. Osavõtuks registreerimine toimub esmaspäeval, 4. juunil k. a. kell 17 tenniseväljakutel.

EÜE vagunisaatjad!

Kogunemine õppusteks 6. ja 7. juunil kell 11 peahoones kella all. Kaasa võtta isiklikud meditsiinilised kaardid.

Meie ajalehe järgmine number ilmub 15. juunil k. a.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri Hind 2 kop, Tell, 3338, MB-05131.

AR
nim. ENSV
Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

Nr. 19 Reedel, 15. juunil 1973. a. XXV aastakäik

Esimene lend lõpetab

Tänavu kevadel lõpetab TRÜ statsionaarse psühholoogiaosakonna esimene lend. Alustas neid viie aasta eest 27, diplomini jõuab 25 (puuduvad kakski jäid maha alles lõpukursusel). Niisiis on tegemist tugeva kursusega. Lõpetanute hulgas on 5 meditsiinipsühholoogi, 10 sotsioloogia ja pedagoogika haru lõpetajat ja 7 tööstuspsühholoogi.

Nädala algul kaitsti diplomitöid.

Dots. kt. **Aino Lunge** iseloomustuse kohaselt tuleb eriti tugevaks pidada Jüri Alliku diplomitööd «Nägemistaju mikrostruktuursest analüüsist». J. Allik jääb pärast lõpetamist tööle TRÜ loogika ja psühholoogia kateedrisse Moskva ülikooli lepinguliste tööde täitjana. Moskvas oli diplomand ka praktikal. Huvitavamad tööd sotsioloogia ja sotsiaalpsühholoogia alalt kirjutasid Mati Heidmets («Mõningaid sotsiaalse protsessi juhtimise ja regulatsiooni probleeme»), Reet Käsper («Õhtulehe» teenindus- ja heakorra-alaste tekstide kontentanalüüs»), Anne Reinstein («Õpilaste orientatsioonid tulevase kodu suhtes»), Tiiu Saks, Jaak Tamm ja Kalle Mälberg.

Meditsiinipsühholoogia eriala lõpetajate Kiira Ellmani, Maie Kreegipuu ja Tiina Tõkke tööd on suure rakendusliku väärtusega, neid saab hakata kasutama haiglapraktikas. Praktilise kaalu poolest on väljapaistvad ka tööstuspsühholoogia eriharu lõpetajate Tiit Kolditsi, Reet Mägi, Kaia Raigi, Ellen Mürgi ja Raina Vürmeri diplomitööd.

J. Laane foto

Jüri Allik

TRÜ rahvakunstiansambel saabus Tšehhoslovakkiast (loe lk. 3)

R. Velskeri foto

Rektor tervitab saabunuid.

Pühapäeval kõik valima!

Meie saadikukandidaate

Jenny Ananjeva

Jenny Ananjeva, TRÜ Õigusteaduskonna tsiviilõiguse ja protsessi kateedri dotsent, on esitatud saadikukandidaadiks linna Töörahva Saadikute Nõukogusse TRÜ Õigusteaduskonna õppejõudude, üliõpilaste, tööliste ja teenistujate üldkoosoleku poolt.

Teie eriala ja ühiskondlik positsioon eeldavad, et Teil on varemgi tulnud täita vastutusrikkaid ühiskondlikke ülesandeid. Milliseid nimelt?

Olen osa võtnud täitevkomitee ja nõukogude tööst, kuulunud EKP Tartu Linnakomitee koosseisu. Samuti olen aastaid täitnud EKP TRÜ komitee teaduskonnasekretäri asetäitja kohustusi.

Kas peate enese esitamist linna Töörahva Saadikute Nõukogusse põhjendatuks?

Eriala poolest pean tahes-tahtmata omama täielikku ülevaadet täitevkomitee ja nõukogude tööst, sest mu üliõpilased käivad seal praktikal ja suunatakse hiljem vastavale tööle. Polegi vist niisugust rajooninõukogu, kus ei töötaks meie vilistlasi.

Enne ülikooli tööle tulemist töötasin prokuratuuris Tartu linna abiprokurörina. See töö on kõige tihedamas seoses ka täitevkomitee tööga. Sellepärast ei saa eelseisev töö rahvasaadikuna lausa võõras olla.

Kas olete varemgi olnud valitud rahvasaadikuks?

Ei.

Millise komisjoni töös osalete, kui Teid valitakse?

Sotsialistliku seaduslikkuse komisjonis. Selle alalise komisjoni ülesandeks konstitutsiooni kohaselt peab olema oma territooriumil — siis Tartu linnas — seaduslikkuse tagamine.

Kuidas kujutate ette oma tööd sotsialistliku seaduslikkuse komisjonis?

Komisjon peab huvi tundma, kuidas täidetakse nõukogude seadusi tema territooriumil asuvates asutustes-ettevõtetes, näiteks tööseadusi, kaubanduseeskirju, kuidas peetakse kinni noortööliste õigustest jpm. Seal saaks ära kasutada mu erialaseid teadmisi ja kogemusi. Oma kitsama eriala poolest olen küll pooleldi ökonomist, kuid praktiseerinud olen rohkem sotsialistliku seadusandluse alal, sellepärast oleks selles komisjonis mu õige koht. Saaksin seal oma üliõpilasigi rakendada, usaldada nendele näiteks mõne konkreetse objekti kontrollimise. Siis saaks kontrollida mitmel pool rööbiti. Kümmekond tõsist asjahuvilist meie 200-liikmelise üliõpilaskonna peale ikka leiab, kes seda teha tahaksid. Neljanda-viienda kursuse üliõpilane on ju ikka juba spetsialist. Saaks nooremaidki kasutada. Töö on ulatuslik ja aeganõudev, siin oleks aktiivist palju abi. Ja oleks üliõpilastele hea praktika. Osa üliõpilasi töötab meil näiteks ühiskondlikus korras prokuröri abilistena. Entusiaste, tähendab, leidub.

Kuidas Teie arvates võiks jääda rahule inimese informeeritusega rahvasaadiku funktsioonidest?

Sellega peaks olema kõik korras. Hoolitseb ju selle eest ajakirjandus, korraldatakse saadikukandidaatide kohtumisi valijatega. Kes vähegi raadiot kuulab ja ajalehti loeb, peaks asjaga kursis olema.

1970. a. peale kannab meie saadikukandidaat Jenny Ananjeva ühena kolmest TRÜ Õigusteaduskonna juristide hulgas Eesti NSV teenelise juristi aunimetust, mis on omistatud just praktiliste teenete eest seaduste tegemisel — kuulumine ENSV Ülemnõukogu moodustatud töökomisjonidesse ENSV Tsiviilprotsessi Koodeksi, Tsiviilkoodeksi, ENSV Abielu- ja Perekonnakoodeksi ja (mõningal määral) ka Maakoodeksi koostamisel.

A. PÕLDMÄE

Ülle Rubach

Õigusteaduskonna III kursuse üliõpilane. Esitatud Tartu Linna TSN saadikukandidaadiks.

Missuguse tundega võtsid Sa vastu teate, et oled esitatud kandideerima rahvasaadiku kohale?

Natuke on. Kaasa löönud olen nii komsomoli kui ka ametiühingu liinis. Minu kandidaadiks esitamisel ehk arvestatigi seda, et olen tegutsenud teaduskonna ametiühingubüroos. Tänavu valiti mind selle esimehe asetäitjaks.

Mida ütleksid oma esimese kohtumise kohta valijatega?

See toimus 7. juunil Autobussi- ja Taksopargi punanurgas. Kokku oli meid seal üheksa saadikukandidaati, neist peale minu veel üks üliõpilane. Pärast esitlemist tuli kandidaatidel vastata ruumitäie rahva arvukatele küsimustele.

Üllatusega. Sellest teatas mulle kursusejuhendaja samal päeval, kui oli toimunud koosolek.

Arvatavasti on rahvasaadikuks olemine tõsisemaid ühiskondlikke ülesandeid, mida tudeng oma stuudiumi jooksul võib täitma asuda. On Sul varasemaid kogemusi?

Mida küsiti?

Minult küll mitte midagi, seda enam aga vanematelt saadikukandidaatidelt: linna heakorra ja väljaehitamise, pensionimäärade kohta.

Kas kohal oli ka valijaid-üliõpilasi, kes Sulle küsimusi oleksid võinud esitada?

Paistis, et ei olnud. Küllap mõtlevad kõik praegu rohkem eksamitele kui millelegi muule.

Kuidas näeksid Sa oma tööd rahvasaadikuna? Kas usud, et selles oma eriala teadmistest abi võiksid leida?

Soov on teha kõik selleks, et õigustada usaldust. Minu praegune eriala — õpin haldusõiguse tsüklis — on vahetult seotud riigivõimu organite tööga. Lõpetanud ülikooli, saavad meist enamasti täitevkomiteede töötajad.

Kõigest hoolimata võib aga juhtuda, et minu juurde oma muredega ei tulda ja see ei ole ainult usalduse puudusest: sageli lihtsalt ei teata, millega ja kuidas rahvasaadik probleemide lahendamisel abiks võib olla. Kui meie teaduskonnas ehk kuidagi ikka, siis teistes küllap juba vähem. Sirvisin meie diplomandi Jüri Paabu asjaomast uurimust, mis viitabki tõigale, et üliõpilased ei ole rahvasaadikutelt nõu küsimisel kuigi aktiivsed. Nähtavasti tuleks siin otsida uusi teid kontakti leidmiseks: minna üle aktiivsematele vormidele.

Näiteks?

Rahvasaadikul võiks olla kokkusaamisi nendega, kes teda on valinud. Enam tuleks avalikkusele tutvustada rahvasaadiku funktsioone kohaliku töörahva saadikute nõukogu töös.

Ülle Rubach lõpetas eksamisessiooni tublilt: viis «viit» ja üks «neli». Soovigem talle niisamasugust edu ka ülehomseks ja kui ta valitakse — siis kogu pikaks ja vastutusrikkaks tegevusperioodiks rahva esindajana Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogus.

J. TALVET

ACTA DIURNA

TRÜ Teaduslikus Raamatukogus on käesoleval kevadel ümber paigutatud rida fonde. Ülekoormuse vähendamiseks ja tööruumide juurdesaamiseks koliti Tiigi tn. 78 keldris asuvasse uude hoidlasse õpperaamatukogu abonementfond. Seejärel viidi Toomelt õpperaamatukokku kõik ajalehed alates 1940. aastast (jooksva aasta numbrid asuvad Toomel), dissertatsioonid ja autoreferaadid (Tartus kaitstud dissertatsioonid jäävad Toomele) ning noodid.

Kokku paigutati märtsi- ja aprillikuu jooksul ümber 362.500 trükiüksust.

Kui on lõpetatud remont Vanemuise tn. 33 asuvas filiaalis, viiakse sinna käsikirjade ja haruldaste raamatute osakond.

Kui saadakse valmis ümberehitustöödega Tiigi tn. 78 esimesel korrusel, paigutatakse sinna uuema väliskirjanduse fond Toomelt ja seatakse sisse õpperaamatukogu abonement, mis praegu ajutiselt asub keldrikorrusel.

Kolimistööd said teoks tänu TRÜ üliõpilaste ja personali tõhusale abile.

✻

Vabariikliku sümpoosioni «Üliõpilaskonna maailmavaate kujundamise probleeme» ettevalmistamise ja läbiviimise eest Käärikul avaldab TRÜ rektor kiitust TRÜ Kommunistliku Kasvatuse Laboratooriumi insenerile Eda Brehhovale, tehnik Margit Kliimandile, Arstiteaduskonna üliõpilasele Valdur Parvele, Ajaloo-Keeleteaduskonna üliõpilasele Jaan Uuekülale, aspirant Ivar Aimrele.

Karl Püss 60

TRÜ õppeprorektor Õigusteaduskonna õppejõud dotsent K. Püss saab 26. juunil 60-aastaseks. Välise mulje järgi on see vaevalt usutav, kuid need, kes peavad arvestust äraelatud aastate kohta, kinnitavad, et kirjade järgi on see tõesti nõnda.

Karl Püss on sündinud Tartus. Siin omandas ta alghariduse, õppis Tartu Poeglaste Reaalgümnaasiumis ning 1932. aastal astus Tartu Ülikooli Õigusteaduskonda. Tema huvid näisid juba varakult seonduvat haldusõiguse küsimustega. Pärast Õigusteaduskonna edukat lõpetamist 1937. a. kevadel töötas ta Varangu ja Jõhvi vallas, algul kantseleiametnikuna ja hiljem vallasekretäri abina, pärast nõukogude võimu taaskehtestamist aga Virumaa täitevkomitee rahandusosakonna eelarveinspektorina. Suure Isamaasõja ajal teenis Eesti Laskurkorpuse 63. tagavarapolgu õppepataljonis sapööriinstruktorina.

Pärast demobiliseerimist hakkas ta jällegi tegelema haldusõiguse probleemidega, kuid nüüd juba TRÜ Õigusteaduskonna haldusõiguse kateedri õppejõuna. Lisaks õppetööle tuli tal peatselt hakata täitma ka administratiivseid ülesandeid. 1947.—1948. a. oli ta prodekaan ja aastatel 1950 kuni 1961 täitis ta Õigusteaduskonna dekaani ülesandeid. Alates 1963. a. töötab ta TRÜ õppeprorektori ametikohal.

Kolmel korral on K. Püss valitud Tartu linnanõukogu saadikuks, ühtlasi oli ta sel ajal linnanõukogu alatise sotsialistliku seaduslikkuse komisjoni esimees. K. Püss oli ka Eesti NSV Ülemnõukogu eelmise koosseisu saadik ning ühtlasi Ülemnõukogu alatise seaduseelnõude komisjoni esimees.

K. Püssi teadusliku uurimistöö probleemistik on väga mitmekülgne. Kandidaadiväitekiri teemal «Nõukogude kaubandushalduse organisatsioon Eesti NSV-s 1940.—1941. a.» valmis 1953. aastal. Hiljem on ta uurinud masside osavõttu nõukogude riigihaldusest, kohalike nõukogude ja nende täitevkomiteede organisatsioonilismassilist tööd, kohalike nõukogude istungjärkude ettevalmistamise ja läbiviimise küsimusi. Viimasel ajal on tema tähelepanu keskpunktis administratiivvastutuse probleemid.

Kui inimeste kujunemiskäigus võib täheldada otsinguid ja katsetusi, kõikumisi ning kõrvalekaldumisi, siis õppeprorektor K. Püssi eneseleidmine, tema arengutee on kulgenud hinnatava järjekindluse ning seaduspärasusega. Tema töös on harmooniliselt ühendatud tegevus õppetöö organisaatorina, pedagoogina ja teadlasena. Kõik need tegevussfäärid on omavahel tihedasti seotud, tuginevad üksteisele ja täiendavad vastastikku üksteist.

K. Püssi iseloomustavad töökus ja kohusetunne. Austust töö vastu ja tööarmastuse kujunemist on aidanud süvendada kuulumine töölisperekonda ja varajane kokkupuutumine tööga. Teadmistegi omandamine toimus suvise töötamise ja talviste õpingute ühendamise teel.

Koos harjumusega on ta omandanud ka oskuse töötada. Tema igapäevane töö on väga mitmetahuline — sagedased asjatoimetused Tallinnas, arvukad koosolekud ja nõupidamised ülikoolis endas, õppetöö organiseerimine ja sellega seotud küsimuste lahendamine, haldusõiguse ja administratiivvastutuse erikursuse lugemine Õigusteaduskonna üliõpilastele, kirjavahetus ja aruanded, konsultatsiooni andmine praktikutele, küsimised-kostmised telefoni teel ja palju muud. Kõige sellega on ta edukalt toime tulnud. Ainuüksi heast tahtest ja paljast kohusetundest ei piisaks selleks. Peab olema teadmisi, kogemusi ja tohutut järjekindlust, et dirigeerida iseennast ja teisi. Juubilari tööstiili iseloomustab põhjalikkus ja printsipiaalsus. Tema mõttekäigud on loogilised ja ütlemised asjalikud, tema seisukohad alati hoolikalt läbi mõeldud ning põhjendatud. Väga harva esineb tema tegevuses kord otsustatud asjade ümberotsustamist.

Ometi on selles inimeses, kes ametiasjade ajamisel erapooletult, isiklikke suhteid arvestamata lahendab küsimusi, palju inimlikku soojust ja mõistmist. Abiotsija pole jäänud kunagi mõistmata, abi ja toeta, kusjuures abi ei piirdu ainult lohutussõnadega, vaid sõnadele järgnevad alati ka teod.

Kui Vargamäe Andres ja Indrek arutasid jõe allalaskmise puhul töö- ja saamisrõõmu küsimust ning leidsid, et need ei käi alati käsikäes, siis oma töö iseloomu tõttu on tulnud ka K. Püssil rohkem tegija ja andja kui saaja osas olla. Kuid ega saamisrõõm temalegi võõras ole. See on omapärane rõõm — jagamisrõõm. Kas te pole märganud tema muheluspilku eksamilaua taga õnnestunud vastuste puhul? Kas te pole tundnud tugevat käepigistust diplomit või autasu vastu võttes? Kas te pole märganud tema rõkatavat naeru, kui pole lahendada viltusi küsimusi? Muidugi olete. Soovime, et sageneksid veelgi sellised jagamisrõõmu hetked!

Surume kätt!

Kolleegid
TRÜ Õigusteaduskonnast

Justus Liebig

Justus Liebigi, 19. sajandi ühe silmapaistvama teadlase-keemiku surmast möödus 18. aprillil 100 aastat.

Justus Liebig sündis 12. mail 1803. a. Darmstadtis kaupmehe perekonnas. Juba varakult paistis ta silma suure lugemisinnu poolest, armastas teha isa väikeses keemialaboratooriumis kemikaalidega katseid, uuris hoolega käsitööliste ametisaladusi ja püüdis selgusele jõuda isegi laadamustkunstnike trikkides. Ainult õppimisega ei tahtnud ta kuigi süstemaatiliselt tegelda.

1820. a. otsustas noor Liebig astuda Bonni ülikooli keemiat õppima. Ülikoolis sai talle aga selgeks, et ta hariduses on lubamatult suured lüngad. Ta alustaski sellest, et temale omase energia ja sihipärasusega võttis läbi matemaatikakursuse ja õppis lühikese ajaga ära ladina, kreeka, prantsuse, inglise keele ning hiljem ka itaalia keele.

Ta õpetaja Karl Kastner (1783—1857), keda peeti tollel ajal suurimaks keemikuks Saksamaal, tunnetas peagi noore keemiku suuri võimeid ning võttis ta oma laboratooriumi tööle. Liebig järgnes Kastnerile ka Erlangenisse, kuhu see tööle määrati. Õpingud Erlangenis ei kestnud kaua. Olles segatud üliõpilasrahutusesse, ähvardas Liebigit arreteerimisoht. Tänu sõprade õigeaegsele hoiatusele õnnestus Liebigil põgeneda.

Saanud isalt nõusoleku ning Kastneri eestkostmisel Darmstadti suurhertsogilt välisstipendiumi, suundus Liebig Pariisi, et seal keemiaõpinguid jätkata ja nagu ta ise lootis, sünteetiliste mineraalvärvidega ka «raha teha» — milline unistus aga peagi haihtus.

Vaimustusega kuulas ta Sorbonne'is Gay-Lussac'i, Thenard'i, Dulong'i, Petit', Laplace'i, Cuvier' loenguid. Nende loenguist sai talle selgeks, et «teadus pole vana hobusekronu, keda tarvitseb vaid saduldada, et rahulikult edasi ratsutada, vaid teadus on tiivuline ratsu, kes sust üha eemaldub, keda sa aga kätte saada püüad».

Pariisis töötas ta algul kuulsa keemiku Vaquelin'i laboratooriumis ja nii edukalt, et 1823. a. tegi Gay-Lussac akadeemia istungil töö tulemuste kohta ettekande. Alexander von Humboldti soovitusel võttis Gay-Lussac Liebigi oma laboratooriumi tööle. Siin tutvus ta põhjalikult keemilise analüüsi meetoditega ning keemiliste uurimiste plaanipärase läbiviimise meetoditega.

Kastneri soovitusel antakse talle Erlangeni ülikooli poolt töö eest «Mineraalkeemia suhetest taimekeemiaga» doktorikraad. Juba 1824. a. määratakse 21-aastane Justus Liebig Giesseni ülikooli erakorraliseks filosoofiaprofessoriks ning 1825. a. korraliseks keemiaprofessoriks.

Giesseni ülikoolis töötas Liebig 28 aastat. Alustades praktiliselt tühjalt kohalt rajas ta seal võimsa, laia haardega uurimis- ja ideedetsentrumi, kuhu suundusid paljude maade noored keemikud õppima ja end täiendama. Kogu selle 28 aasta vältel pidas ta lakkamatut võitlust õppe- ja uurimistööd takistavate majanduslike raskustega. Lõpuks ütles ka tema jõud üles, 1852. a. lahkus ta Giessenist ning asus rahulikumale tööle Münchenis. Münchenis ei lakka Liebigi teaduslik töö, kuid ülekaalu saab kirjanduslik-teaduslik tegevus.

Justus Liebig suri Münchenis 18. aprillil 1873. a.

Varakult ilmnenud suur andekus ja tohutu töövõime võimaldavad tal juba väga noorelt asuda iseseisvalt teaduses teedrajavate avastuste teele. Tema teeneid võiksime lühidalt märkida alljärgnevalt.

Liebig on orgaanilise keemia üks rajajaid, selle teaduse vundamendi loojaid.
Liebig on agrokeemia rajajaid, selle teaduse kõige tugevam tala.
Liebig on organismides toimuvate keemiliste protsesside uurimise üks algatajaid — biokeemia vundamendi rajajaid.
Liebig on esimese, tõelise teadlaste suure koolkonna rajaja.
Liebig on esimene, kes pani alused keemia süstemaatilisele õpetamisele — keemia õpetamise metoodika kõige silmapaistvam klassik.
Liebig oli viljakas literaat, keemia suurepärane populariseerija, teaduslike ajakirjade toimetaja ning ajakirja «Liebigs Annalen» (alust. 1832) looja.
Liebig oli teadlaste internatsionaalse koostöö suur pooldaja, talle oli võõras igasugune rahvuslik piiratus ja šovinism.
Liebig oli teoreetiliste saavutuste väsimatu praktikasse juurutaja.

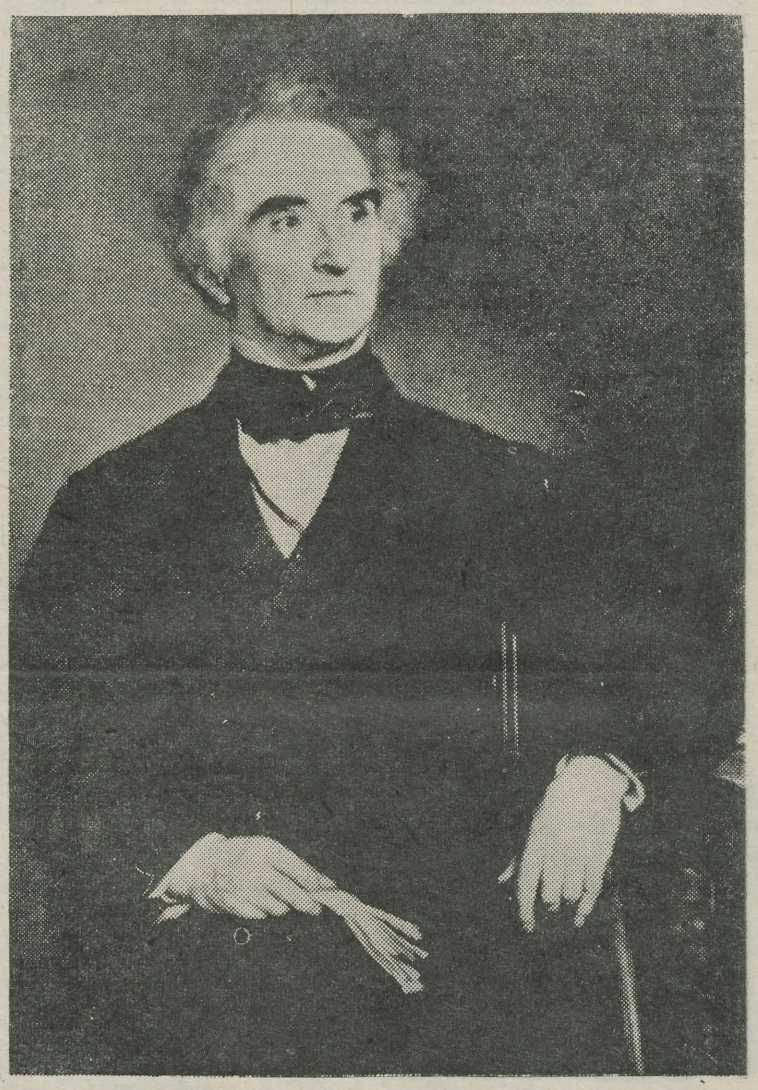

Liebigi juures õppisid paljud, kellest hiljem said silmapaistvad teadlased.

Tartu ülikoolil on Liebigiga olnud tihedad sidemed; Liebigi ideed leidsid siin juba varakult viljaka pinna eest. Esimeseks Liebigi agrokeemiliste ideede propageerijaks oli 1828. a. Tartu ülikooli keemiaprofessoriks määratud **Carl Traugott Friedemann Goebel** (1794—1851), kellel oli Liebigiga tihe isiklik kontakt.

Liebigi õpilastest on Tartu ülikoolis tegutsenud **Carl Heinrich Ernst Schmidt** (1822—1894), Tartu keemikute patriarh. Ta alustas tööd Tartus 1847. a. — algul füsioloogia ja patoloogia kateedris, hiljem oli keemiaprofessor. Ta oli otseselt Liebigi biokeemilist laadi tööde edasiarendaja. Väga suured teened on tal muldade uurimise valdkonnas ning vete keemias. Ta oli tihedas koostöös vene agrokeemia suurkuju Dokutšajeviga.

Teiseks Liebigi õpilaseks, kes samuti töötas kaua aega Tartu üli-

(järg lk. 4)

Kuno Kõrge 60

Meditsiinidoktor professor Kuno Kõrge sai 8. juunil 1973. a. 60-aastaseks. Samal ajal täitus tal 36 aastat pingelist ja tulemusrikast tegevust arstina, teadlasena ja pedagoogina.

Kuno Hendriku p. Kõrge sündis 8. juunil 1913. a. Saaremaal Audaku leprosooriumi velskri pojana. Lõpetanud Kuressaare gümnaasiumi, astus ta 1931. a. õppima Tartu Ülikooli arstiteaduskonda, mille lõpetas 1937. a. kiitusega.

Põhiliseks töökohaks on juubilaril olnud Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskond — teaduskonna sisehaiguste ja patoloogilise füsioloogia kateeder ja õppebaasina Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla I sisehaiguste osakond. 1956. a. alates töötab ta selle kateedri juhatajana ja juhib ravitööd õppebaasis. 1946. a. kinnitati Kuno Kõrgele dotsendi ja 1966. a. professori kutse.

Juba üliõpilasena alustas Kuno Kõrge teaduslikku uurimistööd ja pedagoogitegevust. 1947. a kaitses ta kandidaadiväitekirja teemal «Kliinilis-eksperimentaalne uurimus insuliinleukotsütoosi kohta». Edasise töö tulemusena kaitses Kuno Kõrge 1963. a. meditsiinidoktori kraadi. Väitekirjas «Organismi reaktiivsuse ja desensibiliseeriva ravi probleeme» käsitleb ta tänapäeva meditsiini üht aktuaalsemat probleemi — allergia olemust ja allergianähtudega haigete ravi. Uurimus on väärtuslikuks panuseks arstiteaduse teooriasse ja ravipraktikasse. Prof. Kuno Kõrge poolt uuritud mitmete probleemide hulgas on esikohal allergia, reuma, endokrinoloogia ja kardioloogia teemad. Viimastel aastatel on olnud lahendamisel kardioimmunoloogia küsimused.

Seni on juubilaril ilmunud trükist 92 teaduslikku tööd ja väga arvukalt populaarteaduslikke kirjutisi. Nendes peegelduvad autori paljude aastate väärtuslikud isiklikud kogemused, mis on tema ja ta kaastööliste ning suure hulga õpilaste poolt juurutatud arstlikku praktikasse.

Prof. Kuno Kõrge juhendamisel on kaitstud 14 meditsiinikandidaadi ja 4 meditsiinidoktori dissertatsiooni. Üle 30 korra on ta olnud kandidaadi- ja doktoridissertatsioonide oponendiks. Tema juhendamisel on valminud hulgaliselt üliõpilaste võistlustöid. Tema teeneks peame paljude teraapia eriharude spetsialistide kaadri ettevalmistamist ja juhendamist (reumatoloogia, allergoloogia jt. aladel).

Prof. K. Kõrge on oma teaduslikke uurimusi käsitlevate rohkete ettekannetega esinenud Tartu Riiklikus Ülikoolis, vabariiklikel ja üleliidulistel konverentsidel. 1968. a. viibis ta Saksa Demokraatlikus Vabariigis, esinedes seal meie meditsiini saavutusi tutvustavate loengutega ja tutvudes sealsete uurimisinstituutide ja ülikoolide kliinikute tööga. 1972. a. külastas ta Saksa Föderatiivset Vabariiki, kus tutvus samuti mitmete kliinikute tööga.

Juubilar on mitme teadusliku seltsi aktiivne liige. Ta on olnud korduvalt Tartu Teadusliku Arstide Seltsi, Tartu Terapeutide Seltsi ja ENSV Kardioloogide Seltsi esimeheks. Sageli on ta esinenud populaarteaduslike ettekannetega raadio ja televisiooni vahendusel, samuti tervishoiu rahvaülikoolides, tehastes ja käitistes.

Aastate vältel on prof. K. Kõrge konsultandina abistanud väga paljusid meie vabariigi raviasutusi. Ta on Pärnu sanatooriumi «Estonia» ja Tallinna IV Haigla regulaarseks konsultandiks. Sõjajärgsel perioodil (1944. ja 1947. a.) võitles ta edukalt tähnilise tüüfuse kolletes ENSV-s nende likvideerimiseni.

Juubilar on Tartu Riikliku Ülikooli Arstiteaduskonna nõukogu liige. Ta on ENSV Tervishoiuministeeriumi ÕMN presiidiumi ja ÕMN kardioloogia probleemkomisjoni liige.

Inimesena on professor Kuno Kõrge laia silmaringiga ja suure eruditsiooniga, alati abivalmis ja lahke, kuid nõudmistes printsipiaalne ja range, mistõttu ta on oma kolleegide, õpilaste ja patsientide poolt hinnatud ja austatud.

Soovime juubilarile veel paljudeks aastateks head tervist ja tööindu!

ÜLO LEPP

Kohtumine saadikukandidaatidega

Teisipäeval kogunesid ülikooli pere esindajad peahoone auditooriumisse 102 kohtumisele Tartu linna TS Nõukogusse esitatud saadikukandidaatidega.

Kokkutulnuile esitleti ülikooli saadikukandidaate: halduseprorektorit Ü. Saagi, õppeosakonna ülemat R. Tanit, ajaloo-osakonna õppejõudu A. Lutsu ja Majandusteaduskonna õppejõudu A. Siimonit, samuti Tartu Õlletehase direktorit R. Ilpi.

R. Tani rääkis oma senisest tegevusest saadikuna, samuti alalise noorsookomisjoni tööst.

Tartu Õlletehase direktor R. Ilp vestles tehase arenguperspektiividest ja vastas küsimustele. Küsimusi esitati ka teistele saadikukandidaatidele.

M. KUUSK

TRÜ rahvakunstiansambel Tšehhoslovakkias

Ligi kuu aega viibis Tšehhoslovakkia Sotsialistlikus Vabariigis meie ülikooli rahvakunstiansambel. Palusime sel puhul muljeid jagama ansambliga kogu turnee kaasateinud EKP TRÜ komitee sekretäri Jaan Reimandi.

*

Ülikooli rahvakunstiansambli kutsus TSSV-sse Tšehhoslovakkia—Nõukogude Sõprusühing, kes organiseeris meile nii esinemised kui ka elu-olu ja meelelahutusprogrammi. Delegatsiooni juhtis Välismaaga Sõpruse ja Kultuurisidemete Arendamise Eesti Ühingu vastutav sekretär Elja Priimägi, ülikooli esindamas oli veel vene keele kateedri dotsent filoloogiakandidaat Savvati Smirnov, kes valdab tšehhi keelt.

Viis esimest kontserti toimusid Tšehhoslovakkia—Nõukogude sõpruspäevade raames Ida-Tšehhi maakonnas; algasid nad sõprusmiitinguga, millel esinesid kohalike rahvakomiteede või parteikomiteede liikmed ja NSV Liidu esindajad. Esimesel kontserdil Chrudimis oli Nõukogude delegatsiooni juhiks koguni Vene NFSV Ministrite Nõukogu esimehe asetäitja L. P. Lõkova; järgmistel esinemistel (Česká Třebová, Náchod, Svitavy, Pardubice) käisid kaks saatkonnadelegatsiooni, nende hulgas NSV Liidu saatkonna esimene ja teine sekretär ning saatkonnanõunik. Pidulikul ärasaatmisel sellest maakonnast 12. mail kinkis maakonna rahvakomitee esimehe asetäitja Jan Pravda meie ülikoolile tšehhi ärkamisaja väljapaistva dramaturgi Josef Kajetán Tyli (1808—1856) marmorist bareljeefi. Sõpruspäevade ajal jäi mulje, et kogu Tšehhoslovakkia on dekoreeritud NSV Liidu ja Tšehhoslovakkia riigilippudega.

Lisaks nimetatud viiele kontserdile esines meie kollektiiv veel 10 korral — seega polnud see sugugi mitte 3000-kilomeetrine lõbureis, vaid pingeline turnee. Hranice, Bystřice, Kroměříž, Rýmařov, Ostrava, Šumperk, Příbor, Hustopeče, Telč, Kamenice — esinetud sai paljudes Moraavia linnades, kokku käis meie kontsertidel 12 000 inimest.

Kontsertprogramm oli kavandatud muljet andma vähemalt viies plaanis: rahvatantsud, rahvamuusika, rahvalaulud, rahvarõivad ja esinejad ise. Tšehhi publik on küll nõudlik, rohkete külalisetendustega ollakse harjunud, vastu võeti meid aga hästi, võiks öelda, isegi väga hästi.

Kamenices oli enne meid külas käinud ansambel Gomelist, see meelestas head taset ootama teiseltki Nõukogude kollektiivilt.

Kontserdid algasid sõprustule üleandmisega, mis lõi kohe südamliku kontakti. Alates kusagilt kolmandast-neljandast etteastest tuli publik esinejatega juba täiesti kaasa. Suurima menu pälvis «Hiiu valss», samuti meeldis väga «Tuljak». Publikuga lähendas veel see, et programmis oli mitmeid teiste rahvaste tantse, mis lisas kontserdile erksust ja värvikust. Üldse kulges kontsertreis tõusvas plaanis, jõudes kulminatsiooni viimase kahe esinemisega. Kõrge hinnangu TRÜ rahvakunstiansamblile andsid mõlemad saatkonnadelegatsioonid, samuti saime tunnustuse osaliseks turnee lõppedes Prahas Nõukogude Kultuuri Majas toimunud vastuvõtul, samuti Tšehhoslovakkia—Nõukogude Sõprusühingus. Eraldi tänu- ja kiidusõnad kuulusid alati ansambli üldjuhile Helju Mikkelile, samuti muusikalisele juhile Maie Eljasele ja assistendile, noortemaja «Sõprus» direktorile Heiki Undile. Tähelepanu pälvis meie üliõpilaste kultuursus.

Ansambli kultuuriprogramm kujunes huvitavaks ja sisukaks. Meelde jäid mägimaja Náhodis; I maailmasõja algusega seotud ajalooline loss Konopiště; kunagine paavstiloss Telčis, kus filmitakse mitmeid välismaa filme ja kus end aasta jooksul öeldi laulatavat oma 30—40 välismaalast; Kroměříž, kus ÜRO korraldusel parajasti avati kunstnik Max Švabinský tööde näitus; Mačeha koopad. Üldse kantakse Tšehhoslovakkias erilist hoolt ajalooliste mälestusmärkide, losside ja kindluste, aga samuti oma kodu meelediva väljanägemise eest. Palju maju maal on alles hiljaaegu krohvitud. Inimesed on töökad, kokkuhoidlikud, lihtsad ja sõbralikud. Viimastel aastatel on majanduslik areng tunduvalt kiirenenud. Kuid eks neilgi ole omad probleemid: ei suudeta veel kõiki inimesi küllalt kiiresti varustada elamispinnaga, domineerib individuaal- või kooperatiivehitamine; stipendiumi saavad üliõpilastest vaid vähesed, maa on tihedalt asustatud. Samas tehakse aga kõik neist materiaalsetest raskustest ülesaamiseks. Mulje jättis iibe stimuleerimine: laste kasvatamise kompensatsioonina makstakse riigilt esimese lapse sünni korral perekonnale igas kuus 9 rubla, teise lapse korral 47 ja edasi iga järgmise lapse kohta 24 rubla; seda niikaua, kuni laps hakkab käima tööl (üliõpilaste korral stuudiumi lõpuni) või abiellub. Sellele lisandub veel 50 rubla alates teise lapse sündimisest kuni 2-aastaseks saamiseni, tingimusel, et ema on kodune ja isa töötab vähemalt 21 päeva kuus (pluss ühekordselt 200 rubla). (Öeldi, et sotsiaalne lisatasu populatsiooni suurendamiseks suutvat muuta noorte abielunaiste käibeloosungit «üks laps ja üks auto».)

● **Sõprustule üleandmine Hostini teatris. Rahvakunstiansambli endine laulja, nüüdne teadustaja, TRÜ Teadusliku Raamatukogu töötaja Pille Tiirmaa lausus saateks: «Süttigu valgus meie tänase kohtumise auks. Põlegu ta loovate mõtete ja toekate tegude auks. Ja säragu ajast aega kestva rahvastevahelise sõpruse auks.»**

Kohtumiselt Svitavy Rahvakomitees. Eestist ja Tartu Riiklikust Ülikoolist jutustavad EKP TRÜ komitee sekretär Jaan Reimand ▲ ja vene keele kateedri dotsent filoloogiakandidaat Savvati Smirnov. ▼

* * *

Ansambliga kaasarännanud külalisraamatusse tehtud ligi kolmekümnest kiitvast sissekandest valisime meie põgusa reisikirja lõpetuseks kolm — ühe vene, ühe tšehhi ja ühe eesti keeles:

«Kallid seltsimehed! Südamlik tänu kõigile teile suurepärase kontserdi eest, millega te Tšehhoslovakkia—Nõukogude sõpruspäevade ajal Ida-Tšehhi maakonnas esinesite töötajate ees Tšehhoslovakkia linnas Česká Třebovás.

Meie, NSVL Tšehhoslovakkia saatkonna töötajad, võtnud osa pidulikust õhtust Česká Třebovás, saime teie kaunist kunstist — lauludest, tantsudest, muusikast — sügava elamuse. Soovime ansamblile loomingulist edu, tema liikmetele — üliõpilastele — suurepärast meeleolu ja kõigi eksamite sooritamist hindele «5». Kontsert toimus võidupäeva künnisel — õnnitleme teid kõiki, seltsimehed, saabuva pidupäeva puhul.

Südamlik tänu, seltsimehed!»

NSVL-Tšehhoslovakkia
sõprusühingu sekretär,

NSVL saatkonna esimene sekretär.

8. 05. 73. Česká Třebová

«Täname teid kogu südamest ilusa õhtu eest, mis kunagi ei unune. Teie kaunid laulud ja tantsud, täis rõõmu ja õnne, jätsid meisse sügava mulje. Ansambli esinemine aitas kaasa üksteise sügavale tundmaõppimisele ja meie rahvaste sõpruse tugevdamisele. Soovime, et see sõprus alati süveneks, aidakem sellele kõigi jõududega kaasa. Palju edu teile edaspidiseks kunstitegemiseks, palju õnne elus.»

Kohaliku rahvakomitee töötajad
(8 allkirja)
10. 05. 1973 Svitavy

«Tänane päev oli üks ilusamaid minu elus, kogu päeva ma võisin jälle koos olla oma kodumaalastega, nendega kõnelda, naerda, õhtul näha rahvatantse ja kuulda vanu rahvalaule, mida mina isegi kodumaal olles laulsin noorpõlves. Palju, palju tänu ilusa päeva eest teiega Náchodis, kaugel kodumaast, aga nii lähedal südamele!»

Magda Horáková,
Náchod

J. TALVET

Kuues türkoloogiaalane konverents

5.—7. juunini k. a. toimus NSVL TA Idainstituudi Leningradi filiaalis pärast kaheaastast vaheaega kuues üleliiduline teaduslik konverents türkoloogia alal. Esimene toimus seitse aastat tagasi tähistamaks nõukogude türkoloogia 50. sünniaastat. Iga järgnev pühendati mõne väljapaistva minevikutürkoloogi elutöö igakülgsele valgustamisele, alates «kodumaise türkoloogia vägilasest» **V. V. Radloffist** (1837—1918) — türkoloogia arengu uue etapi vundamendi rajajast Venemaal. Käesolev kuues konverents kulges **Aleksander Nikolajevitš Samoilovitši** (1880—1938) tähe all. Tema pedagoogilise ja teadusliku tegevuse üldanalüüsile olid pühendatud mõlemad (alguse ja lõpu) plenaaristungid. Sektsioonide ja sümpoosionide ainestik aga võimaldas teadlase uurimistegevuse ning saavutuste detailse lahangu.

Nagu üldse orientalistika, nii tekkis ka türkoloogia kompleksse teadusena, hõlmates ühtaegu türgi rahvaste keeli, etnograafiat, kirjandust ning ajalugu. Seepärast olid ka türkoloogid sarnaselt mineviku orientalistidega universaalsed teadlased, ühendades endis mitmekülgset keeleteadlast (arabisti, iranisti, türkoloogi), kirjandusteadlast, etnograafi ja ajaloolast. Sama kehtib täiel määral ka **A. N. Samoilovitši kohta.** Plenaaristungeil vaadeldi teda kui **grammatikut** (A. N. Kononov), **etnograafi** (S. M. Abramson), **Kesk-Aasia ajaloo uurijat** (B. V. Lunin), **türgi keelte alfabeetide koostajat 20-ndatel aastatel** (F. D. Ašnin), **vana-usbeki keele uurijat** (E. I. Fazõlov), **türgi keelte võrdlevat leksikoloogi** (K. M. Musajev), **turkmeeni kirjanduse ja folkloori uurijat** (D. N. Nuralijev), **türgi keelte klassifitseerijat** (D. M. Nasilov) jt.

Sektsioone oli kolm, töötati sümpoosionide korras. **Lingvistika sektsioonis** peeti 2 sümpoosioni: «Võrdlev-ajaloolise uurimise allikad ja meetodid türgi keeltes» (juhendaja A. N. Kononov, 14 sõnavõttu) ja «Türgi keelte morfoloogia ja leksikograafia» (juhendaja D. M. Nasilov, 17 sõnavõttu).

Türgi rahvaste ajaloo ja filoloogia sektsioonis peeti sümpoosionid teemal «Türgi poeetika» (juhendaja S. N. Ivanov, 17 sõnavõttu) ja «Vana-türgi kirjandus ajalooallikana» (juhendaja S. G. Kljaštornõi, 16 sõnavõttu).

Türgi ajaloo, kirjanduse ja ökonoomia sektsioonis peeti sümpoosion teemal «Ühiskondlik-poliitiline mõte Türgis 19. sajandil ning 20. sajandi alguses» (juhendaja J. A. Petrosjan, 14 sõnavõttu).

A. N. Samoilovitši teadlasekarjäär kulges **eradotsendist** (1907) **professoriks** (1917) ja **akadeemikuks** (1929). Alustanud oma teaduslikku tegevust turkmenoloogina, avardus tema huvipiirkond järjekindlalt. Nii kujuneski temast ajapikku **türkoloog-entsüklopedist,** kelle uuringutega türkoloogia valdkonnas võib kaasajal täita terveid sümpoosione ja teaduslikke konverentse.

Konverentsil viibisid ka **N. S. Samoilovitši** õde ja poeg, kellest viimane esitas oma mälestusi teadlase diplomaatilisest tegevusest **Buhhaaras, Hivaas, Afganistanis** ja **Soomes** nõukogude võimu perioodil.

PENT NURMEKUND

Justus Liebig

(Algus lk. 2)

koolis, oli **Georg Paul Alexander Petzholdt** (1810—1889). Petzholdt tuli Tartusse 1846. a. põllumajanduse ja tehnoloogia kateedri professoriks ning töötas sellel kohal kuni 1872. aastani. Tema tegevus agrokeemia ja agronoomia valdkonnas oli täielikult Liebigi vaimus — teda loeti Liebigi ideede üheks kõige tulisemaks pooldajaks ja propageerijaks. Kahjuks on Petzholdti tegevusele seni pühendatud väga vähe tähelepanu ja seda teenimatult, sest tema osa Venemaa paljude rajoonide mullastiku uurimisel ja hindamisel ning paljude tehniliste kultuuride arendamistingimuste väljaselgitamisel on väga suur. Nii näeme, et Liebigi mõju, eriti agrokeemia valdkonnas on Tartu ülikoolis olnud väga tähtis ning siin peituvad meie suhteliselt kõrgetasemelise põllumajanduse tegelikud juured.

TULLIO ILOMETS

Dresden — Tartu

(von einer Liedbrücke)

Kevadpäike levitab kõige meeldivamat sirelihõngu, kui ülikooli peahoone ees suur hulk ootusrikkaid nägusid nii kella kui Tallinna poole viivat teed silmitsevad. Iga minut peaksid saabuma külalised — kolm bussitäit Dresdeni Tehnikaülikooli segakoori rahvast.

Saksa täpsus veab seekord alt ja kindluse mõttes võetakse laulgi üles. «Lepalinnust» saab «Meelespea», sellest omakorda «Viel schöner Blümelein» ning oodatavad sõidavad lõpuks treppi.

Vaheldumisi fotoaparaatidega vaatavad bussi akendest naerused näod ja nii mõnigi asjaosaline ei saa lausumata jätta: «Endal kolm tundi palavat sõitu seljataga, aga lõbusat meelt veel kui palju!»

Elevus suureneb, kui kõik kohale jõuavad ja nii seistaksegi vastamisi: Dresdeni Tehnikaülikooli segakoor ja meie ülikooli naiskoor. Naerdakse, naeratatakse ning tervituskõnede asemel lastakse häältel heliseda.

*

Dirigendi, SDV kunstilise isetegevuse riikliku preemia laureaadi Karl Haffneri kindel käelöök juhatas õhtul aulas laulud sisse.

Tagantjärele mõeldes oli hea jälgida pärani suude meeleolukat ja värsket laulu.

«Kust see elurõõm küll võetakse?» jõudsid naabrile sosistada, et uuesti üle rõdu kõrge ääre alla vaadata, kuidas vaimustunud publik ihust-hingest kaasa elas.

Väga mitmekesine repertuaar, alates ooperikooridest ja lõpetades rahvalauludega, andis võimaluse täieliku ülevaate saamiseks koori plussidest ja miinustest.

Esineti nii sega-, mees- kui kammerkoosseisus, koori juhatasid eespool nimetatud Karl Haffner ja Cristof Bauer.

Meeldivat huvi äratas solisti, Bernd Zettischi, Dresdeni Karl Maria von Weberi nimelise Kõrgema Muusikakooli üliõpilase elav esinemine nii Figaro aariaga Mozarti «Figaro pulmast» kui kava lõpus lauluõpetaja aariaga Albert Lortzingi ooperist «Tsaar ja kingsepp».

Mahlakust ja toredat kuulamist pakkus koor veel saksa rahvalauludega. Seda ei saaks aga öelda V. Tormise «Ei või õnneta elada» (tsüklist «Kihnu pulmalaulud») ning S. Prokofjevi «Kallis kodumaa» (ooperist «Sõda ja rahu») esituse kohta. Võitjaks jäid siiski nooruslik särtsakus, julgus ja rõõm laulmisest endast, sest kui alati ei olnudki kõlaline külg kõige harmoonilisem, siit-sealt üksikud hääled välja kostsid, siis sellest aitasid üle saada kuulajate kestvad aplausid, pooleks vaimustuse ja elujõu tunnustamisega.

Võlutud publik aplodeeris vestibüüliski — miks ka mitte väljendada oma heameelt.

Laul saatis kahe koori ühist teed üle Emajõe «Kaunaseni», kus dresdenlasi tervitasid rektor prof. A. Koop, prof. H. Trass ja Ajaloo-Keeleteaduskonna saksa filoloogia eriala diplomand R. Kärner.

Külalised olid vaimustuses meie publikust, Tartust ja kogu reisist, kus ühe nädala jooksul tehti tutvust peale Tallinna ja Tartu ka Pärnu ja Viljandiga.

Tagasihoidlikust vestlusest kasvas õhtu jooksul suur sumin, millest aeg-ajalt nii dresdeni dialekti kui «Lehrbuchi» tasemelist keskustelu kuulda võis. Kui õigeid sõnu iga kord ei leitudki, võeti appi mõni teine võõrkeel ja jutt sai räägitud.

Uute sõprade veelkordsed käepigistused, mitte lõppeda tahtev laul ja juba nad olidki bussides, et veel kord viibata linnale, kuhu jäi nende endi jutu järgi parim kuulajaskond.

L. VIITOL

Mälestuskilde vanast «Vanemuisest»

J. V. Veski mälestusi

Möödunud sajandi 90. aastate algul hakkasin ma koolipoisipõlves külastama laulu- ja mänguseltsi «Vanemuine» etendusi. Tol ajal töötas «Vanemuine» Tartus Jaama tänavas (Roosi tänava nurgal) oma kahekorruselises majas. Tal oli seal peale puhveti- ja kõrvalruumide kasutada kaunis suur saal, kus etendati näidendeid, korraldati kontserte ja liikmetele perekonnaõhtuid. Maja juurde kuulus suur aed. Seal peeti suviti mitmekesise sisuga rahvapidusid, näitemänge, pakuti koorilaulu, vahel ka ühendatud kooride poolt, harvemini esineti sooloettekannete ja kõnedega. Osav kõnemees oli A. Grenzstein, kes oma ettekannet hästi oskas siduda ümbruse ja üldse olevikuga.

Kogu seda tegevust oli juhtimas August Wiera, kes töötas «Vanemuise» teatris üldse 25 aastat (1878—1903) teatri laulukoori, orkestri ja näitetrupi ühise juhina, 1888. aastast peale iseseisva ettevõtjana, ja kes korraldas pärast «Vanemuise» hoone põlemist (1903) kuni 1906. aastani veel mujalgi teatrietendusi.

Wiera teatris oli välja kujunenud maitselaad etendada romantilisi «suuri laulu- ja vaatemänge, ilunäitlusi ja rahvatükke». Sellesuunalisi lavastusi, aga ka muusikapalu oli direktor Wiera õige hoolas välja valima. Sellest valimishoolest andis tunnistust tema vastavasisuline isiklik raamatukogu tema korteris, kus oli peale täieliku tolleaegse eesti lavakirjanduse ja mõnesuguste käsikirjaliste palade eriti suurel hulgal asjaomaseid saksakeelseid, peamiselt kergemasisulisi lavatooteid ja noodi tagavarasid operettide, koori- ja soololaulude väljavalimiseks. Nende seast väljavalitut tarvitses ainult eestindada. Operettide ja muude etenduspalade tõlkijaks oli Wieral kujunenud enam-vähem kindel kaader (J. Parv jt.). Soolo- ja koorilaule tõlgiti sellest kaadrist vahel ka väljaspool (olen minagi selles suhtes täitnud Wieralt saadud ülesandeid).

Aja jooksul oli Wiera sel teel juba rohkesti saksa lavatükke, pikemaid ja lühemaid, oma teatri tarvis soetanud ja nende menu proovinud, eesti algupärast repertuaari seejuures peaaegu täiesti kõrvale jättes; erandi moodustas siin üksnes Peeter Jakobsoni «muinasjutuline ilunäitus» «Udumäe kuningas», mis sai üheks Wiera teatri tõmbetükiks.

Wiera-aegne teater «Vanemuine» oli kujunenud külastuskohaks peale Tartu elanike ka paljudele lähema ja kaugema ümbruse inimestele. Ja kui siis külastajate hulgas leidus näitlemisega tegelevaid maaelanikke, siis paistis neile, et mõnd etendusel nähtud lühemat ning lihtsamat laulumängu oleks võimalik ka maajõududega ette kanda. Nii juhtuski, et Wiera teater varustas mõnigi kord maa näitelavasid oma repertuaaripaladega, õhutades sel teel näitemängu harrastama teistelgi eesti lavadel. See õhutus oli kehtimas juba sellest ajast peale, kui «Vanemuise» algatusel asutati 1883. a. üheksa seltsi vaheline «Eesti Näitlejate Ühendus», kel oli ülesandeks vastavate soovide rahulduseks soetada ning levitada lavarepertuaari ja kes toimetas selleks trükki näidendeid (neid ilmus 4 numbrit). Sel teel levis Wiera teatrimaitse üle maa, ulatudes mõju avaldama ka Tallinnas, kus kohapealne algatus oli vaheldumisi «Estonia» ja «Lootuse» käes, kuni 1895. aastast peale jäi «Estonia» sealset teatrielu juhtima.

Kõik tolleaegse «Vanemuise» teatri tegelased, niihästi direktor Wiera (enne tislerina töötanud) kui ka teised juhtivad jõud (näiteks kauaaegne näitejuht H. Techner oli trükitööline, tenorisolist A. Laas pidas rätsepaametit), näitlejad, lauluosade täitjad ja orkestri liikmed, olid enamasti mitmelt tööalalt pärinevad asjaarmastajad; neil oli aga rohkesti huvi ja annet oma harrastatavat oskust edasi arendada, oma lavalistesse ülesannetesse süveneda ja jõuda selle tagajärjel päris silmapaistvatele tulemustele nii laululises kui ka lavalises esinemises, nii et kui 1906. a. tekkis kutseline teater «Vanemuine», siis sobisid sinna oma lavalise arenemise poolest mõnedki Wiera-aegse teatri jõud (A. Konsa, L. Hansen jt.).

Peab imestama seda külluslikku energiat, mida Wieral tuli pidevalt rakendada selleks, et teha lavavõõrastest käsitöölistest ning teistest asjaarmastajatest näitlejaid, lauluosade täitjaid kui ka orkestritegelasi, arendada nad tervikliкuks ansambliks ja panna seega alus esimesele püsivale omaaegsele eesti teatrile. See vaevarikkalt, kuid armastuse ning kõigekülgse hoolitsusega saadud tulemuste au jääb kustumatult püsima August Wierale.

Wiera trupist eraldi töötas «Vanemuise» segakoor, kel oli ülesandeks pakkuda lauluettekandeid seltsi perekonnaõhtuil, harvemini ka rahvapidudel. Selle koori liikmete tolleaegne muusikaline tase oli õige madal. Nimelt astuti koori liikmeks, huvi tundes mitte laulmise vastu, vaid et sel teel tasuta pääseda seltsi perekonnaõhtuile ja rahvapidudele. Kui siis 1898. a. sügisel kutsuti mind seda koori juhatama, sest et eelmine koori juhataja õpetaja K. Linnamägi Tartust Kuressaarde määrati, kulus mul harilikult terve harjutusõhtu selleks, et lihtsat viisikest sopranile ja aldile mingil määral kätte õpetada, sest nende häälte seas polnud nooditundjaid. Sopranitega veel kuidagi sai hakkama, sest neil oli ikkagi viis ning jäi seetõttu paremini meelde, altide osas oli eriti raske, see oli ju vaid kaashääl. Mõnikord tuli klaveri juures väikese osaga tund või rohkem aega viita. Meeshäältega oli asi lihtsam, nende hulgas oli õpetajaid, need enamasti tundsid nooti ning olid huviga asja juures. Nii jõuti siis kuidagi mõned laulud kätte õppida ja me võisime nad perekonnaõhtuil ette kanda. Niisugune töö aga minule kui laulu kätteõpetajale eriti ei meeldinud. Pärast jõulu tegin ma otsuseks, et ei teata koori liikmeile järgmist harjutusele tuleku aega. Kui ma seda mõne aja pärast teatasin, siis ainult meestele, naised jäid kõrvale. Jaanuarikuust peale lauliski ainult neljahäälne meeskoor. Nüüd läks töö hoopis kergemini, mehed õppisid laulud lihtsamini kätte ja perekonnaõhtuil kõlasid nad päris hästi, igatahes palju paremini kui segakoori laulud.

Nii tegin ma selle meeskooriga tööd kuni järgmise kevadeni, siis ei olnud laulukoori juhatajat enam tarvis, A. Wiera, kes seni oli tegelnud näiterühmaga, näitelavaga ja orkestriga, võttis ka selle koori juhatamise enese hoolde.

Nagu öeldud, olin ma vana «Vanemuisega» kontaktis juba sellest ajast, kui olin keskkooli keskmistes klassides. Wiera käis tihtigi minu pool, eriti siis, kui tal oli vaja mõnda saksakeelset laulu eesti keelde tõlkida. Ka orkestriga oli mul teatav kontakt olemas, nimelt pidin ma vahel seal asendama D. O. Wirkhausi venda, paljude pasunakooride juhatajat ja mängima tema asemel harmooniumi, kui ta ise oma tööülesannetega seotud oli.

Pärastpoole, kui ma juba «Postimehe» toimetuses liikusin ja seal telegramme tõlkisin, tegi A. Jürgenstein mulle ettepaneku hakata muusikaretsensendiks, taheti, et ma kirjutaksin kõigest, mis Tartu muusikaelus leida. Varemalt oli muusikaarvustajaks olnud von Hunnius. Et ta aga oma sõnavõtud kõik saksa keeles kirjutas, oli raskusi nende tõlkimisega. Nii siis saingi mina selle ülesande enesele.

Kui sõda ikka edasi kestis, pandi mind ka «Vanemuise» muusikaosakonna juhatajaks. Sellele kohale oli küll Aleksander Läte valitud, tema aga ütles, et ei oskavat sõjaoludes seal midagi teha, ja nii püüdsime siis üheskoos ja käsikäes neid ülesandeid täita. Ega me seal palju ära teinudki. Vahel käisime kuulamas, kuidas Simm harjutusi pidas või organiseerisime mõned ühised väljasõidud.

ACTA DIURNA

25 aastat tagasi, kevadel, andis TRÜ Kehakultuuriteaduskond oma esimesele sõjajärgsele lennule diplomid. See lend on olnud olulise tähtsusega meie vabariigi kehakultuuri arengule ja teaduskonna väljakujunemisele. Tubli töö eest avaldab TRÜ rektor oma 4. juuni käskkirjaga tänu dots. Silvia Ojale, dots. Valter Kalamile, dots. kt. Uno Sahvale, van.-õp. Heino Tidriksaarele, van.-õp. Hilja Tidriksaarele, van.-õp. Pärja Tiidole, van.-õp. Evi Krassile ja van.-õp. Nora Kuttile.

* * *

ENSV 1973. a. korvpallivõistlustel saavutatud esikoha eest avaldab TRÜ rektor oma 29. mai käskkirjaga kiitust TRÜ korvpalluritele Mihkel Tiksile, Jaak Aaviksoole, Mart Trummalile, Roland Lepasaarele, Vello Ritsile, Toomas Meresoole, Jaan Olavile, Anatoli Krikunile, Õie Veberile, Miia Viigipuule, Ester Johansonile; rahaliselt premeeritakse Kersti Heinastet, Mare Isokit, Jüri Metsalut, Mart Metsalut.

««Kalevi» suur ring»

««Kalevi» suur ring» on järjekordselt Tartusse jõudnud. Möödunud aastal pani Vabariiklik Tenniseklubi aluse kenale traditsioonile — tenniseturniiride sarjale ««Kalevi» ring», mis käis läbi mitmest Eestimaa paigast ja näitas head tennist «Kalevi» parimate tennisistide esituses. Kindlasti mõjub see üritus tenniseelu virgutavalt. Ka turniiril ««Kalevi» ring 73» osalevad Eesti tugevamad tennisistid H. Sepp, A. Juhvelt, V. Lapimaa jt.

Laupäeval kell 12 ja pühapäeval kell 10 toimuvad võistlused TRÜ tenniseväljakuil Toomeorus Teadusliku Raamatukogu juures. Seega avaneb ka TRÜ tudengeil õppimise vahepealsel hingamishetkel võimalus näha tennist niisugusena, nagu ta olema peab. Kaasaelajad on veel seetõttu eriti oodatud, et turniiril võistleb ka TRÜ esitennisist Kristjan Kull.

Tänavune sari ««Kalevi» ring 73» toimub ENSV Ehitusministeeriumi ettevõtete auhindadele. Tartus paneb auhinnad välja Ehitusmaterjalide Tehas.

M. PREEM

Retsensioonivõistlus lõppenud

ELKNÜ TRÜ komitee ja RAT «Vanemuise» poolt väljakuulutatud retsensioonivõistlusele saadeti kokku 3 (loe: kolm) tööd. Žürii (koosseisus: E. Mikkal, E. Kampus, T. Kuldsepp ja J. Viller) luges tööd läbi ja tegi otsuse: anda välja üks esimene preemia.

Parima retsensiooni eest saab auhinna (kutse kõigile eeloleva aasta esietendustele) eesti filoloogia II kursuse üliõpilane Mihkel Mutt, kes kirjutas E. Hermaküla instseneeringust «Üks Ullike läks rändama. Auhinnatud arvustuse avaldame meie ajalehe järgmises numbris.

Tähelepanu!

Üliõpilased, kes soovivad suvekuude (juuli—august) stipendiumi suvel välja võtta, palun esitage kassavolinike kaudu nimekirjad TRÜ raamatupidamisele tuba 105 hiljemalt 20. juuniks k. a.

Hilisemaid soove ei rahuldata.

Pearaamatupidaja

Mõned päevad diplomini

Ajaloo-Keeleteaduskonnas on tänaseks diplomitööde kaitsmine lõpetatud psühholoogia- ja defektoloogiaosakonnas, riigieksamitega lõpetajail on ees veel eksamid NLKP ajaloos, marksistlik-leninlikus filosoofias ja oligofrenopedagoogikas.

Eesti ja võõrfiloloogid on samuti diplomitööd juba kaitsnud, täna teevad inglise filoloogia mittestatsionaarsed üliõpilased inglise keele riigieksami. Eesti filoloogidel jääb sooritada veel tänapäeva eesti keele ja teadusliku kommunismi eksam; inglise filoloogidel teaduslik kommunism, inglise keele õpetamise metoodika, inglise ja ameerika kirjandus; saksa filoloogidel — saksa kirjandus ja saksa keele õpetamise metoodika.

Vene filoloogia diplomandide kaitsmispäevad on 18. ja 19. juuni, ees on veel riigieksam teaduslikus kommunismis.

Tulevased ajaloolased kaitsesid oma diplomitöid juba 4.—6. juunil, ees on riigieksamid NLKP ajaloos ja üldajaloost.

Kehakultuuriteaduskonna lõpetajatel on seljataga riigieksam teaduslikus kommunismis, 15.—17. juunini tehakse riigeksam füsioloogiast, 20.—22. juunini on erialaeksam.

Majandusteaduskonna lõpetajail jääb veel vaid oodata lõputušši, diplomitööd kaitsti kõigil kolmel erialal juba maikuus. 14. juunil peeti viimane riigieksam — poliitökonoomias.

Matemaatikateaduskonna diplomandid teevad täna riigieksamit filosoofiast, diplomitööde kaitsmine toimub 19.—29. juunini. Riigieksamitega lõpetajail on 22. juunil tarvis näidata teadmisi filosoofias.

Õigusteaduskonna diplomitööd on kaitstud. Täna ja homme sooritatakse veel riigieksam nõukogude kriminaalõiguses.

Bioloogia-Geograafiateaduskonna diplomitöid kaitstakse täna viimast päeva. Ees on veel marksistlik-leninliku filosoofia riigieksam (bioloogidel).

Arstiteaduskonna raviosakonna lõpetajatel on ees (toimuvad täna) riigieksamid kirurgilistest haigustest, hügieenist, sünnitusabist ja günekoloogiast.

Spordimeditsiini eriala lõpetajail on täna riigieksam hügieenist ja sünnitusabist ja günekoloogiast, ees seisab eksam kirurgilistest haigustest ja hügieenist.

Pediaatria eriala diplomandid teevad homme riigieksami kirurgilistest haigustest ja laste kirurgilistest haigustest ning 23. juunil hügieenist.

Stomatoloogi diplomi saajad sooritavad veel riigieksami ortopeedilisest stomatoloogiast ja terapeutilisest stomatoloogiast.

Füüsika-Keemiateaduskonnas on diplomitööd kõigil erialadel kaitstud. Ees on (füüsika teoreetilise ala lõpetajail täna) veel vaid riigieksam filosoofiast.

Lõpuaktused.

Õigusteaduskond 20. VI k. 12
Majandusteaduskond 21. VI k. 15
Kehakultuuriteaduskond 25. VI k. 15
Bioloogia-Geograafiateaduskond 27. VI k. 17
Füüsika-Keemiateaduskond 28. VI k. 12
Matemaatikateaduskond 28. VI k. 15
Arstiteaduskond 2. VII k. 12
Ajaloo-Keeleteaduskond 3. VII k. 12

Meie ajalehe järgmine number ilmub 29. juunil.

EÜE — 73

TRÜ malevlaste üldkoosolek toimub 23. juunil kell 10 Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis, sellele järgneb samas vormide kätteandmine kell 11—13 tütarlastele ja kell 13—15 poistele.

EÜE SEKTOR

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri Hind 2 kop. Tell. 3608. MB-05195.

Raamatukogu

TUGEVAT TUULT TIIBADESSE!

PÄEVAD LÄHEVAD. LÄHEVAD KUIDAGI MÄRKAMATULT KIIRESTI. PÄEVADEST SAAVAD NÄDALAD, NÄDALATEST KUUD, KUUDEST AASTA. AASTATEST AGA AJALUGU. MEIE KULTUURI, MEIE RAHVA, MEIE RIIGI AJALUGU.

ÜHE KILLUKESE SELLEST MOODUSTAB MEIE TÖÖ TARTU RIIKLIKUS ÜLIKOOLIS, KÕIGI MEIE TÖÖ MÖÖDUNUD 1972/73. ÕPPEAASTAL. MEIE MURED JA RÕÕMUD, MEIE PINGUTUSED, MEIE PÜÜDMISED, KÕIK SEE, MILLE REAALSEKS RESULTAADIKS ON TÕHUS JÄRJEKORDNE TÄIENDUS NÕUKOGUDE EESTI KÕRGEMA HARIDUSEGA SPETSIALISTIDE PERELE. TÖÖPUNALIPU ORDENIGA TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI LÕPETAS KÄESOLEVAL KEVADEL LIGEMALE 1000 NOORT SPETSIALISTI, KES TUNNISTATI RIIKLIKE EKSAMIKOMISJONIDE EES KÜPSETEKS ASTUMA SUURDE ELLU. NENDE HULGAS ON ARSTE JA JURISTE, MAJANDUSTEADLASI JA BIOLOOGE, KEHAKULTUURLASI, AJALOOLASI JA FILOLOOGE, MATEMAATIKUID, FÜÜSIKUID JA KEEMIKUID, GEOGRAAFE JA PSÜHHOLOOGE. NAD LÄHEVAD TÖÖLE KOOLIDESSE PEDAGOOGIDENA, ASUVAD JUHTIMA MEIE MAJANDUST JA HALDUST, ASUVAD MEIE NÕUKOGULIKU KULTUURI VÕTMEPOSITSIOONIDELE.
NAD ON MAA SOOL, NOOR METS. NEILE ON ANTUD PALJU, NEILT OODATAKSE PALJU. NAD ESINDAVAD MISTAHES TÖÖKOHAL MEIE ÜLIKOOLI, AUVÄÄRSET ALMA MATER TARTUENSIST.
OLGU SIIS NENDE TULEVANE TÖÖ EDUKAS, TOOGU SEE TUNNUSTUST NII NEILE ENDILE KUI NENDE ÕPETAJATELE, KOGU SUURKOOLILE TERVIKUNA. TUGEVAT TUULT TIIBADESSE, 1973. AASTA LEND.

TOIMETUS

Pikk stuudium on lõppenud: kohe antakse kätte diplomid.

Ajaloo — Keeleteaduskond

AJALOO-OSAKOND

Grass, Peeter Aleksandri p.
Helme, Mart Ennu p.
Helme, Sirje Kalju t.
Kirch, Aksel Voldemari p.
Komissarova, Eha Johannese t.
Käärik, Henn Evaldi p.
Moorlat, Mai Adolfi t.
Pork, Andrus Alberti p. — kiitusega
Raudsepp, Jaanus Vladimiri p.
Roots, Harry Osvaldi p.
Sarapuu, Maie Eduardi t.
Sikk, Juhan Feliksi p.
Sinivee, Kaidi Jaani t.
Sookruus, Peeter Endeli p.
Sulg, Anu Nikolai t.
Sevtsov, Vladimir Ivani p.
Talving, Heikki Endeli p
Vassar, Sirje Arturi t.
Veermäe, Avo Heino p.
Venesaar, Aili Helduri t.

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE OSAKOND

Ait, Elfriede Pauli t.
Anton, Rita Harri t.
Ausen, Merike Ilmari t.
Esion, Urmas Eduardi p.
Haabsaar, Enn Ernsti p.
Joamets, Rein Eduardi p.
Juurak, Raivo Ilmari p.
Jüriado, Kadri Teodori t.
Kalkun, Kalev Hugo p.
Kello, Karl Karli p.
Kruus, Tuuli Raimondi t.
Kuusberg, Malle Pauli t.
Kõrge, Eha Leopoldi t.
Kütt, Anne Erichi t.
Laanekask, Heli Bruno t.
Laanekask, Jüri Karli p.
Malm, Vesta Heinrichi t.
Pehk, Ene Harri t.
Proost, Mare Pauli t.
Saul, Elma Elmari t.
Schmidt, Taimi Johannese t.
Taklaja, Anne Voldemari t.
Teever, Talvi Karli t.
Toim, Mall Kalju t.
Uba, Leeni Vladimiri t.

INGLISE KEELE JA KIRJANDUSE OSAKOND

Hallik, Maila Erichi t.
Kaer, Krista Verneri t.
Kaseorg, Merike Uno t.
Kuusik, Maarja-Liisa Alfredi t.
Maatsoo, Leelo Niguli t.
Mathiesen, Inge Voldemari t.
Raudam, Toomas Helmuti p.
Reiko, Inga Grigori t.
Reitel, Mart Oskari p.
Rennel, Vivian Porfiiri t. — kiitusega
Saarepera, Tiiu Arno t.
Sohhatsevski, Külli Erichi t.
Tigane, Kersti Ilmari t. — kiitusega
Tuha, Tiina Aleksandri t.
Uustani, Kai Augusti t.
Verrev, Viivi Borissi t.
Veskilt, Laine Osvaldi t.

SAKSA KEELE JA KIRJANDUSE OSAKOND

Aluoja, Evi Evaldi t.
Kärner, Erika Mihkli t. — kiitusega
Kärner, Rein Eduardi p. — kiitusega
Laas, Katrin Nikolai t. — kiitusega
Loik, Helgi Igori t.
Mast, Salme Aleksei t.
Oruste, Elle Rudolfi t.
Raag, Enno Elmari p.
Rebane, Ilme Arnoldi t.
Relve, Tiiu Johannese t.
Tuuling, Ellen Ilmari t. — kiitusega
Viljari, Üüve Kaljo t.

PSÜHHOLOOGIA OSAKOND

Allik, Jüri Karli p.
Delski, Margot Tsemahi t.
Eller, Anne Nikolai t.
Ellmann, Kiira Erilti t.
Heidmets, Mati Eino p.
Koldits, Tiit Heinrichi p.
Kreegipuu, Arvo Arnoldi p.
Kreegipuu, Maie Ülo t. — kiitusega
Käsper, Reet Arnoldi t.
Luide, Merike Aini t.
Luuk, Kersti Gustavi t.
Mälberg, Kalle Arvo p.
Mälberg, Ülle Heino t.
Mägi, Reet Martin-Alfredi t.
Mürk, Ellen Arnoldi t.
Raig, Kaia Valteri t.
Reinstein, Anne Erichi t. — kiitusega
Saks, Tiiu Augusti t.
Tamm, Jaak Fritzu p.
Tõkke, Tiina Karli t.
Vürmer, Raina Heinrichi t.

DEFEKTOLOOGIA OSAKOND

Denissova, Urve Guido t.
Imelik, Mai Hermani t.
Kaljuvee, Maivi Arnoldi t.
Kõiv, Anne Elmari t.
Mandre, Marika Kalju t.
Mürkel, Tiiu Johannese t.
Müürsepp, Ellen Augusti t.
Rajavere, Kaia Heino t.
Reinmaa, Ants Antsu p.
Samoilov, Milly Jaani t.
Tartu, Anne Heinrichi t.
Titma, Tatjana Ivani t.
Täht, Helma Johannese t.
Vaher, Sirje Hugo t.

VENE KEELE JA KIRJANDUSE OSAKOND

Bech, Galina Jegori t.
Berens, Leeni Jaani t.
Dimova, Lidia Mihhaili t.
Dušetškina, Irina Vladimiri t.
Feklistov, Markian Vassili t.
Grozdova, Galina Nikolai t.
Hansman, Leili Elmari t.
Koppel, Laine Arnoldi t.
Kreegimets, Laine Augusti t.
Lavi, Renate Nikolai t.
Popova, Inna Aleksei t.
Punga, Pille Arvedi t.
Põder, Inge Elmari t.
Põder, Roza Arturi t.
Pärn, Hele Erichi t.
Rebane, Maire Hansu t.
Spiridonova, Svetlana Nikolai t.
Stelmah, Irina Eduardi t.
Šeripov, Valeri Hassani p.
Šeskina, Irina Aroni t.
Štšadneva, Valentina Pjotri t.
Tumanovskaja, Olga Mihhaili t.
Tärk, Lembit Evaldi t.
Valk, Nadezda Aleksei t.
Villems, Silja Arnoldi t.
Viller, Jaak Oskari p.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!
ALMA MATER TARTUENSIS
TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL
TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 20 Kolmapäeval, 27. juunil 1973. a. XXV aastakäik

Ajaloo-Keeleteaduskond

KAUGÕPPEOSAKOND

EESTI KEELE JA KIRJANDUSE OSAKOND

Deifel, Maie Eduardi t.
Hanson, Rein, Jaani p.
Hiiesalu, Maie Augusti t.
Januson, Ainu Augusti t.
Jatsa, Piret Elmari t.
Kukk, Tiiu Arnoldi t.
Lange, Juta Hardi t.
Padar, Hilko Eduardi t.
Reest, Enn Arnoldi p.
Tammai, Ene Joosepi t.
Toots, Leida Evaldi t.
Tuur, Malle Kusta t.
Uuet, Liivi Elmari t.
Vare, Tõnu Jüri p.
Vetemaa, Mare Arturi t.
Oll, Jüri Otto-Voldemari p.
Täht, Elvi Feodori t.

INGLISE KEELE JA KIRJANDUSE OSAKOND

Hendre, Valve Feodori t.
Hüva, Valentina Vikenti t.
Kala, Elve Danieli t.
Konno, Maja Evaldi t.
Liebert, Ervin Ervini p.
Sepp, Liia Hermanni t.

SAKSA KEELE JA KIRJANDUSE OSAKOND

Habicht, Tiiu Johannese t.
Fabritšnikova, Niina Adami t.
Puis, Hele-Milvi Johani t.

PSÜHHOLOOGIA-OSAKOND

Kivistik, Aavo Adolfi p.
Kosenkranius, Heela Hansu t.
Laasberg, Ilmar Edgari p.
Matsin, Hilma Juhani t.
Märja, Talvi Juliuse t. — kiitusega
Müürsepp, Matti Pritsu p.
Mölder, Endel Jaani p.
Pork, Helga Otto t.
Raju, Tiiu Roberti t.
Rebane, Kadri-Maie Jüri t.
Talve, Maila Erichi t.
Talve, Vello Johannese p.
Tavit, Aida Jüri t.
Toim, Tõnu Antsu p.
Tõnissoo, Karin Jakobi t.

AJALOO-OSAKOND

Arula, Elve Villemi t.
Bormeister, Sirje Johannese t.
Elvik, Ants Aleksandri p.
Fiveger, Leonid Georgi p.
Hark, Aime Pauli t.
Juursoo, Raul Romani p. — kiitusega
Kallas, Leida Mihhaili t.
Keerus, Lembit Karli p.
Keinast, Eeva Augusti t.
Kerves, Juta Johannese t.
Kruusmäe, Uno Jaani p.
Lember, Heldi Oskari t.
Leosk, Maia Kusta t.
Lepp, Aino Aleksandri t.
Madar, Ivo-Kuldar Oskari p.
Masing, Rein Rudolfi p.
Miljan, Pärja Johannese t.
Moor, Elle Hugo t.
Muhhin, Vladimir Mihhaili p.
Paling, Uno Antoni p.
Plukk, Juri Borissi p.
Pohlak, Tiiu Ferdinandi t.
Randver, Maimu Juhani t.
Ravell, Vello Villemi p.
Rebane, Ene Arnoldi t.
Rosenberg, Tiit Alfredi p. — kiitusega
Samma, Markus Otto p.
Savisaar, Edgar Elmari p.
Saral, Enna Jaagu t.
Sermandi, Hugo Aleksander-Elmari p.
Siimann, Ain Augustini p.
Soomets, Tiina Hugo t.
Suhharev, German Gavrili p.
Šein, Hagi Menasse p. — kiitusega
Ševtšuk, Vladimir Danili p.
Zelenjuk, Mihhail Nikolai p. — kiitusega
Teterin, Viktor Nikolai p.
Tomson, Eve Heinrichi t.
Vaarik, Mare Martini t.
Ümarik, Elle Alfredi t.

VENE KEELE JA KIRJANDUSE OSAKOND

Aboldujeva, Leeni Aleksei t.
Andre, Elju Akseli t.
Davõdenko, Marina Samuili t.
Denissova, Lydia Aleksei t.
Florenskaja, Elsa Aleksandri t.
Leismann, Tiiu Augusti t.
Lindegron, Ivi Jaani t.
Linnamägi, Elsa-Leontina Armandi t.
Lõzlova, Irina Mihhaili t.
Melikova, Galina Konstantini t.
Mäe, Marja Jaani t.
Oleštšenko, Valentina Nikolai t.
Tepper, Ludmilla Juri t.

Arsti-teaduskond

KVALIFIKATSIOON — ARST

Allikmäe, Ilme Vladimiri t.
Bogovski, Boris Paveli p. — kiitusega
Ehandi, Ljuba Aleksandri t.
Ellermäe, Ilme Borisi t.
Entsik, Lembit Aleksandri p.
Hütt, Anu Erichi t.
Jask, Juta Gustavi t.
Jänes, Eda Sulevi t.
Järve, Reet Viktori t.
Järve, Mati Arkadi p.
Kaasik, Maimu Karli t.
Kallas, Kristi Juhani t.
Keba, Ester Helmuth-Johannese t.
Kelder, Siiri-Merike Richardi t.
Kiis, Helle Voldemari t.
Kiiver, Evi Heinrichi t.
Kitus, Jüri Johannese p.
Koosel, Taimi Leonhardi t.
Kongo, Luule Oskari t.
Koppa, Malle Arnoldi t.
Koskaru, Ants Karli p.
Krönström, Sirje Johannese t.
Kukkela, Eve Neeme t.
Kuusk, Ene Endli t.
Käiss, Evi-Marie Haraldi t.
Laur, Eevi Arnoldi t.
Liivet, Ester Arnoldi t.
Lust, Liivi Leonhardi t.
Mihhejeva, Rita Mihhaili t.
Mikk, Sirje Augusti t.
Mõttus, Irene Leonhardi t.
Nemvalts, Virge Eduardi t.
Niglas, Helle Johannese t.
Pajupuu, Sirje Augusti t.
Palver, Lia Vladimiri t.
Parbo, Viivi Arnoldi t.
Pauts, Merike Herberti t.
Pedak, Mari Juhani t.
Peelmaa, Tiia Richardi t.
Perli, Milvi Pauli t.
Pilv, Silja Uno t.
Potter, Maie Evaldi t.
Pung, Silvia Aarne t.
Põder, Tiina Endel-Leonhandi t.
Põlluste, Jaak Arnoldi p.
Rebane, Enn Peetri p.
Rodima, Made Kalju t.
Rooden, Aavo Richardi p.
Rosin, Ilme Villemi t.
Saard, Kristel Vladimiri t.
Sakk, Valter Aleksandri p.
Saksing, Ada Oresti t.
Schmidt, Maia Feliksi t.
Schults, Marje Ailo-Valteri t.
Seppo, Tõnis Arnoldi p.
Sinimäe, Helbe Vassili t.
Sinimäe, Eino Endli p.
Sisask, Eve Meinhardi t.
Soon, Aino Semjoni t.
Soomets, Rutti Meinhardi t.
Takis, Helle Hermanni t. — kiitusega
Tamla, Reet Vladimiri t.
Tamm Helja Theodori t.
Tamme, Maie Aare t.
Tobreluts, Mati Rudolfi p.
Toomaspoeg, Laur Juhani p. — kiitusega
Toss, Tiiu Alo t.
Toss, Enno Voldemari p.
Uibo, Raivo Malevi p.
Urm, Peeter Harri p.
Uusna, Liia Augusti t.
Valk, Anne Mardi t.
Vihalemm, Riina Eduardi t.
Virves, Marta Aleksandi t.
Väli, Toomas, Eimari p.

Vene õppekeelega
Anissimova, Tatjana Viktori t.
Bragina, Ljudmila Sergei t.
Dantš, Andrei Ludviku p.
Forgon, Pal Pali p.
Gilinov, Aleksander Joosepi p.
Glebova, Galina Mihhaili t. — kiitusega
Golubkina, Galina Vassili t.
Jazõkova, Natalja Valentini t.
Kivilo, Georgina Karli t.
Kurdina, Rufina Grigori t.
Lapidus, Ilja Movša p. (kiitusega)
Lomakova, Liidia Alekandri t.
Madismäe, Svetlana Andrei t.
Nad, Jožef Jožefi p.
Nearonskaja, Ljudmila Juri t.
Nesterova, Tatjana Aleksandri t.
Noss, Ljudmila Vladimiri t.
Nugis, Tatjana Evaldi t.
Oraste, Tamara Vassili t.
Ossadtšuk, Tatjana Aleksandri t.
Pintšuk, Natalja Paveli t.
Podjor, Margareta Adalberti t.
Potakovskaja, Svetlana Grigori t.
Romanenko, Inger Valentini t.
Rubinštein, Alla Jakovi t.
Samoilenko, Larissa Sergei t.
Samarin, Aleksei Nikolai p. — kiitusega
Ronenson, Irina Haimi t. — kiitusega
Zamkovaja, Svetlana Valentini t.
Ševtsov, Vladimir Ivani p.
Stalberg, Linda Aleksandri t.
Stoljar, Tatjana Feodosi t.
Stretšin, Raissa Ivani t.
Timošenko, Vassili Nikolai p.
Tšik, Adalbert Gavrili p.
Vares, Aleksander Jüri p. — kiitusega
Vinnitskaja, Tatjana Jossifi t.

KVALIFIKATSIOON — LASTEARST

Abramova, Lydia Viljami t.
Kahju, Silvia Eduardi t.
Kütt, Tiia Kalju t.
Lampe, Hiie Richardi t.
Leoste, Liidia Peetri t.
Leppik, Aino Aleksei t.
Liba, Aino Arturi t.
Linnuste, Viive Paul t.
Moks, Viia Oskari t.
Mägi, Elvi Arnoldi t.
Paju, Katrin Toivo t.
Ratnik, Margit Elmari t.
Takker, Tiiu Karl-Leonhardi t.
Valgme, Kersti Hugo t.
Vehm, Krista Pauli t.
Vihand, Eva Karli t.

KVALIFIKATSIOON — SPORDIARST

Annus, Leena Roberti t.
Gedgušev, Ishak, Ahmedi p.
Histova, Tatjana Mihhaili t.
Ivantšenko, Natalja Nikolai t.
Kiisvek, Pille Helmut-Hansu t.
Konstantinova, Galina Pjotri t.
Kurtukov, Valeri Valentini p.
Landõr, Aija Voldemari t.
Leissoo, Virve Augusti t.
Moisejenko, Tatajana Ivani t.
Osetrov, Anatoli Ivani p.
Reinloo, Tiia Herni t.
Rink, Niina Augusti t.
Rossinski, Viktor Borissi p.
Skadmanis, Ivars Jekobi p.
Šumilina, Natalja Vassili t.
Šumova, Valentina Vassili t.
Zale, Silvija Nikolai t.
Zozulja, Tatjana Andrei t.
Taivere, Natalja Mihhaili t.
Lobanov, Ljudmila Aleksandri t.
Venjovtseva, Julia Levi t. — kiitusega

KVALIFIKATSIOON — ARST-STOMATOLOOG

Asarov, Külvi Augusti t.
Ehrlich, Karin Heino t.
Ivarson, Valve Augusti t.
Kalevik, Signe Tiidu t.
Kaseväli, Velda Vassili t.
Kivioja, Juho Haraldi p. — kiitusega
Lall, Liina Evaldi t.
Lehtlaan, Kaie Meinhardi t.
Liivak, Mare-Kai Paul-Erichi t.
Logina, Karin Harri t.
Maling, Mare Viktori t.
Mõistus, Urve Valdeko t.
Napritson, Maret Voldemari t.
Ojamaa, Brigita Akseli t.
Olev, Malle Haraldi t.
Parve, Helina Oskari t.
Peetrimägi, Edith Mosese t.
Roose, Eda, Karli t.
Sepp, Helle Oskari t.
Sorok, Endel Osvaldi p.
Spungen, Jenny Benjamini t.
Toomik, Liina Harri t.
Toomsoo, Tuuli-Rea Augusti t.

Bioloogia-Geograafia-teaduskond

BIOLOOGIA ERIALA

Aron, Asta Mihkli t.
Haage, Saima Arnoldi t.
Hakk, Ursula Felixi t.
Henno, Mare Olevi t.
Ilomets, Mati Antti p.
Ilus, Tiiu Antsu t.
Ivask, Mare Rudolfi t.
Jaigma, Mati Aksel-Adolfi p.
Jürgenson, Eha Voldemari t.
Kaasik, Kersti Endeli t.
Koppa, Hillar Hamilkari p.
Koppel, Andres Theodori p. — kiitusega
Laasimer, Ingmar Jüri p.
Labat, Ellen Leo t.
Lehtla, Liivi Arnoldi t.
Leis, Kaja Erhardi t.
Liiv, Siiri Elmari t.
Masso, Tiia Arseni t.
Mellikov, Riina Roberti t.
Ojavee, Imbi Antoni t.
Paris, Sirje Kristjani t.
Pihlik, Ulve Koidu t.
Proodel, Anu Eduardi t.
Reier, Aime Arturi t.
Roosma, Anne Oskari t.
Saame, Eha Ernsti t.
Sirel, Kalle Karli p.

Soon, Enn Karli p.
Talisoo, Epp Leoni t.
Tigane, Dagmar Rudolfi t.
Turovski, Aleksei Markuse p.
Veske, Kersti Arnoldi t.
Virulaid Endla Aleksanderi t.

GEOGRAAFIA ERIALA

Aasmäe, Salme Karli t.
Haas, Sirje Harri t.
Järvet, Arvo Alberti p.
Kougia, Ilme Ivani t.
Küttis, Kalle Arnoldi p.
Laineste, Kersti Hugo t.
Leesment, Linda Karli t.
Maastik, Andres Antoni p.
Mägi, Reet Alberti t.
Paatsi, Vello Karli p. — kiitusega
Pai, Helve Akseli t.
Poom, Aarne Heinrichi p.
Päeva Kai Endeli t.
Ristkok, Andrus Jüri p.
Ristok, Heli Alberti t.
Sild, Helgi Oskari t.
Suvi, Kadri Karli t.
Suvi, Lembit Eduard-Johannese p.
Vernik, Jaanus Arturi p.
Tarmu, Illi Jaani t.

GEOLOOGIA ERIALA

Haas, Arvo Andrei p.
Jalast, Joel Johani p.
Jalast, Kaie Leonidi t.
Käär, Riita Alfredi t.
Türk, Kalle Erichi p.
Vilu, Helle Erichi t.
Võrk, Ene Erlichi t.

Füüsika-Keemia-teaduskond

FÜÜSIKAOSAKOND

a) KVALIFIKATSIOON — FÜÜSIK

Adamson, Peep Voldemari p.
Aid, Siim Konstantini p.
Anijalg, Agu Osvaldi p.
Eensaar, Agu Eino p.
Haller, Kristjan Elmari p.
Järvekülg, Eero Martini p.
Kaasik, Ants Arnoldi p.
Kaljurand, Mihkel Riho p.
Koger, Rainer Alfredi p.
Kõiv, Mart Antsu p.
Laiverik, Rein Mihkli p.
Liin, Aare Kalju p.
Otsmann, Mikk Valter-Villu p.
Paesalu, Joel Johannese p.
Roos, Mart Eduardi p.
Sammelselg, Väino Augusti p.
Saul, Madis Viktori p.
Traat, Peeter Augusti p. — kiitusega

(Vene õppekeelega)
Abdusadõkova, Nelli Tukeši t.
Batalov, Boris Nikolai p.
Deinega, Vladimir Nikolai p.
Grigorjev, Oleg Ivani p.
Jarõgina ,Tatjana Viktori t.
Koškin, Vsevolod Vjatšeslavi p.
Kromonov, Leonti Ilja p.
Mihhailov, Boris Grigori p.
Ostrovski, Valentin Aleksandri p.
Padalko, Gennadi Vladimiri p.
Ponomarjov, Vladimir Georgi p.
Rabkin, Pjotr Benjamini p. — kiitusega
Zingfeld, Sergei Ilja p.
Treštšalov, Aleksei Borisi p. — kiitusega

b) KVALIFIKATSIOON — FÜÜSIK, FÜÜSIKAÕPETAJA

Eensalu, Olav Olevi p.
Eensalu, Õnne Aleksei t.
Kasetalu, Ain Antoni p.
Kilgas, Toomas Harry p.
Kustala, Eve Osvaldi t.
Luik, Riina Elmari t.
Pärn, Mati Meinhardi p.
Rajala, Ülo Juhani p.
Saar, Urve Johannese t.
Reedla, Hans Haraldi p.
Salundi, Mati Evaldi p.
Suurvarik, Paul Aleksei p.
Terasmaa, Peeter Karli p.
Vardjas, Nella Jaani t.

(Vene õppekeelega)
Kudrjavtseva, Margarita Ivani t.
Sapina, Olga Sergei t.
Šulitšenko, Jelena Viktori t.
Serman, Jevgenia Saveli t.

KEEMIAOSAKOND

a) KVALIFIKATSIOON — KEEMIK

Anijalg, Arno Ernsti p.
Annist, Jüri Valteri p.
Ehrenpreis, Mati Martini p.
Heinsoo, Enn Jüri p.
Järv, Inessa Aleksandri t.
Kiisler, Alma-Asta Heino t.
Kikas, Ülle Heino t.
Kurrikoff, Sirje Peetri t.
Larm, Villu Aleksandri p.
Lopp, Margus Joanni p.
Mäeleht, Jüri Elmari p.
Mäeleht, Kai Paveli t.
Nõmmeots, Mari Jüri t.
Osa, Aivo Vladimiri p.
Paberit, Mart Juhani p. — kiitusega
Paju, Anne Johannese t.
Steinberg, Mihkel Oskari p.
Suit, Inge Lembitu t.
Tamm, Anna Grigori t.
Tulvik, Õrne Pauli t.
Vaher, Mart Leo p.
Veermäe, Imbi Vello t.
Talts, Piret Jakobi t.

b) KVALIFIKATSIOON — KEEMIK, KEEMIAÕPETAJA

Karelson, Tiia Ludvigi t.
Sillaste, Viiu Karla t.
Sookruus Malle Otto t.
Treumann, Maili Herberti t.
Õunapuu, Anne Kaarli t.

c) KVALIFIKATSIOON — KEEMIK, KEEMIA- JA FÜÜSIKAÕPETAJA

Jürgenson, Peeter Arnoldi p.
Kaljurand, Krista Aleksandri t.
Künnapuu, Reet Feliksi t.
Lääne, Maria Juhani t.
Lööndre, Maris Reinu t.
Martinsoo, Sirje Haraldi t.
Põllumäe, Sirje Arnoldi t.
Rebane, Jüri Arturi p.
Suhhareva, Evi Aleksei t.
Sults Sale Adolfi t.
Teder, Juta Vello t.
Vaarmann, Milvi Kustav-Aleksandri t.

Kehakultuuriteaduskond

Enniko, Margot Johannese t.
Johanson, Hillar Elmar-Johannese p.
Johari, Sirje Toivo t.
Juust, Anne Jaani t.
Jõepera, Jüri Bernhardi p.
Jõudna, Kalle Aini p.
Jürimäe, Toivo Arnoldi p.
Jürgenfeldt, Inna Gorri t.
Kalberg, Rein Hugo p.
Kanarik, Maret Eduardi t.
Karelson, Kalle Meinhardi p.
Karro, Aino Alberti t.
Keeman, Kaja Eino t.
Keerak, Raimu Eduardi p.
Kivimäe, Urmas Jaani p.
Kurvits, Silvi Eduardi t.
Kustala, Paul Vassili p.
Kuusik, Malle Pauli t.
Laas, Mai Adolfi t.
Land, Väino Elmari t.
Lellep, Rein Karli p.
Lend, Ants Karli p.
Lepasaar, Roland Hugo p.
Lind, Aare Voldemari p.
Lind, Evi Arnoldi t. — kiitusega
Ljalin, Juri Vassili p.
Martšenkov, Toivo Vassili p.
Noppel, Peeter-Jaan Grigori p.
Oras, Madis Kalju p.
Petrova, Margarita Levi t.
Proobel, Jakob Toomas-Arnoldi p.
Puust, Mati Voldemari p.
Põldmaa, Raul Richardi p.
Raie, Peep Mihkli p.
Ritsing, Valentina Serafimi t.
Schneider, Galina Gennadi t.
Schneider, Tõnu Heinrichi p.
Skroman, Riho Augusti p.
Soopa, Aavo Arturi p.
Subbotina, Tatjana Ivani t.
Suigusaar, Malle Kalju t.
Suija, Andrus Avdei p.
Talu, Vambo Mihkli p.
Tsalain, Enn Martini p.
Tupp, Enn Jüri p.
Tõru, Rein Endeli p.
Utt, Johan Arvedi p.
Vahimets, Ülo Viktori p.
Veeber, Ludmilla Paveli t.
Vinni. Aivo Evaldi p.
Voolpriit, Riina Endeli t.
Voolpriit, Teet Valteri p.

Peahoone esine on lõpupäevadel täis pidulik-rõõmsat saginat.

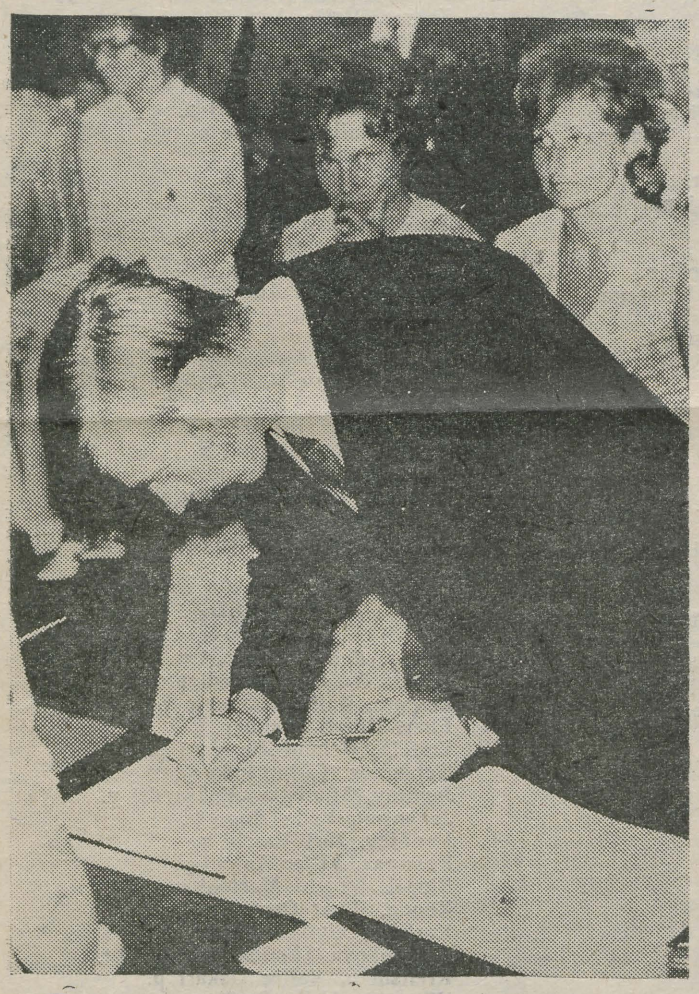

Diplomi kättesaamise eest annab allkirja ELKNÜ TRÜ komitee sekretär Kalle Merusk.

Jüri Laane fotod.

Nii tuttav tänav, nii omased majad.

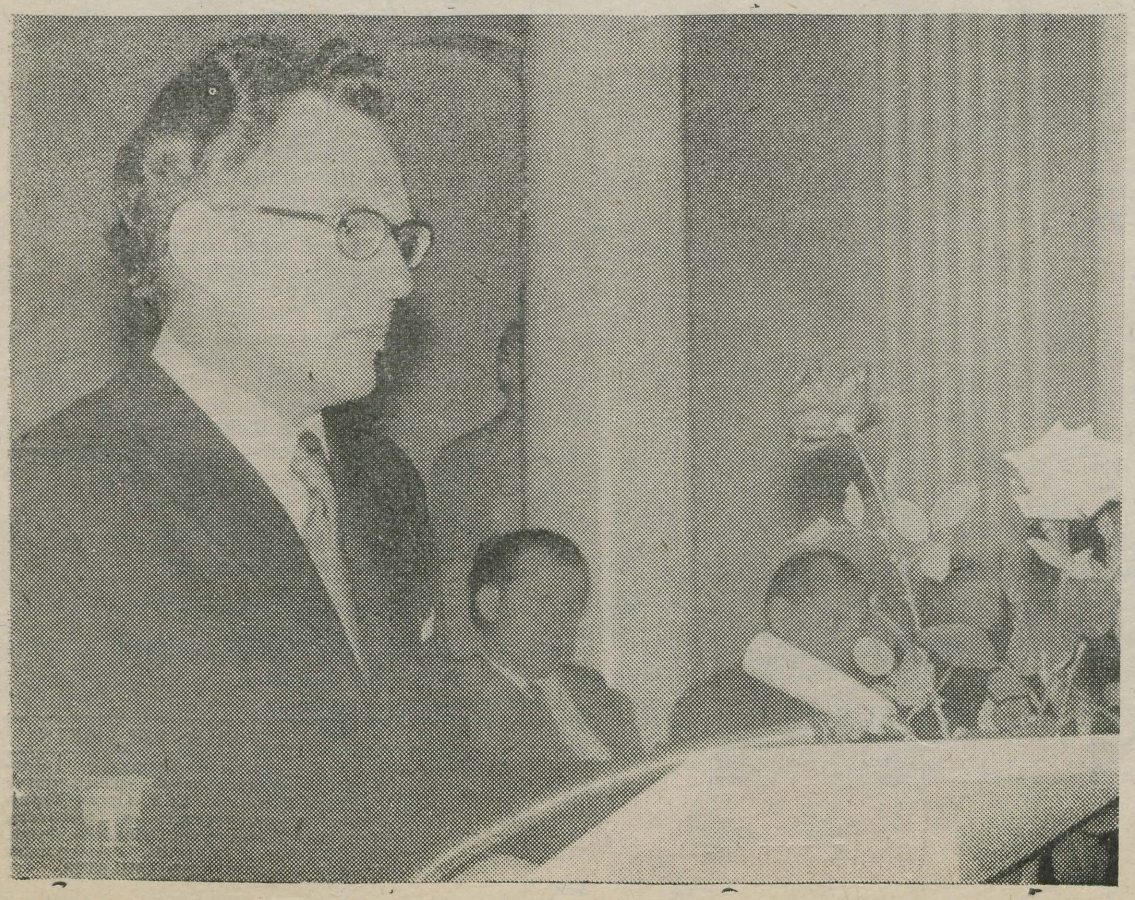

Aktusekõne tsiviilõiguse ja -protsessi kateedri dotsendilt Peeter Kaselt.

Õppeprorektor Karl Püss õnnitleb Toomas Bekkerit, kes lõpetas Õigusteaduskonna kaugõppijana.

Majandusteaduskond

MAJANDUSKÜBERNEETIKA ERIALA

Aus, Aime Jaani t.
Blum-Russak, Lenina Remi t.
Hagelberg, Anne Otto t.
Härma, Epp Erichi t.
Järve, Maire Eveli t.
Jürgenson, Hille Reinhardi t.
Jürisson, Viive Osvaldi t.
Kaldaru, Helje Helmuti t. — kiitusega
Kaldaru, Mart Edgari p.
Loik, Rein Arturi p.
Madar, Mai Roberti t. — kiitusega
Peedimaa, Mare Johannese t.
Peedimaa, Vello Johani p. — kiitusega
Rämmal, Kersti Väino t.
Selman, Mart Karli p.
Sokk, Tiimar Rihardi p.
Talbak, Riina Endeli t.
Tamm, Aita Pauli t.
Tammik, Katrin Feliksi t.
Tatter, Liia Priidiku t. — kiitusega
Toome, Ülle Oskari t.
Täht, Tõnu Aleksandri p.
Vahtra, Mare Arnoldi t.
Öövel, Õnne Voldemari t.
Raid, Peep Johannese p.

KAUBANDUSRAAMATUPIDAMISE ERIALA

Aavik, Eve Rudolfi t.
Jõepera, Ülle Bernhardi t.
Kaseorg, Maimu Eduardi t.
Kruus, Pilvi Martini t.
Kukk, Piret Nikolai t.
Liivat, Mall Arvo t. — kiitusega
Lodeson, Silver Endeli p.
Martihhina, Velli Timofei t.
Mäerand, Renate Borisi t.
Padjus, Karin Olevi t.
Pavelson, Kari Hansu t.
Purik, Malle Timofei t.
Rebane, Aino Karli t.
Sarap, Elvi Akseli t.
Talviste, Sirje Eduardi t. — kiitusega
Tensing, Ene Evaldi t.
Vasar, Anne Johannese t.

TÖÖSTUSKAUPADE TUNDMISE ERIALA

Epner, Helge Herdemi t.
Jääger, Liivi Ferdinandi t.
Karro, Kai Vambola t.
Karulaas, Juta Augusti t.
Kikkas, Tiiu Vladimiri t.
Laine, Tiiu Kalju t.
Lello, Helle Kalju t.
Liibert, Maie Jaani t.
Linnat, Tiiu Martini t.
Martoja, Ülle Martini t.
Neumann, Vallot Gunnari p.
Nõmm, Maire Aleksandri t.
Ojala, Reet Oskari t.
Oks, Kai Johannese t.
Pastel, Silvia Evaldi t.
Pern. Tiina Viktori t.
Põdramägi, Sirje Martini t.
Ruutna, Riina Voldemari t.
Sireli, Õie Haraldi t.
Sirge, Mare Akseli t.
Stamm, Merike Karli t.
Tiik, Tiia Leo t.
Viira, Tiiu Voldemari t.
Öpitk, Virve Johannese t.

KAUGÕPE
TÖÖSTUSKAUPADE TUNDMISE ERIALA

Laanepõld, Evi Jaani t.
Lukas, Peeter Aadu p.
Tamme, Aime Herberti t.

TOIDUKAUPADE TUNDMISE ERIALA

Anderson, Luisa Jüri t.
Terenjuk, Svetlana Jakovi t.

KAUBANDUSÖKONOOMIA ERIALA

Aasvere, Linda Jaani t.
Angerjärv, Raul Meinhardi p.
Hansen, Hilda Gustavi t.
Hirv, Aili Peetri t.
Kulev, Elvi-Hermine August-Johannese t.
Kull, Tiiu Hansu t.
Nabokova, Aime Arturi t.
Nöps, Lembit Aleksandri p.
Nöps, Sirje Johannese t.
Ojala, Ülle Peetri t.
Otsma, Elvi Evaldi t.
Parts, Ilona Gustavi t.
Plakso, Tiina-Mai Valteri t.
Rüüsak, Eda-Malle Juhani t.
Sibul, Hanno-Matti Raimondi p.
Soomets, Urve Gustavi t.
Žagars, Lea-Silvija Karli t.
Tamm, Maie Eduardi t.
Teener, Ellen Jaani t.

RAHANDUSE JA KREDIIDI ERIALA

Adamsoo, Tiiu Arturi t.
Andrejeva, Valentina Pjotri t.
Avamägi, Ants Juhani p.
Bachmann, Tiiu Johannese t.
Belova, Jelizaveta Vladimiri t.
Bulõgina, Vieno Semjoni t.
Goldmann, Svetlana Haimi t.
Kuha, Nikolai Andrei p.
Kurrikoff, Sirje-Nadežda Nikolai t.
Kuuse, Vello Johannese p.
Mardo, Leili-Rosalie Parfeni t.
Mark, Ülo Hugo p.
Mironova, Tamara Mihhaili t.
Ojamaa, Vello Juhani p.
Palujõe, Alla Andrei t.
Patursky, Sanno Harry p.
Ševtšenko, Emma Vladimiri t.
Tamm, Hele-Mall Voldemari t.
Tedremets, Laidi Elmari t. — kiitusega
Uleksina, Tatjana Ivani t.
Valdmann, Mari-Anne Felixi t.
Vallang, Heli Evald-Maksi t.
Vares, Aino Aleksandri t.
Võborg, Endla Rudolfi t.

Matemaatika teaduskond

KVALIFIKATSIOON — MATEMAATIK

Baron, Inna Vulfi t.
Didok, Mihhail Georgi p.
Gontšarenko, Juri Leonidi p.
Grigorenko, Olga Ivani t.
Hurt, Heido Heino p.
Ježova, Aleksandra Arseni t.
Kaasik, Jaan Ülo p.
Kahro, Ene Evaldi t.
Kaldma, Henn Otto p.
Kask, Juta Harri t.
Kiisküla, Tõnis Leonhardi p.
Kirjanen, Ilmar Reinu p.
Kivikas, Arvo Edgar-Johannese p.
Koppel, Tiit Pauli p.
Kuldmaa, Enn Olafi p.
Käärik, Ene Endli t.
Leiger, Toivo Ilja p. — kiitusega
Lepik, Ain Eri p.
Liias, Uudo Aleksandri p.
Loštšenkova, Natalja Fjodori t.
Lukkonen, Galina Kolervo t.
Martin, Aime Alberti t.
Masurjan, Moris Arturi p.
Matin, Boriss Valentini p.
Meressoo, Toomas Heino p.
Meriste, Merik Borisi p.
Merivoo, Mihkel Arturi p.
Mugu, Aare Aleksandri p.
Mürk, Iiris Hugo t.
Nikulina, Natalja Aleksandri t.
Onoper, Alar Elmari p.
Orenštein, Berti Isidori p.
Prank, Tiit Karli p.
Pärtma, Nellja Serafimi t.
Raup, Avo Elmari p.
Rätsep, Aili Arturi t.
Semmel, Ludmilla Ivani t.
Sikka, Alar-Ferdinand Rolandi p.
Soltanovitš, Miron Gidali p.
Sorgina, Raissa Ivani t. — kiitusega
Sulg, Madis Herberti p.
Suls, Ene-Lea Armandi t.
Tammemägi, Jüri Elmari p.
Tellas, Urve Evaldi t.
Tiits, Tõnis Alfredi p.
Timmermann, Matti Alfredi p.
Vana, Ivo Valentini p. — kiitusega
Vooglaid, Aare Otto p.
Vooglaid, Maie Ferdinandi t.

KVALIFIKATSIOON — MATEMAATIK, MATEMAATIKAÕPETAJA

Ehasalu, Viivi Osvaldi t.
Eimre, Anu Elmari t.
Haabmets, Kalju Arnoldi p.
Helemäe, Lia Martini t.
Hollak, Aili Arnoldi t.
Hõbemägi, Ilme Mihkli t.
Ilves, Helgi Villemi t.
Joonas, Vivian Osvaldi t.
Jürgenson, Saima Juhani t.
Kirjanen, Ene Johannese t.
Liiv, Ülle Haraldi t.
Lindström, Anne Karli t.
Loss, Kärt Ennu t.
Meos, Anu Alfredi t.
Mettis, Vello Johannese p.
Miljan, Riina Pauli t.
Peterson, Toivo Johannese p.
Salujärv, Linda Oskari t.
Selliov, Leevi Johannese p. — kiitusega
Sikk, Elve Oskari t.
Sõber, Ilme Mardi t.
Tammur, Age Elmari t.

KVALIFIKATSIOON — MEHAANIK

Moorlat, Peep Andrese p.

KAUGÕPE

KVALIFIKATSIOON — MATEMAATIK

Arend, Ants Arturi p.
Lahesalu, Laida Endeli t.
Raie, Vahur Aleksandri p.

Õigusteaduskond

Ainla, Eugen Endeli p.
Anipai, Endla Vaino t
Blauhut, Riina Heinrichi t. — kiitusega
Eesmaa, Peeter Konstantini p.
Ehasoo, Urmas Karli p.
Jallai, Elmo-Silver Eduardi p.
Jaup, Rein Johannes-Elmari p.
Järv, Peeter Hans-Rolandi p.
Karjane, Maidu Mihaili p.
Karjane, Raili Richardi t.
Kahju, Aare Augusti p.
Kiivit, Sirje Aleksi-Olevi t.
Kirss, Valeri Ivani p.
Kurrik, Urve Rudolfi t.
Kuldkepp, Maie Johannese t.
Kuningas, Aare Voldemari p.
Kusma, Vaike Arturi t.
Koolmeister, Indrek Helduri p.
Kõiv, Nikolai Pauli p.
Käba, Hilja Eduardi t.
Lendla, Kalev Herberti p.
Luiga, Kalle Marguse p.
Markus, Imbi Andrei t.
Merusk, Kalle Otto p.
Mõtsla, Milvi Joanni t.
Nemvalts, Eva Karli t.
Oja Egon Reina p.
Paap, Jüri Arnoldi p.
Pakassaar, Lea Augusti t.
Remmel, Hele-Kai Leo t.
Riis, Enn Jaani p.
Richter, Aili Aleksandri t.
Richter, Harry Harri-Ottomari p.
Sillaste, Ave-Marii Jakobi t.
Susi, Merike Erichi t.
Tambi, Tiit Raimondi p.
Tamm, Lukiina Aleksandri t.
Tanisaar, Endel Tanieli p.
Tiidenberg, Anu Rudolfi t.
Tõnstein, Urve Borisi t.

KAUGÕPE

Balder, Rein Voldemari p.
Bekker, Toomas Alfredi p.
Eespere, Helle Johannese t.
Eller, Hillar Evaldi p.
Erštein, Helmut Hermani p.
Golubtsov, Viktor Luka p.
Jegorov, Stanislav Aleksandri p.
Johanson, Vello Hugo p.
Kanõšev, Jüri Vassili p.
Kasemaa, Viljar Antoni p.
Kippel, Osvald Martõni p.
Konno, Ilmar Georgi p.
Korberg, Linda Elmari t.
Kotelnikova, Zinaida Aleksandri t.
Kreitsman, Valter Oskari p.
Kõvamaa, Vello Pauli p.
Künnapas, Mart Jüri p.
Latt, Henn Valteri p.
Lindegron, Madis Elmari p.
Marks, Jaan Karli p.
Massakas, Valdek Voldemari p.
Muurein, Viiva Roberti t.
Mürk, Aavo-Aarne Juliuse p.
Notberg, Reinold Augusti p.
Oidekivi, Sirje-Kati Vassili t.
Pert, Helve Evaldi t.
Pert, Raivo Oskari p.
Poland, Tiia Elmar-Eduardi t.
Priske, Kalle-Jüri Johannese p.
Privalov, Vladimir Anatoli p.
Prükkel, Aleksis Ernsti p.
Romm, Oleg Fanhumi p.
Saulenko, Vitali Ivani p.
Seleznjov, Georgi Terenti p.
Semiskar, Luule Antoni t.
Stihhareva, Ilme Richardi t.
Šemanski, Vladimir Vladimiri p. — kiitusega
Špitsmeister, Vladimir Vassili p.
Tarassova, Helle Valentini t.
Tedder, Jaan Lembitu p.
Tolmats, Maria Augusti t.
Tomingas, Otto Hansu p.
Truuväli, Aili Jaani t.
Üprus, Herbert Augusti p.
Uusorg, Hilda Eduardi t.
Vaarmann, Toivo Evaldi p.
Vihmand, Ene Alfredi t.

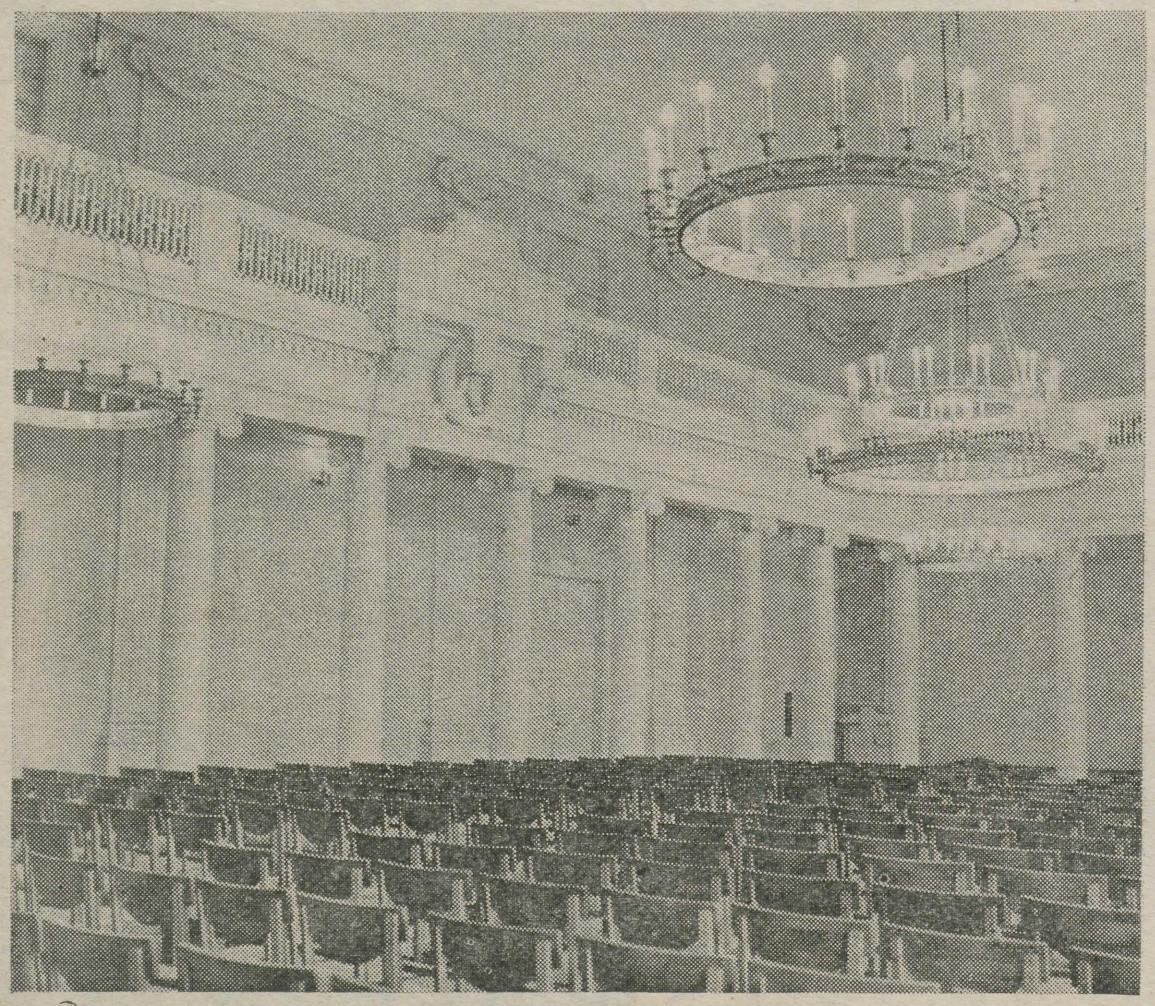

Teispool vaikset suve on esimene september.

E. SAKI foto.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 3871. MB-00723.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

TÖÖPUNALIPU ORDENIGA TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL TEATAB SÜGAVA KURBUSEGA OMA KAUAAEGSE REKTORI, LUGUPEETUD TEADLASE JA ÕPPEJÕU, SILMAPAISTVA ÜHISKONNATEGELASE AKADEEMIK PROFESSOR

Fjodor Dmitri poeg Klementi

SURMAST 28. JUUNIL 1973. AASTAL.

MÄLESTUS REKTOR-EMEERITUS FJODOR KLEMENTIST KUI SUUREPÄRASEST TEADLASEST ORGANISAATORIST, TULIHINGELISEST KOMMUNISTIST, HEAST SELTSIMEHEST JÄÄB ALATISEKS MEIE KÕIGI SÜDAMESSE. TEMA ELUTÖÖ JÄÄB PÜSIMA *ALMA MATER TARTUENSISE* AJALUKKU, NÕUKOGUDE EESTI KÕRGEMA HARIDUSE JA TEADUSE AJALUKKU.

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

Acta diurna

Teenete eest kõrgema hariduse edendamisel ning seoses 60. sünnipäevaga andis ülikooli rektor prof. A. Koop 26. juunil toimunud pidulikul koosolekul NSVL rektorite nõukogu esindajana õppeprorektor Karl Püssile NSVL Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi poolt üle NSVL kõrgema kooli eesrindlase medali «VÄLJAPAISTVATE SAAVUTUSTE EEST TÖÖS».

* * *

Kauaaegse viljaka teadusliku ja pedagoogilise töö ja aktiivse ühiskondliku tegevuse eest ning seoses 60. sünnipäevaga autasustas Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium 25. juunil k. a. Tööpunalipu ordenit omava Tartu Riikliku Ülikooli õppeprorektorit, juriidiliste teaduste kandidaati dotsent Karl PÜSSI Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirjaga.

* * *

Tartu linna parteikomitee ja täitevkomitee autasustasid TRÜ prorektorit dotsent Karl Püssi viljaka teadus- ja pedagoogitegevuse eest ning aktiivse ühiskonnatöö eest seoses 60. sünnipäevaga aukirjaga.

Oma seadlusega 15. juunist 1973. aastast andis Eesti NSV Ülemnõukogu Presiidium Eesti NSV teenelise arsti aunimetuse teiste hulgas järgmistele Tartu Riikliku Ülikooli õppejõududele: professor Leo Päile, professor Jüri Saarmale ja professor Herman Vahterile.

✣

1972/73. õ.-a. jooksul kaitsti Tartu Riiklikus Ülikoolis 156 väitekirja, neist 25 doktori- ja 131 kandidaadiväitekirja.

10 doktoriväitekirja tuleb ülikooli töötajate arvele (K.-S. Rebane, Z. Mints, E. Sepp, T. Sulling, E. Vasar, A. Tikk, S. Sibul, H. Tikko, A. Lenzner, H. Metsa).

Kandidaadiväitekirju kuulub ülikooli õppejõududele 33.

*

19. juunil k. a. võtsid rektor ja parteikomitee vastu 33 ülikooli käesoleval aastal lõpetavat noort kommunisti, nendest 11 Õigusteaduskonna V kursuselt (kursusejuhendaja kommunist P. Kask). Üliõpilasi-kommuniste tervitasid rektor A. Koop, parteikomitee sekretär J. Reimand ning parteikomitee liikmed J. Ananjeva ja A. Paltser. Vahetati mõtteid möödunud õpinguaastatest, sooviti edu edasiseks, tänati ülikoolis tehtud tulemusrikka ühiskondliku töö eest.

Avaadress

LUGUPEETUD TRÜ ÕPPEPROREKTOR
ÕIGUSTEADUSTE KANDIDAAT
DOTSENT KARL PÜSS

SUURE OSA OMA TÖÖROHKEST ELUST OLETE PÜHENDANUD MEIE ÜLIKOOLI JUHTIMISELE — 12 AASTAT ÕIGUSTEADUSKONNA DEKAANINA JA ALATES 1963. AASTAST ÕPPEPROREKTORINA, JUHTIDES ÕPPETÖÖD KOGU ÜLIKOOLIS. TASAKAALUKALT, ETTENÄGELIKULT, PRINTSIPIAALSELT JA JÄRJEKINDLALT OLETE VÕIDELNUD ÕPPEEDUKUSE, ÕPPEDISTSIPLIINI TUGEVDAMISE JA ÕPPEPROTSESSI KAASAJASTAMISE EEST. TÖÖKUSEGA, NÕUDLIKKUSEGA ISEENDA JA TEISTE SUHTES, ÕIGLUSE JA SIRGJOONELISUSEGA OLETE PÄLVINUD ÜLIKOOLI KOLLEKTIIVI SUURE LUGUPIDAMISE. RAHVASAADIKUNA EESTI NSV ÜLEMNÕUKOGUS JA TARTU LINNA TÖÖRAHVA SAADIKUTE NÕUKOGUS OLETE ELLU VIINUD OMA TEADUSLIKKE IDEID NÕUKOGUDE HALDUSAPARAADI TÖÖ TÄIUSTAMISEL.

ÜLIKOOLI KOLLEKTIIV ÕNNITLEB TEID JUUBELI PUHUL NING SOOVIB RAUGEMATUT JÕUDU JA EDU TEIE VASTUTUSRIKKAS TÖÖS.

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI REKTORAAT
JA ÜHISKONDLIKUD ORGANISATSIOONID

EKP TRÜ KOMITEES

Käesoleva õppeaasta viimasel koosolekul tegi EKP TRÜ komitee kokkuvõtte ülikooli poliitharidusvõrgu töö kohta. Komitee märkis, et Marksismi-Leninismi Ülikooli kõrgemate koolide ja teaduslike asutuste osakonna töös on saavutatud möödunud õppeaastal märgatavat edu. Osakonna lõpetas 56 TRÜ õppejõudu, teisele kursusele viidi edasi 85 õppejõudu. On paranenud õppetöö sisuline tase ja õppedistsipliin.

Ülikooli filosoofiliste seminaride töö kulges põhiliselt plaanipäraselt. Paraku kandsid mõned seminarid kitsalt erialast iseloomu, mistõttu nende ideelis-kasvatuslik osa jäi väheseks. Mõnedes seminarides (ühiskonnateaduste kateedrid, vene keele kateeder, eesti keele kateeder, eesti kirjanduse kateeder, ajaloo-osakond) jäi napiks seminariõppuste arv. Kohati jäi väheseks parteiorganisatsioonide suunav osa seminaride töös.

Suhteliselt hästi töötasid möödunud õppeaastal ülikooli poliitringid.

Poliitharidusliku töö tõhustamiseks eeloleval õppeaastal võttis parteikomitee vastu sellekohase otsuse.

EKP TRÜ komitee kinnitas algorganisatsioonide otsused võtta NLKP liikmeteks sõjanduse kateedri õppejõud Ivan Skuratovski, Arstiteaduskonna assistent Enno Sepp, sama teaduskonna vanem teaduslik töötaja Aavo Mikelsaar, keemiaosakonna IV kursuse üliõpilased Henri Soova, Raivo Raba ja Ülo Langel, füüsikaosakonna V kursuse üliõpilane Mati Salundi, Õigusteaduskonna diplomandid Riina Blauhut, Sirje Kiivit, Milvi Mõtsla, Peeter Eesmaa, Tiit Tambi ja Elmo-Silver Jallai, sama teaduskonna III kursuse üliõpilane Paul Varul. NLKP liikmekandidaatideks võeti keemiaosakonna V kursuse üliõpilane Aivo Osa, Matemaatikateaduskonna IV kursuse üliõpilane Peep Miidla ja füüsikaosakonna vanem teaduslik töötaja Lembit Visnapuu.

80 aastat otorinolarüngoloogiat ENSV-s

Otorinolarüngoloogia ehk õpetus kõrva-nina-kurguhaigustest hakkas iseseisvaks erialaks kujunema alles 19. sajandi teisel poolel.

Tartu Ülikooli eelmise sajandi õppekavadest nähtub, et esmakordselt loetakse üliõpilastele kõrvahaigusi koos silmahaigustega kirurgi poolt 1843. a. sügissemestril. Arhiivimaterjalid näitavad, et eelmise sajandi lõpupoole loeb üliõpilastele nina-, kõri- ja kõrvavaatlust kas kirurg või terapeut.

Otorinolarüngoloogia kui eriala rajajaks Tartu Ülikoolis ja Eestis oli professor Henrik Koppel (1863—1944). H. Koppel saab pärast ülikooli lõpetamist ja doktoriväitekirja kaitsmist sisehaiguste alal assistendiks ülikooli polikliinikus. Tal tekkis soov saada kõrva-nina-kurguarstiks. Sel eesmärgil oli ta väljaõppel tolle aja nimekate spetsialistide juures Peterburis 1892. a. sügissemestril.

H. Koppel muretses Peterburist tarvismineva instrumentaariumi ja sai 1893. a. loa hakata vastu võtma kõrva-nina-kurguhaigeid Tartu Ülikooli polikliinikus (praegune ühiskonnateaduste kateedrite maja). Seega tuleb 1893. a. pidada otorinolarüngoloogia rajamise aastaks Eestis, sest sellest ajast peale toimub Tartus regulaarne kõrva-nina-kurguhaigete vastuvõtt, hiljem juba ka teistes meie linnades.

1904. a. valiti H. Koppel eradotsendiks kõrva-nina-kurguhaiguste erialal ja 1905. a. kevadsemestrist hakkas ta lugema IV, hiljem V kursuse üliõpilastele kõrva-nina-kurguhaigusi. Loengud toimusid koos haigete demonstreerimisega. Kuigi aine oli vabatahtlik, on teada, et üliõpilased külastasid neid loenguid praktilistel kaalutlustel ja vajadustel rohkearvuliselt. Otorinolarüngoloogia kui eriala oli võitnud juba väärika koha teiste arstiteaduse distsipliinide hulgas ja seda eriala tundmata ei saanud läbi ükski praktiseeriv arst.

Otorinolarüngoloogina viis H. Koppel Tartu Ülikooli nende esimeste ülikoolide hulka Venemaal, kus tol ajal loodi otorinolarüngoloogia raviasutused ja õppetoolid. Tartus omandatud kõrva-nina-kurguhaiguste eriala teadmistega siirdusid arstid laiali üle Venemaa. Enne Esimest maailmasõda õppis Tartus hilisem väljapaistev otoloog prof. J. Tjomkin (praegu Moskvas), Tartu ülikooli lõpetasid prof. S. Aluker (Minsk), med. doktor G. Grinberg (Leningrad) jt.

1920. a. luuakse Tartus professuur otorinolarüngoloogia alal ja samuti ka statsionaarne osakond Toome Haavakliinikus.

Prof. H. Koppeli asemele astub 1926. a. tema kaastööline (hiljem professor) Ernst Saareste (1892—1944), kes oli Peterburi Sõjaväe Meditsiini Akadeemia kasvandik. E. Saareste sai oma esimesed teadmised Peterburis, kus ta üliõpilaspõlves töötas kõrvakliinikus subassistendina ligemale 2 aastat. 1944. a. saab kateedrijuhatajaks Elmar Siirde. 1938. a. valmis hoone (Heidemanni 1), kus praegu asub TRÜ otorinolarüngoloogia ja oftalmoloogia kateeder ja selle kliiniline baas.

Enne sõda oli Eestis 12—15 kõrvaarsti, praegu on neid 7 korda rohkem, enamjaolt TRÜ kasvandikud.

Tänapäeval kasutatakse ENSV-s kõrva-nina-kurguerialal kõiki kaasaegseid diagnostika ja ravivõtteid, ka kirurgilises osas.

Sõjajärgsel perioodil on ENSV otoloogid avaldanud kohalikes ja keskväljaannetes, ka välismaal ligemale 400 tööd. Üliõpilased on kirjutanud 25 auhinnatööd, kaitstud on 3 doktori- ja 8 kandidaadidissertatsiooni.

21. ja 22. juunil s. a. toimus Tartus kõrva-nina-kurguarstide vabariiklik konverents, millega tähistati kõnesolevat tähtpäeva. Konverentsil esines külalistena väljapaistvaid otolooge Moskvast, Leningradist, Kiievist, Kuibõševist ja mujalt.

ENSV otorinolarüngoloogide töö on tihedas kontaktis teiste meie maa sama eriala uurimis- ja ravikeskustega.

Prof. E. Siirde

Palju õnne!

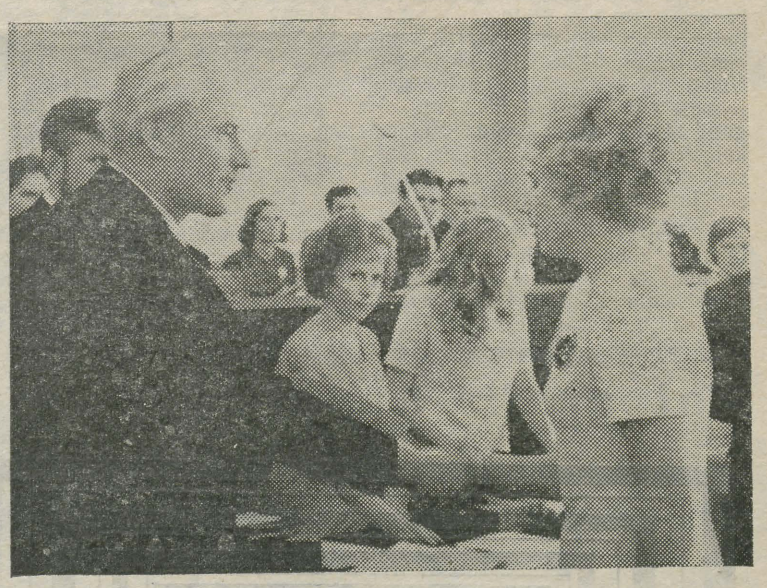

Rektor õnnitleb Kehakultuuriteaduskonna lõpetanut Sirje Joharit.
J. Laane foto.

Nii palju õnnesoove. Nii palju lilli. Pidulik lõpuaktus on ees veel vaid Arstiteaduskonnas (2. VII) ja Ajaloo-Keeleteaduskonnas (3. VII).
R. Velskeri foto.

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Nr. 21. Reedel, 29. juunil, 1973. a. XXV aastakäik

Valli-Monika Haldre 70

Alustades artiklit Valli Haldrest, meenusid K. Irdi sõnad «Edasi» vestlusringis 20. juunil 1965. a.: «Meie nagu kardaksime kõnelda, kirjutada veel elavatest inimestest, kes aitasid kaasa 1940. juunipäevade ettevalmistamisele, ja ainult neid peetakse «suurteks», kes on juba surnud.» Samuti meenusid Max Laossoni mõtted sellest, kuidas 1930. aastate põrandaalused marksistlikud ringid aitasid luua tööliste ja intelligentsi ühisrinnet, kuidas nad aitasid kaasa sellele, et juunisündmused toimusid Tartus organiseeritult ja plaanipäraselt. Valli Haldre nimi meenub seoses nii esimese kui ka teise mõtteavaldusega. Tema korteris Ülikooli 44 III korrusel õpiti esmaspäeviti tundma V. I. Lenini teoseid, õpiti tundma tõde Nõukogude Liidust. Tema Ropka suvemajas asus omanäoline «punane koloonia», kus leidsid peatuspaiga paljud neist, kelle osaks langes aidata kaasa nõukogude võimu taaskehtestamisele Eestis. Küllalt sageli juhtub, et naine, saades perekonnaemaks, minetab igasuguse ühiskondliku aktiivsuse. Valli Haldre puhul oli lugu teisiti. Et omandada vajalikke pedagoogilisi teadmisi, hakkas ta käima rahvaülikoolis, võttis osa V. Hioni kursustest ja seminaridest. Et suuta vastata laste küsimusele — küsimusele, mis teda ennastki piinas — miks on olemas vaesed? — hakkas ta lugema, otsides veenvat vastust, kuni viide ühes paljudest läbiloetud teostest juhtis ta Karl Marxi «Kapitali» juurde. Marksistlik õppering oli selle loogiline järg. Ja selle loogiline järg oli ka Valli Haldre edaspidine elu ja tegevus.

1940. a. valiti Valli-Monika Haldre esimese riigivolikogu koosseisu. Ta valiti ka delegatsiooni koosseisu, kes sõitis Moskvasse, et esitada palve Eesti vastuvõtmiseks Nõukogude Liidu rahvaste perre. Tartus langes tema õlgadele lasteasutuste võrgu reorganiseerimine, sest olemasolev ei vastanud enam uue aja nõuetele. Suure Isamaasõja puhkedes evakueerus ta viie väikese lapsega Nõukogude Liidu tagalasse, kus töötas Tutajevo (Jaroslavli lähedal) eesti rahvusväeosade puhkekodus. 1944. aastal naasis ta Tartu koos esimese grupiga. Pärast Suurt Isamaasõda oli V. Haldre Tartu maakonna lastekaitseinspektor, Tartu maakonna tervishoiuosakonna juhataja, Jõgeva maakonna täitevkomitee esimehe asetäitja.

Õppisin Valli Haldret tundma siis, kui ta tuli tööle Tartu Ülikooli Raamatukokku. Mäletan, et ootasime tema töölesaabumist teatud ärevusega — kuidas ta on, see inimene, kes on töötanud vastutavatel kohtadel, kuid kellel kindlasti puuduvad kogemused raamatukogutöös; inimene, kellest on teada, et ta on printsipiaalne bolševik? Kas ei hakka ta siin omamoodi, ja raamatukogu seisukohast võib-olla võhiklikult organiseerima ja reorganiseerima? Ja kuidas suhtub ta sellesse, kui juhtida ta tähelepanu mõnele raamatukogutöös sobimatule korraldusele? Et raamatukogutöötajate ärevusest aru saada, tuleb meenutada seda, et 1940. aastate lõpul ja 1950. aastate algul leidus kahjuks mõningaid tegelasi, kes oma võhiklust mõnes küsimuses püüdsid varjata «puhta ankeediga» ja oleviku töösküsimustest püüdsid üle saada mineviku teenete meenutamisega. Raamatukogul oli niisuguste seltsimeestega kokkupuuteid olnud, kes mõnele süütule märkusele tööalal reageerisid küsimusega: «Aga mis tegi sinu (just nimelt sinu, mitte teie) vennanaise õepoeg sel ja sel aastal?» Valli Haldrele oli niisugune käitumisjoon võõras. «Andke mulle kõige lihtsam töö, sest ma ei tea raamatukogutööst mitte midagi,» ütles ta seekordsele raamatukogu direktorile Kaja Noodlale. Valli Haldre asus tööle lugemissaalis ja tema hooleks oli ka raamatukogudevahelise abonemendi tellimiste vormistamine. Ta on alati püüdnud aru saada oma tööst, mõista oma tööd sügavamalt, kui seda ehk nõuaksid igapäevased tööülesanded. Ka raamatukogus hakkas ta kohe lugema raamatukogu tööd, metoodikat, teooriat käsitlevaid raamatuid ja artikleid, vestlustes kolleegidega püüdis ta tungida raamatukogutöö olemusse. Peagi usaldati talle komplitseeritud ja vastutusrikas komplekteerimisosakonna juhataja koht, kus ta töötas pensionile siirdumiseni.

Valli Haldre oli raamatukogutöötaja N. K. Krupskaja mõttes — ta oli väsimatu raamatute propagandist ja püüdis alati hoolitseda selle eest, et iga raamat leiaks lugeja, et iga lugeja leiaks talle vajaliku raamatu. Tema oli see, kes esimesena vaatas läbi värske raamatusaadetise, ja küllaltki sageli tuli ta pärast seda nende töötajate juurde, kes otseselt puutusid kokku lugejatega. «Kui Te näete... siis ütelge, et on saabunud niisugune raamat...» Ja raamatupropagandistiks on ta jäänud senini. Harva juhtub, et kohtudes Valli Haldrega teile ei surutaks kätte mõni raamat või ei soovitataks lugeda mõnd teost. Ja enamasti on tema poolt soovitatud raamatud huvitavad. Ta teab, mida kellele soovitada. Oma rikkalike kogemuste ja suure lugemuse tõttu saab Valli Haldre tihti nõu anda. Kuigi tal on alati silme ees suur lõppeesmärk, ei sule ta silmi antud momendi konkreetsete raskuste ja probleemide ees, olgu need kui tahes kitsalt isiklikud.

Pensionäripõlves pole Valli Haldre huvidering ahenenud, pigem laieneb see. Ta püüab üldjoonteski olla kodus probleemidega, millega tegelevad lapsed ja nende abikaasad, küsimustega, mis köidavad lastelaste mõtteid.

Ja kõigele lisaks on Valli Haldre ka hea perenaine. Iga kord on tal kohvi kõrvale pakkuda midagi uut, üllatavat. «Teate, see on üsna lihtne, võtke...» vastab ta siis imetlevale hindajale.

Soovime Valli Haldrele tema sünnipäeval, 4. juulil, et tal ka edaspidi säiliks senine reipus, teadmistejanu ja teadmiste jagamise rõõm!

Endiste kolleegide nimel
TRÜ Teaduslikust Raamatukogust **E. Kudu**

AKIVO LENZNER, meditsiinidoktor

15. juunil kaitses Arstiteaduskonna nõukogu avalikul koosolekul väitekirja mikrobioloogia kateedri juhataja dotsent Akivo Lenzner. Väitekirjale «Inimese mikrofloora laktobatsillid» andsid prof. P. N. Kaškin Leningradist, prof. V. M. Bogdanov Moskvast ja prof. V. V. Tilga Tartust üksmeelselt kõrge hinnangu ning Arstiteaduskonna nõukogu tunnistas dissertatsiooni ühel häälel meditsiinidoktori kraadi vääriliseks.

A. Lenzneri väga ulatuslik mikrobioloogiaalane töö käsitleb inimorganismi mikrofloora laktobatsillide uurimisi. Peab märkima, et laktobatsillid on viimastel aastatel üha enam köitnud uurijate tähelepanu. Nimetatud bakterid moodustavad inimese ja ka teiste imetajate organismi mikrofloora väga kaaluka koostisosa, millel on oluline tähtsus organismi normaalses talitluses ja üldises resistentsuses.

A. Lenzner uuris oma töös üle tuhande kolmesaja laktobatsilli tüve, mida ta oli isoleerinud inimeste maosisaldisest, roojast ja tupeeritisest. Tulemuste analüüs kinnitas, et laktobatsillide uusim klassifikatsiooniskeem väljendab suurel määral fülogeneetilist sugulust selle perekonna erinevate esindajate vahel, kusjuures nende liigitamine füsioloogilis-biokeemiliste omaduste alusel on igati õigustatud.

Suure hulga kliiniliselt tervete isikute ja maohaigete organismi laktobatsillide mikrofloora uurimine võimaldas autoril konstateerida, et selle liigiline koostis on küllaltki mitmekesine ja varieerub sõltuvalt elueast ning mao limaskesta patoloogiast.

Mitmesuguste laktobatsillide tüvede antagonistliku aktiivsuse uurimine näitas, et märksa aktiivsemad kui senini kirjanduses nimetatud *Lactobacillus acidophilus*'e tüved on mõned strepto- ja betabakterite alamperekondade esindajad. Väärib allakriipsutamist, et tõhusate ravimpreparaatidena on kasutusel mõned A. Lenzneri poolt isoleeritud ja uuritud laktobatsillide tüved, millede tööstuslik tootmine toimub Gorki Epidemioloogia ja Mikrobioloogia Instituudis.

A. Lenzneri originaalsed uurimused laktobatsillide bioloogia ja taksonoomia alalt on teinud autorist üldiselt tunnustatud eriteadlase. Tema tööde ja laboratooriumiga on senini käinud kohapeal tutvumas paljud mikrobioloogid enam kui 20 teadusliku uurimise instituudist ja kõrgemast õppeasutusest üle kogu Nõukogude Liidu. A. Lenzneri enam kui saja publitseeritud artikli ja arvukatel konverentsidel ning külaskäikudel kujunenud kontaktide põhjal on arenemas koostöö sama eriala teadlastega Tšehhoslovakkias ja Saksa Demokraatlikus Vabariigis.

A. Lenzner sündis 1927. a. Tartus arsti perekonnas. Õppis Tartu I Keskkoolis, keskkooli lõpetas töö kõrvalt Nõukogude Liidu tagalas Suure Isamaasõja aastail. Peale astumist TRÜ Arstiteaduskonda 1945. a. võttis A. Lenzner agaralt osa ÜTÜ mikrobioloogiaringi tööst ja oli ühe esimese auhinna ja NSVL Kõrgema Hariduse Ministeeriumi rahalise preemia saanud võistlustöö autor. Pärast ülikooli kiitusega lõpetamist 1951. a. järgnes kutse Nõukogude armeesse, kus ta teenis kuni 1960. a. alguseni. Olles sõjaväearst, kaitses ta 1953. a. kandidaadiväitekirja *«Hycobacterium tuberculosis*'e streptomütsiinresistentsuse osatähtsus tuberkuloosi streptomütsiinravis». 1960. a. asus A. Lenzner tööle TRÜ mikrobioloogia kateedris, algul vanemõpetajana, siis dotsendina. Alates 1964. aastast on A. Lenzner mikrobioloogia kateedri juhataja. Juba alates üliõpilaspõlvest on A. Lenzner täitnud vastutusrikkaid ülesandeid TRÜ Arstiteaduskonnas. Nii on ta olnud teaduskonna komsomolisekretär, ÜTÜ teaduslik sekretär, õppejõuna prodekaan. Rida aastaid on ta I. I. Metšnikovi nimelise Epidemioloogide, Mikrobioloogide ja Infektsionistide Eesti Vabariikliku Teadusliku Seltsi juhatuse liikmeks ja Tartu osakonna esimeheks. NLKP liikmena on ta Arstiteaduskonna parteibüroo liige. Kui kateedrijuhataja ja kolleeg paistab A. Lenzner silma kõrge erudeeritusega erialastes ja ka ideoloogilistes küsimustes, samuti äärmise nõudlikkusega nii enda kui ka teiste suhtes. Sellega on osalt seletatav ka asjaolu, et ta oma doktoritööd juba varem ei ole esitanud. Kuid see on tulnud kasuks ka neile noorematele kolleegidele (neid on arvult juba viis), kes A. Lenzneri juhendamisel on edukalt kaitsnud oma kandidaadidissertatsiooni.

Ei ole kahtlust, et värskel meditsiinidoktoril koos tema poolt väljakoolitatud uurijategrupiga seisavad põhilised saavutused alles ees.

E. TALLMEISTER

Fotografia academica

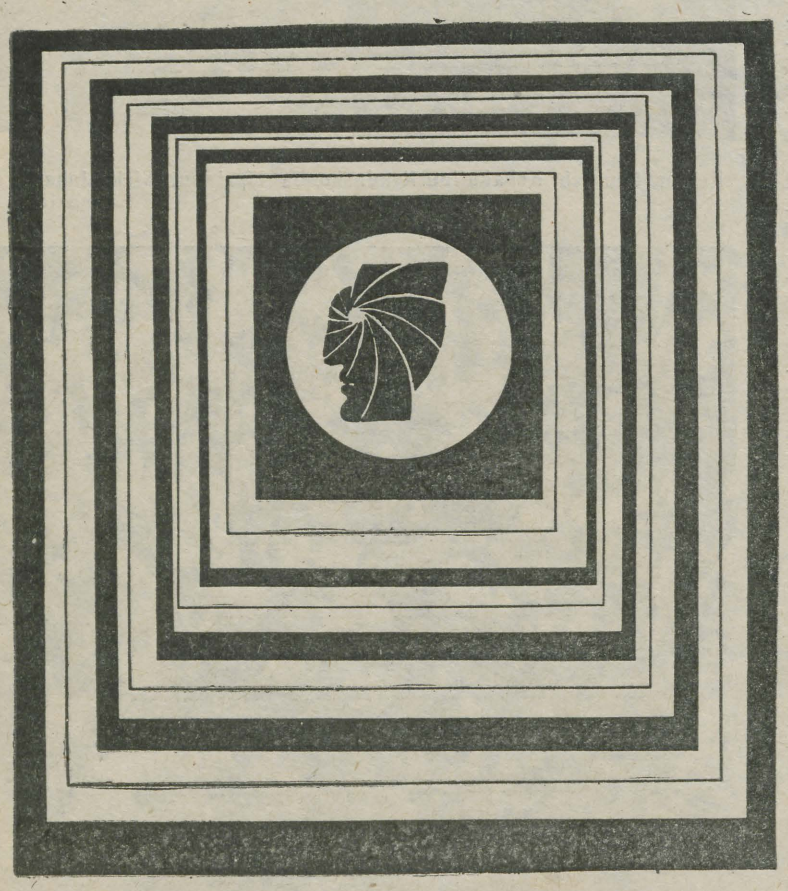

Sellise nimetuse all organiseerivad Tšehhoslovakkia Pardubice Keemiatehnoloogia Instituudi ühiskondlikud organisatsioonid 4. üliõpilaste fotode näituse, millest külalistena võivad osa võtta kõigi maade üliõpilased või isikud, kes on ülikooli lõpetanud viimase kolme aasta jooksul. Koos näitusega toimub fotode konkurss, kuhu võetakse must-valgeid fotosid minimaalsuurusega 40×30 cm (värvilisi 30×24 cm). Näitusele valitakse välja 100 paremat fotot, mida hindab rahvusvaheline žürii, kümmet paremat autorit autasustatakse. Näitusele mittepääsenud tööd saadetakse autoritele tagasi.

Võistlusfotode saatmise viimane tähtaeg on 1973. aasta 10. oktoober. 11.—12. oktoobril langetab oma otsuse žürii, mille järel 17. novembril avatakse Pardubices fotonäitus.

Fotoamatöörid-üliõpilased, kes on huvitatud osavõtust, pöördugu lähema informatsiooni saamiseks TRÜ kino-fotolaboratooriumi poole.

TRÜ suvemalev

Suvemaleva tööperioodi alguseni on jäänud 9 päeva. Nüüd siis selgest, mis teoksil ja mis muret valmistanud on.

Alustaksime muredest. Kõige rasvemaks osutus rühmade komplekteerimine. Siin on end halvast küljest näidanud Ajaloo-Keeleteaduskond ja Arstiteaduskond: ühelgi kursusel ei olnud huvi oma suhteid maleva staabiga korda seada. Ei ole meid aidanud abi palumine dekaanaatidest — ikka leidub kursusi, kes ei vaevu meie märkustele reageerima. Kui suvemaleva staap oleks mai lõpuski (avalduste laekumise algas märtsis) saanud selgust, mida iga malevasse kutsutud esimese kursuse üliõpilane suvel teeb, oleks käesolev artikkel tunduvalt õõmsailmelisem.

Millega hakkavad tegelema malevlased?

Kõigepealt neli põhilist tööobjekti: ühiselamu, füüsikakorpus, sünnitusmaja ja õppehoonete remont.

Neile objektidele suuname üliõpilasi arvestades eelkõige teaduskonda, mille käsutusse hooned antakse. Selge on, et endale tehakse tööd kõige parema meelega.

Meie üliõpilased hakkavad tööle veel Tartu Linna Teede Remondi ja Ehituse Valitsuses, samuti Tartu Linna Remondi ja Ehitusvalitsuses. Viimane asutus remondib ka sünnitusmaja.

Planeeritud kahenädalased vahetused otsustas komsomolikomitee reorganiseerida kolmenädalasteks. Põhjused on selleks kaalukad. Need on — passiivsus eelmainitud teaduskondades ning teadaolev tööjõu defitsiit eelkõige sünnitusmaja rekonstrueerimisel. Sama on lugu ka Ajaloo-Keeleteaduskonna ruumide remondi ja uue ühiselamu ehitamisega; siin jääb väheseks võõrfiloloogidest, psühholoogidest ja defektoloogidest. Tööperioodid kestavad 23. juulist 10. augustini ja 13. augustist 31. augustini.

Malevale annab tema näo tihe kultuuriprogramm. Nädalavahetused on staabi poolt kavandatud üritusterohketena: toimuvad väljasõidud kas kaheks või enamaks päevaks laagrisse või siis päevaks puhkama mingi veekogu äärde.

Laagreid on maleva tööperioodi vältel kavas neli. Kaks neist on vahetuste kokkutulekud. Kokkutulekute kava on tihe. Ei puudu sport ja isetegevus, kohtumised noorsoo- ja üliõpilasfestivalidest osavõtnud inimestega. Ka püüame pühendada osa ühest laagripäevast põllumajanduse abistamisele — kestab ju loomasööda varumise kõige kiirem aeg. Kokkutulekute ajaks on põhivahetuste teine nädalavahetus. Seega toimuvad need 20.—22. juulil ning 17.—19. augustil. (puhkepäevad pluss reedene tööpäev).

Peale nende kahe suure laagrikokkutuleku on meil kavas ka kaks lühemaajalist, kahepäevast laagrit (28.—29. juulil ning 25.—26. augustil), mis kujunevad puhkelaagriteks. Ka toimub kaks ühepäevast väljasõitu 15. juulil ja 12. augustil.

Alates esimesest tööpäevast algab

TRÜ SUVEMALEVA KÕIGI RÜHMADE VAHEL SOTSIALISTLIK VÕISTLUS! Arvesse läheb nii töötamine kui ka vaba aja veetmine.

Mõlema põhivahetuse viimasel nädalavahetusel (28.—29. juulil ja 25.—26. augustil) saab parim rühm preemiaekskursioonile Riiga. See aga ei tähenda, et sellega lõpeb rühmadevaheline võistlus. See kestab edasi ning lõplik paremusjärjestus selgub alles TRÜ suvemaleva töösuve pidulikuks lõpetamiseks — 5. septembriks. Ükski üliõpilanesuvemalevlane ei peaks unustama võimalust pääseda oktoobris Moskvasse ja Uljanovskisse.

TRÜ suvemaleva staap soovib kõigile suvemalevlastele teguderohket puhkust!

TRÜ SUVEMALEVA STAABI
NIMEL REIN URBEL

EÜE — 73

EÜE keskstaap teatab, et EÜE-73 aktiivse tööperioodi pidulik avamine toimub 1. juulil k. a. Tallinnas. Rühmade kogunemine RAT «Estonia» vestibüülis 1. juulil kell 9.30.

Sajand Johannes-Voldemar Veski sünnist

Vähesed keeleteadlased on suutnud teha eesti kirjakeele arendamisel nii palju kui professor Johannes Voldemar Veski. See tõsiasi saab veelgi tähelepanuväärsemaks, kui meenutame, et J. V. Veskil ei olnud võimalust õppida süstemaatiliselt keeleteadust. Jõuda keelelise toimetaja ametikohalt professori, akadeemiku, Eesti NSV teenelise teadlase tunnustavate tiitliteni, selleks oli vaja töökuse ja püsivuse kõrval kahtlemata seda mitteõpitavat uue nägemise ja loomise oskust, mida professor ise tavatses nimetada loomevõimeks.

Johannes Voldemar Veski sündis 27. juunil 1873. aastal Tartumaal Kudina vallas Vaidavere külas. Tulevane akadeemik õppis Vaidavere külakoolis, Maarja-Magdaleena kihelkonnakoolis ja Hugo Treffneri gümnaasiumis. Gümnaasiumipõlves olid J. V. Veski lemmikaladeks muusika, botaanika ja keeled. Tal oli kavatsus edasi õppima minna Peterburi konservatooriumi, kuid majandulikel põhjustel jäi see vaid sooviks. 1896. aasta sügisel astub nooruk vanemate tahtmist mööda Tartu ülikooli usuteaduskonda, aasta hiljem läheb ta aga üle loodusteaduskonda. Õppimiseks ülikoolis jäi vähe aega: ta töötab õpetajana Hugo Treffneri gümnaasiumis, tõlgib ilukirjandust, võtab osa progressiivselt meelestatud üliõpilasrühma tegevusest, juhatab laulukoore ja näitemänge. Üliõpilaspõlves tärkab tal ka tõsisem huvi eesti keele vastu. Ta kogub täiendavat materjali Wiedemanni sõnaraamatu teise trüki tarvis, kuulab selleaegse eesti keele lektori K. A. Hermanni loenguid ja võtab enda hooleks koguteose «Lõbu ja Teadus» keelelise toimetamise. 1899. a. katkestab J. V. Veski ülikooliõpingud ja läheb Harkovisse koduõpetajaks.

1901. aastal algab J. V. Veski elus ajakirjaniku periood. Ta asub elama Tallinnasse ja hakkab tööle vastasutatud ajalehe «Teataja» toimetussekretärina. Hiljem töötab ta mitme teise Tallinna ajalehe juures, jätkates ajakirjanikuametit kuni 1914. aastani. Just ajalehemehe praktilises töös kujuneb J. V. Veskist keelemees, kes üha enam hakkab täheldama eesti keele arenemise ja funktsioneerimise seaduspärasusi ja püüab arendada sihiteadlikku keelekorraldustööd. Eestimaa Rahvahariduse Seltsi kirjandusosakonna juhatajana võtab ta osa eesti kirjakeele ühtlustamiseks peetud neljast keelekonverentsist (1908—1911) ja avaldab neil koosolekutel vastuvõetud otsuste kokkuvõtte «Eesti kirjakeele reeglid» (1912). Neil aegadel selgivad ka J. V. Veski keelekorralduslikud põhimõtted, mis on mõneski punktis erinevad keeleuuenduslaste seisukohtadest. Programmiliseks kujuneb 1913. aastal avaldatud artikkel «Eesti kirjakeele edasi-arendamise teedest», kus 40-aastane ajakirjanik, seistes oma keeleteadlasetee alguses, propageerib kirjakeele reeglite otstarbekohasuse nõuet, astub vastu tema arvates liigsetele sõnalaenudele soome keelest ja püstitab oma üldtuntud juhtmõtte: eesti keele edasiarendamiseks vajalikud sugemed ja seadused peituvad temas eneses.

1914. aastal kutsuti J. V. Veski Tartusse Eesti Kirjanduse Seltsi teaduslikuks sekretäriks. Sel ametikohal avaneb tal võimalus võtta osa «Eesti õigekirjutuse sõnaraamatu» (1918) koostamisest ja eesti oskussõnavara kujundamisest.

Pärast Oktoobrirevolutsiooni kodusõja päevil määrati J. V. Veski Tartu ülikooli eesti keele professoriks, kuid õppetööd alustada ta sel ametikohal ei saanud.

1919. a. valiti 46-aastane keelemees Tartu ülikooli eesti keele lektoriks, 1923. a. hakkab J. V. Veski juhtima emakeeleõpetajate ettevalmistust eesti keele didaktilis-metoodilises seminaris. Ülikoolitöö kõrval jätkub tal aega töötada õpetajana Tartu gümnaasiumides ning täita vastutusrikkaid kohustusi Eesti Kirjanduse Seltsis ja Akadeemilises Emakeele Seltsis.

20-ndad ja 30-ndad aastad on J. V. Veski loova keeleteadusliku töö kõrgajaks. Neil aastakümnetel saab temast eesti kirjakeele väljapaistev arendaja, eesti oskussõnavara looja ja korrastaja.

Eesti Kirjanduse Seltsi ülesandel asus J. V. Veski 20-ndate aastate algul koostama eesti õigekirjutuse sõnaraamatu uut väljaannet. Sellest kujunes kapitaalne kolmeköiteline «Eesti õigekeelsuse sõnaraamat» (1925—1937). See teos sai aluseks ühtlasele eesti kirjakeelele ja sellele on toetunud kõik hilisemad õigekeelsussõnaraamatud.

Kui 20-ndate aastate algul hakati Tartu ülikoolis eesti keeles loenguid pidama, muutus eriti pakiliseks eestikeelse teadusliku terminoloogia loomine. Eesti keele lektori keelelisi nõuandeid ja abi läks üha rohkem ja rohkem tarvis. Nii alustavadki ülikoolis sel ajal tööd mitmed oskussõnade komisjonid, milledest J. V. Veski enamasti osa võttis. Tal sugeneb pikaaegne koostöö oskussõnade fikseerimisel professorite J. Piiperi, H. Riikoja, A. Valdese, A. Granõ ja teistega. Üldse osales J. V. Veski üle 40 oskussõnadekomisjoni töös. See tähendas aga tuhandeid töökoosolekuid, kus arutati läbi paarsada tuhat oskussõna. Oleks väär väita, et professor J. V. Veski lõi paarsada tuhat oskussõna. Keeleeksperdi töö oskussõnade komisjonis on väga mitmekülgne. See seisneb sageli juba käibel olevate terminite aktsepteerimises, teiste komisjoniliikmete poolt esitatud sõnade korrigeerimises. Mõnikord on vaja ka täiesti uus sõna luua või mõnest teisest keelest või oma keele murretest kirjakeelde tuua. Tänapäeval me teame, et J. V. Veski ise on tuletanud mitu tuhat uut oskussõna ja korrigeerinud kümneid tuhandeid sõnu. Mitusada tema loodud oskussõna on hiljem saanud üldtuntuks. Me kõik kasutame selliseid J. V. Veski poolt loodud või kirjakeelde toodud sõnu, nagu **ajastu, ajend, andmed, aretama, arstim, arvamus, arvutama, avastama, eelis, haigla, hoius, igand, istmik, juhend, juhis, kaevik, kahjur, karjandus, karusnahk, kasum, keevitama, kehtima, koosnema, koostama, korrutama, kuulekas, kährikkoer, käitis, käivitama, laekuma, lahkama, lahus, leiutama, liiklema, loendama, maak, mahajäämus, majand, märkmik, nakkus, nõuandla, nõustama, omand, omand, otsmik, paiknema, paljunema, pettur, pisik, pärand, ravima, sajand, seisund, sõltuma, söövitama, süstal, taastama, tase, toime, tuusik, töötlema, valamu, valk, valvur, võhik, võistkond, väljak, ühik, ühiselamu, üllas** jne. Uute oskussõnade loomisel ja heakskiitmisel lähtus J. V. Veski põhimõttest, et enne kui minna sõna teistest keeltest laenama, tuleb ära kasutada eesti keele enese rikkused, tuleb kasutada murdesõnu, sõnatuletuse võimalusi. J. V. Veski kaasabil on koostatud ja trükis ilmunud üle 30 oskussõnastiku. Hinnates J. V. Veski teeneid eesti teadusekeele sõnavara arendamisel valis Tartu ülikool J. V. Veski tema 60. sünnipäeval 1933. aastal oma audoktoriks.

1938. a. vabastati J. V. Veski vanuse tõttu lektori kohalt ja ta töötas edasi õppeülesandetäitjana. Pärast Nõukogude Eesti vabastamist määrati J. V. Veski eesti keele kateedri dotsendiks, 1946. aastal sai ta eesti keele kateedri juhatajaks ja 1947. a. eesti keele professoriks. 1944. a. sügissemestrist alates luges ta tänapäeva eesti keele kursust. Hiljem hakkas ta lugema veel erikursust semasioloogiast.

Suurte teenete eest eesti kirjakeele arendamisel omistati J. V. Veskile 1945. a. Eesti NSV teenelise teadlase nimetus. Kui 1946. aastal loodi Eesti NSV Teaduste Akadeemia, nimetati J. V. Veski akadeemikuks. 1947. aastal lisandus 74-aastase keeleteadlase tööülesannetele veel Keele ja Kirjanduse Instituudi sõnaraamatute ja õigekeelsussektori juhatamine. Sel ametikohal juhtis ta «Suure õigekeelsussõnaraamatu» koostamist, võttis osa mitme oskussõnastiku koostamisest. Kui Keele ja Kirjanduse Instituut 1952. aastal Tallinnasse viidi, lahkus J. V. Veski sektorijuhataja kohalt.

1956. aasta veebruaris läks 83-aastane professor pensionile. Sellega ei katkenud aga ta teaduslik töö. J. V. Veski jätkas vene-eesti sõnaraamatu käsikirja koostamist, kirjutas mälestusi ja kriitilisi artikleid eesti keele õigekeelsuse küsimustes.

J. V. Veskil olid väga tihedad sidemed Emakeele Seltsiga. 1933. a. valiti ta seltsi auliikmeks. Pärast sõda oli ta kuni surmani Emakeele Seltsi esimees.

Johannes Voldemar Veski suri kolm kuud enne 95. sünnipäeva, 28. märtsil 1968. aastal.

Kogu meie teadlasperel on põhjust meenutada tänumeeli professor Johannes Voldemar Veskit, meest, kes kõigist eesti keeleteadlastest kõige rohkem on kaasa aidanud eesti teadusekeele loomisele ja väljaarendamisele.

H. RÄTSEP

J. V. Veski 100. sünni-aastapäeva puhul avati 27. juunil peahoone 139. auditooriumis J. V. Veski büst. Aulas peeti samal päeval konverents, mille avasõna lausus TRÜ prorektor Valter Haamer; J. V. Veski tegevusest Tartu ülikoolis kõneles prof. Arnold Kask; «Eesti õigekeelsussõnaraamat eile, täna ja homme» oli filol.-kand. Rein Kulli ettekande teemaks; «Eesti keele verbisüntaksi põhimõtteid ja reegleid» — filol.-kand. dots. Huno Rätsepa teemaks; lauselühendi probleemidest tänapäeva eesti keeles kõneles filol.-kand. Ellen Uuspõld; J. V. Veski põhimõtete rakendamine tehnikasõnavara soetamisel oli prof. Leo Jürgensoni teemaks; ehituse oskussõnavara kujundamist vaatles ins. Tiit Masso ja Priit Silla ettekanne; J. V. Veski traditsioon ja tänapäeva probleemid eesti oskuskeeleloomingus» oli tehnikakand. dots. Ustus Aguri teema; J. V. Veski osast õigusteaduse oskussõnavara kujundamisel andis ülevaate õigustead.-kand. dots. Johannes Mäll. Lõppsõna oli prof. Paul Aristelt.

Õhtul käidi J. V. Veski kalmul Raadi kalmistul.

J. V. Veski mälestusi

Ühiskondlik suhtumine sajandi vahetusel

Et ühiskondlikud olud ja inimeste suhtumine muutuvad koos ajaga, seda panin ma varakult tähele. Juba koduses elus hakkasin aimama, et linnaelu on hoopis teistsugune kui maaelu, sest poisikesena kuulsin sageli meie maanurgas kujunenud ütlust: «Lähme kiviküllal». Kujutlesin siis, et linnas peab ikka midagi kividest ehitatud olema. Kui ma 14-aastase poisikesena linna kooli tulin, siis alles hakkasin linna elamist ja olemist nägema. Aja jooksul hakkasin siin märkama mitmesuguseid vastuolusid, rohkem näis neid olevat Tallinnas kui Tartus. Tallinnas nägin sageli ühe kooli poisse teise kooli omadega tänavanurkadel kaklemas. Vahel võitlesid tütarlapsedki selles liinis kaasa. Tartus oli seesugust vaenulikkust veidi vähem märgata, kuigi ta ka siin ei puudunud. Niisugune vastuolulisus tuli sageli sellest, et igas koolis oli kujunenud omailmeline kollektiiv. Näiteks mõnes Tallinna koolis kõneldi omavahel ainult saksa keelt, sest see keel oli linnaelus esikohal. Maalt tulnud õpilastele, kes ei mõistnud saksa keelt ja kellede välimus oli lihtsam, polnud linnakohane, vaadati ülalt alla ning see tegigi vaenu kehtivaks kahe leeri vahel. Saksa keelt kõnelejaid peeti saksaks, need olid lugupeetavamad. Selline vahe oli juba ajalooliselt aegade jooksul välja kujunenud. Mõisnikud ja nende kaudu teisedki sakslased olid endile valitsuselt suuri eelisõigusi saanud ning see andis neile lihtsamate inimeste suhtes võimsama oleku ja käskiva tooni. Sakslusest sai mõnedele eestlastele, kes linnas elasid või vahel ka vähem arenenud olid, jumaldatav eeskuju, mille poole püüti. Lihtsad inimesed katsusid kõigepealt järele aimata kasvõi sakslaste keeltki. Et neil puudus aga vajalik sõnavara, siis tekkis mingi isesugune keel, kus oli segamini nii eesti kui saksa sõnu. Ja see keel läks poolametlikult isegi tarvitusele, tekkis nn. balti saksa keel.

Mul oli üks tuttav tütarlaps nimega Kask, aga ta kirjutas ja hääldas oma nime võõrapäraselt Kaské. Nii et ei sobinud ennast enam eesti nimega nimetada. Kui ma koolipõlves Treffneri kooli uisuteel sesoonipileteid müüsin ja nende ostjate nimed kirja pidin panema, ütles üks tütarlaps, et tema nimi on Orch, kuigi tal oli päris selge eesti nimi Org. Tema isa oli algkoolijuhataja, kes väga sümpaatselt kirjutas «Kalevipojast» ja eesti rahvalauludest ning kelle juures mõnigi kord peeti kasvatussisulisi koosolekuid, kus jutt oli täiesti eestikeelne ja -meelne. Tütar oli aga saksik ja nõudis kindlalt, et kirjutaksin ta nime Orch.

Ja vahel oli tõesti päris raske. Kui ma veel koolis käisin, kingiti minu kodunurga laulu- ja mänguseltsile taktikepp. Minule tehti ülesandeks see Eesti Kirjameeste Seltsist ära tuua. Seltsis oli siis asjaajajaks Adolf Daniel, eesti mees, aga ometi ei tulnud kõne allagi, et eestlane eestlaselt midagi eesti keeles küsiks. Nii mõtlesin minagi kaua, kuidas seda taktikeppi saksa keeles nimetada. Pika arupidamise peale jõudsin selgusele, et ei ole mitte *Taktierstock*, vaid *Taktstock* see, mille pean sealt ära tooma. Ja nii siis saingi selle taktikepi kätte.

Kord vanema klassi õpilasena jalutasin oma koolivennaga linnas. Koolimütsid olid meil peas ja me ajasime eesti keeles juttu. Kaks vastutulevat tütarlast jäid me juttu kuulama ja hüüdsid meile tagantjärele: «Või eesti keeles!» Nii et see oli neile nähtavasti suur uudis.

Üks minu koolivend kosis tütarlapse, kelle nimeks koolitunnistuse peal oli Schwalbe. Kui aga päris ametlikud dokumendid välja toodi, selgus, et õige nimi oli Pääsuke. Neiu oli väga õnnetu, et ta niisuguse eesti nimega peab laulatusele minema. Hiljemini ta seda enam ei tarvitsenud kanda, sest pärastpoole sai ta hoopis uue eesti nime Liiv.

Üliõpilase Jallajase isa tuli kord, lambanahkne kasukas seljas, oma poega külastama, poeg aga ei julgenud isaga koos kõndida.

Kord kohtasin postkontoris tolleaegset sümpaatset luuletajat Eduard Wõhrmanni. Ta kaebas mulle, et ta kirjutanud ilusa luuletuse, kus öeldud, et «sõidan kosja särjesappi saaniga», luuletuses oli aga saksa keelde tõlgitud «sääresaapast saaniga»! Tõlkijad ei võtnud vaevaks sisusse tungida, vaid tegid tõlke umbkaudse kõla järgi.

Sel ajal oli valitsevaks jooneks matsi põlgamine. Tekkis eesti inimese kohta põlastav nimetus mats, mis ka saksa keelde viidi ja seal sageli tarvitatavaks sai.

(J. V. V.)

Kolmanda venna kontseptsioon Hermaküla interpreteeringus

ELKNÜ TRÜ komitee ja RAT «Vanemuise» 1973. a. retsensioonivõistlustel esimese auhinna pälvinud arvustus.

Muinasjutule kitsamalt, s. o. muinasjutule ning filosoofilisele üldistusele on ühine, et tihti minetavad nad aja- ning ruumikoordinaatide tähtsuse. Ullikese-mängus, mis on nii ühte kui teist ülalnimetatut, on see kätketud rituaalsesse dialoogi. Pole oluline, kas oli see nüüd või enne, kunagi oli see ometigi. Selle lavastuse avamisel lähtun küsimusest: kes on Ullike? Ei tohiks olla kahtlust vastamisel küsimusele, kas ta kujutab endast väärarenenud poissi vaari-moori kahe normaalse lapse kõrval või on tegemist tavalisest erinevat mõtte- ning tundemaailma omava inimesega. Kellega täpsemalt, see jäägu vaataja enda otsustada, mina nimetan teda siin ja edaspidi k u n s t n i k u k s. Ja seda mitte ainult lühiduse pärast. Loovhingele on omane tavalisest erinev tunnetuslaad, suhteline traditsioonilisusetus. Olgu etteruttavalt antud episood teisest vaatusest, kus deklaratsioonilise selgusega on toodud Ullikese missioon: ta tahab ning saab vilepilli, mis surnud elavateks üles äratab ja elavad nutma ning naerma paneb. Ka kogu järgnevas on aluseks veendumus, et Ullikest pole vaja võtta mingi heasüdamliku lollikesena, kellel elus «veab», vaid pigem kunstnikuüldistusena. Igaüks, kes samale seisukohale on jõudnud, võib edasist tegevust hoopis omamoodi interpreteerida (tegemist on primitiivselt öeldes kunstiga kunstnikust!). Pean võimalikuks esitada mõned assotsiatsioonid, mis üldiste pidepunktidena kehtida võiksid.

Kolmanda venna kontseptsiooni avamisel on peamine etenduse teine osa. Esimene pool sisaldab ilusat muinasjutumaailma ühes selle kelmikate lugudega. Nimetaksin neid kunstniku noorus- ehk kujunemisaastaiks. Juba siin avaldub üksikepisoodides tema eraldatus vendade (NB! vennad on Ullikesele vastandatud!) kitši-maitsest ning käitumislaadist. Võtame kasvõi vahakarva kana loo, milles lisaks prussakamoraalile võib sügavamal tunnetamisel peale koomilisuse näha ka kolmanda venna võimet tunda valu suhteliselt tühjade asjade pärast. Või siis kodukäijate maja, kust Ullike selle «okupeerijad» minema kihutab. Kõik teavad, et miski on võimatu, tuleb üks, kes ei tea, ning tema teebki seda. Peaaegu nii paljastab ka Ullike tontide trikid, kuigi mitte päriselt — ta kardab. Sest jäägu vaataja enda otsustada, milliseid tonte on siin allegoriseeritud, kas kaasaegseid või «päriseid», järeldus on üks: Ullikese tegu kujutab endast juurdunud puusliku, mingi iidoli vastu väljaastumist. (Muide, selles osas oli ka tüki suurim fopaa: estraadielemendi, s. o. poplaulja paroodia ning leg-show sissetoomine, mis ilmsesti publiku naeratutamist taotles, kuid mis kangesti võõras ning odav tundus.)

Kogu etendust iseloomustab tavalisest suurem tinglikkuse aste, kusjuures teine osa on lastele kindlasti raskemini jälgitav kui esimene. Kardan, et neil oli vaeva näiteks selle taipamisega, kuidas Liina Orlova üheaegselt nii jutustaja, suur hall susi kui ka kuldjuustega tüdruk ning kullast päitsetega hobune sai olla. Kuid üldiselt väga tore, et kasvõi Hermakülale ei aetud tagurpidi kasukat selga ning ei pandud neljaköpukil lavalt saali mõmisema ega tahetud lastele sellega öelda, et «oh mis ilus elus karu meil täna on!» Terve lavastus ei olnud muinasjutu esitus, vaid muinasjutu

(Järg 4. lk.)

Kolmanda venna kontseptsioon..

(algus 3. lk.)

mängimise esitus. See oli mäng, mille tegid kaasakiskuvaks eelkõige Tõnu Tepandi ning Liina Orlova, kellest viimasele see esimeseks suureks osaks «Vanemuises» on.

Kuid pöördume tagasi Ullikese juurde. Siiani ei ole ta veel täielikult jõudnud selgusele iseendas, miski on veel puudu... Siis läheb ta aga valvama kuninga kuldõuntega puud. Ja korraga langeb kate ta silmilt. Tema elus on olnud tondid, seened ja lilled ning prussakamõrv, ta on ilmutanud leidlikkust, on ilmnenud ta eripärasus, ent... ta ei tea veel, et tema jaoks on ka midagi muud. Ja nüüd riivab teda otsekui kauni, sublimaarselt ilusa varju puudutus — üks täht, üks täht, mis tuleb ülalt alla! SEE ligineb, ligineb üha ja tuleb lähemale — juba kõrvetab see Ullikese peopesa, kuid... kaob seejärel. Ullike ei saa teda kätte, ainult üks kuldne sulg jääb pihku. Aga ta on näinud seda «kullast tsirku», oma tähte. Ta teab, et see on olemas. Ja seda nägi tema, aga mitte ta vennad, kes magasid sel ajal, ehkki viimane midagi ei loe, sest vaevalt oleksid nood seda ka avasilmi näinud. Ja see pihku jäänud kuldne sulg peab talle edaspidist suunda näitama ning sellele järgnemine tähendab hinge äraandmist — kellele või millele, jäägu ka see vaataja enda otsustada. Igatahes on see episood kaunis nagu sinilinnumotiiv Maurice Maeterlinckil.

Edasi, kes on too hall susi? Selge, et teda ei saa käsitleda konkreetse olendina. Ilmselt on susi mingi protsessi allegooria, inimese loobumiste ning järeleandmiste dialektika. Ullike ei saa võtmata jätta päitseid ning «kletkat» — selles nõrkuste ning eneseületamiste ahelas saavutab ta lõpuks oma kolm eesmärki — tsirgu, hobuse ning kuldjuustega tüdruku.

Ja veel: igale ehedale kunstiloojale on iseloomulik teatud haiglane aktsent. Juba ainuüksi seepärast, et loovisiku vältimatu tingimus — hüpertrofeerunud tundlikkus kõige ümbritseva suhtes — on meditsiini aspektist võetuna ebanormaalne nagu igasugune teinegi kõrgenenud ärrituvus. Tihtilugu lisandub sellele muudki. Loomulikult ei oma see põhimõttelist tähtsust. Ainult antud lavastuse kohta võime täis erapooletust öelda, et Ullikese juures on see aktsent viidud miinimumini. T. Tepandi esituses on see suhteliselt helge natuur, omamoodi ideaalkuju. See on optimistlik kunstnikukontseptsioon.

MIHKEL MUTT

UUT TEATMEKIRJANDUST TOOME RAAMATUKOGUS

1. Bibliography of surgery of the hand. Washington, 1972. 455 lk. 22 Bi-303.

2. Haack Weltatlas. Gotha-Leipzig, 1972, 411 lk.

3. Bruun, B. ja Singer, A. Europan lintuopas. Helsinki, 1972. 318 lk.

Euroopa lindude välimääraja, sisaldab 516 värvifotot ja 448 kaarti. Bibliograafia 57 nim.

4. Roost, V. Toalilled. Tallinn, 1973. 173 lk.

Raamat on mõeldud kõikidele toalillesõpradele, kuid ka aednikele, kes tegelevad toataimede kasvatamisega. Illustreeritud fotode ja joonistega.

5. Архангельский государственный мед. институт. Аннотированный каталог диссертаций сотрудников института. (1932—1972). Архангельск.

6. Бирман, Д. А. и Кафиткина, М. Н. Библиография Непала. М., 1973. 22 lk.

Nõukogude Liidus 1917.—1967. a. Nepali kohta ilmunud tööde bibliograafia (300 nim.), sisaldab teaduslikku ja populaarteaduslikku kirjandust, samuti publitsistikat.

7. Бирман, Д. А. и Кафитина, М. Н. Библиография Пакистана. М., 1973. 53 lk.

Nõukogude Liidus 1947.—1967. a. Pakistani kohta ilmunud tööde bibliograafia (804 nim.), sisaldab teaduslikku ja populaarteaduslikku kirjandust.

8. Гагаузско — русско-молдавский словарь. М. 1973. 664 lk.

Sõnastik sisaldab 17 000 sõna gagausi, vene ja moldaavia keeles.

400. sünnipäeva puhul

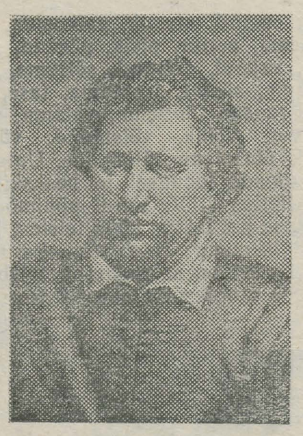

Ben Jonson

Tähtsama Elizabethi-aegse inglise dramaturgina Shakespeare'i järel on Ben Jonson (1573—1637) kuulus eelkõige oma jõuliste satiiriliste komöödiatega «Volpone» (eesti laval 1928. a.) ja «Alkeemik», aga samuti klassikalise Rooma tragöödiaga «Sejanus» ning peaasjalikult pühendus- ja pilkeluuletusi, eleegiaid, epitaafe ja epigramme hõlmava luuleloominguga. Jonsonil puudub küll Shakespeare'i poeetiline kujutlus, ent siiski suudab ta antiikklassikute silmapaistva tundjana, tähelepaneliku olustikuvaatlejana ja kõnekeele rakendajana oma kunstiloominguga jäädvustada inimloomuse mitmeid olemuslikke jooni.

Et naised on vaid meeste varjud

Järgned varjule — ikka jääd tast maha;
kui põgened ta eest — ta sammu peab:
lööd külge daamile — ta sind ei taha;
jätad ta — su enda juurde veab.
No ütle, mida muud sa teada said,
kui et on naine mehe vari vaid?

On vara ja ka hilja pikim vari,
ning napp või olematu, kui on päev:
kui mees on ramb, siis naise vorm on parim;
me täiuslikkus aga neid ei näe.
No ütle, mida muud sa teada said,
kui et on naine mehe vari vaid?

Tõlkinud JÜRI TALVET

Kirjandusvõistlus lõppenud

Žürii nentis kahetsusega, et ka tänavusest võistlusest võttis osa vaevalt kümmekond autorit. Otsustati premeerida järgmisi autoreid:

III auhind (15 rubla) — Mihkel Mutt (eesti filoloogia II k., märgusõna «Petšorin») — lühipala «Deemon» eest;

III auhind (15 rubla) — Toomas Niit (psühholoogia II k., märgusõna «Portselantort») — luuletus «Õpetuskiri neitsi Maarjale»;

ergutuspreemia 10 rubla Enn Sepetile (Arstiteaduskonna V k., märgusõna «Eramaja») — luuletused «Pasadena, Pasadena» ja «Vaimuhaige». Ära märgiti Mart Ummelase (eesti filoloogia I k., märgusõna «M!U!T!R!Ü!») laast «Häirivad asjaolud».

Kriitikapreemiad antakse vastavalt ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi otsusele trükis ilmunud arvustuste eest (arvestati ajavahemikku 1. maist 1972 1. maini 1973).

I auhind (30 rubla) — Astrid Reinla (eesti filoloogia IV k.), «Eluarvu otsimine» («Looming» 1972, nr. 5 — B. Alveri luuletuskogust «Eluhelbed»); II auhind (20 rubla) — Andres Langemetsale (eesti filoloogia IV k.) artiklid ««Pommeri aed» XXVII» ja «Mis asi on mis asi» (Tartu Riiklik Ülikool 19. V 1972 — poleemika R. Kaugveri romaaniga «Jumalat ei ole kodus» seoses); III auhind (15 rubla) — Arno Oja (eesti filoloogia II k.) «Vikerkaarekurbus» («Keel ja Kirjandus» 1972, nr. 10 — T. Liivi luuletuskogust «Kurbus vikerkaarest»). Eripreemia (20 rubla) määrati Peeter Oleski (eesti filoloogia I k.) «Järelkirjale» («Keel ja Kirjandus» 1972, nr. 10 — arvustus K. Mihkla monograafiale «Eduard Vilde elu ja looming»), et ära märkida üliõpilase osavõttu teaduslikust diskussioonist.

Klubijuttu

Kõrgema kooli õppeaasta on lõppemas ja ka TRÜ klubis tõmmatakse otsi kokku.

Aasta jooksul said paljud klubikülastajad nägupidi tuttavaks, mõnedega on pahandusi, teised muutuvad omainimesteks. Kuidas tudeng ise klubiga rahul on?

RIINA (Õigustead.): «Väga hull pole, ainult tudengeid võiks klubis rohkem olla! Kõik, kes tantsima tulevad, on kui külalised. See ei tähenda, et üliõpilane, kes vabapääsmega sisse saab, oleks peremees, kuid kõigi olemisest ja käitumisest peaks aru saama, kes on majas tooniandev. Puhveti võiks siiski tööle panna. Rohkem ootaks külalisi väljastpoolt Tartut.»

On inimesi, keda võid iga nädal kohata klubi kolmel tantsuõhtul. Vanemate kursuste rahvas külastab isetegemisi, kus väsib pigem pea kui jalad. Lugupeetavaid õppejõude võis kohata vaid suurüritustel. Nii toimubki klubis kolme sorti tegemisi: traditsioonilised, hulgalise (sageli sissemurdmise-ilmelise) osavõtuga üritused — tantsuõhtud; vähereklaamitud, piiratud auditooriumiga õhtud — mittetantsuõhtud; rohke reklaami ja napi osavõtuga gigantüritused — teaduskondadevahelised kemplemised. Missuguseks nende kolme «põhiartikli» proportsioonid tuleval õppeaastal kujunevad ja kas midagi uut juurde tuleb, jääb juba sügisese klubinõukogu otsustada.

Lisagem mõned faktid: 1972. a. jooksul toimus klubis 173 üritust, 1973. a. kevadsemestril oli 121 korral rahvast majas.

Intervjuu klubi kõrgema erialase haridusega kunstilise juhiga ANNELIIS MOSSIGA.

Kas olete üllatatud või pettunud, vaadates tagasi esimesele tööaastale?

Et üht ega teist. Juba praktikal olles mõistsin, et üliõpilasklubis on palju raskem kui mujal, kus töö on mitmes vanuses inimestega (koolilastest pensionärideni). Siin on ühtne ja vägagi nõudlik kontingent.

Mille poolest tudengiklubi erineb teistest klubidest?

Kõigi töövormide valikul peab olema väga ettevaatlik. Näiteks ei saa kasutada paljulevinud, aegadest aega kasutatud loenguid, temaatilisi vaidlusi, küsimuste-vastuste õhtuid. Peale kohtumiste populaarsete ja tuntud inimestega võiksid tudengid ise organiseerida huvitavalt ülesehitatud sise- ja välispanoraame. Meil on teada mitmed sellekohaste võimetega inimesed. Tulevikus tahakski loota üliõpilaste suuremat aktiivsust, sest palgalisi töötajaid on klubil vaid kaks. Klubinõukogu peaks koosnema teohimulistest inimestest, siis leiaks rahvaga tihedama sideme. Kahjuks selle aasta klubinõukogu 10 liikmest olid jõu ja nõuga abiks vaid neli. Tuleb öelda suur tänu ülikooli parteikomiteele, kes on suurürituste läbiviimisel abiks olnud.

Mida hindate inimestes?

Kui klubitöötaja muidugi kohusetunnet, ausust ja organiseerimisvõimet. Ja siis veel isikupära, seda sisemist sädet, mis pannakse üritustesse ja inimestesse ning mille eest ei nõuta vastutasu.

Klubi majandada ja juhtida on kolm koori, rahvakunstiansambel, puhkpilliorkester, rahvapilliorkester, lauluansambel «Lakstikal», õppejõudude peotantsuring. Õppejõudude ja teenistujate lastele on tantsumänguring ja võimlemise ring. Majas käivad koos ka teadaolevad huvialaklubid ja rühmitused: pop-klubi, holalauljad, näitering, liikumisrühm, etlejad «Merle» ja «Amores». Tantsumuusikat teevad ansamblid «Kogudus» ja «Keel, Nahk ja Poogen». Majas on üles astunud ka neli muhedat meest karikatuuridega («Naks»).

Naiskoor plaanitseb suvel kontsertreisi SDV-sse. Rahvakunstiansambel jõudis tagasi Tšehhoslovakkiast. Rahvapilliansambel koos «Lakstikaliga» käis Armeenias, «Lakstikal» koos rahvakunstiansambli poisterühmaga tegi kontsertreisi Tjumeni oblastisse.

SUUNAMISKIRJAGA

Jälle on kevad... Kevad, see on elu ja looduse tärkamine, õnne ja rõõmude aeg. Vist sellepärast saadetaksegi koolide seinte vahelt lendu sajad noored just kevadel, leidma oma õnne ja päikesemaad.

Igaüht ootab ees oma elu, esimene töökoht, esimesed raskused ja rõõmupuhangud. Mõnel aastaid unistatud paigas. Jah, just unistatud, sest sageli viivad määratud tööotsad sootuks teise ilmakaarde, kui tudengipõlves soovitud...

Möödunud kevadel seisime meiegi riigieksamikomisjoni ees, kaitsesime oma esimest suuremat teaduslikku katsetust — diplomitööd. Ja siis anti meile tumesinine, mõnedele tublimatele ka punasekaaneline diplom. Julgustavad ja paljutõotavad sõnad meie endistelt õpetajatelt, lubadused meilt endilt... Ja meie ise — täis teotahet, optimismi ja vahel ülekülluseski tarkust...

Pudenesime üle vabariigi laiali, kes meelepärasesse, kes lootuses: küll kolm aastat vastu peab!

Ja lähebki noor spetsialist tööle, suunamiskiri koos tuliuue diplomiga peos. Töökohas vaatab ülemus sind, vahest lapseohtu olevust, umbusklikult, uurib siiski ka suunamislehte ja soovitab siis õigel ajal ja õiges paigas tööle asuda...

Ootad oma esimeses töökohas heatahtlikku suhtumist, sinu kui noore spetsialisti õiget mõistmist. Ajapikku muutub kõik harjunuks, lased töörütmil end kaasa kiskuda, kuigi sisemiselt leiad, et kõik nagu korras pole, et midagi vajaks kohe ja kiiresti muutmist...

Kool on andnud omalt poolt kõik — kõik peale tõelise, argipäevase elu mõistmise. Meile räägitakse aastaid ausast töötamisest, et vanemate töötajate aukohus on algul noori aidata. Aga oma töökohas oled lausa kammitsais: püüad kõike kiiruga haarata, elada sisse kollektiivi töörütmi ja samas tajud: sinult nõutakse hoopis midagi muud — lihtsalt töötamist, ilma et oma nina kuhugi tööseadustesse ja dokumentidesse topiksid. Millisele abile saab noor ja roheline spetsialist toetuda, kui ta mingi üsnagi tühise tööalase probleemi lahendamiseks peab mööda minema nendest, kelle kohustuseks oleks nõu ja jõuga abiks olla, kui need oma töökoormust niigi suureks peavad... Ja siis kohapeal on hiljem nii mõnelgi vingus nägu ja paha meel — aastaid sai see või teine seaduse täiendus maha vaikitud, nüüd, näe, tuli ja käis kõrgemalt poolt nõu küsimas. Pahandust pärast kui palju!

Ühelt poolt liitub äsjane tudeng elurütmiga, teisalt vajab ta ikkagi veidike tähelepanu. Need ei pea ega tohigi olla mingid ülistavad sõnad, suured kiidulaulud jne., nagu mõnele tuntud mehele kombeks. Pigem inimlikku mõistmist, arusaamist mitte ainult töömuredest. Ja neid teisi on algul kuhjaga. Põhiline aga — oma korter alustamaks oma elu... See on vist küll kõigil. Tudeng peab oma harjunud ühiselamutoa vahetama mingi ajutise ja hädapärase pinna vastu. Hea veel, kui nii läheb! Ühelt minu tuttavalt küsiti koguni ühes väikelinnas: «Kas siis endale korterit veel vaadanud polegi?» Ja siis antakse igaks juhuks paljutõotavaid lubadusi... Nooruke spetsialist jääb rahulikult ootama, üürib kusagilt eramajast toauberiku, ootab asutuse juhtkonna poolt lubatud korterit, kuni ühel heal päeval läheb aru pärima. Vastus on rohkem kui rabav — kusagilt võtta pole ja pealegi, teil oma elamispind olemas!! Tuleb välja, et mõlemal on veel õigusgi... Või pidanuks noor töötaja oma kohvrid töölaua kõrvale seadma ja ööseks sealsamas välivoodi lahti tõmbama? Siis oleks ehk kohe kortergi antud... Pole siis ime, et paljudki pärast kohustuslikku töötamisaega sinna tööle asuvad, kus elamine mugavam, sest kui korralik kodukoht, eks siis töögi laabu...

Jääbki vist mulje, et ega see tõelisesse ellu pugemine nõnda kerge olegi. Aga eks igal pool ja igal ajal ole omad raskused: oli mure ja pabin enne eksamit ja mure veel lahendamist ootava töölesande pärast. Aga õnnestumise rõõm on vist küll ühesugune, pigem esimene töörõõm veelgi suurem, sest — oled võitnud usalduse, oled leidnud oma koha elus...

Ja kõik need esimese tööaasta mured hävitab halastamatult aeg, andes ruumi ja valgust rõõmule, töölustile, e l u l e!

TIIU SAARIST
Paide Koduloomuuseumi direktor

Sügisese viktoriinisarja «Akadeemia» võitjad said reisi vastavalt soovile Kiievisse ning Leningradi. Asja lõppenud «Malemikseri» võitjad — Õigusteaduskonna (20 in.) ja Majandusteaduskonna (10 in.) tudengid — sõidavad oma preemiareisile sügisel.

Esmakordselt andsid klubi väikesed kollektiivid iseseisva kontserdi «Vanemuise» kontsertsaalis. Kahel õhtul oli saal täis biitmuusika huvilisi. Palusime kuuldut-nähtut kommenteerida Tartu biitmuusika tundjal JÜRI LINAL.

«Tore oli kogeda tudengite eneseväljendusenergiat. Kui saali voogasid «kogudus-helid», kokku seatud isetehtud lauludest, rikkus muljet muusika vähene emotsionaalsus; puudus musitseerimisrõõm. Ei tajunud ansamblitunnetust. Tüütama kippuvast laulukonveierist jäid kõrva vaid Jüri Elkeni laulud «Tagasi» ja «Lihtne». Toomas Taul laulis külmalt ja kuivalt, kõledaks jäid ka tema kitarrisoolod. Peeter Väljaku falsetihäälne «Jätkub homme» oli erksam, tekitades elevust.

Kui kõlasid esimesed taktid ansamblilt «Keel, Nahk ja Poogen», avades teist, revüülikku poolt, tekkis huvi. Alguseks esitatud klassikatõlgitsused biidis olid väljapeetud ning asjalikud. Kava oli mitmekülgne, esinemine sügav ja tugevalt ekspressiivne. Rein Virsa grupi juhina on suutnud paindlikult ühendada mängumeeste emotsionaalsuse, olles andnud sellele konkreetse vormi. Arenguruumi tundus igatahes jätkuvat.»

Klubis on peetud balle, tähtpäevade pidusid, luuleõhtuid, iselaulmist sotsiaalsetest lauludest, stereomuusika õhtuid. Oli ka üks põnevuse pooltund, mida aitas kuulajateni tuua «Merle» (viis poissi ja üks tüdruk). Küsimus HELLELE (Matemaatikatead.): **«Kas astute üles tegemislustist, milline on parim esinemine?»** — «Kõigepealt peab olema, mida ütelda, eks sellega käi kaasas ka oskus, tahtmine, julgus, millest lõpuks tegemislust kujuneb. Mida teised mehed on mõelnud, püüame edasi öelda — mitte nii, et luule lugemine oleks vaid süvenemine lüürikasse. Esitame küsimusi, millele vastust ise ei tea. Ülikoolis oleme esinenud kolme programmiga. Eks viimane «Tolmu sisse käib...» oli vahest kõige läbimõeldum.»

Pideva läbikukkumise ohvriks on 1. aprilli karneval. Ju siis tudengeid maskeraad ei tõmba.

Kohtumisõhtud on toimunud prof. P. Aristega, H. Kurmiga, P.-E. Rummoga, K. Irdiga, L. Eelmäega.

Külalisteks on olnud «Mikronid», «Merle», «Rüblikud», «Paradox», «Fix», «Melomanid», EPA «Radajad» programmiga «Elulained», Tartu Tervishoiutöötajate Maja teatristuudio, Leningradi ülikooli isetegevuslased.

Kohtumiseni sügisel!

LILLE KAARLI

Head suvevaheaega!

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tarту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri Hind 2 kop. Tell. 3918. MB-00727.

Raamatuaalal

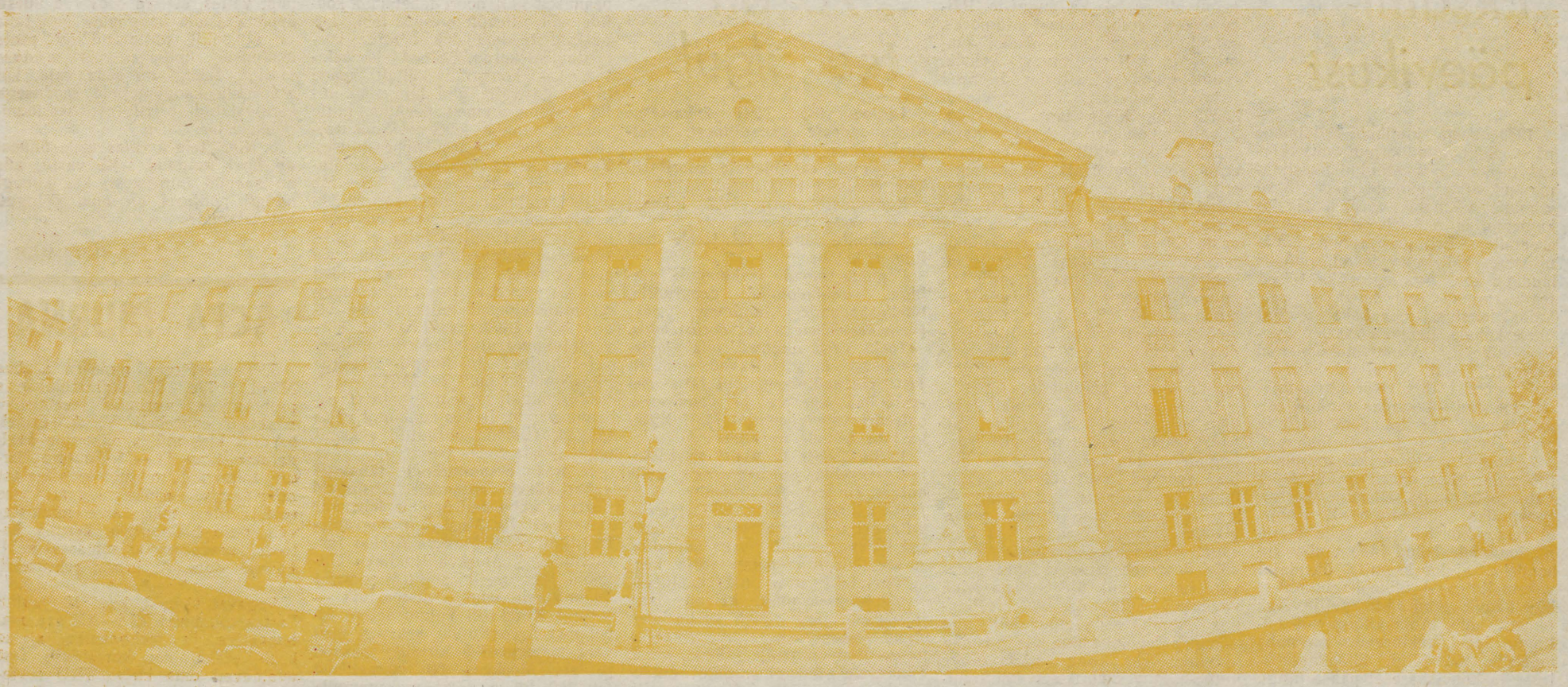

HEAD ALGUST!

Rektor professor A. Koop: „Sihid on selged“

Jälle on 1. september; taas algab õppetöö meie ülikoolis. Rektor professor Arnold Koop andis hinnangu ülikooli olevikule, aga samuti meid ootavatele ülesannetele.

«Mulluse õppeaasta üldmulje on positiivne. 1972. aasta suvel vastuvõetud NSVL MN ja NSVL KP Keskkomitee määruses «Abinõudest kõrgema hariduse edasisest täiustamisest meie maal» pööratakse erilist tähelepanu ülikooli osatähtsusele kõrgema hariduse süsteemis. Meie ees seisvate kesksete ülesannetena tuleb seetõttu näha ülikooli kompleksset väljaarendamist vastavalt perspektiivsele plaanile. Möödunud aastal koostati see 1990. aastani. Täpsustati käesoleva viisaastaku plaane ja viidi korrektiive järgmisse. Plaanid leidsid heakskiitu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi vastavas otsuses, milles nähakse ette konkreetseid vahendeid meie ette seatud ülesannete lahendamiseks.

Sellega seoses on rõõmustav nimetada, et esmakordselt olime suutelised esitama kõik vajalikud lähteandmed ülikooli lähema tuleviku ehituste kohta: nendeks on auditooriumide korpus, Arstiteaduskonna õppehoone, majanduskorpus. Täielikult valmis tehniline dokumentatsioon Teadusliku Raamatukogu uue hoone ehitamiseks, olgugi et tööde alguse aega sel objektil täpselt öelda veel ei saa. Valminud on õppejõudude 90-korteriline elamu, mis anti ekspluatatsiooni möödunud sügisel. Sellele lisandub õige varsti õppejõudude 60-korteriline kooperatiivelamu. Üliõpilastele avas uksed juba 9-korruseline ühiselamu, teine, 540-kohaline, saab valmis lähemail päevil.

Kõneldes kõrgema kooli tänapäevast, on selles määrav tähtsus teadusel. Teadusliku uurimistöö kokkuvõtteid tehakse kalendriaasta lõpul, sellepärast piirduksin praeguse kohta vaid mõne märkusega. Rõõmustav on, et pidevalt kasvab õppejõudude kvalifikatsioon. Nii on 1973. aasta algusest arvates kaitsnud doktoriväitekirja 6 TRÜ õppejõudu. Meeldivat on muudki. Ometi on teadusliku sektori töös olulisi puudusi, eriti lepinguliste tööde täitmise ja konkreetsete sotsiaalsete uurimuste osas.

Üheks kõige selgemaks näitajaks noorte spetsialistide ettevalmistamisel on õppeedukus. Nelja viimase aasta jooksul on see kõigele vaatamata meil visalt, kuid pidevalt kasvanud, 78,6-lt protsendilt 83,2-le. Jälgides võlgnevustega üleviimiste arvu, on seegi kahanenud 20-lt 14-le protsendile. Samuti on väiksemaks jäänud väljalangevus. Kuigi «neljadele» ja «viitele» õppijate hulk on meil suhteliselt kõrge, ei ole me õppeedukuse näitajatelt ei vabariigis ega üleliiduliselt kahjuks mitte esireas. Ent nii praktika kui ka vastavad teaduslikud uurimused kõnelevad meie suurtest reservidest. Minu arvates on TRÜ-l täiesti jõukohane juba lähimail aastail jõuda 90 %-lise õppeedukuseni.

Edukuse paranemine õppetöös sõltub õppeprotsessi täiustamisest, juhtimise tõhustamisest ja materiaaltehnilise taseme tõstmisest, kuid otsustavaim on siiski õppejõudude teaduslik-metoodiline tase, nende isiklikud omadused, üliõpilaste vastutustunne ja teadlikkus. Siin on palju teha meie komsomoliorganisatsioonil, eriti tema õppesektoril.

Paranenud on ülikooli Pedagoogika- ja Metodoloogika nõukogu töö, süvenenud selle mõju teaduskondades. Siiski on distsipliin kohati veel nõrk, esineb lohakat suhtumist õppetöösse. Oluline on siin see, et üliõpilaskonnas eneses valitseks seda tauniv õhkkond.

Uuendustest meie ülikoolis algaval õppeaastal. Ajaloo-Keeleteaduskonna asemel on meil nüüd Ajalooteaduskond ja Filoloogiateaduskond. Organisatsioonilisi ümberkorraldusi on majanduse ja halduse allasutustes. On ette võetud samme õppe- ja teaduseotstarbeliste ruumide paremaks kasutamiseks. Normaalsemad töötingimused on loodud humanitaarkallakuga laboratooriumidele, kõrgemaks läheb Kehakultuuriteaduskonnal. Rahul võib olla ülikooli majandusmeestega. Kapitaalremontidega pole põhjust nuriseda, kogu haldusalane töö prorektor Ülo Saagi juhtimisel on muutunud tunduvalt plaanipärasemaks.

Alati olen arvanud, et EÜE on üliõpilasele sotsiaalse kogemuse, juhtimise, ja töökasvatuse kooliks, rääkimata materiaalsest kasust rahvamajandusele. Just sellepärast on halb, et ikka veel leidub üksikuid noori, kes malevasuve jooksul häbistavad ülikooli ja üliõpilase nime.

Komsomolikomitee otsusega 1. märtsil 1973. a. loodud TRÜ suvemalev on lühikese ajaga võitnud üliõpilaste poolehoiu (Komandör U. Ehasoo, tööde juhataja M. Salundi), ära teinud palju kasulikku nii linna kui ülikooli ehitustel. Hästi on organiseeritud ka malevlaste puhkus. Arvan, et see üliõpilaste nn. 3. semestri töövorm väärib toetamist ja arendamist.

Tänavuse vastuvõtukomisjoni töö on kulgenud asjalikult, vastavuses eeskirjadega. Avaldusi laekus enam kui möödunud aastatel. Uus täiendus on tervikuna hea. Tunduvalt suurem peaks aga konkurss olema Füüsika-Keemiateaduskonnas ja Matemaatikateaduskonnas, nähtavasti ka vene õppekeelega osakondades.

Aastast aastasse paraneb ettevalmistusosakonna töö. Käesoleval aastal võeti vastu 90 selle osakonna lõpetanut.

Läinud õppeaastaga võib seega üldiselt rahule jääda, leppida ei või aga veel esinevate puudustega. Kindel on siiski üks: nii eelneva õppeaasta kui ka lähema tuleviku ülesanded on meile selged, ja arvan, et need on meile ka jõukohased.

Õnnitlen kogu ülikooli kollektiivi algava õppeaasta puhul, soovin veel paremaid tulemusi edaspidiseks!»

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 22 Laupäeval, 1. septembril 1973. a. XXV aastakäik

Eksamipäevikust

1973. aasta juulikuu eelviimane päev. Suur auditoorium aula kõrval meenutab maaliinide bussijaama pikemate pühade reedel. Veel viimane võimalus vormistada dokumente, et pääseda sisseastumiseksamitele. Eriti tihe summ humanitaarse kallakuga teaduskondade laudade ees. Aga ega's ka teised teaduskonnad just kurta ei saa. Laias laastus tuleb kaks soovijat ühele kohale, ligemale 2000 ülikooli nõudlejat. Vastuvõtukomisjoni sekretäril Mati Kilbil on käed-jalad tegemist täis. Kõrvaltvaatajana imestad — kuidas ta küll toime tuleb? Aga toime ta tuleb ja asjad paistavad kenasti laabuvat.

2. august. Seame eksamiruume töökorda. Meie päralt on ühiskonnateaduste maja ülemine korrus, lisaks üks auditoorium alt. Kahju, et remondimehed pole selle majani jõudnud. Nüüd jääb umbes tuhandel ajalooeksami õiendajal vähemalt osast ülikooli ruumidest küll kaunis ebameeldiv mulje. Aga remont käib. Aulas kõrguvad tellingud laeni, rektoraadis on näha maalrite töö jälgi, üliõpilassööklasse ja kohvikusse ei pääse ligigi, mehed askeldavad Vanemuise tänava õppehoone fuajees... Ülikooli majandusmehed näivad lühikest õppevaheaega maksimaalselt kasutavat. Abiliste hulgas paistab tuttavaid nägusid tudengite hulgast — suvetöölised on platsis.

3. august. Esimene eksam — ajaloolased statsionaarsesse osakonda. Vastuvõtukomisjonist saadud andmed kõnelevad konkursi pinevusest: ühele vabale kohale kandideerib 4,7 ajaloolast, 4,5 psühholoogi, 4,2 geograafi ja 4,1 kaubatundjat. Pisut alla nelja tuleb soovijaid eesti keele, inglise keele ja juristi erialadel. Tugev konkurss, tugevad vastused. Ajaloolasi eksamineeritakse kaua ja põhjalikult — ikkagi eriala. Viimane komisjon lõpetab alles kell 18.15. Löön andmeid kokku — «5»—42, «4»—41, «3»—22 ja «2»—7. Keskmine hinne — 4,05. Ja seejuures küllaltki noriva eksamineerimise juures. Saab näha, kuidas teistele erialadele pürgijad esinevad.

9. august. Võib veel kord tõdeda, et õppetöö tulemuse määrab suurel määral elulise tähtsusega õppeeesmärgi olemasolu. Konsultatsioonidel märgitu on pea kõigil vastajatel imehästi selge. Eelmiste aastate peamistest komistuskividest pääsetakse eksamil enamikus õnnelikult mööda, kui nendest probleemidest ainult enne eksamit juttu tehti. Ehk nagu koolilapsed ütlevad: hirmuga jääb hirmus hästi meelde. Ja hirm paistab mõnel õige tugev olevat, sest eesmärgiks ei ole lihtsalt positiivne hinne, vaid maksimaalne positiivne hinne. Ja selle saamiseks juba libastuda ei tohi.

13. august. Alumine eksamiruum langeb ootamatult rivist välja, eksamid tulevad operatiivselt ümber tõsta. Psühholoogid kolivad, kunstikabinet kolib. Mõlemad Vanasse-Tiiki, kus neid ootavad avaramad, aga see-eest ka kaugemalasuvad ja sisseelamist nõudvad ruumid. Kogu psühholoogide pere on platsis — osa tõstab siit kraami veoautole, teine osa võtab uues kodus vastu. Ja kui palju on neil aastatega seda kraami siginenud. Kolivad hilisõhtuni ja ikkagi jääb enam kui pool varandust vanasse kohta, ootama uut kolimispäeva.

15. august. Nagu kiuste on just kõige kibedamal eksamite ajal kõige ilusamad suvitamise ilmad. Nii oli see juunis lõpueksamite aegu, nii on see ka augustis. Päikeselõõsk teeb ruumid lämbeks, sunnib tahes-tahtmata aknaid avama. Aga all on tänav, kohvik, raamatupood ja restoran. Ja need vajavad pidevalt uue proviandi juurdevedu, tühja taara äravedu. Tavalises olukorras ei pane nagu tähelegi, kui palju võib üks veoauto või mootorratas müra teha, eriti kui ta manööverdades käiku vahetab ja ootamatult tuurid üles tõstab. Teinekord kaob vaiksem vastus pea täiesti transpordimürasse. Ülikool linna keskel on kahtlemata väga mugav, aga kuhu me pääseme üha kasvava linnamüra eest? Sest vaevalt et õppetöö pärast hakatakse transpordivoole ümber korraldama. Ja kuhu neid Tartu praegustes tingimustes ümber paigutada ongi?

17. august. Äsja avaldati ajalehtedes suurte pealkirjade all teade: **meid on 250 miljonit! Nõukogude Liidu elanike arv ületas veerand miljardi piiri.** Fakt, mida iga inimene, seda enam — iga ajalooeksamile tulnu peaks teadma. Küsime seda... ja õige sageli jäädakse vastus võlgu. «Me õppisime enne eksamit sedavõrd, et polnud üldse aega lehte vaadata,» kõlab tavaline vabandus. Nojah, seda nüüd küll, aga — ega's lehelugemine ole niisama ajaviide, eks seegi näita noore inimese huvi ümbritseva ühiskondliku elu vastu. Ja kui see huvi on täpselt piiratud sisseastumiseksamite programmiga, siis hakkad vägisi huvi tõelisuses kahtlema.

19. august. Viimane, 14. eksamipäev. Kibekiire kokkuvõtete tegemine, protsentide arvutamine. Õhtuks on pilt selge — kuulati ära 956 üliõpilaskandidaadi vastused. Viisi said 30,8%, neljasid — 38,2%, kolmesid — 27,1% ja kahtesid 38 vastajat ehk 3,9%.

Statsionaarsesse osakonda astujate keskmine hinne 4,02 (!), mittestatsionaarsesse osakonda astujatel 3,69. Parim keskmine psühholoogidel — 4,16, järgnevad eesti filoloogid — 4,13, juristid — 4,10 ja majandusküberneetikud — 4,09. Ajaloolased jäävad oma 4,05-ga viiendale kohale. Objektiivsed andmed, mis ometi annavad ebaobjektiivse pildi, sest psühholoogid tulid ajalooeksamile pärast seda, kui matemaatika ja bioloogia olid nende ridu ligemale poole võrra laastanud, ajaloolastel oli ajalugu aga esimene eksam. Kokku võttes on aga tulemused kõigi näitajate osas, võrreldes eelmiste aastatega, üles läinud. Tugev konkurss tagab ka tugevad vastused ja teadmine tugevast konkursist paneb keskkoolilõpetajad juba varakult tõsiselt tööle.

20. august. Ajaloolaste pingerea koostamine. Statsionaari saavad need, kel kõik eksamid tehtud «viitele» ja need, kel neljast eksamist vaid üks «neli». Kahe neljaga jäädakse juba kriipsu alla. Siin ilmneb suure konkursi üks varjukülgedest — ligi 50 noort, kes oma võimete ja teadmiste poolest võiksid edukalt ülikoolis õppida, jäävad ukse taha, nendest nõrgemad aga pääsevad nõrgema konkursiga erialadele sisse. Ja veel üks kiusakas mõte. Ajalukku ja juurasse pääsemiseks tuli teha üks eksam ajaloos ja kolm keeltes. Keelte hinded kujunesid seega kaugelt määravamaks kui ajaloo oma. Aga neiud on filoloogilistel aladel teadagi noormeestest tugevamad. Kas poleks õigem jätta edaspidi nendes kahes osakonnas ära üks keeleeksam ja asendada see sisseastumiseksamiga kas ühiskonnaõpetuses, geograafias või uusimas ajas? Minule tundub, et oleks õigem.

H. PALAMETS,

ajaloo eksamikomisjoni esimees

990 on tee algul

Tänavu võttis TRÜ päevastesse osakondadesse 990 inimest. Avaldusi laekus 1976.

Vähemalt rahuldavale sooritasid kõik eksamid 1308 noort.

Konkurssi alustas 2,2 inimest ühele kohale.

Eksamite lõpuks jäi järele 1,45 inimest kohale.

Populaarsemad osakonnad: ajalugu, psühholoogia, geograafia, tööstuskaupade tundmine, ravi (vene õppekeelega) ja õigusteadus.

Toeks need andmed, mis ajakirjandusest juba tuttavad, palusin TRÜ vastuvõtukomisjoni tänavusel sekretäril, algebra ja geomeetria kateedri vanemõpetajal Mati Kilbil vastata mõnele küsimusele.

1. Kas võite tänavusi sisseastujaid võrrelda tolleaegsetega, kelle hulgas ise astusite ülikooli?

Ma astusin 1960. a. Üldine arengutase on kõrgem, kuid konkreetsed teadmised mitte. Aga võib-olla, et see lihtsalt ei paista välja, koolis õpetatakse uute programmidega, sisseastumiseksamid käivad ikka jääaegsete järgi. Neli korda olen olnud vastuvõtueksamite ainekomisjonis, alati on mulje jäänud sama. Tänavuste ülikooliastujate enesekindlus on märgatavalt suurem ja õigusega, nad on küpsemad kui meie omal ajal.

2. Kas on mõnda kohta, linna või kooli, kust pärit lõpetajad tänavu vastuvõtueksameil kuidagi tähelepanu äratasid?

Rakvere I Keskkool. See oli nagu põhjatu kott, kust aina tuli ja tuli, kõige erinevamatele erialadele. Muidugi jäi osa ka ukse taha.

3. Millistele erialadele oli konkurss kõige väiksem või peaaegu puudus?

Matemaatika, nii teoreetiline kui pedagoogiline; rakendusmatemaatikutega oli lugu parem; füüsika ja keemia; stomatoloogia. Mõned matemaatika pedagoogide kohad jäidki täitmata, muidugi on ka nende vastuvõtuplaan väga suur — 50 inimest.

4. Milles ilmnes sisseastujate informeerimatus?

Kui mingeid äpardusi oligi, siis peamiselt küll noori lähetanud koolide või ettevõtete süü läbi, kes peaksid teadma dokumentide vormistamise korda. Mõned sisseastujad, kes konkursil küllalt heade hinnetega välja olid langenud, tulid nõudma, nimelt nõudma, mitte paluma, hinnete lehte, et konkureerida mõnes teises õppeasutuses. Kehtiva korra kohaselt vastuvõtukomisjonil selleks õigust ei ole. Me ei tohi välja anda isegi tõendit eksamitulemuste kohta, see on vajalik selleks, et väljast tulnu ei saaks konkurssi ootamatult segi lüüa. Ka pole erinevais õppeasutustes hinded võrdse vaevaga teenitud. Praegu on hinnetetõendi väljaandmise õigus NSV Liidus vaid kolmel kõrgemal õppeasutusel: Moskva Insener-Tehnilisel Instituudil, Moskva Füüsikatehnikumil ja MRÜ reaalteaduskonnal — seal toimuvad eksamid varem, ja kes konkursil välja jäävad, võivad sooritatud eksamitega astuda kuhu tahes.

5. Kas eksamineeriti tänavugi vabariiklikele kohtadele siirduvaid noori ja kuhu nad õppima lähevad?

Neid oli 19: Moskva Polügraafia Instituuti — 1, Moskva Ajaloo Instituuti — 1, Moskva Riiklikku Ülikooli läks meilt poliitökonoomiat õppima eriti edukas sisseastuja — Võru I Keskkooli kuldmedaliga lõpetanud Arvo Kuddo, kes tegi meil vaid matemaatika kirjaliku eksami ja sai Moskvas 60 võimalikust punktist 61, s. t. et maksimumile peeti vajalikuks lisada preemiapunkt. 8 inimest õpivad sanitaararstideks Leningradis ja 7 Moskvas.

6. Kas vastuvõtueksamitele tuli ka nullkursuselt väljalangenuid?

Tuli, kuid nende sissesaamise protsent polnud kuigi kõrge.

7. Kas sisseastujate hulgas oli kõrgema haridusega inimesi ja mis tingimustel nad uuesti õppima saavad asuda?

Päris sisseastujaid oli vähe — 4 inimest, neist kolm kõrgema sõjaväelise haridusega. Aga maad kuulamas käisid paljud. Sooviti õppida juurat, võõrkeeli, psühholoogiat, spordimeditsiini. Diplomiomanikult, kes soovib veel kord omandada kõrgemat haridust, nõutakse, et ta oleks kolm aastat oma erialal töötanud ja asutuse taotlust. Just selle viimasega ongi kõige enam raskusi. Mõnikord on inimesed üllatunud, väites, et nad soovivad uuesti õppima asuda kaugõppes ega taha ju ülikoolilt mitte midagi peale teadmiste, milleks siis asutuse taotlus. Ikkagi on seda vaja, kui arvestada kaugõppijaile seadusega kindlustatud privileege: sessioonipuhkusi jne.

8. Kas Teie arvates meie ülikool on huvi tundnud selle vastu, mis on saanud inimestest, kes kunagi mingil põhjusel on oma õpingud katkestanud?

Ei.

ASTA PÕLDMAE

ACTA DIURNA

TRÜ rektori nimele saabus NSVL TA Molekulaarbioloogia probleemide uurimise teadusliku nõukogu esimehelt V. A. Engelhardtilt kiri, milles ülikoolile avaldatakse tänu 13.—17. juunini Tartus toimunud mikrobioloogia-alase nõupidamise eduka korraldamise eest. Ühtlasi märgitakse tunnustavalt meie bioloogilise keemia kateedri saavutusi asjaomases valdkonnas dots. A. Linnu juhtimisel.

* * *

Sügavat tänu 3. kuni 10. juulini Tartus toimunud XIX—XX saj. matemaatika ja mehhaanika ajaloo kooli eeskujuliku korralduse eest avaldavad oma kirjas TRÜ rektorile nimetatud koolist osavõtnud. Eraldi märgitakse ürituse organiseerimisel ära Tartu kolleegide kollektiivi eesotsas prof. Ü. Lumistega.

* * *

26. juunil anti ülikooli nõukogus ülikooli töötajatele üle rida autasusid. Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi rinnamärgi «Väljapaistvate saavutuste eest töös» said ajaloodoktor professor J. Konks, füüsika-matemaatikadoktor prof. Ü. Lepik, õigusteaduse kandidaat dotsent J. Mäll, meditsiinikandidaat dotsent K. Gross, rinnamärgi «Tervishoiueesrindlane» meditsiinikandidaadid A.-E. Kaasik ja E. Tammepõld; doktoridiplom anti üle vene kirjanduse kateedri dotsendile P. Reifmanile ning Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukiri seoses 75. sünnipäevaga farmakoloogia kateedri juhatajale meditsiinidoktor G. Kingissepale.

5. JUULIL MÖÖDUS 30 AASTAT LAHINGU ALGUSEST KURSKI KAAREL.

«Hilisematesse Kurski kaare lahingupaikadesse sattusin 1942. a. mais, kui mind koos 40 teise tütarlapsega Ufaast mobiliseeriti. Esmalt saabusime Jeletsi linna, seda pommitasid sakslased, ja siin saime ka oma esimesed tuleristsed. Edasi suundusime Rossešnojesse, siis Izmalkovosse, siis tagasi Jeletsi ning sealt Verhovjesse. See kõik oli veel 1942. aastal ja need paigad kuulusid Brjanski rinde alla. Tõelised lahingud aga algasid 1943. aasta veebruaris-märtsis, kui tekkis ka Kurski kaar. See oli raske aeg: kestsid tohutud tuisud, väga ohtralt oli lund, autod ja tankid jäid kinni, tihti lõppes toit...

Esimene vabastatud küla, kus peatusime, oli Droskovo. Alles oli sellest paar-kolm maja. Mäletan, et majja, kus peatusime, toodi haavatuid. Kolm poissi suri samas.

Juunikuu lõpus olime taas Verhovje all, seejärel tõmmati meid 30 km tagasi, sest algasid kõige ägedamad heitlused. Lakkamatult kostis kohutav mürin, otsekui oleks kestnud lõputu äike. Magada ei saanud meist keegi, kõik olime ootel. Kui ülekaal lõpuks meie poole kaldus, oli edasiminek nii kiire, et raske oli vaenlast jälitavate eesvägedega sammu pidada. Läbisime külasid, mis olid tehtud peaaegu maatasa, vaid korstnad seisid püsti. Sadas nii tugevasti vihma, et jäärakutes tekkisid terved jõed. Tjoplovo (praegu Igiševo) küla juures oli maa kaetud laipadega — sakslased ja meie sõdurid läbisegi. Suvel paistis lõõmav päike, oli kohutavalt kuum; talvel vältasid lumetormid. Niisugused on minu mälestused Kurski kaarest. Päevik, mida pidasin, on kahjuks kadunud,» jutustas meile vahetult Kurski kaare lahingupiirkonnas viibinud tookordne Nõukogude vastuluureosakonna võitleja, praegune TRÜ Teadusliku Raamatukogu arhiivi juhataja ERNA RUSSAK.

ELKNÜ TRÜ komitee teatab

Lp. I kursuse tudeng!

Võta ennast ELKNÜ TRÜ komitees kiiresti komsomoliarvele. Arvestussektor on avatud esmaspäevast laupäevani kell 9—16.

Arvele võtame:

1. sept.		Ajalooteaduskonna üliõpilasi;
3.— 4.	„	Arstiteaduskonna üliõpilasi;
5.— 6.	„	Bioloogia-Geograafiateadusk. üliõpilasi;
7.	„	Filoloogiateaduskonna üliõpilasi;
8.	„	Kehakultuuri- ja Õigusteadusk. üliõpilasi;
10.—11.	„	Keemia-Füüsikateadusk. üliõpilasi;
12.—13.	„	Majandusteaduskonna üliõpilasi;
14.	„	Matemaatikateaduskonna üliõpilasi;

Laupäeval, 1. sept. on avatud ka ELKNÜ Tartu Linnakomitee arvestussektor.

4. sept. kell 15 toimub ELKNÜ TRÜ komitees teaduskondade sekretäride nõupidamine.

Dotsent Herman Mürk 65-aastane

21. augustil tähistasime vabariigi staažikama meteoroloogi, ülikooli üldfüüsika kateedri geofüüsika ja füüsika kauaaegse õppejõu dots. HERMAN MÜRGI 65-ndat sünnipäeva. H. Mürk on TRÜ õppejõuna pidevalt töötanud 29 aastat, üldse on ta aga pedagoogitööd teinud üle 34 aasta.

Juubilar on sündinud 1908. a. Sangaste vallas töölise rojana. Lõpetanud 1929. a. Valga Poeglaste gümnaasiumi, sai ta raskete majanduslike olude tõttu ülikooli astuda alles 1934. a. Huvitudes täppisteadustest, õppis ta matemaatikaosakonnas, andes ühtlasi eratunde ning hiljem oli vaatlejaks Meteoroloogia Observatooriumis. Tartu ülikooli lõpetas H. Mürk kiitusega 1939. a. Järgnes töö observatooriumis assistendina ja hüdroloogiaosakonna juhatajana ning Tartu keskkoolides füüsika- ja matemaatikaõpetajana.

Pärast sõda aitas H. Mürk geofüüsika kateedri juhataja kohusetäitjana (1945—1948) kaasa füüsika- ning geofüüsika-alase õppetöö taastamisele ning edasiarendamisele. Tema meisterliku pedagoogikäe alt on läbi käinud kõik TRÜ-s õppinud geofüüsikud, klimatoloogid ja meteoroloogid, samuti paljud arstid, geograafid, bioloogid, geoloogid. Emakeelse õppekirjanduse soetamisel on H. Mürk olnud kaasautoriks «Füüsika üldkursusele» (I ja II osa) ning «Üld- ja geometeoroloogiale». Ilmumas on meteoroloogia praktikumi juhend.

Tõhus on olnud juubilari töö teadlasena ja teaduse populariseerijana. Peamiselt on teda huvitanud aktinomeetria probleemid. Teaduslike artiklite koguarv on kolmekümne piires. Tulemusi on kokku võetud 1966. a. kaitstud füüsika-matemaatika kandidaadi dissertatsioonis «Atmosfääri integraalse läbipaistvuse karakteristikutest». Laialdast tunnustust on leidnud tema nimeline üldistatud valem Päikese otsekiirguse nõrgenemise kohta Maa atmosfääris, mitmete aktinomeetria arvutusvahendite loomine jne. Viimasel ajal on H. Mürk pööranud tõsist tähelepanu Eesti NSV kliima põhjalikumale matemaatilis-statistilisele uurimisele. 1971. a. omistati talle dotsendi kutse.

Juubilar on olnud pikemat aega ühingu «Teadus» lektor, Loodusuurijate Seltsi ning Geograafia Seltsi tegevliige, Füüsika-Keemiateaduskonna metoodikakomisjoni esimehe kt. ja muudel ühiskondlikel ametikohtadel. Tulemusrikka töö eest on teda autasustatud medaliga ja aukirjadega.

ÕNNITLEME, soovime tugevat tervist ja palju-palju uusi edukaid saavutusi!

Kolleegide nimel
H. ARUKSAAR

Hans Kruuse 50

Septembrikuu teisel päeval saab viiekümneaastaks TRÜ keemiaosakonna üks staažikamaid meistermehi — klaasipuhuja Hans Bernhardi poeg Kruuse.

Ülikooli asus Hans Kruuse tööle 5. mail 1949. a. ametikohale, millel töötab seniajani. Ta on üks neist, kelle õlgadel on lasunud keemiaosakonnas eksperimentaalse töö läbiviimiseks vajaliku spetsiaalse aparatuuri valmistamise mured ja raskused. Ka paljud teised asutused ja laboratooriumid on vajanud Kruuse abi ja vajavad seda veel praegugi, sest oskusega klaasipuhujate arv Tartus pole suur.

Meisterlikkuse klaasipuhumises, õppe- ja teaduslikuks tööks igasuguse keerulisuseastmega klaas- ja kvartsaparatuuri valmistamises on ta saavutanud tänu oma sünnipärasele eksperimentaatorivõimele, visale tööle ning pidevale enesetäiendamisele. Ta ei arva kunagi, et ühte aparatuuri või detaili poleks võimalik teha paremini ja otstarbekamalt, et on ükskõik, kuidas aparatuur on kokku monteeritud, et töökojas pole enam midagi täiustada ja uuendada. Praak töö on talle võõras ja ei meeldi talle ka teiste praaki ümber teha!

Klaasipuhumise valdkonnas on keemiosakonnas olnud sõjajärgsel perioodil alati niipalju tööd, et Kruuset pole võimalikuks peetud kusagile suurema ja kuulsama instituudi klaasipuhumistöökoja juurde end «täiendama» saata, sest kes oleks sel ajal siis neid töid teinud, mis teadusetegemiseks vajalikud olid. On ju mõeldamatu, et näit. elektrokeemilisi uurimusi saaks teha ilma et kvalifitseeritud klaasipuhuja kogu aeg teadusetegija kõrval ei seisaks. Kõigepealt on vajalik küllalt keerukas aparatuur valmis teha. Selleks aga tuleb hankida kvaliteetset klaasi, mida muide alati saada pole. Kui aparatuur on valmis, siis see üles monteerida ja nüüd alles võib teadusetegija omad käed sellele külge panna. Käsi on aga mitmesuguseid. Ühed lõhuvad aparatuuri kohe ära, teised alles natukese aja pärast. Mõnel üksikul jääb ta terveks kogu eksperimendiks. Klaasipuhuja närv ei tohi liikuda, kui ta näeb oma pikaajalise töö vilja kildudena enda ees ja õnnetu eksperimentaator pisarsilmi palub teatud ajaks jälle tükid kokku panna või mõni detail hoopis uus teha, sest töö lõpptähtaeg läheneb. Suuremat enesevalitsust nõuavad aga need kliendid, kes tähtsalt teatavad, et aparaadi purunemises oli süüdi kas halb kokkuseadmine või midagi muud, aga mitte tema ise. On isegi niisuguseid, kes arvavad, et mis see klaasitöö siis ära ei ole, nad teeksid selle asja ka ise, aga kvalifikatsioon ei luba niisuguse käsitööga tegelda või pole just parasjagu aega. Tegelikult ei oska too suurustaja enamasti korralikku kapillaarigi tõmmata.

Klaasipuhuja peab suutma kaasas käia ka teadusala «moodidega». Tuli päevakorrale elektrolüüser, ole hea ja õpi tegemine ära ning tee igaühele, sest seda on äkki kõigile vaja. Läks moodi kromatograafia, jälle tee endale selgeks igasuguste kolonnide valmistamine ning valmista neid seljatäite viisi, eriti biokeemia kanti kalduvatele soovijaile. Ükskvahe tahtsid kõik saada lämmastiku mikromääramise aparatuuri jne. jne. Et klaasipuhumise oskuse tase teadusetegijate hulgas üha langeb, siis pole ime, et soovitakse isegi klaaskapillaare ja klaaspulki!

Hans Kruuse on tegelnud ka pedagoogilise tööga. Ta on õpetanud tudengitele klaasipuhumise algeid ning klaasipuhumise saladustesse pühendanud mitmeid, kes sel alal on tööle asunud.

Keemikute nimel tugev käepigistus ning puhu aga edasi!

TULLIO ILOMETS

Suurte kogemustega koolitegelane

31. augustil sai 85-aastaseks ENSV silmapaistev kooli- ja haridustegelane, teeneline õpetaja dotsent Juhan Lang. Ta sündis 1888. a. Sootaga vallas Tartumaal (Äksi k/n.) talupidaja perekonnas. Õppis kohalikus vallakoolis, H. Treffneri eragümnaasiumis, Tartu linnakoolis ja Valga linnakooli juures korraldatud pedagoogilistel kursustel.

Pärast kaheaastast töötamist Kambjas Pühaküla algkoolis sooritas ta eksternina küpsuseksami Riias. Õppis Tartu Ülikooli Füüsika-Matemaatikateaduskonnas (1909—1913), mille matemaatikaosakonna lõpetas kandidaadikraadiga. Võttis osa Tartu Ülikooli juures korraldatud keskkooliõpetajate ettevalmistamise kursustest. Ta on olnud matemaatika-, füüsika- ja astronoomiaõpetaja Valga Reaalkoolis ja Tütarlaste Gümnaasiumis, Tartu Kommertskoolis ja H. Treffneri gümnaasiumis ning on olnud Tartu Poeglaste Reaalgümnaasiumi direktor.

Seejärel töötas Juhan Lang Tartu linna koolinõunikuna kuni 1939. a. ja hiljem Haridusministeeriumi koolide peainspektorina. Alates 1941. a. oli ta TRÜ füüsika kateedri assistent. Fašistliku okupatsiooni ajal töötu. Pärast okupatsiooni töötas ta jälle TRÜ üldfüüsika kateedri assistendina, vanemõpetajana ja dotsendina. Ta tegutses ülikoolis dotsendina kuni pensionile minekuni 1. sept. 1957. a. Paralleelselt tööga ülikoolis täitis Juhan Lang detsembrist 1944 — septembrini 1945 ka Tartu linna haridusosakonna juhataja ülesandeid.

Õppetöö kõrval on ta ulatuslikult töötanud õppekirjanduse alal ja olnud kaasautoriks või autoriks ligikaudu 50 alg-, kesk- ja ülikooli füüsika-, astronoomia- ja matemaatikaõpiku koostamisel, nagu «Füüsika praktikum», «Füüsika üldkursus» jt. Ajakirjades ja ajalehtedes avaldatud artiklites (umbes 70) on ta käsitlenud peamiselt hariduspoliitilisi ja õppemetoodilisi küsimusi. Koolioludega tutvumise eesmärgil on J. Lang käinud korduvalt välismaal. Kaasa töötanud Füüsika Õpetamise Komisjonis (1924—1936), Eesti Kirjanduse Seltsi juhatuses, Eesti Rahva Muuseumi ja «Vanemuise» teatri valitsuses, Loodusuurijate Seltsis, Eesti Aianduse ja Mesinduse Seltsi Tartu osakonnas jne. Praegu tunneb suurt huvi aianduse vastu.

Jätkugu suurele töömehele, sõbralikule ja heatahtlikule kolleegile, abivalmis seltsimehele veel paljudeks aastateks lakkamatut energiat ja tööröömu.

JAAN REINET

KUIDAS POOLAS OLI?

J. Talvet

Maarika (TRÜ, inglise filol. V k.). Hea, et viibisime siin malevaga, mitte turistidena: see andis võimaluse igapäevase eluga tutvumiseks. Arvan, et poolakad on meiega võrreldes uudis- või teadmishimulisemad. Töö ajal tuli üks või teine inimene juurde, et küsida, mida me teeme ja kust me oleme. Meeldisid üliõpilaste interklubid, kus võib kergesti kontakti leida noortega paljudest maadest. Nii sain oma inglise keelt praktiseerida vestluses ameeriklastega, itaallastega, jugoslaavlastega, sakslastega.

Jüri (ERK-i lavakunstiüliõpilane, IV k.). Poola üliõpilaselu on märksa organiseeritum kui meil, klubid on elavamad, tudengite autonoomia, nagu vestlustest järeldub, suurem. Üldiselt jättis Poolas mulje inimeste viisakas käitumine, mitte ainult teenindussfääris, vaid ka tänaval. Tänavapilt, võiks öelda, on palju kultuursem kui meil, isegi joodikud on viisakamad. Prügikastidelt võib «prügi» asemel lugeda sõna «dziękuję!», mis meie keeli tähendab «aitäh!». Vähem meeldis see, et tööl rakendati tehnikat napilt; et võõrkeelset informatsiooni üldkülastatavates paikades oli kasinalt.

Nguyen Quoc Co (Vietnami DV üliõpilane, õpib Krakowi ülikoolis V kursusel füüsikat). Inimesed on siin lahked ja sõbralikud. Tunnen end Poolas koduselt. Loenguid ülikoolis peetakse kõrgel tasemel.

Jaak (TRÜ, IV k. majandusüliõpilane). Kui sm. Gierek tuli Krakowisse avama üle-Poolalist noorte kokkutulekut, oli vastuvõtt spontaanne, noored tervitasid teda lauluga. Giereki kõne oli lühike, kuid mõjuv. Silma torkas poolakate aukartus ülemuste ees; ametisse suhtutakse täie respektiga. Ja muidugi hämmastas kirikute rohkus.

Richard (USA üliõpilane, õpib Krakowi ülikoolis rahvusvahelisi suhteid). Võrreldes veel üsna hiljutise ajaga on Poolas toimunud märgatavad sotsiaalsed nihked paremuse suunas. Praegu võib öelda, et põllumajandus on heal järjel, kaupade sortiment avar. Inimesed on laia silmaringiga, reisivad palju.

Sirje (TRÜ, Arstiteaduskonna 4. kursus). Üle kõige oli Krakow. Suurepärane mulje jäi õhtusest tulevärgist Waweli juures. Meeldis ülikooli demokraatia.

Kairi (Kunstiinstituudi lõpetanu). Mulle meeldisid rändmuusikud, kes on väga omapärased. Hästi on säilinud rahvuslikud traditsioonid. Toredalt käiakse riides.

Malcolm (Kanada üliõpilane, õpib biokeemiat Oxfordis, Poolas üliõpilaste turistliku vahetuse korras). Poolasse tulles kujutasin maad ette valdavalt agraarsena. Siin nägin oma hämmastuseks vägagi kõrget industrialiseerumisastet. Maa majandus tundub progresseeruvat stabiilselt.

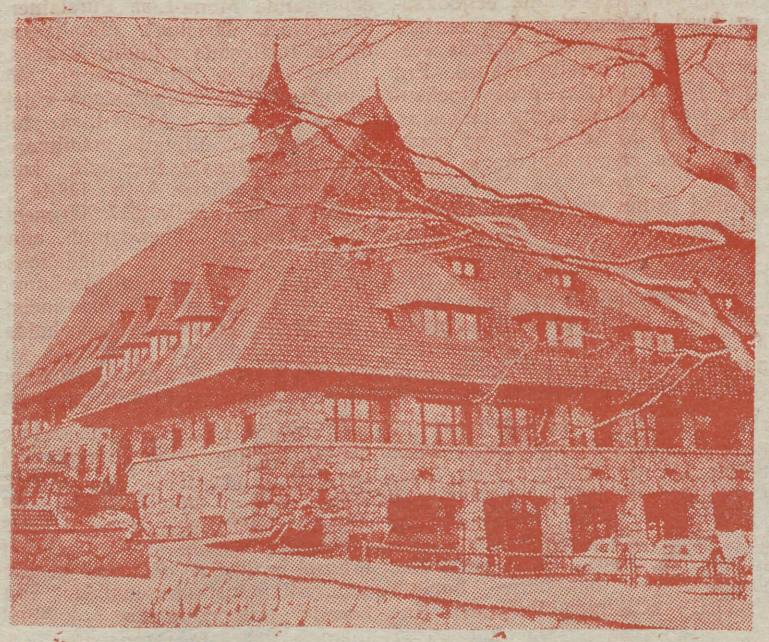

Hotell Zakopanes, kus ööbisime, kujutab omaette arhitektuurilist haruldust.

Maret (TPI veevarustuse ja kanalisatsiooni eriala V k. üliõpilane). Poola noored tundusid olevat üldiselt laiema silmaringiga kui meil, arvatavasti sellepärast, et nad reisivad rohkem ja ka neil käiakse palju. Nad tunnevad end kodus poliitilistes küsimustes, samuti teavad juurde käivate tavadega. Ütleksin siiski, et elu tundus Poolas kallis. Krakow meeldis kui slaavi kuningate põline linn, mille elanikkond tänaselgi päeval harmoneerub ümbrusega. Krakovlased on asjalikud ja sõbralikud. Teatav elamus oli vaadata originaalkeelseid s. o. dubleerimata filme — sel viisil võib pikema aja jooksul nähtavasti tunduvalt tõhustada oma keeleoskust.

meiega võrreldes paremini just Lääne kultuuri ja kirjandust.

Setsuo (Jaapani majandusüliõpilane, Poolas üliõpilaste rahvusvahelise õppegrupi koosseisus). Üliõpilaste elu paistab siin paljuti olevat mitmekesisem kui Jaapanis.

Martti (TRÜ Arvutuskeskuse töötaja). Kahju, et meil ei korraldata niisuguseid üldrahvalikke vaatemänge nagu Poolas õnnestus näha. Näiteks tuleb meelde võimas ilutulestik, millega lõppes rahvavabariigi aastapäeva tähistamine Krakowis. Samuti olid huvitavad suured laadad koos nende mitmekesise kaubavalikuga.

Fred (Hollandi Eindhoveni kõrgema tehnikakooli üliõpilane, Poolas üliõpilaste vahetusgrupi koosseisus). Rahvas elab minu arvates hästi. Kui elutase Hollandis ongi kõrgem, siis siin ei näe ma niisugust häirivat erinevust sotsiaalsete gruppide vahel nagu meil. Imestama pani siiski, et haritlaskond — õppejõud, tehniline intelligents —, niipalju kui saan vestluste järgi otsustada, näib oma suhtumistes suures osas lähtuvat materiaalsete hüvede kättesaadavusest, vähem sotsialismi teistest eelistest.

Indrek (TRÜ, füüsikaosakonna V. k. üliõpilane). Üle kõige rabas mind, ja arvatavasti ka paljusid teisi meie seast see, mida poolakad on ära teinud oma vanalinnade ja kirikute restaureerimisel, isegi kui need mõnikord võivad mõjuda dekoratsioonidena. Meil kirjutatakse ja räägitakse neist asjadest, tegudeni aga jõutakse harva. Kuigi meil enamasti ei tuleks peale hakata paljast vundamendist nagu Poolas. Imestama pani, kui kuulsime, et üliõpilasliidu ülikooli organisatsiooni juhid teevad oma tööd ühiskondlikel alustel, rahalise tasuta.

SELETUSEKS

Loetu oli valik muljetest, mida mulle EÜE Poola-suve jooksul jagasid rühmakaaslased-sõbrad ja need välismaa üliõpilased, kellega enamasti päris juhuslikult kokku puutusime. Olime Krakowi rühmas kahekümnekesi, 10 poissi, 10 tüdrukut, enamjaolt meilt ülikoolist, aga ka kõigist meie teistest kõrgematest koolidest. Kolm nädalat tegime tööd Krakowi tänavatel, kangutasime välja kõnniteekive ja aitasime asemele panna uusi; pärastlõunatel jõudsime Krakowi kodulinnaks tunnistada, tegime väljasõite — Wieliczka maailmakuulsatesse soolakaevandustesse, Oświęcimisse —, et juulikuu viimasel nädalal, jätnud hüvasti sõpradega ja linnaga, läbida turismimarsruut Krakow—Zakopane—Krakow—Wroclaw—Gdansk—Varssavi ning

(järg lk. 4)

Toomas Nüt

Õpetuskiri Neitsi Maarjale

katmata laua pealt neela üks tükike leiba ja mine
kuivanud allikast ime üks piisake vett ja mine
kustunud tukk pane endasse leegiks ja mine mööda
mereäärset rohtukasvanud teed läbi lainete sooja
loksumise krudisevat keskpäeva liiva pidi suurte
krobeliste kivide juurde ja tee sinna endale pesa
kruusast adrust ja männihingusest sambla ja
suvetuulega tee ta pehmeks liivakuma ja veevirvega
muuda ta valgeks oma silmade ja päikeselõhnaga tee ta
koduseks ja siis tukk hõõgumas rinnas nagu virge
leevike hakka mõtlema pisikesest poisist siniste
silmade heleda peaga pisikesest tillukeste käte
ja roosade varvastega poisist silita kuni sinu peo
alla tuleb pea vaata kuni sinu silmade vastu tulevad
silmad tunne oma peo peal pisikest pehmet selga
silita naljakat väikest kõhtu huulte ja hingeõhuga
ja vaata juba ta siputabki käsi ja jalgu asutu
leevike sinu sees muudab ta järjest suuremaks ja
kui sa tunned et nüüd on aeg istu oma pesa äärele
ja võta ta põlvedele lase merevärv tema silmadesse
liivahing tema juustesse ning soojas õhtutuules
kiikudes naeratab ta sulle imearmsasti ja kõhkvel
südame kiuste tunned sa et just tema on see lunastus

III auhind TRÜ 1973. a. kirjandusvõistlusel.

KUIDAS POOLAS OLI?

(Algus 3. lk.)

pärast veel paari pikka rongisõitu naasda väsinult, aga rõõmsa tundega, et midagi on jälle uut ja huvitavat nähtud, taas koju.

TÄIENDUSEKS

olen püüdnud arendada paari mõtet eeltoodud küsitlusest ja teinud märkmeid vestlustest Poola üliõpilastega.

Kultuurist

Inimesel on minevikku tungimiseks võimas abivahend — kujutlus, ent seegi ei tööta, ilma et teda ei käivitaks looduse, inimeste ja asjade olemasolev maailm ning selle teadvustaja — keel. Poolasse saabudes vaatasime võõrastusega Varssavi vanalinna, mis oli sõja ajal peaaegu täielikult purustatud, nüüdseks aga on oma terviklikkuses taastatud. Ei oleks tahtnud seda uskudagi. Millal nad seda tegid ja, milleks? Krakowis töö juures imestasime, miks üldse oli vaja asendada neid kõnniteeplaate, kui kõnnitee meie mõistes oli ennegi hea küll. Milleks? Krakowi üdsus oli naturaalne, ent Wroclawis ja Gdanskis suutsime jällegi alles vaevumisi tõdeda kinnitusi, et needki vanalinnad on 15.—17. sajandiks restaureeritud purustustest, mis pärast II maailmasõda ulatusid totaalsuseni.

Neist tõigust ei saa ega tahagi kaugemaleküündivaid järeldusi: ükski arenenud rahvas pole praegusel ajal defineerumiseks piisavalt homogeenne. Kuid austav suhtumine kultuuri on siiski viide irratsionaalsele vaimule, ja see ei olegi nii ebasümpaatne. Kindlasti oleksid ka poolakad kohe pärast sõda võinud valida oma maa otsesest materiaalsest vajadusest lähtuva tee: ehitada Varssavi, Wroclavi ja Gdanski üles uutes majades ja mitte vaeva näha vana gootikaga. Oma riigi kiirema progressi nimel. Nüüd on taastatud gootika arvel edasiminek ehk olnudki veidi aeglasem, võibolla asjade hinnad poodides just sellepärast mõnikord kõrgemad kui meil, aga igal oma ajahetkel kultuuriga viljastatud olemine on ka vaimselt rikkam elu. See on elu, mis tõenäolisemalt võtab võimaluse jõuda puht-ratsionaalse maailma nii igapäevase raha- ja esemefetišini, siit edasi aga hingeliste reaalsuste labastamiseni, olgu siis avalikult ja meelega või iseendalegi aru andmata.

Keelest

Kummaline inimlik reaalsus on keel. Tema kaudu teadvustab inimene mateeria, ta oleks nagu igasuguse inimolemise alus. Sest kui võtta meilt keel (võime kokkuleppeks), kaotaks meie olemine oma seosed ja mõtte.

Sattunud võõrale maale võõrast keelt kõneleva rahva hulka, võõristame: nende inimeste elu tundub meile teadvustamatu, nad liiguvad ringi nagu alateadvuse ajel. Me ei suudu uskuda, et nad võiksid oma mõistuslikkuse astmelt küündida meieni. Oleme natuke veel, ja imestame veelgi enam: nad on palju ehitanud; nad toodavad vaguneid, laevu ja autosid; nagu iseendast kerkib lühikese ajaga üles tänavate viisi laadakioske, need sisustatakse imekiiresti; märkame, et neil on terve hulk ajalehti ja ajakirju, mida nad loevad, raadio, mida nad kuulavad ning televiisorid, milles inimesed räägivad niisama tarkade nägudega nagu meil koduski. Lõpuks korraldavad nad Visla kaldal kuningatelossi juures hilja õhtul helgiheitjate, rakettide, tõrvikute, tuld hingavate lohede, põlevate laevade ja huilgavate helidega suurejoonelise sädeleva vaatemängu tuhandetele inimestele, ning siis me taipame: nende keelesüsteem töötab, meil, kes me temasse süveneda ei oska, ei ole õigust ega põhjust tema tuletisi arvustada.

Õnneks on peale artikuleeritava keele inimese kasutada veel terve rida märksüsteeme ja tal on võime tundma õppida ka temale võõra rahvuse keelt. Sellepärast on absoluutne suhtlemisvõimetus rahvuste vahel muidugi välistatud. Ent oht mittemõistmiseks ja sellest johtuvaks ülekohtusekski suhtumiseks olemuslikult mitte.

Keelesüsteemi mittevaldamine ei pruugi mõjutada ainult rahvusvahelist elu; ta häirib ja halvab igasuguseid humaanseid kontakte. Ajaloos kohtame geniaalseid filosoofe, kelle mõtted ei ole täit vastuvõtmist leidnud vaid seetõttu, et nad ei olnud võimelised end oma emakeeles selgesti väljendama; ning teadlast, kelle ideed pole jõudnud päriselt rakendamiseni selsamal põhjusel.

Veelgi keerukam on olukord, kui mõista tahetavate mitte ainult võõra rahvuse mõtet, vaid ka tunnet. Viimase ülekannet teise keelde on peetud vähe võimalikuks, kui mitte võimatuks. On täiesti arusaadav, miks orginaalkeelsed filmid, hoolimata sellest, et me keele mõtet sageli lõpuni ei mõistnud, meid Poolas veetlesid: keelt kuulates viibisime suuremas intiimsuses keele tundega.

Fraasis «me ei leidnud ühist keelt» (see käib ka meie Poola-reisi mitme olukorra kohta), sisaldub kohustav tõde: et jõuda inimliku mõistmiseni, tuleb õppida keeli.

(Järgneb)

Ülikooli ehitustest

ja majandusmuredest rääkis halduisprorektor ÜLO SAAG 2 nädalat enne õppetöö algust järgmist:

Leningradi maantee **uusima ühiselamu** tehniline komisjon alustas tööd 23. augustil, praeguste andmete kohaselt peab üliõpilaste ühismaja käiku antama 1. septembriks. Olukord viimistlustöödel on küll pingeline, kuid ehitajad loodavad olla lubaduse kõrgusel.

Füüsikakorpuse ehitusel täidetakse kapitaalmahutuste plaani normikohaselt, ent hoone valmimisest on veel vara kõnelda.

Endine **vana Tiigi ühiselamu** kohandatakse põhiliselt õppehooneks rea auditooriumidega. Lisaks kolivad sellesse majja loogika ja psühholoogia kateeder, eripedagoogika kateeder, kunstikabinet, Kommunistliku Kasvatuse Laboratoorium, Kriminoloogia Laboratoorium, ÜKTUB, kodunduskabinet, kirjastusosakond koos trükiste laoga, samuti viiakse sinna üle kateedrite laboratooriumid. Suure osa ruumidest saab oma käsutusse ülikooli raamatukogu. Kolmanda korruse ühte tiiba majutatakse üliõpilaste ühiselamutest teenistujad ja noored õppejõud. Vabanevate ruumide arvel normaliseerub mitmete kateedrite olukord, ühiskonnateaduste majas seatakse sisse ühiskonnateaduste kabinet-raamatukogu.

Suured tööd seisavad veel ees TRÜ Arvutuskeskuse vana hoone (Gagarini 1) kohandamisel **Kehakultuuriteaduskonna õppehooneks,** See maja vajab tõsist remonti ja võiks valmis saada vahest 1. oktoobriks. Sellega vabaneb ülikool vajadusest üürida linna teisi võimlaid, nagu see seniajani oli.

Üldiselt suunatakse septembris-oktoobris remondi põhijõud ja -vahendid **ühiselamutele,** kuivõrd suve jooksul püüti korda teha õppehooned. Päris korraga neid kahte ei jõua.

Jääb muidugi mitu probleemi, mida tänavused ehitused ei lahenda: endiselt ei ole meil võimalust abistada üliõpilastest abielupaare, kes vajaksid ühiselamus omaette tuba; endistviisi tuleb meil ka sel õppeaastal loenguid külastada kahes vahetuses.

J. TALVET

Peaaegu valmis

Leningradi maanteele on kerkinud veel üks kõrghoone kahe aasta eest valminud omataolise kõrvale. Hoone pole veel lõplikult viimistletud. Lõpetada on mitmeid töid: ümbruse haljastamine, koristamata on viimased prahihunnikud, mõned toad vajavad värvimist, paaris koridoris tuleb maha panna põrandakate, ka aknaid tuleb veel klaasida, täielikult ei tööta liftid. Septembri teisel poolel antakse uus ühiskodu üliõpilastele üle.

Võib küsida, miks uus ühiselamu ei saanud valmis 1. septembriks, kuigi poole aasta eest olid selleks olemas võimalused, graafikust oldi tublisti ees. Paarinädalane edumaa oli säilinud ka suveperioodi alguseks, kui võrrelda ehitustööde astet kahe aasta eest valminud ühiselamu omaga. Mõningate ehitusmaterjalide defitsiit, samuti uue keskkoolihoone kerkimine pidurdasid töötempot.

Üliõpilaste abi kulus kerkiva ühiselamu juures ära nii mõõdunud kui ka käesoleval suvel. Selleks leiti võimalust ka õppimisperioodil, kindla graafiku järgi käidi tööl. Suvel oli uuel ehitusel kuuskümmend üliõpilast-suvemalevlast. Juulis töötasid tüdrukud MARE PRINITSA (Ajaloo-Keeleteaduskond) brigadirikäe all, augustis aitas malevlasi töökohal organiseerida HEIGE SIREL (Füüsika-Keemiateaduskond). Suvemalevlaste abi koristamisel oli hädavajalik ja ehitustööliste nimel tänas neid töödejuhataja sm. RAMMO.

Uue ühiselamu üheksa korrust mahutavad üle poole tuhande üliõpilase. Ruumide paigutus ja sisustus ei erine millegagi eelmise kõrgelamu omast. Vähest ainult seinakappide poolest. Viimaste rõõmsad ja puhtad värvitoonid paeluvad siseneja tähelepanu kõigepealt. Toapõrandaid ja koridore katab pehme reliinikiht. Trepid on küll kitsavõitu, kuid kaks lifti peavad «kõrgemate» elanike jalavaeva vähendama. Nelja toa peale on ühine sanitaarsõlm, kus ka dušš ei puudu. Suhteliselt avarad köögid leevendavad tudengite toiduvalmistamismuresid, aga ei tasuks unustada ka naaberühiselamu sööklat.

Parema ülevaate saab kahtlemata ise uude majja sisse astudes. Nüüd tahaks vist iga üliõpilane tunda end majandusteadlasena, füüsikuna või keemikuna, sest on ju nendel sissepääsuluba peaaegu taskus. Küsitakse, miks just Füüsika-Keemiateaduskond, aga mitte Ajalooteaduskond. Taheti ju juunikuus lahendada uue kodu saatus ajaloolaste kasuks. Juuli alguses olukorra veelkordsel hindamisel võeti arvesse füüsikute-keemikute olulist osa ehituse abistamisel semestri jooksul, samuti suvemaleva tööd ettevalmistaval perioodil ja otsustati probleem lahendamata jätta kuni augustikuu viimaste päevadeni. Teadsid-lootsid ju füüsikud-keemikud, et Pälsoni tänava vana internaat jääb mälestuseks ning siit tulenes ka teaduskonna aktiivne hoiak ehituse käekäigu suhtes. Märkimisväärne on, et selle teaduskonna osa Suvemalevas siiski ei vähenenud, kuigi mitmelt poolt võis juunis kuulda mõrusid märkusi ja peeti loobumisplaanegi. Teaduskond oli seisukohal, et küsimus pole veel lõplikult otsustatud, sest ehitus on alles pooleli. 9. juulil asus tööle Suvemalev. Andmata siinkohal pikemat ülevaadet kogu maleva tööst (kohtume lugejaga tulevikus), toob asjasse selgust fakt, et Ajaloo-Keeleteaduskonna osavõtuprotsent Suvemalevast oli 40,4, aga Füüsika-Keemiateaduskonnal 82,9. Suvemaleva töö ettevalmistava perioodi lõpuks oli Ajaloo-Keeleteaduskonna vastav näitaja 26%. Tänu maleva staabi operatiivsele tegutsemisele suurenes filoloogide osa siiski 40,4%-le. Märkusena olgu lisatud neile, kes kursis pole, et toodud karakteristikud on arvutatud silmas pidades kõigi teaduskondade spetsiifikat, s. o. arvesse võeti suviseid õppeplaanilisi praktikume. Nii näiteks ei tulnud arvesse ajaloolased, kellel suvel ees pikk praktika, ja osa üliõpilasi rakendati lühemates vahetustes.

Lõppkokkuvõttes langeski augustikuu liisk füüsikute-keemikute kasuks aastase katseajaga. Oma uue koduga tuleb osata ümber käia.

M. SALUNDI,
Suvemaleva-73 insener

UNIVERSIAAD-73,

Võib arvata, et seal, kus on lord Killanin, ei ole tegemist pisivõistlustega. Lord Killanin, Rahvusvahelise Olümpiakomitee president, sõitis Moskvasse, et jälgida universiaadiheitlusi, kuid veel rohkem selleks, et tutvuda spordibaasidega ja Moskvaga kui võimaliku olümpialinnaga. Kas 1980. a. olümpiamängud peetakse Nõukogudemaal (purjetamine sel puhul Pirital), selgub hiljem, kuid selge on see, et olümpiamängudele pretendeerival linnal peab juba varakult olema midagi ette näidata.

Moskva kohendas universiaadiks oma olemasolevad spordikantsid, suurima uusehitusena sai lõpule 12 000 pealtvaatajat mahutav Sokolniki spordipalee, mis juhul, kui Moskva peaks olümpialinnaks saama, ei tohiks 1980. aastaks veel iganenud olla.

Spordiajakirjanike rahvusvahelise assotsiatsiooni president Frank Taylor, kes jälgis universiaadi informatsiooniteenistust kui oma leivaala, Rahvusvahelise Üliõpilasspordi Föderatsiooni president itaallane Primo Nebiolo ja teised oma ala asjatundjad on välja öelnud, et Moskva võib olümpiamängud enda kanda võtta, tingimusel, et arvestataks olümpiamängude suursugusust universiaadiga võrreldes.

Seega polnud läinud universiaad Moskvale mitte üksnes tavaline, külaliste vastuvõtt, majutamine, söötmine, meelelahutuse pakkumine, vaid tõsine peaproov, sest olümpiamängud ja nende läbiviimine on juba see tipp, millest spordimaailmas kõrgemat polegi.

Moskva võistlused kujunesid kuidagi rahulikult. Selline hinnang on puhtsubjektiivne ja kergesti seletatav: seekord ei andnud universiaad ühtki maailmarekordit. Ka Euroopa rekordeid ei löödud. Kuid rekordites on võlu, eriti siis, kui jälgid võistlusi kaugelt, kui ootad nimesid ja numbreid nimede taga.

Universiaadi päevil võis bulgaarlanna Svetla Zlateva ütlemist liigse enesekindlusena võtta. Nüüd enam mitte. Bulgaarlanna jooksis 800 meetrit 1.58,85, mis oli 0,35 sekundit nõrgem maailmarekordist. Teadagi tekitas selline eeljooksuaeg huvi lehemeestes, kes uurisid välja, et Svetlal on finaalis eesmärgiks uus maailmarekord. Ent tegu jäi tegemata: poole jooksumaa järel bulgaarlanna katkestas, sest finaali ajaks oli löönud rindu valu, mis enam hingata ei lasknud.

Nüüd teame, et Svetla Zlateva ei naljatanud. Ta oli Moskvas siiski rekordiks valmis. Luhtunud jooksu järel sõitis ta Ateenasse, kus mõned päevad hiljem sai oma tahtmise. Uus maailmarekord on nüüd 1.57,2. Ent universiaadi võitjate nimistust me Svetla nime ei leia.

OLÜMPIAMÄNGUDE PISIPOEG

Seal seisab hoopis ta ülikoolikaaslane Liljana Tomova. Kuid Svetla maailmarekord on kindlasti seotud rehabiliteerimissooviga, seega ka äsjase universiaadiga.

Üks, kellest palju räägitakse, on universiaadi kahekordne sprindikuninganna Mona-Lisa Pursiainen-Strandvall. Helsingi üliõpilasena on ta tartlastele nähtud. Nagu ta abikaasa Pauli Pursiainengi. Mõlemad on meie üliõpilastega võistlemas käinud. Mona-Lisa tuli Moskvasse, et ületada maailmarekordinaist Renate Stecherit, kuid sakslanna eelistas koju jääda...

Põhjanaaber, kelle 22,7 200 meetri jooksus ei tähendanud enne Moskvat veel kohta väledaimate sprinterite nimistus, oli loobunud jooksmast seda maad Soome meistrivõistlustel, et vormi salajas hoida. Moskvas ei jäänud muud üle, kui tuli kogutu ilmsiks tuua. 22,39 on aeg, mida Renate Stecher, seni suveräänne liider välejalgsete naiste seas, kindlasti arvestama peab. Mona-Lisale oli võit poolik, sest silm silma vastu seismine Stecheriga jäi edaspidiseks.

Need olid tipud. Kaks kildu kahest tugevast, tugevaist nagu korvpallifinalistid NSVL ja USA. See mäng on leidnud ja leiab kindlasti edaspidist kommenteerimist, kuid üks hakkas silma: Jaak Salumets oli kindlamaid, kui mitte kõige kindlam mees siis, kui ameeriklased vahe suureks olid visanud.

Kõik polnud universiaadil nii tugevad: ühes on sportlast rohkem, teises üliõpilast. Tähtsaim oli ikkagi see, et koos olid üliõpilassportlased. Iseasi, miks meilt kedagi polnud.

U. ESLON

TRÜ kammerkoor

alustab oma järjekordset tegevusaastat. Koos on lauldud dirigentide V. Uibopuu ja T. Otsuse käe all 1971. a. sügisest alates. Repertuaari kuuluvad põhiliselt vana muusika, eesti klassikaline ja uuem muusika, spirituaalid ja sving.

Suuremaid esinemisi on olnud vana muusika õhtud Tartu ülikooli aulas ja Tallinnas Kiek in de Kök'is, samuti iseseisev kontsert Pärnu raekoja saalis. Osavõtt Ogre üliõpilaslaulupeost. Tuleval aastal seisab ees uus üliõpilaslaulupidu. Traditsioonilised on spordi- ja laululaagrid Otepääl. Sel suvel sõideti Viitnale, kust tehti matku Lahemaa rahvusparki.

Igaüks, kel on tahtmist laulda, on koori teretulnud. Esimene proov, kus võetakse vastu ka uusi lauljaid, toimub 4. septembril kell 19 aulas. Uusi lauljaid võetakse vastu septembrikuu jooksul proovi aegadel (teisipäeva ja kolmapäeva õhtutel). Jälgige kammerkoori reklaami! Meeldivat kohtumist!

P. RAUD

TRÜ Akadeemiline Naiskoor

alustab tänavu oma 29. tegevusaastat. Eelmine 28. oli koorile teguderohke. Toimusid laululaagrid, esineti koolides, V. Tormise ja R. Ritsingu autorikontsertidel, rahvatantsupeol Tartus, toimusid semestrikontserdid. Kohtuti sõpruskooridega nende külaskäikude ajal Tartusse, võeti osa üliõpilaskooride suvisest kogunemisest — veepeost.

Kõige meeldejäävam oli koorile siiski Dresdeni Tehnikaülikooli segakoori külaskäik ja kontsertmatk Saksa DV-sse, millega koor lõpetas oma lauluaasta.

Ka eelnev aasta tõotab paljugi huvitavat. Ees ootab kontsertmatk Leningradi, koos TPI akadeemilise meeskooriga hakatakse õppima C. Orff'i «Carmina Buranat». Kevadel antakse sellega kontserdid Tallinnas ja Tartus. Juulis aga ootab seekord Eestis toimuv üliõpilaslaulupidu.

Esimene proov on 3. septembril kell 18.00 peahoone aud. 139. Edaspidi toimuvad proovid igal esmaspäeval ja neljapäeval kell 18.00—20.00. Juba esimesele proovile ootame noori lauluhuvilisi.

Kunstihuvilised!

KUNSTIKABINET võtab vastu algajate rühma uusi liikmeid. Eelist kunstialast ettevalmistust ei nõuta. Õppida saab joonistamist, akvarelli, graafikat, plakatkirja, keraamikat, metallehistööd jm. Käiakse õppeekskursioonidel Eestimaa kaunimates kohtades ning talvisel vaheajal Moskva ja Leningradi kunstimuuseumides. Igal kevadel korraldatakse kabineti liikmete õppe- ja iseseisvate tööde näitus. Täieliku kursuse omandanud saavad vastava tunnistuse. Kabineti uus asukoht on Tiigi tn. 78/80 II korrus nr. 202, registreerimine toimub iga päev k. 9—11 ja 14—16.

Teadmiseks edasijõudnuile: õppeekskursioon Saaremaale toimub 27.—30. sept. Palume hiljemalt 15. sept. astuda kabinetist läbi, kaasas pass ja üliõpilaspilet.

OOTAME!

Jalgpall

Algavad TRÜ teaduskondadevahelised meistrivõistlused (Kehakultuuriteaduskond võistleb kursuste kaupa, spordimeditsiinioskond omaette võistkonnaga).

Võistkondade loosimine on esmaspäeval, 10. sept. kell 18 spordiklubis. Võistkondade kaptenitel esitada loosimiseks ülesandmislehed (vastavad blanketid saadaval spordiklubis).

TRÜ Spordiklubi

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 4758. MB-06192.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 23. Reedel, 7. septembril 1973. a. XXV aastakäik

ALGAS!

Sügiskuu esimesel päeval tulvas ülikooli aulasse enam kui 900 värsket tudengit, kelle pilke püüdsid aula lumivalged sambad, puunikerdused ja kiiskavad vasklühtrid. Tehti ju sel suvel meie ülikooli südames, aktusesaalis, põhjalik remont, nii et üllatavana ja kaunina avanes aula iga vanemagi tudengi vaatele.

Ootusärevuses kihav saal vakatas, kui aktuse presiidiumisse asusid ülikooli rektor prof. Arnold Koop, kõrgema ja keskeriharidusе minister, TRÜ vilistlane Aare Purga, TRÜ parteikomitee sekretär Jaan Reimand, komsomolikomitee sekretär Kalle Merusk, ametiühingukomitee esimees Helve Kabur, õppeosakonna juhataja Raimond Tani, vastuvõtukomisjoni vastutav sekretär Mati Kilp, teaduskondade dekaanid.

Rektor A. Koop avas aktuse, rõhutades 1. septembri üldrahvalikku tähtsust: õpib ju meie maal pea iga inimene. Tänapäeva teaduse ja tehnika kiire arengu ajajärgul on võimatu liikuda progressi teed, evimata professionaalseid oskusi, kommunistlikku maailmavaadet ning kõrget kõlbelisust.

A. Koop pani uutele tudengitele südamele õppida ja käituda nõnda, et ülikooli maine püsiks hea ka rahvusvahelises mastaabis.

Seejärel kõlasid Nõukogude Liidu ja Eesti NSV riigihümnid. Aulasse kanti TRÜ puna-sinine lipp.

Päevakohane ettekanne oli Filoloogiateaduskonna dekaanilt Harald Peebult, kes juhtis noorte tähelepanu sellele, kuivõrd tähtis kogu nende edaspidiseks eluks on ülikooli astumine. Esineja nimetas mitmeid meie alma mater'iga seotud

teaduse ja kultuuri suurkujusid ning manitses austavalt suhtuma ülikooli traditsioonidesse, neid omapoolse initsiatiiviga täiendama ja arendama.

Minister A. Purga rääkis oma kõnes selle aasta suurimatest sündmustest meie riigi elus. Ta rõhutas, et partei XXIV kongressist noorsoole, kellel tuleb elada tulevikumaailmas.

Aare Purga määratles ülikoolide tähtsaima ülesandena kõrge kvalifikatsiooniga spetsialistide kasvatamise. Selleks ei piisa aga ainult loengutest ja seminaridest, üliõpilane peab olema aktiivselt seotud ühiskondliku tööga kasvatamaks eneses iseseisvust ja vastutustunnet.

Kõmava aplausiga kviteeriti dotsent Reimandi sõnavõttu, mis sisaldas mitmeid eluliselt tähtsaid õpetussõnu uute tudengite tarvis, ent ka optimismi ning usku noorte teotahtesse.

Ka kõigis ülejäänud kõnedes leidus julgustavaid sõnu uuele tudengipõlvkonnale, õnne- ning edusoove.

Esmakursuslaste nimel vastasid tervitustele Jelena Tuhhan ja Uno Türk (fotodel).

Järgnes päeva kõige pidulikum hetk — 66 parimat sisseastujat said rektori käest oma üliõpilaspiletid.

Loodame, et see esmane kontakt ja silmside kasvavad üle õppejõudude ning tudengite vaheliseks üksteisemõistmiseks ja koostööks.

M. UMMELAS

R. Velskeri fotod

Acta diurna

31. augustil tuli kokku TRÜ nõukogu arutamaks meie ülikooli tööd möödunud ja tööülesandeid käesoleval õppeaastal. Põhiettekande tegi rektor professor A. Koop.

*

4. septembril tuli kokku TRÜ rektoraadi laiendatud koosolek. Kuulati ära P. Kenkmanni informatsioon kutsekirjelduste koostamise kohta teaduskondades õpetatavate erialade kohta. Teise põhiküsimusena arutati II kursuse (Arstiteaduskonna III kursuse) üliõpilaste põllumajanduslikele töödele saatmist. Tutvustati ENSV Ministrite Nõukogu vastavat määrust 29. VIII 1973 ja ENSV kõrgema ja kesk-erihariduse ministri käskkirja 30. VIII 1973.

*

1. septembril toimusid teaduskonniti I kursuste instrueerimiskoosolekud, kus uutele üliõpilastele anti kätte üliõpilaspiletid ning tutvustati ülikooli struktuuriga ja õppetöö korraldusega. Alates 3. septembrist algas ülikoolis regulaarne õppetöö.

*

Esmaspäeval, 3. septembril tuli esimest korda käesoleval õppeaastal kokku EKP TRÜ komitee, et arutada tööplaane seoses ülikooli parteiorganisatsiooni läheneva aruande- ja valimiskoosolekuga, mis on planeeritud novembrikuu keskele.

*

Meie ülikoolis asus tööle uus tsiviilkaitse ülem, reservalampolkovnik Anatoli Nikolai p. Dovidenko.

*

2.—20. augustini toimusid Tartu vanalinna territooriumil, keskaegse linnamüüri läheduses Poe tänaval arheoloogilised kaevamised, mida juhatas TRÜ NSV Liidu ajaloo kateedri dotsent Vilma Trummal. Kaevamiste peamiseks eesmärgiks oli välja selgitada keskaegse linna hoonestus nimetatud piirkonnas. Praegu tehakse tööst kokkuvõtteid ning süstematiseeritakse leide.

*

Dotsent Erich Kukk töötas käesoleval suvel Mongoolias, võttes osa Nõukogude ja Mongoolia bioloogide ühisekspeditsioonist, mille ülesandeks oli Mongoolia looduslike rikkuste tundmaõppimine ja arvelevõtmine. E. Kukk kuulus paleobotaanikute töörühma, mille kõrval tegeles ka vetikate uurimisega. Osa kogutud materjale analüüsitakse Tartus.

NLKP Keskkomiteele

Tööpunalipu ordeniga Tartu Riikliku Ülikooli õppejõudude ja üliõpilaste kollektiiv mõistab üksmeelselt ja nördinult hukka akadeemik Sahharovi, kes oma käitumisega levitab kuritahtlikku laimu nõukogude tegelikkuse, NLKP ja tema Keskkomitee kohta.

Tänapäeva tingimustes, kus kogu nõukogude rahvas Kommunistliku Partei juhtimisel on saavutanud silmapaistvaid tulemusi kommunistlikus ülesehitustöös, kus meie riigi rahuarmastav leninlik välispoliitika on pälvinud kogu planeedi kõigi ausate inimeste üldise heakskiidu, kus maailm tänu sellele hingab kergendunult, väärib akadeemik Sahharov nõukogude teadlase kõrget nime häbistava käitumisega üleüldist hukkamõistu.

TRÜ rektoraat ja ühiskondlikud organisatsioonid

Amatöörautojuhi kursused TRÜ töötajatele

Töö algab 10. sept. kell 18 Kesk t. 19, kursused kestavad kuni **15.** dets. 1973. a. Töötunnid on esmaspäeviti ja kolmapäeviti **kell** 18—21. Kursuste tasu — 78 **rbl.**

A. PILT,
TRÜ ALMAVÜ komitee esimees

R. Velskeri fotod

Pühapäeval, 1. juulil 1973 saatis Alma Mater Tartuensis viimasele teekonnale oma kauaaegse rektori, sotsialistliku töö kangelase akadeemik professor F. Klementi, kelle põrm sängitati maamulda Raadi kalmistul.

Linda Liivak

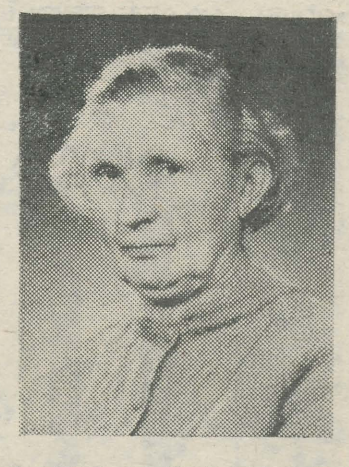

Vaevalt on küll ükski TRÜ-s füüsikat õppinu pääsenud vanempreparaator Liivaku õigustatud tõrelemisest: oli siis keegi vale katseriista tagasi hoiuruumi toonud, õige toomata jätnud või hoopis ära lõhkunud. Haruldase täpsusega hoidis ta korda füüsikapraktikumi tuhandete esemete hulgas ja seda kakskümmend kuus aastat.

Linda Liivak sündis 1907. a. Tartus töölise perekonnas, on töötanud pesuõmblejana ja sanitarina. Kõige kaalukamaks etapiks tema elutöös võib aga pidada preparaatori ja vanempreparaatori ametit üldfüüsika kateedris, alates 1947. aastast. Kohusetruu, eeskujuliku, hoolsa töö ja ühiskondlike ülesannete täitmise eest on Linda Liivakule korduvalt avaldatud kiitust ja tänu rektori käskkirjadega. Tema puhul on see tunnustus igati õigustatud.

Üldfüüsika kateeder soovib Linda Liivakule hästi palju meeldivaid puhkeaastaid pensionärina.

J. SALM

Tekkel jääb veel varna

Tänavugi on ülikooli palutud appi põllutöödele Lõuna-Eesti majanditesse: Tartu, Valga ja Põlva rajooni sovhoosidesse-kolhoosidesse. Peale selle tuleb vastavalt Ministrite Nõukogu määrusele osal üliõpilastest töötada Tartu Konservitehases.

Kõik II kursused, Arstiteaduskonnast ainult III kursus, palutakse tingimata 10. septembri hommikul kell 8.15 TRÜ aulasse töökaitse instruktaažiks. Tunni aja pärast sõidetakse juba majandeisse. Enamasti kartulivõtule (sellest ka hiline väljasõidukuupäev), sest teraviljakoristus on juba peaaegu lõpuni masinate asi. Rõngu ja Vasula sovhoosi sõitjaid võib kergesti oodata ka õunte ja ploomide mahavõtmine, aga alati võib ennast lohutada sellega, et peale ühepäevast töötamist on enamasti ükskõik, kas koristatakse õunu või kartuleid.

Tänavu on ülikooli ja kõigi majandite vahel esmakordselt sõlmitud lepingud, milles on täpselt fikseeritud vastastikused kohustused ja mille kaudu käib ka kontroll. Iga rühmaga sõidab kaasa õppejõud. Üliõpilastel on keelatud juhtida transpordivahendeid või põllutöömasinaid. Korrale allumine on rangelt nõutav, sest eriti linnalapsel tasub meeles pidada, et põldudel on võimust võtnud masinad.

Kuivi septembripäevi siis!

Teisel sügisel

Traktorimürinat meenutavate häälitsuste saatel rebib väike lennuk end maast lahti ja võtab kursi ülikoolilinnale. Suvi on möödas. Kahe kandepinnaga veteran lendab üle linnakese, mis õhust vaadatuna on naljakalt pisike ja maketisarnane. Mõttes jätad hüvasti kodulinna ja sealsete sõpradega, kelleta viimane suvekuu olnuks palju hallim ja igavam. Ees aga ootab teine suurkooliaasta kõigi oma murederõõmude, argiaskelduste ja pidupäevadega. Kerge nukrusega meenutad eelmist sügist, lustakat tudengiks löömist ja aega, mil kõik ümbritsev teadmisjanust ning uudishimust pakatavaile värsketele üliõpilastele üpris uus ja huvitav tundus. Aegamööda asendus esialgne kõigest osasaamise palavik asjalikuma, vahel koguni monotoonsena tunduva töörütmiga.

Missugune oled Sina, uus üliõpilane? Kuidas meeldib Sulle Tartu, kuidas meeldis esimese tudengiaasta algus? Kindlasti oled lisaks õppehoonetele ja oma ühiselamule avastanud enesele veel palju muud — näiteks ülikooli kohviku, kus oled teretulnud külaline päevasel jõudehetkel, kuid kus Sul on võimalus ka meeldiva õhtu veetmiseks. Küllap oled juba varahommikuti enne esimest loengut lipanud kohvi jooma õdusasse paigakesse peahoones nimega «Sophokles»? Kas oled jõudnud saada sinasõbraks ülikooli klubiga? Arvan, et oled, oli Sul ju selleks võimalus 1. ja 2. sept. õhtul, mil tantsumuusika eest hoolitses ansambel «Keel, nahk ja poogen».

Ees ootab veel neli aastat visa tööd. Õhureis Tartusse hakkab lõpule jõudma. Mida lähemale saab Emajõe linn, seda tihedamaks muutub kurjalt must, äikest ennustav pilveloor. Tulevik üliõpilasena aga tundub hoopis rõõmsavärvilisem.

REIN LIND,
eesti fil. II

Kõrgema hariduse teemadel

Noorte kutsevalikust

Eda Brehhova

Eesti NSV küllaltki pingelise tööjõubilansi tingimustes on teadlik kutsevalik tööjõuressursside jaotamise oluline tegur. Igakülgselt kaalutletud, põhjendatud otsuse langetamise eelduseks on aga küllaldane informeeritus valikuvõimalustest.

TRÜ kommunistliku kasvatuse laboratooriumi poolt Eesti NSV kõrgematesse koolidesse sisseastujate uurimisel saadud materjalid viitavad vajadusele ja ka teatud võimalustele reguleerida üliõpilaskontingendi formeerumist tulevastele üliõpilastele antava informatsiooni parandamisega.

Võimekate noorte optimaalse jaotumise (nii kõrgemate koolide kui erialade kaupa) esimeseks tingimuseks on kõrgema hariduse taotlejate rahuldavad **teadmised Eesti NSV kõrgemate koolide kohta.**

Uurimised näitavad, et informeeritus kõrgematest koolidest on praegu veel väga ebaühtlane. Kui üle poolte 1971. a. üliõpilaskandidaatidest arvasid hästi tundvat TRÜ-d ja TPedI-d, siis TPI kohta oli enda meelest hästi informeeritud vaid 29% kõigist sisseastujatest. EPA-t teadsid hästi ainult 16% vabariigi üliõpilaskandidaatidest. Veelgi tagasihoidlikum oli TRK ja ERKI tundmine.

Kõrgemat kooli, kuhu õppima tahetakse tulla, tuntakse küll rohkem, kuid ei saa piisavaks pidada seda, et üksikasjalikult arvab end informeeritud olevat valitud kõrgemast koolist vaid 64% EPA ja TPedI sisseastujatest. TRÜ üliõpilaskandidaatidest omab küllaldaselt teadmisi ülikooli kohta 73,1%. Kui sisseastujad tervikuna tunnevad ERKI-t ja TRK-d võrdlemisi halvasti, siis nendesse koolidesse sisseastujad tunnevad oma koole hoopis põhjalikumalt, ligi 80% on üksikasjalike teadmistega. Ebarahuldavalt tunnevad «oma» õppeasutust TPI üliõpilaskandidaadid: vaid 43,8% neist on valitud kõrgemast koolist hästi informeeritud.

Olemasolevad teadmised on ka sisult kesised. Praegu ollakse sisseastujate endi arvates kõige enam kursis üliõpilaste elu-olu korraldusega ja sportimisvõimalustega. Mitteküllaldased on teadmised õppetöö korraldusest, teadusliku töö suundadest, õppuri enda võimalustest süvenenult tegelda erialaga (eelkõige ÜTÜ liinis), ühiskondlike organisatsioonide tööst jms.

Puudulikuks on jäänud kõrgema kooli tutvustamine konkreetse **elukutse omandamise** aspektist. Nii ei osanud 28,3% vabariigi üliõpilaskandidaatidest nimetada ühtegi töökohta ega kutseala, kus on võimalik töötada pärast valitud osakonna lõpetamist.

Vabariigi kõrgemate koolide kohta on noored saanud kõige enam teadmisi vastavatest teatmikest. Need väljaanded aga ei ava (ja see polegi nende eesmärk) kõrgema kooli õppetöö sisulist külge. Mainimisi minnakse mööda töölerakendamise võimalustest, samuti vastava ala valinud noorele esitatavatest sisulistest nõudmistest.

Eriala kohta on noored rohkem teadmisi saanud vastava eriala spetsialistidelt, erialasest kirjandusest ja praktilise töö käigus. Selline informatsioon võib olla küll päris põhjalik, kuid tema oluliseks puuduseks on juhuslik iseloom.

Massikommunikatsioonivahenditest on seni tähtsaim olnud ajakirjandus. Ajalehtedest-ajakirjadest saadu on 13% EPA ja TPI sisseastujate hinnangute alusel olnud neile kõige olulisemaks informatsioonialliKaks eriala kohta. TRÜ, TPedI ja ERKI sisseastujate seas on selliselt vastanud noori umbes 9%. TRK-s on ajakirjandus informatsioonialliKana tähtis olnud vaid 5%-le vastanuist. Raadio ja televisiooni mõju elukutsevalikus on kõrgemale haridusele orienteeritud noored pidanud ajakirjanduse omast väiksemaks. TRÜ-s oli raadio kõige olulisemaks eriala kohta saadava informatsiooni allikaks vaid 0,7%-le sisseastujatest. Umbes 1% TRÜ, EPA ja TRK üliõpilaskandidaatidest pidas tähtsaks telesaadetest saadud teadmisi.

TRÜ kommunistliku kasvatuse laboratooriumis analüüsitud andmed võimaldavad teha teatud järeldusi kõrgemate koolide ja erialade tundmise kohta ja osutavad vajadusele tõhustada kõrgema hariduse propagandat.

Informatsiooni on seni rohkem saadud kutsevaliku ja kõrgema kooli õppetöö seisukohalt mitteoluliste külgede kohta (sportimisvõimalused, kultuuriüritused). Enam tähelepanu vajab kõrgema kooli elu sisu tutvustamine (õppetöö korraldus, teaduslik töö kõrgemas koolis jne.).

Kutsevalikuks antav informatsioon peaks noori eelkõige ette valmistama **valikuks.** Olulised on mitte niivõrd üksikasjalikud teadmised kõigist erialadest, mida noored võiksid omandada, vaid kutsevaliku põhimõtete küllaldane tutvustamine. Noorel peaksid olema teadmised kõrgema hariduse funktsioonidest ja tähendusest ühiskonnas, ta peab teadlikult seostama professionaalset ettevalmistust oma edasise eluteega, tundma erialast perspektiivi: haridus ja diplom võib muutuda omaette väärtuseks. Noorte orienteerimine kõrgemale haridusele peaks olema lahutamatult seotud orienteerimisega kindlatele elukutsetele. Kõrgem kool on eelkõige professionaalse ettevalmistuse üks lüli, seepärast peaks kutsepropaganda suunama noori mitte lihtsalt õppima, vaid omandama kutset.

Märgitud ülesannete täitmiseks on vajalik vastava süsteemi väljatöötamine, mille aluseks oleks huvitatud organisatsioonide ja kõrgemate koolide koostöö informatsiooniandjatega. Vaid sellise süsteemi raamides saab paindlikult suunata kutsepropagandat kooskõlas rahvamajanduse vajadustega ja maksimaalselt arvestada iga vahendi spetsiifikat.

Mitmesuguste kutsenõustamise vormidega (klassijuhatajatunnid, ekskursioonid jms.) võrreldes on teatud eelised ja oma spetsiifika massikommunikatsioonivahenditel. Nad võimaldavad mõjustada korraga suurearvulist auditooriumi. Praktiliselt on aga Eesti NSV tingimustes massikommunikatsioonivahendite auditooriumiks kogu elanikkond. Kutsepropaganda efektiivsust tõstab ka massikommunikatsioonivahendite operatiivsus, mis loob muuhulgas võimaluse kohe korrigeerida propaganda sisu olukorra nõuetele vastavaks.

J. Talvet

Üliõpilaselust

(algus «TRÜ» nr. 22)

Poola üliõpilaste elu kohta ilmus meie lehes kirjutis umbes samal ajal mullu. Nüüd sellel maal ise viibides saime ehk teada küll vähem arvulisi osutajaid, võime aga see-eest lisada vahetult kogetut.

Minu teadmisi täiendas vahest kõige rohkem õhtu, mille tänu meie giidile Jozefile sain olla Krakowi Jagiello ülikooli ajalehe toimetuse liikmete Kazimierz Wojtala ja Jan Tassaki, Kazimierzi abikaasa Natalia, vene filoloogia üliõpilase Ewa Rajczykowska ning Üliõpilasliidu ülikooli organisatsiooni presiidiumi liikme Jan Karkocha seltsis.

Euroopa ühel vanimal, 1364. aastal asutatud Krakowi Jagiello ülikoolil on praegu 5 teaduskonda: bioloogia-geograafia, matemaatika-füüsika-keemia, ajaloo-filosoofia, juura ja filoloogia. Sisseastumisel ei pea eksameid tegema keskkooli-olümpiaadide võitjad ning lisaks veel iga kooli kaks parimat õpilast. Keskmine õppeaeg nagu meilgi on viis aastat. Üldaineid — majandust, filosoofiat, sotsioloogiat, loogikat ja poliitilisi teadmisi — õpetatakse peamiselt kahel esimesel kursusel. Neis lõpueksameid ei ole.

KUIDAS POOLAS OLI?

takse igalt ilmunud artiklilt lisatasu, eriti neilt, mis on avaldatud välismaal.

Suvevaheaeg on poola üliõpilastel pikem kui meil, see kestab oktoobri alguseni, kuid enamik tudengeid tavatseb suvel siiski taskuraha teenida ja tööl käia.

Käesoleva aasta algusest muutus Poola noorsoo-organisatsioonide struktuur: varem lahus tegutsenud Poola Üliõpilaste Assotsiatsioon, Poola Maanoorsoo Liit ja Poola Sotsialistlik Noorsooliit ühinesid Poola Noorsoo-organisatsioonide Liiduks, kusjuures kõik kolm algüksust säilitasid oma igakülgse autonoomia.

Poola Üliõpilasliit näeb oma peaülesande ja -kohusena kaadri kasvatamist teistele organisatsioonidele, s. o. noorte spetsialistide ettevalmistamist oma kodumaa edasimineku nimel.

Üliõpilasliidul on kõrged volitused: ta esindab üliõpilasnoorsugu Poola RV valitsuses, samuti suhtleb ministrite tasemel välisriikidega. Organisatsioonisisene demokraatia tagatakse vabade valimistega. Sealjuures toimuvad enne valimisi kampaaniad ning juhul, kui valitu ei ole õigustanud usaldust, on õigus tema tagasikutsumiseks.

Üliõpilaste personaalküsimuste arutamiseks on ülikoolis üliõpilasperioodil soovivad töötada. Üliõpilased tegutsevad muide kõikjal: kes suvel rahvusvahelisteks üliõpilashotellideks muudetud ühiselamutes — *almatur*'ides — ettekandjatena, koristajatena, administraatoritena; kes linnatranspordis trammijuhtidena.

Aasta ringi saavad üliõpilased 50% odavama pileti trammides ja autobussides ning 30% odavama rongides. Lennukites kehtib 50%-line piletihinna alandus vaid talvel. 50%-lise piletiga saavad üliõpilased sisse ka teatritesse, ning 30%-lisega 2. kategooria kinodesse.

Väga palju on Poolas ära tehtud üliõpilasturismi ja välismaadega üliõpilasvahetuse arendamisel. Ülikooli vahetusgruppides käiakse teistes maades nii õppepraktikal kui ka turistidena. Lisaks korraldab välismaareise üliõpilaste turismibüroo. Individuaalkorras suhtlemine sotsialismimaade piirides on lihtsustatud, eriti Poola RV ja SDV vahel. Sageli reisivad üliõpilased jalgratastel, ning selleks et väiksemate kuludega välja tulla, sõlmivad kokkuleppe mõne ettevõttega, kelle toodangut nad välisriigis reklaamivad.

Poolas omakorda õpib suur hulk üliõpilasi teistest maadest. On avatud mitmeaastased suvekoolid poola emigrantide lastele, kes sel viisil elustavad teadmisi oma rahva keelest ja kultuurist.

Sellest, mis veel lahendamata, nimetavad poola üliõpilased ühiselamute probleemi. Üliõpilastest abielupaare on püütud jõudumööda abistada, neile ühine kodu anda. Kuid üliõpilaste abielusid on ikka rohkem, ning praegu on arutusel küsimus, kas ei tuleks ehitada üliõpilaste laste jaoks eraldi lastesõimi.

Krakowi Jagiello ülikooli suurürituseks on nn. Juvenaalia — 3 päeva pidustusi mais, mille avatseremoonial Krakowi linnapea annab linna võtmed sümboolselt üle üliõpilastele: kolme päeva jooksul on nemad linna peremehed. Toimuvad kontserdid, karnevalid, pidustused, mille tseremooniatest 14. sajandi ametirõivas võtavad osa ülikooli rektor, prorektorid, dekaanid ja õppejõud. Ei saa väita, et Krakowis taolised suurpidustused mööduksid päriselt ilma viperusteta: ikka leidub mõni linnanooruk või üliõpilane, kes käitub vääritult, avalikku korda rikub ja teisi pidulisi segab. Ent nendelegi on mõeldud: pidustuste ajal liigub mööda linna nn. üliõpilaskaardivägi, kelle liikmetel on õigus dokumente kontrollida ja korrarikkuja üliõpilaskohtu alla anda.

Kuulus on Krakowi ülikool veel oma rahvakunstiansambli ja üliõpilasteatri poolest. Esimeses on 100 liiget; see on ansambel, millele ülikool aastas eraldab 150 000 zloti (10 000 rbl.) suuruse toetussumma ja mis on slaavi tantsude esitamisega rahvusvaheliselt tunnustatud. Teist peetakse nii Poolas kui ka väljaspool üheks parimaks üliõpilasteatriks, ta on paljude konkursside võitja.

Viimaseks sain üht-teist kuulda ka Poola ja Krakowi üliõpilasspressi kohta. Jagiello ülikoolil on nagu meilgi oma ajaleht — «Akcenty». See ilmub kord kuus 16-leheküljelisena. Tiraaž on 1500 (vrd. — meil 3000) ning seda levitatakse ühiselamutes ja peahoones tasuta. Toimetuse kollektiiv koosneb alaliselt 15 liikmest, kolleegiumis on 5 inimest. Palgalisi töötajaid on «Akcenty'l» 3: toimetaja, sekretär ja korrektor (vrd. — meil 2: tegevtoimetaja ja kirjanduslik kaastööline). Ajalehte trükitakse ülikooli 300 aastat vanas trükikojas, kvaliteet, nagu ise võisin veenduda, on väga hea.

«Akcenty», nagu ülelinnaline üliõpilasleht «Student» on alles noor väljaanne, taasasutatud 2 aastat tagasi. Mõlemad ajalehed ilmusid 1950. aastatel, esimene 1952—1953 2 korda kuus, teine 1957. aastal. Siis aga väljaandmine katkes kuni 1971. aasta ülikoolireformini. Oma üliõpilaslehte ei ole kõigil kõrgematel koolidel, need ilmuvad vaid Varssavis ja Krakowis. Küll aga tegutsevad žurnalistide klubid, mis aeg-ajalt annavad välja väikesetiraažilisi ajalehti rajoonikeskustes.

Nagu meiegi ajaleht esindab ka «Akcenty» oma ülikooli kõiki ühiskondlikke organisatsioone ning tema ülesandeks on kajastada ülikoolielu nii siseselt kui ka seoses ümbrusega. Toimetuse koosseisus tegutseb kolm graafikut ja kaks fotograafi, mistõttu lehe kujundus on nägus ja maitsekas. Eri rubriike leht ei praktiseeri, kuid kindlasti on kujunenud oma temaatika: palju on poleemikat, kriitilisi artikleid, rohkesti ruumi jäetakse üliõpilaste kirjandusliku ja kunstilise omaloomingu tarvis. Et «Akcenty» on kuuleht, siis on paremini kui meil võimalik kokku panna temaatilisi lehenumbreid.

Päris lõpuks veel seda: Kazimierzi ja Janiga sai kokku lepitud, et meie ajalehtede toimetused hakkavad arendama koostööd. Nii et poola üliõpilaste elu kohta on meil lootust sõnumeid saada edaspidigi.

Varem omaette tegutsenud Poola Maanoorsoo Liit, Poola Sotsialistlik Noorsooliit ja Poola Üliõpilaste Assotsiatsioon ühinesid käesoleva aasta alguses ülepoolaliseks noorsoo-organisatsiooniks.

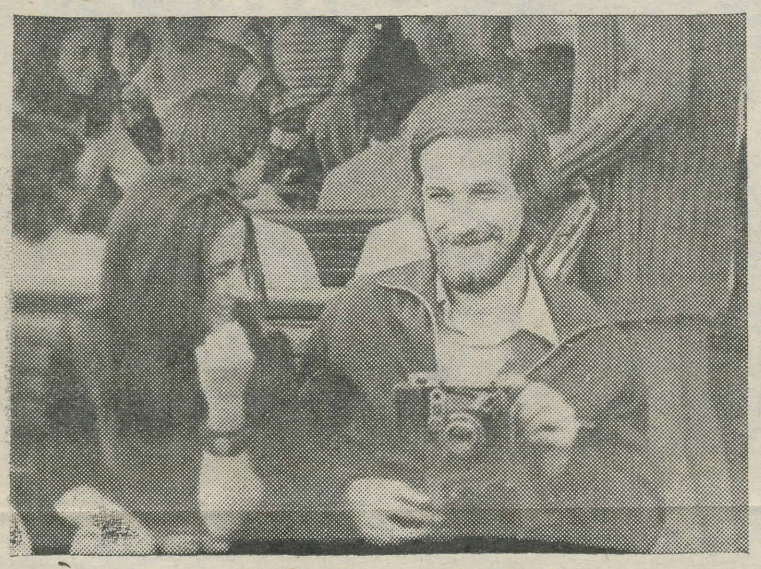

Kazimierz Wojtala koos abikaasa Nataliaga

Pärast diplomi kaitsmist saab noor spetsialist magistri kraadi. On veel rida erialasid nagu žurnalistika, teoloogia, filosoofia ja juriidilised teadused, mida võib omandada täiendavalt alles pärast magistrikraadi saamist ning milles õppetöö korraldamiseks asuvad ülikooli juures eraldi instituudid (õppeajaga 2 aastat). Seega on diplomeeritud ajakirjanik Poolas ühtlasi spetsialist mingil teisel erialal, kuigi, nagu mulle öeldi, lähevad žurnalistikat enamasti edasi õppima filoloogiateaduskonna lõpetanud. Üldiselt on pärast diplomi saamist nii, et noor erialatundja valib või otsib endale kolme kuu jooksul töökoha ise. Kui ta seda ei saa, pöördub ta tööministeeriumi alalise esindaja poole ülikoolis ning too kindlustab talle töölevõtmise. Aspirantide ja noorte õppejõudude jaoks on ehitatud hotellid. Teadusliku töö puhul maksab kohus, kuhu kuuluvad üliõpilaste (enamasti küll juristide) seast valitavad prokurör ja advokaat. Üliõpilaskohus arutab nii kriminaal- kui ka distsiplinaarküsimusi, ja seda enne kõiki teisi instantse.

Üliõpilasliidu ülikooli organisatsioon esitab oma nõudmised rektori tasemel. Iga kolme aasta tagant toimuvad Üliõpilasliidu kongressid, kus võetakse vastu tegevusprogramm. Neil kokkutulekutel leiavad aset organisatsiooni esindajate kohtumised valitsuse juhtidega.

Üliõpilaste organisatsioonil on terve hulk tähelepanu väärivaid õigusi. Nii on kõigis üleülikoolilistes nõukogudes kolmandik foorumist üliõpilased. Lisaks niisugustele organitele nagu üliõpilaskohus ja stipendiumikomisjon, tegutseb organisatsiooni raames veel üliõpilastöö büroo, mis kindlustab töö üliõpilastele, kes suvevaheajal või õp-

Liivia Viitol

Imelik on olla korraga keset taevast — all näha kaugenev maa, ülal lõputu sinine avarus.

Keset taevast, keset suve, keset juulikuu pikki päevi, keset Euroopat ja varsti keset Berliini, kus saabunuid TRÜ Akadeemilisest Naiskoorist on vastu võtma tulnud Dresdeni Tehnikaülikooli Segakoori esindajad.

Dresdenis käidud

Kahetsev pilk kohalikule ajale (kaks tundi elust tuli lihtsalt maha jätta) ja algabki sõit läbi SDV administratiivkeskuse.

Suur ja puhas on linn, mida asustab 4,1-miljoniline elanikkond, kes käratult voolab mööda Karl Marxi alleed, Unter den Lindenit ja Alexanderplatzi, aeg-ajalt jalgu puhates vabaõhukohviku valgetel toolidel või purskkaevu äärel istudes.

Sõidame Treptowi parki, kus asetseb mälestussammas nõukogude sõjameestele, seda külastavad iga päev tuhanded inimesed. Kuldsete tähtedega hallidele kividele kirjutatud sõnad pole meelespidamiseks mitte ainult meile, vaid kõikidele järgnevatele põlvkondadele.

Ikka veel Treptowi pargi suurejoonelisuse ja võimsuse mõju all jääme pärast lõunat ootama linnaekskursiooni.

Selleks ajaks, kui see teoks saab, oleme näinud juba Kongressihalli ja Õpetajate Maja ning uurinud lähemalt ainulaadset kella, mis näitab aega kogu maailmale.

Bussiakna taha jääb kuumav suvepäike, meie nägemispiiridesse ilmuvad järgemööda Maria kirik, Raekoda, Toomkirik ja vana Unter den Linden kuulsa Brandenburgi väravaga.

Möödume Humboldti ülikooli hoonest, Saksa Riigiraamatukogust, mille köidete arv ulatub 2 miljonini, Metropoli ja Brechti teatrist, sõidame piki Meedikute tänavat ja näeme oma silmaga Kunstide Akadeemiat.

Linn näitab ennast — meie ees rulluvad lahti pikad tänavad Riigiooperi ja Teaduste Akadeemiaga, Walter Ulbrichti residentsi ja Lenini platsiga, mida ehib Vladimir Iljitši 17 m kõrgune vasest kuju. 700-aastase ajaloo jäljed ula-

(järg lk. 4)

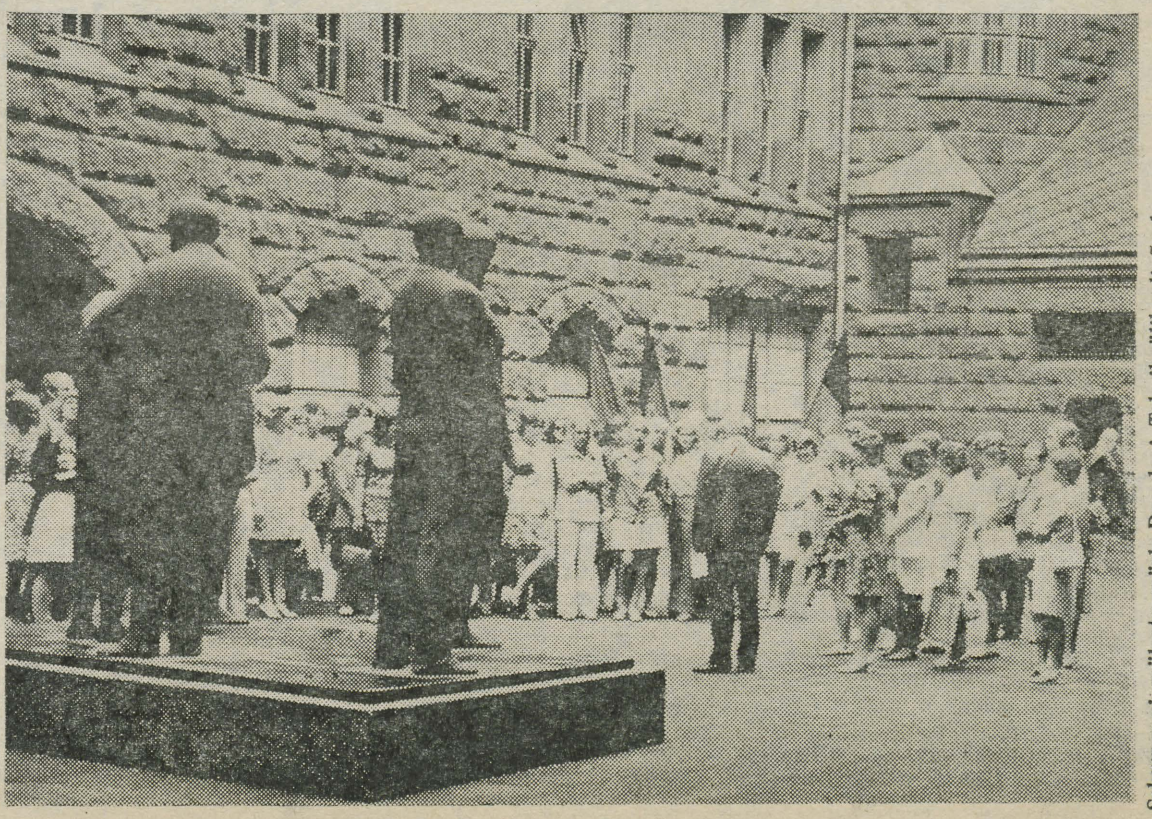

Schumanni mälestusmärk Dresdeni Tehnikaülikooli õuel.

Universiaadimuljeid

ANDRES KIVISTE
REIN LEPIK

Üliõpilasmängude ajaloos oli Moskvas toimunud universiaad kõige massilisem ja suurejooneliselem, kõige lähedasem tõelistele olümpiamängudele. Kui veel arvestada, et osavõtjad olid tudengid, siis pole raske ära arvata rõõmu kogu toimunu pealtnägijaks ja kaasaelajaks olla.

Juba avatseremoonia ületas seninähtu. Kuigi ilm oli vihmane, oli staadion pealtvaatajaist tulvil ja meeleolu suurepärane. Eriti jäi meelde delegatsioonide esitlemine. Esimestena sammusid V. I. Lenini nimelisele staadionile rohelises vormis austraallased, siis tõsised austerlased, lipuvärvides Kanada ja Suurbritannia, euroopalikus rõivas aafriklased, rahvusriietes hindud jt.

Jõudis kätte kauaoodatud hetk. Süüdati universiaadituli ja heisati «Gaudeamuse» helide saatel universiaadi lipp. Ülemaailmsed üliõpilasmängud olid avatud, mille kinnituseks uhke saluut staadioni kohal.

Võistlusprogrammis oli kesksel kohal muidugi kergejõustik. Siiski oli heitlusi jälgimas üllatavalt vähe huvilisi, nendestki väga suur osa välismaalasi. Kuigi paljud väljakuulutatud kuulsused olid jäänud kohale tulemata, oli kõigil aladel konkurents tihe. Püsis soe ja sõbralik õhkkond kõigi võistlejate hulgas ja tekkis mulje, nagu tõepoolest kaotajaid polekski olnud. Sageli on toonitatud, et osavõtt on niisama tähtis kui võit. Seda mõtles ka neeger, kellel jäi pärast 10 000 m jooksu võitja finišeerimist joosta veel üle viie ringi. Jooksu lõppedes oli ta siiski omamoodi kangelane.

Mis jäi meelde võistlustest ja võitjatest? Juba esimesel võistlusõhtul toimunud 10 000 m jooksu finaalist D. Korica taktikaliselt ilus võit. Meeldivaid elamusi tõid veel eriti teivashüpe, kolmikhüpe, naiste sprindidistantsid ja muidugi kümnevõistlus. Häid võimalusi kaasaelamiseks pakkus 4×400 m teatejooksu finaal. Meie ankrumees S. Kotšer sai tänu ennastsalgavatele pingutustele mööda USA sportlasest, kuid võistkonnakaaslase eksimuse tõttu kuulutati võitjaks siiski ameeriklased. Jäi mulje, et tegelikud võitjad ameeriklased küll ei olnud.

Mitmeid võistlusi nägime esmakordselt. Üheks selliseks oli veepall. Kaasakiskuva mängu NSVL—Itaalia jälgimist segas vaid tugev vihmasadu. Tekkis isegi küsimus, kes on märjemad, kas pealtvaatajad või võistlejad. Üldiselt aga olid ujulad kõige paremas korras. Intervjuus lehemeestega ütles basseini «Tšaika» direktor G. Likei: «Uusimate sanitaartehniliste vahenditega on saavutatud esmakordselt vee sinine värvus.» Ka ameeriklaste arvates olid basseinid kõigiti suurvõistluste tasemel, välja arvatud üks detail: varjanuks neid ka katused ilmastiku kapriiside eest. Näiteks kaotasid mitmedki vettehüppajad väärtuslikke punkte ootamatu tuulepuhangu tõttu. Jäi mulje, et olümpiamängude suurejooneliseks läbiviimiseks tuleks veel nii mõndagi ehitada.

Võrkpalliturniir toimus uhiuues Sokolniki spordipalees, mis ka kesksemate kohtumiste ajal mahutas kõiki paremaid meeskondi ja tähtsamaid mänge. Tõsine heitlus käis Poola ja Korea meeskondade vahel. Poolakad paistsid kehaliselt ja tehniliselt üle olevat, kuid korealaste kollektiivsus ja võidutahe jäid peale. Võistkond mängis nagu üks mees. Keegi eriti ei hiilanud, kuid ka varumehed ei jäänud põhikoosseisule põrmugi alla. Rünnakud olid üles ehitatud kõigi kuue mehe tegevusele. Kuni mängu lõpuni jätkus neil jõudu peale igat õnnestunud lööki platsil kokku joosta, et avaldada tunnustust löögi sooritajale ja õhutada uutele tegudele. Poolakaid seevastu ergutas suur grupp kaasmaalasi tribüünidel, kes ei teinud seda mitte kisa ja vilega, vaid rahvalike lauludega. Sümpaatne oli, et pärast oma meeskonna lüüasaamist kõlas saalis nendesamade poolakate «Bravo, Korea!»

Kõige objektiivsem ja asjatundlikum publik oli kahtlemata väljakutel, kõige leidlikum ja omapärasem Ameerika korvpallisõprade näol aga korvpallivõistlustel.

Otsustavad mängud olid üllatavalt kõrgetasemelised. Klass omaette oli David Thompson, kelle katmisega sai teataval määral hakkama vaid Jaak Salumets. Jaagu mäng terve turniiri vältel ületas meie julgemaidki lootusi.

Võistluste organiseerimisega oli palju vaeva nähtud. Öelda aga, et kogu Moskva oleks elanud universiaadi tähe all, oleks ehk natuke üle pakutud. Pileteid jätkus küll mis tahes võistlustele.

Lõpuks võib öelda, et üldmulje üliõpilasmängudest jäi väga hea, need kümme päeva Moskvas andsid unustamatu elamuse.

Maailmarekordid aastal 1980

On kombeks teha mitmesuguseid ennustusi. Seda ka spordi valdkonnas. Analüüsides kergejõustiku maailmarekordite senist arengut, pakuvad Rootsi spordispetsialistid 1980. aastaks välja järgmised maailmarekordid:

Ala	Rekord 1960	Rekord 1970	Ennustus 1980
100 m jooks	10,1	9,9	9,7
200 m jooks	20,6	19,8	19,6
400 m jooks	45,2	43,8	42,5
800 m jooks	1:45,7	1:44,3	1:42,1
1 500 m jooks	3:36,0	3:33,1	3:25,6
5 000 m jooks	13:35,0	13:16,6	12:56,8
10 000 m jooks	28:30,4	27:39,4	26:49,6
110 m tõkkeid	13,2	13,2	13,0
400 m tõkkeid	49,2	48,1	46,7
3 000 m takistusjooks	8:32,0	8:22,2	8:14,0
Kõrgushüpe	2,16	2,28	2,41
Kaugushüpe	8,13	8,90	9,75
Teivashüpe	4,78	5,46	6,14
Kolmikhüpe	16,70	17,39	18,26
Kuulitõuge	19,30	21,78	24,61
Kettaheide	59,61	68,40	78,90
Odavise	86,04	92,70	98,70
Vasaraheide	68,68	75,48	79,40

(Kogumikust «Urania Universum» 18)

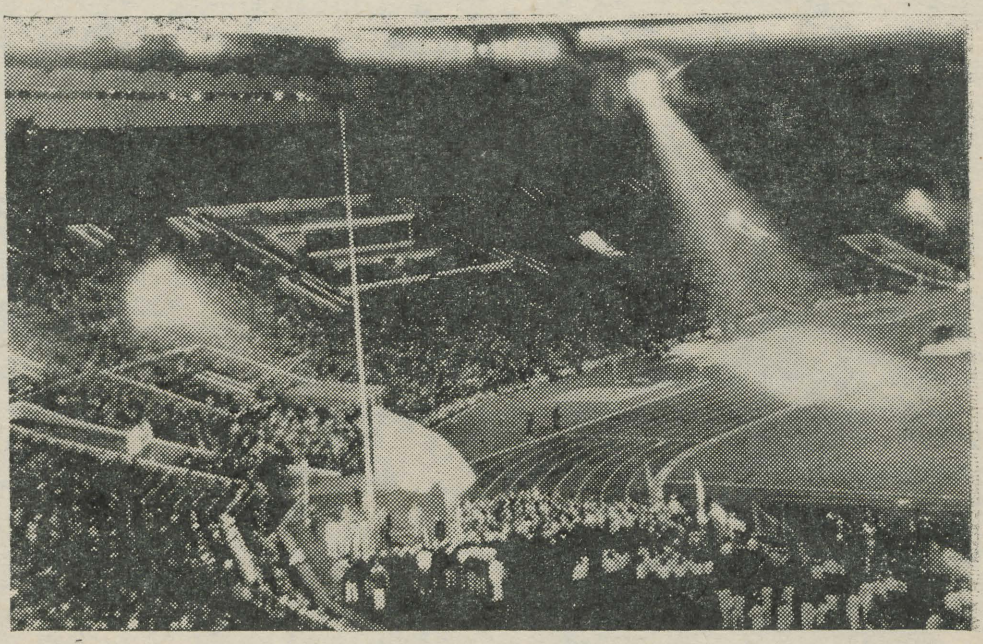

Universiaadi avatseremoonialt.

(algus 3. lk.)

tuvad meie päevadeni, hoolimata sellest, et pärast Teist maailmasõda oli Berliinist säilinud vaid 40%.

Ülejäänud kuuskümmend tuli üles ehitada, varemetest pidi tõusma uus linn.

Meie sõidame ja päike kõrvetab läbi aknaruutude, tasakesi võtab võimust väsimus ja uimastavas palavuses ei märkagi, et oled juba poolunes.

Giidi tänades on veidi piinlik küll, kuid see hajub peagi — ees on kolm tundi sõitu ja sihtpunkt Dresden.

Tehnikaülikooli ajakohases ühiselamus, kus elatakse sektsioonides, 2—3 kaupa toas ja magatakse sulgtekkide vahel, ootavad meid abivalmis neiud — voodigi tehakse valmis.

Kokku on ühiselamuid kuus, kõik 15-korruselised, puhtad ja heledad. Õhturahu algab siin juba enne kümmet, sest hommikul tõustakse varakult ja ühiselamust ülikoolini on tükk maad.

Uus päev tõotab uusi muljeid, seda enam, et ta on meie päralt, sest teine grupp jõuab kohale alles ööseks. Teoks saab iseseisev tutvumine linnaga, mis kätkeb ajalugu ja kaasaega, barokkajastu suursaavutusi ja modernseid kõrgmaju ning peale selle 600 000 abivalmis ja lahket dresdenlast, kelle näitena on meil teejuhiks Tehnikaülikooli üliõpilased.

Nad tulevad igal hommikul — ikka viie-kuuekesi ja mõnedest neist saavad meie lahutamatud kaaslased.

Ilma nendeta oleks jännijäämine olnud paratamatu, sest Dresden on suur ja võõras ning äraeksimine ei tekita seal ühelegi tartlasele raskusi.

Nii harjumegi meie ees kõndiva tumedapäise Monicaga, kes kord kätt püsti hoides autoderida kinni peab või lõunalauda hiljaksjäänuile kohti otsib.

Monica on alati kohal ning ühes temaga ehtsaksalik elurõõm ja südamlikkus.

Neid on teisigi, kes kõigest hingest soovisid meie reisi kordaminekut ja seda, et me end igal pool mugavalt tunneksime. Märkame seda nii ekskursioonidel kui kontsertidel, kus esimesed read alati

Dresdenis käidud

plaksutavatest sõpradest tulvil on. Näis, et kogu saksa rahvale on omane viisakus ja lahkus. Ükskõik kuhu lähed, ikka kohtad naeratavaid nägusid, rahulikke ja meeldivaid hääli, kellest igaüks vähemalt tuhat korda päevas «danke sehr» ja «bitte schön» öelnud on, kuid kes seda veel teinegi tuhat meeleldi ütleb.

Päev kulub ja õhtul oskame juba ise tsentrumist üliõpilassööklani jõuda.

Meile meeldib selles ilusas linnas, mis alates 18. sajandist kuulub Saksamaa tähtsamate kunstikeskuste hulka, olles asukohaks barokkarhitektuuri meistriteosele Zwingerile (arhit. Pöppelmann 1711—1722) ja paljudele kõrgematele koolidele ning uurimisasutustele.

Hommikul saame oma vaimustust jagada öösel saabunud grupiga. Ees ootab pidulik kohtumine ülikooli parteikomitee esimehe Horst Kühlingeri ja teiste juhtivate tegelastega.

Ametliku vestluse asemel peetakse meile tore tervituskõne, mille lõppedes tutvume algul teoreetiliselt, hiljem praktiliselt Dresdeni Tehnikaülikooliga. Saame teada, et ülikoolis õpib 56 rahvusest üliõpilasi, kes moodustavad 12 000-lise noorsuliku kollektiivi ühes 500 professori ja dotsendiga ning 2000 teadusliku kaastöötajaga.

Õppetöö toimub 22 sektoris, mis alluvad 8 teaduskonnale; peale rektori tegelevad juhtimisega veel 3 prorektorit ja 6 direktorit.

Üliõpilaste jaoks on olemas üliõpilasklubi, kuhu kuuluvad väiksemad ringid ja omaette kollektiivid. Klubi korraldab põnevaid üritusi ja peab sidet teiste rahvademokraatiamaade üliõpilastega.

Kõikidest ülikooli sissesaanutest lõpetab 90%. Tudengite kasutada on suur hulk õppehooneid laboratooriumide ja teiste moodsalt sisustatud praktikumiruumidega.

(järgneb)

Arstiteaduskonna ÜTÜ

aruande- ja valimiskoosolek toimub neljapäeval, 13. septembril kell 18 teaduskonnakirurgia kateedri auditooriumis L. Puusepa tn. 8. Vajalik on kõigi liikmete osavõtt.

P. DIMITRIEV

Peab olema julgust kasutada oma mõistust

I. Kant

Kuus sammast — meie rahvuslikku kultuuri kandvad Atlased — ja Sina, üks 1 miljonist 400 tuhandest, ei, siiski juba üks neljast tuhandest, ei, hoopiski 1 990-st. Sa ja 4000! Kas tunned end juba julgemalt? Kas Sa mõistad, kuivõrd on Sinu väärtus kasvanud? Enne olid Sa üks saja tuhande agara koolijütsi hulgast. Nüüd öeldakse Sind nähes juba kaugelt: «TEMA ON TARTU ÜLIKOOLI TUDENG!»

Jah, alguses oled Sa üks 4 tuhandest, ei, hoopiski 990-st. Sa oled ju 1973. a. sisseastuja. Kuid lõpuks on Sinu kaal veel palju suurem, sest koos rühmakaaslastega pole teid mõnekümnest enam.

Kui Sa suudad olla selline, et Su lähemad kaaslased võiksid öelda: «Ainult ..... (Sinu nimi), tema teab (oskab, mõistab, tahab, teeb jne.) seda», siis oled Sa ainulaadne kogu maailmas.

Mõtle hästi! Maailmas on ainult üks Tartu Ülikool, üks .... (Sinu teaduskond), üks 1 kursus, üks rühm ..... (Sinu eriala) ja üks ..... (Sinu nimi).

Enne Sind on ülikooli peahoone läve ületanud Baer ja Struve, Parrot ja Lunin, Vilip ja Tarle, Kreutzwald ja Faehlmann, Veske ja Hurt, Veski ja Moora, Ariste ja Raudam ning lugematud teised, kellest IGAÜKS, mõni veidi vähem, teine seda enam on meie kultuurile, meie maale, meie rahvale nime teinud.

NÜÜD TULID SINA

* * *

Ma usun, et Sa eriti ei hooli tühjast sõnadetegemisest ja ajaloo hallest anaalest koostuvaist moraalieepistleist. Aga kord on juba kombeks saanud, et enne lindilõikamist peab ütlema paar tüüakat arvu või tsitaati.

* * *

Kant: (vt. pealkiri) hirmus targasti öeldud, aga mina ütlen ikka paremini:

«Ära hoia küünalt vaka all!»

Üks meist e.
Ummelase Mart

✣ Astu läbi

öeldakse sõbrale ja tuttavale, keda soovitakse uuesti kohata. Tore, kui sedasama ütles teile «TRÜ» 1. septembri number, meenutades igale lugejale, et ajaleht ei saa valmis iseenesest ega ammugi mitte nende paari-kolme inimese suletööna, kelle amet ülikooli ajalehe tegemine on. Sellepärast a s t u l ä b i, kui sul on varuks mõni tähelepanek oma igapäevasest üliõpilasümbrusest, millest sinu arvates kuigi palju kirjutatud ei ole.

... a s t u l ä b i, kui oskad pildistada,

... a s t u l ä b i, kui oled varem juba midagi kirjutanud, aga nüüd ei tea, kas ikka tasub edasi teha.

... a s t u l ä b i, kui sa pole eluski midagi kirjutanud.

... j a s i i s, kui sa oled spordisõber, käid ülikooli võistlustel ja hoiad peas või portfellis edetabeleid, võrdlusandmeid, suuruste nimesid.

... k a s i i s, kui oled proovinud joonistada.

... j a luuletada või jutte kirjutada.

... k u i oled juba ülikooli lõpetanudki, sest «Vilistlaslehekülge» täidetakse uuesti ja uuesti.

Igal juhul astu läbi — mistahes kolmel esimesel nädalapäeval peahoone kolmandalt korruselt, tuba 302, mille uksel ripub silt

Ajaleht «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

ja selle all sinakas postkast.

Tuusikud

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteele on saabunud IV kvartaliks puhkekodu tuusikuid:

Laulasmaa	22. 10.—2. 11.	— 2 tuusikut
„	15. 11.—26. 11.	— 2 „
„	27. 11.— 8. 12.	— 1 „
„	21. 12.—01. 01.	— 2 „
Pühajärve	8. 10.—19. 10.	— 2 „
„	19. 10.—30. 10.	— 1 „
	23. 11.— 4. 12.	— 1 „
	24. 11.— 5. 12.	— 1 „
	19. 12.—30. 12.	— 2 „
Võsu (lapsega)	29. 10.— 9. 11.	— 1 „
Cirulisi	4. 10.—15. 10.	— 2 „
Goluboi Zaliv	10. 10.—21. 10.	— 1 „
(Krimm)	22. 10.— 2. 11.	— 1 „

Tuusikute soovijail tuua avaldused TRÜ a/ü komiteesse.

Kodunduse kabinet

võtab vastu uusi ja registreerib endisi üliõpilasi rühmadesse 10.—14. sept. k. 12—15 keeltemajas, ruum 209.

Lähem informatsioon kohapeal.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri Hind 2 kop. Tell. 4842. MB-08807.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 24. Reedel, 14. septembril 1973. a.

Acta diurna

Eesti NSV kõrgema ja keskerihariduse ministri käskkirjaga 27. augustist 1973 vabastati dotsent Kalev Koger TRÜ teadusliku kommunismi kateedri juhataja kohustustest ning määrati Tallinna E. Vilde nimelise Pedagoogilise Instituudi rektoriks. TRÜ teadusliku kommunismi kateedri juhataja kohusetäitjaks on ajalookandidaat dotsent I. Volkov.

*

TRÜ Teaduslik Raamatukogu on oma fondidelt üks suuremaid ja rikkalikumaid ülikoolide raamatukogusid mitte üksnes Nõukogudemaal, vaid ka kogu maailmas. Käesoleva õppeaasta alguseks oli meie Teadusliku Raamatukogu fondides ligemale 3,2 miljonit köidet, millest umbes 10% paikneb kateedrite raamatukogudes, 90% aga raamatukogu hoidlates.

*

Nagu igal õppeaastal, algavad ka tänavu bibliograafia-alased õppused kõigile I ja II kursuste üliõpilastele. Sügissemestril tuleb õppustele 1454 üliõpilast. 21 raamatukogutöötajat peavad 94-le õpperühmale kokku 358 õppust, mille käigus omandatakse raamatukogu kataloogide ja bibliograafiliste teatmike kasutamise põhioskused.

*

ENSV Haridusministeeriumi füüsikakomisjoni soovitusel sisustavad «Telekooli» füüsikasaateid käesoleval õppeaastal TRÜ füüsikaosakonna õppejõud. Esimene saade oli 7. sept. Avasõna ütles dekaan dots. J. Lembra. Teemal «Prof. J. Vilipi elu ja tegevus» esines dots. P. Prüller.

ÜTÜ

6. septembril alustas oma 28. tööaastat TRÜ Arstiteaduskonna ÜTÜ teaduskonnakirurgia ring. Rohkearvulise kuulajaskonna ees esines sissejuhatava sõnavõtuga professor E. Tünder. Veresoontekirurgia probleemlaboratooriumi juhataja T. Sulling rääkis Moskvas toimunud II üleliidulisest kardioloogide kongressist. Kolme huvitavat haigusjuhtu tutvustasid internid P. Kiisvek ja A. Gilinov ning VI kursuse üliõpilane U. Linn.

Teaduskonnakirurgia ringi töö oli eelmisel õppeaastal tegevusrohke ja tulemustelt edukas. Valmis 28 konverentsi- ja 12 võistlustööd. Tihenes koostöö teiste ÜTÜ ringidega, moodustati ühine töögrupp ÜTÜ sisehaiguste propedeutika ringi kardioloogiahuvilistega südame isheemiatõve probleemide uurimiseks. Möödunud tööaastal võeti osa liiduvabariikide vahelistest konverentsidest Vilniuses ja Vitebskis.

Meditsiinidoktor K. Põder tutvustas teemasid, mis ootavad lahendamist eeloleval tööaastal. Dots. L. Vainer soovitas noortel kirurgiahuvilistel senisest rohkem tegelda kateedri ajaloo uurimisega, täitub ju peatselt 100 aastat Toome haavakliiniku asutamisest (1875) ning ees on ka prof. A. Linkbergi 75. sünniaastapäeva tähistamine.

Ringi uude juhatusse valiti V. Reinart, E. Värimäe, T. Kanarik, A. Tõnisson, J. Eha ja koostati tööplaan eelolevaks õppeaastaks.

JAAN EHA,
ÜTÜ teaduskonnakirurgia ringi vanem

Tunnustus

Alljärgnevalt avaldame kirja, mille TRÜ rektorile saatis Karl-Marx-Stadti Tehnikaülikooli Matemaatikainstituudi direktor professor M. Schneider.

Lugupeetud kolleeg!

Lubage Teile väljendada siirast tänu seoses professor G. Vainikko viibimisega Karl-Marx-Stadti Tehnikaülikoolis ja loengutega, mida ta arvutusmatemaatika mitmesugustes küsimustes pidas meie üliõpilastele ja teaduslikele töötajatele. Oleme arvamusel, et prof. Vainikko külaskäik meile teenis NSVL ja SDV rahva sõpruse üritust ja vastas teadusliku koostöö edasise süvenemise ja tugevnemise vaimule asjaomasel erialal — suunale, mida näevad ette NSVL ja SDV valitsuste ja teaduste akadeemiate vastavad kokkulepped.

Meie sooviksime väga, et leiduks võimalus meievahelise teadusliku koostöö edasiseks arendamiseks ja sellega seoses prof. Vainikko arvutusmatemaatika uusimaid tulemusi käsitleva loengusarja jätkamiseks.

Sügava lugupidamisega
prof. dr. M. SCHNEIDER

Ehitajad pidasid sõna

Reede, 7. september jääb ülikooli ajalukku järjekordse rõõmsa päevana. Ehitajad raporteerisid teise 9-korruselise ühiselamu valmimisest ning andsid sümboolse võtme üle TRÜ rektorile prof. A. Koobile. Punase siidlindi läbilõikamist olid tulnud tunnistama paljud üliõpilased ja Tartu elanikud. Avakõnes rõhutas rektor, et ülikoolile on saabunud ilus päev: 540 üliõpilast võivad asuda elama oma vastsesse kodusse. Elva ja Kukulinna ühiselamud on sellest päevast alates minevik. Uus hoone peaks looma head võimalused õppimiseks, tööks ja puhkuseks. Ühiselamu kõrvale kerkivad veel 250-kohaline söökla-kohvik, lugemissaal ja teenindustöökojad. Rektor A. Koop avaldas ülikoolile osutatud abi eest tänu EKP Keskkomiteele ja Eesti NSV valitsusele, EKP Tartu Linnakomiteele ja Täitevkomiteele. Tunnustuse osaliseks said selle toreda hoone püstitanud tublid töömehed ning üliõpilased, kes Suvemalevas maja valmimisele agaralt kaasa olid aidanud. Lõpuks õnnitles A. Koop üliõpilasi uue kodu puhul.

Maja värskete asukate — füüsikute, keemikute ja Majandusteaduskonna nimel ütles aitäh TRÜ Suvemaleva-73 insener Mati Salundi.

EKP Tartu Linnakomitee I sekretär J. Lott rõhutas oma sõnavõtus, et valminud maja on kujukaks näiteks, kuidas viiakse ellu EKP KK ja ENSV Ministrite Nõukogu 1969. a. otsust TRÜ majandusliku baasi tugevdamiseks. Tänu uuele majale paraneb ka linna üldilme. J. Lott märkis heameelega, et viimase paari aasta jooksul on Tartu ehitajad hakanud sõna pidama. Linnaorganite nimel tänas kõneleja ka üliõpilasi, kes töötasid suvel linna mitmetel objektidel.

Ühiselamu uued elanikud leiavad, et selle maja viimistlus on eelmisest parem ning värvidki kenamad kui esimesel 9-korruselisel. Tubades leiti küllaldaselt ka kappe ja riiuleid. Ja üldse oli esmane mulje tubadest väga hea.

Uue ühiskodu komandant E. Jaanikesing ütles, et majast on suur rõõm küll, aga siin on veel palju koristada ja puhastada. Ta arvas, et küllap selleski osas üliõpilastega ühine keel leitakse.

Tänutäheks tehtud töö ja nähtud vaeva eest andsid ülikooli rektor Arnold Koop ja haldusprorektor Ülo Saag Ehitustrusti esindajatele ning paarikümnele tublimale ehitajale üle aukirjad.

Vastne maja, ühiselamu nr. 9, ootab häid peremehi!

Avamisel käis
AIME KORTS

Ajalooline hetk — sümboolne võti on rektorile üle antud. Raivo Velskeri fotod

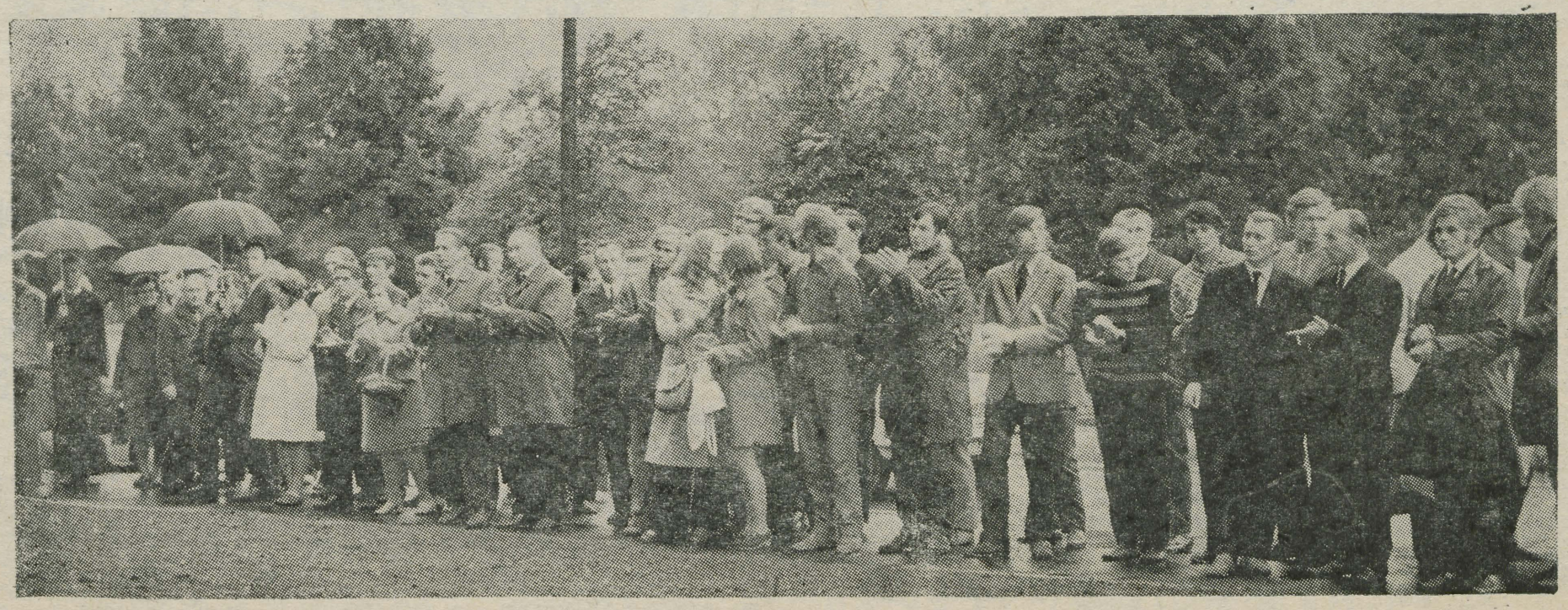

SUVEMALEV — 73

Algus Saadjärvel...

Saadjärve kolhoos, Raigastvere vana koolimaja. Kell näitab üheksa õhtul, väljas vihm. Paarkümmend tudengit istuvad hämaras söögitoas. Aknalaual põleb küünal.

Saame siis tuttavaks. Mis on Sinu nimi? Ja Sinu? Danguole, Ramute, Nijole, Danute... Kõik 8 küll meelde ei jää! Ja poisid? Juozas, Vitautas, Nearimantas, Julius, Mindaugas. Leedulasi kokku 13. Mida õpite? Ajalugu, psühholoogiat, žurnalistikat. Umbes nagu meiegi. Meid eestlasi oli kuus: Lembit, Mart, Aime eesti keele pealt ning 3 tulevast apteekrit Siiri, Eha ja Laine.

Nii algas suvemalev Saadjärvel. Enne töö ja pärast puhkus, aga kõigepealt tuli omavahel tuttavaks saada. Leedulased laulsid palju ja ilusasti, meie aga kuulasime ja püüdsime neid mõista. Kas nad onpi meist nii kauged?

Järgmistel päevadel toimus alles see õige sõbrunemine. Loomakaalika põld. Kivipõld. Lutsernipõld. Heinamaa ja heinapallid. Ja tööd tegid leedulased kõvasti ... kui tahtsid. Kahjuks olid aga neil omad arusaamad töö ja puhkuse vahekorrast. Ja sellest tekkisid mõned mittemõistmised, ka toidu osas. Olid ju nemad harjunud kodus sööma teisi toite, kolhoos aga pakkus neile põhiliselt meie maamehe suvist toitu — sealiha! Menüü vaheldust nõuda leedulased kas ei osanud või ei tahtnud (nad ise ütlesid, et kodus tuuakse neile suvemalevas kõik kätte). Ning oligi arusaamatus käes! Ent oli ka rohkesti meeldivat: šašlõki- ja saunaõhtu Vedul, ekskursioonid mööda Eesti kaunimaid paiku: Munamäed ja Taevaskoda, Viljandi, Pühajärv, Pärnu ja Tallinn, Kauksi rand ja Põltsamaa konservitehas. Leedulastele meeldis Eesti! Eriti see, et meil olevat hästi palju metsi ja järvi. Ja veel meeldisid neile Põlva laat ja Tallinna vanalinn. Üldkokkuvõttes jäädi rahule. Sai tehtud tööd ja puhatud ka! Nüüd tahaks ise minna ja vaadata, mismoodi Leedus see tudengielu ja suvemaleva korraldus on. Kaks nädalat ühist elu Saadjärvel möödus aga lausa lennates.

... ja lõpp Kahalas.

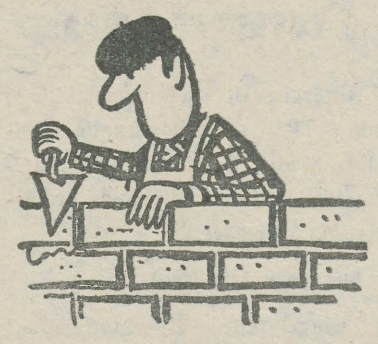

Suvemaleva viimase töönädala veetsime arheoloogilistel kaevamistel Kahalas. Juba bussis valdas meid kerge elevus ja silmade ette kerkisid artiklid ajalehtedest, kus kirjeldatakse ebatavalisi leide. Ilmselt mõtlesid nii ka teised ja me lausa kibelesime kalmele minna ja kaevama hakata. Kahjuks aga sadas vihma ja tööle saime alles kolmandal päeval.

Gruppi juhendas Tanel Moora, täis entusiasmi ja töötahet, mis nakatas meidki. Kui aga kalmele jõudsime, nägime, et ega labidaga seal küll midagi teha ole. Hoopis kühvlike, sõel ja palju kannatust. Leidsime luutükke, hambaid ja paar rauatükki, mis kõik kalmest tehtud kaardile kanti. Varem oli leitud sellest kalmest luukere, kuid sel aastal ei saanud enam kuigi palju lisada, sest vihmad tulid peale. Kõik kaeti kinni, sest on ette tulnud rüüstamisi: paraku leidub veel inimesi, kes arvavad, et varandused lebavad kalmetel hunnikutena ja unustavad, et kõik seal leiduv on rahva ü h i svara.

Lõppes töö Suvemaleva II vahetuses. Tore oli, ainult... Pärast sessiooni lõppu sain kirja Suvemaleva staabist, milles teatati, et komsomolikomitee otsusel pikendatakse meie tööd Suvemalevas kahelt nädalalt kolmele nädalale (2 nädalat oli meil praktikat) seoses sellega, et meie teaduskond saab uue ühiselamu. Kas sai? Asi ei ole mitte selles töönädalas, mida vaevalt keegi kahetseb, vaid selles, et anti tühje lubadusi. Ja see teeb kurvaks.

Nüüd on õppetöö alanud ja suve meenutame ainult ilusates värvides. Siiski oli ta tore, see esimene tudengisuvi.

A. KORTS
M. TAEVERE

Aula kaks nädalat enne 1. septembrit.

KOKKUTULEK UBESOOL

Vean üks kümne vastu kihla, et need, kes siin peahoone ees praegu naeru lagistavad ja veidi eemal, näe, isegi üksteist taga ajades ringi kihutavad, on s u v e m a l e v l a s e d või õieti peaks nüüd ütlema Suvemalev-73.

Ah et miks ma selles nii kindel olen? No ... esiteks juba sellepärast, et elurõõmus tudengipunt on tulnud siia selleks, et sõita kolhoosi kartuleid võtma, ja selline võimalus on ülikoolis üksnes teise, s. o. möödunudaastase esimese kursuse õppureil, kes olidki Suvemaleva pärisperemehed.

Ja veel sellepärast, et mõnel on auga rinnas dekoratiivne ning juba defitsiitnegi Suvemaleva märk.

Ja veel sellepärast, et nad on puhanud nägudega ja nende silmadest särab tänasel niru ülmaga septembrihommikul SUVI.

Seda tahaksingi tükati meenutada koos nendega.

... Suvemaleva kokkutulek pidi toimuma Ubesool. Nimi ei ütelnud algul küll suurt midagi, aga siis sai selgituseks juurde, et Võrtsjärve ääres. Ja et sood ei ole.

Igatahes — kui 16. augusti õhtupoolikul malevlased kohale jõudsid, polnud enam pikalt vaja seletada. Olid: Tartu Linna Sidetehnika Ekspluatatsioonisõlme puhkebaas, lubatud järvetäis sooja vett, hunnik telke, teine madratseid-tekke, 150 liitrit värsket Tartu Õlletehase kalja, magnetofon ja tuju nii, et rõkkas. Ei olnud: aega vahtida, sest laager tuli püsti lüüa...

Niimoodi algaski pealt seitsmekümnele tudengile SM-73 teise vahetuse 4-päevane puhkelaager Ubesool telkide üleslöömise, võrkpalli ja varsti ka esimese rivistusega.

Läks lahti kavandatud programmi täitmine, nii et laagri lõpuks oli sel kuhi peal. Tänada võisid malevlased selle eest nii suurepäraseid suveilmu kui ka oma pealehakkamislusti. Gigantüritusena mängiti maha turniir võrkpalli, kus kapten Juhan Põldvere eestmängimisel tõestas oma üleolekut VI rühm. Pealé selle tehti veel muudki sporti: joosti maratoni, mängiti rahvastepalli ja võistlusvälist, kuid vägagi hinnatud-rünnatud sulgpalli, nii et kokal ei tulnud tudengite isu pärast muretseda.

Omaette number oli söökla, kus pihlakad mõnel pool puust lausa ise suhu kippudes koguni söömisel tüliks olid. Ka teeninduse üle ei võinud kaevata — kuigi labidaga võileibade ulatamiseni asi päris ei jõudnud, sai teed ometigi kastekannust.

Õhtu eeli käisid päeva parimad preemiasaunas ja nautisid toponüümilise õigustusena soolaube. Lõkke ääres katsuti vaimukust ja leidlikkust. (Meeldejäävamaiks kujunesid VI rühma «inventuur» ja III rühma poolteisele jalale seatud ballett.)

Ei puudunud ka õine hälin. Aega ta ju võttis, enne kui malevlased James Bondi jälgedele jõudsid, aga pärast mängu lõppu on staabi aktivas kaks suure hasardiga ei-teakust kohale tiritud kapsakotti ja komplekt paadiriistu. Säh sulle siis James Bondi!

Uue kvaliteediga välklehe kujundamises paistis silma II rühm — õhtutuules miilav pakuots vääris konkursil esikoha.

Omamoodi «naelaks» sai laagrile kombineeritud teatevõistlus. Kombinatsioon nägi välja järgmine: pikad koivad (stafett), tasakaal (kõndimine rullidel), kiirus ja tähelepanu (jooks, muna lusikal), kõva süda (toored munad ja sibulad), väike tagumine ots (roomamine tõkete all), võimas esimene ots (tünni veeretamine), täpne käsi (pall korvi) ja hea nina (tennispalli lükkamine mööda maad). Kokkutuleku viimasel päeval peetud finaali lõpetas eeskujulik näide laagri madratsite operatiivsest kuhjakandmisest. Auhinnatordi pälvisid kõike nõutavat mängu pannes V rühma esindajad.

Neli päeva Ubesool, kus kippus napiks jääma nii päevadest kui öödest. Kui küsitaks, mis oli seal põhiline, kaalutleksin väga, kas mitte öelda: r õ õ m. Rõõm sellest, mis tehtud, ja sellest, mis veel teha tuleb. Rõõm, mis sirutab sellel niru ilmaga septembrihommikul t e i e poole oma julge päikesekäe: «K o h t u m e Suvemalevas-74!»

P. L.

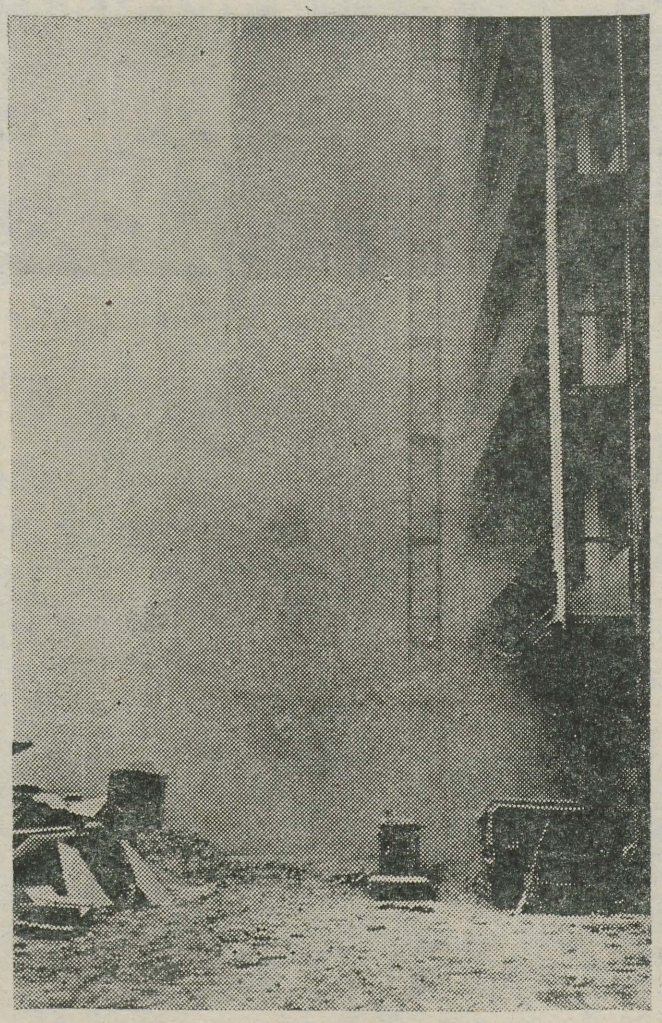

Tolmune oli see töö küll, aga suvemaleva tööpäeva lõppedes oli uus ühiselamu prahist puhas.

Rein Urbeli fotod

Lugejale teadmiseks,

et käesoleva lehekülje artiklid ei jää kaugeltki viimaseks, milles kavatseme käsitleda TRÜ Suvemaleva-73 töid ja tegemisi. Oktoobris lõpetatakse pidulikult maleva tööperiood, tehakse kokkuvõtteid. Siis tahaksime kogu ülikooliperele tutvustada Suvemalevat kui organisatsiooni ja tema töö põhimõtteid lähemalt, arutada esimese töösuve vältel tõusnud probleeme, vältimaks informeerimatust, mis on seotud nõnda tähtsa ühisüritusega nagu Suvemalev.

Seetõttu palume kõigil Suvemalevaga seotuil, samuti ka praegustel esimeste kursuste üliõpilastel, kellest formeerub Suvemaleva-74 tuumik, jälgida vastavaid materjale eriti tähelepanelikult.

On's suvemalevas romantikat?

Romantika kui hetkede sümfoonia, tunnete kontsert, pilkude süit ja häälte oratoorium. Romantika kui kujuteldamatult paljude pillide laitmatu koostöö, mis kulmineerub äratundmise koodaga. Mõistmaks romantikat, peab iga instrument emotsioonide orkestris olema timmitud püüdlikult, südamega, et ei katkeks keel.

Uvertüüri mahedad toonid kandku meie meeled paar kuud tagasi mõnda kirkasse juulihommikusse siiasamasse Tartu vanalinna klassitsistlikele tänavaile. Mööda sillutist ruttavad autoremonditehasesse ja lihakombinaati, õlletehasesse ja tekstiilivabrikusse ning kümnesse teise igapäevast tööd alustavasse Taaralinna ettevõttesse tuhanded jalapaarid. Kuid ülikoolilinn on sellegipoolest vaiksem kui varem. Peahoone tukub laisalt, tõmbamata endasse sinist tudengisuira. Vaid mõned teise korruse aknad tervitavad möödujat avali naeratusega, mis varjab Suvemaleva-73 staabi närvilist töörütmi. Ülikool pole kaugeltki anabioosiseisundis, ta elab, töötab. Jalapaaride seas on aga kümneid ketse, tennis- ja muid töökingi kandvaid, jäljed kujutavad trajektoore ühiselamuist ehitusplatsidele. Jälgede omanikud on tudengid, täpsemalt TRÜ Suvemaleva-73 liikmed. Tööle ruttavate tuhandete jalgade müdinas kostab suvemalevlaste mõõdetud astumist.

Eelmängu 2/4-taktimõõdu vahetab välja kobarakordidena kaikuv töömüra. Suur orkester ei kõla veel puhtalt, ent pianisti sõrmede all liikuvad klahvid muudavad vähehaaval melu meloodiaks.

Staabis on kohal kõik: komandör URMAS EHASOO, komissar REIN URBEL, insener MATI SALUNDI — mažoorne akord. Objektidel kõhivad häält puhtaks töödejuhatajad, hõikavad brigadirid, töömehed nööbivad tsemendilõhnalisi kuubesid, suvemalevlased seavad rätikuid paremini juustele, teevad suitsu.

Keegi neist mõtleb: «Missugune rutiinne töö, ei mingit romantikat! Miks mina, humanitaar- (või reaal-) tudeng, meie teaduse ja kunsti homne päev, pean segama mörti, kandma liiva, koristama lubjatolmust ehitusprahti?»

Teise silmadest võib tunnetada: «Miks? Miks sa nõnda mõtled? Võib-olla tahaksid, et vanatädi seoks sulle kaela Mikiga pudipõlle ja toidaks sind herkulopudruga? Rutiin?! Aga lugemine on ju samavõrd rutiinne tegevus, kisub sind kääru kirbukõrguste tähtede kohale, aheldab tundideks tardunud poosi.» Vaidled vastu: lugemine harib, valgustab, vahendab maailma. Ei väida vastupidist, ent raamat on üks maailma tuhandest palgejoonest. Töös sünnib aga maailm ise. Teadvus ei eksisteeri mateeriata, teadmised õpinguteta, heaolu tööta. Kelle hüveks siis töötada, kui mitte alma mater'i? *Sest kuni sa veel ei suuda kinkida mõistuse vilju, korva ühiskonnalt saadud avanssi käte jõul. Ära virtse iga tühise raskuse ees, ära viita eelarvamustele, mida on avaldanud meie malevale võõrad inimesed!*

Näe igas tööhetkes ja -liigutuses inimvõimete harmooniat, vaata töötades ümber, otsi silmade ja kõrvadega uusi rakursse ja seisukohti, naera aja- ja asjakohast nalja, tunne end vabalt! Nii vabaned rutiinist, kuuled kraanakella trianglit, näed tellisseinas sümmeetriat, adud päikesest kuuma müüri, suhtled sundimatult inimestega ja saad osa praktilisest töömehetarkusest. Kuid sa mõistad ka, et ühelgi ehitusel, remondiobjektil, teelõigul pole kõik kaugeltki veel korras, ja tahad ning tunned vajadust koos kaaslastega vaagida kõiki asjaolusid, leida väljapääsu, teha ettepanekuid. Siit on vaid samm sotsiaalse aktiivsuseni, passiive jälgija nukkunud olekust ärkamiseni, tunnetamaks oma osa ja võimeid.

Jätame nüüd... — segu ootab!

*

Akende taga mürtsub äikesepilvest finaal, aga ... «toas on soe..., magab kassivoeg» ... ja need teised sõnad. Kusagil tulevikus, võib-olla 20 või 30 aasta pärast, lauldakse uue ühiselamu uhiuues toas vanu laule kollaste lehtedega kladest ähmunud pastakirjas sõnu kokku veerides. Aga klade on isa, ema, tädi või onu tagant pihta pandud, viis luuakse kohapeal akukitarril või taskuorelil. Ja kuigi see pole too vana, esialgne meloodia, vaid palju põnevam ja värvikam, kahetsevad tudengid, et nad ei tunne toda endist ... Nad sirvivad laulikut, leidmata viidet meloodilise käigu valemeile, motiivi maatriksit. Filoloogia ajalugu õppiv heledajuukseline noormees leiab viimase lehekülje alumisest servast sõnad:

«Tartu Ülikooli Suvemalevas 1973. aastal lauldud laulud.»

Sinisilmne erk tüdruk ahhetab: «Oli siis vast romantika!»

MART UMMELAS

ACTA DIURNA

ENSV Kõrgema ja Keskeriharidu-se Ministeeriumi aukirjaga eeskujuliku ja aktiivse töö eest Eesti Üliõpilaste Ehitusmaleva 1973. a. töösuvel premeeriti meie üliõpilasi EÜE peaarsti Katrin Kotsarit ja EÜE Lõunapiirkonna komissari Peep Miidlat.

*

10. septembri hommikul sõitis Tartu, Põlva ja Valga rajooni majanditesse üle 400 II kursuse üliõpilase, et kolme nädala jooksul aidata kaasa kartulivõtule ning teiste sügiseste põllutööde kiiremale lõpetamisele.

NB! RSR

Esimene suur ring toimub kolmap. 19. sept. k. 20 peahoone audit. 102. Arutlusel Tšiili sündmused.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете
«TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»
№ 6
14 сентября 1973 г., пятница

Беседу с юристом второго класса, старшим следователем прокуратуры города Тарту Ю. Касесалу и студенткой первого курса юрфака ТГУ Мари Леэто ведёт Ю. Асари (см. на 2 странице).

Лето в стройотряде

НЕСКОЛЬКО СЛОВ ОБ ЭССД.

Минуло тёплое лето — лето отдыха и лето труда. Для Эстонской студенческой строительной дружины это лето — десятое по счёту, и поэтому можно сказать, что 1973 год — юбилейный. Ещё в начале июля, разъехавшись во все концы Эстонии, все строительные отряды ЭССД решили отметить это событие ударным трудом на стройках и полях республики. Теперь, когда два месяца напряженного труда за спиной, можно уверенно сказать, что не зря Эстонская студенческая строительная дружина имеет славу высокопроизводительной организации с чётко налаженной внутренней работой: общий объём выполненных за два месяца работ составил 4155,3 тысяч рублей. Трудовым летом ЭССД можно гордиться, хотя эта цифра и представляет только 99,8% из запланированного объёма работ. Однако, она значительно превышает прошлогоднюю, несмотря на то, что число студентов, работавших в ЭССД, в этом году оказалось меньше, чем оно было в 1972 г. Из шести округов лучшими в работе были округа «Пыхья» (884,7 тыс. руб.), «Тарту» (589,7 тыс. руб.), и «Эдела» (822,5 тыс. руб.). Свою популярность ЭССД завоевала не только трудом. Как известно, традицией в дружине стала организация социалистического соревнования между стройотрядами. Не только результаты труда, но и концерты, данные местным жителям, и программы, представленные на конкурсах самодеятельности, и спортивные результаты на спартакиаде ЭССД играют свою роль в соревновании. Учитывая все это, можно сказать, что лучшими отрядами в ЭССД-73 стали «Нева», «Тори», «Ласквере». Песня, труд, природа — вот вечные спутники студентов стройотрядов. Это то, что нужно для каждого из нас после напряжённой весенней сессии и перед новым учебным годом. Именно это и предлагает интересная и весёлая жизнь дружинника. Энтузиазм, шутки, задор делают порой и тяжёлый труд увлекательным. Если бы меня спросили, куда я хочу пойти летом будущего года, я ответил бы: «Только в стройотряд!»

В. ИЛЛЯШЕВИЧ.
Юрфак. 3 курс.

Когда меня спрашивают, где я был летом, я всегда не без гордости отвечаю — в студенческом строительном отряде.

Мы жили в небольшом городишке Мустла, в 26 километрах от Вильянди. Разместили нашу бригаду в старой школе, на окраине города, чем-то напоминавшей ту, которая описана в «Весне» Оскара Лутса. Конечно, удобств здесь было не так уж много. Мальчики спали в одном классе, девочки в другом. Зато при школе была баня.

Древние высокие клёны и дубы вокруг дома, несколько лужаек, небольшое болотце с вечерними лягушачьими концертами — всё это создавало картину деревенской глуши, в этом была своя прелесть. Место мне нравилось. Правда, от столовой оно находилось далеко — с этим вопросом нам пришлось помучиться — но в общем мы остались довольны нашей резиденцией.

Что касается работы, то руководство нашего отряда — командир Ебба Рыйгас, комиссар Ике Волков и мастер Куно Мянник — сделали всё возможное, чтобы нам жилось и работалось хорошо. Совместно с местными строителями мы строили животноводческий комплекс на 460 голов.

Основной нашей задачей было бетонирование различного рода хранилищ. Работы хватало, хотя работали, конечно, не всегда одинаково. Иногда не очень-то спешили, но иногда приходилось, что называется, «вкалывать». Вспоминается наша огромная бетономешалка, в которую, несмотря на жару, ветер и облака цементной пыли, приходилось непрерывно подбрасывать «сырьё», и внешний вид наших ребят в спецодежде на строительстве водохранилища — настоящие пришельцы из космоса — с лопатами, правда.

Жара от кипящей смолы, солнца, царапины, мозоли — конечно, на работе без этого не обходится. Самую трудную работу, естественно, делали ребята, но и девушки старались не уступать. У нас был план, которого мы были обязаны придерживаться: строительная контора дала нам всё, что было надобно, и требовала от нас настоящей работы. Недавно «Молодёжь Эстонии» сообщила, что «наш» объект сдан досрочно с оценкой «отлично». Приятно сознавать, что в этом есть и частичка твоего труда.

После настоящей работы особенно приятно отдохнуть. А в нашем отдыхе была ещё и «изюминка» — в течении трёх недель нашими гостями были студенты Будапештского технического университета. Первый же вечер у костра вылился в небольшой концерт. Венгерские студенты пели нам свои народные песни, мы им — свои. Было очень интересно — большинство из нас впервые знакомилось с культурой венгерского народа. Песни сопровождали нас на протяжении всех трёх недель, их было очень много. Мы пели везде — и дома, и на экскурсиях, и на работе. Кстати, венгерским студентам очень понравились эстонские народные песни — многие из них они выучили. Конечно, мы в этом старались не уступить им.

Песни сблизили, подружили нас. С первых же минут возникла необходимость общения. Общим языком стихийно был выбран русский. Те, кто немного знал английский, пытались изъясняться на нём. Вскоре с обеих сторон посыпались вопросы: как живёте, как учитесь, как отдыхаете? Из таких бесед мы многое узнали о жизни венгерской молодёжи — их интересах, их заботах и радостях.

Венгры были ребята живые и весёлые, и наше совместное шоу на региональном слёте отрядов заняло первое место. В этой программе они пели, читали стихи (в основном на эстонском языке), и это получилось у них довольно хорошо. С этой программой мы потом выступили и перед тружениками колхоза.

Со своей стороны мы старались показать и рассказать гостям как можно больше. Вместе с ними ездили на 5-ые выртсъярвские игры. Они были удивлены, что наши колхозы живут такой богатой культурной и спортивной жизнью. Их интересовало на играх всё — состязание народных коллективов художественной самодеятельности, соревнование силачей, поднимавших до ста раз тяжёлую гирю, ларьки, киоски и многое другое. Они любовались зелёными лесами (в Венгрии леса быстро выгорают), полями, озёрами, удивлялись продолжительности дождей и прохладе пасмурных дней.

Были они и в Тарту. Им очень понравился наш университет и библиотека. Жалко, что они не успели внимательно осмотреть весь город.

Наверно, каждый венгр в душе наездник — так заинтересовал их конный завод, который мы посетили. Каждый старался высказать своё мнение о лошадях, обнаруживая немалые познания в коневодстве. Многие пытались показать своё искусство в верховой езде.

Приятным сюрпризом для них оказалось выступление наших популярных солистов — Тынниса Мяги, Иво Линна, Марью Куут на общеэстонском слёте строительных отрядов. Хорошие знатоки современной музыки, они по достоинству оценили их выступления.

Посещение слёта было лишь частью обширной программы, которую мы составили для наших друзей из Венгрии. Были организованы еще различные спортивные соревнования с отрядами, в которых были польские студенты (а так как венгры хорошо играют в футбол, то мы всегда выигрывали), многочисленные вечера у костра и танцы.

Каждый из нас сделал всё возможное, чтобы наши венгерские друзья чувствовали себя в Эстонии, как дома, чтобы они надолго запомнили это лето.

Теперь у нас много друзей в Будапеште, и всем нам, конечно, хочется поехать в Венгрию, чтобы вновь встретиться со своими друзьями.

Первое время после отъезда венгров в нашем лагере было затишье. Хотя скоро жизнь оживилась. Создали даже свой ансамбль — инструменты нам дал колхоз. Концерты, которые мы давали, состояли из двух частей: сначала представление, потом танцы. Мы часто ездили в гости к другим отрядам, а те к нам.

Лето кончилось, начались занятия, но я ещё долго буду помнить это лето в стройотряде. Я увидел и понял многое. И хотя до следующих каникул ещё далеко, но я советую уже сейчас подумать о предстоящих каникулах. Вступайте в строительный отряд, не пожалеете!

В. ЛЕТОШНЕВ,
экономический ф-тет,
III курс.

Тарту — это звучит...

Именно такова была моя реакция, когда слышала чье-либо упоминание об этом городе.

Еще: Тарту у меня ассоциировался с университетом, знаменитым театром «Ванемуйне», серыми, старинными улочками, по которым ходят очень-очень серьезные студенты в красивых шапочках и на ходу обсуждают мировые проблемы...

... И вот я здесь, в Тарту.

Реальность оказалась немного другой, чем мое представление об этом городе. Он показался даже светлым и шумным, а студенты — не такими уж «неземными и отрешенными» от обычной жизни. Я здесь встретилась с веселой, спешащей толпой ребят, которая может быть и серьезной, когда понадобится.

Первое впечатление, говорят, обманчиво, и вполне возможно, что пройдет время и я буду совсем другими глазами смотреть на всех и на все. Но одно могу сказать точно: то впечатление, которое произвел на меня университет, будет для меня неизменным.

И вот почему. В первый же день у нас состоялось знакомство с историей университета.

«Да, — подумала я, — университет — это не только студенты в симпатичных шапочках с козырьками, это, прежде всего, знаменитые на весь Союз, да и на весь мир, имена.» Узнала о том, кого дал науке Тартуский университет, — и поразилась. И еще восхитилась ... Даль, Пирогов, Дмитрий Ульянов ... Великие люди, светлые головы, бессмертные имена. Слава и гордость университета.

Трепетно и даже странно, что учишься в университете, которому более сотни лет. Приходит мысль о том, что надо, если не прославить его, то хотя бы не опозорить. Думаешь и о том, что учиться будет нелегко. Это почувствовалось сразу после первых лекций. Я прониклась как бы законом университета: отдавайся науке весь — и тебе отдадут все, что смогут...

Кстати, о лекциях. До знакомства с ними с трудом представлялось их течение. Мне казалось, что лектор — это своего рода актер. Он великолепно знает свой предмет, любит его. После первых лекций я подумала: «Все это есть у тех людей, которые будут помогать нам делать первые шаги в науку и дарить радостные минуты открытия нового. Это здорово! Это надежно! Это ответственно.»

«Тартуский университет? — Звучит», — так, пожалуй, любой отзовется на вопрос об университете.

Да, звучит, это действительно так. Хочется поздравить своих однокурсников со званием: «студент Тартуского университета». Пусть ваша университетская жизнь подарит вам только радость, успехи и удачи. Очень хочется, чтобы имена студентов нашего курса никогда не зазвучали диссонансом со славным именем университета.

А. КОРСУНСКАЯ

Любителям искусства

Художественный кабинет принимает в группу для начинающих новых членов. Особой начальной художественной подготовки не требуется. Занятия будут проводиться с любителями рисунка, акварели, графики, плакатного письма, работы с металлом и т. п. Устраиваются учебные экскурсии по красивейшим местам Эстонии, а во время зимних каникул — также в художественные музеи Москвы и Ленинграда. Каждой весной проводится выставка учебных и самостоятельных работ членов кабинета. Закончившие полный курс получают соответствующие свидетельства. Кабинет теперь находится в доме № 78/80 по улице Тийги, на втором этаже в комнате № 202. Регистрация каждый день с 9 до 11 и с 14 до 16 часов.

К сведению продолжающих учебу: учебная экскурсия на СААРЕМАА состоится с 27 по 30 сентября. Просим не позднее 15 сентября посетить кабинет, захватив с собой паспорт и студенческий билет.

Разделение факультета

Слухи оправдались. Историко-филологический факультет разделился на два: исторический и филологический. О том, для чего необходимы были эти изменения, рассказывает новый продекан филологического ф-та Нора Яновна Тоотс: Историко-филологический ф-т был очень большим. Это затрудняло контроль над работой студентов; практически невозможен был контакт с каждым из них. Сейчас работать стало легче. В ведении филологического факультета осталось только три отделения: эстонской филологии, русской филологии, иностранной филологии. Мы получили возможность держать тесную связь с комитетом комсомола, быть в курсе многосторонней жизни факультета. В связи с разделением ф-та упростились некоторые бытовые проблемы. Кафедра истории «переехала» в бывшее общежитие на Вана Тийги, и у нас появилось больше помещений для нужд факультета. Свободнее стало и в общежитии: теперь оно целиком принадлежит филологам — исторический ф-т занимает другое здание. Это очень важный результат разъединения факультета, т. к. нового общежития пока не предвидится. Изменений не так уж много, но все они дают преимущества как студентам, так и администрации обоих факультетов.

Г. ЗАГОСКИНА.

О строительстве

За две недели до начала учебного года проректор по хозчасти Юло Саар говорил об университетском строительстве и хозяйственных заботах следующее:

Строительство **физического корпуса** ведется по плану. Однако, об окончании строительства говорить пока еще рано.

Бывшее **общежитие Вана Тийги** в основном переоборудуется в учебный корпус с рядом аудиторий. В это же здание переведятся кафедры логики и психологии, дефектологии, художественный кабинет, Лаборатория коммунистического воспитания. лаборатория криминологии, кабинет домоводства, издательская группа вместе со складом. Там же теперь будут находиться лаборатории кафедр. Большую часть помещений получит в свое распоряжение университетская бибилотека. В одном крыле третьего этажа будут жить служащие студенческих общежитий и молодые преподаватели. Благодаря освободившимся помещениям обстановка на многих кафедрах нормализуется. В здании общественных наук создается кабинет-бибилотека.

Большие работы предстоят при переоборудовании бывшего здания Вычислительного центра по улице Гагарина № 1 в **учебный корпус физкультурного факультета.** Хотя здание требует серьезного ремонта, оно могло бы быть готово к первому октября. Тогда университету не пришлось бы снимать другие городские спортивные сооружения, как это было до сих пор.

Вообще же основные силы строителей в сентябре и октябре будут брошены на ремонт общежития. Летом мы пытались привести в порядок учебные здания. Заниматься тем и другим одновременно не было возможности.

Всех проблем нынешнее строительство разрешить, конечно, не может: попрежнему мы не можем помочь студентам-молодоженам, которые нуждаются в отдельных комнатах в общежитиях; и лекции нам в этом году также придется посещать в две смены.

Ю. ТАЛВЕТ.

● *В кабинете смехолога*

ПОСТУПИЛ!

(Исповедь первокурсника)

...Да, поступил. Вы скажете, что на моём месте так поступил бы каждый? А если я там среди медалистов один нормальный, если у меня образование очень среднее?

Сколько голову ломал, куда податься! Сначала хотел в сельхозакадемию на мясо и молоко, но потом скис.: пломба из зуба мудрости выскочила, — и решил в университет на медицину. Станут резать, хоть буду знать, за что.

Сначала я химию сдавал. Между мензурок, колбочек и пробирок нашёл преподавателя. Беру билет: названия всё незнакомые. Начал прямо с опыта: «разложить этиловый спирт». Накидал реактивов: забродило. Сквозь дым вижу — преподаватель заволновался. Срочно лью туда мензурку с катализатором. Чувствую, начинается реакция дегенерации. Смотрю — этиловый спирт разложился на виноград и сахар. Прикрыл лакмусовой бумажной — не помогло. А где же метилпропилбутан? Оказалось, выпал в осадок. Зато виноград — болгарский (преподавателя угостил) и сахара вышло на 48 копеек. В общем, три балла.

А потом — сочинение... Выбрал вольную тему: «Мать» в карман не влезла (там уже «Онегин» лежал). За эпиграф взял школьное сочинение «Дубина народной войны», и из эпиграфа незаметно перешёл в эпилог. Переписал. Подписываться, говорят, не надо — там проверяют под шифром, чтоб никто не догадался. А я своё сам зашифровал. (Сначала хотел иероглифами, но забыл букву «пролетарский») решил, как Пушкин, — целую главу точками. Для полной конспирации писал левой рукой. Правой ошибки считал. Когда пальцы кончились, пришлось сдавать.

На биологии тоже не повезло: какая-то гидра попалась. Три поставила. В общем, не прошёл по конкурсу.

...Когда я увидел, что на физике недобор, то понял: вот моё призвание! (Я всегда там, где прорыв).

Прихожу, тяну билет: взял первую космическую скорость. Сразу понял, что на орбиту не выйду. В голове — торичеллиева пустота (а говорили, абсолютный нуль недостижим!). Зато задачу про Гей-Люссака решил в три с половиной способа.

Остался только опыт: цепь собрать и лампочку зажечь. А я неопытный. В цепях запутался — ни рукой, ни ногой не пошевелить. Сопротивление бесполезно. Попробовал применить правило буравчика, но вошёл в такой штопор... Дрожащими руками подключаю батарею. «Огонь!» — кричу, а лампочка не горит. Хватаю амперметр — тока нет! Поднажал — потекло. Правда, не в ту сторону — от минуса к плюсу. Но несмотря на эти минусы, лампочка зажглась. (Оказывается, кто-то догадался включить свет). Поставили четыре за нестандартное мышление и волю к победе.

Словом, вот так и поступил. А вы думали, легко? Хотел бы я посмотреть, как бы вы поступили на моём месте.

Маленькие хитрости

Патент № 13. Надёжный способ выведения хвостов из зачётки.

Рецепт: Взять 8 волосков с головы чёрной кошки, перебежавшей дорогу в день завала. Смешать с мелко истолчённой зачётной книжкой. Добавить ванилин по вкусу до появления запаха. Мелко нарезать стул преподавателя (в день зачёта, экзамена) и взболтать смесь в студенческой шапочке.

Выжидать в течение шести дней. В случае неудачи повторить операцию до полного изнеможения преподавателя.

Объявления

Внимание! Меняю задолженность по физкультуре и двухкомнатную квартиру на зачёт по теормеху.

* * *

Срочно требуется повышенная стипендия.

* * *

Нашедшего решение задачи № 3 задачника Кошкиса просим позвонить по телефону 02, позвать Васю.

ЗАЧЕМ ВЫ, ДЕВУШКИ, КРАСИВЫХ ЛЮБИТЕ?

Команда КВН с прискорбием сообщает о скоропостижной женитьбе члена команды Гурфинкеля Ю. и выражает глубокие и искренние поздравления друзьям и подругам молодожёна.

Составили:
Л. АМИТИН и И. РОЗЕНФЕЛЬД.

Фразы

1. На ошибках учатся, но без стипендии.

2. Дайте же, наконец, деньги, чтобы я их мог хранить в сберегательной кассе.

3. Выходя из себя, не забудьте запереть за собой.

4. На тело, погруженное в жидкость, действует выталкивающая сила, равная силе того, кого погружают.

5. Молодой специалист — это человек, который ещё слишком молод, чтобы быть специалистом, но который уже потратил молодость на то, чтобы им стать.

6. Охотно отдам коня за полцарства.

7. Зритель заволновался — он понял, что искусство требует именно его.

8. Критики! Уважайте труп писателя.

В. ФЛЯЙШЕР.

Профессия юриста

Каждый год наша alma mater принимает новое пополнение. Это юноши и девушки, избравшие свой путь в жизни. Новое пополнение в этом году принял и наш юрфак. Нелёгкую специальность выбрали себе эти ребята. Отрадно, что с каждым годом среди поступающих становится всё больше и больше людей, которые идут в высшее учебное заведение, имея конкретное представление о выбранной ими специальности, приходят более зрелыми по своим взглядам на жизнь, по своим убеждениям. Это подтверждает и беседа, в которой приняли участие студентка первого курса юрфака Мари Леэто и старший следователь прокуратуры города Тарту, юрист второго класса Ю. Касесалу. Мари окончила школу с литературным уклоном. Уже там она училась понимать характеры людей, анализировать их поведение. Интерес к профессии юриста, вероятно, вызван и тем, что Мари выросла в семье адвоката.

Юрий Касесалу работает в прокуратуре города Тарту следователем пять лет. На его счету много раскрытых преступлений, и с уверенностью можно сказать, что это человек, который по-настоящему знает и любит свою работу.

Что представляет собой работа следователя?

Следователь Касесалу: Эта работа прежде всего требует к себе глубокого интереса. Надо уметь от многого отказаться, ведь со своим временем считаться не приходится. Далеко не каждому по душе такая работа.

Мари Леэто: Следователь в основном занимается расследованием и раскрытием преступлений. Эта работа требует очень большого внимания, умения логически мыслить, сопоставить факты, делать выводы.

Какие черты характера являются основными для следователя?

Следователь Касесалу: Прежде всего — уравновешенность, наличие самых разнообразных знаний, умение обращаться с людьми; следователь должен обладать логическим мышлением, знать жизнь, обладать чувством такта, уметь моментально сориентироваться в сложной обстановке. Так как работа следователя тяжела морально, то ему необходимо иметь чувство юмора, быть оптимистом.

Мари Леэто: По-моему следователь должен быть прежде всего психологом, обладать чувством ответственности, быть уравновешенным, внимательным человеком, обладать логическим мышлением.

Опасна ли работа следователя?

Следователь Касесалу: Физической опасности она не представляет, но существует, так сказать, моральная опасность, как и в любой работе с большим нервным напряжением. Следователю за свою жизнь приходится сталкиваться с большим количеством беспринципных, безыдейных людей, или наоборот, с убеждёнными врагами. Главное, не потерять веру в настоящего человека.

Мари Леэто: Да, работа следователя опасна.

Приходится ли следователю применять огнестрельное оружие и как часто?

Следователь Касесалу: Я работаю следователем пять лет, но за это время не то что оружия, даже физической силы применить не пришлось.

Мари Леэто: Я думаю, у нас следователям почти совсем не приходится пользоваться оружием (без чего не мыслится работа следователя на Западе).

Что привело вас на юрфак?

Следователь Касесалу: Я люблю людей, работу с ними. Особый интерес представляла для меня работа с трудными людьми. К тому же меня с ранних лет интересовало, почему люди совершают преступления.

Мари Леэто: Пожалуй, интерес к работе с людьми. Но с работой следователя я знакома только по книгам и фильмам, так что в будущем будет видно,как обернётся моя судьба. Но сейчас я твёрдо уверена, что буду следователем.

Остаётся пожелать, чтобы надежды и планы Мари осуществились.

J

Jackson Five — настоящая группа подростков (teenager): самый младший из пяти братьев, Майк родился 29 августа 1959 года, на год старше его Марлон; Джермен-Джиму 19 лет, Ториано-Тито — 20; старшему из братьев 4 мая исполнилось 22 года. На одном из соревнований молодых талантов на них обратила внимание Diana Ross, тогдашняя звезда ансамбля Suprimes, и взяла их под свое руководство. Что она была права, доказывает то, что из пластинок «I want you Back» за две недели в США было продано 2 млн. экземпляров. Стиль их захватывающий, от чистого пения маленького Майка веет свежестью, что характерно накладывается на сегодняшний ритм стиля soul.

Отец их был блюз-гитаристом. «То, что знают мои дети, они частично унаследовали от меня, остального достигли упорной учебой», — сказал он.

Между прочим, в запасе имеется еще шестой брат Джексон, который «приближается» к девятому году и уже знакомится с тайнами конголезского барабана.

Jefferson Airplane. В связи с этим ансамблем мы можем опять познакомиться с новым направлением «Flower Power». Группа из Сан-Франциско, оттуда, где «качалась колыбель» новейшего музыкального движения. «Власть цветов» — это лозунг «мирных хиппи» (hippy), их музыкальный стиль — стиль мирно развивающегося ритма, широких мелодий. Руководитель и певец оркестра Грейс Слик (30. X 1945). Количество членов оркестра вечно менялось. На последней из больших пластинок они и имя своего ансамбля «ускорили»: из самолёта Джефферсон получилась «Ракета»...

Jethro Tull. Настоящий Джетро Талл был английским поэтом и писателем 17 века, чьё произведение появилось под названием «Как надо правильно закалять лошадей и другие полезные знания в области сельского хозяйства». Труды сегодняшнего Джетро Талл (т. е. музыка ансамбля, члены которого заимствовали имя поэта) появляются под именами куда более короткими и пользуются куда большей популярностью.

Впервые они были замечены летом 1967 года на лондонском фестивале джаза и блюза. В 1968 году они уже пользовались популярностью, а в 1969 году появляется их ведущая песня «Я живу в прошлом». После этого последовали две долгоиграющие пластинки и песня «Обещание ведьмы».

Руководитель ансамбля, композитор и певец (Он же и играет на флейте) — Жан Андерсон (10. VIII. 1947). Его музыка и определила дальнейший стиль ансамбля. Его игра на флейте поднимает их музыку до уровня джаза и наполняет волнением бита. Остальные члены: Глен Корник — бас-гитарист (23. IV 1947), Клайв Банкер — ударник (30. VI. 1946) и Мартин («Ланселот») Бер (7. II. 1946) — гитарист, он заменил Майка Абрахамота. Абрахамот ушел из ансамбля и основал свою группу.

Tom Jones (Том Джонс) — певец певцов, чье многообразие обеспечивает ему место и в нашем бит-лексиконе. Причем надо сказать, что на последних долгоиграющих пластинках (речь идет о 1970—71 годах — примеч. переводчика) преобладают песни в стиле бита. На последней из них он исполняет песни Фогети, композитора ансамбля «Криденс», да и песни Битлз тоже никто не исполняет лучше его, кроме авторов конечно. Когда он поет какую-то песню в стиле соул по радио и перед этим не объявляют его имя, слушатель считает что исполнитель — негр. Когда мы слышим в медленной песне его высокий чистый и сильный голос, мы охотно верим, что любой оперный театр с удовольствием заключил бы с ним контракт. Его страстное пение всегда кажется истинным; кажется, что каждое восклицание, каждый перерыв рождается там, перед микрофоном.

Том Джонс Вудворт — так звали того мальчика, который родился 7 июня 1940 года в уэльском городке Понтиприд. Отец его работал в шахте, а сам Том — его помощником, и уже в 16 лет женился. Свободные вечера он посвящал игре в местном оркестре Senators: играл на гитаре, ударных и пр. (позже и этот ансамбль стал популярным). Играет он также в ансамбле Плейбойз.

По совету друзей он принял имя Томми Скотта. Голос молодого, многообещающего певца записали на пластинку, но эта пластинка провалилась. Только в 1963 году на него обратил внимание продюссер Гордон Милз, у которого в это время было много хлопот в связи с первыми успехами другого молодого певца Энгельберта Хампердинка (здесь мы просим прощения у поклонников Хампердинка, но «ангел пения» никогда не пел песен в стиле бит, поэтому мы не можем его поместить в нашем лексиконе). Имя Тома Джонса Гордон Милз позаимствовал из литературы: своему молодому подопечному он дал имя знаменитого героя из романа Филдинга. Том Джонс пел в фильме «What's new, Pussycat» песню под этим же названием, после чего следовали песни, принесшие ему всемирную известность: «Зеленая трава родины», «Я никогда не буду влюбленным», «Пойду домой», «Помоги себе», «Без любви», «Дочь темноты», «Я, у кого нет ничего», «Она госпожа».

В Лос Вегосе он дал незабываемый ряд концертов, музыка которых была записана на долгоиграющие пластинки. В Америке каждую неделю давались Tom Jones show по телевидению, и в них выступали в качестве гостей самые значительные представители так называемого шоу бизнеса.

Janis Joplin. Ей было 27 лет, когда, спустя несколько недель после трагической смерти наркомана Джимми Хендрикса, ее нашли мертвой в комнатке мотеля в Калифорнии. Причина смерти: злоупотребление наркотиками...

Певица, родившаяся в Техасском Порт-Артуре, была самой блестящей представительницей пения в стиле блюз. В 1967 году она выступила с неповторимым успехом на фестивале в Monterey, и ее имя стало известным всей Америке за 24 часа. Её голос сохраняет всего одна долгоиграющая пластинка под названием «Cosmic Blues».

K

King Crimson. Этот многочисленный английский ансамбль со странным именем и абстрактной музыкой выпустил пока три альбома. Маленьких пластинок они не выпускали и не могли бы выпустить, так как время их композиций подходит пластинкам «Single», да и сложность музыки не соответствует тому типу лёгкой музыки, которую предпочитает молодёжь.

Своё название ансамбль получил по первому альбому: «Кримсон во дворце Короля». Название второго альбома — «Пробуждение Посейдона» и третьего, который появился на рождество 1970 года: «Sizard».

Из многочисленных членов оркестра мы упоминаем лишь создателей, композиторов: Грег Лейк, Боб Фрипп и Пит Синфилд.

Kinks. Прекрасные тексты, хорошо аранжированные 82 песни. Ансамбль «Kinks» был одним из первых представителей музыки бит и до сих пор не потерял своего значения. Сологитарист Дэйв Дэвис, (3. II. 1947), ритмгитарист Рей Дэвис (21. IV. 1944). Братья организовали оркестр, чтобы внести деньги для учёбы в Кройдонской художественной академии. Скоро к ним присоединился басгитарист Пит Квайф (31. XII. 1949) и ударник Мик Авори (15. II. 1944). В 1946 году появилась их пластинка «Ты действительно хочешь меня», которая была распродана в количестве миллиона экземпляров. За этим последовали такие популярные песни как «Солнечный день», «Бесконечная улица», «Смерть клоуна». В мае 1969 г. на место ушедшего Пита Квайфа поступил Джон Дальтон (21. XII. 1947). Пятым членом квинтета стал фортепианист Джон Гозлинг (1948).

L

Led Zeppelin. Граф Цеппелин, воздухоплаватель, герой многих опер и романов, теперь передал своё имя оркестру, и это больше чем когда либо способствовало его популярности. Английский ансамбль, который избрал себе имя Zeppelin сейчас один из самых модных. Динамическая музыка высокого уровня принесла ему заслуженную популярность. Молодёжь даже носит на одежде портреты, членов ансамбля, так же как портреты Битлз и Роллинг Стоунз.

Летом 1968 года четыре молодых человека со схожими музыкальными вкусами решили образовать ансамбль. Руководителем выбрали Джимми Пейджа — он же сологитарист. Джимми Пейдж родился 9-го сентября 1944 года в Лондоне. До вступления в группу Цеппелин он был гитаристом в известном оркестре Yard Birds. Вторую главную роль в «историческом сборе» играет певец Роберт Плант, который вместе с Пейджем стал композитором ансамбля.

Ансамбль «Led Zeppelin»

Он родился в Бирмингеме 20-го августа 1948 года. (Басгитарист группы — Джон Пол Джонс (3. I. 1948) и прекрасный ударник Джон Бонхем (31. V. 1948) тоже из Бирмингема).

Так как музыканты боялись критики английской публики, то они решили, что сначала проведут концерты в Америке, посмотрят, как их там примет публика и лишь после этого возвратятся на родину.

Но вмешалась судьба — успех ансамбля в Америке превзошёл все ожидания, и ансамбль вернулся уже весьма популярным.

До 1971 года выпустили три альбома, среди них так называемый «Zeppelin-II», который неоднократно удостаивался приза золотой пластинки. В него включена песня, «охватывающая эпоху»: «Очень большая любовь» (продолжается 8 минут). Третий альбом вышел, когда второй всё ещё был на первом месте по популярности. Сразу стала известной «Песня странствующих». Интересно, что на второй стороне пластинки преобладают песни не с динамическим темпом, а в стиле country.

Перевод с венгерского
ЮДИТ
ШТРЫМПЛ,
русская филология, II курс.

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

«Kirjandusvõistlus 73»

tulemustest võime lugeda möödunud õppeaasta viimasest numbrist («Tartu Riiklik Ülikool» nr. 21, 29. VI 1973). Nagu möödunud aastal, nii jäi ka seekordne võistlus osavõtjate poolest tagasihoidlikuks. Ühelt poolt lihtsustas see žürii tööd, teiselt poolt seadis hindajate ette probleemi, kas ja mida üldse hinnata.

Nagu selgub väljajagatud preemiatest, kaldus vaekauss sedapuhku kriitika kasuks. (Arvestati ajavahemikul 1. maist 1972 1. maini 1973 trükis ilmunud töid). Teistest paremaks tunnistati A. Reinla arupidamist B. Alveri luuletuskogu «Eluhelbed» üle («Eluarvu otsimine»; I preemia). Žürii tõstis esile autori analüüsinisoskust ja arvestatavaid järeldusi. Vaid mõnevõrra jäi eelnevale alla A. Oja «Vikerkaarekurbus» (arvustus T. Liivi luulekogule «Kurbus vikerkaarest»; III preemia), kusjuures esikoha tõi A. Reinlale üksnes tema kirjutise suurem emotsionaalsus, mis iseenesest ei ole just sagedane nähtus meie kriitikakirjanduses. Teise preemia väljaandmisel sai otsustavaks hindajate soov ergutada autoreid enam osa võtma avalikust diskussioonist (A. Langemetsa poleemika meie ajalehes seoses R. Kaugveri romaaniga «Jumalat ei ole kodus»). Samast kaalutlusest lähtudes anti välja ka eripreemia kirjandusajalooalase töö kritiseerijale (P. Olesk — arvustus K. Mihkla monograafiale «Eduard Vilde elu ja looming»). Mõlemas viimati mainitud kirjutises võttis žürii teaduslikkuse kõrval arvesse ka autorite isiklike seisukohtade väljendamise oskust. Kõik nimetatud tööd olid eesti filoloogidelt.

Ilukirjanduse alal oli rõõmustavat vähem. Kõrvuti eesti keele ja kirjanduse eriala üliõpilastega olid esindatud ka tulevased arstid, psühholoogid, füüsikud. Seevastu võõrfiloloogidest suleharrastajaid, keda näib ilmselt enam haaravat juba traditsiooniks kujunenud tõlkevõistlus, ei jõudnud auhinnasaajate hulka. Tööde nappuse tõttu ei pidanud žürii vajalikuks anda eraldi välja luule- ja proosaauhinda.

Üldpilt oli siin kirev ja eritasemeline. Eelistati värsivormi, eriti vabavärssi, pidades nimetatud vormivõtet ilmselt «lihtsamaks», kuigi allakirjutanu arvates esitab vabavärss autorile hoopis rangemaid nõudeid kui traditsiooniline luule. Palju esines liigsõnalisust. Teinekord üsna hea idee kippus seetõttu ähmastuma või suri veel enne, kui autor oma ütlemistega lõpule sai.

Tihti patustati terviklikkuse nõude vastu (märgusõna «Mäng»), tuli ette mõningast kirjanduslikku saamatust. Samalt autorilt võis olla võistlusele saadetud väga erineva tasemega töid, esines enesekordust («Portselantort»). Häiris ka mõne luuletuse sügavama põhjuseta epateeriv laad («Eramaja»), värsiseaduste nõrk tundmine. Üksikuid töid võinuks aga seada ka äramärgitutega samale tasemele («Tbc»). Teistest kõrgemale küündis žürii arvates T. Niidu luuletus «Õpetuskiri Neitsi Maarjale» tsüklist «Lillelaulud mererandadel» (III preemia). Üldiselt tuleb ette heita kitsarinnalist «minapoeesiat», maailmamurede taandamist mina-valule.

Vähestest proosapaladest tunnistati auhinna vääriliseks M. Muti «Deemon» (märgusõna «Petšorin»; III preemia). Töö tõusis teiste seast esile omapärase lahenduse poolest. Siiski torkas silma kohatine stiililine ebakõla, kujundi (kitsamas mõttes) ja kujutatava teatav mittevastavus, samuti mõnevõrra kulunud võrdluste, metafooride jne. tarvitamine. Puhttehnilisest küljest ei olnud filoloogile auasjaks ka keeleeksimused. Ilmselt tuleks kehtestada ka rangemad vormistamisnõuded — mustand jäägu ikkagi autorile koju lauasahtlisse.

Kokkuvõttes tuleb kirjandusvõistluse tase lugeda rahuldavaks. Jääb vaid üle loota, et eelseisev jõukatsumine («Kirjandusvõistlus 74») kujuneb osavõtult arvukamaks ja sisukamaks.

Head kaasalöömist!

J. LAANEKASK

III preemia 1973. a. kirjandusvõistlusel

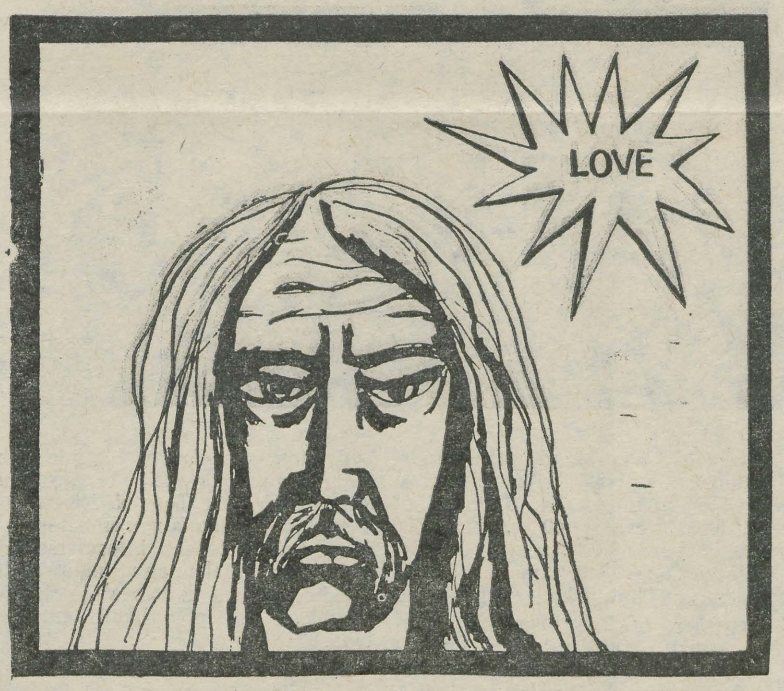

mihkel mutt
deemon

Ilmar Anvelti joonistus.

Ja jälle jõudis kätte päev, mil Deemon pidi suudlema järjekordset tütarlast... Ohtu tumenes ning Deemoni mõtted olid hajavil; neid olid käinud puistamas mingid kummalised tunded. Tavalise enesekindluse asemel polnud midagi. Ta vaatas enda ümber — kõik oli nii nagu ennegi. Imelik oli: ise oled muutunud, kuid kogu maailm su ümber püsib ikka muutumatuna. Isegi Deemoni hingepiin ei liiguta pisutki seda mateeriat. Ometigi, ta ammutas sellest hallist korrapärasusest mingit kindlusetunnet, mida kasutas kaine juurdlemise taasalustamiseks.

Jah, täna pidi see sündima. Mõlemale oli ammu selgeks saanud, et nii edasi minna pole enam võimalik, seismajäämine muudaks aga kogu kire vaid lahjaks seebiveeks. Kuid mõeldes suudlusele hakkas Deemonit taas piinama enesetunnetus. Neil hetkedel meenutas hing tema enda arvates pahupidi pööratud kinnast, mis liiatigi peegli ette on asetatud. Ja Deemonile oli see vastik ning ta põlgas end neil hetkedel. Viimasel ajal oli ta end tihti pidanud põlgama...

Rahvast vooris vastu ning läks tast mööda. Deemon ei pööranud neile tähelepanu, andes kõikidele teed, justkui nautides alateadlikult oma viisakust inimeste suhtes. Puhus kerge tuul ning Deemoni pikad tumedad juuksed ripnesid salkudena kühmus õlgadel. Uhke suu nurgad olid põlglikult kõverdatud, mis puutub aga ta silmadesse, siis oleks tähelepanelik pilk märganud nendes toimunud muutust. Tavaliselt olid need pisut vidukil, nagu polekski vaja neid kogu maailma kurjaksmuutmiseks pärani hoida; nüüd olid silmad avatud, otsekui oleks laugudelt eemaldatud osa õeluse tinaraskest koormast. Siis lähenes terve salkkond noori lõbusaid inimesi — kogu kõnnitee oli nende all. Deemon astus alandlikult trotuaarile, kuid nad olid nii ülemeelikud, need noored, nad naersid nii tervelt ja nakatavalt, et solvav valu muutus Deemonile talumatuks. Ta pöördus kannapealt ning vaatas eemalduvatele inimestele järele. Need seisatasid kui löögist rabatud, pöördusid pikkamööda ning vaatasid tagasi. Nende nägudelt peegeldus ehe hirm. Deemon langetas silmad ning sammus edasi, juba kahetses tehtut. Jalad kandsid teda ise, teades kuhu minna, just nagu oleks ta ammukäidud kooliteel. Ta laskus kitsast trepist ning seisis samas uue tänava alguses. Sealt paistis ka tuttav, dekoori kaotanud kahekordne maja. Tamaara korter asus siin all keldrikorrusel, nagu vaese kunstniku ateljee. Ent Deemon ei sisenenud veel niipea. Kaua silmitses ta teiste majade musti kontuure ja otsis valgustatud aknaid. Ent kõik nad olid tühjad ja tumedad. Ta astus aeglaselt nende poole ja kikivarvule tõustes vaatas akendesse. Ainult ühest neist oli kuulda valju tiksumist, nagu poleks seal toas seinakell, vaid põrgumasin.

Tamaara tuba oli poolhämar ning kõik selles lõhnas meeldivalt armastuse ja intiimsuse järele.

«Sa tulid siiski?» naeratas Tamaara.

«Jah, väiketüdruk, muidugi ma tulin,» vastas Deemon. «Aga äkki poleks ma seda pidanud tegema? Eks näis,» mõtles ta samas endamisi. Nad istusid ja nende algus oli nii nagu varemgi. Kuid Deemon sattus peagi üha lõbusamasse tujju, mis talle endale meenutas agooniat. Tema niigi terav mõte välkles nagu säraküünal, ta naeris ning teravmeelitses alalõpmata. Tamaara oli hämmelduses, teadmata, kas arvata see heaks või halvaks tundemärgiks. «See on nagu süütenööri põlemine,» mõtles Deemon, «sest ühes otsas on ju plahvatav pomm.» Ta vaatas Tamaara huuli.

«Tead,» lausus ta äkki, «ma pole see, kelleks sa mind pidasid.»

«Nii ütlevad kõik poisid,» naeratas Tamaara. «Nad mõtlevad kõik, et neid ei tea missugusteks peetakse... Aga mina pean sind just nimelt selleks, kes sa tegelikult oled.»

«Ei, ma olen Deemon,» vastas teine ning vaatas Tamaarat sellise pilguga, et too uskuma pidi jääma. Järgnes vaikus.

«Imelik,» alustas tüdruk viimaks. «Ma panin ammu tähele, et sus on midagi iseäralikku. Aga tead, mis see oli — see oli su äärmuslik tähelepanelikkus ning tundlikkus. Ma ei saanud sellest korraga aru ning see lausa heidutas mind, see on armastuse intelligents. Sa reageerisid vähimalegi hääletoonile, pisimalegi tundevarjundile, sulle piisas vaid otsavaatamisest, et sa kõike taipaksid. Ja sa olid tänu sellele nii väga hell mu vastu, et ma ei suuda praegu taibata, kuidas võiksid sina Deemon olla!»

«Jaa, nad arvavad kõik niimoodi... Keegi ei taipa, et ka Deemon peab teadma viimast kui hooba ning süsteemi inimese tundmuste. Ka mulle on selged inimeste hellaa ning tundlikud kohad. Seepärast võingi ma olla nii hell su vastu... Imelik, et ei saada aru, kui palju on ühist Kurjusel ja Headusel. Me oleme ju täpselt identsed, ainult meie laeng on vastupidine, sest mina pean oma oskust kasutama inimeste ahistamiseks selle kaudu. Aga me kumbki pole suuremat väärt, kui meie taga ei seisaks lausa äärmuslikku tundlikkust... Vaid lihunik tapab lausa kirvega.»

«Aga sa pole ju halb, sa võid ainult sellisena paista. Tegelikult puudub sus tigedus ja õelus. Kuidas suudaks sinusugune teha kellelegi kurja?»

«See on tõsi,» naeratas Deemon kurvalt. «Ma ei ole tige ega õel. Kuid ma olen tigeda ning õela k e h a s t u s. Ma ise ei tee kellelegi midagi, ei tapa ega riisu, ent kõik need ja teised teod on minust. Nad kantakse minu arvele, saad aru? Kui ma üldse midagi olen, siis vaid egoist — elu on teinud selleks,» muigas ta mõrult.

«Ei, sa pole ka seda, minu jaoks oled sa ainult hea,» raputas Tamaara pead.

«Hea küll, jätame selle,» lausus Deemon mõtlikult, «ehkki on tõesti nii, et kõik head inimesed, kel on piisavalt tundlikkust, peavad end egoistideks. Keegi ei jõua ju kõikide suhtes tähelepanelik olla ning kõiki omakasupüüdmatult aidata. Ning mõtted mõnest väärast sõnast või sammust, mida suurendab nende inimeste ülitundlikkus, sunnibki neid mõtlema endist kui eneseармastajatest... Sest piisab ju paljast teadmisest, kui hea v õ i b olla, et kestahes ei hakkaks end halvaks pidama. Muidugi ei pea see kehtima vastupidi — ükski tõeline egoist pole hea inimene. Ja ka mina pole seda, ma olen Deemon,» lõpetas ta.

«Kuule, aga kas pole see kohutav, nii elada, et absoluutselt kõik terves maailmas peavad sind hoopis hirmsamaks kui sa oled? Kui sinust on loodud müüte, sinuga hirmutatakse teisi, sind neetakse, ja keegi ei tea, milline oled sa tegelikult?»

«Sa eksid, väiketüdruk, mõned said seda teada.»

«Tõesti? Kes võisid siis sind päriselt näha?»

«Ma olen end avanud vaid oma armastustele.»

«Ja mis sai neist? Mida sa tegid nende... oma armastustega?»

«Ma tapsin nad...»

«Kuidas?»

«Ma suudlesin neid.»

«Miks, sa ju teadsid, et tapad nad sellega?»

«Aga ma armastasin neid. Kes küsib s i i s sellest, mis saab edasi.»

Tamaara vaatas pingsalt Deemonit. «Kas sa ka minu tapad?»

«Ei, sind ma ei suudle,» vangutas Deemon pead. «Ja täna ma tulingi õigupoolest selleks, et seda sulle öelda.»

«Sa ei armasta mind?»

«Vaiki, ma armastan sind selleks liialt...»

Tamaara sirutas end ning pani pea Deemoni põlvedele, vaatas üles ning küsis:

«Kuule, aga m i k s sa mind siis armastad?»

Deemon naeratas. «Mulle ei piisa lihtsalt vastuarmastusest. Mulle on vaja võrdset endaga. Olen ise äärmus ning vajan samuti äärmust...»

«Aga kas sa ei karda,» katkestas Tamaara teda, «et su selline armastus võiks ruttu katkeda?»

«Ei, ma ei karda seda. Selline armastus ei katke, vaid lihtsalt saab otsa ning mõlemad surevad. See on nagu küünal, millel leek mõlemas otsas korraga — ta põleb väga kiiresti ning ei jäta midagi järele. See on ilus... Aga ma jätkan: varem ma teadsin oma nõudmised nii kõrged olevat, et arvasin end võivat jäägitult armastada vaid iseenda armastust. Kuid nüüd tean, et mulle on vaja vastandit. Tamaara, sa oled ju minu kontrast... Me oleme üks ja seesama, ainult erinevalt laetud...! Ja ma tean, et maapeal ei ole teist võrdset sinuga, ning seepärast on mu meelest iroonia, et saatus andis sind mitte inimesele, vaid mulle, Deemonile.»

«Saatus on pime,» vastas talle Tamaara.

«Armastus on pime.»

«Armastus ongi saatus, vähemalt selline armastus. Tead — ma ei ole veel kunagi kedagi suudelnud, ma pole seda isegi tahtnud. Aga sind, sind ainuke-t, keda ma ei või suudelda, sind tahan ma hirmsasti...»

«Me ei tohi seda.»

«Ei, ei», vangutas Tamaara pead. Meil ei jää muud üle, sa tead seda niisama hästi kui minagi. See on ainus tee, mis võiks kuhugi viia... Ja, just nimelt... sest ma e i u s u, et suudlus mind tapaks. Sa oled selleks liiga inimeselik. See ei saa tõsi olla!»

«Aga siiani oli see tõsi, väiketüdruk.»

«Jah,» naeratas Tamaara. «Aga õeldakse, et suur armastus õilistab, keda tahes... Kas sa ei mõtle, et võiksid minu läbi inimeseks saada?»

Deemon mõtles kaua ja pingsalt. «Ma olen sellele mõelnud,» tunnistas ta lõpuks. «Ma ei tea, kas see on võimalik, aga ma olen kindel, et kui see saaks juhtuda, siis toimuks see välk-äkki, mitte aegapidi. Selleks on vaja mingit suurt hetkelist tunnet, sekundi murdosa, mis mus kõik segi paiskaks... Ei, sa vist ei saa sellest aru...»

«Ma saan aru... Saan! Selleks piiriks saabki meie suudlus. Kui sa seda teed, muutud sealsamas inimeseks, ja kui inimene suudleb inimest, ei sure neist ju kumbki! Kuuled, on ju nii?» nõudis Tamaara.

Deemon naeratas ja võttis Tamaara käed. Nad väljusid ja maailm oli tontlikult kaunis. Vana pargi alleel oli kevadist kulu ning õhk hellitas inimesi.

«Mu lemmikaastaaeg on alati sügis olnud... See vastas kõige enam mu hingele — ma tundsin, et olen sügise oma. Kevadet ma ei kannatanud, mind tahtis karjuma panna kontrast puhkeva looduse ilu ning mu enese vahel, täpselt nagu oleks iga ilusa asja või hetke puhul tundnud seletamatut süükoormat...» mõtiskles Deemon valjusti.

«Sa räägid ju endale vastu,» imestas Tamaara. «Ka mina olen sulle kontrast nagu kevadki, kuid mind sa ju ometi ei vihka?»

«Väiketüdruk, see ongi armastus, kui inimene vahetab lemmikaastaaegu,» naeratas Deemon. Nad kõndisid edasi. Kuu heitis tsinkjat valgust Deemoni näole ja Tamaara nägi, et ta huuled liikusid. «Mida sa sosistad?» päris ta.

«Ma palusin Jumalat,» vastas see tõsiselt, et sellest kõigest midagi välja tuleks, et kõik ometi nii läheks, nagu sa ütlesid.»

«Kuidas, Deemon — ja palub Jumalat?» imestas Tamaara.

«Ka deemoneil on omad jumalad, kelle poole nad salaja palvetavad,» lausus Deemon. «Parem imesta, et ma palun — see on puhtalt inimlik.»

Ja Tamaara ei pidanud enam vastu, vaid pani käed talle kaela ümber ning vajutas oma suu ta huultele. Nad suudlesid, ning Deemon kukkus surnult pargiteele.

Tõlkehuvilised!

Tuletame meelde, et ülikooli ajalehe 1973. a. 18. mai numbris kuulutasime v ä j a järjekordse üleülikoolilise TÕLKEVÕISTLUSE. Kordame nüüd selle tingimusi.

✲ Konkursile esitatavad tööd võivad olla e e s t i n d u s e d (o t s e t õ l k e d) m a a i l m a või NSVL r a h v a s t e m i s t a h e s k e e l e s t.

✲ Piirdume i l u k i r j a n d u s l i k u p r o o s a g a, kusjuures töö pikkus võib olla 5—10 m a s i n a k i r j a l e h e k ü l g e (2-se intervalliga).

✲ Arvesse tulevad nii l ü h i j u t u d kui k a t k e n d i d ulatuslikumatest teostest. Tõlkijal tuleks silmas pidada ka originaali: see peaks olema heatasemeline ja rikastama meie lugeja kirjanduslik-esteetilisi kogemusi. Pikemate teoste katkendid tuleb leida niisugused, mis nii süžee arengult kui kompositsioonilt jäi aksid tervikliku mulje.

✲ Hindamisele tulevad tööd ei tohi olla eesti keeles trükis varem avaldatud.

✲ Tõlgime vaid XX s a j a n d i a u t o r i t e l o o m i n g u t.

✲ Žürii töö hõlbustamiseks tuleb nii originaalteos kui tõlge esitada m a s i n a k i r j a s 3 e k s e m p l a r i s.

✲ Auhinnalistele kohtadele tulnud tõlgete premeerimiseks on ette nähtud 200 rubla suurune summa, mille žürii võib tööde väärtusest ja hulgast lähtudes jagada v ä. ja täies mahus või osaliselt.

✲ Osa võivad võtta kõik, kes võistluse v ä l j a k u l u t a m i s e momendil olid või on praegu TRÜ kas statsionaarsed või mittestatsionaarsed üliõpilased.

✲ Võistlusele esitatavad tööd tuleb varustada m ä r g u s õ n a g a, lisada suletud ümbrikus autori nimi, teaduskond, kursus, elukoht; ümbrikule kirjutada «Tõlkevõistlus 1974» ja tuua või saata hiljemalt 30. d e t s e m b r i k s 1973. a. ajalehe «TRÜ» toimetusse.

Žürii

Livia Viitol

(algus «TRÜ» nr. 23)

Stipendium, mida makstakse 92%-le üliõpilastest, ulatub 195 marga ehk 65 rublani. Sellest 10 rubla kulub ühiselamu üüriks.

Eksamisessioonid toimuvad talvel ja kevadel; arvestusi üldiselt pole, kuid selle eest üllatab eksamite hulk — neid võib olla isegi 13.

Ülikooli lõpetanud suunatakse tööle tööstusettevõtetesse ja koolidesse, kus nad kohustuvad töötama 3 aastat.

Ringkäik õppehoonetes veenab meid 1978. aastal 150. aastapäeva tähistava ülikooli suuruses ja moodsuses.

Dresdenis käidud

See oli aastal 1216, kui Elbe-äärsest kalurikülast kasvanud linna esmakordselt ajalooraamatus märgiti. 1485. a. sai Dresdenist Saksi hertsogkonna pealinn, tõusuajale 1697—1766 järgnes laastav 7-aastane sõda. Uus sajand tõi uue tõusu, kuni 1945. a. veebruaris hävis pommirünnakutes 35 tuhat inimest ja 85% kuulsast kunsti- ja teaduselinnast.

Siitpeale püsivad ajastu sümbolina varemeis Jumalaema kirik (varises kokku ainuüksi kuumusest, mis tekkis põlevas linnas) ja ainus purustustest säilinud sild nimetusega «Sinine ime».

Vaatamisväärsusteks omaette on kullatud torniga Raekoda, 13. sajandist pärinev viis korda mahapõlenud Ristikirik, Ooperihoone, Kunstiakadeemia ja muidugi Zwinger.

Parim vaade linnast avaneb 252 m kõrgusest televisioonimastist, mis meelitab turiste tornis paikneva moodsa kohvikuga.

Ennelõunane vihm teeb meele ja hääle värskeks — mõte õhtusest kontserdistki mõjub ergutavalt. Seevastu proovil oleks kui väsitav reis algusest lõpuni uuesti läbi elatud ja laulu asemel kostavad elutud noodid.

Zwinger särab loojuvast päikesest, siin-seal on üksikuid jalutajaid, kellele purskkaevude ja raidkujude vahel lippavad valged mütsid huvi pakuvad.

Kontserdi alguseni on aega, nii avaneb hea võimalus tuttavaks saada omapärase arhitektuuriansambliga, millest nii palju on kuuldud, kuid mis sellegipoolest hämmastab igaüht oma iluga. Purskkaevudega siseõu on hommikuseks jalutuskäiguks muuseumikülastajaile, õhtuti täitub ta balleti- ja muusikahuvilistega.

Zwinger tähendab meisterlikke ehituskunsti saavutusi ja kontserdiväljakut, maaligaleriid ning portselaninäitust, kõnelemata Euroopa kauneimast «veemängust» Nymphenbadist, mida võikski jääda imetlema . . .

Harjumatu on kuulata iseenda häält kajana — nagu jõuaks muusika igasse Zwingeri nurka, heliseks vastu raidkujude kivistel nägudel ja sulaks sealt kuulajateni.

On pime öö juba, kui kontsert lõpeb. Kenake hulk publikut pudeneb laiali. Väsinud, kuid rõõmsad, vestleme sõpradega äsjasest esinemisest ja peame plaane edasiseks.

Lõdvestusena ootab meid järgmisel hommikul laevareis mööda Elbet Saksimaa Šveitsi. Liivakivist mäeveerudel tuleb vaeva näha, et üles saada. Ja kes ülal, sel minut

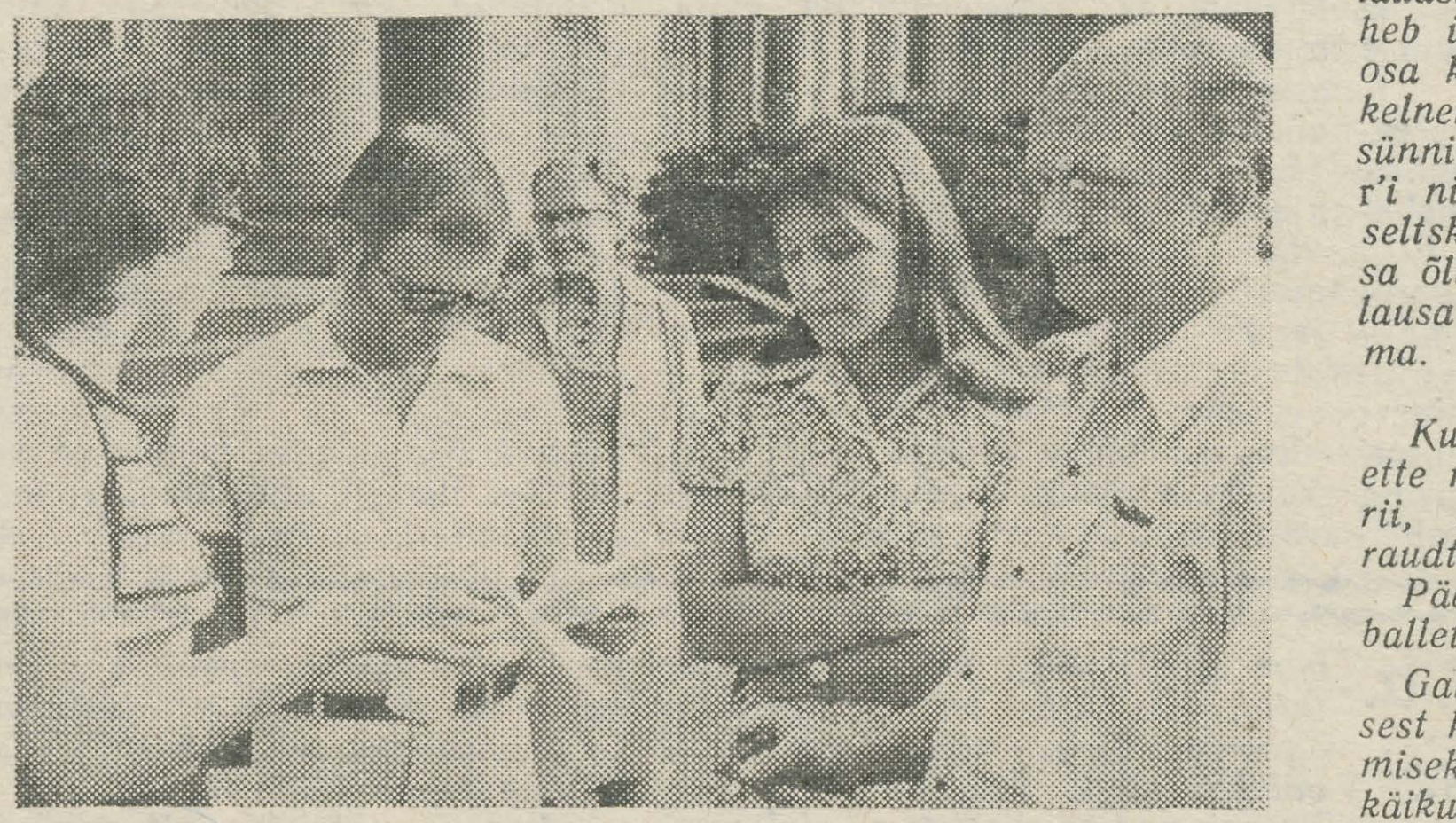

Meie võõrustajad: vasakult esimene Monika Schramm ja teine Winfred Heinlich; paremal dirigent Carl Haffner.

puhkust ning laulma — mis siis, et enamik laevasõidust kulus lauldes, et ronimise vahepealgi järele proovti, kuidas mäenõlvad vastu kõlavad.

Bastli mäetipust alla vaadates paistavad kõigepealt sinised metsad, nende vahelt rida punaste katustega maju, Elbe ja jälle lõputud metsad.

Hiljaks jäänud päike hajutab sombast udu, pärast meid tulnud ungarlased näevad juba kaugemale.

Alla sõidame bussidega. Käänuline tee viib mööda tihedatest metsasaludest, taludest ning viljapõldudest, laskumistee on järsk ja kitsas, nii et kaks autot korraga mööda ei mahu.

Päev ei lõpe veel. Liivakivisele kaljule on ehitatud tõeline muinasjutuloss, kõrgete tornide ja ümbritseva vallikraaviga. Tegelikult on see Köningstein, omal ajal vallutamatu kindlus, nüüd asukohaks muuseumidele, millest huvipakkuvaim on relvamuuseum.

Teine ja viimane kontsert leiab aset Pillnitzis — Elbe-äärses väljasõidukohas, mida ehib 18. sajandist pärinev hiina stiilis loss.

Saal täitub imekiiresti. Võrratule akustikale vaatamata on kontsert pingutav, publik nõuab lisapalu ning saalis toimunule järgneb välke «aiakontsert».

Elevil meeled ei rahune õhtulauaski, kõiki haaranud lõbusus läheb üle lauludeks, millest võtavad osa ka meie võõrustajad. Tõmmu kelner, kes avastab sarnasuse oma sünnilinna Alma-Ata ja alma mater'i *nimetuste vahel, toob rõõmsale seltskonnale õlut. Kes varem saksa õlu headuses kahtles, on nüüd lausa sunnitud oma arvamust muutma.*

Kultuurilised meelelahutused on ette nähtud pühapäeval: maaligalerii, hügieenimuuseum, pioneeride raudtee ja lõbustuspark.

Päeva lõpetuseks on meil piletid balletiõhtule Zwingeris.

Galerii kahetunnilisest külastusest kulub peaaegu pool giidi ootamiseks. Lõpuks alustame ise ringkäiku lõpututes saalides, mille seintele paigutatud kunstiteoseid võiks vaadata mitte kolmveerand tundi, vaid kolm päeva.

Sellepärast loobuvad nii mõnedki hügieenimuuseumist (hoolimata asjaolust, et just seal on eksponeeritud maailma ainus läbipaistev naine) ja jätkavad päeva maaligalerii vanade meistrite keskel.

(järgneb)

J. Talvet

Üliõpilane, kes kursuse- või diplomitöö eel Moskvasse juhtub, peaks kindlasti tutvust tegema meie maa ühe moodsaima raamatuhoidlaga — Üleliidulise Riikliku Väliskirjanduse Raamatukoguga. Informatsiooni üha kasvav hulk teeb võimatuks maailmas ilmuva kogu kirjanduse vahendamise emakeelde, paratamatult peame osa teadmisi ammutama otse võõrkeelseist allikaist. Nende säilitamise ja laenutamise keskus NSV Liidus on ÜRVR, 1921. a. VNFSV Hariduse Rahvakomissariaadi raamides loodud neofiloloogilise raamatuko-

ÜRVR

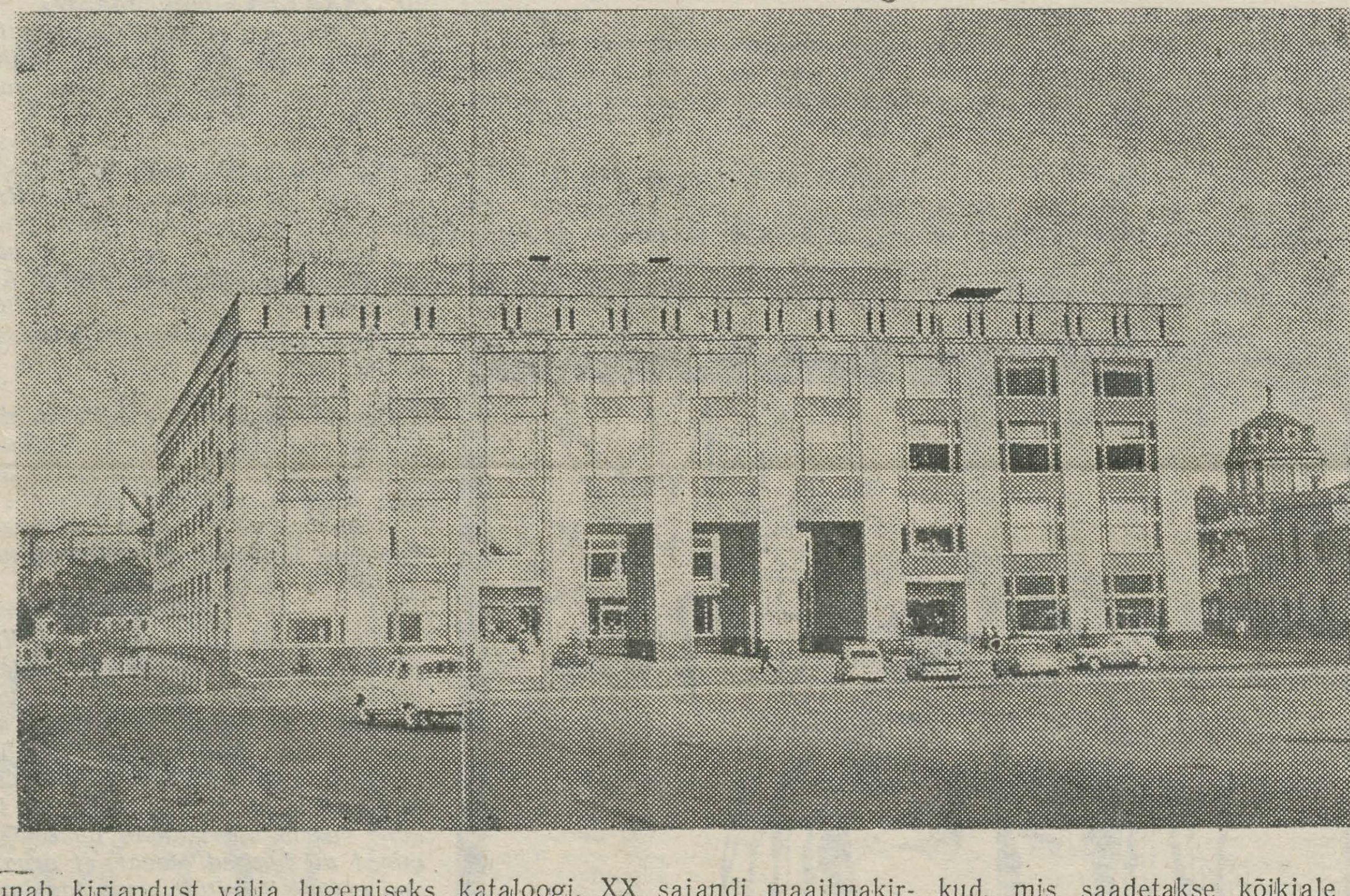

gu töö jätkaja. Asutus on oma olemise jooksul paiknenud Moskvas mitmel pool ja kuni ÜRVR kinnitamiseni (1948. a.) mitmeid kordi vahetanud oma nime.

1966. a. jõudis raamatukogus hoitavate teoste nimetuste arv 3 miljonini, lugejate hulk aga 40 tuhandeni. See oli juba ammu tinginud vajaduse uue raamatukoguhoone järele, mis valmiski 1967. aastal Uljanovi tänava ja Bernikovski kaldapealse vahelisel alal (aadress: Moskva, Uljanovskaja 1).

Uus 4-korruseline raamatukogu on varustatud NSV Liidust ja välismaalt tellitud moodsaima sisustusega. Esimesel korrusel asuvas vestibüülis toimub raamatukogusse sisseregistreerimine. Kahe plangi täitmise ja passi ettenäitamise järel saab seda teha ka iga ajutine külastaja. Alumisel korrusel on samuti abonendi- osakond, mis annab kirjandust välja lugemiseks väljaspool raamatukogu. Siin on kirjas 13 kuni 14 tuhat lugejat, kelle käest aasta jooksul käib läbi keskmiselt 125 tuhat raamatut. Samas, vasakus tiivas, töötab veel raamatukogudevaheline abonement, mis on seotud 2200 NSV Liidu ja 70 välismaa raamatukoguga.

Teisele korrusele vasakusse, paremasse tiiba ja keskele on paigutatud 3 liiki kataloogid: tähestikuline, süstemaatiline ja koondkataloog. Neist viimane tutvustab NSV Liidu suurematesse raamatukogudesse saabuvat kirjandust. ÜRVR rikkustest mulje saamiseks piisab, kui sirvime alfabeetilist kataloogi. XX sajandi maailmakirjanduse klassikud: Rilke 105, Hesse 115, Steinbeck 64, T. S. Eliot 80, Dos Passos 40, Sartre 75, García Lorca 50, Moravia 40, Ortega y Gasset 40, Amado 40 jne. sedelit. Ulatuslikud sektsioonid prantsuse, inglise, hispaania, itaalia kunsti, kõigi rahvaste kultuuride kohta. Lisaks reaalteadused. Samal korrusel on veel mitu ruumi: teatmekirjanduse saal, mille teenuseid kasutavad arvukad üksiklugejad, sajad kodu- ja välismaa raamatukogud ja teaduslikud asutused. Kuus korda aastas annab ÜRVR raamatukogusse saabunud uue kirjanduse kohta välja teatmikud, mis saadetakse kõikjale üle maa, sealhulgas meie Teaduslikku Raamatukogusse Toomel. Raamatukogus juba leiduva vanema kirjanduse kohta täpse informatsiooni saamiseks tuleks aga nähtavasti siiski ära käia kohapeal ja kataloogidega ise põhjalikult tutvust teha.

Ahvatlevad on uudisteoste saal ja välismaa raamatukogunduse kabinet, aga samuti õppekonsultatsiooni saal, kus audio-visuaalsete õppevahenditega varustatud laudade taga on võimalik täiustada oma teadmisi mitmetes keeltes. Fonoteek sisaldab muu hulgas originaalseid heliülesvõtteid niisugustelt maailmakuulsatelt kirjanikelt nagu Gottfried Benn, Georg Trakl, Albert Camus, Ernest Hemingway, Pablo Neruda, Rafael Alberti, Erskine Caldwell jt., kes loevad oma luuletusi või proosat.

Lugemissaalid on kolmandal ja neljandal korrusel, neist neli — reaalteaduste, humanitaarteaduste, professorite ja kunstide saal — kolmandal ja kolm — üldine lugemissaal, Aasia ja Aafrika maade kirjanduse saal (siin leidub riiulitel perioodikaväljaandeid enam kui 80 keeles) ja suur konverentside saal 350 kuulajale — neljandal. Kunstide saal ja neljanda korruse fuajee on näituste paik. Nii võis seal hiljaaegu vaadata tšehhi graafikat, moe arengule pühendatud trükiseid ja ÜRVR-is leiduvaid SFV raamatuid.

Eri aegadel on ÜRVR-is lugejatega kohtunud Henri Barbusse, Martin Andersen Nexo, Johannes Becher, Richard Aldington, Robert Frost, Pablo Neruda, Rafael Alberti, Herluf Bidstrup jpt. väljapaistvad literaadid ja ühiskonnategelased NSV Liidust ja välismaalt. See on omaette rahvusvaheline klubi, kus nõukogude lugejail on võimalus kohtuda oma lemmikautoritega maailma paljudest maadest.

Lõpetagem ülevaade suurepärasest varamust Prantsuse akadeemiku André Masoni sõnadega: «Tahaksin väljendada siirast vaimustust väliskirjanduse raamatukogu ja tema töötajate ainulaadse töö üle, milletaolist ma ei tea tehtavat ühelgi maal; ürituse üle, mida võivad kadestada teadusetegelased paljudes maades; ürituse üle, mille eest igaüks meist on kohustatud avaldama tunnustust.»

TAM * TAM * TAM

See lühend võib olla uutele tudengitele esialgu võõras, vanematele aga kindlasti tuttav. Kes Tartu Akadeemilise Meeskoori välja luges, jõudis tõeni, kes aga aru sai, et «Tulge aga, mehed,» sel oli samuti õigus. Et koor oma 61 tegevusaasta jooksul mitte külma akadeemilisuse poolest silma pole paistnud, nagu nime järgi võiks arvata, vaid ikka just nooruslikkusega, siis seda tänu iga-aastasele täiendusele. Üliõpilaste koor ta ju õieti ongi. Lauldud on omal maal ja võõrsil, vee peal, maa all ja maa peal ning kes teab, kus veel lauldakse, kui aga tarmukaid ja viisi pidavaid noori mehi tulemas on. Nimetatud omadustega mehed on oodatud **esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 19 EPA peahoonesse proovidele!**

KOHTUMISENI!

Kutse tantsule

Kes sügisõhtuti ülikooli klubi juurde juhtub, võib arvata seal haldjate tantsupeo olevat. Kirglikult voogavad Doonau lained, tormab Karpaatia mägede tuul, õõtsuvad Moldaavia steppide viljaväljad, heliseb Eesti külavainude kiigelaul. Klubi ukseprao vahelt piidleja leiab hulga poisse-tüdrukuid küll vurrina parketil keerlemas, küll kahe hüppega saali ületamas, küll aeglases valsis paindumas. Alles karmim hääl, mis nõuab kelleltki sirgemat põida või teiselt sujuvamaid käsi, purustab haldjamaailma ja piilujale saab selgeks, et harjutamas on Eesti NSV teeneline kollektiiv, Tartu Riikliku Ülikooli Rahvakunstiansambel, üks ülikooli ja vabariigi tuntumaid ja vanemaid kollektiive, kes 1975. a. juba 30-aastaseks saab. Tantsumemme, Eesti NSV teenelise kunstitegelase Helju Mikkeli ja treener Heiki Undi käe all seab samme peaaegu 60 tantsijat.

Mida küll leiavad need poisid-tüdrukud tantsutunnis, mis neilt kolm korda nädalas üle poolteise tunni röövib? Raske on kõrvalseisjal seda mõista, selleks peab olema tantsija hinge, kärsitust.

Parimaks tasuks on publiku maruline käteplagin. Seda on kuuldud küll Eestimaa igas nurgas, küll Moskvas, Volgamaal, Siberis, Ukrainas, küll Soomes, Saksamaal, Tšehhoslovakkias ja Poolas. Ka eeloleval aastal on tubli töö tunnusena tõenäoliselt üks rajatagune reis ootamas.

Võrreldes teiste omataoliste ansamblitega on ülikooli kollektiiv märksa raskemas olukorras, sest lõpetanuid viib tee paljudele radadele. Seetõttu on igal sügisel taas vaja koguda uus rühm ja alustada jälle otsast peale. Olgu siinkohas öeldud, et rahvatantsuansambli aktiivse liikmena ka kehalise kasvatuse arvestus ansamblist saadakse ning sel põhjusel kardetud füüsiline ülekoormus (tantsutreening ja kehalise ettevalmistuse tunnid) olemata jääb.

Kõiki aga, kel tõsine huvi, tantsulust ja suur visadus pidevateks treeninguteks, ootame ansambli juurde esmaspäeval, kolmapäeval ja neljapäeval kell 6 õhtul ülikooli klubis.

J. VITSUR

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 4963. MB-07218/07219.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 25. Reedel, 21. septembril 1973. a. XXV aastakäik

Acta diurna

14. septembril toimus Ajalooteaduskonna nõukogu esimene koosolek, mida juhatas teaduskonna dekaan professor Karl Siilivask. Nõukogu kinnitas teaduskonna teadusliku töö perspektiivplaani aastateks 1976—1990 ja arutas uue distsipliini «Teadusliku uurimistöö alused» sisseviimist õppeplaanidesse. Ülevaate kevadise eksamisessiooni tulemussest esitas prodekaan B. Nedzvetski. Parimaid tulemusi saavutasid defektoloogiaosakonna üliõpilased, neile järgnesid psühholoogid ja ajaloolased. Kursuste lõikes kuulusid esikohad IV ja I kursustele, maha jäid II kursused. Konstateeriti, et möödunud õppeaastal I kursustega tehtud metoodiline töö on ennast õigustanud ning uute üliõpilaste adapteerumine kõrgema kooli õppetööga on toimunud ladusalt.

Prof. A. A. Leontjev Tartus

Kõigil, kes tunnevad huvi psühholingvistika ja inimestevahelise suhtlemise valdkondi puudutavate probleemide vastu, on järgmisel nädalal võimalus kuulata professor A. A. Leontjevi esinemisi. NSV Liidu Teaduste Akadeemia Keeleteaduse Instituudi psühholingvistika grupi juhataja A. A. Leontjev on tuntud mitmete psühholingvistika-alaste fundamentaalsete tööde autorina, samuti ka sellealaste uurimistööde koordineerijana Nõukogude Liidus. Viibides 24.—29. septembrini k. a. Tartus loogika ja psühholoogia kateedri külalisena, nõustus professor Leontjev esinema suhtlemispsühholoogiat kui uut ning arenevat teaduslikku distsipliini käsitleva loenguga.

Lisaks TRÜ psühholoogiaosakonna üliõpilastele, kellel suhtlemispsühholoogia erikursus on eriala-aine, on teretulnud ka kõik teised.

Jälgige informatsiooni!

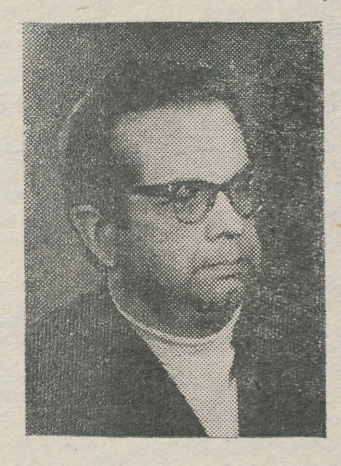

Vastloodud Filoloogiateaduskonna dekaan on filol.-doktor professor Harald-Heino Peep.

H.-H. Peep on sündinud 26. III 1931. a. Valgas sõjaväelase perekonnas. Alghariduse omandas Valgas, 1949. a. lõpetas Valga I Keskkooli hõbemedaliga. 1949—1950 töötas õpetajana Valga rajooni Keeni 7-kl. koolis.

Aastatel 1950—1955 õppis TRÜ Ajaloo-Keeleteaduskonnas eesti filoloogiat (kitsama erialana eesti kirjandust), lõpetas kiitusega ja jätkas õpinguid aspirantuuris. 1956. a. katkestas ta ajutiselt õpingud aspirantuuris, olles komandeeritud SDV-sse Berliini Komitee «Kodumaale tagasipöördumise eest» kaastööliseks.

1957. a. asus eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri vanemõpetaja kohale. 1961. a. sai filoloogiakandidaadi kraadi, 1964. a. dotsendi teadusliku kutse, alates 1966. a. on eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhataja. 1971. a. anti talle filoloogiadoktori kraad. Praegu on H.-H. Peep eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri professori kohustetäitja.

NLKP liige alates 1954. a. Teda on korduvalt valitud osakonna parteibüroo liikmeks ja parteialgorganisatsiooni sekretäriks. Oli ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» vastutavaks toimetajaks. On ENSV Kirjanike Liidu Tartu osakonna büroo liige; kuulub kirjastuse «Eesti Raamat» toimetusnõukogusse ja ajakirja «Keel ja Kirjandus» kolleegiumi.

Kroonika

Alates käesolevast semestrist on Kehakultuuriteaduskonna uueks dekaaniks Atko-Meeme Viru.

A.-M. Viru on sündinud 7. IX 1932. a. Tallinnas teenistuja perekonnas. Õpinguid alustas Tallinnas 28. Algkoolis, keskkooli lõputunnistuse sai Viljandi II Keskkoolist.

Enne ülikooli astumist töötas Viljandi Lastespordikooli treenerina. 1951.—1955. a. õppis TRÜ Kehakultuuriteaduskonnas, mille lõpetas kiitusega. Pärast ülikooli lõpetamist töötas ühe aasta kehalise kasvatuse õpetajana Tartu VII Keskkoolis. 1954.—1959. a. oli VSÜ «Kalev» TRÜ Noorte Spordikooli korvpallitreener.

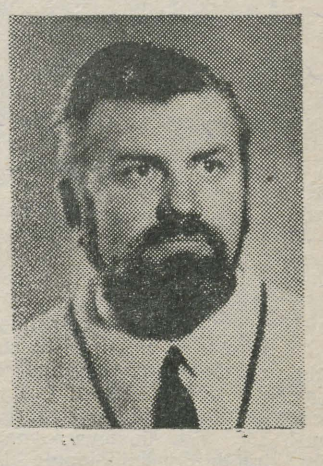

1956—1959 TRÜ aspirant.

Peale lõpetamist töötas TRÜ sportmängude kateedri õpetajana, seejärel vanemõpetajana.

Bioloogiateaduste kandidaadi kraadi sai 1963. a. Alates 1964. a. Kehakultuuriteaduskonna prodekaani kohustustes ühiskondlikel alustel ja samast aastast spordimeditsiini kateedri vanemõpetaja.

1967. a., juba dotsendina, asus ta spordimeditsiini kateedri juhataja töökohale.

1972. a. peale on A. Viru bioloogiadoktor ja töötab spordifüsioloogia kateedri juhataja professori kohal. NLKP liige 1963. aastast, on aastaid kuulunud teaduskonna parteibüroosse.

Kroonika

AVO MEERITS

Weltfestspiele der Jugend und Studenten

Berlin 1973

Hauptstadt der DDR

Festivaliliikumisest.

Sõjapasuna hüüd maailmas oli äsja vaibunud. Inimkond lõi kokku lõpparvet kõige verisemast heitlusest oma eksisteerimise vältel. Kalender näitas aastaarvu 1945.

Fašismivastase võitluse karm kool pani mõistma ja hindama kogu maailma progressiivse noorsoo rahvusvahelise koostöö tähtsust lahingus poliitilise vägivalla ja sõja vastu.

1945. a. 10. novembril otsustasid 63 riigi 437 delegaati, kes olid kogunenud Londonisse ülemaailmsele noorsoo konverentsile, ühel häälel luua progressiivse noorsoo organisatsioon — Ülemaailmne Demokraatliku Noorsoo Föderatsioon. Selle organisatsiooni kompetentsi hakkaksid kuuluma ka noorsoo rahvusvahelised kokkutulekud, kus kohtuksid neiud ja noormehed, vaatamata nende poliitilistele tõekspidamistele, naha värvusele, usulistele tõekspidamistele, arutaksid probleeme. mis neid ühiselt erutavad, demonstreeriksid solidaarsust noortega, kes võitlevad poliitilise vägivalla vastu, rahu ja vabaduse eest. Samuti näitaksid, kuidas nad oskavad tantsida ja laulda, luuletada ja maalida.

Esimene niisugune kogunemine — festival — otsustati korraldada Pariisis, kuid prantsuse reaktsiooni survel ei antud festivalikülalistele sissesõiduviisat ning üritus viidi üle Prahasse.

I ülemaailmne noorsoo festival avati 25. juulil 1947. a. ja selle avamisele oli tulnud 150 tuhat väliskülalist ja Praha elanikku.

Väga aktuaalne oli sel ajal ka festivali deviis «Noorsugu ühinegu võitluseks tugeva ja püsiva rahu nimel». Selle deviisi alla koondus 17 000 delegaati 72 riigist.

Üritusteks, mis andsid Praha festivalile oma näo, olid solidaarsuslõkked Hispaania ja Kreeka antifašistliku noorsooga, miiting Hollandi koloniaalsõja vastu Indoneesias. Kõik festivali külalised viibisid Lidices, et olla tunnistajaks fašistide ühe kõige sadistlikuma kuritööpaiga juures, tõotada, et enam iialgi ei tohi korduda niisugused koletuslikud tragöödiad, ja võidelda kõige otsustavamalt fašismi jäänuste vastu maailmas.

Pärast festivali jäid paljud delegaadid tööle Tšehhoslovakkia küladesse ja linnadesse, et aidata likvideerida Saksa okupatsiooni tagajärgi.

Teiseks festivaliks kogunesid 1949. aasta 17. augustil Budapesti 10400 neidu ja noormeest. Delegaatide hulgas oli Haiphongi vedurijuht Li Dhak Fha, kes tuli sellele noorsoopeole jalgsi üle poole aasta — selleks et kõikjal rääkida oma rahva võitlusest. Väga soojalt tervitasid festivalist osavõtjad hollandlannat Erika Molat, kes oli veetnud vanglas 8 kuud selle eest, et oli käinud Ameerika kasarmutes ning kutsunud sõdureid üles toetama rahuideed. Tema vabastamiseks kulges Lääne-Euroopa riikides võimas protestiliikumine. Mehine oli ka hispaania poja Carlos Monrazi saatus. Ta läks partisanisalka, kui frankistid olid metsikult tapnud tema ema, õe ja vennad. Partisanide hulgas leidis ta üles oma isa, kes oli kuulipildurite lüli komandör. Ühes lahingus leidis kuul ka Carlose isa ning poeg astus oma isa kohale. Festivali deviisiks oli «Noosugu, ühinegem! Edasi püsiva rahu, demokraatia, rahvusliku sõltumatuse ja parema tuleviku eest!»

Alates kolmandast festivalist 1951. a. Berliinis, hakati üritust nimetama «noorsoo ja üliõpilaste festivaliks», sest selle ettevalmistamisest hakkas osa võtma ka Rahvusvaheline Üliõpilasliit, mis oli loodud 1946. aastal ja mis koondas endasse kogu maailma progressiivsed rahvuslikud üliõpilasorganisatsioonid.

III festivalist võttis osa 26 000 noormeest ja neidu 104 riigist. Rahvusvaheline reaktsioon püüdis nurja ajada 2000 prantsuse, inglise, austraalia, itaalia ja šveitsi noore saabumise festivalile, andmata Austrias luba ületada Prantsuse ja Ameerika okupatsioonitsooni piiri. Protesti märgiks korraldasid 300 šotlast ja 600 prantslast demonstratsiooni oma maade konsulaatide juures. Sellele vastasid Ameerika okupatsioonivõimud tõelise pogrommiga. Peksti läbi ja haavati kümneid demonstrante, 9 delegaati sai väga raskesti vigastada. Noortele soovitati tagasi pöörduda kodumaale, kuid sellele vastati üksmeelselt: «Meie sõidame koju läbi Berliini.» Lõpuks olid võimud sunnitud taganema noorte üksmeelsuse ja otsustavuse ees ning andma loa sõiduks festivalile. «Austria vangide» vastuvõtt Berliinis kujunes võimsaks manifestatsiooniks. Külaliste hulgas viibinud Martin Andersen Nexø ütles: «Festival ei ole mitte ainult meie unistuste täitumine, ta on ka manifestatsioon selle nimel, mida me tahame, kuidas vaatame tulevikku. Festival — see tähendab rahu ja rahuliku töö püha.»

Türgi poeedile Nazõm Hikmetile kuuluvad järgnevad read: «Festival — see on rahu ja elu võidulaul. Seda laulu laulavad miljonid eri rahvusest noored..»

Korraldati võimsad demonstratsioonid Lääne-Berliini militariseerimise vastu, avaldati solidaarsust oma iseseisvuse eest sõdiva Korea ja Vietnami rahvaga.

Need aastad olid «külma sõja» tipp-periood ja selle vastu oli suunatud ka festivali deviis: «Noorsugu, ühine uue sõjaohu vastu, pikaajalise rahu nimel!»

IV ülemaailmne noorsoo ja üliõpilaste festival toimus 1953. aastal Rumeenia pealinnas Bukarestis loosungi all «Ei! Meie põlvkond ei hakka enam teenima surma ja purustusi. Meie usume elusse ja hakkame teda kaitsma.» Osa võttis 30 tuhat delegaati 111 riigist.

Festivalil demonstreeriti 157 filmi 33 maalt. Kirjanduse, muusika ja kujutava kunsti konkurssidest võtsid osa 50 maa esindajad. Kujutava kunsti näitust, mis oli koostatud 41 maa kunstnike töödest, külastas 186 tuhat inimest. Viie kuuga ehitati Bukaresti festivaliks staadion 80 tuhandele vaatajale, kaks suveteatrit 7 tuhande kohaga, kino ja ujumisbassein.

Kesksemateks üritusteks võib pidada manifestatsiooni Aasia ja Aafrika vabadusliikumise toetamiseks, aktsioone solidaarsuse avaldamiseks vanglates vaevlevate poliitiliste vangidega.

1955. aasta 31. juuliks kogunesid maailma progressiivse noorsoo esindajad Poola RV pealinna Varssavisse, et pidada V festival, mille lipukirjaks oli «Rahu ja sõpruse eest». Mitte kõigi delegaatide tee festivali pealinna polnud kerge. Nigeeria ja Gaana üliõpilased, kes õppisid Inglismaa ülikoolides, moodustasid muusika- ja tantsuansambli ning sõitsid Varssavisse kontsertidel saadud raha eest. Hispaaniast saabus esmakordselt festivalile delegatsioon, kes oli sunnitud kasutama äärmist konspiratsiooni, et osa võtta sellest maailma noorsoo kaunist üritusest. Festivalist osavõtnud praegusele Sri Lanka vabariigi naispeaministrile Sirimavo Bandorenaikele kulub järgmine tsitaat: «Festivalil on suur tähtsus kogu maailma noorsoo ühteliitmisel ja samuti toob ta lähemale päeva, millal sõnad «kolonialism», «sõda», «viletsus», «ekspluateerimine» on ainult pöördumatu mineviku atribuudid.» Tähtsaimateks üritusteks võib pidada Hirošima pommitamise kümnendale aastapäevale pühendatud suurt miitingut. samuti NSV Liidu, USA, Hiina RV, Inglismaa ja Prantsusmaa noorte kohtumist, kus võeti vastu läkitus nende maade noortele.

Järgmine festival, järjekorras kuues, sai teoks meie maa pealinnas Moskvas 1957. aastal. Siin oli ka rekordarv osavõtjaid — 34 tuhat 137-st riigist. 6. augustil toimus Maneeži väljakul 500 tuhande osavõtjaga manifestatsioon aatomisõja ohu vastu. Kõlas Beethoveni 5. sümfoonia, prožektori ees valgusvihkudes seisis «Hirošima kivi», millel on näha inimkeha jälg — see on kõik, mis on alles jäänud aatompommi ohvrist. Üheksa-aastane Nataša Zinjavina asetab kivile valged lilled ning süütab hiiglasliku mälestuse ja sõpruse tõrviku. Ekraanile ilmub koletu aatomiseen. Kõlab Nisako Nagata hääl. Tema oli üheksa-aastane, kui kõlas plahvatus, mis võttis temalt kõik ta omaksed. Ta pöördub rahva poole: «Ühinegem, et kunagi ei korduks Hirošima ja Nagasaki, et kõigil noortel ja üliõpilastel oleks õnnelik elu ja helge tulevik. Rahu peab elama maailmas»

Statistikud arvutasid, et kui keegi oleks tahtnud viibida kõigil üritustel, mis toimusid Moskva festivalil, siis oleks tal selleks kulunud 100 aastat. Festivaliks oli spetsiaalselt kasvatatud üle 10 miljoni lilleõie, mis jagati delegaatidele kohtumistel, kontsertidel, miitingutel. Festival õigustas igati oma deviisi «Rahu ja sõpruse eest».

(Järgneb)

EKP TRÜ komitee koosolekul,

mis toimus 17. septembril, kuulati ära ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri K. Meruski ja TRÜ suvemaleva komandöri U. Ehasoo ettekanded EÜE ja TRÜ suvemaleva tööst möödunud suvel. Positiivsete saavutustena märgiti, et EÜE tööst võttis osa üle 500 üliõpilase, suvemaleva tööst peaaegu 500 I ja II kursuse üliõpilast, et EÜE-73 tegi ehitustöid kokku 4,7 miljoni rubla eest, et suvemalev aitas palju kaasa uue ühiselamu õigeaegseks käikulaskmiseks ning ülikooli õppehoonete remontimisel. Arutelu käigus juhiti tähelepanu ka mõlema organisatsiooni töös esinenud puudustele ja vajakajäämistele. Vastuvõetud otsuses loeti TRÜ suvemaleva esimene töösuvi kordaläinuks ja peeti vajalikuks selle organisatsiooni edasist täiustamist ning arendamist, sest maleva tegevus on vajalik nii ülikooli väljaehitamisel kui kodulinna heakorrastamisele kaasaaitamisel. Rohkem tähelepanu tuleb osutada EÜE juhtiva kaadri valikule ning väljaõppele, samuti välisrühmade komplekteerimisele. Tuleb saavutada, et kõik välisrühmade liikmed oleksid õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlased.

Parteikomitee võttis vastu sügissemestri tööplaani, kinnitas TRÜ ajalehe ja rahvakontrolli grupi tegevusplaanid ja arutas kaadriküsimusi. TRÜ rahvamaleva komandöriks kinnitati kriminoloogia laboratooriumi vanem teaduslik töötaja Heino Tõnismäe.

Uus parteiaktiiv

Aruande- ja valimiskoosolekuid peeti ülikooli parteiorganisatsioonides käesoleval aastal aktiivselt — osa võttis neis reeglina üle 90% kommunistidest, sõnavõttude arv oli tavalisest 4—9 võrra suurem. Aruandvatel parteibüroodel oli tehtust mõndagi positiivset märkida. Häid kogemusi on Arstiteaduskonnal parteiharidustöö ja kateedrijuhatajate töö suunamisel. Endine Ajaloo-Keeleteaduskond tegeles tulemusrikkalt näitliku agitatsiooniga. Hästi olid seal kavandatud ja läbi viidud NSVL 50. aastapäeva üritused, samuti Arstiteaduskonnas. Positiivseid tulemusi isetegevuse ja internatsionalistliku kasvatustöö valdkonnas oli füüsikutel.

Koosolekutel märgiti kriitiliselt, mis organisatsioonides tegemata jäetud ning mis kõrgemate organite töös vajaka jäänud.

Seniseid tegemata jätmisi arvestades peab peatähelepanu parteitöös alanud õppeaastal koonduma ideelis-poliitilisele kasvatustööle kõikides tema vormides. Jätkata tuleb kursusejuhendajate ja kateedrijuhatajate töö suunamist, pidevat hoolt nõuavad noored kommunistid. Omaette probleemiks peab kujunema kommunistide ühiskondlik aktiivsus ja sellele hinnangu andmine. Komsomolitöö tõhustamisel tuleks «võtmeküsimuseks» seada kaadri õige valik ning nõudlikkuse tõstmine kõikides komsomolielu lülides.

Aruande- ja valimiskoosolekutel valiti uus parteiaktiiv. Kolmes organisatsioonis — ühiskonnateadlastel, administratiiv-majandusosakonnas ja Kehakultuuriteaduskonnas valiti tagasi endised parteisekretärid, vastavalt **Lembit Kiik, Malle Salupere ja Martin Kutman.** Ülejäänutes juhivad parteibüroosid uued sekretärid: **Arstiteaduskonnas Ado Truupõld, Ajalooteaduskonnas Linda Eringson, Filoloogiateaduskonnas Jaan Soontak, Bioloogia-Geograafiateaduskonnas Leo Kullus, Õigusteaduskonnas Inge Orgo, Majandusteaduskonnas Heiki Müür, Matemaatikateaduskonnas Kalle Velsker, füüsikaosakonnas Lembit Pung, keemiaosakonnas Heiki Timotheus, eriõpetuse kateedris Aleksei Tarakanov ja Teaduslikus Raamatukogus Kaljo Lepik.**

Parteibüroode koosseisu valiti kokku 80 kommunisti. Märgatavalt tõusis büroode liikmete seas teaduste kandidaatide arv. Kiitust väärib siin Arstiteaduskond, kus büroo 13-st liikmest (suurim ülikoolis!) on 8 teaduste doktorid.

Edukat parteitööaastat uuele aktiivile!

E.-M. JÕGI,
EKP TRÜ komitee sekretäri
asetäitja

TÄHELEPANU!

24. septembril k. a. algusega kell 16.15 toimub aulas TRÜ õppe- ja teadusliku personali lektoorium. Ülevaate kaasaegsest rahvusvahelisest olukorrast esitab väliskommentaator Vambola Põder.

Rektoraat
Parteikomitee

ELKNÜ TRÜ komitees

ÜLKNÜ ridadesse võeti vastu Andi Raudberg ja Lembit Petter (mõlemad Õigusteaduskonna IV k.).

Teise päevakorrapunktina arutas büroo valuutavaba vahetuse korras Ungari RV-i ja Bulgaaria RV-i sõitjate kandidatuure. Soovitus sõiduks anti üliõpilastele U. Ehasoole, J. Sepale, R. Miidlale ja J. Peldile.

Edasi kinnitati ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXI konverentsi ettevalmistav komisjon ja vaadeldi sellega seoses olevaid küsimusi. Konverentsi toimumise ajaks määrati 16. oktoober.

Käesoleva aasta aruande- ja valimisperioodiks valiti teaduskondade algorganisatsioonidele kuraatorid: Õigusteaduskonda — R. Veidemann, Majandusteaduskonda — R. Kaarli, Ajalooteaduskonda ja Filoloogiateaduskonda — A. Meerits, Füüsika-Keemiateaduskonda — S. Kõvask, Arstiteaduskonda — H. Aasmäe, Kehakultuuriteaduskonda — K. Merusk, Matemaatikateaduskonda — L. Mägi ja Bioloogia-Geograafiateaduskonda — A. Fljaišer.

Lisaks märgitule otsustas büroo moodustada kaks uut organisatsioonilist lüli: noorte teadlaste nõukogu ja õppe-kasvatustöö komisjoni, mille esimeesteks kinnitati vastavalt Tiit Koldits ja Avo Meerits.

Büroo kuulas ära TRÜ Suvemaleva komandöri Urmas Ehasoo aruande maleva suvisest tööst. Suvemalevlaste üldarv oli 494 (1,5 korda suurem kui varasematel aastatel), enamik objekte, kus töötati, seostus ülikooliga. Edukalt teostati kultuuriprogramm, samuti korraldati mitmeid ideoloogilis-poliitilise suunitlusega üritusi. Tõhusalt töötas staabi juures suvemaleva pressigrupp. Järgnevate aastate vaates oli staabil kavatsus suvemaleva tööperioodi mõnevõrra pikendada malevlaste majutamisega linnast välja, laiendada vahetust vennasvabariikidega, anda parimatele suvemalevlastele soovitusi sõiduks EÜE rühmade koosseisus välisriikidesse. Need on aga probleemid, mis enne lõplikku seisukohavõttu nõuavad põhjalikku vaagimist. Asjaomase otsuse vastuvõtmise lükkas büroo seetõttu edasi oma järgmise kokkutulekuni.

Bürool oli lõpuks kõne all kaks personaalküsimust. Vastutustundetu suhtumise eest EÕM Veriora rühma isetegevusprogrammi ettevalmistamisse karistati valju noomitusega arvestuskaardile kandmisega rühma komandöri, matemaatika pedagoogilise osakonna III k. üliõpilast Ants Eglitit.

Ebaväärika käitumise eest valimisjaoskonnas tehti noomitus Matemaatikateaduskonna IV k. üliõpilasele Lembit Talpsepale.

Käärikule

Esimeste kursuste aktiivi ärasõit peahoone eest on laupäeval, 22. septembril kell 9.

Komitee aktiivi ärasõit pühapäeval, 23. sept. peahoone eest kell 15.30.

Komsomolikomitee

TRÜ teleekraanil

Möödunud nädalal võis aulas, klassikalise muinasteaduse muuseumis ja ülikooli kohvikus näha televisioonimehi askeldamas valgustite ja kaamerate taga — Eesti Televisioon tegi tunniajalist Noortestuudio saadet Tartu Riiklikust Ülikoolist. Saate autoriks ja toimetajaks oli eesti filoloogia žurnalistika eriala V kursuse üliõpilane Ellen Aare, režissööriks Rein Proso. Videomagnetofonile salvestatud saadet võib näha teleekraanidel eeloleval nädalal.

oma mätta otsast

Peahoone akendest sisse tulvav kevadpäikese voog sunnib tahtmatult silmi pilutama. Kogu auditoorium on eredat valgust täis. Selle lõõsas pole imeks panna, et ei õppejõud ega üliõpilased märka lae all kahvatult kumavaid elektrilampe. Ei märka loengu ajal ega hiljemgi, kui kellahelin on teatanud loengu lõppemisest. Viimane väljuja paneb enda järel ukse kenasti kinni (nii on ju lapsepõlvest peale õpetatud) ja jätab rahumeeli lambid põlema...

Nii oli see kevadel. Ja kevadele eelnenud talvel. Ja talvele eelnenud hilissügisel. Ja hoopis värvirõõmsamal varasügisel. Igal juhul ajal, mil polnud mingit alust vabandusele: ei pannud lihtsalt tähele, et tuled jäid tühja auditooriumi põlema.

Loomulikult ei seisne küsimus mitte niivõrd tähelepanus kui hoiakus: mis see minu asi on! Ülikoolil raha küllalt, las maksab! Pealegi on tulede kustutajateks ja ruumide korrastajateks ametisse seatud teenijatädid. Nemad siis ka ümmardagu nii mind kui minu kaaslasi.

Repliik valgusest ja varjust

Oma tõetera on selles arutluses olemas. Meie ülikool on tõepoolest jõukas, aastane eelarve aukartust äratav. Kuid need summad (ja kogu suure kõrgkooli peale õige suured summad), mida makstakse pikkadel ja pimedatel sügis- ja talvekuudel mõttetult kulutatud elektrienergia eest, leiaksid ilmselt hoopis tulusamat kasutamist. Sest meie õpperuumide heakorrastamisel on veel paljugi teha. Kasvõi muretseda kalgima kattega lauad, kuhu ei annaks loengu ajal sisse kraapida südamedaami nime koos südamega, kontrolltööks vajalikke valemeid ja grammatilisi tabeleid või lihtsalt vaimukuseks peetavaid labasusi. Aeg paistab loengu ajal venivat kummaliselt aeglaselt, seepärast tuleb teda mingi tegevusega tappa... Ohvriks langevadki eelkõige lauad. Pole viga, ülikoolil raha küllalt, las muretseb uued! Kui vaja, muretsetaksegi. Kuid midagi vajalikku jääb samal ajal hankimata, teise koha pealt tuntakse puudust.

Võidakse öelda — asi ka, mille kallal norida. Need on ju kopikalised pisiasjad. Kuid just pisiasjades avaldub suhtumine, detailide kaudu saab otsustada terviku üle. Ja sellist suhtumist meie *alma mater*'i ühisvarasse ei saa küll nimetada teisiti kui rendimehe mentaliteediks. Mina olen siin lühikest aega, mis minul sellest kõigest... Aga tegelikult ollakse selle kooli ja selle maja peremehed. Ainult et tõelisest peremehetundest jääb vajaka, rendimehe vaim kipub peale jääma.

Oleks tore, kui eelõeldu kehtiks ainult möödunud õppeaasta kohta, kui käesolevast sügisest oleks kõik teisiti. Kuid esimesed tähelepanekud kõnelevad paraku teist keelt. Vana lugu kipub korduma, tuled jäävad endiselt tarbetult põlema, lauad hakkavad jälle kriimuliseks muutuma. Vähenegi enesekontroll aitaks seda kõike vältida. Selleks on aga vaja tunda end peremehena selles suures majas, nendes paljudes majades, mis kõik kokku moodustavad Tartu Riikliku Ülikooli.

R. VÄLI

Probleem on probleemitus probleemitsemises

Sirvinud läinud aasta «mättatribüüni» ülikooli ajalehes, tuli allakirjutanu kurvastavale järeldusele, et sõnal pole hoopiski sellist jõudu, nagu ta aatelise noorurina kunagi uskus. Kõik see, mille pärast seal südant valutati, mida vaeti või millele lahendusi otsiti, on jäänud nii nagu oli.

Põhjusi võib olla mitut laadi. Ilmselt polnudki tegemist tõeliste probleemidega, mistõttu rubriik osutus vaid veeklaasiks, milles jõudumööda sai mõnd tormikest üles puhutud. Teisalt võiks arvata, et meil puuduvad probleemid, mille üle diskuteerida, polemiseerida, et pärast selgeks vaidlemist taas rahulikult tegude sadamasse loovida. Just viimast põhjuste kompleksi näivad aga faktid kinnitavat.

Veidi vähem kui aasta tagasi püüdis keegi Rein Veidemann analüüsida raskusi, mis tulenevat õppetöö õhtusest vahetusest, ilmutamata sealjuures vähimatki arusaamist sellest, et ülikooli õppetöö kaks vahetust ei kujutagi endast probleemi, vaid olude sunnil sündinud tõika, mis vaevalt leiab murdmist enne füüsikakorpuse valmimist. Mõni aeg hiljem üritas sama autor, varjudes M. Peili pseudonüümi taha, kritiseerida meie üliõpilaskonda temas ilmneva nivelleerumistendentsi pärast. See osutus aga lootusetuks katseks argieluasjades probleeme otsida. Kindlustatus homse päeva suhtes on määratu hüve, mille ühekülgne tõlgendamine loob aga soodsa pinna passiivse, keskmise tudengi kujunemisele. Ta õpib talutavalt, juurdleb nõutava programmi ulatuses, ei oma erilisi pretensioone ning läbib valutult ülikooli kõik kursused, saades paremal juhul heaks, sageli aga vaid keskmiseks spetsialistiks süsteemis, mille tarvis teda riik ja rahvas koolitasid. Selliste ilmingute likvideerimiseks lähebki vaja kõrgema kooli reformi ja ilmselt annab see ka tulemusi. Hüva. Siis tuleb tunnistada, et eilsed probleemid (aegunud õppeprotsess, ühiskondliku tegevuse stimuleerimise puudulikkus, üliõpilase elu-olu aspekt) on täna juba probleemikesed, mille ülessulatamine on anakronism edasi rühkiva tudengkonna suhtes. Nonsensiks on saanud ka igasugused kõnelused kõrgema kooli pärssivast mõjust loovale isiksusele.

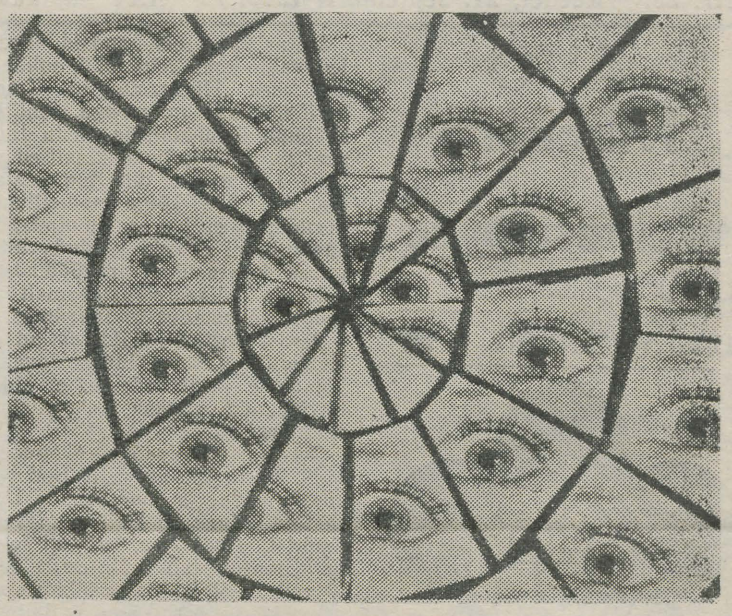

Tänane tudeng on kaine suhtumise parim näide. Ta arvestab kõiki võimalikke variante ja valib kuldse kesktee diplomi ahvatlevasse väravasse. Tasa ja targu suhtub ta end ümbritsevasse keskkonda, urgitseb mõne pisipuuduse kallal või pillub kõlisevaid fraase õnnestumise korral. Nii pälvib ta parajal määral kiitust ja ka laitust. Noorusetuhinale eelistab ta akadeemilist asjalikkust, emotsioonidele mõistuslikku arutamist. Probleem võib talle olla vaid probleemitus probleemitsemises. Kõik muu tuleb iseenesest. Milleks siis südant valutada?

Jah, mis kena portree ühest tänasest tudengist, skeptiku poolt maalitud. Ning ei maksa siis tõsiselt võtta ka Dostojevskit, kui ta kunagi ammu suvatses nentida järgmist:

«Alaliselt liiga mõistlik inimene ei ole usaldusväärne ja odav on ta hind.»

REIN VEIDEMANN

Kriitilisi mõtteid suvemalevast

TRÜ Suvemaleva paratamatuks puuduseks on töö linnas. Seepärast ei saavuta see malev EÜE populaarsust ning on tehtud I kursusele kohustuslikuks. Teisiti ei saagi see olla ja kevadel, kui oli juttu töökäte puudusest ning pooleliolevatest ehitistest, täideti avaldusi erilise nurinata.

Kui nädal aega sai tööl käidud, siis kippus paraku vägisi tekkima tunne, et suvemalev on end vaestele ehitusvalitsustele lihtsalt peale sundinud. Mul ei ole küll olnud võimalust korraldada ringküsitlust, kuid selle kirjutisega ühineb esialgu umbes kakskümmend malevlast mõlemast vahetusest, kellega olen koos «rühmanud» või omavahel suviseid muljeid vahetanud.

Keegi ei vaidle vastu, et korrastustööd on ehitusel möödapäässmatud ja et abitöölistena vormistatutel just need ees seisavadki. Kuid olgu maja kasvõi nii suur kui uus ühiselamu, ei venita ju ükski vägi prahi kokkutassimist ja aknast allaloopimist ikkagi rohkem kui kolmele päevale. Ma ei hakka loetlema muid «hädavajalikke» töid, mida nõutud töödejuhatajad suutsid meile järgneva kolme nädala jooksul välja nuputada. Keegi meist ei tundnud ennast hädavajalikuna ja see töö ootamine kurnas ning tüütas igatahes rohkem kui mis tahes raske töö.

EÜE ankeedis on teatavasti lahtrid vastuste jaoks küsimustele, kas on varem töötatud üliõpilasehitustel ning omandatud mingi kvalifikatsioon. Selge, et neid, kes saavad vastata jaatavalt, võetakse rühma parema meelega. Kas ei oleks siis see kohustuslikult ehitusel veedetud kuu parimaks võimaluseks mingi oskus kätte õppida?

Ja kui selle ettepaneku peale on varuks lihtne vastus, et kellelgi ei ole aega meiega jännata, siis veelgi lihtsam peaks olema aru saada, et kohustus formaalse kohustuse pärast ei veetle kedagi ega ole sellisel väheproduktiivsel tööl ka mingit positiivset kasvatuslikku mõju.

I. FELDBACH,

Filmihuviline!

Täna, 21. sept. alustab oma uut hooaega kinoklubi «Amfo». Paljude soovil on avafilmiks valitud prantslase Claude Lelouch'i 1966. a. valminud «Mees ja naine».

«Amfo» hakkab koos käima üle nädala ja enamjaolt kinos «Komsomol» (kokkusaamise päevaks kujuneb vist teisipäev). Klubis võivad käia kõik, kel huvi kinokunsti vastu. Võetakse vastu ka uusi liikmeid. Tavaliselt järgneb filmile mõttevahetus.

Mõndagi filmi on võimalik vaadata ainult «Amfos».

Kõigest sellest lähemalt klubi avaõhtul. Lisaks hooaja tööplaanide tutvustamisele jagavad Moskvas käinud oma muljeid 8. filmifestivalilt. Kohtume täna kell 17.45 kinos «Komsomol».

Külalised Riiast

ehk estraadiansambel «RUKIŠI»
— 29. sept. k. 19 TRÜ klubis,
— 30. sept. k. 19.30 «Vanemuise» kontserdisaalis.

Pileteid saab klubist 24.—27. sept. iga päev kell 16—18 (mõlemale kontserdile) ja kontserdisaali kassast 28.—30. skp.

Kes ei tule, küll see veel kahetseb!

Sigrid Preem

* * *

must on masenduse maak
ühegi heleda triibuta
lainet tagasi hoida ei saa
rebib hauapimedast välja
aita teda endaga
ehk uhub ta ära saasta
ehk värvid ta haarab kaasa
laiali pillab oma varad
aita teda endaga
ehk tõukab ta luugid alla
hoopis põrmu muljub tabad
laseb hinged uitama vabalt
aita teda endaga
ehk ta õnnist rahu kingib
alastuse häbi mingib
sõnad sõnatuga rüütab
argiõhtu pühaks hüüab
ehk ta tormi-iilid hilju
ehk ta raevupursked ilmsi
põhjatusest pärleid toovad
aita teda endaga
aita tõusta mõõnata
aita kangutada kaldaid
mässumeeles märatseda
ära sule teda hauda
ära peida tema jõude
aita ennast inimene

Mare Arulein

* * *

riiuli taga reservis
valvavad vahtkustutid
kõrgusse tüürivaid tellinguid lae
all
keegi aevastab tüminal
tänaval masinamürin tolmulõõsasel
suvepäeval on siin jahe ja hea
rippuvail iidseil lühtreil
aastate kuhik saasta
vaikust rebivad
kõmavad sammud parketil väljas
päike siin kumisev üksindus vaatab
igast nurgast
ja pea kohal kiri Zologicum
Muuseum Zologicum
keset krohviprügi.

R. VELSKERI foto

* * *

Oh sügis sügis

ilus oled seekord

ja annad lootust

et talv ei tulegi

ei tulegi ja tuleb ainult

üksainus kevade

üksainus kevad

igavene

* * *

Livia Viitol

Dresdenis käidud

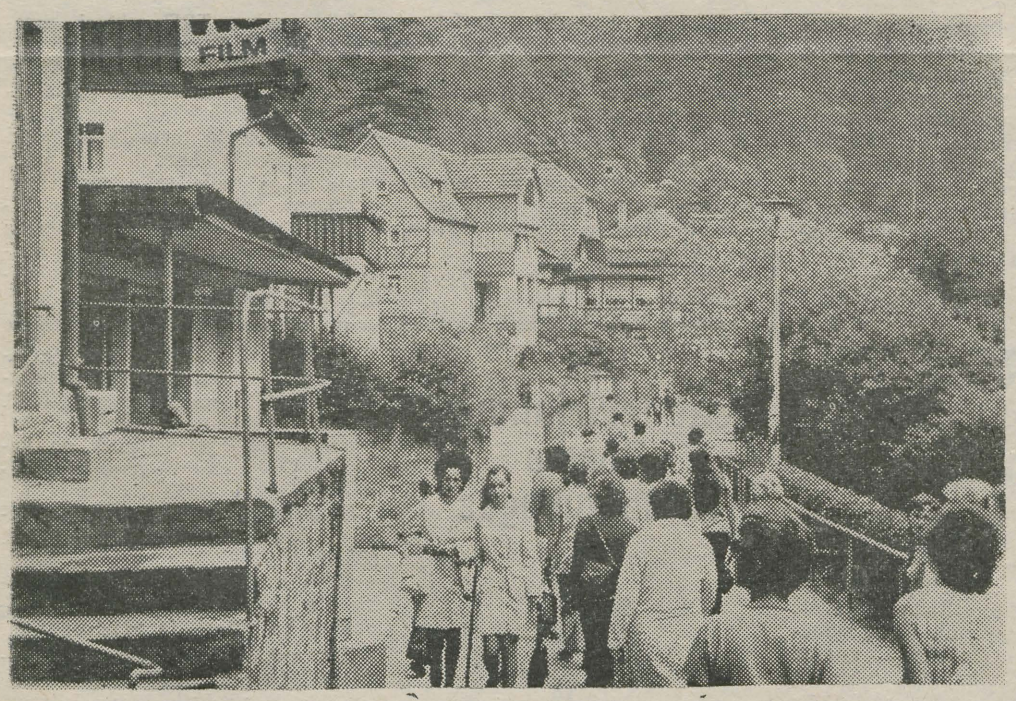

Rathen, Saksi Šveits

(Algus «TRÜ» nr. 23)

Loomulikult pole Raffaeli «Sixtuse madonna» ainus kunstiväärtus, mille pärast galeriis käiakse, kuid teatav magnetiline mõju, mis kolme saali avatud ustest vaatajateni jõuab, on tal siiski.

Rembrandti Saskia portreed, Jan van Eyck, Tizian, Giorgione, lisaks neile hollandi, flaami, itaalia kunstnikud ja palavikuline soov võimalikult rohkem näha, meelde jätta, endaga viia, et oleks midagi muud kõrvale panna reproduktsioonidele ja keskkooli kunstiajaloole.

Galerii suletakse keskpäeval. Imelikult tühjad tänavad tuletavad uuesti meelde, et täna on pühapäev. Rahvas elab kodudes, väljasõidukohtades või seab end lõbustusparki minekuks. Pioneeride raudteel sõidavad isade-emade käest kinnihoidvad inimhakatised, kes viieteistkümneminutilisest sõidust kõige suuremat rõõmu tunnevad.

Pärastlõuna viib meelt lahutama teatrisse, restoranidesse, kohvikutesse. Eriline menu on Zwingeri balletiõhtutel, kus kava saadab Johann Sebastian Bachi, Johann Straussi, Karl Maria von Weberi muusika. Zwingeri tumedate seinte all hõljuvad baleriinid mõjuvad muinasjutuna, mida jutustatakse väikestele lastele pika päeva lõpus.

Tõelisusse tagasitulek toimub aga õige pea — vajakajäämised tantsu tehnilises küljes sunnivad võrdlema mujal nähtuga. Lõplikud otsused jäägu välja ütlemata — leevendavad uue tantsu värvirikkad kostüümid ja kaunis saatemuusika Dresdeni linnaorkestrilt.

Nädala esimene päev algab suure hilinemisega raudteejaama, kust väljub varahommikune Leipzigi rong. Asi lõpeb õnnelikult: pärale jõudes selgub, et kaks minutit on siiski veel aega!

Tohutu jaamahoone samas lähedal kõrguvate topelt «M»-idega on esimesed, mis messilinnas silma hakkavad. Siinne raudteejaam on Euroopa suurimaid, messe korraldatakse Leipzigis juba 1165. aastast.

1813. a. toimunud Rahvastelahingust teame üldajaloo kursusest, 1913. a. püstitati selle Napoleoni sõdade suurima lahingu 100. aastapäevaks 91 m kõrgune mälestusmärk. Kui arvudega jätkata, siis võib mainida, et osa võttis 306 000 liitlast pluss 200 000 Napoleoni armee sõdurit, tagasitulijaid oli vastavalt 252 000 ja 120 000.

Keerdtreppidel, mis ülal järjest kitsamaks muutuvad, on ikkagi lõpp olemas, kuigi see selgub alles tüki aja pärast. Suurepärane vaade linnale tasub sajakordselt kulutatud vaeva. Linn täis ajaloolisi ehitusi, mälestusmärke, kirikuid ja muuseume.

Auerbachi õllekeldri läheduses seisab Goethe kuju, veidi kaugemal Thomaskirche müüride taustal kerkib võimsana Johann Sebastian Bach. Kunstnik ise puhkab kiriku kooriosas ühegi kaunistuseta marmorplaadi all. Lillede asemel, mida teistele viiakse, viiakse sinna muusika: orelikontserdid leiavad kirikus aset igal nädalal.

Kõige vana kõrvale on siia paigutatud ka Roland Frenkeli moodsa kujutava kunsti eksposítsioon. Üllatab vormide ja materjalide rohkus, kuid üllatab ka väljendusvõime, mis kõige paremini ilmsiks tuleb kompositsiooni «Kristus» puhul.

Muusikariistade muuseum jääb meist vaatamata — kõik tahavad Auerbachi õllekeldrisse. Puupüsti täis suitsuses ruumis pole võimalik kuigi palju näha, seepärast teeme lepitusretke Raekojani.

Leipzigi teine pool on ärimaailm. Värvikirevus, maitsekad vaateaknad ja naeratavad müüjad kutsuvad, küsimus on vaid valikuvõimes ja rahas . . .

Tagasisõit kuumas vagunis venib, mõeldamatuna tundub, et mõne tunni pärast algab kohtumisõhtu võõrustajatega. Kuid siiski — teel üliõpilassööklasse väsimus hajub ja marsihelidega pidulikuks muudetud hetked, saksakeelne laul ning rõõmsad näod ümberringi panevad unustama väsitava päeva. On tore, meeldiv ja lõbus. Lauanaaber jutustab oma harrastustest, tööst ning reisidest ja keegi ei taha mõelda sellele, et ülejärgmisel hommikul tõuseb Berliini lennujaamast IL-18, et homne päev on nagu kõik teisedki, vaid 24 tundi pikk. Järgmised 24 kuluvad juba tagasisõiduks.

Kell üksteist ütleme «head ööd», sest Meisseni linna ja Moritzburgi lossi tuleb vaadata puhanud silmadega.

Teatavasti oli Böttger see, kes jõudis Saksamaal portselani leiutamiseni. Hulk sekeldusi, mis tal seetõttu läbi tuli elada, ei suutnud hoida retsepti saladuses. Parimad näited portselani valmistamisest ja kasutamisest on Meisseni portselanivabriku juurde kuuluvas muuseumis, kus peale eraldi demonstreeritava tööprotsessi võib vaadelda ka kõikvõimalikke portselanist esemeid kohviserviisist «Seitsme muusani».

Südamliku vastuvõtu osaliseks saab meie «trepikontsert» — huvitava akustikaga suur ruum paneb kõik muuseumikülastajad kuulama.

Meissenist Moritzburgini pole pikk tee, kuid August II kuulsa jahilossi lähemaks vaatlemiseks aega ei jää. Tuleb leppida vaid suurepärase fassaadi, kastaniallee, tiigis ujuvate luikede ning vesikanade pildistamisega.

Kiire — et alati on just ajal kiire möödumisega, et kõike huvitavat ei saa vaadata nii kaua kui soovid, et päeva pikkust mõõtev kell näitab varsti tunde kiiremini kui minuteid . . . Kuid kust muidu tulevad väravapostidele sajandid, linnadele ja lossidele ajalooline kuulsus?

Ärasõidupäeva, 18. juuli hommikulgi on nüüd ajalooline tähendus — vähemalt Dresdeni TÜ Segakoorile ja TRÜ Akadeemilisele Naiskoorile tähendab see ajaarvamise algust uute kohtumisteni.

Minu vastus Ummelase Mardile

Kui juba nii kenasti küsitakse, siis ei saa ka vastamata jätta.

Ma olen üks 1973. a. sisseastujaist. Ma ei tea, kas mu küünal on küllalt hele ja kas ma räägin kõigi sisseastujate nimel, aga tahtmine kirjutada meie üliõpilaselu algusest igal juhul tuli.

Esialgu tundus elu suures koolis võrdlemisi keeruline. Mõnele meist maksis omajagu vaeva, et leida üles õigeid ruume ja isegi õppehooneid, mõni ei teadnud, kuidas hankida vajalikke raamatuid, mõni ei suutnud harjuda loengute korraga, mõni ei suutnud teosest lihtsalt kõige olulisemat leida. Nüüd pole kindlasti enam neid, kes tahaksid päris ära minna, varem küll oli. Kõik hakkas siin päris üle pea kasvama, nii et tundusid enesele üpris tühine ja pisike.

Nüüd on esimene koolinädal möödas ja me tunneme end üliõpilaseseisuses juba kindlamalt, kuid koolijütsi elu meenutame endiselt. Värskelt me ju koolist tulime. Jäi maha esimene suurem kollektiiv, kellega sai pikemat aega koos oldud. Mäletan sedagi väga selgesti, kuidas me varem oma kunagiste koolikaaslaste — värskete tudengite — üle muigasime, kui need kodus käies oma tuliuues mütsis uhkeldasid. Kuidas me nüüd ise käitume, kui teklid kätte saame? Tunneme oma väärtust vist kõik tublisti tõusnud olevat. Oli ju sisseastumiseksamite ajalgi tunne, et oled nüüd midagi muud kui lihtsalt keskkooli lõpetanud inimene. Üliõpilaskandidaat — see oli juba midagi rohkemat! Seda suurem rõõm neil, kes sisse said. Katsume siis seda väärtuse tunnet tööga kõigiti kindlustada ja selgemaks muuta.

MARE PAHKA,
eesti fil. I

Küünal vaka alt

Nagu ütleb Ummelase Mart, on inimene ainulaadne olend kogu maailmas, kui ta teab (oskab, mõistab, tahab, teeb) midagi, milleks teised pole suutelised. Kas on veel loomulikumat soovi ühe tudengi jaoks kui tahtmine olla omanäoline! Eks see soov ole iga noore inimese silmis, olgu need silmad siis prillide või pika tuka taga. Üllatusega kuulasime septembri alguses meid kõikjal saatvat, vanemlikult arusaavat, osalt paljutõotavat ja osalt tagasitõrjuvat sõna «rebane». No mis ta tühi nüüd tagasi tõrjus, sest rebasteks tahtsid kõik 1976 avaldusetoojat iga hinna eest saada, aga miskipärast hoidusid uustulnukad seina veerde. Küllap selest seina veerde hoidumisest ka meie uustulnuka olek läbi paistis. Ja vanale tudengile tundus, et me oleme kõik ühenäolised, arglikud ja samal ajal nii tohutult uudishimulikud.

Juba hakkad igale kursusekaaslasele omistama nägu, mis on teistest erinev. Esimene kursuseõhtugi maha peetud, seltsis Toomemäel ja Tähtvere pargis, Emajõel ja Raadi kalmistul käidud. Meie endi jaoks hakkavad kursusekaaslaste küünlad vaka alt juba paistma. Mõni otsib leegile toitu Toomelt, raamatukogust, mõni «Sophoklesest». Šveitsi pedagoog Pestalozzi on öelnud: «Igaüks meist saavutab seda kindlamini ja hõlpsamalt oma eesmärgi, mida vabamalt ja iseseisvamalt ta liigub oma teel.» Peaasi ikka, et eesmärk on olemas ja selle sihis minnakse. Nii kasvabki see omanäolisusesoov üle püüdeks saada ainulaadseks, osata ja teha midagi teistest erinevalt. Niisugused on need mõtted, kui kaalud, kas minna Kultuurihoonesse või konspekteerida «Nonagintast» H. Rätsepa artiklit keele ja kõne eristamisest. Ja kui sa siis oled selle ära konspekteerinud, jääb aega veel kord visata pilk ülikooli lehele, kirjutada mõni rida sellele, kes su kirju ootab, jääb aega lugemiseks ja naermisekski. Jääb isegi lokirullide pähekeeramiseks. Hoidku, kes meist ei tahaks peale sisemise ainulaadsuse olla tõepoolest ainsana omaenese nägu!

AUNE KULIKOVA,
eesti fil. I kursus

Arstiteaduskonna ÜTÜ alustas tegevust

1. septembril koosolekul, kus Arstiteaduskonna uutele üliõpilastele anti kätte üliõpilaspiletid, tutvustati neid ka ÜTÜ töö korralduse ja ülikoolis. Juba järgmisel nädalal toimunud teaduslike ringide koosolekutel võis märgata nooremate kursuste üliõpilaste rohkust. Loodame sellele jätku.

ÜTÜ Arstiteaduskonna aruande- ja valimiskoosolek toimus möödunud nädalal. Tehti kokkuvõte möödunud õppeaasta tööst ja koostati tegevusplaan 1973/74. õppeaastaks. Möödunud aastat, ülikooli ÜTÜ 25. tegevusaastat, võib igati õnnestunuks pidada. Kevadisel juubelikonverentsil esitati 148 ettekannet. Meie üliõpilaste kõrval osales sellest 43 üliõpilast vennasvabariikidest. Meilt esitati kevadel 56 võistlustööd, millest enamik pälvis esimese auhinna. Üliõpilaste S. Margi ja A. Žarkovski võistlustöö hinnati üleliidulisel konkursil medali vääriliseks.

Võistlustööde rekordiline arv juubeliaastal sai võimalikuks tänu Arstiteaduskonna nõukogu ja dekaan professor E. Raudami initsiatiivile. Nimelt lubati ja soovitati vanemate kursuste edukamatel üliõpilastel akadeemilise haigusloo süvendatud ja vastava kliiniku haigusjuhtudega illustreeritud uurimistöö esitada teaduskonna võistlustööde konkursile. Tunnustusväärse töö tegid siin ära sünnitusabi- ja günekoloogia (professor U. Meipalu) ja teaduskonnakirurgia kateeder (professor E. Tünder). Üliõpilaste uurimistöö süvendamiseks ja laiendamiseks tegi palju teaduskonna õppe-metoodiline komisjon (professor V. Salupere). Korduvalt arutati üliõpilaste teadusliku tööga seotud probleeme parteibürool (professor L. Allikmets).

Juubelikonverentsi õnnestumiseks aitasid kaasa komsomolibüroo (üliõpilane S. Mark) ja ametiühingubüroo (med.-dr. E. Sepp).

Arstiteaduskonnas töötab praegu 22 ÜTÜ ringi. Eeskujulikena väärivad märkimist sünnitusabi ja günekoloogia ring (esimees H. Eljas), neurokirurgia ring (M. Schmidt) ja kirurgia ring (J. Eha). Märkimisväärne on subordinatuuri kaasahaaramine erialaste teaduslike probleemide läbitöötamiseks hospitaalkirurgia kateedris (prof. A. Kliiman). Tänuväärne on nooremate kursuste üliõpilaste suunamine teadusliku töö juurde anatoomia ja histoloogia kateedris (prof. Ü. Arend ja dots. E. Lepp).

ÜTÜ nõukogu nimel tahaks veel rõhutada, et uute edusammude saavutamine üliõpilaste teaduslikus uurimistöös sõltub meie teaduskonna kateedrite õppejõududest ja probleemlaboratooriumide teaduslikest töötajatest, kes väsimatu asjalikkusega noori iseseisvale teele aitavad.

Balti Nõukogude Vabariikide ja Valgevene NSV Kõrgemate Meditsiiniliste õppeasutuste järgmine, s. o. XVI ühine ÜTÜ konverents toimub 1974. a. oktoobris TRÜ-s. See õnnestub, kui kogu teaduskonna kollektiiv ühendab oma jõupingutused.

Arstiteaduskonna ÜTÜ nõukogult parimad soovid algavaks tööaastaks, kannatlikkust juhendamisel, otsivat vaimu ja jonnakust sihilejõudmiseks teile, üliõpilased! Jõudu tööle!

K. PÕDER,
meditsiinidoktor, TRÜ Arstiteaduskonna ÜTÜ teaduslik juhendaja

RSR-asjalik meeldetuletus rebastele, aga ka vanadele ignorantidele

Kallis rebane! Kui Sinule need kolm kuulsat tähte — RSR — veel midagi ei ütle, siis on Su eneseharimisprotsess veel küllalt primitiivsel tasandil ehk teiste sõnadega — suurkooli elust oled Sa veel häbemata vähe teadlik. Igaks juhuks oleme nõuks võtnud Sulle selle asja veel kähku ära seletada, enne kui ehk juba hilja ei ole.

RSR on nimelt see kuulus ülikooli Rahvusvaheliste Suhete Ring, mille juured juba sügavasse ajalukku ulatuvad. Kroonikaandmete järgi istunud see ring koos juba siis, kui Egiptuse vaarao Tutmosis III 1500 a. e.m.a. oma naabrite vastu suuri sõjaretki ette võtnud. Tolleaegne RSR mõistnud säherduse ekspansioonipoliitika karmilt hukka ja teinud rahvamassides laialdast selgitustööd. Kuid ka sel hallil ajal juhtunud rohkesti rebaseid olema, kes RSR-ist midagi teada ei tahtnud ja seetõttu puhkenudki mitmed tülid ja pahandused.

Edaspidi kaob RSR taas veriste ajaloolehekülgede vahele küll tihti oma sõna sekka öeldes, aga kommenteerimise ja publitseerimise viletsate tingimuste tõttu ei saavuta ta oma õitsengut enne kui Tartu Riikliku Ülikooli ajal. Sel kuldsel ajal kasvab RSR-ist välja Toomas Suur ehk väliskommentaator Toomas Alatalu. Samast pinnasest võrsuvad hiljem praegune EUE komissar Tõnu Laak, ELKNÜ KK lektor E. Rahumaa ja paljud teised, kas ülikoolis praegu veel tegutsevad või juba lõpetanud komsomolitöötajad, aspirandid, õppejõud. Ent nagu iga põld vajab uut seemet, nii ootab ka RSR Sind, noor tudeng, sest RSR on kui põhjatu kott ja töid-tegemisi tuleb aina juurde. Seega, kui Sa sise- ja välispoliitiliste ning majanduslike sündmuste vastu **tõsist** huvi tunned ja kaasa tahad lüüa, ootab Sind RSR. Ta annab Sulle võimaluse põnevaiks diskussioonideks, huvitavateks loenguteks ja vestlusteks, kohtumisteks oma ala spetsialistidega, avalikuks esinemiseks loengutega kuni võimaluseni saada ühingu «Teadus» lektoriks, oma kirjutiste publitseerimiseks, komandeeringuteks ainealastele seminaridele ja koosolekutele, vajaliku karastuse tööks partei- või riigiaparaadis ja veel palju, palju muud.

Täpsem kohaletulemise aeg määratakse hiljem. Jälgi kuulutust peahoone teadetetahvlil!

RSR-i presiidium
R. MÄLK
G. VITSUR

Sidemed tugevnevad

Üldajaloo kateedri professor Herbert Ligi luges möödunud õppeaasta sügissemestril Moskva Riikliku Ülikooli ajalooteaduskonna vanemate kursuste üliõpilastele erikursust Baltimaade feodalismi ajaloo põhiprobleemidest. Täienduseks erikursusele toimus käesoleva aasta augustis Moskva RÜ üliõpilastele tootmispraktika, mille käigus tutvuti Eesti NSV ja Läti NSV ajalooliste vaatamisväärsustega.

Äsja saabus TRÜ rektori nimele kiri M. V. Lomonossovi nimelise Moskva RÜ ajalooteaduskonna dekaanilt professor J. Kukuškinilt, milles tõstetakse esile H. Ligi erikursuse ja tema juhendatud tootmispraktika kõrget taset ning avaldatakse talle selle eest tänu. «Loodame, et kontaktid meie ülikoolide vahel arenevad niisama edukalt ka edaspidi» — selle sooviga lõpetab professor J. Kukuškin oma läkituse.

Sportmängud käima

JALGPALL VEEREMA

Ülikooli jalgpallimeistrivõistlused algavad laupäeval, 22. septembril. Kell 15 kohtuvad TRÜ staadionil arstid ja matemaatikud, seejärel bioloogid-geograafid füüsikutekeemikutega.

Pühapäeval on kavas neli mängu: kell 12 juristid ja spordimeedikud, 13.30 matemaatikud bioloogide-geograafide vastu, kell 15 füüsikud-keemikud ja arstid ning 16.30 KKT IV ja KKT I.

Mängud alagruppides jätkuvad järgmisel nädalavahetusel. Jälgige mängude kava ja turniiritabeleid kehakultuurihoones ning ühiselamutes!

VÕRKPALLITURNIIRI LOOSIMINE

Viimastel aastatel on kujunenud sügissemestri kaalukamaks sportmängude ürituseks ülikooli meistrivõistlused võrkpallis. Möödunud aastal konkureeris meistrimärkidele ja rändauhindadele 12 meeskonda ja 10 naiskonda.

Juhendi järgi võib iga teaduskond välja panna ka mitu võistkonda. Spordimeditsiini-osakond esineb eraldi Arstiteaduskonnast ja Kehakultuuriteaduskond osaleb koguni kursuste kaupa. Õppejõud, aspirandid ja teenistujad võistlevad iseseisva üleülikoolilise õppejõudude võistkonnana.

Võistkondade loosimine alagruppidesse on esmaspäeval, 24. septembril kell 18 sportmängude kateedris. Võistkondade kaptenitel hiljem tuua registreerimislehed (planketid saadaval spordiklubis) loosimiseks sportmängude kateedrisse või spordiklubisse.

Mängud algavad oktoobri esimesel nädalal.

UUS VÕISTLUSSARI KORVPALLURITELE

Tudengite lemmikalaks on kujunenud korvpall. Harrastajate ringi laiendamise eesmärgil pannakse käima uus võistlussari nimetuse all «Turniir paljudele, turniir kõikidele».

Sellel võistlusel võib kaasa lüüa iga õpperühm. Kõige suuremate koondistena lubatakse turniirile osakonna või teaduskonna kursuste võistkondi. Spordimeedikud esinevad eraldi Arstiteaduskonnast, kehakultuurlased kaasa ei tee.

Eelmise õppeaasta kevadel korraldatud prooviturniiril osales 12 võistkonda. Meeskondadest esinesid edukamalt Füüsika-Keemiateaduskonna II kursus, Õigusteaduskonna II, Bioloogia-Geograafiateaduskonna I ja Õigusteaduskonna I kursus, naiskondadest Ajaloo-Keeleteaduskonna II ja Arstiteaduskonna I kursus. Mängud olid tasavägised — rida ühe-, kahe- ja kolmepunktilisi võite. Paraku jäi turniir eksamisessioonile jalgu.

Tänavu algame juba oktoobris. Võistkondade registreerimine toimub kuni 28. septembrini sportmängude kateedris või spordiklubis. Registreerimiseks esitada loetavalt kirjutatuna võistkonna täpne nimetus (teaduskond, osakond, kursus või õpperühm), kapteni nimi ja aadress (mängude kava väljasaatmiseks) ning märkus meeste või naiste turniirile taotlemiseks.

Jälgige reklaami kehakultuurihoones ja ühiselamutes!

ÕPPEJÕUD TENNIST MÄNGIMA

Toomeoru tenniseväljakutel on õppejõududele harjutamiseks kinnipandud järgmised ajad:

Esmaspäeviti ja kolmapäeviti kell 10—12 ja 17—19.

Kokkuleppel väljakute meistriga võib mängida ka teistel aegadel.

Sportmängude kateeder

Sportmängude tunnid

Eelmiste aastate traditsioonide kohaselt on teaduskondade kehakultuurikollektiividel võimalik ka tänavu kasutada õhtuti Tartu koolide võimlaid.

Tartu I Keskkoolis saavad mängida:

Bioloogia-Geograafiateaduskond	esmaspäeviti 21.30—23
Õigusteaduskond	kolmapäeviti 21.30—23
Majandusteaduskond	neljapäeviti 21.30—23
Füüsika-Keemiateaduskond	pühapäeviti 14—16
Arstiteaduskond	pühapäeviti 12—14
Filoloogiateaduskond	reedeti 21.30—23

Pallimänguhuvilistel astuda võimla kasutamiseks kontakti teaduskonna spordinõukogu esimehega.

Uut teatmekirjandust Toome raamatukogus

An Annotated Bibliography of Influenza. Washington, 1960. 225 lk.

Bibliograafia sisaldab 2339 nimetust vastava ala kirjandust aastatest 1957—1960 koos autori- ja aineloendiga.

Brockhaus ABC. Physik. A-L. Leipzig, 1972. 900 lk.

Fachwortschatz Chemie. Häufigkeitswörterbuch. Leipzig, 1973. 105 lk.

Sõnastikus on 1100 keemia-alases kirjanduses sagedamini kasutatavat leksikaalset üksust vene, inglise ja prantsuse keeles.

Meyers neues Lexicon. Band 6. Guada-Isost. Leipzig, 1973.

Polytechnisches Wörterbuch. Berlin, 1973.

Polütehniline sõnaraamat sisaldab 100 000 sõna saksa ja inglise keeles.

Sedlag, U. Die Tierwelt der Erde. Berlin, 1972. 200 lk.

Rikkalikult illustreeritud väljaanne loomaökoloogiast.

Taber, C. Taber's Cyclopedie Medical Dictionary. Philadelphia, 1965.

Абаев В. И. Историко-этимологический словарь осетинского языка. Том II. L.-R. Ленинград, 1973. 447 lk.

Etümoloogiline sõnastik on kasutatav ka osseedi-vene sõnastikuna.

Водные ресурсы, их изучение, использование и охрана. Минск, 1972. 555 lk.

1971. a. jooksul ilmunud vastava ala kirjanduse bibliograafia sisaldab ka autori- ja aineloendi.

Краткий справочник по ядохимикатам. Москва, 1973. 220 lk.

Teatmikus kirjeldatakse preparaate, mida riiklikud taimekaitseorganid soovitavad meie maal kasutada.

Сводные каталоги в СССР. Библиографический указатель. Москва, 1973. 185 lk.

Справочник по курортологии и курортотерапии. Москва, 1973. 646 lk.

Teatmik on mõeldud kõigile kurortoloogia ja balneoteraapiaga tegelevatele arstidele. Sisaldab ka aineloendi.

Цирк. Маленькая Энциклопедия. Москва, 1973. 375 lk.

TEADE

TRÜ puhkpilliorkester võtab vastu uusi pillimehi esmaspäeviti ja neljapäeviti TRÜ klubis (Tähe t. 3) kell 19.30—20 (proovide eel).

TRÜ orkester

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 5085. MB-08834.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 26. Reedel, 28. sept. 1973. a. XXV aastakäik

Rahvusvahelise Üliõpilasliidu sekretariaadile

PRAHA

Tšiilist saabuvad ärevad ja masendavad teated. Riigis võimu anastanud militaristlik hunta tallab jõhkralt jalge alla demokraatlikke vabadusi. Reaktsionääride erilise viha objektiks on saanud Tšiili ülikoolide demokraatlikud õppejõud ja üliõpilased. Viimastel päevadel on tuhandeid akadeemilise pere liikmeid heidetud vanglatesse ja koonduslaagritesse. Sajad demokraadid on mõrvatud, paljude saatus on teadmata.

Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilased ja õppejõud mõistavad raevukalt hukka Tšiili reaktsiooni verise vägivalla ja teatavad oma täielikust solidaarsusest vabaduse, demokraatia ja sotsiaalse progressi eest võitlevate Tšiili üliõpilastega, Tšiili intelligentsiga, kogu Tšiili töötava rahvaga.

Tartu Riikliku Ülikooli kollektiiv

Elavate hulgast on lahkunud kaks meie aja suurt inimest: Tšiili vabariigi president Salvador Allende ja poeet Pablo Neruda. Kaks meest, kelle olemine teenis jäägitult oma rahva, kogu inimkonna õilsaimaid ideaale.

Palju on ajaloos geniaalseid ja võimekaid inimesi, vähe nende seas aga neid, kes on lõpuni olnud iseenda vastu nii ausad nagu need kaks.

Salvador Allende sündis 26. juulil 1908. aastal Valparaisos radikaalsete ja edumeelsete traditsioonidega perekonnas. Pärast keskkooli lõpetamist teenis sõjaväes ja immatrikuleerus siis 1926. aastal Tšiili ülikooli meditsiinikooli. Juba üliõpilasena paistis ta silma võimeka organisaatorina ja andeka õpurina. Sel ajal võttis ta osa poliitilistest väljaastumistest, mis viisid tolleaegse presidendi Carlos Ibáñezi tagasiastumiseni. Ärevas poliitilises olukorras Allende vangistati. Vanglas viibimise ajal suri ta isa, matustest osavõtuks anti Salvadorile aega vaid tund. Isa kalmu veerelt on pärit tema sõnad: «Sellest hetkest alates pühendan oma elu sotsiaalsele võitlusele.»

1933. a. oli Salvador Allende Tšiili Sotsialistliku Partei asutajate hulgas. Selles parteis kulgeb tema edasine poliitiline tee lihtvõitlejast peasekretärini. 1935. aastal, olles opositsioonis valitsusega, pagendatakse Allende maa põhjaossa, kus ta, kasutades ära professionaalseid oskusi, abistab kohalikke inimesi. Kaks aastat hiljem esitab Sotsialistlik Partei ta oma deputaadina parlamenti, kus ta aitab kaasa Rahvusrinde kujunemisele. 1939. aastal saab Allende president Pedro Aguirre Cerda valitsuse tervishoiuministriks. Sel ametikohal arendab ta intensiivset tegevust: paneb aluse rahvuslikule tervishoiuteenistusele, asutab haiglaid, polikliinikuid, vanadekodusid, meditsiinikolledži; tema initsiatiivil jõustuvad seadused, mis näevad ette perekonna- ja sünnitustoetuse, alla 6-aastastele lastele tasuta piima andmise, pensionide määramise töölistele ja talupoegadele, leskedele ja orbudele.

Allende oli pahempoolsete presidendikandidaat 1952., 1958. ja 1964. aastal, kuni 4. septembril 1970. aastal rahvaühtsuse triumfeerivad jõud ta oma liidrina tõstsid vabariigi presidendi kohale. Sammud, mida Allende oma maal õiglase ühiskondliku korra loomiseks ette võttis, ei vaja kommenteerimist. Neid teavad ja neid jälgisid poolehoiu ja sümpaatiaga kõik maailma edumeelsed inimesed.

Nüüd, kus Tšiili tagurlased, suutmata väärata Allende ideede jõudu, on selle mehise inimese hävitanud kõige madalamal ja alatumal viisil — füüsiliselt, ei suuda nad ometi lämmatada rahvast, kes maa rasketel tundidel skandeeris: «Allende, Allende, el pueblo te defiende!» — («Allende, Allende, rahvas kaitseb sind!») ja kes täna ja hommegi ütleb: «Salvador Allende presente!» («Salvador Allende on meiega!»).

Kohtumine rektoriga

Püüdes vahendada rektori esinemist, peab arvestama, et ettekanne oli eelkõige ja nimelt adresseeritud ülikooli komsomoliaktiivile, sisaldades seetõttu palju spetsiifiliselt tähtsat juhtivaile komsomoliorganeile. Käsitletud probleemidest tuleb omal ajal põhjalikumalt juttu nii ülikooli komsomolikonverentsil kui ka teaduskondades ja gruppides. Osa küsimustest nõuab aga juba praegu iga kommunistliku noore tõsist seisukohavõttu.

Õppeedukus ülikoolis oli möödunud õppeaastal 83,2%. Mis ja kes on olukorras süüdi? A. Koop esitas mitmeid ilmekaid, osalt drastilisigi arve, millest nähtub, et põhjuseta ei ilmu eksameile 5,7% üliõpilastest, kes muudavad eimiskiks rohkem kui kolmandiku õppimise vaid neljadele-viitele. Võrreldes 1969/70. õppeaastaga on õppeedukuse protsent tõusnud, ent jääb ikkagi allapoole NSV Liidu keskmist. Näiteks Arstiteaduskonnas langes (!) õppeedukus viimase õppeaasta jooksul 6%. Lakkad oma kõrvu uskumast, kui öeldakse, et pediaatria-osakonna õppeedukus tervikuna oli 50%, II kursusel aga 17%, s. t. edasi jõudis iga viies tudeng?! Madalaim on Füüsika-Keemiateaduskonna õppeedukuse protsent — 67, ometi võidakse näiteks Õigusteaduskonnas edasi jõuda 93 ja Kehakultuuriteaduskonnas 95-protsendiliselt. Teaduskonnad erinevad kahtlemata õppeprotsessi spetsiifikalt, ent mingil juhul ei saa nii suurt erinevust õppeedukuses taandada sellele, et ühed õpivad nn. raskemaid, teised kergemaid aineid. Ruumikitsikusele apelleerimine pole samuti mingi abiventiil eelnimetatud teaduskondade administratsioonile ega ühiskondlikele organisatsioonidele endalt vastutuse kõrvalejuhtimiseks.

Erilist progressi polnud märgata ka tänavuaastaste sisseastunute osas: medaliste oli võrreldes möödunud aastaga ühe võrra enam, püsiv on vastuvõtukontingendis ka ÜLKNÜ liikmete arv. Kuigi sisseastujate koguarv on 170 võrra möödunudaastasest suurem, kajastub see konkursi tihenemises vaid nn. moodsatel erialadel: ajalugu, võõrkeel, psühholoogia ja kaubatundmine (?!). Jätkuvalt on ebarahuldav vastuvõtt Füüsika-Keemiateaduskonda, eriti aga Matemaatikateaduskonda. Peamine süü lasub siin aga üldhariduslikel koolidel, kus pole jalgu alla saadud kutseorientatsioonitööle.

Rektor A. Koop peatus lähemalt ka ülikooli tulevikul, majanduslikul baasil ja ehitusplaanidel. Kavad lähema paarikümne aasta peale on tõepoolest suured, nii et nende elluviimiseks ilmselt ei piisa ainuüksi meie vabariigi püüdlustest.

Tähtsa osa rektori ettekandest moodustasid ka kasvatusprobleemid, maailmavaatelised küsimused ja komsomoli osa üliõpilaskonna juhtimisel.

A. Koobile esitati aktiivi poolt mitu küsimust, millele rektor andis põhjaliku ning ammendava vastuse.

U. M.

Suvemalevast

21. septembri ülikooli leht tõi lugejani II kursuse tudengi I. Feldbachi «Kriitilised mõtted Suvemalevast». Teatav annus õigustatud isiklikku pahameelt maha arvata (muuseas, kriitilisele mõtlemisele ei saa vahetud emotsioonid kuidagi soodustavalt mõjuda), avas autor oma kirjutises üksikud probleemid, mis tekkisid temal ja ta kaaslastel suvel töötades.

Käesolev artikkel peaks kujutama endast vaid täiendust eelnimetatud mõtteavaldusele.

Mis puutub tõõsse linnas, siis ei saa parimagi tahtmise juures ehitada ülikooli hooneid maale. Ning et see on just üliõpilaste endi huvitatuse tõttu — kes meist ei tahaks, et laheneks alaline ühiselamu- ning auditooriumikriis? — paratamatu, nagu tunnistab ka I. Feldbach, siis loodi üliõpilaste tõövaba aja parema sisustamise eesmärgil niisugune organisatsioon nagu suvemalev.

Kogu tõö baseerus möödunud suvel SM ning ehitustrustide vahelistel lepingutel, mille alusel ehitusorganisatsioonid nõudsid enda käsutusse teatud hulga tööjõudu, mida nad siis oma äranägemise järgi kasutasid. Loomulikult ei olnud I. Feldbachi «tõõtu» olukord tüüpiline, üldiselt tõõd ikkagi tehti, ja üsnagi resultatiivselt. Mis puutub nüüd tõõ intensiivsusesse, siis peaks olukord selles osas märgatavalt muutuma tulevasteks aastateks planeeritud otstarbekamate lepingute abiga.

Tõökõrvase kvalifikatsiooni omandamise kohta tuleb ütelda, et seda on tõesti juba kahel aastal püütud vastavasisuliste kursuste näol teha, mis paraku on pidanud ehitusorganisatsioonide piiratud võimaluste tõttu lükkuma järgmistele aastatele.

Need olidki probleemid, mis leidsid kajastust I. Feldbachi artiklis. SM staap oskab hinnata tema heaperemehelikku huvitatust suvemaleva eeloleva tõösuve paremast kordaminekust ning loodab tema abile juba otseste organiseerimisküsimuste lahendamisel järgmises suvemalevas.

L. PRIIMÄGI,
TRÜ SM komandöri abi

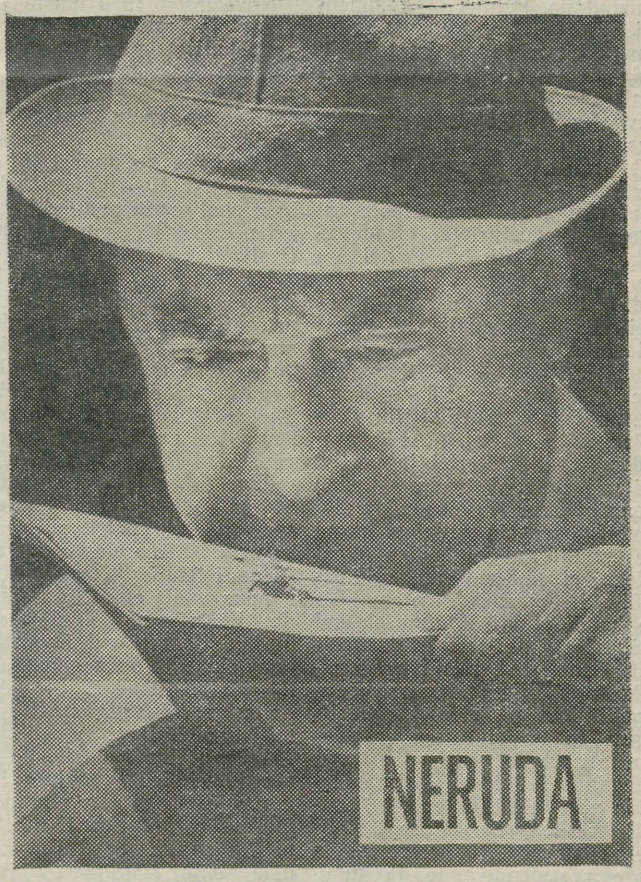

Pablo Neruda areng XX sajandi üheks esipoeediks on olemuslikus seoses tema võitlusega sotsiaalse ülekohtu vastu. Varakult avaldub tema pahempoolne hoiak. Prantsuse filoloogia üliõpilasena Santiago ülikoolis esineb ta oma luuleõhtuga Oktoobrirevolutsioonile pühendatud koosolekul 1921. aastal. Tema poeem «Pidulik laul» pälvib esimese auhinna üliõpilaste kevadfestivali konkursil.

1927. aastast peale on Neruda tegev diplomaadina. Olnud saatkonnatöötajaks Tseilonis ja Argentiinas, viiakse ta 1934. a. üle Hispaaniasse. Sealsed kogemused toovad kirjanikule maailmavaatelise küpsuse ja rajavad tema rahvusvahelise prestiiži. Ta lähedased sõbrad Hispaanias on pahempoolsed poeedid Rafael Alberti, Federico García Lorca ja Miguel Hernández. 1937. aastal pöördub ta Valencias kirjanike rahvusvahelise kongressi poole sõnadega, mis jäävad tema elu programmiks: «Kunagi varem pole rahvaste solidaarsus nii tugev olnud... Lahkudes jääb meie kohuseks süüdata maailma kõigis nurkades selle võitluse leek kuritegeliku fašismi vastu.»

Saanud teada hitlerliku Saksamaa kallaletungist Nõukogude Liidule, pühendab Neruda, olles sel ajal Tšiili konsuliks Mehhikos, kogu energia nõukogude rahva toetamisele. 1942. aastal kirjutab ta poeemi «Armastuslaul Stalingradile», mille kannab ette tööliste miitingul. Kunagi varem polnud luule kujunenud sääraseks poliitiliseks jõuks.

1945. aastal astub Neruda Tšiili Kommunistlikku Parteisse. Senaatorina teeb ta pika ringsõidu Põhja-Tšiili tööstuspiirkonnas, millest ammutab ainet oma luulele. 1948. aastal seoses terrori järjekordse võimulepääsemisega lahkub Neruda maalt, külastab paljusid Euroopa ja Aasia maid, kõneleb kõikjal miitingutel ja raadios. Ta etendab juhtivat osa aatomirelva keelamise Stokholmi üleskutse propageerimisel. 1949. aastal külastab ta esmakordselt Nõukogude Liitu. Neruda valitakse Ülemaailmse Rahunõukogu liikmeks ja 1953. aastal omistatakse talle Lenini rahupreemia.

Neruda demokraatlikud veendumused ja rünnav poliitiline hoiak on raugematud. Stalini isikukultuse vigade paljastamine ja revolutsioon Kuubas ajendavad teda veelgi sügavamalt klassisuhteid analüüsima, mis väljendub ka tema hilisema luule filosoofiliselt mõtisklevas toonis.

Pablo Neruda oli Salvador Allende lähedane sõber ja võitluskaaslane. Rahvaühenduse võidule oma maal elas ta kaasa jäägitult. Kui 1971. aastal Nobeli kirjanduspreemia saajaks kuulutati Neruda, oli see eredaks teetähiseks kogu tšiili rahvale.

Neruda surm on ränk kaotus. Kuid jääb tema luule, jääb mälestus temast kui sajandi suurest poeedist ja tulihingelisest humanistist.

Vadjalasi kaemas

Suvemaleva, EÜE ja huvireiside kõrval veetsid paljud üliõpilased suve ekspeditsioonidel. Osa eesti filolooge sõitis 4. juulil prof. P. Ariste juhendamisel Vadjamaale.

Sihtkohaks oli Jõgõperä küla Kingissepa rajoonis ning kohalikust Krakolje koolimajast sai meie püsivam peatuspaik. Lahke direktor Anatoli Pavlovitš abistas meid majutamisel ning uudishimulikena alustasime ringkäiku, kaustikudpliiatsid näpus. Alguses keelega tutvumiseks-harjumiseks vaid kuulasime ja vadjalased ei hoidnud siis, ei edaspidigi oma oskusi endale. Väikest hõimurahvast Soome lahte suubuva Lauga (Jlyra) jõe ümbruskonnas pole palju (25—30 inimest). Kohalikest muistsetest kommetest ja kohanimedest vestis Marja Petrova, meie peamine küsitletav Jõgõperäs, toredaid laule kuulsime Ivo Hontjevilt. Omaette elamuseks sai viibimine Rajo külas Oudekki Figurova pool, kes kõrgest east (82. a.) hoolimata selgelt laulis ja pajatas. Huvitav oli kuulata lausumisi haiguste ning hädade vastu. Nooruses oli Oudekki tapnud karu ning seda vaksaga igapidi mõõtes oli omandanud nõiavõimeid. Kuulsad on lauliku rohud ja võided. Mõnusasti jutustas Luuditsa külas oma noorpõlvest Kiko Georgijev. Ta on merd sõitnud ning humoorikaid lugusid jätkus.

Livkülas (Līvčülā) paelusid Dunja Trofimova oma palav-kartul-suus-kõnega ja naeruhimuline Anna Krõžovskihh.

Prof. Ariste kõnetas kõiki inimesi vadja keeles ning üllatuseks vastas samaga Ivo Leontjevi lapselaps Boriss Sussol; 20-aastane noormees, kelle ema on vadjalane, osutus noorimaks vadja keele kõnelejaks. Tema jutu talletasime ka magnetofonilindile.

Peale kirjutamise jätkus meil silmi-kõrvu veel elugi jälgimiseks. Esmakordselt järgisin rituaali suitsusauna jaanikimbu viskamisega, jaanipäeva õhtul (7. VII vkj.) laulsid mitmes tares kogu pere naised. Ärasõidupäevaks jäi nii palju huvitavat veel kogemata, et endamisi tõotasime peagi tagasi minna.

Järgmine sõit saabuski, rutem kui arvata võis. 14. septembril, vingel sügispäeval käisime jällegi Luuditsa ja Jõgõperä vahel. Seekord pandi pearõhk lindistustele (magnetofoniga oli ka M. Norvik KKI-st) ja vadjalased lugesid-laulsid masinasse ka varem kirjasõnas talletatut. Kõigil oli võimalus pärida teda huvitavaid asju ning kolme päevaga saadi kõik korda.

Veel kord talletasime mällu huvitavat ümbrust, sõbralikke inimesi ning vadja keel veel kõrvus, pöördusime tagasiteele.

jumalakā! Ehk kohtume veel.

JÜRI VIIKBERG

oma mätta otsast

Ühiselamumuredest

Mis mured võivad olla esile kerkinud vaevalt alanud õppeaastal? Vastu ootusi on neid isegi mitu.

Olen Filoloogiateaduskonna 4. kursuse tudeng, Pälsoni nn. uue ühiselamu põline elanik ja seetõttu selle vooruste ning puuduste päris põhjalik tundja. Aastaid tagasi peeti seda maja ülikooli üheks mugavamaks ühiselamuks ja oma aja kohta oligi ta seda. Uute mugavate intrite valmimisel minetas ta aga oma koha pingereas. Mis olekski tal vastu panna nende soojale veele, normaalseile hügieenitingimustele, kümne inimese kasutuses olevale dušile? Pälsoni 14 on Filoloogiateaduskonna kodu. See teaduskond koosneb teatavasti praktiliselt tütarlastest, ja kes veel kui mitte nemad, tunnevad vajadust sooja vee järele? Ometi ei tulnud ei esimese ega teisegi uue ühiselamu peremehe valimisel meie teaduskond ega sooline aspekt kõne allagi. Muidugi kõik üliõpilased, hoolimata soost, elaksid meelsasti mugavustega intris, aga Füüsika-Keemiateaduskonna 90% noormeestel poleks paha teinud õrnema soo vastu galantsust ilmutada ja suures osas tütarlastest koosnevale Ajalooteaduskonnale oma järjekord loovutada. Nende minek uude majja poleks filoloogianeidude seas sellist protesti äratanud kui praegune olukord. Nad elasid Pälsoni 14-s meie kõrval 3 aastat ja tundsid sama igatsust sooja vee järele. Igal juhul oleksid nemad kui tütarlapsed uut intrit rohkem vajanud ja ehk väärinudki. Suvemaleva töö järgi, mida teevad I kursuse tudengid, kes seal niikuinii töötama peavad, ei saa küll kõike otsustada. Olgu pealegi, seks korraks on intrid jaotatud ja vähemalt aastaks jääb kõik seniseks. Aga vanema kursuse tudengina kipun heietama veel teistki mõtet uuest intrist. Kui peaaegu igal aastal käib niikuinii ühest intrist teise kolimine, kas siis uute intrite valmimise perioodil ei võiks koguni loobuda kas või vanemate kursuste osas ühiselamu teaduskondade kaupa jaotamise printsiibist? Et seal elaksid hoopis vanemate kursuste tudengid? Jah, kas see teaduskondade printsiip eriti hästi mõeldud oligi. Elu on nagu näidanud, et pidevalt koolis ja õhtul kodus sama seltskonda näha muutub tüütavaks, kokkuhoiuvaimu pole aga tarvis sellisel kombel kasvatada, see ilmneb isegi, kui ta ilmneda tahab. Vanemal kursusel pole kuigi huvitav näha ka «rebaseid» ja teisi nooremate kursuste tudengeid kõike sedasama tegemas, mis endal äsja mööda sai. Huvitavam ja arendavam oleks ikka võõra teaduskonna omavanuse üliõpilasega kõrvuti elada.

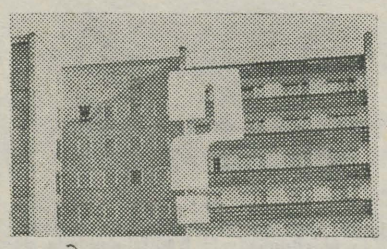

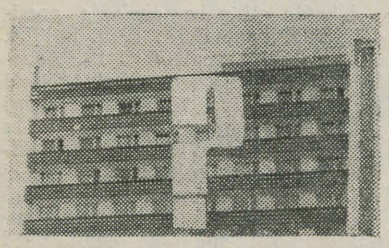

Alanud õppeaastal ei lahendata küll ühtki neist probleemidest, aga ma loodan oma sõnavõtust vähemalt seda, et need, kes sellega tegelema on seatud, teavad nende probleemide ilmsikstulekut.

Vaadelgem nüüd, mida meie intris sel aastal paremini teha saaks. Seda, tõtt öelda, ma ei teagi. Tean vaid seda, et intris elamine on mu siinolemise neljandal aastal ebamugavamaks läinud, vaatamata psühholoogide jt. väljakolimisele ja ruumikitsikuse eeldatavale leevenemisele. Kahjuks pole ruumidenappus hoopiski vähenenud, vaid isegi suurenenud (!). Lahkunute asemel reserveeriti ettevalmistuskursusele meie intrist vist mitte vähem ruumi kui enne psühholoogidel jt. oli. Filoloogiateaduskond paistab aga tahtvat kõiki oma tudengeid meie kasutada olevale endiseks jäänud pinnale ära mahutada, mille tulemuseks on intrite vana kuri vaenlane — ülemajutamine. Meie neljases toas, kus elab 3 neljanda kursuse üliõpilast, tuleb edaspidi elada viiel inimesel. Samal ajal peab ettevalmistuskursuse tubades elama ainult neli inimest. Ja uutes intrites, kõigiti paremais tingimustes ei tule ülemajutamine ettevalmistuskursuse arvel jällegi kõne alla. Vastupidi, ülemajutamise likvideerimiseks viidi seni uues ühiselamus elanud Majandusteaduskond äsjavalminud majja. Miks on siis ajal, kus me nii palju intrite lahedusest jms. räägime, Pälsoni 14 oma tütarlastega igati orvu ossa jäetud? Intris veedetakse üsna suur osa päevast ja ülikooliajast, elamiseks vajab inimene aga rohkem kui voodikohta.

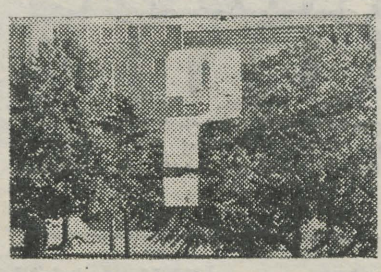

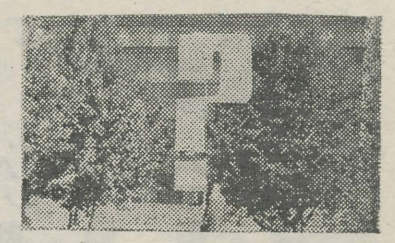

Ka sooja vee ja pideva duši saamiseks oleks aeg Pälsoni 14-s midagi ette võtta. Psühholoogide ja ajaloolaste uues kodus (Pälsoni 23), mille tingimused on veelgi halvemad kui meil, jõuti niikaugele, et on võimalik anda kõikides ja duširuumides (mida leidub igal korrusel, meil ainult ühel) ülepäeviti sooja vett. Meie ühiselamus on sooja vett vaid keldrikorrusel. Ja kui sealgi seda alati oleks! Liiga palju poleks vist soovida ka sooja dušši sagedamini kui kolm korda nädalas à 3 tundi.

Sellised mõtted on jõudnud tekkida paarinädalase intris elamise jooksul.

A. NAPA

RSR kommenteerib:

Tšiili sündmusi

19. septembri õhtul andis RSR avalöögi. Peahoone 102. auditoorium jõudis vaevalt kõiki soovijaid ära mahutada. Põhjus — kommenteeriti riigipööret Tšiilis. Esinesid Toomas Alatalu, Raul Mälk, Rein Toomla ja V. Iljašovitš. Anname lühidalt edasi sõnavõttude sisu.

Ülevaates Tšiili ajaloost ja poliitilistest traditsioonidest leiti Tšiili olevat suhteline erand Ladina-Ameerikas — küllaltki demokraatliku arenguga ja ilma eriliste tugevate sisevapustusteta. Kommunistlik ja Sotsialistlik Partei on riigis olnud alati mõjukad ja tugevad. 1970. aasta 4. septembri presidendivalimistele esitati kandidaatideks parempoolne Jorge Allesandri, KDP liige Radomiro Tomic ja Rahvusühtsusbloki (Kommunistlik Partei, Sotsialistlik Partei, Radikaalne partei, MAPU, Sotsiaaldemokraatlik Partei ja veel 2 rühmitust) poolt Salvador Allende Gossens. Et kristlikud demokraadid eelneva kuue aasta vältel ei olnud toime tulnud majanduslike ülesannetega, ei suutnud nad valimistel võita ja nõustusid toetama Allende kandidatuuri tingimusel, kui konstitutsiooni projekti tehakse eelnevalt parandused, mis garanteerivad kodanikuõigused, trükivabaduse, poliitiliste parteide ja ametiühingute ning poliitilisest vahelesegamisest vaba haridussüsteemi eksisteerimise. Allende kirjutas lepingule alla ja 24. oktoobril kinnitas Rahvuskongress 4. sept. valimiste tulemused. 3. nov. andis Allende presidendivande ja moodustas ministrite kabineti. Uue valitsuse koosseisu kuulusid Rahvaühtsusbloki esindajad.

Allende programm nägi ette revolutsiooniliste ümberkorralduste läbiviimist, mille tähtsamad punktid: 1) tööstuse natsionaliseerimine, 2) agraarreformi teostamine (eelmise presidendi Frei programmi järgi), 3) pankade natsionaliseerimine.

Novembrist 1970 alustas Allende vase- ja rauatööstuse ettevõtete natsionaliseerimist. Tšiili loodusvarade ekspluateerimisel olid Ameerika monopolid 60 aastaga saanud kasumeid kokku 10,8 miljardit dollarit, mis on rohkem kui 400 aastaga kogutud Tšiili rahvuslik rikkus (10,5 miljardit dollarit). Natsionaliseeriti pangad, sealhulgas kahe Ameerika suurema panga filiaalid.

11. juulil 1971 kinnitas Rahvuskongress konstitutsiooni reformi projekti, mille järgi kõik Tšiili maapõuevarad lähevad riigi valdusse. Vastuseks sellele aktsioonile õnnestus USA monopolidel ühe Šveitsi firma nimel kokku osta 960 000 t vaske, mille tulemusena vase hind langes 25%. Tšiilile anti sellega ränk hoop, sest saamata jäi 240 miljonit dollarit. Seoses vasekaevanduste natsionaliseerimisega keeldus USA arengulaenu andmast (samuti toimis Saksa FV). Valuuta nappus andis end üha rohkem tunda. Et riik pidi igal aastal 300 miljoni dollari eest importima toiduaineid, siis seda enam. Appi tulid sotsialistlikud riigid 400 miljoni dollariga, sealhulgas NSV Liit 42 miljoni dollariga.

1971. a. hakkas Allende valitsus energiliselt teostama juba Frei ajal vastuvõetud agraarreformi. Aasta jooksul ekspropriieeriti üle 2 miljoni ha maad. Seadus käis ainult maa kohta, suurmaaomanikele jäid majad, inventar ja kariloomad.

1971. a. suutis Allende valitsus tõsta töötasu 2/3 võrra. Haiglates ja polikliinikutes kehtestati tasuta arstiabi. Kinni külmutati hinnad.

1971. a. lõpuks oli toodang tööstuses kasvanud 13%, põllumajanduses 5,8% (Frei ajal 1960. aastatel keskmiselt aastas 6,3% ja 4,6%).

1972. a. jätkati üsna edukalt majanduse arendamist. Augustiks 1972 oli suuremaaomanikelt üle võetud 48% haritavatest kõlvikutest (8 miljonit hektarit). Kuid 1972. aastal hakkasid ilmnema ebakõlad. Elanikkonna kasvanud ostuvõimet suudeti üha vähem rahuldada, sest tarbekaupu valmistavad tööstarid ei teinud vajalikke kapitaalmahutusi tootmise laiendamiseks.

Puhkes inflatsioon. Hinnad hakkasid tõusma, hoogustus spekulatsioon. 1972. a. jaanuarist augustini tõusis elukallidus 63,5%. Nendest tõsistest ebaõnnestumistest sattusid hoogu reaktsionäärid. 21. augustil puhkes poodnike streik. Esmakordselt tulistasid terroristid ministrite residentsi. Kuigi järgmisel päeval kauplused avati, jätkusid korrarikkumised. 12. oktoobril kuulutasid streigi autoomanikud. Terroristid korraldasid tänavakakluse, diversioone raudteedel. Valitsus kehtestas erakorralise seisukorra 20 provintsis (25-st). Oktoobri lõpuks olukord paranes, kuid kahju tekitati majandusele 3 miljardi eskuudo ulatuses.

Uus konflikt täidesaatva võimu ja parlamendi vahel tekkis oktoobris, mil president esitas seaduseelnõu töötajate palkade tõstmise kohta 100% võrra. Opositsioon blokeeris selle seaduseelnõu, oktoobri lõpul esitas aga presidendile memorandumi, milles nõuti maareformi ja kaubanduse tsentraliseerimise tühistamist ning pangasüsteemi ümberkorraldamist. Allende lükkas need nõudmised tagasi. Seega oli olemas opositsiooni takistus. (Ei saa unustada, et Allende esindas parlamendi vähemust.) President vastas uue kabineti moodustamisega. Esmakordselt arvati kabineti koosseisu ametiühingute ja sõjaväe esindajad.

26. juulil 1973 puhkes uuesti autoomanike streik. Ninamehed esitasid selgelt poliitilisi nõudmisi. Streigile vastuseks saadeti veoautoomanike konföderatsioon laiali, nii nagu pärast ebaõnnestunud läbirääkimisigi. Kindral Ruiz'ile tehti korraldus läbirääkimisi jätkata, kuid saamata soovitud volitusi, läks ta erru. Algasid ümberkorraldused armee juhtkonnas. Allendele truud sõjaväelased kõrvaldati. Ilmnesid kriisi esimesed tunnused. 21. augustiks olid putšistid kohad sisse võtnud ning praktiliselt algasid ettevalmistused riigipöördeks. Sellele järgnevatest sündmustest andis Toomas Alatalu üksikasjalikuma ülevaate, mis ilmus ka 20. sept. «Edasis».

Raske on anda täielikku seletust, miks üleminek sotsialismile Tšiilis katkes. Lisaks loetletud majanduslikele põhjustele ei tuleks unustada ka poliitilisi tegureid — üksmeele puudumist Rahvaühtsusblokis, pahempoolsete elementide avantüüre, halvasti läbimõeldud taktikat kristlike demokraatide suhtes. Ebakindlalt käitusid ka vasakpoolsed kristlikud demokraadid, soodustades Allende valitsuse kukutamist ja parempoolset riigipööret. Ei mõeldud küllaldaselt, et ultraparempoolne kodanlus võib juhust kasutades teha lõpu mitte ainult kommunistidele ja sotsialistidele vaid ka ammugi pinnuks silmas olnud KDP liberaalsele tiivale. Järgnenud sündmused on seda arvamust ainult kinnitanud.

Tugevasti pidurdasid radikaalseid ümberkorraldusi asjaolud, et seadusandlikud organid ja kohus olid täielikult opositsiooni käes, valitsuse vastased valdasid väga suurt hulka massikommunikatsioonivahendeid. Majanduses kuulusid rasketööstus, pangad ja transport küll riigile, kuid eraettevõtjate kätte jäi kõige igapäevasemate tarbekaupade ja toiduainete tootmine, transportimine autodel ja turustamine. Väikeettevõtjate enamus jäi opositsiooni mõju alla ja saboteeris majandust. Juba 1972. a. lõpuks oli tekkinud riigis olukord, kus valitsus oli täielikult ammendanud kodanliku seadusandluse piirid. Edasiminek nõudis juba nende ületamist, seda aga ei juhtunud.

Ent jätkem detailne analüüs tulevastele ajalookandidaatidele ja -doktoritele. Võitlus Tšiilis ei ole lõppenud. Tormilisi aastaid 1970—1973 ning Salvador Allende märtrinime ei unustata iialgi.

AIVAR ESSENSON
JAAK VITSUR

Juristide ÜTÜ-s

Õigusteaduskonna ÜTÜ aruande- ja valimiskoosolek toimus 13. septembril. Vaeti põhjalikult läinudaastase ÜTÜ nõukogu (I. Animäe, M. Nurk, R. Roosmaa, I. Gräzin, A. Alman, K. Liiv, T. Voit) tegevust ning üldse ÜTÜ osa teaduskonnas tehtavas õppe- ja kasvatustöös.

Õppeaasta kaalukaimaks ürituseks tunnistati Õigusteaduskonna ÜTÜ 28. konverents. Konverentsil esines 44 meie üliõpilast ja 9 külalist (Alma-Atast, Irkutskist, Minskist, Leningradist, Riiast). Arvukalt oli ettekandeid, mida olid juhendanud prof. I. Rebane, dots. J. Jegorov, dots. H. Schneider, van-õp. L. Saarnits. Konverentsi töös oli üht-teist uut: osales juba ülikooli lõpetanud jurist (H. Lepp Kohtla-Järvelt), esines mittestatsionaarne üliõpilane L. Paul, 7 tööga astusid üles üliõpilased, keda olid juhendanud TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi teaduslikud töötajad, ja lõpuks — konverents toimus tavalisest kuu aega varem.

Läinud õppeaasta teiseks keskseks sündmuseks oli TRÜ Õigusteaduskonna ÜTÜ tööde kogumiku väljaandmine, mis oli esimene omataoline teaduskonnas. See algul paljudele uksumatuna näiv ettevõtmine sai aga teoks tänu ÜTÜ teadusliku juhendaja dots. H. Schneideri ja üliõpilaste Arno Almani ning Igor Gräzini, aga ka kogu ÜTÜ nõukogu väsimatule organiseerimis- ja tehnilisele tööle. 143-leheküljeline kogumik sisaldab 11 üliõpilasautori (D. Visnapuu, T. Tromp, U. Ehasoo, I. Koolmeister, K. Luiga jt.) tööd. Kogumiku kujundas kunstiliselt üliõpilane Jüri Liventaal. Kogumiku väljaandmisel aitasid meid igati dots. J. Tammeorg ja ülikooli ÜTÜ esimees U. Reino — aitäh!

Üheks ÜTÜ nõukogu ülesandeks oli ka üliõpilaste lektoritöö organiseerimine Tartu linnas. Kuid mitmetest barjääridest tingituna ei suudetud seda muuta veel süstemaatiliseks. Tublimad lektorid olid Silvia Vesi, Kuno Tombak ja Toivo Voit.

Möödunud aastal auhinnatud võistlustööde (29 tööd, neist I — III kursuselt 10) tase oli ühtlaselt kõrge. Senisest enam tuleks üliõpilasi innustada võistlustöid esitama, et saaksime rohkem valikuprintsiipi rakendada, mis omakorda tagab auhinnatud tööde kõrge taseme.

ÜTÜ tegevuse üks põhilisi vorme on töö ringides. Siin võib eeskujuks seada eelkõige riigi ja õiguse ajaloo (juhendaja dots. J. Jegorov) ringi.

Läinud õppeaastal oli meie teaduskonna ÜTÜ-l sidemeid Moskva, Leningradi, Voroneži, Tbilisi, Kišinjovi, Harkovi, Jerevani, Alma-Ata, Irkutski, Minski, Riia ja Vilniuse Riikliku Ülikooli õigusteaduskondadega. Edasi tuleb minna vaid sügavuti, just tudengite isiklike kontaktide laiendamise teel.

Kokkuvõtteks võib öelda, et läinud õppeaasta oli meie ÜTÜ-le viljakas. Loodame, et vilgas töö ÜTÜ lipu all purjetaval noorteadurite laeval jätkub ka algaval aastal!

K. LIIV

Krapp * Rein Veidemann

J. Laane foto

* * *

KUI LEHT ON VARISEND MU VIIMNE LOOTUS:

Ei suuda ajas lihtsalt leida end.
Mu elu pärisosa nüüd vaid ootus,
et vabaks tuimasest saaks mõttelend.

On tee mu ees, kuid ometi nii teetu.
Jääb kõigi rabamiste lõppu tusk.
Kui ohjatõmbajast saab vankril veetu,
siis milleks mulle veel see märtriusk?

Meditatsioon

mina loen oma palveid seni
kuni suudan veel midagi öelda
mina loen oma palveid seni
kuni üldse veel suudan mõelda

kui rõhutud olen ja kurb
siis tulen su palvete aeda
minust maha jääb tusane tund
ja mure su silmisse kaeban

ja mure su silmisse kaeban
ja põlata mind pole vaja
sest paljud veel lämbuvad vaevas
ja kõiki on aidata vaja

ja kõiki on aidata vaja
kuid sina ka jumal ei ole
seepärast siis jätan su aia
ja palved taas endasse sulen

ja palved taas endasse sulen
sest kõigis meis põlemas jumal
ja kurat ja rõõm ja mure
ja valgus ja vari ja ime
ja rahu — nii joovastav pime

---

kuum teerada on elu
taldu kõrvetab liiv

George Gershwini sünni-aasta-päevaks

26. septembril 1898. aastal sündis Venemaalt USA-sse emigreerinud juudi perekonnas G. Gershwin, käesoleva sajandi Ameerika ja kogu maailma üks omapärasemaid heliloojaid ja interpreete.

G. Gershwin kasvas suurlinnamiljöös, koolis käis vastumeelselt, see-eest vaimustus väga varakult muusikast, jäi põhiliselt iseõppijaks, kuid täiendas tuntud muusikute juures oma teadmisi kogu elu jooksul; heliloojaks kujunes perioodil, mil USA kerges muusikas valitses šlaager, aga üha rohkem mängiti džässi. Noor George oli siiski veendunud, et temast saab rahvusliku muusika looja. Esimene edu tuli lauluga «Swanel» — aastaga 2 miljonit heliplaati; peale laulude kirjutab ta muusikat lavateostele, filmidele.

Kuid soov oli kirjutada kunstiliselt täisväärtuslikku rahvalikku muusikat, mida niihästi valged kui ka mustad ameeriklased mõistavad kui oma muusikat. Selles muusikas pidi aitama neegrite rahvamuusika, mida seni ainult džässis oli kasutatud.

Selle suurpäevani jõudis Gershwin kui ka kogu Ameerika muusikaelu 12. veebruaril 1924, mil esimest korda kanti ette tema «Rhapsody in Blue», klaveril solistina autor. Juhuslikult osutus see päev ühtlasi A. Lincolni sünnipäevaks ja seepärast on seda päeva nimetatud *The Emantipation Proclamation of Jazz*.

Intensiivne loometegevus jätkub paljudes žanrides komponeeritud muusikaga. 1928. a. valmib teine laialt tuntud helitöö «Ameeriklane Pariisis».

Rahvalikuks ja ülemaailmselt tuntuks on aga saanud G. Gershwini neegrite elu ja muusika ainetel kirjutatud ooper «Borgy ja Bess». See ooper on pühendatud Ameerika rahvale. Ooperi kallal töötas Gershwin 20 kuud ja 1935. a. oli 700-leheküljeline partituur valmis. Esiettekanne oli autori soovil neegeransamblilt. Ooper on läbi käinud peaaegu kõik maailma maad («Estonias» 1966) ja ikka suurt edu saavutanud.

G. Gershwin suri 1937. aastal 38-aastaselt, suutmata kaugeltki realiseerida seda, mida ta oli kavatsenud ja milleks tal oli ideid.

Gershwini sõber A. Schönberg on öelnud, et Gershwin on Ameerikale umbes see, mida varematel rahvusliku kunsti tõusu aegadel tähendasid Venemaale «Võimsa rühma» heliloojad, Poolale Chopin või Norrale Grieg.

Möödunud aastal tuli meil välja W. Schwingeri «Temas helises Ameerika», väga südamlik ja paeluv G. Gershwinile pühendatud raamat. Kes lugenud pole, soovitan see nüüd ette võtta!

Kel aega ja võimalust — pühapäeval, 30. skp. on ETV-s kell 21.35 saates «In C» võimalus tutvuda G. Gershwini helitöödega.

M. KUBO

Pihtimus

Ühtäkki meenus mulle kõik. See oli üks neist imeselgetest hetkedest, mis mind üldise apaatia taustal vahete-vahel tabavad. Oleksin nagu vaadanud endasse läbi tuhandeid kordi suurendava luubi. See, mida ma seal nägin, hämmastas mind enam kui ükski varem ettetulnud seik mu alles hoogu võtvas elus. Oleksin otsekui puudutanud oma salajasima koja ust, avanud selle ja peatunud tema lävel...

Seal ma siis seisin, ühtaegu lävel ja ka ruumis. Ruum oli tühi. Ei ainsatki panipaika, kuhu asetada oma mured või rõõmud, ei ainsatki tooli, ei järi, kuhu toetuda, ei laudagi, kuhu jätta oma sõnad. Ainult rasked tumepruunist sametist eesriided lainetasid laisalt avatud akna ees. Hetkeks läbis mind värin. Eesriiete taga asus veel keegi. Ma ei näinud ta nägu, aga ma tundsin ta silmi oma laubal. Need olid palavikust vaevatud silmad. Põletavalt kuum pilk. Pilk, kuhu nii vähesed söandavad vaadata. Aimamata oma tegevuse eesmärki, halvatuna mind seiravaist silmist, astusin talle vastu. Juba puudutasin sametit, juba tundsin selle tagant õhkuvat külmust, tundsin inimkeha vorme ja silmi, silmi, mis läbi riidegi andsid märku mingist ürgsest jõust, nägin neid peaaegu väljuvat koobastest — nii pingul oli pilk, millega ta mind jälgis. Ei ainsatki julgustavat heli. Ainult tuule kahin mu juustes. Higisena pingutusest püüdsin midagi öelda, ent see, mis üle huulte libises, oli vaid tume korin. Nõiutuna seisin veel hetke. Ootamine oli ainus, mida suutsin. Järsk iiling rebis eesriide. Vari selle taga sai tõelisuseks. Kahmasin käega üle näo. Ei, see polnud unenägu. Ilmsi, ikka ilmsi seisis ta mu ees. Viivu jooksul tunnistasin teda. Äratundmine vapustas. Needsamad tuttavad jooned, seesama näoovaal, see juustepiir — kõik nii nagu enne, ja ometi hoopis keegi teine. Ja see pilk, see pilk!

Olin sunnitud rääkima. Huuled oleksid nagu eemaldunud minust ja vorminud ise sõnu, mida mõistus keeldus vaagimast. Sülge neelates kähistasin kiiruga:

Jaa-jaa, ma tunnistan ainult tõtt, sest ma austan seda väga, ma tunnistan, et olen niipalju teisi petnud, kui mind on petetud, et olen tihti põgenenud vastutusest oma tegude eest, olen salanud end ja soovinud teistele halba, olen vägistanud oma mõtteid ja teiste omi, olen asjatult tormanud, olen rängasti eksinud, olen varastanud mõtteid ja abi, olen lõmitanud, peksnud, olen punumud intriige, olen ehitanud oma kodu ja mõnulenud ahjusoojuses, olen virisenud, nutnud ja kraapinud mulda, olen niipalju halba teinud kui headki, olen sihitult enesega võidelnud, sest olen inimene olnud ja olen väsinud nüüd vaikimast, see on ju niisama piinav kui seegi mõte, et...

Silmad mu vastas tuhmusid äkki. Valus vaikus levis meie vahele. Ainult tuule kahin mu juustes ja sõõrmeis kipitav tolm jalgadel lebavalt sametilt. Jõuetuna tulin taas teadvusele. Ent tagasitulek oli seda hirmsam. Meeli ahistav tühjus ajas iiveldama. Püüdes vabaneda kõigest läbielatust, sirutasin käe löögiks, et ometi kord hävitada lummus mu ees, et kasvõi viivuks pimestada see neetud pilk. Löök oli täpne. Mu sõrmenukkidelt immitses verd ja klaasikillud katsid vastikult kägardunud eesriide. Olin veel kord püüdnud tappa endas iseend. Vae victis!

M. Preemi joonistus

Tuulest

Tuulest tahtsin Sulle rääkida. Tuulest, mis Lõhestaks verele Su huuled, tuulest, millesse võiksid end sirutada ja lasta siis end kanda kui armsamal läbi õnneootusi täis hetki. Tuulest, mis ainult aimatava puutena libiseks üle Su näo, tuulest, milles hukkusid kui rabelev linnupoeg, kes pesast kalgile maale kukkunud — jah, tuulest tahtsin Sulle rääkida...

Aga soov, see salalik ja ometi ahelatena piinav, sureb sosinaks mu huultel, sest mõtetes on tuulevaikus.

Nii konutan hämaras toas, vaevu-vaevu laperdav puri tühjal veteväljal, ja see, millest mõtlen, on vaid koormav tühjus, mu veidi väsinud ajukurdudes.

Ikka püsivalt olen tahtnud tugev olla. Ikka olen tahtnud tormata, kasvõi sihitult, aga tormata. Seda valusamalt elan läbi vaakumihetki. Vaikse ahastusega märkan, et just-just pakatanud naer on vajunud nüüd valulevaks grimassiks mu näol, et jõudsa viipega tõusnud käsi on peatunud poolel teel.

Kas hooman lähenevat vanadust või seda, et pole elugi sirgjoon, vaid ikka lainetus, mille harjal seismine võib tähendada ka oru ahistavat sügavust. Kuidas võiksin sellega leppida, kui mu kujutelmad pole kunagi rahuldunud reaalsusega. Kuidas võiksin nõustuda selle teadmisega, kui olen ammu juba kogenud, et iga hetk on olnud pöördumatu ja et selle läbimine pole olnud kunagi võiduks, vaid ikka kaotuseks, kaotuseks ühest suurest tervikust, kuhu kunagi end istutanud olen.

Taas põen põgenemismõtteid. Igatsen ära siit, hämarast ümbrusest, igatsen enesestki väljuda, kui ise hämaruse põhjustajaks olen. Igatsen päikese alla. Isegi siis, kui ka kõige tugevamatele näib see lootusetuna, igatsen päikese alla. Võib-olla igatsus ongi nõrkade tugevus.

Nii mõtlen ja ei märkagi, mil oled astunud mu tuppa. Hämarus nagu udu vajub hommikukasteks mu põrandale ja mu konutavast üksindusest on ühtäkki saanud lootusi hellitav kaksindus.

Näed nüüd, tuulest olen tahtnud Sulle rääkida — ka siis, kui ise tuule ootel istun.

märts 1972.

Autoriveerud * Autoriveerud

M. Ummelase illustratsioon

1. Alguses oli raamat

Alguses: OLI raamat.

Nüüd: OLEVAT OLNUD raamatut.

Kunagi keskajal maksis iga raamat tohutut hinda — terveid maavaldusi losside ja pärisorjadega. Ju oli selleks ka põhjust, sest raamatuid kirjutati kalligraafilises kirjas käsitsi ümber.

Johannes Gensfleisch zum Gutenberg kinkis Euroopale trükikunsti, milles igavesti osavad ärimehed oskasid peagi näha soodsat tuluallikat. Mõtelda vaid, et mitmesajapealise kirjutajate armee võib asendada üks lihtsakoeline press, mis väsimatult ja kiretult paljundab kõike laotut. Pange tähele — kiretult! Ei tundnud ta süümepiinu esimeste ketserlike mõtete pärast, vaikis kuningate kukutamist nõudvate manifestide trükkimisel ning ei pilguta tänapäeval silmagi vägivalla ja pornograafia miljonikordistamisel. Kõigile pahedele vaatamata ilmestab raamatutrükkimist siiski alati püüd progressi, teadusliku maailmavaate ja kõrge kultuursuse poole. Ilmselt on tõsi taga ka väitel, et trükitöölised olid ja on proletariaadi kõige haritum ja teadlikum osa.

1972. a. oli rahvusvaheline raamatuaasta. Siis räägiti palju raamatu kui informatsiooniallika osast meie tänapäeva teaduslik-tehnilise revolutsiooni maailmas, raamatust ja eetikast, raamatust ning noorsoost jpm. Printsipiaalsemalt hakati käsitlema ka niisuguseid ebakohti, mis on iseloomulikud just meie oludele.

Pöördugem nüüd tagasi mu kirja alguse juurde, kus räägitakse käsikirjaliste raamatute haruldusest ja hindadest. Tõmmates paralleele tänapäevaga, meenutagem näiteks «Varamu» sarja ettetellimist. Sõitsin tolle tellimispäeva hommikul Tallinnast Tartusse. Oli varajane hommik, raamatupoodide avamiseni veel paar-kolm tundi aega. Ometigi nägin ma kõikjal Eestimaal, kust läbi sõitsin, raamatukaupluste uste taga looklemas külmast kössi tõmbunud järjekordi, valmis abortaažiga poodi vallutama. Nagu hiljem kuulsin, mindi siin-seal sappa juba eelmisel õhtul. Kuigi järjekorrad pole just uudisasjaks, ei olnud keegi küll ammuilma midagi seesugust kogenud. Väljaarvatud vahest ENE ettetellimine, mis aga käis minu mäletamist mööda (oli see ju nõnda ammu!) asutuste kaudu.

Tol korral jäi meie pere «Varamust» ilma. Ju siis pole me kultuurile nõnda altid, et ohverdada üht ööd maailmakirjanduse klassika eest. Nüüd olen tasapisi püüdnud perekonna au päästa ning kandu rakku joostes ja Fortunaga sinasõprust pidades ühekaupa «Varamu» köiteid ostnud. Seni on mul asi õnneks läinud, ent tulevik ei tõota midagi head.

Peaks vist mõne lossi muretsema, mille võiks «Varamu» tellimiskviitungi vastu vahetada.

(Järgneb)

... kus toimusid järjekordsed Balti üliõpilaste spordimängud.

Meeldivalt vaikne ja sügiseselt kaunis Kääriku oli nagu alati külalislahke. Loodame, et meie lõunanaabrid jäid rahule nii «põhjamaise» looduse kui ka kõige muuga, mis nende vastuvõtuks tehtud.

Seevastu ei tundnud mingeid viisakusreegleid Eesti võrkpallipoisid, kes ainsatena suutsid lahingust kilbiga välja tulla.

Ühtlaselt tugev võistkond, kellele veelgi löögijõudu lisas värske Euroopa meister Viljar Loor, ei näinud erilist vaeva, et nii lätlasi kui ka leedulasi kaotama sundida.

Korvpallis jäi nii meie nais- kui meeskonnale võrdselt II koht.

1. Leedu, 2. Läti, 3. Eesti — nii tõmmatigi joon alla tüdrukute võrkpallile. Auhinnaline III koht tähendab aga kahte kaotust (Leedule 0:3 ja Lätile 2:3).

Ülikooli naiskond kaotas kevadel mitu põhikoosseisu mängijat, kel tudengiaastad seljataha said, ja nii tuli lisa otsida pealinna suurkoolidest.

Eelnevalt oldi kaks nädalat treeninglaagris. Harjutati koos Eesti koondisega, juhendamisel abiks ka nende treener Ago Kalda.

Seljataga oli suvi, mitu pikka kuud võrkpallist eemalolekut. Kogutud oli aga suur hulk treeningulusti ning see aitas üle saada algul harjumatust režiimist: 2 treeningut ja hommikvõimlemine, nii iga päev. Mõne päevaga kadus ka kõiki kimbutanud lihasevalu. Kääriku kuulus jõumasin sai taas «omaks», lisaks veel topispallid, batuud, ümber järve jooks, muidugi ka võrkpallid.

Järelmõtteid Käärikule

Aga miks sellise treeningu juures siiski 2 kaotust kirja pandi? Olid teised tugevamad? Paraku, ning seda eriti mänguliselt. Taipliku mänguga on võimalik tasa teha puudused füüsilises ettevalmistuses. Et meil aga ka taipliku mänguga eriti ei hiilata, paistsid vajakajäämised selgelt kõigile silma ja resultaadid olid üsna ette arvatud. Leedulannade vastu ei saadud kuidagi «jalgu maast lahti». Nende energilisele mängule nii rünnakul kui kaitses polnud tõesti võrdset vastu panna.

Väide, et vabariigi kõrgemate koolide koondis ei tohiks nii lihtsalt võrkpalli mängida, leidis järjekordselt kinnitust.

Kombinatsioonid, kiirem ja otsustavam mäng — see tooks edu. Vastasele tuleb ise mängu dikteerida, mitte lasta end ohelikkupidi järele vedada.

Kiirus — sellest jääb kõvasti vajaka. Kuni pall servi vastuvõtust ründelöögini jõuab, kulub terve igavik ja vastane jõuab mida tahes ette võtta. Ikka see igivana üks-kaks-kolm põhimõte. Kombinatsioonilist mängu harrastavatele leedulannadele oli see odav kingitus.

Üks või kaks tugevat ründemängijat ei jõua kogu mängu jooksul täiskoormusega mängida, liiatigi kui neil tuleb peaaegu vahetusteta pommitada geim geimi järel. Nad väsivad, hakkavad eksima, vigu hakkavad tegema ka ülejäänud, kaob hoog (või ka tahtmine?) ja geimivõiduks on vastasel tarvis (vaid) 15 punkti...

Teada on ka see, et väljakul viibib korraga vaid 6 mängijat. Kui pooled neist lõpetavad ülikooli ja lahkuvad, jäävad nende kohad vabaks. Mis saab siis võistkonnast, kes mäng mängu järel on harjunud platsile tulema traditsioonilise koosseisuga?

Kui anda rohkem kui kuuele mängijale võimalusi oma võimeid proovida, anda neile võimalus oma võimetesse uskuma hakata, kas see olekski nii vale? Varumängija tundku, et ta siiski võistkonnale vajalik on. See oleks palju meeldivam kui päev päeva kõrval lihtsalt harjutamas käia, teades, et see jääbki ainsaks kokkupuutevõimaluseks armastatud spordialaga.

Võimatut ei nõua keegi, sest pole kerge õppetööd, pealegi erinevates vahetustes, sobitada treeningutega. Sellest hoolimata saaks aga hoolsa ja vaheldusrikka treeninguga just praegustest üliõpilastest võimeka naiskonna, kes oma turniiritabeleis kaugeltki vaid nulle ei peaks nägema.

KATRIN TRUMMER,
eesti fil. III

August Miljani mälestuseks

Läinud suvel 25. augustil lahkus elavate hulgast põllumajandusteaduse teenekas uurija ja õpetaja August Miljan.

Kadunu sündis Otepää lähistel talupidaja perekonnas. Alghariduse sai ta kodus, hiljem õppis Otepää Haridusseltsi progümnaasiumis, Tartus Hugo Treffneri gümnaasiumis, Tartu Haridusseltsi õhtugümnaasiumis ja erateel.

Et perekonnas oli palju lapsi, tuli August Miljanil töö kõrvalt end iseseisvalt abituuriumi jaoks ette valmistada. Ta oli ühe aasta Räpinas Naha algkooli juhatajaks-õpetajaks, seejärel paar aastat mõisavalitseja Rjazani ja Tambovi kubermangudes nagu tollal mitmed eesti agronoomid.

1917—1919 töötas August Miljan isatalus. 1919. aastal astus ta juba eestikeelsesse Tartu ülikooli agronoomiat õppima. Ta lõpetas kursuse 1925. a. *cum laude*. Ülikooliõpingute ajal oli ta paar aastat Tartu Põllumeeste Seltsi asjaajaja.

1921. a. peale töötas ta ülikooli Agronoomiateaduskonna laborandina, hiljem oli ülikooli juures asuva Põllumajandusinstituudi taimekasvatuse kaitsejaama noorem ja siis vanem assistent. 1926. a. kaitses ta magistriväitekirja lutserni ja selle kasvatuse kohta Eestis.

1926.—1927. a. külastas ta Šveitsi, töötades Zürichis taimekasvatuse erialal, õppetöö vaheaegadel Austria ja Saksamaa ülikoolide laboratooriumide ja katseasjandusega tutvudes. Varem oli ta samal eesmärgil viibinud Rootsis ja ka Taanis.

1929.—1935. a. oli August Miljan ülikoolis kaugõppe aspirantuuris. Samal ajal oli ta ka Jäneda põllutöökeskkooli juhatajaks ja õpetajaks. 1944. aastani kasvatas ta üles suure hulga eesti põllumehi.

Jänedal töötamise ajal kaitses August Miljan 1932. a. ka oma doktoriväitekirja — uurimust Otepää moreenmaastiku taimkatte kohta. Selles vaatleb ta 31 taimekooslust 323 eri kohas, suhteliselt täpse taimede esinemise statistikaga.

Pärast Jänedat oli Miljan lühemat aega Tooma Soouurimiskatseinstituudi juhatajaks ja sealses põllumajanduskoolis õpetajaks.

1944. a. määrati Miljan Agronoomiateaduskonda Taimekasvatusinstituudi juhatajaks, millisel kohal ta töötas küll lühikest aega.

Elu jooksul on August Miljan pidanud mitmesuguseid, kuid ikka erialale lähedasi ameteid. On olnud geobotaanik, melioraator ja lihtsalt põllutööl. Oma viimastel tööaastatel töötas ta ülikoolis noorema teadusliku töötajana botaanikaaias, hiljem sealsamas laborandina ja botaanika-aia laboratooriumi agronoomina. Sealt siirduski pensionile.

Lahkunust jääb järele üle 80 teose ja artikli. Suur hulk haritud eesti põllumehi on oma kvalifikatsiooni saanud A. Miljani hoolealustena. Paljutki ei suuda puudutada nii kiire tagasipilk pikale ja tööka-le elule.

VILLEM ERNITS

Kas

Sõnum nr. 137-E seeriast 299

Nagu näete, «Noorte Hääle» lugejad ei kavatsegi sel teemal kirjutamist jätta... Kõik sai ju alguse sellest, et me Kantiga kahekesi Ubesool kokkutulekul käisime. Seal ta lausus mulle: «Poiss, vaata, et sa kellelegi näitamata ei jäta, mis sul vaka all on!» Aga mina ütlen, et kui küünal suurem kui vakk on, siis ei saagi näitamata jätta, siis paistab isegi, nagu näiteks... Nii ütlen mina ja ärge katsugegi öelda, et mina pole öelnud. Kui katsute. Öelda. Peab märkima, et väga palju on meie seas rutiini ja kusagil ei tehta midagi ning, armas «Edasi», see on pahem kui Rein Urbeli tudengisuira ja klassitsistliku õlletehase korrutis jagatud tolle anabioosiseisundiga, mis on maad võtnud NAK-is, Kunstide Valitsuses, Kirjanike Liidus ning mujal. Ainult mina produtseerin — loodan peagi samas lehes ilmuvat uut oratooriumi üksikule mandoliinile «Kuidas karastusid pupujukud» (rõhu- ja tundemaatriksid ning muud skeemid leiate mu «Kogutud Sõnumitest», jupp 87). Kas malevas on hiromantikat? Järelikult on.

Kõik virisevad, kuigi ise sulbivad kaelani romantikas. Eile tulin ma vana hea Tiigi intri poolt, kus käisin õues vana kallist prahihunnikut valvamas ning läksin läbi õise Taaralinna, üle oh Toomemäe ja jõudsin alma mater'i kuue Atlase ette. Hoidsin kõvasti ühe samba

malevas on

ümbert kinni ning mu kergelt poikvel huuled sosistasid: «Kui hea, kui hea on kõik...!» Olin päris rõõmusegane, miks just minul õnnestus...? Ei taipa, millega olen selle kõik ära teeninud. Kui küllalt olin kallistanud, võtsin korraks peast oma sini-sinise teklikese, tegin talle pai, kingasin peale, ja et juba hommik oli, hakkasin pirukasaali poole loivama. Aga «Werneri»[1] uksel nägin meile võõraid inimesi. Nad istusid kõveras ja lugesid, kus-

[1] Kole koht, kuradi peapadi.

juures üks neist juba nii küüru oli jäänud, et põlved seljast läbi kasvasid. Aga ega, lp. «Põllumajanduse Akadeemia» lugejad, neid suurt näha polnudki, sest nad olid nii oma rutiinipilve mähkunud! Küll nad oleksid alles saanud, kui oleksin neile öelnud, et teadvus mateeriast sõltub!

Lp. Priit Kuusk, ennist unustasin Teile lisada, et palun teid massidele tutvustada meie lemmikviisi-de superkogu «Lauldud laulud».

«Tipikad»! Ega ometigi teie, pärast seda kõike, mida olen Teile kirjutanud, ei mõtle nagu mõned humanitaarsuirad, et vanaema on see, kes tuleb teie eest arvestust tegema, oma hubasesse kohvikusse õdusasti juttu puhuma või ehk koguni loodate, et vanaema on see, kes Teie eest ajalehtedele sõnumeid hakkab saatma? Varsti on aasta 1980.

Aga mis ma pudrutan, — segu ootab.

UMM KAMMELJAS

hiromantikat?

Võrkpalli mängima

6. okt. algavad TRÜ järjekordsed meistrivõistlused võrkpallis, mille jooksul selgitatakse välja 1973. a. parimad nais- ja meeskonnad.

Esmaspäeval toimunud loosimisel jaotati võistkonnad (12 nais- ja meeskonda) kolme alagruppi, kusjuures eelmise turniiri kolm paremat loositi igaüks eraldi alagruppi, et kergendada edasipääsu I finaalgruppi ka teistel osavõtvatel võistkondadel. Igast alagrupist pääseb edasi 2 paremat, kes siis jätkavad võistlust 1.—6. kohani. Ülejäänud nais- ja meeskonnad langevad II finaalgruppi.

Võistlused peetakse nii alagruppides kui ka finaalgruppides põhimõttel parem kolmest geimist.

Toome ära loosimise tulemused.

A. 1. Õigust., 2. Kehakultuurit. II, 3. Ajaloot., 4. Füüsika-Keemiat. **B.** 1. Kehakultuurit. I, 2. Arstit., 3. Bioloogia-Geograafiat., 4. Majandust. **C.** 1. Kehakultuurit. III, 2. Õppejõud, 3. Filoloogiat., 4. Kehakultuurit. IV.

Naiskondade alagrupimängud algavad 6. okt. ja lõpevad 13. okt.

Meeskonnad.

A. 1. Bioloogia-Geograafiat., 2. Filoloogiat., 3. Kehakultuurit. IV, 4. Kehakultuurit. III. **B.** 1. Õigust., 2. Majandust., 3. Matemaatikat. II, 4. Õppejõud. **C.** 1. Matemaatikat. I, 2. Kehakultuurit. II, 3. Füüsika-Keemiat., 4. Kehakultuurit.

Meeskondadel algavad alagrupimängud 14. okt. ja lõpevad 4. nov. Võistluste ajakavad pannakse välja kehakultuurihoone teadetetahvlile.

Meeldetuletus võistkondade kaptenitele: registreerimislehed tuua hiljemalt 2. okt. sportmängude kateedrisse.

Naiskonnad.

Orientalistidele ja romanistidele

Käesoleval semestril toimub õppetöö TRÜ orientalistikakabinetis alljärnevates distsipliinides:

A. **Orientaalsetes:** 1) semitoloogias (araabia keel jt.), 2) sinoloogias (uushiina k.), 3) japanoloogias (jaapani k.), 4) indoloogias (sanskrit, hindi k.), 5) türkoloogias (osmani-türgi k.), 6) afrikanoloogias (suaheeli keel jt.).

B. **Romanistlikes:** 1) vulgaarehk rahvaladina keel romaani keelte alusena (järg), 2) prantsuse keele ajalugu koos keelemälestiste interpretatsiooniga (järg), 3) provanssaali keele ajalugu koos keelemälestiste interpretatsiooniga (järg).

Huvilisi palutakse ilmuda TRÜ orientalistikakabinetti (keemiahoone II korrus, tuba 224) alates **16. oktoobrist** loengute aegade suhtes kokku leppima.

TRÜ orientalistikakabinet

Paljudele kättesaadav

Kääriku on koht, mis ei vaja tutvustamist. Imeilus loodus, suurepärane spordikompleks, kus koduvabariigi sportlaste kõrval treenivad ka Nõukogude Liidu koondise liikmed.

Üldiselt on kujunenud arvamus — ja üsna põhjendatult —, et kogu seda haruldast puhkamise ja sportimise võimalust, mida Kääriku pakub, saavad kasutada ainult sportlased, harvem ka ühiskondliku töö aktivistid. Et Kääriku on siiski ülikooli spordibaas ja sealseid mõnusid tahaksid kindlasti nautida ka päris tavalised üliõpilased, siis hakati korraldama Käärikul sportlik-tervistavaid puhkelaagreid, mis peaksid olema kättesaadavad õige paljudele. Selleks on Kääriku spordibaasis eraldatud aasta läbi kasutamiseks 30-kohaline maja.

Kes soovib Käärikul oma linnas krussilainud närve rahustada, puhata, sportida ja sealset loodust nautida, peab esitama 1. novembriks oma teaduskonna ametiühingubüroole vastava avalduse, kuhu on märgitud aeg, millal soovitakse laagris viibida, ja ka osavõtjate arv. Tuusiku maksumus on 27 rbl., millest 15 rbl. tasub ametiühing. Vajalik tuusikute arv oleneb laagri kestusest ja osavõtjate arvust. Üldreeglina on laagri kestus esmaspäevast reedeni, erandjuhtudel saab Käärikul viibida ka laupäeval ja pühapäeval.

Tegevus laagris toimub kindla päevaplaani alusel laagri instruktor-metoodiku juhendamisel. Seal võib tegelda väga erinevate spordialadega. Suvel on põhiline ujumine, talvel suusatamine. Neil, kel spordiga suhted kehvapoolsed, ei tasu ehmatada. Päris kehalise kasvatuse tunde ei ole, kõik läheb rohkem oma kasuks, igaühe võimeid arvestades. Päevakavas seisavad ka VTK-alased üritused. See aga tähendab seda, et need, kellel VTK normatiivid täitmata, saavad seda Käärikul teha.

Kellel laagri vastu suurem huvi tekkis, võib lähemalt asja uurida teaduskonna ametiühingu- või komsomolibüroost. Sinna saadame põhjalikumad juhendid. Laagri instruktorit võib leida TRÜ ametiühingukomiteest esmaspäeviti kella 15—16, kolmapäeviti kella 10—11, reedeti kella 11—12.

Ja lõpuks informatsioon õppejõududele ja teenistujatele. Ka teile toimuvad sportlikud üritused ja matkad, suusapäevad Tartus ja Käärikul, VTK ujumisnormatiivide täitmine ja jooksukrossid. Endiselt tegutsevad õppejõudude võimlemisrühmad Eva Peebo ja Uno Sahva juhendamisel. Jääb vaid soovida aktiivset pealehakkamist.

Veel kord tudengitele. Ära viivita oma avaldusega, kuni teised ette jõuavad ja viimase vaba koha nina eest ära napsavad. Sinu tuupimisest vaevatud peale ja istumisest kangele kehale pole kasulikumat kohta kui Kääriku.

KAJA KEEMAN,
a/ü instruktor-metoodik

Riias

22. ja 23. septembril käisid 20 Õigusteaduskonna ja 10 Matemaatikateaduskonna üliõpilast ekskursioonil Riias. See oli ülikooli klubi poolt korraldatud preemiasõit «Malemikseri» võitjatele. Riias oli elamuseks orelikontserdi kuulamine. Palju huvitavat pakkus ka Riia rand ja Jurmala linn. Pühapäeva teisel poolel olid huviobjektideks Riia muuseumid. Need kaks päeva olid meeldivaks puhkuseks kõigile.

J. KUKEMELK

LOODUSKAITSERING

Tänavu on hooaja avaüritusi kaks. Igaühel valida-otsustada, kumb meelepärasem, või osaleda nii ühes kui teises.

Juba homme, s. o. 29. septembril kell 16 sõidame «Vanemuise» uue maja eest Palale. Jätkame A. Haava sünnikohale endisaegse ilme andmist — ehitame püstkoja ja aeda piirava roigasaia. Kaasa võtta söök ja magamisriided, sest tagasi tuleme pühapäeva õhtuks.

Traditsiooniline avamatk Taevaskoja—Valgemetsa on 7. oktoobril. Väljasõit kell 10.30 Petseri rongiga. Juhendab J. Eilart.

Mõlemale üritusele ootame vanade sõprade kõrval rohkesti uusi liikmeid.

RINGI JUHATUS

Peotantsukursused

— alates 3. oktoobrist k. 18 TRÜ klubis J. Siilaku juhendamisel. Registreerimine 1.—3. okt. k. 16—18 klubi kantseleis.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tartu Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Hans Heiuemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell 5180. MB-07231.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 27 Reedel, 5. okt. 1973. a. XXV aastakäik

TERVITAME ALMA MATERI PEDAGOOGILIST KOLLEKTIIVI JA VILISTLASI ÕPETAJATE PÄEVA PUHUL.

ELKNÜ TRÜ KOMITEE

Täiel rindel

Alates 1. oktoobrist algas täiel rindel TRÜ kõigi õpetajaid ettevalmistavate erialade pedagoogiline praktika. Avakonverentsiks koguneti aulasse, kus Tartu haridusosakonna juhataja Jüri Vene kõneles koolielu aktuaalsetest probleemidest ning koolipoolsetest soovidest praktikantidele, dotsent Inge Unt aga tutvustas uuemaid probleeme didaktika ja metoodika valdkonnas.

Juba septembris olid praktikal füüsikud, matemaatikud, keemikud, bioloogid ja geograafid. Nüüd lisandusid neile humanitaaralade üliõpilased. Kokku sai praktikante ligi 700, kes teevad tutvust õpetajaametiga Tartu, Tallinna, Nõo ja Meeri koolides.

Praktika teine voor lõpeb novembrikuu alguses 5 päeva kestva pedagoogilis-didaktilise seminariga.

Esimese üllikooliaasta esimesel septembril sa juba tead, saab sinust keemik, jurist, arst või õpetaja.
R. VELSKERI foto

Arstiteaduskonnas

27. septembril toimus TRÜ Arstiteaduskonna komsomoli a/o aruande- ja valimiskonverents. Aruande aasta jooksul tehtust esitas sekretär S. Kõvask. Aruandlusperioodil hoogustus õppesektori töö, hästi õnnestusid teaduskonnasisesed kohvik-klubi õhtud, tugevnesid ja laienesid sidemed meie maa teiste kõrgemate meditsiiniliste õppeasutustega. Mainimata ei saa jätta väikeste osakondade (pediaatria — sekretär K. Villem, vene raviosakonnad — sekretär F. Šmorgun) sisukat tööd. Konverents hindas büroo tegevuse aruandeperioodil rahuldavaks. Uus büroo valiti 9-liikmeline. Sekretär on nüüd Kalju Paju (ravi IV k.). Sellel õppeaastal kuulub büroo koosseisu ka Meditsiini Kesklaboratooriumi komsomoligrupi sekretär (R. Uibo). Asjavalitud bürool tuleb ära teha tõsine töö teaduskonna õppeedukuse tõstmiseks. Parandamist vajab ka ideoloogilise ning organisatsioonilise töö sektorite tegevus. Et tõhustada kontakti ühiselamu nõukoguga, kuulub sel aastal ühiselamunõukogu esimehe asetäitja asemel büroosse nõukogu esimees (T. Ernits). Soovime uuele büroole palju jõudu!

S. KÕVASK

Peamine on otsiv vaim

Esimesena Tartu linnas ja ühe esimesena vabariigis hakkas Tartu VII Keskkool 1968. aasta sügisest üle minema kabinetisüsteemile. Seda võimaldas juurdeehituse valmimine 1967. aastal ja õppetöö viimine põhiliselt ühte vahetusse. Viie aastaga on kabinettide sisustamisel ära tehtud ulatuslik ja hinnatav töö, mille resultaate käiakse uudistamas nii ligidalt kui kaugelt. On ju üleminek kabinetisüsteemile päevakorras kogu Eesti NSV-s ja Tartu VII Keskkooli seatakse teistele koolidele selles osas eeskujuks.

Koolil on tihedad sidemed TRÜga. Ta on meie pedagoogiliste erialade üliõpilaste üks praktikabaase, siin õpib arvukalt ülikooli töötajate lapsi, õpetajatena töötab aga 30 TRÜ lõpetanut. Ajaloo eriklass (muide — esimene selletaoline kogu NSV Liidu ulatuses) töötab ülikooli ajaloo-osakonna šefluse all, koolis toimuvat metoodilist tööd abistab aga nõu ja jõuga ülikooli pedagoogika kateeder eesotsas akadeemik H. Liimetsaga. Küllaltki palju selle kooli abituriente jätkab õpinguid ülikoolis.

Kõik see julgustas ning õigustas pöörduma kooli direktori Heino Klaasseni poole mõne küsimusega õppekabinettide töö kohta.

KUIDAS KOOL ALUSTAS KABINETTIDE SISSESEADMIST?

Eelkõige kollektiivi häälestamisest. Et asjast asja saaks, tuli panna õpetajad mõtlema, arutlema, vaidlema selle üle, mida ja kuidas teha neile pakutud võimaluste kasutamiseks. Meile oli see suhteliselt kerge, sest puudus väljastpoolt tulev range käsk, mis pahatihti kutsub esile psühholoogilise vastuseisu. Pidasime nõu šeffide ja lastevanematega — millega saavad nemad aidata? Kõige kergemini läks õpilaste kaasatõmbamine, haarab ju noorus kõigest uuest agaralt kinni. Realiseerijateks olid aga ikkagi õpetajad, kellele jätsime initsiatiivi: kavandage ise kabineti mööbel, püüame teie kavandeid realiseerida, nuputage uusi võimalusi, tehke originaalseid vahendeid õpetamiseks, tundke, et see on teie endi loov üritus. Nii muutus üleminek kabinetisüsteemile kogu kooli loominguliseks ühisürituseks.

MILLINE ON PRAEGUNE SEIS KABINETTIDE OSAS?

Käesoleva õppeaasta alguses töötab koolis kokku 23 õppekabinetti alates 5. klassidest, kusjuures ka 4. klassidel on osa tunde ainekabinettides. Kabinettides on kooli peale kokku 4 filmiprojektorit, 17 diaprojektorit, 13 magnetofoni, 15 raadioolat ja grammofoni, 25 kirjutusmasinat (on eraldi masinkirja kabinet), 2 televiisorit jne. Igale kabinetile tuleb keskmiselt 2 tehnilist vahendit. Näitlikust materjalist on olemas 1025 diafilmi, 3900 diapositiivi, 640 heliplaati, 126 magnetofonilinti ja üle 75 000 eksemplari didaktilist materjali (jaotusmaterjal, harjutused, testid, väljalõiked ajakirjandusest, konspektid, referaadid jne.). Kõike kokku tuleb üle 102 000 ühiku ehk umbes 100 vahendit ühe õpilase kohta. See on aga alles algus ning iga aastaga kasvab didaktilise materjali hulk üsna kiiresti, kahe viimase aastaga näiteks 40 000 ühiku võrra.

PEAMISED RASKUSED KABINETTIDE TÖÖS?

Pahatihti jäävad ruumid väikeseks, kabinet vajab avaramat ruumi, kui seda on tavaline kooliklass. Madal on automatiseerimise aste. Raskusi on tehnika korrastamise ja remondiga. Üldse vajaksid kabinetisüsteemile üleläinud koolid tehnikut, kes aitaks pedagoogidel nende kasutuses olevaid seadmeid töökorras hoida. Palju tööd on didaktilise materjali paljundamisega. Praegu teeme seda käsitööndusliku korras. Hädasti oleks koolil vaja rotaatorit või mõnda moodsamat paljundusaparaati. Materjalide otstarbekaks ja nägusaks paigutamiseks vajame standardse suurusega mappe, kaste, karpe — kõike seda tuleb teha oma jõududega.

MILLISED ON KABINETISÜSTEEMI POSITIIVSED KÜLJED?

Õpetaja töö muutub kvaliteetsemaks, viljakamaks ja hästi sisustatud kabineti puhul ka tunduvalt kergemaks — on ju kõik vajalik käe-jala juures, ootamas ainult kasutamist. Enne tuleb aga kabinet sisustada ja see eeldab aastaid pingelist lisatööd, enne kui selle vilju saab hakata lõikama. Kabinetis antud tunnid on informatsioonirikkamad, hoopis paremini näitlikustatavad kui tavalises klassis ja pakuvad seepärast ka õpilastele suuremat huvi.

Tunduvalt on elavnenud pedagoogiline ja metoodiline mõte koolis. 8 meie õpetajat on lõpetanud pedagoogilise teooria uurijate kursused ja jätkavad tööd valitud teemal. Uurime just rühmatöö mõju õpilaste teadmistele. Algastmes katsetatakse muusikaklassidega: milline on igapäevaste laulutundide mõju õpilaste üldisele arengule ja edasijõudmisele. Selge on üks — kuigi tööd on juurde tulnud, ei taha keegi vana süsteemi juurde tagasi minna. Ei õpetajad ega õpilased.

Intervjueeris
H. PALAMETS

Kaptenisillalt

Õpetajate päeva eel külastasin TRÜ keemiaosakonna vilistlast, kauaaegset Tartu V Keskkooli direktorit Jüri Venet, kelle asumisest Tartu Linna Haridusosakonna juhataja ametisse saab oktoobris aasta.

Milles seisnevad praegu TRÜ sidemed Tartu koolidega?

Sidemed on ju hästi mitmekesised. Tartu saab peaaegu kõik oma õpetajad ülikoolist. Pedagoogilisest instituudist tulevad juba üksikud. Ja üldharidusliku kooli töö kvaliteet sõltub otseselt sellest, kuidas õpetajaid suudetakse ette valmistada. Selles on eriti vastutusrikas osa üliõpilase koolipraktikal. Mitte kõigis Tartu koolides pole meil praktikante. Ise olen 18 aastat praktikante juhendanud. Kooliga pole selles mõttes praegugi side katkenud — iga nädal sõidan 5. Keskkooli, kus tegutseb minu praegune praktikant, keemiadiplomand Pilvi Punnar.

Kas ülikool suudab katta õpetajate vajaduse Tartu koolides või ületab pakkumine hoopis nõudmise?

Suudab. Puudus on olnud tublidest matemaatikutest, ja nagu teada, ei saadud TRÜ-s tänavugi sellel erialal esimesel kursusel kohti täis. Tartus on suured klassid, keskmiselt 35 õpilast. Iga inimene nüsuguse hulga õpilastega toime ei tule. Muidugi pole meile uudiseks, et lõpetajad võistlevad siinsete töökohtade pärast. Nii et valida meil on. Ja tulekski praktika kestel võimekamad inimesed välja selgitada, kelle hulgast töölemääramisel leitakse tulevased Tartu pedagoogid. Kahju, et igal kevadel tuleb meie nõudlikumates tingimustes ikkagi rakendust leida ka inimestele, keda ei jäta siia mitte konkurentsis pealejäämine, vaid lihtsalt Tartus elamise õigus.

Kuidas abistab TRÜ keskkoolide eriklasse?

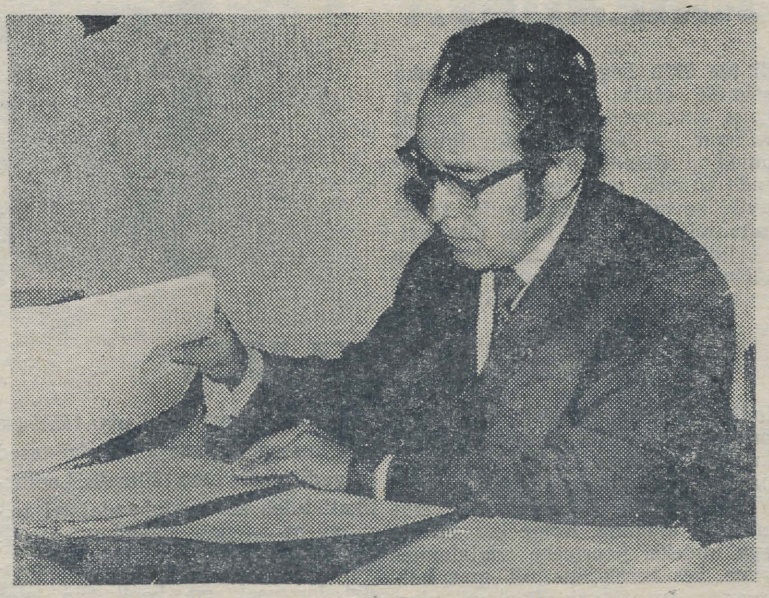

JÜRI VENE

Leo Schotteri foto.

Kasvõi sel kombel, et eriklasside õpetajaina töötavad sageli ülikooli õppejõud. Oleks muidugi tarvis, et eriklassidega töötaksid eriti võimekad inimesed. See ongi nii, näiteks loodusteaduse eriklassides. Väga hästi edeneb töö ajaloo õpetamisel, kuid mitmetel erialadel võiks ülikooli abi õppejõudude pakkumisel tõhusam olla.

On hästi teada, et esimese kolme aasta jooksul püüab osa diplomeeritud õpetajaid koolist lahkuda ja lahkubki. Milles on Teie arvates põhjus?

Ma ei tea. Mul endal on sageli kahju, et ma enam ei astu õpetajana klassi ette. Vist sõltub kõik sellest, kas kohe alguses saadakse distsipliiniga jalad maha või ei. Muidugi, igaüks õpetajaks ei sobi ja paari-kolme aastaga peab võime või võimetus selguma. Kui ei suudeta, on loomulikult õigem ära minna. Koolides oleks kergem töötada ja kord oleks hoopis parem, kui oleks rohkem meesõpetajaid. Eriti raske on naistel reaalaladel populaarsust võita. Mis puutub elukutse autoriteeti, siis see tõusis tublisti palgaolude paranemisega. Praegu kõrgema haridusega õpetaja alla 120 rubla kuus teenida ei saa. See on siis, kui ta on staažita ja teeb ainult normitunde — 22 tundi nädalas. Aga mida parem

(Järg lk. 4)

Õpetajate päeva eel

ÜTÜ

Käes on juba selle õppeaasta teine kuu. Toimunud on ÜTÜ sünnitusabi ja günekoloogia ringi aruande- ja valimiskoosolek ning plaanid aasta tegevuseks selgeks peetud.

Läinud õppeaastat võib lugeda sünnitusabi ja günekoloogia ringile edukaks, seda kinnitab asjaolu, et ÜTÜ Arstiteaduskonna ringide seast tunnistati meid parimaks. See kohustab aga paljukski. On ju sünnitusabi ja günekoloogia ringi tööst osavõtt viimastel aastatel muutunud rohkearvuliseks. Nii osales möödunud õppeaastal ringi tegevuses 54 üliõpilast. Nn. «passiivseid» liikmeid meil ei olnud — kõik olid hõlmatud ka mingi teadusliku uurimistööga, oli see siis kliinilist, statistilist laadi või ajalooalane. Rõõmustas III kursuse üliõpilaste agarus — ühtlasi olid nad ka noorimateks meie ringis.

Et Arstiteaduskonna ÜTÜ-le oli möödunud 25. tegevusaasta juubeliaastaks, pühendasime suurt tähelepanu sünnitusabi ja günekoloogia kateedri ning ringi ajaloo uurimisele. VI kursuse üliõpilased kirjutasid sel teemal ka mitu võistlustööd. Üldse esitas meie ring 24 võistlustööd, millest enamik pälvis I ja II auhinna.

Balti liiduvabariikide kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste ÜTÜ konverentsil Vitebskis esitasid 12 tööst 7 meie ringi üliõpilased ning pälvisid seal kõrge hinnangu.

Ringi tegevus on ikka olnud seotud kateedri, kliiniku ja arstide seltsi tegevusega. Aktiivselt on üliõpilased osa võtnud tööst kliinikus ja naistenõuandlas.

Teaduslike uurimistööde temaatika planeerimisel on arvestatud kateedri üldist teadusliku töö suunda, samuti seda, et oleks ka nooremate kursuste üliõpilastele jõukohast tööd. Eks olegi ju ringi tegevuse eesmärgiks anda võimalikult paljudele tudengitele teadusliku uurimistöö kogemusi, oskust kirjandusega töötada, esinemisjulgust... Suurt tänu võlgneme oma õppejõududele ja kliiniku arstidele, kes meid väsimatu asjalikkusega juhendavad.

Heaks traditsiooniks on kujunenud igasügisene liillede viimine endiste kateedrijuhatajate professorite kalmudele Raadi kalmistul. Loodetavasti jätkub koostöö teiste ÜTÜ ringidega, sest küllap on palju selliseid teemasid, mida võiks koos arutada. Nii on meie ringil olnud ühine koosolek psühhiaatria ringiga, pediaatria ringiga.

Tänavu tuleb eriti hoolsalt töötada, sest ees on Balti liiduvabariikide kõrgemate meditsiiniliste õppeasutuste ÜTÜ konverents Tartus 1974. a. oktoobris. Selle hea kordaminek sõltub aga igaühest meist.

Jõudu ja visadust!

H. ELJAS,
ÜTÜ sünnitusabi ja günekoloogia ringi vanem

Avakoosolek

9. oktoobril kell 19 toimub peahoone 140. auditooriumis ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi käesoleva õppeaasta avakoosolek. Päevakord:

1. Pille Eerme — Rahvaluule kasutamine A. Hindi romaanis «Tuuline rand».
2. Peeter Olesk — Pedagoogist ja filoloogist.
3. Juhatuse aruanne ning uue juhatuse valimine.

Palume lahkesti osa võtta!

KURSUSE-JUHENDAJA MÕTISKLUSI

Käesoleva kirjutise autoril oli võimalus kümmekonna aasta jooksul kursusejuhendajana jälgida füüsikaosakonna kahe kursuse üliõpilaste kujunemist nõukogude spetsialistideks.

Raskeim periood kursusejuhendaja töös on kontakti leidmine oma poiste-tüdrukutega. Tõeliselt hea sideme kujunemine võtab aega 2—3 aastat. Kes väidavad, et neil tekib kursusega hea teineteisemõistmine esimestel õppekuudel, liialdavad, pidades pindmisi seoseid ekslikult sügavaks kontaktiks. Väga paljus oleneb kursuse ja tema šefi vaheliste suhete kujunemine esimesel ja teisel õppeaastal kursusel toimuvaist muutustest ning kursusejuhendaja osast nendes.

Minule kümmekond aastat tagasi usaldatud kursusel oli kursuse kujunemisel üheks otsustavaks proovikiviks noormeeste kutsumine Nõukogude armeesse I ja II kursusel. Ülikoolist armeesse siirdumine on väga järsk elutingimuste muutus ja enamik noormehi suhtus sellesse muutusse vastumeelsusega. Vajas palju selgitustööd, et näidata noormeestele tee õigeks käitumiseks ja kindlustada nendega side armeesolemise ajal ning pärast armeest naasmist jälle tuua noor tagasi ülikooli kollektiivi. Näib, et see õnnestus. Juhtus isegi, et mõni ülikoolis küllaltki väänkaelana tuntud, aga armeest juba leitnandina küllatulnud poiss arvas, et temale see elukool tuli päris parajal ajal.

Põhiline meetod kursusejuhendaja töös on nähtavasti individuaalne vestlus mitmesugustest probleemidest. Kahjuks tuleb meie kursusejuhendajatel tegelda küllalt suurte üliõpilasgruppidega. Töö veerandsajalise grupiga jääb paratamatult pealiskaudseks. Tutvusin Inglismaal Manchesteri ülikoolis olles ka sealse kursusejuhendaja (tjuutori) tööga. Selles ülikoolis kinnitati tjuutorile ainult 5—6 üliõpilast, kellest igaühega ta vähemalt kord nädalas vestles. Selleks oli isegi tunniplaanis eraldatud tund, millal tjuutori juurde ilmumine oli kohustuslik. Võib-olla oleks ka meil vaja tunniplaanis reserveerida aeg kursuse ja kursusejuhendaja jaoks.

Kasvatuslikult võivad teatud efekti anda ka kursusejuhendaja külaskäigud oma kursuse üliõpilastele ühiselamutesse ja sealsed vestlused. Ühiselamutes elab küllalt kitsas vanusegrupp inimesi. Ka nende külalised kuuluvad peamiselt sellesse vanusegruppi. Ilmselt selline terav ühe ühiskonnagrupi väljaeraldumine viie-kuue aasta jooksul tavalisest perekonnamiljöös ei mõju soodsalt ja seda esmajoones elamiskultuuri valdkonnas. Selles võib veenduda igaüks, kes meie (ja ka teistes) ühiselamutes on käinud. Veelgi parema efekti saavutab kursusejuhendaja, kes ka oma kodus üliõpilasi vastu võtab ja nendega seal vestleb.

Esimese-teise kursuse jooksul toimub harilikult rida kahetsusväärseid väljalangemisi ülikoolist. Viimases üliõpilasgrupis, kellega mul tuli tegelda, oli selliseid väljalangemisi kuus ja see moodustas veidi üle 20% kogu kursusest. Juba esimese aasta jooksul selgus, et kolm noormeest olid eriala valesti valinud — nende laialivalgunud huvid ei võimaldanud kontsentreeruda tõsisele tööle ning nii ei jõutudki kevadisele sessioonile. Teisel kursusel veendusid kaks tütarlast, et ülikoolis rakendatav iseseisev töömeetod on nende jaoks siiski liiga erinev keskkoolis kasutatud meetodist. Keskkoolis hästi edasijõudnud tütarlapsed ei saanud ülikoolis kuidagi hakkama, kuigi soov õppida oli. Aine mõistmisest jäi puudu. Visa õppimine (= tuupimine) siin enam ei aidanud. Kõige kurvem oli aga andeka noormehe väljalangemine, kes keskkoolis oli muu hulgas ka napsitama õppinud ning sellest enam kuidagi ei vabanenud.

Kõige rohkem vajavad üliõpilased oma kursusejuhendaja abi stuudiumi keskel, kui hakatakse mõtlema kitsamale spetsialiseerumisele, ja lõpukursusel, kui läheneb kohtadele määramine. Kui kursusejuhendaja neil kahel otsustaval perioodil ei suuda oma hoolealuseid suunata ja abistada, siis kaotavad ka tema varasemad saavutused oma tähtsuse ja kursusejuhendaja kohustused jäävad suures osas täitmata. Loomulikult tuleb kursusejuhendajatel selliseks ülesandeks hoolikalt valmistuda. Erialadele valimisel kolmandal kursusel me kaalusime koos üliõpilastega ka nende perspektiive tulevase töökoha suhtes. Selleks tuli igati ergutada üliõpilaste initsiatiivi. Paljud neist käisid ja leppisid juba kolmandal kursusel ise kokku mitmete vabariigi asutuste juhtidega, et neid arvestataks seal tulevaste kolleegidena. Niisugused kokkulepped olid muidugi kursusejuhendaja poolt organiseeritud. Enamikul juhtudel neile kokkulepetele järgnes kursuse- ja diplomitööde tegemine vastavais asutustes, samuti kujunesid need asutused tootmispraktika baasideks.

Väga kasulikku tööd saab kursusejuhendaja teha suunamismäärustiku selgitamisel. Erilise koha selles töös omandas meil füüsikaosakonna üliõpilaste puhul sõjalis-patriootiline selgitustöö, sest füüsikaosakonna lõpetajaid noormehi kutsutakse meelsasti armeesse ohvitserideks.

Kursusejuhendajal on täita väga suured ülesanded. Seda pahandavam on asjaolu, et nii mõnigi kord püütakse kursusejuhendaja teha dekanaadi või ühiskondlike organisatsioonide jooksupoisiks. Seda tuli ette ajuti Füüsika-Keemiateaduskonnas ja kuuldavasti mujalgi. Niisugune kursusejuhendaja funktsiooni mõistmine võib kaasa tuua lausa selle seisuse diskrediteerimise.

Kursusejuhendaja töös on kõige olulisem loominguline iseseisvus. Seda peavad tema töö suunamisel stimuleerima nii teaduskondade juhtkonnad kui ka parteiorganisatsioonid. Kahjuks on seda tehtud veel liiga vähe.

dots. K.-S. REBANE

Vahetame kogemusi

Kui oled jõudnud V kursusele, tekib paratamatult tahtmine järele mõelda, mida sa nende kunagi palavalt ihaletud tarkusesammaste taga omandanud oled. Mõtled ka selle üle, mis oleks võinud teisiti olla, eriti kui endalgi õpetajaamet perspektiivis. Ja kohe kerkib ka küsimus, kuidas õpitakse mujal. Allakirjutanul oli võimalus usutleda Vilniuse Kapsukase-nim. Riikliku Ülikooli V kursuse inglise filoloogi Vidija Jokaitienet.

Meenutuseks niipalju, et teatavasti pretendeerib VRÜ aule olla vanim ülikool Nõukogude Liidu territooriumil, lugedes oma alguseks kolleegiumi asutamist 1579. a. Praegu on üliõpilasi umbes 17000. Teaduskonniti on ülikooli struktuur lähedane meie omale, v. a. majanduserialade jagunemine nelja teaduskonna vahel. Ja kehakultuuri asemel võib Vilniuses õppida masinaehitust ja mehhaanikat. Filoloogiateaduskonnas, mis eraldus ajalooteaduskonnast 1968. a., on kõrgema hariduse poole pürgijaid üle tuhande. Õpitakse leedu, vene, saksa, inglise ja prantsuse keelt.

Igal sügisel, kui järjekordsed 60 noort inimest on inglise filoloogia erialale vastu võetud, algab neil praktilise keele omandamine leksikatundides. Seal tegeldakse põhiliselt sõnakasutuse ja fraseoloogiaga, aga ka kirjandusteooria, grammatika ja kultuuritausta küsimustega. Kui õpingute alguses on veel au sees õpikud, olgugi mitte ainuvalitsejana, siis edaspidi taanduvad need kirjandusteoste ees. Nii oli praegusel V kursusel kogu eelmine aasta pühendatud J. Galsworthyle. Üliõpilaste ettekannetes arutati läbi kogu tema looming nii sisulisest kui vormilisest küljest, lisaks olustikku ja kultuuritausta selgitavad referaadid. Tänavu on päevakorral W. S. Maugham, 8 tundi nädalas. Töö sõnavara ja fraseoloogiaga käib nii: õppejõud teatab leheküljed, mis tuleb järgmiseks korraks läbi töötada, ja annab lehe uute sõnade ja väljenditega. Lugedes kirjutavad üliõpilased vihikutesse väljendi, situatsiooni, milles see esines tekstis, tõlke ja seletuse Hornby sõnaraamatust (mõne aasta eest ilmus neil Hornby rotaprindiväljaanne, mille iga üliõpilane 6 rubla eest omandada võis). Väljendite kinnistamine toimub lühikeste tõlketööde, ümberjutustuste, kirjandite, parafraseerimisharjutuste jms. abil.

Iga semestri lõpul on keeleeksam, kuhu nagu meilgi kuulub ka mitteametlik, kuid otsustav kirjalik töö. See on tavaliselt mitmeosaline. Töö võib sisaldada lünkharjutusi prepositsioonide, artiklite, sõnade ja väljendite kasutamisoskuse kontrollimiseks. Järgmises osas on antud seletus Hornbyst või leedukeelsed situatsioonikirjeldused, millele tuleb leida vastav väljend. Antud võib olla ka rida ingliskeelseid lauseid, mis kohati tuleb õpitud väljendite abil ümber sõnastada. Võidakse nõuda inglise- või leedukeelse teksti stiili ta peab oskama analüüsida. Kolmandaks piletipunktiks on vestlus mõnel päris ootamatul teemal, näiteks ideaalsest abikaasast vms.

Kuid peale keeleoskuse peab ülikool andma ka pedagoogikutse. Selgus, et meie neljakuuse praktika asemel tulevad leedulased kenasti toime kahe kuuga! IV kursuse kevadel peavad tulevased õpetajad kuulama vähemalt 20 tundi nii kesk- kui vanemas astmes. Igale tunnile järgneb muidugi arutelu. Peale selle tuleb igaühel anda kolm lahtist hindetundi eri klassides, kusjuures kolm päeva enne tundi tuleb juhendavale metoodikule esitada tunni detailne kirjeldus, mis tavaliselt paisub tervet vihikut täitvaks «näidendiks». Teisel kuul tuleb kanda juba pool õpetajakoormust, s. o. anda 3 tundi päevas. Kümmet tundi hindab asendatav õpetaja (siin piisab tavaliselt tunnikonspektidest). Sel etapil on teha ka kogu klassijuhatajatöö klassis, mida eelneva kuu jooksul oli võimalik tundma õppida. See tähendab jooksva dokumentatsiooni vormistamist, ühe klassijuhatajatunni, pioneeriüriruse ja inglise keele õhtu ettevalmistamist ja korraldamist.

Milleks kasutavad leedulased neid kahte kuud, mis nad meiega võrreldes eriainele juurde saavad? Kirjanduse õppimiseks. Mis puutub leedulaste kirjandusprogrammi üldse, siis ei seisa neil ingliskeelse kirjanduse loengud muu maailmakirjanduse omadest ajaliselt nii lahus nagu meil. I kursusel käsitletakse kogu antiikaja kirjandust, II kursusel keskaega, III jõutakse Maupassant'i ja Zolani, IV Londoni ja Dreiserini, V kursuse loengud on aga tervenisti pühendatud 20. saj. kirjandusele Salingeri ja O'Neillini välja. Sünkroonsete seoste esiletoomiseks on selline süsteem ilmselt otstarbekam. Lisaks sellele on V kursusel ruumi leitud erikursusele kaasaegsest Ameerika näitekirjandusest. Kahel nädalal on loengud (á 2 tundi), kolmandal aga toimub seminar, kus arutatakse kõigile kohustuslikke näidendeid, teoreetilisi ja kriitilisi artikleid nende kohta.

Kibedas töös möödub aeg märkamatult. Ees seisab suunamine. Kuigi saadud ettevalmistus taotleb universaalsust (IV kursusel on suvel ka 1 kuu tõlkepraktikat toimetustes ja ettevõtetes), ootab enamikku õpetajatöö. On's suhtumine Leedus sellistesse väljavaadetesse parem kui meil? Selgub, et kaugeltki mitte. Kuigi palgamured on enam-vähem murtud, kummitab endiselt õpetaja kutse madal prestiiž. Tuleb see ehk õpetaja vähestest õigustest tohutu kohustuskoorma juures? Igal juhul näib, et õpetajat, kel peab laste silmis autoriteeti olema, võivad kõik õpetada, ministeeriumist alates ja laste endiga lõpetades, lastevanematest rääkimata. Kas on õpetaja käsutuses aga piisavalt mõjutusvahendeid, et ta oma funktsioone edukalt täita võiks? Leedu tudengid kahtlevad selles.

S. MURUMETS

FESTIVALIDEST

(Algus «TRÜ» nr. 25)

Avo Meerits

Lääne reaktsioonilised ringkonnad ning külma sõja poliitikud kuulutasid festivalid «kommunistlikeks kogunemisteks», mis kujutavad endast ainult propagandatrikke sotsialistlike maade poolt, ning et mittekommunistlike jõudude esindajad festivalidel on muutunud «bolševike pimedateks jüngriteks».

Et anda festivalidele veelgi enam rahvusvahelist prestiiži ning vastulööki Lääne ideoloogide väidetele, otsustas Ülemaailmse Noorsoo Föderatsioon korraldada järgmise suurfoorumi esmakordselt kapitalistlikus riigis. Valik langes Austria pealinnale Viinile, mis sai VII festivali toimumiskohaks 1959. aastal.

Kohe asus tööle ka festivali rahvusvaheline ettevalmistav komitee, ent niisama aktiivset tegutsemist alustas ka vastasleer. Algatati äge kampaania, et Austria valitsus ei lubaks üritust korraldada Viinis. See aga kukkus läbi. Siis keeldus tolleaegne Austria haridusminister Drimmer andmast koolide ruume festivalikülaliste kasutusse. Paljud restoranide omanikud boikoteerisid festivali. Frankfurdis Mainil (Saksa FV) loodi spetsiaalne festivalivastase liikumise staap, keda juhtis keegi major Zagner, NATO ühe allasutuse töötaja. Viini saadeti peaaegu kuus tuhat inimest, kellele oli tehtud ülesanne kõigiti takistada festivali normaalset kulgu. Neile maksti välja kõik sõidukulud ja peale selle päevarahad (9 dollarit päevas) ning töötamise eest raskemates lõikudes, nagu näiteks sotsialismimaade delegaatide töötlemine, maksti päevas lisaks veel 11 dollarit. Kuid vahel ei pane ka raha «rattaid käima».

Festivali avapäeval suundus 18 tuhat delegaati 112 riigist ühises rivis staadionile «Prater», kus toimus suure peo pidulik avamine. Noorust ei heidutanud ka see, et fašistlikud elemendid püüdsid staadionil lahti lasta suurt hulka rotte. Kogu progressiivne Austria elas festivalile kaasa. Viini töötajate seas muutus populaarseks loosung: «Alles gut, antifestival kaput» («Kõik on korras, antifestival on omadega läbi»). Festivali keskseimaks ürituseks kujunes võimas manifestatsioon Viini peaväljakul Heldenplatzil 100 tuhande osavõtjaga. Oraatorid kutsusid ühinema noorust veelgi tihedamalt võitluseks rahu eest. Lääne-Saksa näitleja Klaus Kinsky esitas Berthold Brechti luuletuse «Teie, poisid, võtke kätte tääkide asemel labidad».

Festivali kultuuriprogrammist võtsid osa 28 koori, 4 sümfooniaorkestrit, 17 rahvamuusikaorkestrit, 12 teatrikollektiivi, 18 kerge muusika orkestrit, 7 tsirkuseansamblit. Kunstinäitusel demonstreeriti 1500 teost 45 riigist. Noorte parlamendiliikmete kohtumises osalesid 40 maa esindajad.

Festival õnnestus ning veel enne lahkumist lepiti kokku kohtuda kolme aasta pärast Soome pealinnas Helsingis, sedapuhku juba kaheksandat korda. Festivalitraditsiooni autoriteet üha kasvas. Helsingi festivali toetasid ametlikult rohkem kui 40 riigi valitsused, ürituse võtsid oma patronaaži alla ÜRO ja UNESCO, 94-st eksisteerinud rahvuslikust üliõpilasliidust toetasid festivali ja võtsid sellest osa 78. Kuid reaktsioonilised ringkonnad ei tahtnud sellega kuidagi leppida ning peaaegu üheaegselt mootorlaevaga «Gruusia», millega saabus Nõukogude delegatsioon, jõudis Helsingi sadamasse laev nimega «Mathilda», pardal eriväljaõppe saanud spetsialistid provokatsioonide alal, kaasas suurel hulgal laimavaid brošüüre, rohkesti dollareid ja kaste populaarsete Lääne piiritusjookidega. Kohe loodi linnas oma keskused, kus püüti agiteerida noori, kes olid nõus korraldama huligaansusi festivali vastu. Jagati julgustuseks viskit ja igaüks, kes kandis festivalivastast loosungit, sai 4 dollarit.

Kuid see kõik ei suutnud segada festivali edukat kulgu. Soome ajaleht «Päivän Sanomat» kirjutas: «Parempoolne rinne sai tunda kaotuskibedust, püüdes halvendada meie riigi häid suhteid mitmete rahvastega. Väliskülalised taipavad kindlasti, et huligaanide bande kujutab endast fanaatikuid ja kriminaalkurjategijaid. Rõhuval enamikul soome rahvast ei ole nendega midagi ühist.»

Festivalil toimus 400 delegatsioonide kohtumist, suur miiting töötava noorsoo poliitiliste õiguste ja töötingimuste parandamise kaitseks. Festivali aukülaliste hulgas oli ka kosmoselendur Juri Gagarin, kes esines teaduse ja progressi päeval. Seal ta ütles: «Oleme valmis kohtuma mitte ainult siin, maal, vaid ka kosmoses. Seni aga sõbrustagem siin, et meie pidu kulgeks hästi.»

Festivali raames toimus sõpruspäev Nõukogude ja Soome delegatsiooni vahel. Selle ürituse patronaaži võtsid enda peale Soome president U.-K. Kekkonen ja NSVL tolleaegne Ülemnõukogu Presiidiumi esimees L. Brežnev. Üritus toimus kahekümnes Soome linnas.

Võiks veel märkida, et edukalt esines festivalil ka ansambel «Laine».

Festival oli täielikult õigustanud oma deviisi: «Rahu ja sõpruse eest».

Pärast Helsingi kohtumist valitses festivaliliikumises 6-aastane vaikus. «Kollase pressi» hääletorud hakkasid pasundama sellest, et festivaliliikumine on lõppenud ning et «peale käputäie kommunistide pole Moskval enam kedagi kokku koguda» (ajaleht «Youth and Liberty» New York, 1966).

Kuid ka sedapuhku tõugati need «prohvetid» oma troonilt — 1967. a. teatati, et järgmine festival toimub Sofias 1968. a. suvel. Maailma progressiivsed noorsoo-organisatsioonid alustasid tõhusat ettevalmistustööd, et vääriliselt minna vastu uuele maailma noorsoo pidupäevale. Rahvusvaheline ettevalmistuskomitee saatis 57 rahvusvahelisele ja regionaalsele organisatsioonile kutse võtta osa festivalist.

Ka selle festivali normaalset kulgu püüdsid takistada maailma tagurlikud jõud. Võiks sellest tuua palju näiteid, kuid ruumi ja aja nappusel piirdun vaid ühega.

Suvise vaheaja künnisel levitati Bulgaarias õppivate välismaiste üliõpilaste hulgas mingi religioosse kursuse «Abry Fellowship» ilusat mitmevärvilist prospekti. See kutsus tudengeid veetma tasuta 20 päeva Šveitsi Alpides. Määratud päeval tuubiti selle usuasutuse autobuss tudengeid täis — kes ei tahaks viibida Alpides ja veel tasuta — ning asuti teele. Alguses toimusid üritused küllaltki traditsiooniliselt — paluti jumalat, käidi mägedes, kuid juba kolmandal päeval loeti inimestele 4 tundi päevas teooriat, kuidas võidelda efektiivsemalt ühe suurema jumalavallatuse — festivali vastu. Märkuseks veel niipalju, et selle usufirma direktoriks osutus keegi ameeriklane härra Scheffer, LKV kaastöötaja.

Samuti arendasid aktiivset tegevust sionistlikud noorsoo-organisatsioonid, kes enne festivali «protesteerisid ÜRO 1967. a. Julgeolekunõukogu otsuse vastu», mis nõudis Iisraeli vägede tagasitõmbumist Araabia vallutatud aladelt. Rahvusvaheline ettevalmistuskomitee oli sunnitud publitseerima avalduse, kus öeldi, et rida Iisraeli noorsooorganisatsioone on oma tegevusega teinud võimatuks nende saabumise festivalile.

See kõik ei suutnud pidurdada Sofia festivali võidukäiku. Saabus 20 tuhat delegaati 137 maalt ja 4800 ajakirjanikku. Eelkõige andis Sofia festivalile näo tema suur poliitiline programm. 53 poliitilisest üritusest võtsid osa praktiliselt kõik festivalidelegaadid. Ametlike ettepanekutega esines 1330 inimest.

Sellel ajal oli eriti aktuaalne Vietnami patriootide kangelaslik võitlus USA agressiooni vastu. Sofias loodi Vietnamiga solidaarsuse spetsiaalne keskus, kus toimusid protestidemonstratsioonid õiglase võitluse toetuseks, samuti näidati seal filme USA sõjardite tegevusest, koguti raha Vietnami rahva abistamiseks jm.

Maarjamaa poegadest oli Peeter Tooma see, kes tõi Sofiast poliitilise laulu konkursilt kuldmedali ja laureaaditiitli.

Festival kulges noorsoo üksmeele tähe all ning seda ei suutnud takistada ka teatud lõhenemine ülemaailmses noorsooliikumises, mis oli tingitud maoistlike ja trotskistlike voolude tegutsemisest.

Ühel Sofia tänaval, kus ultravasakpoolsed tulid kolonnis ning skandeerisid «Che-gue-vara» mehise revolutsionääri nime järgi, hinnates selle mehe juures ainult tema revolutsiooni importimise teooriat ja püssilaskmise oskust ning tehes temast ultravasakpoolse liikumise prohveti, sammus neile sama tänavat pidi vastu palju suurem kolonn, mis oli tekkinud juhuslikest tänaval olevatest festivalidelegaatidest, kes skandeerisid rivisammu juurde «Tša-pa-jev». Nüüd saatis juba üleüldine Sofia elanike naer mööda tänavat marssivat maoistide ja trotskistide ning muude festivallaste kolonni.

Festivaliliikumine jäi elama ning arenes edasi. Peeti otstarbekaks hakata pidama festivale pikema aja tagant kui kaks aastat ning avaldati veendumust, et mõne aja pärast kohtub jällegi maailma noorsugu ning peab maha oma suurima peo. *(Järgneb)*

Berliin 1973. Festivalikarneval

2. Alguses oli paber

Eelmise kirja jätkuks toon veel paar näidet meie raamatute harulduse ning nõutavuse kohta.

Räägitakse, ilmselt mitte alusetult, et ENE tellimiskviitung koos ilmunud kõidetega maksab 100—200 rubla. Riiklik jaehind on 8 korda 4,5 rubla, s. o. kokku 36 rbl., s. t. ca 4—5 korda vähem kui «musta turu» hind. Huvitav komme on ka «Varamu» ja ENE kviitungite vahetamine, kui mõelda, et «Varamu» kõidete arv ja koguväärtus ei ole teada. Sümboolne on see igatahes: kogu maailma teadmised emotsioonide vastu või vastupidi (siinjuures vabandagu mind need, kes hindavad eelkõige kirjanduse informatiivset väärtust). Nägin Tartus ka «Ahvide planeedi» «esietendust», mis jättis sügava mulje osatäitjate suure hulga ning rahuldava organiseeritusega. «Mirabilia» kaks esimest sain täiesti juhuslikult vähimagi vaevata, aga järgmisi pole minu silm kaupluseleti PEAL küll näinud.

Seesugused ja palju põnevamad lood on omal ajal juhtunud kõiksugu seene- ja tervise-, abieluja võileiva-, kunsti- ning olümpiaraamatutega. Jääb üle ainult veel imestada, et riiulil midagi seisab.

Võiks ju olla nagu teinekord piimapoes lõuna paiku, kui naeratav müüjaõpilane teatab igale ostjale järgimööda: «Piima pole veel toodud.» Olen oma ihusilmaga näinud, kuidas toidupoodides jõllitavad tühjad letitagused õhtupoolikuil hämmastunud ostjaskonnale. Kas oleks siis midagi imelikku lahti, kui ka nn. vaimset toitu vahendavais kauplustes teataks kelmikas müüjatar: «Täna pole me kaupa veel saanud» või «Raamatud on juba otsas. Kas uusi tuleb, ei tea. Tulge nädala pärast (või küsige kirjastusest)!» Esialgu küll asi veel nõnda hull pole, ent teinekord ei tule vähem kibestuda, kui heita pilk hiina müürina seisvale riiulile, kust kümnendat aastat häbelikult seirab sind aegunud kujunduses tolmune kõide. Ei, see pole kasutatud kirjandus, vaid allahinnatud makulatuur.

Me teame hästi, et kuigi piimapoes hetkel piima pole, ei tähenda see veel, et lehmad enam ei lüpsa. Lihtsalt on meie jaoks mõeldud piim jäänud kusagile pidama.

Me seisame kaks ja pool tundi järjekorras, et saada mingit brošeeritud kriminulli kollasel ajalehepaberil, ning see «teos» saab meie ina eest otsa. Ometi ei hakka me mõtlema, et kogu Alutaguse või Siber on lagedaks raiutud, vaid loodame, et paber on läinud millegi tähtsama, väärtuslikuma trükkimiseks. Kui aga meie lootused ei täitu, kui me aastaid peame nägema mingit teost vedelemas tolmuses riiulisopis, mis siis?

(Järgneb)

Kuidas meist saavad tudengid

Kõigepealt toodi meid sisse, silmad kinni seotud, ja pandi siis komisjoni ette taburetile istuma. Laua taga istusid kõige auväärsemad inimesed — viienda kursuse kõikenäinud ja kõiketeadvad tudengid, dekaan ja kursusejuhendaja, kõigil ülikooli sinisepõhjalised mütsid peas.

Küünlavalgus heitis «Suure Žürii» nägudele pisut tontlikke varje. Järsku läbis keha surin, tuttav juba nendest päevadest, mil tahtsin vaadata raadio sisse, kuhu see onu siis peidetud on ja paraja elektrilöögi sain.

Kohe sadas ka esimene küsimus: «Kuidas ehitada raadiot peotäiest naeltest ja laudadest?» Püüdsin välja pakkuda mingit vägagi kummalist tehnoloogilist protsessi, kuid auväärt žürii liikmete nägudelt peegeldus ilmne rahulolematus. Ammendava vastuse andis žürii konsultant tehnilistes küsimustes, keegi vabahärra Timur Kruustang, kelle targast seletusest lähtus, et selle esimesel pilgul vägagi komplitseeritud tehnilise probleemi lahendus pole teab mis keeruline, kuid üsnagi originaalne. Nimelt peaks ehitama sobiva suurusega kasti, kuhu esimese kursuse tudeng sisse mahuks ja siis sealt seest vastavalt vanemate kolleegide soovidele sobivat muusikat teeks.

Kes ei suutnud esimese küsimuse juures naela pea pihta tabada, läks tribunali alla, mida juhatas tagavaraleitnant Mihkel Pasun.

Loomulikult ei leidunud meie «roheliste» hulgas ühtegi nii arukat ja tarka inimest, kes oleks suutnud üllatada žüriid piisavate teadmistega, ja olime siis nüüd kõik tribunali alla saadetud. Ega siingi kellelgi paremini läinud.

Lõpuks leiti, et meilt peale ükskordühe ja ühekohaliste arvude liitmise pole midagi küsidagi ja kes siis seda peast teadis, löödi paksu raamatuga «rebaseks».

Selle puhul pidi veel ära jooma klaasitäie «füüsiku verd», mis meile rohkem pipranapsi meelde tuletas, ja ungari peki näol «füüsiku liha» peale hammustama.

Pärast ametlikku protseduuri jätkus õhtu lookas laudade taga. Viienda kursuse seltskond hoidis päris ühte ja eks meie — värsked «rebased» — püüdsime ka kuidagi kokku hoida, vaatamata sellele, et vaevalt kuu aega koos olime koolipinki kulutanud. Ja nii siis meie, kaks leeri, pidutsesimegi, kes oma üht viimast kursuse koosolemist, kes oma «tõelise» tudengipõlve algust.

Nüüd on meist saanud auväärsed kulunud tekliga diplomitaotlejad ja meie aukohuseks on pühitseda üliõpilasteks need, kes alles alustavad oma teed tarkusesammaste taga ja kellele nagu meilegi jääb see päev hästi kauaks meelde. Tihtipeale aga ei ole meie hingest veel kadunud väike okas — see tunne, kuidas vanemad kolleegid kord sinu arvel mõnusat nalja said, mis vahel kippus õige okkaliseks muutuma.

Kas me ikka saame selle okka kätte, kui püüame vahel natuke kahjurõõmsaltki näidata tänasele «rebasele» kätte tema koha sellega, et teda piisavalt mõnitame?

Minu arvates peaks see õhtu kujunema sündmuseks, kus vanemad seltsimehed võtavad vastsed üliõpilased oma kollektiivi täieõiguslikeks ja võrdseteks liikmeteks. Seda oleks kahtlemata vaja teha pidulikult. Tore on, kui selle sündmuse tunnistajaks on ka dekaan, kursusejuhendaja ja teised õppejõud. Õhtu peaks olema üliõpilaslikult lõbus ja kaasa haarama esimest kursust — on ju see ikkagi eelkõige nende pidu, mida tihti kiputakse unustama. Tuleks mõelda sellele, et ka vastsed tudengid saaksid näidata oma vaimuteravust ja leidlikkust, mitte dikteerida neile ette kogu õhtut. Mis puutub «vere» joomise vajalikkusesse, olgu ta siis füüsiku, ajaloolase või arsti oma, siis kedagi selleks sundida oleks küll väga vale.

Olulisim peaks siiski olema tõsine töö selle ürituse eel selleks, et sündmus oleks tõesti organiseeritud kõrgel tasemel, milles väikest osa ei mängi ruumi valik ja oma teaduskonna traditsioonid.

Eks siin tule kõigil oma pead tööle panna. Eesmärk on üks — see ilus traditsioon peab elama, arenema edasi ja jääma heaks mälestuseks meie üliõpilaspõlvest auväärses *Alma Mater*'is.

A. M.

(Vastuseks A. Napa kirjutisele eelmises ajalehenumbris)

JAGAMISTE TAGAMAALT

Mis puutub majutamise printsiipidesse, siis on aastate jooksul esitatud väga vastukäivaid seisukohti, mis kõik on leidnud nii tuliseid pooldajaid, kui ka vastaseid. Rakendatudki on mitmeid: tubadesse on paigutatud eri teaduskondade üliõpilasi (silmaringi rikastamise eesmärgil), eri rahvusest üliõpilasi (internatsionalismi kasvatamise eesmärgil) jne. Seni on võib-olla proovimata jäänud vaid noormeeste ja neidude ühte tuppa majutamine. Kuid sellistel põhimõtetel on negatiivsed küljed: teaduskondadel oli peaaegu võimatu oma üliõpilaste elu-olu jälgida, ka ei olnud segamajutamise puhul ühiselamul enam konkreetseid peremehi, mis tegi ka komandantide töö korrarikkumiste klaarimisel raskeks. Teaduskondade vastutuse tugevdamise vajadusest lähtudes otsustatigi mõned aastad tagasi jaotada ühiselamud teaduskonniti. Korduvalt on ka märgitud, et see õigustas end — kord ühiselamuis paranes võrreldes vahepealse kaosega tunduvalt. Teaduskonnad on sellise majutamisprintsiibi puhul suutnud ka üliõpilaste elamistingimuste parandamisel mõndagi ära teha (eriti käib see Arstiteaduskonna kohta, kes päris noormeeste poolt üsna laostatud Leningradi mnt. 89 ühiselamu ning pidi sinna minema suhteliselt mugavamast — ja igal juhul vaiksemast — Tiigi tn. 14 ühiselamust). Kui 1971. a. valmis uus tornühiselamu, otsustati eelkõige välja viia üliõpilased vanast Tiigist. Arvestada tuli muidugi ka teaduskondade suurust. Nii majutati uude Kehakultuuriteaduskond (nendele oli vaja ka luua tingimused treeninguriiete kuivatamiseks), Majandusteaduskond ja uuest Tiigist vastu nende endi tahtmist, kuid arvestades majutatute arvu, Bioloogia-Geograafiateaduskond. Nende asemele tuli vanast Tiigist uude väiksemaarvuline Õigusteaduskond (see võimaldas majas ülemajutust vähendada). Üliõpilaste üldise arvu kasv, ettevalmistusosakonna asutamine ja kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonna loomine (nii Arstiteaduskonna kui ka Kehakultuuriteaduskonna juures) tingisid aga üliõpilaste jätkuva majutamise nii väljapoole linna (Kukulinn, Kvissental) kui ka vanasse Tiiki.

Sellel kevadel, arvestades teise tornühiselamu valmimist uueks õppeaastaks, otsustati likvideerida väljaspool linna olevad ühiselamud ning ka vana Tiigi üliõpilaste elukohana ja koondada võimalikult kõik ühiselamutes elavad õppejõud vana Tiigi tänavapoolse tiiva III korrusele (ülejäänud ruumid läksid raamatukogu, kabinettide, kateedrite ja ka auditooriumide alla). Sellest põhimõttest lähtudes tegi õppeprorektor kevadel ühiselamukohtade jaotusettepaneku rektoraadi koosolekul. Teaduskonnale eraldatava kohtade arvu arvestamisel lähtuti sellest, et uute üliõpilaste vastuvõtukontingent kindlustada ühiselamukohtadega 60% ulatuses, sellele liita seni ühiselamus elavate vanemate kursuste üliõpilaste arv, millest lahutada teaduskonna kroonilised üürivõlgnikud ning liideti veel vastavasse teaduskonda võetavate ettevalmistusosakonna üliõpilaste arv. Veel arvestati varasemat otsust, et ülikooli sportlased elaksid koos Kehakultuuriteaduskonnaga. Neist kontingentidest lähtudes oli esialgses projektis uus tornühiselamu ette nähtud Majandus- ja Füüsika-Keemia- või Ajalooteaduskonna (majutatavate arv sama) üliõpilastele. Järgmisel rektoraadi koosolekul jaotati kohad teaduskondadele graafikuna kätte ning selles oli uude ühiselamusse paigutatud Ajalooteaduskond, Füüsika-Keemiateaduskonnale aga jäetud nende senine elamispind Pälsoni 23 (muidugi teatava arvu kohtade suurendamisega, sest ära viidi sealt nende senised manulised Kehakultuuriteaduskonna üliõpilased).

Augustikuu lõpul kuulsin ma aga muutusest (et Füüsika-Keemiateaduskond majutatakse uude ühiselamusse), mida ma isiklikult ei pea sugugi õigeks — nimelt olen ma Füüsika-Keemiateaduskonna üliõpilaste varasema elamiskultuurituse tõttu arvamusel, et nad ka uues ühiselamus väärikalt elada ei oska. Seda arvamust on kinnitanud juba senised ühiselamu külastamised. Et selles ühiselamus ka teine teaduskond — Majandusteaduskond — viimastel aastatel olmekultuurist eriti lugu ei pea, siis tunnen selle maja saatuse suhtes tõsist rahutust. Viimase kontrollreidi andmete põhjal (17. sept.), ei olnud Ajalooteaduskonna üliõpilastele mingeid etteheiteid, nad on asunud agaralt ise remontima oma uut ühiskodu, mille neile pärandasid füüsikud-keemikud üsna haletsusväärses olukorras.

Niipalju lühidalt ühiselamukohtade jaotuse selgituseks.

Uute ühiselamute juurdesaamine, mis on võimaldanud meie üliõpilased kõik tartlasteks teha, töötajate väljaviimine üliõpilaste elamispinnalt jm. on sammud, mis näitavad meie reageeringut valitsuse määrustele üliõpilaste olmetingimuste parandamise kohta. Seepärast tundub eriti imelik üliõpilase A. Napa artiklis väljenduv suhtumine. Kadestatakse üliõpilasi, kellel on kasutada pidevalt soe vesi. Unustatakse aga, et needsamad üliõpilased kütteperioodi eel elasid siiski külmades ühiselamutes (tsentraliseeritud küttesüsteem). Pälsoni tn. ühiselamutes aga, kus majades on oma keskküte, juba kõetakse. Mis puutub sellesse, kas anda neis ühiselamuis sooja vett hommikust õhtuni või piiratult, sõltub üldistest kulutustest. Me ei tohi meile osutatavat üldist tähelepanu ja soodustusi kurjasti kasutada ning unustada, et ka meie ise peame igas mõttes säästlikud olema. Seda ei saa aga hoopiski öelda, vaadates, kuidas ka südaööl ühiselamu köökides ning mujal tuled säravad. Väga meeldis Tiigi 14 ühiselamu nõukogu esimehe märkus üliõpilasele, kelle toast ta meie külastuse ajal leidis telliskividest ehitatud elektriahju. Ta nimelt ei õelnud, et see on keelatud, vaid: «Kas sa ka mõtled, mis siis saab, kui me oma elektrilimitiga välja ei tule?» Sellist kaasüliõpilaste suhtumist tahaks loota kõikides ühiselamutes ja alati — küllap siis ka elamistingimused kõikjal paranevad.

*

Märkusena veel seda, et A. Napa vihje viienda üliõpilase paigutamisest nende tuppa viitab sellele, et ei peeta kinni korraldusest, mille kohaselt ülemajutus pole lubatud. Korralikel üliõpilastel peavad ühiselamutes olema normaalsed tingimused, selleks tuleb ühiselamuta jätta need, kes pole seal osanud elada. Et meil neid veel leidub, näitas ka viimane külastus Tiigi 14 (tuba 320 — matemaatikud).

H. KABUR,
TRÜ ametiühingukomitee
esimees

Sovhoosijuttu Orumäelt

Esimene nädal

Hommikul äratab varase mööduja tähelepanu ebaharilikult elav sagin ülikooli peahoone ees. Igast ilmakaarest tõttab kokku teise kursuse reipaid ning kärarikkaid tudengeid, kelle töökäsi ootavad Tartu, Valga ja Põlva rajooni sovhoosid ning kolhoosid. Veerand üheksa paiku kogunetakse ülikooli aulasse töökaitse instruktaažiks. Seejärel sõit majandeisse.

Oleme Orumäe tõulamba- ja tõuveisekasvatuse sovhoosi keskuses. Siiski ei tule meil veiste ega lammastega mingit pistmist. Nimelt kasvab kuppelmaastikul tõuloomade kõrval kaunis kenasti ka kartul. Kartulivõtt saabki meie tööks järgneva kolme nädala vältel. Enne seda aga võtab meid vastu majandi direktor Erik Müts. Lühidalt ja ülevaatlikult räägib ta eelseisvast tööst, majutamisest ning toitlustamisest. Selgub, et elama hakkame Käärikul ühes TRÜ spordibaasi hoones. Transpordi eest põllule, lõunale ja tagasi Käärikule hoolitseb sovhoos. Uuenduseks võrreldes varasemate aastatega on leping, mille ülikool nüüd kõigi šeflusaluste majanditega sõlmib. Ja juba vurabki pisike heleroheline buss kartulipõllu poole. Lõunatund on läbi ning koos meiega jõuavad põllule sovhoosi alalised töötajad. Osa meist asub tööle sorteerimiskombainil, ülejäänute hooleks jääb käsitsikoristus. Kombain hakkab kärmelt liikuvat transportöörlinti kartulite ja kividega pommitama, meie ülesandeks on viimased eraldada.

Järgnevail päevil oleme kõik käsitsikoristusega ametis. Tuletõrjepunasele traktorile alistudes pillub vagu kartulimugulaid nagu küllusesarvest, ole vaid mees ja jõua kokku korjata, enne kui masin uue ringiga sinu juurde jõuab. Maa on harjumatult künklik, vao lõppu pole mäeküüru tagant nähagi. Iga rakuga tõded, et põllumehe amet pole kergete killast.

* * *

Paaril esimesel päeval murrame kõik pead, kes küll on see salapärane ELVI, keda majandi kõigi transpordivahendite ning põllutöömasinate juhid nii truult teenivad, et on isegi tema nime masinate ustele maalinud. Seletus osutub õige lihtsaks — tegu on Eesti Loomakasvatuse ja Veterinaaria Instituudiga.

* * *

Mikrorajoonijärgsesse. On väga tähtis, et laps oleks kodule lähemal. Liiga palju murravad vanemad oma päid nn. kallakuga koolide pärast. Teinekord, kui laps vastuvõtukonkursil välja jääb, minnakse palvetega kõige kõrgemate organiteni. Aga nende koolide koormus ei saagi sobida igale lapsele. Olles küll sisse saanud, kuid hiljem raskustesse sattunud, kaotab laps sageli üldse usu endasse, harjub sabas sõrkima ja seab endale kogu eluks normid madalamale kui võimed lubaksid.

Mida Teie arvates tuleks koolis reformida?

Õpilaste edasiviimise süsteemi. Tean, et see mõte on liiga vara välja öeldud. Ma ei jätaks istuma mitte kedagi, viiksin puudulikega üle. Puudulikud võiksid jääda ka lõputunnistusele ja see oleks hoiatuseks, et neid õpilasi kohe samal aastal kõrgemasse kooli vastu ei võetaks, vaid nad peaksid läbi tegema vastava ettevalmistusosakonna. Perspektiivituse rusuv emotsioon jääks ära. Ettevalmistusosakond saaks otsustavaks. On ju väga kitsaste ja kindlate kalduvustega noori, kes, kui neile antakse võimalus edasi minna üksnes oma annet arendades, võivad kindlasti kujuneda üle keskmise spetsialistideks. Kahekümne aasta pärast vestleme uuesti, siis on see ellu viidud.

A. PÕLDMÄE

Taevas on ühtlaselt ning lootusetult hall. Tibab tihedat külma vihma. Käes on kolmapäeva hommik. Kohe tuleb küsimus: kas sellise ilmaga põllule minnakse? Pärast hommikusööki näeme, et sovhoosi buss juba ootab. Põllule jõudes saame siiski kuulda, et sel päeval tööst midagi välja ei tule.

Ka neljapäeva hommik näitab meile tusast tinahalli palet. Hooti trummeldab aknaklaasile vihm. Siiski tuleb minna. Sügisvihmast hoolimata nopivad käed niiskest mullast kartulimugulaid. Pärast lõunat ilm paraneb ning tööpäeva lõpul silmitseme uhkustundega põllulappi, millelt oma käega kartul võetud.

Reedel ootab meid uus põld. Küllap sunnib lõikav tuul käed kärmemale käigule, igatahes korjame enam kartuleid kui ühelgi varasemal päeval — üle 200 vaka. Õhtul Tartu poole vuravas bussis istujaile meenutab aga vastutulev Orumäe sovhoosi auto, et peagi algab

teine nädal.

Päike kõrvetab otse suviselt. Üksteise järel kooritakse seljast tarbetuks muutuvad kampsunid ja särgid. Mõni üritab päikestki võtta. Ja siis tunneme, mis on töörõõm. Kartulivõtmine on lausa lust, tundide möödumist enam ei märkagi. Nii oli esmaspäeval.

Soe ilm püsib õige mitu päeva. Vihmase esimese nädala tasategemiseks töötame ka laupäeval. Teise nädala lõpetame aga mõnusa õhtupoolikuga sovhoosi soome saunas, mis asub kauni Piirijärve kaldal. Kuumast saunast nõtkuvat purret mööda järve joostes tunned äkki, et juba on ihust kadunud möödunud töönädala väsimus. Võrratult mõnus on sulpsatada jahedasse vette, tagasi purdele ronides oled aga peaaegu kindel, et käes on meeldivaim ja meeldejäävaim õhtu kõigi sovhoosipäevade kestel.

Kolmas nädal.

Esimesed päevad mööduvad harjumuspärases töörütmis. Teisipäeva hommikul põllule sõites märkame äkki, et meie tee on sulgenud mitmesajapealine lambakari. Nii saame esimest korda aimu, mida tähendab tegelikkuses tõik, et sovhoos tõulambakasvatusega tegeleb. Uted on ju nii vähenõudlikud, et end Orumäe mägistel ja väheviljakail mailgi hästi tunnevad.

* * *

Kolmapäeva hommik. Üllatusega märkab varane tõusja, et ümberkaudse looduse ga on üleöö sündinud metamorfoos. Kui kalendrilehti uskuda, võimutses alles mõni päev tagasi suvi, ent nüüd katab maad värske lumivaip, taevast aga tuleb üha lisa. Esimesel pilgul näib talv tõepoolest käes olevat, õue astudes märkame siiski rohelisi rohulapikesi puukroonide all. Lume taustal mõjuvad veidralt aknaalused paplid, mis reipalt haljendavad. Kui puud raagus oleksid, võiks arvata, et käes on märtsi lõpp. Suurt rõõmu tunnevad koolijütsid, kes bussipeatuse poole sammudes ägedat lumesõda peavad. Veel suudab maapinna soojus lund sulama panna.

Kas vabariigi kõigis paigus ollakse tunnistajateks sellele looduse harukordsele kapriisile? Vaevalt küll. Aga mis saab tööpäevast? Et keegi pole meist võimeline kartuleid lume alt välja meelitama, saab kolmapäevast ootamatult puhkepäev.

Neljapäeval ja reedel oleme taas põllul. Meeldiv on, et sovhoos hoolitseb ka reedese tagasisõidu eest Tartusse. Selgub, et kartulisaak Orumäel on möödunudaastasega võrreldes üldiselt pisut parem — 150 tsentneri ringis hektarilt.

Kolm sovhoosinädalat on seljataga. Ise jääme nende päevadega rahule, jääb üle vaid loota, et rahule jäid meiega ka majandi juhtkond ning igapäevased töökaaslased põldudel.

R. LIND,
eesti fil. II

Kaptenisillalt

(algus 1. lk.)

õpetaja, seda rohkem saab ta tunde ja siis küünib töötasu juba poolteise sajani. Staaž annab omakorda palgalisa.

Kui seisaksite täna noore õpetajana suunamiskomisjoni ees, kuid Teil oleksid praegused teadmised ja kogemused, millisesse Tartu kooli paluksite end suunata?

Ei saa vastata. Valik on nende jaoks, kes ei tunne viiendat keskkooli. Läheksin uuesti sinna. Aga töökas pere on näiteks seitsmendas keskkoolis. Ja kümnendas.

Kui Teil tuleks panna oma laps esimesse klassi, missugusesse kooli Te ta saadaksite?

Uue lauluhooaja alustuseks

TRÜ Akadeemiline Naiskoor oli nädalavahetusel Käärikul oma sügiseses tavapärases laulu-spordilaagris, mille organiseeris TRÜ ametiühingukomitee koos koori juhatusega. Kaks korda päevas õpiti sügisese semestrikontserdi kava. Selgemaks said ka esimesed koorid Carl Orffi oratooriumist «Carmina Burana». Kevadel on kavas esitada see tervelt koos TPI meeskoori ja Eesti Raadio Sümfooniaorkestriga. Kontsert antakse Tartus ja Tallinnas. Detsembris saab vist teoks ka kontsertmatk Leningradi, uuendamaks sõprussidemeid Leningradi ülikooli lauluraahvaga. Kangelaslinna viiakse kaasa Saksa DV-s esitatud kava, kus tähtsal kohal on Benjamin Britteni «A Ceremony of Carols», mida harfil saadab Leningradi Konservatooriumi üliõpilane Tatjana Dorogova, kes mängib «Vanemuise» orkestris.

Ilmad olid Käärikul küll vihmasevõitu, aga see ei takistanud sportlikke üritusi. Peeti orienteerumisvõistlus ümber Kääriku järve, võimeldi instruktori juhatusel. Puhkeõhtul õpiti moodsaid tantse, vastati Helve Kaburi viktoriiniküsimustele.

Kolmekümnele uuele lauljale oli laager heaks võimaluseks elada sisse koori töösse ja traditsioonidesse.

T. PIIN

Kõik võistlema!

TRÜ ujumissektsioon korraldab kolmapäeval, 10. oktoobril k. a. algusega kell 18 «Dünamo» eelsoojendusega basseinis TRÜ lahtised ujumisvõistlused.

Kavas 100 m distantsid kõikides sportlikes ujumisviisides ja kompleksujumises.

Võistlusteks registreerimine kohapeal.

Nõutav arstitõend.

TRÜ ujumissektsioon

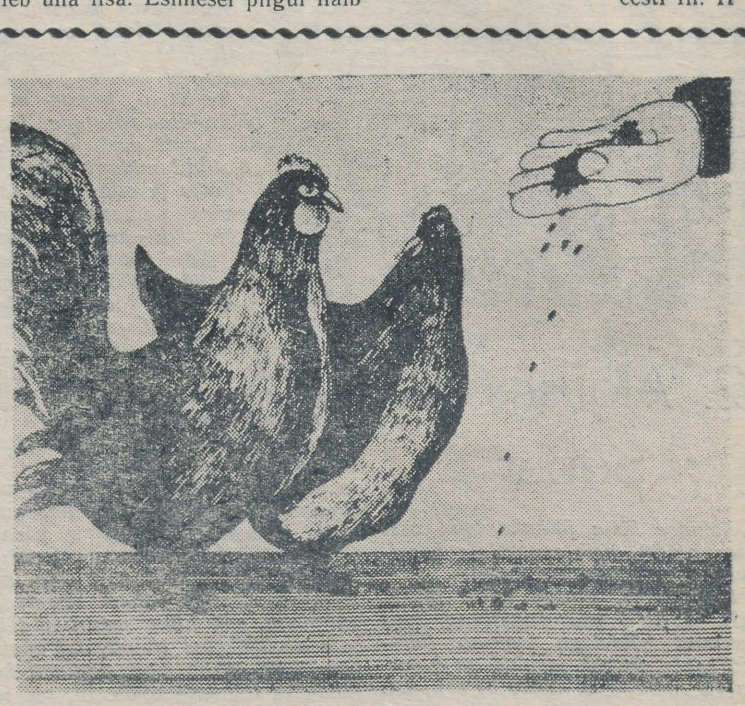

Teritage sulge ja mõtet, karikaturistid-humoristid: lähenemas on «TRÜ» uus naliavõistlus!

Lapsevanemad!

TRÜ klubi juures jätkab tööd mudilaste laulu- ja mängurühm. Koos käiakse kaks korda nädalas. Esimene harjutus on kolmapäeval, 10. oktoobril kell 17.

TRÜ ametiühingukomitee laste- ja noorukitetöö komisjon

See polegi nii lihtne. Üks kahest: kas sööme käest või kummardume ja nokime maast.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tartu Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета, Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk, Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell 5304, MB-07239.

Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 28 Reedel, 12. okt. 1973. a. XXV aastakäik

Tähelepanu!

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni konverents toimub TRÜ aulas 16. oktoobril algusega kell 10. Delegaatide registreerimine algab kell 9. Delegaatidel palume täpselt kohal olla.

Pleenum

ELKNÜ TRÜ komitee järjekordne pleenum toimub 15. oktoobril algusega kell 16 komitee ruumes. Päevakorras sekretäri aruande kinnitamine.

Isetegevusest

Tartu Riikliku Ülikooli Nõukogu koosolekul 28. sept. 1973. a. oli arutusel kunstilise isetegevuse tase TRÜ-s ja selle osa üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel.

Leiti, et klubi juhataja M. Laane ja kunstilise juhi A. Mossi hoole all on klubi tegevus aktiviseerunud (15% üliõpilastest on tegevad klubi ringides) ja populaarsus noorte hulgas kasvanud. Paljude ürituste jaoks on leitud uued vormid, klubiõhtute arv 1973. a. I poolel oli küllaltki suur — 129. Tunnustust väärivad klubi suured isetegevuskollektiivid — rahvakunstiansambel, naiskoor, kammerkoor, meeskoor ja puhkpilliorkester, kelle hea kunstiline tase on võimaldanud arvukaid sõpruskohtumisi, kontsertreise kodu- ja välismaale. Niisugustel kollektiivide kontaktidel on täita suur osa üliõpilaste internatsionalistlikul kasvatamisel, märkis oma esinemises H. Kabur. Mõneski küsimuses oodatakse abi vabariiklikelt organitelt, nagu näiteks soovitatav repertuaarinimestik üliõpilaskollektiividele ja solistidele. Ta märkis veel, et «...teaduskondade isetegevuse olukorda suudaks arvatavasti parandada vastav palgaline töötaja klubi koosseisus.

...klubis takistab harjutamist endiselt ruumipuudus.

...klubi on isemajandav asutus ja suudab enam-vähem omadega välja tulla. Suurteks kontsertreisideks on seni siiski hangitud toetusi nii ülikoolilt kui ka ENSV A/Ü Nõukogult ja Ministrite Nõukogult.

Otsuses fikseeriti vajadus moodustada klubi juurde kunstinõukogu ja välja töötada selle põhikiri; kinnitada taidlusprogrammidega klubiõhtutele vastutajad olenevalt ürituse mõõtmeist; kindlustada vene õppekeelega üliõpilaste klubitöösse kaasahaaramine ja suunata konsultandiks klubi juurde üks vene kirjanduse kateedri õppejõud; kindlustada TRÜ klubile majanduslik abi remonttööde, sisustuse uuendamise, nootide paljundamise, preemialaagrite näol.

13 said sisse

Neid oli kokku 49, kes soovisid 1972. a. sügisel astuda TRÜ ettevalmistusosakonna kaugõpperühma, et aasta hiljem alustada õiguse tegemise õppimist juba täiemõõduliste üliõpilastena.

Õigusteaduskonna vastuvõtukomisjon vestles 2 päeva vältel oma tulevaste kasvandikega, et saada ettekujutust, kellest võiks saada jurist ja kellel sobiks mõnda muud ala õppima hakata.

Vestlus ettevalmistusosakonda astujatega ei tohi mingil juhul kujuneda eksamiks mõnes aines. Komisjoni ülesandeks on selgitada sisseastuja huvi ja võimeid edasiseks õppimiseks ülikoolis. On vaja selgitada ka majanduslikke võimalusi. Tuleb ju enamik sisseastujaid töökohtadelt, kus nende töötasu on kõrvutatav ülikoolis töötavate kraadita õppejõudude omaga. Õppida tuleb aga pärast ettevalmistusosakonna lõpetamist ainult statsionaaris, s. t. paremal juhul 40 rbl. kuus, halvemal juhul aga sootuks ilma stipendiumita! Peab ütlema, et majanduslik moment pole seni siiski märkimisväärset probleemi tekitanud.

Kõige raskemaks pähkliks oli elementaarseim küsimus: «Miks te otsustasite just õigusteadust õppida?»

Vastus peaks hästi läbimõeldud olema. Heidetakse ju käega nii mõnelgi juhul paarisajarublasele palgale ja tullakse üle «stipiellele». Seda ei saa mõtlematult teha, sest tulevik juristina vaevalt et suudab paremaid majanduslikke väljavaateid pakkuda. Ja ometi on üsna vähe neid, kes täie selgusega on võimelised oma valikut motiveerima. Enamasti piirdutakse lakoonilise vastusega: «Mind huvitab õigusteadus!» Kui aga sellelt õigusteadushuviliselt küsitakse, missugust juriidilist ajakirja ta on seni tellinud või vähemalt pidevalt lugenud, siis tekib piinlik vaikus (see küsimus on valus mitte ainult Õigusteaduskonda astujate puhul, vaid üldiselt).

Vestluse tulemusena võeti ettevalmistusosakonda vastu 23 õigusteadust ja 2 ajalugu õppida taotlejat (viimati nimetatuid rohkem ei olnudki).

Kuigi kõiki vastuvõetuid hoiatati, et neid ootab ees väga tõsine töö, arvas nii mõnigi kuulajaist, et piisab kuulajapileti kättesaamisest, et *alma mater*'i lävest ülle astuda.

Nii juhtuski, et kaugõppijate esimesel kokkutulekul 8. okt. olid kohal kõik 25 kuulajat, aga juba teisel kokkutulekul, 22. okt. jäid kaks neist tulemata. Kokkutulekuid oli õppeaasta jooksul 17 ja mitteilmunuid samuti 17 (kõik Õigusteaduskonda pürgijad). Varasemate aastate kogemuste põhjal lubasime kaugõpperühma tõõst osa võtta 15 vastuvõtmata jäänul (nn. reservistid), kelle hulgast võtsime viimase õppeaasta jooksul 10 vastu ametlikeks kuulajateks (5 ülejäänut «haihtusid» teadmatusse).

Nii jõudsid «lõpusirgele» 18 kaugõppijat, et näidata oma võimeid lõpueksamitel, mis toimusid 3.—17. juulini. 6 kaugõppijat ei suutnud eksamitega toime tulla. 12 kaugõpperühma kuulajat aga «ülendati» 1. augustist s. a. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasteks — 11 tulevast juristi ja 1 ajaloolane.

Ühel päevase rühma lõpetanud noormehel lubati üle tulla «õigusemõistjate» hulka, mille tulemusena pärast viimast eksamit võõrkeeles 17. juulil võis *alma mater*'i lävele

Nemad need koimteist ongi. Neljateistkümnes on A. Mitt.

võtsime viimase õppeaasta jooksul 10 vastu ametlikeks kuulajateks (5 ülejäänut «haihtusid» teadmatusse).

Nii jõudsid «lõpusirgele» 18 kaugõppijat, et näidata oma võimeid lõpueksamitel, mis toimusid 3.—17. juulini. 6 kaugõppijat ei suutnud eksamitega toime tulla. 12 kaugõpperühma kuulajat aga «ülendati» 1. augustist s. a. Tartu Riikliku Ülikooli üliõpilasteks — 11 tulevast juristi ja 1 ajaloolane.

Ühel päevase rühma lõpetanud noormehel lubati üle tulla «õigusemõistjate» hulka, mille tulemusena pärast viimast eksamit võõrkeeles 17. juulil võis *alma mater*'i lävele astuda.

Nii juhtuski, et kaugõppijate esimesel kokkutulekul 8. okt. olid kohal kõik 25 kuulajat, aga juba teisel kokkutulekul, 22. okt. jäid kaks neist tulemata. Kokkutulekuid oli õppeaasta jooksul 17 ja mitteilmunuid samuti 17 (kõik Õigusteaduskonda pürgijad). Varasemate aastate kogemuste põhjal lubasime kaugõpperühma tõõst osa võtta 15 vastuvõtmata jäänul (nn. reservistid), kelle hulgast ilmuda terve «kuradi tosin» üliõpilaseelikuid.

Nagu iga võistluse puhul nimetatakse parimaid, nii nimetaksime ka meie 1972/73. õppeaasta kaugõppijate pingsa võistluse võitjaid.

Nendeks olid «Majaka» kolhoosi liige aiatööline Urve Liin ja 1972. aastal sõjaväest demobiliseeritud Toomas Puhvel. Neist U. Liin paistis järjekindlusega silma kogu õppetöö vältel. Kui kõigil kuulajail oleks selline püsivus ning tahtejõud nagu temal, siis võiks «reservistide» seisus rahumeeli olemata olla.

A. MITT,
TRÜ ettevalmistusosakonna juhataja

E. SAKI foto

TRÜ Rahvakunstiansambli instrumentaalrühm

Tublid mehed—tubli töö!

Uudishimulik tudengikandidaat, kes sisseastumiseksamite ajal üle aula ukse juhtus vaatama, nägi seal eelkõige tellinguid, krohviprahti ja kõige selle keskel askeldamas värviplekilistes tunkedes maalreid. 1. septembril aga, kui toosama, nüüd juba värske üliõpilane, värvist veel lõhnavas aulas pidulikke kõnesid kuulas ja üliõpilaspileti vastu võttis, võis ta aulat ka seestpoolt imetleda.

Tudengite ja õppejõudude suvepuhkusele minnes algasid ülikooli ehitusjaoskonnas kiired päevad. Kiire on seal küll alati, sest kümne koolikuu pikkune aktiivne liikumine ei mõju nende 80 hoone tervisele, kuhu meie suurkool end mahutab, just hästi. Pealegi on mõned neist õige auväärses eas

Raskusi toob ehitusmeestele seegi, et majad hajali asuvad, ning peale muu nõuavad hoolt veel Kääriku ja Vellavere baasid. Igal aastal on kapitaalremondis ligi 30 objekti. Tänavuseks suveks oli tööd kogunenud nii palju, et aula remont pidi lõppema alles 1. oktoobriks.

Tänu ehitajate hoolsusele võis õppeaasta avaaktuse siiski traditsioonilises kohas — ülikooli südames — pidada.

Ent remonti ei vajanud ju üksnes aula ja peahoone. Ehitusmehed töötasid samal ajal ka kohvikus ja ülikooli sööklates ning einelaudades, et needki 1. septembriks käiku anda.

Üks raskemaid kohti oli Tiigi tänava ühiselamu, kus töödega alustada sai alles juulis. Tarvis oli ette valmistada ruumid mitmetele kateedritele, kodumajanduse ja kunstikabineti, auditooriumide ja raamatuhoidla jaoks. Praegugi jätkuvad ümberehitustööd endises arvutuskeskuses Gagarini t. 1, mis saab Kehakultuuriteaduskonnale.

«Ehitustegevus koosneb probleemidest,» arvas vanemtöödejuhataja A. Liik. Ehitaja töö on üks nendest, mis alati silmaga nähtav ja eriti hästi on näha puudused. Siit kasvavad probleemid. Inimesi pahandavad tavatult kaua pooleli olevad objektid ja neile värvingut lisavad prahihunnikud, streikiv kanalisatsioon ja lekkivad katused... Kuid ka parim töömees ei ehita, kui puudub materjal. TRÜ ehitajaskonna valusamaid probleeme ongi varustamine. See kulutab aega ja energiat, rääkimata närvidest. Ja möödub nädalaid, enne kui ootaja (samuti närviline!) saab kord valmis majja. Kes on süüdi, et hooned on vanad ja neid lõhutakse rohkem, kui jõutakse parandada, et ehitusmaterjalidest tuleb puudus ja et alati pole transporti prahi äravedamiseks? Enamasti mitte ehitaja.

Meie ülikooli remondimeestele on harva pretensioone ning siinkohas tuleb rääkida tublimatest.

«Kollektiiv on hea, kes kord pidama jääb, see äraminekumõtteid ei heieta,» arvas treial Endel Rum-

(Järg lk. 2)

METSASTE MÄGEDE MAAL

J. Roosaare

Augusti lõpupäevil viis Looduskaitseringi matkatee J. Eilarti juhtimisel Karpaatide poole. Üksteist päeva pole pikk aeg, kuid tagantjärele mõeldes sisaldavad need poolteist nädalat kuue liiduvabariigi teedel hämmastavalt palju vuramist. Peas pöörles muljete mosaiik, taskuraamat täitus järjest uute arvude, nimede ja faktidega, seljakoti taskutesse kogunes märke, brošüüre, kaardikesi, sisseoste, huvitavaid kive, luuderohu- ja pöögilehti ning muudki maist kribu-krabu, rahakott aga põdes, sest reisil on inimene ju helde. Aeg kadus kiiresti, paari taga-

O. OJA foto

sisõidupäeva jooksul sai suvest sügis, mahedad õhtud muutusid oktoobrivihmasteks koerailmadeks ning kojujõudmisrõõmu kõrvale puges ka kurbuseterake millegi toreda lõpust.

Nüüd käib kool ja igapäevane elu taob oma halastamatut rütmi, nii mõndagi Karpaatia-päevist on ununenud, kui just märkmikust abi ei otsi, kuid see, mis meeles, muutub mälestustes järjest kaunimaks.

PÖÖGIKUNINGAD

Ümber busside vuliseb vesi, aga rataste all on kaljune jõepõhi ning

paljukest siin koolmekohas sügavustki on. Siis mootori unnates kuivale, jupike külavaheteed ja jälle üle Suur-Ugolka jõe... Sedaviisi kulgeb meie teekonna lõpuosa 4900 ha suurusele Ugolka pöögikaitsealale, sest 1970. a. viis suurem üleujutus sillad minema.

Hiljem kuuleme, et viimastel aastakümnetel tunduvalt sagenenud katastroofiliste üleujutuste ja uhtorgude kiirenenud tekke peapõhjuseks peetakse matsaraiet mäenõlvadelt, kus puud on vajalikud loodusliku tasakaalu säilitamiseks.

Kaitseala piiril lööme telgid üles ning uinume veevulina saatel.

Hommikul läheme mägedesse, saatjaks kohalik metsavaht Ivan, kogu looduskaitseala hooldaja. Ta on kiindunud oma ametisse ja uhke oma mägede — Karpaatide — üle. Tal on sambos 1 järk ja nii aeglaselt kui meie liigume, pole ta harjunud käima, sest sedasi ei jõuaks mägedes kuhugi. Meie grupi eakamate eluaastad ületavad aga rohkem kui kolmekordselt noorimate omi ja nii looklemegi pika ussina valgepöögi — Carpinus'e metsa all,

tõustes järjest ülespoole. Põnevaks peatuspaigaks saab heledast kaltsiidist karstikoobas, mille esimesse suurde saali meie seltskond parajasti ära mahub. Ühes koopaharus näeme ka stalaktiite, ilusamad ja kergemini ligipääsetavad neist on «turistide» poolt puruks pekstud või kaasa viidud. Ivan, kes koobast koos kõigi soppidega tunneb nagu oma taskut, aitab soovijail püksirihma ja pöögiteiba abil ronida maaaluse saali ülemises osas avanevatesse käikudesse. Neis on eriti koopa-uustulnukail ülihuvitav kolada, kuid libe kallakpind jalge all sunnib ettevaatusele. Pilk sügaviku äärelt sinna, kus vilguvad teiste taskulambisilmad ning kumavad varjud, pidurdab aga üleliigset uljust paremini igasugusest hoiatusest. Laskumine meenutab päästeekspeditsiooni, kus abistajate kätepaarid uljaid speleolooge ükshaaval jälle alla toimetavad.

Väljas tundub vahepeal kohutavalt valgeks läinud olevat. Koopast veidi edasi ronime umbes sajameetrisele kaljurünkale, et näha kohalikku haruldust — kasakakadakat. Milline vaade siit avaneb!

Nüüd jaguneme kaheks: tagasiminejad lähevad tagasi ja ülejäänud jätkavad tempos, millega Ivan on harjunud liikuma.

Esiti kiirkäigul otse mäkke, siis teerajal algul vabas sõrgis, peagi aga juba täiel jooksul mäest alla, üle purrete ja mahalangenud puutüvede, peamureks kurvides niipalju pidurdada, et kuhugi vastu ei põrkaks. Fotoaparaat kipub kaelast ära kaduma. Kilomeeter põrgumarssi, siis teeme peatuse. Ivan istub puutüve najale maha, võõst saadik paljas ja näol suured higipiisad, tõmbab ta suitsu ning särab varjamatust rõõmust: ikkagi maha jõudsin teid raputada.

«Jah, iga päev nii..., 10—15 km ikka... jaa!» noogutab ta küsimustele, kustutab siis koni ning jooks jätkub. Kui meie teel kokkukuivanud salgake lõpuks eesmärgile — hariliku pöögi Fagus'e ürgmetsa jõuab, tunneme end seal nagu krossijooksu võidukas finišis. Siin, umbes 900 meetri kõrgusel kasvavad hariliku pöögi need kõige võimsamad eksemplarid, 40-meetrised hiiglased, millel kaks meest parajad ümbert kinni võtma. Puud on

sedavõrd hea koonduvusega (igaühest saaks oma paarkümmend ruumi puitu) ja paiknevad nii hõredalt (ehkki metsa täius on üks), et fotol näiksid nad üsna meie koduste haabade moodi. Alles siis, kui reiseltsiline pöögitüvele nõjatub, selgub puu hiiglaslikkus.

Laagriplatsile laskume koos mägijõega. Kristalse vee kordumatu värvidemäng kaljupankade vahel ja vahutavate kärestike ürgjõud koos hoomatava majesteetliku rahuga löövad Eestimaa mehe sedavõrd tummaks, et ta silmad pärani ringi vahtima jääb, tehes siis meeleheitlikke katseid midagi oma ORWOCHROM'ile *jäädvustada.*

Õhtu. Lõke. Jalgpall hutsuulidega on juba mängitud ja oinaski söödud. Kuulame Ivan Jesseninit, meie teejuhti. Laulud Võssotskilt ja Sergei Jesseninilt, omaloodutki menukalt sekka. Tore on teda kuulata. Laulame meiegi, mida oskame, ja me oleme lõkke ääres kõik nagu üks suur pere.

Tähistaeva taustal kõrguvad mäekontuurid ning kõrvus heliseb viis koopainimesest, kes ei tundnud armastust, sest elas siis, kui polnud veel armastust ning nõnda möirgas ta vaid «Uahh!».

(Järgneb)

NB

Korvpallinädal

20.—28. oktoobrini toimub korvpallinädal, kus kursustevaheliste võistluste sarjas «Turniir paljudele! Turniir kõikidele!» teeb kaasa 27 meeskonda 8 alagrupis. Mängud iga päev. 28. oktoobriks selguvad need 16 meeskonda, kes jätkavad mänge veerandfinaalturniiridel.

Rotaprindil paljundatud ajakava on saadaval TRÜ spordiklubis ja sportmängude kateedris.

Naiskondade turniir on osavõtjate vähesuse tõttu edasi lükatud. Ülesandmisi võetakse vastu 1. novembrini.

Uut teatmekirjandust Toome raamatukogus

30 000 lyhennettä. Helsinki, 1970. 495 lk.

Leisner, T. Eesti pilvikud. Tallinn, 1973. 65 lk.

Raamat annab ülevaate Eestis leitud pilvikuliikidest. Illustreeritud. Kasutatav määrajana.

Lexicon der Wirtschaft. Verkehr. Berlin, 1973. 390 lk.

Wörterbuch der Medizin. Berlin, 1973. 880 lk.

Быков Б. А. Геоботанический словарь. Алма-Ата, 1973. 214 lk.

900 geobotaanika-alast terminit koos selgituste ja illustratsioonidega. Mõeldud botaanikutele.

Детская энциклопедия. 4. Растения и животные. Москва, 1973. 446 lk.

Ермакова Н. А., Чиркин А. С. Нелинейная оптика. Москва, 1973. 214. lk.

Nõukogude Liidus ja välismaal ilmunud vastava ala kirjanduse bibliograafia. Sisaldab 2600 nim. a. 1966—1970.

Краткий топографо-геодезический словарь-справочник. Москва, 1973. 280 lk.

Mõeldud kõigile, kes õpivad või õpetavad teadusi Maast ja kasutavad kaarte. samuti kartograafidele ja geodeetidele.

Туристические маршруты. Москва, 1973. 158 lk.

Sisaldab üle tuhande turismimarsruudi ja andmeid turismiga tegelevate asutuste kohta. Marsruudid on esitatud uues ühtses numeratsioonis, kuid on säilitatud ka vana.

Labor et gaudium ehk töö ja rõõm

«Ja meil on rõõm, rõõm, rõõm, rõõm, rõõm südames...» Rõõmulaul oli südames ja suul siis, kui instruktsioon töökaitsest läbi sai ning paksudesse villastesse rõivastesse riietatud kubujussikesed pääsesid peahoonest välja, et otsida sõiduriista, mis viiks tulevasse töökohta. Sama lauluke aitas lühendada sõitu Tõrva sovhoosi ning sai hiljem siimulaste hümniks.

10. septembri hommikupoolikul saidki meist, eesti filoloogia II kursuse 12 tudengist koos juhendaja Reet Kasikuga, sovhoosnikud ja Siimu talu perenaised-peremehed. Meid kui abilisi võeti kenasti vastu: sõidust väsinud üliõpilasi ootasid ees lahke kokatädi ja lauad auravad supikausid. See oli esimene ja kõige meeldivam üllatus. Üsna varsti külastas meid sovhoosi majandusjuhataja, kuulas ära meie soovid ning asus neid kohe täitma. Ega asjata kõlanud lõpuõhtul lausutud tänusõnade seas kiidusalm ka temale:

Meie majja sisse astus
majanduse ametnik,
laua peale ritta ladus
kõik, mis meile vajalik:
madrats, padi, tekk ja lina,
triikraud, raadio, lakke pirn,
leivad, saiad, suhkur, liha,
kartulid ning õuntevirn.

Nii tähelepaneliku suhtumise eest püüdsime tasuda tubli tööga. Tundub küll natuke kiitlemisena (fakt ise teeb siiski au ka meie ülikoolile), aga kõikjalt, kus me käed tööle külge panime, öeldi päeva lõpuks ainult tänu. Pisut mõrumaigulisegi üllatusena mõjus ühe külatädi küsimus: «Ega te juhuslikult EPA-st ole, et nii agaralt tööd teete?»

Ilm polnud meie vastu siiski nii lahke kui sovhoosipere. Esimesel töönädalal pani ta mõnelgi nina norihsema ja põsed palavikuliselt punetama. Pärast päevatööd märgati aga ometi, et sügis on kaunis. Sügisandide austajaid ootas seenemets. (Tänu seentele oli ühe lõunatoidu maksumus 16 kopikat inimeselt!) Kes ei tahtnud välja minna, sel tareski tegemist küll! Südames jätkus särtsu ja lauluks lusti. Mõnel õhtul meenutas tuba «Vanemuise» proovisaali, teinekord jälle pealinna võlvkaarega laululava. Karnevaliõhtul laulsid ja tantsisid koos leedid ja piraadid. Pipi, jänkupoiss, jõumees Juurikas, tädi Amanda, tubli eesti noormees Peipsi kaldalt ja punane kärbseseen.

Elul on siiski keerulised teed! Sellest annab tunnistust pulm, mis grupis peetud sai. «Kes see teab, kuis kõik see algas,» aga pruut langetab malbelt ripsmed, kõlab pulmamarss ning kõik on peaaegu nii nagu päris. Ja kui palju kingitusi! Karikakrad, vahtralehed, kastanimunadest siilikesed... Ja pulmaõhtu seltskondlikust osast sai peaproov etendusele, mille lõpuõhtul korraldasime majandi juhtkonna ja teiste külaliste ees.

Kolm nädalat tõsist tööd ja mõnusat puhkust möödusid lennates. Olime saanud headeks sõpradeks Tõrva sovhoosi juhtide ja külarahvaga, olime pistnud rinda ilmataadi ja maatöödega. Nägime ja tundsime nüüd ise, mida tähendab sügis põllumehele, kes ei hooli ilmast ega kellaajast.

Viimasel päeval organiseeriti meile väike ekskursioon Koorküla Valgjärvele ning Holdre jahilossi.

Kena oli ning muidugi ei tahtnud lahkuda. Igaühe silmad leidsid palju, millest ja kellest jääb mälestus.

Nägemiseni, tööinimesed!
Hüvasti kaalikapõld!
Hüvasti viljaait!
Ja piimakari! Õunaaed!
Mesila!
Hüvasti, kollane kartulikombain, traktorid ja traktoristid!

Ja jälle koolitöö. Asusime õpingute kallale puhanutena ja värskena ning laulame ikka veel Siimu hümni

RÕÕM IGAS SÜDAMES!

Muljed sovhoositööst
pani kirja
AIME KORTS

Ilmar Anvelti joonistus

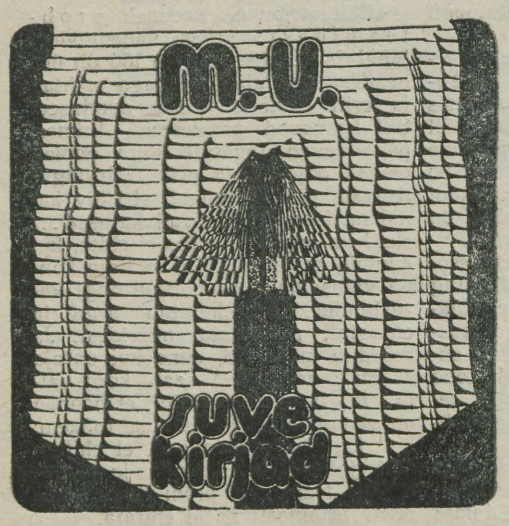

3. Alguses oli keel

Lugemust ja teadmisi pole vist keegi kunagi piiritlenud ainult omakeelses literatuuris sisalduvaga, veel vähem ajalehtede joonealuste tõdedega. Kuid just viimane on suurele osale meelislektüüriks, millele mõnikord lisandub kõmu tekitanud algupärane belletristiline fenomen ning harva ka nn. populaarteaduslik raamat. Loen ka ise meeleldi joonealuseid, sest neis on midagi iseäralikku, eristatavat kogu ülejäänud kirjandusest. Ma ei väida muidugi, et meie joonealused on kuigivõrd kõrgetasemelised, ent vahel ettetulevad nimed nagu Agathe Christie, Rex Stout jt. jätavad lootuse nõela leidmiseks heinakuhjast. Juba üsna ammu, vist küll sellest ajast peale, kui jutulisasid avaldama hakati, on neid ka mustatud. Osalt päris õigustatult, sest vaatamata suurepärasele võimele meelt lahutada on lehejutud enamjaolt pinnalised, liiga kergesti seeditavad ning mõnikord kaugel heast maitsest. Päris ilmne on, et terviklik inimene ei piirdu säärase lektüüriga, ega üldse ainult ilukirjandusega.

Kolmanda kirja päis andis mõista, et juttu tuleb keelest. Ja, miks ka mitte, sest just võõrkeelne kirjandus on meil kõige kehvemini minev. Terviklikku maailmapilti aga oma Nuustaku baasil küll ei saa. Käi seal või sada korda, Pariis jääb tundmatuks. Inimesed on aga meil suuremas osas monolingvaalid. Vene keelt osatakse küll mõnevõrra, millest aga kuidagi ei piisa tõsisekoelise ning rikka keelega vene kirjanduse mõistmiseks. Teised keeled jäävad professionaalsete humanitaarlaste eeliseks. Ning just seepärast peaksime eriti tõsiselt mõtlema kirjanduse vahendamisele võõrkeeltest täitmaks lünki meie ettekujutuses maailmast ja selle kultuurist.

Tahaksin siinkohal pooldada J. Talveti ettepanekut «Sirbis ja Vasaras» uue ajakirja asutamise kohta, kust leiaks teiste rahvaste kirjanduse läbimõeldumaid tõlkenäiteid ja muud literatuuriga seostuvat.

Tõlkimine pole ainult võõrkeelse teksti ümberpanek oma keelde või vastupidi, vaid ka teaduse keele ja mõtteviisi lihtinimesele kättesaadavaks tegemine. Igapäevases elus võime seda nimetada populaarteadusliku informatsiooni vahendamiseks (niisugune informatsioon on «kergel kujul» tungimas juba ajakirjanduse viimastele veergudele). Ülalnimetatuga tegelev kirjandusžanr on täiesti olemas, tal on omad tipud ja ebaõnnestumised, ent pilsavalt tegusaks võib ta kujuneda vaid heal tasemel. Ilukirjandust tõlkima õhutab noori TRÜ tõlkevõistlus, kuidas jääb aga teadusega? Et hoida teaduse päevaprobleemidega kursis inimesi, kes järjest enam spetsialiseeruvad oma kitsal erialal, on tarvis kümneid kõrgelt haritud ja erudeeritud tõlkijaid.

Teadaanne

Käesoleva kuu lõpul toimub Teaduslikus Raamatukogus aruandekonverents lugejatele. Seoses selle üritusega palutakse lugejaid esitada 26. oktoobrini teenindamispunktidesse raamatukogu tegevust puudutavaid küsimusi, pretensioone, hinnanguid ja ettepanekuid. Ka kõik lugejate poolt aruandekonverentsil (konkreetne aeg teatatakse hiljem) esitatu võetakse suurima tänuga vastu.

K. LEPIK

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 7

12 октября 1973 г., пятница.

Собирали мы картошку

«Подъем! Ну сколько раз нужно вам говорить.» — Кудрявая Юткина голова еще несколько мгновений торчит в дверном проеме, наблюдая за нашей реакцией. Но вот ее голос слышится в следующей комнате, третьей, четвертой... Все безропотно выползают из-под одеял. Наш очередной рабочий день начался.

Взгляд в окно — чисто автоматический, конечно. Все и так знают — дождя нет. Мы ждем его, как чуда, как возмездия за наши неразгибающиеся коленки, как новогоднего подарка. Подобно египетским жрецам, лицом к Нилу, пятками к пирамиде Хеопса, мы ежевечерне возносим наши молитвы, чтобы снизошла на нас благодать «небесного бригадира»... Но, кажется, наши скромные просьбы не доходят до всепостигающих ушей Творца, зато на работе они достигают ушей нашего земного бригадира, который ни на минуту не выпускает нас из поля зрения: «Отдыхать во время перерыва будете, а сейчас работать нужно». Слугам фараона дождь был необходим для того, чтобы работать на полях, ну а нам — наоборот. В этом-то, наверное, и состоит разгадка, почему их просьбы время от времени удовлетворялись, а наши — нет.

После короткого, по-деревенски простого завтрака и не слишком интересной процедуры натягивания на себя всего запаса одежды, наша живописная группа высыпает на дорогу. Начинается томительное ожидание «катафалки» (так с чьей-то легкой руки окрестили старенький автобус, предоставленный правлением совхоза почти в полное наше распоряжение). А пока... Пока — едва ли не самое волнующее событие нашего рабочего дня — распределение: кто — куда?

Есть три рода работы, до которой в нашем совхозе допускают студентов. Первый — по-видимому, самый популярный в совхозе, но отнюдь не самый популярный среди нас — ящики. Механизм работы прост и, как все простое, почти гениален. Каждому выделяется участок земли, два-три деревянных ящика и непосредственное орудие труда — корзина.

«Мы гуляем «понаошку».
Собираем мы картошку.
Прямо в ящики ссыпаем
И талончик получаем.»

(На мотив «Мы — веселые ребята, наше имя — октябрята.»)

Второй — «ходит за тачкой» по-народному. Вся честная компания фалангою движется по полю, подбирая единичные картофелины, которые не «заметил» комбайн. Содержимое своих корзинок все ссыпают в кузов трактора. Преимущества данного способа в том, что он помогает воспитывать «чувство локтя» и сплачивает коллектив. Здесь нет индивидуальных деляночек, частных ящичков и лично заработанных талончиков. Выработка подсчитывается по тракторам и делится поровну на всех.

И, наконец, третий и самый желанный — комбайн. Работать на комбайне все всегда хотят. Правда, мы пытаемся объяснить такое явление всепожирающею страстью к технике, особенно к сельскохозяйственной, ко всяким там «тракторочкам», комбайнчикам, сеялкам, веялкам и прочим «лошадкам». Но все дело, конечно, только в том, что на комбайне не так устаешь. Стоишь на верхотуре, а перед тобой лента конвейера, по которой картошка движется, справо налево. Все хорошо, плохо лишь одно: не только картошка там движется, но вообще все, что имеет более или менее картофельные «размеры»: комья земли, камни, ботва и т. д. В тот день, когда наша бригада работала на комбайне, мы нашли даже гаечный ключ, который за день до этого «посеял» на поле незадачливый тракторист...

Итак, на сегодня все уже распределено. Шестеро — на комбайн, ну а остальные — пожалуйте на ящики. Все загружаются в подъехавший автобус, и мы отправляемся. Томас, наш шофер, подбрасывает нас до соседнего поля, а счастливчиков, провожаемых нашими завистливыми взглядами увозят подальше, туда, откуда слышится всем нам близкий и такой призывный шум работающих комбайнов.

На снимке: студентки 2 курса русской филологии Л. Михайлова и Н. Чертиллина. Фото В. БРЕХОВА

Теперь начинается, пожалуй, самое интересное, а именно: распределение участков. Вот уже в третий раз наш бригадир Володя Брехов обходит всех, пытаясь придти к какому-то общему мнению, но напрасно...

Картошка не везде идет одинаково: на холмах ее побольше, в низине — очень мало. В одном месте она достаточно крупная, в другом — как виноград (мелкие картофелины плотно-плотно облепляют стебель). И для того, чтобы отделить такую картошку от ботвы, необходимо затратить некоторое количество энергии и времени. Трактор же не ждет. Притом вряд ли покажется кому-нибудь приятной ситуация, когда за его спиной уже несколько минут фыркает трактор, а бригадир позволяет себе не слишком лестные замечания относительно твоей рабочей сноровки, и ты сам сознаешь что задерживаешь товарищей.

Но вот трактор прошел, у каждого разрыл по первой борозде. Корзинки и ящики наполняются. Борозда пустеет. Трактор отправляется «по второму заходу». Через час или около этого все имевшиеся в наличности ящики заполнены. «Уж трактор близится, а ящиков все нет», пустых, конечно. Ссыпать некуда, однако, трактор, который распахивает борозды, на месте не стоит..

Сегодня, видимо, удачный день. Картошка — крупная, у всех идет почти одинаково густо. Дядя Костя, — тракторист, распахивающий борозды, настроен с утра не плохо. Поэтому он не слишком торопится и у нас перед каждой его поездкой остается немного времени, чтобы разогнуться и присесть. Настроение, несмотря на усталость, поднимается и достигает своего апогея к обеду, когда все замечают, что автобус уже приехал. На обед нас возят в центр, в столовую. Это в шести-семи километрах от нашего поля. Томас приятно удивлен тем, что все такие веселые и, зараженный нашим бесшабашным настроением, сам хохочет, прибавляет скорости и так закручивает на поворотах, что всем грозит реальная опасность оказаться в кювете.

Дорога обратно кажется вдвое короче, чем, когда мы ехали в столовую. Выгружаемся на родном поле, возле родных ящиков.

Мы уже не так горим рабочим пылом, как это было с утра. Темп работы уже не сравнить с предобеденным. И все бесконечно рады, когда Томас приезжает за нами на 10 минут раньше, чем обычно.

Дома нас уже ждет наш повар Юдит, и ужин, конечно, готов. За 5 минут все накормлены и напоены. Теперь часик-полтора — свободное время. Несколько человек оккупируют небольшую кухоньку. Это картежники. Они не выползут оттуда до тех пор, пока каждый из них не останется в дураках по крайней мере пять раз. У нас есть только одна-единственная пластинка. И когда танцующие в сотый раз заводят «Налетели вдруг дожди, наскандалили...», прибегают разъяренные девчонки из соседней комнаты, вооруженные Расином, Шиллером и Корнелем (успели схватить, что потолще, помассивнее). Оказывается, что «идиотская пластинка» мешает им читать и вообще. «Сами знаете: скоро зачет по зарубежной литературе, а вы сами не читаете и другим не даете». Но лишь только делегация — за порог, как раздается: «Вы разрешите с Вами познакомиться» (пластинку перевернули на другую сторону). Видно, ничего не поделаешь. Так мы коротаем вечерний досуг. Время бежит быстро, и вот уже кто-то командует, что пора спать. Никто не противится: нам завтра опять рано вставать. Засыпаем быстро и всем, конечно, опять снится картошка. Это как какое-то наваждение: она не дает нам покоя и ночью. Кончился еще один рабочий день. И в нашем маленьком доме, что стоит на отшибе, почти в лесу, воцаряется тишина. Но ненадолго. Ведь завтра в семь тридцать дверь с грохотом распахнется, появится веселая Юткина физиономия и...

А. ЧЕРНЯК

В ожидании оживления

Уже сколько лет перед студентами русских отделений Тартуского университета стоят одни и те же проблемы. Если просмотреть несколько номеров «Русской страницы» за шестидесятые годы, то можно прочитать, например, о том, что актив русских отделений обсуждал вопрос: как оживить жизнь на русских отделениях? Сейчас этот вопрос так же актуален, как и десять лет назад.

Никто не станет отрицать, что общение — одна из основных предпосылок всестороннего развития человека. Отсутствие этого — причина слабости общественной жизни на наших русских отделениях (по сравнению с вузами Москвы и Ленинграда). Виноваты в этом сами студенты. Нередко случается, что один курс факультета совсем не знает других курсов того же факультета. О каких-либо прочных связях между курсами факультетов не приходится и говорить. Исключение составляет, пожалуй, только русское отделение математического факультета.

В общем, этот вопрос в той или иной форме возникает каждый год и вот уже сколько лет не находит никакого решения. Этому не так уж трудно найти объяснение. Просто проблемы, которые обсуждают секретари русских отделений на своих встречах, не стоят в такой форме перед остальными студентами. Возможно, большинство студентов русских отделений удовлетворяет такой образ жизни?

Беда в том, что вопрос этот поднимается «не с того конца». Ведь не так легко 5—10 активистам раскачать более чем полутысячную армию остальных студентов русских отделений. Главная причина того, что добрые начинания актива не доходят до основной массы студентов — отсутствие активности на курсах. Каждый курс должен наладить свою жизнь. Этому способствовало бы усиление связи с другими курсами своего факультета, или с курсами других факультетов. А для этого есть столько возможностей. Можно проводить и КВН-ы, вечера, встречи. Да мало ли в каких формах и каким образом можно было бы начать все это. Оживляя жизнь на своем курсе, студенты сами почувствуют больший интерес к окружающему, им самим будет интереснее жить. Любое проявление активности всегда одобрят и поддержат в комитете комсомола.

Мы учимся в университете, а его огромное преимущество перед вузами другого типа состоит в том, что здесь можно познакомиться не только со своей специальностью, но и со многими другими областями науки. Тут столько профессоров и преподавателей, с которыми можно было бы встретиться помимо лекций, которые могли бы рассказать всем желающим о том, что может интересовать каждого. И хотя такие встречи изредка происходят, хотелось бы, чтобы лекторий стал более регулярным и разнообразным. Сколько разнообразных начинаний актива с трудом доходит до масс. Несколько вечеров, организованных в прошлом учебном году, неожиданно показали, что студентов они и не очень-то интересуют. Эти встречи в рамках всех русских отделений оказываются вне интересов основной массы студентов.

Теперь неплохо было бы организовать регулярный клуб встреч. Можно было бы проводить литературно-музыкальные вечера в «Софокле». Ведь на каждом курсе всегда есть, как минимум, один-два человека, умеющих играть на гитаре. И если бы они собрались вместе с другими, то вполне можно было бы провести вечер, слушая песни. И наверняка кто-нибудь прочел бы стихи (ведь многие и сами пишут стихи). Но как найти людей, играющих на гитаре или читающих стихи? Хоть клич кидай во поле бескрайнем.

Нужно разнообразить связи с эстонскими отделениями. Достигнутое в этом отношении не может удовлетворить. А сколько полезного и интересного это дало бы для оживления жизни на русских отделениях. Да и опыт их пригодился бы при проведении различных встреч.

Трудно ожидать, что от одной статьи в газете все вдруг сразу переменится. Пока можно желать лишь каких-то сдвигов где-то в глубине масс. Хотелось бы, чтобы о наболевших вопросах студенты писали в газету. Ведь так много вещей, которые можно решить сообща, только нужно подать голос.

А. СМИРНОВ,
студент-физик V курса

У нас в гостях

2 октября студенты-филологи имели счастливую возможность второй раз за последние несколько лет встретиться в стенах нашего университета с Наталией Ивановной Никулиной и Владиславом Михайловичем Глинкой.

Такие встречи не только обогащают нас знанием большого фактического материала, но, главное, помогают воссоздать яркую картину жизни, быта России начала XIX в.

Н. И. Никулина — кандидат исторических наук, искусствовед, сотрудник архитектурного отдела музея Академии художеств в Ленинграде, автор многочисленных исследований о Н. И. Львове, выдающемся русском архитекторе, поэте и деятеле русской культуры второй половины XVIII в. В этот раз она познакомила аудиторию со своей новой работой — атрибуцией трех рисунков из собрания Академии. Н. И. Никулина установила, что их автором является Никита Мартос, сын известного скульптора. Трагична судьба этого талантливого молодого архитектора, блистательно начавшего свою карьеру, арестованного во Франции во время войны 1812 г. в качестве русского военнопленного и там умершего в расцвете творческих сил. Мы узнали много интересных деталей о жизни выпускников Академии художеств, окончивших ее с золотой медалью и отправленных в пенсионерскую поездку в Италию.

В. М. Глинка — писатель, ученый, выдающийся знаток русской культуры и быта начала XIX в., более двадцати лет проработавший главным хранителем отдела русской культуры Эрмитажа, — рассказал о процессе работы над своим новым историческим романом. Замысел написать о человеке необычайного благородства, солдате роты дворцовых гренадер Александре Иванове зародился уже давно. Многолетняя работа в музеях и архивах помогла реконструировать биографию А. Иванова, а работа над романом, в свою очередь, привела ко многим научным исследованиям и открытиям. Писатель ставит перед собой цель создания не только художественных произведений, но одновременно и «производственных романов», которые могли бы стать для вдумчивого и внимательного читателя своеобразным справочником по русскому быту. В своем живом, блестящем рассказе В. М. Глинка сообщил целый ряд подробностей о наводнении 1824 г., событиях 14 декабря 1825 г., о пожаре Зимнего дворца в 1837 г. и о многом другом.

Мы с нетерпением ждем выхода в свет книги и надеемся на новые встречи с Н. И. Никулиной и В. М. Глинкой.

Л. МИНДРОВА
Т. НОЧЕВКА

Театральные искания Ежи Гротовского

Польский режиссер Ежи Гротовский признан крупнейшим современным реформатором театрального искусства. О Гротовском и его Театре-лаборатории во Вроцлаве уже написаны книги и множество статей на польском, английском, французском, итальянском и немецком языках. О его работах нередко говорят как о «вроцлавском чуде». У нас в «Иностранной литературе» (1973, № 1) опубликована статья Нателлы Башинджатян, «Опыт, достижения, проблемы (Театр-лаборатория Е. Гротовского в зеркале польской и западной прессы)». Кроме того, довольно много места уделено Гротовскому в статье Н. Башинджатян и Ростоцкого «Профили польской режиссуры» («Театр», 1973, № 5).

В 1970 г. мне посчастливилось увидеть во Вроцлаве «Apocalypsis cum figuris». («Апокалипсис с вариациями») — последнюю постановку Гротовского, показанную зрителям. Пережив небывалое досель потрясение от театрального представления, я увлекся Гротовским и стал читать доступные мне статьи. Увиденным и прочитанным я теперь хотел бы поделиться с читателем.

Разговор о Гротовском как о современном театральном деятеле можно начать с легенды о Парсифале, которую приводит сам Гротовский в конце своей статьи «Театр и ритуал», напечатанной в августе 1969 г. в польском журнале «Dialog». Статья эта выросла из доклада, прочитанного Гротовским в Париже 15 октября 1968 г. на парижской секции Польской Академии наук.

«Однажды прибыл Парсифаль в замок Короля-рыбака. Король лежал разбитый параличем, все королевство было в упадке, женщины не рожали, деревья не плодоносили, коровы не доились, бесплодие поразило страну. Сидя в трапезной, Парсифаль увидел процессию, впереди которой шла женщина с диковинным сосудом в руках; процессия двигалась через зал, уходила и возвращалась снова, и так повторялось несколько раз... Парсифаль ни о чем не спросил — вся атмосфера замка казалась ему достаточно необычайной, в самом его воздухе носилось что-то неясное, невыраженное. Утром он заметил, что замок пуст. Он решил, что все ушли на охоту, сел на коня и поскакал следом. В чаще леса он наткнулся на молодую женщину, державшую на коленях мертвое тело возлюбленного. Тогда он спросил: «Что происходит в этом замке?» — «Ты видел процессию?» — сказала она в ответ. — «Да.» — «С женщиной, что шла впереди и несла необычный сосуд?» — «Да.» — «А ты спросил?» И Парсифаль ответил: «Нет, не спросил.» — «Ты не спросил — и вот из-за твоего безразличия, из-за твоего рокового нелюбопытства женщины не могут родить, деревья не плодоносят, коровы не дают молока, а король лежит в параличе. Ты не спросил.»

В. Беззубов

И Гротовский говорит о настоятельной необходимости «ставить вопросы», спрашивать, спрашивать, спрашивать, иначе «наша жизнь изничтожится шаг за шагом, и навяжется ей бог знает откуда какая-то «линия», ничего общего с нашими идеалами и нашими стремлениями не имеющая, и сами мы будем страдать, и молчать, и терпеть, и будем мы одиноки.»

Сам Гротовский настойчиво ставит вопросы, прежде всего, конечно, самые насущные для театра: что же все-таки существенно для театра, для актера, для чего театр? Необходимо сразу же отметить, что Гротовский совершенно естественно от вопросов театра, актерского искусства переключается на философско-этические проблемы, на проблемы человеческого бытия вообще.

Поэтому путь Гротовского — путь напряженных поисков, поисков ответов на вопросы. Каждая новая постановка ставит новые насущные вопросы, в каждой постановке — найденное и отбрасываемое. Это присуще не только постановкам по какому-либо произведению, но и отдельным версиям или вариантам. Так «Акрополис» Станислава Выспянского был показан зрителям в 1962—1967 гг. в пяти разных версиях. Гротовский подчеркивает важность не достижений, а процесс. «Не делаю представления, — признается он, — чтобы научить чему-то других, чему-то, что знал уже раньше. Лишь после представления я умнее. Дурен метод, который сам в себе не есть познание.»

Учился Гротовский в Москве в классе Ю. Завадского. Работал затем режиссером Старого театра в Кракове. Первая постановка — «Стулья» Ионеско. Несколько постановок были осуществлены также в Камерном театре Кракова, среди них «Дядя Ваня» А. Чехова. В 1959 г. Гротовский с небольшой группой артистов организует в городе Ополе Театр 13 рядов.

Для первой постановки в своем экспериментальном театре Гротовский избрал пьесу Жана Кокто «Орфей». Премьера ее состоялась 8 октября 1959 г. В Театре 13 рядов были еще поставлены «Каин» Байрона (1960), «Мистерия-Буфф» Маяковского (1960), «Сакунтала» Калидасы (1960), «Дзяды» Мицкевича (1962), «Кордиан» Словацкого (1962), «Акрополис» Выспянского (1962), «Трагическая история доктора Фауста» Марло (1963). В 1962 г. Театр 13 рядов получает название Театра-лаборатории. В 1965 г. Театр-лаборатория переезжает во Вроцлав и получает статус Института изучения методов актерской игры. Во Вроцлаве Театр-лаборатория представил «Стойкого принца» Кальдерона-Словацкого (1965) и «Apocalypsis cum figuris» (1968).

Гротовским написано довольно много статей, в которых он рассказывает о своих поисках и выдвигает свою концепцию театра. Основные из них — «К бедному театру» («Odra», 1965), «Оголенный актер» («Teatr», 1965), «Он не был целостно самим собой» («Odra», 1967), «Театр и ритуал» «Dialog», 1969), «Упражнения» («Dialog», 1969). «Упражнения» («Action culturelle du Sud-Est», идей Гротовского является также заведующий литературной частью Театра-лаборатории Людвиг Фляшен.

(Продолжение следует)

Для вас, комсомольцы

«Имеет право проверять документы, составлять акты о нарушениях порядка, доставлять граждан, нарушающих общественный порядков, в милицию или штаб народной дружины.» Вкладыш: «Имеет право контролировать соблюдение общественного порядка во всех культурных учреждениях города Тарту». Так сформулированы полномочия члена оперативного комсомольского отряда на наших рабочих удостоверениях, скрепленных подписями председателя горисполкома и секретаря горкома комсомола города Тарту.

Два раза в месяц, получив задание в отделении Министерства внутренних дел, мы спускаемся по лестнице несколько мрачного дома на улице Харидусе, и снова в рейд.

Работы у нас, к сожалению, хватает. Ведь часто случается так, что, надев выходной костюм, идет молодой парень в клуб, на танцы или просто посидеть в кафе с девушкой, а возвращается домой... с избитым лицом, или в разорванной одежде. Что же случилось? Просто есть в нашем городе те, кто не хочет ни учиться, ни работать, а предпочитает вечерами распить две-три бутылки дешевого портвейна в подворотне и затем, придя в какой-нибудь клуб, испортить вечер нам самим или нашим товарищам.

Но есть еще и более сложные проблемы. Несмотря на то, что в нашем городе есть много мест, где можно замечательно провести время, отдохнуть, некоторые молодые люди, боязливо оглядываясь, идут по слабо освещенным улицам города в направлении окраин. Там нет театров, кафе, кино, клубов, но там есть места, где собираются отдельные группы молодежи и устраиваются пьяные оргии. Стоит только вспомнить, что в Тарту в среднем на человека приходится за год 35 литров алкоголя из расчета 40° крепости, и нам станет ясно, почему 50% преступлений (а хулиганств, изнасилований и умышленных убийств все 90%) совершаются в нетрезвом виде. Именно поэтому приходится оперативному комсомольскому отряду вместе с работниками милиции совершать облавы.

Недавно перед нами выступил старший инспектор уголовного розыска Кала, который рассказал следующее: «Несколько недель назад в одном из парков города Тарту был совершен ряд изнасилований. Причем метод совершения преступлений был не совсем обычен. Преступник приводил свою жертву в беспомощное состояние ударом головы в солнечное сплетение. Единственные данные о нем: рост 182 см, телосложение атлетическое. Последняя потерпевшая сообщила, что какой-то мужчина приблизился к ней, ударом головы сбил ее с ног и сразу удалился, неестественно смеясь. Милиция обратилась к нам за помощью, как действительно сильной централизованной организации.

Тартуский оперативный комсомольский отряд является одним из самых сильных в республике. В Тарту же первое место занимает оперативная комсомольская группа ТГУ.

Обычно нам доверяют поддержание порядка на концертах, организуемых для студентов, в театре «Ванемуйне» и других культурных учреждениях города. Основной контингент нашей группы составляют студенты юрфака. Это вполне естественно, т. к. эта деятельность наиболее тесно связана с выбранной ими специальностью. Сейчас мы планируем расширение нашей организации. Было бы желательно видеть в ее рядах также студентов других факультетов. Нам нужны смелые, оптимистично настроенные, обладающие чувством долга ребята. Все, кого эта заметка заинтересовала, могут обратиться по адресу: Тийги 14—111 — к командиру оперативной комсомольской группы ТГУ или в комитет комсомола университета — к секретарю комсомольской организации ТГУ Калле Меруску.

В. Илляшевич,
юрфак, III курс
Ю. Асари,
юрфак, II курс

С 8-го Московского

Прошло два года, и уже в 8 раз в Москве взвился в небо белоголубой флаг Московского международного кинофестиваля. А рядом флаги 89 стран, заявивших о своём желании участвовать в этом, одном из самых популярных кинофорумов в мире. В 1956 г. в 1 Московском кинофестивале участвовали 32 страны. С тех пор эта цифра выросла в два с половиной раза.

В числе гостей кинофестиваля были известные режиссёры, актёры, писатели: Стенли Креймер, Карло Понти, Джина Лоллобриджида, Ричард Бартон, Фатен Хамама, Пола Ракса, Джанни Родари, Астрид Линдгрен, Тур Хейердал.

За две недели Большое жюри полнометражных художественных фильмов просмотрело 31 фильм. 58 картин включено было в конкурс короткометражных фильмов. 49 лент участвовали в конкурсе детских фильмов. Ряд стран избрали внеконкурсные формы участия в качестве наблюдателей, участников информационного показа.

Как всегда, в рамках Московского кинофестиваля проводилась творческая дискуссия. Её тема была сформулирована в девизе фестиваля «За гуманизм киноискусства, за мир и дружбу между народами.»

Две недели просмотров, встреч, прогулок по Москве. А затем заключительное торжественное заседание и имена победителей.

Золотой приз был присуждён фильмам «Это сладкое слово свобода» (СССР) и «Любовь» (Болгария). За лучшую режиссёрскую работу был награждён Стенли Креймер (США, фильм «Оклахома, как она есть»). Приз за лучшее исполнение женской роли присудили актрисам Ча Жанг в фильме «17 параллель, дни и ночи» (ДРВ) и Ингерид Вардунд в фильме «Свадьба Лины» (Норвегия). Приз за лучшее исполнение мужской роли был вручён актёрам Серхио Корбьери в фильме «Человек из Майсинику» (Куба) и Рамазу Чхиквадзе в фильме «Саженцы» (СССР). Лучшим детским фильмом был признан фильм «Пиноккио» (Италия). В конкурсе документальных фильмов в этом году не было золотых призёров. Серебряный приз за лучший хроникально-документальный фильм получил итальянский фильм «Смерть на работе.»

В небольшом кинотеатре «Иллюзион» на Котельнической набережной демонстрировались внеконкурсные фильмы для членов киноклубов страны. Программа была составлена преимущественно из фильмов США и Италии.

Фильм США «Пусть никогда не кончаются весёлые времена» рассказывает об истории рок-н-ролла. Это документальный фильм, сделанный очень оригинально. Экран почти всё время разделён пополам. На одной половине показывают певца, на другой — реакцию зала на его пение, или того же певца, снятого в то время, когда рок-н-ролл ещё только зарождался т. е. 20 лет назад. «Уотстек» — репортаж с фестиваля негритянской песни 1969 г. в Уотсе. Для разнообразия в фильме даны интервью со студентами, рабочими. Их темы: политика, расизм, религия, секс. Польское кино было представлено двумя фильмами: «Иллюминация» (реж. Занусси) и «Спасение» (реж. Жибровский). Оба эти режиссёра принадлежат к так называемому третьему Польскому кино.

Яркое зрелище, бурные краски, музыка — так обычно мы представляем себе мьюзикл. В этом смысле «Человек из Ламанчи» разочаровал зрителей. Музыка, спокойные краски и ужас подземелий инквизиции, толпа голодных, жадных погонщиков мулов. Дон-Кихот умер, потому что он перестал верит в мечту. Мигель де Сервантес побеждает смерть, потому что он верит в мечту. Он заставляет поверить в неё заключённых в подземельях инквизиции, заставляет светиться надеждой глаза девицы, которую он назвал Дульсинеей. Питер О'Туул — мягкий, слабый, чуть смешной Дон-Кихот и сильный, весёлый, такой же добрый Мигель де Сервантес. Альдонса (София Лорен), поначалу озлобленный, затравленный зверёк; постепенно она оживает, взгляд её добреет, она начинает верить в сказку Дон-Кихота.

На прошлом кинофестивале был показан фильм Максимилиана Шелла «Первая любовь», а в этом году он представил свой фильм «Пешеход». Это рассказ о миллионере, который только что потерял в автокатастрофе сына. Может быть, он даже был виновником этой смерти. С тех пор он стал пешеходом. Что скрывается за всегда спокойным лицом-маской этого старого человека, спокойно идущего по улице? Кто он? Кем он был во время второй мировой войны?

23 июля, в самый последний день кинофестиваля, мне удалось посмотреть фильм Стенли Креймера «Оклахома, как она есть». Героиня фильма Лина (Фей Данауэй), владелица нефтяной скважины, которая пока ничего не даёт. Но Лина фанатично уверена, что нефть будет. Для неё нефть — не просто богатство, это символ свободы. Она живёт среди людей и ненавидит их, для неё важна только нефть и её борьба с нефтяной компанией. И в этой неравной борьбе Лине, сначала почти против её воли, помогают только два человека. Первый — отец (Джон Милз). Мягкий, очень любящий свою дочь, готовый отдать за неё жизнь. Второй — Мейс (Джордж Скотт), единственный наёмный работник на ранчо, ставший потом другом Лины.

Как вообще на всех фестивалях — увидеть всё одному человеку физически невозможно. Две недели — 30 фильмов, масса впечатлений и приятных воспоминаний. Хочется, чтобы хоть часть из этих фильмов дошла до зрителей нашего киноклуба. Мы надеемся, что и на этот раз нам удастся представить нашим зрителям краткий кинообзор фестиваля.

Л. ГАРШНЕК.

ПОСВЯЩЕНИЕ ФИЗИКОВ

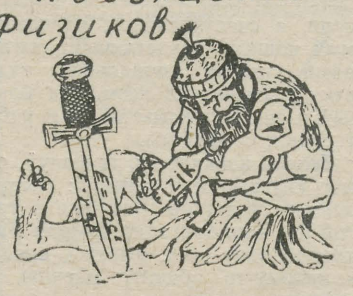

Уже не говорят о том, что физиков больше нет. Хотя и через большой промежуток — четыре года — но они появились снова — полноправные хозяева физических лабораторий и мастера на все руки. Уже 5 октября еще не физиков и еще не студентов посвятили и в тех, и в других. На всю студенческую столовую громко стучала книга, и еще не студенты, но уже физики с шумящей от удара головой ели, морщась, кусочки физической задачи из задачника, запивая ее физической водой. Потом «свежеиспеченный» заносил свою роспись в вечный список физиков университета и получал значок с младенцем, задумчиво глядящим на книгу. Хотя посвящающих было не так уж много — всего четверо «могикан», представление понравилось. Еще долго, до утра 6 октября играла музыка в студенческой столовой. Там веселились физики.

А. Смирнов.

КОНКУРС!

Объявляется конкурс на лучшее название для нашей газеты. Свои предложения, не откладывая в долгий ящик, спешите опустить в наш почтовый ящик, который вы найдете в здании языков на первом этаже. Победитель конкурса получает премию — 10 рублей.

Объявления

С 24 по 29 сентября перед тартуской аудиторией с курсом лекций по психолингвистике и психологии общения выступил доктор филологических наук А. А. Леонтьев.

5 октября в нашем университете состоялась защита диссертации. На соискание степени доктора филологических наук была представлена монография А. А. Нинова «М. Горький и Ив. Бунин. История отношений. Проблемы творчества.» (Л., 1973 г.) В качестве оппонентов были приглашены профессора Г. А. Бялый (Ленинградский университет), Г. В. Краснов (Горьковский университет) и Ю. М. Лотман (ТГУ). Защита прошла успешно.

На следующий день, 6-го октября профессор Г. А. Бялый, один из крупнейших советских литературоведов, согласился поделиться с нашими студентами своими воспоминаниями о Ленинградском университете 1920-х годов. В своем чрезвычайно увлекательном рассказе он говорил о лекциях профессора Платонова, академика Щербы, о семинаре академика В. Н. Перетца, о жизни университета той поры.

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

Заказ 5427. МВ 07247.

EKP TRÜ komitee koosolekult

Möödunud esmaspäeval toimus EKP TRÜ komitee järjekordne koosolek. **Ülikooli parteikomitee otsustas Tartu Riikliku Ülikooli parteiorganisatsiooni esimese konverentsi pidada 14. novembril 1973. aastal ja määras kindlaks delegaatide esindusnormi.**

Informatsiooniga tsiviilkaitsealasest tööst möödunud õppeaastal ja vastavatest plaanidest tänavu esines TRÜ tsiviilkaitse staabi ülem Anatoli Davidenko. Komitee märkis ära staabi senise ülema Igor Sobolevi entusiastlikku ja viljakat tööd tsiviilkaitse organisatsiooni juhtimisel ülikoolis ning toonitas vajadust tõhustada edaspidi seda tööd veelgi. Teaduskondade parteiorganisatsioonidele soovitati läbi viia tsiviilkaitse organisatsioonilistele küsimustele pühendatud parteikoosolekud.

ELKNÜ TRÜ komitee I sekretär K. Merusk andis ülevaate komsomolikonverentsi ettevalmistamisest.

Kuulati ära J. Ungeri informatsioon seoses uue õppeaasta algusega parteiharidusvõrgus. Üle 600 ülikooli õppejõu ja teenistuja-töötaja täiendab sel õppeaastal oma ideelis-poliitilisi teadmisi ringides ja seminarides ning üle 200 Marksismi-Leninismi Ülikoolis, kuhu astujate arv kujunes sedavõrd arvukaks, et tekkis raskusi kõigi soovijate vastuvõtmisega. Parteikomitee kinnitas parteiharidustöö organisatsioonilise struktuuri TRÜ-s.

Kinnitati algorganisatsioonide otsused võtta NLKP liikmeks Arstiteaduskonna intern Laur Toomaspoeg ja II kursuse üliõpilane Toivo Leemets. NLKP liikmekandidaatideks võeti spordimeditsiini kateedri assistent Jaak Maaroos ning Teadusliku Raamatukogu komplekteerimisosakonna juhataja Lei Peterson.

Esimeste kursuste üliõpilased!

21. oktoobril toimub «Vanemuise» kontserdisaalis esimeste kursuste üliõpilaste ball. Palume piletite saamiseks kursuste grupporgidel läbi astuda ELKNÜ TRÜ komiteest. Pileti hind 1.50.

ACTA DIURNA

27. septembril k. a. viibis Tartus NSV Liidu kosmoselendur tehnikakandidaat E. V. Hrunov, kes võttis osa 1969. aasta jaanuaris toimunud kosmoselaevade «Sojuz-4» ja «Sojuz-5» grupilennust. E. V. Hrunov külastas Tõravere observatooriumi, TRÜ Teaduslikku Raamatukogu ja esines oponendina ENSV TA Füüsika ja Astronoomia Instituudi nooremteaduri K. Eerme kandidaadiväitekirja kaitsmisel TRÜ Füüsika-Keemiateaduskonna nõukogus.

M. LIIGANT,
füüs.-mat. kand. TRÜ teoreetilise füüsika kat. dots. kt.

ÜVAK

TRÜ üliõpilaste vastastikuse abistamise kassa (ÜVAK) on vabatahtlikkuse alusel ühinenud ametiühinguliikmetest üliõpilaste organisatsioon, mille eesmärgiks on oma liikmete vastastikune seltsimehelik materiaalne abistamine.

Kassa varad koosnevad ametiühinguorganisatsiooni poolt eraldatud summadest, sisseastumismaksudest, hoiuste protsentidest ja muudest tuludest. Liikmemaksud, mis makstakse liikmeksoleku aja vältel, saadakse ülikoolist lahkumisel täies ulatuses tagasi.

Nüüd lähemalt. Nagu nimi ütleb, on siin tegemist raha laenamise võimalusega vajaduse korral.

- Vajalik liikmestaaž (ainult 2 kuud).
- Sisseastumismaks — 20 kop., liikmemaks 20 kop. kuus.
- Laenata saab kuni 50 rubla, tasumise tähtajaga kuni 5 kuud, mida soovi korral võib pikendada.
- Laenu võib tasuda ka osade kaupa.

Külastage meid! Kassa on avatud igal kolmapäeval kell 12—14.

Kassa asub kohvikumaja III korrusel.

ÜVAK-i juhatus

Tublid mehed—tubli töö!

(algus 1. lk.)

volt. Seda näitab kasvõi fakt, et mitmed isegi suvepuhkusest loobusid, et kool õppeaasta alguseks töökorda saaks.

«Tublisid on meil palju,» ütles ka A. Liik, töödejuhataja. Saagem siis tuttavaks!

EDUARD ANNUK — ülikooli ainus pottsepp, kellele tööluusid, alkohol ja muu selline tundmatu ning kellele materjalipuudus isiklikku kallaletungina mõjub.

ANTS KREEK — ehitusjaoskonna raudvara, kes siin 20 aastat puusepp on olnud ning nõutud-hinnatud meheks saanud.

HELMI SINIMÄE — abitööline, kelle staaž ülikooli objektidel ulatub juba 30 aastani.

SAVELI SVINKOV — neljanda kategooria elektrik, «nobeda käega ja lahtise peaga,» nagu ütles töödejuhataja.

EDUARD VASSILA — defitsiitseim ehitusmeeste seas, nimelt spetsialist kanalisatsioonitorude alal. 13 aastat on ta hoidnud ülikooli uputuste eest ja ummistuste hirmu pole ilmselt ka edaspidi vaja tunda, sest vaatamata 73 eluaastale pole mees pensionileminekust juttu teinud.

Tuntud ja hinnatud on treial **ENDEL RUMVOLT**, kes töötab ehitusjaoskonnas juba 16 aastat. Ta on töökoja brigadir ning temä hooleks on peale selle antud veel 26 katlamaja. See tähendab pidevat kontrolli, et ülikool sooja saaks, remonte, aparaatide ja veevärgi korrasolu. Tööpäeva pikkus on ametlikult küll kaheksa tundi, kuid kui häired soojusseadmeis nõuavad, tuleb valvel olla ka südaöötunnil. Ehitajate päeva puhul avaldas rektor paljudele ehitusjaoskonna töötajatele käskkirjaga kiitust. Eks seegi räägi juba ise enda eest. Kuid suure kooli korrashoidmiseks ei piisa siiski sajast mehest, isegi mitte kõige tublimast.

Suur abi oli suvemalevast. Ehitusjaoskonna meister J. Kompus: «Malevlastega jäime üldiselt rahule, nende abi ehitus- ja remonttöödel on hädavajalik. Vahetustest oli tublim kolmas, seevastu esimene jättis soovida. Eriti häirisid need distsiplineerimatud üliõpilased, kes ei mõtelnud tööd teha, vaid tulid hilinemisega, läksid varem ära ja faktiliselt käisid vaid nime kirja panemas. Tuli ette juhtum, kus küsimusele: «Millal te lõunalt tagasi tulete?» vastasid poisid: «Eks me näe!» Selline suhtumine küll kuskile ei kõlba. Pealegi on ju üliõpilane tuleväne spetsialist, pedagoog, juht. Eeskuju peab aga näitama just tööga.»

Suvemaleva staabile on palve edaspidi täpsemalt informeerida, millal ja kui palju inimesi tööle tuleb. Poiste jaoks on tööd rohkem. Oleks hea, kui saaks teada ka poiste ja tüdrukute arvu eraldi. Ehitusel on füüsilist jõudu nõudvat tööd palju, poistest aga alati suur puudus.

A. Liigi arvamus suvemaleva funktsioonidest olgu ka vastuseks I. Feldbachi repliigile üle-eelmises lehes: «Suvemalev töötab põhimõttel — 3 nädalat ühiskondlikult kasulikku tööd igalt tudengilt tema stuudiumi jooksul. Suvemalev pole kolmenädalane kutsekool, vaid abitöötajõud. Ja pole põhjust solvangu-na võtta, kui töövahendina kellu asemel luud antakse. Iga tudeng pole veel võimeline monteerima, küll aga põrandat pesema, mille tulemusena vabaneb oskustöömees.»

On normaalne, et torud ei leki, auditooriumid ikka soojad on ja et noored oma tudengipiletid kauniks tehtud aulas kätte saavad. Kuid selle eest, et olukord normaalne püsiks, seisab pidevalt valvel sadakond meest. Selle töö tõelist hinda teavad sageli vaid nemad ise.

EPP TONKA
TIIU ROOSTNA

Ehitusjaoskonna töökoja brigadir ENDEL RUMVOLT

L. SCHOTTERI foto

Tunnustus

Rektori käskkirjaga 10. septembrist avaldatakse kiitust TRÜ aula ja kohvik-söökla kvaliteetse ja õigeaegselt lõpetatud remondi eest vanemtöödejuhataja jaoskonna maalritele LEILI KÖLLI-LAISKILE, EVI PAULE, LILLE LOKILE, HELJU AIMILE ja MARGARITA MARKOVALE. Õppehoonete ja ühiselamute ettevalmistamiseks tehtud hea töö eest öeldakse 27. septembri käskkirjas tänu laudsepp JÜRI KAUERILE, santehnik JOHANNES KIVILE, koristaja ALIDE ILVESELE ja keskküttekütja AUGUST SAVILE.

ÜTÜ

Esmaspäeval, 15. oktoobril kell 18 toimub TRÜ peahoones ruum 116 ÜTÜ nõukogu koosolek. Teaduskondade ÜTÜ esimeeste osavõtt kohustuslik.

dots. U. REINO,
ÜTÜ esimees

MUREMÕTTEID KALMISTUST

Tartu Raadi kalmistu on üks omapärasemaid kultuuriajaloolisi paiku kogu Eestimaal. Pole ühtegi teist, kuhu oleks maetud nii suurel arvul silmapaistvaid teaduses ja teistel kultuurialadel tegutsenud isikuid — alates kasvõi niisugustest maailmakuulsustest nagu K. E. v. Baer, Carl Claus, G. Teichmüller ja lõpetades meie rahvuslike suurmeeste O. W. Masingu, Fr. R. Kreutzwaldi, Fr. R. Faehlmanni ja J. Hurdaga ning hiljutiste kaasaegsetega professorite F. Klementi ja J. Piiperiga.

Nende arv ulatub sadadesse ja see pole ka ime, sest alates möödunud sajandi algusest, mil taasavati Tartu Ülikool, muutus Tartu üheks juhtivaks kultuurikeskuseks meie maal.

Ülikooli kunagistest õppejõududest on väga paljud — võib öelda enamik — maetud Raadi kalmistule. Varemail aegadel maeti neid kalmistu sellesse ossa, mida tunti Vana-Jaani kalmistu nime all, hiljem, kuni praeguseni, sealt edasi.

Kalmistut külastavad paljud, kes tunnevad huvi meie kultuuriajaloo vanema ja uuema mineviku vastu. Siia korraldatakse isegi ekskursioone ja külastajaid on lähedalt ja kaugelt. Võiks arvata, et Tartu on uhke oma kultuuriajalooliselt nimekale nekropolile ning pieteeditundega säilitatakse ja hooldatakse nende haudu, kelle elutööle nii mõnesti osas meie tänapäeva saavutused tuginevad, et kalmistu on vaatamisväärsus, mida võib häbenemata näidata igale külastajale.

Kahjuks täiel määral see nii ei ole. Eriti mis puutub kalmistu vanasse osasse, kuhu on maetud väga paljud möödunud sajandi silmapaistvad teadlased, rahvuslikud suurmehed ning teisi nimekaid ja teenekaid isikuid. See kalmistu osa on olnud juba pikemat aega otsese rüüstamise objektiks ning seda on tehtud nii teadlikult kui ka huligaanseil ajendeil. Kuni praeguse ajani kistakse maha vanu hauaplatse piiravaid omapärase kujundusega ja tegumoega raudaedu. Igasuguses valutehnikas valmistatud malmriste tiritakse koos aluskividega välja, taotakse puruks ning nad lähevad nähtavasti koos raudaedadega utiiliplaani täitmiseks. Kiviristid lihtsalt purustatakse, hauasambad ja kivid lükatakse ümber: parem materjal kuulub ümbertegemisele, kehvemast saab nähtavasti sillutuskillustikku. Ka huligaanidele ja joodikutele jätkub siin tegevust. Võsaga varjatumad hauaplatsid on muutunud alalisteks joomakohtadeks, mida tõendavad katkilöödud pudelite, tühjade konservikarpide ning pabertaara lasud. Nii on rüüstatud põhjalikult näit. Tartu Ülikooli ja Kaasani ülikooli professori, element ruteeniumi avastaja Carl Clausi haud, keemiaprofessorite F. Gaebeli ja C. Schmidti hauad. Peterburi Teaduste Akadeemia akadeemikute ja korrespondeerivate liikmete haudadest on laastatud veel A. Bunge, M. Engelhardti, G. Ewersi, E. Mindingi, hauad. Korduvate rüüstamiste objektiks on olnud kirjanik O. W. Masingu haud jne. jne. On tekkinud alad, kus üldse pole enam võimalik kindlaks teha, kes kuhu on maetud.

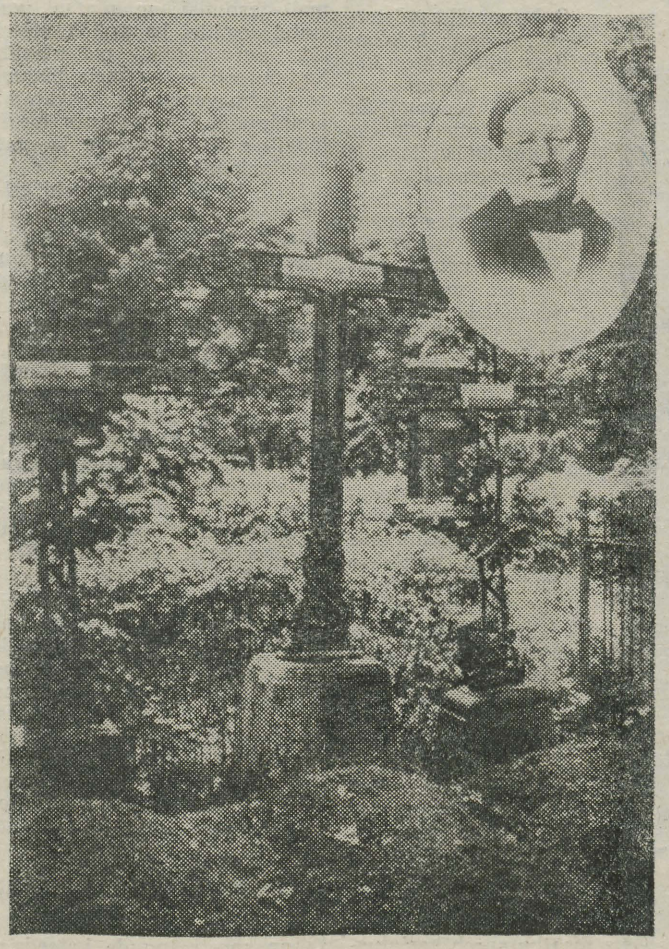

Carl Clausi haud 40 aastat tagasi

Carl Clausi haud praegu. Haua asukohta osutab tagaplaanil seisja.

Muidugi, paljud hauaplatsid on juba aastaid hooldamata, kuid see ei õigusta siiski sellist «puhastustööd», mille tagajärjel kalmistu risustus kasvab ja hävitatakse haudu, mis vajaksid säilitamist.

Põhjuseks, miks see nii on, tuleb lugeda asjaolu, et Tartu kalmistute kohta pole tehtud ametlikku kultuuriajaloolist inventariseerimist (kui nii võib öelda), vanade kalmistute kohta puudub pealematmisele kuuluvate alade sisuline planeerimine, ühesõnaga — linna kõrgemates instantsides pole senini võetud seisukohta, mismoodi kujunenud olukorrale lõpp teha ja mis üldse edasi saab.

Tõsi — on hauaplatse, mida on kogu aeg hooldatud ja korrastatud, mida pole senini rüüstatud; on ka niisuguseid, kuhu on asetatud uued mälestuskivid, kuid siis jäetud asi sinnapaika. Viimasel ajal on ka mitmed asutused (näit. EPA, TRÜ) ja eraisikud asunud oma jõudedega isetegevuslikus korras korralagedust vähendama, aga üksikud korrastatud alad üldise võsastuse ja risustuse foonil ei suuda üldpilti oluliselt parandada ja ainult entusiasmiga siin suurt ära ei tee.

Milles on siis lahendus? Kes peab hakkama lahendust otsima? Ilmselt peavad lahenduse otsimisega tegelema need, kes selleks on meie linnas kutsutud ja seatud ja koostöös nendega, kes kannavad kultuuriasutuse pretensioonikat nimetust.

TULLIO ILOMETS

Ühiselamust ja selle valvest

Ühiselamusse sisenejale avanev pilt on tuttav: valvelauas istub pidevalt üliõpilane (halvematel juhtudel puudub). Valvur ulatab küsijale võtme, tõstmata pead raamatult või konspektilt. Igaüks marsib aga hoogsalt sinna, kuhu soovib. Andke andeks, aga nii paistab see kahjuks meie ülikooli ühiselamutes olevat. Milles on asi?

Ühiselamu sisekord algab valvest — see on ammu tuntud tõde. Järgnev ei olegi uudis, vaid eelkõige meeldetuletus kõigile, kes elavad ühiselamutes või neid külastavad. Teatavasti on ühiselamu valvuri kohustused kinnitatud ühiselamute sisekorra eeskirjades.

Valvur on kohustatud küsima kõigilt ühiselamusse sisenejatelt sissepääsuluba. Usun, et valvur ei peaks niivõrd küsima, kui majaelanik ise näitama valvurile luba, olenemata sellest, kas ta võtab valvelauast võtme või ei, sest ei tunne ju valvur kõiki majas elavaid üliõpilasi. Ka valvurile tuttav üliõpilane esitab loa, näidates sellega valvele, et ta ei ole oma luba kaotanud ega andnud inimesele, kellel puudub õigus pääseda ühiselamusse. On ju see viisakus, mis on elementaarne nõue kõigis üliõpilastevahelise suhtlemise vormides. Ka ei ole valvuril meeldiv küsida iga üliõpilase käest pidevalt luba, mida ta loa mitteesitamisel peab ikkagi tegema.

Valvur on kohustatud märkima kõik ühiselamu külalised vastavasse raamatusse. Meil on ühiselamute põhilisteks külastajateks kaasüliõpilased teistest ühiselamutest — kord on kõigile teada. Sõbrale külla minnes ei tohiks olla raske üliõpilas- või lugejapiletit kaasa võtta ja seda valvele esitada. Niisamuti nagu valvur vastutab selle eest, et kõik külalised oleksid registreeritud, vastutavad ka kõik üliõpilased oma külaliste eest. Seepärast küsitagu neilt alati: «Kas Sa valvelauas end registreerisid?» Tihti püüavad just need valvest mööda hiilida, kellel ei ole ausad plaanid ühiselamus viibimiseks. On esinenud juhtumeid, et kohtad koridoris või õppetoas inimest, kes on tulnud ühiselamusse «niisama vaatama». Selliste muiduvaatajate kohtamisel on iga majaelaniku kohustuseks nõuda tema lahkumist või viivitamatult teatada sellest korrusevanemale või teistele ühiselamunõukogu liikmeile. Ühiselamu on koduks sadadele üliõpilastele ja igaüks meist tahab, et seal ei hulguks kutsumata külalisi.

Kui need kaks põhinõuet on täidetud, siis on loomulik, et valvelauast ei saa ühtegi võtit luba esitamata.

Valvur vastutab selle eest, et majast ei viidaks välja ühiskodule kuuluvat inventari. Lisaks täidab ta ülesandeid, mida näeb ette ühiselamu kodukord (ajalehtede kõitmine, numbritulede süütamine jm.).

Valvesse määramise ja valveaja pikkuse otsustab iga ühiselamu nõukogu. Tundub olevat otstarbekas, kui see ei piirdu 2 või 4 tunniga. Pikemat aega valves olles täidab valvur temale antud ülesandeid kohusetundlikumalt. Lühem aeg võimaldab tal lihtsat äraolemist valvelauas, pikem laseb ka ühiselamu nõukogul paremini kontrollida valve tööd. Tuleb täpselt jälgida, et kõik, kes peavad viibima valves, seal ka kindlasti oleksid. Vastasel juhul võib neil kohusetundlikel üliõpilastel, kes täidavad 2—3 korral aastas valvuri kohustusi, kahtlus tekkida nõukogu objektiivsuses.

Ühiselamunõukogu autoriteedi üks põhinõue on võrdne nõudlikkus kõigi üliõpilaste suhtes.

Arvan, et kui ülikooli administratsioon võimaldaks ühiselamutesse palgata alalisi valvureid, muutuks ka valvesüsteem tõhusamaks. Ühtlasi pean vajalikuks ühiselamutes vastavate sidevahendite paigaldamist, mis võimaldaksid valvuritel operatiivselt teatada ühiselamu nõukogu esimehele kõikidest küsimustest, mida ta ei suuda iseseisvalt lahendada.

ANDRES RAA,
Leningradi mnt. 25 ühiselamu nõukogu esimees

MIDAGI ENAMAT

kui üksnes erialaseid teadmisi peaks ülikool juba olemuseldasa pakkuma pea igaühele.

Ei saa vist päris ilma kahjutundeta rääkida neist kõrgeltharituist, kel ülikooliajast on meelde jäänud vaid auditooriumid ja laboratooriumid. Ei ole vist väga vähe ka neid, kes ei kahetseks viie lühikese aasta jooksul möödalastud võimalusi saada lisaks kohustuslikule ka midagi enamat.

MIKS AGA MITTE korda saata üks soliidne ja kõrgetasemeline üritus, mis pakuks midagi enamat õppeprogrammest, võimalikult laiemat huvi pakkuvatel teemadel?... Meenutatagu kasvõi pea alati inimesi kokkumeelitanud loenguid kaasaegsetest kunstivooludest...

Kuid vaadakem asjale soliidsema pilguga. Ei ole vist palju kasu mingite *pop*-teemade kuulamisest, kui puuduvad esialgsedki algteadmised. Niisiis — miks mitte alustada päris algusest (mis on kunst? mis on esteetika? jne.) et jõuda *popi* ja *dadani* juba tõepoolest kaalukama pagasiga?

Kena. Kuid miks piirduda sellisel juhul vaid kujutava kunstiga? Juurde võiks lisada ju veel kaasaegse teatri, kirjanduse, muusika, kino, foto, arhitektuuri — niisamasuguse soliidse tasemega?

Ja edasi — kas saamegi palju rääkida kunstist, ilma et jõuaksime välja juba eetiliste küsimusteni (kunstieetika, loomingueetika), sealt edasi (või pigem tagasi) aga eetika aine, mõtte ja ajalooni?...

Individualism ja tahtevabadus, eksistentsialism ja inimese koht maailmas... Kierkegaard ja Dostojevski, Kant ja Hegel, Platoni ja Aristotelese eetika...

Kuid aitab.

Vaatame nüüd asja pisut lähemalt. Selge, et nii ulatuslikke kavatsusi ei jõua teoks teha mõne nädalaga. Kiiret pole ju aga kuhugi — planeerime siis kogu selle kava nii umbes kahe aasta peale. Nimetada võiks teda kasvõi «Esteetika ja eetika kooliks» — või ka kuidagi teisiti, vaevalt see asja muudab.

Esinema võiks kutsuda näiteks selliseid inimesi nagu L. Stolovitš, J. Lotman, J. Kangilaski, L. Soonpää, U. Matjus, J. Kaplinski, P.-E. Rummo, E. Kampus, E. Hermaküla, K. Komissarov, P. Tooming...

Soovi korral võib neid juurde kutsuda ka Moskvast, Leningradist... Loengutele aga lisanduksid diapositiivid, filmid, seminarid, kohtumised, mõttevahetused...

Ja lõpuks: niisuguse kaaluka asja puhul näiks pärast 2-aastast tööd õigustatud olevat ka vastava diplomi või tunnistuse saamine...

Nüüd aga asja juurde.

Huvitatuid registreeritakse tuleva nädala jooksul iga päev kell 17—18 TRÜ klubis ning esmaspäevast kolmapäevani kell 12—14 peahoone fuajees. Märgusõna: «Esteetika ja eetika kool».

Esimesed loengud leiavad aset ülikooli klubis, esialgu teisipäeviti üle nädala kell 19.

Esimene loeng peetakse 13. novembril teemal «Esteetika aine ja ülesanded» (M. Ojamaa), teine — 27. nov. «Inimese esteetiline suhtumine maailma» (L. Stolovitš).

T. SARV

Professor dr. JOHANNES PIIPER

5. oktoobril lahkus 92. eluaastal elavate hulgast TRÜ kauaaegne õppejõud, bioloogiadoktor professor Johannes Piiper. Ülikooli ja kogu meie bioloogideperet on tabanud raske kaotus.

Prof. Piiper oli meil esimene kõrgema bioloogilise eriharidusega teadlane, kes hakkas oma kutsumust ja elu sisu nägema vastavate teadmiste levitamises, bioloogia õpetamises.

Juba üliõpilasena algatas ta bioloogia-alaste teadmiste levitamist populaarteaduslike loengute kujul. Ta oli seega esimene, kes sihikindlalt, aktiivselt, sõnaga alustas bioloogiaseemne külvamist noorte ja erksamate hinge ning teadvusse. Need loengud äratasid kõikjal huvi, neid kuulati nagu omalaadi ilmutust, sest aine oli uudne. Seda enam, et lektor käsitles oma loengutes ka Darwini õpetust — tol ajal üpris uudset vaatemaailma.

Lõpetanud ülikooli, sai ta ametlikult õpetajaks, bioloogiaõpetajaks Tallinna keskkoolidesse. On teada, et ta tegi siin oma õppetööd suure andumusega ja püüdis tilkhaaval anda ka uut, seda, millest õpikutes ei olnud kirjutatudki, millest aga ometi oldi huvitatud ja mil oli materialistlikku hõngu.

1919. aastal kutsuti ta Tartu ülikooli zooloogia professori kohale, kuhu ta jäi kuni erruminekuni 1959. a. Sajad bioloogid on siin temalt teadmisi omandanud, varasemalt aegadel ka arstid, veterinaarid, agronoomid, metsateadlased. Kadunu oli seega meie bioloogidepere üks vanemaid kasvatajaid ja koolitajaid. Ta kujunes meie bioloogilise erikirjanduse ja vastava terminoloogia rajajaks.

1910. ja 1911. a. ilmusid eri raamatutena tema «Bioloogialised kirjad». Need käsitlesid bioloogia ajalugu ja tsütoloogiat. Sisu nimetus ei ütle meile palju, ei õelnud ka tol ajal mitte. Ja ometigi äratasid need suurt tähelepanu ja neid loeti huviga. Allakirjutanugi tegi seda. Lugedes neid «kirju» tänapäeval, avastame nende võlu saladuse: nad olid kirjutatud nii, nagu keegi seni polnud kirjutanud, nad olid kirjutatud erilise entusiasmiga, elu suure müsteeriumi ja selle elu ilu selgeltnägija sulega.

Juba enne ülikooli tulekut tõlkis J. Piiper eesti keelde prof. Schmeili zooloogia käsiraamatu keskkoolidele. See oli esimene sellelaadne õpik meie kirjanduses ja seega märkimisväärne edusamm. 1920. a. ilmus prof. Piiperi sulest «Üldise zooloogia põhijooned», mis jäi mitmeteks aastateks vastavate teadmiste omandamise allikaks. Hiljem kirjutas ta oma kõige mahukama töö — «Sissejuhatus üldisesse bioloogiasse» I ja II osa. Ka ilmus temalt mitmeid erialaseid töid ning kõikidele tuntud «Pilte ja hääli kodumaa loodusest» ning «Rännakud Eesti radadel» (I ja II). Tunnustavalt tuleb nimetada ka tema kirjutatud selgroogsete zooloogia õpikuid keskkoolidele, millest meie noored paljude aastate jooksul omandasid vastavaid teadmisi.

Bioloogid-eriteadlased tunnevad prof. Piiperit kui uurijat. Tema doktoritöö lindude selgroo arenemisest (1927) äratas kohe eriteadlaste tähelepanu ja selle tulemusi tsiteeritakse pea kõikides võrdleva anatoomia õpikutes.

Prof. Piiper oli esimene Eestis, kes linnuriigi hea tundjana hakkas üliõpilastele ja hiljem ka laiematele ringidele lindude tundmist õpetama. Sellega kasvatas ta meil arvuka ornitoloogidepere.

Jääb küsida: kuidas ta suutis nii palju ära teha? Vastus — ta oli väga andekas ja väga töökas.

Tema andekus avaldus juba tema koolipõlves. Õpingud algkoolides (Tallinnas) kulgesid «nagu mängeldes». Juba algkoolieas omandas ta ka saksa ja vene keele. Gümnaasiumi kursuse (Tallinna Nikolai gümnaasiumis) läbis ta osalt iseseisvalt õppides (eksternina). Samal ajal tuli tal majanduslikke raskusi võita: talviti andis tunde, suviti töötas maal tööpoisina.

Gümnaasiumi lõpetas ta 1903. aastal. Õpingud jätkusid Peterburi ülikooli Matemaatika-Loodusteaduskonnas. Esimese kursuse lõpetas ta seal väga heade hinnetega ja talle määrati neljaks aastaks (kogu õpinguteajaks) kõrgeim stipendium. Tee edasiõppimiseks oli soodne.

Kuid ta ei rutanud ülikooli lõpetamisega, sest ta töötas väga põhjalikult, kohusetruult, intensiivselt ja mitmekülgselt.

Sellest pärineb tema eruditsioon ja entusiasm, mida on kogenud vist kõik, kes teda on kuulanud. Minul oli õnn seda kogeda 1917. a. Pärnus õpetajate suvekursustel, kus J. Piiper oli üheks lektoriks. Ta ei olnud aga tavaline lektor, vaid pigem küllusesarv, ta viis meid nagu mingile muinasjutumaale, imedemaale, mis võlus ja mõndagi meist innustas selle tundmaõppimisele. Ka avaldus neis loenguis nagu tema kirjutusteski lektori ilumeel, ilu nägija ja ilu nägema õpetaja oskus. Tema «Bioloogialised kirjad» on ses mõttes meile mõnetigi eeskujuks.

Too entusiasm, mis tema loenguid siis ja hiljem iseloomustas, oli kahtlemata suuresti tema lugemuse tulemus, sest entusiasm ei teki iseenesest, eimillestki, ja entusiasm ilma lugemuseta on nagu hoone ilma vundamendita.

Prof. Piiperi õpilased tunnevad teda kui heatahtlikku, vastutulelikku, alati abivalmis, alati lahket ja sõbralikku õpetajat. Samal ajal ka kui nõudlikku õpetajat. Tõepoolest, talle ei meeldinud üliõpilased, kel näis puuduvat armastus teaduse vastu, kes vähe töötasid ja tema loengutarkusist lugu ei pidanud. Tema lemmikaineks oli võrdlev anatoomia, aga ta hindas väga ka kodumaa looduse tundmist ja oskas osas selleski anda parima.

Oma kolleegide ja alluvate suhtes oli prof. Piiper alati heatahtlik ja abivalmis, suur tõe ja õiguse armastaja, iseloomult tagasihoidlik. Temas puudus auahnuse ja enese esiletõstmise joon.

Prof. Piiper oli isiksus — suur töömees, andekas ja erilaadne kirjamees, kõrge kultuuriga humanist, kes jättis sügava jälje meie bioloogiateaduse ajalukku.

J. AUL

Nädalalõpp klubis

Möödunud nädalal võis ülikooli klubis jälle üle hulga aja kuulda ansamblit «Kogudus». Uus kohtumine vana tuttavaga oli kokku toonud hulgaliselt kerge muusika sõpru. Ansambli möödunudsügisene repertuaar oli täienenud mitmete hästituntud lauludega välismaiste biitmuusikute loomingust, nagu näiteks ansambli «The Beatles» lüüriline «All my loving» ning J. Lennoni «Mother». Loodame ansamblit edaspidigi klubi laval näha-kuulda.

Pühapäevaõhtuseks jalakeerutuseks aga pakkus muusikat «Keel, Nahk & Poogen». Ürituse kordaminekule aitas kaasa spordiajakirjanik O. Türn, kes kõitvalt ja lustakalt pajatas universiaadimuljeid Moskvast.

R. L.

Väravpallurid Riias

6. ja 7. oktoobril viibis Riias TRÜ väravpallinaiskond, kes pidas 2 sõprusvõistlust Riia Polütehnilise Instituudi naiskonnaga, kes on praegu Riia linna edetabelis teisel kohal.

Mõlemal päeval oli võidukas TRÜ naiskond, tulemusega vastavalt 24:20 (12:11) ja 17:16 (6:9). Naiskonna koosseisus mängisid: Imbi Rünk (Arstiteaduskond), Mare Isakar, Sirje Kallas (Bioloogia-Geograafiateaduskond), Ruti Kilg (Õigusteaduskond), Merike Tiitus, Merike Argus, Urve Haavakivi (KKT), Heli Helmoja, Lempi Ploompuu, Anna Drobet (ÜSK). Esindajana oli kaasas KKT IV kursuse väravpalli eriala üliõpilane, väravpalli sektsiooni esimees, naiskonna treener Jüri Ristna.

M. TIITUS

Kahe maailmasüsteemi teravnevas ideoloogilises võitluses on kapitalism inimmasside vaimseks suunamiseks ja konformeerimiseks sunnitud käiku laskma ikka peenemaid ja salakavalamaid vahendeid. Hirmutav võime kontrollida inimeste käitumist nende alateadvuse mõjutamise teel, millele vihjavad George Orwell ja Aldous Huxley oma ulmeromaanides «1984» ja «Uus oivaline maailm», ei ole praegu enam tulevik. Käimas on katsed inimtunnete juhtimiseks alateadvustajus opereeriva tehnika abil, stiimulite varal, mida tajutakse allpool teadvusläve. Nii on filmides võimalik kujundeid projitseerida ekraanile vaid sekundi murdosaks. Vaataja teadvustatud aru neid ei registreeri, küll aga võetakse nad vastu tema närvisüsteemis. Sagedaste kordamiste mõjul tungivad nad vaataja teadvusse, ilma et see endale toimunust aru annaks. Kolmel kõrval toodud kaadril filmist «Mu maailm sureb karjatustes» on pealuu ja sõna «veri» vaatesse viidud alateadvuslike projektsioonidena.

Male

Algab TRÜ spartakiaadi teaduskondadevaheline võistkondlik maleturniir. Võistkonna koosseis: 3 meest, 1 naine. Loosimine ja I voor toimuvad 17. oktoobril kell 18 V. Kingissepa 19 aud. 307.

TRÜ spordiklubi

Ping-pong kutsub

Esmaspäeval, 15. oktoobril kell 18 on sportmängude kateedris (V. Kingissepa 19, III korrus) teaduskondadevahelistest lauatennisevõistlustest osavõtvate võistkondade loosimine. Samasse esitada ülesandmislehed.

Võistkonna suurus on 4 inimest (2 meest ja 2 naist). Mängima hakatakse «Tööjõureservide» baasis.

Lööge kaasa!

Õppejõud ja teenistujad!

Tulge teisipäeval, 16. oktoobril kell 16 Tähtvere parki, kus saab täita VTK normatiive murdmaajooksus. Kavas on järgmised distantsid: 300 m, 500 m, 1000 m, samuti 8 minuti, 10 minuti, 15 minuti, 20 minuti sõrkjooks.

Vastavalt vanusele valigu igaüks endale jõukohane distants.

TRÜ ametiühingukomitee

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 5427 MB-07247.

Ülikooli komsomoli XXI konverentsilt

Teisipäeval, 16 oktoobril, toimus ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXI konverents. Täna toome ajalehes ära osa sekretäri aruandekõnest, konverentsile tervikuna on pühendatud meie järgmine ajalehenumber.

KALLE MERUSKI aruandekõnest

SELTSIMEHED DELEGAADID

Möödunud konverents valis 38-liikmelise komitee järgmise struktuuriga:

11-liikmeline büroo, sekretär ja kolm asetäitjat. Sekretäriks valiti Kalle Merusk (Õigusteaduskonna V k.), asetäitjateks Toivo Kuldsepp (Ajaloo-Keeleteaduskonna lõpetanu), Mai Kõli (Õigusteaduskonna lõpetanu), Aleksander Fljaišer (Matemaatikateaduskonna aspirant).

Sekretäride vahel oli järgmine tööjaotus: **Kalle Merusk** — üldjuhtimine, olmeküsimused; **Toivo Kuldsepp** — ideoloogiline ja kultuuritöö; **Mai Kõli** — orgtöö; **Aleksander Fljaišer** — internatsionaalne kasvatustöö.

Komitee sektoreid asusid juhtima **Rein Veidemann** (Ajaloo-Keelet.) — ideoloogiasektor, **Lea Soodla** (Õigust.) — õppesektor, **Rein Kaarli** (Füüsika-Keemiat.) — olmesektor, **Avo Meerits**, hiljem **Peeter Pallo** (Bioloogia-Geograafiat.) — kultuurisektor, **Luule Ralja** (Arstit) — siseorganisatsiooniline töö; hiljem moodustati juurde EÜE-sektor, mida juhtis **Albert Saunanen** (Majandust.).

Komitee juhindus oma töös I üliõpilaste üleliidulise kokkutuleku materjalidest, kõrgemate partei- ja komsomoliorganite, samuti ülikooli komsomoliorganisatsiooni konverentsi otsustest.

Komitee pidas 5 pleenumit õppetöö, ideoloogilise töö, omavalitsuse jt. küsimustes.

Büroo pidas 15 istungit, kus tulid arutusele komsomoliorganisatsiooni ja üliõpilaskonda puudutavad probleemid, samuti analüüsiti komsomolitööd teaduskondades ja osakondades.

Meie kaasaegne ühiskond esitab tulevasele noorele spetsialistile väga suuri nõudmisi. **Et ülikooli lõpetaja — noor spetsialist oleks omandanud sügavad ja kindlad erialased teadmised ja samal ajal ka marksismi-leninismi õpetuse alused, et ta oskaks näha meie partei ja maa poliitilisi eesmärke, et ta oskaks neid ellu viia, et ta oleks kõrge kultuuri ja laia eruditsiooniga isiksus — selle eest kannab suurt vastutust ka komsomoliorganisatsioon.**

Ülikooli komsomolikomitee püüdis oma tegevuses arvestada ja realiseerida samu põhimõtteid, mis püstitati kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonidele I üleliidulisel üliõpilaste kokkutulekul NLKP KK peasekretäri L. I. Brežnevi ettekandes, samuti ELKNÜ XVI kongressi otsustes.

Komsomolitöö probleemid ei ole kunstlikult välja otsitud. Need on igapäevase elu probleemid. Me oleme kõik huvitatud sellest, et arst ei paneks vale diagnoosi, et juht oskaks sotsiaalselt mõtelda jne., et noor haritlane viiks elu edasi juba uues kvaliteedis.

Ülikoolis omandab noor inimene hulga teoreetilisi teadmisi, formeerub maailmavaade, kujuneb ühiskondlik-poliitiline ja kõlbeline ideaal. Ideaalide ja reaalse tegelikkuse vastavust saab kontrollida üksnes praktikas. Praktilise sotsiaalse kogemuse peaks tulevane spetsialist saama juba ülikoolis. Sellest sõltub isiku võime sotsiaalselt mõelda, anda oma tegevuse resultaadile poliitiline hinnang, tunnetada vastutust kollektiivi ees.

Ettevalmistuse andmine ülikooli lõpetajale ühiskondlik-poliitiliseks tööks on kogu ülikooli kollektiivi ülesanne, mis on selgelt piiritletud kõigi vastavate lülide jaoks. Osa ühiskondlik-poliitilisest praktikast kuulub vahetult õppeprotsessi: ühiskonnateaduste omandamine, praktiliste ülesannete täitmine, selle raames referaatide koostamine ja loengutega esinemine.

Osavõtt ühiskondlik-poliitilisest praktikast saab olla efektiivne üksnes siis, kui me suudame hinnata konkreetselt iga kommunistliku noore tegevust. Selleks tuleb välja töötada vastavad kriteeriumid.

Vastavalt ÜLKNÜ VIII pleenumi otsusele jätkatakse leninlikku arvestust «Viime ellu NLKP XXIV kongressi otsused». Käesoleva sügise aruande- ja valimisperioodil tehti pruppides ja kursustel kokkuvõtteid 1972/73. õ.-a. tulemustest. Leninliku arvestuse atesteerimine toimub 1974. a. mais-juunis komsomolile V. I. Lenini nime andmise 50. aastapäeval.

Komsomoliorganisatsiooni sisuline töö peab toimuma gruppides igapäevase tegevusena, mis jõuab iga organisatsiooni liikmeni. Võtame omavalitsuse elluviimise. Mitmeid aastaid võitles komsomolikomitee selle õiguse eest. Nüüd on see juriidiliselt vormistatud rektori käskkirjaga. Jääb üle see ainult ellu viia. Kuid meie ideaalid ei realiseeru ka siin täielikult ja automaatselt. Me ei ole suutnud panna omavalitsusest huvituma iga üliõpilast. Esineb distsipliinirikkumisi ja puudusi üliõpilaste olmekultuuri osas. Siin ilmnebki kõige selgemini, et õiguste omamine tähendab ka vastutust. Kes ei oska lugu pidada elementaarseist distsipliininõudeist ja heidavad sellega varju nii komsomoliorganisatsioonile kui ka kogu ülikoolile, kes ei tunneta oma vastutust organisatsiooni ees, nende suhtes ei ole ka organisatsioonil kohustusi. Ilma printsipiaalse distsipliinita ei realiseeru omavalitsus.

IDEOLOOGILINE TÖÖ

NLKP XXIV kongressil ja üleliidulisel üliõpilaste kokkutulekul rõhutati komsomoli suurt osa noorte marksistlik-leninliku maailmavaate kujundamisel.

Ülikoolis on püütud anda vastav ideoloogiline sisu ja suunitlus kõigile komsomoliüritustele.

1972. a. sügissemestril oli põhitähelepanu ELKNÜ TRÜ komitee töös suunatud NSV Liidu moodustamise 50. aastapäeva väärilisele tähistamisele.

Üritused jagunesid tinglikult ülelülikoolilisteks ja teaduskondlikeks.

Kinoklubi (president Garšnek) organiseeris huvitava filmitsükli vennasrahvaste parimatest filmidest. 22. nov. korraldas komitee piduliku vastuvõtu meie ülikoolis õppivatele vennasrahvaste esindajatele. Toimus ELKNÜ TRÜ komitee **pidulik laiendatud pleenum**, kuhu olid kutsutud ülikooli komsomolisekretärid algaastatest peale. Elavalt vahetati mõtteid komsomolielu teemadel.

TRÜ aulas toimus üleülikooliline aktus, kus ülikoolile anti üle juubeliaumärk.

Komitee organiseerimisel tutvustasid meil õppivad vennasrahvaste esindajad oma maad ja kultuuri Tartu linna ja rajooni komsomoliorganisatsioonides.

Kõigis teaduskondades toimusid novembris ja detsembris pidulikud õhtud klubides.

Meie ülikooli komsomoliorganisatsioonil on tihedad sidemed paljude teiste Nõukogude kõrgemate koolide komsomoliorganisatsioonidega, samuti on loodud kontaktid Debreceni L. Kossuthi nim. Ülikooli, Krakovi ja Sofia ülikoolidega. See näitab, et meie **Interklubi** (president Toomas Vilosius) on teinud tõhusat tööd. Juba traditsiooniks muutunud rahvaste sõpruse päevadest 1973. a. märtsis võtsid osa delegatsioonid 11-st Nõukogude Liidu kõrgemast koolist. Üritust võib lugeda kordaläinuks, kuid samaaegselt avaldati ka komitees arvamust, et osa nende päevade raames toimuvatest üritustest peaks haarama suurema osa üliõpilaskonnast.

Interklubi delegatsioon võttis osa interklubide konverentsist Riias.

6. detsembril arutati komitee bürool Interklubi tegevust. Büroo tunnistas klubi head tööd, kuid juhtis tähelepanu ka puudustele tema tegevuses: klubi haarab tegevliikmetena liiga vähe teistest rahvustest üliõpilasi, samuti peaksid klubi liikmed sagedamini esinema teaduskondades ja gruppides pärast külaskäike teistesse kõrgematesse koolidesse. Meie eesmärgiks on ,et internatsionaalsetest sidemetest saaks osa võimalikult rohkem üliõpilasi.

Tihedad sidemed on Arstiteaduskonnal Leningradi akad. I. P. Pavlovi nimelise Meditsiiniinstituudiga, Vilniuse RÜ Arstiteaduskonnaga, Moskva I Meditsiiniinstituudiga ja Kaasani RÜ Arstiteaduskonnaga, Õigusteaduskonnal aga P. Stutškase nim. Läti RÜ Õigusteaduskonnaga. Niisamasuguseid sidemeid on ka Ajaloo-, Filoloogia-, Majandus- ja Kehakultuuriteaduskonnal.

Hästi töötas ka **vene õppekeelega komsomoliaktiiv.** Suure töö tegid ära komitee sekretäri asetäitja Aleksander Fljaišer ja Füüsika-

(Järg 3. lk.)

Töötulemustest möödunud õppeaastal

Õppeprorektor Karl Püss.

Möödunud õppeaasta õppetöö tulemused on kokku võetud; arvud koondatud statistilistesse tabelitesse, kokkuvõtted ja analüüsid on toimunud kateedrites, teaduskondade nõukogudes ja neid tehakse ka eelseisval ülikooli nõukogu koosolekul.

Kõigepealt mõningaid andmeid arvestuste ja eksamite sooritamise kohta kevadiselt eksamisessioonilt. Sulgudes on andmed 1971/72. õ.-a. kevadise eksamisessiooni kohta.

Üliõpilastest, kes pidid eksameid sooritama, ilmus kõigile eksamitele 92,4 (92,7) %. Sooritasid kõik eksamid 83,2 (82,2) %. Võlgnevus jäi 539 üliõpilasel ehk 15,6 (16,6%-l, neist mittemõjuvail põhjustel (s. o. said hinde «mitterahuldav» või ei ilmunud eksamile mõjuva põhjuseta 403 üliõpilast ehk 11,7 (14,2) %. 316 üliõpilasel ehk 9,1 (7,4) %-l üliõpilastest jäi eksamisessiooni alguseks sooritamata arvestusi. Eksamisessiooni lõpul tuli 39 üliõpilast «mitterahuldavate» pärast eksamtrikuleerida. Sessioonil saadud hinnetest oli «väga häid» 31,3 (31,0) %; «häid» — 44,8 (44,4) %; «rahuldavaid» — 19,3, (19,5) % ja «mitterahuldavaid» — 4,5 (5,1) %. Ainult viitele sooritas eksameid 311 üliõpilast, s. o. 9,0 (8,4) %, viitele ja neljadele 1276 üliõpilast, s. o. 36,9 (37,3) %. Ja ainult rahuldavalt sooritas eksamid 192 üliõpilast.

Õppeedukuse üldnäitaja küll tõusis, kuid vaid ühe protsendi võrra. Möödunud õppeaasta algul sihte seades ja õppeprotsessi täiustamise abinõusid kavandades lootsime küll hoopis suuremat edu.

Esineb hulk mõtlema panevaid fakte. Vägagi suur arv üliõpilasi ei valmistu eksamisessiooniks küllaldaselt ja tundes, et nad eksamit ei suuda sooritada, jätavadki eksamile tulemata. Eksamitele mitteilmunute hulga poolest oleme vabariigis esikohal. Tõsi, põhjuseta mitteilmunutele pannakse mitterahuldav hinne. Kuid kas siin pole siis tegemist õppedistsipliini kõige jämedama rikkumisega? Kas sellele ei tule siis ka vastavalt reageerida? On sagenenud juhud, kus üliõpilane ilmub küll eksamile, kuid annab pileti kohe tagasi ja loobub vastamast. Eksamit ei tule samastada loteriiga. Selline käitumine ju näitab, et pole eksamiks vajalikult valmistutud ja loodetakse juhusele. Õppedistsipliin on üks töödistsipliini liike ja on tarvis järjekindlamalt võidelda distsipliinirikkujate vastu. Just samast seisukohast tuleb läheneda ka neile 316 üliõpilasele, kellel eksamisessiooni alguses oli sooritamata arvestusi.

Ülikoolile ei ole auks, et me õppeedukuselt oleme vabariigi kõrgemate õppeasutuste hulgas eelviimasel kohal. Liiga aeglaselt langeb ka võlgnevustega üleviidud üliõpilaste protsent. 1971/72. õ.-a. oli protsent 13,4, siis möödunud õppeaastal — 12,9. Vabariigi keskmine on siingi 11%. Võlgnevuste likvideerimine aga häirib oluliselt järgmise semestri tööd.

Kui kevadsemestri õppeedukust vaadelda kursuste lõikes, siis oli see I kursusel 81,3 (78,4) %; II kursusel 79,3 (76,5) %; III kursusel 78,8 (83,6) %. Vanematel kursustel oli vastav protsent üle 90. Kuid ka riigieksamite tulemustes esines häirivaid momente. 33 üliõpilast ei tulnud toime riigieksamite sooritamisega ja riigieksamitel saadi veel küllaltki palju rahuldavaid hindeid.

Statistiliste üldandmete üks ohte seisab selles, et nad varjavad erinevaid töötulemusi ja toovad välja vaid keskmise. Vaadelgem siis õppeedukust teaduskonniti. Kevadise eksamisessiooni tulemuste põhjal võib teaduskonnad õppeedukuse üldnäitaja järgi reastada järgmiselt: Kehakultuuriteaduskond —95,4 (88,1) %; Majandusteaduskond — 92,3 (86,3) %; Ajaloo-Keeleteaduskond — 87,1 (87,9) %; Õigusteaduskond — 85,4 (81,5) %; Matemaatikateaduskond — 83,0 (73,5) %; Bioloogia-Geograafiateaduskond — 82,3 (82,8) %; Arstiteaduskond — 77,4 (78,0) % ja Füüsika-Keemiateaduskond — 72,8 (81,7) %.

Andmetest on näha, milline teaduskond on edukas, milline teinud vähikäike. Majandusteadukond on aasta-aastalt edenenud. Kõikuvad tulemused on olnud Füüsika-Keemiateaduskonnas ja Matemaatikateaduskonnas. Nii tegi Füüsika-Keemiateaduskond tugeva hüppe ülespoole 1971/72. õ.-a. kevadel (õppeedukuse tõus 8,6%), möödunud õppeaastal oli aga seda tugevam langus — 8,9%. Matemaatikateaduskond näitas 1971/72. õ.-a. kevadel olulist õppeedukuse langust (9,2% võrra), möödunud õppeaastal aga küllalt järsku tõusu (8,8% võrra). Hoopis murettekitav on aga Arstiteaduskonna niigi madala õppeedukuse langemine. Arvestades ka sügissemestri halbu töötulemusi, arutas rektoraat kevadsemestri alguses üksikasjaliselt õppetöö korraldust Arstiteaduskonnas. Märgiti mitmeid olulisi puudujääke dekanaadi ja kateedrite töös ja nõuti nende kõrvaldamist. Kuid vajalikke järeldusi teaduskond sellest nähtavasti pole teinud. Mõnikord viitavad mahajäävad teaduskonnad oma mahajäämuse õigustamiseks üliõpilaskontingendi erinevustele. Kuid tegelik põhjus pole selles. Isegi kui neil erinevustel oleks oma osa, peab just töö oskuslikuma korraldamisega need tasandama. Peamine on ikkagi, milline on teaduskonna ja tema

(Järg lk. 2)

Acta diurna

Möödunud nädalavahetusel toimus Narva-Jõesuus noorte filosoofide esimene kohtumine. TRÜ-st olid kohal filosoofia kateedri juhataja prof. J. Rebane ja kateedri noorimad liikmed A. Pork, A. Aarelaid, P. Kenkmann ja T. Killak.

Kokkutulekul räägiti äsja Varnas lõppenud 15. ülemaailmse filosoofiakongressi muljetest ja selle valgusel ka praegusaja filosoofias ilmnevatest põhitendentsidest. Esinejateks olid kongressi delegaadid L. Valt, J. Rebane ja P. Järve. Ühtlasi vaeti filosoofia-alase uurimistöö arengusuundi koduvabariigis.

Kokkutuleku diskussiooniteemaks kujunes küsimus optimaalsest filosoofide ettevalmistamise süsteemist, mis kõige paindlikumalt vastaks meie väikese vabariigi vajadustele. Teatavasti kasutatakse TRÜ-s filosoofide õpetamiseks täiesti omanäolist moodust. Nimelt ei saa meie ülikoolis ükski lõpetaja filosoofiadiplomit. Sellealaseid teadmisi omandatakse üksnes individuaalplaani alusel mingi põhieriala (füüsika, ajalugu, bioloogia jm.) kõrvalt. Filosoofi kvalifikatsioon saadakse alles stažöörimise ja aspirantuuri kaudu. Diskussioon sellise mittestatsionaarse haridustee efektiivsuse ümber tekitas tublisti elevust ja huvitavaid mõtteid.

A. AARELAID

Nr. 29. Reedel, 19. okt. 1973. a. XXV aastakäik

Töötulemustest...

(algus 1. lk.)

kateedrite, administratsiooni ja ühiskondlike organisatsioonide tahe ja oskus tööd paremini korraldada. Kui jätta arvestamata Arstiteaduskonna ja Füüsika-Keemiateaduskonna õppeedukus, siis ülikooli ülejäänud kuue teaduskonna õppeedukuse koondnäitajaks oleks 87,3%. Kas ei pane see mõtlema Arstiteaduskonna ja Füüsika-Keemiateaduskonna töötajaid? Loodame, et dekaanid prof. E. Raudam ja dots. J. Lembra informeerivad ülikooli ajalehes ka üldsust sellest, kuidas nad kavatsevad õppetööd teaduskondades korraldada, et jõuda kasvõi teistegi teaduskondade tasemeni. Ilma iga kateedrini, üliõpilasrühmani ja õppejõuni minemata siin edu ei saavutata. Ka rektoraat kavatseb edaspidi nende teaduskondade töö võtta erilise tähelepanu alla, rakendades selleks ka metoodikanõukogu ja tema gruppe.

Neist õppemetoodilistest abinõudest, mis töötati välja ministeeriumi ja rektoraadi poolt 1972. õ.-a. kevadsemestril, on kõigil teistelgi mõndagi veel ellu viimata või formaalselt tehtud. Järelikult peavad organid ja organisatsioonid, kelle ülesandeks on juhtida ja korraldada õppeprotsessi, tõsta õpetamise meetodite ja vormide efektiivsust, käesoleval õppeaastal oma tööd parandama. Eeskätt on aga tarvis kontrollida, kuidas kavandatud abinõud tegelikult ellu viiakse. See kehtib ka ühiskondlike organisatsioonide, eriti komsomoli ja ametiühingu õppetöösektorite kohta. Veel liiga vähe on nende mõju tunda praktilises õppetöös, eriti teaduskondades ja osakondades, samuti normaalsete õppimistingimuste loomisel ühiselamutes.

Õppeedukuse tasemest oleneb ka väljalangevus. 1. X 1972 kuni 1. X 1973 eksmatrikuleeriti ülikoolist 341 üliõpilast, ehk 7,8 (6,9) % üliõpilaste arvust, sellest edasijõudmatuse ja riigieksamite mittesooritamise pärast 226 üliõpilast ehk 5,7 (4,8) %. Ajavahemik oktoobrist oktoobrini kajastab kõige õigemini õppeaasta töötulemusi. Kevadsemestri võlgnevused tuleb likvideerida järgmise õppeaasta algul ühe kuu jooksul. Kes sellega toime ei tule, eksmatrikuleeritakse.

Teaduskonniti jaguneb väljalangevus nii: Arstiteaduskond — 88 üliõpilast ehk 6,7 (4,8) % teaduskonna üliõpilaste arvust; Füüsika-Keemiateaduskonnas on vastavad arvud 65 — 15,0 (14,5) %; Ajaloo-Keeleteaduskonnas — 53 — 5,5 (4,3) %; Matemaatikateaduskonnas — 47 — 12,8 (14,4) %; Bioloogia-Geograafiateaduskonnas — 30 — 7,7 (9,7) %; Majandusteaduskonnas — 30 — 6,0 (4,6) %; Kehakultuuriteaduskonnas — 15 — 7,9 (3,2) % ja Õigusteaduskonnas — 13 — 5,5 (2,8) %. Vääritu käitumise pärast eksmatrikuleeriti 17 üliõpilast, õppedistsipliini rikkumise pärast 8 üliõpilast. 58 üliõpilast eksmatrikuleeriti omal soovil ja paljud nende hulgast just selle tõttu, et nad tundsid end valinud olevat vale eriala. See kõneleb uuesti sellest, et kutsesuunitlusalast tööd on vaja tugevdada. Kursuste lõikes eksmatrikuleeriti kõige enam üliõpilasi I kursuselt, kokku 99, s. o. 10 (11,4) % kursuse üliõpilaste arvust, neist 68 edasijõudmatuse tõttu. Töö korraldus esimesel kursusel ei ole ilmselt veel vajalikul tasemel. Kuid torkab silma ka eksmatrikuleeritute arvu kasv vanematel kursustel, mida näitavad järgmised protsendid kursuse üliõpilaste arvust: II kursus — 7,8 (8,6) %; III kursus — 8,0 (5,0) %; IV kursus — 6,7 (3,1); V kursus 6,0 (5,4) %.

Korduvalt on juba juttu olnud EÜE-s töötanud üliõpilaste piirkondlikel kokkutulekutel esinenud vääradest ja labastest isetegevusettekannetest, puudustest ülikooli klubi töös ja üldse üliõpilaste kunstilises isetegevuses. See kõik kuulub õppe-kasvatustöö alale. Üksikasjalikumalt analüüsiti seda ülikooli nõukogus käesoleva aasta septembris. Ikka on veel korrarikkumisi ühiselamutes ja avalikes kohtades. Üksnes rektori käskkirjaga on möödunud õppeaastal distsiplinaarkorras karistatud 176 üliõpilast.

Kõik see nõuab meilt tõsist tööd käesoleval õppeaastal. Järjekindlamalt kui eelmisel aastal tuleb ellu viia ülikooli nõukogu 31. märtsi 1972. a. otsus, mis käsitleb õppetöö parema korraldamise võtteid ja abinõusid. Rangelt ja süstemaatilisemalt tuleb teaduskondadel kontrollida iga kateedri ja osakonna tööd ning korrale kutsuda neid, kes oma ülesanded jätavad täitmata või neid halvasti täidavad. Tuleb ellu viia uued eeskirjad kursusearvestuste ja -eksamite kohta, samuti üliõpilaseks taastamise kohta.

Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegium, analüüsides 23. augustil s. a. 1972/73. õppeaasta tulemusi vabariigi kõrgemates õppeasutustes, juhtis eraldi just ülikooli tähelepanu mitteküllaldasele tööle õppeprotsessi efektiivsuse tõstmisel ja õppeedukuse tagamisel ülikoolis. Me peame eriti tegelema just nende kursuste ja rühmadega, kus õppeedukus möödunud õppeaastal näitas tagasiminekut või jäi madalale tasemele. Me peame saavutama, et ühiselamutes oleksid loodud üliõpilastele vajalikud töötingimused, et oleks kindlustatud õppimist soodustav kord ja distsipliin.

ACTA DIURNA

17. oktoobril toimus TRÜ aulas EKP Tartu Linnakomitee ja ühingu «Teadus» Tartu linnaorganisatsiooni ühiskonnateaduste sektsiooni korraldatud teaduslik konverents, mis oli pühendatud VSDTP II kongressi 70. aastapäevale. Kokku kuulati ära 7 ettekannet ühiskonnateadlastelt nii Tartust kui Tallinnast. EKP Tartu Linnakomitee I sekretär J. Lott käsitles oma ettekandes VSDTP II kongressi ja NLKP organisatsioonilisi ülesandeid. EPA dotsent E. Matrov analüüsis partei II kongressi ja ideoloogilist võitlust kaasajal, TRÜ dotsent L. Raid vaatles südametunnistuse vabaduse printsiipi ja sekulariseerimisnõudeid VSDTP esimeses programmis. «VSDTP II kongress ja sotsiaaldemokraatlike organisatsioonide tekkimine Eestis» oli ajalookandidaat E. Kaubi ettekande teemaks. Kokkuvõtte teaduslikust konverentsist tegi TRÜ NLKP kateedri juhataja dotsent J. Kalits.

* * *

TRÜ nõukogu analüüsis oma viimasel koosolekul õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmist kursuste ja stažeerimise kaudu. Ülikoolis on koostatud plaanid arvestusega, et igal õppejõul oleks võimalik iga viie aasta jooksul tõsta oma kvalifikatsiooni vastavates teaduskondades või instituutides, stažeerida eesrindlikes teaduslikes asutustes, viibida doktorantuuris või aspirantuuris või kasutada loomingulist puhkust teadusliku töö lõpuleviimiseks. Aastatel 1967—1973 on kvalifikatsiooni tõstmise üritusest osa võtnud kokku 409 õppejõudu, s. t. 67% õppejõudude arvust. Teistest paremini on neid võimalusi kasutanud Majandusteaduskonna, Õigusteaduskonna ja ka Matemaatikateaduskonna õppejõud. Rahule ei saa veel jääda kateedrijuhatajate senise kvalifikatsiooni tõstmisega.

Vastuvõetud otsuses toonitatakse vajadust suunata stažeerima esmajoones kateedrijuhatajaid, professoreid ja dotsente, arvestada ametikohtadele valimisel iga õppejõu kvalifikatsiooni tõstmist ning mitte rakendada lepingulisele teaduslikule uurimistööle õppejõude, kes ei ole tõstnud oma kvalifikatsiooni.

KIITUS

Oma käskkirjas 3. oktoobrist 1973. a. avaldab rektor kiitust järgmistele TRÜ suvemaleva eesrindlastele.

Arstiteaduskonnast:

Kalev Annukile, Evi Aretile, David Gvianidzele, Tiia Krassile, Mare Meiesaarele, Urmas Möldrile, Leo Schotterile, Hannes Tomuskile, Ellen Voitkile.

Ajaloo- ja Filoloogiateaduskonnast:

Maria Bogomolovale, Raissa Gornevale, Aime Kortsule, Helvi Lestsepale, Kalev Nõmmele, Luule Pintsile, Marika Raukile, Mart Taeverele.

Füüsika-Keemiateaduskonnast:

Tõnu Aamisepale, Linda Albertile, Kai Karringule, Raimond Kozlovile, Virve Laidemäele, Allon Lerigele, Rando Nikopensiusele, Paul Palmistele, Riho Rebasele, Toomas Välimäele.

Majandusteaduskonnast:

Tiiu Ermannile, Tiiu Halapile, Lea Ilusale, Ilmi Kilgile, Raivo Sihverile, Sirje Siimanile, Henra Taltsile.

Matemaatikateaduskonnast:

Helve Kallastele, Enela Loidile, Tiiu Mihkelsoole, Marika Nõmmkülale, Ann Pärtelile, Ariita Sepale, Luule Soonvaldile, Marika Taalbergile, Leini Vahtrasele, Maaja Valterile.

Õigusteaduskonnast:

Mall Lennupile,

anorgaanilise keemia kateedri laborandile Anne Gussile ja ÜKTU Büroo töötajale Rein Urbelile.

Oma mätta otsast

ET

Lugejad on tõenäoliselt tähele pannud, et meie ajalehes tekkis mõttevahetus kõige uuema ühiselamu ümber.

Üle-eelmises lehenumbris märgiti, et füüsikud-keemikud ei oska ka uues ühiselamus vääriliselt elada (H. Kabur). Püüdsin saada nende sõnade kohta lähemat selgitust. Viidatud oli 17. sept. kontrollreidile, kusjuures muid fakte polnud toodud. See arvamus oli avaldatud küll möödaminnes, kuid et oli tegemist negatiivse hinnanguga, oleks seda olnud vaja siiski põhjendada.

Helistasin sm. H. Kaburile ja küsisin, millistel faktidel põhineb tema arvamus. Vastuseks kuulsin, et sm. Kabur käis majas 7. septembril. Ehitamise jäljed olid siis veel koristamata. Ühes toas rapu-

ALTERA

tasid noormehed sigaretituhka pappkarpi. Teises oli kuuma teekannu alla pandud vaid ajaleht. Hiljem (17. sept.) käis majas suur komisjon, kes hindas ühiselamuid sotsialistlikus võistluses. Et majas valitses ikka endine olukord, kinnitas 17. septembri paiku ka parteikomitee liige sm. K.-S. Rebane.

Ei julge väita, et meil k õ i k korras on. Uues majas on väga palju pisivigu. Võib-olla ise ei oskagi kõike märgata. Seetõttu on väga teretulnud igasugune heatahtlik nõuanne inimeselt, kes meie

PARS

majas ei ela.

Mis puutub eespool märgitud noormeeste taunitavasse eluviisi, siis on halb küll, kui see jätkub.

Paraku ei ole midagi sellist ei ühiselamu nõukogu ega ühiskondlike organisatsioonide kontrolireidid leidnud.

Meile heidetakse ette, et maja polnud korras 15. septembril.

Milles siis oli asi?

Tudengid elasid kuni 7. septembrini ajutisel pinnal, sest kõik ruumid polnud veel valmis. Kolimine põhipinnale algas alles 8. septembril. Ehitajaid aga jätkus majja veel ligi nädalaks.

Ei püüagi vastu vaielda — tõepoolest oli puhastamata väga suur osa aknaid ja põrandaid. See oligi olukord, mis polnud paranenud.

Kuid asjal oli ka teine külg.

Kuni 17. septembrini ei kõetud maja üldse ja soe vesi ilmus alles pärast 20. septembrit. Sellepärast arvame, et arvestades põhipinnale kolimist 8. septembril ja sisulist erinevust tavalise ja ehitamisjärgse suurpuhastuse vahel, oli vee ja soojuse puudumisel suurpuhastuse läbiviimine 15. septembriks võimatu.

Meenutaksin siinkohal eelmise ühiselamu valmimist. Vestlesin selle maja puhastustööde organisaatori A. Raaga. Selgus, et

A. Soone foto.

selle maja elanikud said oma maja kätte hoopis paremas olukorras kui praeguse uue asukad. Neil ei tulnud teha isegi suurpuhastust. Üleandmiseks pesti maja niivõrd puhtaks, et kusagil ei leidunud jalajälgegi. Koridore ja üldkasutatavaid ruume pesid II kursuse tudengid, kes kolhoosi ei sõitnud. Iga päev 30—35 inimest ja seda kaks nädalat enne maja vastuvõtmist.

Et seekord oli teisiti, suhtus eespool nimetatud komisjon 17. septembril majas valitsevasse olukorda täie mõistmisega.

Sellest ka selline hilinenud selgitus.

Mis puutub kasvatustöösse uues ühiselamus, siis ühiselamu nõukogu ja kursusevanemate pideva kontrolli kõrval toimuvad regulaarselt Füüsika-Keemiateaduskonna dekanaadi ja ühiskondlike organisatsioonide kontrollreidid. Lisaks jälgivad oma kursuse üliõpilaste elukombeid kursusejuhendajad.

Viimased kontrollreidid on näidanud, et nuriseda võib vaid üksikute pisipuuduste üle.

Ka ühiselamu komandant sm. Jaanikesing ütles, et praegu pole tal füüsikutele-keemikutele midagi ette heita.

Et olla objektiivne, toon esile puudused, mis meil tõesti esinesid ja esinevad:

1) ühiselamu nõukogu valimine venis, kuid mitte niivõrd, et see oleks takistanud koristamise organiseerimist;

2) trepikodades on pliitide ülestassimisega paljudes kohtades seinu vigastatud. Seda tegid üliõpilased. Kardan ainult, et ehitajadki poleks neid 100—150 kg kaaluvaid mürakaid käsitsi suutnud paremini üles toimetada;

3) mõnede uste liistud on murtud, sest klaasuksi taheti ka kahe klaasi vahelt puhastada. Et osa ebaõnnestunud konstruktsioone seda ei võimalda, märgati liiga hilja: ehitajate praagi ja konstruktsiooniliste puuduste tõttu ei saa kõiki klaaspindu puhastada;

4) väga raske on puhtaks saada seguga määrdunud kivipõrandaid.

Suurem osa puhastustööst on tehtud oma raha eest ostetud vahenditega.

Andestagu lugeja mulle eespool toodud konkreetsused. Need ei anna muidugi täiesti selget eltekujutust majas valitsevast olukorrast. Milline see on, näeb igaüks, kui ta oma sõpradel külas käib.

R. KAARLI

Kuulsusrikka vabadusvõitluse juubeli puhul

(1773.—1775. a. Talurahvasõja juubeliks)

Ülestõusnud kasakad ja talupojad Jemeljan Pugatšovi juhtimisel võitlesid 200 aastat tagasi Uuralites ja Volgamail V. I. Lenin nimetas 1773.—1775. aastate ülestõusu kodusõjaks. Et sõda toimus kaugel Baltimaist, siis just sellepärast oligi mitmete pugatšovlaste saatus pärast ülestõusu karmi mahasurumist seotud Eestimaaga.

Eesti linnadesse ja kindlustesse saadeti asumisele ning sunnitööle Pugatšovi sõjakolleegiumi liikmeid, kasakaid, teiste hulgas ka meštšeeride vägede polkovnik Kanzafar Ussajev ja baškiiri rahvuskangelane ning poeet Salavat Julajev. Katariina II kutsus oma manifestis üles «andma unustuse hõlma» ülestõusuga seotud nimed ja saatis ellujäänud rahvajuhid nii kaugele kodupaikadest kui võimalik.

Ajalugu ei allu aga valitsejate tahtele, teda loovad rahvamassid. 1773.—1775. a. sündmusi ei unustatud. Eesti arhiivides leiduvaid materjale oli nõukogude ajaloolastel võimalik uurida alles pärast Suurt Isamaasõda. 25 aastat tagasi alustasid eesti arhivaaridega kirjavahetust baškiiri ajaloolased, sest Salavat Julajevi ja tema isa käekäigu kohta puudusid andmed sellest ajast, kui nad tragunite konvoi saatel toodi Moskva ja Tallinna kaudu Paldiskisse eluaegsele sunnitööle. Salavati saatuse kohta levisid mitmesugused kuuldused, tehti oletusi tema edasisaatmise kohta Soome aladele. Salavat Julajeviga seotu ei paku aga huvi ainult mõningate ajalooliste faktide täpsustamise mõttes. Baškiiridele on hindamatult kallis iga aasta tema elust, iga tema tegu ja sõna, sest Salavat ei olnud mitte ainult vapper vabadusvõitleja, vaid keskne kuju baškiiri folklooris, kes jättis rahvale oma vaimse pärandi kirjade ja luule näol.

1972. a. ilmus venekeelses «Maailmakirjanduse Raamatukogu» sarjas kõide Nõukogude Liidu rahvaste luulet IV—XVIII sajandist. Selles väljaandes seisab Salavati surmadaatumi kohal küsimärk ja ei ole antud selgitust, kus lõi Salavat laulud, milledes igatseb oma kodunuka steppide ja hallipäise Uurali järele, olles neist lahutatud igaveseks. Tartus asuva Riikliku Ajaloo Keskarhiivi poole pöördusid baškiiri teadlased, Salavati linnas töötav eestlasest insener Kalju Niidusaar, kes sõitis puhkuse ajaks Paldiskisse Salavati jälgi otsima, kooliõpetaja-kodu-uurija Gasis Galin jt.

Ja lõpuks suutsid eesti arhiivitöötajad nende küsimusele vastata, sest Eestimaa kubermanguvalitsuse fondi ümberkorrastamisel leiti dokumendid koos ettekannetega Salavat Julajevi surma kohta 26. septembril 1800 (uue kalendri järgi 7. oktoobril 1800) ja Kanzafar Ussajevi surmast aastal 1804. Liigutava kirja sai arhiiv Eesti NSV-s aega teenivalt baškiirilt Hadis Nigmatullinilt, kes luges talle järelesaadetud baškiiri ajalehtedest arhiivileiust ja palus endale kirjutada üksikasjalikult Salavati saatusest Eesti pinnal, et oma rahvale jutustada kangelasest, kui tähistatakse 1773.—1775. a. talurahvasõja aastapäeva.

Salavat oli erakordne isiksus. Ta oli kõige noorem Pugatšovi polkovnikutest, ülestõusnutega liitudes alles 21-aastane. Noormehe võimed paistsid silma juba enne lahinguid ja baškiiride palvel nimetati ta nende juhiks. Pugatšovi usalduse teenis ta täielikult, muutudes talurahvasõja üheks tunnustatud juhiks, kes jätkas võitlust ka pärast Pugatšovi vangilangemist. Salavatile endale oli väga tähtis, milline mälestus temast rahvale jääb. Ta ei andnud end vangi ega palunud armu ka siis, kui valitsuse esindaja Potjomkin isiklikult pani talle ette eritingimused. Ülekuulamisel kältüs Salavat mehiselt, temalt ei saadud ühtegi täiendavat tunnistust ülestõusu käigu ega osavõtjate kohta — nii kurdetakse Senati protokollides.

Suurema osa oma elust oli Salavat Paldiskis, sadamaehitusel. Sunnitöö ei murdnud teda. Veel 1797. a. nimekirjas märgiti, ta olevat täiesti terve. Ei ole võimatu, et Salavat koos teiste Paldiskist kohaleveetud sunnitöölistega töötas kivitahujana Tartu kivisilla ehitamisel. Aastad sobivad, ainult arhiivimaterjal ootab veel põhjalikumat uurimist.

Ajaloo Keskarhiivis on võimalik külastada näitust Pugatšovi võitluskaaslaste kohta Eestimaal. Eksponeeritakse dokumente, fotosid, ajakirjanduse materjale.

MALLE LOIT,
Eesti NSV Riiklik Ajaloo Keskarhiiv

...aruandekõnest

KOMSOMOLIKONVERENTSILT

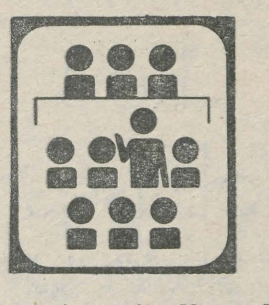

Keemiateaduskonna üliõpilane Smirnov. Toimusid aktiivi õppused, poliitinformatsioonid, loengud esimestele kursustele Eesti ja meie ülikooli ajaloost. Enam-vähem regulaarselt ilmus ülikooli ajalehe venekeelne lisaleht. Aktiiv kohtus ülikooli rektoriga. Positiivselt tuleb ära märkida komsomolikomitee liikme Feliks Šmorguni tööd.

Tähtis töölõik, millele ei ole seni veel küllaldaselt tähelepanu pühendatud, on **sõjalis-patriootiline kasvatus.** Suur ülesanne on aidata kaasa reservohvitseride kaadri ettevalmistamisele. Teaduskondade komsomolibürood peavad nende küsimustega tegelema. Samuti on vaja võtta kontakt nende lõpetajatega, kes teenivad ohvitseridena tegevarmees. Side ei ole küllaldane ka ülikooli sõjaveteranidega, keda tuleks kutsuda kohtumistele aktiiviga.

Tsiviilkaitsealase töö eest ülikooli komsomoliorganisatsioonis vastutas Õigusteaduskonna IV kursuse üliõpilane kommunist Heldur Juhanson. Komitee bürool kinnitati tsiviilkaitse sanitaar- ja päästesalkade poliitjuhtide kandidatuurid. Kuulati ära nende aruanne, aidati korraldada tsiviilkaitseüritusi.

Kevadsemestril kavandas ideoloogiasektor ankeedi «Üliõpilaskomsomoli osast üliõpilaskonnas».

Side Tartu linna koolidega, samuti vabariigi koolidega oli ka ideoloogiasektori ülesanne. Konkreetselt vastutas selle eest Ajalooteaduskonna üliõpilane Jaak Uueküla. Esineti paarikümnel korral vabariigi keskkoolides. Esineti ka Narva-Jõesuus, kus olid kohal vabariigi kõigi keskkoolide komsomoliorganisatsioonide esindajad. Tartus võeti vastu kümneid abiturientide gruppe, kellele tutvustati ülikooli, samuti õppimisvõimalusi ja komsomoli tegevust ülikoolis. Tänavu sügisel on ülikooli külastanud juba 4 abiturientide gruppi. Erilist tähelepanu nõuab siin Füüsika-Keemia ja Matemaatikateaduskonna erialade tutvustamine ja propageerimine, sest nimetatud teaduskondadel on raskusi esimeste kursuste komplekteerimisega.

Sise- ja välispoliitiliste küsimuste valgustamisega ülikoolis tegeleb **rahvusvaliste suhete ring** (president Raul Mälk). Kevadel hakati regulaarselt pidama iganädalasi töökoosolekuid, kuulati nii ringi liikmete kui väljastpoolt lektorite ettekandeid. Viimasel ajal on RSR hakanud avaldama väliskommentaare ülikooli ajalehes. Ring on võtnud oma šefluse alla mitmed keskkoolid. On loodud kontaktid TPI vastava ringiga. Sidemed on kogemuste vahetamise eesmärgil loodud Kiievi RÜ-ga, samuti ollakse kontaktis Alma-Ata Polütehnilise Instituudi rahvusvaheliste suhete ringiga.

Ringi liikmed on pidanud ühingu «Teadus» kaudu 1973. a. 200 loengut, 1972. a. peeti üldse 170 loengut. Kahjuks suutis ring korraldada aruandeaastal ainult kaks suuremat üritust. Täis auditoorium annab tunnistust üliõpilaste elavast huvist sise- ja välispoliitiliste probleemide vastu.

Alates sellest sügisest on RSR-i juhendajaks T. Alatalu, ring ise on teadusliku kommunismi kateedri šefluse all.

Endiselt on probleemiks meie töö linna **raskesti kasvatatavate noorukitega.** Probleem on seda akuutsem, et Tartu linnas tekitab noorsoo kuritegevus tõsist muret. Ülikoolist on suunatud linna operatiivgruppi 20 inimest Õigusteaduskonnast.

Edasiminekut on märgata ka majandussuhete klubi tegevuses.

Ülikooli komsomoliorganisatsioon tähistas eelmise aasta novembris **Rahvusvahelise Üliõpilasliidu aastapäeva.** Sellele oli pühendatud aktus ülikooli aulas, samuti noorte solistide kontsert «Vanemuise» kontserdisaalis. Külakosti pakkusid ka konservatooriumi üliõpilased, kes esinesid öömuusika kontserdiga ülikooli aulas. Kontserdi menukusest räägib fakt, et saal, kaasa arvatud rõdu, oli rahvast puupüsti täis.

Kordaläinuks tuleb lugeda ülikooli **kevadpidu** 20. mail. See oli lõdvestuseks enne pingelist eksamisessiooni. Kahjuks peab lisama, et õhtul toimunud balli konsertosa jäi nõrgaks, mõnede taidlejate kunstiline tase ei küündinud vajaliku kõrguseni.

Kommunistliku maailmavaate omandamisel ja ühiskondlik-poliitilise praktika üheks vormiks on osavõtt ühiskonnateaduste, ÜLKNÜ ajaloo ja ülemaailmse noorsooliikumise alasest **üliõpilastööde konkursist.** See konkurss annab tulevastele kõrgema haridusega spetsialistidele teoreetiliste teemade iseseisva läbitöötamise ja kogemuse.

1973. aasta oli tähelepanuväärne kogu maailma noorsoo- ja üliõpilasliikumises. Toimus ju sellel suvel Berliinis, Saksa Demokraatliku Vabariigi pealinnas, **X ülemaailmne noorsoo- ja üliõpilasfestival.** Meie kodumaal oli sellele pühendatud üleliiduline nõukogude noorsoo festival, millest võttis aktiivselt osa ka meie organisatsioon.

Ülikoolis levitati 8 000 festivali loteriipiletit. Kõige paremini tuli sellega toime Matemaatikateaduskond (teaduskonna sekretär Jaan Pelt).

Berliinis toimuvast X ülemaailmsest noorsoo- ja üliõpilasfestivalist võttis osa ka meie ülikooli esindaja, komitee sekretäri asetäitja Avo Meerits, kes praegu pajatab oma muljeid ülikooli ajalehes.

Analüüsides komitee ideoloogilist tööd, peab märkima ka puudusi. Sellele viitavad mõningad faktid. Võtame kasvõi meie üliõpilaste esinemise EÜE-s. Siin on tegemist ideoloogilise lodevusega, ei osata hinnata oma käitumist ega anda poliitilist hinnangut. Kes ei taha sellest aru saada ja kes sellega heidavad varju ülikoolile ja komsomoliorganisatsioonile, nende ees ei ole ka ülikoolil ja komsomoliorganisatsioonil mingeid kohustusi.

On vajalik, et üliõpilaskonna teadlikum osa looks kollektiivis õige atmosfääri. Enam tähelepanu tuleks pöörata ühiselamutele kui teatud määral ideoloogilise kasvatustöö keskustele.

Omaette tuleb peatuda **EÜE** probleemidel. Tänavu võttis EÜE tööst osa ligi viis ja pool sada ülikooli üliõpilast, rohkem kui kunagi varem. Kokku tehti EÜE-s ehitus- ja montaažitöid 4,7 miljoni rubla eest, mis on samuti rekord. Ülikoolist oli 2 piirkonnakomandöri ja 2 piirkonnakomissari ning 23 rühmakomandöri-komissari. Lõunapiirkonda juhtis Füüsika-Keemiateaduskonna üliõpilane Avo Meerits, komissariks oli Peep Miidla Matemaatikateaduskonnast. Piirkonna juhtkond tuli oma ülesannetega hästi toime, neid autasustati ELKNÜ KK aukirjadega. Ka paljud ülikooli rühmakomandörid-komissarid tulid oma ülesannetega hästi toime.

Selle kõrval aga on tuua ka negatiivseid näiteid, kus meie üliõpilased häbistasid oma ülikooli ja komsomoliorganisatsiooni. Need juhtumid on läbi arutatud vastavate teaduskondade ja kursuste komsomolikoosolekutel ja sellest on oma järeldused tehtud.

EÜE kahekuulise tööperioodi kordaminek sõltub suurel määral juhtiva kaadri ettevalmistamisest ja valikust. Meie arvates ei ole praegune rühmakomandöride-komissaride kaadri komplekteerimine enam kooskõlas nende suurte ülesannetega, mis malev endale võtab. ELKNÜ KK üliõpilasosakond ja EÜE Kesktaap peaksid leidma võimaluse, kuidas kõrgemad koolid saaksid järgmise suve juhtiva kaadri välja selgitada juba oktoobris-novembris, et õppusi — seminare oleks võimalik pidada terve õppeaasta jooksul. Samuti ei õigusta ennast praktika, kus piirkonnakomandörid otsivad endale ise kaadri ja esitavad selle siis komsomolikomiteele kinnitamiseks. Kaadri valik peab jääma täielikult teaduskonna komsomolibüroo ülesandeks, kes koostöös parteibüroo ja dekanaadiga selgitab välja sobivad inimesed.

Samuti tuleks kaaluda küsimust, kas igal rühmal peab olema kohustuslik isetegevusprogramm. Isetegevus eeldab siiski pikaajalist harjutamist ja oskusi. Iga inimest taidlema panna ikkagi ei saa.

Suurendada tuleb ka nõudlikkust välisrühmadesse kandideerijate suhtes. Välisrühmadesse peaksid saama üksnes tublid komsomoliaktivistid, õppetöö eesrindlased, kes on oma tegevusega näidanud, et nad on väärilised esindama meie maad ja rahvast.

Mõningad probleemid ka seoses **Eesti Õpilasmalevaga.** Osa õpilasmaleva rühmakomandöride kaadrist annab ülikool. Rühmakomandöre on igast teaduskonnast ja esindatud on kõik kursused, domineerivad aga esimesed kursused. Kui me võtame arvesse seda, et rühma liikmed on keskkooliõpilased, et nende juhtimine nõuab pedagoogilisi teadmisi ja kogemusi, siis näeme, et esimese kursuse üliõpilane pole selleks lihtsalt võimeline. Küll aga tuleksid kõne alla pedagoogiliste harude vanemate kursuste üliõpilased, kellele seda tööd arvestataks pedagoogilise praktikana.

Iga-aastaste suvetööde asemel loodi komitee büroo otsusega 1. märtsist 1973. a. **TRÜ suvemalev.** See oli tingitud ühelt poolt tööjõu kasvavast vajadusest ülikooli väljaehitamisel ning teiselt poolt vajadusest parandada suvel linnas töötavate üliõpilaste töö- ja puhketingimusi. Suvetööde staap tegutses koosseisus: komandör Urmas Ehasoo (Õigusteaduskonna diplomand), insener Mati Salundi (Füüsika-Keemiateaduskonna diplomand), komissar Rein Urbel. Tähtsamad objektid olid ühiselamu, ülikooli hooned, aula, rektoraat. Osa üliõpilasi töötas füüsikakorpuse ja Leningradi mnt. füüsikamaja ehitusel, botaanikaaias, raamatukogus, raamatupidamises jm.

Väga palju malevlasi töötas ka linna ehitusobjektidel ja heakorrastustöödel. Töötati linna sünnitusmaja rekonstrueerimisel, remonditi koolihooneid, aidati värskendada raekoda. Oma osa anti ka Tartu tänavate paremaks muutmisel. 30 inimest töötas Tartu Linna Teede Remondi- ja Ehitusvalitsuses. 20-liikmeline rühm töötas Saadjärve kolhoosis, tehti põhiliselt põllutööd. Rühmade vahel toimus sotsialistlik võistlus.

Suvemalev praktiseeris ka rühmade vahetust Riia Meditsiiniinstituudi ja Vilniuse RÜ-ga.

Suvemaleva staap sisustas malevlaste nädalalõpud. Keskseks ürituseks mõlemale vahetusele olid kokkutulekud Võrtsjärve ääres. Kokkutulekutele lisandusid laupäevakud, käidi kolhoosides abiks kõige kibedamal heinaajal, korraldati laevasõit Peipsile ja Pihkvasse. Peeti noorsoo- ja üliõpilasfestivalile pühendatud miiting. Toimus rahvaste sõpruse õhtu, kus osalesid leedu ja läti üliõpilased. Kokku võttis suvemalevast osa 494 üliõpilast, mis ületab senitoimunud suvetöödest osavõtjate arvu keskmiselt poolteist korda.

Komitee toetab järgmisi staabi ettepanekuid:

1) elamistingimuste parandamiseks planeerida maleva majutamine väljapoole Tartut;

2) rohkem vahetada rühmi teiste kõrgemate koolidega.

Tõmmates kriipsu alla TRÜ suvemaleva tööperioodile, võib öelda, et üritus läks igati korda.

(Järgneb)

METSASTE MÄGEDE MAAL

J. Roosaare

(algus «TRÜ» nr. 28)

Mäkketõus

Morni taeva all rühib kolm autobussi mööda kitsast ja vihmalibedat kruusateed ülesmäge. Teeäärne kuusemets tuletab meelde mõnd kodust Otepää kõrgustiku kuplinõlva ja lubaks hoopis unustada, et ollakse Ida-Karpaatides, kilomeetri kõrgusel merepinnast. See-eest toob pidev tõus sihtmärgi üha lähemale ning pea olemegi Hoverla jalamil.

Jääme laagrisse Pruti maalilises käärus ja tema väikestel saarekestel, mida jõgi siin moodustab. Kiiresti saabub mägede öö pilkane pimedus. On näha vaid taskulambi valgusviirus väljajoonistuv laiguke märgi kive ja libedaid juurikaid. Matkamehel tekib aga tugev tundmus veest, mis tuleb taevast, vuliseb jalge all ja ümberringi lirtsub saabastes ja soriseb riietest. Vesisevõitu on õhtu enne suurt tõusu. Kui saame aga telgid üles — mis sest, et telgi põhi on läbimärg —, kui loitev lõke paneb vettinud riided aurama — mis sest, et ka kulmud sealjuures kõrbema kipuvad ja lõõsk põlvist pigistab —, ei suuda miski takistada head tuju. Ja jälle kõlavad laulud...

Varahommikul oleme stardivalmis. J. Eilart selgitab minekumarsruuti ning jagab õpetussõnu eeskätt neile, kes esmakordselt mägedes. Valime tõusuks raskeima, kuid huvitavama tee.

Algus meenutab rahvamatka, kui inimesed üksteise taga ja kõrval kiirustavad mäkke, nii et metsaalune saab neist kirjuks.

Kõigepealt läbime kuusemetsa vööndi, kus leidub veidi ka euroopa nulgu. Metsa-aluses kõrges rohus saavad jalad kohe märjaks, kuid tõus läheb siin hõlpsasti. Kusagil umbes 1400. meetril asendub metsavöönd subalpiinse astmega — mägimänni tihnikuga, mis on läbitav vaid rada mööda. Nõlv muutub nüüd järsuks ning ronimisel tuleb ka käed appi võtta. Pärast mõnesajameetrist tõusu jõuame mägiaasadele. Nahk leemendab sturma (tormipluusi) all ja millegipärast võtab hingeldama, kuid tasuks avaneb siit ilus vaade. Varahommikune vine hõljub veel mägede vahel, piimjas looris ujuvad cumulus'te vatitopsud. Imetledes metsatriipe all orus ning kauguses sinavaid tippe, mis on horisondil ennem aimatavad kui tõsiselgelt nähtavad, haarab vaatajat riisamasugune tunne nagu esmakordselt mägesid kohates, esimesel kurul. Tunne, millega ei saa harjuda, nagu ei saa harjuda päikesetõusu või ööbikulauluga!

Siis ajab ta oma lambad ülesmäge ning muutub kaugel järjest väiksemaks. Kostab veel tasast kellakõlinat...

O. Oja foto.

Edasi! Vahetipp, veidi laskumist, uus tõus ning jõuame Väike-Hoverlale. Siit viib tähistatud matkarada mööda tippudevahelist mäeribi otse 2061 m kõrgusele eesmärgile, mis kõrgub meie ees hiiglasliku ja vägevana.

Õige pea olemegi lamedal tipul. Võidurõõm saavutatust. Pildistame saabuvaid gruppe, keegi ronib tiputähise otsa... Siis istume tuulealusele mäeküljele, kus ei lõõska iilid, ning vaatame alla. Ja kaugusesse. Ja hakkame laskuma mööda teerada alla orgu.

Me ei vallutanud Tšomolungmat ega saatnud korda alpinismi kangelastegu. Me ei turninud kuristiku kohal ega ületanud jääkoski. Me polnud esimesed ega isegi mitte kümnendad, ei, mäetipp oli juba enne meid risu täis veetud. Meiesuguseid on käinud kümneid tuhandeid ja tuleb hiljemgi. Aga kas see ongi tähtsaim? Me tulime ju Hoverlat avastama enda jaoks. Kui sarnane on mäe vallutamine armastusega! Tõeline ei seisa mitte selles, et ähkides tippu tormata ja rahuldunult alla lonkida, et järgmine kord rünnata kõrgemat mäge ja saada suurem rahuldus. Tõeline on sügavam, nagu ei seisne armastuski mitte ainult armastamises. Mägesid tuleb mõista. Ja veel meenuvad jutud, et mägilased ei saavat ilma mägedeta elada.

Lambakarjus, muhe ätt, keda kohtame alpiinse vööndi allosas, jutustab, et saadab oma neljasaja lamba ning tosina hobusega kogu suve mööda mägedes. Veidi allpool on näha hütt ning karjaaiad, kuhu loomad ööseks aetakse.

«Toit tuuakse mulle siia üles,» räägib vanamees.

«Kas igav ei hakka?» pärime ning arutame omavahel, et mõni päev oleks siin ju tore olla, aga suve läbi — mõeldamatu! Kuid karjus raputab pead ja silmades särab imestus. Siis ajab ta oma lambad ülesmäge ning muutub kaugel järjest väiksemaks. Kostab veel tasast kellakõlinat...

Taamal oru veerul langeb kaljurünkalt Pruti veevool. Võimsa kose mürin on pigem aimatav, sest kauguse tõttu ei või teda kuulda. Teisal söövab hobused... Selgeks muutunud õhk on täis päikest ja üle kõige kummub sügavsinine taevas. Ja kõik võiks nii jäädagi.

(Järgneb)

BIO-GEO

väljasõit

LOODUSLASTE PÄEVALE

21. okt. kell 8 Raekoja eest.

Tagasi Tartusse kell 17.

KÕIK RAPPA!

Oma mätta otsast

Kehalisest kasvatusest

Et möödunud õppeaastal Ajaloo-Keeleteaduskonnas noormeeste kehalise kasvatuse üldgruppi ei olnud, sai igaüks võimaluse vastavalt oma huvidele ja võimetele valida spordiala, millega tegelema hakata. Kuigi enamik treenereid spordijärguta üliõpilastest huvitatud polnud, leidis igaüks neist enesele lõpuks midagi ning aasta jooksul said päris algajadki valitud alaga lähemalt tuttavaks. Kahtlemata tekkis paljudel ka tõsisem huvi.

Alanud õppeaastal aga leidsid oma nime treeningrühmade nimekirjadest ainult järgusportlased. Tõsi, nüüd on meie teaduskonnas üldgrupp, mille vaieldamatuks eeliseks on võimalus tegelda õige paljude aladega. Ent loomulikult oleks märksa meeldivam, kui meile endile antaks valida üldkehalise ettevalmistuse ja üksikalade treeningute vahel.

Ühe näitena mitmete analoogiliste seas võib märkida suusatajate gruppi, keda juhendas M. Alev. Treeningtunnid olid pingelised, kuid vaheldusrikkad ja huvitavad. Paljud algajad suusatajad hellitasid juba lootusi ala pisut enam selgeks saada, kuid möödunud talve kehvades lumeoludes oli selle eesmärgi saavutamiseks ühest talvest vähe, käesoleval aastal aga järguta suusaspordihuvilisi enam ei vajata.

Näib, nagu oleks kehalise kasvatuse peaeesmärgiks ülikoolis tippsportlaste ettevalmistamine. Et tegu pole siiski Kehakultuuri-, vaid Filoloogiateaduskonnaga, tuleks tippude kõrval senisest enam rõhku panna ka massilisusele üksikuil aladel.

R. LIND,
eesti filol. II k.

Rein Põder

Reis kollasesse

Seisad tuulttõmbaval Virtsu sadamaveerel, kus kaksteist aastat tagasi esimese kursuse praktika-üliõpilasena Puhtulaiult mürakat praami sai vaatamas käidud, ning ootad Saaremaad. See järgnev reis ja viibimine kunstikabineti rahva hulgas tundub mingi vana teema juurde tagasipöördumisena.

Iga oma Saaremaa päeva lõpetame Viidumäel. Ohtuti pole muud, kui et võid päevase kõik korralikult mälumärkmikesse kanda. Ei tea ju keegi ning kunagi ette, milline motiiv või vaade võib meile tulevikus tähenduslikuks muutuda, ei arva ette, kus mõni mõte, pisiseik, ütlus uuesti võib ärgata ja kasulikuks osutuda. Võib juhtuda, et just sellistest tagasivaadetest sünnib pildimõte, saab sümboli väärtuse tavaline paerüngas või seal kasvav puu, tükike vihmasajust pimedust mändide all, kuhu paar valgustatud akent on avatud.

Muljed, mõtteseosed ja pildid on sellelgi reisil nagu igal teisel igaühe jaoks erinevad, seda ka järgmised katked.

...Ikkagi ei saa ma lahti tundest, et kõige pidulikum ja suursugusem meri Saaremaal elab Mustjala panga jalamil. Ehkki kaugema mere üle valitseb sel päeval udupehmus ja üleval pangaserval sajab uduvihma, seisame pangal ning selle all kokku kauem kui üheski teises kohas. Murdlainete vöö moodustab panga all hiiglasliku poolkaare ja sellestsamast lainete purunemise piirist edasi pidavat meri oma madalveest paarikümnemeetriseks sügavuseks murduma. Mingi üheaegne hirmu, salapärasuse ja uudishimu segu nagu kutsuks läbi madala sügisvee selle veealuse panga servale, kust alates meri pimedaks muutub.

...Teise mälestuse nimeks võiks olla «mahajäetus». Kogu ümbrus kinnitab seda: madalad tammed ja torme üleelanud männid, liivane järsak, veel praegu eristatavad kääpad, mahakukkunud puuristid, maaldunud ning äraõitsenud sügis ümberringi. Siia Saaremaale maeti omaaegse Audaku leprosooriumi surnuid. Aeg ja inimesed unustanuks nad praeguseks, kui poleks kirjasõna.

...Me sõidame kaua aega mereäärt. Ariste lahe tipus tahame iseenesest peatuda. Nagu külmad jäätükid ujuvad lahevees paar-kolm luike. Ainult põhjamaa suudab midagi sellist pakkuda. Kuid tõelist jääd keset külma merd on ju maalinud meeldejäävaks Rockwell Kent oma Gröönimaa lõuenditel. Õhtul vaatame just neid reproduktsioone, aga vaimusilmas näeme luiki Saaremaa läänerannikul.

...Valjala maalinn oma hallide kivide kogumikuga ning valliasemega, mis lubab tiiru ümber kunagise linnusesüdame teha, äratab omasuguseid mõtteid. «Kui ka aega saaks kaitsta või mõneski kohas seisma panna,» lausub keegi linnusekaevu kohale kummardunu. Kui saaks. Too aeg siin muundus ammu kivideks ja midagi muud polegi enam alles...

Sõrve poolsaare tipp tundub tõelisuses niisuguse kohana, kus möönad nagu iseenesest fakti, et maismaad tuleb maakeral vähem ja vett tõesti mitu korda rohkem. Arvad mõistvat maa serval seisnu tunnet: kusagil Nordkapi kaljul, Finisterre

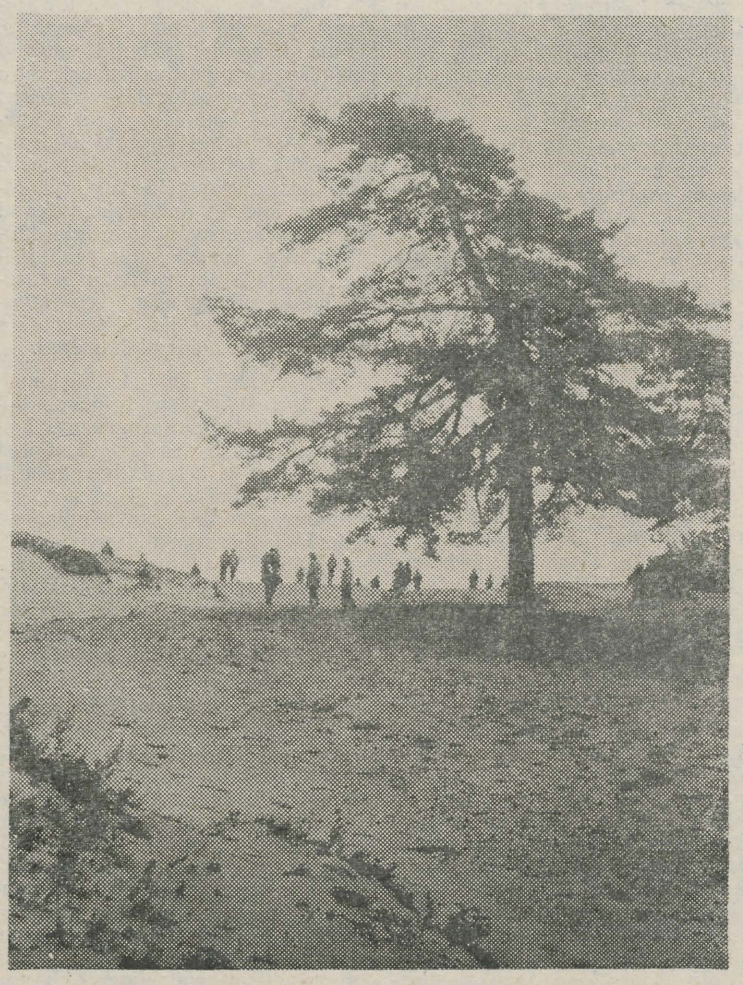

Järve luidetel. R. Põdra foto.

neemel, Dežnjovi või Kap Hoorni ligiduses. Siingi valitseb majakatuli ja majakatulp tõuseb oma ehmatavasse kõrgusesse. Meie aga pole mitme päeva jooksul harjunud millegi muuga kui tasapinnalisustega ning nüüd äkki see vertikaalsuse näide. Kaevuveel, mis majaka ja võrguaia naabruses, on mere maitse: viibime küllalt noorel merest tõusnud maal.

...Järve luidete vihmadest ning tuulest silutud liivadel ei tohiks kõndida saapa- või kummikuväel, tuleks veel praegugi paljajalu astuda. See liivalainetus, mändide ja kamara poolt kinni peetud, mõjub omamoodi teisendusena sellestsamast merest, mille lained jäävad luidetest pisut allapoole. Mere märg liivajoom on ääristatud värske sügise adruvallidest, liiv ise täis krõksuvaid valgeid merekarpe. Kui liiv hõõgaks lõunamaiselt, kui merekarbid oleksid suuremad, kui mind ei seoks kohustused, võiks siiasamasse jäädagi. Gauguini kombel, linnade ning inimeste eest pakku.

...Üle liiva, kaks korda mändidest pikemana viskub ligiduses Tehumardi dolomiitsammas.

...Neid teisi aegu mäletavad nende löövide all viibijaid seda lugenud oleks.

...Läbinisti kollases on vahtraallee, mis viib Kaali kooli ette ja sügist kenasti täis on ka järveovaali ümbruse hiigelpuud, mis tunduvad ikkagi noored järve kõrval. Laigukesest veest järvesüvendis jääb nime jaoks nagu väheks, ent üleskistud paelahmakad pervedes jutustavad haruldusest ikkagi veel selget keelt: tulejoast ning mürinast, mis just siin maailmapunktis vaikis.

...Viimase vaate pakub meri tagasisõidu aegu. Silmitsen pilukil silmalaugude vahelt Suurt väina ja võib-olla vaid seetõttu näen selle imelikku idamaist värvihetke: kaks laeva, mis sarnanevad tõesti Katsushika Hokusai sada viiskümmend aastat tagasi loodud piltidega (lehitsesime neid õhtuti Viidumäe Mari mugavas toas), lähenevad sellel sisemerel nagu Jaapani omal üksteisele, sulavad kokku üheks hiiglaslikuks kentsakate purjedega laevaks, mis muutub varsti tumedaks pilveks madalal merehorisondil...

Aga meri pole veel tormine ja Saaremaa sügis jääb ka pärast meid kõigi küllasõitnute silmade jaoks põlema. *R. PÕDER*

Sulle, lugeja!

„Üliõpilase meridiaan"

Sa õpid ülikoolis. Oled noor. Püüad mõista ümbritsevat maailma ja oma kohta selles. Sind huvitavad tõsised probleemid, mida on otsekohe vaja lahendada. Nõu saamiseks pöördud Sa sõprade, vanemate seltsimeeste poole. Sa kuulad raadiot, vaatad televisioonisaateid, loed raamatuid, ajalehti.

Eeloleval aastal saad Sa oma väljaande. 1974. a. jaanuarist alates hakkab ilmuma ÜLKNÜ KK ja NSVL Kõrgema ja Keskeriharidu-se Ministeeriumi uus ühiskondlik-poliitiline ja kirjanduslik-kunstiline kuuajakiri «Üliõpilase Meridiaan». Ajakirja kajastada on nõukogude paljurahvuselise üliõpilaskonna ning tehnikumide õpilaste elu. «Üliõpilase Meridiaan» kavatseb samuti rääkida keskkooliõpilastest — tulevastest üliõpilastest.

Üliõpilaste õppetöö ja elu-olu, üliõpilaste ehitusmaleva tegevus, üliõpilasteadus, -sport, -kunst — kõik see tuleb jutuks meie ajakirjas.

Uues ajakirjas võid Sa tõstatada, arutleda ja lahendada tõsiseid probleeme. Siin suhtutakse tähelepanelikult ja heasoovlikult Sinu joonistustesse ja fotodesse, Sinu kirjanduslikesse katsetesse.

Erilist tähelepanu osutame noorte kommunistliku kasvatamise, moraali ja kõlbelisuse teemadele.

Ajakirja toimetusel on plaanis lugejat tutvustada sotsialismimaade noore põlvkonna eluga, kapitalistliku maailma noormeeste ja neidude võitlusega oma õiguste eest.

«Üliõpilase Meridiaan» avab oma tribüüni üliõpilastele, noortele spetsialistidele, kogenud teadlastele, professoritele ja õppejõududele, tuntud ja algajatele kirjanikele, kultuuri-, partei-, komsomoli- ja ametiühingutöötajatele.

Kallis sõber! «Üliõpilase Meridiaan» on Sinu ajakiri. Vaid Sinu abiga ja Sinu toetusel suudab toimetus teha uue väljaande sisukaks ja huvitavaks.

Toimetus ootab Sinult mitte ainult materjale noorsooteemadel, vaid ka kirju nõuannetega nii ajakirja sisu kui kujunduse kohta.

«Üliõpilase Meridiaani» tellimusi hakati vastu võtma 1. septembrist 1973. Tellimishind aastas on 2 rubla 40 kopikat (indeks 70932).

Hei, muusikaharrastajad!

Kõiki üliõpilasi (loomulikult ka 0-kursuse kuulajaid) ja ülikooli töötajaid, kes on mõne aastagi kunagi õppinud viiulit, tšellot, kontrabassi, oboed, fagotti, klaverit või flööti, samuti laulusoliste kutsume 23. oktoobril ülikooli klubisse kell 12.00—13.00 ja 19.00—20.00 vestlema. Võib ju olla, et teile meeldib mängida või laulda meie kammerorkestris, mõnes kammeransamblite mitmesugustest koosseisudest või ka solistina. Väga ootame lastemuusikakoolide lõpetanuid — ansamblitesse ühendamine toimub vastavalt muusikalisele ettevalmistusele, nii et kõigil oleks mugav ja jõukohane. Vähema ettevalmistusega entusiastidele anname ka tasuta muusikatunde. Eriti rõõmustaksid meid need, kes võtavad tulles ka oma pillid kaasa, et saaksime koos seniste mängijatega kohe juba ka kokku mängima hakata. Meil on hoolega valitud originaalseadetes repertuaar XVII ja XVIII sajandi parimast kammermuusikast. (Nende seas on soovijatele ka väga lihtsaid palu.)

Kes ei saa sel ajal tulla, palun saatku enda esindaja või helistagu 05/75579 või teatagu endast TRÜ klubi kunstilisele juhile. Hilja pole kunagi, mängijaid on tarvis piiramatul hulgal ja igal ajal. Igaühele leiame päeva ja kellaaja, mis talle prooviajaks hästi sobib ja sellise sagedusega nagu kellelegi just meeldib — kas 1 või 20 korda kuus. Kui keegi kokkulepitud harjutusele tulemata jääb — siis mängime lihtsalt väiksemale koosseisule määratud lugusid.

Meid ootavad juba planeeritud sõpruskohtumised teiste vennasvabariikide üliõpilaskammermuusikutega ja kontsertreisid.

TRÜ kammeransamblid

Klubikangelastest

Läinud nädalavahetusel oli tunda klubis lõbusat elevust — kas need nõiad jäävadki uksele, aknast ka ei pääse enam sisse! Kui laupäeval linnarahvas veel mõllas ukse taga, siis järgmiseks õhtuks oli nende huvi selle kindluseks muudetud maja vastu mõnevõrra vähenenud. Linnalastest hakkame lahti saama, mis aga arvata järgmistest kõrgema hariduse poole pürgijatest?

Peeter Vissak, I kursuse bioloog, ronis kolmveerand tundi enne peo algust aknast sisse, kaasas sõber, kes käib Tallinna 47. Keskkoolis 9. klassis. Sellist sisenemismoodust põhjendas Peeter: uks oli kinni, sellepärast tulin aknast!?

Rolli Riho, II kursuse üliõpilane Füüsika-Keemiateaduskonnast, püüdis klubisse pääseda koos tüdrukuga, kes ei teadnud isegi ta nime.

Oleg Lissenko, IV kursuse matemaatik, läks välja vööd otsima. Tagasi tulles võttis kaasa tüdruku, kes juba mitme poisiga oli «kontrollinud» piletikontrollide valvsust.

EPA veterinaaria I kursuse üliõpilane Silva Lajal ei teadnud, et isegi tema pilet ei aita linnaneidu TRÜ klubisse sisse.

Nõmm Toe üliõpilaspilet ootab juba ligi nädala omanikku.

Klubi on kitsas meie üliõpilastele ja seetõttu ei ole võimalik vööraid sisse lasta. I kursuse lugupidamatus oma klubi korra vastu on mõneti vabandatav — uustulnukas. Kurb on kogeda, et vahel ka vanema kursuse tudengile on vaja üle rääkida seda, mida ta isegi teab. Peaaegu igal tantsuõhtul otsib sissepääsuvõimalusi tuntud rühm noori, kes ülikoolis ei õpi. Sageli õnnestubki neil sisse pääseda, sest mõne mehe mehelik uhkus on alles lapsekingades.

Andres Metspalu Arstiteaduskonnast, Teie olete kaotanud oma üliõpilaspileti. Leitud on ka EPA noormehe Fjodor Tindi ühiselamuluba.

Klubinõukogu nimel
R. VALGMAA

Algus tehtud

Õppejõudude ja teenistujate massispordiüritustele on algus tehtud. Tähtvere pargis toimus teisipäeval õppejõudude ja teenistujate jooksukross. Ilma poolest oli teisipäev spordi tegemiseks igati soodne. Kõige arvukamalt oli osavõtjaid Kehakultuuriteaduskonnast. Kiitmist väärivad ka poliitilise ökonoomia kateedri õppejõud.

300 m distantsil saavutas parima aja — 59 sek. Helve Unger (KKT), teine oli Helve Kabur (Filoloogiat.) ajaga 1.12 ja kolmas Nora Kutti (KKT) ajaga 1.19.

1000 m distantsil oli parim Madis Alevi tagajärg 2.59. Teise koha saavutas Tiit Siigur ajaga 3.27 ja kolmanda koha Jaan Loko ajaga 4.07 (kõik KKT).

Arnold Vaiksaar (KKT) ajaga 3.31 oli parim 800 m distantsil. Teise ja kolmanda koha saavutasid Herbert Metsa ja Georg Rekker (pol. ök. kat.).

VTK normatiividest said jagu ka õppejõud Linda Paglant, Vaike Vanaaseme, Li Loit, Taimo Matto ja Osvald Allikas.

Need, kes sellel üritusel kaasa ei löönud, tulgu järgmisele kindlasti.

K. KEEMAN,
TRÜ ametiühingukomitee instruktor

Ping-pong pole teps mitte lauatennis

Lauatennisisti ping-,pongimängijaks nimetada on umbes niisama solvav kui «kuningas jalgpallist» vutimäng või kergejõustiklasest lõbujõulane teha. Niisiis, algavad ülikooli meistrivõistlused lauatennises. Esmaspäeval loosimisel jagati võistkond alagruppidesse. Alagrupp A: Filoloogiateaduskond, Füüsika-Keemiateaduskond, KKT III ja KKT II. Alagrupp B: Matemaatikateaduskond, õppejõud, Õigusteaduskond, Arstiteaduskond ja KKT I.

Matšivõit annab 2 punkti, kaotus 1, loobumine 0 punkti. Kahe loobumisega kõrvaldatakse võistkond turniirilt. Kummastki alagrupist saab finaali kaks võistkonda.

Esimesed mängud «Tööjõureservide» lauatennisebaasis Magasini t. 1 algavad juba 20. oktoobril.

Kell 14.30 KKT I — Arstiteaduskond; 15.30 Õigusteaduskond — Matemaatikateaduskond; 16.30 Filoloogiateaduskond — Füüsika-Keemiateaduskond. Mängud algavad teisipäeviti kell 18 ja igal laupäeval kell 14.30.

E. HALLIK

Väravpalli soust

Niisugust nime kandis 11. oktoobril ülikooli võimlas suur väravpalliturniir. Mängisid kolmanda ja neljanda kursuse noormehed ja neiud. Esimesena asusid tulle poisid. Mängiti lühendatud ajaga 2×20 min. ja lühikese poolajaga suutsid III kursuse poisid end ette rebida. Nad lõpetasid mängu 5-punktilise edumaaga 23:18.

Rünnakul mängisid tublisti A. Metsar, saavutades 6 väravat, ja J. Vettin — 5 väravat.

Tütarlaste kohtumine muutus algusest peale väga pingeliseks punkt-punkti mänguks ja lõppes kolmanda kursuse tütarlaste kasuks 9:8. Edukamad mängijad olid kolmandalt kursuselt E. Põllu 3 ja S. Kahu 3 väravaga. Neljandalt kursuselt M. Tiitus sai 4 väravat, M. Kilusk, M. Adõlova, S. Soosuu ja S. Saksniit said ühe värava. Väravas oli sulgpallur R. Valgmaa.

M. TIITUS, KKT IV k.

12 : 4

Kuldne sügis andis tänavu ülikooli malekoondisse tublisti värsket verd. Loomulikult on lõõgijõu suurenemisega mänguiha tõusnud ning malesektsioon ongi püüdnud teid leida võistlusvõimaluste avardamiseks.

Esialgu ainukesed, kuid tihedad kontaktid on kujunenud TPI maletajatega. Kevadel, kui nendega ülikoolilinnas maid jagasime, olid nad sunnitud kilbil lahkuma.

Nädalavahetusel aga sai teoks kordusmatš Tallinnas, TPI peahoone rohe-rohelises auditooriumis heitles kummalgi päeval 8 paari. Laupäeval lõi külm bussilt mahaastunud tartlastel hinge kinni ning võiduliiskki oli visa langema. Edu 5:3 saabus alles vaevarohke mängu järel.

Kahjuks kadus pühapäeval, kui mõlemalt poolt mängisid tugevdatud koosseisud, pingemoment sootuks. Kuigi partnereil jäi lõbus võimalus emotsionaalsust ja ärksust kahingukarusselliga ilmutada, arenesid partiid positsioonilises kaevikusõjas. Taktikalised lõõgid saabusid alles viimasel mängutunnil ja nagu ühe vitsaga lõõdult... TRÜ võistkonna kasuks 7:1.

Vastne Majandusteaduskonna tudeng meistrikandidaat Kalle Peebo oli esimesel laual kaunis kindlalt oma vastasest parem 2:0. Sama resultaadi tegid Väino Kundla (Matemaatikateaduskond, I k.) ja Lagle Säärits (Bioloogia-Geograafiateaduskond, III k.), 1,5 punkti noppisid Aleksei Krupenski (Matemaatikateaduskond, III k.) ning Nikolai Tarassov (Majandusteaduskond, II k.). Tunamullune Tartu meister Aleksander Veingold (Füüsika-Keemiateaduskond, III k.) jõudis appi alles II vooruks. Vältimatu mati tõttu alistus õige pea temagi partner.

Matšivõit TPI üle 12:4 annab juba optimismi hakata metsa taha kaema.

V. SALDRE

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. 5552. MB-07257.

Ülikooli komsomoli XXI konverentsilt

Nr. 30. Reedel, 26. okt. 1973. a. XXV aastakäik

ELKNÜ TRÜ komitee juhtimisest

Kogu töö koordineerimine komitees jääb TIIT KOLDITSA õlgadele. Sekretäri asetäitja REIN VEIDEMANN vastutab ideoloogilise töö ja kultuuritöö eest ning organisatsioonilise töö eest Keeleteaduskonnas. Talle alluvad vahetult ideoloogiasektor (juh. Toivo Leemets), olmesektor (juh. Andres Raa) ning kultuurisektor. Sõjalis-patriootilist tööd asub juhtima Jaan Kukemelk. Ideoloogilise töö orbiiti võetakse ka nullkursus (vastutajaks ideoloogiasektor).

Sekretäri asetäitja AVO MEERITSA kompetentsi kuuluvad organisatsiooniline töö, kultuuritöö ning ehitusmalevaga seostuv töölõik. Talle alluvad vahetult orgsektor (juh. Luule Ralja), ehitusmaleva sektor (juh. Peep Miidla), õpilasmaleva kaader ülikoolist (esindajaks komitees M. Salundi).

Sekretäri asetäitja IGOR GRÄZIN vastutab eelkõige internatsionaalse ning õppe-kasvatustöö eest. Temale allub otseselt ka kehakultuuri- ja sporditöö sektor (juh. Tiit Siigur) ning välissuhete sektor (juh. Hardo Aasmäe).

Arvestussektori juhatajaks jääb edasi Inga Laidmaa, kellele laekuvad kõik liikmemaksud ning kes teostab arvelevõtmist ja arvelt mahavõtmist.

Komitee juurde kuulub ka noorte teadlaste nõukogu (juhatajad Andres Pork ja Mati Heidmets).

ÜTÜ sidemed komiteega on usaldatud Vello Peedimaale. Õppe- ja teadusliku töö sektori juhatajaks on valitud Jaak Ueküla.

Uus komitee asus ametisse. Ees Tiit Koldits, ELKNÜ TRÜ Komitee esimene sekretär, seisavad vasakult Avo Meerits, Rein Veidemann, Igor Gräzin. J. Laane foto

Venia legendi

Reedel, 2. nov. 1973. a. k. 11.15 toimub Tiigi 78/80, aud. 235 eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri dots. kt. Ants Järve avalik loeng dotsendi kutse taotlemiseks teemal «A. H. Tammsaare draamaloome».

KIITUS

Õppehoonete ja ühiselamute hea ettevalmistamise eest uueks õppeaastaks on rektori käskkirjaga avaldatud kiitust koristaja Alma Ilvesele.

KALLE MERUSKI aruandekõnest

(Algus TRÜ nr. 29.)

ISETEGEVUS JA ESTEETILINE KASVATUS

Sellel aastal tehti klubis algust «Malemikseriga», mis koosneb välkmaleturniirist, viktoriinist ja isetegevuskonkursist. Jätkusid sidemed konservatooriumiga, kelle üliõpilased esitasid aulas kolm kontserti ning sügissemestril öömuusika kontserdi. Traditsiooniks on saanud ka vana-aasta-õhtune «Kammerakadeemia». Kevadsemestril oli aulas vana muusika kontsert.

Kunstikabinet (juhataja K. Põllu) on aastaid abistanud komsomoliorganisatsiooni üliõpilaste esteetilise maitse kujundamisel. Näitusi korraldati pidevalt aasta jooksul.

Komitee eestvedamisel sai teoks tõlkevõistlus, mida võib lugeda kordaläinuks.

Komitee bürool arutati kevadsemestril noorte autorite probleeme. Ülikoolis loodi organisatsioon, mis koondas noored kirjamehed. Praegu ongi valmimisjärgus Ajaloo-Keeleteaduskonna almanahh. Samuti tuleks kirjutajatel endil intensiivsemalt kasutada ülikooli ajalehte.

Muret teeb endiselt kord ülikooli klubis. Läbi akende ronivad sisse purjus noorukid, üliõpilased aga vaatavad seda rahulikult pealt. Klubi ja ülikooli kohvik tuleks anda kahe teaduskonna šefluse alla, kes seal pidevalt korda peaksid. Ülikooli klubi põhiline publik on esimeste kursuste üliõpilased. Vanemaid peletab ilmselt eemale korraliku tantsumuusika puudumine.

Kultuurisektoril tuleks kaaluda võimalust panna alus oma üliõpilasteatrile, kindlasti saame siin abi «Vanemuiselt».

Isetegevuse hoogustamisel on palju ära tehtud Õigusteaduskonnas (sekretär Paul Varul).

ÕPPETÖÖ

L. I. Brežnev rõhutas oma kõnes üleliidulisel üliõpilaste kokkutulekul: «Sügavalt, täies ulatuses omandada kõrgema õppeasutuse programm-materjal on tähtis, tingimata tarvilik. Kuid sellest üksi ei piisa. On vaja õppida pidevalt täiustama oma teadmisi, arendada endas välja uurija vilumused, omandada lai teoreetiline silmaring.»

Õppetöö küsimused peavad kuuluma teaduskondade, osakondade ja kursuste (gruppide) büroode pideva tähelepanu orbiiti.

Milline on praegune olukord? Kõige paremini peegeldavad seda protsendid. 1972/73. õ.-a. oli õppeedukus ülikoolis madalam kui vabariigi keskmine, viimane on omakorda madalam üleliidulisest keskmisest. Rahutust tekitab asjaolu, et 5—7% üliõpilastest ei ilmu üldse eksamitele. Kursuste ja gruppide komsomolibürood ei selgita sageli välja neid põhjusi, millest selline olukord tingitud on.

Komitee õppesektor on teinud regulaarselt sessioonijärgset õppeedukuse analüüsi. Samuti tehakse seda kõigis teaduskondades. Eraldi tahaks peatuda Matemaatikateaduskonnal (sekretär Jaan Pelt), kus õppeedukus oli 83%. Võrreldes eelmise aastaga oli juurdekasv 6%. Teaduskonnas arutatakse õppetöö probleeme kõikide kursuste esindajate osavõtul ühiselt. Bürool kuulatakse ära kursuste aruanded õppetööst. Tihe on side õppejõudude ja dekanaadiga, kõik see kokku annab häid tulemusi. Positiivse näitena võib tuua ka Majandusteaduskonna õppesektorit, kes õppejõudude juhendamisel tegeles pikemat aega õppeprotsessi uurimisega.

Õppetöö küsimused on olnud arutusel komitee bürool, komitee pleenumil ja ELKNÜ Tartu Linnakomitee V pleenumil. Komitee õppesektoril ja teaduskondade esindajatel toimus kohtumine ülikooli õppeprorektori K. PÜSSIGA.

Väga suurt metoodilist abi sai õppesektor Üliõpilaste Komplekssе Uurimistöö Büroolt (juhendajad Ruttas ja Truuväli).

Õppeedukust parandada ei aita niivõrd sessioonijärgne õppeedukuse analüüs, kuivõrd kitsaskohtade ettenägemine. Teaduskondade bürood pööravad praegu suurt tähelepanu esimestele kursustele ja see on muidugi õige. Kõigega ei jõuta aga tegelda ja läbilõikes on õppeedukus kõige madalam just teistel kursustel.

Enam tuleks kasutada võimalust katsetada uusi töövorme ja meetodeid, nagu näiteks mõne õppeaine tsüklilist õpetamist, graafikute rakendamist, mis muudaks ka iseseisva töö rütmilisemaks.

Tuleks leida vorme edukamate ja aktiivsemate üliõpilaste stimuleerimiseks. Üheks võimaluseks on neile vabakuulamisõiguse taotlemine. Vastava ettepaneku vabakuulamise kohta teeb komsomoliorganisatsioon dekaanile. Seda muidugi massiliselt rakendada ei saa.

Innustama peaks ka 15%-lise stipendiumilisa taotlemine neile, kes õpivad neljadele ja viitele, paistavad silma ühiskondliku aktiivsusega ja tegelevad teadusliku tööga.

Sotsialistlikku võistlust üleülikoolilises ulatuses ei ole võimalik organiseerida, niivõrd erinev on teaduskondade spetsiifika. Kuid sotsialistlik võistlus kursuste ja gruppide vahel peab olema. Kõige paremini on võistluse juhend välja töötatud Arstiteaduskonnas. Hästi on see organiseeritud ka Õigusteaduskonnas.

Eraldi tahaks peatuda ühiskonnateadustel. Iga kommunistlik noor peaks sooritama ühiskonnateaduste eksamid vähemalt neljale. Osa probleeme seonduvad ka lihtsalt õppedistsipliiniga. Ei armastata käia loengutel, kuigi sageli loengul käsitletud materjali ei ole võimalik mujalt saada. Suuremat abi peaksid teaduskondade bürood osutama ühiskonnateadustealaste konkursside läbiviimisele ja propageerimisele.

Komitee ja NLKP ajaloo kateedri koostööna ootab ilmumisjärge parimate võistlustööde kogumik.

Seltsimehed! Abi osutamine ühiskonnateaduste kateedritele õppeedukuse parandamiseks on suure poliitilise tähtsusega üritus.

OLMEPROBLEEMID

Kerkinud on kaks uut tornühiselamut, mille ehitamisele on ka üliõpilased oma käed külge pannud. Kevadsemestril töötas ühiselamu ehitusel 10 üliõpilast iga nädal. 1975. aastaks peab valmima auditooriumide hoone, samal aastal hakatakse ehitama uut teaduslikku raamatukogu, plaanis on veel üks tornühiselamu. Tõusis üliõpilaste stipendium.

Olmesektori töösuunad olid: 1) kaasaaitamine ülikooli uue ühiselamu ehitusele, 2) omavalitsuse süsteemi elluviimine ühiselamutes, 3) omavalitsuse ellurakendamine teistes valdkondades. Uue ühiselamu ehitusest võeti osa alates kevadsemestrist. Objektil pidi iga nädal töötama 10 üliõpilast. Töö käis teaduskondade kaupa. Teistest paremini laabus see töö Füüsika-Keemiateaduskonnas.

ÜHISELAMUD.

Sektor on käinud koos ametiühingu esindajatega kontrollreididel ühiselamutes. Komitee bürool on ära kuulatud ühiselamu nõukogu esimeeste aruandeid. On organiseeritud koosolekuid, samuti kohtumisi ülikooli administratsiooniga. Tehti ühiselamute majandusliku olukorra analüüs. Aidati üliõpilastel organiseerida tubade remonti. Tuleb lugeda õigeks praktikat, et sama tuba jääks võimalikult pikemaks ajaks samale kollektiivile, nii on remont ning korrashoid kergem.

Paremad ühiselamu nõukogud olid Leningradi mnt. 25 nõukogu (esimees Ilmar Zeno) ja Tiigi 14 nõukogu (esimees Aare Raig). Mitte aga kõigi teaduskondade komsomolibürood ei suhtu tõsise vastutustundega ühiselamu nõukogu valimisse. Näiteks sügisel tuli ümber valida Pälsoni 14 ühiselamu nõukogu esimees.

Jääb kehtima põhimõte: kes ei oska ühiselamus elada, selle jaoks ei ole ka ühiselamus kohta. Kui me aga läheme seda teed, nagu läksid tänavu mõned majutuskomisjonid, kes püüdsid iga hinna eest ära majutada ka need, kes eelmisel aastal polnud kinni pidanud ühiselamu sisekorra eeskirjadest, kuigi kohti oli vähe, siis me ei suuda luua vajalikku distsipliini.

Ei saa õigeks lugeda ka mõnede komandantide tegevust, et nad kohe pärast mingi ekstsessi toimumist lähevad kaebama ülikooli administratsioonile, ilma et nad informeeriksid sellest ühiselamu nõukogu,

(Järg lk. 2)

Konverentsi Presiidiumis. J. Laane foto

ARUANDEKÕNEST

(algus 1. lk.)

kes asjast pole veel teadlik. Ainult ühiselamu nõukogu ja komandandi koostöö ja teineteise mõistmine tagab normaalse õhkkonna ja distsipliini ühiselamus.

Vastavalt rektori käskkirjale 17. veebruarist 1971. a. võtavad komsomoli esindajad osa stipendiumifondi jaotamisest, rektorifondidest toetuste jaotamisest, üliõpilaste premeerimisest ja neil on oma sõna kaasa rääkida ka eksmatrikuleerimise juures.

Küsimusest, kas omavalitsus õigustab ennast või ei, ei saa enam juttugi olla. Omavalitsus on vajalik. Ta on üheks sotsiaalse kogemuse saamise teeks.

Kui aga omavalitsus üksikutes lõikudes ei realiseeru selliselt nagu kavandati, tuleb põhjalikult analüüsida, milles on viga.

KAADER JA ORGANISATSIOONISISENE TÖÖ

Ülikoolis on komsomoliarvel 4044 kommunistlikku noort, s. t. 88% üliõpilastest kuulub komsomoli. See protsent on suurem kui eelmistel aastatel. NLKP liikmeid ja liikmekandidaate on üliõpilaste hulgas 41. Komiteesse kuulub 38 liiget, nendest partei liikmeid ja liikmekandidaate 13. Teaduskondade ja osakondade sekretäridest on NLKP liikmeid 4.

Aruandeaastal võeti ÜLKNÜ-sse vastu 15 üliõpilast.

Aruandeperioodil andis büroo soovitused NLKP-sse astumiseks 18-le ja liikmekandidaadiks vastuvõtmiseks 33-le organisatsiooni liikmele. Võrreldes eelmiste aastatega on see arv suurenenud.

Peab märkima, et aruandeaasta oli komitee jaoks küllaltki komplitseeritud. Sekretär K. Merusk lõpetas ülikooli. Kevadel vahetus sekretäri asetäitja. T. Kuldsepa asendaja A. Meerits oli osaliselt hõlmatud EÜE probleemidega ja juuni algusest siirdus EÜE-sse. Ajutiselt ei töötanuud sektretäri asetäitja M. Saunanen. Aruandeaasta sügissemestril tuli ka uus arvestussektori juhataja, keda tuli alles välja õpetada. Palju abi sai sekretariaat Arstiteaduskonna vabastatud sekretärilt S. Kõvaskilt.

Vaatamata komplitseeritud olukorrale suutis orgsektor siiski ühteist ära teha. Väga aktiivselt töötas sektori liige L. Ralja.

Komitee poolt planeeriti kolm aktuaalset probleemi, mida tuli arutada komsomolikoosolekutel. Nendeks olid õppetöö, ideoloogiline töö ja omavalitsus. Organisatsioonisisese töö parandamiseks kursustel, osakondades ja teaduskondades koostas komitee grupi ja büroode komsomolipäeviku, mis on praegu trükis. Valmimisjärgus on ka aktivisti meelespea.

Ajaloo-Keeleteaduskonna komsomoliorganisatsiooni (sekretär Toomla) poolt on valmimisjärgus kirjanduslik almanahh ja luulekogu. Eesti filoloogia osakonnas korraldati kirjanduse ja satiirivõistlus. Võõrfiloloogid korraldasid tõlkevõistluse, edukalt töötavad erialaklubid. Hästi töötas ka Arstiteaduskonna komsomolibüroo (sekretär S. Kõvask). Kontakt komiteega oli väga hea.

Suurt abi on osutanud teaduskonna dekaan prof. Raudam, parteibüroo sekretär prof. Allikmets ja õppejõud Ksenofontov.

Bioloogia-Geograafiateaduskond (sekretär Aasmäe) paistab silma suure kollektiivsuse ja paljude ürituste poolest, nagu näiteks ühine talituriaad Koolale ja Uraalidesse. Huvitavaks kujunes looduslaste päev oktoobri algul Kütiorus ja Geo-Geo-mängud talvel. Väga hea on kontakt parteibüroo ja dekaaniga.

Keemiaosakonna komsomolibüroo (sekretär Soova) korraldas vestlusringi erialade ja ühiskondlikest probleemidest.

Õigusteaduskonna komsomolibürool (sekretär Varul) on hea kontakt parteibüroo ja dekaaniga. Paranenud on organisatsioonisisene töö ja distsipliin.

Kiratses aga Kehakultuuriteaduskonna komsomolibüroo tegevus.

Mõningast vähikäiku tegi ka Majandusteaduskonna komsomolibüroo.

Tahaks veel märkida, et aruande- ja valimisperioodil valiti uued komsomolibüroode sekretärid enamikus teaduskondades. Komiteel, samuti dekanaatidel ja parteibüroodel, tuleks arvestada praeguse kaadri suhtelist noorust.

Komitee tegeles aruandeperioodil regulaarselt aktiivi õpetamisega. Osakondade ja teaduskondade sekretäridele korraldati õppused komsomolikomitees, komitee aktiivile ja esimeste kursuste aktiivile Käärikul. Teaduskondade ja osakondade sekretäridele ja komiteele on esinenud kahel korral ülikooli rektor A. Koop. Aktiivile on esinenud parteikomitee sekretär J. Reimand ja ametiühingukomitee esimehe asetäitja R. Kärner. Õppesektorite aktiivile esines õppeprorektor K. Püss. Kavas on vene osakondade laager Käärikul. Mõnevõrra ebaõnnestus kevadine laager Käärikul, sest liiga vähe oli osavõtjaid.

Aruandeaastal moodustati teaduskondade juures töötavatest õppejõududest ja teaduslikest töötajatest kommunistlikest noortest eraldi organisatsioonid, mis nõuavad komiteelt enam tähelepanu.

Kaasabi nii sisulises kui ka organisatsioonilises töös on meile osutanud ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretär L. Möldre ja II sekretär M. Kuusk. Tõsist abi saime ka ELKNÜ KK II sekretärilt J. Kaarmalt ja ELKNÜ KK üliõpilasosakonna juhatajalt R. Ermelt.

Aruandva komitee nimel aitäh ja loodame edukat koostööd!

Seltsimehed!

Ülesanded, mis püstitati üliõpilaskomsomoli ette NLKP XXIV kongressil ja üleliidulisel üliõpilaste kokkutulekul, ei ole kerged, vaid nõuavad tõsist ja sisulist tööd.

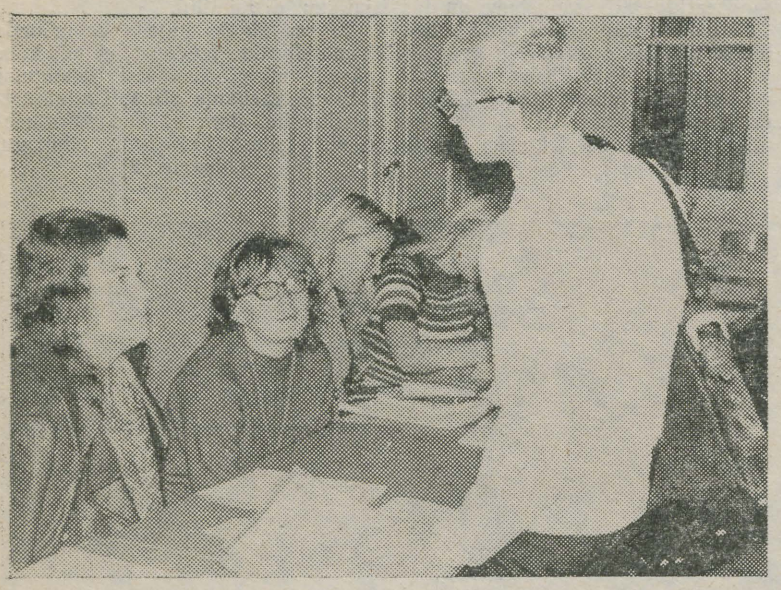

Delegaat? Loomulikult. Võib-olla isegi sõnavõtja. Aktiivne osaline igal juhul. Kas maksaks muidu konverentsile registreeruda?

AUTASUD

Aktiivse osavõtu eest Eesti Õpilasmaleva tööst 1973. a. ning kasvatus- ja tootmistöö õige organiseerimise eest õpilasmaleva rühmades autasustas ENSV kõrgema ja keskeriharidu minister TRÜ Õigusteaduskonna II kursuse üliõpilast, Koikse rühma komandöri Enn Tonkat, TRÜ Õigusteaduskonna üliõpilast, Misso rühma komandöri Tõnu Antonit ja TRÜ Matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilast, Kanepi rühma komandöri Heinar Kooli ministeeriumi aukirjaga.

SÕNAVÕTTUDEST

Esimesena võttis sõna **RAUL MÄLK** (Õigusteaduskond), kes RSR-i nimel esitas konverentsile läkituse nõudmisega lõpetada repressioonid Tšiilis.

«11. sept. 1973 võttis Tšiilis võimu sõjaväeline hunta, nõudes üheks esimeseks ohvriks president Salvador Allende elu. Sellest päevast peale saab maailma üldsus pidevalt teateid vägivalla võimutsemisest Tšiilis.

Me nõuame repressioonide lõppu, vabadust Luis Corvalanile, demokraatia taaskehtestamist.»

Konverents võttis läkituse ühel häälel vastu.

* * *

LEA MÄGI rääkis õppetöösektori esindajana eeskätt selle sektori tööd pidurdavatest põhjustest. Peamisteks pidas ta läbimõtlemata valimist vastavale ühiskondlikule tööle; aktiivi pidevat uuenemist, kusjuures inimeste vahetumine toimub oktoobris-novembris — siis on ka konverents ja nii kulub asjatult aega hoovõtuks.

Omaette probleemiks on informatsiooni ja informeerituse küsimus. Vaevalt teatakse õppeedukuse näitajaid või seda, kuidas ajaloolastel ja geograafidel õnnestub tsüklilisele õppetööle üleminek. Ses osas on teretulnud rubriik «Vestleb komsomolisekretär», kuid tahaks rohkem kuulda üliõpilastest endist. Õppetöösektor peaks sellealase töö oma plaanidesse võtma.

Märkimisväärseteks pidas L. Mägi aprilli algul toimunud kohtumist sm. Püssiga ja koostööd ÜKTU Bürooga. Nimetatud büroo korraldab perioodiliselt ankeetküsitlusi. Saadud vastustest järeldusi tehes on võimalik tööd parandada. Sotsialistliku võistluse organiseerimise osas seda juba tehtigi ja leiti, et ka edaspidi peaks jääma teaduskonnasisese korraldamistüübi juurde.

Komsomoligrupisisese tegevusena rõhutas L. Mägi aktiivsemat kaasaaitamist eksamiplaani koostamisel, osavõttu stipendiumikomisjonidest. Eriala tutvustavatest üritustest osavõtt peaks aitama tõsta huvi õpitava vastu. Huvi aine vastu on aga oluliseks teguriks õppeedukuse parandamisel.

* * *

LINNAR PRIIMÄGI märkis, et suvemalevat on plaanis suurendada 600 osavõtjani. Sel suvel töötas 494 inimest.

Osavõtjate protsendiks oli komsomolibüroo planeerinud 75. Sellest suutsid kinni pidada füüsikudkeemikud ja matemaatikud, tänu heale vahekorrale dekanaadiga. Arstiteaduskond võib end vabandada vajadusega kindlustada arstidega EÜE-d. Nendele usaldatud objekti — sünnitusmaja — rekonstrueerimine oleks aga siiski eeldanud rohkemat kaasalöömist kasvõi juba professionaalsest huvist.

Järgmisel suvel läheb suvemalev üle ühe vahetusega tööle. Tööperiood vältab 6 nädalat, õppepraktikaga seotutel nädala võrra vähem. Seoses sellega peaksid paranema elamistingimused. Planeeritud on rühmade väljaviimine linnast.

Suvemaleva aktivistidele loodetakse organiseerida talilaager.

Mis puutub suvemaleva kohustuslikkusesse, siis siin oleneb kõik üliõpilase enda teadlikkusest.

Suvemaleva populaarsuse tõusule kaasaaitamiseks tahetakse organiseerida lisaks sel aastal olnud vahetusrühmadele Lätis ja Leedus veel teisigi.

Lõpuks rõhutas L. Priimägi suvemaleva tähtsust internatsionaalses kasvatustöös ja tegi ettepaneku premeerida suvemaleva aktiviste ja veterane osavõtuga välisrühmade tööst.

* * *

REIN KÄRNERI (lõpetanu) sõnavõtus omavalitsusest tunti tõsist muret selle saatuse pärast. Aeg on teinud oma töö — noorematele on kunagised põhimõtted ebaselged. Ikka ei teata veel täpselt, millega on tegemist. Ei kasutata võimalusi, mida pakub omavalitsus. Stipendiumi jaotamine käib paljudes osakondades alles vanaviisi. Üliõpilased ise ei ütle sõna sekka kursusekaaslaste eksmatrikuleerimisel. Ainult ühiselamutes on omavalitsusest siiani vaieldamatult kasu olnud. Aga üldiselt ei tahtnud need, kes omavalitsuse läbi raskuste kätte võitlesid, seda küll niisugusena näha nagu praegu. Rein Kärner pani kuulajatele südamele, et kui ka nüüd ei tutvustata nagu kord ja kohus omavalitsuse olemust ega võimalusi, kujuneb mõne aasta pärast olukord, kus hakatakse seda endale uuesti kätte võitlema.

* * *

Sm. K. PÜSS tänas ülikooli administratsiooni nimel komsomoliorganisatsiooni tehtud töö eest, kuid taunis ühtlasi õppeedukuse madalat taset, mille poolest TRÜ on vabariigi kõrgemate koolide seas eelviimasel kohal.

Õppeedukust tõmbavad eriti alla Arsti- ja Füüsika-Keemiateaduskond. 87,3% (ülikooli keskmine 84,3%) oleks ülejäänud teaduskondade õppeedukuse protsent. Möödunud aastal väljalangenud 341 üliõpilasest oli 88 Arstiteaduskonnast.

Täbar on lugu ka esimeste kursustega, kust läinud aastal tuli 99 üliõpilast eksmatrikuleerida.

Eriti paneb mõtlema eksamitesse suhtumine — võetakse pilet ja pannakse tagasi, vahel aga jäetakse eksamile hoopis ilmumata.

Vähe on tunda õppetöösektori mõju. Vähe kontrollitakse ka otsuste täitmist. Enam tähelepanu peaks pöörama mahajäänud teaduskondadele ja kursustele. Ei mõisteta alati, et iga meie kollektiivi liige esindab ülikooli, s. t. et sotsiaalsele vastutusele peaks lisanduma vastutus ka ülikooli nime ja väärikuse eest.

Ei kasutata ära ülikooli eeliseid — on ju siin koos palju erinevate huvidega inimesi. Et avalikel loengutel kuulajaid pole, ei tahaks uskuda, küllap on asi organiseerimises.

Rääkides omavalitsusest, rõhutas sm. Püss veel kord, et see tähendab enda tegutsemist ja enda vastutust.

Sõnavõtu lõpetuseks ütles TRÜ õppeprorektor aga, et loodab edaspidi näha veelgi tihedamat koostööd komsomoliorganisatsiooniga.

* * *

Viienda sõnavõtjana esines **JÜRI TALVET** ajalehe «TRÜ» toimetusest.

Ajaleht «TRÜ», ühiskondlike organisatsioonide häälekandja, tähistab käesoleva aasta novembris oma olemasolu 25. aastapäeva.

Toimetuse eesmärk on saavutada tiheda informatsiooni laekumine nii juhtgrupilt kui massidelt. Et ajalehe põhilugejaskond on üliõpilased, peaks valdav leheruum kuuluma neile. Suhted organisatsioonidega on head, eriti komsomoliorganisatsiooniga, miskipärast aga ei taha üliõpilased neile kuuluvat avaldamisõigust ära kasutada.

Enamiku töid saame eesti filoloogidelt (spetsiifika!), tasemel on bioloogid-geograafid (meenutagem materjale bio-geo turiaadidest), ülejäänud näitavad end harva.

Soovida jätab meie emakeele tundmine. Tulevane spetsialist, kel tuleb olla autoriteet ka inimestega suheldes, peaks emakeelt paremini tundma. Kas poleks oluline tänapäeva eesti keele kursus mingil määral sisse viia kogu ülikoolis?

Üsna puudulik on meie üliõpilaste eneseväljendamisvõime. Põhjus: eneseväljendamise võimalusi on minimaalselt. Kas ei peaks neid enam looma nii suulises kui kirjalikus vormis, sest tulevase spetsialisti ülesandeis on eneseväljendamisoskus vägagi olulisel kohal. Ja ehk tullakse siis sagedamini ka lehe toimetusse.

Seni on ajalehele laekunud informatsioon gruppidest olnud rohkem juhuslikku laadi. Avaldamismaterjal oleks aga märksa täielikum, kui osakondade tasemel soostuksid kindlad inimesed regulaarselt kaastööd tegema.

Möödunud aasta tulipunktis oli internatsionalismi kajastamine. Tutvustati meil õppivaid teiste rahvuste esindajaid, teisi ülikoole.

Möödunud aastaga paranes ka tunduvalt venekeelse lisalehe töö.

Puudulikult oleme seni esile tõstnud eesrindlasi. Vähe on juttu ka üliõpilaste olme teemadel. Rubriigi «Oma mätta otsast» artiklid, ehkki objektiivseil ajendeil kirjutatud, jätavad massid passiivseks.

Ajaleht ootab üliõpilastelt enam sekkumist ülikooli ellu.

* * *

JAAK UUEKÜLA kõneles sisseastujatest. Komsomolitöö spetsiifika määrab organisatsiooni liikmete koosseis. Sellepärast on tarvis tugevdada sidet keskkoolidega, sest 90% sisseastujaist annavad just päevased keskkoolid. Ta rõhutas ülikooli tutvustamise vajadust kindla programmi alusel, kus oleks esitatud nii üliõpilaste kui ka õppejõudude poolne külg õppeprotsessis. Sealjuures mainis ta, et kahjuks ollakse ülikooli tulles orienteeritud lihtsalt kultuurseks inimeseks saamisele, tehakse sellest eesmärk omaette, omamata selget ettekujutust tulevasest erialast, rääkimata siis ülikooli õppekorraldusest, ühiskondlikust tööst või erialasest perspektiivist.

* * *

PAUL VARUL rõhutas vajadust viia komsomolitöö gruppide tasemele. Praegu puudub aga komitee sektoritel kontroll teaduskonna vastava sektori üle peaaegu ja seetõttu on ka nende töö vähem aktiivne. Seepärast oleks vaja korraldada üleülikoolilisi sektorite kogunemisi, tõmmata nende tööle kaasa kogu aktiiv.

Tõsiseid vajakajäämisi nägi ta komsomolidistsipliini osas — põhjuseta puudumine koosolekutelt jne. Praegu niisugustele juhtumitele operatiivselt ei reageerita.

Kõneleja polnud nõus EÕM-i komandöride kaadri komplekteerimise põhimõtete muutmisega. Selle asemel pidas ta oluliseks komsomoliaktiivi enda töö parandamist, et teataks, kelle eest vastutada tuleb.

Arno Alman

ARNO ALMAN tutvustas EÜE-ga seotud kaadriküsimusi ja sellekohaseid ettepanekuid, mida oli tehtud Õigusteaduskonna komsomolikomitee koosolekul. Ta väitis olevat ebanormaalse, kui rühmakomondöriks on I kursuse tudeng, kes ei tunne õieti ei kõrgemat kooli ega malevat. Juhtide praeguse paljukritiseeritud värbamise asemel on õigem järgmine tee: osakondade bürood ning teaduskondade komiteed esitavad ise sobivad kandidaadid ELKNÜ TRÜ komiteele. Selline viis põhineb kaalutlusel, et allpool tuntakse inimesi rohkem. Sõnavõtu lõpus tõstatati küsimus, kes on siis õieti kuraator? Üks olevat selge — järjekordne vastutaja. Kuid kus viimaseid rohkem, seal väheneb igaühe vastutus eraldi.

Peeter Kunts

EPA komsomolikomitee sekretäri asetäitja **PEETER KUNTS** tervitas konverentsi delegaate ja kogu ülikooli tudengkonda tulevaste põllumeeste poolt. Heameelega nentis kõneleja, et viimastel aastatel on läbikäimine EPA ja TRÜ vahel paranenud. Kahjuks on puudunud suuremad ühisüritused.

Lõpetuseks soovis ta jätkuvat indu ülikooli komsomolielu veelgi jõudsamaks arendamiseks.

ELKNÜ TRÜ teaduskonna sekretär!

Tule tingimata kolmapäeval, 31. oktoobril kell 18 komiteesse! Arutatakse Sinu tööaastat.

NB!

ELKNÜ TRÜ komitee liige! Komitee järjekordne istung toimub 30. okt. k. 19. Sinu kohalolek tingimata vajalik.

SÕNAVÕTTUDEST

TIIT KOLDITS. Meie komsomoliorganisatsioni töö suurim nõrkus on tööjaotus. Me organiseerime suurüritusi, enamik on selles aga vaid passiivsed osalejad. Komsomoli astus inimene sooviga ise teha, seda tuleks arvestada. Komsomolitöö pole siiski üksikutele rahmeldajatele mõeldud. Kõik noored peaksid leidma tee komsomolikomiteesse.

Juhtimise olulisi momente on suhtlemiskunst, mida aga kõik juhid ei valda, rääkimata realiikmeist. Kas poleks mõeldav korraldada fakultatiivseid kursusi juhtimisküsimustest ja suhtlemisprobleemidest, eriti vanematele kursustele.

Aastaid räägitakse klubi tööst, eriti korrast klubis. Kui muuta klubi töö sisu, ehk oleks siis vähem sissetungijaid. Millegipärast meelitavad klubiõhtud enam linnanoori kui üliõpilaskonda, kelle enamik klubis vaid I—II kursuse tudengitest moodustub. Korrarikkumisi ära hoidma tuleks kohustada kindlaid teaduskondi, mitte rääkida, et keegi peaks korda pidama.

Et järgnev üliõpilaslaulupidu tuleb Tartus, võiks suvemaleva objektiks saada ka laululava, mis juba aastad ootab kõlakoda. Tööjõudu vajab veel Toomeoru vabaõhuteater. Sidemed «Vanemuisega», mis peaaegu kustunud, peab uuesti ellu äratama. Tugevdama peaks sidemeid ka teiste suurkoolidega.

Kindlasti peaks olema üliõpilasmeelespea koos mõne enam lauldava tudengilauluga, mille üle esimeste kursuste üliõpilastel eriti hea meel oleks.

*

REIN VEIDEMANN kui ühiselamu nr. 3 nõukogu esimees tunnistas ühe suurema murena ülemajutamist, mille suhtes ei ole erand ka Pälsoni t. 14 asuv ühiselamu. Suured raskused on tubade komplekteerimisel seoses sellega, et paljud kohasoovijad on tulnud väljastpoolt meie vabariigi piire, see takistab planeerimist. Elatakse 2 nädalat hotellis, otsides endale erakorterit, seda leidmata tullakse aga paratamatult ühiselamusse kohta nõutama.

Teiseks suureks mureks on perekonnaseisust tingitud raskused. Viimasel ajal on rohkenenud üliõpilasabielud. Ülikool aga ei saa täiesti objektiivsetel põhjustel võimaldada noorpaaridele korterit. Paljud otsivad erakorterit tingimusel, et saavad end ühiselamusse sisse kirjutada — siit nn. fiktiivne ülemajutus (ca 10—15 inimest).

Ühiselamu haldamisel on ühiselamu nõukogule pandud suured kohustused. Ühiselamu nõukogust on kujunenud nagu mingi puhver andministratsiooni ja üliõpilaskonna vahel.

Palju vihavaenlasi on nõukogu kogunud endale sellega, et ei suudeta vastu tulla sõpradele, kes soovivad elada ühes toas. Nii tekib olukordi, kus 7—8 inimest pretendeerivad ühele toale, sest on ju loomulik, et ka toa põliselanikud ümber kolida ei soovi.

Üpris tihedalt käivad mööda ühiselamuid ka kontrollkomisjonid. See on muidugi tervitatav, kahjuks käivad komisjonid aga ainult õhtupoolikutel.

Kas ei oleks võimalik korraldada kontrollreide ka hommikuti? Üldpilt korrast ühiselamus muutuks seeläbi objektiivsemaks.

Igaüks proovigu end kasvõi korrakski ühiselamu nõukogu ossa asetada. Me ei saa rääkida omavalitsusest, kui me ei õpi end ise valitsema. Kui ühiselamu nõukogu käituks tõelise printsipiaalsusega, ei jääks kohtadest ühiselamus ilma mitte üksikud, vaid kümned ja kümned inimesed.

* *

JUHAN VOIST kõneles ühest valusast probleemist, üliõpilaste ja õppejõu vahekorrast. Selle puudulikkuse konkreetseks avalduseks on see, et unustame oma vanemad kolleegid, kes on ülikoolist lahkunud. Viimaseks kurioosseks näiteks oli prof. Piiperi matus, millest võtsid osa vaid üksikud tudengid ja needki kohale suunatutena.

Sama probleemi teisest aspektist tegi üle-eelmises ülikooli lehes juttu T. Ilomets. Juttu oli vanemate õppejõudude haudadest ja

Juhan Voist

nende korrastamisest. Kord aastas võiks iga teaduskond külastada oma endiste õppejõudude kalme.

Veel tegi J. Voist juttu ülikooli aumüürist, mille tulevast asukohta tähistav kivitahvel igale mööödujale juba pikemat aega meelde tuletab, et midagi on tegemata.

Kurb on see, et ülikoolil ei ole brošüüri, mis tutvustaks meie suurkooli ajalugu ja tänapäeva. Põhjuseks on siin eelkõige huvipuudus asja vastu.

Tähelepanuväärne on ka fakt, et Nõukogude Liidu territooriumil asuvatest ülikoolidest vanuse poolest teine suurkool ei tähista oma aastapäeva.

*

Sm. KALITS tundis heameelt konverentsi asjaliku õhkkonna üle. Tõmmates paralleele komsomoliprobleemidega, mis olid aktuaalsed 25 aastat tagasi, leidis ta tänapäevaga palju sarnast. Seda ka sotsiaalse teadlikkuse küsimuses. Kui võrd sotsiaalne vastutus ilmneb käitumises teatud poliitilise situatsiooni puhul, sedavõrd oli tema avaldumine 25 aasta eest konkreetsem, sest siis oli klassivalik lihtsam. Tänapäeval, mil täpselt ei teagi, kuidas klassivõitlus välja näeb, kiputakse jääma ülddemokraatlikele seisukohtadele, tegemata vahet, et meie päevilgi on olemas klassipositsioon.

Omavalitsuse kaitseks 25 aastat tagasi rektori käskkirja polnud. Kui aga midagi tegemata jäi, oldi ise kannatajaks, seepärast enamasti kõik tehtud saigi. Üldse peaks omavalitsus seisnema selles, et meie noored saaksid puuduste registreerijatest nende vastu aktiivselt võitlejateks. Et puudusi nähakse, seda näitas kommunistliku kasvatuse laboratooriumi ankeet. Põhiliseks puuduseks pidas joomist 43% (sageda nähtusena) ja 51% (ajutise nähtusena) vastajaist. Järgmisel kohal oli ebaaus suhtumine töösse, vastavad protsendid 28 ja 60.

Sotsiaalse vastutuse tõstmisel tuleb silmas pidada ühiskondlike ülesannete andmist ja kontrolli nende täitmise üle. Kuid 1971. a. polnud 49%-l üliõpilastest ühiskondlikku ülesannet, samal ajal kui 50% on seisukohal, et ühiskondlikku tööd peaks tegema. Eeskätt tuleks tõsta huvi just erialase ühiskondliku töö vastu.

Johannes Kalits

Sm. Kalits rõhutas vajadust ka partei- ja komsomolikomitee sidemete edasiseks tugevdamiseks ning avaldas lootust, et kõik konverentsil esitatud asjalikud ja huvitavad ettepanekud ellu viiakse.

* * *

ELKNÜ KK sekretär **JAAK KAARMA** mainis oma sõnavõtus, et TRÜ 21. komsomolikonverents on tõsine kokkuvõte tehtust.

Oluline osa oli aruandeperioodil 24. kongressi otsuste elluviimisel.

J. Kaarma tõi esile rea aspekte, mida ELKNÜ KK tahtis TRÜ-s näha. Ta rõhutas, et õppeprotsess on ja jääb meie tegevuse keskpunkti.

Kahjuks eelmisel õppeaastal õppeedukus TRÜ-s langes, ehkki vabariigis üldiselt tõusis. Alati ei pruugi küll protsent iseloomustada õppetöö tegelikku taset, küll iseloomustab see aga reserve.

Vähe käsitleti konverentsil ka üliõpilaste kaasahaaramist teadus-

Jaak Kaarma

likule tööle. TRÜ-l on selles osas häid traditsioone, mida tuleks jätkata.

EÜE-sse puutuvad probleemid on lahendatavad. Konverentsil tehtud ettepanekud näitavad, et probleemid on samad, mis ELKNÜ Keskkomitees 25. oktoobril toimunud pleenumil arutusel olid.

Palju pahandusi on olnud EÜE komplekteerimise süsteemiga. On leitud, et komplekteerimine toimub liiga hilisel ajal. Siit tuleneb rida probleeme. Järgmise aasta esimeseks novembriks saab iga kõrgema kooli komsomolikomitee plaani, milles antakse teada tema komplekteerida olevad rühmad.

Omaette probleemiks on isetegevus malevas. Asi ei ole läinud hullemaks. Vale arusaamine isetegevusest, mis omal ajal tekkis, püsib. Osavõtt isetegevusest pole kohustuslik, mitteosavõtmine tõi aga miinuspunkte. Sellest on tingitud ka tasemele mittevastavate isetegevuslaste esinemine.

Olukorda võiks parandada kõrgema kooli baasil ettevalmistatud agitbrigaadide olemasolu.

Oma põhiülesandesse, s. o. töösse suhtuvad malevlased väga hästi. Üliõpilastööle antakse kõrge hinnang kogu vabariigis.

Pika rubla tagaajamine on malevas üksiknähtus.

J. Kaarma puudutas ka suvemaleva probleeme. Ta kinnitas, et ELKNÜ Keskkomitee suhtub suvemalevasse suure sümpaatiaga ja toetab seda igati.

Kahju on kuulda suvemaleva puhul aga kohustuslikkuse printsiibist. See räägib malevatöö puudustest. J. Kaarma meenutas võrdlevalt episoode, mis olid seotud peahoone põlemisega 1965. aastal, kui abistada soovivaid üliõpilasi jäi ülegi.

Lõpetuseks soovis J. Kaarma ELKNÜ Keskkomitee nimel edu õppetöös ja ettevalmistuses vabariiklikuks konverentsiks.

Konverentsi pressigruppi kuuluvad žurnalistika eriharu III kursuse üliõpilased Eve Kungur, Tiiu Roostna, Mihkel Mutt ja Kalev Vapper. J. Laane ja L. Schotteri fotod

VILLEM ALTTOA 75

Õnnitleme!

Kui tal tuleks elada veel üks kord, teeks ta seda hoopis teisiti, kui nüüd välja tuli, sest oma eluga kõigis senistes osades pole ta põrmugi rahul. Ja ta suhtub üldse skeptiliselt neisse, kes taolisel puhul oma teed lihtsalt korrata sooviksid. Muidugi, ta ei välista võimalust, et kui keegi on ikka tohutult palju korda saatnud ja oma põhimõtteid järginud, et too siis ei võiks nimetada elu kordaläinuks. Tema jätaks välja esmajoones selle halva, mis ta ise on ebateadlikult endale põhjustanud. Aga üldiselt ei vaimustavat teda põrmugi võimalus veel kord elada, sest ta on mees, kes elus palju teinud ning palju maid ja inimesi näinud. Ka huvisid on tal olnud hulgaliselt. Kunagi tahtis ta purjetada meredele, ise ütleb ,et «olnuks mul nii palju raha, kui mul just ei olnud, hakanuks ma bioloogiks», kunagi joonistas ta päris korralikult, aga tema elutöö on kirjandusest ... Mis puutub viimasesse, siis on ta arvamusel, et raamat võib inimest eluliselt mõjutada ainult umbes kolmekümnenda eluaastani — temale olnud isegi «Kellele lüüakse hingekella» vaid heaks literatuuriks. Peale ülalnimetatute on küll ja küll tegevusi, mis teda on paelunud. «Mul on huvi inimeste ja asjade vastu. Kuid ma pole olnud uudishimulik, minu jaoks on sellel sõnal halb varjund. Uudishimulikkuseks nimetan näiteks seda, kui kellelgi meeldib teiste inimeste kirju lugeda. Te küsite, kas ma tahaksin üksikule saarele minna hea lolli või õela targaga? Teate, ma hindan väga intelligentsi ja pean üle kõige lugu prantsuse kirjandusest selle sädeleva esprii ning erilise subliimse vaimu pärast. Aga ma ei salli õelu inimesi, olgu nad kuitahes haritud.» Samuti ei oskavat ta kedagi hinnata ainult selle seisundi, sõprade või muu taolise pärast, sest tal on tulnud elada tingimustes, kus kõik niisugused lisandid taanduvad ning inimese väärtuse määrab paljalt tema ise. Nii oli see näiteks I maailmasõja sõjavangide laagris. Kaks omadust, asotsiaalsus ning aktiivne egoism jätavad ta külmaks. Ta ütles, et on valmis käituma pigem naeruväärselt, kui et riivaks teisi oma tegevusega. Küsisin, kuidas ta suhtub kunstiinimesisse. Ta vastas, et tema arvates tuleb aru saada, et kunstilill ei kasva ainult asfaldil. Mida tugevam valgus, seda tugevam on ka vari; kui kellelgi midagi eriomast rohkem, võib tal igapäevasest kergemini puudu olla, sest kõige eest tuleb maksta. «Ja ega mulle vagaeluga liialdamine ei meeldi. Ma pean lugu France'i ütlusest, et «ega ma ingel ole, et patust hoidun», ehkki seda ise aktiivselt ei järgi. Kuidas suhtun arvamusse, et kunstnikul tuleb oma ande nimel nii perekond kui kõik muu hooletusse jätta ning ta peab võimeline olema ka oma näljaste laste kisa kuuldes kunstiteoseid looma? Ma ei suuda seda õigustada, aga ma võin seda mõista — kui tegemist on ikka tõelise kunstiga. Viimase kindlakstegemine eeldab tugevat enesekriitikat, sest on naeruväärne, kui inimene alles siis komistab, kui talle meetrikõrgune kivi jalgu jääb. Samuti on ebameeldiv kuulata vanu virisejaid, kes kiruvad kurja elu, mis polevat lasknud neil suurteks kunstnikeks saada. Leian, et meie noortel soodustatakse enesekriitilise meele vähenemist, sest neid poputatakse siiski piisavalt, öeldagu mis tahes. Nad on ise teistsugused, nende huvid on uued ja maitsed teisenenud. Viimaseid ei saa ma alati jagada, sest igal kunstil on tema mõistmiseks oma aeg. Tean, et näiteks Debora Vaarandi pole praegu noorte seas eriti hinnatud. Kuid usun kindlasti, et tosina aasta pärast peavad tänased koolieelikud teda üheks oma lemmikluuletajaks. Ja teisest küljest, et nende ja minu vahele mahub pool sajandit, oli mul raskusi näiteks Mari Saadi «Katastroofi» retsenseerimisel, ja ma kahtlen ikka, kas sain kõigest õigesti aru. Ma ju ei tea, missugused on tänapäeva noored, kas sellised nagu seal või ei. Ent üldiselt nad meeldivad mulle ja ma hindan neid selle uue ja vaheldusrikka pärast, mida nad toovad endaga ellu ja kirjandusse. Seda ei tule peljata, ja ma ei väldi tingimata sõna «modernism».

«Minul endal polnud noorena suurushullustust. Ilmselt ei saanud vabadikupojal seda ollagi. Ka ülikooli tulin algul vaid diplomit saama. Muide olen ka hiljem maininud kahe, see on diplomi- ja teadusetsehhi olemasolu meie ülikoolis. Sinna teise ülemineku mõte tuli mul alles siis, kui tekkis tunne, et ma pole võimetum teistest ja kõlban enamakski.»

Palju on räägitud tema aja kallikspidamisest. «Kord ammu-ammu tudengina läksin kinno. Film juhtus halb ja ma ahastasin tükk aega tagantjärele kaotatud aja pärast.» Ta ütles, et noorusest peale on ta õige kaua elanud nii-öelda «homsele päevale». See tähendab taolist mõtteviisi, et lõpetab nüüd linnakooli, siis otsib edasisi teid, lõpetab ülikooli, siis — jne. Praegu loeb ta valdavalt seda, mis endale meeldib. «Nii et mul pole küll mingit eruditsiooni omandamise saladust.» Mis ta filosoofiast arvab?» Ma ei ole sellega märkimisväärselt tegelnud, mu mõtteviis on konkreetne ja pole kohane abstraktseteks spekulatsioonideks.

Tema teaduslike tööde mainimiseta ei saa kuidagi läbi tuleviku kirjanduslugu. «Ma tunnen loengust tavaliselt naudingut. Olete ehk märganud, et tihti vaatan ma rääkides mujale kui teile, või sulen silmad hoopis. Siis kõnelen enesele. Kui võrdlete mu eri aastate konspekte, siis näete, et need kaugeltki ei kattu.»

Ta teeb oma tööd tänaseni, järgides oma kreedot; kui on võimeid ning ka võimalusi, kui see teisi ei häiri, vaid neile kasulik võiks olla, siis tuleb nad ära kasutada. Nii kõneles Villem Alttoa.

MIHKEL MUTT

ACTA DIURNA

19. oktoobril kogunesid keemiahoone ringauditooriumi endise Ajalooteaduskonna 1134 ametiühinguliikme delegaadid, et kuulata ära ametiühingubüroo aruanne, arutada see läbi ja valida uued bürood juba eraldi Ajaloo- ja Filoloogiateaduskonnale. Büroo aruande esitas Tiiu Ojanurme, revisjonikomisjoni oma Huno Rätsep. Sõnavõttudes olid kõne all põhiliselt õppeedukuse ja ühiselamuprobleemid. Delegaatidele esines Haridusalatöötajate, Kõrgemate Koolide ja Teaduslike Asutuste Töötajate Ametiühingu Vabariikliku Komitee esimees Elli Kaas, kes andis ülevaate EKP Keskkomitee XI pleenumi otsusest, mis käsitles vabariigi ametiühinguorganisatsioonide tööd ja nende ees seisvaid ülesandeid. Informatsiooni TRÜ ametiühinguorganisatsiooni tegevusest andis Helve Kabur.

Ajalooteaduskonna ametiühinguorganisatsiooni etteotsa valiti büroo esimesel koosolekul dotsent Marta Lõhmus, Filoloogiateaduskonnas vastavalt Mall Tamm.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXI konverentsi otsus

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXI konverents, ära kuulanud ja läbi arutanud ELKNÜ TRÜ komitee aruande, leiab, et juhindudes NLKP XXIV kongressi ja teiste kõrgemate partei- ja komsomoliorganite, esimese üleliidulise üliõpilaskokkutuleku, ELKNÜ XVI kongressi ja ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XX konverentsi otsustest, on ELKNÜ TRÜ komitee jätkanud aruandeperioodil üliõpilaste ühiskondlik-poliitilise aktiivsuse tõstmist. Teaduskondade komsomolibüroode kontakt dekanaatide ja teaduskonna parteibüroodega on muutunud tihedamaks. Selle tulemusena on üliõpilased lülitunud õppetöö ja omavalitsusega seotud probleemide lahendamisse. Massiliseks on muutunud üliõpilaste osavõtt ühiskonnateaduslike üliõpilastööde konkurssidest.

Kuid endiselt pööratakse komsomoligruppides vähe tähelepanu õppetöö probleemidele. Vajakajäämisi on ka omavalitsuse rakendamises. Märkida tuleks puudujääke komsomolikomitee siseorganisatsioonilises töös. Piisavalt aktiivne ei olnud komsomolikomitee töö EÜE ja EÕM-i kaadri valikul ja ettevalmistamisel.

ELKNÜ TRÜ organisatsiooni XXI konverents otsustab.

1. Tunnistada ELKNÜ TRÜ komitee töö aruandeperioodil rahuldavaks.

2. Lähtudes NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu määrusest «Abinõudest kõrgema hariduse edasiseks täiustamiseks» pidada TRÜ komsomoliorganisatsiooni edasise töö põhiülesandeks üliõpilastes võitleva kommunistliku maailmavaate kujundamist, kaasa aidata tulevase spetsialisti komplekssele õpetamisele ja kasvatamisele.

3. Parandada komsomoliorganisatsiooni liikmete õppedistsipliini ja õppeedukust. Komitee õppesektoril ja teaduskondade büroodel võidelda sügavate teadmiste omandamise eest, kontrollida halvasti edasijõudvate üliõpilaste õppedistsipliini. Initsiatiivikamalt osa võtta teaduskondade nõukogude tööst. Igati kaasa aidata õppeprotsessi kaudu noore spetsialisti ettevalmistamisele.

Komitee õppesektoril korraldada regulaarselt seminare ja õppusi teaduskondade ja osakondade õppesektoritele. Organiseerida kõigis teaduskondades õppegruppidevaheline võistlus. Süvendada koostööd ÜKTUB-ga.

4. Lugeda komitee ja teaduskondade aktiivi keskseks ülesandeks omavalitsuse edasist elluviimist. Tõsta komsomoligruppide nõudlikkust ja printsipiaalsust omavalitsust puudutavate küsimuste lahendamisel, suhtuda nõudlikumalt ühiselamu sisekorra eeskirjade rikkujatesse. Komiteel regulaarselt ära kuulata ühiselamute nõukogude töö aruanded.

5. Pidada kultuurisektori põhiliseks töösuunaks konkreetsete ürituste korraldamist üliõpilaste üldkultuuriliseks arendamiseks ja käitumiskultuuri parandamiseks.

6. Komiteel välja töötada 15. novembriks kaadri valiku printsiibid ja ettevalmistamise plaan EÜE ja EÕM-i jaoks.

7. Kohustada komitee sekretariaati lõpule viima konkreetsed organisatsioonilised abinõud teenistujate komsomoliorganisatsioonide töö parandamiseks.

Konverentsi vaheajal.

8. Komitee orgsektoril juhendada teaduskondade ja osakondade siseorganisatsioonilist tööd. Nõuda komsomolidokumentatsiooni pidevat korrasolekut ja komsomolimaksude õigeaegset laekumist. Anda välja üliõpilasaktivisti teatmik.

9. Pöörata suuremat tähelepanu ELKNÜ TRÜ komitee suvemaleva töö reguleerimisele.

10. Tihendada sidemeid TRÜ ametiühingukomiteega ühiste ürituste läbiviimisel, eriti klubitöö organiseerimisel.

Kaugõppetöö tulemustest möödunud aastal

Möödunud õppeaasta tulemused kaugõppetöö osas on kokku võetud nii teaduskondade dekanaatides kui ka kaugõppeosakonnas.

Nagu kokkuvõtetest selgub, oli möödunud õppeaasta algul ülikoolis kaugüliõpilasi 1957, s. o. 30,8% üliõpilaste üldarvust. Nende õppetöö tulemusi iseloomustavad järgmised andmed (sulgudes andmed 1971/72. õppeaasta kohta).

- Eksamid ja arvestused **kõigis ainetes** sooritas 25,8 (28,3) %.
- Eksamid ja arvestused ainult **mõnes aines** sooritas 54,8 (57,3) %.
- Järgmisele kursusele viidi üle **akadeemiliste võlgnevusteta** 12,7 (14,0) %.
- Järgmisele kursusele viidi üle **akadeemiliste võlgnevustega** 43,2 (46,3) %.

Toodud andmetest nähtub, et õppetöö tulemused möödunud õppeaastal isegi mõnevõrra halvenesid.

On teada, et õppetöö edukus sõltub eelkõige **õppedistsipliinist.** Et kaugõppetöös on see lubamatult madal, näitavad ka järgmised andmed.

- Kevadisele õppe-eksamisessioonile **ei ilmunud** kaugüliõpilastest 12,7 (10,9) %, neist 68,0 (63,0) % ilma mõjuva põhjuseta.
- Enam kui pooled kaugüliõpilastest — 54,8 (57,3) % — sooritasid eksameid ja arvestusi **ainult mõnes aines.**

Õppedistsipliini tase sõltub **meie nõudlikkusest** ja õppetöö organiseerimisest, kuid veel rohkem sõltub ta **kaugüliõpilaste endi distsiplineeritusest ja vastutustundest.** Selle langust viimastel aastatel tuleb seostada nähtavasti vastuvõetud üliõpilaskontingendi noorenemisega.

- Kui 1970. a. oli vastuvõetud kaugüliõpilaste hulgas kuni 20-aastasi töötajaid 44%, siis 1973. a. oli neid juba 55% (!).

Mõistagi ei oska nii noored inimesed veel küllaldaselt oma igapäevast kutsetööd teha ega ka iseseisvalt õppida. Sealjuures töötas õpitaval või sellele lähedasel erialal 1972/73. õppeaasta algul kaugüliõpilastest I kursusel vaid 53%, II kursusel 66%. Teatud osa neist unistab üleminekust päevasesse osakonda.

Meie ülesanne on tunda kaugüliõpilaste kontingenti, tema eripära ja arvestada seda õppetöö organiseerimisel.

Ehk oleks otstarbekohane vähemalt I kursusel korraldada senise kahe õppe-eksamisessiooni asemel õppeaastas neli õppe-eksamisessiooni?

Kui heita pilk õppetöö tulemustele üksikutes teaduskondades, siis torkab silma, et õppetöö laabus teaduskonniti küllalt erinevalt.

Möödunud õppeaastal olid tulemused kõige paremad **Majandusteaduskonnas** 36,6 (36,3) %. Rahul ei saa olla aga Ajaloo-Keeleteaduskonnaga, Kehakultuuriteaduskonnaga ja Õigusteaduskonnaga, kus näitajad läksid tagasi vastavalt 3,8%, 2,9% ja 1,8%. Millega need teaduskonnad sellist olukorda seletavad?

Kõrgemas koolis on õppetöö korraldamisel põhilüliks **kateeder.** Seega kateedri tegevuse ja õppetöö tulemuste vahel peaks valitsema kindel seos. Muidugi mõista ei ole kõik kateedrid võrdses olukorras, sest kõigi õppeainete maht ei ole võrdne ning õppeained erinevad ka faktide hulga ja täpsuse astme poolest.

Kas kõigis kaugõppetööga seotud kateedrites on aga kaugüliõpilaste õppetöö iga aine osas eraldi kõne all olnud? Kahjuks mitte. Küllap sellest tulebki, et aastaid räägime kaugüliõpilastele vajalike **õpikute ja õppematerjalide väljaandmisest** (tänapäeva eesti keel, sissejuhatus keeleteadusse, sissejuhatus kirjandusteadusse, NSV Liidu rahvaste kirjandus, etnograafia, Inglismaa ajalugu ja Saksamaa ajalugu filoloogidele jpt.), aga need on ikka veel koostamata. Visalt edeneb ka metoodiliste juhendite täiustamine. Niisuguses olukorras ei ole siis ime, kui mingis aines jõuab kaugüliõpilastest edasi vähem kui 50%.

Kaugõppetööle ei ole jätnud negatiivset mõju avaldamata ka raskused sobivate **õpperuumide** saamisel ning kaugüliõpilaste ühiselamutesse **majutamisel** õppe-eksamisessioonide ajal. Tahaksin loota, et kõik, kellest sõltub õpperuumide planeerimine kaugõppetööks või kaugüliõpilaste majutamine, näevad kaugüliõpilastes õiguslikult võrdseid statsionaarsete üliõpilastega ja samal ajal mõistavad, kui palju peab kaugüliõpilane õppeeksamisessiooni ajal suutma. On meeldiv märkida, et ülikooli majandusosakonna töötajad ja ühiselamute komandandid on eespool öeldut õigesti mõistnud. Kaugüliõpilaste nimel neile suur tänu osutatud hoole ja mõistva suhtumise eest.

Hoolimata kõigist raskustest lõpetas 1973. a. kevadel ülikooli 215 (217) kaugüliõpilast, neist 97 ehk 45,1 (41,1) % ettenähtud aja jooksul. Majandusteaduskonna lõpetajate hulgas oli neid koguni 60,4 (48,1)% ja Õigusteaduskonna lõpetajate hulgas 57,4 (55,5) %.

- 20 kaugüliõpilast ehk 8,1% said riigieksamitel ja diplomitöö kaitsmisel ainult hindeid «5».
- 94 kaugüliõpilast ehk 43,7% said riigieksamitel ja diplomitöö kaitsmisel ainult hindeid «4» ja «5».

Tublid inimesed!

20 kaugüliõpilast said aga riigieksamitel või diplomitöö kaitsmisel mitterahuldava hinde.

- Välja langes möödunud õppeaasta jooksul 365 kaugüliõpilast ehk 18,6 (18,4) % kaugüliõpilaste üldarvust.

Et jõuda kaugõppetöös käesoleval aastal paremate tulemusteni, tuleks igal kaugüliõpilasel, õppejõul, kateedril, teaduskonnal, kaugõppeosakonnal ja kaugõppijaid teenindaval allasutusel

- selgitada kaugõppetöös esinenud puudujäägid ja nende tekkimise põhjused ning asuda kohe nende kõrvaldamisele,
- **olla kaugõppetöös tunduvalt nõudlikum nii enese kui ka teiste suhtes.**

V. HAAMER,
Kaugõppeprorektor

Tuleb ise kohal käia

Kui üks pilt jääb nägemata Tartu näitusel, siis küllap kunagi jõuab seesama näitus Tallinna Kunstihoonesse või ütleme Võru kultuurimajja. Kui igale poole hiljaks oleme jäänud, võib minna vähemalt kunstniku poole koju.

Praegu on aga Tartus valmimas maal, mida on võimalik näha vaid ühes kohas. Juuresolevale fotole pole teos ära mahtunud. Fotol on näha ainult kunstnik ILMAR MALIN, Tartu mees, kes praegu töötab hiiglasliku secco-tehnikas **(kuivale krohvile) seinamaali kallal meie Vanemuise t. 46 õppehoone fuajees. Kavandama hakkas ta seda 1970. aastal ja on nüüd tellinguil juba teist kuud järjest. Maal on ülikooli tellimus ja kannab nimetust «Strata vitae» — «Elu kihid». Vasakul maalipoolel, mis jääb zooloogiamuuseumi poole, näeme zooloogilisi objekte, geoloogiamuuseumi naabruses — geoloogilisi, ühenduseks inimfiguurid. Maal peaks valmima oktoobripühadeks.**

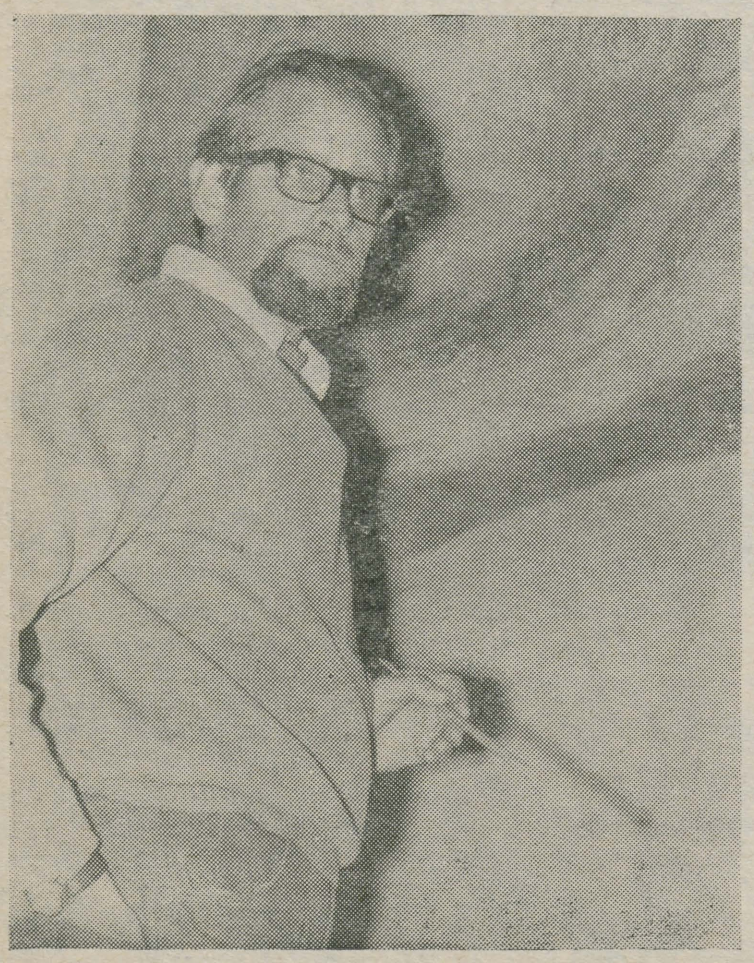

J. Laane foto

JÜRI LAAN

«Ornament» Tartus

Eelolev laupäev ja pühapäev peaksid Tartu pop-huvilistele ja eesti sellelaadse muusika austajaile mõndagi huvitavat pakkuma. Ülikooli klubis esineb «Ornament» — Andres Põldroo, Ilmar Soots ja Gunnar Graps. Hinnangud nende esinemiste kohta on olnud kõige paremad ja tahaks loota, et ka Tartu publik külmaks ei jää. Aga eks oma kõrv ole kuningas!

Asjast huvitatud üliõpilased! Teile on klubil suur palve. Ostke oma piletid EELMÜÜGIST laup. ja pühap. kella 15—18 TRÜ klubi kantseleis. Ja veel — võtke üliõpilaspilet kaasa! See esitage sisenemisel koos pääsmega ilma vastavat korraldust ootamata. TRÜ klubi

Inglise gravüüride näitus

TRÜ Teaduslikus Raamatukogus Toomel on avatud näitus «Inglise 18. sajandi graafika». See tutvustab ühte lõiku raamatukogule kuuluvast Lääne-Euroopa 16.—19. sajandi graafika kogust. Välja on pandud J. McArdelli, R. Earlomi, T. Frye, W. Hogarthi ja teiste nimekate inglise meistrite gravüüre. Näitust saab külastada kolmapäeval, neljapäeval ja laupäeval.

TIINA NURK

Autojuhtide kursused

Auto-motokabineti korraldusel algavad 2. nov. kell 9.15 amatöörautojuhtide kursused nende teaduskondade üliõpilastele, kes õpivad õhtuses vahetuses.

Soovijatel koguneda Leningradi mnt. 2 õuel asuvasse sõjanduse kateedri autoõpetuse klassi.

Auto-motoklubi

Esiaeg ja olevik

ÜTÜ eesti kirjanduse ja rahvaluule ringi järjekordne koosolek on teisipäeval **30. skp. peahoone 230. auditooriumis.** Kuulatakse kaht ettekannet:

1. Peeter Olesk — Sisemine väliskirjandus (eestikeelne juhuluule).

2. Astrid Kabur — Metafoorist uusimas eesti luules.

Venia legendi

И. о. доцента кафедры русского языка Е. И. Гурьевой состоится в четверг, 1 ноября в 10 в ауд. 301 главного здания. Тема лекции — «Чередования гласных в старославянском языке».

Заведующий кафедрой
русского языка:
С. СМИРНОВ

Kallis Juta!
Siiras kaastunne Sulle
isa
kaotuse puhul.
Kursusekaaslased
matemaatika ped. III k.

Meie ajalehe järgmised numbrid ilmuvad 5. ja 16. novembril.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Oksiknumbri hind 2 kop. Tell. 5621. MB-07267.

oktoobritervitusi

Saabub nõukogude rahva revolutsioonipüha, Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 56. aastapäev. Kordub jällegi aastate töösaavutuste ja edusammude kokkuvõtmine, revolutsioonijõudude ja -ideede pidulik ülevaatus. Ning hea on teada, et möödunud aasta oli edukas ja rõõmurikas ka Tööpunalipu ordeniga Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile.

Ülikooli professorid, õppejõud, üliõpilased, teenistujad ja töötajad jälgisid ning jälgivad huvi ja uhkustundega meie sotsialistliku kodumaa osatähtsuse kiiret tõusu rahvusvahelises elus, initsiatiivi võitmist ülemaailmse rahupoliitika kavandamisel. Siirast imetlust ja sügavat tänutunnet on sünnitanud meie klassiteadliku tööliskassi ja kolhoosnike töökangelaslikkus 9. viisaastaku kolmanda, otsustava aasta tööülesannete täitmisel.

Edukas oli ka ülikooli kollektiivi tegevus, tõusis õppejõudude kvalifikatsioon, kasvas õppeedukus. Täiustus ühiskondlik-poliitilise ja kultuurilise enesetäiendamise ja kasvatamise süsteem. Süvenes internatsionaalne kasvatustöö. Suurenes partei-, komsomoli- ja ametiühinguorganisatsiooni osatähtsus ülikooli elu mitmesugustes lõikudes. Parteipiletite vahetamine, ülikooli kommunistide omanäoline atesteerimine aktiviseeris tunduvalt parteitööd. Kasvas nõudlikkus tööalaste ja ühiskondlike ülesannete täitmise suhtes, printsipiaalsus hinnangute andmisel.

Meeldivaks ja tiivustavaks tunnustuseks oli Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivile autasustamine Nõukogude kodumaa 50. aastapäeva künnisel NLKP Keskkomitee, Nõukogude Liidu Ministrite Nõukogu, NSV Liidu Ülemnõukogu Presiidiumi ja Üleliidulise Ametiühingute Keskнõukogu juubeliaumärgiga.

Parteiorganite ja valitsusasutuste jätkuva hoolitsuse tulemusena paranesid üliõpilaste ja õppejõudude elamis- ja olmetingimused, suurenesid stipendiumid ja töötasud. Anti ekspluatatsiooni teine 540 kohaga tornühiselamu ja 60 korteriga kooperatiivelamu.

Ülikooli parteikomitee õnnitleb kõiki ülikooli kommuniste, kommunistlikke noori ja parteituid Oktoobripühade puhul ja soovib jätkuvat edu järgnevas töös!

J. REIMAND,
EKP TRÜ komitee sekretär

Nii tulevad oktoobripühad

Teisipäeval, 6. novembril algusega kell 14 toimub aulas TRÜ kollektiivi aktus, mis on pühendatud Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 56. aastapäevale.

Kolmapäeval koguneb ülikooli pere demonstratsiooniks Akadeemia tänavale kell 12.15.

Õppetöö algab ülikoolis jälle laupäeval, 10. novembril. Pühapäeval, 11. novembril toimub töö reedese tunniplaani kohaselt.

Tartu Riikliku Ülikooli komsomoliorganisatsioonile!

Kallid noored seltsimehed!

Tartu Riikliku Ülikooli rektoraat ja parteiorganisatsioon tervitavad ja õnnitlevad teid märkimisväärse tähtpäeva — Üleliidulise Leninliku Kommunistliku Noorsooühingu 55. aastapäeva puhul. Jätkugu teil ikka nooruslikku indu ja püsivust nõukogude üliõpilasnoorsoo ees seisvate suurte eesmärkide saavutamiseks, tööks meie sotsialistliku kodumaa ja rahva edasiseks hüvanguks. Olge oma mõtetes, taotlustes ja tegudes meie suure ajastu ja oma kuulsusrikka organisatsiooni väärikad esindajad, nõukogude noorsoo klassiteadlik avangard.

TRÜ REKTORAAT JA PARTEIKOMITEE

ACTA DIURNA

TRÜ nõukogu koosolekul 26. oktoobril 1973. a. olid põhiteemana kõne all õppetöö tulemused 1972/1973. õ.-a. prorektorite Karl Püssi ja Valter Haameri poolt esitatuna. Teiseks kõneldi lepingulistest töödest orgaanilise keemia ja taimesüstemaatika ja geobotaanika kateedrites ning kineetika ja katalüüsi probleemlaboratooriumis (professor V. Palm ja dotsent E. Kukk).

Doktoriväitekirja lõpetamise puhul esitasid aruanded õppejõud I. Volkov, S. Smirnov ja K. Muru. Aastase pikenduse sai A. Lind.

30 aastat Kiievi vabastamisest

Nõukogude armee otsustavad võidud Volgal ja Kurski kaarel pöörasid uue lehekülje Suure Isamaasõja ajaloos. Algas fašistlike vägede lõplik väljakihutamine Nõukogudemaalt. See oli raske ülesanne. Püüdes iga hinna eest hoida enda käes Ukrainat, eelkõige Donbassi, asus vaenlane 1943. aasta sügisel kogu rinde ulatuses kaitsele. Hitleri käsul kiirustati «Idavalli» ehitamisega. See strateegiline kaitseliin ulatus Narva alt laia ja veerohke Dnepri keskjooksuni. Dnepri kõrgele läänekaldale rajati sügavalt ešeloneeritud kindlustatud liinid, mis fašistide arvates pidid Punaarmee edasise pealetungi peatama kogu sügiseks ja talveks.

Pealetungiga tuli kiirustada, sest taanduv vaenlane jättis maha sõna otsese mõttes paljaks põletatud maa, seda eelkõige tööstuslikult tähtsas Donbassis. Oluline oli Dnepri kiire ja hoogne forsseerimine, et paisata vaenlane tagasi, enne kui ta jõuab oma hävitusplaanid ellu viia.

Septembri lõpuks jõudis Punaarmee 700 km laiusel rindel Dnepprini. Võimsa jõe lahingutega ületamiseks tuli pingutada kogu moraalset ning füüsilist jõudu, osutada erilist vaprust ja leidlikkust, seda enam, et tagala kippus hoogsalt edasiliikuvatest vägedest maha jääma. Jõe ületamiseks koguti kiires korras kõiki käepärast olevaid vahendeid, et nende abil Dneprini jõudes kohe operatsiooni alustada. Jõe läänekaldal loodi arvukalt väiksemaid sillapäid, mida vaenlane püüdis enamasti asjatult vasturünnakutega hävitada. Niipea kui jõudsid kohale pontoonid, alustati tankide ja suurtükiväe üle jõe paiskamist. Sageli ületati Dnepr just seal, kus vaenlane seda kõige vähem ootas — kõige laiemates ja forsseerimiseks ebasobivamates kohtades, kus see-eest kindlustused olid kõige nõrgemad.

Esimesest üllatusest toibunud fašistlik väejuhatus suunas Dnepri joonele kiiruga abivägesid ja alustas ägedaid vasturünnakuid. Kaotused mõlemal poolel olid suured. Kuid nõukogude sõjamehi ei õnnestunud enam tagasi lüüa — 23 platsdarmi jõe paremal kaldal jäid kindlalt püsima, kujunedes järgneva operatsiooni lähtealuseks.

Uue pealetungiga tuli vabastada Nõukogude Ukraina paljukannatanud pealinn Kiiev ja alustada kogu Paremkalda-Ukraina puhastamist vaenlasest. Fašistid koondasid oma põhijõud Kiievi alla, teades, et siitkaudu viib kõige otsem tee Karpaatidesse ja Lõuna-Poolasse. Väejuhatus seadis Punaarmee võitlejate ette loosungi: «Vabastame Kiievi Suure Oktoobrirevolutsiooni 26. aastapäevaks.» Noori võitlejaid innustas samuti ÜLKNÜ 25. juubeli saabumine, mida taheti ära märkida uute silmapaistvate võitudega rindel.

Lahing Kiievi pärast algas 3. novembril. Saavutanud esimest edu, jätkasid tankid pealetungi ka öösel, liikudes edasi esitulede põledes ja sireenide unnates. 5. novembri õhtuks jõudsid eelväed Kiievi äärelinnadesse. Visade tänavalahingutega paisati fašistid tagasi ning kesköö tungisid 39. armee võitlejad südalinna, päästes ajaloolise vanalinna täielikust hävingust. 6. novembri koidikuks oli Ukraina NSV pealinn täielikult vaba. Sellest teatati Moskvas sama päeva õhtul suure saluudiga.

Punaarmee pealetung aga jätkus. Kümne päevaga paisati vaenlane Kiievi alt 150 kilomeetrit lääne ja lõigati läbi fašistliku armee tähtsad ühendusteed. Katastroofi vältimiseks koondas vaenlane Kiievist läände suured tankiväed, kes 13. novembril asusid vastupealetungile, et Kiiev tagasi vallutada. Punaarmee juhtkond nägi selle plaani läbi ning andis õigeaegselt korralduse asuda kaitsele. Kaotanud palju tehnikat ja elavjõudu, pidid vallutajad loobuma oma katsetest olukorda taastada. Oli selge, et sõda on kaotatud, et Punaarmee läheb 1944. aastal üle lõplikule pealetungile. Nii see toimuski.

Dnepri forsseerimine ja Kiievi vabastamine on üks kangelaslikumaid lehekülgi Suure Isamaasõja ajaloos. Üksnes Dnepri ületamisel näidatud vapruse eest anti meie maa kõrgeim autasu — NSV Liidu kangelase nimetus 2438 võitlejale. See arv kõneleb massilisest sangarlikkusest, meie võitlejate vankumatust võidutahtest ja patriotismist, mis on meile eeskujuks aastakümnete järelgi.

R. VÄLI

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 31 Esmaspäeval, 5. novembril 1973 XXV aastakäik

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV Riiklik Raamatukogu

Parteikomitee arutas

oma äsjasel koosolekul Oktoobrirevolutsiooni 56. aastapäeva tähistamist ning EKP TRÜ parteiorganisatsiooni I konverentsi läbiviimist 14. novembril. Kuulati ära prof. K. Siilivase informatsioon TRÜ ajalookomisjoni tegevusest ülikooli ajaloo koostamisel. Praegu on ettevalmistamisel kaks kogumikku ülikooli ajaloo konverentsi ettekannetest. See rotaprindiväljaanne, mis sisaldab enam kui 50 ettekannet Tartu Ülikooli minevikust, peaks ilmuma 1974. aastal. Valmimisjärgus on samuti dotsent L. Eringsoni käsikiri «Põhijooni Tartu Ülikooli minevikust». Põhiosas on komplekteeritud autorite kollektiiv detailsema, ülikooli kõikide allasutuste arengut kajastava teadusliku ajaloo koostamiseks. Paraku on selles osas uurimine toimunud küllaltki ebaühtlaselt. Mahajäämajate hulgas on Majandusteaduskond, Kehakultuuriteaduskond ja Õigusteaduskond. Parteikomitee juhtis ajalookomisjoni tähelepanu vajadusele senisest paremini koordineerida uurimistööd ja hoolitseda enam uurimistulemuste publitseerimise eest.

TRÜ ametiühingukomitee esimees H. Kabur tutvustas parteikomiteele ülikooli ametiühinguorganisatsiooni tegevust üleliiduliste ja vabariiklike direktiivorganite otsuste «Abinõudest kõrgema hariduse edasiarendamise täiustamiseks meie maal» täitmisel.

Parteikomitee kinnitas algorganisatsioonide otsused võtta NLKP liikmeks Õigusteduskonna II kursuse üliõpilane Virgo Purro, spordimeditsiini osakonna II kursuse üliõpilane Aleksander Kuzmin, Majandusteaduskonna II kursuse üliõpilane Aarne Kurg, poliitilise ökonoomia kateedri õppejõud Hillar Padu. Partei liikmekandidaadiks võeti ajaloo-osakonna IV kursuse üliõpilane Jaak Ueküla.

ELKNÜ TRÜ komitee istungil

30. oktoobril 1973. a. võeti ÜLKNÜ liikmeks järgmised üliõpilased:

Jaak Saarniit ja Tõnu Riimaa Majandusteaduskonnast ning Jaak Oja Õigusteaduskonnast.

Teise päevakorrapunktina arutati ideoloogiasektori EÜE sektori ja noorte teadlaste nõukogu tegevuskava ja perspektiive.

Kõigi sektorite tööplaanid laekuvad komiteesse 15. novembriks.

Kolmanda päevakorrapunktina oli vaatluse all RSR-i tulevik ja tööplaanid. Ettekande tegi RSR-i president Rein Toomla.

Järgmisel komitee istungil kahe nädala pärast arutatakse Interklubi, olmesektori ja sõjalis-patriootilise sektori töid ning kavatsusi.

Toimetajad ja tõlkijad olid koos

«Edasi» toimetuses oli teisipäeval huvitav kohtumine: kultuuriosakonna rahvas oli palunud vestlema oma abilisi pühapäevanumbri sisustamisel — teiste rahvaste kirjanduse vahendajaid. Neist moodustasid enamiku ülikooli noored tõlkijad — tõlkevõistlustel silmapaistnud üliõpilased. Kultuuriosakonna juhataja L. Kevvai rääkis toimetuse põhimõtetest tõlkekirjanduse avaldamisel, keeleline toimetaja H. Vals jagas oma praktiliste kogemuste varal kasulikke näpunäiteid sõnakasutusest emakeeles. Meie noorte tõlkijate kontakt ajalehega kujuneb nüüdsest peale loodetavasti püsivamaks ja suunakindlamaks.

Vemia legendi

Kolmapäeval, 14. novembril 1973. a. kell 10.15 esineb keeltemaja auditooriumis nr. 212 inglise filoloogia kateedri dots. kt. Urve Lehtsalu dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga «Metafoorid tänapäeva inglise keeles».

RSR magas oma 10. juubeli maha

TOOMAS ALATALU,
RSR-i 3. president

Ausalt öeldes ise ka, sest RSR-i kolmanda presidendina pole mõtet eitada huvi juubeli vastu. Ikkagi põnev teada, kui palju ja mida tehtud sai, kes olid presidendid ja kas keegi veel võttis võimu riigipöörde eel. Ülikooli ja RSR-iga mõne aja takka suhtlemist taastades viisin jutu ka ringi ajaloo peale ja kuulsin üllatusega, et RSR on juba 11 aastat vana. Juubel on teatavasti rohkem küll võimulolijate mureks, ent tuli võtta märkmed appi leidmaks RSR-i esimese töökoosoleku aega — 14. oktoober 1963. Vanade ülikooli lehtede sirvimine võimaldas fikseerida ka asutamiskoosoleku päeva — 7. oktoober 1963. Selle viimase daatumi saavad tänased RSR-lased esmakordselt teada.

Kui rääkida välisest muljest, siis üleülikoolilistest ringidest sündis RSR kõige ohjeldamatuma reklaami saatel ja enesereklaamimise indu on jätkunud tänaseni. Tegevuse esimestel kuudel lendulastud väljendid «Ülikooli populaarseim ring» ja «Jällegi on RSR ja tema üritus ülikoolis kõneaineks nr. 1» pidid tagama väikesele entusiastide grupile (M. Titma, K. Jaanson, M. Uesson, T. Alatalu) vajaliku auditooriumi, et panna alus rahvusvahelise olukorra süstemaatilisele tutvustamisele tudengite hulgas.

Julgen kinnitada, et viimati mainitule pühendasid esimesed RSR-lased vaieldamatult suuremat tähelepanu kui ringi hilisemad juhtkonnad. Viitaksin vahest ajalehele «TRÜ» (20. III 1970): «RSR on tõmbunud peaaegu ainult nelja seina vahele ja senaatorid tegelevad kõigepealt eneseharimisega.» Sellest johtuvalt avati samas lehes rubriik «Who's who in RSR» tutvustamaks neid vägevaid eneseharijaid. Rubriigi pikaajalisuse kohta mul andmed puuduvad. Muidugi pole ka midagi tublide noormeeste esiletõstmise vastu. Ent ... omal ajal ei vajanud RSR-lased reklaamimist ajaleheveergudel, nad reklaamisid end ise esinemistega kursuste ja teaduskondade ees.

RSR-i algaastaid meenutades tuleks rõhutada tema sidet ülikooli komsomolikomiteega. Ringi esimesed liidrid olid faktiliselt ka ülikooli komsomoliliidrid, mis muidugi aitas kaasa ringi püsimisele pidevale tähelepanu orbiidis. RSR-lased rääkisid rahvusvahelisest olukorrast kõikvõimalikel komsomoliüritustel kursuseõhtutest Kääriku laagriteni välja. Ülikooli komsomolikomitees oli raamat, kuhu kursuste ja teaduskondade esindajad panid kirja, millal nad soovivad loenguid kuulata ja RSR luges oma pühaks kohuseks neid soove rahuldada. Selle raamatu olemasolu tuletati komsomolikomitee büroo poolt pidevalt meelde ja ajapikku jõudsid RSR-lased esineda kõikides teaduskondades ja kursustel. Pean vajalikuks viimast asjaolu rõhutada, sest paari viimase aasta kontaktidest RSR-iga on jäänud mulje, et teatud teaduskondadesse ja kursustesse suhtutakse eelarvamusega. Kõik me teame, et rahvusvaheliste suhete erikaal kaasajal järjest süveneb ning võib julgelt öelda, et tormilistest sündmustest raja taga huvitatuid leidub kõikjal — tuleb ainult endal initsiatiivi üles näidata ja nende väliselt passiivsete juurde minna. Muide, RSR-i algaastail tuli ettekandeid ka Arsti teaduskonna üliõpilastelt ja 1964. a. ülikooli astunud stomatoloogia I kursuse tüdrukud olid vahest kõige sagedasemad osalejad ringi koosolekutel.

Võib muidugi vaielda, kuivõrd siin kirjeldatud süsteem on rakendatav praegu, ent RSR pole täisväärtuslik üleülikooliline ühiskondlik-poliitiline ring, kui tal puuduvad sidemed kursuste ja teaduskondadega. Esinemine esmajoones oma kollektiivi liikmetele olgu ja jäägu iga tudengist lektori — kommunistliku noore või noore kommunisti esmaseks kohustuseks. Vaatasin oma loengute registreerimise raamatut ja ilmnes, et RSR-is viibimise ajal (14. X 1963 kuni 13. IX 1965) peetud 111-st loengust oli 36 peetud ülikoolis ja 8 keskkoolides.

Keskkoolid peaksid kujunema teiseks üliõpilaslektorite esinemise peaareeniks, ehkki õpilaste ees esinemine nõuab vahest kõige rohkem auditooriumi arvestamist. Õpilaste taset tabada aitaksid kontaktid kõikides koolides olemasolevate ühiskonnateaduste ringide lektorite gruppidega. Olgu meenutatud, et RSR-i eeskujul sündisid väikesed RSR-id paljudes koolides ja ka komsomoli linna- ja rajoonikomiteede juures, kusjuures eestvedajaks olid jällegi RSR-lased. Nimetagem Aoja Keskkooli (K. Jaanson), Tallinna 2. Keskkooli (M. Uesson), ELKNÜ Tartu Linnakomiteed (T. Alatalu) jne.

Esinemised linna asutustes toimuvad enamasti ühingu «Teadus» vahendusel ja tähendavad tudengile ühtlasi lisateenistust. Tahaks aga jällegi meenutada, et RSR-i algaastail tehti ka siin mõndagi n.-ö. ühiskondlikus korras, näiteks olid mõned RSR-lased propagandistideks linna ettevõtetes. Seda vormi tuleks kasutada nüüdki (pealegi on võimalik ka seda tööd ühingu tuusikuga vormistada) — kindla auditooriumi ja tagasiside omamine aasta vältel näitab tulevasele lektorile kõige paremini kätte tema plussid ja miinused.

Palju siin öeldust käib muidugi vanemate kursuste tudengite kohta. Kuid mida varem alustada, seda parem ja RSR-i koosolekud on igati sobivaks esinemispraktika saamise kohaks. Ei mäleta, et ise või mõni teine RSR-i juhtiv tegelane oleks lasknud mööda võimalust suud paotada. Kui tuua jällegi arvud, siis enne RSR-i loomist oli mul kirjas 7 loengut ja üks väliskommentaar ajalehes, nüüd on seljataga 1650 loengut, ajalehekommentaari ja TV-s esinemist. Nii et läbi ja lõhki RSR-i kasvandik. Ju sai seal mehe eest rabatud, ega's muidu mu ainuke kiitus tööraamatus (rektori käskkiri 1965. a.) ja ka ainus aukiri ühingult «Teadus» pole pärit RSR-i päevilt. Nagu näete, lektoriametiga erilisi loorbereid ei lõigata. Peatänu on teadmine, et sind oodatakse järgmiseks korraks samasse kohta tagasi.

Kuidas lektoriks saadakse? Kõneoskuse arendamist õpetati siis ja praegu, samuti loengute koostamist. Potentsiaalne auditoorium on kasvanud, ent mitte lektorite arv. Ülikooli viimasest komsomolikomitee aruandest võis lugeda, et aastaga pidasid RSR-lased 200 loengut. Vähe, kui arvestada, et RSR-i esimesel tööaastal peeti juba 170 loengut. Olen veendunud, et igal RSR-i koosolekul viibib 2—3 meest, kes võiksid kohe lugema hakata. Meenutaksin lektori sündi RSR-i esimesel töökoosolekul. Põhiettekande tegi Mikk Titma. Ürituse lõppedes teatas ta, et linnas algab poole tunni pärast samal teemal väljakuulutatud loeng, temal aga aega minna pole ja ... surus oma tuusiku ühele kohalviibinule pihku, öeldes: «Räägi edasi, mis kuulsid!»

Lugegu seilest meenutusest endale midagi kõrva taha need, kes istuvad paljudel RSR-i koosolekutel ja aina kuulavad ja kuulavad... Või jõuaksid RSR-i praegused juhid esimestena siin toodud meetodist midagi üle võtta.

RSR alustas tööd ülikooli kohviku nn. piljardisaalis, peatselt viidi koosolekud üle rõdusaali, millega rõhutati ürituse avalikku iseloomu ja laia adressaati. Peatselt võis mõelda veel suuremate ruumide kasutamisele (keemia ringauditoorium jt., eriti 1965—1967. a.). Katsetati ka muude vormidega. Senini ületamatuteks ettevõtmisteks olid nn. kohtuistungid Lääne poliitikute üle, kus osalesid prokurörid, advokaadid, tunnistajatena kõne all olnud riikide sotsiaalsete gruppide esindajad. 1964. a. toimus selliseid *show*'sid kaks, kusjuures kohtumõistmist Goldwateri üle korrati ka pilgeni täis TPedI saalis. Mais 1965 toimunud pressikonverentsil esines Mao Ze-dongi «esindaja», kes muidugi lõpuks jänni jäi ja minema kihutati. Sama aasta sügisel mängiti TRÜ klubis RSR-laste osavõtul maha valimiskampaania kapitalistlikus N riigis (samalaadsed ettevõtmised toimusid kõikides Tartu koolides ja seejärel ka mujal vabariigis). Tundub, et RSR-i esimeste aastate viljakaist kogemustest töövormide mitmekesistamiseks oleks üht-teist võimalik rakendada ka praegu.

Lõpuks mõni sõna ka pealkirjas toodud etteheitest. Minevikku ja eelkäijate tööd tuleb teada. 1966. aastal sai ringi tollane juhatus isegi kroonikaraamatu kingituseks, mis aga jäi kuuldavasti kasutamata ja läks lõpuks koguni kaduma. Peaksime jõudma ikkagi niikaugele, et igal ringil ülikoolis oleks oma regulaarselt täidetav teguderaamat. Siis ehk saab juubelijuttu sel õigel juubelipäeval räägitud.

*

Olgu lisatud, et RSR-i 10. aastapäeva pidulikult tähistati reedel. Kohale oli kutsutud kõik 10 presidenti. See enneolematu vaatepilt — 10 presidenti korraga — jäi suuremale publikule nägemata kõrge tiitli kandjate julgeoleku kaalutlustel. Leppigem, nagu teistegi tähtsamate kohtumiste puhul, napisõnalise materjaliga järgmises lehes.

METSASTE MÄGEDE MAAL

J. Roosaare

(Algus «TRÜ» nr. 28)

SÕIDUMÕTTED JA MÕTTED SÕIDUST

Bussirataste all sõidab asfaltlint ning akende taga kihutavad vastu vaated, värvid ja muljed, kadudes samas, et asenduda uutega. Metsale järgneb lagendik, lagendikule küla, kus hanekarjad uljalt ringi tatsavad, siis tuleb teerist ja järgmine küla, kus lapsed meile toredasti lehvitavad ja... Siis tuleb tükk tühja maad, sest muljetest kubisev pea vajub istme najale. Unenägudeta puhkus kestab järgmise suurema linnani.

... Oli Riia, oli Vilnius. Meenub hommiku-udune Brest. Asjaliku transpordikeskusena võtab ta meid vastu. Kõikjal aina rööpad, rööpad... Bussidemeri kindluse juures ning inimesed, inimesed — kihav meri ümberringi. Valged särgid ja ülikonnad, vaatamata kuumust töötavale suvepäevale. Lilled.

Astume külg külje kõrval sadade, tuhandete meeste ja naistega, kellest paljud pole siin uudishimust, kõrvus kaiguvad metronoomi löögid, ning ma saan korraga paljust aru...

Kuulame Bresti ajalugu ja sündmused elustuvad. Siin, Muhhovetsi jõe suubumise kohal Bugisse, asus võimas kindlus... Valge loss, kus Bresti rahu sõlmiti... Tsitadell, mis fašistide kahurilõõsale vastu pani. Kivid sulasid, kuid sõdurid ei alistunud.

Nüüd kõrguvad siin hiigelkujud (oma 30 m), et meenutada olnut — võitleja vee järele roomamas (üheks hullemaks vaenlaseks kindluse kaitsjaile oli janu), taevasse sirutuv terastääk... Pilku paeluvad inimesed, kes siin liiguvad, ja natuke mõistetamatu tundub paljude soov lasta end fotografeerida nende kujude taustal. Väikesed marakratid turnivad haubitsal, silmad põnevust täis, aga neist on lihtsam aru saada.

... Põgus tutvus Lvoviga. Siis Užgorod, Hutsuulia pärispealinn Rahhov, Jassinja... Kiirel sõidul läbisime ka Ukraina linnad. Õige mitu tosinat saaks nimesid, pea segunevad meenutused neist, raske on vahet teha, mis kusagil. Nagu linnalapsele näivad kõik lehmad ühte nägu, nii segunevad mälus Hmelnitski ja Kamenetsk-Podolsk ja Žitomir ja Gomel ja... linn üldse. Kohtasime neid nagu teretuttavaid, nagu töökaaslasi suurest asutusest, kes elavad oma, meile paljuski käsitamatut elu ja keda näeme vaid hommikusel trepil, tunneme vaid kohviku-uudistest. Kuid küllap see nii vist peabki olema, sest ekskursioon jääb ekskursiooniks: non multum, sed multa.

Jälle vilksatavad mööda kilomeetripostid neljakohaliste arvudega ja jutustavad, kuidas suvi ja Taga-Karpaatia meist üha kaugenevad.

Päev-päevalt muutusid ootused ja lootused mälestusteks, telgivaiade otsad kulusid ümarikeks ning seljakotist pea all sai üha pehmem padi. Meie lõke loitis männimetsas ja tammikus keset silmapiirini laiuvaid maisipõlde. Kohtasime toredaid inimesi: valgevenelasi ja venelasi, lätlasi, ungarlasi, tšehhe, ukrainlasi ja hutsuule. Mentšuli jalamil öeldi eestikeelne «Teregi».

Läti autojuhtidega, kes sõitsid Jugoslaaviasse, saime sõpradeks Bugi ääres. Ungarlasest jäätisemüüjaga, kes meid kõiki endale külla kutsus, kohtusime Mukatševos. Jutlesime temaga vene, inglise ja saksa keeles ning võtsime näpudki appi. Null-koma-ühe-tonnine tervisest pakatav mees jagas oma kaupa vasakule ja paremale ning tema võimas hääl kõmas üle kogu tänava:

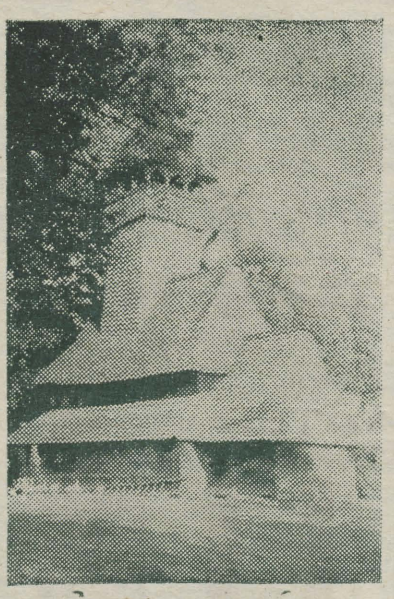

Kolodne puukirik XV sajandist on üks Taga-Karpaatia tähelepanuväärsemaid arhitektuurimälestisi.

O. OJA foto

«Tulge mu tütardele kosja. Valige neljast, milline meeldib. Noorim kaalub kuuskümmend kilo...» ta naeratab meile kavalalt, «ja on kümneaastane.»

Naer kõlab kõigis keeltes ühtmoodi.

Vist esimest korda kogu reisi jooksul valitses bussis selline vaikus, sest uni on sõitjad oma võimusesse võtnud. Lähen istun ette giiditoolile. Juht rooli taga heidab mulle kõrvalpilgu ja süveneb jälle maanteesse, teine tukub.

Hall lint tormab vastu. Buss õõtsub. Milleks me reisime? Milleks loksume kümme päeva bussis? Küllap vist oleks vastuseid niisama palju, kui meid siin bussis. Aga siiski, miks? Ei ütleks, et targemaks saamise pärast. Selliseks sõiduks geograafiaõpiku ja reisijuhtide varal kuluks tunduvalt vähem aega ning faktidki — mis, kus ja kui palju — oleksid paremini selgeks saanud. Vaevalt muuseumidegi pärast, kus pakutavast informatsioonitulvast küllastunud vaataja veel vaid suurimaid haruldusi silmata viitsib ja tüdinult giidi järel traavides sõbralt küsib: «Kust sa selle embleemi osta said?» Vahest on vastus muljetekeerises endas või detailides või Ivani lauludes, aga ehk hoopis plikaohtu tüdruku kurbades silmades ühes Lvovi kirikus või Tisza kohinas ja mägede sinas. Võib-olla neis mõtetes oma väikesest kodukohast, mis tekkisid keset Ukraina avarusi või neis, mis sündisid mägikülas. Püüdlustes uue ja tundmatu poole.

Kaugused kaovad kauguste taha. Bussirattad ümisevad pika reisi lõpulaulu.

Tagasihoidlik plekksilt «Eesti NSV» tundub juba koduväravana, milleni jõudes rändurmees ringi vaatab, mis on muutunud, kui palju puuriit kahanenud, ja otsib silmadega koera, kes haukudes vastu jookseb.

Avo pakub kõigile mett-leiba, tee ääres pilguvad tuttavad järvesilmad... «Kauneim linn on Eestis Tartu...» kannab laul meid üle Taaralinna piiri. Bussid hakkavad vaevaliselt ronima mööda mättalist karjamaad ja mugavustega harjunud sõitjad taipavad: tere tulemast, taokiltänavaline Tartu.

(Lõpp.)

AR Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV RAMAT Raamatukogu

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 8

5 ноября 1973 г., пятница.

С праздником Октября!

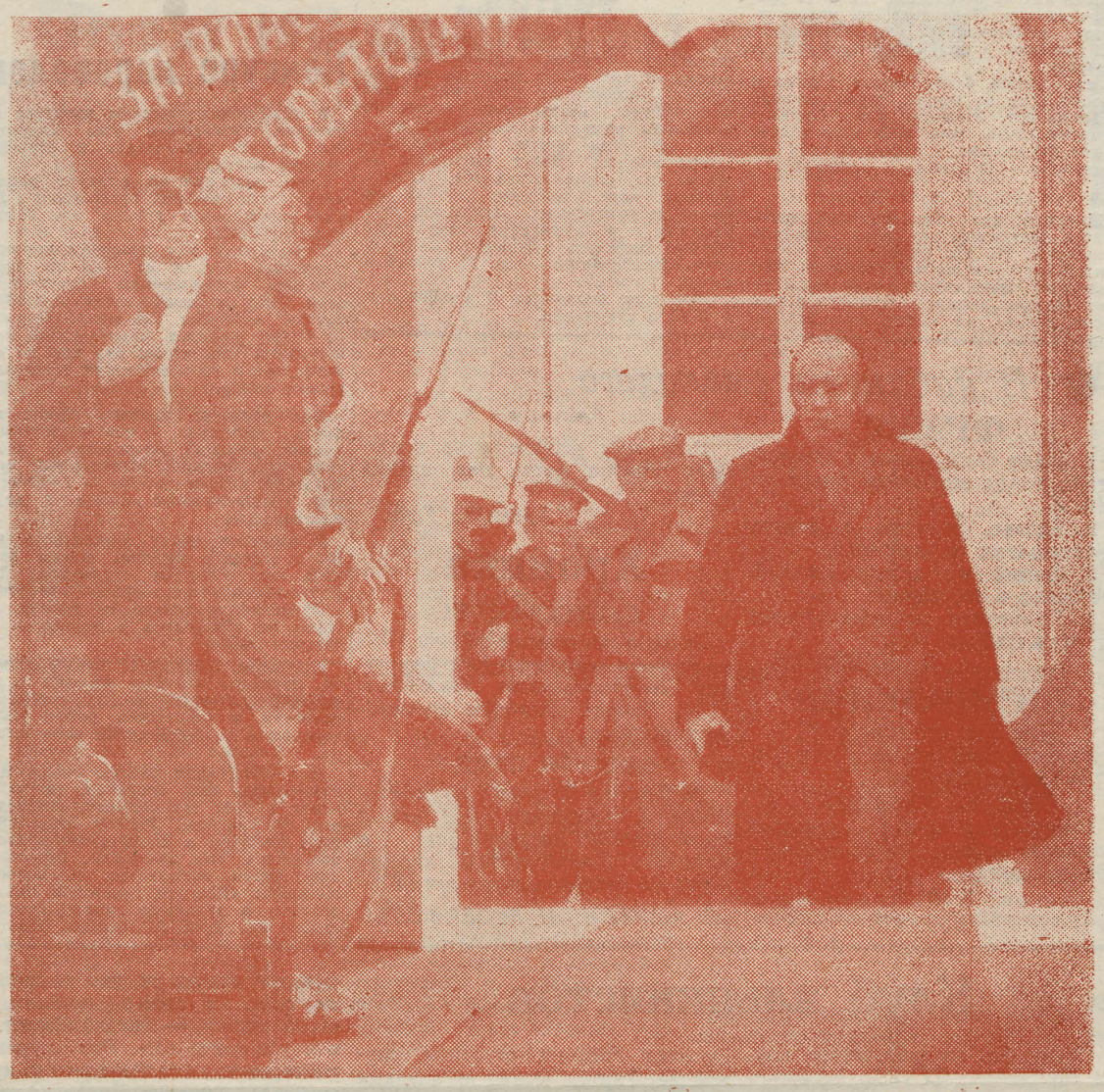

Посвящение филологов

Вечер посвящения в студенты русских филологов удался — это общее мнение и преподавателей, и видавшего виды пятикурсника, и гостей. Но самым компетентным в этом хоре был голос первокурсника, полный благодарности. Четвертый курс сумел убедить своих молодых коллег в том, что в университетские годы не только соприкасаешься с большой наукой, учишься серьезному, кропотливому труду, но и получаешь огромный заряд энергии, юмора, чувства коллектива.

По старой доброй традиции всю программу вечера посвящения готовят старшекурсники.

Поскольку пятый курс в это время проходит практику в школе, то почетная обязанность была целиком возложена на четвертый курс.

Уже в середине сентября начались муки творчества. В этом году они были особенно страшными. Нынешний четвертый курс постиг удар: последний юноша ушел в академический отпуск. А массы все еще считают только мужчин способными плодить блестящие идеи.

Те же, кто в субботу побывал в гостях у филологов, убедились, что эмансипация делает свое дело. Однако, муки творчества были. Как всегда, труднее всего оказалось собраться вместе. На это ушел месяц. Зато за неделю до посвящения вдруг посыпались идеи. Обычно они исходили от Тани Курицкес, которая вбегала в прокуренную комнату и вещала: «Девочки, а вот еще одна...». Дальше идея общими силами развивалась. В конце концов, сложился сценарий. Однако, репетиции неизменно кончались трагическим возгласом: «Но ведь это же не смешно!» Так было и на генеральной репетиции, за пять минут до начала вечера. Оставалось лишь надеяться на вдохновение и на Таню. И они не подвели. Пиратки, в которых на час превратились девушки-студентки были и очаровательны, и остроумны. Их темперамент заразил с первых минут. Прежде, чем попасть в зал, первокурсники прошли все круги ада. Им пришлось вынести вопли и удары одичавших обитателей подземелья. Но и в зале не нашли они отдохновения. Предстояло новое испытание. Новичков захватили в плен пиратки с корабля «Барракуда», который под управлением одноглазого бородатого капитана носился от одного материка к другому, от первого курса до пятого. На каждом материке открывалось что-то неожиданное и забавное. Когда же плавание подходило к концу и пленные, возбужденные рассказами, плясками и песнями пираток, надеялись на передышку — их украли с корабля. Куда? «В общагу». Потом, в своей музыкальной импровизации, они поведали присутствующим, что дал им день, проведенный в общежитии. Вообще, выступление первокурсников было одним из приятных сюрпризов этого вечера. Обычно посвящаемые довольствовались ролью пассивных созерцателей (если вообще было что созерцать), а в этот раз они сумели показать себя так, что их предшественники ахали от изумления. Маленькое шоу первокурсников органично влилось в общую программу, с блеском дополнив ее.

Конечно, волновались все. Но испытание было выдержано с честью. И это говорит о том, что племя филологов пополнилось достойными членами. Можно надеяться, что они прочно усвоят заповеди студентов и не запятнают студенческой шапочки, которой они присягали.

Г. ЗАГОСКИНА.

Полку филологов прибыло

Университетские посвящения в студенты окутаны такой загадочностью, что мы все, конечно, были заинтригованы. Что, как и, главное, когда — мы не знали. Это ожидание подхлестывалось тем, что нигде, кроме нашего университета, таких вечеров не бывает. В своем воображении мы рисовали множество вариантов, и одна картина сменялась другой, еще более яркой и оригинальной. Но то, что с нами сделали, превзошло все ожидания.

Наши злоключения начались с того самого момента, как мы покинули мягкие и удобные сиденья автобуса № 6. Проклиная не только про себя, но и вслух четверокурсников, которым обязательно надо было устроить посвящение **именно в этой столовой**, мы пробирались на красные огоньки рекламы.

Еще до посвящения мы знали, что бедные «freshmen» должны пройти все муки ада, прежде чем станут студентами. Мы стояли в ярко освещенном вестибюле и дрожали мелкой дрожью при виде «пиратов», готовившихся завязать нам глаза, задавать самые каверзные вопросы и ожидать самых нелепых ответов на них, чтобы вдоволь посмеяться над нами.

После того, как изрядно потрепанные первокурсники уселись на свои места, началось представление. Нам были показаны сцены из студенческой жизни, полные иронии. Старшекурсники завещали нам десять заповедей, следуя которым, каждый «freshman» должен не только застилать кровать старшекурсника, но и отдавать ему последний рубль, ибо, как нас уверили, он лучше знает, что с ним делать.

Мы не остались в долгу. Представленное нами маленькое шоу было одобрено зрителями. Мы предстали перед ними в виде кающихся грешников, которые должны очиститься, прежде чем стать студентами. Затем каждый из нас поцеловал студенческую шапочку, получил по голове увесистым фолиантом и выпил «крови Христовой».

Итак, мы стали студентами. Комментарии ко второй части вечера излишни.

В. ХАНОВИЧ
Л. НЕСТЕРЕНКО.

С XXI комсомольской конференции

Во вторник, 16 октября, состоялась XXI конференция комсомольской организации нашего университета. С отчетным докладом выступил секретарь Калле Меруск, затронувший в своем докладе ряд вопросов, представляющих несомненный интерес для наших читателей.

В осеннем семестре 1972 г. особое внимание в работе комсомольского комитета было направлено на достойное празднование 50-летия СССР. Наш киноклуб (президент Гаршнек) организовывал показ циклов лучших фильмов братских республик.

У нашей комсомольской организации существуют тесные связи с комсомольскими организациями многих вузов нашей страны и социалистических стран: налажены тесные контакты с Дебреценским университетом им. Л. Кошута, Краковским и Софийским университетами. Это показывает, что университетский интерклуб (президент Томас Вилозиус) неплохо поработал.

Большую работу проделал актив групп с русским языком обучения под руководством заместителя секретаря Александра Фляйшера. Проводились занятия, политинформации, лекции для первых курсов по истории нашего университета. Актив русских потоков встречался с ректором университета. Особенно отмечается деятельность члена комсомольского комитета Феликса Шморгуна и студента физико-химического факультета Анатолия Смирнова. Калле Меруск также отметил, что в отчетный период начала регулярно выходить наша страничка.

Университетская комсомольская организация в прошлом году в ноябре отметила годовщину международного студенческого союза. По этому поводу был проведен ряд мероприятий.

Также можно считать удавшимся студенческий весенний праздник отдыха, проведенный 20-го мая.

Этим летом на фестивале в Берлине побывал представитель нашего университета — заместитель секретаря комсомольского комитета Аво Мееритс.

В этом году в работе строительных групп приняли участие около пяти с половиной сот студентов университета. Руководители регионов хорошо справились со своими обязанностями и были награждены почетными грамотами ЦК ЛКСМЭ. Однако, необходимо исправить некоторые недостатки в комплектовании и подготовке руководящих кадров дружины.

Следующий пункт отчета секретаря — эстетическое воспитание. Здесь он говорил о деятельности художественного кабинета, проблемах студклуба, студкафе и связях с консерваторией. Следует взвесить возможности организации студенческого театра, тем более, что можно надеяться на помощь «Ванемуйне».

В области учебной работы тоже еще остается целый ряд нерешенных проблем. Учебный сектор комитета регулярно анализировал данные успеваемости в университете. К сожалению, положение дел пока не слишком обнадеживающее.

В этом году в контрольный обход по общежитию двинулся комсомольский сектор с представителями профсоюзов. Лучшими советами общежитий были признаны совет общежития на Ленинградском шоссе, 25 (председатель Ильмар Зено) и на улице Тийги, 14 (председатель Ааре Рийг).

Калле Меруск привел некоторые цифры, касающиеся состава нашей комсомольской организации. В университете на комсомольском учете состоит 4044 комсомольца, т. е. 88% студентов — комсомольцы. Этот процент выше, чем в прошлом году. Среди наших студентов — 41 член и кандидат в члены КПСС. В комитете 38 человек, из них 13 — члены и кандидаты в члены партии. Среди секретарей факультетов и отделений — 4 члена КПСС.

Комсомольская конференция вынесла решение, состоящее из 10 пунктов. Работу комитета за отчетный период признали удовлетворительной.

О руководстве комитета комсомольской организации ТГУ. Координация всей работы комитета будет осуществляться Тийтом Колдитсом. Заместитель секретаря Рейн Вейдеманн отвечает за идеологическую и культработу, а также за вопросы организации на филологическом факультете. В компетенцию заместителя секретаря Аво Мееритса входят организационная и культработа, а также трудовая работа, связанная со строительной дружиной. Заместитель секретаря Игорь Грязин отвечает за интернациональную и учебно-воспитательную работу. Заведующей учетного сектора остается Инга Лайдмаа, а сектор учебы и научной работы выбрал Яак Мяэкюла.

А. ЧЕРНЯК.

О планах на будущее

На снимке — заместитель секретаря, юрист 4-го курса Игорь Грязин, ответственный за комсомольскую работу с русскими отделениями с этого года. С I курса он — член комитета, 2 года работал в бюро юрфака. В этом году был комиссаром Томского стройотряда, руководил агит-бригадой ЦК в Томской области.

Игорь Грязин согласился сказать несколько слов о планах на будущее.

С этого года работа на русских потоках будет проводиться несколько по-другому, чем в предшествующие годы. Если раньше основной задачей было организовать их в единое целое, то теперь упор делается ещё и на то, чтобы русские отделения больше жили общеуниверситетской жизнью. Официально моя должность называется «заместитель секретаря по интернациональной работе», а не «секретарь русских потоков», как раньше.

Больше всего внимания надо будет уделить прежде всего работе на факультетах. В будущем отделения с русским языком обучения должны быть прежде всего втянуты в абсолютно все общефакультетские мероприятия. Кое-что в этом направлении уже делалось — математики помнят, наверно, лыжный поход в Кяярику в прошлом году. Больше внимания будет уделяться и работе в группах, инициативе групп. Ведь роль комитета — не изобретать мероприятия, а помогать, руководить, направлять инициативу самих комсомольцев.

Какая роль в будущих планах отводится нашей газете?

Больной вопрос русских потоков — минимальная информация об общеуниверситетских делах. Поэтому комитет заинтересован в постоянной связи с «Русской страницей». Как «журналист наполовину» я заинтересован в этом и лично.

Беседу вёл И. РОЗЕНФЕЛЬД

Подумаем об успеваемости?

Результаты сдачи экзаменов во время весенней сессии прошлого года были не очень обнадёживающие. Общие цифры таковы: из 461 студента русских отделений (филологи, физики, медики, математики, экономисты) экзамены не сдали 65 человек, что превышает общее число студентов на отделении математики. Многие из этих 65 просто не явились на экзамен, причём пропустивших по уважительной причине было совсем немного.

Если подвести итоги успеваемости по отделениям, то окажется, что наиболее низкий процент — на отделении физики (речь идёт о единственном в прошлом году пятом курсе) — 76,5, причем из трёх физиков-педагогов успевают трое, а из десяти физиков-теоретиков трое не успевают.

Однако, принимая во внимание малочисленность физиков, пальму первенства нужно отдать самому многочисленному русскому отделению — филологам, у которых из 164 студентов не успевают 32, что составляет 80,5% (эта рекордная цифра, тем не менее на три процента выше прошлогодней).

Не на много лучше обстоят дела у медиков и математиков (успеваемость, соответственно, 86,3 и 89,4 процента). Из 146 медиков не успевают 20, из 47 математиков — 5.

Наиболее высокий процент успеваемости (94,5) — на экономическом отделении, где из 91 студента не успевают пятеро.

Если же говорить об успеваемости по курсам, то прежде всего следует отметить третий курс русских филологов, на котором при первой попытке не сдали весеннюю сессию 17 человек — 1/3 курса. На последующие места претендуют медики 3 и 4 курсов — по 7 неуспевающих из 32. За ними следуют 5 и 2 курсы русских филологов и 3 курс медиков (6,5 и 5 неуспевающих). Есть курсы и со стопроцентной успеваемостью: 2 и 5 курсы экономистов, 6 курс медиков и 4 курс математиков.

Несмотря на общее отставание филологов, у них — наибольшее число успевающих на «отлично» — по 3—4 человека на каждом курсе (всего стипендию получает 51 студент). На экономическом повышенную стипендию получают 9 из 64 стипендиатов, у медиков — 6 из 72. Из математиков и 2 физиков, получающих стипендию, повышенную не получает никто.

Лучшим на русских потоках оказался второй курс экономистов, где все 26 студентов успевают и 25 получают стипендию. Далее следуют 6 и 5 курсы медиков, на которых из 27 и 29 студентов стипендию получают по 21.

Больной вопрос — посещение лекций. Часто преподаватель глаголет лишь перед какой-то частью курса, что совершенно недопустимо, особенно на первых курсах. Часто лекции пропускают «от нечего делать», без какой бы то ни было причины.

Вопросами успеваемости должны прежде всего заниматься учебные сектора комсомольских бюро. Необходима их регулярная отчетность перед курсовыми и отделенческими бюро, более серьезное отношение к своим обязанностям.

«Русской странице» следовало бы систематически участвовать в обсуждении проблем успеваемости на русских потоках университета.

С. ЛЕВИН,
I курс русской филологии.

Книги и рукописи Научной библиотеки

В Научной библиотеке ТГУ наряду с печатными книгами хранятся и рукописи — рукописные книги и редкие манускрипты. Эти собрания известны далеко за пределами нашей страны и нередко в библиотеку поступают письма и запросы выслать справки, фотокопии или микрофильмы.

По содержанию многие рукописи тесно связаны с историей нашего университета. По языку они разнообразны, начиная с древнегреческого и латинского и кончая арабским, турецким и др.

Первый директор библиотеки, профессор классической филологии И. К. С. Моргенштерн (1770—1852) оставил нам весьма ценное собрание книг и рукописей. Его коллекция писем известных ученых и деятелей науки содержит более 30 писем знаменитого математика Л. Эйлера (1707—1783), написанных на латинском, немецком и французском языках самим Эйлером или адресованных ему такими учеными, как М. В. Ломоносов и Д. Бернулли. В фонде Моргенштерна представлены, кроме того, письма таких деятелей науки, как Ф. И. Гизе, И. Ф. Крузенштерн, П. С. Паллас, Г. Ф. и Ф. Паррот, А. Шамиссо и др.

Архивариус Петербургской Академии Наук и хранитель Эрмитажа Л. А. Шардиус (1795—1855) оставил нам богатейшее наследство в виде коллекции автографов и писем деятелей науки, политики и искусства XVI—XIX вв. Дар поступил в 1856 г. в Университетскую библиотеку. Это почти 3000 автографов, среди них немало писем таких выдающихся деятелей науки и философов, как А. М. Ампер, Ж. Л. Гей-Люссак, А. и В. Гумбольдт, И. А. Крылов, Ж. Кювье, К. Ф. Ледебур, К. Линней, Р. А. Реомюр, Л. Фейербах.

Из отдельных рукописных книг-фолиантов заслуживает специального упоминания иллюстрированная коллекция растений Конрада Геснера (1516—1565). Следует отметить и материалы естествоиспытателей К. М. Бэра, К. Ф. Бурдаха, И. Клинге, архитектора, профессора Дерптского университета И. В. Краузе, списки студентов Академии Густавиана.

Кроме того, в рукописном отделе библиотеки хранятся поступившие в дар личные документы, наброски, рисунки и письма известных ученых и других исторических личностей. Среди них, например — материалы и отрывки научных работ, 20 рисунков петербургского зоолога, академика Ф. Ф. Брандта (родился в Германии в 1802 г., умер в Мерикюла близ Нарвы в 1879 г.).

Одним словом, отдел рукописей и редких книг Научной библиотеки ТГУ — богатейшее собрание материалов по истории науки.

Л. Я. ЛЕСМЕНТ,
доктор юридических наук

Что нового в студклубе

Школа эстетики

Совет студклуба сообщает, что в этом году при клубе открывается школа эстетики. Срок обучения — два года, после него обучающийся получает документ об окончании, который дает ему право читать лекции по эстетике в различных организациях, на предприятиях, в школах.

Занятия будут вестись в форме лекций, вход на которые — по абонементам. Стоимость одного абонемента на семестр — 1 руб. Лекции будут читаться как на эстонском, так и на русском языках. Преподаватели университета, занимающиеся этим вопросом (Л. Столович и др.), окажут посильную помощь.

В этой школе будут читать лекции и специалисты из других вузов страны: Е. Рапапорт, Рюриков и др. Приятно отметить, что уже зарегистрировано более 240 человек. Последний срок регистрации — 13 ноября, в студклубе.

* * *

Известно, что наш студклуб пользуется популярностью среди городской молодежи. Но это ведь студенческий клуб — и должен оправдать свое название. Часть студентов видно забывает об этом, пытаясь протащить в него своих друзей, не являющихся студентами. Делается это разными способами. Очень популярна передача своих студенческих билетов лицам, не являющимся учащимися вузов. Администрация клуба очень просит всех студентов не делать этого. Если такие вещи будут повторяться, то применят административные меры. Пусть наш дом будет студенческим клубом, а не одной из городских «танцплощадок».

Любителям литературы и театра

Университетский студенческий клуб открывает кружок художественного чтения. В него могут вступить все любители литературы. Там не только можно будет читать стихи, поэмы, но и ставить различные сцены из пьес, если не сами пьесы. Впоследствие члены кружка смогут выступать не только на сцене студклуба, но и в актовом зале главного здания во время торжественных заседаний, и в Таллине, и в Ленинграде. Для этого кружка требуется руководитель. Должность оплачивается — до 30 рублей в месяц.

Сбор всех желающих 12 ноября с. г. в 19.00 в студклубе.

В кабинете смехолога

ФРАЗЫ

1. Надо быть великим актером, чтобы всегда оставаться самим собой.

2. Талант, зарытый в землю, превращается в удобрение.

3. Третий не всегда лишний. Особенно в гастрономе.

4. Произошел ли уже человек от обезьяны?

В. ФЛЯЙШЕР.

ОБЪЯВЛЕНИЯ

Для Вас, отдыхающие!
Вытрезвитель «Незабудка» работает круглосуточно.

ВСЕ НА ЛЕКЦИЮ
Нарушители правил уличного движения собираются 13 ноября в здании морга.

* * *

Куплю подержанную стипендию.

* * *

В связи с уходом жены в зоопарк сдается внаем двуспальная ванна.

Крокодил Гена.

Хроника

ПЬЯНСТВУ БОЙ!

Вчера в подворотне ларька «Пиво-воды» в нетрезвом виде был избит собутыльниками гражданин Г. Г. Пичуга. Пьянчуга справедливо наказан.

СПАСИБО, ПТИЦА!

За два дня до зачета по гинекологии в скворечник под окном преподавателя нагрянул аист... и зачастил. Преподаватель перенес зачет на неопределенное время.

Л. АМИТИН, И. РОЗЕНФЕЛЬД

ПОЗДРАВЛЯЕМ!

31 октября исполнилось 75 лет профессору зарубежной литературы доктору филологических наук Виллему Альттоа. Отделение русской филологии, кафедры русского языка и литературы сердечно поздравляют юбиляра и желают ему крепкого здоровья и дальнейших творческих успехов.

Конкурс переводов

В общеуниверситетском конкурсе переводов, проходящем уже четвертый год, могут участвовать и студенты русских потоков.

Представленные на конкурс работы могут быть прямыми переводами с любых иностранных языков или языков народов СССР.

Учитываются как переводы коротких рассказов, так и отрывки из более крупных произведений (конкурс в этом году ограничивается прозой и, точнее, авторами XX века). Отрывки из более крупных произведений надо подобрать так, чтобы они как по сюжету, так и по композиции составляли единое целое.

Для перевода конечно нужно выбрать оригинал соответствующего уровня, дающий возможность обогатить художественно-эстетический опыт читателя. Объём работы — 5—10 страниц машинописного текста с двумя интервалами.

В конкурсе могут участвовать все, кто к моменту выпуска газеты являлись или являются студентами ТГУ стационарного или заочного отделения.

Оцениваются только те работы, которые не издавались в печати на эстонском языке.

Переводы, занявшие призовые места, принесут авторам премию в 200 рублей, которую жюри, исходя из ценности и количества работ, может выплатить в общей сумме или частично.

Для облегчения работы жюри надо представить как оригинал, так и перевод в трёх экземплярах, отпечатанных на машинке. Работу надо снабдить шифром, а в закрытом конверте приложить имя, фамилию, факультет, курс, место жительства; на конверте написать: «Конкурс переводов 1974» и отнести в редакцию университетской газеты не позже 30 декабря 1973 года.

Клуб альпинистов

Президент альпинистского клуба «Фирн» при ТГУ Прийт Вюрст сказал мне: «Только, пожалуйста, когда будете писать об альпинизме, постарайтесь без красивостей и выдержек из песен типа «Лучше гор могут быть только горы...».

Альпиклуб «Фирн» был создан в 1959 г. Для того, чтобы спортклуб с таким профилем был создан в далеко не горной Эстонии, нужен был действительно любитель и энтузиаст этого вида спорта. Им оказался студент биофака Тартуского университета Юри Мартин. Юри был первым представителем Эстонии, кто окончил кавказскую школу инструкторов по альпинизму в Шхельде. Мартин — первый президент «Фирна» — сейчас сотрудник Таллинского ботанического сада.

За 14 лет своего существования небольшая поначалу организация любителей стала одной из самых сильных в стране и сильнейшей в Эстонии. Рабочие, студенты, служащие Тарту, ставшие членами «Фирна», не раз совершали восхождения на высочайшие горные вершины страны.

В 1965 г. в честь 25 годовщины Советской Эстонии состоялось восхождение фирновцев на пик Ленина. В 1970 г. — не менее трудное восхождение на пик Коммунизма, на этот раз посвященное 30-летию республики.

Популярные альплагеря Кавказа, Киргизии, Таджикистана стали частными местами пребывания эстонских альпинистов. Кстати, в числе многочисленных наград, памятных подарков и грамот «Фирна» от разных различных спортобществ страны есть и грамота Киргизского альпинистского общества за отличную подготовку спортсменов.

В перспективе у клуба — восхождение в 1975 г. на пик Победы. А пока — тренировки... «В альпинизме нужны те, кто не жалеет ни себя, ни своего времени, ни своих денег», — сказал Вюрст. И в клубе такие есть. Это студенты университета Аго Раудсепп (5 курс юрфака), Хиндрек Крийс (4 курс эконом. фак.), представитель ЭСХА Эрик Рейно и многие другие. Но гордость «Фирна» — не только студенты. К примеру, звание лучшего альпиниста Эстонии в 1973 г. завоевал Э. Кульдев, заместитель заведующего вычислительным центром ТГУ. Этого же звания был удостоен в 1972 г. Теннисон, один из лучших альпинистов Эстонии, экс-президент клуба.

...Когда я спросила президента «Фирна»: «Какое качество, по-вашему, более других необходимо в горах?» — он ответил: «Разум». Еще из слов его я поняла, что альпинистом может стать любой, кто страстно этого желает. С этого, впрочем, и начинается спорт.

А. КОРСУНСКАЯ

BEAT LEXICON

M

MANFRED MANN. Все время своей деятельности этот ансамбль знакомил нас с прекрасной современной музыкой, близкой к джазу. Манфред Манн, который родился 21. 10. 1940 г. в Иоганнесбурге, работал с целым рядом первоклассных музыкантов. Среди них мы можем упомянуть имена певца Пола Джонса и басгитариста Джека Бруса, с которыми мы неоднократно встречались на страницах нашего лексикона. Певец ансамбля Майк Д'Або сегодня — солист, первый исполнитель «Iesus Christus Superstar», а другой — басгитарист и флейтист Клаус Воорман играл позже в «Ono Plastic Band». По последним известиям он, вероятно, заполнит опустевшее место Пола Маккартни в группе «Beatles».

Основатель группы Манфред Манн в настоящее время занимается исключительно абстрактной музыкой и джазом со своим новым ансамблем под названием «Chapter III», т. е. «Третья глава». Но мы должны также упомянуть о его прежних известных песнях: «Мое имя — Джек», «Убегающая лисица», «Mighty Qinn», «Ragamuffin Man» и т. д.

JOHN MAYALL. Это имя уже очень много раз упоминалось на страницах нашего лексикона. Этот незаурядный музыкант организовал почти дюжину оркестров и среди их членов оказались наиболее авторитетные представители современной английской музыки. Мэйэл родился 29. II. 1943 года. В первые годы своей деятельности он основал оркестры под названиями «Powerhouse Four», «Blues syndicats», после чего и последовал длинный ряд оркестров «Bluesbreakers». Как было нами уже упомянуто, Эрик Клаптон, играющий во «Fleetwood Mac» и молодой член ансамбля «Rolling stones» Мик Тейлор провели у него годы учебы.

Мэйэл — композитор, играет на фортепиано, органе и губной гармошке. Его многочисленные долгоиграющие пластинки — результат трудов в поисках стиля «белый блюз». Так же как и певица Дженис Джоплин, он играл в стиле блюз, до сих пор оставшемся монополией негритянских ансамблей (отсюда и название этого направления — «белый блюз», в отличие от негритянского «черного»).

Свою последнюю группу Мэйэл собрал летом 1970 г. буквально за несколько дней. Так получилось потому, что несмотря на уже заключенный контракт о турне по Японии, музыкантам не очень-то хотелось с ним ехать (дело в том, что характер у Мэйэла не очень приятный, почему он и был вынужден организовывать такое количество оркестров). В конце концов Мэйэлу удалось решить проблему, взяв в свой оркестр младшего брата, тоже музыканта, который как раз в это время находился в Японии.

MONKEYS. Этот ансамбль образовался в 1965 году по объявлению. После первых головокружительных ответов многие думали, что это будет американский ответ на Beatles. Но получилось по-другому. Ансамбль скоро «рассыпался». Некоторые его бывшие члены стали солопевцами, как, например, Дэви Джонс (30. 12. 1946 г.), родом из Манчестера, или Ник Несмит (30. 12. 1945 г.). Однако, мы должны упомянуть несколько их популярных песен: «Последний поезд на Кларкхвилл», «Дневной мечтатель», «Я — верующий».

MOODY BLUES. Уже в 1964 г. их песня «Теперь бы уйти» была первой среди популярных песен. После этого случилось несчастье: певец Дженни Лейн утонул при кораблекрушении. В это время американский ансамбль переселился в Бельгию и в течение нескольких месяцев работал над разработкой нового стиля. Им это удалось. Появилась их большая долгоиграющая пластинка под названием «Прошли дни будущего» и маленькая пластинка, которая тоже пользовалась большим успехом — «Ночи на белом шелке». В настоящее время они относятся к типичным представителям «авангардного» бита. Особенно популярен ансамбль во Франции. Его члены: Джестин Хейвуд (14. 12. 1945 г.), Рей Томас (29. 12. 1942 г.), Майк Пендер (27. 12. 1941 г.), Джон Лодж (20. 12. 1945 г.) и Грэм Эдж (30. III. 1944 г.).

N

NICE. Этот английский ансамбль связывает свою музыку с элементами классики. Так в «Brandenburger'e» они использовали обработку Баха — а в «Америке» — Бернштейна. Члены группы: гитарист Дэви О'Лист (13. 12. 1948 г.), органист Кейт Эмерсон (2. 11. 1944 г.), басгитарист Ли Джексон (8. 1. 1943 г.) и ударник Бриан «Блинки» Дэвисон (25. 5. 1942 г.).

O

OMEGA. Этот ансамбль является одним из самых значительных, самых квалифицированных и популярных бит групп среди венгерских представителей бит-музыки. Уже с 1962 г. они выступают перед публикой, но особенно популярными стали в последние три-четыре года. Их долгоиграющая пластинка «Фреди — Трубач» появилась одновременно в Англии и Венгрии. Альбом под названием «10000 шагов» получил приз «золотой пластинки», и с этим музыкальным альбомом, они действительно сделали вперед «10 тыс. шагов». Третья долгоиграющая пластинка вышла под названием «По ночному шоссе», и тоже получила приз «золотой пластинки». Они объединили всю Венгрию, давали концерты в Испании и во Франции, с успехом выступили на концертах в Токио, дважды выступали в Palma di Mallorco (второй раз их песни исполняла Шарлота Залатнаи в сопровождении Лаело Бенке). Тексты их песен заставляют задуматься, мелодия — на высоком уровне.

Члены «Омеги»: Дьердь Молнар — сологитарист, Янош Кобор — ритм-гитарист, Лаело Бенке играет на флейте и других инструментах, Ежеф Лауке — ударник; композитор и руководитель ансамбля — органист Габор Прессер, а слова на их музыку пишет молодая поэтесса Анна Адамиш.

P

PINK FLOYD. Эти четыре парня учились вместе сначала в Кембридже, потом в Лондоне. Свои полосатые галстуки — гордость колледжа — они поменяли на пестрые одежды и длинные волосы, а спокойствие «письменного стола» — на шумную жизнь музыканта. Осенью 1966 г. они стали профессионалами, первыми представителями так называемого «направления психологизма» в бит-музыке. Писали они и музыку для кино.

Последний альбом Pink Floyd вышел под названием «Мать с атомным сердцем». Половину этой долгоиграющей пластинки составляет одна композиция на 22 минуты.

Члены ансамбля: Ричард Райт — органист (6. I. 1946 г), басгитарист Роджер Вотерс (7. IX. 1946), ударник Ник Мэйзон (27. I. 1945), сологитарист — Дэвид Гилмор (1946).

Перевод с венгерского
Юдит ШТРЫМПЛ

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

Lugedes Rein Veidemanni autoriveerge

Neid inimesi, kes rohkem näevad, kui näha palutakse, ja kelle mõte on kujundlikult liikuv, pole palju. Rein Veidemanni tunneb meist neljast tuhandest teklikandjast, kellest suurem osa lehte loeb ja kelle seas kindlasti mõnigi autor leidub, enamik.

Komsomoliaktivist, «Amorese» tegija, mees, kes ütleb avalikkuse ees välja mõnegi valusa probleemi, millest teised kartusest või laiskusest vaikivad.

Eelkõige veetleb luuletuste vorm. Vastupidi noorte tungile luules püüda reeglitevaba vormi poole ei põlga Rein Veidemann klassikalisi võtteid. Ja päris kindlasti nõuab see enam tööd.

Ehkki rütm, riim ja sõnavalik on kokku viidud range hoolikusega, ei kohta me ometi sunnitust. Sisu ei kohusta vormi ja vorm ei ängista sisu, kui siin sisust on üldse ilus rääkida. Rohkem kui süžeelist momenti tunnetame siiski meeleolu ning üldiselt jääb see pessimistlik, lüüriline, liikuv ja ärev.

Ühest isikupärasest autorist

Eelkõige siiski filoloog, kirjandusinimene ja harva esinemissagedusega «Krapi»-lehekülje peamisi sisustajaid.

Rõõm oli teda taas kohata, nüüd juba temale kui autorile reserveeritud veergudel.

Kus lõpeb omalooming (see lapsekõlaline) ja algab pärislooming? Kus paikneb piir, kas ületatakse see aastate või loomelaadiga? Kas on see siin ületatud?

Üks lehekülg, isegi ajaleheformaadis, sellele veel ei vasta. Ütleb aga küll, et Rein Veidemann on üks neid, kellele on antud võimu valitseda sõna.

Tunneme teda ikka enam kui luuletajat. Luuletajaks jääb ta ka siin, ehkki paberi peal on ülekaal proosal. Sest LUULETAJANA näib Rein Veidemanni suutlikkus olevat suurem, kui otsustada kahe luuletuse «Kui leht on varisenud viimne lootus» ja «Meditatsioon» järgi kahe proosapala «Pihtimus» ja «Tuulest» kõrval. Autorit vaevavad vastuolud ja probleemid: mina ja maailm; kahtlused oma olemasolu mõttes; ettetheited maailmale; mõistmise ihkamine.

Ehkki Rein Veidemanni luuletused on üsnagi individualistlikud (kui seda luules üldse patuks võib pidada), tunnetab ta end maailmas kui protsessis ja see on oluline.

JUTUSTAJANA pole Rein Veidemann enam nii heal tasemel. Tegelikult ei tohikski proosapalu «Pihtimus» ja «Tuulest» jutustusteks pidada selle tavapärases mõttes. Kui vormi küll väga hästi võime kuulutada proosale kuuluvaks, elab neis ridades siiski lüüriline «mina», keda kurnavad sisepiinad, vastuolud maailmaga ning millegi tabamatu otsingud. Nii et pigem lüüriline eneseanalüüs, meeleolu, kui süžeeline jutt.

Taas köidab autori hoolikas suhtumine sõnasse kui vahendajasse. Iga sõna armastab teise naabrust ja oma kõla ning iga lause arvestab rütmi. Nii tekib sujuv, nõtke ja sisemise pingega tekst.

Kuid ometi, kui luules ohjeldas vorm sõna, siis siin ta seda enam ei tee, pinge lõdveneb ning kohati vabaneb sõnadevaht. Sinna liigsesse ning raskepärasesse kujunditaotlusse kadusid selgus ja mõte.

Siiski võimaldas proosavorm seda, mida riimi ja rütmiga ei saa, nimelt filosoofilisi arutlusi ... «pole elugi sirgjoon, vaid ikka lainetus, mille harjal seismine võib tähendada ka oru ahistavat sügavust ...»

Midagi uut on tavapärasest kainusest erinev tegelikkuse lausa irreaalne tunnetusviis, kerge müstika ja poeetilised üldistused. Autor on tundlik, ergas, nagu poeedile omane. See iseloomustab ka tema võimet näha asju teisiti, isegi ülepaisutatult groteskseina.

Kunstiliselt teostuselt laseb Rein Veidemanni looming end imetleda, muret teeb üksnes liigne huvitumine enese «minast».

Kes suutis, sai Rein Veidemanni loomingust kunstilise elamuse. Ta on autor: andekas, isikupärane ja vihane. Ta pole nivelleerumistendentsi ohver ning suudab seetõttu näha, et tendents on olemas. Ta suudab veel palju enam näha ning sellest ka kuulutada. Meil on täielik alus loota, et ta seda ka edaspidi kogu hingega teeb. Reinul on käes viimane teklikandmisaasta. Kes astub asemele?

TIIU ROOSTNA

ANDRES PÄRL 70

Soovime õnne!

Alati nooruslikult värske, mõnusa huumoriga, sõbralik ja heatahtlik — selline on meie Andres Pärl. Tema nimega on olnud loogika ja psühholoogia kateedri töö seotud kogu sõjajärgsel perioodil.

Juubilar on sündinud 1903. a. Viljandimaal talupoja perekonnas. Tartu Ülikooli lõpetas 1923. a. Suure Isamaasõja päevil võitles A. Pärl kodumaa vabastamise eest. Alates 1945. a. töötab ta loogika ja psühholoogia kateedris. 1946. a. anti talle pedagoogikakandidaadi kraad.

Dotsent A. Pärl on täitnud vastutusrikkaid ülesandeid Ajaloo-Keeleteaduskonna dekaanina ning loogika ja psühholoogia kateedri kauaaegse juhatajana. Tuhanded ülikooli lõpetanud juristid, filoloogid, ajaloolased, psühholoogid mäletavad ja praegused tudengid tunnevad teda kui põhjalikku, nõudlikku ning väsimatut loogika õppejõudu. Andres Pärl on suurt tähelepanu pööranud õpetamise metoodika probleemidele, tema sulest on ilmunud arvukalt loogika-alaseid õppematerjale, tema tõlgitud ja koostatud on mitmed psühholoogia lugemikud.

A. Pärl on oma suure kutsetöökoormuse kõrval aktiivselt osa võtnud ka ühiskondlikust tööst ja täitnud mitmeid parteilisi ülesandeid. Teda on valitud linnanõukogu saadikuks, rahvakontrollgrupi liikmeks jne. Neid ülesandeid on ta alati täitnud väga täpselt ja kohusetruult.

Kogu ülikooli pere, kolleegid ning sõbrad soovivad Andres Pärlile tervist, jõudu ja jaksu järgmisteks aastakümneteks.

LOOGIKA JA PSÜHHOLOOGIA KATEEDER

TRÜ REKTORI KÄSKKIRI

Õnnitlen 70. sünnipäeva puhul loogika ja psühholoogia kateedri dotsenti ANDRES PÄRLI. Tänan juubilari pikaajalise kohusetundliku ning tulemusrikka pedagoogilis-metoodilise, teadusliku ja ühiskondliku töö eest Tartu Riiklikus Ülikoolis.

A. KOOP,
TRÜ rektor

Märkmeid Leninist, kunstist ja revolutsioonist

Adolfo Sánchez Vázquez

Adolfo Sánchez Vázquez (s. 1915) on hispaania filosoof, kes võttis vabariigi poolel aktiivselt osa Hispaania kodusõjast (1936—1939) ja elab praegu eksiilis Mehhikos, olles esteetikaprofessor Mehhiko ülikoolis. Temalt on ilmunud «Marxi esteetilised ideed», «Praktika filosoofia (1967) ning «Esteetika ja marksism» (1970).

* * *

Kunst revolutsioonis nagu revolutsioon kunstis — nii arvab vene kunstnike avangard, kes entusiastlikult ja lootusrikkalt ühineb Oktoobrirevolutsiooniga.

Kunst revolutsioonis kui kunst, mis eelkõige teenib revolutsiooni — niisugune on bolševike juhtide ja Lenini kui revolutsiooni eestvõitleja seisukoht.

Kas kaks teineteist välistavat arvamust? Jäägu teoreetiline vastus andmata; selle asemel vaadelgem, kuidas lähenes probleemile Lenin — poliitik ja revolutsiooni praktik — konkreetses ajaloolises situatsioonis vahetult pärast revolutsiooni võitu.

* * *

Neil esimestel aastatel jõuab loov uuenduslik vaim kunstis mitte ainult veel nägemata kõrgustele, vaid astub esmakordselt ka seni uurimata sotsiaalsele pinnale. Hüljanud mineviku traditsioonilise akadeemilise ja naturalistliku kunsti, püüdlevad avangardistid mitte elu esteetilise kujutamise või uue esteetika loomise poole, vaid püüavad integreerida kunsti elusse enesesse: kunst jätku maha kabinetid ja muuseumid, astugu tänavale ja levigu tehastes, ettevõtetes, industriaalobjektidel. Ei püüta peegeldada elu, vaid seda kujundada ja luua — see on kunst, mis sulandub keskkonna humanisatsiooni üritusse. Seda vajab sotsialistlik inimene. Revolutsiooni kunstis mõistetakse seega kui kunsti revolutsioonis.

* * *

Üksnes kommertsist ja omanditaotlusest vabas sotsialistlikus ühiskonnas võidi püüelda kunsti ja elu niisuguse integratsiooni poole. Sellepärast ei ole juhus, et esimestel aastatel pärast revolutsiooni võis Nõukogude Liidus täheldada ülivõimsat katset luua tehnilist, urbanistlikku ja igapäevast keskkonda kui kunstiteost. On see utoopia, unelm või tõelus? Aeg läheb edasi ja tõdeme katse suurust. Tõdeme ka, et see revolutsioon kunstis, mis on lahutamatu revolutsioonist elus eneses, peab realiseeruma tegelikkuse tõepoolest äärmuslikes tingimustes — keset nälga, blokaadi, majanduslikku kaost, arenemata tööstuse ja üldise madala kultuuritaseme juures.

* * *

Missugune koht on kunstil Lenini suhtumistes aastatel 1917—1924? Lenin vaatleb kunsti lahutamatus seoses avarama problemaatikaga: selleks on kultuuri üldine saatus maal, kus on toimunud radikaalne ajalooline pööre (on kaotatud eraomandus tootmisvahenditele), kuid mis ühtaegu on harimatu ja kirjaoskamatu.

* * *

Lenin saab algusest peale aru, et sotsialism nõuab tõelist kultuurirevolutsiooni kui elulist ja asendamatut komponenti ja eelkõige laiade rahvahulkade juurdepääsu kultuuri, sealhulgas kunsti hüvedele. Kultuuri ühiskonnastamine peab olema sotsialismi üks vahetuid eesmärke. Nõukogude võimu esimesed dekreedid, millele kirjutab alla Lenin, järgivad täpselt seda põhimõtet.

* * *

Nüüd, kus kultuurirevolutsiooni ja kultuuri organiseerimise vajadus vastavalt uue ühiskonna huvidele oli omaks võetud, tekkis küsimus, missugust kultuuri luua ja mida teha mineviku kodanliku kultuuriga. Alates 1913. aastast on Lenin rõhutanud kultuuri rahvuslikku ja ühtaegu klassiomast iseloomu ning sellega kultuurile eripärast järjepidevust ja seesmist vastuolu. Niisiis on Leninil algusest peale selged kultuuris sisalduvad kaksused: kultuuri ühtsus ja mitmekesisus, tema elavad ja hävingule määratud reaalid, tema seiskumine ja jätkuvus.

* * *

Vahetult revolutsioonile järgnenud aastatel annab Proletkult, 1917. a. loodud organisatsioon, kindla vastuse küsimusele, missugust kultuuri luua ja mida teha vana kultuuriga. Proletkult püüdleb uue, proletaarse kultuuri loomisele ainuüksi proletariaadi jõududega, hüljates radikaalselt mineviku kodanliku kultuuri. See «puhas» proletaarne kultuur esitub kui kodanliku kultuuri antitees. Proletkult vaatleb ennast kui kultuurilist avangardi, kelle ülesandeks on luua tööruumides ja laboratooriumides uued seniolematud kultuurivormid, mida hakkavad kasutama ja jagama massid.

Lenin ei nõustu proletkultlaste seisukohaga mineviku kultuuri suhtes, viisiga, kuidas nad mõistavad uue kultuuri loomist ja oma suhteid partei, rahvamasside ja riigiga.

* * *

Suhtumises mineviku kultuurisse rõhutab Lenin vastavalt oma teesile kultuuri järjepidavusest, et proletaarne kultuur peab olema loogiline arendus teadmiste varamule, mille inimkond on loonud kapitalistliku ühiskonna, maaomanike ja bürokraatide ikke all.

* * *

Uus kunst, niisamuti nagu uus kultuur, ei võinud ilmuda spetsialistide leiutisena laboratooriumides, eemal praktilisest ühiskondlikust elust. Lenin lükkab kategooriliselt tagasi kõik katsed levitada erilist kultuuri, sulguda erilistesse organisatsioonidesse.

Säärane kunst oleks tahes-tahtmata kujunenud kunstlikuks, elujõuetuks loominguks, selle asemel et olla ajaloolise protsessi tulemus ning teenida kultuuri ja rahvamasside ühendust.

* * *

Lenin ei ole nõus Proletkuldi (kui ühiskonna kultuuriavangardi) autonoomiataotlusega, sest see samastuks hegemooni seisundiga. Lenin ei võta omaks seisukohta, et Proletkult on omaette territoorium nõukogude ühiskonnas, eraldatud parteist ja riigist. Ja siiski, olgugi et ta kritiseerib Proletkulti seisukohti ja autonoomiataotlust, ei kahtle ta kunagi selle õiguses nõuda ja arendada uuenduslikku tegevust kultuuri valdkonnas. Lenini eluajal oli Proletkultil ligi pool miljonit liiget ja sektsioonid kõikjal üle maa.

* * *

Revolutsiooni kunstis nägid tolle moodustab protsessi, mille kallal ei saa tarvitada vägivalda.

* * *

Kannatamatust ilmutati juba Lenini eluajal. Ühelt poolt revolutsioonilised kunstnikud: kui revolutsioonile on hädasti vaja — nagu oli näidanud Lenin — kultuurilist eeldust ja kui kunst on ise revolutsioon, muutudes seega esimeseks eelduseks, mis võimaldab tõsta ja arendada kultuuri, miks peab siis uus sotsialistlik kunst ootama, kuni massid on võimelised teda assimileerima ja temaga kaasa minema, selle asemel et teha kunsti ja kultuuri enese revolutsioonist eeldus, nii et massid ise teda mõistaksid ja omaks võtaksid? Teiselt poolt revolutsioonilised poliitikud: kui revolutsioon, mis areneb rasketes tingimustes mahajäänud maal, nõuab kõigi jõudude maksimaalset pingutust, miks siis mitte tuua esiplaanile kunst, mis oma otsese ideoloogilis-poliitilise sisu ja rahvahulkadele kergesti mõistetava keelega võib osutada konkreetses situatsioonis kõige vahetuma teene revolutsioonile?

* * *

Lenin ei lase end kärsitusest kaasa tõmmata. Ta tahab anda ajale aega. Ta teab, et tuleviku kunstini jõutakse ja et rahvas väärib paremat — suurt kunsti, mis sünnib uues ühiskonnas toimuva radikaalse transformatsiooni baasil.

* * *

Lenin ei võta ette samme, mis viiksid ühe või teise kunstivoolu piiramiseni või mahasurumiseni, ühtede soosimiseni ja teiste takistamiseni. Kunsti- ja esteetikalahingutes 1920. aastal ei apelleeri Lenin partei, riigi ega omaenda autoriteedi jõule, et muuta tasakaalu ühes või teises suunas. Ja siiski on tema valik selge: ta on rahvaliku kunsti kui sotsialismi püüdluste ja ideede otsese väljenduse poolt, rahvahulkadele mõistetava, hariva ja mobiliseeriva kunsti poolt.

* * *

Revolutsioonilise praktikuna ja poliitikuna otsib Lenin kunsti, mis vastaks ühiskonna kõige otsesematele ja vahetumatele vajadustele, kuid säilitab alati selgesti õiglase kaaluvahekorra objektiivsete ja subjektiivsete faktorite vahel uue, sotsialistliku kunsti loomisel. Seetõttu suudab ta liikuda kunsti valdkonnas, hoidudes nii utoopia Skylla («puhta» proletaarse kunsti) kui subjektivismi ja voluntarismi Charybdise (dekreediga määratud, bürokratiseeritud kunsti) eest.

Kuuba kultuuriajakirjast «Casa de las Américas» (nr. 71, 1972)
lühendatult tõlkinud
JÜRI TALVET

«Ornamendist»

Nädalavahetusel oli TRÜ klubis külaliseks Kohila ansambel «Ornament». Grupp on koos mänginud vaid kaks kuud, kuid selle aja sisse mahuvad neli kontserti ja lindistamised Eesti Raadios. Praegu võib «Ornamenti» lugeda meie vabariigi juhtivaks pop-grupiks.

Nii kiire tõus ei tulnud üllatusena, sest kõik mängijad olid enne «Ornamendi» loomist end heast küljest näidanud.

Grupi soolokitarrist Andres Põldroo õpib konservatooriumis klaverit. Pop-muusika viljelejana sai ta laiemalt tuntuks ansamblites «Conso» ja «Ruja». Praegu peetakse teda meil üheks paremaks kitarristiks. Enne «Ornamendi» moodustamist mängis Kohila ansamblis «Kapriisid», kust on tulnud ka bassikitarrist Ilmar Soots. Trummilõõja Gunnar Graps alustas koos Tiit ja Harry Kõrvitsaga Tallinna 16. Keskkooli ansamblis «Mikronid». Praegu õpib ta Muusikakoolis trumme ja mängib Olev Ehala ansamblis. «Ornamendis» on ta enamiku laulude autor ja esitaja. Eesti Televisiooni noorte lauljate konkursil «Kaks takti ette» jõudis Gunnar lauluga «Istun aknal» lõppvooru (nüüd laulab seda ka I. Linna).

Õma mätta otsast

Aspirant ja majutamine

Veidi ootamatu küll, kuid ka aspirantidel on omad ühiselamumured.

Aspirante majutatakse praegu samamoodi nagu üliõpilasi, s. o. teaduskonniti. Üliõpilaste puhul on taoline süsteem nähtavasti küllaltki põhjendatud, sest sellisel viisil jääb kõige vähem inimesi lausa lageda taeva alla. Aspirantidel tänavale jäämise ohtu pole. Küll aga toob erialade järgi majutamine kaasa veelgi suuremaid ebamugavusi kui tudengkonnale.

Esimeseks valusaks probleemiks on küsimus aspirantide ja üliõpilaste «kooseksisteerimisest».

Alustagem faktist, et igas teaduskonnas on aspirantide arv küllalt väike, ühiselamut vajavate arv seejuures veelgi tühisem. Seetõttu on paratamatu, et aspirant majutatakse kas tudengi naabriks või siis viimane talle lausa toakaaslaseks. Kuigi aspirant on ka noor inimene, on ta keskmisest tudengist siiski mõned aastad vanem. Seoses sellega hakkab muutuma tema elustiil ja huvidering. Üsna võõraks jäävad talle algaja üliõpilase intriirõõmud. Aspirant on selle valdkonna enda jaoks juba eelneva viie aasta jooksul põhjalikult ammendanud.

Veelgi olulisem on asjaolu, et iga sorti intrilõbustused ei lase aspirandil kõige otsesemas mõttes tööd teha. Teatavasti on aspirantidel vägagi pingeline töötempo ning iga minut kallis. Pidev võõraste pidude «kohustuslik» pealtvaatamine jätab tema ajabilanssi üsna kopsaka «augu».

Omajagu delikaatne on küsimus tudengi ja aspirandi kui verinoore õppejõu intrivahekorrast. Oma uue pedagoogirolliga veel mitte harjunud aspirandil on kohustuslike seminaride ja loengute pidamine üheks raskemaks töölõiguks. Millise tundega peab ta aga astuma auditooriumi ette juhul, kui ta eelmisel õhtul samade inimeste seltsis intrikõõgis toitu valmistas või duši järjekorras seisis! Tõenäoliselt on aspirantide häbelikkus siin veidike üle pakutud, kuid eks neilgi ole omad inimlikud emotsioonid.

Teine tunduvalt valusam aspirantide hajutatud majutamisele kaasnev häda on ühekülgsuse ja seltskonnavaeguse probleem.

Aspirandid moodustavad kindlapiirilise õppurite rühma, kellel on hulk ühiseid vaimseid ja elukondlikke huvisid. Tänu praegusele majutamissüsteemile on suur osa aspirante peaaegu täieliku kontaktivõimaluseta. Paremal juhul on sunniviisiliseks mõttekaaslaseks (loe: toakaaslaseks) teine sama eriala aspirant, halvemal juhul noorema kursuse tudeng. A. Napa kirjutas, et üliõpilastele ei meeldi päevast päeva koolis ja kodus ühes ja samas seltskonnas viibida. Aspirante painab see häda veelgi enam. Vaimuerksuse ja paindlikuma elunägemise nimel oleks neil tingimata vaja koos olla ja elada omavanuste, kuid teistel erialadel tegutsevate inimestega. Praeguse ühiselamukorralduse puhul aspirant aga sunnismaisena lihtsalt suletakse ühte tuppa.

Veel paar aastat tagasi oli valdav osa ülikooli aspirante paigutatud elama Tiigi t. 14 ühiselamusse ning elu-olulise «robinsonaadi» probleem sellega lahendatud.

Kas tõesti on teaduskondade järgi majutamise süsteem praegu niivõrd jäik, et isegi aspirantide (taas) majutamine ühte korralikku ühiselamusse on ületamatu probleem? Asja voorustes ja efektiivsuses ei tasu ilmselt kahelda.

A. AARELAID

Naisvõimlejad PRANTSUSMAAL ja KANADAS

TRÜ õppejõudude ja teenistujate naisvõimlemisrühm Eva Peebo juhtimisel on aastaid leidnud aega ja võimalusi tegutsemiseks. Koos käiakse mitte ainult treeningul, spordipäeval, rahvamatkal. Möödunud neljapäeval koguneti ülikooli kohvikusse reisimuljeid vahetama.

Prantsusmaa. Millise mulje jättis see TRÜ Teadusliku Raamatukogu direktorile Laine Peebule, kes Grenoble'is FIABi 39. kongressil esines ettekandega ülikoolide raamatukogude finantseerimisest Nõukogude Liidus. Pariis — ülimalt meeldiv unistuste linn, kus kedagi ei võeta vastu kui võõrast. Suur elamus oli kuulda Seine'i kaldapealsel istuva bukinisti vestlust tuntud kunstnikest ja kirjanikest. Aga Louvre'is ei jõudnud kaugemale Mona Lisast. Kirjeldamatult elav ja ilmekas pilt. Seda vaadates kõik nagu ootasid, et tema naeratus muutub millekski. Jah, mõnikord on reproduktsioonide levitamine lausa kuritegu ...

Grenoble on suhteliselt uus linn, nooruse linn, spordi linn. Ülikool vastab struktuurilt meie ülikoolile. Raamatukogudes on rohkesti (ca 200) 6 m² suurusi privaatkabiine, kus saab kasutada telefoni, kirjutusmasinat, külmutuskappi, rääkimata audiovisuaalsest süsteemist.

Prantsusmaal on au sees, et tütarlapsed oskavad nägusat käsitööd teha. Meilgi peaks sellele koolides rohkem rõhku panema. Prantslannad oskavad olla väärikad, rõhutada ja näidata seda, mis neil on kaunist.

Kanada — maa, kus ei jooda vett ega käida jala. Nii näis see doktor Valve Saarmale, kes Kanadas külastas oma abikaasat ja seetõttu suhtles rohkem kohalike elanikega kui tavaline turist. Valve Saarmal oli näidata hulk diapositiive, jutustada huvitavaid lugusid miljonäridest ja nende elukommetest. Rahavõimu näitamist tuleb liiga tihti ette. Kanada on jõukas maa, kus väikelinnast võib leida neljakorruselise ülikooli raamatukogu.

Noorsooprobleemid. Laste toetamiseks ei pinguta vanemad nii kui meil. Leitakse, et 200 dollarit noore ülalpidamiseks on palju, las läheb tööle. Vanemad ei kingi kõike oma lastele. Mõnikord võis kuulda vanemate arvamust: «Ta võib selle minult osta.»

Ülikoolides on kallid ühiselamud (6 inimese korteris igaühele tuba, salong ja köök ühised). Narkootikumide tarvitamine tundub mõnele kuidagi liiga enesestmõistetav. Võõrastav on, et televiisoris räägitakse ja näidatakse julgesti kõike, mis parajasti pähe tuleb (seksfilmid jne.). Selline elustiil on meile vastuvõetamatu.

MILVI VAHER,
TRÜ Teadusliku Raamatukogu filiaali juhataja

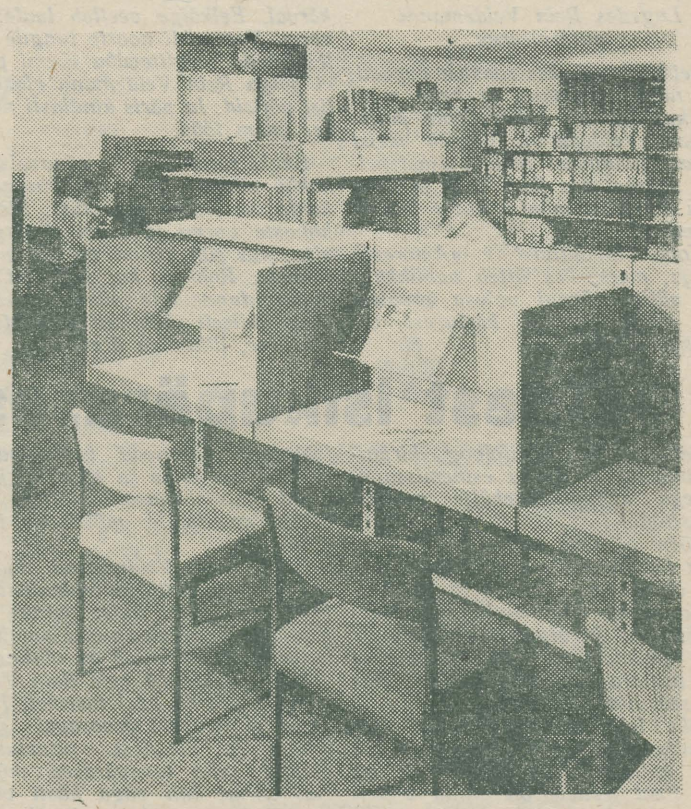

Kaasaegse lugemiskabiini näidis

TRÜ VÄLISSIDEMETEST

TRÜ on suunanud oma üliõpilasi välismaale täielikuks stuudiumiks alates 1967. aastast. TRÜ välissuhete sektorist saime teada, et peamisteks õppebaasideks Arstiteaduskonna tudengeile on Poola ja Ungari, filoloogidele Saksa DV. Siiani on suunatud Ungarisse 10, Poolasse 6 ja Saksa DV-sse 3 üliõpilast. Kaks üliõpilast on tulnud tagasi tervislikel põhjustel, üks (A. Debrezceni) saabus hiljuti Ungarist diplomiga, nii et praegu õpib välismaal 6 farmatseuti, 5 raviosakonna üliõpilast ja 5 filoloogi (3 saksa, üks eesti ja üks vene filoloog). Põhjendatud vajaduse korral on muidugi mõeldav ka muude erialade üliõpilaste õppima suunamine. Kandidaadid valitakse II kursuse õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaste hulgast, arutatakse läbi kursuse- ja teaduskonna komsomolibürool, kinnitatakse ülikooli kõrgemates instantsides. Lõplikult otsustatakse küsimus vabariiklike organite tasemel. Õppetöö toimub vastava maa keeles. Seetõttu on Ungaris üks aasta varutud keeleõppimiseks. Saksa DV-sse sõidavad saksa keele oskajad. Poola keel on vene keele oskuse korral kergesti omandatav, seepärast eelneb neis maades õpingutele vaid kolmekuuline keelepraktika kohapeal.

Nagu kuulda, saavad eestlased ungari keelega hästi hakkama ja asjaolu, et minnes keelt ei osata, ei tohiks ühtki kandidaati hirmutada. Põhiline on siiski kindel teadmine, mida tahetakse saavutada. Regulaarset kirjavahetust ülikoolil välismaal õppijatega kahjuks pole.

Lühiajalisel keelepraktikal (suvekursustel) viibivad filoloogid — saksa ja eesti keelt õppivad üliõpilased. Inglise filoloogidel kahjuks keelepraktika saamise võimalus puudub. Ungaris viibib igal suvel tavaliselt 4—5 (sel suvel 2—3) üliõpilast. Saksa filoloogiat õppivad üliõpilased on pärast IV kursuse lõpetamist SDV-s.

HEINO TÜRNPUU, matemaatilise analüüsi kateedri dotsent, oli stažöörina 10 kuud Ungaris:

Ungaris õppivad Eesti üliõpilased on oma elu- ja töötingimustega igati rahul. Enne, kui nad saavad asuda valitud eriala omandamisele, tuleb neil läbi teha 10-kuused ungari keele kursused, sest loengud toimuvad ungari keeles. Need on huvitavad just seetõttu, et seal on ungari keelt omandamas palju eri rahvustest tudengeid. Meie ülikooli kasvandikud on omandanud ungari keele kergesti ja jõuavad eriala-ainetes hästi edasi. Eriti võib esile tõsta Peep Veskit (farmakoloogia IV kursus), kelle hinded on ainult head ja väga head.

Keelepraktika pärast on meie tudengid paigutatud ühiselamutes nii, et igas toas oleks vähemalt üks ungarlane. Ühiselamud on uued ja ilusad, toad põhiliselt kolmele inimesele. Üliõpilaste toitlustamine toimub talongide alusel. Eestlastele makstakse stipendiumi 2100 forinti (13 forinti=1 rbl.) kuus. Ungarlased ise saavad 300—500 forinti. Söögi peale kulub kuus umbes 250 forinti. Üliõpilaste rahakulu vähendamiseks võimaldatakse neil (ka õpilastel) kasutada transpordivahendites 50% hinnaalandusega kuupileteid. Ka päevastele kinoetendustele pääsevad tudengid poole hinnaga, laupäeviti aga saab tasuta külastada muuseume. Vaba aja veetmiseks on võimalusi küllalt. Eestlaste seisukohalt on huvitav asjaolu, et Ungari kinodes jookseb palju häid välismaa filme, mida meil alati näha ei õnnestu. Eriti rohkesti on esindatud Soome, Prantsusmaa, Itaalia ja Ameerika Ühendriigid. Nõukogude saatkonna klubis loetakse filmidele peale ka venekeelne tekst.

Umbes pool stipendiumi jääb meie üliõpilastel üle, selle eest muretsetakse põhiliselt kirjandust ja plaate. Ungaris on raamatud umbes sama hinnaga mis meil, aga neid trükitakse rohkem. Väljaspool Ungarit väljaantud teosed on suhteliselt kallid. Õppevahenditena kasutavad üliõpilased peamiselt rotaprindil paljundatud või trükis avaldatud loengute konspekte. Kõigi kasutada on head raamatukogud. Loenguid on algul palju. Vanematel kursustel on rohkem vaba aega ja suuremat rõhku pannakse iseseisvale tööle.

Kodus käivad meie üliõpilased paar korda aastas, õppevaheaegadel. Kuid ka kohale jäänutel pole igav. Neile korraldatakse ekskursioone mööda Ungarit, tulevastel rohuteadlastel oli sel suvel apteegipraktika.

Omaette meelelahutus ja mõnu on Ungaris saunad ja basseinid. On võimalik käia ujumas kuuma vee allikatel töötavates vabaõhubasseinides, samuti on ujumisbasseinid saunades. Neli-viis korda nädalas veeprotseduure on tavaline ja tervislik.

A. KORTS
M. TAEVERE

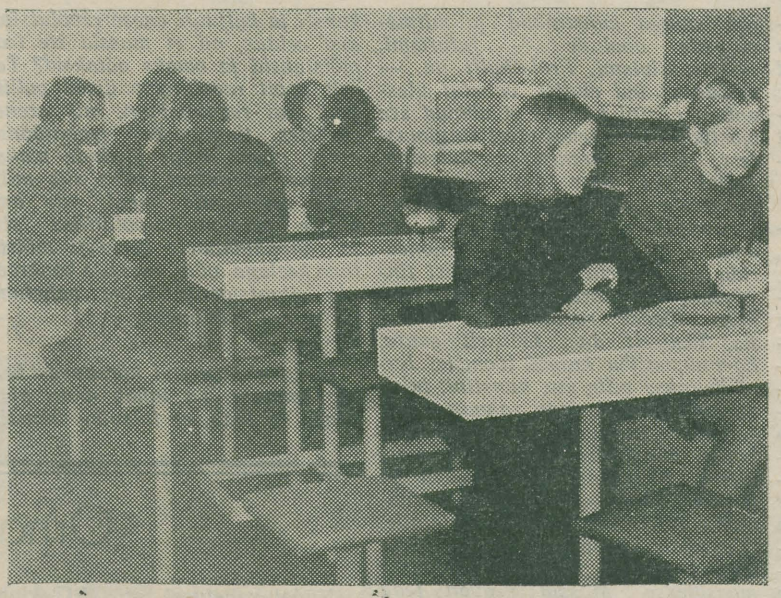

Uus einelaud

Arvutuskeskuse suur moodne hoone. Kui aga fuajeest treppi mööda veel natuke maad alla minna, satute väiksesse mugavasse ruumikesse: heledast puust seinad, lauad helekollaste plaatidega. 4 lauda ja iga laua juures 5 istet, nii et kohti täpselt 20 inimesele. Tellida võib saiu, pirukaid, salatit, sooje sardelle. Rohkemat see väike ruum ei võimalda. Esialgu oligi see kavandatud ainult baarina, kus võib veidike istuda. Lihtsalt jäi keldrikorrusel selline vaba nurgake, mida masinad enam ei vajanud, ja leitigi õige otstarve. Oma maja inimesed võivad nüüd kehakinnitust võtta ilma majast väljumata. Kohvi valmistamise jaoks on päris uus automaat kohe, ja kui isu tuleb, võib osta ka kommi või muud magusat.

Oma maja inimesed on rahul nii söögiga kui ka ruumiga. Kitsavõitu muidugi on, eriti kui üliõpilased kõik korraga loengult tulevad. Aga hea ikka, et eriti praeguste külmade ja sajuste ilmadega ei pea välja minema. Ka aega hoiab kokku.

Arvutuskeskuse einelaud on avatud kella 9 ja 17 vahel. Lõuna on kell 13.30—14. Puhkepäev on laupäev ja pühapäev. Kasutage soodsat võimalust!

MARE PAHKA

J. Laane foto.

Kirjanduslikke tähtpäevi

Aasta lõpp näib meie kirjanduselus kujunevat sündmusrohkeks, seda eeskätt arvukate tähtpäevade poolest.

17. novembril möödub 50 aastat Eduard Bornhöhe surmast. Tartu ülikooliga seob kirjanikku aasta 1889, mil ta õppis siin filoloogiat. Kahjuks võimaldas majanduslik olukord Bornhöhel õppida vaid mõne kuu.

30. novembril täitub 90 aastat Gustav Suitsu sünnist. Suits astus 1904. a. Tartu Ülikooli Ajaloo-Keeleteaduskonda, kuid poliitilistel põhjustel tuli haridusteed jätkata Helsingis. 1921. a. alates töötas Suits taas Tartus eesti ja üldise kirjanduse professorina. Tänapäevani mäletatakse Suitsu kui huvitavat, nõudlikku ja autoriteetset õppejõudu.

7. detsembril on Kersti Merilaasi 60. sünnipäev. Teenekas poetess andis oma loomisjõust märku esiknäidendiga «Kaks viimast rida», mis tänavusel hooajal üsna menukalt «Vanemuise» teatrilaval etendub.

24. detsembril tähistame Lydia Koidula 130. sünniaastapäeva. Tuleb kohe märkida, et Tartul ja ülikoolil polnud Koidula elus sugugi teisejärguline osa. Siin elatud kümne aasta jooksul (1863—1873) puutus meie esimene naisluuletaja tihedalt kokku Tartus levivate progressiivsete rahvuslike vaadete ja nende kandjatega.

26. detsembril 170 aastat tagasi sündis Fr. R. Kreutzwald, eesti rahvusliku kirjanduse rajaja. Kreutzwald õppis ülikooli arstiteaduskonnas aastail 1826—1833, ent kuulas ühtlasi ka filoloogia-alaseid, näiteks prof. Morgensterni loenguid.

See olekski põgus ülevaade eelolevate nädalate kirjanduslikest tähtpäevadest. Lisamist vääriksid veel kaks päeva, mis eesti kirjandust otseselt küll ei puuduta: 13. detsembril möödub 100 aastat vene sümbolistika algataja Valeri Brjussovi ning 24. detsembril 175 aastat väljapaistva poola luuletaja Adam Mickiewiczi sünnist.

MART KADASTIK

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 5719. MB-07274.

TRÜ parteiorganisatsiooni I konverents

14. novembril k. a. toimus aulas EKP TRÜ algorganisatsiooni I konverents, millest võttis osa üle 240 delegaadi. Külalistena viibisid konverentsil EKP Keskkomitee sekretär V. Väljas ja EKP Tartu Linnakomitee sekretärid J. Lott ning A. Jürimäe.

Konverentsi avamise järel asetati lilled Suures Isamaasõjas langenud TRÜ kollektiivi liikmete mälestustahvli ette. Leinaseisakuga austati kommunistide F. Klementi ja I. Sobolevi mälestust.

Parteikomitee aruande viimase kolme aasta jooksul tehtud tööst esitas parteikomitee sekretär dotsendi k.t. Jaan Reimand. Aruandele järgnenud läbirääkimistel, mis koondusid põhiliselt kasvatusprobleemide ja ülikooli perspektiivide ümber, võtsid sõna delegaadid J. Kalits, I. Orgo, T. Koldits, K. Voinov, H. Kabur, P. Kask, M. Kutman, L. Liik, H. Tõnismägi, U. Reino, B. Nedzvetski, Z. Saar, H. Palamets ja Ö. Reintam. Pikemate sõnavõttudega esinesid rektor A. Koop ja EKP Keskkomitee sekretär V. Väljas.

Parteikomitee töö tunnistati aruandeperioodil 1970—1973 rahuldavaks. Vastuvõetud otsuses fikseeriti edasise töö põhisuunad ja ülesanded.

Uude, 18-liikmelisse EKP TRÜ komiteesse valiti Lembit Allikmets, Ülo Haldna, Kaido Jaanson, Eha-Mai Jõgi, Helve Kabur, Johannes Kalits, Advig Kiris, Ervin Kivimaa, Arnold Koop, Valner Krinal, Aadu Loog, Albert Paltser, Ester Rahi, Karl-Samuel Rebane, Jaan Reimand, Rein Zupping, Arnold Vaiksaar ja Konstantin Voinov. Parteikonverents valis oma esindajad eelseisvale EKP Tartu linna organisatsiooni 22. konverentsile. Äsjavalitud ülikooli parteikomitee esimesel istungil arutati organisatsiooni küsimusi. Parteikomitee sekretäriks valiti Jaan Reimand, sekretäri asetäitjateks ideoloogilise töö alal Ervin Kivimaa, organisatsioonilise töö alal Eha-Mai Jõgi ja rahvakontrolli alal Albert Paltser

Parteikomitee koosseisus moodustati kolm sektorit. Ideoloogiasektori juhatajaks sai Ülo Haldna, õppe-teadusliku töö sektori juhatajaks Lembit Allikmets ja organisatsioonilise töö sektori juhatajaks Karl-Samuel Rebane.

EKP TRÜ komitee aruandest TRÜ I parteikonverentsile

Mitte rahulduda saavutatuga

Käesolev aruanne peegeldab komitee tegevust peaaegu kolme aasta jooksul. Komitee töö suunamisel olid eriti tähtsal kohal esmajoones NLKP 24. kongressi otsused, otsus parteidokumentide vahetamise kohta, üleliidulise üliõpilaskokkutuleku materjalid ja hariduse, eelkõige aga kõrgema hariduse arengut reguleerivad määrused ja seadused. Tingimused komitee tööks mõõdunud kolme aasta jooksul olid head. Oli see ju aeg, mil kasvas kiiresti meie sotsialistliku kodumaa võimsus ja osakaal rahvusvahelises elus, mil NLKP eesotsas tema peasekretäri L. I. Brežneviga saavutas juhtpositsiooni võitluses kindla rahu ja julgeoleku eest kogu maailmas. Jätkuvalt suurenes partei juhtiv osa siseriiklikus elus, kõrgemate koolide parteiorganisatsioonidele anti administratsiooni kontrollimise õigus ja sellega kaasnev vastutus. Suurenes parteiorganisatsiooni osatähtsus TRÜ elus, tihenes koostöö rektoraadiga ja ühiskondlike organisatsioonidega. Ikka enam koondus parteikomitee tähelepanu loovale ideoloogilisele tööle, perspektiivide väljatöötamisele, kaadri valiku, paigutamise ning kasvatamise küsimustele. Peaaegu täielikult kadus vajadus tegelda jooksvate majandusküsimustega.

Komitee liikmed töötasid üksmeelselt, arusaavalt ning kohusetundlikult, seades esiplaanile ülikooli ja ühiskonna huvid, meie vabariigi vajadused, sotsialistliku riigi ning kommunistliku ideoloogia perspektiivid.

IDEELIS-POLIITILISEST TÖÖST

Ideoloogilist tööd aruandeperioodil innustasid ja suunasid sellised suursündmused meie ühiskonna ja riigi elus nagu leniniaad, NLKP 24. kongress, Nõukogude Liidu moodustamise 50. ja NLKP rajamise 70. aastapäev. Suureks tunnustuseks ülikoolipere senisele tööle oli TRÜ autasustamine üleliidulise juubeliaumärgiga 1972. aasta detsembris.

Olulist edu saavutati poliitharidussüsteemi loomise ja selle töö suunamise osas. Parteikomitee ja rektoraat kohustasid ühise otsusega 1971. aasta märtsist kõiki õppejõude, teaduslikke töötajaid ja kõrgema haridusega abiõppepersonali täiendama oma poliitilisi teadmisi **marksismi-leninismi ülikoolis, eelkõige selle kõrgemate koolide ja teaduslike töötajate osakonnas.** Marksismi-leninismi ülikool töötab hästi. Praegu õpib selle I kursusel 102 ja II kursusel 95 TRÜ töötajat, kevadel sai lõpudiplomi 55 meie kollektiivi liiget.

Käesoleval õppeaastal töötab ülikoolis 25 **filosoofilis-metodoloogilist seminari**, kokku 691 kuulajaga, neist 640-l on kõrgem haridus. Meie 25 propagandistist on 21 kommunistid, 4 teaduste doktorid ja 13 teaduste kandidaadid, seega igati võimekas koosseis. Häirib aga mõnede seminaride süsteemitus plaanide koostamisel, samuti filosoofia ja metodoloogiaküsimuste vähene käsitlemine.

Poliitringide tööst võtab osa 273 töötajat. Õppejõududele, eelkõige kursusejuhendajale on parteikomitee korraldanud lektooriume, mis on töötanud vahelduva eduga. Seal on esinenud vabariigi, Tartu linna ja ülikooli juhtivad seltsimehed, väliskommentaatorid, ühiskonnateadlased jne. Paraku pole kujunenud stabiilset kuulajaskonda, mistõttu semestri lõpul kuivab osavõtjate arv õige kokku. **Parteikomitee ja rektoraat on arvamisel, et lektooriumist osavõtmine on üliõpilaste kasvatajatele obligatoorne ja kuulub otseselt tööülesannete hulka.**

Seoses parteipiletite vahetamisega tekkis vajadus tutvuda kõigi partei liikmete osavõtuga praktilisest parteitööst, mis toob kasu kogu parteile, soodustades samal ajal iga kommunisti enese ühiskondlik-poliitilist arenemist. Möödunud õppeaastal tegeles sellega põhjalikult parteikomitee organisatsioonilise töö sektor. Ilmnes, et keskmiselt on ülikoolis kommunistide arv võrdne pidevate parteiliste ülesannete arvuga, kuid Kehakultuuriteaduskonnas ja Majandusteaduskonnas on iga teine kommunist pidevast ülesandest ilma. Üldse oli ülikoolis 10% partei liikmeid ilma mingi parteilise või ühiskondliku ülesandeta. Tööst kipuvad eemale jääma just väiksema parteistaažiga kommunistid. Ülesannete maksimum lasub ühiskonnateaduste kateedrite kommunistidel (1,6 pidevat ülesannet iga kommunisti kohta), kusjuures 74% nendest ülesannetest täidetakse väljaspool ülikooli. Ilmselt on vaja suurendada ühiskonnateadlaste parteilist tööd just ülikoolis endas, eelkõige üliõpilaste kasvatamisel.

Komitee on huvitunud ka kursusejuhendajate ja dekaanide tegevusest üliõpilaste kasvatamisel, seda eelkõige komsomoliorganisatsiooni vahendusel. Selles töös esineb veel mitmeid ebakohti. Iseloomulik oli näiteks, et hiljutisest komsomolikonverentsist leidsid aega osa võtta vaid pooled dekaanidest, mõni dekaan ei võta aga osa isegi oma teaduskonna komsomolikonverentsist.

(Järg lk. 2)

Partei elu

Meenutati möödunut

Ülikooli rektoraadi ja parteikomitee kutsel kogunesid oktoobripühade eelõhtul ülikooli kohvikusse ülikooli parteiorganisatsiooni endised sekretärid meenutamaks aastate jooksul tehtut ja saavutatut. See kujunes tuumakaks õhtuks enne ülikooli parteiorganisatsiooni esimest konverentsi.

Õhtu juhatasid sisse parteisekretär Jaan Reimand ja prorektor Karl Püss. Järjepanu võtsid sõna kõik kokkutulnud. Erilise huviga kuulati Lydia Rootsi (parteisekretär oktoobrist 1944 oktoobrini 1945).

Lydia Roots tuli Tartusse vahetult pärast lahingute lõppemist. Kesklinn oli varemetes. Roheliselaiguliseks võõbatud ülikooli peahoone. Sildid «Kontrollitud! Miine ei ole!» Akna kaudu peahoonesse viiv okupatsiooniaegne «häbitrepp» eestlaste tarvis polnud veel koristatud. Esimesele parteikoosolekule tuli kokku viis kommunisti, kolm ülikoolist, kaks (Kaarel ja Epp Ird) «Vanemuisest». Selles koosseisus alustatigi tööd. Novembris loodi jälle komsomoliorganisatsioon, mille esimeseks sekretäriks sai Evi Prink. Pandi tööle kaks ametiühinguorganisatsiooni — eraldi õppejõududele-teenistujatele ja üliõpilastele. Hakati tähistama nõukogulikke pühasid. Pingelise huviga jälgiti teateid rinnetelt, kus võidukas Nõukogude armee viis lõpule fašistliku Saksamaa relvajõudude purustamist.

1945. aasta sügiseks oli TRÜ partei-algorganisatsioonis juba 15 liiget. Juurdekasv oli toimunud põhiliselt demobiliseeritud kommunistide arvel. Võeti vastu ka esimene liikmekandidaat — Eduard Ertis. Suurt tähelepanu pööras parteialgorganisatsioon kaadri valikule ja paigutamisele. Sageli tuli kommunistidel esineda selgitava ja agiteeriva sõnaga töötajate ees. Esimese avaliku loengu vabastatud Tartus pidas L. Roots Suurest Isamaasõjast 1944. a. novembri lõpul praeguse AÜN Tartu Kultuurihoone suures saalis. Kuulajaid oli küllaga, asjahuvilisi seisis isegi treppidel.

1950. aastate alguse tööd meenutas endine parteisekretär Vsevolod Arhangelski. See oli aeg, mil asuti algorganisatsioonide loomisele juba teaduskonniti. Keskse kohal olid ideoloogilise kasvatustöö küsimused, ideeliselt veendunud kollektiivi kujundamine.

J. Kalits meenutas 1950. aastate keskpaika — otsimiste ja eneseleidmise perioodi ülikooli kommunistide elus. Esimest üliõpilaslaulupidu Tartus. Üliõpilaste tööd uudismaade ülesharimisel. Nii kandus jutt ikka lähemale kaasajale, neile aastatele, mille tunnistajateks kõik juba oleme. Ilmekalt tuli esile möödunud ja praeguse tihe, orgaaniline seos parteiorganisatsiooni tegevuses.

H. PALAMETS

Vestlusringist osavõtjad. Keskel istub L. Roots, paremalt esimesena seisab V. Arhangelski

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 32. Reedel, 16. nov. 1973. a. XXV aastakäik

Ülikooli medal õppeprorektor Karl Püssile

Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 56. aastapäeva aktuse avas rektor prof. Arnold Koop, peatudes oma kõnes NSV Liidu osal ülemaailmses rahuliikumises.

Lilledega ehiti Suures Isamaasõjas langenute mälestustahvel. Aktusekõne oli prof. L. Allikmetsalt.

Ülikooli parteikomitee sekretär J. Reimand luges ette rektori käskkirja, mille alusel **TRÜ kõrgeima autasu, ülikooli medali kolmandaks omanikuks tunnistati õppeprorektor Karl Püss** (fotol).

ENSV Ministrite Nõukogu ja ENSV Ametiühingute Nõukogu aukiri anti prof. R. Hagelbergile, rahufondi TRÜ kaastöökomisjoni esimehele J. Tammeorule ja TRÜ ametiühingukomitee esimehele H. Kaburile.

Loeti ette ENSV kõrgema ja keskerihariduse ministri A. Purga õnnitluskäskkiri TRÜ kollektiivile.

Venia legendi

Esmaspäeval, 3. detsembril 1973. a. kell 14 esineb Vanemuise tn. 46 suures auditooriumis NLKP ajaloo kateedri dots. kt. Jüri Ant dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga teemal «Rahvusvahelise kommunistliku liikumise tähtsamate ülesannete lahendamisest Kominternis 1919—1943».

ACTA DIURNA

Teisipäeval toimus ELKNÜ TRÜ komitees ülikooli komsomoliaktiivi kohtumine EKP Keskkomitee sekretäri Vaino Väljasega. Lähemalt sellest meie järgmises numbris.

* * *

1. novembril saadeti pidulikult teenitud puhkusele TRÜ kaugõppeosakonna metoodik Hilja Lipp, kes töötas meie ülikoolis kokku 29 aastat, sellest 24 aastat kaugõppeosakonnas. Tema auks korraldatud lahkumisõhtul ülikooli kohvikus ütlesid lähemad töökaaslased ja sõbrad H. Lipule palju sooje sõnu. Anti üle Eesti NSV kõrgema ja keskerihariduse ministri ja TRÜ rektori tänukirjad pikaajalise ja eeskujuliku teenistuse eest.

* * *

12. novembril toimus TRÜ eriõpetuse kateedri ülema juures kateedri juhtkonna ja ülikooli komsomolikomitee esidajate nõupidamine. Arutusel olid eriõpetuse edasise parandamise probleemid ja ülikooli komsomoliorganisatsiooni osa selles. Nõupidamisest võtsid osa eriõpetuse kateedri juhataja K. Voinov, kateedrijuhataja asetäitja J. Malikov, kateedri parteibüroo sekretär A. Tarakanov, TRÜ komsomolikomitee sekretäri asetäitja I. Gräzin, TRÜ komsomolikomitee sõjalis-patriootilise töö sektori juhataja J. Kukemelk.

TERVITAME TRÜ ÜLIÕPILASKONDA RAHVUSVAHELISE ÜLIÕPILASTE LIIDU 27. SÜNNIPÄEVA PUHUL!

ELKNÜ TRÜ komitee

Rahvusvaheline Üliõpilaste Liit

27 aastat on möödunud ajast, kui äsja sõjakoledused läbielanud Euroopa südamesse, Prahasse, kogunesid 35 rahvusliku üliõpilasliidu esindajad I ülemaailmsele üliõpilaste kongressile. See kogunemine teenis eelkõige üliõpilaskonna püüdu rahule ja demokraatiale. Loodi statsionaarne organisatsioon — Rahvusvaheline Üliõpilaste Liit (RÜL), kelle sünnipäeva 17. novembrit tähistame kui rahvusvahelist üliõpilaspäeva.

Praegu hõlmab RÜL 86 rahvuslikku üliõpilasliitu. Korduvalt on RÜL korraldanud ja aidanud kaasa paljudele rahvusvahelistele solidaarsuskampaaniatele, iseseisvuse ja demokraatia eest võitlevatele rahvastele ja üliõpilasnoorsoole. Üheks põhisuunaks on RÜL-i töös võitlus kõrgema kooli demokratiseerimise eest.

RÜL toetab igati üliõpilaskonna võitlust oma eluliste huvide eest, nagu stipendiumi suurendamine, õppemaksude vähendamine, samuti rassilise, sotsiaalse ja usulise diskrimineerimise kaotamine.

Oleks vale mõelda, et RÜL koondab ainult marksistlikke üliõpilasorganisatsioone — ta hõlmab kõiki neid üliõpilasi, kes on huvitatud eespool nimetatud probleemide lahendamisest.

RÜL on osalenud aktiivselt ülemaailmsetes noorsoofestivalides. Ta on suurim organisatsioon Ülemaailmse Demokraatliku Noorsoo Föderatsiooni kõrval, kes on kuulunud festivalide ettevalmistuskomiteedesse.

Rahvusvahelise Üliõpilaste Liidu kõrgeim organ on kongress, mis toimub iga kolme aasta tagant. Kongresside vahel tuleb mitte vähem kui kolm korda kokku täitevkomitee, tööorganiks aga on RÜL-i sekretariaat asukohaga Prahas. RÜL-i häälekandja on «World Students' News», mis näib olevat populaarne meiegi üliõpilaskonnas.

Nõukogude üliõpilasi esindab RÜL-is NSV Liidu Üliõpilasnõukogu.

A. MEERITS

3.—10. novembrini viibis Tartus komsomolikomitee külalisena Debreceni ülikooli KISZ-i delegatsioon selle I sekretäri Ede Rutkovszky juhtimisel. Traditsiooni kohaselt sõlmiti leping ehitusrühmade vahetamiseks eeloleval aastal, vahetati komsomolitöö kogemusi ning täpsustati edaspidiseid koostöövõimalusi.

Asjalik töömeeleolu vaheldus külalistele meelepäraste kultuuriüritustega ja karastava saunaga Käärikul.

Eile asusid Debreceni poole teele komsomolikomitee liikmed Vello Peedimaa ja Jüri Sepp esindamaks TRÜ-d sealsetel üliõpilaspäevadel.

Leo Schotteri foto

Mitte rahulduda saavutatuga

(Algus 1. lk.)

Tähelepanu õppe- ja kasvatustööle tuleb jätkuvalt suurendada, ja selle ülesande realiseerimine lasub täie raskusega uue parteikomitee õlgadel.

Suureks tööks oli **üliõpilaste maailmavaatelise kasvatamise süsteemi väljatöötamine** üliõpilaste kommunistliku kasvatuse üldplaani ja teaduskondlike programmide koostamise ning ühtlustamise näol. Kõige paremad ja läbimõeldumad plaanid koostati Õigusteaduskonnas (sekretär oli Hengo Kings) ja Arstiteaduskonnas (Lembit Allikmets). Praegu on plaanide viimistlemine lõpukorral, jääb üle need veel paljundada, et järgmisest semestrist saaks töötada juba nende alusel. Kinnitati ka kursusejuhendajate uus põhimäärus, mille elluviimine jääb valitava parteikomitee ülesandeks.

Üliõpilaste maailmavaatelisel kasvatamisel oleme saavutanud vaieldamatut edu. **Meie üliõpilaste rõhuv enamik on õige maailmavaatega, arenenud ja kultuursed noored, kes võtavad aktiivselt osa ühiskondlikust elust, huvituvad poliitikast, kelle kriitilisus on elujaatav ja edasiviiv.** On paranenud ühiskonnateaduste õppimine, kasvanud vastavateemaliste võistlustööde arv. See on ühtaegu tunnustuseks ühiskonnateadlaste tööle.

Paraku esineb üksikuid ebameeldivaid erandeid, mille suhtes on parteikomitee ja rektoraat asunud resoluutsele seisukohale. Peamiseks ebakohaks on siiski üliõpilaste vähene sotsiaalne vastutustunne.

Selle puuduse kõrvaldamine eeldab veelgi **tihedamat koostööd ülikooli komsomoliorganisatsiooniga.** Hiljuti toimunud TRÜ XXI komsomolikonverents ja seal valitud komitee töö näitavad, et praegune komsomoliaktiiv oskab endale seada reaalseid eesmärke, tahab organiseerida üliõpilasi sisuliselt kasvatavaid üritusi. Oleks vaja, et komsomoliorganisatsioon astuks senisest võitlevamalt välja õppe- ja töödistsipliini initsiaatorina, oskaks näha väikekodanlikkust ka noorte hulgas, väljendugu see kas ebasobivas naljatlemises, rahvuslikus piiratuses, hariduse ja kultuuri alahindamises koos asjadekultuse ilmingutega, alkoholi pruukimise ja suitsetamisega eputamises, korralageduse või kombelõtvuse sallimises.

Märkimisväärseid saavutusi on komsomoliorganisatsioonil EÜE ja EÕM-i töö osas. Siiski tahaks näha tihedamat koostööd parteiorganisatsiooniga maleva juhtiva kaadri valimisel, et vältida möödalaskmisi ja ebaõnnestumisi.

Meie kasvatustöö üks kaalukamaid lõike oli ja on internatsionaalne kasvatus. Palju hinnatavat tehti selles osas ära seoses NSV Liidu 50. aastapäeva tähistamisega. Meie ülikool on paljurahvuseline õppeasutus, kus käesoleval semestril õpib statsionaarselt 20 vennasrahvuse esindajaid, kes moodustavad 15% üliõpilaste koguarvust. Väga mitmekesised on meie üliõpilaste sõprussidemed teistest rahvustest üliõpilastega. Komsomoliorganisatsiooni eestvedamisel on toimunud rahvaste sõpruse päevad, ehitusmaleva rühmade vahetamine, vastastikused külaskäigud. Seda tööd tuleb ka edaspidi jätkata, et vältida ajuti esinevaid rahvusliku piiratuse ja tarbijaliku ellusuhtumise ilminguid.

Omapoolse panuse ülikooli kasvatustöösse on andnud **ülikooli ajaleht,** kus on küllalt õnnestunult tähistatud poliitilisi aastapäevi, tutvustatud meie hulgas õppivaid vennasrahvaste liikmeid, informeeritud kollektiivi ülikooli kui terviku elust. Esiletõstmist väärivad kommunist Anatoli Miti mälestused ülikooli tööst Suure Isamaasõja lõpuperioodil. Kahjuks esines toimetuse töös ka üksikuid möödalaskmisi, seda just materjalide valiku osas. Järjekindlamalt tulnuks käsitleda ülikooli elu telgprobleeme (õppe- ja töödistsipliin, ühisomandi heaperemehelik kasutamine). Oma nägu ja kohta on omandamas venekeelne vaheleht, mille tegevus vajab materiaalset toetamist, seda eelkõige ruumide ja vahendite alal.

Jõudumööda on parteikomitee kaasa löönud **uute traditsioonide kujundamisele ja juurutamisele.** Nii koostati ülikooli medali statuut ja kodukord ning anti välja kolm esimest ülikooli medalit. Mitmeid õnnestumisi on olnud pidulike aktuste osas. Omalaadiliseks autasustamiseks on kujunemas vastuvõtud rektoraadis ja parteikomitees, kuhu on kutsutud ülikooli parteiorganisatsiooni endisi sekretäre, aga ka noori kommuniste, kes äsja lõpetasid ülikooli. Töö- ja revolutsiooniliste traditsioonide komisjoni juhib kommunist V. Kalits.

Täiesti rahule ei saa jääda näitliku agitatsiooni olukorraga ülikoolis, kuigi Nõukogude Liidu juubeli eel oli meie hoonete ja ruumide dekoreerimise osas paljugi positiivset. On hakanud ilmuma TRÜ fotokroonika, valmis suur seinapannoo Vanemuise tänava õppehoone fuajees. Kuid väga palju ootab veel tegemist. Nii peaks peahoone sisesammastiku vitriinides paiknema TRÜ ajalugu ja revolutsioonilist minevikku tutvustavad materjalid. Peahoone külastaja peaks sümboolika vahendusel teada saama, et ülikooli on autasustatud Tööpunalipu ordeniga ja juubeliaumärgiga. Komitee arvates kuluks TRÜ-le ära sisekujunduse arhitekti ametikoht. Märksa suurem peaks aga olema teaduskondade initsiatiiv näitliku agitatsiooni osas auditooriumides ja ühiselamutes. Valitav komitee peaks seda töölõiku senisest järjekindlamalt ja nõudlikumalt suunama.

Saavutusi on ka **sõjalis-patriootilise töö** alal. Siin kuulub oluline osa sõjanduse kateedrile, kus vastav kasvatustöö lõik on hästi läbi mõeldud ning organisatsiooniliselt kindlustatud. Tõhusaks jõuks on kujunenud reservohvitseride nõukogu. Märkimisväärne on olnud veteranide nõukogu tegevus, kes organiseeris 1973. a. võidupühal Suures Isamaasõjas langenud TRÜ kollektiivi liikmete mälestustahvli ülesseadmise. Mõni kuu tagasi kontrolliti sõjalis-patriootlikku tööd ülikoolis. Põhiliselt jäädi tehtuga rahule.

Tsiviilkaitse organiseerimisel tegi suure töö ära kommunist Igor Sobolev, kes töötas tsiviilkaitse staabiülemana. Uus komitee seisku hea selle eest, et saavutatud tase edaspidi veelgi tõuseks, et saadaks üle kohati esinevast alahindavast suhtumisest tsiviilkaitsesse.

Kuigi **kunstiline isetegevus** kuulub põhiliselt ametiühinguorganisatsiooni kompetentsi, on ülikooli parteikomiteel tulnud analüüsida üliõpilasisetegevuse ideelist taset ja kunstilist teostust. Nii mõnigi kord on just isetegevuses ilmnenud puudujäägid meie kasvatustöös, mitte alati ei ole isetegevust suunavad seltsimehed suutnud anda õiget poliitilist hinnangut üksikutele vildakatele esinemistele. Vajalik on, et teaduskondade parteiorganisatsioonid ja õppejõud pööraksid enam tähelepanu kursuseõhtute ja muude selliste ürituste korraldamisele just ideelisest aspektist lähtudes. Loodame, et TRÜ nõukogu poolt hiljuti vastuvõetud otsus klubilise isetegevuse osast üliõpilaste kommunistlikul kasvatamisel aitab siin olukorda otsustavalt parandada.

Eeltoodu oli põgus ülevaade parteikomitee tegevusest ideoloogilise töö suunamisel ülikoolis möödunud kolme aasta vältel.

(Parteikonverentsi materjalide avaldamine jätkub)

Noorte Teadlaste Nõukogu

Vastavalt direktiivorganite otsusele moodustati 5. novembril 1973. a. TRÜ noorte teadlaste aktiivi koosolekul TRÜ Noorte Teadlaste Nõukogu järgmises koosseisus: A. Pork (esimees, ülesandeks jäävad ideoloogilise töö probleemid ja üldjuhtimine), M. Heidmets (arvestus- ja olmeprobleemid), V. Peedimaa (teadusliku tööga seotud probleemid), Koosolek tegi Noorte Teadlaste Nõukogule ülesandeks organiseerida järgmiste komisjonide moodustamise: 1) arsteteaduste alal, 2) humanitaar- ja ühiskonnateaduste alal, 3) loodusteaduste alal. Koosolek valis prof. L. Allikmetsa TRÜ Noorte Teadlaste Nõukogu konsultandiks. TRÜ NTN-i esimene töökoosolek toimub 16. novembril.

Venia legendi

Dots. kt. R. Vihalemma loeng dotsendi kutse taotlemiseks toimub esmaspäeval, 19. novembril kell 15 keemiahoones farmaatsia auditooriumis teemal «Teadus kui ajalooline nähtus».

Kas RSR-i taassünd?

5. novembri ülikooli ajalehest võisime lugeda Toomas Alatalu artiklit RSR-i möödunud aegadest. Võib-olla oli ka selliseid tudengeid, kes silmitsesid lühiteadet «ELKNÜ TRÜ komitee istungil». Arvatavasti jäi mõnelgi meelde lause: «Kolmanda päevakorrapunktina oli vaatluse all RSR-i tulevik ja põhisuunad». Mida siis kujutab endast RSR olevikus ja millisena tahab ta välja näha tulevikus?

RSR-i eesotsas on seni olnud 9 meest, kes igaüks on tahtnud ringile anda just sellise näo, milline talle endale kõige rohkem meeldis ja võib-olla ka millisena ta oleks eelkõige tahtnud ennast näha. Kuid igaüks neist on pidanud RSR-i kohaks, kus tudengil on võimalused eneseväljendamiseks — kes nägi seda show'des, kes eneseharimises, kes teiste harimises. Ja

Toomas Alatalu Jaak Kaarma

nii hakkasid pikapeale välja kujunema RSR-i tegevusalused, mis nüüd on saanud traditsiooni jõu. Kuid samas ei tohi unustada, et iga traditsioon muutub pikapeale rutiiniks ning selle vältimiseks on vajalik kogu aeg juurde saada värskeid mõtteid. Hakkasid välja kujunema põhidogmad, näiteks et RSR-i presidenti saab kukutada ainult 500 inimese silme all ülikooli klubis (siit paljude arvamus — RSR on lihtsalt üks palagan). Muutus traditsiooniks, et kokku saadakse igal kolmapäeval, kus tehakse nädalakommentaare ja lahatakse ilmaelu probleeme (siit arvamus — RSR on ainult jututuba). Traditsiooniks muutus ka nn. suur ring, üritus, kuhu pääsemise eest tudengid võitlesid nagu koha pärast päikese all (siit arvamus — just selline peabki olema see õige RSR).

RSR tahab palju ära teha. Me loobusime ühest traditsioonist, taastades samal ajal teise. Enam ei hakka me koos käima tingimata kolmapäeviti, ära jäävad ka nädalaringvaated. Leidsime, et peame jagama oma töö kolmeks tasapinnaks. Esimene on see, mida ollakse harjutud kutsuma (ka veidi irooniliselt) eneseharimiseks. Selle asemel et kuulata ühe mehe juttu, ja ise ainult passiivselt osaleda, on ringi liikmed suures osas tegevusse kaasa tõmmatud. RSR-il pole siiani olnud kindlat põhikirja, mis tähendas seda, et meile võis tulla igaüks, kes tahtis, ja minna samuti. Nüüd saab ehk võimalikuks, et eneseharimise koosistumistele saavad ja võivad tulla ainult RSR-i kindlad liikmed.

Teist tasapinda nimetame «kohvikutasapinnaks». See tähendab avalikkuse ette tulekut, kuid me ei taha seal näha ainult passiivseid osalejaid, me eeldame ja loodame, et üritused kohvikus kujunevad diskussioonideks, kus igaühel oleks sõna sekka öelda.

Ja viimane tasapind oleks suur ring. See peaks toimuma kohe, kui maailmas juhtub midagi erakorralist. Võib-olla te mäletate veel selle sügise esimest suurt ringi, mis toimus peaaegu vahetult pärast sündmusi Tšiilis ning kus oli ligikaudsete hinnangute põhjal umbes 200 inimest. Samas ka õppetund — Lähis-Ida suur ring jäi ilmselt hiljaks ja probleemi teravik oli nürinenud. Tulemus — kohal oli vaevalt 50 inimest. Suures ringis näeksime neid meelsasti mitu korda rohkem.

Mati Uesson Toomas Leito

Neid kolme tasapinda ühendavad RSR-laste loengud nii ülikoolis kui väljaspool. Juba mitu aastat pole RSR pidanud loenguid kursustel, osakondades, teaduskondades. Nüüd avaneb selleks jälle võimalus.

Ja lõpuks ka aadress. Aastaid tagasi moodustasid RSR-i tuumiku ajaloolased, juristid, majandusmehed. Nüüd on alles jäänud peamiselt juristid, teisi on vaid üksikuid. Kuhu on jäänud arstid, füüsikud, geograafid, filoloogid? Ja kuhu on jäänud naisüliõpilased RSR-i koosolekutelt?

Keskkoolides juba kurdetakse, et

Rein Ruutso

iga aastaga progresseerub «vaikiv põlvkond». Osa mehi väidab, et esimesed pääsukesed sealt mailt on juba ülikoolis. Ei usu! TULGE!

REIN TOOMLA,
RSR-i praegune president

Raul Mälk
Rein Toomla

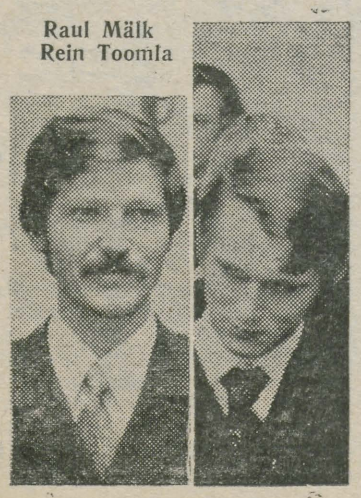

Fotodel: RSR-i presidente
Jüri Laane fotod

Gustav Liiv 50-aastane

Oma esimese suure juubelini jõudis 7. novembril inglise filoloogia kateedri vanemõpetaja Gustav Liiv. Lõpetanud Tartu Riikliku Ülikooli inglise keele ja kirjanduse erialal, töötas G. Liiv 1950/51. õppeaastal ülikoolis inglise kirjanduse õppejõuna. Aastail 1952—1959 oli ta õppejõuks Tallinna Pedagoogilises Instituudis. Alates 1959. aastast on juubilar taas ülikooli inglise filoloogia õppejõud.

Tõelise filoloogina ühendab Gustav Liiv endas head võõrkeeleoskust ja vastavate rahvaste kirjanduse põhjalikku tundmist. Lingvistiliste distsipliinide kõrval on ta lugenud erikursusi kirjanduse alal. Tänu oma headele erialastele teadmistele ja inimestega suhtlemise oskusele juhtis ta aastail 1953—1955 edukalt TPedI vene kirjanduse kateedrit ja täitis aastail 1966—1968 TRÜ inglise keele kateedri juhataja kohuseid.

Juubilar on kaasautorina avaldanud rea õppevahendeid: «Ilukirjanduse tõlkimisest inglise keelest eesti keelde» (1971), «Sissejuhatus inglise keele stilistikasse» (1973). Valminud ja trükkimisjärge ootavad mitmed tööd, millest suurim on inglise-eesti fraseoloogilise sõnaraamatu käsikiri. Üldsusele vähem tuntud on G. Liivi teened tõlkijana ja toimetajana. Sajad artiklid ja ettekanded kolleegidelt ühiskonnateaduste, meditsiini, keemia, filoloogia ja teistes valdkondades on avaldatud heas inglise keeles tänu tema stiilitundele ja terasele silmale. Vene keelest eesti keelde on ta vahendanud mitme väliskirjanduse õpiku ja antoloogia osasid.

Juubilari ühiskondlike ülesannete hulka on kuulunud muuhulgas endise Ajaloo-Keeleteaduskonna ametiühingu büroo juhtimine, aastatepikkune töö rahvakohtu kaasistujana, TRÜ sanitaarmaleva komandöri amet jm.

Gustav Liiv kuulub nende kadestamisväärsete inimeste hulka, kes aastate möödudes on säilinud noorena nii vaimselt kui füüsiliselt. Eks ole selleks kaasa aidanud järjekindel ning aktiivne osavõtt ülikooli võimlemisrühma tegevusest. Kaastöötajate ja arvukate õpilaste sooviks on, et nooruslikkus, tasakaalukus ning abivalmidus saadaksid juubilari ka alanud poolsajandil.

INGLISE FILOLOOGIA KATEEDER

Hilisõhtu-muusikat

17. novembril toimub Tartu Riikliku Ülikooli aulas Tallinna Riikliku Konservatooriumi kammerorkestri kontsert, mis on pühendatud rahvusvahelisele üliõpilaspäevale.

Kavas on kolm instrumentaalkontserti vanadelt meistritelt: J. S. Bachi ainuke kontsert kahele viiulile ja orkestrile, K. Stamitz'i klaverikontsert ja J. Loeilleti kontsert flöödile ja orkestrile. Viimati mainitud helilooja on neist kolmest kõige vähem tuntud. Temast on teada vaid mõningaid andmeid: sündinud 17. sajandi teisel poolel tolleaegses Hollandi linnas Gaudis — praeguses Belgias. Lisaks sellele flöödikontserdile on kirjutanud veel üksikuid flöödipalu. On teada, et tema suguseltsis on olnud veel kaks samanimelist heliloojat.

Kontserdil esinev orkester loodi TRK ÜTÜ juurde kahe aasta eest Jaan Õuna initsiatiivil, kes oli ka esimese orkestri dirigent. Sellel aastal asus orkestrit juhtima V kursuse trompeti eriala üliõpilane Endel Nõgene Helmut Orussaare trompetiklassist. Nõgene õpib teise erialana Roman Matsovi juures sümfooniaorkestri dirigeerimist.

Mati Uffert ja Jaan Laur, kes esitavad soolopartii J. S. Bachi kontserdis kahele viiulile ja orkestrile, töötavad mõlemad RAT «Estonia» orkestris.

Vello Sarkos õpib praegu Tallinna Riiklikus Konservatooriumis V kursusel J. Kaljaspooliku klaveriklassis ning juba eespool mainitud Jaan Õun — vabariikliku konkursi laureaat — on samuti V kursuse üliõpilane — E. Peäske flööditklassist.

Kontsert algab kell 21. Pääsmed müügil ELKNÜ TRÜ komitees.

P. ROOLAID

Üliõpilaslaulupeoks

Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium koos VI Balti üliõpilaslaulupeo peakomisjoniga kuulutab välja võistluse järgmiste kavandite saamiseks:

1) üliõpilaslaulupeo aumedal;
2) VI Balti üliõpilaslaulupeo tegelasmärk;
3) VI Balti üliõpilaslaulupeo suveniirmärk;
4) tänukiri aktiivse kaastöö eest üliõpilaslaulupeo ettevalmistamisel ja korraldamisel;
5) plakat;
6) Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi mälestusmedal.

Kavandites peab olema kajastatud üliõpilaslaulupeo läbiviimise deviis, laulupidu korraldava vabariigi rahvuslik omapära, internatsionaalse sõpruse ja üliõpilaslaulupeo traditsioon.

VI Balti üliõpilaslaulupidu toimub 6.—7. juulil 1974. a. Tartus. Üliõpilaslaulupidu on pühendatud ÜLKNÜ-le V. I. Lenini nime omistamise 50-ndale aastapäevale. Üliõpilaslaulupidu on traditsiooniline ja sellest võtavad osa Leedu-, Läti- ja Eesti NSV üliõpilaskollektiivid ning külalistena Leningradi, Moskva ja teiste liiduvabariikide kõrgemate koolide kollektiivid.

Kavandite kujundamisel tuleb arvestada:

1. Aumedal on ringikujuline, läbimõõt 60 mm, kujundatud mõlemad küljed (materjaliks messing).
2. VI Balti üliõpilaslaulupeo tegelas- ja suveniirmärk peavad olema kujundatud nii, et neid oleks võimalik kanda rinnamärkidena (materjaliks soovitavalt messing).
3. Tänukiri aktiivse koostöö eest üliõpilaslaulupeo ettevalmistamisel ja läbiviimisel tuleks kujundada pidulikult. Kajastuma peaksid ürituse eesmärk ja deviis ning tuleks jätta ruum tänukirja saaja nime sissekirjutamiseks.
4. Plakat, suurusega 60×80 cm, peaksid tutvustama VI Balti üliõpilaslaulupeo kohta (Tartu), aega (6.—7. juuli 1974) ja kutsuma rahvast peole.
5. Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi mälestusmedal on ringikujuline, läbimõõt 60 mm, kujundatud ühelt küljelt, jättes teise külje vabaks graveeringute tegemiseks (mis otstarbel mälestusmedal antud), esiküljel peaks olema tekst «Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeerium». Medal peaks kajastama kõrgemat haridust, noorustuld, optimismi jne.

Kavandite esitamise tähtaeg on 15. detsember 1973. a. Kavandid saata Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumisse Valli t. 4, VI Balti üliõpilaslaulupeo peakomisjonile.

Konkursi võitjatele antakse välja VI Balti üliõpilaslaulupeo suveniirmärk, tänukiri ja aumedal ning nende nimed avaldatakse üliõpilasajakirjanduses.

VI Balti üliõpilaslaulupeo peakomisjon kutsub õppejõude, teenistujaid ja üliõpilaskonda aktiivsele osavõtule võistlusest ja loodab rohket osavõttu.

Täiendavat informatsiooni saab Eesti NSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumist, Valli t. 4 tuba 11 (M. Evertsoo).

H. PEREMEES
Ministri esimene asetäitja

Inglise graafika näitus

Tartu Ülikooli taasavamisel 1802. a. loodi ülikooli juurde ka muuseum. Selle peamiseks ülesandeks oli varustada kunstiajaloo ja esteetika loenguid illustreeriva materjaliga. Muuseumi juhatajaks sai ülikooli raamatukogu direktor ja kunstiajaloo ning esteetika professor Karl Morgenstern. Olles ise vaimustatud kunstisõber ja väsimatu kollektsionäär, muretses ta muuseumile maale, gravüüre, joonistusi, skulptuure, gemme ja muid kunstiesemeid. Oma esimese ostu tegi K. Morgenstern 10. oktoobril 1803. a.

1837. a. lahkus Karl Morgenstern muuseumi juhataja kohalt. 35 aasta jooksul oli ta suutnud koostada väärtusliku graafikakogu, milles oli ligi 2700 saksa, itaalia, prantsuse, madalmaade ja inglise meistrite teost. Järgnevate muuseumijuhatajate ajal täienes graafikakogu tagasihoidlikult.

19. sajandi keskel muudeti ülikooli muuseum antiikkunsti koguks. Maalid, joonistused ja gravüürid anti üle ülikooli joonistuskoolile, selle likvideerimise järel 1891. a. raamatukogule, kus neid säilitatakse praegugi. Tänaseks on kogu kasvanud ligi 5000 üksuseni. Teaduslikul Raamatukogul on kavas hakata seda huvitavat ja väärtuslikku kogu tutvustama näitustena, ja alustatigi inglise 18. sajandi graafikaga.

Graafika kui üks kujutava kunsti liike tekkis 14/15. sajandi vahetusel ja oli esialgu seotud anonüümsete meistrite, peamiselt käsitöölistega. 16. sajandi künnisel hakkasid mustvalge paljundusvõimaluse vastu huvi tundma ka nimekad kunstnikud ning graafika saavutas Saksamaal, Madalmaadel ja Itaalias kiiresti laia leviku ja meisterliku taseme. 16. sajandi keskel hakati graafikat, eriti puulõiget, kasutama raamatute illustreerimiseks, vasegravüüri aga maaliteoste reprodutseerimiseks. 17.—18. sajandil oligi gravüüride peamiseks eesmärgiks tutvustada mineviku meistrite, eriti renessansi suurte maalijate teoseid, samuti kaasaja väljapaistvate kunstnike loomingut.

F. Bartolozzi (G. B. Cipriani j.) Istuv naine lapsega. Pliiatsimaneer.

Inglismaa oli kuni 18. sajandini seisnud eemal Lääne-Euroopa kunsti arengust. 18. sajandi keskel tekkis inglise rahvuslik maalikoolkond, mis peagi jõudis õitsenguni. Maalikunstnikega üheaegselt võrsus Inglismaal tublisid graveerijaid-reprodutseerijaid, kelle loomingust leidub lehti ka ülikooli raamatukogus. Nii on siin inglise rahvusliku kunstikoolkonna alusepanija W. Hogarthi töid. Väga populaarsed vasegraveerijad olid R. Strange, W. Woollett, J. Browne, J. Hall jt., kes meisterlikult valdasid vaselõiketehnikat. Inglise metsotinto kuulsuste J. McArdelli, R. Earlomi, V. Greeni, F. Frye jt. lehed võluvad rikkalike mustvalgete toonide gradatsiooniga. Küllaltki häid näiteid on punkt- ja pliiatsimaneerist ega puudu ka selle ala väljapaistvaima esindaja Fr. Bartolozzi lehed. Inglise väga hinnatud värviline gravüür on esindatud nelja lehega. Omaette haruldused on B. Jacksoni kaks värvilist puulõiget.

TRÜ Teaduslikku Raamatukogusse talletatud inglise 18. sajandi meistrite gravüürid annavad küllaltki hea ettekujutuse tolle aja inglise graafika saavutustest ja tasemest. Näitusega on võimalik tutvuda Toome raamatukogus kolmapäeval, neljapäeval ja laupäeval.

TIINA NURK

TRÜ rektori käskkiri

Tervitan Tartu Riikliku Ülikooli kollektiivi Suure Sotsialistliku Oktoobrirevolutsiooni 56. aastapäeva puhul. Soovin jõudu ja edu edaspidisteks saavutustuks valitud kutsetöös ja õpingutes. Seniste töötulemuste eest tõstan esile tublimaid.

I. Asetada foto ülikooli autahvlile.

Üleülikoolilistest kateedritest

dotsent Herbert METSA

Ajalooteaduskonnast

vanemlaborant Aino PRATKA, üliõpilane Ain LAVI.

Arsteteaduskonnast

kateedrijuhataja professor Lembit ALLIKMETS, dotsent Elmar VASAR, dotsent Salme SIBUL, dotsent Arvo TIKK, kateedrijuhataja dotsent Akivo LENZNER, dotsent Henno TIKKO, vanemlaborant Silvia JÜRISSON, üliõpilased Sergei KLENSKI, Aleksander ŽARKOVSKI, Kristin KULL.

Filoloogiateaduskonnast

vaneminsener Rein KÄRNER, professor Villem ALTTOA, dotsent Karl MURU, kateedrijuhataja vanemõpetaja Jaan SOONTAK, vanemõpetaja Eda VAIGLA, üliõpilane Svetlana JEVSTRATOVA.

Füüsika-Keemiateaduskonnast

dotsent Valdo RUTTAS, dotsent Agu-Tõnis TALVIK, vanemteadur Ilmar TIGANE, üliõpilane Jaan AARIK.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

vanemõpetaja Jüri KÄRNER, laborant Vaike KALDMÄE, üliõpilane Andres RAA.

Kehakultuuriteaduskonnast

dotsent Juhan UNGER, üliõpilane Sirje KAHU.

Majandusteaduskonnast

vanemõpetaja Peeter VIIRES, vanemõpetaja Ivan SIIMON, vanemteadur Jaan ANDERSON, üliõpilane Jüri SEPP.

Matemaatikateaduskonnast

dotsent Enn TAMME, vanemõpetaja Kalle VELSKER, vanemõpetaja Evi MITT, üliõpilane Ludmilla SMIRNOVA.

Õigusteaduskonnast

kateedrijuhataja dotsent Albert PALTSER, üliõpilane Aimi LEEMETS.

Vanemtöödejuhataja jaoskonnast

tööline Helmi SINIMÄE.

Teaduslikust Raamatukogust

pearaamatukoguhoidja Leida ALVER.

II. Avaldan kiitust

Üleülikoolilistest kateedritest

õpetaja Märt KUBOLE, laborant Mare LAUGMALE.

Ajalooteaduskonnast

vanemõpetaja Mart ELLERILE, üliõpilastele Aira KOELILE, Marika RAUKILE, Villu TAMULILE, Milvi TEPPILE, Jaak UUEKÜLALE.

Arstiteaduskonnast

dotsent Ain-Elmar KAASIKULE, assistentidele Jaak UIBULE, Dagmar KULDEVALE, Ernst-Karl KÕOLE, Enno SEPPALE, Silvia RUSSAKULE, laborant Ebba PARTSILE, vanempreparaatoritele Elfriede AMBOLE, Kaie PÄHNAPUULE, vaneminsener Kersti ZILMERILE, Rein PERMJAKOVILE, Jaan EHALE, Mare KIISKILE, Lembe LEPPMETSALE, Alvi TELLMANNILE, Tiiu PÄRNAPUULE, Toomas ERNITSALE, Virve REINARTILE, Tiiu RUULILE, Anne MÄTASELE, Liivia KOORTILE, Jaan TEPPILE, Ludmilla VOLNÕHHILE, Küllike KANGROLE, Sirje VARDJALE, David GVIANIDZELE, Ain SEIMARILE, Laine VÄRKILE, Hiie SARVELE, Tiina JÄRVELE.

Filoloogiateaduskonnast

dotsent Ellen UUSPÕLLULE, vanemõpetaja Virve LIIVILE, Kiira ALLIKMETSALE, Jelena DUŠETŠKINALE, õpetaja Leili KOSTABILE, Epp TAMMELE, vanemlaborant Ann MALTSALE, aspirant Aino RODIMALE, üliõpilastele Salme KALALE, Krista VARIKULE, Kadri KIPPERILE, Väino KLAUSILE, Linnar PRIIMÄELE, Sirje MURUMETSALE, Monika UUSTALILE, Emma DZEMAKULOVALE, Irina PAPERNOLE.

Füüsika-Keemiateaduskonnast

dotsentidele Aksel HAAVALE, Ruth LIASELE, Jüri TAMMELE, vanemõpetaja Henn KUUSELE, assistent Helvi VAHEMETSALE, vanemteaduritele Elmar TALVISTELE, Reinhold MATISENILE, Mati KARELSONILE, Lembit VISNAPUULE, Rein HIOBILE, nooremteadur Ants ALUMAALE, vaneminseneridele Aleksei ZAHHAROVILE, Heiki PAABUTILE, Rein KROLLILE, insener Ludmilla MATISENILE, vanemlaborantidele Ebba LOODMALE, Helle JAANISTELE, Maila ORAVALE, Aime VIIRALE, laborantidele Linda REBASELE ja Neonilla HIIEMÄELE, tehnikutele Enn KÕIVULE ja August SOOLE, aspirantidele Harri TIPPULE ja Erika PETJÄRVELE, üliõpilastele Lembit PIRNILE, Anatoli SMIRNOVILE, Teet UUSTARELE, Inna REBASELE, Elmar PETERSONILE, Arne PIIRIMÄELE, Urmas REINSONILE, Käde LEESMENTILE, Arne RANNIKMÄELE, Kaie KANGURILE, Jaan PRUULMANNILE, Urmas HAUDILE, Miia TAMMEORULE, Säde VIIRLAIDILE, Reet SAAREMÄELE, Mati HIIOBILE, Saima INNOLE, Jaan PENTSUKILE.

Bioloogia-Geograafiateaduskonnast

vanemõpetaja Jaan SIMISKERILE, vaneminseneridele Jüri TÄNAVOTSALE ja Avo ROOSMALE, nooremteadur Evi LADVALE, üliõpilastele Jüri TÜLILE, Lenne TAKLAJALE, Volli KALMILE, Sirje PÕLENDIK-VILBASTELE.

Kehakultuuriteaduskonnast

vanemõpetajatele Rein AULELE, ja Valter LENGILE, laborant Vaike KURELE, vanemteadur Paavo KÕRGELE, üliõpilastele Viktor KIRPULE ja Margita POSTNIEKSILE.

Majandusteaduskonnast

vanemõpetaja Vambola RAUDSEPALE, assistent Priit PEETSILE, üliõpilastele Helle KAMBERILE, Õie TSIPPILE, Tiina UBALE, Andres EESMAALE, Aili KASELE, Erik RAHKEMALE, Nikolai TARASSOVILE, Tatjana TREŠTŠINALE, Boris SPUNGINILE, Ene ENNULE, Jaak SAARNIIDULE, Tõnu UIBOPUULE, Vilja VILJASSOLE, Mercedes PENTILE, Aili HERKELILE.

Matemaatikateaduskonnast

kateedrijuhataja professor Gennadi VAINIKKOLE, dotsentidele Kalju SOONETSILE ja Mati KILBILE, laboratooriumijuhataja Harald EPLERILE, insener Hannes NÄRIPÄLE, vanemtehnik Mare KANGURILE, laborant Tiia PÜSSALE, üliõpilastele Elle EERMAALE, Toomas VÄÄNILE, Ludmilla LANGINENILE.

Õigusteaduskonnast

dotsent Peeter KASELE, vanemõpetaja Advig KIRISELE, laborant Lea PAULILE, üliõpilastele Rein VIRULE, Jüri GINTERILE, Malle LENNUPILE, Tõnu ANTONILE, Rein KIVILOOLE, Ülle RUBACHILE, Sirje SARILE, Feliks LUIKSAARELE.

Vanemtöödejuhataja jaoskonnast

betoneerija Paul KIKASKILE, maaler Koidu KÄÄRIKULE, mullatöölisele Pavel MARTIKAINENILE, puuseppadele Adolf JUURSOOLE, Aleksander OTSALE, Nikolai LUSTILE, krohvija Olga GONOBOLINALE, elektrikutele Jaan SIILBEKILE ja Pavel SVINKOVILE.

Teaduslikust Raamatukogust

vanemraamatukoguhoidjatele Milvi HIIEMETSALE, Mare KOPPELILE, Ingrid LOOSMELE, Urve RÄPPOLE, osakonnajuhataja Helje RIIVESELE, vanemredaktor Udo OTSUSELE, raamatukoguhoidjatele Niina KARGINALE, Sirje LIIMASKILE.

Administratiiv-Majandusosakonnast

haldusprorektori asetäitja Mihkel RATASELE, masinladuja Mai MÄNNIKULE, majahoidja Gustav LIPPINGULE, koristaja Anna MÄRSSILE riidehoidja Edgar HENNINGULE, keskküttekütja Juhan TOILILE, pasportist Silvia KÄÄBILE.

Raamatukogu aruandekonverentsilt

30. oktoobril kohtusid Teadusliku Raamatukogu töötajad lugejatega, et rääkida neile raamatukogu tegevusest, vastata küsimustele ja teada saada lugejate soove ja ettepanekuid.

Direktor Laine Peep, peatudes kõigepealt komplekteerimisel, märkis, et kirjanduse tellimisel toetub raamatukogu referentidele. Takistuseks töös on ju nii üleliigne kui ka puudulik eksemplaride arv. Raamatufond kasvab jõudsalt, ulatudes juba üle 3 miljoni 200 000 köite, mida kasutab üle 10 000 lugeja. Peaaegu 20% lugejatest on väljastpoolt ülikooli kollektiivi. Iga päev külastab Teaduslikku Raamatukogu koos filiaalidega 1030 lugejat, kellele laenutatakse 2600 raamatut.

Raamatuostu summad on piiratud, iga üliõpilase kohta arvestatakse ca 8 rbl. Ka õppejõududele ja aspirantidele tuleb kirjandus muretseda samast summast. Raamatukogu normaalset tööd häirib fondi laialipaisatus ja ruumikitsikus.

Paljudes lugejates on ärevust tekitanud kuuldus, et välismaise perioodika ümbertrükiseid ei ole võimalik enam tellida. Lugejatele teatati, et on vähendatud nimetuste arvu. Umbertrükiste kataloogiga saab tutvuda komplekteerimisosakonnas. Soovid palutakse esitada 20. novembriks.

Lugejaid ei ole rahuldanud kserokoopiate valmistamise ulatus. Seda töölõiku ei ole õnnestunud parandada paljundamisaparaatide vähesuse ja nende madala tootlikkuse tõttu. Raamatukogu tellis paljundusaparaadi «Rank-Xerox», mille töölerakendamine aitaks oluliselt parandada lugejate teenindamist.

Küsiti, kuidas lugejad hoiavad laenatud kirjandust. Tuli vastata, et mitte kõik ei suhtu raamatukogu raamatutesse heaperemehelikult. Kaotatakse, jäetakse kirjandus tähtajaks tagastamata. Eriti taunitav on see, kui meeldetuletustele ei reageerita. Tagajärjeks on raamatukogu töötajate järjekordsed sammud kirjanduse tagasinõudmiseks ja teiste lugejate asjata ootamine järjekorras.

Mitmed küsimused olid seotud välisvahetusega, mida saaks tõhustada, kui oleks olemas ülikooli toimetiste temaatiline kalenderplaan.

Konverentsil puudutati teisigi küsimusi. Sooviti, et kaitsmisele tulevate väitekirjade nimestik oleks lugemissaalis üles pandud. Leiti, et uudiskirjanduse väljapaneku jaoks on liiga vähe ruumi. Peeti soovitavaks anda deponeeritava kirjandusega kaasa kaart kartoteegi tarvis jne.

Sellised kohtumised lugejatega on raamatukogu töö paremaks korraldamiseks kahtlemata kasulikud. Ka lugejad saavad nii mõneski küsimuses selgust juurde.

K. LEPIK

Arstidiplom Debrecenist

See tõmmuverd noormees, kes paar nädalat tagasi meie toimetusse astus ja keda koos nigeerlastest kolleegiga kõrvaloleval pildil ametivannet andmas näete, on ungarlane Andreas Debrezceni.

Ta saatis kaks esimest tundengiaastat 1967—1969 mööda Tartus, võeti siis arstiteadust edasi õppima Debreceni (tore ju: Andreas Debrezceni — Debrecenit!) ning naases nüüd, viis aastat hiljem, diplom taskus, koju, et end sisse seada Kohtla-Järvel, hakata haigeid ravima, nüüd juba igapäevast tööd tegema.

Andreas Debrezceni arstidiplom.

Kuidas oli välismaal õppida? Mitte just paha, ikkagi ümberringi emakeel. Kahju vaid, et teise keele oskus jäi niiviisi poolikuks, ei jõudnud ma nende paari aastaga Tartus eesti keelt ära õppida ega tunne end kuigi kindlalt venegi keeles. Debrecenis õppisin meditsiiniülikoolis. Seal oli, tõsi küll, võõrkeelte õppimiseks kõik võimalused, kursusi mitmetes tähtsamates keeltes, võõrkeele eksami sooritamine polnud kohustuslik, kuid sellega edukalt toimetulnul tõusis juba stipendium, kõnelemata hilisemast palgalisast. Ülikool moodustas omaette kompleksi: ühes ja samas paigas olid kliinikud, teoreetilised kabinetid — ja-jaa, õppe-teaduslik sisustus on seal suurepärane. Sarengumaadest, ka ungarlasi. Nõukogude Liitu esindasin üksinda. Mis jäi üliõpilaselust meelde? Noorte meedikute klubi, samas paiknevad spordiväljakud. Igav ei olnud kunagi. Töö toimus iga päev hommikupoolikul 8—12, õhtupoolikul praktikumid. Ungaris viibib noor arst pärast diplomi saamist neli aastat internatuuris. Üliõpilaste omavalitsus tundub olevat seal tegelik — praktiliselt kõik tuli ise teha, üliõpilased on esindatud kõigis instantsides, üliõpilasdemokraatia hästi äratuntav.

Lõpetas meid 126 (kokku oli kursuse 10 grupis 180 inimest). Ülikooli pidulik lõpuaktust oma tseremooniaga ei saa unustada... kohal olid ka mu vanemad.

Haigla Kohtla-Järvel, kus tööle hakkan, on hea, suur, moodne, väärtusliku sisustusega. Mitte halvem vabariiklikest raviasutustest. Kuidas hakkama saan, näitab elu. Kuid ametivanne on antud: tõotan rakendada oma teadmised haigete ravimiseks, rahva heaoluks.

J. TALVET

Kes on kõige osavam?

Sügissemestril toimuvad bibliograafiaõppused TRÜ Teaduslikus Raamatukogus hakkavad jõudma lõpule. Õppuste kokkuvõttena toimub igal sügisel informiin — võistlus selgitamaks kõige osavamaid saadud teadmiste rakendamisel. Käesoleva aasta informiin toimub TRÜ TEADUSLIKU RAAMATUKOGU LUGEMISSAALIS 30. NOVEMBRIL KELL 18.

Võistlus toimub neljas voorus. Esimene voor — otsimine kataloogidest, teine voor — otsimine teatmeteostest, kolmas voor — vastamine peast, valides antud neljast vastusevariandist arvatava õige, neljas voor — samuti vastamine peast, improviseerides lahenduse esitatud probleemile.

Võistlevad kolmeliikmelised võistkonnad. Võistkondi võib moodustada teaduskonniti, kursuste või rühmade kaupa, aga ka mitme rühma või teaduskonna peale.

Võistkonnad registreerida TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonnas või valvebibliograafi juures 27. novembriks.

Et võimaldada võistlusest osa võtta kõigil üliõpilastel, organiseeritakse peale väikese ringi, s. o. võistkondade võistluse veel suur ring individuaalsetele võistlejatele.

Suure ringi küsimuste vastused koos allika märkimisega, kust vastus leitud, lasta Teadusliku Raamatukogu valvuri laual asuvasse kasti hiljemalt 26. nov. kella 12.

Soovijad võivad bibliograafiaosakonna töötajatelt saada lähemat informatsiooni teatmeteoste paigutuse jm. küsimuste kohta.

Nii suure kui ka väikese ringi võitjaid autasustatakse komandeeringuga ÜTÜ konverentsile, linn või vabariik jääb võitjate eneste valida. Teisele ja kolmandale kohale tulnud saavad kingituseks raamatuid.

Ootame teid, endised ja uued võistlejad!

L. KILK,
bibliograafiaosakonna juhataja

Informiin

Suure ringi küsimused

1. Mida tähendab venekeelne lühend АФА?
2. 1972. a. sai Nepaali uueks kuningaks Birendra Bir Bikram Shah Deva. Kes on kirjutanud selle kohta artikli ja kus see ilmus?
3. Millal tegutses kunstnike grupp «Голубая роза»?
4. Missugune prantsuse kirjaniku A. Saint-Marcoux' jutustus ilmus 1963. a. eesti keeles?
5. Mis on «Kuldne raamat»? (it. k. «Libro d' Oro»).
6. Kui suur oli 1972. a Nõukogude Liidu elanike arv ja kui palju neist elas linnas ja maal?
7. Mil viisil on Alexander Stieglitz seotud Narvaga?
8. Kus on sündinud Aristoteles Sokrates Onassis?
9. Millises töös mainib V. I. Lenin L. N. Tolstoi «Anna Kareninat»?
10. Kes oli ja millal sündis Jakob Skytte?
11. Kelle maal on «Ararati org» («Долина Арарата») ja millal ta valmis?
12. Mida tähendab saksakeelne lühend IMLB?

Doonoripäevad

Teatud olukordades võib inimese elu päästa vaid vereülekanne. Et vere saamise ainsaks allikaks on terve inimene, on kõigi tervete täiskasvanute aukohuseks osa võtta doonorluse liikumisest. Doonorid on ümbritsetud ühiskonna tähelepanu ja hoolitsusega. Muude võrdsete tingimuste korral antakse puhkekodude ja sanatooriumide tuusikud esmajärjekorras doonoritele. Vastavalt Eesti NSV Tervishoiuministri käskkirjale nr. 350 26. detsembrist 1955. a. annab vere andmine vereülekandeks õiguse vabale päevale, mille doonor võib välja võtta vereandmisele järgneval päeval või hiljem. Üliõpilased, ärge ainult unustage kooskõlastada oma vaba päeva väljavõtmise aega dekanaadiga.

Et analüüside tegemisega ja vere võtmisega ei tekiks liigset ajakulu, organiseerib Tartu Vabariikliku Kliinilise Haigla vereülekande osakond (L. Puusepa tn. 6, teine korrus, sissekäik hoovi kaudu) TRÜ üliõpilastele, teenistujatele ja õppejõududele doonoripäeva 20. novembril 1973. a. kell 8.30—14.

Võtkem aktiivselt osa!

TRÜ PRS KOMITEE
R. TEESALU,
TRÜ Veresoontekirurgia laboratooriumi vanemteadur

Koos filme vaatama

TRÜ filmiklubi alustab jälle oma tööd 16. oktoobril kell 19 Vanemuise t. 46 suures auditooriumis. Näidatakse režissöör A. Mitta filmi «Leegitse, nii täht».

Edaspidi on plaanis näidata huvitavamaid ja nn raskemaid nõukogude ja välismaa filme. Külla tulla on lubanud kinoteadlane D. Šestakov.

On oodatud nii endised kui ka uued kinohuvilised.

TÄHTIS TEADE

Vastavalt uuele ehitusmaleva komplekteerimise korrale alustame EÜE-74 kaadri väljaselgitamist. Nendel, kes soovivad saada järgmisel suvel rühmakomandöriks või -komissariks, on ülim aeg tulla komsomolikomiteesse KOLMAPÄEVAL, 21. novembril kell 19.

EÜE SEKTOR

ÜTÜ

Oktoobrikuu 17. päeval käisid kõrva-nina-kurguhaiguste ringi liikmed koos I kursuse defektoloogidega Porkuni Eriinternaatkoolis (kurttummade õppeasutus).

Lühiülevaate kooli elust andsid direktor ja õppeala juhataja.

Porkunisse tulevad lapsed 4-aastaselt ja kohe algab ka häälikuseade, mis kestab kuni kooli lõpetamiseni. Meil oli võimalus jälgida h-hääliku seadet lasteaiarühmas.

Põhiliseks õppeaineks koolis on emakeel. Üliõpilastel oli võimalus viibida 1. ja 5 klassi emakeele tunnis. Kuid peale selle õpitakse kõiki teisi aineid, mis on üldhariduslik kooli õppeplaanis. Välja on jäetud ainult muusikaline kasvatus ning võõrkeel.

Suur tähelepanu koolis on pööratud käsitööle, sest see jääb kasvandike edaspidiseks tööalaks.

Õppetöö vana programmi alusel kestab koolis 10 aastat. Uus programm nõuab aga juba 12 aastat. Koolist lahkujad saavad kaasa 8. klassi lõputunnistuse.

* * *

21. oktoobril avati prof. H. Koppeli sünnikohas Viljandi rajoonis Tännassilma kolhoosis endises Naela talus mälestustahvel. Prof. H. Koppel oli otorinolarüngoloogia rajajaks Tartu Ülikoolis ja seega kogu Eestis. Mälestustahvli avamisel viibisid kõrva-nina-kurguhaiguste arstid, ÜTÜ ringi liikmed. Avamisel esines professor E. Siirde teemal «Henrik Koppel kõrva-nina-kurguhaiguste eriala rajajana Eestis» ja Eesti Looduskaitse Seltsi aseesimees J. Eilart — «Professor H. Koppel looduskaitse ja koduuurimise rajajana». Kaastegev oli veel rahvakoor «Sakala». Sünnimajas oli välja pandud ulatuslik näitus teadusemehe elust ja tegevusest.

Ringi vanem

ÜTÜ

Konverents

TRÜ aulas toimub 21.—23. nov. TRÜ Arstiteaduskonna, ENSV TM Eksperimentaalse ja Kliinilise Meditsiini Instituudi ja Tallinna Epidemioloogia, Mikrobioloogia ja Hügieeni Instituudi IV vabariiklik teaduslik konverents vereringeuurimustest.

I istungi teemaks 21. nov. (algus kell 11) on «Mikro- ja makrotsirkulatsioon intoksikatsioonide puhul».

II — kell 15. «Regionaarse vereringe patoloogia».

22. nov. kell 10

III. «Südame isheemiatõbi ja ateroskleroos».

IV kell 15.30 «Reumatismi patogeneesi küsimusi».

23. nov. kell 10.

V. «Südame-veresoonkonna haiguste diagnostikast ja ravist».

Oodatud on kõik huvilised ja eriti üliõpilased.

VTK

VTK laskmise normatiive on võimalik sooritada Tartu V Keskkooli lasketiirus:

rahvatantsijad laupäeval, 17. nov. k. a. k. 16—20; kõik teised esmaspäeval, 19. nov. k. 16—20.

H. UNGER

«Lahtine matt»

Kolmapäeva õhtul toimusid ülikooli maadlusruumis TRÜ «lahtise mati» võistlused klassikalises maadluses.

Osa võtma lubati teise ja madalama järgu sportlasi. Konkurentsi aitasid tugevdada maadlejad EPA-st ja «Töojõureservidest». Raskemates kehakaaludes toimusid tulised heitlused esikohtade pärast, kergemad kaalud aga olid tühjad. Väikseid mehi on tudengite hulgas raske leida.

Võistlused olid üheks etapiks valmistumisel ENSV kõrgemate koolide meistrivõistlusteks ja noortele maadlejatele kogemuste omandamiseks. Seekord saatis edu TRÜ üliõpilasi. Esikohtadele tulid: kehakaalus kuni 62 kg — Ülo Martis (Matemaatikateaduskond I kursus); kehakaal 68 kg — Siim Välkman (geol. II kursus); kehakaal 74 kg — Ürjo Eskel (geol. I kursus); kehakaal 90 kg — Teet Uustare (Füüsika-Keemiateaduskond VI kursus); kehakaal 100 kg — Jaak Oja (Õigusteaduskond I kursus); kehakaal 82 kg — külalisvõistleja Raivo Kapp (TR).

JÜRI SIKKUT,
võistluste peakohtunik

Üllatav kohtumine

Eesti turismigrupiga Berliini jõudnud, vaatasime parajasti, ülikooli teklid peas, uudistavalt Berliini Ostbahnhofis ringi, kui ligi astus keegi ilmselt võõramaalanna ja meie suureks imestuseks selges kodukeeles sõnas: «Tere, tartlased!» Selgus, et tegemist on alles värske «sakslannaga» — Humboldti ülikooli germanistika eriala I aasta tudengiga. Nimi on Urmi Darsinsch, enne Berliini õppima asumist 2 aastat Tartus saksa keelt studeerinud ja nüüd siis 4 aastaks NSVL stipendiaadina Saksa DV-sse edasi õppima suunatud. Praegu on Urmi ainus eestlasest tudeng Berliinis (seda oli tunda ka juba aktsendilõhnalisest emakeelest). «Eesti keelt saan rääkida umbes kord 5—6 nädala jooksul, ja sedagi paar tundi — kui sõidan külla Karl-Marx-Stadti või Leipzigi,» nentis Urmi mitte eriti rõõmsalt.

22-korruseline ühiselamu on hubane — kahekesi toas, suur vannituba, külmutuskapp, esik. Stipendium 120 rubla kuus, välja maksetakse markades — 380 marka. Toidule kulub sellest 150 marka kuus.

«Jah, kõik on ilus ja tore, kuid ometi jääb puudu millestki, mis oli meil Pälsoni 14 intris. Palun, viige tervitusi tüdrukutele, 301. ja 307. tuppa. Ja üldse — tervitage kõiki, kogu ülikooli!»

Vahepeal on tuppa tulnud sakslannasid, keegi annab Urmile kitarri ning toas valitseb hauavaikus. Urmi laulab laule, mida on Pälsoni seinad kuulnud palju kordi, kaasa hakkavad ümisema ka saksa tudengid.

Meie rong nõksatab kodumaa poole, perroonile jääb Urmi üksinda...

«Õnnelikku reisi, tervisi Eestimaale!»

REIN TOOMLA KALLE LIIV

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17 19 III Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 5924. MB-07288.

Raamatukogu

Ülikooli I parteikonverentsilt

Mitte rahulduda saavutatuga

(Parteikomitee aruandekõne algust vt. eelmises numbris)

Jaan Reimand
EKP TRÜ Komitee sekretär

ÕPPE-KASVATUSTÖÖ JA TEADUSLIKU TÖÖ PARTEILISEST SUUNAMISEST

Õppetöö suunamisel oli parteikomitee tähelepanu keskpunktis nõukogude spetsialistile vajalike omaduste kujundamine. Õppe- ja kasvatustöö edukus sõltub suurel määral õppejõust. Seepärast olid päevakorras õppejõudude koosseisu jaotamise alused ja õppe-metoodilise töö intensiivistamine.

Õppejõudude koosseisu jaotamise uued põhimõtted, mis juhindusvad teaduskonna üliõpilaste arvust ja vastastikuse teenindamise ulatusest, võeti vastu parteikomitee ja rektoraadi ühise otsusega 1971. aasta märtsis.

1970. aasta lõpuks reorganiseeriti õppe-metoodiline töö. Moodustati üleülikoolilised **pedagoogikanõukogu** (esimees J. Tammeorg) ja **metoodikanõukogu** (esimees K. Püss) ning kinnitati vastavad põhimäärused. Töö raskuspunkt viidi teaduskondadesse ja kateedritesse, toodi välja esmajärjekorras lahendamist nõudvad küsimused jne. Parteikomitee arutas korduvalt õppe-metoodilise töö olukorda ja ülalmainitud nõukogude tegevust. Heast küljest märgiti selle töö taaselavnemist, teatud plaanikindluse ja järjepidevuse ilmumist tulemuste rakendamisel. Vajaka jääb veel paljuski. TRÜ ei ole kujunenud vabariigis juhtivaks pedagoogika ja metoodika alase töö keskuseks. Uurijate töö toimub suures osas isoleeritult ega leia vajalikku üldistamist. Edaspidi tuleb likvideerida selles osas esinev jõudude killustatus, luua probleemgrupid, tagada iga grupi kvalifitseeritud juhtimine.

Korduvalt arutati aspirantuuri olukorda.

Vähe tegeldakse aspirandikandidaatide valiku ja süsteemikindla ettevalmistamisega. Töö parandamise põhisuunaks peaks olema pidevalt suunatav ahel: **eesrindlik üliõpilane — komsomoliaktivist — ÜTÜ aktivist — NLKP liige — eesrindlik noor spetsialist — aspirant — ülikooli õppejõud.**

Igal aastal olid päevakorras TRÜ **juhtimise teaduslike aluste probleemid.** Siin on saavutusi detailide osas, kuid ühtne teadusliku juhtimise süsteem puudub endiselt. Torkab silma enamiku õppejõudude ja teaduslike töötajate vähene huvi ja aktiivsus TRÜ enda arengu probleemide lahendamisel. Edaspidi tuleb rakendada kindlaid organisatsioonilisi abinõusid ja atesteerimisel ning ümbervalimisel rangelt arvestada ka seda, milline on selle või teise inimese osa ülikooli arendamises ning õpetamise täiustamises.

Arutluse all oli sotsioloogialaboratooriumi töö. 1972. aasta oktoobris konstateeris parteikomitee laboratooriumi uurimuste liiga ekstensiivset iseloomu ja eraldatust teistest TRÜ allüksustest, mistõttu sisuline kontroll ja parteiline juhtimine jäid ilmselt vähesteks. Laboratooriumi töö abistamine tehti ülesandeks ühiskonnateaduste parteiorganisatsioonile, kuid sellele vaatamata ei vabanetud sotsioloogialaboratooriumi tegevuses ilmnenud vigadest, mis tingis küsimuse arutamise EKP Keskkomitee bürool 1973. a. juunis ning vastava otsuse vastuvõtmise.

Edaspidi tuleb teadusliku töö valdkonnas osutada enam tähelepanu üliõpilaste teadusliku töö hoogustamisele, ülikooli arengut puudutava teadusliku töö intensiivistamisele, doktorantuuri sihipärasemale kasutamisele.

Õppe-teadusliku töö sektor tegeles põhiliselt **üliõpilaste kommunistliku kasvatuse üldplaani** koostamisega. Vastava töö suunamiseks teaduskonniti moodustati erikomisjon eesotsas H. Liimetsaga. Töö toimus, kahjuks aga teatava hilinemisega, mistõttu teaduskondade plaanid ja kasvatustöö programmid kui ühtne süsteem pole veel ellu rakendatud.

Veel käsitleti komitees ideoloogilist kasvatust õppeprotsessi vahendusel, üliõpilaste omavalitsuse süvendamist, kursusejuhendajate tööd, TRÜ kroonika ja ajaloo koostamist, mis ei taha plaanipäraselt areneda. Kommunist R. Hagelberg tegeles pikaajaliste plaanide koostamise metoodika aluste väljatöötamisega ja vastavate plaanide ettevalmistamisega.

Kokkuvõttes võime tõdeda — plaane on tehtud hoolikalt pika aja jooksul. Nüüd on aeg asuda nende plaanide realiseerimisele, et lõigata selle ulatusliku töö vilja.

SISEORGANISATSIOONILINE TÖÖ

Kuigi igal aastal lõpetab ülikooli arvukalt üliõpilasi-kommuniste, on kolme aasta jooksul jõudsalt kasvanud kommunistide arv. Praegu on TRÜ parteiorganisatsioonis arvel 524 kommunisti, kes moodustavad teaduskonniti 14 parteiorganisatsiooni ja 18 parteigruppi. Kõik teaduskondade parteisekretärid on (esmakordselt meie parteiorganisatsiooni ajaloos) teadusliku kraadiga. Uut hoogu siseorganisatsioonilise tööle andis parteidokumentide vahetamine, mille käigus jõuti iga kommunistini.

Aruandeperioodil toimus TRÜ juhtiva kaadri olukorra ja reservide põhjalik analüüs nii teaduskondade kui rektoraadi tasemel.

Parteitöö raskuspunkt langes kindlalt parteigruppidele. Viidi sisse pidevate parteiliste ülesannete ühtne arvestus, Põhiliselt on korras ka parteiline distsipliin kuigi üksikuid häireid esineb.

Edaspidi tuleb parandada noorte kommunistide parteilist kasvatamist, hoolikamalt kontrollida parteikoosolekute otsuste täitmist ja plaanide koostamist. Otsustavalt tuleb parandada TRÜ rahvamaleva tegevust, suuremat hoogu vajab rahvakontrolligrupi töö. Liiga vähe kasutab rahvakontrolligrupp esinevate puuduste kritiseerimiseks ja avalikkuse informeerimiseks ülikooli ajalehte.

Ülikooli parteiorganisatsioonile on pidevalt osutanud suurt abi EKP Tartu Linnakomitee ja EKP Keskkomitee, kes suhtuvad meie probleemidesse usalduslikult ja respekteerivalt, õiglase printsipiaalsusega.

Möödunud kolm aastat olid ülikooli elus kiire edasimineku aastateks. Doktorite ja professorite arv kasvas 51-lt 85-le, neist 62% kommuniste, teaduste kandidaatide ning dotsentide arv vastavalt 242-lt 373-le (51% kommuniste). Ülikool on läbinud uute sihtide seadmise aja ja koostanud mitmed eelseisvaks tööks vajalikud pikaajalised plaanid. On paranenud üliõpilaste ja õppejõudude olmetingimused (1080 uut kohta tornühiselamutes, 150 uut korterit õppejõududele), mitmed ehitused on käimas, mitmed ootavad alustamist.

Meie pooletuhandeline kommunistide pere on aga võimeline senisest veelgi paremini töötama. Selleks palju jõudu ja edu uue komitee juhtimisel!

Sõnavõttudest

Komitee aruandele järgnenud sõnavõttudes kujunesid telgteemadeks kommunistliku kasvatuse ja ülikooli perspektiivide küsimused.

Delegaat **J. Kalits** vaagis meie kasvatustöös esinevate puudujääkide põhjusi. Pikka aega on ülikoolis tegeldud kasvatustöö stabiilsete plaanide koostamisega, samal ajal kui praktiline töö plaanide elluviimiseks on jäänud tagaplaanile. Liiga sageli otsime uusi kasvatustöö vorme, ometi on juba läbiproovitud vanade vormide võimalused veel täielikult ammendamata. Paremini tuleks tutvustada meie eesrindlasi.

Delegaadid sõnavõtte kuulamas.

I. Orgo ja P. Kask vaatlesid üliõpilaste ehitusmalevaga seotud kasvatusprobleeme, seda eelkõige Õigusteaduskonnas, sest tulevased juristid on juba aastaid moodustanud märgatava osa EÜE juhtkonnast. Paraku ei ole EÜE kaadri valimisel teaduskonna parteiorganisatsioonile kuulunud otsustav sõna, mistõttu on valik mõnigi kord kujunenud juhuslikuks. EÜE rühma kuraatori ülesanded on vastutusrikkad, nende täitmine jääb aga paratamatult episoodiliseks.

Oleks otstarbekas, et kuraator võtaks osa rühma komplekteerimisest, siis saab ta oma ülesandeid tõhusamalt täita.

Ülikooli komsomolipere tervitused parteikonverentsile andis edasi **Tiit Koldits.** Ta toonitas vajadust pöörata enam tähelepanu nooremate kursuste kaasatõmbamisele ühiskondlikule tööle, seda eelkõige õpperühmas ja kursusel. Praegust olukorda, kus umbes pool üliõpilaskonnast ei võta ühiskondlikust tööst osa, ei saa lugeda rahuldavaks ja siin on vaja parteija komsomoliorganisatsiooni ühiseid jõupingutusi.

Delegaat **K. Voinov** käsitles oma sõnavõtus sõjalis-patriootilise kasvatustöö olukorda, siin saavutatud edusamme ning vajakajäämisi. Soovida jätab osavõtu massilisus, mida saab tõsta just teaduskondade parteiorganisatsioonide kaasabil. ALMAVÜ tööd hakkab pidurdama baaside mahajäämus. Nii on rivist välja langemas ALMAVÜ laskettiir, mis koondas ülikooli laskureid, andes neile häid treeninguvõimalusi.

Ülikooli kõige arvukama ühiskondliku organisatsiooni — ametiühingu — nimel tervitas konverentsi **H. Kabur,** kes peatus lähemalt kasvatustööl ühiselamutes. Praegu on ühiselamutesse majutatud 85% väljastpoolt Tartut tulnud üliõpilasi, mis on kõrgemaid näitajaid kogu NSV Liidu ulatuses. Pidevalt on paranenud elamistingimused ühiselamutes, kuigi siin on veel mõndagi ära teha. Peamiseks puuduseks on mõnede üliõpilaste režiimitu ja kultuuritu elulaad, hoolimatu suhtumine ühisvarasse. Ühiselamute nõukogud pole suutnud otsustavalt olukorda muuta ega neid noori korrale kutsuda. Keerukas on noorte spetsialistide varustamine elamispinnaga. See mõjub negatiivselt kaadri valikule, sest tööle tuleb võtta eelkõige neid, kel on mingi elamispind Tartus, mitte aga neid, kes oleksid oma võimetelt kõige kohasemad töötama ülikoolis.

Veel pani H. Kabur delegaatidele südamele aidata kaasa VTK märginormide täitmise organiseerimisele. See on tähtis üritus, milles ülikool jääb tunduvalt maha. Ametiühing püüab siin olukorda järsult parandada, on ainult vaja, et üliõpilased ja õppejõud-teenistujad lööksid aktiivsemalt kaasa.

Kehalise kasvatuse olukorral peatus delegaat **M. Kutman.** Tervisesport on muutumas ikka teravamaks probleemiks, kuna vastu ootusi ei ole paljude noorte tervis korras ja nad ei tegele süstemaatiliselt kehakultuuriga ega tervistava spordiüritustega. Valusalt annab tunda spordibaaside vähesus, mis sunnib kehakultuuri õppejõude ise otsima ruume, et tunde kuidagi anda. M. Kutman pakkus välja ulatusliku programmi võimlate ja spordibaaside ehitamiseks ülikoolis eelolevatel aastatel.

Ühiskonnateaduste kateedrite kommunistide nimel kõneles delegaat **L. Kiik,** kes toonitas vajadust tihedamaks koostööks teaduskondade ja ühiskonnateaduste kateedrite vahel üliõpilaste ideelisel kasvatamisel. Ühiskonnateadlastel on viimasel ajal märkimisväärseid saavutusi, nende töö maht on kasvanud, abi-õppepersonali hulk on jäänud aga kasvavatest nõuetest tunduvalt maha. See on kujunemas pidurdavaks teguriks.

Ülikooli rahvamaleva töö kitsaskohtadest rääkis delegaat **H. Tõnismägi.** Põhipuuduseks on vastutustundetu suhtumine rahvamaleva töösse, mille tõttu on ära jäänud mitmeid kontrollreide. Linn ei oota ülikooli rahvamalevlastelt abi mitte korrapidamiseks tänavatel, vaid eelkõige pedagoogilist tööd raskelt-kasvatatavate noorukite parandamiseks.

Delegaat **Udo Reino** vaatles ÜTÜ tegevust, selle edusamme ja kitsaskohti. Vähene on seni veel üliõpilaste osavõtt ÜTÜ tööst erialakateedrite ja teaduslike laboratooriumide juures. Paremini on ÜTÜ töö korraldatud Arstiteaduskonnas, kus just sel viisil selgitatakse välja teaduslikuks tööks võimekaid üliõpilasi, kellest edaspidi kujuneb meie teadlastele väärikas vahetus. Väheseks pidas sõnavõtja parteikomitee suunavat osa ÜTÜ tegevuse juhendamisel kogu ülikooli ulatuses.

«Viimastel aastatel on ülikooli parteiorganisatsioon hakanud rohkem tegelema konkreetse tööga ja vähem teinud üldist juttu,» konstateeris delegaat **B. Nedzvetski.** Vahepeal pöörati küllaldaselt tähelepanu kursuse hooldajate töö juhendamisele, käesoleval õppeaastal on aga selles osas saabunud vaikus. Nii on jäänud ära üleülikoolilised informatsioonid kursusejuhendajatele aulas, kursusejuhendajate lektoorium, mis oli kasulik ja vajalik. Sõnavõtja toonitas vajadust tugevdada ka parteitöös pedagoogilist momenti.

Kasvatusprobleemidest laiemalt kõnelesid delegaadid **Z. Saar ja Õ. Reintam.** Nad käsitlesid eelkõige teatri ja kirjanduse, aga samuti ümbritseva keskkonna osa noorte inimeste eetiliste-esteetiliste tõekspidamiste kujunemisel, juhtides tähelepanu siin esinevatele ebakohtadele, ajuti väljalõõvale labasusele nii laval kui elus.

(Järg. lk. 2.)

EKP TRÜ KOMITEES

19. novembril pidas äsjavalitud ülikooli parteikomitee oma esimese töökoosoleku. Arutati Matemaatika-teaduskonna ja Õigusteaduskonna parteibüroode tööd kasvatustöö suunamisel ühiselamus. Aruandega esinesid teaduskondade parteibüroode sekretärid K. Velsker ja I. Orgo.

Eriti jätab soovida kord üldkasutatavates ruumides. Õigusteaduskond on püüdnud viia läbi ühisüritusi ühiselamus, kuid seda on tublisti häirinud ruuminappus. Vastuvõetud otsuses märgitakse, et on vajalik luua kõikide ühiselamute juurde klubiruumid, samuti näeb otsus ette olukorra parandamise näitliku agitatsiooni osas meie ühiselamutes.

NB!

TRÜ ÕPPEJÕUDUDE LEKTOORIUMIS kõneleb esmaspäeval, 26. novembril kell 16.15 Tartu linna prokurör E. Kahar

väära ellusuhtumise seosest kuritegevusega.

Väliskommentaar

«NII VÕI TEISITI, AGA LÕPUKS JÕUDIS KÄTTE PIDULIK ÕHTU, KUI HOIDSIN KÄES TRÜKIVÄRVIST LÕHNAVAT AJALEHTE, MIS KANDIS 1948. a. 22. NOVEMBRI KUUPÄEVA. AJALEHT «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL» OLI SÜNDINUD...» (O. UTT)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 33 Esmaspäeval, 26. nov. 1973. a. XXV aastakäik

I parteikonverentsi sõnavõttudest

(algus 1. lk.)

Ülikooli ajalehe vastutav toimetaja **H. Palamets** tõi lehe töö peamise raskusena esile käärid ilusate plaanide ja nende kesise täitmise vahel, sest paljud õppejõududelt tellitud lood jäävad saamata või saabuvad suure hilinemisega. 1974. aastal, mil möödub 30 aastat Nõukogude Eesti vabastamisest Suure Isamaasõja käigus, ootab ajaleht ja tema lugejaskond ülikooli sõjameeste-veteranide mälestuskilde nendest sangarlikest aegadest, õppejõudude meenutusi töö taasalustamisest Tartu Riiklikus Ülikoolis 1944. aasta hilissügisel.

«Ülikooli parteiorganisatsioon on loonud õige töömeeleolu, mis soodustab küsimuste printsipiaalset lahendamist, töö otstarbekat korraldamist administratsiooni ja parteiorganite vahel,» ütles delegaat **A. Koop**. Meie paljude edusammude foonil paistavad seda selgemini silma üksikud puudujäägid. Visalt paraneb TRÜ-s õppeedukus. Endiselt on killustatud teaduslik uurimistöö paljude pisiteemade vahel. Ülikooli väljaehitamisel ei laabu kõik plaanipäraselt. Need on arenguraskused, milledest saame üle, kui õpime otstarbekamalt kasutama oma jõude, teaduslikku ja pedagoogilist potsentsiaali.

V. Väljas andis ülikooli I parteikonverentsi tööle positiivse hinnangu, rõhutades konverentsi asjalikkust ja mõtterõhu põhjendatud asetamist kasvatustöö probleemidele. Kõneleja valgustas ülikooli praeguse töö ja edasise arenguga seotud sõlmküsimusi, toonitas vajadust perspektiivselt ette näha ja õigesti kavandada kollektiivi jõupingutusi, et nendest tõuseks meie maale ja rahvale võimalikult palju kasu nii noorte spetsialistide ettevalmistamisel kui teaduslikus uurimistöös.

Kohtumine V. Väljasega

13. novembri ELKNÜ TRÜ komitee istung kujunes eriliseks, sest sellest oli tulnud osa võtma EKP Keskkomitee sekretär Vaino Väljas, kes ka ise on kaasa löönud komsomolielu juhtimisel meie ülikoolis 1950. aastate alguses. Kohal viibisid veel EKP Tartu Linnakomitee I sekretär J. Lott, EKP Keskkomitee instruktor Priit Järve ja ELKNÜ Keskkomitee sekretär Jaak Kaarma, kes on samuti olnud erinevatel perioodidel ELKNÜ TRÜ komitee sekretärideks.

Algusest peale kujunes vestlus sundimatus õhkkonnas, kus ei puudunud ka mõnus huumor. Vaadeldi üliõpilaskomsomoli töö kahte aspekti: ühelt poolt õppetööga seotud küsimusi, teiselt poolt spetsialisti kasvatamise keerukaid probleeme.

Lõpetanu olgu eelkõige oma eriala hea spetsialist. Komsomoliorganisatsioon peab igati kaasa aitama õppeprotsessi täiustamisele, erialaringide loomisele. Palju räägiti esimeste kursuste probleemidest. On ju mõtlemapanev, et vastne tudeng ei suuda nimetada tihtipeale kasvõi paari eriala, kuhu on võimalik tööle asuda pärast lõpetamist. Komsomoliorganisatsiooni üheks tähtsamaks ülesandeks on esimeste kursuste aktiivne kaasatõmbamine erialaringidesse, aidata leida talle ta õige valdkond.

Keeruka kompleksi moodustavad kasvatustööga seotud küsimused. Oma tegevuses peame lähtuma eelkõige sellest, et meie organisatsioon on poliitiline, ja me peame seda arvestama iga konkreetse üritуse, hinnangu ja tegevuse puhul.

Lõpetuseks ütles V. Väljas, et meie ülikooli komsomoliaktiivi töösuunad on õiged ja et ta jääb lootma, et oma tegemistes lähtume kohtumisel väljaöeldud mõtetest.

PROF. HILDA MOOSBERGI MÄLESTUSI

Sõna ja teoga!

Iga inimese elus on sündmusi, mis jätavad sügava jälje tema teadvusesse, määrates paljuski tema edasise elu- ja võitlustee. Minu elus kujunesid sellisteks sündmusteks 1917. aasta revolutsioonid, eelkõige Suur Sotsialistlik Oktoobrirevolutsioon, rängad Kodusõja aastad, astumine Kommunistliku Noorsooühingu ridadesse 1920. ja Kommunistlikku Parteisse 1925. aastal, eriti aga Suur Isamaasõda. Just seal taipasin selgesti, et sõda ei tähenda üksnes võitlust relvadega — see on samaaegselt ka võitlus inimeste teadvuses, võitlus nende teadvuse pärast. Siin kujunes sageli määravaks kommunisti veenev sõna, isiklik eeskuju, sisemine kindlus. Nii otsustasin teha igal võimalusel rahva hulgas selgitustööd, et sel viisil anda oma osa ühisesse suurde üritusse.

Leningradist suunati meid edasi nendest rasketest aastatest tahaksin mõningaid episoode meenutada.

Fašistide kallaletungist Nõukogudemaale sain teada 22. juuni hommikul. Esimeseks mõtteks oli astuda rindevõitlejate ridadesse. Kuid perekond, kaks tütart (üks 7- ja teine 11-aastane) — mis saab nendest? Tuli koos abikaasaga kõik rahulikult läbi kaaluda. Töötasime sel ajal mõlemad Tallinnas. Olin Riikliku Ajaloo- ja Revolutsioonimuuseumi direktor. Just veidi enne sõja puhkemist oli valminud meie esimene ekspositsioon. Nüüd tuli see maha jätta ja evakueeruda koos lastega, sest abikaasa jäeti rindevõitlejaks.

Pikk teekond Nõukogude tagalasse algas juunikuu lõpul. Sõitsime veoautoga läbi Tartu Pihkvasse, et sealt edasi pääseda Leningradi. Juba Pihkva lähistel kohtusime reaalse sõjaga — punaarmeelased pidasid lahingut fašistide õhudessandiga. Velikaja jõe sildu pommitati. Olukord oli keeruline, vaenlane tungis kiiresti peale. Inimeste meeleolu langes. Oli ka neid, kes julgesid nüüd välja valada oma vaenu nõukogude korra vastu. Just itta. Juulikuu keskel jõudsime Jaroslavli oblasti Dmitrovskaja kolhoosi. Suurem osa mehi oli mobiliseeritud, tööjõudu napilt, kuid vili ootas koristamist. Kuigi ma polnud pikemat aega füüsilist tööd teinud, tuli viivitamatult käed külge lüüa. Esimene töö juhtus olema ränk — kaheksa päeva järjest panime kolhoosinaistega kokku lopsakat ristikut. Et olin tulnud rinde läheduses, siis päriti minult palju. Selgitasin töökaaslastele paljusid küsimusi nii nagu oskasin, ühendades selgitustöö kehalise tööga.

Augusti lõpul kutsuti mind läheduses asuvasse Galitši linna, ajalooõpetajaks kohalikku keskkooli. Esialgu ei tulnud otsesest koolitööst midagi välja, sest tuli minna koos õpilastega kolhoosidesse appi vilja koristama. Noorte meeleolu oli optimistlik ja nad töötasid tublilt, oma jõudu mööda. Paraku algasid raskused toiduga. Normid olid väikesed, kasvavad tütred aga vajasid tugevat toitu. Abi tuli ootamatult Dmitrovskaja kolhoosist, kust mulle anti normipäevade tasuks kaks puuda otri. Esialgu mõtlesin loobuda, kuid mulle seletati, kuidas teradest saab käsiveskil kergesti odratangu teha. Need enda valmistatud odratangud tulid tubliks lisaks meie pere toidunormile.

23. nov. möödus 70 aastat ajaloodoktori, ENSV Teaduste Akadeemia korrespondentliikme professor Hilda Moosbergi sünnist. Oma töörohke ja viljaka elu jooksul on juubilar 50 aastat sammunud Nõukogude Liidu Kommunistliku Partei ridades, andes oma panuse uue ühiskonna ülesehitamiseks meie maal. Seoses juubeliga avaldame katkendeid Hilda Moosbergi mälestustest ja soovime kogu ülikooli nimel juubilarile palju tervist ja jõudu edasiseks.

Sõjaaegne koolitalv oli teadagi raske. Pealegi puudusid mul kogemused tööks keskkoolis, sest seni olin õpetanud kõrgemas koolis. Nüüd kulusid aga marjaks ära teadmised arheoloogiast ja etnograafiast, mis aitasid tunde huvitavaks muuta ja võita laste poolehoidu.

1942. a. mais lõppes õppeaasta. Mind määrati partei kohaliku rajoonikomitee poolt propagandistiks ja suunati kolhoosidesse kevadkülvi kampaaniat abistama. Külviga said kolhoosid päris hästi hakkama. Ka saak tõotas korralik tulla. Tõsisemad raskused algasid viljakoristusega. Enamik hobuseid oli sõjaväe käsutuses, tehnika remontimata, mehi õige vähe. Töö tuli ära teha naistel, ättidel ja poisikestel. Nõukogude vägede taandumine, teated lähedaste hukkumisest või haavatasaamisest rindel — kõik see viis naiste meeleolu alla. Nii mõnigi langes apaatiasse, lõi kõigele käega, istus oma kodus ja nuttis.

Tuli minulgi korduvalt sirp kätte võtta ja norutavaid kolhoosinaisi põllule kutsuda, kus vili oli varisemas. Hea seegi, et eelmisel sügisel olin sirbiga vilja lõikamise ära õppinud. Ühine töö aitas meeleheitest üle saada, muutis inimesi lähedasemaks ja võimaldas neile poliitilist olukorda selgitada.

Eriti on jäänud meelde järgmine episood. Mulle teatati, et ühes kolhoosis töö seisab, naised põllule ei lähe. Kiirustasin kohale, käisin taresid mööda, palusin poisikesi emasid mõjutada — esialgu kõik asjata. Pikapeale tulid siiski mõned naised, kuid sügisvihm ajas meid peagi küüni varjule. Mul oli parajasti kaasas ajaleht Lidiče veretöö kirjeldusega. Lugesin selle emotsionaalselt kirjutatud artikli naistele ette. Juba poole peal nägin, et naised olid liigutatud, paljudel voolasid silmist pisarad. Nüüd oli neid juba kerge veenda meie ühistöö vajalikkuses ja fašismivastaste jõudude võidu paratamatuses. Vihm oli vahepeal üle jäänud ja asusime ühisel jõul nisupõllu kallale, millest kolmas osa sai veel samaks õhtuks lõigatud.

(*Järgneb*)

Puhkpillid ja tüdrukud

On välja kujunenud nii, et igal aastal valmistab orkester ette kaks uut kava. Tartu Kultuurihoone eelseisval kontserdil esitatakse põhiliselt tantsulise iseloomuga muusikapalu operettidest, ballettidest jm. Tutvustame ka heliloojaid ja esitajaid lugusid.

Kontserdile annab kindlasti omapärast võlu ülikooli valikrühma esinemine uue kavaga. Kaasa teevad R. Kudu, U. Kalde, V. Kärsten, M. Hunt, M. Maido, T. Vaher, Ü. Kool, L. Hollo, S. Ziugar.

Kuulajaid-vaatajaid ootame «Vanemuise» kontserdisaali 28. novembril.

Üliõpilastel ja õppejõududel, kel on huvi aktiivse musitseerimise vastu ja kes soovivad ühineda meie orkestriga, palume pöörduda E. Kaitsa poole (telef. 356) või tulla esmaspäeval või kolmapäeval Kultuurihoonesse proovile kell 19.

H. A.

Tõsine kavatsus

Mõni nädal tagasi väljakuulutatud muusikahuviliste kohtumine kammeransamblite loomiseks tõi kokku küllaltki palju huvilisi. Loota võib, et neid on veelgi.

Asja juhtimise lubas enda peale võtta dirigent Riho Altrov. Kokku aga tuleme klubisse, kõik, kes mingit pilli kunagi mänginud on ja mängida tahaksid, 27. selle kuu päeval kell 20.

T. S.

ELKNÜ TRÜ komitees

✻ Esmaspäeval, 26. nov. kell 18 leiab aset teaduskondade sekretäride ja ideoloogiasektorite juhatajate nõupidamine. Kavas kohtumine nõukogude töötajatega.

✻ Teisipäeval, 27. nov. kell 19 komitee korraline istung.
Mõlemate ürituste asukohaks on komsomolikomitee ph. 209. Kohalolek kohustuslik!

Informiin

Võistlus toimub 3-liikmeliste võistkondade vahel (teaduskondade, kursuste, rühmade või ka segavõistkonnad) 30. novembril kell 18. Toome raamatukogus.

Registreerimine Toomel bibliograafia- osakonnas (iga päev k. 8—17) või valvebibliograafi juures (k. 11—19) kuni 27. novembrini.

Noorte Teadlaste Nõukogu

16. novembril toimus TRÜ NTN-i töökoosolek. Koosolek kuulas ära A. Porki informatsiooni ja kinnitas NTN-i tööplaani 1973/74. õppeaastaks. Plaan näeb muuhulgas ette kahe teoreetilise seminari organiseerimist, kohtumisõhtuid vabariigi juhtivate töötajatega, noorte teadlaste teadusliku töö, aspirantuuri- ja olmetingimuste uurimist, sidemete loomist teiste asutuste vastavate nõukogudega ja samuti rea abinõusid teaduse propaganda tõhustamiseks.

Koosolek kinnitas M. Saarma arstiteaduse komisjoni esimeheks ning L. Toomaspoja ja R. Uibo tema asetäitjateks. Ühiskonnateaduste komisjoni esimeheks kinnitati J. Tamm ja tema asetäitjaks A. Aarelaid. Koosolek arvas nõukogu koosseisu A. Alumäe, kelle ülesandeks jääb vastutamine tehniliste ja organisatoorsete küsimuste eest.

Koosolekust võttis osa NTN-i konsultant prof. L. Allikmets. NTN-i järgmine istung toimub 28. novembril.

Esteetika ja eetika kool

27. nov. kell 19 Vanemuise 46 ringauditooriumis prof. L. Stolovitši loeng **«Inimese esteetiline suhtumine maailma».**

Poole tunni jooksul enne loengu algust võivad esimesel loengul abonementraamatuist ilmajäänud neid saada.

English Club

The English Club invites you to a gathering on Dec, 27 at 6 p. m. in the house of social sciences room 212.

Cde Gunnar Kiviväli will share with you his recent impressions of England.

WELCOME, EVERYBODY!

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Kriminoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 25. novembril kell 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega — Inimene — sõiduk — tee» esineb Eesti NSV SM RAI jsk. ülem, miilitsa-alampolkovnik H. Taidre.

ÜTÜ

29. novembril k. a. kell 18 keemia ringauditooriumis TRÜ ÜTÜ aruandlus- ja valimiskoosolek. Olete oodatud!

FÕLJETON ILMA NALJATA

«Artikli sünd» ehk naelad seinas

Vaikus. Siis:

«Jaa, see teema, peab ütlema, on väga aktuaalne. Väga. Väga. Aga mul on praegu ülimalt kiire, olen paraku seotud mitme väga pakilise ülesandega. Pealegi kipub tervis alt vedama. Nii et... ei julge nagu lubada... Aga teema on väga vajalik. Väga...»

Toimetaja: «Professor Meomuttel, asjaga on aega. Me oleme selle planeerinud kuu aja pärast. Võibolla siiski leiate aega, lugu ei tarvitse ju pikk olla — nii kolm-neli lehekülge...»

Professor: «Ah niiviisi... Jah, vaja oleks küll, saame teist aru. Väga oleks vaja. Väga... Teate, mis, ma kirjutan selle üles... kõrgema kooli pedagoogikast... niiviisi... ja tuletage mulle kahe nädala pärast meelde. Katsun teile selle artikli ära kirjutada. See on väga vajalik. Väga.»

Toimetaja tänab, professor vastab, et pole tänu väärt.

Kahe nädala pärast tuletab toimetaja professor Meomutlile tema lubadust meelde. Professor leiab märkmiku üles:

«Jah, õige... Teema on väga vajalik. Väga. Niiviisi. Noh, aega on küll ülimalt vähe: olen seotud mitme pakilise ülesandega, kuid katsun siiski ära teha.»

Toimetaja tänab, professor vastab, et pole tänu väärt.

Nädala pärast võtab toimetaja jälle südame rindu, et professorile tähtaega meelde tuletada. Professor Meomuttel tervitab toimetajat südamlikult ja ütleb, et teema on väga tähtis. Väga. Ta kirjutab selle ära.

Toimetaja tänab, professor vastab, et pole tänu väärt.

Toimetaja planeerib loo lehte ja hõõrub juba ette käsi: numbri nael! Löök on rabav: esiteks on teema aktuaalne, teiseks — autor on prestiižikas. Aasta parim number!

Tähtpäev.

Artikkel ei tule hommikuks, nagu lubatud. Ei tule lõunaks. Ei tule õhtuks.

Toimetaja lohutab ennast, et homme jõuab ka veel ladumisele anda.

Öö on toimetajal miskipärast rahutu. Segased unenäod: kord on käsikiri, aga mitte professor Meomutli oma. Teises unenäos pistab Meomuttel selle ukseprao vahelt sisse, aga tõmbab enne tagasi, kui toimetaja selle ära näpsata jõuab. Niiviisi neli korda. Kolmandas unenäos sõidab kiirabiauto treppi mööda kolmandale korrusele, Meomuttel pistab käe läbi autoakna ja laseb käsikirja toimetuse lauale kukkuda ning ütleb kustuva häälega oma viimased sõnad: «Näete... aga ikkagi tõin ära...» Neljandas unenäos dikteerib Meomuttel toimetajale oma artiklit, aga teemaks on hoopis rohutirtsude sügisene ränne Lapimaalt Dardanellidesse.

Homne päev on käes.

Artiklit ei ole. Maketis haigutab valge küsimärgiga auk. Toimetaja võtab südame rindu ja helistab. Professor Meomuttel tervitab toimetajat otsekui lapsepõlvetuttavat ja ütleb reipalt: «Teate, ma ei jõudnud... Saate aru, üleeile oli konverentsil ettekanne, eile nõukogu... Ja üleüldse... ma arvan, teema ei ole nagu minu jaoks... Jah, ma saan aru, see on tähtis teema. Väga. Väga. Kuid ma praegu siiski pean kahjuks ära ütlema. Lepime võib-olla niiviisi kokku, et keegi teine alustab, ütleme keegi pedagoogikakateedrist, nii üldteoreetiliselt, võib-olla ehk professor Miimets... Siis veel keegi, siis veel... Teate, ei taha ennast niimoodi nagu ise esile tõsta, et kohe esimesena. Saate aru... Aga teema on tähtis ja vajalik. Väga. Väga.»

Toimetaja elab lõõgi muidugi raskelt üle. Aga valge laiguga ajalehti meil ei ilmu.

Nagu saatuse sõrm lükkab uksest sisse teise kursuse tudengi, kes tuleval aastal kavatseb kandideerida žurnalistika eriharusse.

«Teate mis,» ütleb toimetaja, «meil on teile üks kiire asi. Kahe tunni pärast on vaja kolm masinakirjalehekülge.»

«Mis teemal?»

«Teema on vaba.»

Tunni ja viiekümne minuti pärast oli toimetaja laual tudengi reportaaž-olukirjeldus pealkirjaga «Miks ei ole ühiselamu sanitaarsõlmed korras?»

Ajaleht ilmus ilma valge laiguta. Müüdi ära viimase numbrini.

Ainult toimetaja mörises oma laua taga:

«Säh sulle numbri nael! Seina sisse võib selle naela lüüa...» Lõigi.

Kui ei usu, minge toimetusse vaatama. Muide, niisuguseid naelu ei ole seal ainult üks, vaid sada seitsekümmend kaks. Suuremaid ja väiksemaid. Välja tõmmatud on vaid mõned üksikud.

Juubeli puhul kingiti toimetajale kast viietolliseid naelu ja uus haamer.

Jõudu tööle!

PLII-ATS

AASTATEST SAAB AJALUGU

HILLAR PALAMETS — NSVL ajaloo kateedri dotsent, ajalehe «TRÜ» vastutav toimetaja:

Veerandsajandist kindlasti. Ajalehe ajalugu. Aga ka suurkooli oma, seda enam, et raamatusse rajutut pole seni asjahuvilistele pakkuda. Tahate teada, mis on sündinud sõjajärgsetel aastatel Tartu Riiklikus Ülikoolis? Minge raamatukokku ja lapake lehekaustu, mille kaante vahele on köidetud meie lähiminevik, nähtud ja kirja pandud enamikus asjaarmastaja lehemehe silmade ja sulega. Mõnikord saamatult, ühekülgselt, kuivalt, samas ilustavalt ja ilutsevalt, kõigi amatöörajakirjanike puudus-te-voorustega. Kuid kokkuvõttes siiski asjalikult, sest kirjutati ju enda elust, oma ülikooli probleemidest, mille sees ise elati ja mida läbi ja lõhki tunti.

prorektor A. Pint paneb oma programmilisele artiklile õige kurja pealkirja: «Eksamisessioon on meie töö tulemuste karm hindaja» ja hoiatab liberaalsuse eest eksamitel. Valitakse uus, 11-liikmeline ELKNÜ TRÜ organisatsiooni komitee eesotsas sekretäri J. Kalitsa ja asetäitja K. Siilivasega.

Elu-olustikulised mured ühiselamutes. (Olmest pole sel ajal veel aimugi.) Vana-Tiigis (tol ajal veel uhiuus ühiselamu) elav Õigusteaduskonna üliõpilane Ardi Liives kurdab: «Harilikult on 6—7 inimesega toas 2—3 taburetti, heal juhul 4, ja et asjatut meeleheitlikku võitlust paari istme pärast vältida, lepitakse sõbralikult kokku ja jäetakse kõik kasutamata. Tõsi, kirjutustöid püütakse siiski istudes teha . . .» Seepärast õpitakse voodites, kus, raamat peos, lesitakse kõikvõimalikes poosides. Kas ülikooli juhtkond ei saaks taburettide probleemi kuidagi lahendada?

Elu-olustikulised mured erakorterites. Metsateaduskonna üliõpilane H. Sarv nõuab, et eksamisessiooni eel ja ajal lubataks kasutada 40-vatilist lampi ja seda 10 tundi päevas. «Tubades põrandapinnaga kuni 15 m on ette nähtud 3 kilovatttundi elektrienergiat kuus, millise limiidi piires on võimalik 25 vati suurust lampi põletada 4 tundi päevas.» Astugu ametiühingu komitee ja ülikooli juhtkond samme, et elektrienergia limiiti juurde antaks.

Järgmise õppeaasta alguseks loodetakse käiku anda kogu keemiagusest vanast Pälsonist, mille ümbruses laius varemete väli. Maja ümbruse heakorrastamise kogumahtu hinnatakse 21 000 töötunnile, sellest 10 300 tundi prahi ja varemete koristamiseks ja viimiseks 60 m kaugusele. Foto — üliõpilased oma ühiskodu ümbrust koristamas. Korda tehti.

Toimub ELKNÜ TRÜ organisatsiooni II konverents. Organisatsioon on jõudsalt kasvanud — eelmise aasta 912 liikme asemel on ülikoolis arvel 1195 kommunistlikku noort.

Uudis teadusliku töö alalt — Eduard Vääri kaitseb aulas edukalt kandidaadiväitekirja. Suur juubel ülikoolis ja mujal — 150 aastat Fr. R. Kreutzwaldi sünnist. Sellele on pühendatud erinumber. Eesti filoloogia tudengid käisid prof. P. Ariste juhtimisel menetluspraktikal vepslaste juures, geograafid olid Kaukaasias ja Taga-Karpaatias.

15 aastat tagasi. Telgteema — hariduselu ümberkorraldamine meie maal, kooli lähendamine elule, eelseisev koolireform. Ülikooli osa selles. Arutatakse, polemiseeritakse, tehakse plaane.

Ülikooli raamatukogu muudetakse valitsuse otsusega erialase koosseisuga teaduslikuks raamatukoguks. Käib mõttevahetus seoses eelseisva ENSV Kirjanike Liidu kongressiga. Aktiivselt lööb arutellu kaasa ÜTÜ kirjandusringi esimees Kalev Koger. Avaldatakse ÜTÜ uue põhikirja projekt.

Kolmandat aastat saadab ülikool noori uudismaale vilja koristama. Nad tulevad tagasi mõningase hilinemisega, kaasas Kasahstani muljed. Samal ajal käib Tartus töö uue, suure, 400-le üliõpilasele määratud ühiselamu ehitusel Pälsoni tänavas. See on TRÜ komsomoliehitus, kus üliõpilased löövad täiel rindel kaasa.

TRÜ kergejõustiklased proovivad Helsingi ülikooli sportlastega lahe taga jõudu.

Nääriball toimub sel aastal aulas.

10 aastat hiljem. Ülevaade suvetöödest. Meie üliõpilased aitavad ehitada Narva lähedal Balti Soojuselektrijaama. Töötatakse koos Leningradi üliõpilastega. Kehtib tööpraktika nõue I kursustele. Hommikul tööl, õhtul loengutel. Ajaloo-Keeleteaduskonna noored töötavad Raudbetoontoodete tehases, «Sangaris», «Arengus» ja Metsakombinaadis. Majandusteadlased omandavad elupraktikat kaubandusvõrgus.

Agar on komsomoliprožektor, kelle kriitilisi materjale leidub peaaegu igas numbris. Agarad on sporditeemadel kirjutajaid. Ilmselt on ka põhjust — NSV Liidu rahvaste III spartakiaadist võttis osa 22 TRÜ üliõpilast. Ehitusteema on lehe veergudelt kadunud.

Professor Mihkel Kaske autasustatakse 60. sünnipäeva puhul Eesti Raadio hõbemikrofoniga, mille annab «tervisedoktorile» üle Eesti Raadio Tartu stuudio juhataja Heino Lupp.

Viis aastat tagasi. Paljude fotode ja publitsistliku filosofeerimisega lehed. Ülikooli võetakse vastu 930 noort. Laulusõbrad tuletavad meelde IV üliõpilaslaulupeo toredaid päevi Vilniuses. Vaetakse EÜE-68 töö plusse ja miinuseid. Ülikooli komsomol on jõudnud XVI konverentsini.

Ülikooli nõukogu arutab murelikult kõrgema kooli pedagoogika alase metoodilise ja teadusliku uurimistöö võimalusi. Edusammud teaduslikus töös: 1968. aastaga sai TRÜ juurde 7 uut doktorit ja 16 kandidaati.

Teaduslikus raamatukogus toimub III informiin. Palju kirjutatakse teatrist ja kirjandusest.

Kurtmist on elamispinna nappuse üle, seda eelkõige õppejõudude hulgas. Mitmed võimekad inimesed peavad pakutud tööst ülikoolis loobuma elamispinna puudumise tõttu ja asuma tööle seal, kus elamispinda saada.

1973. aasta. Sissejuhatavad sõnad uuele õppeaastale 10 000-lise ülikoolipere juhilt rektor A. Koobilt. Antakse käiku teine tornühiselamu 540 üllõpilasele. On valmimas 60 korteriga õppejõudude kooperatiivelamu, lisaks 90 korteriga kommunaalelamule Ropkas.

Fotod rektor-emeeritus F. Klementi matustest. Leinalintides aula ja peahoone sambad.

Kokkuvõtted EÜE ja ÜEM-i tööst. Naiskoor jagab Dresdenireisi muljeid. Kirjutusi Berliini festivalist. Ülikooli parteiorganisatsiooni I konverents. Majanduslikud pisimured on tagaplaanile jäänud, peamine on õigete perspektiivide seadmine ja nende realiseerimine. Meie kaasaeg . . .

25 aastakäiku ülikooli ajalehte. Igal aastal keskmiselt 40 numbrit, igas numbris 4 lehekülge. Kui venekeelsed lisalehed juurde arvata, siis saame 1000 numbrit ligi 4000 «Sirbi ja Vasara» formaadis lehekülgega. Ehk kokkupanduna peaaegu niisama palju kui «Sirbi» viis aastakäiku praeguses mahus.

Ja kõik see on tehtud põhiliselt ühiskondlikus korras, kahe, ajuti ka ühe palgalise töötajaga, pooleldi põlve otsas. Tehtud paremat tahtmist ja oskust mööda, mõnikord vägisi viltu, teinekord aga otse naelapea pihta tabades. Egas midagi — suur tänu tegijale, aitüma aitajale, ärge ka tulevikus unustage oma lehte.

Tulgu järgmine veerandsada parem ja tõhusam eelmisest!

Ülikooli staadioni ehitamas. 1956. a. Rühm eesti fil. üliõpilasi staadioni peaväravas. E. Ungi foto

25 aastat tagasi. Meie ajalehe esimene number ilmus esmaspäeval, 22. novembril 1948. Sissejuhatavad sõnad 4000-lise ülikoolipere juhilt rektor A. Koordilt ja parteisekretärilt P. Kaljult. Soovitakse jõudu ja võitlevat vaimu uuele lehele, mille järele tunti juba ammu vajadust.

Esimesed numbrid. Teadusala prorektor K. Taev arutleb mitšuurinliku bioloogia probleeme. Õppehoone, suur ringauditoorium kaasa arvatud.

20 aastat tagasi. Ülikool on saanud uue vahetuse. Rektor F. Klement kirjutab sellest uhkusega — 575 uuest üliõpilasest oli 91 medalisti. Oli muudki rõõmustavat. «Rõõm säras üliõpilaste nägudel, kui nad astusid esmakordselt sisse uude nägusasse ühiselamusse Aia tänaval. Seal leidsid endale mugava kodu 250 noort.» Juttu on praeguses Pälsonist, mille ümbruses laius varemete väli. Maja ümbruse heakorrastamise kogumahtu hinnatakse 21 000 töötunnile, sellest 10 300 tundi prahi ja varemete koristamiseks ja viimiseks 60 m kaugusele. Foto — üliõpilased oma ühiskodu ümbrust koristamas. Korda tehti.

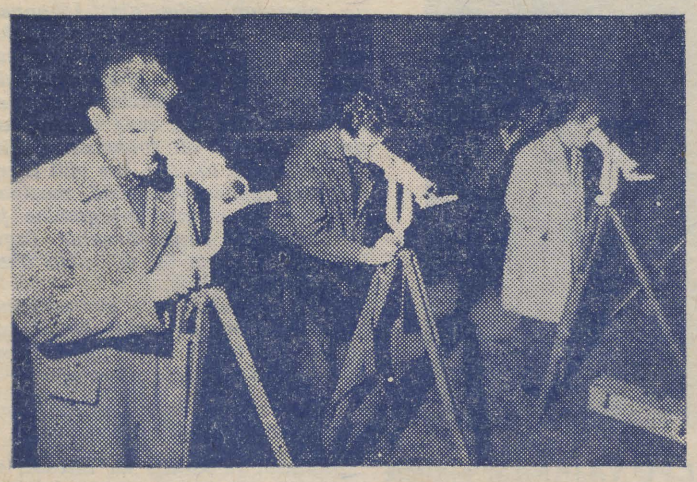

Esimesi sputnikuid vaatamas

TRÜ rektori käskkiri

Ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» ilmumahakkamise 25. aastapäeva puhul avaldan kiitust ajalehe aktiivsetele kaastöölistele, korrektoritele ja trükkijatele:

üliõpilastele Rein VEIDEMANNILE, Epp WEINRAUCHILE, Eve KUNGURILE, Mihkel MUTILE, Livia VIITOLILE, Aime KORTSULE, Mart UMMELASELE, Mart TAEVERELE, Leo SCHOTTERILE ja Tiina SARVELE.

õppejõududele Hillar PALAMETSALE, Juhan PEEGLILE, Anatoli MITILE, Tullio ILOMETSALE, Helmut PIIRIMÄELE, Reet KASIKULE, Ellen UUSPÕLLULE ja Asta VESKILE.

Kino-fotolaboratooriumi töötajatele Eduard SAKILE, Jüri LAANELE ja Raivo VELSKRILE.

Avaldan tänu Tartu H. Heidemanni nim. trükikoja III tootmishoone kollektiivile.

TRÜ rektor

«TRÜ» nr. 33, lk. 3

Ajalehe „Tartu Riiklik Ülikool" toimetajatele ja kaastöölistele

22. NOVEMBRIL MÖÖDUB 25 AASTAT MEIE ÜLIKOOLI AJALEHE ESIMESE NUMBRI ILMUMISEST. VEERANDSAJANDI VÄLTEL ON TRÜ REKTORAADI JA ÜHISKONDLIKE ORGANISATSIOONIDE HÄÄLEKANDJA TÄITNUD KOLLEKTIIVSE AGITAATORI, PROPAGANDISTI JA ORGANISAATORI ÜLESANDEID, OLLES HEAKS INFORMAATORIKS PALJUDES HOONETES ÕPPIVALE JA TÖÖTAVALE ARVUKALE ÜLIKOOLI KOLLEKTIIVILE. AASTATE JOOKSUL ON AJALEHT MUUTUNUD SISUKAMAKS JA LOETAVAMAKS, OLLES IGAL REEDEL OODATUD KÜLALINE NII ÜLIÕPILASTE, ÕPPEJÕUDUDE KUI ÜLIKOOLI TEENISTUJATE-TÖÖLISTE HULGAS.

ÜLIKOOLI AJALEHE JUURES OMANDAVAD ESIMESI LEHETEGEMISE KOGEMUSI TRÜ ŽURNALISTIKA ERIALA ÜLIÕPILASED.

TEHTUD SUURE TÖÖ EEST TÄNAME AJALEHE «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL» KÕIKI SENISEID TOIMETAJAID, TOIMETUSE LIIKMEID JA AKTIVISTE, AGA SAMUTI ARVUKAID KAASTÖÖLISI, KES JÕU JA NÕUGA ON AIDANUD KAASA ÜHISKONDLIKUS KORRAS ILMUVA AJALEHE TEOKSSAAMISELE. SOOVIME, ET ÜLIKOOLI AJALEHT MUUTUKS VEELGI VÕITLEVAMAKS, SIHIKINDLAMAKS JA MÕJUSAMAKS TEMA EES SEISVATE VASTUTUSRIKASTE ÜLESANNETE REALISEERIMISEL. SELLEKS JÕUDU JA KORDAMINEKUID!

TRÜ REKTORAAT, PARTEIKOMITEE, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE

Ilmar Anveltı joonistus

Toimetajad meenutavad

Ülikoolilehe hälli juures

OLAF UTT, EKP Keskkomitee osakonnajuhataja:

Olin Tartus uustulnuk ja küllap esimest puhku üliõpilasmaja kolmandal korrusel, kui ülikooli tolleaegne komsomolijuht Johannes Kalits mu ühte imekombel tühja tuppa kutsus ja küsis, kas ma oleksin nõus võtma endale asutatava TRÜ ajalehe vastutava sekretäri ülesanded. Ma ei tea, miks see ettepanek ja peatselt ka lõplik valik minule langes; ilmselt etendas siin määravat asjaolu, et 18-aastane vastne üliõpilane oli juba kolm aastat jõudnud ajalehetööd teha ja mitmesugustes komsomoliüritustes kaasa lüües ka ühiskondliku tegevuse kogemusi omandanud. Ent seda mäletan küll, et olin ettepanekuga pikema kaalumiseta päri, sest kui mul oli ka puudus teadmistest ja ülikoolielu tundmisest, siis ettevõtlikkusest ja eneseusaldusest kindlasti mitte. Ehkki viimast omadust tuleb pidada negatiivseks, arvan tagantjärele, et ilma tolle eneseusalduseta, millega liitus nooruki kulumata energia ning kiire sisseelamis-, orienteerumis- ja haaramisvõime, poleks ma kuidagi toime tulnud ülesandega, mille mahukust ja keerukust ma esialgu üksnes aimasin.

Tööd oli selle väikese lehega tõepoolest palju. Olin üheagselt nii toimetuse sekretär kui ka viljakas autor, kaastöö organiseerija ja redigeerija, masinakirjutaja, keeleline toimetaja ja korrektor, küljendaja ja levitamise korraldaja. Alles mõne aasta möödudes sai toimetus ka teise koosseisulise töötaja Endla Kaasiku näol, kes tunduva osa tehnilisest tööst enda kanda võttis. Kuigi olin statsionaarne üliõpilane ja täitsin muidki ühiskondlikke kohustusi, ei mäleta ma, et see mitmekordne koormus üle jõu käivana oleks tundunud. Aastate kauguselt tagasi vaadates pean muidugi möönma, et muud kohustused sundisid mind teinekord loenguid vahele jätma ja mõnekski eksamiks pealiskaudselt valmistuma, jätsid mu kõrvale teaduslikust tööst ja muudest harrastustest. Ent samas olen kindel, et neil aastail omandasin märkamatult palju säärast, mida parimadki loengud pakkuda ei suuda ja mida edasises elus ometi nii väga tarvis läheb. Ja veel — neilt päevilt olen kaasa toonud kindla veendumuse, et ühiskondlik-poliitiline tegevus on üliõpilaselu tähtis koostisosa ja et õigesti talitab see üliõpilane, kes püüab ülikoolis omandada mitte üksnes erialaseid teadmisi, vaid ka ühiskondliku tegevuse oskusi ja kogemusi.

Niipalju isiklikku. Esialgu kulus siiski veel mitu kuud, enne kui ülikooli ajalehe mõte teoks sai. Selle ajaga leiti toimetusele tööruum üliõpilasmaja kolmandal korrusel, kuhu niigi juba mahtusid komsomoli- ja ametiühingukomitee, ÜTÜ ja vastastikuse abistamise kassa. Tulevase lehe nimetuse ümber oli palju nuputamist ja vaidlemisi, kuni kõrgemalseisvates instantsides otsustati lihtsa «Tartu Riikliku Ülikooli» kasuks. Komplekteeriti toimetuse kolleegium, määrati kindlaks põhilised töösuunad, hangiti kaastööd. «Tartu Kommunisti» sõbraliku peainseneri J. Niglase abiga lahendati ajalehe trükkimisega seotud küsimused, mis tollastes kitsastes oludes polnud kaugeltki lihtsad. Kõik see muutus mitmekordselt keerukamaks seetõttu, et tegu oli sootuks uudse ettevõtmisega: ei tuntud ju Eestis seni üheainsa asutuse ajalehe traditsiooni ja mõttega harjumine ise nõudis aega. Nii või teisiti, aga lõpuks jõudis kätte pidulik õhtu, kui hoidsin käes värsket trükivärvist lõhnavat ajalehte, mis kandis 1948. a. 22. novembri kuupäeva. Ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» oli sündinud.

Algusaegadel juhtis toimetuse tööd poliitökonoomia õppejõud Enno-Lembit Mikkelsaar, keda mäletan alati heatujulisena ja reipalt teotahtelisena. Suuresti tänu temale ja hiljem toimetajaks saanud Johannes Feldbachile omandas leht algusest peale selge suuna ja järgis seda sihikindlalt; samuti aitas toimetajate energia ja autoriteet üle rohketest organiseerimisperioodi raskustest. Palju jõudu ja hoolt andsid ajalehele õppejõud ja üliõpilased, kes kuulusid toimetuse kolleegiumi. Miskipärast on neist eriti meelde jäänud professor August Vaga, kelle hooleks olid õppetöö küsimused. Tuntud botaanik polnud muidugi ajakirjanik, ja kolleegiumi koosolekutel jäi ta enamasti vaikseks kuulajaks. Kuid kohal oli ta alati, ja kui talle langes mingi ülesanne (neid aga polnud sugugi vähe), lausus ta oma tavalise laulva «Nii-nii», märkis teema oma märkmikku ja alati võis kindel olla, et soovitud kaastöö on õigeks ajaks toimetuse laual. Kui esialgu tuli peaaegu terve number täita tellitud kirjutistega, siis edaspidi kujunes lehel kohta või vahetada mõtteid ülikooli elu aktuaalseis küsimustes.

Algaastatel toimetas ajalehte praegune EPA õppejõud dotsent E.-L. Mikkelsaar

Alma materi ajalehe algusaegadele oli iseloomulik ülikooli juhtkonna tähelepanelik, huvitatud ja toetav suhtumine oma häälekandjasse. Parteibüroo, komsomoli- ja ametiühingukomitee ei piirdunud soovide ja näpunäidetega: sealt tulid ka paljud kaastööd, mis kujundasid ajalehe nägu. Tõsise lugupidamisega meenutan ülikooli rektorit professor Alfred Koorti, kellel jätkus alati aega meie murede ärakuulamiseks ja head tahet nende kõrvaldamiseks. Ei mäleta, et ta oleks kunagi tõrjuvalt suhtunud palvesse võtta sõna ajalehe veergudel, ja oma lubadused täitis ta ikka täpselt, suure nõudlikkusega enda vastu. Rektori sisemine väärikus, lihtsus ja tasakaalukus jätsid sügava ja püsiva mulje. Tolleaegsel teadusala prorektoril Karl Taevil jätkus ajalehe vastu huvi ja kaasaelamist sel määril, et ta visandas isegi rea kavandeid lehe «pea» kujundamiseks.

Mis puutub «Tartu Riikliku Ülikooli» esimeste aastakäikude sisusse, siis võib seda paremini hinnata erapooletu uurija; küllap ongi aeg pühendada sellele vähemalt mõne tulevase žurnalisti diplomitöö. Et aga leht oli peagi laialt loetav ja omandas ülikooli elus kindla koha, siis ei kõnele see mitte ainult huvist uue asja vastu, vaid nähtavasti ka sellest, et leht suutis tabada ja peegeldada oma aja olulisemaid probleeme ja ülesandeid. Talle sai algusest peale omaseks võitlev vaim ja tol murrangulisel ajal oli see eriti oluline. Õppetöö küsimuste laialdase valgustamise kõrval olid lehe veergudel kesksel kohal ideoloogilise võitluse probleemid. Heaks näiteks võib siin olla 1949. aasta varakevadel toimunud kommunistliku kasvatuse konverentsi ettevalmistamine, mil-

Lapsepõlveaastad

EDUARD ERTIS, Fr. R. Kreutzwaldi nim. ENSV TA Riikliku Kirjandusmuuseumi direktor:

Peagi läks elu tagasi argipäevarööbastesse. Toimetus koosnes kõigi teaduskondade üliõpilastest ja õppejõududest. Hiljem, kui loodi žurnalistikaosakond, koosseis mõningal määral muutus, sest üliõpilastest hakkasid ajalehte materjalidega varustama peamiselt žurnalistid, kes olid headeks abilisteks ka lehe kujundamisel ja korrektuuri lugemisel. Raskusi oli ruumi leidmisega. Toimetus oli kõikjal «jalus». Kord kasutati parteibüroo koosolekute ruumi, siis parteisekretäri eestuba. Omaette ruum ehitati küll kõrvalolevast koridorist, ent ka seda vajati peagi muuks otstarbeks. Toimetaja J. Feldbachi energilisel nõudmisel saime lõpuks toa peahoone kõrval asuvas ühiselamus.

1954. aastal leiti, et ajalehte peaks tehtama hoopiski ühiskondlikus korras ja sekretäri koht koondati. Kuid asja korraldada polnudki nii lihtne ja mul tuli oma tööd edasi teha eesti keele kateedri vanemlaborandina oma põhitöö kõrval, kuni 1956. aastal taastati uuesti vastutava sekretäri koht. Tõsi küll, tol perioodil ilmus ajaleht kaheleheküljelisena, mistõttu töö maht polnud nii suur kui praegu.

Võib-olla jättis ajaleht neil aegadel soovida ühtsuse mõttes, mida mõnelt poolt ka ette heideti, kuid see oli paratamatu, sest toimetajad vahetusid järjest ja igaühe eriala tõi kaasa uue joone. Pealegi olid toimetajateks vaheldumisi nii staažikad õppejõud kui ka hoopis noored — aspirandid. Teisest küljest võttes oli nii huvitavamgi, sest leht ei kaotanud kunagi oma värskust, uudsust.

Seitsme aasta jooksul (1952—1959) olid toimetajaiks J. Feldbach, K. Taev, E. Ertis, V. Palm, I. Paul, R. Auling, A. Tamm, E. Silk, O. Kuuli, A. Raud, H. Peep ja jälle J. Feldbach. Toimetuse tööst võtsid üliõpilastena aktiivselt osa paljud tänapäeva tuntud tegelased, nagu Helju Vals, Toivo Orav, Aksel Tamm, Harald Peep, Einar Maasik, Andres Vihalem jt.

Viimaseil aastail tekkis toimetuses meeleolu langus, sest peeti aru ülikoolilehe kui omaette väljaande likvideerimisest. Kord arutati võimalust, et ühe leheküljena nädalas «Edasi» «manuliseks» hakata, millest pidi kasu saama peamiselt «Edasi», sest sel juhul oleks «Edasi» võinud saada kuuepäevaleheks (tookord ilmus ta viis korda nädalas). Siis kaaluti võimalust liita mõlemad linna akadeemilised ajalehed üheks. Jutud jäid juttudeks, ent toimetus kaotas tükiks ajaks huvi intensiivseks tööks: milleks me enam, kui... Et neist meeleoludest vabaneda, vajasime värskeid jõudusid, uusi entusiaste.

Need olid ajalehe «Tartu Riiklik Ülikool» lapsepõlveaastad. Nüüd ollakse jõudnud täismeheikka. Palju jõudu teile järgmiseks veerandsajaks!

Mitte päris algusest

SALME KAERAMA, H. Heidemanni nim. trükiko- ja korrektor:

1952. aasta sügisel, mil asusin tööle ülikoolilehe sekretärina, tähistati ülikooli juubelit — alma mater sai 150-aastaseks. Kogu ülikoolis valitses ülev meeleolu, meenutati minevikku, autasustati, pidutseti — see kõik kajastus ka ajalehenumbrites. Sõna võtsid tublimad õppejõud, üliõpilased. Ajaleht hakkas sel ajal lõpetama oma V aastakäiku. Toimetajaks oli Johannes Feldbach.

Mõtlesin ja küllap ka ütlesin, et ma pole hiromant, kes tulevikku oskab ennustada.

«Kui puudute vähem kui kaks nädalat, ei saa asendajale palka maksta», tehti teatavaks seadus, mis ei võimaldanud mingeid erandeid.

Öeldakse, et inimene harjub kõigega. Olen näiteks tähele pannud, et koolmeistrid on kõige enam haiged — koolivaheajal. Ka minu pere harjus. Kahel korral, kui haigus külla tuli, kestis see vähemalt neli nädalat.

1963. aastal tähistasime ülikooli kohvikus ajalehe 15. aastapäeva.

Toimetuseruumis 1957. a. Keskel vastutav toimetaja Johannes Feldbach ja sekretär Salme Kaerama.

MILVI VAJAKAS, ajalehe «PA» kirjanduslik kaastööline:

Maailma ainulaadseim

Olin ligi kuue aasta vältel seotud ülikooli ajalehega ja siiani jäänud selle innukaks lugejaks.

See oli 1958. aastal, kui kaugõppest tulin eesti filoloogia III kursusele. Žurnalistika eriharu tähendas aga kuulumist ülikooli ajalehe toimetusse.

Elu tegi oma keerdkäike ning kui 1960. aasta detsembris tookordne vastutav toimetaja Johannes Feldbach küsis, kas ma ei tuleks ülikooli lehte tegema, andsin kergemeelselt nõusoleku. Kergemeelselt just seetõttu, et väikelapse ema ei oleks vist pidanud seda ametit valima. Tol ajal oli toimetuses vaid üks palgaline töötaja, kes pidi tegema kõik toimetamise tööd, masinakiri, lehtede vedamine-jagamine ja rahalugemine kaasa arvatud (aga iga nädal laekus üle 40 rubla ühe- ja kahekopikalisi!).

Mäletan, missuguse ebameeldiva üllatuse osaliseks sain, kui lapse pärast oli tarvis koju jääda ning tahtsin võtta endale asendajat.

«Kui kaua te laps mõtleb haige olla?» küsiti kaadriosakonnas.

(edasi vt. lk. 5)

Maailma ainulaadseim

(algus lk. 4)

Dots. J. Peegel ütles oma sõnavõtus, et momendil on ajaleht «Tartu Riiklik Ülikool» maailma ainulaadseim ajaleht (ja teda tuleb uskuda, sest kes see muu sellist asja paremini teab).

Sel ajal oli ülikooli ajalehel korraga kolm võrdväärset toimetajat, kellest igaüks vastutas umbes kuu aega ühtevalu. Need olid: J. Feldbach, J. Peegel ja H. Peep. Kõik kolm olid Eesti NSV Kirjanike Liidu liikmed, kaks viimast ka teaduste kandidaadid.

Keeleliselt toimetas dots. E. Väärt, hiljem hakkas toimetust abistama ka v.-õp. A. Veski.

Toimetuse iganädalased kooskäimised olid semestri alguses rahvarohked. Peale üliõpilaste oli kaasalööjaid ka õppejõudude hulgast (H. Liimets, K. Koger, E. Šilk, E. Lellep, J. Sarv, M. Uibo jmt.). Semestri viimastel nädalatel ja eksamite aegu kuivasid toimetuse read lõpuks hoopis kokku ning vastutava sekretärina tuli endal ringi lipata ning aktuaalset materjali taga ajada. Harva, kui mõni kaasatundev hing õppimise vaheajal midagi kirja pani.

Mälu värskendamiseks lappasin «Tartu Riikliku Ülikooli» aastakäike 1960—1965.

Kes olid need, kes «tegid ilma» kümme-viisteist aastat tagasi?

R. Rammus tegi karikatuure ning P. Puks oli selle perioodi parim ja püsivaim fotograaf.

Toimetuses lõid agaralt kaasa V. Rebane, M. Vilding, H. Tiisväli, A. Vinn, Ü. Puusep, M. Remmel, E. Lember, J. Ellen, T. Ots, S. Kask, A. Sarapuu, M. Loo, M. Ormisson, E. Ojand, E. Brand, I. Madissoo, E. Liimeon, S. Karja, J. Škuubel, H. Pliess, M. Talvik, L. Männiksoo, E. Naaber, J. Keevallik ja paljud teised.

Üliõpilasaastad on noore inimese kujunemisaastad. Ühed küpsevad kiiremini, nende nimed ilmuvad «suurde ajakirjandusse» juba enne lõpudiplomi kättesaamist, teised aeglasemalt. Nendele esimestele oli toimetuses hea toetuda. Teiste «lasteaiamentaliteet», mille puhul oodati pidevat taganttorkimist, meeldetuletamist ja kontrollimist, võis vavel viia meeleheitele. Aga — toime tulnud on nad kõik, ja see on peamine. Ja loodan, et killukese kogemusi viisid nad kaasa ka ülikoolilehe päevilt.

Aprillis 1965 andsin ameti üle tolleaegsele diplomandile Ene Ojandile (Puusempile).

Üliõpilaslehe juures töötamisel on oma võlu. Võib-olla sellepärast olengi taas üliõpilaslehe toimetuses — nüüd küll Eesti Põllumajanduse Akadeemias.

JUHAN PEEGEL, eesti keele kateedri dotsent:

Kakskümmend viis aastat on vist ikkagi juba tükk ajalugu. Mäletan, et olin enne sõda ühe provintsilehe toimetuses, kui seal peeti kahekümnendat aastapäeva. Mulle, verinoorele mehele, tundus see juubel otse eelajaloolise ajastu kokkuvõttena. Ülikoolilehe esimesi numbreid meenutades ei tundugi vahepealne ajalõik nii pikana — võib-olla sellepärast, et olen palju aastaid temaga vahetult seotud olnud, võib-olla sellepärast, et vanast peast lähevad aastad kuidagi tiidsemini, võib-olla sellepärast, et selle lehe ümber ja selles majas, kus ta ilmub, on alati olnud noored inimesed.

Suurte ülikoolide suurtel ajakirjandusteaduskondadel on oma õp-

Mitte lihtsalt ajaleht, vaid ka õppeleht

petrükikojad ja õppeajalehed. Meie pisikesele ajakirjanduse eriharule on ülikooli leht olnud esimeseks kohaks, kus on jälgitud oma käsikirja trükisõnaks muundumise imetabast protsessi; toimetuse kitsukeses kambris on kokku pandud elu esimesed lehekülgede maketid, trükikojas on loetud lõhnavaid veerge ning esmakordselt nähtud tinast ajalehte, mis masinasse läheb. Sellise esimese praktikakohana on meie ajalehel olnud tähtis osa, toimetust ja trükikojarahvast tuleb tänada selle kannatlikkuse ja tähelepanu eest, millega on aidatud tulevasi lehemehi. Ma ei tea ühtegi teist toimetust vabariigis, kus oleks oma teed alustanud nii palju nimekaid ajakirjanikke, kellest esimesed on nüüd peatoimetajate, toimetajate, osakonnajuhatajate ja muude auväärsete tiitlitega ehituna juba soliidsesse ikka välja jõudnud. Küllap neilegi meenub meie kitsuke toimetus — nüüd ehk noorusmälestuste pehmes kullatolmus.

Seega siis on ülikooli ajaleht mitte ainult et paljude organisatsioonide häälekandja, vaid ka väga teenekas õppeajaleht — ainuke sellelaadiline vabariigis. Teame väga hästi, et seesugune sümbioos on raske, teame väga hästi, et me ei suuda võistelda täisprofessionaalsete toimetustega, aga ometi ei ole meil keegi ega kunagi teinud mingit hinnaalandust. Seda polegi vaja, sest ka algaja ajakirjanik — kolmanda kursuse tudeng — peab algusest peale teadma, et tema vastutus on suur.

Ah jaa, allakirjutanu on toimetajatöös osalenud osakonnajuhatajana, on olnud paljude-paljude üliõpilaste pühendajaks, on olnud isegi ebaõnnestunud toimetaja. Viimane seik peaks veel kord kujukalt tõestama seda, et see, kes ise ei oska teha, kõlbab küll teisi õpetama... See aga ei varjuta sugugi autori optimismi meie ajalehe tuleviku suhtes, kus ma ikka näen toimetuse abi õppetöös. Ja kusagil kauguses kangastub veel midagi — vabariiklik üliõpilasajaleht (kord nädalas, «Sirbi ja Vasara» mahus) või üliõpilasajakiri.

Meie kirjandusleheküljel on oma käekirja proovinud Aira Kaal, Oskar Kruus, Ellen Niit, Valeria Villandi, Tõnis Lehtmets, Lehte Hainsalu, Paul-Eerik Rummo, Jaan Kaplinski, Mati Unt, vennad Tuulikud, Ly Seppel, Ene Õunas-Asu, Maie Kalamäe, Leelo Tungal, Ingvar Luhaäär ja palju veel nooremaidki.

Ene Asu-Õunas

Minek

Jäävad kõik hetked lühikeseks
kui tuled Sina mu unenäovoodi
juurde. Kui tuled ja paned oma
targad tähendussõnad mu unisele
otsale ja häbened oma helluse mu
juustevihku. Siis puudutuste haprust
kartes ja kiretulva oleme vaiksed
kui hommikune rohi mis ei tunne
veel tuulehoo tukseid kui päikest
joov sõstar oma viljakust aimav
puu mis unustand aastad:

Seda maad pidi jõuame teineteise
juurde Kimaldavad mäerinnakud
kord tõus kord langus Vaevalt rilvates
maad mu oksteni jõuab Pudeneb
õisi kui minekuhetki:

Sinu rikkus mu vaesus Su vaesus
mu rikkus ühes ses helis koos Eks
ole see sama mis leivakakk lauat
ümber me laste väikesed pihud
kui me eneste ootus koob aastateringe
me südamete ümber:

Eks ole see tulevik mööduv kui
nüüdispilk Sa veel oled laps
mu väikeste paituste vahel siis
suurena ärkad:
Kuid miks Sa ei lähe ehk kuulatad
küll öiste rongide kutsuvaid hõikeid
Kuigi aimad nii selgelt mu mängude
mõtet ainult mu heijastust enese pinnal?

Paul-Eerik Rummo

JUHAN LIIVI TSITEERIDES

mis tema ise talle ütles
ütles et kõike mis mõõdas ei tea
(kes minevikku ei mäleta)
ütles mis tulemas kartma ei pea
(see elab tulevikuta)

Maie Kalamäe

Tuttavale

Tõest teed ikka klouni
ja tsirkusest tõe,
pajast ja tulest
tuletad nõe.
Sa tead: pada määrib,
sest nõgi on must.
Ei huvita sind
tule tantsulust.

Sa uskusid sõnu ja näitlemist
ja lavataguste loitsimist.
Ei uskunud, et viib mitu ust
lavalt alla, kui roll on mängitud.

Sa ütled, et otsid usaldust
(loe: rokokoolikku pihtimust).
Aga need, kelle maailm on niigi must,
ei vaja ju võõrast pihtimust.

Lehte Hainsalu

Põhjavesi

Pruudi itk ja lese pisarad
seda mulda jootnud,
raske pilve helded nisarad
sademeid on tootnud,
mõisatallis orja häbi,
soolvett peksuhaaval —
kõik kultuurikihist läbi
nõrgus pisarhaaval,
sajandite liivast läbi
nirises ja nirgus,
raskest savikurnast läbi
selgines ja kirgus,
põhjaveteks tasapisi
kogus, vaba ängist,
voolas oma voolamisi,
allmaa paesest sängist
purskas imelise teena
raudkülm kirgas läte,
või siis tuli kaevuveena
inimeste kätte.
Kes on kordki janus kanges
jõudnud koogu manu,
näinud vett seal tsingist panges,
rüübanud täis janu,
võib ju margiuhkast leida
hullu joomarõõmu,
siiski unustada ei ta
mõtle karget sõõmu.
Kõnnin kodukamaral ma,
taevas tuisujooned.
Kuskil sügavas on allmaa
põhjavete sooned.
Voolab, leetesse ei satu,
ei ma teda kuule,
hinnata ja hindamatu
nagu rahvaluule.

Lehte Hainsalu külastab eriti meelsasti oma lugejaid Tartu II Keskkoolist. Foto pärineb 1958. a. märtsist. Lehte Hainsalu, tolleaegne üliõpilane-praktikant, võetakse vastu II Keskkooli aupioneeriks.

Ly Seppel

*

Ootan sind väljakul päikesest pimedal
läks juba meelestki et ootan
Buhhaaras Abdulazizkhaani medrese ees
mošeede savikupleid kerkib
seeni sügisvihmas
aina kerkivast kultuurkihist
kupleid kurepesadega
maavärvi
mahavarisenud glasuurikorraga
Abdulazizkhaani medrese ees
näen miraaže päev läbi
tuled üle väljaku päikesest pimeda
juba pool tosinat korda
ei näe mind

Vabariigi nõudlikema lugeja silma all

ENE PUUSEMP, TRÜ trüki- ja kirjastusosakonna vanemtoimetaja:

Aprill 1965 — jaanuar 1972. Need on minu tööaastad ülikooli ajalehe toimetuses.

Siit kolmanda korruse väikesest toast vaatasime koos žurnalistika eriharu üliõpilastega suure ja laia ülikooli peale ning nädalast nädalasse tuldi ja mindi, et hankida materjali (küll sõnas, küll pildis) järjekordse numbri jaoks, mis igal reedel endastmõistetavana kaasüli-

õpilaste ette lauale jõudis. Iga viivitus, enesele allaandmine(on siis häid filme, teatriõhtuid ja sõbratare, kellel sünnipäev pidada, üliõpilasel vähe?) või mingi muu ootamatu atakk toimetuse tööle jättis armi ka ajalehe «silmnäkku» — meie niigi kasina ruumiga lehes kas ilmus korraga kõrvuti kolm tõlkelugu või I leheküljel ministri üliasjaliku külaskäiguloo kõrval pakkusime lugeda veeru habrast lembeluulet.

Praktiliselt kujunes nii, et püsivateks ajalehe kaastöölisteks olid alles kujunemis-küpsemisjärgus 20-aastased poisid-tüdrukud (põhiliselt ajakirjanduseriharru pürgijad). Oma eakaaslaste seas leidsid nende vahel küsiv-imestavad ning siirad ja kärsitult kohe üks-kaks-kolm maailma parandada tahtvad lood emotsionaalsuse ja hakkajaliku ülesastumise tõttu täit poolehoidu ja heakskiitu, kuid tõsimeelsem lugejaskond ei võtnud vastutust algajaltki autorilt. Mõõduvõtmise ajal oleme alati seisnud professionaalidega kõrvuti.

Kui nüüd veel toimetuses oldud ajale tagasi vaatan, siis mõtlen, hea, et lõpuks ikka trükkimisvõimelise kirjutusmasina saime ja tooli, millele istuda võis ning laua ja kapi, mille uksed kinni seisid. Nägi meiegi ruum nüüd ühe ametiruumi moodi välja ja ka üliõpilastel oli kenam sisse astuda.

Ülikooli lehel on ikka jätkunud nõuandjaid ja tagantutsitajaid. Neid, kellel aga juba esimestest kursustest peale ideede väljapakkumine ja samas ka nende realiseerimine tasakaalus oli, meenutan alati tänulikult: L. Seppel, H. Pliess, M. Unt, E. Unt, E. Õunas, R. Nigol, T. Jüriado, L. Mägi, O. Tõeleid, H. Kulo, L. Padevest, T. Roosmaa, L. Kruuste, E. Kraut, U. Eslon, H. Niinemägi, T. Kall, J. Olep, J. Allik ja paljud teised.

Vastamisi sattudes ei pääsenud kunagi mööda ajalehe paremaks tegemise vestlustest T. Suti, T. Ilometsa, Elsa Kudu, K. Põlluga.

Palju energiat, sõnapidajaid ja hea sulega kaastöölisi, oma entusiastlikku fotograafi ning kasvõi poolegi kohaga masinakirjutajat praegustele lehetegijatele!

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 9

23 ноября 1973 г., пятница.

*

С юбилеем, коллеги!

газете

«Tartu Riiklik Ülikool» - 25

*

22 НОЯБРЯ ОБЩЕУНИВЕРСИТЕТСКОЙ ГАЗЕТЕ «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL» ИСПОЛНЯЕТСЯ 25 ЛЕТ. К ЭТОМУ ЮБИЛЕЮ ИМЕЕТ ОТНОШЕНИЕ И «РУССКАЯ СТРАНИЦА». ВЕДЬ ОНА НЕ ТОЛЬКО ВПЕРВЫЕ ПОЯВИЛАСЬ «НА СТРАНИЦАХ» ОБЩЕУНИВЕРСИТЕТСКОЙ ГАЗЕТЫ, НО И СТАЛА ПРЕДСТАВИТЕЛЕМ ЕЁ НА РУССКИХ ПОТОКАХ. СВЯЗЬ С РЕДАКЦИЕЙ «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL» НИКОГДА НЕ ПРЕРЫВАЛАСЬ. И ЭТА СВЯЗЬ — НЕ ТОЛЬКО ГЕНЕТИЧЕСКАЯ, НО И РАБОЧАЯ, ДРУЖЕСКАЯ, ЭТА СВЯЗЬ — В ТОЙ ПОСТОЯННОЙ ПОМОЩИ И ПОДДЕРЖКЕ, КОТОРУЮ НАМ ОКАЗЫВАЮТ СОТРУДНИКИ «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL». ОНИ НЕ ТОЛЬКО НАУЧИЛИ НАС ТЕМ АЗАМ ГАЗЕТНОЙ И ТИПОГРАФСКОЙ РАБОТЫ, БЕЗ КОТОРЫХ НЕ МОГУТ ОБОЙТИСЬ ЛЮДИ, ДЕЛАЮЩИЕ ГАЗЕТУ СВОИМИ РУКАМИ, НО ИХ РАБОТА, ЧЁТКАЯ И СЛАЖЕННАЯ, И ХУДОЖЕСТВЕННЫЙ ВКУС В ОФОРМЛЕНИИ ГАЗЕТЫ БЫЛИ ДЛЯ НАС ТЕМ ОБРАЗЦОМ, К КОТОРОМУ МЫ СТАРАЛИСЬ (ХОТЯ И НЕ ВСЕГДА УДАЧНО) ПРИБЛИЗИТЬСЯ. ПОЭТОМУ ИСТОРИЯ ОБЩЕУНИВЕРСИТЕТСКОЙ ГАЗЕТЫ БЫЛА БЫ НЕПОЛНОЙ БЕЗ ИСТОРИИ ЕЁ «ДЕТИЩА» — «РУССКОЙ СТРАНИЦЫ».

ВОТ ПОЧЕМУ, ПОЗДРАВЛЯЯ УНИВЕРСИТЕТСКУЮ ГАЗЕТУ С ГОДОВЩИНОЙ «СЕРЕБРЯНОЙ СВАДЬБЫ» ЕЁ С ЧИТАТЕЛЕМ, ЕЁ РЕДАКТОРА **ХИЛЛАРА ПАЛАМЕТСА,** ВСЕХ ЕЁ СОТРУДНИКОВ, ОСОБЕННО **ЮРИ ТАЛВЕТА** И **АСТУ ПЫЛЬДМЯЭ,** «РЕДКОЛЛЕГИ» «РУССКОЙ СТРАНИЦЫ» ПРЕПОДНОСЯТ В ПОДАРОК СВОЕЙ «АЛЬМА-МАТЕРИ» АВТОБИОГРАФИЮ СВОЕЙ СТРАНИЧКИ И ЖЕЛАЮТ ЕЙ ЕЩЁ БОЛЬШЕЙ ПОПУЛЯРНОСТИ У СВОИХ ЧИТАТЕЛЕЙ И ТВОРЧЕСКИХ УСПЕХОВ ЕЩЁ БОЛЬШИМ «ТИРАЖОМ».

РЕДКОЛЛЕГИЯ «РУССКОЙ СТРАНИЦЫ».

Прошлое и настоящее

Никогда бы не подумал, что придется писать «мемуары» о «Русской странице». Газета наша всегда больше отражала личности тех, кто ее делал, чем «объективную реальность» — разноликое и несколько аморфное студенчество так называемых русских потоков. Возможно, я и не прав, ведь авторы «Страницы» — часть этой среды, со всеми ее «за» и «против», значит речь все же шла о среде.

Истоки «Страницы» для меня теряются во мраке времен. Когда в 1965 году я оказался на первом курсе отделения русской филологии, газетными делами ведали Ирина Газер и Виталий Белобровцев. Изредка появлялись в «Тарту Рийклик Юликооль» полосы на русском языке, иногда отдельные статьи. Всю техническую работу тянули Газер и Белобровцев, они же писали большую часть материалов. Печатался иногда Б. Тух и другие, кого удавалось уговорить. Несколько выпусков (не помню уж, был ли это вкладыш или полоса) подготовили Г. Суперфин, А. Байбурин и кто-то еще уже после ухода прежних редакторов. Все это делалось от случая к случаю или еще реже.

В конце 1968 года героическими усилиями сколотили редколлегию, конечно, из одних филологов, но сразу договорились, что «героем» будет вся масса. Возглавляли редколлегию преподаватели кафедры русской литературы: З. Г. Минц, В. И. Беззубов, затем П. С. Сигалов с кафедры русского языка. Выходили раз в месяц, но с великим трудом: материалов было мало, но было желание — может быть, смутное, еле осознаваемое — сказать себе, своим сокурсникам, вообще русским студентам, кто мы, что мы все вместе собой представляем. Сложилось ядро редакции во главе с П. С. Сигаловым, среди активных авторов были В. Маричева, Г. Загоскина, Э. Либман, А. Тоотс и др. Всем, работавшим в газете, было понятно, что только конкретным делом можно приблизить университет к русским потокам и влить его студентов в русло общеуниверситетской жизни — активной, напряженной, полной поисков и неудач.

Важность печатного органа на русском языке хорошо понимали в парткоме и комитете комсомола университета. Партком утверждал кандидатуру редактора, а комитет комсомола тогда же вменил в обязанность впервые избранному внештатному секретарю по интернациональному воспитанию организацию работы «Русской страницы».

Наверное, лучше не быть максималистом — газета существует почти без перерыва уже 5 лет. В последнее время она этим обязана во многом энергии Игоря Розенфельда. Когда-то мы воспринимали как успех уже то, что очередной номер вышел. Скептикам и критикам, изредка ловившим членов редколлегии где-нибудь под часами в главном здании, чтобы выразить свое неудовольствие, мы обычно предлагали сделать лучше — никто не соглашался, но проблема не снималась: газета (сейчас об этом немного грустно говорить) все же была скучноватой. Она, как и нынешняя, привлекала внимание, ее быстро раскупали, она была нужна, но чего-то ей не хватало. Наверное, ясной, твердой цели. Стремились мы к тому, чтобы каждый студент увидел, узнал в газете себя и через газету — своих товарищей по аудитории, общежитию, студкафе... Ведь все мы топчем одни тропинки вокруг alma mater, ведь мы одно поколение, однокашники — и филологи, и физики, и медики, и экономисты. Эта цель осталась нереализованной, нас не хватило до конца. Отсюда, наверное, и серый тон газеты.

Беда наша в том, что мы уж слишком часто напираем на свою пассивность, серость, и читатель узнает в газете себя только пассивным и скучным. Но студент — не серый, он — пестрый. Может быть, серого только чуть больше, но при ярком свете заиграют другие тона.

Живой луч света нужен не только в «темном царстве», но и «хмурым утром». Нынешняя «Страница» кажется мне более разнообразной и остроумной, чем наша, старая. Хочется пожелать только друзьям-страничникам большей целеустремленности и энергии.

Е. Голиков.

ЖЕНЯ ГОЛИКОВ в 1968 году

Редколлегия сегодня

«Русская страница»

с «древнейших времён» до наших дней

Корни «Русской страницы» так далеко ушли в глубь веков, что не так уж легко выкопать сколько-нибудь достоверные сведения о её началах.

Вдохнув терпкий запах 25-летней подшивки «Tartu Riiklik Ülikool», добросовестный искатель обнаружит, что номера «Русской страницы» появляются отнюдь не сразу и отнюдь не в таком виде, к какому мы сейчас привыкли. Нынешней газете предшествовал долгий путь эволюции и революции.

Первое, на что обратит внимание настойчивый «архивариус» — это то, что газеты как таковой не существовало до 1968 года, и что те материалы, которые позже получили название «Русской страницы», помещались вначале разрозненными заметками в газете «Tartu Riiklik Ülikool».

Эти заметки попадаются тут и там, начиная с осени 1951 года, причём первая подписана Р. Исаковой, тогдашним парторгом университета, а третья — М. Л. Бронштейном, нынешним профессором кафедры политэкономии. Количество таких заметок с каждым годом увеличивается, причём, там, где на подшивке значится цифра 1963, наш «архивариус» обнаружит целую полосу (сторону листа) материалов на русском языке. Впрочем, он ошибётся, приняв её за «русскую страницу» — это лишь рекламный лист медиков для всесоюзной конференции.

Но терпение добросовестного искателя, наконец, будет вознаграждено: В номере «Tartu Riiklik Ülikool» 10 ДЕКАБРЯ 1965 ГОДА он увидит историческое воззвание:

Студенты русских потоков!

С этого номера в университетской газете начнёт периодически выходить страница на русском языке. Очевидно, у каждого из вас есть о чем поговорить, поспорить... Пишите в свою газету!

Это и был первый номер.

Он открывался полемической статьёй газетных первопечатников филологов-третьекурсников ИРИНЫ ГАЗЕР и ВИТАЛИЯ БЕЛОБРОВЦЕВА «К чему такие сложности?», продолжался вопросом Лили Гиршман «А если внук Пушкина в Тарту?» (статья рассказывала о находках семинара по быту Ю. М. Лотмана) и кончался заметкой спортмедика М. Кучера «Целина, которую я помню».

С февраля нового, 1966 года газетная работа закипела. В общеуниверситетской газете ежемесячно стала появляться полоса материалов на русском языке. Это была, конечно, ещё не газета (она и выходила без названия), но в этом «эмбрионе» уже содержалась программа дальнейшего развития.

И жанры, и темы напоминали современные. Физик третьего курса Тарасов писал о самоуправлении, «о наших ошибках», (которые, как легко заметит наш «архивариус», не очень постарели за восемь лет). Об учебной работе писал Б. Тух. Одна из его статей — «Малый филфак как он есть» — рассказывала о преподавательской работе филологов среди школьников, о формировании интереса к предмету — чтобы на филфак шли заинтересованные люди, а не протиратели штанов. В тогдашней газете был даже очерк — о Томасе Алаталу, первом секретаре горкома комсомола тогда.

А вот — дневник фольклорной практики, напечатанный филологами-второкурсниками Е. Голиковым, Л. Гиршман и Б. Масловым. На фотографии рядом — счастливое бородатое лицо и подпись: «Дед Сенька». Страницы той поры помнят и о КВН-е «на прошлой неделе», в котором тогдашние физики обошли филологов на домашнем задании «Эволюция любви». Кстати, любовная тема «красной нитью» проходит через «Русскую страницу». Из номера 26 апреля 69-го года мы узнаём, что «студент медицинского фак-та Л. Энтсик доложил о результатах проведённого им опроса «О сексуальных знаниях студентов ТГУ». Опросом были охвачены студенты первого и последнего курса трёх факультетов. Надо отметить, что всю работу по составлению анкеты Л. Энтсик провёл самостоятельно».

С тех же пор началась и традиция печатания исторических материалов — в предпоследнем номере 1966 года — статья к 165-летию учившегося в Дерптском университете, позже — автора знаменитого толкового словаря — В. Даля, тогда, в 1826 году встречавшегося здесь с друзьями Пушкина — поэтом Н. Языковым и А. Вульфом — тоже дерптскими студентами.

Но особая «достопримечательность» газеты 66—67 года — это стихи: Светлана Семененко, И. Газер, Б. Артюхова... Последний — 9 выпуск страницы 66 года собран из одних стихотворений.

Оформленные старой редакцией ещё две страницы весны 1967 года (в июньской был впервые опубликован один из ранних фельетонов М. Зощенко и его военная фотография 1916 года, — разысканные «посаженным отцом» литературных публикаций страницы Г. Суперфином) оказались последними.

К осени 67-го страничные первопечатники И. Газер и В. Белобровцев стали пятикурсниками. Газета захирела. Только в январе

(Продолжение на 4-ой странице.)

Ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

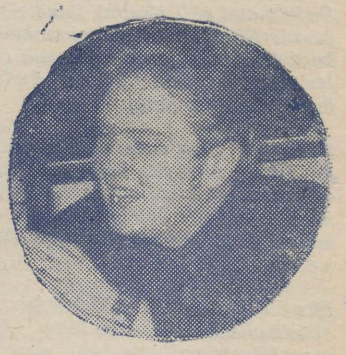

Студент-юрист II курса — Ю. АЗАРИ

В. ЛЕТОШНЕВ — (экономический ф-т, III курс) «TRÜ» пг. 33, lk. 6

(Продолжение. Начало на стр. 6)

68-го появился номер с публикацией неизвестных писем и отрывком из дневника. О. Мандельштама, статьями Б. Гаспарова и З. Г. Минц. Последняя — 13 по счёту — страница первого газетного периода 66—67 годов была посвящена стройотряду. После этого последовал долгий антракт.

второе рождение

Газета всё же была живучей. Долго ли, коротко ли, в декабре 1968 года страница появилась опять, но теперь уже в новом качестве — отдельным листком: эмбриональный период её развития успешно завершился, хотя, родившаяся в муках, она тогда ещё была без названия.

Впервые в мировой истории под названием «Русская страница» газета вышла 15 НОЯБРЯ 1969 ГОДА. Историческое воззвание к читателям составил ЖЕНЯ ГОЛИКОВ:

Вашему вниманию предлагается первый номер «Русской страницы» этого года. Люди, принимавшие участие в его создании, вправе предположить, что этот номер, по крайней мере, не будет последним, хотя читатель, наученный опытом предшествующих лет, может усомниться в этом. Напомним, что в прошлом году было подготовлено только три номера «страницы», из которых только два, если нам не изменяет память, были представлены на суд читателей... Два-три года назад газету от начала до конца делали два энергичных человека, но «творение» двух, даже очень талантливых людей ни в коей мере нельзя назвать газетой.

Мы же будем иметь регулярно выходящую при университетской газете страницу на русском языке, мы сможем называть её своей, если все примемся за её создание...

ВСЕМ! ВСЕМ! И ЕЩЁ РАЗ ВСЕМ. В газете была резолюция 17-той комсомольской конференции, вести из деканата и киноклуба, программа 5-х студенческих дней и заметка о тартуских дегустаторах молдавских вин под романтическим названием «Шис анатош», что в переводе означает «ваше здоровье». Номер готовили: ответственный редактор В. И. БЕЗЗУБОВ, «рядовые»: А. Байбурин, Е. Голиков, Э. Либман, В. Пугачёв.

С этого дня началась бурная история «Русской страницы». В те далёкие времена, когда на комсомольские собрания набивалась полная «круглая» аудитория, когда было столько желающих выступить, что лопался график, каждый номер её был всплеском русских потоков. Газета вызывала брожение в массах: в поисках её бродили по всем общежитиям.

Со второго декабрьского номера 69-го года редакторский жезл перешёл к П. С. СИГАЛОВУ. Павел Самойлович безропотно нёс крест свой два года. Под его руководством выросли и оперились нынешние ветераны-страничники — Женя Голиков, Валя Маричева, Галя Загоскина, Айн Тоотс.

В номерах появились новые разделы. Рубрика «Из истории Тартуского университета» с вступительным словом С. Исакова открылась публикацией воспоминаний В. К. Покровского об университете начала этого века, и продолжилась воспоминаниями П. М. Квиркели, ныне доцента Тбилисского пединститута, учившегося в Юрьеве в 1912—16 годах.

Появился большой раздел переводов с эстонского, публиковалась обширная дискуссия «Кому нужны физики», в которой участвовали академик К. Ребане и член. кор. АН ЭССР Ч. Лущик, заметки о «литературном полифоническом театре» В. Маричевой и отрывки из путевого дневника Е. Голикова, и «бытовые зарисовки» Г. Загоскиной.

Читатель накинулся на газету. Под давлением спроса цена «Русской страницы» возросла до 1 копейки золотом по номиналу.

Всё же бедой «Русской страницы» на всех этапах её существования оставалось противоречие между частным характером её производства и всеобщим «пассивным» её присвоением, что вызывало иногда кризисы перепроизводства (апрельский номер, изданный тогда двойным тиражом — 1000 вместо 500, — пролежал довольно долго) и всегда выражалось в анархии газетного производства и классовой борьбе каждой новой редакции за массы.

Между тем, с декабря 69-го до июня 70-го года вышло шесть номеров газеты — рекордная для тех лет цифра, — уже совсем было наладилась периодичность..., но тут «Русская страница» была закрыта на переучёт по независящим от неё причинам. Но основы были заложены.

с новыми силами

Лёд снова тронулся ОСЕНЬЮ 1971 года. Из прежних «пристяжных заседателей» у руля оставались только П. С. Сигалов, Галя Загоскина и Айн Тоотс. Уже появились новые кадры (в том числе и автор сих строк), активно стала помогать газете «комсомольский шеф» русских потоков той поры Ленина Блюм.

Газета даже провела несколько крупных мероприятий: было большое обсуждение пермского эксперимента: изучать предметы не параллельно, как обычно, а последовательно — по одному-двум «цикловым предметам», чтобы не распыляться. Было высказано много суждений по этому поводу — психологами, профессорами медицины и экономики, было и интервью с ректором. Наверно, такие обсуждения полезны: в конце концов новый метод даже попробовали использовать у историков.

С весны 1972 года в связи с уходом П. С. Сигалова «на заслуженный отдых», опять временно наступило смутное время. Тогда появился кабинет смехолога и «гвоздь страницы» — Бит-лексикон (как показывает статистика, треть тиража распускается именно из-за него).

С февраля 1973 года постоянным ответственным редактором «Страницы» становится А. Ю. ТРУММАЛ, сформировывается редакция в нынешнем её виде и устанавливается твёрдая периодичность номеров: раз в месяц.

подведём итоги

Газета, которую мы сейчас называем «Русской страницей», появилась 10 декабря 1965 года и вышла отдельным листком к 1969 году, официальное право на существование получила с 1971-го и стала периодически выходить с 1972-го года. Тот листок, который читатель держит в руках, — 37-ой по счёту со дня основания, если считать за номер первые страницы.

10-го декабря «детищу» исполняется 8 лет, а подходящего имени у него всё нет. «Русская страница» — скорее прозвище. Сначала эти два слова появились в подписи: «русскую (т. е. с русским шрифтом среди трёх с латинским в «Tartu Riiklik Ülikool») страницу оформили...», и только потом стали метафорой в заглавии. Одновременно это обозначение стало бессмысленным: смешно напоминать читателю, что газета — на русском языке. Если же ему это невдомёк, то вряд ли он поймёт и заглавие. Газете нужно новое название.

Только-только отошёл на второй план извечный вопрос каждого номера прежних лет: быть или не быть газете, долго ли она ещё протянет? И то, что после всех перипетий газета не «засохла на корню», показывает, что она нужна.

Нынешняя газета, хотя и делается по-прежнему на ходу, в беготне и спешке несколькими затравленными одиночками, начинает обрастать сотрудниками, традициями иинвентарём. Работа, по сути дела, только начинается.

Сейчас многие обижаются — о них не пишут. Поймите, ради бога, — те трое несчастных, которые собирают материал, пишут, печатают в панике на машинке, верстают газету в типографии и корректируют ошибки — при всём желании не могут до вас добраться. Им надо помочь.

Почему бы вам — экономистам, физикам, математикам не написать самим? Слышали — вы не умеете, у вас — дифуры. А филологам сам бог велел.

Всё верно кроме одного: газета ведь — русских потоков, а не дяди Васи. Чтобы она была массовой, массы попросту должны в неё писать. Вы не умеете — вас научат, вас поправят.

Потом, ведь газете нужны художники — газету надо оформлять. Нужны фотографии, можно присылать путевые очерки, жалобы, крики души и попросту стихи. И вас опубликуют тиражом 500 экзампляров — какая ни есть — но печатная работа. Ждём Ваших откликов.

И. РОЗЕНФЕЛЬД

И. РОЗЕНФЕЛЬД, III курс русской филологии

Г. ЗАГОСКИНА (IV курс русской филологии)
А. ЧЕРНЯК (II курс русской фил.)

Театральные искания Ежи Гротовского

(Начало см. в № 7)

Поиски Гротовского начались с неприятия театральной условности, с попыток вовлечения зрителей в театральное действо, с поисков обряда, ритуала в театре. Поиски эти во многом поучительны. Гротовский вспоминает, что его первоначальный идеал театра сформировался «наперекор существующему театру»: «Тому излишне культурному в обычном значении этого слова театру, который является продуктом встречи двух групп просвещенных людей: с одной стороны, людей, занимающихся сложением слов, компоновкой текстов, проектированием декораций, использованием рефлекторов, — а с другой стороны, людей (в равной степени просвещенных), знающих, что в театр полагается ходить, что это является своего рода моральной или культурной обязанностью современного человека. В результате и те, и другие выходят из этих встреч еще более просвещенными, однако ничего существенного между этими людьми не происходит и произойти не может. Каждая сторона оказывается пленником определенного типа театральной условности, определенного типа мышления или идеи».

Такой театр казался Гротовскому механистичным, мертвым. «Путем, ведущим к живому театру», считал он, «может стать изначальная театральная спонтанность». «И я решил, что если именно первобытные образы вызвали театр к жизни, то значит через возвращение к ритуалу, в котором участвуют как бы две стороны: актеры (или корифеи) и зрители (или собственно участники) — можно воссоздать этот церемониал непосредственного, живого участия, своеобряд взаимности, — явление достаточно редкое в наше время. Воссоздать реакцию непосредственную, освобожденную».

Для нахождения этой непосредственной связи, для привлечения зрителей к соучастию в представлении Гротовский проделал со своим театром ряд экспериментов.

В. БЕЗЗУБОВ

(Продолжение следует)

В киноклубе

16 ноября в нашем киноклубе состоялась первая премьера. Демонстрировался фильм А. Митты «Гори, гори, моя звезда». Сначала о первом, внешнем впечатлении: замечательный актерский ансамбль, умелая операторская работа, своеобразная режиссура, стилизующая кинодействие под театральное представление. Последнее достигается единством места и действия, театральным делением на действия и эпилог, отсутствием типично кинематографических приемов. Особенно хочется отметить работу художника фильма.

Всем, кто смотрел «Гори, гори, моя звезда», запомнятся изящные заставки, одновременно стилизованные и под лубок, и под детский рисунок, и, конечно, изумительные работы героя фильма художника Феди, в котором не только Искремас, но и зрители сразу почувствовали истинный талант.

Основная, сухо выражаясь, идея фильма — это трагический конфликт между временем бурных перемен и хрупкой, незащищенной жизнью художника, не умеющего менять убеждения, как ящерица — хвост. Искусство бессмертно, оно найдет доступ даже в самое глухое и темное сердце (например, сердце Крыси — А. Проклова). Но его носители так ужасно не приспособлены к жизни. «Мы с Федей живем идеей», — говорит Искремас. Пошлость же выживает всегда — об этом говорит и круглая, хорошо упитанная физиономия Паши (Е. Леонов), и его мгновенные импровизации «на злобу дня» под старую, истертую «Драму на море». А вот настоящее искусство... С ним сложней. Как приучить крестьян, воспитанных на «Драме на море», к Шекспиру? Но Искремас (в блестящем исполнении Олега Табакова) берется за эту труднейшую задачу. Ему необыкновенно повезло: он встретил Федю (Олег Ефремов), художника-самородка. Вдвоем они, действительно, могли бы поставить тот грандиозный спектакль, о котором мечтал Искремас. Если бы не две пули: одна — белогвардейская, другая — бандитская. В этой связи интересно вспомнить белогвардейского офицера, устроившего такую страшную игру в «кукушку» с Искремасом и отдавшего приказ убить Федю. Он страшен, этот слегка сутулый человек с мягким близоруким взглядом. Страшен ум без гуманности. Для него «кукушка» может стать чем-то вроде вечерней партии в «дурачка». Негуманный интеллект — самое жуткое порождение цивилизации. Он еще страшнее, чем пошлость...

В заключение хотелось бы отметить удивительный такт сценаристов и постановщика. Когда действие начинает балансировать на грани пафоса и сентиментальности, они неожиданно и ловко разворачивают его в сторону мягкой иронии. И сразу же мысли приобретают объемность, становятся глубже и многогранней. Чувство меры, вкус, истинная интеллигентность — это отражается в игре актеров. Остается выразить надежду, что этот умный и тонкий фильм будет не единственным на нашем экране.

Е. СЕРМАН.

Слово — читателю

В любом деле наступает момент, когда просто необходимо «остановиться и оглянуться», как сказал в своей книге один известный писатель. Вот и мы решили узнать мнение о нашей газете тех, кто читает ее давно или недавно. Ведь для любой, даже самой маленькой газеты мнение читателя, его советы, пожелания и критика — это та сила, которая не дает оставаться ей на точке замерзания.

Итак, слово читателю...

ПОЙСИК АННА, I курс, прикладная математика:

— Читаю газету регулярно. Общее впечатление неплохое. Но есть немало советов и замечаний: во-первых, создается впечатление, что газету делают одни и те же люди (Мы подумали: «Какая проницательность!»). Они, естественно, не могут поспевать за всеми событиями, которые происходят на различных факультетах. Мне кажется, что каждый факультет должен иметь своего представителя в «Русской странице». Взять хотя бы математиков. Жизнь у нас интересная, заполненная — скучать как-то не удается. Скажем, недавно нас посвящали в студенты. Мы устраивали вечер отдыха для старшекурсников. Намечается встреча с физиками. Поиски же сообщения об этом в «Русской странице» были тщетны...

ШЕХТМАН БОРИС и ЛЕБЕДЕВ ВЛАДИМИР, III, IV курсы, прикладная математика:

— Газету покупаем. Но газета плохая. Вам нужно конкретно? Пожалуйста. Не чувствуется творческой индивидуальности авторов, за исключением, пожалуй, отдела юмора. Страница носит сугубо информационный характер, да и сама информация оставляет впечатление случайности. Иначе говоря — то, о чем сообщается, слишком односторонне и мелко, не чувствуется отражения в газете университетской жизни...

ПАТЕГОРОВА СВЕТЛАНА и КОВРИГА НИНА, IV курс, экономический факультет:

Эти девушки в один голос сказали: — ... к сожалению «Русскую страницу» удается читать не так часто (редко бываем в главном здании), но те номера, которые попадались нам, читались с удовольствием. Никаких претензий к газете не имеем.

ДЖАПАРИДЗЕ ЛЕЙРО, секретарь комсомольского бюро русских потоков медицинского факультета (III курс, спортивная медицина):

— Понимаете, газету читаю всегда, так как это, по идее, единственный источник, откуда можно узнать о внутриуниверситетской жизни. Нередко нахожу для себя много интересного. Но почему не удается почитать о нас, медиках? Факультет наш интересный, живем не скучно. Сколько есть ребят, о которых можно и надо писать! Странно, что газета не уделяет внимания спорту. Кстати, немало наших ребят — члены университетской сборной. Многие — члены спортивного общества «Калев». Еще: хочется, чтобы страница выпускалась чаще... Можете вполне надеяться на помощь наших ребят.

КОСТЮКОВА ИННА, V курс, физика:

— Читать страницу люблю, но многое вызывает улыбку, несмотря на то, что не входит в раздел юмора... Впрочем, о «Русской странице» поговорите с нашими парнями — они часто спорят на эту тему.

К сожалению, парней-физиков нам застать не удалось. Тем не менее, приятно было узнать, что газета студентам не безразлична, что есть желание видеть ее чаще и лучшей.

Физики, математики, экономисты, медики хотят больше читать о себе, узнать себя на страницах университетской газеты.

Так будьте активней, поддерживайте связь с газетой, пишите в газету, сообщайте о приятном и неприятном, о веселом и грустном, о себе, о товарищах...

Л. Миндрова, А. Корсунская, I курс русской филологии.

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

«TRÜ» nr. 33, lk. 7

Täna on EPP, EVE ja MIHKEL toimetusse meelitatud pildistamiseks. Muidu tulevad nad ise.

REIN VEIDEMANN: «Probleem on probleemitus probleemitsemises.»

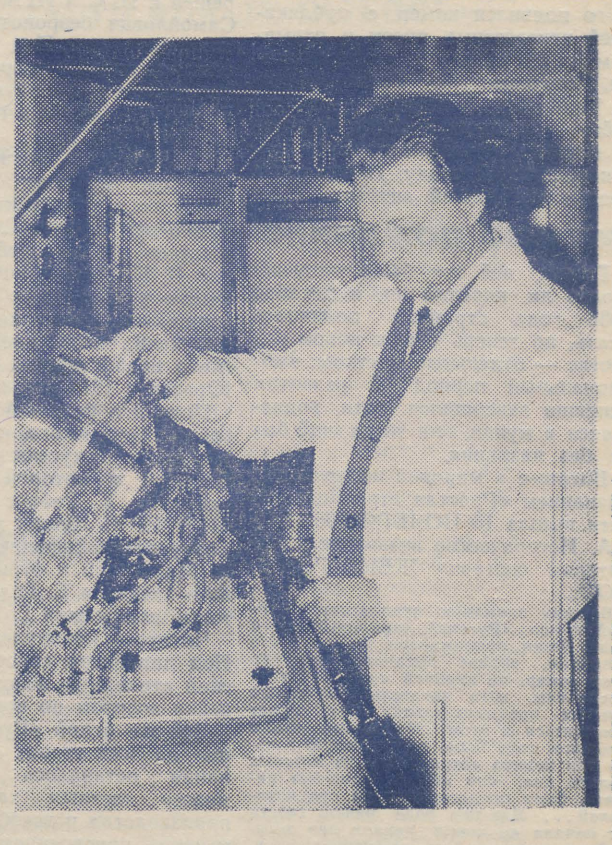

TULLIO ILOMETS oma õige töö juures.

Tänu dotsent HELMUT PIIRIMÄELE on saanud selgemaks mete alma materi sünnilugu. Järge on oodata juba sel nädalal.

Vii selged pildid ülikoolilehes — ümestate vahe. Põhjust teaks täpsemalt Leili Kutsar, trükikoja tsinkograaf-kopeerija.

ELLEN UUSPÕLD (paremal), ASTA VESKI (ülal) ja REET KASIK (päris all, paremal) hoolitsevad, et mõte koma taha ei komistaks.

Elmar Noormets, trükikoja tsinkograaf — sõbralik ja nõukas ka viimasel hädahetkel.

MAI MÄNNIKU sõrmede all selgib käekirja rägastik.

MIDA MEIST ARVAVAD üliõpilased,

REIN, II kursus:

Lehed, mida ma loen veerg-veerult siira huviga, sisaldavad kas üliõpilaste reisimuljeid või omaloomingut laiemas mõttes, ka artiklikesi, mis on nii mõnelgi tudengil valminud kursusetöö kõrvalt.

MARIKA, II kursus Lehte loen meeleldi. Kõige huvitavamad on vilistlas- ja autorileheküljed. On ju tore, kui üliõpilane suudab end mitmest küljest tutvustada! Meeldivad ka reisikirjeldused. Rohkem tuleks valgustada spordisündmusi ja teiste suurkoolide elu.

MARE, II kursus:

Hästi tore on «Oma mätta otsast» — hasartne ja kasulik mõttevahetuse vorm. Sel rubriigil on oma teeneid «TRÜ» akadeemilisuse müüdi hajutamisel. Samasugust teravust ja julget subjektiivsust nagu olme- ja õppeprobleemide arutamisel tahaksin leida ka raamatu-, teatritüüki või filmiretsensioonidest.

Aga siiski, kuhu on jäänud «Krapp»?!

Anatoli Mitt — ülikoolilehe pikima järjejutu autor. Alati abivalmis ja sõnapidaja mees.

õppejõud,

FÜÜSILISE GEOGRAAFIA VANEMÕPETAJA LEO-PEETER KULLUS

Olen lehe regulaarne ning üldiselt ka põhjalik lugeja. Eelkõige tutvun teadaannetega, loen läbi «Acta diurna» ning kirjutised, mis pakuvad huvi kõigile ülikooli liikmetele. Viimasele kohale jätan värsid, kuid see pole nii ainult «TRÜ» puhul. Mis puutub sellesse, et meie erialast seal vähe ilmub, mis seal's ikka — tuleb olla enesekriitiline. Üldiselt leian, et leht on omal kohal.

ARSTITEADUSKONNA PRODEKAAN VOOTELE MEIPALU

Pean parimaks omasuguste seas. Mulle meeldib tema mitmekesisus, mis pole kunstlik, ning leian, et nii nagu «Edasi» on ka TRÜ oma sisukas leht. Ainus, millest rohkem võiks kirjutada, on ÜTÜ. Jälgides ajalehe arengut, tundub, et see on läinud tõusuteed nii sisu kui vormi osas.

Ja veel. Kui ma reedel koju lähen, küsib mu abituriendist tütar ikka esimeseks: «Kas sa ülikooli lehe tõid?»

vilistlased

GRUPP TRÜ VILISTLASI, NSVL TA ASPIRANTE. AKADEMGORODOK.

Oleme siin üheaegselt nii vilistlased kui ka ülikooli esindajad. Esimene seisus tekitab vajaduse, teine kohustuse informatsiooni järele ülikooli elust.

Omal kohal on «Acta diurna», teated ÜTÜ, komsomoli- ja parteikomitee töödest ning tegemistest. Alati on teretulnud üliõpilaselu, ülikooli ajalugu ja sidemeid käsitlevad artiklid.

Paistab siiski silma ebaproportsionaalsus humanitaar- ja reaalalade üliõpilaste elu-olu valgustamisel. Rohkem sooviksime lugeda tudengite (ja õppejõudude) omapoolseid arvamusi aktuaalsete päevaprobleemide üle.

* * *

TIIU SAARIST

Usun, et iga suurkooli lõpetanu tahab vähem või rohkem olla *alma materi* käekäiguga kursis ka siis, kui ülikool ammugi seljataga.

Tavaliselt loen lehe ikka otsast lõpuni läbi ja leian alati ja igast numbrist midagi sellist, mis mind eriti rõõmustab. Üsna huvipakkuvad on loomulikult vilistlasleheküljed, tudengite omalooming (tahaks vaid, et nende lehekülgede sisustamisel rohkem nimesid kohtaks!).

Vahest võiks leida ruumi ka mõne teaduskonna, osakonna või kateedri päris tõsiste tööde-tegemiste tutvustamiseks. On ju olemas ÜTÜ, aga miskipärast hakkab ÜTÜ ringidest silma nagu üsna vähe ja harva midagi rohkemat kui lühiinformatsioon!

JÜRI LAAN — üks meie agaraid fotomehi.

Leht pole mitte ainult tudengite, vaid ka õppejõudude-teenistujate häälekandja. Miks siis õppejõud lehe kokkupanemisel oma sõna nõnda vähe ütlevad?

Vahel peavad pildimehed ka ise pildile jääma: vasakul Raivo Velsker, paremal Eduard Sakk, TRÜ kino-fotolaboratooriumi juhataja.

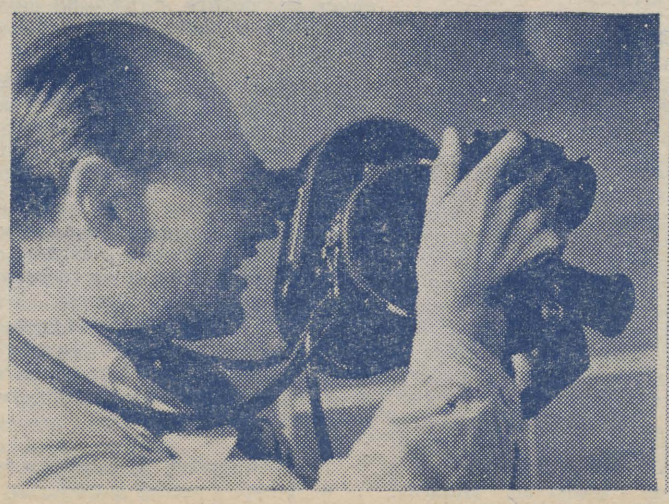

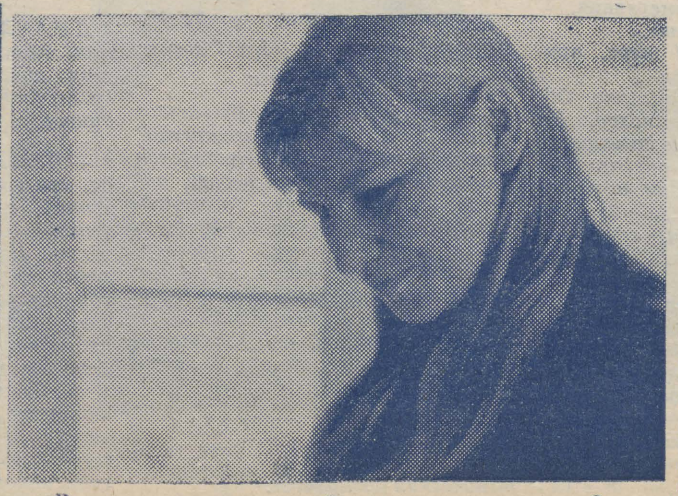

Värsked fotod LEO SCHOTTERILT.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликооль» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета.
Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. I-6050. MB-07296.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 34 Reedel, 30. nov. 1973. a. XXV aastakäik

Tervitus I vabariiklikust üliõpilaste kokkutulekust osavõtjatele!

Informatsiooniline teadaanne

29. ja 30. novembril toimus Tallinnas I vabariiklik üliõpilaste kokkutulek. Osavõtjate hulgas oli 170 üliõpilast meie ülikoolist. Lähemalt kokkutulekust meie ajalehe järgmises numbris.

Acta diurna

26. novembril kohtusid füüsikaosakonna kolmanda kursuse üliõpilased ENSV TA presidendi K. Rebasega. Akadeemik K. Rebane rääkis noortele füüsika arengusuundadest vabariigis ja füüsikute töötamisvõimalustest tema poolt juhitavas füüsikainstituudis. Arutati ka füüsikute spetsialiseerumise probleeme. Kohtumisest võttis osa rida füüsikaosakonna õppejõude.

* * *

14. skp. toimus üldfüüsika ja teoreetilise füüsika kateedrite metoodikaseminari ühine koosolek. Käsitleti relatiivsusteooria õpetamist. Ettekandega esines prof. P. Kard, kes esitas lihtsa originaalse meetodi valemi tuletamiseks, mis näitab massi sõltuvust kiirusest. Meetod on rakendatav nii keskkui kõrgemas koolis.

* * *

AJALOOTEADUSKONNA nõukogu ja parteiorganisatsioon arutasid üheskoos olukorda teaduskonna ühiselamus. Nagu ilmnes ühiselamu nõukogu vanema Tiiu Tammela ettekandest, dotsent Marta Lõhmuse kaasaruandest ja sõnavõttudest, on ühiselamus lühikese aja jooksul tehtud paljugi üliõpilaste olmetingimuste parandamiseks. Ligemale pool tubadest on saanud puhtama väljanägemise, ülejäänud ootavad veel remonti. Viimastel nädalatel on saadud ka sooja vett. Enne oktoobripühi avati puhketuba, mis võimaldab läbi viia mitmesuguseid ühisüritusi. Näitliku agitatsiooni poolest peetakse Ajalooteaduskonna ühiselamut TRÜ ühiselamute hulgas parimaks, ka olmekultuuri osas (kui maha arvata eelmistest asukatest jäänud remonti vajavad ruumid) polnud kontrollijatel etteheiteid.

Märgiti ära ühiselamu nõukogu ja eelkõige üliõpilase Tiiu Tammela energilisust korra tagamisel ühiskodus. Paremaid tingimusi on vaja sooja toidu valmistamiseks, sest 80 üliõpilast ühe väikese köögi kohta on ikkagi liiga palju. Ka on ülemiste korruste tubades ülemajutamist, millest ajapikku loodetakse jagu saada.

* * *

Toimus Füüsika-Keemiateaduskonna nõukogu järjekordne koosolek. Esmalt arutati 1974. a. uute üliõpilaste vastuvõtu ettevalmistamisega seotud küsimusi. Kinnitati osakondade propageerimiskomisjonide tööplaanid. Et viimastel aastatel on konkurss teaduskonda sisseastumisel vähenenud, on propageerimiskomisjonide tööplaanis ette nähtud mõnede uudsete ürituste läbiviimine. Teise tähtsama päevakorrapunktina kuulati kateedrijuhatajate aruandeid abinõude plaani täitmisest, mis TRÜ on kavandanud NLKP KK ja NSVL MN 18. juuli 1972. a. määruse elluviimiseks. Tuvastati, et kateedrid on oma töös juhindunud sellest määrusest. Senisest enam tuleks tähelepanu osutada õppedistsipliinile ja mahajäänud üliõpilaste abistamisele, aga ka kateedrite tegevust tutvustavate stendide valmistamisele.

*

Teenete eest teaduse arendamisel ja spetsialistide ettevalmistamisel ning seoses 70. sünnipäevaga **autasustati Eesti NSV Teaduste Akadeemia korrespondentliiget TRÜ professorit Hilda Moosbergi Tööpunalipu ordeniga.**

16.—18. nov. k. a. toimus ÜTÜ sotsioloogia ringi aastakonverents. **Põhiteemadeks olid:**

- **Süsteemsuse ja komplekssuse printsiipide rakendamine sotsioloogilistes ja sotsiaalpsühholoogilistes uurimustes.**
- **Sotsioloogiliste ja sotsiaalpsühholoogiliste uurimuste usaldatavuse probleem.**

Konverentsile oli saabunud külalisesinejaid Kiievi RÜ-st, Vilniuse RÜ-st, Odessa PI-st, Permi PI-st, Moskva RÜ-st ja Tallinna PI-st. Konverents möödus diskussiooniderohkelt, arutelu jätkus hiliste õhtutundideni. Parimatele esinejatele määratud medalitest jäi üks TRÜ-sse (J. Kruusvall, psühhol. IV k.), üks viidi Kiievisse ja üks Permi. Kiidusõnu öeldi konverentsi organiseerijaile, kõik külalised väljendasid soovi ka tuleval aastal sotsioloogiaringi konverentsist osa võtta.

Meie, teie ja nende probleemid

Sellest on nüüd omajagu aega, kui võõrfiloloogia osakonnas korraldati viimane erialane ringküsitlus. Vahepealsetesse aastatesse mahub mitu järku osakonnasiseseid lihkeid-nihkeid, kasvõi üksnes selle näol, et vanemad seltsimehed on lõpetanud ning suunatud tööle, nende asemele aga astunud ülikooli nooremad aastakäigud võõrfiloloogе. Nende kahe äärispunkti — ülikooli astumise ja töökohale mineku — vahelisi suhteid arutaski osakonna komsomolibüroo ja korraldas asjast selgema ülevaate saamiseks esimeste kursuste tudengite hulgas kirjaliku ringküsitluse.

Kavas oli selgitada üliõpilase individuaalne huvitatus õppetööst, selle alused, ulatus ning iseloom. Küsitlusel oli oma praktiline eesmärk, ja seda peale uue komsomoliaktiivi väljaselgitamise eelkõige just ülikooli-eelse ning vastuvõtuperioodi-aegse informatsiooni kujundamise, meie praegu veel tõesti küllalt staatilise ning väheefektiivse eriala-õppeprotsessi tõhustamise ja mitmekesistamise ning võõrfiloloogide ühiskondliku aktiivsuse tõstmise aspektis.

Kursuse 40 statsionaarsest üliõpilasest vastas ankeedile 37, kuna ülejäänud kolm (inglise filoloogid) küsitlusteks valitud päevadel puudusid. Ülikoolis on praegu kaks inglise ning üks saksa keele rühm, liikmete arvuga vastavalt 13, 13 ja 14.

* * *

Komsomoliaktiivi kujunemise primaarseks ja valdamatuks aluseks suurkoolis jäävad ikkagi keskkoolidest saabunud ÜLKNÜ aktivistid. Seepärast võiks osakonna komsomolibüroo juba nende eelneval väljaselgitamisel lähtuda koolist kaasaantud iseloomustustest, kui mitte kogemused poleks näidanud, et komsomoliorganisatsiooni tööst küllalt eemal seisvad klassijuhatajad pole sageli võimelised andma objektiivset hinnangut konkreetse inimese ühiskondlik-organisatsioonilisele aktiivsusele ning peituvad üldsõnalisuse taha. Sellisest «kattest» aitaksid ehk «läbi murda» iseloomustuste lisadena kõne alla tulevad **soovitused** niisugustelt instantsidelt, mis õpilaste organisatsioonilist tegevust juhivad ja peaksid seega evima ettekujutust ühe või teise võimetest vastaval alal. Paraku esines aga just sel aastal juhtum, kus vastuvõtukomisjoni viidavate paberite hulgast **lükati tagasi** ELKNÜ Keskkomitee soovitus! Arvestades kõike eelnevat ja lisades, et uute üliõpilaste vastuvõtt otsustatakse lõplikult, ilma et osakonna komsomolibürool oleks võimalik selles oma esindaja kaudu nõuandva häälega sõna kaasa rääkida. Seisame paratamatult situatsiooni ees, kus vastuvõtukomisjon kinnitab inimesed ning annab nad osakonnale üle — tehke nendega nüüd omavalitsust ja ühiskondlikku tööd!

Millistele inimestele ma tahame võimaldada kõrgemat haridust? Mis eesmärgiga me seda teeme? — Need küsimused nõuavad tänapäeval eriti läbimõeldud vastust. Vastust praktika kaudu.

Küsitluse tulemused annavad järgmise pildi: kogemustega aktivistide arv on inglise filoloogia I kursuse a- ja b-õppegrupis vastavast 1 ja 3, saksa filoloogia I kursusel ulatub see 4-ni. Kokku 22% I kursuse üliõpilastest. Järgmise grupi inimesed tähistaksime tinglikult kui «potentsiaalse aktiivi». Siia kuuluksid vastsed tudengid, kes on küll ÜLKNÜ liikmed, kuid kes on olnud organisatsiooniga seotud väga vähesel määral. Siin ilmnesid järgmised arvud: ingl. Ia — 4, ingl. Ib — 5, saksa I — 7. Kokku 43% I kursuse üliõpilaste üldarvust. Ja n.-ö. «ressursid», nende hulgas ka mittekomnoored, vastavalt 6, 4 ja 3 inimest, s. o. 35%.

Nagu nähtub, moodustavad esimese kursuse enamiku kommunistlikud noored, kes on koolides seisnud iseseisvast organiseerimistööst eemal (43%). Praktika on näidanud, et just selle kategooria arvelt hakkab toimuma grupi sotsiaalse aktiivsuse langus, juhul kui neile ei suudeta leida rakendust.

Muret teeb ka asjaolu, et nn. «ressursside» osa on praegu veel suurem kui kogemustega aktivistide oma. Kuidas aga suhtuda niisugusesse jaotumisse õppeedukuse omavalitsusliku tõstmise seisukohalt?

Osakonna komsomolibüroo meelestatuses leidub siiski teatav annus optimismi, mille aluseks on kavandatud nihked erialase ning ühiskondliku töö vormide lähendamise suunas.

* * *

Viimati mainituga on vahetult seotud mitmeid probleeme, mis puudutavad erialaõppustest aktiivsema osavõtu sisulisi stiimuleid. Üheks selliseks on üliõpilase tulevikuperspektiiv. Oleks ideaalne, kui sotsiaalne nõudmine ühe või teise ala spetsialistide järele kattuks ka üliõpilaste huvidega. Ülikooli eesmärgiks on kasvatada teadlikke spetsialiste, kes suudavad tuua maksimaalset sotsiaalset kasu, mitte aga väljastada erialainimesi, kelle huvid ei lange kokku ühiskonna huvidega.

Küsitlustest selgus: 10 üliõpilast ehk 27% on valmis saama kirjanduspedagoogideks. Mittepedagoogilise kirjanduse valib 22 inimest ehk 59%. Mittepedagoogilist keelekallakut ilmutas 5 inimest ehk 14%, niisama pal-

(Järg lk. 4)

ÜLIÕPILANE, LÕIKA VÄLJA, HOIA ALLES!

Eksamite ja arvestuste uuest määrusest

11. juunil s. a. kinnitas NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse minister uue kursuseeksamite ja arvestuste põhimääruse. Alljärgnevalt ongi käsitletud neid sätteid põhimäärusest, mida peaks teadma iga statsionaarne üliõpilane.

Mõnikord on ka ülikooli seinte vahel diskuteeritud selle üle, mida endast kujutab eksam. Kas hinnangut eksamil antud vastustele või hinnangut üliõpilase kogu semestri vaid kontrolli vormiks selle üle, kuidas üliõpilane on täitnud laboratoorsete ja praktiliste tööde, seminaride ja kursusetööde, aga samuti ka õppe- ja tootmis- (menetlus-) praktika ülesandeid.

Üliõpilane on kohustatud sooritama kõik eksamid ja arvestused, mis on antud semestril õppeplaanis ette nähtud, vastavalt aineprogrammides fikseeritud nõuetele. Kuid kõrvuti obligatoorsete ainetega on üliõpilasel näol. Arvestusi seminarides antakse üliõpilase referaatide või ettekannete alusel või seminarides esinemise põhjal. Ühiskonnateadustes toimuvad arvestused üliõpilase küsitlemise teel. Õppejõul on aga õigus panna arvestus välja üliõpilast küsitlemata, kui viimane on seminarist aktiivselt osa võtnud. On ka mõningaid aineid, mis lõpevad arvestusega ja milles eksamit polegi ette nähtud. Neis aineis toimub arvestus loengute lõppemisel ja tingimata enne eksamisessioonil algust.

ritööle antud õppeaines. Põhimääruses on nüüd antud sellele küsimusele ammendav vastus. **Eksam, toimugu see kas kogu aine või antud osa ulatuses, on hinnang üliõpilase kogu tööle selles aines, olgu siis semestri või kursuse ulatuses. Eksamihindes peab kajastuma nii teoreetiliste teadmiste omandamise sügavus, nende teadmiste püsivus, üliõpilase loova mõtlemise areng, iseseisva töö harjumuste omandamine, kui ka üliõpilase oskus sünteesida omandatud teadmisi ja rakendada neid praktiliste ülesannete lahendamisel.**

Hoopis tagasihoidlikuma tähendusega on arvestus. Reeglina on õigus kuulata ka fakultatiivseid aineid ja õiendada nendes arvestusi ja eksameid. Kui üliõpilane soovib, kantakse ka need arvestused ja eksamid tema õpinguraamatusse ja diplomi juurde kuuluvale hinnetelehele.

Põhimääruses on ette nähtud, et **üliõpilasi lubatakse eksamisessioonile vaid tingimusel, kui nad on sooritanud kõik õppeplaanis antud semestriks ettenähtud arvestused.** Arvestusi laboratoorsetes ja praktilistes töödes võetakse vastu jooksvalt, s. o. vastavalt nende tööde täitmisele. Üksikuis ainetes võidakse praktiliste tööde alal arvestlusi saada ka kontrolltööde

Õppepraktika arvestus toimub aruande põhjal, mille üliõpilane on koostanud vastavalt kinnitatud praktikaprogrammile. Arvestuse kirjutab siin sisse praktikat juhendanud õppejõud. **Tootmis-(menetlus-)praktika arvestus toimub aga kateedri poolt määratud erikomisjoni ees ja seisab üliõpilase poolt koostatud praktikaaruande kaitsmises.** Kaitsmisest peab osa võtma praktikat juhendanud õppejõud.

Ka arvestused kursusetööde eest pannakse välja üliõpilase kursusetöö kaitsmise tulemuste alusel. Siingi toimub kaitsmine kateedri poolt määratud erikomisjoni ees töö juhendaja osavõtul.

Arvestuste sooritamise tulemused hinnatakse märkusega «arvestatud». Diferentseeritud arvestused, s. o. arvestused hinnetega «väga hea», «hea», «rahuldav», «mitterahuldav», on ette nähtud kursusetööde ning tootmis- (menetlus-) praktika eest ja joonestamises.

Kui üliõpilasel jääb mõjuval põhjusel sooritamata arvestus aines, milles antud eksamisessioonil pole eksamit ette nähtud, võib dekaan erandjuhul üliõpilase eksamisessioonile lubada, kui seda taotlevad ühiskondlikud organisatsioonid.

Pole aga üliõpilane täitnud praktika programmi või on saanud negatiivse arvamuse oma töö kohta praktikal või mitterahuldava hinde praktikaaruande kaitsmisel, suunatakse ta teistkordselt praktikale õppetöö vaheajal.

Mis puutub eksamite sooritamisse, siis fikseerib põhimäärus päris üksikasjaliselt nende sooritamise korra. Kursuseeksamid sooritatakse eksamisessioonide ajal. Kuid hästi edasijõudvatele üliõpilastele võib dekaan ühiskondlike organisatsioonide arvamust arvestades lubada eksamite ennetähtaegset sooritamist. Seda aga vaid õppeaasta piires ja tingimusel, et üliõpilane on täitnud antud aines ettenähtud praktilised tööd ja arvestused. Eksami ennetähtaegne sooritamine ei vabasta üliõpilast jooksvast õppetööst teistes ainetes.

Need üliõpilased, kellele erandkorras on lubatud õppida individuaalgraafiku kohaselt, võivad arvestusi ja eksameid sooritada ka sessioonidevahelisel perioodil dekaani poolt kindlaksmääratud tähtaegadel.

Eksamid toimuvad vastavalt eksamite plaanile, mille koostab dekanaat, võttes arvesse üliõpilasorganisatsioonide ettepanekuid, ning kinnitab rektor. Need plaanid peavad olema tehtud õppejõududele ja üliõpilastele teatavaks hiljemalt üks kuu enne eksamite algust. Kehtib nõue, et plaanis oleks iga eksami ettevalmistamiseks jäetud aega vähemalt 3—4 päeva.

Kui üliõpilane ilmub eksamile või arvestusele, peab tal olema kaasas isikut tõendav dokument ja õpinguraamat. Need esitab ta eksaminaatorile eksami alguses.

Põhimäärus näeb ette eksamitel piletite kasutamist, kusjuures eksam võib toimuda suulises või kirjalikus vormis. Kummas vormis eksam toi-

(Järg lk. 2)

Prof. Gunnar Kangro 60-aastane

Meie vabariigi silmapaistvamatest matemaatikutest sai 21. novembril 60-aastaseks füüsika-matemaatikadoktor professor Gunnar Kangro.

Pärast keskhariduse omandamist Tartu Reaalkoolis astub G. Kangro 1931. aastal Tartu Ülikooli matemaatikaosakonda. Juba üliõpilasena paistab juubilar silma erakordse andekuse, töökuse ja suure huviga teadusliku uurimistöö vastu. Lõpetanud ülikooli 1935. aastal, kaitseb G. Kangro aasta pärast magistriväitekirja. Alates 1940. aastast, mil ta asub tööle riikliku stipendiaadina Tartu Riiklikus Ülikoolis, kujuneb noore teadlase uurimistöö suunaks hajuvate ridade summeerimisteooria probleemistik. Esimeseks ulatuslikuks teaduslikuks tööks on G. Kangrol uurimus Boreli summeerimismenetluste üldistuste kohta. Suur Isamaasõda katkestab noore teadlase edukalt alanud teadusliku tegevuse kaheks aastaks. Demobiliseerituna Nõukogude armeest 1943. aastal jätkab G. Kangro Moskva Riikliku Ülikooli stipendiaadina poolelijäänud uurimistööd, millest hiljem kujuneb välja doktoridissertatsioon. See osutub siiani Boreli summeerimismenetluste kohta kirjutatud töödest kõige ulatuslikumaks. 1944. aasta sügisel asub G. Kangro tööle Tartu Riiklikus Ülikoolis dotsendina. Füüsika-matemaatikadoktori kraadi kaitseb ta 1947. aastal ja 1951. aastal omistatakse talle professori kutse. Ülikoolis töötab ta aastatel 1952—59 geomeetria kateedri ja alates 1959. aastast kuni käesoleva ajani matemaatilise analüüsi kateedri juhatajana.

Juubilari aastaid kestnud teaduslik ja pedagoogiline töö väärib kõrgeimat tunnustust. Käesolevaks ajaks on tema sulest ilmunud üle 40 teadusliku artikli ridade summeerimise teooriast ja funktsionaalanalüüsi meetodite rakendustest summeerimisteooria mitmesuguste tulemuste üldistamisel. Need sügavalt teoreetilise sisuga uurimused on prof. G. Kangrost teinud tuntumaid teadlasi NSV Liidus ja ka välismaal. Juubilari originaalõpikud «Kõrgem algebra» ja kaheköiteline «Matemaatiline analüüs» on kirjutatud kõrgel teaduslikul tasemel ja pedagoogiliselt meisterlikult. Seetõttu on nad meie kõrgemate koolide põhiõpikuteks matemaatilistes üldainetes. Käesoleval ajal, kus toimub reform koolimatemaatikas ja koolimatemaatika kursust üha täiendatakse matemaatilise analüüsi elementidega, peaks iga matemaatikaõpetaja tundma G. Kangro õpikut «Matemaatiline analüüs», mis oleks neile aluseks ja käsiraamatuks kõrgema matemaatika elementide esitamisel koolis vajalikul tasemel.

Ülikoolis tuntakse prof. G. Kangrot lugupeetud ja armastatud õppejõuna, kes oskab kuulajatele arusaadavalt selgitada raskete distsipliinide põhiküsimusi, luua seoseid kõrvaldistsipliinidega ning esitada loengud kõrgel teaduslikul tasemel. Erilist tunnustust väärib tema töö matemaatikute kaadri kasvatajana. G. Kangro on suure eruditsiooniga teadlane, kellel alati on noortele pakkuda huvitavaid ja perspektiivikaid uurimistöö teemasid. Juubilari juhendatavad üliõpilaste uurimistööd viivad enamikus kandidaadidissertatsioonini. Käesolevaks ajaks on tema juhendamisel kaitstud 19 väitekirja.

Prof. G. Kangro tööd teadlase ja pedagoogina on väärikalt hinnatud: 1961. aastal valiti ta ENSV Teaduste Akadeemia korrespondeerivaks liikmeks ja 1965. aastal omistati juubilarile ENSV teenelise teadlase aunimetus.

Õnnitleme lugupeetud, väsimatut ja alati heatahtlikku prof. Gunnar Kangrot 60. sünnipäeval tema õpilaste ja kolleegide nimel ning soovime järgnevateks aastateks raugematut töötahet, edu loomingulises ja pedagoogilises töös.

T. SÕRMUS,

TRÜ matemaatilise analüüsi kateedri dotsent

PROF. HILDA MOOSBERGI MÄLESTUSI

Sõna ja teoga!

1942. aasta hilissügis kujunes väga raskeks. Meeleolu rõhus teade abikaasa hukkumisest. Töö põldudel hakkas mõjuma tervisele. Haigestusin ega suutnud enam kolhoosides tööl käia. Kadunud abikaasa sugulased kutsusid mind koos tütardega Siberisse, Tomskisse. 1942. a. detsembris jõudsimegi kohale. Plaanis oli minna sõjatehasesse tööle, kuid leiti, et olen vajalikum noorte kasvatajana. Sõjatehases töötas arvukalt 12-kuni 15-aastasi poisse ja tüdrukuid. Tööpäev oli pikk. Lapsed väsisid ja nende eest tuli pidevalt hoolt kanda. Pealegi oli ikka veel puudus toidust. Nii alustasin tööd ühiselamu komandandina ja kasvatajana. Ka seal tuli sageli noorte meeleolu selgitava, optimistliku sõnaga toetada.

Suvel suunati mind tööle Tomski Pedagoogilisse Instituuti, sest kõrgema kooli õppejõududest oli terav puudus. Mind määrati NSV Liidu ajaloo dotsendi kohale. Õppeaasta algas jälle viljakoristamisega. Tuli endalgi alati väljas olla ja tervis halvenes pidevalt. Töö aga ei andnud mahti ravimiseks. Lisaks õppetööle instituudis esinesin sageli õhtuülikoolis ja sõjaväehaiglates. Mulle usaldati pealegi instituudi parteiorganisatsiooni sekretäri vastutusrikas koht. Tööd ja tegemist oli küllaga.

Keeruliseks muutus olukord Siberi talve saabudes. Väljas valitses pakane, kuid kütet ei jätkunud. Õigemini — kütet oli, kuid linna lähedal asuvas metsas. Puudus aga transport. Kütmata ruumides ei saanud aga ei elada ega õppetööd teha. Pidasime instituudi juhtkonnaga nõu, et kuidagi olukorda lahendada. Viimases hädas tegin ettepaneku vedada puud omal jõul metsast välja. Kümmekonnale inimesele ühe ree ees ei tohtinuks see üle jõu käia. Ettepanek ei äratanud just vaimustust, kuid teist väljapääsu ei olnud, et õppetööd Siberi talve tingimustes jätkata. Nii organiseerisin üliõpilastest 8-liikmelised rühmad ja hakkasin ise eestvedajaks.

Teekond metsa, mis viis Tomi jõe kõrgest kaldast alla, läks ladusalt ja isegi lõbusalt. Tuju oli kõigil hea. Kahemeetrilistest propsidest saime parajad koormad ja algas tagasitee. Mida lähemale linnale, seda enam hakkas väsimus tunda andma. Kõige raskem oli regede ülesvinnamine kõrgest jõekaldast. Kogemusi ei olnud, mistõttu püüdsime tervet koormat korraga üles saada. Lõpuks läks see ka korda. Olin nii kurnatud, et heitsin selili lumele ja puhkasin minutit viis, et rinnus pekslev süda veidigi rahuneks.

Instituudis saagisime ja lõhkusime puud käsitsi parajateks halgudeks ja peagi hakkas ahjudes rõõmsalt praksuma tuli. Kuigi ruumid ei muutunud päris soojaks, oli siiski võimalik õppetööd jätkata. Nii käisime veel õige mitu korda puude järel, olles nüüd juba targemad — jõejärsakust vedasime puud üles kahes jaos. Kui kevade poole saime instituudi käsutusse hobuse, oli puude kohaletoimetamine loomulikult palju hõlpsam.

Talv juhtus olema ka erakordselt külm — pidevalt oma 40—50°. Loenguid pidasin ikka palitus. Üleriietes istusid ka üliõpilased, kes kõigile katsumustele vaatamata töötasid tublilt. Meeleolu oli optimistlik — sellele aitasid kaasa saabuvad võiduteated rinnetelt. 1944. a. suvel jõudsime koguni niikaugele, et organiseerisime Tomskist 7 km kaugusel arheoloogilised kaevamised. Uurisime läbi vana tatari asula Bassandaiki, mille alt saime neoliitilise asulakoha leide. Üliõpilastele oli see töö väärtuslikuks praktikaks.

Algas järjekordne õppeaasta. Oli ilmne, et fašistlik Saksamaa ei pane enam kaua vastu ja võit on lähedal. 1944. a. detsembris sain Eesti NSV valitsuselt kutse tulla Tartusse, et asuda tööle Tartu Riiklikus Ülikoolis. Enne seda tuli aga lõpetada NSV Liidu ajaloo kursuse lugemine pedagoogilises instituudis. Seepärast nihkus ärasõit Tomskist 1945. a. kevadtalvele. Istudes juba läände suunduvas rongis, kõlasid mul kõrvus need soojad ja sõbralikud sõnad, mida öeldi mulle lahkumisel. Tundsin sisemist rahuldust sellest, et olin suutnud rasketel sõja-aastatel anda omapoolse väikese panuse nii sõna kui teoga suure ajaloolise võidu saavutamiseks.

Õppetööd TRÜ-s alustasin 1. märtsil 1945. a.

H. MOOSBERG

ACTA DIURNA

Möödunud laupäeval ja teisipäeval külastas meie ülikooli enam kui 300 Põhja-Ameerika Ühendriikide haridustöötajat, kes sooritasid ringreisi marsruudil Helsingi—Leningrad—Tallinn—Tartu—Moskva. Gruppe juhtis Kenti Ülikooli õppejõud doktor Gerald Read, kes sedapuhku viibis Nõukogudemaal juba 18. korda.

Ülikooli aulas tutvustasid külalistele meie *alma mater*'it rektoraadi ja ühiskondlike organisatsioonide esindajad, kellele esitati lausa sülega küsimusi: õppimistingimused, spetsialistide ettevalmistamine, üliõpilaste elu-olu, seosed koolide ja tootmisega, naiste osa ülikoolis jne., jne. Tugev ja südamlik aplaus külaliste poolt oli tunnistuseks, et Tartu Ülikoolist viidi kaasa parimad muljed.

Pensionile

Tänases novembripäevas on erilist helki — haldusmaja tähistab pidulikult ülikooli varustusosakonna kauaaegse juhataja Mihkel Danilovitši minekut puhkusepõlve.

Võta sa kinni, millal ja millest just tekkis see soov, millal M. Danilovitši ratsionalistlik vaim hakkas protesteerima senise vastu ja kui kaua ta just kukalt kratsis hamletliku alternatiivi juures: minna või mitte minna!

Kindlasti pole see aga mõni hetkeline kapriis või tuulest võetud tuju, vaid pikemaajaline veendumus. Vaatamata sellele, et oled iga verelible ja rakuga pesukindel poola ban, kelle soontes pulbitseb teadagi et hõõguv veri, märkad ometi ühel heal päeval, et töökoorem hakkab liigselt rõhuma ja kõik hobid ja huvid jäävad unarusse. Vaatad peeglist hallinevaid juukseid ja meenutad, kui piksenoolena reibas olid 25 aastat tagasi ülikooli tööle asumisel.

Eriti viimased 10 aastat ülikooli ühe raskeima osakonna juhatajana ei ole olnud mingi paraadmarss asfalt-teel, vaid vaevaline käik üle kivide ja kändude, pidev rabelemine ja trügimine «defitsiitide» jahil. Ei ole kerge olnud «mokka ja nokka mööda» olla kõikidele fondide nappuse, limiitide vähesuse ja ressursside piiratuse tõttu.

Ranged leivaisad on sisendanud sügavat kohusetruudust ja töökust juba varajasest noorpõlvest ja kujundanud temast eeskujuliku töötaja, kellel on lugematu hulk sõpru ülikooli peres. Nende kõikide nimel soovime M. Danilovitšile uut muredeta elufaasi, kus ta saaks kasutada seda «kapitali» eneses, mida töö ja kohustused senini pole maksimaalselt võimaldanud.

Varustusosakond aga loodab, et M. Danilovitš, kuigi esialgu taandudes rahulikku priipõlve, lelaks taas tee haldusmajja, et siin vaheldusena jälle «leegitseda» värske tule ja temperamendiga.

H. POLTSAMAA

TÄNU

TRÜ rektorile Tartu Linna V Keskkooli direktorilt saabunud kirjas avaldatakse tänu TRÜ tehnifitseerimise grupi juhatajale Voldemar KIISILE, kes ühiskondlikus korras ehitas ümber ja häälestas kooli tähtsa õppevahendi — helisagedusgeneraatori.

Täna, 30. nov. kell 20 esineb Vanemuise tänava õppehoones aud. 327 JAAN KAPLINSKI, kes räägib looduse ja kultuuri vahekordadest.

Pärast näidatakse unikaalseid diapositiive suviselt õppe-ekskursioonilt Taga-Karpaatiasse.

(Algus 1. lk.)

mub, seda otsustab ülikooli või teaduskonna nõukogu. Nii eksamitel kui ka arvestustel võidakse kasutada tehnilisi vahendeid. Samuti on eksaminaatoril õigus esitada üliõpilasele küsimusi väljaspool piletit ning anda talle teoreetiliste küsimuste kõrval lahendamiseks ka ülesandeid. Eksami ajal võivad üliõpilased kasutada õppeprogrammi ja eksaminaatori loal samuti käsiraamatuid või muid abivahendeid.

Eksamite ja arvestuste uuest määrusest

Kõrvalised isikud võivad eksamite ja arvestuste juures viibida vaid rektori, õppeprorektori või dekaani loal.

Üliõpilaste õppeedukust hinnatakse hinnetega «väga hea», «hea», «rahuldav» ja «mitterahuldav».

Kui ainet loetakse mitme õppejõu poolt, võivad nad kõik eksamist osa võtta, kuid välja pannakse ainult üks hinne. Mitterahuldavat hinnet ei kanta õpinguraamatusse, vaid üksnes eksamiprotokolli.

Ei ilmu üliõpilane aga eksamile, kantakse eksamiprotokolli märge «ei ilmunud». Sel juhul teeb üliõpilase mitteilmumise põhjuse kindlaks dekaan. Kui selgub, et tegemist oli põhjuseta mitteilmumisega, siis kannab ta eksamiprotokolli mitterahuldava hinde.

Eksami ümbertegemist mitterahuldava hinde korral eksamisessiooni ajal reeglina ei lubata. Vaid üksikutel juhtudel võib dekaan mõjuvatel põhjustel lubada ühe eksami ümbertegemist sessiooni ajal samale eksaminaatorile aines, milles on saadud mitterahuldav hinne.

Eksami ümbertegemist mitterahuldava hinde korral ei võimaldata üle kahe korra. Ka eksami teistkordne sooritamine positiivse hinde kõrgendamise eesmärgil (näiteks rahuldavalt hindelt hea või väga hea hinde saamiseks) on lubatud vaid erandkorras. Loa selleks annab rektor dekaani esitisel ja ühiskondlike organisatsioonide arvamust arvestades.

Üliõpilased, kes on täielikult täitnud õppeplaani nõuded antud kursusel, on edukalt sooritanud kõik ettenähtud arvestused ja eksamid, viiakse dekaani korraldusel üle järgmisele kursusele.

Neid üliõpilasi, kes on kevadisel eksamisessioonil saanud kuni kaks mitterahuldavat hinnet, võidakse rektori loal viia üle järgmisele kursusele ja nad on sel juhul **kohustatud oma akadeemilise võlgnevuse likvideerima sessioonile järgneva semestri esimese kuu jooksul.** Kui üliõpilane selleks tähtajaks eksamid sooritab, loetakse ta antud kursuse üliõpilaseks.

Ei suuda üliõpilane aga oma võlgnevust tähtaegselt likvideerida, eksmatrikuleeritakse ta sellelt kursuselt, millelt ta tingimisi oli üle viidud. See aga tähendab, et kui esimese kursuse üliõpilasel jääb kevadsemestri eksamisessioonil võlgnevus ja ta viiakse rektori loal üle teisele kursusele, siis juhul, kui ta ei suuda oma akadeemilist võlgnevust tähtajaks likvideerida, eksmatrikuleeritakse ta esimeselt kursuselt. Õpingute jätkamiseks tuleb sel juhul uuesti ülikooli astuda.

Neile üliõpilastele, kes haiguse tõttu või mõnel muul mõjuval põhjusel, mis vastava asutuse poolt on dokumentaalselt tõestatud, pole saanud sooritada arvestusi või eksameid ettenähtud tähtaegadel, määrab dekaan arvestuste ja eksamite sooritamise individuaalsed tähtajad. Sedasama teeb dekaan vajaduse korral ka üliõpilastele, kes on eksamisessioonil saanud mitterahuldavaid hindeid.

Erandkorras on lubatud üliõpilast jätta ka kursust kordama, kuid mitte üle kahe korra kogu õpingute aja jooksul. Sealjuures esimesel korral otsustab kordama jätmise küsimuse rektor dekaani esitise alusel, kui selleks on olemas dokumentaalselt tõestatav mõjuv põhjus. Arvesse võetakse ka ülikooli ja teaduskonna ühiskondlike organisatsioonide arvamust.

Kui aga tekib vajadus üliõpilane teist korda kursust kordama jätta, siis on ette nähtud, et üliõpilane saadetakse Arstlikku Konsultatsiooni Komisjoni ja küsimus lahendatakse samas korras nagu akadeemilise puhkusegi andmine. See tähendab, et teistkordset kursuse kordamist lubatakse rektori poolt vaid AKK otsuse alusel.

Kui üliõpilane kursust kordab, määrab rektor dekaani esitise alusel kindlaks ained, milles tal tuleb uuesti sooritada laboratoorsed või praktilised tööd, kuulata loenguid ja sooritada arvestusi ja eksameid. Ja seda olenemata sellest, milliseid hindeid ta neis ainetes varem oli saanud.

Ja lõpuks, **põhimäärus näitab ka need juhud, mil üliõpilane ülikoolist edasijõudmatuse tõttu eksmatrikuleeritakse.** Need on:

1) kui üliõpilane pole sessioonil sooritanud eksamit kolmes või enamas aines;
2) kui üliõpilane pole likvideerinud akadeemilist võlgnevust ettenähtud tähtajaks;
3) kui üliõpilane pole täitnud tootmis- (menetlus-) praktika programmi või on saanud mitterahuldava hinde praktikaaruande kaitsmisel ja kui tal lisaks sellele on kaks mitterahuldavat hinnet kursuseeksamites.

Eksmatrikuleerimine toimub vastavalt dekaani esitisele, arvestades ka ühiskondlike organisatsioonide arvamust ja vormistatakse rektori käskkirjaga.

K. PÜSS,

õppeprorektor

Sügisnäituselt

5. novembril kuulutati avatuks vabariiklik kunstinäitus, mis ligi 190 eksponeeritud tööga tõl vaatajate silmadele meeldivat vaheldusrikkust ja omapära.

Valdavas osas esinesid nältusel noored, siit ka uute mõtete rahutus ja väljendusmaneeri erijooned kõrvuti väljakujunenud kunstniku eneseväljenduse, isikliku tunnetuse rõhutamise või rõhutamatusega — loominguga, kus igasse töösse pannakse küll tükk iseennast, aga ometi ei omistata kujutatavale oma mõtteid, tundeid, vaid kujutatakse läbi oma mõtete ja tunnete. Seda võib eriti märgata portreemaali puhul, kus kahe teineteisest sootuks erineva inimese portreed, kujutatuna sama kunstniku poolt, võivad kaotada iseloomu ja sära, sest uus mõttemaailm jääb varju kunstniku enesevaatluse ees.

Maalidest jäid meelde O. Terri «P. Ulas», O. Subbi «Akt hämaras», L. Mikko «Murati järv», E. Põldroosi «Punane valgus», L. Muuga «Mikk» ja «Juta Vahtramägi».

Palju omalaadset ja võluvat tundub olevat L. Sarapuu juuksed laiali laotanud «Õhtus», A. Vindi nukker-hallis, kuid ometi säravas «Meres», Toomas Vindi «Maastikus tumedate pilvedega» ja P. Mudisti «Teekäijates» ning «Naise ülendamises».

Ullatavana mõjub A. Keskküla «Valgus seinal», mille kõrval väärib eraldi tähelepanu veel M. Leis oma julge ja kontrastse kujutamisviisiga.

Huvitavat silmale pakkus ka graafika ekspositsioon. Meie vabariigi tuntumate graafikute I. Torni, V. Tolli ja A. Küti kõrval on taas meeldiv vaadelda Edita Parise hapraid ja värvikaid lilli, Väino Parise kirevat-lopsakat «Sügist», A. Pilari «Valget merd» ja M. Leisi «Pärast vihma».

Jõudu ja kindlust oli J. Arraku töös «Poiss müüril», leidmisrõõmu N. Neldre «Linnus». Viimane omab teatavat sarnasust M. Vindi töödega, kuid erineb loomulikuma peenuse poolest. Teatavat mõttevarjatust andis edasi M. Mutsu «Varjutus».

Keeruka arendusega A. Küti «Observatoorium» I—IV kuulub selle näituse meeldejäävamate tööde hulka.

Sügisnäituse tagasihoidlikum osa jääb skulptuurile. Teatavast ühetoonilisusest ja ilmetusest, mis kerkivad esile nii ühe kui teise töö puhul, on puutumatuks jäänud vaid G. Markelov, kelle suure mõjulepääsevusega «V. I. Lenin» (puu) on näituse skulptuuriväljapaneku parimaid. Hämmastav jõud, dünaamika ja värskus, mida skulptuuris harva kohata võib, on ühendatud ka tema «Tuules» (puu). Teose mõju kahandas vaid halb paigutus.

Meeldiva mulje sai J. Raudsepa G. Ernesaksa portreest (pronks), E. Haggi mustas graniidis «Heino Ellerist» ja O. Männi «R. Kaigist» (tina).

Kipsportreedest jäid silme ette M. Mazmanjani «D. Sur», T. Ditmani «Poisi pea» ja E. Taniloo «Poja portree».

LIVIA VIITOL

Aivo Lõhmus

Sügis

Sa mõtled argipäevast, tööst ja turust,
briketist, juustust, hapukurgiveest,
kui puhe peletab su välja oma urust,
taas viskab sulle jupi eluteest,

mis jõuab õhtusse kui paljud enne teda.
Oh, veel nii mõndagi on alles tulemas:
suurreede, laupäev, pikad riigipühad,
kihvt kriminull ja Joala telekas . . .

All vatiteki vaim sul alles lesib,
kui sibad mööda porist trotuaari
ja virgutada püüad kohmas keha.

Su hinge juba ahnelt ootab tehas
ning maalib akku kõrgeid suitsukaari.
On viimsed lehed katmas linnupesi.

Sigrid Preem

* * *

Mäletan
mäletan kevadet
Sinu silmad olid tal
neisse kaduda kartsin
nii põhjatult tumedad
kui laukad soos
seisid mu ees.

Ilmar Anveldi joonistus

Mäletan
mäletan suve
Sinu silmad olid tal
nende joovastav vabadus
heledus pimestas
et sulgesin omad.

Mäletan
mäletan sügist
Sinu silmad olid tal
nende udusse eksisin
lummas hulkusin ringi
mailsmata sügiseviljad jäid.

Mäletan
mäletan talve
Sinu silmad olid tal
selged nii puhtad karged
enda leidsin neist
lumesirava vaikuse
kuuvarjud tähevöö
leidsin.

Ootan seda oma põhjamaa talve.

Tüdruk

mina tahan minna
ühte suurde linna
piiluda äride aknaid
uhketes rõivastes daamisid
voltide lehvide haaremis
pargiteel liuglevaid paarisid
nööritud puudlikutsusid
tokksirgelt astuvaid härrasid
nööpaugus välkuvaid lillesid
taktis kemplevaid keppisid.
tahan puhata kohviäris jalgu
rüübata auravat nestet
näksida porknapirukat
ja mõtiskella
mis imekena paik
kus ja kunas see oli

ARS

Makonde kunst — Aafrika tekkelugu eebenipuus

Makonded, Ida-Aafrika bantu rahvas, elavad 5000 ruutkilomeetri suurusel platool mõlemal pool Tansaania (põhjas) ja Mosambiigi (lõunas) vahelist piiri. Platoo lõikab pooleks Ruvuma jõe lai org. Koloniaaljaotus Aafrikas viis makonde rahva mitmete Euroopa riikide võimu alla. Kui 1964. a. loodi Tansaania Vabariik, said makonded põhja pool Ruvumat uue riigi vabadeks kodanikeks. Need, kes elavad Mosambiigis, jäid Portugali alluvusse. Makondede vastupanu koloniaalvõimule algas a. 1960, kuid see suruti julmalt maha. Järgnenud relvastatud konfliktis andsid makonded palju vabadusvõitlejaid sõtta, mida Mosambiigi Vabastusrinne (FRELIMO) pidas portugallaste vastu. Samal ajal olid tuhanded sunnitud emigreerima Tansaaniasse, kus nüüd elab kaks kolmandikku viiesajatuhandelisest makonde rahvast. Makonde iidne kultuur sünnitas oma isoleeritud platool skulptuurikunsti mainimisväärse õitsengu. Makonded, tihedalt kokkukuuluv, traditsioone austav, põlluharija rahvas, on arendanud oma puunikerdusoskust paljude sajandite vältel. Nende jaoks tähendab puu pühadust, jõudu. Legend räägib, kuidas nende esiisa oma kätega lõikas puud, millest nende esiema ellu ärkas. Tänapäeval on enamik skulptuure eebenipuust, mida leidub Ida-Aafrikas rohkesti. See on väärispuit, kuid väga raskesti töödeldav, sest ta on äärmiselt kõva. Ära kasutades oksa või juure looduslikku kuju, võib makonde skulptor sellest välja nõiduda realistlikke argielukujundeid või haruldasi abstraktseid sümboleid. Makonde nüüdiskunst on unikaalne saavutus nii suure stiililise mitmekesisuse kui ka tööde rohkuse poolest. Viimase 15 aasta jooksul on see traditsiooniline kunst veelgi rikkalikumalt õitsele puhkenud, säilitades seoseid oma minevikuga, samal ajal aga realistlikult kohanedes tänapäeva tingimustega.

Reproduktsioonid. Vasakul: «Karje», Mosambiigist pärit makonde skulptori nikerdus. Kasutades eebenipuu oksa looduslikku vormi on kunstnik loonud viljakust sümboliseeriva motiivi.

Paremal: Naine, viljakuse sümbol.

Tõlkinud ajakirjast «UNESCO COURIER»
ILMAR ANVELT

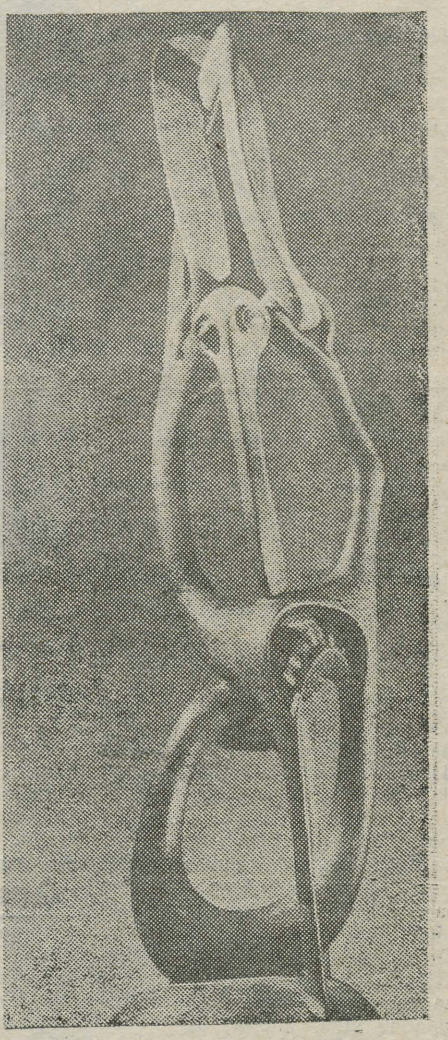

Helmut Piirimäe

Academia Gustavianast Gustavo-Carolinani

Käesolev kirjatükk on järjeks ülikooli ajalehes varem ilmunud artikliteseeriale *Academia Gustaviana*'st **— Tartu ülikooli ajaloo vanimast perioodist a. 1632—1656. Kronoloogilise järjepidevuse huvides püüame järgnevalt valgustada ülikooli ajalugu ajavahemikus 1656—1690. Need olid aastad, millal Tartus ülikooli polnudki, kuid mis ülikooli ajaloo seisukohalt ei olnud siiski mitte päris «tühjaks kohaks».**

Tallinn ülikoolilinnaks?

— nii kerkis küsimus 1656. a., kui päevakorda tõusis varem Tartus tegutsenud Academia Gustaviana *töö jätkamine Tallinnas.*

Suurriigi vallutuspoliitikat ajav Rootsi oli XVII saj. seadnud eesmärgiks mitte ainult dominium maris Baltici, *vaid püüdis koguni muuta Läänemerd Rootsi sisemereks. Alles 1648. a. oli lõppenud pikk ja kurnav Kolmekümneaastane sõda, mille käigus Rootsi omandas valdusi Saksamaal, kuid juba 1655. a. alustas kuningas Karl X Gustav vallutussõda Poola vastu, millele järgnesid sõjad Taaniga. Seoses Venemaa järjekordse katsega saavutada väljapääsu Läänemerele puhkes 1656. a. Vene-Rootsi sõda, mille võitlused jõudsid peatselt ka Tartu müüride alla. 12. okt. 1656. a. kapituleerus Tartu Vene vägedele,* Academia Gustaviana *professorid ja üliõpilased põgenesid seoses sõjasündmustega Tallinna, kus kavatseti jätkata Tartus poolelijäänud akadeemilist tegevust. Selline ülekolimise võimalus oli ette nähtud 30. juunil 1632. a. allakirjutatud asutamisürikus. Nimelt oli seal fikseeritud* Academia Gustaviana *õigus sõja korral ümber asuda mõnda vähem ohtlikku Liivimaa või Eestimaa linna. Loomulikult eeldati, et sel puhul säilivad ülikoolile kõik need privileegid, mida ta kasutas Tartus.*

Tallinnale avanevast võimalusest püüdis kinni haarata Eestimaa kuberner Bengt Horn, kes ilmselt mingil määral mõistis ülikooli tähtsust linna arengule. Ülikoolile ruumide hankimiseks sai kuberner Tallinna bürgermeister Rosenbachilt lubaduse, et ülikool võib kasutada üht ruumi endisest kloostrist, kus asus 1631. a. asutatud gümnaasium (praegune I Keskkool). Kõrge võimukandja laskis selle ruumi korda seada, paigutada sinna kateedri, toolid ja pingid ning määras kindlaks ülikooli piduliku avamise 2. märtsil 1657. a.

Nüüd ilmnes aga

Tallinna
«linnaisade» otsustav
vastuseis ülikoolile.

Bürgermeistrid, raehärrad ja gildide oldermannid leidsid, et ülikooli privileegides fikseeritud õigused, eriti jurisdiktsiooniõigus on vastuolus linna privileegidega. Vaenulikust suurendas veendumus, et ülikool kujuneb konkurendiks nende gümnaasiumile. Selles olukorras ei julgenud bürgermeister Rosenbach enam mäletada Eestimaa kubernerile antud lubadust. Kuberner laskis küll raele edasi öelda, et ärgu teda mõneks aprillinarriks peetagu, kuid sõjaolukorras pidi kõrge võimukandja vältima tõsist konflikti Tallinna linnaga. Ei jäänud muud üle, kui astuda läbirääkimistesse Tallinna raega.

Pärast rohkem kui kolm nädalat kestnud väiklast kauplemist kuberneri ja rae vahel lahenes asi näiliselt soodsalt. Ülikool sai endises kloostris enda käsutusse ühe ruumi ja 19. mail 1657. a. võis ta alustada tööd. Tegelikult tähendas kokkulepe aga surmahoopi Academia Gustaviana'le, *sest professortel lubati kasutada auditooriumi ainult eraisikuina. Sellega jäi ülikool Tallinnas ilma kõigist privileegidest ja ta kaotas oma senise staatuse. Vaenulikus keskkonnas pidi toetuse ja tunnustuseta jäänud õppeasutus paratamatult hääbuma. Professor Andreas Virginius esines küll nõudega, et uuesti kehtestataks Gustav II Adolfi ja Kristiina poolt antud privileegid, kuid see jäi tulemusteta. Kui toimus ülikooli pidulik avatseremoonia, oli Tallinna linna poolt kohal vaid raesekretär, et jälgida kokkuleppe täitmist. Oma täiesti eitavat suhtumist demonstreeris raad üksmeelse puudumisega sellelt pidulikult talituselt.*

Et ülikool Tallinnas jäi eraalgatuseks, ei võetud professorite palku arvele Eestimaa väljaminekutes. Seega tuli ülikoolis õpetamiseks mujalt leiba teenida. Hästi läks teoloogidel: professor Virginius sai Eestimaa piiskopiks, prof. Elvering Oleviste koguduse õpetajaks. Teiste erialade esindajatest võttis prof. Schelenius vastu notari koha Tallinna tolliametis.

Rängaks löögiks ülikoolile oli 1657. a. suvel Tallinna jõudnud katk, mis mõningail andmeil tappis kuni $^3/_4$ linna elanikkonnast. Katku tõttu soikus majanduselu, katkesid välissidemed ning esialgu polnud loota ka uute üliõpilaste ulatuslikku juurdevoolu.

(järgneb)

...ja nende probleemid

(algus 1. lk.)

jud, s.o. 14% olid ka valmis saama keelepedagoogideks. Lisaks üks üldgermanistilise eeldusprofiiliga inimene ning üks, kes ei vastanud mitte midagi.

Võib näha, et kõigist ülikooli võõrkeelt õppima tulnuist, kellest lõpetamisel 90...97% peab suunduma tööle keelepedagoogidena, tunneb selleks otsest kutsumust 14%. Lõviosa on huvitatud (peamiselt mittepedagoogilisest) kirjandusest. Kas need on tõlkijad? Milliseks kujuneb siis osavõtt eelolevast tõlkevõistlusest?

Praeguseks on tõlkevõistlusse lülitumine toimunud kõige erinevamatel huvide ja võimete tasanditel. Oskused, mis peaksid endast kujutama mõõdapääsmatut täiendust võimetele, tuleb igal osavõtjal omandada... ei teagi kust. Sellises olukorras võiks kaaluda kunagiste fakultatiivsete tõlkeseminaride taaselustamist, võib-olla ka süvendatud kirjanduslookursuse lugemist asjast huvitatuile.

Selgub, et võõrfiloloogide teravaimaks probleemiks pole mitte võõr-, vaid just nimelt emakeel. Toetuda ei ole üliõpilastel seejuures mitte kellelegi. Osakonna komsomolibüroo arvates võiks kaaluda tänapäeva eesti keele sisseviimist osakonda, kasvõi fakultatiivsena, kasvõi aine kriitilisemate osade ulatuses.

Puhuti esineb veel raskusi nõuetele vastavate originaaltekstide leidmisega, kuid ületamatud need ei näi. Vahest veel see punkt: põhimõtteliselt ei võeta vastu luuletõlkeid. Kas luuletõlkijate järele ei ole vajadust? Või puudub selle tarvis kompetentne žürii? Et keel on oma olemuselt suhtlemisvahend, saab tema omandamine olla kõige efektiivsem juhul, kui see toimub tema olemuslikkuse kaudu, s. o. tema kui vahendi ja mitte kui eesmärgi omandamisena. Selles suunas kulgebki viimase aastakümne humanitaarlingvistilise metoodika areng. Kuid teatav võrdlemine ülikooli võõrkeeleosakonnas kasutatavate õppemeetoditega on sellest hoolimata võimalik ja vajalik: õppeprotsess on staatiline, puudub peamine liikumapanev mehhanism — kõnesituatsioon kui keele sotsiaalne alus. Pärast kolmandat kursust, kui järsult väheneb võõrkeele nädalatundide arv, hakkab üha enam hääbuma ka üliõpilaste keeleoskus. Kuni nad lõpuks lähevad keeleõpetajateks.

On täiesti selge, et ülikooli õppeplaaniline järjepidavus on mõõdapääsmatu ning et osakonna tasemel on metoodiline permutatsioon küllalt pikaldane protsess. Niisuguses olukorras seisneb osakonna ülesanne metoodilises mõttes täiendavate töövormide leidmises. Osakonna komsomolibüroo otsustas omavalitsuslikel alustel organiseerida ülikoolisisesed inglise ja saksa keele klubid, mis oleksid avatud kõikidele, kes soovivad täiendada oma keeleoskust. Samuti on kavas alustada juba käesolevast kuust võõrkeelsete filmide abonementi kinos «Saluut». Peale otsese puhteri-alalise efekti looksid need soodsa pinnase üliõpilaste ühiskondlik-organisatsioonilise aktiivsuse kasvule. Seda kõike aga muidugi juhul, kui lähtutakse konkreetsetest inimestest ja nende huvidest.

Viimasel ajal võib germanistide ning anglistide hulgas täheldada huvi prantsuse keele vastu. Nii huvitub sellest 68% (üle kahe kolmandiku!) võõrfiloloogide esimese kursuse tudengitest. Kahjuks pole aga ülikoolil vastava kaadri puudumise tõttu võimalik korraldada soovijaile fakultatiivkursusi. Ehk annaks siin tulevikku silmas pidades midagi ära teha? Eks ole me ju kõik huvitatud võimalikult laiema silmaringiga spetsialistide ettevalmistamisest?

* * *

Niisugused olid siis lühidalt need probleemid, mis kerkisid kõige esmalt osakonna uue komsomolibüroo ette. Vastust andma oleme kutsutud kõik — meie, teie ja nemad.

LINNAR PRIIMÄGI,
võõrfiloloogia osak. komsomolibüroo ideoloogiatöö juhataja

563 PÄKAPIKKU

Küllalt ekselnud, jõudis Lumivalgeke lõpuks väikese majakese juurde. Valge maja, punane katus, hõbekuusk ja liivatee. Uks oli lahti, Lumivalgeke astus sisse. Majake oli soe, kuid täiesti tühi. Tuli praksus ahjus, sai kerkis nišis ja laual seisis valmis 60 pisikest pudrukaussi, 60 piimakruusi ja 60 väikest lusikat. Lumivalgeke maitses natuke mõnest kausist, võttis sokid ja kingad jalast, heitis voodisse ja jäi kohe magama.

Siis saabusid päkapikud. 60 tükki, roosad põsed peas, ilma habemeta. Viskasid oma kaevurilambid või, kes teab, liivalabidad kopsti akna peale, pesid käed ja sõid kõhud putru täis. Tõmbasid pidžaamad selga ja marssisid magamistuppa. «Meie ei saa magama heita,» virisesid päkapikud. «Siin on üks suur võõras tüdruk.»

Mingeid Lumivalgekesi siiski magamistoas ei pikuta ja selle poolest võivad päkapikud küll põsed patja pista. Kuigi niisuguses majas, kus on käänulisi puutrepikesi, hämaraid ärklitube, värviliste klaasidega rõdusid, piltidega seinu ja uksi, millest mõni jääb ikka tundmatuks, võiks Lumivalgekesi väga vabalt ka leiduda. Ülikooli lasteaed, ilus, mitte just ruumikas maja aia sees, on päevaseks koduks 60 jõnglasele. Vahel enamalegi, sest teadmises, et suure pere peale ikka mõni puudub, on lapsi paar-kolm ülearu vastu võetud. «Aga näete,» laiutab juhataja MARET RAHE käsi, «nii veidralt kui see ka ei kõla, meie lapsed on liiga terved. Juhtub, et on platsis kõik nagu üks mees ja katsu siis puhketunnil asemekohta leida.»

Liiga terved? Kui kena ja julgustav tunnistus kõigest hoolimata. Julgustav kõigile emadele, kes on pähe võtnud, et laps kollektiivi viia tähendab teda kõiki lastehaigusi järjest läbi põdema sundida kuni immuunsuse saabumiseni. Aga kui mingeid nakkusi polegi? Iseegi mitte külmetumisi? «Kuidas te nii saate?» palun selgitust.

«Eks ole meilgi arst nagu igas lasteaias, noor ja vahva. Aga peale selle on meil veel Eva Peebo,» seletab Maret Rahe. Juhtub, et tean, mida viimane märkus tähendab.

Eva Peebo on see, keda lapsed tänaval. tingimata suurelt kaugelt hõikavad. Tädi Evaga on laste mõtted seotud veel õhtul koduski, sest tema vastu on neil kohustusi. «Tädi Eva käskis püramiide harjutada. Ema, ole nii!» teatab päkapikk.

Lasteaia peokavades leidub alati võimlemisnumbreid suuremaile ja vähemaile, rühmadele ja üksikutele. Mitmete koolieelikute tütarlaste kindlus on juba rõõmutekitav. Viimasel esinemisel teenis liigutatud tähelepanu vaevalt kolmene asjamees, kes rühmvõimlemises kõik elemendid pärast lühikest arupidamist ja klaverisaate ärakuulamist siiski järele tegi, endal kõhuke alles mudilase kombel kummis. Kolm korda nädalas käib TRÜ kehalise kasvatuse ja spordi kateedri õpetaja Eva Peebo ühiskondlikus korras lastele tunde andmas: kolm gruppi suuremate rühmas, nooremaid jaotab arengu järgi. Õues käib maastikujooks aasta läbi. Lapsed on terved.

Kadri kleepepilt

«Ei, kunstiõpetust eraldi küll ei ole,» seletab Maret Rahe, kui liigume keset lõbusat pildinäitust. Tuleb siis ainult imestada, kui palju jätkub kasvatajatel maitset, tahet ja leidlikkust üksnes oma lustist lastele järjest uusi lihtsaid tehnikaid pätte juhatada. Ei ole ka «Tähekese» ja «Pioneeri» sageli nii ahvatlevaid juhendeid jäetud kasutamata. «Meil on kõik kasvatajad — kokku on neid neli: EHA ANI, ANU HIIENURM, REET PARTS ja MARE PÕLLUÄÄR — võimelised peaaegu kõike tegema, ka joonistustunde. Ja me katsume nii, et lapsed töötaksid mitte selle ettenähtud kolmveerand tundi, vaid kuni pilt valmis. Siis on huvitav. Milleks teda eksitada üksi sellepärast, et tunniplaan näeb ette uut tegevust. Ma ei arva, et nad nõnda väsivad. Kui on huvitav, siis ju ei väsi.»

Maret Rahe kõneleb oma kolleegidest tänulikult. Ei suudaks see väike majapidamine nii suure lasteperega tema arvates toime tulla, kui kasvatajad poleks nii võimekad, kui koristajad poleks nii puhtad ja kokk ei teeks nii head toitu. Kui poleks lastevanemate komiteed ja Aita Mody või Kiviväljade inglise keele tunde, kui poleks Mihkel Rattast selle komitee eesotsas...»

«Saavad siis lastevanemad midagi nii väga teha?»

«Kõike, mida nad oma lapsele koduski teeksid. Kui nad ainult tahavad. Siin tahavad. Me oleme koos pesu õmmelnud, aiamööblit värvinud, muru korrastanud, liiva vedanud, karnevalikostüüme teinud, mängutuba sisustanud. Kui asi puudutab laste heaolu, on küll vähemalt ülikooli inimesed äärmiselt abivalmis, niisama remondi- ja avariimehed. Helistad ja päeva jooksul on töömehed kohal. Seda raskem on mõelda, et ülikoolil on veel umbes viissada last, kes vajaksid lasteaeda. Vajaksid ühte uut avarat maja...»

ASTA PÕLDMÄE

TRÜ lasteaed — R. Velskeri foto

Päevad Käärikul

19. novembri hommik nägi peahoone ees üht unisevõitu, kuid rõõmsat seltskonda. Seekord viis ülikooli buss Käärikule instruktiivlaagrisse IV kursuse defektoloogid, keda juhendas Ajalooteaduskonna prodekaan B. Nedzvetski. Käärikul toimunud õppused olid ühtlasi kokkuvõtteks suvisele laagripraktikale.

Esimene ennelõuna kulus lõbusate pioneeritantsude ja -mängude õppimisele ning erialastele loengutele. Õhtu möödus tantsurütmis. Järgmisel päeval peeti maha pallilahing ja korraldati rivi ülevaatus, mis kunagistel pioneeridel päris veatult ei läinudki. Seminaris vesteldi Eesti pioneeriorganisatsiooni ajaloost ning arutleti, milline peaks välja nägema töö pioneeridega ning õige laagrikorraldus. Asjalik mõttevahetus jätkus pärast lõunat. Vahepeal värskendati tutvust ümbruskonnaga. Käärikul valitseb täieõiguslik talv ning suusamehed on juba hulk aega platsis. Tüki sellest talvest tõime Tartussegi (tõsi, osalt kerge nohu näol).

M. A.

Oma mätta otsast

Kõige põnevam aeg intris on lõuna, sest siis tuuakse post. Kärsitumad käivad juba enne mitugi korda valvelauda uudistamas. Kirju oodatakse ikka, ka siis, kui sideteenistus puhkab. Ollakse kurb, kui keegi on jätnud läkitusele vastamata või vaikib jonnakalt. Tuntakse end mahajäetuna.

Et oma pettumusi hajutada, uurib mõni üksiklane teistegi kirju. Aimab nimetähtede või käekirja kaudu sõpra või vanemaid. Imetleb välismaiseid marke. Huvitub ajakirjadest, mis mõnikord ootavad omanikku. Piilub ehk telegrammide sisusse. Aga hiljuti kuulsin ühelt aspirandilt, kes elab filoloogide intris, et ta tahtis valvelauast enesele tellitud ajakirjame. Olen näinud ümbrikke, mis on avatud ja pärast sisu läbilugemist kasti tagasi pandud. On neidki juhtumeid, kus kiri pole üldse omanikuni jõudnud.

Usaldus ja uudishimu

«Ülearune uudishimu heaga ei lõpe,» õpetab Hašek. Loetletud juhtumite korral pole ülearune uudishimu kohane sõna, need on õige madalad tunded, mis selliselt toimijaid tegutsema ajendavad. Sest kirjavahetuse saladus on konstitutsiooniga tagatud. Kes julgustab end sellega, et teda on peaaegu võimatu karistada, on mitmekordne süüdlane, sest ta tegutseb teadlikult.

TRÜ ja marionetiteater

TRÜ — need kolm tähte ei vaja kommentaare, küll aga sõna *marionetiteater*. *Marionette* on prantsuse keeles ülalt juhitav nukk. Soovimata kasutada sõna *nukuteater*, mida eelkõige ikkagi laste ja nukkudega seostatakse, tuleb siin mitte eriti õnnestunult ja parema puudumisel kasutada sõna *marionetiteater*. Õigustuseks vahest niipalju, et esitähenduses oli sõna *marionette* kindlalt ülalt juhitav nukk ja selliste nukkude teater eelkõige täiskasvanutele mõeldud.

Kuivõrd meie vana *alma mater* toidab teaduse ja teaduskondade kõrval mitte vähem edukalt mitmesuguseid ringe ja klubisid, siis vaevalt et üks teatergi talle üle jõu käivaks osutub. Seda enam, et *alma mater* on suur, aga teater — väiketeater!

Vahendite ja võimaluste leidmine ei peaks raskusi valmistama, kuivõrd küsimus on eelkõige selles, kes ja kuidas leida tahab. Vahendite ja võimaluste poolest ei tarvitse meie *alma mater* rikas olla, piisab, kui leidub inimesi, kes teda millegi poolest rikkamaks tahavad teha. Niisiis on oluline informeerida üldsust, otsida üles need, kes tunnevad poolehoidu sellise ettevõtmise vastu.

Seepärast palume kõigil teatri-, muusika-, kirjanduse- ja üldse kunstisõpradel, kõigil, kel asja vastu mingisugune huvi hinges on, tulla komsomolikomiteesse neljapäeval, 13. dets. 1973. Kavas: kohtumine asjatundjaga Tallinnast.

LEMBIT RÄGO

Jälgides igapäevaseid teateid ja kirjutisi kõrgema hariduse kohta, märkab hoolikas lugeja ehk, kuidas on korduvalt osutatud õppejõu ning üliõpilase liiga suurele distantsile (kasvõi ajalehes «Edasi», 15. XI 1973, nr. 267). Kas on aga võimalik seda lühendada, kui lausa tudengite eneste seas avaldub distants sel määral, et unustatakse inimlikud viisakusreeglid?

PEETER OLESK

Nädalavahetus klubis

Ülo PÄRTEL (Maj. III) ja Rein SUKK (EPA Mets. III) jäid seekord vahele üliõpilaspileti staatuse rikkumisega.

Palju tüli on teinud linnaneiud, kellel saatjaks üliõpilane. Nii mõnedki paarid tekkisid alles ukse taga.

Et klubi oleks vaid üliõpilaste päralt, võttis klubi nõukogu 13. nov. 1973. a. vastu otsuse mitte lasta linnanoori sisse ka sõpradega, kes õpivad kõrgemas koolis.

TRÜ KLUBI

Õiendus

Meie ajalehe 33. numbri 5. leheküljel on eksitav viga. P.-E. Rummo luuletuses on õige: «mis tema isa talle ütles»

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6231. MB-07300.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

Raamatupalat

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 35 Reedel, 7. dets. 1973. a. XXV aastakäik

NSVL KONSTITUTSIOON TAGAB MEILE ÕIGUSE HARIDUSELE!

Vabariiklikult üliõpilaste kokkutulekult

Novembrikuu viimastel päevadel, 29.—30. novembril olid Tallinnas koos I vabariiklikust üliõpilaste kokkutulekust osavõtjad: õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlased, komsomoli-, ametiühingu-, ÜTÜ, mitmesuguste üliõpilasklubide ja ringide aktivistid.

Kokkutulek algas piduliku miitinguga V. I. Lenini mälestussamba ees. Miitingu avas ELKNÜ Keskkomitee sekretär H. Sikk. Seejärel sai sõna Eesti NSV Keele ja Kirjanduse Instituudi direktor E. Sõgel. Ta rääkis oma kaasaegsete kommunistlike noorte tegevusest ning kutsus praegust üliõpilasperet üles sihikindlamalt omandama teadmisi, kogemusi, jätkamaks eelneva põlve traditsioone.

Nagu vastuseks sellele üleskutsele, kõlasid ELKNÜ TRÜ komitee sekretäri I. Gräzini sõnad, mis kinnitasid kõigi kokkutulnute nimel, et meie üliõpilased rakendavad kogu energia oma põhiülesande — teadmiste omandamise edukamaks täitmiseks.

Neiud-noormehed kuue kõrgema kooli värvimütsides asetasid lilled V. I. Lenini mälestussamba jalamile.

*

Pärastlõuna kulus vastuvõttudele vabariigi ministeeriumides ja komiteedes. Kes kuhu — siin püüti arvestada osavõtjate eriala ja huve, et anda tudengitele võimalus saada vastus paljudele neid huvitavatele küsimustele kõige pädevamatelt inimestelt.

Õhtutunnid oldi koos J. Tombi nim. Kultuuripalees: alustuseks kuulati-vaadati kõikide kõrgemate koolide isetegevuslaste kavadest kokkupandud kontserti, hiljem ootas tantsusaal.

*

Kokkutuleku teine päev kujunes tõsiseks tööpäevaks: püüti selgeks rääkida vabariigi üliõpilaskonna ees seisvad kõige olulisemad probleemid.

Tallinna ei tuldud kokku mitte selleks, et end kiita lasta. Vabariikliku üliõpilaste õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaste kokkutuleku eesmärk on analüüsida, kuidas meie üliõpilasorganisatsioonid on ellu viinud 1971. a. üleliidulisel üliõpilaste kokkutulekul L. I. Brežnevi kõnes fikseeritud ülesandeid ja tegevussuundi, asjalikult läbi arutada meie üliõpilaskonna osa NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1972. a. 18. juuli määruse «Abinõudest kõrgema hariduse edasiseks täiustamiseks meie maal» täitmisel.

Õppetöö kujuneski paljude sõnavõttude telgprobleemiks. I. TOOME, ELKNÜ Keskkomitee esimene sekretär, analüüsis, kuidas suudab üliõpilaskomsomol abistada õppejõude tulevaste spetsialistide igakülgsel ettevalmistamisel, et nad suudaksid omandada erialateadmised kogu programmi ulatuses. Kuidas siis ikkagi? Igal juhul mitte dubleerides dekanaatide ning kateedrite poolt juba tehtut. Komsomoliorganisatsiooni ülesandeks peaks olema õppetöösse õige suhtumise kujundamine, mis saavutatakse

* iga üliõpilase personaalse vastutuse tõstmise,
* stimuleerimise,
* iseseisva töö mahu suurendamise,
* seminarideks ja praktikumideks põhjalikuma ettevalmistumise,
* ÜTÜ töösse aktiivse lülitumise,
* õppeprotsessi sisulise analüüsi, selle pideva täiustamise teel.

Hindavalt märkis sm. I. Toome õppeedukuse tõusu kõikide kõrgemate koolide näitajaid kokku arvates. Ainus kool, kelle aadressil kiidusõnad ütlemata jäid, oli meie ülikool.

Teise olulise probleemina vaeti ühiskondliku praktika küsimust.

«Juhtimine on teadus, seega õpitav, aga ka kunst — omandatav ainult praktilises tegevuses,» ütles TPed.I rektor K. Koger, «ja selle tegevusvälja peab looma komsomoliorganisatsioon. See ei tähenda aga mitte sõnadetegemist, nendega mängimist, mis viimasel ajal kohati maad on võtma hakanud, vaid ennekõike tuleb üliõpilastele anda konkreetne praktiline juhtimiskogemus.»

EKP Keskkomitee sekretär V. VÄLJAS arvas oluliseks spetsialistide ettevalmistamise kahe kaalukama komponendi — erialaste teadmiste omandamise ja ühiskondliku praktika — tihedama ühendamise, läbipõimumise.

Rõõmustavana märkis V. Väljas edasiminekut ühiskonnateaduste omandamisel, mis on tulevase haritlase ideoloogilise küpsuse aluseks. Öeldut kinnitamaks tõi kõneleja näiteid üleliidulistel ühiskonnateaduste-alastel konkurssidel saavutatud headest tulemustest.

Veel võtsid sõna kõrgema ja keskerihariduse minister A. PURGA, EKP TRÜ komitee sekretär J. REIMAND jt.

*

Tudengite sõnavõtud (A. Meerits — TRÜ, M. Aadna — TPI, A. Oja — EPA, U. Lippus — TRK jt.) olid tõsised ja probleemirohked.

*

Anti üle aukirjad.

ENSV Ülemnõukogu Presiidiumi aukirja pälvisid meie ülikoolist: **Aino Kruus** — Arstiteaduskonna V kursus; **Liidia Litvinova** — Arstiteaduskonna IV kursus; **Paul Varul** — Õigusteaduskonna IV kursus; **Rein Veidemann** — Filoloogiateaduskonna V kursus.

Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi aukirja said **Paul Alapuu; Volli Kalm; Jüri Sepp; Henri Soova; Jaak Uueküla; Marju Valter; Irma Vari.**

ELKNÜ Keskkomitee aukirjad anti üle **Aavo Meeritsale; Igor Gräzinile; Luule Raljale; Ene-Maris Mikonele ja Anatoli Smirnovile.**

*

Sedakorda on kokkutulek otsas. Mõtted-muljedki ehk alles selgimas. On ikka nii, et iga kool on ülepea oma probleemide sees. Mis väljaspool tehakse, jääb tihtipeale märkamata. Kokkutulekul kuuldu tõi siia tüki maad selgust, võimalust kõrvutamiseks ja järeletegemiseks.

ENE-MARIS MIKONE

Lilled V. I. Lenini mälestussamba jalamile. D. Prantsu foto.

Olgem võitlejad uue eest

EKP TRÜ komitee sekretäri J. Reimandi sõnavõtt vabariiklikul üliõpilaste kokkutulekul.

Ilmselt on igaüks meist endalt vahetevahel küsinud: kas ma suudan elus teatavaid eesmärke saavutada või ei? Sellele küsimusele ongi omapäraseks vastuseks siia saali pääsemine. Siin viibimine tõendab, et meis kõigis on teatavaid **isiksuse elemente**, et oskame endale kasvõi intuitiivselt õigeid ja **reaalseid eesmärke seada** ja saavutada. Ilmselt anname endale aru ka sellest, et paljude olukordade ja tegude analüüsimisel arutleme, kuidas saaks paremini teha, paremini olla, et arengut soodustada. Me **tahame ehitada paremat maailma**, realiseerida julgemaid unistusi! Ja oleme õnnelikud, et meie kiirustamist inimsuhete paremuse poole ei takista kapitalistliku omandi tõkked.

Et tänane noorus kujundab homse oma näo järgi, siis jõuamegi põhiküsimuseni: **milliseks kujundame tänase nooruse, tänase üliõpilasnooruse?** On ju viimase vastutus õige elukäsitluse juurdumise eest ühiskonnas alati suur olnud, seda nii isikliku eeskuju, selgitamisoskuse kui ka edaspidise ametialase töö kaudu. Võib väita, et üliõpilasnoorsoo ellusuhtumise ja elukäsituse kujundamine on üks põhihoobasid nii mineviku iganditest vabanemisel kui ka kommunistlike suhete ja käitumisnormide edasisel juurutamisel.

Milline on siis see õige elukäsitus ja kuidas seda omandada? Eelkõige — **elust endast, elu küberneetikast**, elu selektsioonist. Osakem vaid näha ja seletagem seda ka teistele, kuidas elu end ise reguleerib, kuidas üks elukäsitus osutub meie sotsialistlikus maailmas kõlbmatuks, kaduvaks; teine tüürib end elu peateedele, tagab edasielamise, muutub domineerivaks. Loomulikult on vaja teatavat sotsiaalset küpsust, et mõista kommunismiehitaja moraalikoodeksit, mõista selle elujaatavust, üldkehtivust. Elu reguleerimismehhanismid ei toimi ju väga kiiresti, ühekordsele eksimisele ei järgne üldjuhul elust väljalülitamine, kuid süstemaatilisele eksimisele järgneb sihipärane pidurdamine, taandareng. Osakem näha väikestest nihetest arengutendentsi ja -seaduspärasust; tutvugem olukordadega mõtteliste eksperimentide abil! Küllap siis märkame, et märksa olulisem kui meie hinnang elule, on elu hinnang meile; et materiaalsed ja vaimsed huvid peavad olema sobivas vahekorras. Märkame, et kultuuritus, väikekodanlikkus, ahnitsemine, rahvuslik piiratus, alkoholism, nõrk perekond, ebaseaduslikud tulud jms. avaldavad keerulisi teid kaudu negatiivset tagasimõju nii asjaosalistele, neid ümbritsevatele või järglastele.

Õige ellusuhtumise ja õige elukäsituse peab intelligentne inimene ise leidma, ise läbi mõtlema, alles siis jõuab ta uue eest võitlejate esiridadesse, lakkab olemast n.-ö. väike inimene, kes kergemat teed otsib.

Sotsiaalse küpsuse peab üliõpilane omandama kiirendatud korras, veel õpingute käigus. Muidu ei oleks ta täisväärtuslik spetsialist, kellest saab peagi mingi mikrokollektiivi juht ja kasvataja, nagu näiteks klassijuhataja, brigadir, jaoskonnaarst, meister jne.

Tahaksime, et aitaksite kursusekaaslastel jõuda arusaamalt, nagu oleks kõrgemas koolis õppimine ainuüksi tema isiklik asi, kõrgemale arusaamisele, et tema õppimine on vajalik rahvale, ühiskonnale, tulevikule. Tahame, et just teie aitaksite komsomoliorganisatsioonis taas tõsta ausse võitleva hoiaku looderdajate, sissemagajate, mitteõppijate jt. suhtes; aitaksite paljastada väikekodanlikkust ka iseendi hulgas, väljendugu see siis ideoloogiaga naljatlemises, pieteeditunde vähesuses teiste rahvaste minevikust, kangelastest või kommetest rääkimisel, hariduse ja kultuuri alahindamises, esemete tähtsuse ülehindamises, eneseväärikuse puudumises ja välismaise ees kummardamises, eputamises suitsetamisega või alkoholi tarvitamisega, korralageduse ja kombelõtvuse sallimisega internaadis jne.; mõistaksite, et kommunistliku elluja töössesuhtumise võitlusliin ei ole ainult kuskil kaugel, Siberi uusehitusel ja tehase brigaadis, vaid ka teie kursusel, internaadis, teie toas, suvises malevarühmas jne. Olge siis selles võitluses poolel, mis teid väärib!

Ainult töö loob väärtusi, eelkõige raske, pingutav töö. Kes selleks ei vaevu, peab enda õigustamiseks mingi «filosoofia» leidma. Üheks niisuguseks on **targutamine** tööst. Näiteks õppimise asemel **targutatakse** õppimisest, komsomolitöö asemel **targutatakse** komsomolitööst, internaadi valvamise asemel **targutatakse** valvamisest jne. Reeglina otsitakse targutamise käigus mingit nõiavitsa, imevahendit, mis sooritaks vastava tegevuse ülilihtsalt, vaevata! Sisuliselt on see muidugi *perpeetum mobile* leiutamine, sedapuhku ideede vallas.

Lugupeetavad noored! Õppejõud, partei- ja komsomolitöötajad soovivad siiralt, et te tänaselt nõupidamiselt tagasi minnes viiksite uut indu oma kursusekaaslastele, aitaksite parandada komsomolitööd, kujundada kommunistlikku ellusuhtumist. Meie kõigi otseseks ülesandeks on viia jäägitult ellu NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1972. a. 18. juuli määruses kõrgemate koolide ette seatud ülesanded. Soovime, et kasvaksite sotsialistliku kodumaa patrioodideks, partei ideaalide elluviijateks! Teid ootab siis kirgas elu!

Suvemaleva sektoris

30. novembril toimus ELKNÜ TRÜ komitee suvemaleva sektori teine töökoosolek. Edaspidi koguneb sektor iga kuu teisel reedel komsomolikomiteesse, et arutada järgmise suve tööplaane. Praegu on päevakohaseim maleva tööobjektide valimine, nii et kõigil, kel on ette panna tõhusat ja tululikku töörinnet suvemalevlastele, peaksid kähku pöörduma meie sektori poole. Kavas on teha ka väike küsitlus esimeste kursuste seas nende malevasse suhtumise ja erisoovide väljaselgitamiseks, et vältida eelmise aasta kohatisi vajakajäämisi organisatsioonilises ja propagandatöös.

Kavas on parandada malevlaste olme- ja puhketingimusi ning laiendada maleva geograafiat. Põhijõud aga rakendatakse tuleval suvel ikkagi ülikooli oma objektidele.

Kellel õnnestub lõpetada ülikool?

Matemaatikateaduskonda astunutest lõpetab ülikooli vähem kui 50%. Sealjuures lahkutakse ennetähtaegselt enamasti edasijõudmatuse tõttu.

Kas suur väljalangevus on paratamatu? Arvan, et kaugeltki mitte. Selline järeldus põhineb järgmistel kaalutlustel.

1. Ülikooli pääseb paremik keskkoolide lõpetanutest.

2. Enamik ülikooli astunud noori tunneb elavat huvi valitud eriala vastu — see on nende lemmikala.

3. Peaaegu kõik ülikooli astunud soovivad seda lõpetada.

4. Järjekindlalt töötades suudab keskmiste võimetega noor inimene ülikooli lõpetada vähemalt rahuldavate, enamasti aga heade tulemustega.

Niisiis peaksid peaaegu kõigil üliõpilastel olema e e l d u s e d ülikooli lõpetamiseks.

Põhjus, miks ahvatlev võimalus ei saa alati tegelikkuseks, peitub nähtavasti selles, et ei töötata **KÜLLALDASE JÄRJEKINDLUSEGA KOGU SEMESTRI VÄLTEL** (neljandas punktis märgitud eeldus jääb täitmata). Matemaatikateaduskond on üks nendest teaduskondadest, kus järjekindel töö on eriti vajalik. Sinna hulka tuleks arvata loengute ja praktikumide süstemaatiline külastamine, loengukonspektide võimalikult kohene läbitöötamine, koduste ülesannete iseseisev lahendamine, praktikumideks, seminarideks ja kontrolltöödeks korralik valmistumine. Lühidalt öeldes, **TÖÖTADA TULEKS ENAM-VÄHEM NII, NAGU ON ÕPITUD TÖÖTAMA KESKKOOLIS**. Kõik see tundub iseenesest mõistetav ja suur osa üliõpilaskonnast seda kahtlemata püüabki. Need, kellel on küllaldaselt tahtejõudu ja visadust, kuuluvad tavaliselt kursuse paremiku hulka, Teisel osal üliõpilaskonnast tekib aga ilmselt illusioon, et ülikoolis piisab pingelisest tööst eksamisessiooni ajal. Ja nii mõnigi, kes hiljem veendub, et oleks pidanud semestri vältel rohkem töötama, jõuab selle äratundmiseni hilinemisega: tal on kas võlgnevused või halvemal juhul on ta juba eksmatrikuleeritud.

Peamine (ja täiesti objektiivne) ajend ebarütmiliseks tööks näib olevat see, et oma spetsiifika tõttu **EI SISENDA ÕPETAMISPROTSESS ÜLIKOOLIS ÜLIÕPILASESSE MÕTET PIDEVA ISESEISVA TÖÖ VAJALIKKUSEST** (puudub pidev kontroll). Seepärast tundub mulle e r a k o r d s e l t t ä h t i s, et sellise töö vajalikkust toonitaksid õppejõud, eeskätt kursusejuhendajad. Näiteks on Moskva Riiklikus Ülikoolis rektori käskkirjaga kehtestatud nõue, et üliõpilane pühendaks iga päev õppetööle (tunniplaaniline + iseseisev töö) kokku 10 tundi (vaba on ainult pühapäev). Seda on muidugi võrdlemisi palju, kuid nähtavasti on see nõue põhjendatud eelduseks heade ja väga heade tulemuste saavutamisele. Pealegi tähendab see töötamist umbes sama pingega, nagu keskkooli viimastes klassides. (See tähendab aga ka seda, et õpinguteks vaba aega jääb umbes niisama vähe nagu keskkooliõpilastel, aga mis parata: eesmärgi saavutamiseks tuleb tavaliselt midagi ohverdada!) Arvan, et Moskva ülikooli üliõpilased töötavad tõepoolest pidevalt ja palju. Viibides Moskva ülikoolis õppejõudude kvalifikatsiooni tõstmise teaduskonnas, kuulasin üht üliõpilastele loetavat erikursust. Et puudusin kord loengult, siis palusin ühelt üliõpilaselt tema konspekti puuduva osa järelekirjutamiseks. Olin üllatunud, kuivõrd palju oli üliõpilane oma konspekti iseseisvalt täiendanud: mitmed õppejõu poolt tõestuseta esitatud tulemused olid tõestatud; kodused ülesanded, mida kunagi ei kontrollitud, olid lahendatud; mõningaid täiendusi näis olevat tehtud kirjanduse põhjal.

Eelöelduga ei taha ma väita, et iga loengu peaks tingimata järgmiseks korraks väga põhjalikult läbi töötama. Tähtis on eelneva omandamine sedavõrd, et oleks kindlustatud järgmisest loengust hea arusaamine. Küll aga rõhutaksin: iga üliõpilane, vähemalt Matemaatikateaduskonnas, peaks k o n t r o l l t ö ö d e k s selliselt valmistuma, et tal ei tuleks raisata aega nende mitmekordseks sooritamiseks.

Tahaksin tuua ühe positiivse näite selle kohta, mida andis õige töösse suhtumine ühel mitte eriti tugeval kursusel. Sisseastumisel puudus konkurss, osale täitmata jäänud kohtadele võeti noori, kes polnud sisse saanud teistel erialadel. Juttu tuleb matemaatika pedagoogilise osakonna tudengitest, kes õppisid ülikoolis aastail 1962—1967. Selle kursuse 29 õpinguid alustanud noorest lõpetas 23, s. o. 79%, mis on teaduskonna kohta üsna harukordne (normaalajaga lõpetas küll 20, s. o. 69%, sest 3 üliõpilast jäid maha kas perekondlikel põhjustel või sõjaväeteenistusse kutsumise tõttu).

Mis siis soodustas õige töömeeleolu tekkimist ja püsimist? Kursuse kokkutulekul viis aastat pärast lõpetamist ei suutnud asjaosalised ise sellele küsimusele paugupealt vastata. Oldi aga ühel meelel, et kogu kursus töötas tõepoolest järjekindlalt ja üksmeelselt. Nähtavasti oli tekkinud kindel veendumus, et teisiti pole mõeldav.

Et olin esimesed kaks aastat nimetatud kursuse juhendaja, siis arvan, et suudan paari stiimulit mimetada. Esimeseks stiimuliks, mis kõiki järjekindlalt tööle pani, on kohe alguses üliõpilasteni jõudnud informatsioon selle kohta, et enne neid oli suutnud lõpetada matemaatikaosakonna (omaette teaduskonda siis veel polnud) vaid umbes 50% sisseastunuist. Selle fakti esitamist pidasin ja pean ka praegu väga tähtsaks. Nimelt rõhutasin, et nende kursusel tuleb sama ohu või veelgi halvema vältimiseks kohe esimestest päevadest peale kõvasti töötada. Arutasime korduvalt, kuidas peame oma tööd organiseerima.

Teiseks, kursusel oli olemas väga mõjuv eeskuju: nende kõrval õppis pime noormees Raivo Kunder, kelle eksamihinded olid kogu õpinguaja vältel ainult väga head. See kohustas.

Arvan, et kõikidel juhtudel, kus üliõpilasteni on varakult andmeid jõudnud selle kohta, **KUIVÕRD PALJU ON ESINENUD EBAÕNNESTUMISI EBAJÄRJEKINDLA TÖÖ TÕTTU**, on see informatsioon süvendanud veendumust pideva töötamise vajalikkusest ja vältinud nii mõnegi üliõpilase väljalangemist. On ju see kogemusteta tudengile väga väärtuslik informatsioon, mida ta kindlasti arvestab — kasvõi alateadlikult. Seepärast peaks niisugune informatsioon jõudma k õ i g i I kursuse üliõpilasteni iga õppeaasta esimestel päevadel — koos õpetussõnadega selle kohta, **KUIDAS ON VÄJA VALITUD ERIALAL ÜLIKOOLIS TÖÖTADA**, ja muidugi ka koos konkreetsete näidetega. Oleks vaja samadest asjadest veel k o r d u v a l t rääkida.

Loodan, et üliõpilane, kes selle jutu läbi luges, leidis siit kinnitust oma veendumustele, kuidas pealkirjas esitatud küsimust enda jaoks positiivselt lahendada. Kui aga mitte, siis on küll väga tark tegu juba homme koos kursuse- või individuaaljuhendajaga nõu , pidada mida tuleks ette võtta, et positiivset lahendust kindlustada.

L. KIVISTIK,
Matemaatikateaduskonna
õppejõud

Professor Helmut Kadari-70

9. detsembril tähistab oma 70. sünnipäeva meie ülikooli Õigusteaduskonna endine dekaan ning kauaaegne kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja professor Helmut Kadari.

Lõpetanud Tartu Ülikooli, töötas juubilar Õigusteaduskonna teadusliku stipendiaadina ja õppejõuna, alates 1936. a. professorina.

Progressiivse õppejõu ning teadlasena lülitus prof. H. Kadari energiliselt töösse uues, nõukogulikus ülikoolis, olles aastail 1940—1941 TRÜ Õigusteaduskonna dekaan ja vastloodud kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja. Aktiivse tegevuse tõttu sellel perioodil vallandati prof. H. Kadari ülikoolist saksa okupatsiooni alguses.

Alates 1944. a. septembrist asus prof. H. Kadari uuesti tööle meie ülikoolis. Nagu enne okupatsiooni, nii ka nüüd hakkab juubilar täitma Õigusteaduskonna dekaani ning kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juhataja vastutusrikkaid ülesandeid.

9 aastat tööd dekaanina ja 22 aastat kateedrijuhatajana — need kaks arvu räägivad juba iseenesest küllaltki palju juubilari tööst teaduskonna ja kateedri arendamisel ning juristide kaadri ettevalmistamisel vabariigis.

Vabariigi juristide pere õnnitleb prof. H. Kadarit tema tähtpäeval ka kui suurepärast pedagoogi. Juubilari sisukad ja meisterlikud loengud kriminaalõigusest ei unune aastatega. Juubilaril on suured teened õppemetoodilise töö väljakujundamisel Õigusteaduskonnas.

Prof. H. Kadari algatusel ja aktiivsel osavõtul ilmus trükist meie teaduskonna esimene originaalõpik kriminaalõiguse üldosast.

Tõsise teadlasena on prof. H. Kadari andnud hinnatava panuse meie vabariigi kriminaalseadusandluse arendamisele. Tema seisukohad kriminaalvastutuse aluste, kausaalseose, hädakaitse jt. küsimustes on leidnud tunnustavat märkimist mitte üksnes meie vabariigis.

Kuigi prof. H. Kadari peamiseks teaduslikuks huviobjektiks on olnud kriminaalõiguse üldprobleemid, on juubilar andnud hinnatava panuse ka teiste uurimissuundade arendamisele teaduskonnas. On ju prof. H. Kadari 1964. a. TRÜ kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri juurde loodud kriminoloogia laboratooriumi üks rajajaid ja selle esimene teaduslik juhendaja.

Tänuväärne on prof. H. Kadari tegevus noorte teadlaste kasvatamisel ja õpetamisel. Valdav osa Õigusteaduskonna praegustest õppejõududest on tema õpilased. Kriminaalõiguse ja -protsessi kateedri mitmel liikmel on prof. H. Kadari olnud teaduslik juhendaja.

Õigusteaduskonna kollektiiv on sügavalt tänulik juubilarile tema töö eest ja tervitab teda juubelisünnipäeval.

TRÜ Õigusteaduskonna
kollektiiv

Venia legendi

Neljapäeval, 13. detsembril 1973. a. kell 16 esineb Vanemuise 46 aud. 335 majandusgeograafia kateedri dots. kt. Virma M u r e l dotsendi kutse taotlemiseks avaliku loenguga teemal «Maa-asulad asustussüsteemi koostisosana».

ELKNÜ TRÜ komitees

Esmaspäeval, 10. dets. 1973. a. kell 18 leiab aset komsomolikomitees teaduskondade ideoloogiasektorite juhatajate ja esimeste kursuste grupporgide nõupidamine. Kavas kohtumine NLKP ajaloo kateedri õppejõududega. KOHALOLEK KOHUSTUSLIK!

25 aastat tagasi, 10. detsembril 1948. aastal Pariisis võttis Ühinenud Rahvaste Organisatsiooni Peaassamblee vastu ülemaailmse inimõiguste deklaratsiooni.

Kodanikuõiguste ja -kohustuste vanuseredel

	Abiellumine		Kriminaalvastutus	Häältamisõigus
	noormehed	neiud		
Austraalia	18	16	18	18
Tšiili	14	12	18	18
Kolumbia	vanusepiir	puudub	18	21
Tšehhoslovakkia	18	18	18	18
Taani	20	18	15	20
Soome	18	17	18	20
Prantsusmaa	18	15	18	21
SDV	16	16	18	18
SFV	21	16	21	18
Itaalia	16	14	18	21
Jaapan	18	16	20	20
Niiger	21	18	18	21
Rumeenia	18	18	18	18
Hispaania	14	12	16	21
Sveits	20	18	20	20
Inglismaa	16	16	17	18
USA	14/21	12/18	18/17/16	18
NSVL	18	16/18	18	18
Venetsueela	14	12	21	18
Jugoslaavia	18	18	18	18

Märkus: Enam kui ühe arvu puhul vanusepiirid varieeruvad piirkonnast piirkonda.

Andmed on pärit ajakirjast «The UNESCO Courier» (oktoober, 1973).

Uut teatmekirjandust Toome raamatukogus

1. **Bibliographie Philosophie.** 1972, Nr. 6, Berlin, 1973. 9 Bi-26. Bibliograafia sisaldab ka autorija aineloendi.

2. **Handbuch der technischen Dokumentation und Bibliographie.** Technik und Wirtschaft in fremden Sprachen. B. 4. München, 1966. 304 lk. 8T-23.

3. **List of published work 1971—1972.** Glasgow, 1973. 159 lk. 15 Bi-136. Glasgow ülikoolis 1971.—1972. õ.-a. välja antud tööde bibliograafia koosneb 1048 nimetusest. Sisaldab nime- ja aineloendi.

Väljaanne sisaldab 910 nimetust kirjandust majandusteadusliku informatsiooni töötlemise mehhaniseerimisest ja automatiseerimisest (1968—1970).

1939—1972. a. Taga-Kaukaasias leptospiroosi kohta avaldatud tööde bibliograafia sisaldab 302 nimetust. Eraldi on toodud sel teemal kaitstud dissertatsioonide loend, milles on 41 nimetust.

Rikkalikult illustreeritud teatmik ja juht Moskvaga tutvumiseks.

Ajakirjades ja kogumikes ilmunud artiklite ning raamatute bibliograafia aastatest 1967—1971.

60 000 elektrotehnika terminit saksa ja vene keeles.

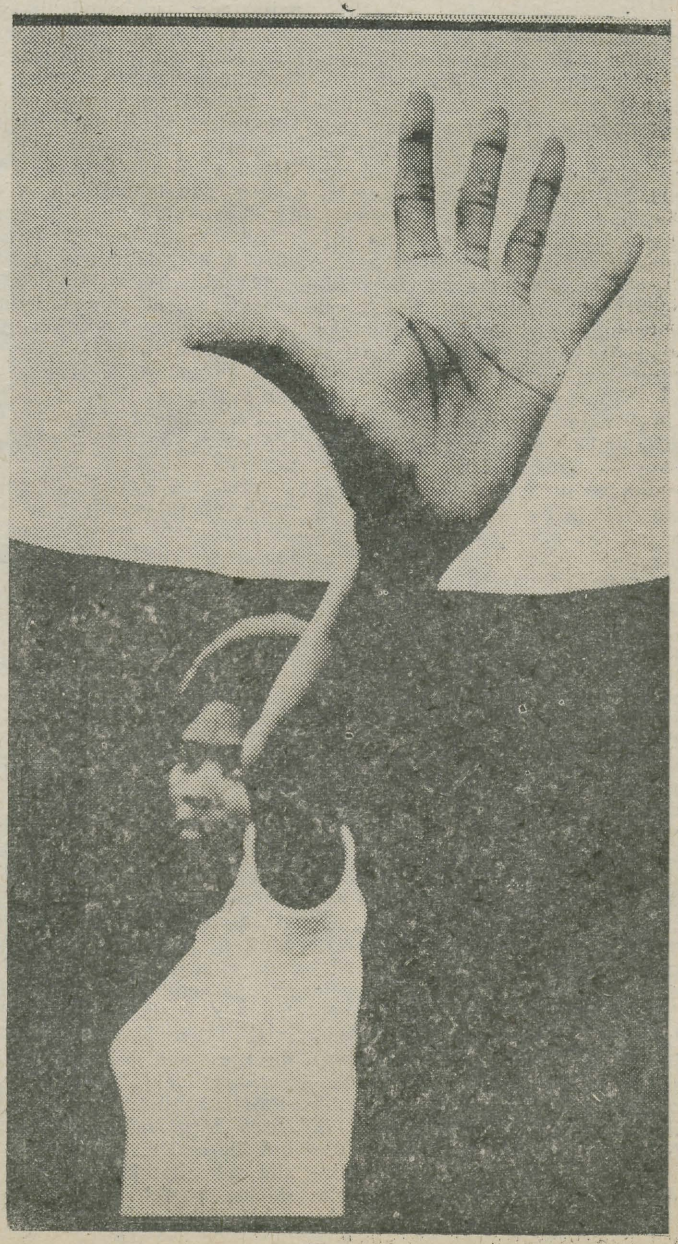

Gustav Suits üliõpilaste ees ja keskel

Nendesamade valgete sammaste vahelt on sammunud läbi paljude ajastute parimaid teadlasi. Üks neist on olnud meie alati väljapaistvaks jääv luuletaja, kirjandusteaduslike ja esteetiliste teadmiste sünteesi esindav, mitmekülgselt kultuurne isiksus Gustav Suits, kelle äsjane 90. sünnipäev viib minevikumõtteisse.

Gustav Suitsu meheiga, kakskümmend ja enamgi aastat, kuulus Tartu ülikoolile, kus temast sai eesti ja üldise kirjanduse õppetooli rajaja ning esimene professor. Pärast aastast ettevalmistust uuele kutsele Helsingis — kinnitatud oli ta Tartusse juba 1919. a. lõpul — pidas Suits 5. veebruaril 1921 aulas esiloengu teemal «Shakespeare'i käsitlus maailmasõja ajal». Teisest poolaastast saab kirjandusloengute püsivaks peapaigaks auditoorium 5 (praegu 139). Vastne professori kt. asus lugema valitud peatükke maailmakirjandusest, mis olid alguses mõeldud kõikide fakulteetide üliõpilastele. Seal oli Shakespeare ja Hamlet, Voltaire ja Candide, Romain Rolland, Skandinaavia ja Saksa märtsirevolutsiooni (1848) kirjanikud ja järjest uusi teemasid, tõsi, aastate kuludes. Varasemad üliõpilased mäletavad, milline huviliste murd trügis 5. auditooriumisse, kus vaevu-vaevu võis saada istekohta. Kõik tahtsid kuulata sädeleva sõnaga luuletajat, elada kaasa uue maailma — kirjandusmaailma avastamisele. Kuid samal ajal oli Suitsu kavas veel eesti poeetika, veel sissejuhatus kirjandusteadusse. Siis tuli kavasse juba vanem eesti kirjandus, asunduskirjandustest noore Kreutzwaldini, ajaloolist romaanigi. Proseminarid (poeetikaküsimusi) ja seminarid (kirjandusloo metodoloogia jt.) peeti filosoofia seminari ruumes.

Kõigi nende kirjandusteaduse eri harude õpetamine oli määratud ühe õppejõu ülesandeks, kusjuures uus teadus tuli rajada tühjale kohale. Eesti osas tuli leida allikmaterjal, anda meil seni puuduv metoodiline läbivalgustus, Suitsu conditio sine qua non *oli ka isikupärane sõnastus. Teadlane ei korranud oma loenguseeriaid, vaid vallutas järjest uusi ainevaldkondi. Polnud tollal mingit kirjanduse üldkursust, maailmakirjandust võis küllalt leida raamatutest. See tähendas pikapeale professori taandumist maailma esiksuuruste juurest kõrvalisemate ja vähemtähtsate juurde (soome rootsi asunduskirjandus, india teater jm.) ja sedamööda kahanes ka auditoorium. Gustav Suitsule tähendas see tööviis pidevat ja ennast säästmatut uurimist; teadsime kõik, et teadlase töötoa aknad kumasid kella viieni hommikul. Nõudlik enda vastu, oli professor niisama nõudlik meie, üliõpilaste vastu.*

Ülikooli seob paarikümne aasta ulatuses meie kirjandusteaduse arenguga ja Gustav Suitsuga veel Akadeemilise Kirjandusühingu (AKÜ) algus ja tegevus. See oli 1924. a. märtsikuus, kui algul skeptiline professor andis järele noorte teadlaste veendunud tahtele ja avas asutamiskoosoleku. Protokolli väljavõttest loeme: «Asutamiskoosolekul, 12. märtsil 1924, samas ülikooli päähoone aud. V-s, kus aastast aastasse on viljeldud meie emakeelset kirjandusteadust loengusarjade ja harjutustega, registreerusid Akadeemilise Kirjandusühingu asutavaiks liikmeiks . . .» järgnevad professoritest G. Suitsu ja L. Rudraufi allkiri ning 54 allkirja ülikooli lõpetanutelt ja üliõpilastelt. AKÜ esimeheks oli kogu aeg Gustav Suits.

AKÜ eesmärgiks oli organiseerida laialipillatud kirjandushuvilisi, soodustada kirjandusteaduslikku uurimistööd, aga ka tutvustada õppetooli töövilja väljaspool ülikooli. Ja jälle algas publiku tung 5. auditooriumi, kus peeti AKÜ ettekandekoosolekuid. Algul esines seal kirjanikke, õppejõude, väliskülalisi, siis aga ikka enam üliõpilasi oma proseminari- ja seminaritöödega. Esinejate hulgas leiame enamiku meie põlve kirjandusteadlasi (O. Urgart, D. Palgi, K. Taev, A. Säärits, Ed. Laugaste, R. Põldmäe, E. Siirak, E. Koemets, B. Kangro, A. Annist, M. Lepik jt. Esimehelt G. Suitsult on ühingu liinis peetud üle 20 ettekande, osa neist pidulikel tähtpäevadel aulas, nagu Goethe, Puškini jt. puhul.

Mõnikord on nurisetud G. Suitsu vähese organiseerimisvõime üle. Kuid AKÜ oli temale nähtavasti südamelähedane ja selle ettevõtmisteks jätkus tal alati aega ja ideid. Ettekandekoosolekuid juhatas G. Suits ise. Istus kuulajate pingis, ütles tõustes sissejuhatavad sõnad ja andis pärast ettekannet hinnangu: soovitas referendil kas edasi töötada või — kui oli niikaugel — avaldada trükis. Ikka oli esimehel öelda midagi niisugust — olgu irooniist või vaimukat, mis lendsõnana jäi meelde aastateks, mida sai edasi jutustada. G. Suits oli samuti kohal ühingu juhatuse koosolekutel, mida protokolliraamatusse on kantud 188. Neid mindi pidama sageli kohvik «Wernerisse» või «Ko-Ko-Ko-sse», viimastel aegadel enam ühingu tööruumi Aia (Vanemuise tn. 19). Koosolek peeti vabas vestlusvormis ja pärast tuldi sealt mõnigi kord seltsis alla kohvikusse jutlema tassi musta kohvi juures — muud juurde tellida polnud tol ajal hea toon — jutlema kirjanduslikest päevasündmustest, kirjanduspoliitikast, hiljem ikka enam poliitilisest survest, millest Suitsul oli alati hea ülevaade. Professor Suitsu kodustele juubelitele oli kutsutud ka AKÜ ringkond. Kord soovitas ta meid seal vandeseltslaslikult koguneda oma töökoha ovaalse laua taha, kuhu ta ise ka esimesel võimalusel pages suure saali külaliste juurest. Sest, nagu ta kinnitas, meeldivat talle kõige enam olla oma õpilaste keskel, kus saab ajada juttu kirjanduslikel teemadel. Luges seal meile ette ka Tammsaare eht-tammsaareliku paradoksaalse tervitustelegrammi.

Neil teekondadel ja jutlemistel tundis professor end nooruslikult vabana, boheemlasena, üllatas ootamatute naljade või vempudega. Ning meile, kes me teda tundsime lähemalt tema keskeas, on väga imelik lugeda hilisemaid kirjutisi, mis Suitsu iseloomustavad kuiva ja range kateedriprofessorina.

AINO UNDLA

Üliõpilane ja kerge muusika

Rünnak tõusikutele jättis varju ühe teise V. Pohla «Armastuse tapmise loost» pärineva probleemi. Artikli autor väitis nimelt, et tänapäeva noortel puudub oma muusika. On see võimalik? Meil on ju Joala, Mägi, Kuut; «Irma», «Tuhaväljade tuul», «Silmad ja suu» jne. jne. Raadiomajas valitsevat «kerge muusika uputus». Mida veel tahta?

Vanemate kursuste tudengid võib-olla rahulduvadki olemasolevaga. 18- või 20-aastase muusikalisele maitsele tuginedes julgen siiski kinnitada, et V. Pohla väitel on piisavalt alust.

Miks ei saa eesti biitmuusikast rääkida kui südamelähedasest, oma muusikast? Meil on ju olnud ja on ansambleid («Väntorel», «Ruja», «Virmalised»), mis peaksid kuuluma üleliidulisse paremikku. Paraku on kodukootud biitmuusika osakaal meie kerges muusikas üsna tagasihoidlik, nigelad on võimalused selle suurendamiseks. Vähe on tehtud lindistusi (plaadistamisest rääkimata), veel vähem nõutaval tasemel avalikke kontsertesinemisi. Professionaalseid ansambleid kahjuks ei ole.

Kes tunneb sügavamat huvi estraadimuusika (tinglikult võiks ehk nimetada pop-muusika) vastu, seda ei suuda nakatada isegi Jaak Joala. Mis parata: ülipopulaarsusel on tihti lühike iga. Joala tänane repertuaar on muutunud laialivalguvaks, segab laulja põhjendamatu enesekindlus.

Asjatult otsin lemmiklauljat T. Mäes, I. Linnas, A. Nurmises, P. Allikus. Filharmoonia estraadistuudio lõpetanuist tõstaksin esile üksnes B. Lehtlaant, ehkki nimekateks lauljateks on kujunenud veel A. Grünberg, M. Tõnso-Kallas, P. Tooma, O. Melnik, N. Samohvalov. Hetkeks tõid rõõmsamaid värve Marju Kuut ja tema ansambel, helgemaid tulevikumõtteid äratab Jaak Jürisson. Seevastu mitmed vaieldamatult teenekad lauljad (H. Lääts, H. Tamme, V. Kuslap, U. Loop) jäävad lemmikuteks ikkagi ainult neile, kellel aastaid juba üle kahekümne või veelgi enam.

Millega põhjendan oma suhtumist meie noortesse estraadilauljatesse? Lauljate tagasihoidliku häälematerjaliga? Nimetatud puudus pole iseenesest veel määrav. Maailm tunneb ju kümneid nõrga häälega, vaata et hääleta kuulsusi. Ent vastavalt häälele tuleks valida ka repertuaar. Just selle nõude vastu meie lauljad patustavadki. Veider on kuulata, kuidas mõned algajad, hambad ristis, püüavad välja pigistada Tony Christie laule ja tema häält, mida pole kahjuks kuskilt võtta. Muidugi, ka vilets solist tahab laulda häid laule. Kuid ta peab siis arvestama haleda võrdlusega, mis kuulajal tahtmatult tekib, kui ta on kuulnud võimsa häälega originaalesitajat.

Peamine, miks meie lauljatel tõelist menu ei ole, peitub siiski muusikas endas.

Ei saaks öelda, et meie heliloojad tammuksid Tihemetsa Tiina aegades. Enamik kerge muusika loojaid püüab ajaga nobedalt sammu pidada. Sageli aga väljendub see eelkõige ülepakkumises, «noorutsemises», šabloonsuses. Lood on pretensioonikad, kirevad või hoopis melanhoolsed, ometi kõlavad kuidagi kõledalt. Omajagu süüd on selles kindlasti ilmetutel orkestratsioonidel. Vahel tekib tunne, nagu oleksid pillimehed üksnes selleks, et täita kahe salmi vahelist pausi. Mitmed lindistused võidaksid meloodilisuselt, kui kasutataks rohkem keelpille. Tagasihoidlikud on löökriistade funktsioonid, mistõttu esitatav kaotab oma särtsakuse.

Olulise koha meie lauljate repertuaaris moodustavad välismaise päritoluga laulud, mis sageli muutuvad lööklauludeks. Eksivad need, kes idealiseerivad kõike, mis kannab impordi silti. Äärmuslased teiselt pooluselt ignoreerivad omakorda rajataguseid muusikategijaid, motiveerides oma seisukohta põhiliselt vormiküsimustega (soeng, ekstravagantsus jne.), mis küll otseselt muusikasse ei puutu.

Kenasti kirjutas tunamulluse kerge muusika pleenumi eel Uno Naissoo: «See, et keegi hipi mängib paljastatud ülakehaga, rist kaelas, viiulit mingis biitansamblis, mille liikmed jätavad tõepoolest mulje, et nad on vaid ajutiselt puu otsast alla roninud, ei tähenda veel, et esitatav muusika peab olema ilmtingimata halb . . . Professionaal võib tähele panna, et laulu meloodial pole vigagi, et laulus on huvitavaid harmoonilisi leide, omapärast vormiarenduses jne.»

Lahkhelid valitsevad ka biitmuusika austajate endi seas. Tõsimeelsemad tunnistavad üksnes neid ansambleid ja soliste (Jimi Hendrix, «Led Zeppelin», «King Crimson» jne.), kelle repertuaaris kajastuvad kas sõja- või ühiskonnavastased meeleolud, klassikalise muusika või avangardistliku suuna sugemed jms. Taolise muusika ülistajad peavad kõike ülejäänut labaseks ajaviiteks või Lääne kommertsiks. Eitatakse muusikat kui ühte meelelahutuse allikat.

Ma ei hakka tõestama vastupidist. Ometi on vabal hetkel meeldiv kuulata ansambleid «Middle of the Road», «Sweet», «New Seekers», «Bee Gees» või siis Neil Diamondi mahedat häält. Kergekäeliselt oleme valmis prügikasti viskama teisigi ansambleid, ehkki ka nende loomingus leidub ühtteist huvitavat.

Välismaise valikuta ahmimine pole muidugi mõeldav. Ideelagedat ja maitsetut on külluses.

Kurb tõdeda, et on veel eakaaslasi, kes biitmuusika väärtuste hindamisel kasutavad ainsa mõõtühikuna sõnakõlksu «pop». (Üliõpilasi see etteheide peaaegu ei puuduta.) Aga taolisi «fanaatikuid», kes kõnnivad linnas, VEF kaenla all üürgamas, on vist igaüks tähele pannud. Hea, et sellise muusikakultuurituse vastu on viimasel ajal võitlema hakatud. Teadlikku suhtumist muusikasse on tõstnud kohalikud muusikaklubid, T. Erilaiu ja J. Lina kirjutised ajakirjanduses. Märkimisväärne saavutus on Eesti Raadio vikerklubi organiseerimine, mis samuti peaks kergendama õiget orienteerumist tänapäeva muusikamaailmas. Võibolla aitab vastloodud klubi leida ka seda tagaigatsetud OMA MUUSIKAT?

MART KADASTIK
eesti fil. I k.

Oma mätta otsast

Academia Gustavianast Gustavo-Carolinani

H. PIIRIMÄE
(algus «TRÜ» nr. 34)

Ebasoodsates tingimustes kiratses ülikool Tallinnas kuni 1665. a. Kümne tegevusaasta jooksul immatrikuleeriti 59 uut üliõpilast, kellest 15 olid pärit Tallinnast, 4 Liivimaalt, 4 Rootsist ja 36 Soomest. Soomlaste suur osakaal seletub tihedate sidemetega Tallinna ja Soome vahel.

Mõningail andmeil olevat professor Joachim Schelenius ka pärast 1665. a. Tallinnas loenguid pidanud, kuid ühe professori loengukursust ei saa enam ülikooliks lugeda.

Igal juhul oli Tallinn käest lasknud võimaluse muutuda üle Euroopa tuntud kaubalinnast ka ülikoolilinnaks. Tema kindlate müüride taga oleks jätkunud tegutsemisvõimalusi nii gümnaasiumile kui ka ülikoolile. Mõeldav oleks olnud aga ka gümnaasiumi liitmine ülikooli külge. Tallinna linn oli aga selgelt ja kindlalt asunud ülikooli vastasliinile. Nagu mitmel puhul varemgi, klammerdusid privilegeeritud linnakodanike seisuse esindajad oma keskaegsete privileegide külge, suutmata hinnata linna tõelisi arenguperspektiive. Seega oli ainuke ülikool Eesti-, Liivi- ja Ingerimaal jõudnud staadiumi, kus temast oli säilinud vaid värske mälestus ja mitte veel pikaajaline traditsioon.

Kas Tartu või Pärnu?

Veel enne seda, kui *Academia Gustaviana* oli Tallinnas oma tegevuse lõpetanud, võis uuesti päevakorda tõusta õppetöö taasalustamine Tartus. Pärast pikki läbirääkimisi kirjutati 21. juunil 1661. a. Kärde mõisas alla rahulepingule, mille kohaselt vene vägede valduses olnud linnad ja kindlused, sealhulgas ka Tartu, läksid uuesti Rootsi võimu alla. Algas suhteliselt pikk rahuperiood Baltimaade ajaloos ning nüüd oli mõeldav ka ülikooli taasavamine Tartus. 1664. a. teatas aga Liivimaa kindralkuberner Bengt Oxenstierna, et ülikooli taasavamine Tartus on ebaõnnestunud, sest ülikooli mõisad on panditud ja pole lihtsalt raha.

Järgnevatel aastatel kerkis võimaliku uue ülikoolilinnana üles Pärnu. 1665. a. teatas kuningas Karl XI eestkostevalitsus Liivimaa kindralkubernerile, et talle on tehtud ettepanek viia akadeemia Tartust Pärnu. Seoses sellega sai kindralkuberner käsu järele uurida rüütelkonna ja elanikkonna arvamust. Kuigi Liivimaa rüütelkond ja Tartu linn pooldasid asukohana Tartut, kaldus Rootsi valitsuse sümpaatia Pärnu poole. Selle peamiseks eeliseks loeti soodsamat ühendust Rootsiga. Mõju avaldas ka Tartu majanduslik allakäik. Tartu varasem õitseng hansalinnana oli põhinenud eelkõige transiitkaubandusel Venemaaga. Kui varem Tartu oli olnud laopaigaks Riiast Emajõe ja Peipsi kaudu Novgorodi kulgeval kaubateel, siis nüüd hakkasid kaupmehed eelistama otseteed.

Tartu lootused jääda ülikoolilinnaks näisid lõplikult luhtuvat seoses suure tulekahjuga 22. mail 1667. Tuleroaks langes 60 maja kõige paremas linnaosas. Majandusliku stagnatsiooni olukorras jäid paljud kivimajad aastateks varemeisse, paljud majaplatsid hoopis tühjaks. 1668. a. kevadel märkis kindralkuberner Clas Tott oma kirjas, et akadeemia hooned on varemeis ja ähvardavad ümber kukkuda. Sama aasta juunis teatas ülikooli kantsleriks määratud riigivarahoidja Seved Bååt, et

akadeemia kolib Pärnu.

Vahepeal olid edasi nihkunud ettevalmistused ülikooli taasavamiseks. 1667. a. peale koostati juba ülikooli eelarve. Õppejõududeks pidid olema 8 professorit ja 3 adjunkti. Palka pidid saama veel raamatutrükkal ja 2 pedelli, stipendium oli ette nähtud 40—50 üliõpilasele. Väljaminekute üldsumma oli planeeritud esialgu üpris tagasihoidlik — 5400 hõbetaalrit (varem oli tavaline 8000 hõbetaalrit), kuid veel sama aasta sügisel otsustati Stokholmis eelarvet suurendada 6900 hõbetaalrile.

1668. a. koostati ülikooli koosseisude nimekiri, mille kinnitas Karl XI eestkostevalitsuse eesotsas olev leskkuninganna Hedvig Eleonora. Ette oli nähtud 12 korralist professorit, kes osalt pidid täitma kaht professuuri, osalt võtma endale kõrvalülesandeid. Nii pidi meditsiini professor M. Schelenius olema ühtlasi ka nn. teoreetilise matemaatika professoriks, tema kolleeg ka füüsikaprofessoriks. Eraldi ametnikest olid ette nähtud raamatupidaja, aktuaarius, trükkal, raamatukõitja, 2 pedelli, vahtmeister ja 4 vahisõdurit. Stipendiumi pidi saama 30 üliõpilast (à 50 hõbetaalrit). Raamatukogu vajadusteks pidi igal aastal minema 300 hõbetaalrit.

1669. a. võeti Pärnu akadeemia väljaminekud juba arvele Liivimaa eelarves. Ehitus- ja remondikuludeks pidid «abi» andma kohalikud rüütelkonnad. Tegelikult on seda «abi» erakorralise maksuna nõutud ainult Eestimaa rüütelkonnalt, kuna aga Liivimaa rüütelkond on osanud sellest pääseda. Maksu üldsumma oli 6807 hõbetaalrit, mis kuulusid tasumisele 1671. ja 1672. a. jooksul. Ülikooli väljaminekuteks kuni 1675. a. oli planeeritud 8065 hõbetaalrit aastas. (Järgneb)

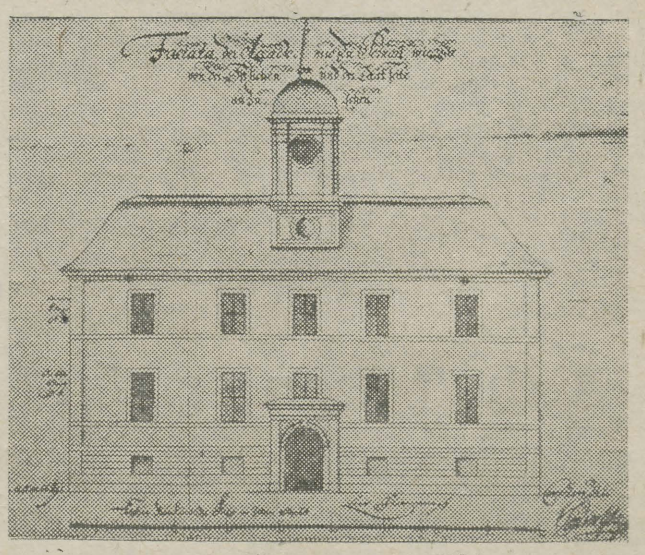

Ülikooli maja Pärnus

FESTIVALILT

Avo Meerits

Ei saa küll nimetada mingisuguseks seaduspärasuseks sattumist näiteks meie vabariigi üliõpilaste ainuesindajaks. Usun, et oli vähemalt tuhat tudengit, kellel olid kõik šansid sõita Berliini festivalile, kuid ainus, kellele see vägagi meeldiv võimalus osaks sai, on allakirjutanu. Niisiis, meie üliõpilaskonna esindusnorm festivalil oli 1:20 000, võrdluseks Moskva jaoks 1:100 000, Vene NFSV jaoks 1:1 milj., Leningradist 0:60 000. Põhimõte oli üks üliõpilane liiduvabariigi kohta olenemata tema suurusest, ainsaks erandiks Moskva.

16 üliõpilasesindajat, 3 keskkooliõpilast (neile veelgi suurem au), pluss ÜLKNÜ KK esindajad ja NSV Liidu üliõpilasnõukogu juhtkond moodustasid festivali poliitilise delegatsiooni grupi nr. 17 ehk lihtsalt õeldes üliõpilasgrupi.

Meie jaoks algas festival juba 2 nädalat enne seda, kui Berliinis süüdati festivalituli. See aeg kulus mitmesuguste loengute kuulamiseks, mis peamiselt puudutasid meie riigi sise- ja välispoliitikat, rahvusvahelist noorsoo- ja üliõpilasliikumist. Koormus oli tihe: kaheksa tundi vaimutööd päevas. Peale selle valmistuti esinemisteks dispuutidel, seminaridel ja muudel poliitilistel üritustel, mis pidid aset leidma juba festivaliprogrammi raames. Vaba aeg kulus põhiliselt basseini kasutamiseks ja parasjagu toimuva Moskva rahvusvahelise kinofestivali filmide vaatamiseks. Päev enne ärasõitu saime ka natuke Moskvat vaadata, suveniiritagavara täiendada ja lihtsalt puhata.

Ja nüüd siis teele. Teelolek festivalile on alati olnud üks emotsionaalsemaid seiku inimeste jaoks, kellel on tulnud see läbi elada. Meid saadab ära Moskva noorus Valgevene vaksalist. On tõeline pidu. Perroonidel tantsitakse. Kellel on mingi pill, püüab sellega ka muusikat teha. Meeleolu tõstavad lilled ja veel kord lilled, meie delegatsiooni vägagi moodne ja värvirikas vormirõivastus.

Meie erirong «Фестивальная № 3» hakkab oma lõbusa ja ülemeeliku laadungiga liikuma. Maha jääb perroon koos pasunapoistega

ja nende traditsioonilise ja nukravõitu «Slovjankaga». Varsti kaob ka Moskva. Iga peatus tähendab miitingut või vähemalt tantsuringi. Nagu rong seiskub, voolab vagunite energiline sisemus välja ja kohe on platsis ka muusikamehed, kas siis moldaavlased oma vilede, viiulite ja kontrabassidega või ansambel «Pesnjarõ» kitarridega ja algab temperamentne ringmäng. Vahel, kui peatus on pikem, on platsis ka grusiinlastest tantsumehed, kes oma tulevärgina mõjuvat mõõkadega tantsu esitavad. Ka Berliinis ja aukülalised, nende hulgas ka Valentina Tereškova. Igas peatuses võttis meid vastu mitmetuhandeline rahvahulk, seda vaatamata kellaajale. Näiteks Minskis öösel kell üks oli 4000 inimest, Brestis kell neli 10 000 inimest. Analoogiline oli olukord ka Poolas.

Viimased formaalsused, ja meie rong veereb üle Poola—Saksa DV piiri. Hakkame jõudma festivalipealinna Berliini, meie ees on veel üks peatus — Frankfurt Oderil. See on meie esimene kokkupuude suure peo võõrustajatega.

paluti meid sageli ja kõikvõimalikes kohtades esitada kasakatantsu, toetades meid rütmis plaksutamisega. Et mitte publiku lootusi petta, tuli mul omandada kiirkursuse korras nii gruusia kui ka vene tantsu «alused».

Suur huvi meie rongi vastu oli seletatav veel asjaoluga, et siin viibisid meie delegatsiooni juhtkond

Kehalisest kasvatusest kui õppeainest

Uurimused ja tähelepanekud näitavad, et kehakultuur on elus tõeliseks abimeheks. Et efektiivselt ja vaheldusrikkalt puhata, et vältida ebamugavusi kehalise saamatuse pärast, selleks on vaja pallimänguoskust, oskust mäest korralikku liugu lasta, oskust võimlemisharjutusi sooritada, tervisejooksuga tegelda jne. Tasub nimetada, et sportimisoskus on heaks eelduseks ka kollektiivi sisseelamisel.

Kateedri poolt koostatud programmid näevad ette igal kursusel ühe pallimängu õpetamist. (Võimaluste piires on alustatud selle tööga meesüliõpilaste juures.) Kolmandal ja neljandal kursusel antakse põhioskused populaarsel rahvaspordialal — orienteerumises. Võimlemises, kergejõustikus ja suusatamises jätkub vilumuste kujundamine kõigi nelja õppeaasta vältel. Ujumiskursustega taotleme, et iga lõpetanu suudaks vähemalt paarsada meetrit läbi ujuda. Tutvust tehakse ka n.-ö. soospetsiifiliste aladega nagu atleet- ja naisvõimlemine. Noorematel kursustel tuleb kätte õppida virgutusvõimlemise kompleksid, vanemate kursuste üliõpilased peavad toime tulema eelsoojenduse läbiviimisega.

Põhioskustest loetletud aladel ilmselt piisab, et eeldustele ja huvidele vastavalt sobiv harjutusvorm leida ja vähemalt rahvaspordi tasemel kogu elu vältel edasi tegutseda.

Õige maitse spordist saadakse ainult võistlustest osa võttes. Seepärast kuuluvad iga õpetamistsükli sisse ka õppegruppidesisesed ja -vahelised võistlused. On välja töötatud märgid üksikute alade paripida faktiga, et majandusmehed juba teist(!) talve järjest ei suuda viia kasutamiskorda väikest kilehalli.

VTK-st ja uutest normatiividest

VTK kompleks pole eesmärk omaette. Selletõttu pole ka ministeeriumi kehtestatud uued nõuded diferentseeritud arvestuseks iga semestri lõpul jäänud peatuma VTK normatiividel.

Paljudele üliõpilastele kujutavad need normid tõsist pähklit, mille katkihammustamine nõuab regulaarset osavõttu tundidest ja mõnikord ka täiendavat iseseisvat tööd, eriti suvevaheajal.

Kõiki kontrollnormatiive tuleb täita süstemaatilise harjutamisega. Paraku on praktika, kus esmajärguliseks on seatud norm (tagaplaanile aga jäetud süstemaatilisus ja oskused), laostanud sporti suhtumist. Esimeseks küsimuseks, mida sageli kontrollkatsetel esitatakse, on: «Aga palju norm on?» Põhimõtteliselt on korrektne esitada küsimus endale: «Aga palju ma eelmisel korral suutsin? Kas suudan nüüd rohkem või olen tagasi läinud?»

Arvestuse saamisest

Põhinõudeks on ja jääb osavõtt tundidest. Kehaline kasvatus on õppeaine, milles puuduvat pole põhimõtteliselt võimalik semestri lõpul tasa teha. Tundide järeletegemise püüe, millega vahel välja tullakse, käib vastu kehalise kasvatuse printsiipidele. Tundidest puudumise korral jääb arvestus saamata.

Mõnikord esitavad üliõpilased küsimusi, miks ikka kaks korda nädalas peab tunnis käima. Küsimus muidugi reedab, kellega tegemist, ent olgu selgituseks öeldud, et kaks harjutamiskorda nädalas on miinimum, mida dikteerib organism, täpsemalt — taastumisperioodide seaduspärasused. Näiteks signaliseerib organism ühekordsel harjutamisel alati lihaste «haigeksjäämisega», s. t. eelmise treeningu efekt on kadunud. Vähemalt kaks korda nädalas harjutades lihastevalu tavalise treeningu järel ei esine. Ka liigutuste õppimisel alustame praktiliselt iga kord nullseisust, kui vahe kordamisel ületab 3—4 päeva. Kujunenud seosed kustuvad.

Teiseks oluliseks kriteeriumiks on osavõtt arvestuslikes nõuetes ettenähtud võistlustest, kontrollnormatiivide täitmisest ja sportlike oskuste katsetest.

Kolmanda nõudena püstitatakse normatiividest jagusaamine. Kui kaks esimest nõuet täidetud ja individuaalne arengukõver näitab tõusujoont, siis pole mõne üksiku normatiivi mittetäitmine takistuseks arvestuse saamisel. Märkigem aga, et ka kõigi normatiivide täitmine ei kompenseeri osavõtu nõuet. Vahel patustavad selles punktis keskkoolipäevil spordikoolis õppinud üliõpilased, kes oma spordimeisterlikkust spetsiaalalal enam tõsta ei soovi. Spordikooli varudel elamine maksab end üsna peagi kätte kaalutõusuga, toob kaasa võimete , tugeva languse. Mõnigi kord väidetakse, et on iseseisvalt harjutatud. Teame, et neid üliõpilasi on ja paljud ei lepi vaid tundidest osavõtuga, kuid enamikul juhtudel kuuleb iseseisva harjutamise legendi laisemate suust. Ärgem ka unustagem, et iseseisvaks harjutamiseks on võimalused üsnagi kasinad.

Nõuded nõueteks, ilmselt on nad praegu kõrgemas koolis veel vajalikud. Elu täisväärtusliku elamise nimel tasub siiski tõsiselt tegelda enese kehalise arendamisega, mis on vaieldamatu eelis täisväärtuslikuks vaimseks tööks.

* * *

Arvatavasti otsisid mitmedki lugejad artiklist vastust A. Linnu nime all avaldatud kirjutisele kehalisest kasvatusest (vt. meie 19. okt. ajaleht). Käesolevale artiklile oli seda eesmärki hilja seada. Võin vaid omalt poolt lisada, et kõne all olnud õppegrupp läks üle teise kateedri alla seoses kehalise kasvatuse ümberkorraldamisega Kehakultuuriteaduskonna kateedrite vahel. Selle ümberkorraldamise eesmärk on parandada sisuliselt (uutele nõuetele vastavat) tööd just sportlikult keskmiste ja nõrgemate üliõpilastega. Eriala kateedrite juurest paigutati ära eeskätt alamõõdulised ja üldkehalise ettevalmistuse nõudeid mittetäitvad õppegrupid. Valiku tegid siin loomulikult eriala kateedrid, mitte üliõpilased ise.

Tippspordi huvide domineerimisega ei anna kirjutises toodut küll kuidagi seostada.

Tuleb täielikult jagada arvamust, et sportlikule huvialale vastav tegevus peab olema võimalikult laialdane. See ei tohi aga osutada kergema vastupanu teeks kehalise tubliduse tõstmisel.

Kahju muidugi, et huvikohaseks sportimiseks tingimused nii kasinad on (spordimängude kateeder suudab näiteks vastu tulla vaid tühisele osale soovijaist). Teiselt poolt olgu märgitud, et isegi praegune sportliku eriala valikuulatus on meie ülikoolis suhteliselt lai. See on nende väheste ülikoolide eelis, kus on Kehakultuuriteaduskond ja seega sportlike erialade kateedrid.

M. ARVISTO,
kehalise kasvatuse ja spordi kateedri vanemõpetaja

Taas õigekirjareform Indoneesias

TRÜ orientalistikakabinetile saabus väikeformaadiline õheldane prošüür (27 lehekülge) pealkirjaga «Pedoman edjaan Bahasa Indonesia jang disempurnakan» /«Indoneesia keele parandatud õigekiri»/ ilmumisaastaga 1972. Sellest nähtub, et seni kehtinud õigekirjas on tehtud mitmeid muudatusi, mida ka meil edaspidi Indoneesia koha- ja isikunimede edasiandmisel eesti keeles tuleks arvestada.

Kaasaegne indoneesia keel kujutab endast malai keele moderniseeritud kuju. Brošüüri saatesõnas (Pengantar) öeldakse, et alates indoneesia keele kirjutusviisi siirmisest ladina tähestikule, mis toimus hollandlase Ch. A. van Ophuyseni projekti järgi aastal 1901, on seda palju kordi püütud täiendada. Esimest korda tehti selleks esildis I Indoneesia keele kongressil Solos aastal 1938. Järgmiseks sammuks oli vabariiklik õigekirja- ehk Soewandi õigekirjadekreet aastal 1947.

II Indoneesia keele kongressil Medanis aastal 1954 otsustati, et Soewandi õigekirja tuleb parandada. Selle tulemuseks oli 1957. aastal lõpuleviidud reformitud õigekirja projekt ning Malai-Indoneesia (Melindo) õigekirja projekt, mis loodi Indoneesia ning Malaia Riikide Liidu koostööna aastal 1959. Ometi ei leidnud too teine projekt kunagi teostamist.

Rõõbiti sellega areneb indoneesia keel pidevalt ja tema õigekirja täiustamine osutub jätkuvalt vajalikuks.

Kõigi nimetatud ponnistuste sünteesina kinnitas Haridus- ja Kultuuriministeerium järgnevalt uue õigekirja alused, mille viimistlus leidub Soewandi õigekirjaprojektis. See viimistlus johtub vajadusest: (1) kohandada indoneesia keele õigekiri indoneesia keele arenguga; (2) luua kord tähtede kirjutamises ja märkide lugemises; (3) taotleda indoneesia keele uuenemist tema enda baasil; (4) edendada indoneesia keele arengut.

Arvestades seika, et malai latinisatsioon on loodud inglise keele tähestiku, indoneesia keele oma aga hollandi keele tähestiku baasil, leidub mõlema sõsaridioomi õigekirjas rida erinevusi, mida käesolev indoneesia õigekirjareform on püüdnud tasandada taotlemaga malai uusust. Reformist on haaratud kuus kaashäälikut, nimelt:

1) palataliseeritud *t'*: indoneesia õigekirjas varem *tj*, nüüd *c*; malai latinatsioonis *ch*;

2) palataliseeritud *d'*: indoneesia õigekirjas varem *dj*; nüüd *j*; malai latinisatsioonis *j*;

3) palataliseeritud *n'*: indoneesia õigekirjas varem *nj*, nüüd *ny*; malai latinisatsioonis *ny*;

4) palataliseeritud *s'*: indoneesia õigekirjas varem *sj*; nüüd *sy*; malai latinisatsioonis *sh*;

5) silbiti poolvokaal *i*: indoneesia õigekirjas varem *j*, nüüd *y*; malai latinisatsioonis *y*;

6) gortaalne (kurgu-) χ: indoneesia õigekirjas varem *ch* (ka *k*, *h*), nüüd *kh*; malai latinisatsioonis *kh*.

Kõnesoleva õigekirjareformi otsese tulemusena muudab rida pärisnimesid oma senist kirjakuju, nagu *Jakarta* (pro *Djakarta*), *Jogyakarta* (pro *Djogjakarta*), *Surabaya* (pro *Surabaja*), *Jawa* (pro *Djawa*), *Cirebon* (pro *Tjirebon*) jne .jne.

P. NURMEKUND

Ühelt kontserdilt

25. novembri õhtu tõi Tartu muusikasõpradele elamuse kaugete külaliste vahendusel. Ülikooli aulas andsid kontserdi ungari koloratuursopran Karola Agay ning kitarrist Làszlo Szendrey-Karper.

Kes enne kontserdi algust piletimüüjalt kavalehte küsimas käis, kuulis imestusega, et seda polegi. Külaliste kava ja esinemismaneergi olid harjunust erinevad: iga numbrit ei teadustatud eraldi, vaid õhtu repertuaar oli jaotatud tsükliteks. Iga etteaste järel lahkusid esinejad lavalt. See kõik muutis ka kontserdi vormilise külje vaheldusrikkaks.

Karola Agay laulab külalisesinemistel põhiliselt ungari heliloojate laule ning ungari rahvalaulude seadeid. Kitarrisaade rõhutab seejuures nende rahvuslikkust.

Ka klassika puhul ei tekkinud ebakõla: Griegi «Solveigi laul» ja Schuberti «Hällilaul» mõjusid üllatuslikult uutena tänu oskuslikule saatele, mis oma tagasihoidlikkusega oli pigem illustratsiooniks laulja võrratule häälele.

Imeteldav on Làszlo Szendrey-Karper kitarristina. Meeleolukad olid tema esituses vanade ungari rahvalaulude ja romansside töötlused.

Làszlo Szendrey-Karper on pilli mänginud juba lapsepõlvest peale, esinenud raadios, televisioonis ja andnud koos Karola Agay'ga kontserte peaaegu kõigis Euroopa maades. Praegu on ta Liszti-nimelise Muusikakooli professor. Karola Agay on Budapesti Ooperiteatri menukamaid soliste. Nii tema kui ka L. Szendrey-Karper on Liszti preemia laureaadid.

Kuulajale-vaatajale jäi teadmata, et Tartu kontsert oli neile mõlemale juubeliks — viiesajandat korda astusid nad sel õhtul koos publiku ette. Kuid oma kõige meeldejäävamaks esinemiseks peab Karola Agay esimest — veel Lisztinimelises Akadeemias õppides.

Kui jutt läks sellele, kuidas nad koos hakkasid esinema, vastasid Karola Agay ja Làszlo Szendrey-Karper, et sellest on juba kümme aastat, kui nad abiellusid ning seitse viimast ongi nad koos kontserte andnud.

Tartus ja Tallinnas oli Karola Agay esmakordselt. Làszlo Szendrey-Karper aga teist korda — Eestis oli ta käinud varem neliteist aastat tagasi. «Kahjuks polnud ei tookord ega ka praegu mahti ei Tallinna ega Tartuga lähemalt tutvust teha,» jutustas Làszlo Szendrey-Karper.

Kuna publikupoolse suhtumise üle esinejatesse ja esitatavasse võis otsustada mitte lõppeda tahtva aplausi järgi, mis üha lisapalu nõudis, tekkis kiusatus küsida ka külaliste arvamust meie publiku kohta. — «Suurepärane,» vastasid mõlemad ja tunnistasid samas, et nii sooja vastuvõttu polnud nad hoopiski oodanud.

Küsimata jätta ei raatsinud ka seda, millist heliloojat ja millist laulu peab Karola Agay oma lemmikuks. Pisut mõelnud, rääkis ta selle kohta nii: «Ooperiteatris tuleb mul laulda palju väga erinevat mitmesugustelt autoritelt. Seepärast ei oska ühtki neist üksikult esile tõsta. Kõige meeldivamaks pean alati seda laulu, mida parajasti esitan, ja lemmikautoriks selle laulu autorit.»

E. WEINRAUCH

TRÜ õppejõud ja teenistujad!

Palume tasuda spordiühingu 1973. a. liikmemaks kõige lähemal ajal (14. detsembriks). Palume seda teha võimalikult kollektiivselt (näit. kateedrite kaupa). Tuletame meelde, et võlglaste nimekirjad saatsime kateedrisse juba kevadel. Lahkelt ootama ja lootma jäädes!

TRÜ Spordiklubi

TEADE

TRÜ puhkpilliorkestrisse vajatakse kohe II tenori ja I korneti mängijaid. Tulla esmaspäeviti ja neljapäeviti kell 19.30 TRÜ klubisse (Tähe t. 3).

TRÜ puhkpilliorkester

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tarту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6369. MB-10418.

EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU AR

AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 36 Reedel, 14. dets. 1973. a. XXV aastakäik

Tartu komsomoli 19. konverentsilt

Laupäeval, 8. detsembril toimus «Vanemuise» kontserdisaalis Tartu linna komsomoliorganisatsiooni 19. konverents. Osavõtjate hulgas oli TRÜ-st 120 delegaati.

Esimesena oli sõna Tartu Linnakomitee I sekretäril L. Möldrel, kes esitas linnakomitee aruande ajavahemiku kohta 12. veebruar 1972 — 7. detsember 1973. Revisionikomisjoni aruande esitas komisjoni esimees H. Paloots.

Järgnesid sõnavõtud. TRÜ kommunistlike noorte nimel kõneles ELKNÜ TRÜ komitee sekretär T. Koldits.

Konverentsil valiti delegaadid ELKNÜ 17. kongressile, nende hulgas TRÜ-st I. Grjäzin, P. Kenkmann, T. Koldits, T. Leemets, A. Meerits, K. Merusk, K. Paju, V. Peedimaa, A. Pork, A. Raa, L. Ralja ja R. Veidemann.

Konverentsil valitud 60-liikmelise linnakomitee koosseisus on I. Grjäzin, P. Kenkmann, R. Kudu, T. Koldits, A. Meerits, M. Salundi ja A. Almann.

*

Pleenum valis ELKNÜ Tartu Linnakomitee I sekretäriks Martin Kuuse, II sekretäriks Nelly Soevere ja sekretäriks Arvo Almanni, TRÜ Õigusteaduskonna diplomandi.

Mõtteid viimaselt kontrollreidilt

Aasta lõpp toob endaga kaasa kohustuse teha kokkuvõtteid selle aasta töödest, vaagida õnnestumisi ja ebaõnnestumisi, pidada plaani edasiseks.

22. novembril tegi ühiselamutevahelist sotsialistlikku võistlust korraldav komisjon oma viimase kontrollkäigu, et seejärel asuda otsust langetama. Tegelikult pole «kontrollkäik» päris õige sõna, sest ega komisjon ainult kontrollinud. Kõrvuti plusside ja miinuste arvestamisega anti majanõukogude esimeestele ka kasulikku nõu. Et kõikide ühiselamute nõukogude esimehed kuulusid liikmetena nimetatud komisjoni, kujunesid kontrollretked ka kogemuste vahetamiseks, sest teiste ja oma saavutuste kõrvutamisel paistsid puudused kõige selgemini kätte. Kindlasti leidis igamees, mida head naabritelt üle võtta tasuks.

Allpool olgugi kirja pandud mõningaid muljeid, mida allakirjutanu äsjamainitud komisjoni esimehena lugejatega jagama tõttab.

Kõigepealt torkab silma, et meil pole intrit, mis järjekindlalt aastast aastasse säilitaks teiste ees juhtpositsiooni.

See annab tunnistust ühelt poolt teatud rebimisest parima nimele, kuid teiselt poolt viitab ka majanõukogude kvalitatiivsele ebaühtlusele aastate lõikes. Võimekaimad noored majanõukogudesse alati ei satu, sest neid on vähe. Pigem ehk sellepärast, et ikka veel on meil levinud praktika valida ühiskondlikele ametikohtadele inimesi, kellest me juba ette teame, et neist õiget asja ei saa. Kuid valime siiski, sest kedagi peab ju valima. Ise aga jääme kõrvaltvaatajaiks, kes oma hääle alles siis täie võimsusega üürgama panevad, kui neid millestki ilma on jäetud. Sõna s a a d a meeldib kõigile, aga a n d a ...

Küllap vist seepärast jäigi süda kõige enam valutama mõnede ühiselamuelanike peremehetunde puudumise pärast. Saapajälg seinal või suitsukoni põrandal on meie intrites nii tavaline asi, et seda kiputakse juba normaalseks pidama — imelik on, kui kuskil neid pole.

Peaaegu kõikides ühiselamutes on tuntud tõsiasi, et koristajaid nähakse majas viimati reede hommikuti ning alles esmaspäeva hommikul saabuvad nad jälle tööülesandeid täitma. Kuidas aga näevad nädalavahetustel ja riiklikel pühadel välja ühiskondlikult kasutatavad ruumid... Kui te juhtute tudengitelt küsima, m i k s need ruumid nii ropud on, saate üheksal juhul kümnest vastuseks: «Koristajad ei korista.» Õige vastus peaks aga olema: «Sest et meie nad ära reostame.» Kui eesti kultuuri taseme üle otsustada, võttes ühe komponendina aluseks ka selle kultuuri tulevaste edasiviijate käimlate väljanägemise, peaksime õigupoolest häbi pärast maa alla vajuma.

Konkreetsete näidete esitamisest siin allakirjutanu loobub, sest nähtus on suuremal või väiksemal määral omane kõikidele intritele. Millega tegelevad sanitaarpostid?

Omaette probleem on ühiselamute köögid ja söögitoad. Kui Tiigi t. 14 elanikud ei tea, k u i mustad on nende käed sööma asumisel, saavad nad selle üle hõlpsasti otsustada oma toidukappide uste määrdumisastme põhjal. Kuid nii pole ainult selles majas. Ka teistes intrites, kus valged uksed — nii kappidel kui tubadel — tunnistavad jäljed nendel, et puhtusest meie tulevane intelligents küll ühtmoodi aru ei saa.

Köökide ja söögitubade koristamise ülesandeid ei ole kõik tudengid enesele selgeks teinud. Kui mõnel pool ei ole veel aru saadud põhimõttest, et puhastamisele kuulub kõik, mis määrdunud ja must, tuleb korruse- või sektorivanematel üles seada kirjalikud köögi koristamise nõuded. Veel peaks olema ütlemata selge, et ei köök ega söögituba, kus asuvad toidukapid ja mida kasutavad mitmesuguste tõekspidamistega inimesed, ei ole suitsetamiskohad.

Mis puutub elamiskultuurisse t u b a d e s, siis siin on pilt hoopis parem. Lausa räpaseid tube jäi meile aasta jooksul sooritatud reididest meelde vaid üksikuid. Et nendegi näol oli tegemist enamasti ühekordsete juhtudega, pole neid siinkohal enam tagantjärele mõtet mainida. Vahest ainult niipalju, et kõige enam vaeva nõudis korra jaluleseadmine ühiselamu nr. 4 toas 320 ja ühiselamus nr. 7 tubades 963—966.

Leningradi mnt. 25 murelasteks on 1.—4. korrus. Juba teist aastat on ületamatuks probleemiks esimesel korrusel elavad täienduskursuslased, kelle kohta ühiselamu eeskirjad ega ühiselu reeglid üldse ei näi kehtivat. Kord (õigemini korratus) loetletud korrustel põhjustaski ühiselamu nr. 6 oodatust tagasihoidlikuma esinemise võistlusülevaatusel (meenutame mullust teist kohta vabariiklikus konkurentsis).

Ka filoloogide ühiselamus on elamiskultuur muutunud keskpärasemaks: esinevad puudused on väikesed, kuid see-eest on neid nii palju, et takistavad saamast majast kui tervikust head muljet: kord WC räpane, kord kapipealne tolmune, kord ustel sildid puudu. Tõsiselt tuleks filoloogidel mõelda, kuidas sisustada oma puhketuba. Praegune pilt sellest on küll troostitu.

Lausa imet on suutnud korda saata Ajalooteaduskonna rahvas ühiselamus nr. 2. Kolmel viimasel reidil polnud komisjonil selle maja ega tema elanike aadressil õelda ainustki halba sõna. Tundub, et see on momendil ainus ühiselamu, mis on tudengitele k o d u k s saanud. Küllap selles on veendunud

(Järg 2. lk.)

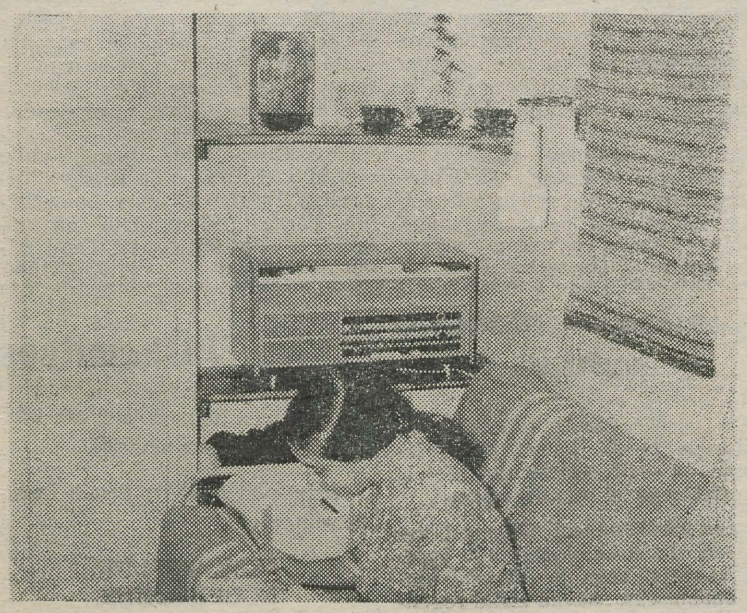

Leo Schotteri foto ühest ontlikust toast.

Kohtumine ministriga

Esmaspäeval, 17. dets. kell 19 kohtub TRÜ aulas oma valijatega ENSV Ülemnõukogu saadik Tartu Linna valimisringkonnast nr. 77 ENSV kõrgema ja keskerihariduse minister Aare Purga.

Küsimustele linnamajanduse probleemidest vastavad linna täitevkomitee esimees Roland Ilp ja täitevkomitee esimehe asetäitja, plaanikomisjoni esimees Veljo Tinn.

Looduskaitsering

Täna kell 20 on keemiahoone ringauditooriumis õhtu Eesti veeressurssidest ja nende kaitsest. Külla tuleb ENSV Veemajanduse ja Maaparanduse Komitee esimehe asetäitja sm. HEINPALU. Näidatakse amatöörfilmi «Vesi».

EKP TRÜ KOMITEES

EKP TRÜ komitee koosolek toimus 3. detsembril 1973. a.. Komitee kinnitas füüsikaosakonna parteialgorganisatsiooni otsuse üldfüüsika kateedri stažööri Viktor Siebeni vastuvõtmise kohta NLKP liikmeks. Samuti kinnitati Matemaatikateaduskonna parteialgorganisatsiooni otsus TRÜ geomeetria ja algebra kateedri juhataja professor Ülo Lumiste vastuvõtmise kohta NLKP liikmekandidaadiks.

Seejärel arutas EKP TRÜ komitee Kehakultuuriteaduskonna parteialgorganisatsiooni tööd komsomoliaktiiviga ja parimate üliõpilaste ettevalmistamist NLKP ridadesse astumiseks. Vastava ettekande esitas M. Kutman, kes märkis, et teaduskonna kommunistid on neid küsimusi mitmel korral arutlenud, kuid tarvituselevõetud abinõud on olnud ebapiisavad. Pärast põhjalikku arutelu võttis komitee vastu otsuse uute ülesannetega Kehakultuuriteaduskonna kommunistidele.

A. Trummal esitas kava TRÜ ajalehe venekeelse vahelehe kujundamiseks iseseisvaks TRÜ venekeelseks ajaleheks, milles leiaksid ennekõike käsitlemist vene osakonna üliõpilaste elu ja töö. EKP TRÜ komitee tegi ELKNÜ TRÜ komiteele ülesandeks leida konkursi korras uuele väljaandele sobiv nimi.

Arstiteaduskonna parteibüroo liige prof. H. Vahter informeeris näitliku agitatsiooni olukorrast teaduskonnas. Kaasaruande esitas EKP TRÜ komitee liige H. Kabur, kes märkis, et nii Arstiteaduskonnas kui ka teistes teaduskondades täidetakse veel lünklikult EKP TRÜ komitee otsust näitliku agitatsiooni parandamisest ülikoolis. Komitee kavandas abinõud edasiseks tegevuseks selles töölõigus.

Üliõpilaseks taastamisest ja üleminekust ühest õppeasutusest teise

NSV Liidu Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi 6. augusti 1973. a. instruktiivkirjas nr. 35 on täpsustatud senist üliõpilaste ühest õppeaasutusest teise ülemineku korda. Järgnevalt ongi toodud mõningate selle instruktiivkirja sätete sisu.

On kehtestatud põhireegel, et nii taastamised kui ka üleminekud on lubatud vaid pärast kursuse lõpetamist ja ainult suvisel õppetöö vaheajal. On keelatud taastamine ja üleviimine esimesel kursusel. Sellel põhireeglil on mõningaid täpsustusi ja erandeid.

— Üleviimine teist tüüpi õppeasutusse on lubatud vaid pärast esimese või teise kursuse lõpetamist.
— Isikuid, kes oma õpingud on katkestanud selle tõttu, et nad kutsuti teenima NSV Liidu relvastatud jõududesse, lubatakse taastada üliõpilaseks nii esimesele kui ka järgnevatele kursustele ja nii suvisel õppetöö vaheajal kui ka kogu sügissemestri vältel. Kui nad enne õpingute katkestamist õppisid kaugõppe või õhtuses osakonnas, siis saab neid taastada vaid samasse õppevormi. Kui nad aga varem õppisid statsionaarselt, võidakse neid taastada nii päevasesse kui ka õhtusesse või kaugõppe osakonda.
— **Õhtuses osakonnas või kaugõppes õppivaid üliõpilasi saab üle viia päevasesse osakonda vaid pärast seda, kui nad kõrgemas õppeasutuses on lõpetanud kolm kursust.**
— Kui üliõpilane on õppinud või õpib statsionaarselt viimasel kursusel ja soovib üle minna või uuesti üliõpilaseks astuda kaugõppe või õhtusesse osakonda, siis lubatakse seda üksnes erandkorras selle ministeeriumi loal, kellele õppeasutus allub.

Isikud, kes mõjuval põhjusel on oma õpingud kõrgemas koolis katkestanud teisel või vanemal kursusel, võidakse üliõpilaseks taastada nii samasse kui ka teise sama tüüpi kõrgemasse õppeasutusse. Kui nad on välja langenud päevasest osakonnast, siis võidakse neid taastada nii päevasesse kui ka õhtusesse osakonda või kaugõppesse. On nad aga välja langenud õhtusest või kaugõppe õppevormist, saab neid reeglina taastada vaid samasse õppevormi, milles nad õppisid.

Teisiti on lugu aga nende isikutega üliõpilaseks taastamisega, kes on kõrgemast koolist välja langenud edasijõudmatuse tõttu või mõjuva põhjuseta. Neid saab üliõpilaseks taastada üksnes erandkorras ja järgmisi tingimusi silmas pidades:

— õpingute katkemisest ei tohi olla möödunud üle kolme aasta;
— neil peab olema vähemalt aastane tööstaaž pärast õppeasutusest väljalangemist;
— nad peavad esitama oma viimaselt töökohalt positiivse iseloomustuse ja töökoha taotluse nende õpingute jätkamiseks.

Kui kõik need tingimused on täidetud, siis võib rektor koos ühiskondlike organisatsioonidega neid üliõpilaseks taastada. Seejuures ei nõuta selle õppeasutuse nõusolekut, kus üliõpilane varem õppis.

Õpingute katkestamisest möödunud kolme aasta hulka ei arvestata, teenimisaega NSV Liidu relvastatud jõududes, Riikliku Julgeoleku Komitee ja Siseministeeriumi organites. Suurest Isamaasõjast osavõtnud, ohvitserid, lipnikud, mitšmanid ja teised NSV Liidu relvastatud jõudude üleajateenijad taastatakse üliõpilaseks olenemata nende reservi arvamise ajast.

Dokumentideks, mille alusel lahendatakse nii üliõpilaseks taastamise kui ka üliõpilaste ühest õppeasutusest teise ülemineku küsimused, on akadeemiline õiend ja üliõpilase isiklik toimik. Akadeemiline õiend antakse õppeasutuse poolt välja isikutele, kes oma õpingud katkestavad, ja selles on andmed üliõpilase õppimise aja kohta kõrgemas õppeasutuses, tema poolt sooritatud arvestuste ja eksamite kohta ning õpingute katkestamise põhjus vastavalt eksmatrikuleerimise käskkirja formulatsioonile. Üliõpilase isiklikku toimikusse on aga koondatud kõik tema kohta käivad dokumendid ja materjalid, kaasa arvatud ka tema õpinguraamat ja üliõpilaspilet, mille ta peab ära andma dekanaati, kui ta õpingud katkestab.

K. PÜSS
Õppeprorektor

TÖLKIJAD

Ülikooli tõlkevõistlusel läheneb tööde loovutamise tähtpäev (30. detsember 1973.). Aeg on anda tõlgetele viimane lihv ja lugeda veel kord üle võistluse tehnilised tingimused (vt. «TRÜ» nr. 16/1973. ja nr. 24/1973.). Jääme ootama!

Žürii

Eesti õpilasmalev

on välja kuulutanud võistluse EÕM-i käiseembleemi, rinnamärgi ja reklaamplakati ideekavandi saamiseks. Tööde laekumise tähtaeg on 25. detsember. Võistluste täpsemate tingimustega võite tutvuda ELKNÜ TRÜ komitees.

Rahvakontroll

Tartu Riikliku Ülikooli järjekordne

RAHVAKONTROLLI KONVERENTS

toimub neljapäeval, 20. detsembril k. a. algusega kell 16.15 TRÜ aulas.

Päevakord:

1. **TRÜ rahvakontrolligrupi aruanne.**
2. **TRÜ rahvakontrolligrupi uue koosseisu valimine.**

Delegaatide registreerimine algab samas kell 16.

TRÜ rahvakontrolligrupi büroo

Suvemälestusi

vepslaste maalt

Kui meie viieliikmeline praktikagrupp 5. juulil dots. P. Palmeose juhendusel vepslaste juurde teele läks, polnud meil kolmel praeguse III kursuse eesti filoloogia soomeugri eriharu tüdrukul küll selget ettekujutust sellest, mis meid ees ootab. Vepslaste maast teatakse üldiselt üsna vähe, kuni tänavuse suveni maksis see meiegi kohta. On ju see väike läänemeresoome hõimurahvas kõigist oma sugulastest geograafiliselt küllalt kaugel — Leningradi oblasti idaosas. Pole siis ime, et nad on jäänud meile võõramaks kui soomlased, karjalased, liivlased ja vadjalased.

Sinnasõidule kulus kõigi ootamistega kokku ligi poolteist ööpäeva: Leningradist rongiga veel 7 tundi, edasi kahevagunilise ja kitsarööpmelise metsatööliste rongiga, lõpuks 17 km raputavat sõitu veoautokastis. Kui viimaks Sidorovos päral olime, ei suutnud end algul joogivettki otsima sundida.

Nii algas meie tegelik tutvus lõunavepslaste ja nende maaga. **Olustik** — neli väiksemat üheks suureks Sidorovoks (vepsa keeli Sodjärv) ühinenud küla küngastel ümber järve, majade vahel mõned puud, ümberringi aga põlised metsad, liivane ja mändiderohke põhjavenemaalik loodus, üllatav eraldatus muust maailmast, uusehituste ja individuaalautode (viimased ei peaks kohalikel metsateedel vastugi) puudumine.

Roigasaiad, kooguga kaevud, iseloomulikud neljaastmelised vepsa majad, millest paljude nurkadesse palkide vahele iivnanpäeva, s. o. jaanipäeva puhul kaitseks «kurjade vaimude» vastu pihlakaoksi pistetud. Teiste seas tare, milles elavat kohalik nõid. Vepsa külasid on nimetatud elavateks muuseumideks — mitmel pool nägime sara all või aia ääres karuäkkeid, mida kasutati alepõllul veel pärast sõda, järvekaldal aga ühest puutüvest õõnestatud paate ja pesukünasid. Puhtad tared, enamikus neist nurgas ikoon, seina ääres pikk pink, suur valge vene ahi — **sur pätš** — oma vepsa täienduse — väiksema plekkahjuga. Tubades veel vana hääbuva tohukultuuri näidiseid — punutud soolatoose, viiske, märsse, topsikuidkarpe ja saapaidki. Meie hea tuttava Marja Boitsova pool, kus meile alati samovarist teed pakuti, paistis voodi alt mitu tööks varutud hiiglaslikku herilasepesa meenutavat tohukera.

Kõige selle arhailise kõrval loosungiga kolhoosikontor, viisnurgaga mälestusmärk Suures Isamaasõjas langenud külaelanikele, klubi, kus paaril päeval nädalas filmi näidatakse ja enne seanssi kogu ümbrusele «makimuusikat» mängitakse, raadio- ja televiisoriantennid paljudel majadel, oma mootorratastega surmapõlgavalt kohalikel teedel kihutavad noorukid. Kaks kauplust, oma **pekarnja**, milles ülepäeviti poodidesse müügiks leiba küpsetatakse, ja kool. Viimane asub omaette talumaja-tüüpi hoonete rühmana küla serval künkal, seal leidsime meiegi peavarju.

Meie töö seisnes sõnavara kogumises teemade kaupa — vanemad keelejuhile siiski veel muidki nõudmisi — ta peab olema kannatlik, jutukas, taibukas, hea mäluga, selge häädusega jne. Sobivate inimeste leidmist takistas kibe heinaaeg — tuli käia varem aja suhtes kokku leppimas ning siis hoolikalt meeles pidada, millal keegi meid jutule võtab. Meil algajail oli muidki raskusi. Vepsa keel, mida isegi läänemeresoome sanskritiks on nimetatud ja mis meie keelele suhteliselt lähedane on, osutus kohati nii kaugeks, et jutust arusaamisega raskusi tuli. Kui keegi äkki ütles: «Laps varastab,» selgus, et see tähendab «laps ootab». Arusaamatuste puhul pidime sageli oma jutustajatele ütlema: «En elgenda» (Ma ei saa aru) ja paluma öeldut korrata. Nii tuli ühtepuhku vene keel appi võtta, oma ehmatuseks avastasime, et meie oskus ka selle keele valdkonnas kaugeltki piisav ei ole. Eriti sõnavara paigutine vaesus andis tunda. Näiteks ei saanudki tuletegemisega seotud sõnu teisiti teada kui tuli tare ümbert erineva suurusega puuhalge ning -pilpaid ja tukke korjata ja keelejuhil neid lihtsalt oma keeles nimetada lasta.

Vepslasi on peetud läänemeresoo-tudengid viimistlesid ja täiendasidme arhailisimaks rahvaks. Esimevaremhangitud materjale, meie kolmekesi alustasime A-B-st. Teemad hõlmasid keele vokaalistikku, loomanimetusi, mõõtude-, maastikuning tule- ja tuletegemise-alast sõnavara. Käisime peamiselt Sidorovo keelejuhtide pool, kord ka kaugemal Lahtas. Kui tänapäeval eesti murrete uurijal on murdekõnelejate vähesuse tõttu keelejuhtide leidmisega raskusi, siis vepsa külas sobib keelejuhiks õieti iga vepslane — seal kirjakeele nivelleerivat mõju pole. Omakeelne kirjasõna vepslastel puudub, ametiasutustes, koolis ja väljaspool kõneldakse ikka vene keelt. Nii on vepsa keel vaid tavakeeleks oma kodudes ja oma külas.

Peale hea keeleoskuse esitatakse sel kokkupuutel tunduvad nad kuidagi kinniste ja alalhoidlikena, oma rahvauskumusi naljalt võõrale ei avalda. Mingi ühtekuuluvustunne üllatab selle rahvusliku iseteadvuseni mittejõudnud väikerahva puhul: omavahel räägitakse ikka vepsa keelt, lapsedki mõistavad ja kasutavad seda.

Nagu uudses kohas ikka, mõõdusid meiegi vepsa-päevad ruttu. Muidugi ei jõudnud me selle vähese ajaga anda mingit eriti suurt panust vepsa keele uurimisse, samuti ei saanud me isegi veel täpset pilti vepslaste elust ja maast. Midagi saime aga kindlasti, vähemalt paraja jao muljeid ning lõbusaid mälestusi. MARIS RELVIK

Sulev Maramaa doktoriks

7. detsembril kaitses Arstiteaduskonna nõukogu koosolekul doktoridissertatsiooni teaduskonna sisehaiguste kateedri assistent Sulev Maramaa. Väitekirja teema oli «Südamelihaste kohanemine sümpatikomimeetilisele kahjustusele». Oponeerisid rahvusvaheliselt tuntud südamelihase ainevahetuse uurija prof. F. Meerson Moskvast ja prof. J. Riiv ning prof. R. Looga. Nõukogu tunnistas S. Maramaa uurimuse üksmeelselt doktoridissertatsiooni nõudeile vastavaks.

Sulev Maramaa sündis 1925. aastal Tartus keemiakandidaadi Jaan Maramaa (hilisema TRÜ õppejõu) pojana. 1944. aastal lõpetas ta Hugo Treffneri gümnaasiumi ja astus samal aastal Tartu Ülikooli arstiteadust õppima. Ta lõpetas ülikooli arstina 1950. aastal. Järgnes 8 aastat tööd Mäksa maa-arstijaoskonna juhatajana, kus tema saavutusi tõsteti tunnustavalt esile ENSV tervishoiuministri käskkirjadega. 1952. aastal ta spetsialiseerus Tartus sisehaiguste erialale. 1958. a. asus S. Maramaa tööle vanemlaborandina TRÜ biokeemia kateedris, kus tal avanes hea võimalus omandada kogemusi eksperimentaalse meditsiini alal. 1960. aastast alates kuni tänaseni töötab S. Maramaa teaduskonnasisehaiguste kateedri assistendina.

Sulev Maramaas on ühendatud suurte kogemustega sisehaiguste spetsialist ja andekas eksperimentaator, kes oma teaduslikus töös on silmapaistva eduga uurinud mitmeid meditsiini teoreetilisi probleeme. Kandidaadidissertatsiooni kaitses ta 1966. aastal temal «Ureaasi ja glutaminaasiaktiivsuse paigutus mao limaskestas». Valides oma doktoridisseratsiooni teemaks kaasaja meditsiini aktuaalse probleemi — südame isheemiatõve ja selle vältimise võimaluste uurimise, tegi ta ka seda kliiniklasele kaugeltki mitte kergemat teed, loomeksperimenti kasutades. Aastaid kestnud püsiva tööga kogutud materjal on ülimalt huvitav. S. Maramaa poolt esitatud uurimus täiendab uute andmetega südamelihaste metaboolsete nekrooside tekkemehhanismi mõistmist ja selgitab ühtlasi nimetatud kahjustuste vältimise mõningaid tingimusi. Teaduslikke töid on S. Maramaa publitseerinud üle 40, neist paljud üleliidulistes väljaannetes ja välismaal, Saksa DV, Saksa FV ja USA meditsiinilistes ajakirjades.

Sulev Maramaa on täitnud paljusid ühiskondlikke ülesandeid: ülikoolis on ta olnud Arstiteaduskonna korterikomisjoni esimeheks ja Punase Risti Seltsi komitee esimeheks. Aastaid on ta olnud üliõpilaste rühmajuhendaja ja pidevalt tegeleb ta üliõpilaste teadusliku töö juhendamisega sisehaiguste ringis. Aktiivselt võtab S. Maramaa osa teaduslike meditsiiniliste seltside tegevusest, olles Tartu Terapeutide Seltsi ja Patofüsioloogide Seltsi juhatuse liige.

Värske meditsiinidoktori traditsiooniliseks puhkuseharrastuseks on matkad, kas siis Kaukaasia kivistel mägiradadel või süstaga meie jõgedel — alati on need ettevõtmised, mis nõuavad tublisti jõudu ja vastupidavust.

Jääb soovida, et Sulev Maramaal jätkuks temale omast visadust ja jõudu teaduse tippude poole pürgimiseks ka tulevikus.

K. KÕRGE

Ka bibliograafiale võib komistada

Koos ühe või teise küsimuse ajaloolise ülevaatega avaldatakse tavaliselt ka kirjanduse retrospektiivseid loetelusid. Nii on ülikooli keemiaosakonna 25. aastapäevaks ilmunud raamatus «Tartu Riikliku Ülikooli keemiaosakond 1947—1972» TRÜ keemikute trükis ilmunud teaduslike tööde kronoloogiline loetelu koostatud üldjoontes korrektselt, arvestades bibliograafilise kirje nõudeid. Jääb vaid loota, et teised ülikooli teaduskonnad, laboratooriumid, kateedrid võtaksid eeskuju keemikutest.

Sünnitusabi ja günekoloogia kateedri liikmete teaduslike tööde loetelusid on avaldatud «TRÜ Toimetiste» vihikutes 214 ja 303. Selle mõtte algatajad ja teostajad väärivad kiitust, tulevikus peaks aga rohkem arvestama bibliograafiliste nimestike koostamisel kehtivaid reegleid. Bibliograafiline nimestik on põhjendatud kriteeriumide alusel valitud, kirjeldatud ja korraldatud kirjanduse loetelu. Raamatute kirjeldamisel on aluseks järgmised andmed: autor(id), pealkiri, ilmumisandmed (koht, kirjastus, aasta), lehekülgede arv, üldpealkiri (väljaandev asutus, seeria nimetus). Artiklite puhul tuuakse kirjutise autor ja pealkiri ning ajalehe, ajakirja, kogumiku või jätkväljaande, s. o. allika nimetus, aasta, köide, number, leheküljed, ajalehe puhul kuupäev ja number.

Nendest seisukohtadest lähtudes vaatleme «TRÜ Toimetiste» vihikut 303, kus on avaldatud sünnitusabi ja günekoloogia kateedri endise juhataja prof. V. B. Fainbergi teaduslike tööde loetelu (63 kronoloogiliselt järjestatud nimetust) ning sünnitusabi ja günekoloogia kateedri liikmete tööde nimestik aastate 1967—1969 kohta (autorite järgi grupeeritud 76 nimetust). Mõlemas nimestikus esinevad suuremad ja väiksemad vääratused ja ebatäpsused.

Ülevaatlikkuse ja kokkuhoiu mõttes ei oleks prof. V. Fainbergi tööde loetelu tarvitsenud kateedri liikmete teaduslike tööde nimekirjas korrata, oleks piisanud vaid viidetest vastavatele lehekülgedele «Toimetiste» vihiku alguses.

Lihtsama ja selgema pildi kogu kateedri töödest saaksime kõigi liikmete tööde esitamisel üheskoos nende ilmumisaastate järjekorras. See väldiks liigse kordamise nimestiku alajaotuste pealkirjades.

Mõningaid pretensioone on ka kirje suhtes. Tööd tuleb kirjeldada nii, nagu nad on ilmunud, vastasel korral on neid raske leida.

Soovitav oleks tööd kirjeldada originaalkeeles, vajaduse korral aga lisada tõlge või anda translitereeritult, nagu välismaa ajakirjades. TRÜ sünnitusabi ja günekoloogia kateedri liikmed annavad peaaegu alati eestikeelsed raamatud vene keeles. Kogumikust «Tulevasele emale» on saanud «Для будущей матери» jne. Halb on, et ajakirja nimetusest «Nõukogude Naine» on saanud «Советская женщина», sest tõepoolest ilmub Moskvas sellenimeline ajakiri. Raskendatud on antud trükise leidmine ka siis, kui puuduvad näiteks «TRÜ Toimetiste» vihiku number või leheküljed, millistel artikkel asub.

Ebaühtlaselt viidatakse sageli ilmumiskohale. Perioodilistel väljaannetel «TRÜ Toimetised» ja «Nõukogude Eesti Tervishoid» ei ole vaja märkida ilmumiskohta, raamatutel, brošüüridel ja autoreferaatidel seevastu aga küll.

On kujunenud tavaks lühendada bibliograafiliste allikate nimetusi. Lühendite kasutamine peab aga olema järjekindel ning kokkuhoidlik. Vaadeldavais nimestikes esineb ebajärjekindlust: lühendamata on jäänud näiteks ajakirja «Вопросы медицинской химии» nimetus, poolikult on lühendatud «Уч. зап. Тартуского гос. ун-та» jt. Ühtlustamata on rea kirjeelementide esitusviis: lk., с., стр., nr., №, millised osalt on ka hoopis ära jäetud. Nende ärajätmist oleks tulnudki eelistada.

Loeteludes on veel mitmeid ebajärjekindlusi, näiteks jutumärkide kasutamine, ajakirja numbrite ja ilmumisaastate märkimise järjekord jt. Enamik loetletud möödalaskmistest on redaktsioonilist laadi. Taolisi vigu leiame ka varemilmunud «TRÜ Toimetiste» vihikuis.

Ja lõpuks, kui ülikooli kateedrites või laboratooriumides kerkib üles küsimusi bibliograafia valdkonnas, siis on alati võimalik nõu küsida ja ehk abigi saada TRÜ Teadusliku Raamatukogu bibliograafiaosakonnalt. M. KÜMNIK E. SAARMAA

Leidlikumad selgunud

Reedel, 16 novembril 1973. a. ilmus ülikooli ajalehes artikkel «Kes on kõige osavam?», kus bibliograafiaosakonna juhataja L. Kilk teatas järjekordse, üheksanda informiini, kaasaegse võistlusmängu, algusest ning selgitas mängu spetsiifikat.

30. novembril kogunes TRÜ Teadusliku Raamatukogu lugemissaali 27 üliõpilast, kellest moodustati 9 võistkonda.

Kes oli kõige osavam?

Esimese koha saavutasid võrdse punktide arvuga viies ja seitsmes võistkond. Viiendasse võistkonda kuulusid Paul Mälk, Matti Karumaa, Tõnis Sildmäe, kes kõik õpivad majandust.

Meeskond kuulub juba algusest peale faforiitide hulka: ka eelmisel aastal võideti esikoht, mis nüüd küll jagamisele läks.

Seitsmenda võistkonna koosseis: Jaan Kasmel, Aarne Kurg, Tiit Laasberg, kellest Kasmel õpib arstiteadust, Kurg rahandust ja Laasberg bioloogiat.

Krista Poolakese, Hanno Hanssoni ja Enn Veldi saavutatud teine koht on seda tähelepanuväärsem, et kõik kolm on esimese kursuse üliõpilased: K. Poolakene ja E. Veldi õpivad inglise keelt, H. Hansson bioloogiat.

Informiin koosnes neljast voorust: esimene — kataloogidest otsimine, teine — teatmeteostest otsimine, kolmas — peast vastamine, valides antud vastusevariantidest õige, neljas — improvisatsioon.

Kõige huvitavamaks kujunes lõppvoor, kus otsimisoskust küll ei olnud: tuli ennast tsaaririigi alamaks mõelda ja Tartus läbisõidul oleva Aleksander I ees kombekalt esineda.

Tõetruult mängis oma osa Peeter Kotõškov, kelle silmist harras truualamlikkus helkis ja kes ühe tsaariaegse ohvitseriga äravahetamiseni sarnane oli.

Ka T. Laasberg, kelle liikuv skulptuur «Madonna lapsega» žürii südamed võitis, sai teenitud punkti.

Libekeelselt esines žürii ees T. Kõrda.

Kolmas võistkond proovis oma prantsuse keele oskust, mis hiljuti Prantsusmaal viibinud L. Peebule Pariisi meelde tuletas.

Pärast informiini kutsuti kõik osavõtjad, võitjad ja võidetud, kohvilauda, kus neile vastavad auhinnad teatavaks tehti — võitjatele komandeering ÜTÜ konverentsile, teistele hinnalised raamatud.

Jaotati ka TRÜ Teadusliku Raamatukogu rinnamärke, mille saajate hulgas oli Mihkel Tammeveski, kes informiini suure ringi küsimustele kõige kiirem ja tabavam vastaja oli. Ka tema sai komandeeringu ÜTÜ konverentsile.

Pühapäeval toimus samalaadne üritus telekaamerate ees — saatesarja «Oska leida» finaal, mille võitsid Jüri Preeden ja Hindrek Tameelius Tallinnast ning Laine Aling Pärnust. Osavõtjaid oli mujaltki. Kokku 25 inimest Eesti erinevaist paigust. T. RAUDAM

...kontrollreidilt

(algus 1. lk.)

igaüks, kes nende mugavaid ja puhtaid elutube, maitsekalt kujundatud puhkeruumi ning asjalikku õppimistuba on näinud. Ehkki leidub arvajaid, et korda on kergem luua kui hoida, on ometi selge: kord on majas ja selles on suuresti «süüdi» intrinõukogu eesotsas Tiiu Tammelaga.

Mõni sõna näitlikust agitatsioonist. Peab ütlema, et sellealane tegevus on hoogustunud alles paaril viimasel kuul. Muidugi, kui siia hulka arvata nägusalt ja vaimukalt koostatud kuulutused à la «toas nr. *** müüa ameerika tanksaapad niisama käimiseks», siis võime öelda, et näitlik agitatsioon on meil alati olemas olnud. Kui me aga vaatleme näitlikku agitatsiooni kui ideelis-poliitilise kasvatustöö üht vahendit, on asi tunduvalt kurvem: enamasti puudub ta üldse, tihti on ta aga sisult kui vormilt nii saamatu, et mõjub vastupidiselt oodatud eesmärgile.

Positiivseks näiteks olgu siin ühiselamu nr. 2 õppetoas asuv stend.

Nõukogud on seni lubamatult vähe tegelnud ühiselamute elanike vaba aja sisustamisega, vestluste, sportlik-kasvatuslike ja kultuuriürituste korraldamisega. Ka tubadevaheline võistlus ühiselamutes kannab veel küllalt sageli formaalsuse pitserit,

Kuid nimetatud puudused ei suuda rikkuda ü l d m u l j e t, mida komisjoni liikmed töö käigus said: ühiselamutes on paranenud nii olmetingimused kui ka elamiskultuur. Selle artikli kriitilise alatooni tingisid probleemid ja kitsaskohad, mis häirisid rahulolu ning ärritasid meeli. Mis hea ja korras, on normaalne ja jääb seetõttu sageli välja ütlemata.

Ühiselamutevahelise võistluse lõplikud kokkuvõtted jõuavad avalikkuse ette pärast nende kinnitamist TRÜ ametiühingukomitee koosolekul.

R. KÄRNER

Ujumine — aktiivne puhkus

Veespordi kateeder korraldab üliõpilastele 2.—22. jaanuarini ja 23. jaanuarist — 15. veebruarini 1974. a. õhtustel aegadel ujumiskursused.

Sada kakskümmend üliõpilast, kes leiavad eksamisessioonil või õppetöö vaheajal aega ja tahtmist ujuma õppimiseks, saavad endid registreerida kursustele veespordi kateedris V. Kingissepa 19, tuba 203.

Head pealehakkamist!

Veespordi kateeder

ELKNÜ TRÜ komitees

TRÜ komitee liikmed ja teaduskondade komsomolisekretärid!

Teisipäeval kell 18 toimub komitee ruumes

ERAKORRALINE NÕUPIDAMINE.

Osavõtt väga vajalik!

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär

РУССКАЯ СТРАНИЦА

Приложение к газете «TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL»

№ 10

14 декабря 1973 г., пятница

Что мы знаем о профессии экономиста?

Очень часто студентам-экономистам задают вопрос: «А кем вы будете по окончании экономического факультета?» — «Заведующим магазином, рестораном, банком, директором завода, наконец — самим министром финансов могу стать», — с гордостью отвечает студент экономического факультета.

— «О!» — остается воскликнуть интересующимся. — Но не всем же нам стать завами, директорами и просто министрами. Кому-то надо работать и рядовыми инженерами, экономистами, финансистами!»

А что мы знаем о профессии экономиста? В лучшем случае то, что это «модная» специальность. Вот и все. А что знает, о чем думает абитуриент, поступающий на экономический, кем он стремится стать? С этими и другими вопросами мы обратились к студентам-первокурсникам экономического факультета, приехавшим к нам из других союзных республик. (Было бы неплохо, если бы в дискуссию о профессии экономиста в дальнейшем включились студенты и других факультетов.)

— Что побудило вас, девочки, преодолеть такое расстояние, чтобы поступить в нашу alma mater?

— В Союзе 15 республик. Хотели пожить и поучиться вне дома хотя бы в одной из них. К тому же мы много слышали интересного об Эстонии, мечтали посмотреть на неё, и поэтому по окончании школы выбор пал именно на Эстонию и в частности — на ТГУ.

— Почему решили поступить именно на экономический?

— Уже в школе возникло желание познакомиться с экономикой, т. к. в последнее время очень много говорили о «модности» этой профессии.

— А какое вы имели представление о профессии экономиста, поступая на наш факультет?

— Весьма неопределённое. С профессией врача, учителя знакомишься в ежедневной практике, имеешь какое-то представление об этих специальностях. Желание поближе познакомиться с этой незнакомой нам специальностью и потянуло нас на экономический.

— Должен ли абитуриент, поступающий на экономический факультет, иметь какое-то призвание?

— Не знаем, потому что не имеем конкретного представления о профессии экономиста. Но нас в школе интересовала математика в совокупности с какой-нибудь из гуманитарных наук, скажем экономикой.

— Средний бал ваших аттестатов?

Экономисты-первокурсники. Фото Б. ШПУНГИНА.

— «4, 5» и выше. Есть среди нас и медалистки. Одна из них поступала даже в МГУ, но не прошла по конкурсу и поступила к нам.

— Является ли профессия экономиста сугубо женской?

— Конечно нет. В экономике очень много ответственных постов. И, конечно, на таких должностях должен стоять непременно мужчина. Даже лучше, если начальник планового или финансового отдела предприятия не женщина, а мужчина, не говоря уже о более высоких постах. Так что профессию экономиста назовешь скорее мужской, чем женской.

— Почему тогда на русском отделении экономического факультета мало ребят?

— В школе не знакомят с профессией экономиста. Возможно ребятам кажется, что экономист — это бухгалтер; отсутствие представления об этой профессии мешает им поступать к нам. Не исключено, что пугает также наплыв женского пола. Появляется миф о том, что это женская специальность.

Было бы целесообразно уже в школе начать знакомить учеников с профессией экономиста.

— Интересно ли учиться на экономическом фак-те?

— Пока да. Особенно хочется отметить полезность введенной совсем недавно дисциплины «Введение в специальность».

Взяв интервью у первокурсников, мы отправились с теми же вопросами к преподавателям нашего фак-та. И вот что сказал нам кандидат экономических наук, старший преподаватель кафедры финансов и кредита А. А. Сузи.

— Наш фак-т готовит специалистов широкого профиля. Студенты отделения финансов и кредита по окончании университета попадают в основном в систему мин-ва финансов на должность экономиста или инспектора. Основными вопросами, которыми занимаются работники этой системы, являются государственные доходы и гос. бюджет. В настоящее время в финансовой и кредитной системах существует большая потребность в экономистах с высшим образованием. Поэтому мы не имеем возможности направлять своих выпускников на предприятия. Но существующая подготовка дает возможность нашим выпускникам занимать и на предприятиях любую экономическую должность. Хочется отметить, что у наших финансистов самый широкий профиль подготовки. Они могут заниматься и вопросами планирования производства и труда, и чисто финансовыми проблемами. Работа эта очень нужная, интересная и имеет большое значение в управлении производством.

У экономистов с высшим образованием имеются хорошие возможности для выдвижения: уже через некоторое время можно выдвинутся до начальника финансового отдела, на предприятиях — до начальника планово-экономического отдела, отдела труда и зарплаты и даже до директора предприятия.

В настоящее время, когда экономические вопросы выступают все более на первый план в управлении производством, желательно, чтобы руководитель предприятия имел именно экономическое, а не техническое образование. Недостаток технических знаний директора вполне могут восполнить его заместители. Поэтому на данном этапе можно только сожалеть, что среди руководителей предприятий еще мало людей с экономическим образованием. Если директор предприятия по образованию экономист, он отлично разбирается в финансовом механизме предприятия. А последний в свою очередь отражает все стороны работы: снабжение, производство, реализацию, организацию труда и т. д. и т. п.

Могу сказать, что очень многие выпускники нашего фак-та занимают ответственные должности. Директор ресторана «Каунас» — наш выпускник. Заместитель председателя Тартуского кооператива, заместитель управляющего республиканской конторой Госбанка, заместители министра торговли, финансов и т. д. — все выпускники нашего фак-та.

Профессия экономиста очень важна. Но, к сожалению, в практике экономике уделяется недостаточное внимание: технические проблемы вытесняют ее на второй план.

Хозяйственная реформа 1965 г. направлена на то, чтобы экономическим проблемам уделялось первостепенное внимание. Достаточно сказать, что после 1965 г. количество экономистов, выпускаемых в нашей стране, удвоилось. Удвоился и наш фак-т: Если раньше у нас были две кафедры, то теперь их пять.

В последнее время принято говорить о «модности» профессии экономиста.

Мне это выражение не нравится, т. к. мода — понятие временное, сегодня она есть, завтра ее нет, а профессия экономиста будет важна и необходима всегда.

Почему у нас мало ребят? На эстонских отделениях их хватает, мало почему-то на русском отделении. Здесь можно отметить два момента.

Во-первых, сейчас вообще происходит феминизация высшего образования. Диспропорция в оплате труда специалистов и рабочих физического труда побуждает ребят идти по пути наименьшего сопротивления.

Во-вторых, те из ребят, кто идет в вуз, поступают на технические специальности. В результате на гуманитарных фак-тах не хватает мужчин. Решить эту проблему трудно. Но могу сказать, что существует много ключевых, руководящих экономических должностей, занимать которые желательно мужчине.

Интервью вёл Б. ШПУНГИН,
IV курс, эк. фак-т.

С республиканского студенческого слёта

29 и 30 ноября в Таллине проходил республиканский слет студентов.

Делегаты от всех вузов республики — отличники учебы и активисты общественной жизни, приехали в столицу республики, чтобы поделиться опытом, поговорить о проделанной работе и наметить планы на будущее.

На повестке дня стояло много вопросов, касающихся всех сторон жизни студентов республики.

В своем докладе первый секретарь ЦК ЛКСМЭ ИНДРЕК ТООМЕ проанализировал успеваемость в вузах.

В ТПИ, в ЭСХА и других вузах успеваемость повышается, правда медленно, но в Художественном институте она снизилась. К сожалению, не лестно в этом вопросе был отмечен наш университет, где успеваемость не на высоком уровне. Было отмечено, что в этой области прежде всего добились успеха те комсомольские организации, которые создали у себя на факультетах, курсах деловую обстановку, повышая ответственность студентов и вовлекая их в работу СНО, борясь с проявлениями лени, совершенствуя совместно с деканатами учебный процесс и т. д.

Огромную роль для повышения успеваемости играет социалистическое соревнование, организованное не формально, как это часто имеет место.

Этот вопрос горячо обсуждался во время слета всеми участниками.

Другим не менее важным вопросом, поставленным на повестку дня было участие студентов в Студенческом научном обществе.

Конечно, еще много придется сделать, чтобы повысить качество студенческих научных работ, чтобы привлечь больше студентов в СНО. Но в целом есть уже кое-какие результаты. В своем докладе И. ТООМЕ отметил деятельность СНО нашего университета, ТПИ и ТПедИ.

В привлечении студентов в науку важную роль играет всесоюзная олимпиада «Студент и научно-технический прогресс».

Интернациональному воспитанию в вузах республики уделяют огромное внимание, так как у нас обучаются студенты многих национальностей: в одном только университете учатся студенты 22 национальностей.

Интернациональная работа идет по многим направлениям: вовлечение в общественную жизнь студентов разных национальностей, обмен строительными отрядами, установление контактов с вузами страны, социалистических стран и т. д.

О достижениях ТГУ в этой области рассказал АВО МЕЭРИТС. Университет имеет обширные связи с 20 советскими и зарубежными вузами, ежегодно происходит обмен стройотрядами между вузами. В этом году в комитете комсомола создан сектор внешних отношений. В отношении ЭССД было сказано, что в течение 10 лет своего существования она внесла свой весомый вклад в развитие общества. Это не только трудовая деятельность студентов, но и их концерты и лекции во время «третьего семестра». Наши строительные отряды работали и на Камчатке, в Сибири, Казахстане и за рубежом.

В своем докладе И. ТООМЕ коснулся и вопросов самоуправления, отметив, что к этому надо подходить осознанно, с чувством ответственности, не идя на компромиссы.

Это лишь часть вопросов, которые обсуждались на форуме.

В. ЛЕТОШНЕВ.

Вечер математиков и физиков

Одним из самых «выдающихся» событий последних дней для нас стал вечер дружбы первокурсников физфака и матфака.

Впервые гостеприимные стены студстоловой не слышали обычного «физико-математического» спора, состоящего из не самых лестных фраз и восклицаний. На этот раз за столом в «дружеской обстановке» велись самые непринужденные разговоры. Большое оживление вызвал вопрос, поднятый нашим гостем, старшим преподавателем кафедры экспериментальной физики ОЛЕВОМ САКСОМ: почему студенты русских потоков почти не принимают участия в деятельности кружков художественной самодеятельности при студклубе? Ведь среди них обязательно есть таланты.

Главным пунктом программы вечера был концерт, данный силами студентов обоих факультетов.

Физики (а они-то и были основными организаторами вечера) установили за лучший номер самодеятельности большой приз — светильник. Целую неделю ЛЕНА ЛУРМЕС, староста группы физиков I курса, разжигала страсти на обоих факультетах, приглашая всех выступить.

Материальная заинтересованность — великая сила ... Физики представили на соискание приза несколько литературных пародий, юмористический рассказ и выступление женского трио. В математиках проснулись доселе неведомые таланты: они прочли несколько стихотворений, а также под руководством и при участии ЮЛИИ КАГАН М. ФЛЕЙДЕРВИШ и Ю. КНЯЗИХИН поставили юмористическую сценку «Случай в кафе». Зал ревел от восторга. Конечно же они победили!

На этом вечере мы имели возможность слышать и перлы юмора физиков-пятикурсников (лишь изредка они срывались на фразы типа: «...ты меня уважаешь?»)

Математиков было очень мало, всего 10 человек. Но они задавали тон в танцах. Физики отчего-то здесь снизили свою активность, повысив её на фронте философских споров, разгоревшихся по углам.

В общем, события любого вечера можно детализировать до бесконечности. Поэтому мы хотим сказать в заключение: «Побольше бы таких вечеров проходило на русских потоках, хорошо было бы организовать и вечер с эстонскими группами».

А. ПОЙСИК,
А. МАРШАК,
студенты I курса матфака.

Юристы из Москвы

На этой неделе на юрфаке нашего университета выступили с лекциями преподаватели МГУ, профессора, доктора юридических наук Тилле и Щетинин.

Очень интересный и далеко не решённый вопрос поднял в своей лекции «Сравнительное правоведение» профессор Тилле.

Эта отрасль науки существует уже более ста лет, хотя новое, социалистическое сравнительное правоведение начало развиваться только на рубеже пятидесятых годов нашего столетия. Рождение нового детища вызвало многочисленные споры. Нашлись и яростные противники его.

Сравнительное правоведение сравнивает законодательство различных стран, выявляет сходные и различные черты, тенденции развития. Основная его задача в рамках Союза ССР — усовершенствование законодательства, улучшение правоприменительной практики. Для того, чтобы подобная наука существовала необходимо иметь по крайней мере два объекта исследования. Но тут возникает вопрос: являются ли наши союзные республики совершенно самостоятельными государствами, со своими правовыми системами, т. е. можно ли вообще применить сравнительное правоведение внутри СССР? Этот вопрос поднимался неоднократно и теперь получил положительное разрешение. Ведь СССР — государство, построенное на федеративном принципе, и состоит из ряда самостоятельных государств.

Сейчас развитием новой правовой науки занимается не только большое количество советских учёных, но и целый ряд выдающихся правоведов стран социалистического лагеря. Можно назвать целый ряд известных имён: И. Забо, В. Кнап, Благоевич и др. Сравнительное правоведение получило большую теоретическую разработку, хотя ее широкого практического применения ещё не наблюдается. Это ещё очень молодая и перспективная отрасль правознания. Профессор Тилле выразил надежду, что его выступление, может быть, заинтересовало слушателей и хотя бы два-три человека выберут своей профессией сравнительное правоведение.

Лекция профессора Щетинина была также очень содержательна, хотя она представляла интерес не столько с юридической стороны сколько с точки зрения обогащения жизненного опыта слушателей.

Студентам юрфака представилась редкая возможность познакомиться с интересными людьми, ведущими правоведами СССР. Мы надеемся, что подобные связи будут расширяться и крепнуть.

Э. СУЙГУСААР (юрфак I)
Ю. АСАРИ (юрфак II)

Гости из Риги

В субботу лаборатория социологии ТГУ принимала гостей из Латвийского университета.

Идея встречи возникла ещё тогда, когда профессор ТГУ Л. Н. Столович читал в Риге студентам философского факультета спецкурс по эстетике. На одной из лекций зашла речь о театре, и Леонид Наумович рассказал о традициях и стиле «Ванемуйне», об интересных экспериментах этого театра. Тогда же и решили, что студенты обязательно приедут в Тарту, где их ожидает множество интересных встреч. Одной из них и была беседа за круглым столом с традиционным лимонадом. Леонид Наумович рассказал собравшимся о том, какое отношение ТГУ имеет к философии и социологии. В Тарту нет специального философского отделения, но, в основном, все философы Эстонии — из нашего университета. Это возможно потому, что студенты других факультетов получают индивидуальные планы, а потом поступают на кафедру философии в качестве стажеров или аспирантов. Диссертации свои они защищают в Москве, Ленинграде, Риге.

О богатой интересными находками биографии лаборатории рассказал зав. лабораторией социологии Яак Тамм. Она выросла из кружка, который со временем превратился в кабинет, и с 1967 года становится лабораторией. В структуре её имеется три сектора, изучающие проблемы производства, массовой коммуникации, а также проблемы быта. Штатных сотрудников здесь нет, исследования ведутся в основном студентами историко-психологического факультета, а материальные средства лаборатория получает от хоз. договорных работ. Сюда приходят люди, интересующиеся разными проблемами. Один из них, Юри Круусвалл, студент 4 курса отделения психологии, рассказал об изучении проблемы потребления и быта.

Отвечая на вопросы гостей, Яак Тамм привел примеры экономического эффекта, который приносят социологические исследования. Интересовали рижан также место социологии, её престиж в университете.

Беседа длилась долго, общих проблем оказалось бесконечно много, и, расставаясь, и гости, и хозяева пожелали, чтобы эта встреча положила начало доброй традиции сотрудничества.

Г. ЗАГОСКИНА.

Театральные искания Ежи Гротовского

(начало см. в №№ 7, 9)

Поиски вначале шли в направлении нахождения пространственных решений. Большую помощь Гротовскому в этой работе оказывал архитектор Ежи Гуравский.

Применяя различные способы «провоцирования» зрителей со стороны актеров, Гоготовский добился определенной степени их соучастия, но зрительская со-игра не была естественна, спонтанна, а носила «мозговой» характер. Зрители в основном реагировали по известным стереотипам поведения. «При взгляде извне, — отмечает Гротовский, — это, может быть, и было неплохо, и если бы можно было выстроить вокруг нашего зала второй зал для зрителей, чтобы те могли наблюдать, что происходит в спектакле между играющими актерами и играющими зрителями, результат мог бы быть интересным. Но в реакциях зрителей, когда они действовали как соактеры, даже высвобождая в себе некую стихийность, многое еще сохранялось от старого театра <...> в смысле театра штампа, стереотипа, банальной спонтанности».

И Гротовский приходит к очень интересному принципиальному выводу, что для непосредственного эмоционального участия в спектакле зрителя следует не приблизить к актерам, а, напротив, отдалить. «Зритель, отдаленный в пространстве, отодвинутый на расстояние, поставленный в положение кого-то, кто выступает только как наблюдатель и даже не принимается во внимание, оказывается в состоянии действительно эмотивно соучаствовать в происходящем, ибо тогда-то он и может обнаружить в себе древнейшее призвание — призвание зрителя. <...> Призвание зрителя — быть наблюдателем, более того, — быть свидетелем. Свидетель — это не тот, кто повсюду сует свой нос, кто стремится быть «поближе» к событиям, и рад вмешаться в чужие дела. Свидетель держится в стороне, он не желает вмешиваться, он хочет оставаться в здравом уме и трезвой памяти, чтобы, увидев то, что происходит — с начала и до конца — сохранить в памяти картину событий. Эта картина должна остаться в нем самом навсегда.

Когда-то я видел документальный фильм о буддийском монахе, который совершал autodafé в Сайгоне. Была там толпа еще и других монахов; стоя неподалеку, они присматривались ко всей этой сцене. Некоторые из них помогали тому, кто должен был себя уничтожить, подавали ему нужные предметы, что-то приготовляли и поправляли, но остальные держались в стороне, почти в укрытии, как в убежище, пребывая в неподвижности и созерцая всю эту сцену так, что были слышны шелест огня и молчание. Никто из них даже не дрогнул. Эти люди действительно соучаствовали в церемониале, который был последним актом человека перед лицом жизни и смерти. А так как это был монах, буддист, то они «соучаствовали» и в религиозном смысле этого слова».

Гротовский, являясь членом Польской объединенной рабочей партии, далек от попыток возрождения религиозного театра. Более того, его постановки вызывают сильное раздражение в церковных католических кругах. Не привлекал его и театральный традиционализм с неизбежной стилизацией. Он стремился найти ритуал «светский», живой и современный.

Однако затем Гротовский был вынужден отказаться от идеи ритуального театра. «Он невозможен сегодня, ибо не существует сегодня каких-либо общих, единых для всех верований», — пишет Гротовский. Современный человек, по мнению Гротовского, представляет нечто вроде вавилонской башни. В нем смешались языки и нет цельной системы ценностей.

Гротовский неизменно выступает против театральных деятелей авангардистского толка, которые, стремясь добиться групповой реакции зрителей, адресуются «к беспорядочной, истерической спонтанности, от которой два шага до «головой об стену», до судорог, до хаоса».

В статью «Он не был целостно самим собой», посвященной французскому режиссеру Арто, Гротовский указывает на хаотическую мертворожденность постановок современных авангардистов, канонизировавших «театр жестокости». По глубокому убеждению Гротовского, хаос не может быть искусством, ибо «хаос не имеет значений, ибо хаос лишен языка». И хотя Гротовский называет Арто «пророком», «великим поэтом театра», он не принимает его «театра жестокости», особенно в профанированном последователями варианте. «Арто предлагает великое разнуздание и великое изничтожение всех и всяческих норм, идею очищения через насилие и жестокость, предполагая, что вызывание к жизни этих слепых сил на сцене должно уберечь нас от них в жизни. Но это не может ни от чего уберечь и не убережет. <...> Не верю, что разнуздание на сцене Содома и Гоморры утихомирило или разрядило бы в ком бы то ни было те греховные желания, за которые, как известно, города эти были сурово покараны». Тем не менее именно у Арто Гротовский находит необыкновенно важную для себя мысль о необходимости для актера полного самообнажения и самораскрытия, «крайней», предельной, «пограничной» искренности». Но здесь мы переходим уже к театральной концепции самого Гротовского.

Свой театр Гротовский называет «бедным» (по-польски — ubogi) и противопоставляет его господствующему «богатому» театру. «Богатый» театр, по мнению Гротовского, болен эклектизмом. Он давно уже компилирует плоды различных искусств — литературы, живописи, архитектуры, музыки. Но, умножая постановочные эффекты, как средство конкуренции с кино и телевидением, «богатый» театр неизбежно заслоняет — и чем дальше, тем больше — непосредственное органически импульсивное творчество актера. «Театру все равно не угнаться за фильмом и ТВ и всегда он будет беднее их. Поэтому мы приняли нашим театром другой статут — статут «бедности» <...> Постепенно исключая из зрелища все, что поддавалось исключению, мы опытным путем установили, что театр может существовать без грима, без автономного костюма, без «играния» светом, без музыки и т. п. Но он не может существовать без связи-отношения актер-зритель, без их непосредственного, ощутимого живого общения.» (**Натэлла Башинджагян**, Опыт, достижения, проблемы (Театр-лаборатория Е. Гротовского в зеркале польской и западной прессы), — «Иностранная литература», 1973, № 1, стр. 227. Все выдержки из статей Гротовского приводятся в переводе Н. Башинджагян).

В концепции «бедного» театра, как мы видим, проявляется сознательная попытка нахождения театра как такового, чистой театральности, специфического, свойственного только театру языка. Гротовский безжалостно отказался от всего, что привнесено в театр из других искусств. В «бедном» театре остался только актер — актер без грима, без театрального костюма. Нет декораций, нет театральной бутафории, нет музыки, нет сценической техники, нет и самой сцены. Есть только актер, «оголенный» актер, человек, вышедший на очную ставку со зрителем. «Актер выходит безоружный, без маски».

Для театра, утверждает Гротовский, нужен и важен только актер-человек. Театр создается только актером, в актере и только в нем и через него проявляется истинная сущность театра. Настоящая театральная иллюзия, захватывающая нас чудесная магия театра, создается тоже только актером, его творящей волей: «Одни лишь жесты, голос и действие актера позволяют превратить пол в море, стол — в исповедальню, кусок железа — в почти живого партнера». «Интересует нас только человек», — на разные лады повторяют Гротовский и его сподвижники, «Сверхсверхзадача — человек. Его можно повалить, низвергнуть, разрушить — и все-таки он поднимется», — говорил Гротовский на встрече с советскими театроведами во Вроцлаве 21 июня 1971 года. Эта неиссякаемая вера в человека, защита и утверждение высоких гуманистических принципов определяет всю деятельность Гротовского и как режиссера, и как теоретика, и как театрального педагога.

(Продолжение следует)

В. БЕЗЗУБОВ.

В нашем университете при кружке международных отношений работает группа лекторов-политинформаторов. В этом номере вниманию читателя предлагается политкомментарий одного из участников этого кружка, члена Тартуского отделения общества «ЗНАНИЕ», студента III курса юрфака В. ИЛЛЯШЕВИЧА.

Нефть и политика

Давно стали общеизвестными факты, доказывающие агрессивность и экспансионизм политики, проводимой политической верхушкой Израиля, которая поддерживается одной из сильнейших стран капиталистического мира — Соединенными Штатами Америки. Израиль получает от США и вооружение и огромную финансовую помощь, тем самым все больше залезая в долги (общая сумма внешнего долга достигает 6 млрд. долларов). Несмотря на это, руководящая верхушка Израиля всячески старается увильнуть от заключения справедливого мира и увеличивает напряженность на международной арене.

Учитывая упорное нежелание Израиля а также колоссальную помощь США Израилю и одобрение политического курса последнего некоторыми европейскими государствами, арабские страны решили пустить в ход одно из своих сильнейших орудий — нефть: нефтедобывающие арабские государства наложили полное эмбарго на поставки нефти в США, Голландию, объявили о сокращении поставок нефти в европейские страны в ноябре по сравнению с сентябрем на 30% и с последующим сокращением поставок на 5% ежемесячно. (Последнее позже было отменено). Таким образом, в условиях энергетического кризиса арабские страны пошли на оказание прямого давления на государства, поддерживающие курс внешней политики Израиля, заставляя эти государства усилить в свою очередь давление на Израиль в интересах конструктивного разрешения ближневосточного конфликта в пользу исполнения резолюции ООН. Результаты — налицо: несмотря на острые разногласия, все европейские страны вынесли решение об осуждении израильского внешнеполитического курса и потребовали ликвидации опасного очага напряжения международной обстановки на Ближнем Востоке. Конечно, речь здесь идет уже о применении европейскими странами более жестких мер по отношению к Израилю по сравнению с проводившейся ранее политикой нейтралитета, и это понятно: в конце концов, западная Европа на 70% зависит от арабской нефти.

В более сложном положении оказалась Япония. Дело в том, это государство зависит от ближневосточной нефти на 80% и поэтому вынуждена «жить в ладах»» с арабским Востоком. Но у всего этого есть одно «но». Из всей импортируемой арабской нефти Япония получает непосредственно только немногим более 20%, а остальные 80 % через американские нефтяные монополии, чьи прибыли на Ближнем Востоке превысили 2 млрд. долларов в год. Итак, Япония оказалась между «двух огней»: с одной стороны (т. е. при отказе осудить Израиль) — угроза бойкота в нефтяных поставках со стороны арабского мира, с другой — бойкот со стороны американских монополий (акции последних, например, в Ливии, были наиционализированы на 51%).

Теперь видно, насколько серьезным оружием оказалась нефть в руках арабских государств в борьбе за независимость. Но это еще не все. Арабские страны держат свои валютные запасы в европейских банках, что составляет примерно 20% всех вложений. Если арабские страны разом вытребуют свои капиталы, то это приведет к огромному скачку в пульсе инфляции, что создаст сильнейший финансовый кризис в капиталистическом мире. Причем нужно учитывать и то, что в этом случае арабские страны на этих фондах продержатся намного дольше, не продавая своей нефти, чем страны — импортеры нефти без нее.

На данном этапе энергетического кризиса многие буржуазные газеты гневно кричат о «виновнике», указывая на арабские страны на этих фондах прямого освещения вопроса достаточно вспомнить только один факт: за первые три месяца нынешнего года (когда кризис уже достаточно обострился) пять американских монополий: «Эссо», «Тексако», «Галф ойл», «Мобил», «Шеврон» — получили баснословную прибыль — 1.254,6 млрд. долларов, т. е. на 26% больше, чем за этот же период 1972 года. Картель попросту играет на подъеме цен, и, если кого и можно обвинять в сильнейшем повышении цен на топливо, то, по словам канцлера ФРГ В. Брандта, сами международные монополии.

Учитывая вышесказанное, можно сказать, что мир капитала находится в ожидании приступа нефтяного голода, и ликвидировать его можно только быстрейшим установлением справедливого мира на Ближнем Востоке.

Beat-Lexicon

Plastic Ono Band — ансамбль миссис Джон Леннон т. е. Yoko Ono, японского режиссера (8. 2. 1933). С ее именем связана песня «Дай возможность для мира».

Ансамбль уже выступал на самостоятельном концерте, где кроме Джона Леннона, участвовали Эрик Клаптон, Клаус Вооорман и ударник Алан Уайт. В других концертах и музыкальных записях участвовали Джордж Харрисон, Билли Престон и др.

На рождество 1970 г. вышла двойная долгоиграющая пластинка: I часть была записана под руководством Джона Леннона, другая — под руководством Йоко Оноу в сопровождении Plastic Ono Band.

Pol-beat (Protest song). Под этим общим названием мы только подытожим все то, о чем уже говорилось при знакомстве с отдельными исполнителями. В настоящее время этот стиль представляет собой самую передовую ветвь в бит-музыке, где суть песни передается через слова. Композиторы и певцы борются против шумной, запутанной жизни, против расизма, против несправедливых войн. Влияния этого стиля нетрудно уловить. На собраниях «сатрия», на демонстрициях и митингах всегда находится один гитарист, который поет песни на актуальные темы. Песни Боба Дилана, Пита Пакстона всегда играют значительную роль на митингах. На одном большом вашингтонском митинге молодой вождь студентов сказал: «На демонстрациях массы всегда чувствуют, что они должны что-то спеть. Спеть такую мелодию, с такими словами, чтобы все собравшиеся понимали ее одинаково, и, что может напугать «великих». Таких песен мы много находим в Protest-song — самая популярная из них: «We shall overcome».

Поп опера

Самая молодая отрасль бит-музыки, попытавшейся распространить свое влияние и на срефу классической оперы. Конечно, это только начало, и любителям Верди нет причины для волнения.

Первых успехов достиг в этом направлении английсикий ансамбль «Who»: их бит-опера «Tommy» была представлена во многих оперных театрах Европы и Америки. В музыкальной драме говорится о глухонемом мальчике, который стал калекой во время войны, потерял родителей, и уже само его существование является протестом против ужасов войны. Музыка Пита Тауншенда стала известной и по пластинкам ансамбля «Who».

Возбужденные успехом «Tommy», в конце 1970-го года, двое молодых англичан: 22-х летний композитор Эндрю Лойд Вебер и 26-летний поэт Тим Райс тоже написали оперу, темой для которой послужили фрагменты из Нового завета. Опера получила название «Jesus Christus Superstar». Для постановки оперы потребовалось 11 певцов, 3 хора, из 85-ти человек, симфонический оркестр и рок-ансамбль. Среди певцов находим Майка Д'Эбо, бывшего солиста группы Manfred Mann. Музыка — винегрет из Пуччини, Прокофьева, Orff Beatles и Who.

В Лондонском зале «Roundhous» играют рок-переработку «Отелло» под названием «Схвати меня за душу»; в главных ролях певцы П. Порби и П. Арнольд.

Elvis Presley

«Великий старик» бит-музыки 8 января 1971 г., в день своего рождения выпустил долгоиграющую пластинку под названием «Мне десять тысяч лет». Цифру, конечно, немного завысили.

(Продолжение следует)

Перевод с венгерского
ЮДИТ ШТРЫМПЛ

В киноклубе

Недавно в нашем киноклубе состоялся просмотр фильма Акиро Куросавы «Под стук трамвайных колес». Этот фильм считается трудным для обычного зрительского восприятия. Поэтому руководство киноклуба предложило всем желающим остаться после сеанса, дабы в споре родилась истина. К сожалению, на этот призыв откликнудись немногие. Тем не менее, диспут можно назвать интересным, хотя выступавшие не пришли к единому мнению, и единой концепции фильма не получилось.

Не имеет смысла приводить все высказанные точки зрения, так как многие диспутанты жаловались на то, что не воспринимают фильм как нечто целое в сокращённом черно-белом варианте. Мы постараемся здесь передать мысли тех выступавших, кто воспринял фильм Куросавы как нечто единое по художественному замыслу, а не собрание отрезков.

Точка зрения профессора Л. Н. Столовича сводилась примерно к следующему:

Большой город выбрасывает на свалку человеческие отбросы. Трагедия и в каком-то смысле счастье людского мусора состоит в том, что эти существа сохранили некие общечеловеческие ценности: это — стремление к труду «водителя трамвая», забота архитектора о детях сына, знание и талант этого архитектора. На общем фоне безысходности сохранение извечных человеческих ценностей представляется светлым, позитивным, в конечном счете, обнадёживающим.

Л. Блюм посчитала, что смысл фильма сводится к общей безысходности жизни «униженных и оскорбленных» в современном буржуазном мире. Надежды нет. А ценность фильма состоит в социальном обличении, в талантливом изображении «дна» современного японского города.

И. Розенфельд попытался дать структурную интерпретацию фильма и анализ его поэтики. Нам кажется, что ему помешала в этом неправильная предпосылка: он воспринял довольно чёткий сюжет фильма как отсутствие сюжета и на этом основании говорил о применении минус-приемов в поэтике Куросавы.

Наиболее детально проанализировал фильм в своем выступлении В. Паперный. Его высказывания можно свести к следующему.

1. Фильм не полон, и это заметно. Но это не мешает воспринимать его как целое, он урезан довольно тактично.

2. Идея фильма в том, что большой мир домов, ресторанов, машин и трамваев выбрасывает свои отходы на свалку, образуя свой «свалочный вариант». Если в большом мире есть внешняя упорядоченность, то здесь всё выведено из привычных рамок, что создаёт впечатление сумасшествия. Человек растворяется в исполнении необходимых жизненных функций, и они, оторванные от остальных, оказываются бессмысленными. Внешний мир ассимилирует человека с какой-то из своих частей и уничтожает. Человек свалки — «свалочный человек». (Характерно, что у безумного трамвайщика трамвай неисправен).

Таким образом, через нарушение связи большого мира и критикуются его ценности. «Большой мир» поставляет в «свалочный мир» смерть и утопии. Пьяные приходят из города; съев добытую в городе ресторанную макрель, сын «архитектора» умирает, поверив перед смертью в утопию отца.

Макрель — причина смерти и веры в утопию (поел макрели, поверил в отцовскую утопию — и умер). Смысл фильма — в уничтожении надежды на большой мир, на всякую внешнюю организацию. Не только «свалочный мир» сумасшедший — сумасшедший большой мир, который и производит сумасшествие, проявляющееся в «свалочном мире». (По-видимому, типы сумасшествия сводятся в четкое единство, но оно не просматривается, может быть, из-за неполноты фильма).

В чем же положительное начало? В непосредственности простых человеческих отношений. Разносчик винного магазина говорит Катико: «Ты похудела», — и дает ей шоколадку. Разносчик поставляет из большого мира и смерть (и вино), но он — живой человек; живость человеческих отношений связана с их непосредственностью. Позитивное там, где есть живое. По Куросаве, ценно только то, что даже при дроблении не теряет ценности. Куросава опровергает надежды на нечто позитивное вне простых человеческих отношений, надежды на внешнее спасение.

Сумасшедший «водитель трамвая» выполняет внешний ритуал, но потерял способность простого человеческого понимания — оно противопоставлено внешней деятельности. А овнешнено всё — мысли, жизнь, труд, человеческие отношения. Нищий-«архитектор» заменяет непосредственную заботу о конкретном сыне воздушными замками (в прямом смысле), утопией (он говорит сыну: «Надо подумать и о твоих детей», — но не думает о самом мальчике).

Всё, что может быть сумасшедшим — сумасшедшее, хотя бы и имело видимость нормального. Не сумасшедшее только то, что не может быть сумасшедшим — непосредственность простых человеческих отношений.

Несомненно, в том, что сказал каждый из выступивших, было своё рациональное зерно. По-видимому, фильм можно рекомендовать широкой публике — варианты истолкования далеко не исчерпаны, а он будит много интересных мыслей.

Е. СЕРМАН.

РЕДКОЛЛЕГИЯ.
ответственный редактор
А. Ю. ТРУММАЛ

TRÜ KLUBI

Ei tahaks hakata targutama klubi töö heade-halbade külgede üle, ei tahaks ka hakata probleemitsema teise-kolmandajärguliste probleemide üle, kuid ei tahaks ka vaikides mööda minna küsimusist, mille lahendamisele (või lahendamata jätmisele) siiski peaks eelnema asjalik mõtete vahetus.

Mida tähendab ülikooli klubi üli-koolis õppijaile? Nähtavasti (enamikule) kohta, kus nädalalõppudel mängib muusika ja tantsitakse; vahel ka ruume, kus pidada kursuse-, osakonna- vms. õhtuid, veel harvemini ehk veel midagi. Tõõtavad mitmed ringid. Laulavad mõned koorid ja mängivad mõned orkestrid-ansamblid. Palju seda ju pole: nelja seina ja katusega varustatud ruume laulu- või tantsuproovideks leiaks peaaegu sajatuhandese elanikkonnaga linnas ehk teisigi...

Muidugi, võiksime klubile vaadata ka kui üliõpilaste isetegevust koordineerivale-administreerivale organile, esitades talle nõudmisi ning oodates talt nende täitmist täpselt samuti nagu igalt teiselt koordineerivalt-administreerivalt organilt. Nelja seina ja katuse vahele jääva vajaliku ruumi mõõtmed väheneksid veelgi...

Või ehk on siiski võimalik leida midagi enamat — midagi muud peale ruumide ja kantselei — midagi sellist, mis annaks meile õiguse öelda: see on meie klubi?

Võib-olla isegi on. Võib-olla suudab sellele tillukest toetust lisada ka seesama lehekülg, kus mõned ringid-kollektiivid end tutvustavad, oma tõist-tegemisist kõnelevad. Võib-olla suudab seesama lehekülg avada pisutki laiemalt klubi uksi neile, kellele ta seni on tõesti olnud vaid nelja seinaga piiratud ruum. Ja võib-olla jõuab meieni lõpuks ka mõte: me oleme üliõpilased — esimest ja viimast korda — ning paljut, mida me **praegu** võiksime korda saata, ei saa me **hiljem** enam kunagi teha.

Klubi eesmärgiks ei saa olla üliõpilaste kaasatõmbamine — vastupidi, just klubi ise peaks olema see, mis peaks saama meie poolt kaasa haaratud, muutmaks ta meile parimaid võimalusi pakkuvaks eneseväljenduse kohaks.

On ta praegu seda? Vaevalt.

On ta seda olnud? Pisut küll.

Saab ta seda olla? Sõltub vaid meist endist.

TÕNN SARV
REET VALGMAA

Intervjuu + Intervjuu

HELLE LAUR

Mis asi on «Merle»?

Noh... Kui midagi kuskilt ilmub ja see meeldib, siis paneme midagi kokku ning näitame teiste ja endi rõõmuks, mida on tehtud.

Kes need «teie» siis on?

Jaak Jalakas, Kalevi Kull, Tiit Paaver, Mehis Mikkel, Tõnu Noorits, Reet Kull, Helle Laur.

Ja mis see «midagi» on olnud?

Esinetud on rohkem kinnistel õhtutel, suurema rahva ees klubis lavastasime nn. «põnevuspooltunni» (Bradbury «Rohtla»), «Vanemuise» kevadballil Jüri Üdi ühe pikema luuletuse järgi tehtud programmi.

Ja edasi?

Teeme, teeme, ainult aega on vähe. Tahaks üles soojendada Üdi ja Hainsalu programmid ja need koos klubis vanematele kursustele ette tuua.

SULEV KALD

Millega puhkpill tegeleb?

Alustame ettevalmistust üliõpilaslaulupeoks. Äsja saime repertuaari nimekirja, sellest on aga vaid üks lugu selge (V. Kapi «Pidulik proloog»), muud asjad on täiesti võõrad, pole veel kätte saanudki.

Läheb vist kibedaks?

Sedapuhku paneb see Tartu orkestritele tõesti suurema koormuse — pidu tuleb ju Tartus. Külaliste vastuvõtmine langeb meie õlule.

Kuidas Tartu laululava selliseks peoks sobib?

Ega ta hästi sobi. Lauljal on seal halb laulda, ei ole kõlaekraani ega katust. Plaanitsetud kõlaekraan on tegemata, oleks muidugi hea, kui ta laulupeoks siiski tehtaks, kuid vaevalt...

Orkestri kaugemad perspektiivid?

Kontsermuusika viljelemine. Ei ütle ära ka tarbemuusikast — tantsuõhtud, aktused, peod jne. Valmistame ette kontserdiprogrammi, et jälle kaugemaid reise ette võtta.

Jälle?

Möödunud aastal olime nädal aega Saraatovis ja Engelsis. Minu teada polnud eesti puhkpill veel varem niikaugel käinud. Esinesime sealses ülikoolis, samuti Engelsi puhkpillivabrikus. Huvi oli mõlemapoolne: saime näha, kuidas neid pille üldse tehakse, tehase inimesed aga said kuulda, kuidas pillid kõlavad.

On viimasel ajal midagi eriti rõõmustavat olnud?

Rõõmustas möödunud aastal lõpuks kättesaadud vormirõivastus, samuti juba ammu oodatud uus pillikomplekt.

Aga muresid?

Uute mängijate juurdetulek. Ülikooli suure pere peale tuleb pillimängijaid vähe, praegu on orkestris pikemat aega 30—40 inimest. Mängijaid peaks küll rohkem leiduma. Esimese kursuse tudeng killustub vahel, nii et teda ei jätku õieti enam kuhugi, pahatihti isegi mitte õppima. Teiseks mõjub arvamus, nagu oleks puhkpillimuusika vanamoodne või ei paku küllalt võimalusi. Tõsiseim põhjus on aga keskkoolide kesine sellealane tegevus.

JAAN TOOMING

Klubi näitering. Kas...?

Ei, küsimus pole eksperimendis ega novaatorluses, vaid lihtsalt mänguvajaduse realiseerimises tantsu ja laulu tasandil. On see siis teatriprogramm, laulu-tantsuprogramm või midagi muud, see on juba vaataja otsustada. Meil endil on veel vara asjale nime anda. Ei saaks isegi öelda, et oleme millegi alguses, pigem ehk teeme alles ettevalmistusi teele asumiseks.

Aga kuidas...?

Kevad ja sügis möödusid häälestades ja kehatreeninguis, rahvalaule lauldes ja improviseerides. Edaspidi tahaks eriti rõhku panna individuaaltreeningule. Mingi tõeline resultaat võiks ilmuda ehk alles aastapaari pärast.

Ja mida siis...?

19. detsembril esineme Tallinnas J. Kaplinski autoriõhtul, sama etenduse anname kuu lõpul ka Tartus. Enamik meloodiaid on kas variatsioonid rahvalaulude teemadel või omalooming. Kogu liikumine, tants on vaba improvisatsiooni tulemus. Kavas on veel paar rahvalauluprogrammi, Siberi muinasjuttude õhtu, J. Kaplinski ja A. Kalda programmid, kevadel on plaanis üiri saagade instseneering. Lisaks eesti folkloorile tahaks tegelda rohkem ka teiste rahvaste folkloriga.

TÕNN SARV

Rahvakunstiansambel

Esmaspäeviti ja neljapäeviti on ülikooli klubi saal kollektiivi päralt, kelle ametlikuks nimetuseks on Eesti NSV teeneline rahvakollektiiv Tartu Riikliku Ülikooli Rahvakunstiansambel. Selles on kaks segarahvatantsurühma ja üks naistantsurühm, rahvapilliorkester ja tütarlaste lauluansambel «Lakstigall». Kokku saab liikmeid üle saja, keda juhatab tantsumemm, vabariigi teeneline kultuuritegelane Helju Mikkel. Laulu- ja pillimängijate eest kannab hoolt Maie Eljas, tantsijate samme seavad treenerid Heiki Unt ja Mehis Mikkel.

1975. a. detsembris saab ansambel 30-aastaseks. See oli 1945. a. sügistalvel, kui tolleaegse Metsandusteaduskonna üliõpilase Ilmar Raidla eestvedamisel tantsuhimulised tudengid kokku tulid, et ülikooli tantsurühm asutada. Mõne aasta pärast said teoks juba esimesed esinemisreisid Riiga, Vilniusse ja Kaunasesse ning Leningradi ja Petrozavodskisse. Pärast EPA moodustamist, kui tantsurühmad lahku lõid, sai ülikooli rühma treeneriks Ester Prinits, kelle 1953. a. vahetas välja Helju Mikkel. Tantsurühma materiaalne olukord polnud neil aegadel kiita — vähe oli rahvariideid, kitsad ja külmad olid ruumid. Proovi sai tehtud ülikooli keldris ja peahoone auditooriumides, praeguse kohviku rõdusaalis ja praeguse õpperaamatukogu saalis. Alles 1960. aastast alates tekkis pidev harjutusruum vastsaadud ülikooli klubi ruumes.

1950. aastate keskpaiku läksid hoogu rahvaloomingulised laulu-tantsu-luulepõimingud «Kosjad», «Nooriku majas», «Tulge näärid tubaje». Tantsurühm sai eriti tuntuks esinemistega Eesti kunsti ja kirjanduse dekaadil Moskvas 1956. a. ja ülemaailmsel noorsoofestivalil Moskvas 1957. a., kus 83 tantsukollektiivi hulgas saadi III koht. Gripilaine tõttu esineti isegi 38-kraadise palavikuga, kuid kättevõidetud koht oli loodetust palju suurem. Eriti menukad olid «Hiiu valss» ja «Näärisokk».

Ansambel jätkas järgnevatel aastatel tõusuteed mitmete esinemistega Moskvas, 1962. a. sai teoks esimene välisreis Soome, kus Helsingi publik austas ansamblit püstiseismise ja kaasalaulmisega kontserdi lõpul. 1964. a. sügisel sai tantsurühm teenitud au osaliseks — ansamblile anti vabariigi teenelise kollektiivi aunimetus ja rahvakunstiansambli staatus. Järgnesid edasiste töövõitude aastad, osavõtud laulu- ja tantsupidudest, kontserdilefilm «Kalendrilaulud». Ka televisiooni pole unustusse jäetud, alles 1972. a. sügisel oli eetris täispikkusega saade «Perekonnavalss» ansamblist ja Helju Mikkelist. Ees ootavad juba uued esinemised, konkursid, ringreisid, mis eesti rahvakunsti üha laiema publikuni kannavad.

Aastate jooksul on ansamblist

Tantsukerguse hind

reisid mööda Nõukogude Liitu, Saksa Demokraatlikku Vabariiki, Tšehhoslovakkiat. 1973. a. sügisel viibiti kuu aega Siberis Tjumeni naftatootjate juures, 1973. a. maikuus sai teoks järjekordne kuuajaline sõit Tšehhimaale. Ansambel on osalenud kõikides vabariiklikes ja Tartu kohalikes tantsuüritustes. Kaugematele vaatajatele on ansambli tantsukunsti tutvustanud Eesti Televisiooni värvifilm «Elavad mustrid», valmimas on uus tevälja kasvanud teine põlvkond tantsujuhte, kel juba endil uued tantsurühmad-ansamblid: Kristjan Torop «Leigarites», Milvi Link «Sõpruse» noortemajas, Jolanthe ja Enn Madi EPA-s, Urve Kilk «Virulases», Riina Aru «Sõpruses», Tõnu Lindret Kuusalus — see on vaid osake sellest pikast tantsujuhtide nimistust, nende hulgast, kes oma oskusi algajatele edasi annavad.

RKA juhatus.

„O musica!"

Kõik kunstid on kõrgelt kiidetud. Juba vanaajal omistati muusikale imepärast võlujõudu. Teda peeti jumalate keeleks. Tänapäeval on muusika eelkõige üks harmoonilise inimese kasvatamise vahendeid.

Ka ülikoolis on võimalus oma põhitöö kõrval aktiivselt suhelda muusikaga. Võib-olla süvenenumalt ja suurema tõsidusega saab seda teha ülikooli kammerkooris, millega kolmandat aastat tegelevad dirigendid Vaike Uibopuu ja Tiiu Otsus.

Esimestest kooskäijatest on tänaseks vähe järele jäänud. Nagu ikka kooli koorides, on siingi pea iga sügis olnud üks suur otsast alustamine. Jälle õpivad uued lauljad oma häält teadlikult kujundama, oma «stiihiat» valitsema. Ja selleks, et Koori Suur Hääl, mida tekitab mitukümmend lauljat, oleks liikuv, kõlav ja dirigendi käele paindlik, on vaja suurt püüdlikkust, tähelepanu ja teha tahtmist! Eelnevate põlvede, eelnevate sajandite muusikud on pärandanud meile väga mitmepalgelise ja mitmekesise muusikakultuuri. Et sellest kasvõi kübekesegi osa saada, seda mõista ja teistelegi edasi anda, on vaja tööd ja oskust ennast kollektiivselt väljendada.

Muusika on läbi teinud mitmesuguseid stiiliperioode, olnud mitmesuguste elu- ja iluideaalide kehastaja. Ülikooli kammerkoor on valinud oma lauluvaramusse teoseid renessansiajastu meistritelt (Hassler, Lasso, Scandelli, Palestrina, Lotti), kelle humanism, inimese- ja looduslähedus on väga mõjuv ka tänapäeval; töid eesti koorimuusika suurkujudelt (M. Saar, C. Kreek) ja ka teiste rahvaste laule (vene, tadžiki, läti, soome, rootsi ning neegri rahvalaulud).

Kus on TRÜ kammerkoor käinud, kellele esinenud? 1971. a. kevadest möödunud kevadeni on antud 10 iseseisvat kontserti. Enamik esinemisi oli mõeldud väiksemale kuulajaskonnale, võib-olla rohkem enese kontrolliks (Puurmani Keskkool, Võru I Keskkool, Tõravere Observatoorium, ZBI Limnoloogiajaam jt.). Kaalukamad ja koorile endale elevust tekitavamad on olnud vana muusika õhtu ülikooli aulas, kontserdid Kiek in de Kõkis, Pärnu Raekoja saalis ja Ruhja kultuurimajas (Läti NSV-s). Selle õppeaasta ühel ilusal talveõhtul tegime väljasõidu endisesse Kuremaa lossi.

Milliste esinemiste nimel harjutame praegu? Kindlasti tahame arendada sõprussidemeid TPI kammerkooriga. Ette on näha ühine laululaager ja ühised kontserdid Tallinnas ja Tartus. Hoolega mõtleme esinemisõhtule aulas. Enesestmõistetavalt on selle õppe- ja lauluaasta puänt suvel toimuv üliõpilaslaulupidu.

Mõneti takistas koori senist tööd ja aktiivsemaid ülesastumisi ühtse esinemisriietuse puudumine. Ülikooli juhtkonna ja ametiühingukomitee toetusel saab peagi ka see mure pühitud.

Nädalast nädalasse «ühiseid soolasõõmisi», sekka ka lavalaudade erutust ning laulutundide ja sportlike ettevõtmistega laagrisolemisi — nii püüdleb TRÜ kammerkoor oma suuremate muusikaliste saavutuste poole.

«Koorilaul on ala, mis võimaldab lihtsal lauljal tõusta kunstniku tasemele, kuid — kollektiivselt. Koorilaul pakub igale lauljale suuri muusikalisi elamusi, ... võimaldab tal tunda neid muusikalisi võlusid, seda erutust ja rõõmu, mida tunneb kunstnik musitseerides,» on kirjutanud T. Vettik.

E. PUUSEMP

Plaane ja kavatsusi

on peetud ja peetakse edaspidigi. Mida plaanitseb aga klubi ise?

Probleemiks on kujunenud tavaliste tantsuõhtute sobimatus vanemate kursuste jaoks. Põhjusena nimetatakse tavaliselt kohase seltskonna puudumist ning «Mehvisto» sulgemist. Viimati mainitud asutuse kohta (millest nooremad kursused võib-olla midagi kuulnudki pole) esitasime küsimuse klubi juhatajale Mati Laanele. Ta mõõnis, et tegemist on tõesti keeruka küsimusega.

«Kaks aastat tagasi, seoses alkoholismivastase võitluse intensiivistamisega, keelati kõigis Tartu klubides alkohoolsete jookide müük ja tarvitamine. Selle poolt olid ka ülikooli ühiskondlikud organisatsioonid. Nüüd on mõnedes linna klubides alkohol jälle sisse toodud, küll mitte puhveti nimetuse all. Ehk oleks tõesti meilgi aeg taotleda mõnes uues vormis vähemalt õlle sissetoomist.

Seni on kavas spetsiaalsed õhtud vanematele kursustele, esimene selletaoline juba nädala pärast — 21. detsembril. Esinevad kaks üpriski harvanähtavat gruppi: tütarlaste liikumisrühm ning «Merle».

Plaanis on tuleval semestril jätkata peotantsukursusi — seekord juba edasijõudnuile — eesmärgiga jõuda korraliku peotantsuringi käimapanekuni.

Plaanis on ülikooli sümfooniaorkestri loomine.

Plaanis on kohtumine Jerevani ülikooli viiuldajate ja folkansambliga. Ootame ka nende tantsuansambleid.

KLUBIST VEEL

Veidi üle kahe aasta on nüüd päevast, mil grupp tudengeid äkki leidis, et kõikvõimalike klubide ja ringide nimestikest oli puudu just üks — klubi, kus kuulata kaasaegsemat muusikat, seda analüüsida, selle üle vaielda, muusikameestega juttu puhuda ja üldse sel alal targemaks saada. Mõte sai teoks, ja et

Oli puudu

EPA klubis oli ruumi ja aparatuuri, siis mööduski esimene aasta seal. Nimepanekule esialgu keegi ei mõelnud, arvati, et küll see aja jooksul ise välja kujuneb, ja nii oligi.

Järgmise aasta septembris kirjutati TRÜ klubi uue ringi päevikule «Popklubi». Et aga liikmeid sai ikka rohkem ja rohkem, siis otsustati üritusi kahes liinis läbi viia: põhituumik käis kolmapäeviti koos «Sophokleses», 13. oktoobril aga saadi maha oma esimese nn. avaliku esinemisega ülikooli klubis. Kuulajaile tutvustati M. Mussorgski «Pilte näituselt» inglise grupi «Emerson, Lake & Palmer» töötluses. Tantsumuusika ei tulnud aga orkestrilt, vaid plaatidelt ja seega tuleks lugeda seda päeva ka Tartu esimese diskoteegi sünnipäevaks (muide, Poolas ja Ungaris on diskoteegid avatud igal õhtul kõikides üliõpilasühiselamutes. Ka meie tornühiselamutes tuleks see kõne alla.

just üks...

Kaasalööjaid oleks küll.) Järgmisel korral aga pandi kokku klubi esimene edetabel, mille koostamisest võisid osa võtta kõik külastajad. Esimeseks lõõklauluks sai inglise grupi «Uriah Heep» lugu «Kerge elu» («Easy Living»), mis oli sees kõikides eelmise aasta edetabelites ja tunnistati detsembri lõpul popklubi meelislooks.

J. Laane foto

Klubi põhieesmärgiks pole siiski välja selgitada tudengite muusikalist maitset, vaid pakkuda kuulajaskonnale kõrgetasemelist popmuusikat, tutvustada selle muusika voole ja muusikuid, ajalugu jne., samuti propageerida stereofooniat, mis üha suuremat kõlapinda leiab. Eelmisel aastal oli klubi puuduseks oma vabariigi kergema muusika väike osatähtsus. Vennasvabariikide ansamblid on välja andnud hulgaliselt heliplaate, meil aga niikaugele veel jõutud pole ning seetõttu oli ka laulude hankimisega raskusi. Nüüd on need ületatud, sest käesoleval aastal on avanenud võimalus ekspluateerida ühe klubi liikme stereomagnetofoni ning hankida salvestusi Eesti Raadiost. Ja et meie vabariigi grupid popklubi külastajate arvates välismaistest halvemad pole, tõestavad viimased edetabelid, kus Kohila ansambel «Ornament» lauluga «Odüsseuse eksirännakud» püsib esimese viie seas. Selja taha jäid sellised kuulsused nagu «Slade», «T. Rex», «Sweet», Ungari supergrupp «Locomotive GT» jt.

Popklubi koosseis on pidevalt uuenenud, osa asutajaliikmeist on ülikooli juba lõpetanud, kuid klubi tegevusega on nad pidevalt kursis ning aitavad sageli uute salvestuste hankimisel.

Niipalju siis ajaloost, kuid kes tahab näha, kuidas klubiõhtu sellel aastal välja näeb, tulgu 14. detsembri õhtul ülikooli klubisse. Algust tehakse kell 20 ja kavas on kuulata lootustandva inglise grupi «Genesis» viimast heliplaati «Selling England by the Pound».

POPKLUBI

Naistelaulust ...ja meestelaulust

TRÜ Akadeemiline Naiskoor on aastatest hoolimata suutnud säilitada oma nooruslikkuse ja elurõõmu. Pole teada, kas põhjuseks on igasügisene kolmandik uusi lauljaid või tuleb see hoopis nooruslikest dirigentidest, kelle vaim on määrav koori vaimu kujunemisel.

Tänavune lauluaasta algas neile 90-le tavalisest pingelisema tööga, sest kavva võetud kolm tähtsat üritust (kolmepäevane kontserdireis Leningradi detsembri alguses, semesrikontsert 22. dets. ja uude aastasse jääv C. Orffi «Carmina Burana» ettekanne koos TPI Meeskoori ja Eesti Raadio Sümfooniaorkestriga E. Klasi juhatusel) vajavad tõsist tööd.

Laululaagrid, pikendatud proovid pärast väsitavat õppetööd, ühisproovid koos TPI Meeskooriga Tallinnas ja Tartus, mis iga kuu ühe pühapäeva alla peavad mahtuma — see sunnib nii mõnigi kord end kokku võtma, et kõigega toime tulla, sest enamik koori liikmeist on ju üliõpilased, kellel peale õppetöö veel muidki kohustusi. Et puudutud proovile läbi sõrmede ei vaadata ja et hääleseade pooltund ENSV teenelise õpetaja R. Jõksi käe all oluline on, selles ei kahtle ükski.

Uus semester tähendab uusi proove, sest «Carmina Buranaga» jõutakse avalikkuse ette «Estonia» kontserdisaalis 25. märtsil ja «Vanemuises» 6. aprillil. Traditsiooniline kevadkontsert aprillis ja 3.—7. juulini toimuv VI Balti vabariikide üliõpilaslaulupidu nõuavad oma osa.

Igal sügisel muutunud koosseisuga alustada pole kerge ühelegi dirigendile, sest üksiku hääle sulatamine ansamblisse on keeruline protsess. Tahtmine muusikat teha ja muusika tegemine pole üks ja seesama, seda võivad kinnitada koori mõlemad dirigendid, V. Uibopuu ja E. Ahven, kuid võib kinnitada ka V. Klaar, kes kontsertmeistrina on juba aastaid koori juures töötanud.

Et senini siiski toime on tuldud, seda tõendab Saksamaa reis 1973. a., sealsed kontserdid ja nende põhjal tehtud tähelepanekud ajakirjanduses mitmekesise repertuaari, kõlalise puhtuse ja dünaamilise väljatöötamise kohta.

Ees on 22. detsember ja semestrikontsert — semestrit see veel ei lõpeta, sest proovid kestavad sessiooni vältelgi.

L. VIITOL

Möödas on juba mitmed esinemised ja kokkutulekud, millest meie, TRÜ ja EPA ühine meeskoor, oleme osa võtnud:

— kohtumisõhtu verivärskete tudengitega EPA üliõpilasmajas 3. oktoobril;

— esmakordselt (uue traditsiooni algus!) koori sügisene laululaager Valgemetsas 27.—28. oktoobril;

— iseseisev kontsert 2. detsembril EPA aulas koorile rahvakollektiivi nimetuse andmise puhul;

— lindistamine 10. detsembril TRÜ aulas Eesti Raadio helisalvestusbrigaadi poolt, et osa võtta ülevabariigilisest kooride raadiofestivalist.

Ees ootab mitmeid vastutusrikkaid, kuid ühtlasi meeleolukaid üritusi: ühine kontsert ja nääriõhtu koos TRÜ Akadeemilise Naiskooriga, konsterdimatk maikuu algul Gruusiasse ja Armeeniasse, Haaslava meeslaulupäev ja muidugi VI üliõpilaslaulupidu 6.—7. juulil Tartus. Lisandub veelgi esinemisi ja kontserte. Suvel läheme aga ratastele ja pajatoidule — jalgrattamatkale ja suvelaagrisse.

Soovime tugevdada sidemeid (nii naljakalt kui see ka kõlab) üliõpilaskonnaga, et ühendada oma kooris suuremal hulgal tudengeid, kelle vabas ajas peaksid veel leiduma mõned tunnid, mida pühendada meeskoorilaulule ning sellega kaasnevale eneseleidmisele organisaatorina, naljamehena, seltskonnainimesena...

Tore on ju laulu kuulata, aga toredam veel ise laulda, nii et jutid üle selja jooksevad!

ALO RITSING,
koori dirigent

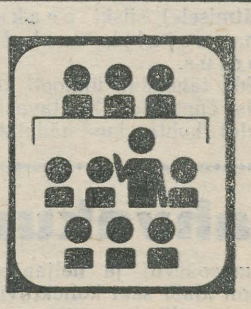

Kõneoskuse kool

Järgnevalt alustab oma tööd «Kõneoskuse kool». Tähelepanu pööratakse praktiliste kogemuste ja loengute ettevalmistamise oskuste arendamisele.

Vastavad õpperühmad on moodustatud teaduskondade juurde. Osa võivad võtta II—IV kursuse üliõpilased. Edukalt lõpetanud saavad vastava tunnistuse ja õiguse astuda ühingu «Teadus» liikmeiks.

«Kõneoskuse kooli» juhatab professor V. Alttoa, tema asetäitjateks on S. Kallas ja K. Merusk. Juhatuse liikmeteks on veel õppejõud K. Jaanson (Ajalootead.), H. Tihane (Arstitead.), T. Õunapuu (Filoloogiatead.), H. Pung (Füüsika-Keemiatead.), A. Paju (Kehakultuuritead.), A. Susi (Majandustead.), I. Kull (Matemaatikatead.), H. Lindmäe (Õigustead.), nemad võtavad teaduskondades ka avaldusi vastu.

29. novembril toimus juhatuse esimene koosolek, kus otsustati õpperühmade komplekteerimine lõpetada 24. detsembriks 1973. a. Töö algab veebruaris ja lõpeb mais 1974.

Oskus suhelda ja viia oma mõtteid auditooriumi, propageerida oma eriala probleeme, kõike seda on võimalik omandada «Kõneoskuse koolis».

Kõiki, kes tunnevad selle vastu huvi, palume registreeruda teaduskonna õpperühmi vahendava õppejõu või teaduskonna komsomolisekretäri juures. Kiirustage, osavõtjate arv on piiratud.

Juhatus

Embleemi konkurss

lõppes nii nagu enamik konkursse ja võistlusi viimasel ajal on lõppenud. Žürii ei leidnud esitatud kavandite hulgast ühtegi, mis sobiks esindama meie klubi. Välja anda otsustati kaks ergutusauhinda á 10 rbl. — Peeter Toropile (vene fil. V) ja Ants Heinale (ajaloo III).

Klubi embleemiks aga (sest embleemi vajati sellest hoolimata) kinnitas klubi nõukogu kunstnik Marje Ernitsa kavandatud variandi.

Ujuma!

19.—20. dets. on TRÜ teaduskondadevahelise spartakiaadi raames ujumise meistrivõistlused. Võistlused peetakse L. Kullmani nim. 16. Linna Kutsekooli ujulas. Võistkonna suurus — 12 võistlejat. Iga võistleja võib startida kõigil distantsidel.

19. dets. on soojenduse algus kell 19.45. Kavas on 100 m vabalt, 100 m rinnuli, 200 m kompleksi.

20. dets. algab soojendus kell 14.45. Kavas 100 m selili, 100 m delfiini, 4×50 m vabalt teateujumine.

Registreerimine 17. dets. kuni kella 10-ni veespordi kateedris. Nõutav arsti viisa.

ÜLIÕPILASMUUSIKA

18. detsembril kell 22 toimub TRÜ aulas järjekordne hilisõhtune kohtumine Tallinna konservatooriumi üliõpilastega. Seekordseteks esinejateks on ÜTÜ puhkpillikvintett koosseisus Jaak Maasik (oboe), Vello Sakkos (klarnet), Kalle Kauksi (metsasarv), Paavo Mets (fagott) ja Raivo Õun (flööt). Esitatakse klassikalist muusikat (Bach, Haydn, Danzi). Mõnevõrra karmikõlalisele puhkpillimuusikale on vastandatud 17. saj. kitarrimuusika, mida esitab Priit Pedajas. Õhtut aitab sõnaga sisustada (katkeid Shakespeare'i loomingust) konservatooriumi lavakunsti kateedri üliõpilane Jüri Aarma.

Head kuulamist!

JAAN ÕUN

Pääsmed müügil ELKNÜ TRÜ komitees.

Jüri Üdi

Hobuse laul rändajale reede õhtul

meie üle looklevad me loogad
me ei tea mis Luukas kodus teeb
õhtul tallis mis on meile kallis
üksik kärbes meile kõdi teeb

hobukastan hobuveski ligi
selle seinad koos on jahuga
aga lõhnab meie ärev higi
sina noormees hinga rahuga

sinu kabjad käivad kiviteedel
pikad mõtted teevad sops ja saps
anti sulle möödunudki reedel
lahjat õlut ja üks kange naps

✤✤

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Tartu Riiklik Ülikool» («Тартуский государственный университет») г. Tartu Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6498. MB-10447.

Uut teatmekirjandust Toomel

1. **Brockhaus ABC. Physik. M-Z.** Leipzig, 1973. 1783 lk. 18E-5.

2. **Görner, H. u. Kempcke, G. Synonymwörterbuch.** Leipzig, 1973. 643 lk. S sa—70.

3. **Славянское языкознание.** Москва, 1973. 446 lk. 11 Bi-28.

Nõukogude Liidus slaavi keeleteaduse alal 1966.—1970. a. ilmunud kirjanduse annoteeritud bibliograafia. Käesolev on jätkuks varem ilmunud bibliograafiatele, mis registreerivad vastava ala kirjandust 1918. a. alates. Materjal on esitatud süstemaatiliselt.

4. **Советское государственное (конституционное) право.** Москва-Иркутск, 1972. 557 lk. 6 Bi-7.

1957.—1970. a. ilmunud nõukogude riigiõiguse alase kirjanduse bibliograafia. Sisaldab nimeloendi.

5. **Библиографический аннотированный указатель литературы по механизации и автоматизации обработки экономической информации.** Москва, 1973. 200 lk. 24 B-109.

Väljaanne sisaldab 910 nimetust kirjandust majandusteaduliku informatsiooni töötlemise mehhaniseerimisest ja automatiseerimisest (1968—1970).

6. **Лептоспирозы в республиках Закавказья.** Баку, 1973. 129 lk. 22Bi—325.

1939.—1972. a. Taga-Kaukaasias leptospiroosi kohta avaldatud tööde bibliograafia sisaldab 302 nimetust. Eraldi on toodud sel teemal kaitstud dissertatsioonide loend, milles on 41 nimetust.

7. **Мячин, И. К. Москва.** Москва, 1973. 6448. lk. 26(Mos) 37.

Rikkalikult illustreeritud teatmik ja juht Moskvaga tutvumiseks.

AR

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 37 Reedel, 21. detsembril 1973. a. XXV aastakäik

Üliõpilaste teaduslike tööde vabariiklikult konkursilt

J. Tammeorg
ÜTÜ Vabariikliku Nõukogu esimees

Käesoleva aasta Eesti NSV kõrgemate koolide üliõpilaste humanitaar-, loodus- ja tehniliste teaduste alaste teaduslike tööde vabariikliku konkursi tulemused on väärikas vastus NLKP Keskkomitee peasekretäri sm. L. I. Brežnevi kõnele üleliidulisel üliõpilaste kokkutulekul ja NLKP Keskkomitee ja NSV Liidu Ministrite Nõukogu 1972. a. 18. juuli määrusele kõrgema haridusega spetsialistide ettevalmistamise parandamisest, mille realiseerimiseks vabariigi kõigi kuue kõrgema kooli üliõpilased ja õppejõud tegid 1972/1973. õppeaastal tõsist tööd.

Konkursi peakomisjonil ja 10 erialakomisjonil tuli välja selgitada 576 teadusliku töö hulgast paremad (1972. aastal esitati 504 tööd). Õppeasutuste järgi laekus töid: Tartu Riiklikust Ülikoolist 236 tööd (möödunud aastal — 187), Tallinna Polütehnilisest Instituudist 195 (180), Eesti Põllumajanduse Akadeemiast 94 (87), Ed. Vilde nimelisest Tallinna Pedagoogilisest Instituudist 31 (32), Eesti Riiklikust Kunstiinstituudist 18 (15), Tallinna Riiklikust Konservatooriumist 2 (3 tööd). Seega oli tööde arv kõige rohkem kasvanud TRÜ-l — 49. Järgnevad TPI 15 tööga, EPA 7 tööga ja Kunstiinstituut 3 tööga. Ülejäänud õppeasutustes jäi tööde arv enam-vähem samaks. Et õppeasutused on erineva suurusega, siis on esitatud tööde arvu järgi raske otsustada milline õppeasutus oli kõige usinam. Võrreldavad andmed saame statsionaarsete üliõpilaste arvu jagamisel esitatud tööde arvuga: TRÜ — 1 töö 18 üliõpilase kohta; EPA — 21, TPI — 22, Kunstiinstituut — 23, Ped.I — 38 ja Konservatoorium 154 üliõpilase kohta üks töö. Need arvud näitavad, et 4 kõrgemat kooli võtsid konkursist osa enam-vähem ühesuguse pingega. Tunduvalt madalamad on Pedagoogilise Instituudi ja Konservatooriumi tulemused. Nendes õppeasutustes ei olnud möödunud aastaga võrreldes märgata ka tööde arvu tõusu.

Tööde hindamine toimus 10 erialakomisjonis. Auhinnad olid: I preemia — 50 rubla, II preemia — 35 rubla, III preemia — 25 rubla ja eraldi preemia 25 rubla nooremate, s. o. I—III kursuse üliõpilastele.

Kõik erialakomisjonid märkisid tööde kõrget taset, head viimistlust ja temaatika aktuaalsust. Seetõttu tuli peakomisjon vastu 7 alakomisjoni taotlusele ja suurendas väljaantavate diplomite arvu. On rõõmustav, et ka nooremate kursuste üliõpilased konkursist aktiivselt osa võtsid.

Alakomisjonide lõikes kujunesid tulemused järgmiseks.

Täppisteaduste erialakomisjonile esitati 30 tööd (möödunud aastal 51), neist 27 TRÜ-st, 1 — TPI-st, 2 Pedagoogilisest Instituudist. Tööde arvu tunduv vähenemine eelmise aastaga võrreldes on täppisteadlastele hoiatavaks signaaliks.

Meditsiini, loodusteaduste ja kehakultuuri alalt laekus 73 tööd, kõik TRÜ-st (m. a. — 42). Tööde arvu suurenemine toimus peamiselt TRÜ Arstiteaduskonna arvel. Kahjuks jäi konkursist täiesti kõrvale Pedagoogiline Instituut.

Humanitaarteaduste komisjon vaagis 89 tööd (61). Töid laekus TRÜ-st 81, Pedagoogilisest Instituudist 8.

Tehniliste teaduste erialakomisjoni töö oli kõige raskem, sest see hõlmas 6 kitsamat eriala. Kokku laekus 107 tööd (m. a. — 115), neist 108 TPI-st ja 4 TRÜ-st. Võimalusi peaks olema osa võtta ka EPA-l. Tööde arvu mõningane vähenemine on ka siin hoiatavaks signaaliks.

Keemia ja keemilise tehnoloogia eriala komisjon hindas 36 (34) töö väärtust. Konkursil esines TRÜ 15 ja TPI 21 tööga. Ka see eriala vajab edaspidi suuremat tähelepanu.

Majandusteaduskonna komisjonis oli õppeasutuste vaheline konkurents kõige tihedam. Kokku laekus 108 (87) tööd neist TPI-st 70, TRÜ-st 20, EPA-st 18. 5-st esimese auhinna pälvinud tööst 3 (igast õppeasutusest üks töö) on kohe rakendatud praktikasse, võimaldades optimaliseerida jõusöödavedu, võidelda tööjõu voolavuse vastu ja parandada elamuehituse struktuuri.

Põllumajanduse ja metsanduse komisjon sai hindamiseks kõik 59 tööd (m. a. 51) EPA-st, samuti ka põllumajanduse mehhaniseerimise ja elektrifitseerimise erialakomisjon 17 tööd (m. a. samuti 17). Tööd paistavad silma oma praktilise väärtuse poolest.

Pedagoogika ja psühholoogia erialakomisjonile laekus 27 tööd (m. a. 20). Siin tekkis tõsine konkurents TRÜ 16 ja Pedagoogilise Instituudi 11 töö vahel. Mõned aastad tagasi pidime TRÜ-le tegema märkuse sellealaste tööde täieliku puudumise eest. Nüüd ilmselt tuleb ergutada Pedagoogilist Instituuti. Kunstiteaduste erialakomisjon sai 18 tööd Kunstiinstituudist, 10 Pedagoogilisest Instituudist ja 2 Konservatooriumist. Viimane arv on muidugi väike ja peaks Konservatooriumi õhutama tõsisemale tööle. Kokku laekus töid 30 (26).

Ei ole võimalik, et ainult arvudega saaksime kogu üliõpilaste teaduslikule tööle anda ammendava hinnangu. Peamiseks kriteeriumiks jääb ikkagi töö sisu, millele enamvähem objektiivse hinnangu said anda erialakomisjonid. Ja tõepoolest, kui vaadata kasvõi ainult I auhinnaga hinnatud 30 tööd, siis tuleb täielikult ühineda komisjonide kõrge hinnanguga. Neist enamik, 18 tööd, omab suurt teaduslik-praktilist väärtust. Kõik 30 I preemiaga, 30 II preemiaga, 42 III preemiaga, 115 diplomiga, 20 nooremate kursuste preemiaga ja 24 diplomiga autasustatud nooremate kursuste üliõpilaste tööd olid kirjutatud aktuaalsetel teemadel.

261 auhinnatud tööd peaks võimaldama meil väärikalt osa võtta eelseisvast üleliidulisest konkursist. Ka möödunud õppeaasta märtsis esitasid meie kõrgemate koolide üliõpilased tööde paremiku üleliidulisele konkursile, mille tulemused üsna hiljuti meile teatavaks said. Autasustatuid ootab lähemal ajal sõit Moskvasse kõrget tunnustust kätte saama.

Kokku laekus konkursile 12 775 tööd NSV Liidu 656 kõrgemast õppeasutusest. Medali vääriliseks tunnistati 318 üliõpilast. Ministeeriumi ja ÜLKNÜ Keskkomitee aukirjaga premeeritute arv ulatub 898-ni.

Konkursist võttis osa ka 3 meie vabariigi kõrgemat õppeasutust: TRÜ, TPI ja EPA. 7 meie vabariigi üliõpilast kannavad uhkusega medalit «Üliõpilase parima teadusliku töö eest» ja 13 on diplomi omanikud. Medali vääriliseks tunnistati: bioloogia alal TRÜ üliõpilane M. Saarma, meditsiini alal ühise töö eest TRÜ üliõpilased A. Žarkovski ja S. Mark, pedagoogika alal TRÜ üliõpilane E. Mürk, põllumajanduse alal ühise töö eest EPA üliõpilased E. Jaska ja E. Ojamets. Toiduainete tööstuse erialal TPI üliõpilane G. Ambur.

Need tulemused ei ole sugugi halvad ja näitavad meie tööde head kvaliteeti. Meie ainukeseks puuduseks jääb, et mitte kõik vabariigi kõrgemad õppeasutused ei võtnud konkursist osa. Tahaks ainult loota, et meie tänavused laureaadid esineksid veelgi väärikamalt ja õigustaksid vabariigi poolt antud tunnustust ka üleliiduliselt.

Selleks sitkust ja jõudu!

Laureaadid kogunesid aulasse. E. Saki fotod.

Väljasõiduistungilt

Esmaspäeval, 17. dets. peeti meie ülikoolis ENSV Kõrgema ja Keskeri hariduse Ministeeriumi kolleegiumi väljasõiduistung. **TRÜ rektor professor A. Koop** esines aruandega. Ta tutvustas abinõude plaani NLKP Keskkomitee ja NSVL Ministrite Nõukogu 18. VII 1972. a. määruse «Abinõudest kõrgema hariduse edasiarendamise täiustamiseks meie maal», vastava vabariikliku määruse ja ENSV kõrgema ja kesk-eriharidusministri käskkirja täitmiseks. Selle plaani põhiülesandena nimetas rektor kõrgema haridusega spetsialisti ettevalmistamise kvaliteedi tõstmist, millest tulenevalt määratakse juba kõik konkreetsed töölõigud allasutustes, nagu õppeedukuse tõstmine, parandades üliõpilaste ettevalmistamist üldteoreetilistes õppeainetes, ühtlustades teoreetilist ja praktilist väljaõpet, rakendades õppeprotsessis kaasaegseid õpetamise meetodeid, tehnifitseerides ja tihendades kontrolli üliõpilaste iseseisva töötamise üle. Erilist tähelepanu vajab aspirantuur ja väitekirjade hilinev kaitsmine, õppejõudude passiivsus oma kvalifikatsiooni tõstmise võimaluste ärakasutamisel. Tihendada tuleb koostööd ENSV TA-ga ja vabariigi teiste teaduslike asutustega, arendada õppetöö-alast koostööd NSVL keskkete teaduslike asutustega.

Sm. M. Heimann Kõrgema ja Kesk-eriharidusе Ministeeriumi esindajana peatus omakorda TRÜ õppeedukuse probleemidel, avaldades rahutust meie üliõpilaste suhteliselt rohke väljalangevuse üle kolmel esimesel kursusel ja et see protsent visalt, kuid püsivalt kasvab. Samuti pidas ta meie üliõpilastele iseloomustavaks eksamitele põhjuseta ilmumata jäämist. See nõuab teravaimat tähelepanu seda enam, et kõnealuse määruse põhiküsimus on kaadri ettevalmistamise kvaliteedi küsimus, ettevalmistus just põhiainetes. Siin peavad allüksused töötama detailsemate plaanide alusel, mis on koostatud kateedrite eneste poolt oma vajadusi ja nõrku kohti tundes, arvestades, et ülikooli üldplaan vaevalt kõiki abinõusid ette näha suudab ega ole mõeldudki spetsiaalsete küsimuste lahendamiseks.

Seni on nõrgalt täidetud külalislektorite kasutamise kohustust, nõnda külastas 1972. a. TRÜ-d üksnes 7 välislektorit. Teaduskondadel puuduvad praegu plaanid külalislektorite kutsumise kohta.

Sõnavõttudes olid kõne all õppetöö küsimused, kõrgemate koolide omavahelised suhted, õppematerjali trükkimisega seotud raskused, kaugõppemured seoses kaugõppijate kontingendi noorenemisega, keskkooliõpilaste kutsesuunitluse ebamäärasusest tingitud kõhklused eriala valikul, kaadri ettevalmistamise ja kasutamise probleemid, otsuste täitmise kontroll.

Minister A. Purga toonitas oma sõnavõtus, et kõrgema kooli efektiivsuse määrab spetsialisti tase. Tuleb töötada neis reaalsetes objektiivsetes tingimustes, mis meil on, kulutamata kogu energiat vigade lakkamatule arvelevõtmisele, ja siiski anda maksimaalne kvaliteet. Otsused ja plaanid jõudku välja allüksusteni.

Nende käe all...

Seoses üliõpilaste teaduslike tööde 1973. a. vabariikliku konkursi lõppemisega avaldab Eesti NSV kõrgema ja kesk-eriharidusе minister käskkirjaga kiitust üliõpilaste teadusliku uurimistöö suunamise ning üliõpilaste teaduslike tööde juhendamise eest alljärgnevatele Tartu Riikliku Ülikooli õppejõududele: riigi- ja haldusõiguse kateedri professorile majandusdoktor Ilo Sildmäele; NSV Liidu ajaloo kateedri dotsendile ajalookandidaat Linda Eringsonile; eesti kirjanduse ja rahvaluule kateedri juhatajale filoloogiadoktor professor Harald-Heino Peebule; anorgaanilise keemia kateedri dotsendile keemiakandidaat Uno Palmile; sünnitusabi ja günekoloogia kateedri juhatajale meditsiinidoktor professor Vootele Meipalule.

... jõudsid auhinnani

ENSV kõrgema ja kesk-eriharidusе ministri käskkirjaga on määratud preemiad järgmistele TRÜ üliõpilastele, vabariikliku konkursi võitjatele.

I. preemia vääriliseks tunnistati: **Majandusteaduskonna V kursuse kaugõppe osakonna üliõpilase Tiiu Adamsoo töö «Tööjõu voolavust mõjutavate mõningate tegurite statistiline analüüs Valga Teraviljasaaduste Kombinaadis». Juhendaja M. Siiman. Arstiteaduskonna V kursuse üliõpilase Jaan Eha töö «Polükardiograafia ja riskifaktorid angiograafiliselt diagnoositud koronaarskleroosi korral». Juhendaja van. tead. töötaja T. Sulling ja assit. J. Maaroos. Kehakultuuriteaduskonna IV kursuse üliõpilase Sirje Johari töö «Noorte sõudjate mõningate funktsionaalsete näitajate dünaamika ettevalmistava perioodi erinevatel etappidel». Juhendaja van.-õp. A. Paju. Majandusteaduskonna V kursuse üliõpilase Virve Jürissoni töö «Faktoranalüüsi kasutamise võimalustest sotsiaalsete nähtuste uurimisel». Juhendaja dots. E. Purju. Bioloogia-Geograafiateaduskonna V kursuse üliõpilase Andres Koppeli töö «Salukuusiku ruumiline struktuur seoses kiirgusrežiimi ja energeetilise efektiivsusega». Juhendajad tead. töötajad T. Frey ja V. Ross. Filoloogiateaduskonna V kursuse üliõpilase Heli Laanekase töö «Eduard Vilde romaani «Raudsed käed» tekstiajalugu». Juhendaja E. Aaver. Matemaatikateaduskonna V kursuse üliõpilase Toivo Leigeri töö «Vektoralamruumi suhtes tõkestatud elemendid lokaalselt kumeras ruumis». Juhendaja prof. G. Kangro. Õigusteaduskonna V kursuse üliõpilase Kalle Luiga töö «Holograafia kasutamisvõimalustest kriminalistikas». Juhendaja dots. H. Lindmäe. Ajalooteaduskonna V kursuse üliõpilase Tiit Rosenbergi töö**

(Järg. lk. 2)

Partei elu

Partei juhtiva osa suurendamine

oli põhiküsimus Ajalooteaduskonna parteiorganisatsiooni koosolekul 17. detsembril. Ajalooteaduskonna kommunistid jälgisid suure huviga partei linnakomitee I sekretäri J. Loti ettekannet «Partei juhtiva osa tõstmisest linna parteiorganisatsioonis».

Ettekandja toonitas, et parteidokumentide vahetamine on seadnud üha suuremaid nõudeid kommunistide ideelise palge ja praktilise tegevuse suhtes. Praegu on vaja, et partei iga liige oleks veendunud poliitiline võitleja, leppimatu võõraste ideede mis tahes ilmingute vastu. Väga oluline on just parteiorganisatsioonide tegevuse kvaliteedi tõstmine, tähelepanu suunamine poliitilistele sõlmküsimustele.

J. Lott andis ülevaate Tartu tööstuse edusammudest, saavutustest ja vajakajäämistest linna ehitustegevuses ja heakorra alal. Tõsised ülesanded seisavad Tartu kommunistide, sealhulgas ka TRÜ kommunistide ees kasvatustöö valdkonnas. Küllalt suur on Tartus veel noorte arv, kel pole täielikku keskharidust ja kes pole asunud edasi õppima. Selles osas tuleb saavutada murrang. Suurem peaks olema Tartu abiturientide osa linna kõrgemates koolides.

J. Lott vastas kommunistide arvukatele küsimustele meie kodulinna tänapäevaste probleemide ja tulevikuperspektiivide kohta. Sõnavõttudes toonitasid Ajalooteaduskonna kommunistid polütehnikumi asutamise tarvidust Tartusse, samuti vajadust tõhustada võitlust alkoholi kuritarvitamise vastu.

Tunnustus

Kauaaegse kohusetundliku osavõtu eest rahvakontrolli tööst avaldab TRÜ rektor oma käskkirjas kiitust TRÜ rahvakontrolöridele: TRÜ rahvakontrolligrupi esimehele Albert Paltserile; Juhan Elgasile, Voldemar Kiisile ja Marta Kikasele administratiivmajandusosakonna rahvakontrolligrupist; Matt Mäele Arstiteaduskonna rahvakontrolligrupist.

Ametiühinguaktiivi premeeriti

Konstitutsioonipäeva eel kogunes ülikooli kohvikusse ametiühinguaktiiv, et austada ühiskondliku töö eesrindlasi. Sellised autasustamisõhtud on kujunenud juba traditsiooniks. Ametiühingukomitee esimees H. Kabur tegi teatavaks komitee otsuse ning andis üle aukirjad 35 eesrindlasele (I. Pauska, H. Karu, A. Kreis, S. Jürisson, S. Laisk, N. Brunsvik, J. Narbekov, V. Hunt, V. Kivi, K. Oot, R. Trapido, A. Siiner, G. Laugaste, L. Kisseljova, E. Turu, H. Rätsep, E. Kreek, A. Veingold, R. Pirn, M. Hõrak, G. Vesman, S. Kalnin, T. Püssa, A. Epler, H. Jänes, S. Vaimann, H. Lindmäe, H. Saarsoo, H. Sipelgas, Ü. Rubach, L. Kivistik, S. Kursk, K. Schmidt, T. Toomingas, T. Otsus). Rahalise preemia said 34 aktivisti. Ametiühingu Vabariikliku Komitee aukirjad anti üle R. Kärnerile, R. Blauhutile ja M. Liigantile.

Lauludega tervitas autasustatuid ülikooli kammerkoor ning sooje sõnu ütlesid parteikomitee nimel J. Kalits ja komsomolikomitee nimel T. Koldits. Õhtust võtsid osa ka külalised Jerevani Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteest.

H. OOLE

ACTA DIURNA

14. detsembril k. a. kutsus «Edasi» toimetus kokku oma agaramad kaastöölised ja kirjasaatjad, et tähistada 50 aasta möödumist üleliidulisest töölis- ja maakirjasaatjate nõupidamisest ning arutleda ühiseid ülesandeid tänase ja homse ajalehe tegemisel. Kokkutulnute poole, kelle hulgas oli ka mitmeid TRÜ pere liikmeid, pöördusid ENSV Riikliku Raadio ja Televisiooni Komitee esimees Endel Jaanimägi, EKP Tartu Linnakomitee I sekretär Johannes Lott ja ajalehe «Edasi» toimetaja Evald Tooms. Kodulinna ajalehe kõrgeim tunnustus, «Edasi» rinnamärk, anti teiste hulgas üle professor Raimond Hagelbergile ja dotsent Helga Kurmile.

Noorte teadlaste nõukogu

12. detsembril toimus TRÜ NTN-i järjekordne töökoosolek. A. Pork informeeris TRÜ noori teadlasi tutvustava rubriigi organiseerimisest ajalehes «Noorte Hääl». Arutati nõukogu struktuuri küsimusi. Tutvuti materjalidega, mis peegeldavad TRÜ noorte teadlaste sotsiaaldemograafilisi andmeid ja jaotumist. Materjalidest selgub, et ülikoolis on praegu 439 kuni 33 aasta vanust kõrgema haridusega spetsialisti. Veel sel õppeaastal kavatseb NTN läbi viia selle kontingendi sotsioloogilise uurimise (vastutajad M. Heidmets ja J. Tamm). Aspirantuurialase töö parandamisel võiks arvesse tulla TRÜ ajalehe abi. Vabariigi juhtivate töötajate poole pöördutakse palvega esineda TRÜ NTN-i üritustel. Arutati ka nõukogule oma publikatsiooni taotlemise otstarbekust.

NTN-i järgmine töökoosolek toimub 4. jaanuaril 1974.

Sõprussidemed Armeeniaga

Oktoobripühadel toimus Jerevani Riiklikus Ülikoolis ametiühingutegelastele üleliiduline seminarkohtumine. Osavõtjaid oli Harkovi, Kišinjovi, Tbilisi, Moskva, Minski, Tartu ülikoolist. Tutvuti Jerevani ülikooliga, käidi ajaloolistes ja kaunites paikades. Meid, põhjamaalasi, kes me valmistusime päikesevanne võtma, jahmatas lumi, mis paksu kihina kattis linna ning murdis lehtedes puid. Ega kaua antud aega ringi vaadata, algas kibe töö, mille lõppedes sõlmiti kõrgemate õppeasutuste vahel lepingud. Jerevani ja Tartu ülikoolil kujunesid soojad sõprussidemed:

Paberile pandi järgmist:

a) leping kultuuritöö sidemete loomise kohta Tartu ja Jerevani ülikooli vahel;

b) leping isetegevuskollektiivide vahetamise kohta. Meile tutvustati paljusid isetegevuskollektiive ning nüüd on plaanis külla kutsuda nende viiuldajate ansambel, rahvapillimängijad, miniatuuride teater, *folk*-ansambel ja tantsuorkester. Nende kinoklubi on väga huvitatud koostööst Tartu kolleegidega. Kunstikabineti rahvale oleks võimalik organiseerida kohtumist noortega, kes tutvustaksid kaasaegset armeenia kunsti ja ka möödunud aegade vaatamisväärsusi.

Ka oma isetegevuslasi saadame neile esinema. Keda, see jääb juba ametiühingu, TRÜ klubi ja komsomolikomitee otsustada. Detsembris külastasid armeenlased Tartut ning siis kirjutati alla ka lepingule, mis näeb ette tervistavate spordilaagrite tuusikute vahetamist. 26. jaanuarist 3. veebruarini avaneb grupile Tartu tudengitele võimalus veeta nädal Jerevanis ja Zahkadzoris. Avaldusi võetakse vastu ametiühingukomitees aasta lõpuni, eelisjärjekorras arvestatakse ühiskondliku töö aktiviste.

R. KULL

ÕIE VANAMB, ÕNNITLEME!

«Sinul on oma töö, minul oma. Kuidas sa sellega toime tuled, näitab sinu klassitunnistus,» oli Õ. Vanamb Mart-pojale öelnud. Neist sõnust mõisteti teineteist: haruharva juhtub, kui Mardil mõni koolipoisinumber vihikusse lipsab.

Kui Õ. Vanambale, nagu koolis kombeks, tehtu eest hinneteleht kirjutada tuleks, seisaksid seal ainult viied reas...

See oli kümme aastat tagasi, 19. detsembril, kui Õ. Vanamb TRÜ patoloogilise füsioloogia kateedrisse preparaatori ametikohta kuulama tuli.

Esimene oli ei-mõte: töö tundus mustavõitu, päevad pikad, ei pühapäeva ega argipäeva vahet.

«Armastan loomi. Vanaisa oli mul metsavaht, isa, õde-venda samuti. Küllap nendelt mullegi see armastus loomade vastu hinge jäi. Nõustusingi.»

«Kui praegu päris algust meenutan, ega usugi, et juba kümmekond aastat hiirte, rottide, küülikute, varem ka koerte — kateedri katseloomade eest hoolt on kantud.»

«Mis sa jändad, jäta kõik ja tule ära. Mujal ju kergem!» kutsub vahel mõni tuttav.

«Küll lähen... viie aasta pärast pensionile! Kui tead, et sinu tööd vaja on, kui head inimesed kõrval, ega siis kipu kuhugi.»

Preparaatori kohus on kateedri «loomaaia» eest hoolitsemine, loomade katseks ettevalmistamine, auditooriumi kandmine.

«Kõike teen, aga katse juures olla ei suuda. Alles siis, kui eksperiment läbi, viin nad oma puuri tagasi.»

«Mõnikord abikaasa toriseb: «Pole sul ei pühapäeva- ega pühadetunnet.» Päris nii see ikka kah ei ole. Pere veel unes, tõusen, käin puhastan puurid, panen veekausi ja leivapooliku, küülikutele lisaks ka heinatopi ette, ja ongi minu pühapäev käes. Ainult õhtul lippan veel korraks vaatama — süda ei anna rahu.»

— — — — —

19. detsembril tähistas TRÜ patoloogilise füsioloogia kateedri vanempreparaator Õie Vanamb kahte juubelit korraga: eluaastaid sai 50, neist kateedri preparaatorina — 10.

Hakkaja, hoolas, kohusetruu, abivalmis — niisugune on ta kateedrirahva silmis. Suur, suur aitäh tehtu eest! Meie kõigi südamlik õnnesoov juubelisünnipäeva puhul, tervist ja jaksu edaspidiseks!

Patoloogilise füsioloogia kateeder.

Juhan Peegel on nüüd teaduste doktor

Intervjuu H. PEEBUGA, kes oli selle doktoriks saamise tunnistajaks.

«14. detsembril sel aastal kaitses oma doktoritööd meie ülikooli žurnalistikaõppejõud JUHAN PEEGEL. Et vabariigis vastava kvalifikatsiooniga kaader puudub, tuli doktorikraad vastu võtta Moskva Riikliku Ülikooli Žurnalistikateaduskonna nõukogu käest.

Doktoritöös «EESTI AJAKIRJANDUSE ALGUSPERIOOD (1766—1857)» on lähema vaatluse all eesti selle ajalõigu ajakirjandus. Peatükkide kaupa on käsitletud väljaandeid «Lühikesest õpetusest» pideva ajakirjanduse alguseni. Vastse doktori erilist leidlikkust näitab «Tartu Maarahva Nädalalehe» sisu rekonstrueerimine arhiivimaterjalide alusel. Põhjalikku vaatlemist on leidnud ajalehtede väljaanded.

Oponeerisid Juhan Kahk, Harald Peep, Vladimir Pelt. Töö kaitsmine toimus edukalt. Kõik hääletamisest osavõtnud 18 nõukogu liiget hääletasid poolt. Järgnenud sõnavõtud olid elavad ja sisukad. Rõhutati töö teaduslikku väärtust eesti ajakirjanduse ajalooseisukohalt ja selle üldist metodoloogilist tähtsust.

Näiteks kalendriajakirjanduse käsitlemist perioodika eelkäijana pidasid Moskva teadlased väga perspektiivikaks. Pealinna žurnalistid avaldasid lootust koostööks eesti ajakirjanikega. Tagatiseks teadmine, et sotsioloogidel on sellisele ühistööle juba alus pandud.

Kaitsmisele olid tulnud eesti ajakirjanike ja sotsioloogide esindajad, nagu Marju Lauristin, Ülo Vooglaid, Peeter Vihalemm, Olev Remsujev, Tiit Sinisaar jt.

Ajakirjanike Liidu retsensioonis öeldi, et töö on kompaktne, ülevaatlik, heas stiilis ning tulemused on juba praktikassegi jõudnud. Rõhutati dissertandi mitmekülgsust. Ta on ajakirjanike kaadri ettevalmistamise kõrval oma osa jätnud rahvaluuleteadusse, kirjakeele ajalukku, ilukirjandusse.»

Kirja pannud TIIA RÖÖMUS

Ülikooli lehe poolt, kõigi praeguste ja juba lõpetanud žurnalistide nimel — tugev käepigistus doktor Juhan Peeglile.

...jõudsid auhinnani

(algus 1. lk.)

«Palgatöö Lõuna-Eesti mõisates XIX sajandi lõpul — XX sajandi algul». Juhendaja prof. H. Ligi. Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilase Viiu Sillaste töö «Õppematerjali modelleerimine lõplike automaatidega». Juhendaja dots. A. Tõldsepp. Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilase Inge Suiti töö «Kroomi sisaldavate heitvete puhastamisel kasutatavate ioniidide mõningatest omadustest». Juhendaja dots. L. Suit. Füüsika-Keemiateaduskonna V kursuse üliõpilase Aleksei Treštšalovi töö «KJ kristallis olevate S_2^--ioonide ümberorienteerumisprotsesside uurimine». Juhendajad ENSV TA FAI van. tead. töötaja L. Rebane ja ENSV TA FAI noorem tead. töötaja I. Sildos.

II. preemia vääriliseks tunnistati: **Maie Kreegipuu, Tiiu Kull, Alar Onoper, Maie Potter, Maia Schmidt, Sirje Põllumäe, Ene Rebane, Juhan Sikk, Otto Tomingas, Kalle Türk, Aleksander Žarkovski, Sirje Mark, Viivi Verrev, Mart Paberit.**

III. preemia vääriliseks tunnistati: **Boris Bogovski, Raivo Uibo, Eino Sinimäe, Sirje Pajupuu, Ants Koskaru, Elle Peets, Valentina Dubovskaja, Maie Deifel, Vladimir Deneiga, Sirje Helme, Ants Kaasik, Taimi Koosel, Ilme Rosin, Maie Kuldkepp, Riina Kööbi, Mare Purde, Jüri Laanekask, Andres Maastik, Sirje Paris, Margarita Petrova, Miron Soltanovitš, Peeter Sookruus, Juta Teder, Tiia Tiik, Toomas Tromp, Ülle Nuuma.**

55 aastat Eesti Töörahva Kommuuni rajamisest

Ilma minevikuta pole tulevikku. Seepärast peame ikka ja jälle tuletama meelde neid sündmusi ja isikuid, tänu kellele võime elada ja õppida sotsialistliku korra tingimustes Nõukogude Eestis.

29. novembril möödus 55 aastat Eesti Töörahva Kommuuni — esimese suveräänse Eesti rahvusriigi loomisest.

Pärast Eesti vallutamist saksa okupantide poolt 1918. a. veebruaris jätkus siin võitlus nõukogude võimu eest. Palju eesti kommuniste evakueerus Nõukogude Venemaale, kus asutati VK(b)P Eesti osakond. Osa kommuniste jätkas võitlust okupeeritud alal. 1918. a. novembris varises kokku Saksa keisririik — Saksamaal puhkes revolutsioon. Esimese maailmasõja rinnetel lõppes sõjategevus Saksamaa ja tema liitlaste lüüasaamisega. Et takistada aga nõukogude võimu taastamist okupeeritud aladel, läks kohalik kodanlus sobingule okupatsioonivõimudega, paludes nendelt sõjaväelist kaitset.

15. nov. 1918 organiseeris VK(b)P Eesti osakond Ajutise Revolutsioonikomitee töörahva võimu taaskehtestamiseks Eestis. Neli päeva hiljem toimus Tallinna TSN salajane istung, kus nõukogu kuulutus ennast kõrgeimaks riigivõimuorganiks Eestis. Eesti töörahva nimel pöörduti Nõukogude Venemaa töörahva poole ühise võitluse organiseerimiseks okupantide ja kohaliku kodanluse vastu. Samal ajal hakati koondama Narva alla eestlastest koosnevaid Punaarmee üksusi, kokku üle 5000 mehe. Pärast ägedaid lahinguid vabastati 29. novembril Narva saksa okupantidest ja valgetest vägedest ning siin kuulutati välja Eesti Töörahva Kommuun. Moodustati ETK Nõukogu, kuhu kuulusid esimehena Jaan Anvelt, Siseasjade Valitsuse juhatajana V. Kingissepp, Rahvamajanduse valitsuse juhatajana H. Pöögelmann jt. tuntud eesti revolutsionäärid. 7. detsembril tunnustas Vene SFNV Rahvakomissaride Nõukogu Eesti Töörahva Kommuuni iseseisva riigina ja hakkas koos teiste nõukogude vabariikidega andma ETK-le abi relvade, toiduainete, varustuse ja raha näol.

Samal ajal tungisid Eestis edukalt peale Punaarmee üksused, kelle enamiku moodustasid Eesti Töörahva Kommuuni väeosad. Kuu ajaga vabastati suur osa Eesti territooriumist ja 1919. a. alguseks jõuti 35 km kaugusele Tallinnast. Mitmel pool, sealhulgas ka Tartus ja Valgas, kehtestati nõukogude võim enne Punnarmee kohalejõudmist.

Kohe alustati ka nõukogude riigiaparaadi taastamist ning sotsialistlikke ümberkorraldusi. Rakendati tööle maakondade ja linnade ajutised täitevkomiteed, natsionaliseeriti pangad ja tähtsamad tööstusettevõtted, kehtestati 8-tunnine tööpäev. Natsionaliseeritud mõisates loodi kommuunid. Koolides kehtestati tasuta emakeelne õpetus ja tehti lõpp usuõpetuse õpetamisele. Hakati andma tasuta arstiabi.

Täpselt 55 aastat tagasi, 21. detsembril 1919. a. vabastati meie kodulinn Tartu. Tänu bolševike laialdasele selgitustööle tekkisid siin paiknenud kodanlikes väeosades sõdurite rahutused. 20. detsembril algas Tartus ülestõus. Samal päeval põgenesid linnast kodanlike võimude esindajad ja päev hiljem lähkusid valgekaartlikud väed. Kommunistide F. Nurmbergi, A. Kriiski, A. Nigulase jt. juhtimisel võtsid ülestõusnud juba enne Punaarmee üksuste saabumist linnas võimu enda kätte. Samal päeval hakkas Tartus ilmuma revolutsiooniline ajaleht «Edasi».

Linnas algas hoogne ja laialdane nõukogulik ülesehitustöö: natsionaliseeriti ettevõtteid, taastati koolivõrku. Tehti ettevalmistusi Tartu Ülikooli tegevuse jätkamiseks. Nõukogude võim nimetas ülikooli uueks rektoriks eestlase, matemaatik Jaan Sarve. 4. jaanuaril toimus üliõpilaste, õppejõudude ja teenistujate esimene üldkoosolek, kus võeti üksmeelselt vastu otsus: tunnistada nõukogude võimu, panna jälle tööle okupantide poolt vallandatud õppejõud ja teenistujad.

Ulatuslikumate ümberkorralduste elluviimist takistas aga valgete vägede vastupealetung 1919. aasta jaanuaris. 14. jaanuaril langes Tartu ja lõpetati nõukogude võimu ümberkorraldused.

Eesti Töörahva Kommuuni võitlus aga jätkus. Ja kuigi 1919. aasta 5. juunil kuulutati ETK likvideerituks, ei tähendanud see veel kaugeltki kommuuni ürituse lõppu. Kommuuni tegevusaja jooksul saadud kogemused aitasid kaasa eesti töörahva võitlusele uue, parema elu eest.

JÜRI ASARI,
Õigusteaduskonna II kursus.

* Kes me oleme *

Alustasime siin sügisel 1971. Nelikümmend üks isemoodi inimest, naljakat, pinevil, aga tohutu rõõmsat. See oli selle aasta eesti filoloogia I. Vanemad kolleegid vaatlesid seda sabistavat rebasekarja teatud erilisel ilmel, kui see tähtsalt ja õhinal oma õppehooneid ja auditooriume taga otsis.

Sel aastal alustasime siin majas kolmandat korda, ainult et väärikalt, julgelt ja ehk mitte enam nii rõõmsalt. Sest oleme nüüd eesti filoloogia III. Ning Tartu linn oma akadeemilise tsentrumiga on äärest ääreni meie jalajälgi täis. Ja järel on meid kolmkümmend kuus. Sel aastal ootasime juba i s e rebasekarja sellel teatud erilisel ilmel, kui nad meie jaoks nii tuntud asju õhinal avastasid. Meie läbikäidud tee on juba pikk. Ja kordumatu.

Sest kordumatu on juba see tunne, millega avastad, et igal kaaslasel on oma nägu, mõnel veel iseäranis tore, et ülikool pole vaid üks sümboolne maja, vaid miljon suurt ja väikest hoonet+veel kohvik ja klubi, et aeg läheb imekiiresti ning et üks sessiaeg võib üliõpilasest inimese väga kurvaks teha.

Alates tutvusõhtust «Sophoklesest» kerkisid küünlad vaka alt (nagu öeldakse) ning õppisime üksteist teistmoodi nägema. Selle aja jooksul, kuhu mahub nii palju närvilisi päevi ja väsimatult mõllatud õhtuid, õppisime üksteist veel mitmeid kordi uut moodi nägema.

Jaa, need õhtud, nagu rebaste õhtu, kus me tolmava Wiedemanniga vastu pead saime, nagu nääriõhtu arvestuste ängistaval ajal, kus hea õppejõuna esinev näärivana Kalev igaühe teadmised üle kontrollis, või siis meestepäev, kus tõestati, et ka filoloog omandatud teadmisi jooksvalt ellu saab rakendada (üks heksameetris antiikdraama kohalikul ainestikul), kohe järgnes naistepäev, kus meie tütarlastele anti võimalus nautida pesukausitäit kompotti «Gloobus».

Kursuse populaarsemaks lendsõnaks sai siis «Oh rõõmu!» (mille populaarsus, tõsi küll, kahaneb järjest semestri lõppudel, sest valdavaks saab siis «Oh häda!»).

«Oh rõõmu!» hüüti I kursuse sügisel kolhoosis. Seda vaatamata vihmavalingutele, mis igal ebakohasel momendil ülevalt alla sadasid, põhjatuultele, mis meie ärklikorruse puuseinu ignoreerides külas käisid, ja kartulitele, mida oli palju ja poriseid ning mis kaalusid megatonne; sest olemas olid massilised seenelkäigud, vee- ja padjasõjad, pimedad ööd, illustreeritud hirmu- ja õudusjuttudega ning kaks karmi enesesse ja kööki sulgunud kokka ja uks ei avanenud enne, kui lauad olid lookas kapsarullide ning õunakookide all...

«Oh häda!» hüüti kevadeti, kui oli toomingate õitsemine, valged ööd ja parv ööbikuid Toomel, kui meie jaoks läbi seminarka akende... Ja lisaks teadmine, et veel mitu kevadet oma õitsemisega läheb meist mööda kuskil mujal, meie mälestusteks vaid vapustavad pildid eksamitest ja arvestustest.

Me oleme ülikooli esimese poolaja lõpul, meil on soliidselt pleekunud teklid, mille nokad varjavad murekortsukestes laupasid, me tunneme hästi suurkooli reegleid, me käime loengul individuaalse esinemissagedusega ja loengu vaheajal istume kohvikus, me oleme kogenud eksamitegijad, oskusega vastavalt vajadusele kasutada allikaid (sest «Ad fontes!» hüüti juba vanas Roomas).

Ühesõnaga, meil läheb nii nagu paljudel põlvedel enne meid. Aga teistmoodi ka, sest me ise oleme teistmoodi.

Kes me oleme? Saage tuttavaks.

Heli ja Mihkel Tiks

Mäekõrgune on korvilaud
sinna ei vii kergeid teid
seal üleval on säramas pall
ja TIKS on viskel all,

laulis kord kursuse naisansambel HELI REICHARDTI juhatusel. Naisansambel ei laula enam ammu ja Heli pole ka enam Reichardt. Et Heli on nüüd TIKS, ei saa ta naisansamblit juhatada, rääkimata muudest tuhandetest toredatest asjadest, mis temast kord alguse said.

Akadeemiline keskkond pidi oma õigused Heli suhtes Tanel Tiksile loovutama, kes on veel nii noor, et tal on õigus oma ema ainult endale pidada.

Oma põhiomadused on Heli aga säilitanud, neist kõige põhilisemana aga selle, et ka kõige süngem inimene temaga kaua oma joont ei suuda hoida.

Et ka MIHKEL ei saa oma parimat korraga nii eesti filoloogias kui Tartu «Kalevis» anda, nähakse neid siinmail harva. Kursusele jääb siiski vähemalt heameel, et nad olemas on.

Livia Viitol

LIVIA:

Ühelt kursuseõhtult jäi kõrvu repliik: «Mitte iga kursus ei või uhkustada oma Liviaga, kes on suuteline valmis meisterdama viiekilose tordi.» Pole tõesti igaühele antud suuri kulinaarivõimeid ja Saksamaalt ostetud «Backbuch'i» (maakeeles «Küpsetamise raamat»). Jääb veel lisada, et need, kes Liviaga koos kolhoosis olid, tulid sealt tänu temale tublisti kosununa tagasi ja mäletavad kindlasti praegugi veel priskeid söömaaegu ning üllatusõunakooke.

Kui kuskilt kostab aga naeru, siis on kindel, et Livia peab olema kuskil läheduses.

Tema naeru musikaalsus pole sugugi juhuslik. Armastus muusika ja laulmise vastu on temast lahutamatud. «Võtke minult laul ja te võtate minult ka naeru», kuid ilma naeruta, ilma huumori- ja ilutundeta pole inimest.

Jüri Viikberg

Peateed, kõrvalteed, suured teed ja väikesed teed. Mõnikord nii siksakilised, teinekord sirged nagu otsekohese inimese sõnad.

Otsimiste ja leidmiste käänakudki peavad olema — nii, nagu kõikidel teedel.

Visadust ja püsivust öeldakse sellel inimesel olevat.

Vepsa- ja Vadjamaa ekpeditsioonide vahele mahuvad ungari ja rootsi keel, soome keelest kõnelemata.

Amet ei riku meest, aga et ka mees ametit mitte, seda teavad filoloogid, kes alates käesolevast semestrist tunnevad Jüri Viikbergi keeleringi esimehena.

otsene järeltulija, valiti ta kursusevanemaks. Ja «Kalevipojast» on tal kindlasti vähem teadmisi ka (ehkki ei tohiks olla), kui näiteks purjespordist, kus ta vapralt vabariigi noorte au kaitseb.

Et see on heades kätes, näitab kasvõi fakt, et Kalev sai Müncheni olümpiamängude diapositiive kohapeal teha, mida teatavasti iga purjetaja ei saanud.

Kui Kalev parajasti ei purjeta, õpib ta viitele ja valitseb karmi käe ning rabava huumoriga oma kursust.

«Kaks tundi tee tööd ja siis viska prügikasti!» pahandas ta pettunult kord pärast masinakirja tundi. Ta on nimelt arvamusel, et kõigele vaatamata pole ilus oma tegusid prügikasti saata.

Kalev Vapper

Hoolimata sellest, et KALEV VAPPER pole vahest Kalevipoja

Üllar Ende

-n d k- — need kolm tähte, mis enamasti mõne omanäolise õnnitluskaardi taha on maalitud, tähendavad kõigepealt seda, et kaardi saaja võib uhke olla — teist sellist juba olemas ei ole! Loomulikult ei saagi olla, sest pole olemas teist Üllar Endet (tegelikkuses Endeka nime all tuntud), kes neid teeks.

Kunstiinimese hing ja filoloogi mõtlemine, millele ülikooli rahvatantsuansambel ja klaveri või akordionimängimine teatavaid suundi juurde lisavad.

Eriala poolest kuulub Üllar rahvaluule õppijate hulka, kuigi talt on küsitud ja küsitakse ikka, et miks mitte ajakirjandus, soome-ugri või hoopis kunstikool. Ja selle peale arvab ta ise, et mispärast siis ajakirjandus, soome-ugri või kunstikool, kui just rahvaluule.

Mati Soonik

Toimekas ja agar mees oma parimates aastates. On läbi käinud mitmest tulest ja veest ning proovinud seitset ametit, sealhulgas näitlejaleiba nuku- ja päris teatris.

Paljust heast on jäänud ilma see, kes pole tema sugestiivses esituses kuulnud Villu monoloogi «Kõrboja peremehest», Liivi luuletusi ja lõpuks ka tema enda omi, millest kõige toredama sisu ühtib umbkaudu laulu sõnadega: «Kes meist ei ihkaks olla veel kord vallatu ja noor...»

Kuigi öeldakse, et «parba non facit philosophum», on Mati ühiskonnateaduste seminarides hinnatud sõnaka mehena, kes nii mõnegi kaaskannataja, kel «objektiivsetel põhjustel» seminariks ette valmistamata, närvivapustusest on päästnud.

Niisugused oleme praegu. Tegelikult on meid muidugi rohkem, kui ainult need nimed. Mõned neist, nagu Eve Kungur, Katre Ligi, Mihkel Mutt on end juba ise tutvustanud ja seda paremini, kui suudaks seda keegi teine. Kindlasti tutvustavad end mõned veel, ülejäänud arvavad, et ka ilma on võimalik. Kindel on üks: igaühest peab midagi s a a m a. Aga kuidas see kellelgi õnnestub, näitab juba tulevik.

LIVIA VIITOL
EPP WEINRAUCH
TIIU ROOSTNA

Merike Lillo

Kui tänavat pidi kihutab hunnik blonde lendlevaid juukseid, siis on nende all kindlasti MERIKE ja sellel Merikesel on kindlasti kiire.

Tema kott on enamasti rauduraske, sest seal võib juhuslikult leiduda kaks paksu sõnaraamatut või kõidetena kopeeri (tavaliselt ei kirjuta ta kaugeltki ainult endale) lisaks terve vene kirjanduse lektüür, aga võimatu pole ka, et seitse purki konservtomateid või kilo juustuga vorsti.

See on meie Merike ja ta on kõigeks võimeline. Ta on võimeline tundide kaupa naerma, ihuüksinda läbi pimeda surnuaia minema, koerailmaga võimlemise tunnis jooksma (kui teisi hulle ei leidu), Tartu haljasaladel soomustindikuid korjama (kuigi üldsus on arvamusel, et need head söögiseened pole tegelikult head), mingi erakordse raamatu järjekorda seisma jääma (kuigi ise oli teel kuhugi olulisse paika), alluma massinakkustele (kui see tähendab kohvikusse või kinno minekut) ning ikka eksamit hästi tegema (kuigi tal eelmisel päeval oli õppimise asemel äkki tuju mõnda pop-suvekleiti õmmelda).

Ainus, milleks Merike võimeline pole, on teiste inimestega tülitsemine ning veel pole ta võimeline maailma asju argipäevaselt võtma.

Mitte keegi ei usu, et Tartu linna kolm kodanikku: Margus, Terje ja Küllike Lillo teda e m a k s hüüavad. Ei usu sellepärast, et ta oskab näida palju noorem, kui kümned meie akadeemilise seltskonna kümme aastat nooremad esindajad.

Raamat ühest noormehest

Leenu Siimiskeri raamatut «Jaan Saul» lugedes ja üle lugedes püüdsin sihilikult kõrvale jätta selle raamatu prototüübi, kõik kõrvutamised kunagi elanud Jaan Sauliga. Püüdsin raamatut lugeda kui kujunemisromaani, «tundekasvatust». Ja eks nii olegi vist kõige õigem, sest Sauli tundsid siiski vähesed inimesed, ja see vähenegi hakkab nüüd juba mälus tuhmuma.

Ka autor ise võrdleb oma tegelast pidevalt literatuursete kangelastega, muuhulgas noore Wertheriga, Jean-Christophe'iga, Lutsu koolipoistega ja Petšoriniga. Püüame nüüd siis anda ühe võimaliku, võibolla veidi tendentsliku (aga mis poleks tendentslik?) ülevaate romaanikangelase Jaan Sauli elust.

Raamatu südamlik algus, kuhu eksib ainult üks maitsetus «tillukesest Desdemonast» (lk. 9) annab klassikalise romaani stiilis edasi noormehe sugupuu ja tema ande ajaloolise determineerituse kuni vanavanaema lauluandeni välja. Huvi äratavad niisugused lõigud, mis kujutavad näiteks kaheaastast peategelast kelgul istudes laulmas kupleesid «Windsori lõbusatest naistest». Üheksa-aastaselt läheb peategelane pioneerilaagrisse, kus ta hinges võitlevad «loomulik' kollektiivsustunne ja distsipliinitaju» ühelt poolt, «kodutunne» aga teiselt poolt. Paljutõotavasse tulevikku viitab stseen, kus peategelane katkestab kirja kirjutamise, et aidata väravaposti püsti panna. Veel tähendusrikkam on teade, et «Punaarmee võitlejatega leiab poisike otsemaid kontakti», kuna ta «juba sama päeva õhtul istub ühel neist põlvel, lutsides sõduripaunast pakutud külakosti» (lk. 15).

Keerulisem, komplitseeritum on keskkooliaegse kujunemine, varaavastatud haiguse traagika. Õige pea saame aru, et tegemist on mehega, kel marssalikepp paunas, kes vastandab ennast «tänapäeva noorsoole» ja «massile», kes oma eeskujudeks peab Octavianus Caesarit, Kiini, Oleg Koševoid, hiljem ka Einsteini. Paraku püüab autor peategelase teravalt väljakujunenud ja kahtlemata positiivsete väärtuste loomisele suunatud auahnust retušeerida, välja vabandada. Üldse näib autor oma tegelast igati välja vabandavat — otsekui ei usaldaks ta teda ilma kommentaaride kaitsva kooreta avalikkuse külma tuule kätte. Kaasaja kirjanduses on juba pikemat aega peetud üleseletamist ja näpuga näitamist halvaks tooniks. Ma ei julge öelda, et seda konventsiooni ei tohiks murda. Moralitee ja agitpropi lihtsameelsuse ja targutamise vaim on maailma teatris näiteks taas pead tõstmas. Kuid igal juhul on ehk liiast nood otsesõnalised kirjandusteoreetilised iseloomustused, mida Siimisker oma tegelase kohta tarvitab raamatu enda sees, kasvõi «täiesti positiivne inimene» (lk. 7). Jätame midagi ka lugeja otsustada.

Siimiskeri peategelane on tõeliselt müütiline kangelane, kes juba varases nooruses, lootusetu haiguse küüsis deklareerib: «Ja mu suurim õnn on — langeda selles võitluses kangelasena» (lk. 42). Nii on kõik ette otsustatud nagu antiiktragöödias ja selle etteotsustatud lõpu poole jõuab autor meid kindlakäeliselt läbi kogu raamatu, mainides koguni saatuse trumme (lk. 216). See tegelane on tõeliselt faustlik natuur — nii Goethe enda kui ka näiteks Spengleri mõttes. Mitukümmend korda esineb ta kirjades väljend «saavutada midagi». Teda ei rahulda isegi see, kui ta on oma klassis «täielik juht» (lk. 64). Tema nõuded elu ja iseenda suhtes on niivõrd suured, et ta peab ennast jagama kaheks erinevaks inimeseks, seda peab tunnistama ka armastatud tüdruk (lk. 68). Ei aita rõhutatult sihipärane käitumine: «Ei tohi millegagi muuta oma käitumist. Kõik peab jääma samaks, tuleb isegi vaiksemaks võib-olla muutuda.» (lk. 70) Pidevalt jälitab see tunne noorukit, ja aeg-ajalt kannatab ta isegi selle all, et tal «on tunne, et mind alati ja igal pool arvatakse paremaks, kui ma tegelikult olen.» (lk. 42) Need tungid sublimeeruvad ootamatult (või iseenesestmõistetavalt?) teatritungiks: «Ma igatsen teatrisse, lavale.» (lk. 71) Põhjus: «Tahan mängida, elada teist elu.» Hiljem selgub, et valik oli õigustatud, noormees oli andekas, hiilgavate eeldustega. Kuid enne teatritungile lõplikku järeleandmist mängib ta endale ja teistele tükk aega matemaatikastuudiumi, mida keegi ei usu, ka ta ise mitte. Ja nii ongi ta teatrikoolis ja leiab endale Õpetaja, üheainsa jumaldatud autoriteedi, kelle kirjeldamisele autor on pühendanud hingestatud lehekülgi. Teatris leiab ta peatselt endale vastased. Vastaseid ei nimetata otseselt, nad jäävad rohkem hämarusse, neid võib aimata, kuid mitte rohkem.

Siis algab traagiline lõppvaatus. Noormehe kirjadest on näha, et ta loobuks heameelega saatusest, mille autor talle on varunud. Ent midagi pole enam parata...

See raamat on kirjutatud kogenud kirjaniku sulega, ta sisaldab palju olulisi tähelepanekuid meie aja kohta, kuid tal on rida puudusi, miks ta ei saa eriti populaarseks noorema põlvkonna hulgas. Asi on selles, et autor, kes oma kangelast erilisel viisil ja andunult armastab, on tema au eest iga sekund valvel: iga hetk peab ta meile kordama, et peategelane on «positiivne inimene». Ma ei taha öelda, et see peaks mingit kahtlust tekitama. Seda mitte. Aga mulle meeldivad rohkem kangelased, kes räägivad ise enda eest, kes on inimlikud oma väärtuste ja vooruste- puuduste amplituudis. Igal juhul väärib see raamat tõsist tähelepanu. Ja võib-olla tuleks selle teose puhul isegi tähelepanu pöörata prototüübile, samuti prototüübi ja teose vastastikusele mehhanismile. Subjektiivsete ja objektiivsete faktorite põimingus võiks sisalduda mõndagi iseloomulikku kogu meie ajale, ja miks peaksid kirjandusteadlased selle kahe silma vahele jätma?

MATI UNT

OMA MÄTTA OTSAST

Vahel võib juhtuda nii, et filoloog kohtab linnatänaval võõramaalast, kes soovib temalt viisakalt informatsiooni Tartu kaunimate paikade kohta. Ning pole võimatu, et see filoloog siis, vaatamata heale tahtele, vastab hoopis midagi muud kui soovib see võõramaalane ja soovib ka tema ise. Siis mõtleb ta ilmselt, et ...

10 aastat õppinud vene keelt ja 7 aastat kas inglise või saksa keelt. Mitte tavaline keskkoolilõpetanu on õppinud 7 aastat prantsuse keelt. (Mitte tavaline seepärast, et prantsuse keelega koolid pole vabariigis tavalised.)

Ta astub filoloogiateaduskonda eesti keele ja kirjanduse osakonda ning leiab tunniplaanist saksa, soome, vene ja ladina keele. Ja ta mõistab ka, et nii peab see olema, sest

— saksa keel on eesti vanema kultuuri baaskeel,
— soome keel on lähima sugulusrahvuse keel,
— ladina keel on ülemaailmne teaduse keel,
— vene keelt pole vaatamata kümnele aastale õpingutele nii mõnigi veel rääkima hakanud. Aga vaja oleks. Kohe väga.

Endine «inglane» rõõmustab saksa keele puhul üsnagi, sest see on talle üks võõrkeel rohkem (siis ta veel ei aima, et juba aasta pärast on ta hämmastunud, KUI VÕRD vähe on säilinud mälestusi inglise keelest). Endine «sakslane» ütleb «lope», sest ta arvab (ja üsna õigesti), et tema ülesanne on nelja aasta jooksul teisi järele oodata ja veel tunneb ta end diskrimineerituna, sest inglise keelest on ta ju ilma.

Ning mõtlevad vahest, et kunagi tulevad sisseastumiseksamitele nende häälдajate õpilased ...

Kas on see ikka õige, et üks filoloogidiplomi omanik võib vestelda saksa, vene ning vähesel määral soome keeles ja üldsegi mitte prantsuse ning pooled mitte inglise keeles. Muidugi KEEGI EI KEELA ju ise õppida.

On olemas orientalistikakabinet. Aga enamik eelistab sanskriti ja vana-tiibeti keele tundmisele inglise ja prantsuse keelt.

Kasvõi seepärast, et need on suures osas ka MAAILMAKIRJANDUSE keeled, rääkimata sellest, KUI PALJU inimesi neid terves maailmas räägib.

On olemas fakultatiivsete keeletundide võimalus.

Ja kes on aktiivne ning väga tahab (neid on vähe), võib leida õpetaja, moodustada grupi ja saada keelevaldajaks. Kes on passiivne ning väga tahab (neid on palju), võib ka kogemata sellesse gruppi sattuda ja keelevaldajaks saada, aga enamasti jäädakse siiski tunniplaani nõudmiste juurde.

Jäädakse seepärast, et üliõpilasel on ju NII PALJU teha, et keskkoolimentaliteet — milleks teha, kui keegi ei nõua! — on juba peaaegu ka ülikooli mentaliteet.

Seisab keeletuna filoloog

... saab paari aasta pärast filoloogidiplomi.

Aga võib juhtuda ka nii, et võõramaalane alustab vestlust hoopis sellises keeles, millest filoloog vaid teab, et see olemas on. Ning siis mõtleb ta jälle, et ...

... paari aasta pärast peaks ta vist saama filoloogidiplomi.

Ja kui see filoloog mõnikord juhtub sirvima oma eelkäijate diplomitöid ning kohtab siis lehekülgede pikkust võõrkeelse teatmekirjanduse loetelu, ehmub ta rängalt ja kahtleb, et ...

... kas ta üldse kunagi saab filoloogidiplomi.

Tavaline keskkoolilõpetanu on

Soome keele kallale sööstavad mõlemad vaimustusega, sest see on pop. Kahe aasta pärast ei minda eksamile enam vaimustusega, vaid juba hirmuga, sest kuigi grammatika on nüanssideni selge (kes õpib, sellel kindlasti), pole asi kaugeltki nii vestlemisoskusega.

Kui saavad veel tehtud ladina keele arvestus ja vene keele eksam, on ametlik osa keelekursuste kohalt lõppenud. Vaid soome-ugrilased saavad veel ungari, liivi ja mõnda väiksemat soome-ugri keelt ning keele eriharu üliõpilased liivi keelt.

Aga kirjanduseksamitel kuulavad suured professorid õudusega võimatult hääldatud võõrnimesid.

Aga ülikooli lõpetamisega on ühtlasi möödas ka keeleõppimise parimad aastad.

Ja nii seisab keeletu filoloog võõramaalase ees. Ning mitte ainult tema, vaid tulevikus näiteks oma õpetajate ees, kes temas erudeeritud filoloogi näha sooviksid, ja lõpuks barjääri ees, mis keelte mittetundmise tõttu teda nii paljustki ilma jätab.

Mõtleb siis see filoloog, et olid kunagi Suits, Semper, Ridala, Aavik (ning ilmselt ka nende vähemtuntud koolikaaslased), kes juba gümnaasiumi lõpetades paarikolme võõrkeelt valdasid.

Ja siis tal hakkab häbi.

TIIU ROOSTNA

Öömuusika • Öömuusika

Viis pillipuhujat poolkaares saali silmadele vastu, sügaval lava sees tekstiütleja, vasakul veel üks pillimees, kitarr põlvedel.

Küünalde võbe imbus väsinud kehadesse, kandes enesega kaasa õhtutunde.

Puhkpillikvintett, kitarr, sõna vaheldumisi. Või kõrvu. Mängides kuulajaga, pendeldades mõtteid tule, elu jäävuse, hääbumiselt inimese jõusse uskumisse.

Taas täissaal, nagu öömuusika kontsertide puhul ikka. Miks tuldi? Ega mäleta vist jupikestki esitatud Shakespeare'i, Niidu, Neruda ja Schweitzeri luulest, peas ei kumise ainustki meloodiakäiku. See andis vaid pideme, mida mööda igaüks oma mõtteid pidi käis. Võib-olla just seepärast meeldiski.

«Kas tead, publik võib imet teha,» ütles Jüri Aarma pärast esinemist. «Saavutada laval nelikümmend sekundit vaikust, et saal kuulaks hinge kinni pidades, see on teatris terve igavik! See on võit!»

«Tartus mängiks hommikust õhtuni ja õhtust hommikuni. Kuulajaid jätkuks, meil mängutahet ammugi.» Küllap Jaan Oun seda aplausi järgi ütles.

«Kui kuulajad tahavad, mängijad tahavad, miks siis mitte edaspidigi proovida. Võtame poisid kokku ja sõidame — otsustasid selle õhtu tegijad Jaan Oun (flööt), Jaak Maasik (oboe), Vello Sakkos (klarnet), Kalle Kauksi (metsasarv), Paavo Muts (fagott) — kokku konservatooriumi ÜTÜ puhkpillikvintett — Priit Pedajas (kitarr) ja lavakunsti kateedri diplomand Jüri Aarma.

ENE-MARIS MIKONE

Uue algatajaks, olgu see kuitahes ulatuslik, on ikka üksainus inimene. «Öömuusikad» mõtles välja Jaan Oun.

Jätkuks klubiteemale

Eneseväljendustahtest

ENSV Ametiühingute Nõukogu presiidiumi ja ENSV Kõrgema ja Kesk-erihariduse Ministeeriumi kolleegiumi otsus 18. maist 1973. aastast «Kunstilise isetegevuse edasiarendamisest vabariigi kõrgemates õppeasutustes» näeb ette mõndagi üliõpilastaidluse parandamiseks.

Suurendatud on nõudmisi ringijuhtide vastu. Seati eesmärk: ringe juhtigu vaid vastava eriala kõrgema haridusega spetsialistid. Klubi juurde loodi kultuuriülikool esteetikaosakonnaga, milles osaleb ca kolmsada TRÜ tudengit ja töötajat.

Loomisel on sümfooniaorkester, agitansambel ning marionetiteater. Taidlusprogrammide taseme kontrolli on tihendatud. Väljatöötamisel on kunstinõukogu põhikiri. Nõukogu ise on asunud oma funktsioone täitma.

Asjade selline käik peaks tagama edaspidi taidluse sisukuse ning kõrge taseme. Peaks, aga ... Kummatigi on kõik nii, nagu on. Ühel poolel asuvad professionaalsel tasemel esinevad TAM, rahvakunstiansambel, naiskoor ja kammerkoor. Teisel poolel, kus oleks rohkem spontaansust, vahetut, eht-tudengipärast, asuvad ...

Ja siin jääme toppama, sest see pool ei tasakaalusta esimest. Tõsi, vahest nimetaksime «Merlet», luulegruppi, kelle olemasolu ülikooli laiem avalikkus rohkem aimab kui teab, või «Amorest», kelle täht on kustunud, või teisi kunagi populaarseid ansambleid.

Eeskujud on läinud, jättes järeltulijatele vaid tühja lava ja mälestuse, et kunagi oli ...

Olnud aegu on lootusetu tagasi igatseda. Oleksime pessimistlikud vanurid, kui seda teeksime. Tuleb olevikku vaadata. Üks olevikuline kõnelus isetegemisest:

A: Dotsent N. tuli minu juurde, teades, et ma laulan ja kitarri mängin, ning tegi ettepaneku esineda teaduskonna õhtul.

B: Ja sa esinesid?

A: Ei, see osutus võimatuks.

B: Miks siis?

A: Pärast seda, kui ma talle oma repertuaari ette lugesin — aga selles oli nukrameelseid mõtisklusi, mõni olustikuline probleemgi —, arvas ta, et see pole kasvatuslik.

B: Mida tema siis tahtis?

A: Midagi seesugust, mis poleks kahemõtteline. Muide, ma tõin talle seepeale ühe lastelaulu teksti. See ei kõlvanud. Puuduvat sotsiaalne optimism.

B: Millega asi lõppes?

A: Laulan endale edasi. Teaduskonna õhtul oli klaveripala muusikakooli õpilaselt.

Selle kõneluse ja terve meie praeguse isetegevuse olukorra üle järele mõelnud, jõudis allakirjutanu skeptilisele tõdemusele, et taidluse (õigemini kunsti üldse) väliste vahendite abil juhtimine, näpuga näitav suunamine, vulgariseeritud tellimuslikkus ei anna soovitud tulemusi. Pigem muutub see loomingut pärssivaks. Kui laul ei lõpe paatosega, luuleprogramm ja näidend lahendusega või on nende ainsaks lahenduseks küsimärk või enesessesulgunud mõtlev hoiak, siis ei tuleks mitte näpuga osutada, et laulu autor on «pime muusik», kes keeldub paatosest, või et lavastaja-režissöör ei taha näha optimismi, vaid põhjusi tuleks otsida sügavamalt, kihist, mida peegeldavad küsimused: kas elu seda dikteeribki või kas elu üldse võimaldab üheseid lahendusi?

Mõistagi on jutt tõelisest kunstist ja taidlusest, mitte aga mingist pretsedenditust üksikjuhust, mis ei küüni isegi elementaarsete arusaamadeni kunstieetikast. Jutt kunstniku tegevusvabadusest on absurdne, kui selle all mõistetakse anarhismi, ühiskonnavälist olekut. Kuid selles mõttes peab looja olema vaba, et ta ei arutle, kas tema luuletus, laul, näidend vms. vaimuproduktsioon meeldib sellele või teisele isikule või komisjonile. Kui ta seda teeb, siis pole ta enam kunstnik, vaid konjunkturist. Kunstniku ülesandeks on järgida elu- ja kunstitõde. Ainult elutõest lähtuv looming omab väärtust, seda, mis inimesi ülendab, neile vaimse või elamusliku katarsise toob, neid taas ja taas mõtlema sunnib.

On loomulik, et iga kunstnikku ei saa pimesi usaldada, mõni ei küüni elutõeni, mõni kunstitõeni, mõnel puuduvad hoopiski vastavad arusaamad. Sellest tuleneb vajadus hinnata, suunata. Kuid hindajal-suunajalgi peab olema põhjenduseks seisukoht, mitte ainult ettekirjutus, instruktsioon.

Igatahes peame ilmutama rohkem eneseusaldust, aga ka vastutust, rohkem julgust, tahet ja usku.

Ja kui me praegu oleme sunnitud tunnistama taidluse teatud madalseisu, siis selle tõstmiseks ei piisa ainult täiendavate instantside loomisest, ei piisa ka teaduskondade vastavate sektorite töö tõhustamisest, ei piisa seni, kuni tudengis endas olev eneseväljendustahe madalseisust ei välju.

R. VEIDEMANN

NB

TRÜ lektooriumis

Esmaspäeval, 24. detsembril kell 16.15 kõneleb aulas

TARTU LINNA SOTSIAALSE ARENGU PROBLEEMIDEST

Tartu Linna TSN Täitevkomitee esimehe asetäitja Laur Karu. Seejärel tutvustab prof. M. Bronstein MEIE HINNAPOLIITIKAT.

ELKNÜ TRÜ komitees

Teaduskondade kultuurisektorite juhatajad!

Teisipäeval, 25. dets. kell 19 toimub komitee ruumes nõupidamine, arutatakse tööplaane. Osavõtt kohustuslik.

ELKNÜ TRÜ kultuurisektor

Veel ainult 8 päeva

Veespordi kateeder korraldab üliõpilastele 2.—22. jaanuarini ja 23. jaanuarist — 15. veebruarini 1974. a. õhtuti ujumiskursused.

Üliõpilased, kes leiavad eksamisessioonil või õppetöö vaheajal aega ja tahtmist ujuma õppida, saavad endid registreerida kehalise kasvatuse ja spordi kateedris V. Kingissepa 19, tuba 112.

Kursustele registreerimine lõpetatakse 29. detsembril kell 12.

Veespordi kateeder

Kriminoloogia Laboratooriumis

TRÜ Krimnoloogia Laboratooriumi järjekordne ettekandehommik toimub pühapäeval, 23. detsembril k. a. kl. 12 TRÜ peahoone aud. 307. Ettekandega «Kriminalistikaline tehnika kuritegude avastamisel» esineb Eesti NSV Kohtuekspertiisi Laboratooriumi direktor S. Selg.

Looduskaitsering

Looduskaitsering lõpetab oma tegevusaasta 31. detsembri õhtul. Kell 21 koguneme Fr. R. Kreutzwaldi mälestussamba juurde, et suunduda ühiselt Raadi kalmistule, kus asetame küünlad teadlaste ja kultuuritegelaste haudadele. Juhendajaks on Jaan Eilart.

Pärast seda võtame koos vastu uut aastat. Õhtu teisest osast osavõtuks palutakse kõigil registreeruda hiljemalt 28. detsembriks kas EPA Betooni t. ühiselamus tubades nr. 407 ja 450 (Avo Vaan ja Gallo Trei) või TRÜ Leningradi mnt. 25 ühiselamus toas nr. 943 (Helgi Isakannu). Kaasa võtta 1 rbl.

TOIMETAJA H. PALAMETS

«Тарту Рийклик Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР. Орган Тартуского государственного университета. Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6655. MB-10457.

KONTSERT-AKADEEMIA

31. detsember. Varsti algab uus aasta. Kas ta tuleb teistsugusem kui eelmised? Inimene armastab sümboolikat, kasvõi naljaga pooleks. Uusaasta ööd. Kõrvutage neid mälus. Kindlasti on osa neist ununenud, osa omavahel segunenud, aga ometi olid nad kord teile niisamasuguse tähtsuse ja uudsusega kui algav aasta. Erinevad on soovid, erinevad on mälestused. Aastad läksid, nüüd ei usu sa enam nääritaate. Aga mingi hell tunne — nagu unustatud meloodia, mida me enam laulda ei suuda — on meis ikkagi peidus. Inimene vajab mõnikord üksindust. Selles on oma võlu. Ja kuidagi sügavalt haarab meid ja meie mõtteid mõnikord just muusika, viib meid kaasa, juhib meid võlumaale. Ega ei pea ju alati kuulama konkreetseid pille, helisid, võib kuulda hoopis kaugemalt.

31. detsembril kell 22 kutsub meid jällegi ülikooli aula järjekordsele kammerakadeemiale. Kas sa tead, milline on aula, kui põlevad üksikud küünlad ja läbi talvise öö tungivad akendesse valguskiired tänavalaternatelt? Vanal alma mater'il on palju võlusid. Oled sa seisatanud öises vaikuses peahoone koridorides? Kui ei, siis tule ja tee seda. Raske on öelda, miks inimesed tulevad. Juba mitmendat aastat kõnnivad nad läbi hilisõhtuse Tartu ja kuulavad vaikselt tund aega muusikat, et siis uuesti lahkuda. Võib-olla on see austus meie ülikooli vastu, aga võib-olla on see ikkagi ainult muusika. Aga see ei olegi nii tähtis. Tähtis on vahest see hetk, mälestus, mis kõigest kokku meisse jääb.

Pääsmed müügil ELKNÜ TRÜ Komitees ja kaks tundi enne kontserdi algust peahoones.

Aasta lõpeb

JÜRI LAANE foto

Aasta lõpeb. Teeme kokkuvõtteid kõikjal, alates isiklikust elust kuni globaalsete ülevaadeteni rahvusvahelisest olukorrast kogu maailmas. Oma igapäevastes töödes ja askeldustes ei tulegi nagu mõnikord meelde, et kusagil sõditakse, et XX saj. teine pool ei ole ainult tehnika ja teaduse võidukäik, vaid on Vietnam, Lähis-Ida, Tšiili, Angoola, Põhja-Iirimaa jne. Ja kas me suudamegi hinnata täielikult nende inimeste tööd, kes teevad kõik selleks, et selliseid tragöödiaid ei toimuks. Ülemaailmne rahujõudude kongress Moskvas ja NLKP Keskkomitee peasekretäri sm. Leonid Brežnevi ajalukku minev kõne seal, kõne, mis haaras kõiki rahuarmastavaid inimesi kogu maailmas.

Edukalt täidavad ja ületavad meie liiduvabariigid oma plaane. Need on samuti suured võidud, sageli raskesti saavutatud, sest meie majandusplaanid on suured. Olgem uhked selle kõige üle, sest mida raskema ülesande lahendame, seda suurem on rahuldus saavutatust, seda kiiremini areneb meie sotsialistlik ühiskond.

Ning lõpuks, meie auväärne ülikool oma 4440 statsionaarse ja 1890 kaugõppe üliõpilasega. Meie komsomoliorganisatsioon, kuhu kuulub üle nelja tuhande liikme. Vabariigi üliõpilaselu oma suurfoorumiga 29.—30. novembrini Tallinnas, kus toimus õppe- ja ühiskondliku töö eesrindlaste kokkutulek. Ülemnõukogu Presiidiumi, ministeeriumi ja ELKNÜ Keskkomitee aukirjad meie üliõpilastele, ülikooli materiaal-tehnilise baasi väljaehitamise plaanid — eks ole need kõik ilmekad näited hariduse ja teaduse edendamisest kogu meie maal.

Kui nüüd ülikooli komsomoli tegevust hinnata, siis tuleb saavutatu kõrval tõdeda nii mõndagi puudust: meie organisatsiooni kui poliitilise organisatsiooni jõu ja võimete kesist rakendamist nii ülikooli elu korraldamisel kui ka noore spetsialisti maailmavaate kujundajana; nõrku sidemeid vabariigi teiste kõrgemate koolidega. Tundub, et just EPA üliõpilastega peame leidma uusi koostöö vorme, mis paeluksid osavõtjaid mõlemalt poolt.

Aasta 1973 lõpeb. Viimased arvestused, kontrolltööd ja koos uue aastaga algavad eksamid, sellel aastal juba uute eeskirjade alusel. Kas me alati anname endale aru sellest, et viis ülikooliaastat ei ole ainult üks väike osa meie elust. Nende viie aasta sisse ei mahu ainult teadmiste omandamine, spetsialisti erialane kujunemine, vaid ka isiksuse kujunemise tähtis ajajärk. Iga eksam, inimene, üritus, raamat, päev jne. lisab meisse killukese, mis kusagil viienda kursuse kevadeks kokku peaksid andma kogumi, millest jätkuks juba teistele andmiseks, teiste kasvatamiseks, suunamiseks, juhtimiseks. Pidagem silmas ka seda, et kesiste hinnete taga peitub meie endi isiksus oma nõrkade külgedega: nõrk tahe, vähene tähelepanu, võimetus üldistusi teha, nõrk analüüsivõime jne. Kas me liiga madalale ei sea oma latti hüppeks? Mihhail Kalinin on öelnud, et tõeliselt õnnelik võib olla ainult see inimene, kes seab endale suured eesmärgid ja võitleb nende eest kogu jõuga, olgugi tal ainult keskmised inimlikud võimed. Kas me liiga kiiresti ei tagane oma unistustest? Võib-olla ei maksakski nii muiata, kui esimese kursuse tudeng unistab doktorikraadist. Olen kindel, et praegu õpib esimesel kursusel mitmeid tulevasi suurusi. Peame õppima suunama ja kasutama oma jõudu otstarbekohaselt. Oma eriala hea tundmine ei kindlusta mitte ainult materiaalselt, vaid võimaldab tulevikus ulatuslikumalt arendada ka oma individuaalseid omadusi. Tõsi, elu oma reaalsusega silub meid, kui ülikooli argipäevase töö tagant peavad ilmuma uued unistused, soovid. Kui selgub elu «kurb» tõde, et ka õppejõud on inimlike puudustega, et õppeplaanid ei ole alati kooskõlas meie isiklike soovidega, siis ei tähenda see veel seda, et ülikool «ei anna midagi», «teadus on probleemides nokitsemine». Inimese väärtus, isiksuse rikkus ei ole mitte see, mis ta ise endast arvab, vaid tema tegusid mõõdetakse ja hinnatakse teiste ühiskonnaliikmete poolt. Tahaks loota uuel aastal kõikidelt noortelt suuremat initsiatiivi oma plaanide teostamisel ja ülikooli elu korraldamisel. Mitte asjata ei räägi me komsomolikonverentsidel palju organisatsioonilisest tööst, see on üliõpilaskonna kui ühtse kollektiivi kujundamise esmane tingimus.

Me mõtleme alati uuele aastale kui millelegi uuele ja paremale ning püüame alustada esimesi päevi niisama korralikult kui koolipoiss esimest lehekülge vihikus. Püüdkem siis, et uuel aastal ei oleks ainult esimene lehekülg kaunis. Selleks aga lubage soovida kõigile üliõpilastele «head põrumist» eksamitel ja jõudu ning vaimuerksust kogu algavaks aastaks.

Ning muidugi olgu aastavahetus tujuküllane ja meeldejääv.

HEAD UUT AASTAT!

ELKNÜ TRÜ komitee sekretär
TIIT KOLDITS

1973. AASTA NELJAST AJAST

Talv. Kevad. Suvi. Sügis. Kalendris peaaegu ühepikkused — pööripäevast pööripäevani. Akadeemilises asutuses aga erimõõtmelised — kolm küllalt pikka, lühike kahekuune suvi sinna vahele. Õppejõud ja tudeng ei uudista sedavõrd päikese seisu keskpäeval kui sessiooni ja semestri algust, järjekordset loengutsüklit ja praktikavooru.

Paljuski oli mööduv aasta sarnane eelmistega, mõndagi oli aga teist moodi ja sellele tahaksimegi järgnevas põgusas ülevaates peamise rõhu asetada.

TALV

Aasta algab veel suure tähtpäeva — Nõukogude Liidu 50. aastapäeva tähe all. Oli ju mõni päev tagasi Tartu Riiklik Ülikool saanud kõrge tunnustuse — juubeliaumärgi. Juubeli puhul tehtud kokkuvõtetest ilmneb, et meie ülikoolil on teaduslikud sidemed kõigi vennasvabariikide 157 õppe- ja 263 teadusliku asutusega, teaduslikud kontaktid kokku aga ületavad 900 piiri.

Teine peaaegu lumeta talv järjest. Sessioonilt kodudesse sõitvad üliõpilased võivad bussiaknast uudistada erkrohelisi orasepõlde vaheldumisi mustava künnimaaga. Lund tuleb napilt veebruaris-märtsis, võimaldades paljudest suusaüritustest vaid väheseid ellu viia.

Eksamid suurkoolis. Närveerimist, komistamisi, kordaminekuid, õnnelikke nägusid. Veebruari alguses võetakse õppeosakonnas tulemused kokku: keskmine õppeedukus TRÜ-s 79,9% (vabariigis — 85,6; üleliiduliselt 88,9%). Õppeprorektor resümeerib mõni aeg hiljem: puudub ikka veel kõigi üliõpilaste sihikindel, süstemaatiline töö. Arvestused jäävad eksamitele jalgu, tulipalavalt õpitakse, tulipalavalt unustatakse. Otsekui häbenetakse töökust semestri vältel, seda peab asendama tormamine sessiooni nappidel päevadel.

Teise tornühiselamu korrused tõusevad, esimene mõõdupuuna kõrval. Kas ehitajad jõuavad tähtajaks? Sedapuhku on kahtlejaid kaugelt vähem kui eelmise 11-korruselise puhul: ehitajad on näidanud, et nad oskavad olla sõnapidajad.

Üldse lähevad uue haldusprorektori Ülo Saagi käe all ülikooli majandusasjad ülesmäge. 1973. aasta lõpul võime tõdeda — mees, kes oskab tööd organiseerida, jõudusid õigesti paigutada. Ilmekas näide — aula operatiivne remontimine juulis-augustis, teiste kibekiirete tööde vahel. Ära tehti ja hästi tehti. Tunnustus töömeestele ja suvematöö juhtijatele.

Nõupidamised, seminarid, konverentsid ülikoolis. Eesti NSV kõrgemate koolide juhtiva koosseisu seminarnõupidamisel esinevad põhiettekannetega meie õppejõud M. Titma, V. Rutas ja R. Hagelberg. Märtsis kuulatakse ülikooli ajaloole pühendatud sessioonil neljas sektsioonis kokku 62 ettekannet.

Tähistatakse rotaprindi 15. aastapäeva. Väike, kuid töökas kollektiiv suudab muuta aastas 2000 trükipoognat käsikirju trükisteks — suur abi nii lähi- kui kaugõppijaile.

Naistepäev traditsiooniliste lillede, õnnitluste, rektori käskkirjaga. Ajaloo-Keeleteaduskonna õppejõududest taidlejad toovad kohvikus publiku ette Oskar Lutsu «Ärimehed». Ülikooli raamatukogus on avatud näitus «Nicolaus Copernicus 1473—1973», kohvikus kunstiinstituudi üliõpilaste tööde näitus.

Komsomoliorganisatsioon teeb ettevalmistusi suvisteks ehitustöödeks. Kohtutakse rektoriga, kõne all noorsooprobleemid meil ja ookeani taga, Kanadas, kust rektor hiljuti naasis.

Nelja ülikooli kergejõustiklaste sisevõistlustelt Moskvas toovad meie sportlased ära teise koha Moskva RÜ järel. Ülikooli klubi võitleb kindla korra ja oma hea nime eest. Juhtmõtteks on: «Ülikooli klubi — üliõpilastele!»

KEVAD

Ilmet annavad poliitilist laadi suurüritused. Esimeste hulgas saavad Tartus ülikooli kommunistid kätte uued parteidokumendid EKP Tartu Linnakomitee sekretäridelt. Algust teeb Ajaloo-Keeleteaduskond 10. mail.

Enne 1. maid toimunud laupäevakust võtab osa 1237 TRÜ töötajat ja 3819 õppijat, tehes kokku üle 13 000 tunni tööd Toomemäel ja ülikooli hoonete ümbruse korrastamisel.

Ettevalmistused kohalike nõukogude valimisteks, mis toimuvad 17. juunil. Meie kollektiivi esindavad Tartu Linna Töörahva Saadikute Nõukogus Ü. Saag, R. Tani, J. Ananjeva, A. Luts jt. valijate usalduse väärinud seltsimehed.

Rahvusvaheliste sõprussidemete tugevnemine. Peaaegu kogu maikuu viibib Tšehhoslovakkias rahvakunstiansambel, viies endaga kaasa sisuka ja mitmekesise kultuuriprogrammi. Soe vastuvõtt, parimad muljed. Ülikooli naiskoor võtab vastu Dresdeni Tehnikaülikooli segakoori ja läheb kuu-kaks hiljem vastukülaskäigule Dresdenisse. Mitmeid menukaid esinemisi, südamlikke kohtumisi. Ülikooli komsomol võtab vastu noorsoodelegatsioone Jeemenist ja Iirimaalt.

Rõõmustav teade: TRÜ ÜTÜ on vabariigis esikohal 1971—1972 toimunud üleliidulise ülevaatuse kokkuvõtete alusel. Arstiteaduskonna ÜTÜ tähistab suure konverentsiga oma 25. aastapäeva. Üliõpilaste looduskaitse ring 15-aastane.

Kõige selle foonil kipuvad kaunis kahvatuks jääma II rahvaste sõpruse päevad Tartus, kuigi külalisi on tulnud meie maa kaheksast kõrgemast koolist.

(järg. lk. 2)

KÕIGI MAADE PROLETAARLASED, ÜHINEGE!

ALMA MATER TARTUENSIS

TARTU RIIKLIK ÜLIKOOL

TARTU RIIKLIKU ÜLIKOOLI PARTEIKOMITEE, REKTORAADI, KOMSOMOLIKOMITEE JA AMETIÜHINGUKOMITEE HÄÄLEKANDJA

Nr. 38 Reedel, 28. dets. 1973 XXV aastakäik

Intervjuu

Intervjuu

TRÜ Noorte Teadlaste Nõukogu leidis, et ülikoolis on kindlasti hulk noorteadureid, kellel on plaanis astuda aspirantuuri ja kirjutada väitekiri. Seepärast otsustati tutvustada aspirantide tööd.

Sissejuhatavalt annaksime ülevaate aspirantuuri astumise ja seal töötamise eeskirjadest.

Kes võivad astuda aspirantuuri?

Kõik, kellel on kõrgem haridus ja kaheaastane praktilise töö staaž valitud erialal, võivad astuda statsionaarsesse aspirantuuri kuni 35. eluaastani ja mittestatsionaarsesse 45. eluaastani. Aspirantuuri soovijad esitavad rektori nimele avalduse koos dokumentidega. Vastuvõtukomisjoni otsuse alusel lubatakse nad eksameile ja võetakse ka aspirantuuri vastu. Vahetult pärast ülikooli lõpetamist saab aspirantuuri astuda ainult teoreetilistele erialadele teaduskonna nõukogu soovitusel.

Mida arvestab vastuvõtukomisjon?

Kõigepealt eksamite sooritamist. Sisseastumiseksamid tuleb teha NLKP ajaloos, võõrkeeles ja oma erialal. Esimesena sooritatakse erialaeksam. Ümbertegemist ei lubata. Soovitav on, et enne aspirantuuri astumist oleks juba sooritatud kandidaadieksamid (filosoofia, võõrkeel, eriaine) või vähemalt osa neist. Sellisel juhul pole sisseastumiseksameid vaja õiendada või tuleb teha ainult neis aineis, milles pole kandidaadieksamit sooritatud. Filosoofia kandidaadieksam asendab NLKP ajaloo eksamit **ainult** sel juhul, kui **kõik** kandidaadieksamid on sooritatud. Lisaks eksameile arvestatakse avaldatud teaduslikke töid, esinemist üliõpilaskonkurssidel. Kui neid pole, tuleb sisseastumisel koostada teaduslik referaat — aga see on hädaabinõu. Arvestatakse ühiskondlik-poliitilist aktiivsust.

Kas võimaldatakse ettevalmistav periood eksamite sooritamiseks?

Kõrgema kooli lõpetajatele, keda nõukogud aspirantuuri soovitavad, makstakse kahe kuu jooksul pärast lõpetamist stipendiumi. Eksamid sooritatakse selleks ettenähtud sessioonil (tavaliselt septembris). Töötajaile antakse sel puhul 30 kalendripäeva palgalist puhkust. Kui sooritatakse ainult osa eksamitest, on iga eksami jaoks ette nähtud 10 päeva palgalist puhkust.

Kui kaua kestab aspirantuur ja millised kohustused on aspirandil?

Statsionaarne aspirantuur kestab kolm aastat, mittestatsionaarne neli.

Igale aspirandile kinnitatakse teaduslik juhendaja, kellega koos koostatakse individuaalplaan, mis kinnitatakse teaduskonna nõukogus hiljemalt 3 kuu jooksul aspirantuuri vastuvõtu päevast. Teaduslik juhendaja kontrollib ja vastutab plaani täitmise eest. Aspirant peab töötama rangelt plaani kohaselt. Ei tohi jätta «puhast» aega kandidaadieksamite ettevalmistamiseks. Sellepärast tulebki soovitada, et need oleksid juba enne tehtud. Väitekirjaga tuleb alustada kohe. Ideaalne oleks, kui aspirantuur kujuneks väitekirja lõpetamise ajaks. Teema peaks kujunema juba üliõpilaspõlves ja ka ettevalmistav töö peaks olema tehtud enne aspirantuuri.

Igal aastal atesteeritakse aspirante kateedri koosolekul, kus nad esitavad aruande. Atesteerimisel otsustatakse, kas jätta aspirant edasi aspirantuuri või välja arvata. Atesteerimise materjalid kinnitab dekaan ja teaduskonna parteiorganisatsiooni sekretär. Määruste kohaselt peab aspirant kord kvartalis aru andma kateedri koosolekul.

Aspirantuur lõpeb väitekirja kaitsmisega või äärmisel juhul väitekirja esitamisega kaitsmiseks. Väitekiri esitatakse kateedrile arutamiseks vähemalt kolm kuud enne kaitsmist.

Kas aspirant saab lisapuhkust?

Statsionaarse aspirantuuri nõuetekohase lõpetamise järel on aspirandil õigus saada üks kuu puhkust koos stipendiumi säilitamisega. Mittestatsionaarne aspirantuur annab aastas tasulise lisapuhkuse 30 kalendripäeva ulatuses, lisaks üks päev nädalas 50%-lise palgaga. Neljandal aastal võimaldatakse veel ilma palgata 1—2 vaba päeva nädalas.

Kas on võimalik ka väljaspool aspirantuuri kandidaadikraadi taotleda?

Aga muidugi! Igaüks, kel on olemas teaduslik probleem ja piisavalt püsivust, võib uurimistulemused ka töö kõrvalt väitekirjaks vormistada, s. o. teaduste kandidaadi kraadi taotleda. Sel juhul on vaja kahe aasta jooksul sooritada kandidaadieksamid ja pärast seda kolme aasta jooksul kirjutada väitekiri. Taotlejale kinnitatakse rektori käskkirjaga juhendaja, tema õppeplaani kinnitab teaduskonna nõukogu ning selle täitmist kontrollib kateeder. Kui töö kulgeb tähtajaliselt, siis enne väitekirja kaitsmist võimaldatakse kolm kuud tasulist puhkust töö lõpetamiseks.

Kas on olemas veel võimalusi aspirantuuriks valmistuda?

Spetsiaalseks vormiks tuleb pidada stažöör-uurija staatust kateedri juures. See kestab kaks aastat. Selle ajaga tuleb sooritada kõik kandidaadieksamid ja töötada teadusliku probleemi kallal, et panna alus edukale väitekirja kirjutamisele.

TRÜ Aspirantuuriosakonna juhatajat Salme Laari intervjueeris

MARTTI PREEM

1973. AASTA

(algus 1. lk.)

Meie nimekamate teadlaste-õppejõudude mälestuse jäädvustamiseks nimetatakse peahoone 232. aud. prof. J. Vilipi nimeliseks. 139. auditooriumis avatakse J. V. Veski büst tema 100. sünni-aastapäeva märkimiseks. Aulas peetakse nimeka keelemehe auks teaduslik konverents.

Viimane lõdvestus enne kevadist sessiooni — kevadpidu Luunja silla kandis. Laevadega allavoolu, laevadega tagasi. Meeleolukas taidlus vabas õhus, hoopis tagasihoidlikum õhtul «Vanemuise» kontserdisaalis.

Sessioon ise vihmas ja päikeses, küllaltki tujukate ilmadega. Tulemused ei tee eriti rõõmu — paranemine eelmise aastaga võrreldes vaid $^1/_{100}$, edu oodatust tükk maad tagasihoidlikum. Õppeedukus 83,2%

NELJAST AJAST

ei anna põhjust rinda ette ajada. 539 üliõpilast akadeemiliste võlgadega, neist 39 sedavõrd, et peavad *alma mater*'iga hüvasti jätma. Eksamile mittetulnute poolest oleme aga vabariigis esikohal.

Hoopis paremini lähevad riigieksamid. Nende õnnestumine annab diplomid ligi 1000 uuele kõrgema haridusega spetsialistile. Aulas mängib orkester päevast päeva tušši, peahooneesine on täis rahvast ja lilli.

Ja siis päev, mil tarkusesambad on mustades leinakangastes, mil põlevad küünlad ja kurbus pigistab kurku. Tartu Riiklik Ülikool saadab 1. juulil viimasele teekonnale oma kauaaegse rektori, teadlase ja pedagoogi, riigimehe ja ühiskonnategelase, sotsialistliku töö kangelase F. Klementi.

SUVI

Subtroopiline kuumus Eestimaal. Põud. Põllud kuivavad. EÜE kümnes töösuvi. Esimene TRÜ ehitusmaleval, kes aitab kaasa Tartu ehitustel. Üldiselt töötatakse tublilt, kohati isegi väga tublilt. Seda nii vabariigi maaehitustel kui kodulinna objektidel.

1976 avaldust vastuvõtukomisjonis. 900 vaba kohta. Ühele kohale 2,2 inimest. «Vähe!» kinnitavad ülikooli ühiskonnateadlased, «valik jääb väikeseks.» «Palju!» väidavad kutsesuunajad ja keskkoolide pedagoogid: «Iga sissesaanu kohta tuleb 1,2 traumeeritud noort, kel on juba raske leida oma kohta elus.»

Eksamite lõpuks jäi kohale konkureerima 1,45 noort. Seda üldiselt. Osakonniti oli pilt hoopis mitmekesisem olenevalt eriala populaarsusest.

Ülemaailmsed üliõpilasüritused. Universiaad Moskvas, milline linn tutvustab ennast võimaliku olümpialinnana. X noorsoo- ja üliõpilasfestival Berliinis — rahvaste sõpruse ja demokraatliku noorsooliikumise tõelised pidupäevad.

Kibekiired ettevalmistused algavaks õppeaastaks. Remont paljudes õpperuumides. Tööjõudu on küll vähe, kuid töö läheb. Ainult füüsikakorpuse ehitustandril seisavad kurvalt kaks tornkraanat ja vaatavad paari keevitaja tegemisi kõrgelt alla.

SÜGIS

Õppeaasta algab nagu alati — aktusega aulas. Mõnigi asi on aga teist moodi. Ajaloo-Keeleteaduskonna asemel kaks omaette fakulteeti. Vanast Tiigist on saanud õppehoone, kus leiavad peavarju psühholoogid ja eripedagoogid, kunstikabinet ja kodunduse kabinet, kirjastusosakond ja õpperaamatukogu abonent, mitmed allasutused veel peale nende. 7. septembril avatakse orkestrihelide saatel teine tornühiselamu. Oma sõna pidanud ehitajad annavad rektorile üle sümboolse võtme. Uude majasse kolib 540 füüsikut, keemikut ja majandusteadlast, Pälsoni vanasse ühiselamusse Ajalooteaduskonna rahvas. Elva ja Kukulinna internaadid likvideeritakse.

II kursuse üliõpilased sõidavad Lõuna-Eesti majanditesse abiks sügisestele põllutöödele. Ülejäänutel läheb aga lahti korraline õppetöö, ikka kahes vahetuses, nii nagu see on ülikoolile juba tavaks saanud.

Muudatused juhtivas kaadris: Filoloogiateaduskonda valitakse juhtima H. Peep, Kehakultuuriteaduskonda A. Viru. Dotsent K. Koger edutatakse E. Vilde nimelise Tallinna Pedagoogilise Instituudi rektoriks.

Kaks kaalukat konverentsi, kaks olulist nõupidamist. Oktoobri keskel kogunevad aulasse ülikooli 4044 kommunistliku noore esindajad oma organisatsiooni XXI konverentsile. Komitee aruande aasta jooksul tehtud tööst esitab sekretär Kalle Merusk. Uue komitee eteotsa valitakse Tiit Koldits, Rein Veidemann, Avo Meerits ja Igor Gräzin.

Esimese konverentsi organiseerivad ka ülikooli kommunistid. 1944. a. sügisel alustati kolmeliikmelise organisatsiooniga, 1973. aasta sügiseks ei mahu kõik parteiorganisatsiooni liikmed enam aulasse, konverents peab hakkama asendama seniseid aruande- ja valimiskoosolekuid. Ligemale kolme aasta jooksul tehtust annab aru EKP TRÜ komitee, keda juhtisid K. Koger ja J. Reimand. Töö tunnistatakse kordaläinuks, tähelepanu koondamine ülikooli perspektiividele, kaadri- ja kasvatusküsimustele õigeks. Valitakse uus 18-liikmeline parteikomitee, selle eteotsa Jaan Reimand, sekretäri asetäitjateks Ervin Kivimaa, Eha-Mai Jõgi ja Albert Paltser.

Novembri lõpus tulevad Tallinna kokku I vabariiklikust üliõpilaste kokkutulekust osavõtjad, nende hulgas 170 noort TRÜ-st. Arutatakse kõrgemate koolide ja üliõpilaskonna osa kaasaja olulisemate probleemide lahendamisel, seatakse sihte edasiseks.

Detsembri keskel peab ENSV Kõrgema ja Keskerihariduse Ministeeriumi kolleegium väljasõiduistungi TRÜ-s. Kõne all on partei ja valitsuse 18. VII 1972. a. ühismääruse realiseerimine meie ülikoolis. Otsuses juhitakse tähelepanu puudujääkidele, näidatakse kätte konkreetsed teed nendest ülesaamiseks.

Ülikooli Teaduslikus Raamatukogus toimub juba VIII informiin ülikoolisiseselt ja I teleinformiin (meie andmetel üldse esimene taoline kogu maailmas) vabariigi asjahuvilistele. Mõlemad ettevõtmised lähevad kenasti korda.

Ülikooli ajaleht saab 25-aastaseks ja konstateerib, et veerandsajandi vältel on (koos venekeelse lisalehega) ilmunud 1000 numbrit, ikka 40 ringis ühel õppeaastal.

Teaduslik sekretär I. Maaroos võtab kokku kalendriaasta jooksul kaitstud väitekirjad ja saab neid 133. TRÜ sai juurde 8 uut doktorit (A. Lenzner, S. Maramaa, H. Metsa, J. Peegel, S. Sibul, A. Tikk, H. Tikko ja E. Vasar) ja 22 kandidaati. Teistest suurkoolidest ja teaduslikest asutustest kaitses meie nõukogude ees 14 doktorit ja 89 kandidaati.

Kaks meest — R. Hagelberg ja K. Püss — pälvisid aasta vältel TRÜ kõrgeima tunnustuse — ülikooli medali.

Viljakas aasta oli lahkuv 1973. Loodame, et 1974. kujuneb veelgi tõhusamaks nii kogu meie maa, meie vabariigi kui ka Tartu suurkooli arengus.

Partei elu

Majandusasjad kõne all

23. detsembril arutasid ühiskonnateadlased oma parteiorganisatsiooni lahtisel koosolekul kateedrite töötingimusi.

Ühiskonnateaduste kateedrite teadusliku nõukogu esimehe J. Rebase ja nõukogu majanduskomisjoni esimehe A. Arraku ettekandes ja sellele järgnevates sõnavõttudes puudutati põhiliselt ruumikitsikust, remondi olukorda, abi-õppepersonali küsimust ning kateedrite varustatust kaasaegsete tehniliste õppevahenditega.

Sõnavõttudes märgiti, et viimasel ajal on õppeprotsessi ja teadusliku uurimistöö materiaal-tehniline varustatus tunduvalt paranenud. On asutatud ja sisustatud kateedrite ühine õppekabinet, teadusliku kommunismi kateeder, filosoofia kateeder ja kommunistliku kasvatuse laboratoorium on saanud nõuetekohased tööruumid.

Ent samas täheldati ka mitmeid lahendamata küsimusi ja puudusi:

- rahulolematust on tekitanud õppekabineti uus mööbel, mis on vilets, kuid kallis. Oleks vaja kavandada õppekabinetile uus sisustus ja olemasolev sellega asendada;
- kateedritele on vaja juurde tööruume. Kõige raskem on praegu olukord poliitilise ökonoomia ja NLKP ajaloo kateedris, kus ruumid ei vasta õppejõudude arvule. Seetõttu oleks vaja vabastada ühiskonnateaduste kateedritele ruum, kuhu on paigutatud TRÜ trükiste müügipunkt;
- personali koosseis ei vasta kateedrite õppetöö ja teadusliku uurimistöö tegelikele vajadustele. Laborantide küsimus muutub eriti teravaks seoses õppekabineti avamisega (varem täitsid õppekabinettide juhatajad laborantide tööülesandeid). Laborantide vähesuse tõttu on raskusi tehniliste töödega. Laborandid peaksid moodustama ühe kolmandiku kateedri õppejõudude arvust. Soovitav on, et iga kateedri juurde kuuluks ka vanemlaborandi ametikoht;
- remont ühiskonnateaduste majas kestab lubamatult kaua (üle kolme aasta), senini on väga halvas olukorras trepikoda, koridorid jm. üldkasutatavad ruumid;
- kateedrid ei ole küllaldaselt varustatud kaasaegsete tehniliste õppevahenditega ja paljundustehnikaga (diktofonid, projektsiooniseadmed, kopeerimisaparaadid, mikrofilmiaparaadid jm.).

Koosolek otsustas paluda ülikooli rektorit ja haldusprorektorit võtta tarvitusele abinõud nimetatud puuduste kõrvaldamiseks. Samuti otsustati välja töötada õppekabineti detailne tööplaan.

M. LIIBUSK

Uus õppekabinet

Ühiskonnateaduste majas Ülikooli t. 16 alumisel korrusel auditooriumides 108 ja 109 alustas käesoleva aasta detsembris tööd ühiskonnateaduste kateedrite ühine õppekabinet.

Seal antakse üliõpilastele konsuldatsiooni ühiskonnateaduste-alaste referatiivsete ja konkursitööde temaatika kohta ning vastava kirjanduse leidmiseks. Siin on üliõpilastel võimalik valmistuda ka seminarideks, sest õppekirjandust saab kohapeal kasutada.

Õppekabinet on avatud tööpäevadel kella 12—20, laupäeval kella 8—14.

Üldiste küsimustega võib pöörduda õppekabineti töötajate poole iga päev, kuid vastava ainega seotud konkreetsete küsimuste puhul (kirjandus, õppejõudude konsultatsioonid) palume kasutada vastava ühiskonnateadusliku distsipliini jaoks määratud nädalapäevi. Need on käesoleval semestril:

esmaspäev — NLKP ajalugu ja marksistlik-leninlik filosoofia
teisipäev — poliitiline ökonoomia ja teaduslik kommunism
kolmapäev — poliitiline ökonoomia ja teaduslik kommunism
neljapäev — NLKP ajalugu ja marksistlik-leninlik filosoofia
reede — poliitiline ökonoomia ja teaduslik kommunism
laupäev — NLKP ajalugu ja marksistlik-leninlik filosoofia.

Palume külastada!

Tuusikud

Tartu Riikliku Ülikooli ametiühingukomiteele on saabunud sanatooriumi- ja puhkekodutuusikuid allpärgnevalt:

Krimm, Jalta — närvisüsteemihaigused — 18.03—10.04.
Kislovodsk — südame- ja vereringehaigused — 25.03—17.04.
Kislovodsk (ambul.) — südame ja vereringehaigused — 30.01—22.02.
Jurmala — seedeelundite haigused — 28.01.—20.02.
Majori — vereringe ja närvisüsteemi haigused — 17.02—12.03.
«Estonia» — liigeste ja närvisüst. haigused — 21.01—13.02.
«Estonia» — liigeste ja närvisüst. haigused — 31.03—23.04.
«Rahu» — liigeste haigused — 72.02.—22.03.
«Kaevur» — liigeste ja närvisüst. haigused — 31.03.—23.04.
«Sõprus» — südame- ja vereringehaigused — 29.01.—21.02.
«Sõprus» — südame- ja vereringehaigused — 29.03.—21.04.
«Laine» — seedeelundite haigused — 21.01.—4.02.
Pärnu, (ambul.) — liigeste ja närvisüst haigused 28.01.—20.02.
Pärnu, (ambul.) — liigeste ja närvisüst. haigused 28.01.—20.02. — 4 tk.
Pärnu, (ambul.) — liigeste ja närvisüst. haigused — 1.02.—24.02. — 2 tk.

Soovijail esitada avaldused ja arstitõendid kiiresti ametiühingukomiteesse. Kellel olid avaldused varem sisse antud, täpsustada aega ja kohta.

Puhkekodud:
Sotši «Adler» — 26.01.—18.02. — 2 tuusikut
Võsu — ema ja laps — 28.01.—8.02. — 2 tuusikut
Pühajärve — 24.01.—4.02. — 6 tuusikut
Pühajärve — 2.03.—12.03. — 1 tuusik
Laulasmaa — 25.01.—5.02. — 11 tuusikut
Võsu — 28.01.—8.02. — 4 tuusikut

Puhkekodutuusikute hind on rbl. 7.20. Üliõpilastel ja töötajatel, kes soovivad üksikult või grupiviisi puhkekodus õppevaheajal puhata, esitada kiiresti avaldused ametiühingukomiteele. Vähemal määral on võimalik ka hinnasoodustust anda.

Ametiühingukomitee.

ACTA DIURNA

20. detsembril toimus Tartu Riikliku Ülikooli rahvakontrolli konverents. Aruande rahvakontrolligrupi tööst möödunud kahel aastal esitas rahvakontrolligrupi esimees A. Paltser. Sõnavõttudega puuduste ja nende kõrvaldamise abinõude kohta esinesid 7 meie kollektiivi liiget ja Tartu Linna Rahvakontrollikomitee esimees E. Kuld.

Konverents valis TRÜ uude rahvakontrolligruppi 25 liiget. Uue grupi esimesel koosolekul moodustati rahvakontrolligrupi büroo ja 4 sektorit. Organisatsioonilise töö sektori juhatajaks ja rahvakontrolligrupi esimehe asetäitjaks valiti H. Kärnter, majandusliku tegevuse sektori juhatajaks J. Elgas, õppeteadusliku töö sektori juhatajaks H. Siigur ja olmesektori juhatajaks M. Mägi. Ülikooli rahvakontrolligrupi esimeheks jäi A. Paltser.

OKERJADTOK ERJA DTOKE RJ ADTOKE

Erni Hiir

Trill-trall

Oo, preili, preili Jimmy — balli, pummelungi daam!
Oi, tingel-tangel-tungeldus, hõi, kungeldus, hurraa!
Madaam Foxtrottki trillib, trallib — iharuse aam!
Poiss pergel-mürgel-mürtsutai, tam-tiri oll-lalla!

Kuid silmin siniallikain käib traagilisem draam!
On millalgi nii reedetum või üle karjaraa
armkulu kõhetum, põld põlat muistse pildi raam?
Oo, kodunurk, paik hubasem, oo, püha kodumaa!

Martin Lipp

Turnijate laul

Turnijad Sammuwad
Ehib kewade kodumaad,
Arule, Murule
Üle oru, mäe:
Kus aga kostab laulu hääl,
Turnijad, need täitwad sääl
Eluga, Iluga
Ilma hiilgawa.

Turnijad Tugewad
Wõitma wastast wägewat,
Wasta tal' Igal aal
Astwad waenu raal'.
Olgu sel rammu rauane,
Turnija ei wärise,
Tema ees Põrmu sees
Wingub wihamees.

Isamaa, Rõõmusta,
Kui su pojad turnima
Tõttawad, Ruttawad,
Kaudu kodumaad,
Kostab siis kingul laulu hääl,
Kui su pojad on ka sääl,
Rõõmusta, Isamaa,
Sellest üksi sa!

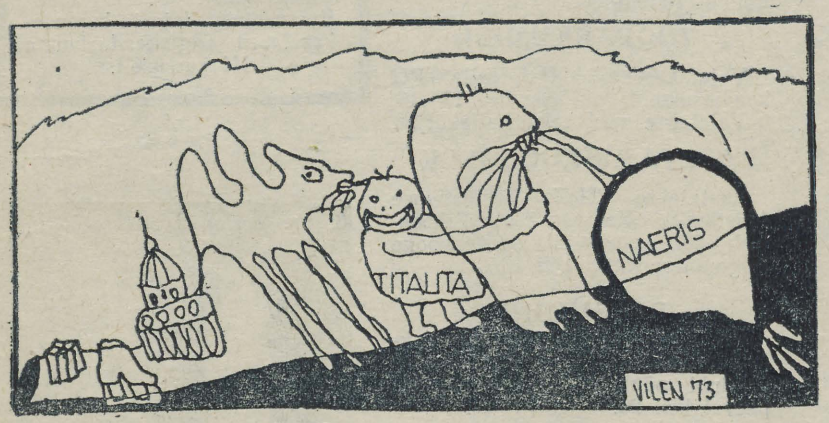

August Sang

Ilolaulud

1

Jõgepidi sõitis Ilo.
Luhal lauldes tehti silo,
pajatati paaruskit,
karati kamaaruskit.

Vurisesid värsivokid:
«Ilo jälle on meie seas!
Ilol on jalas nailoonsokid,
Ilol on tehislokid peas.»

Mina meelta mõttelema.
Tulin heale mõttele ma:
Hästi kenaks kõik klanin ma . . .
Paberile kõik panin ma . . .

Sai sellest sile seinamaal;
lustipidu heinamaal,
töö ja rõõmu festival
haljendaval Eestimaal.

2

Kõik targad kordasid kooris:
laul olgu hästi mažooris.

Et säästa õrnu närve,
peab valima rõõmsaid värve.

Ja laulsin rahva ees
ma ilolaulu all taeva
ikoonisinise.
Seal tuli üks toores mees,
ja kuulas see toores mees,
ja ütles see toores mees:
«Ära inise!»

Andres Ehin

nääritakjad
juba tuppa toodud
näärikapsad
põlevad heledalt

jooks joostud
võitja ja kaotaja hangeldavad

märjapõlvlastel
meil ikka
pikad päkad

kui taskus on reha
kõik teed on valla
sa mune kus tahad

villavanker tulbiks
võta harsad kukile
ja jokk

valesõdalane
haaras värvli vahelt
väikese kuulipidurdaja

neid kiilaspeade
vaimseid patsikesi
taas raamatuist ma
murelikult otsin.
Et rosina neil
lüüa otsaette.
See neile minu
märk.

*

JÜRI TENSONI fotod

klaasist majas
lamab ainuüksi pirukas
moodsal pikal diivanil
mille teist otsa silm ei seleta
raadio mängib
ning vanni voolab vesi
mina vannitatud pirukaid ei söö

NUTIKAS

LUTIKAS

Nutikas lutikas
liugu lõi jääl,
nahk sai tal märjaks ja
ära läks hääl.

Järgmisel hommikul
oligi tumm.
Kõht aga paistetas
suureks kui trumm.

Nutikas lutikas
voodisse jäi.
Üles ei tõuse,
söömas ei käi.

Tulid titad,
tegid pai.
Nutikas lutikas
terveks sai.

HANDO RUNNEL

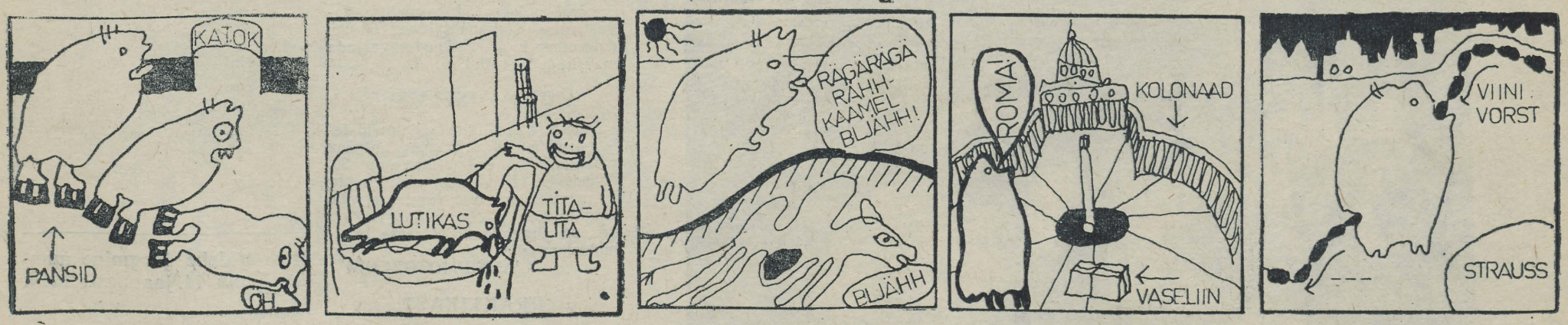

Nutikas lutikas
Nuubia kõrbes
kaameli kaotas
ja koledaks kõrbes.

Nutikas lutikas
roomas Rooma
salve ja sidemeid
apteegist tooma.

Ei saanud muud,
kui boorvaseliini,
nutikas lutikas
vingerdas Viini.

Viinis sai saia ja
viiner-vorsti.
Nutikas lutikas
kosus sääl varsti.
(järg tulemas)

VILEN KÜNNAPU

Academia Gustavianast Gustavo — Carolinani

(algus «TRÜ» nr. 34)

Uude faasi jõudis ülikooli taasavamise probleem 1687. a. Aastakümne algul oli Karl XI asunud murdma kõrgaadli mõjuvõimu ning kehtestanud absolutistliku valitsemisriigi. Et suruda maha Liivimaa aadli vastupanu mõisate reduktsioonile, määras kuningas 1687. a. Liivimaa kindralkuberneriks Jacob Johan Hastferi, kes kuningale andunud ametnikuna asus energiliselt läbi viima absolutistlikku poliitikat. Ülikooli küsimus aga oli vist ainuke probleem, milles riigivõimu ja Liivimaa rüütelkonna arvamused neil aastatel kokku langesid — mõlemad taotlesid taasavamist. Hastfer sai kuningalt käsu välja selgitada, kas ülikooli asukohaks on sobivam Tartu või Pärnu. Samas küsimuses pöördus kuningas aga ka Liivimaa kõrgeima kirikuvõimukandja — Liivimaa kindralsuperintendi J. Fischeri poole. Taasavatavas ülikoolis pidi Hastfer saama kantsleriks, Fischer prokantsleriks ning mõlemad mehed ruttasid esitama kuningale oma seisukohta.

Pärnu või hoopis Riia?

J. Hastferi kallutas Pärnu kasuks asjaolu, et Pärnus oli ülikooli hoone enam-vähem valmis. Täiendavateks töödeks oli vaja suhteliselt vähe raha. Hoone isiklikul ülevaatamisel Pärnus leidis kindralkuberner, et see oli hästi ehitatud. Pärnu kodanikkond võttis selle külastuse rõõmuga vastu ning lootis ülikoolist tõusvat tulu endale ja linnale. Kindralkuberneri pani küll mõtlema asjaolu, et Pärnus polnud sobivaid maju professorite ja üliõpilaste eluasemeks. Temale omase resoluutsusega andis Hastfer raele käsu, et kõigil puumajade omanikel tuleb asemele ehitada uued kivimajad. Kes seda kolme aasta jooksul ei tee, jääb oma majaplatsist ilma. Puust Pärnu asemele pidi seega kerkima kivist ülikoolilinn.

Hoopis erinevale seisukohale asus Riias elav superintentent J. Fischer. Tema arvates oli Pärnu kolgas, kus on raskusi toiduainetega, kus pole head joogivett, häid kortereid ega ka sobivaid kohti linna taga jalutamiseks. Väikelinna kodanikkond ei pakkuvat üliõpilastele võimalusi isegi mitte heaks vestluseks. Kõik aga, mis Pärnus puudub, olevat olemas Riias.

Et kõrgeim kohalik võimukandja oli siiski kindralkuberner, sai ülemleitnant P. v. Essen Hastferilt käsu ülikoolihoone Pärnus valmis seada ülikooli vastuvõtmiseks.

Traditsioon Tartu kasuks.

Kangetele konkurentidele ootamatult saabus kuninga käsk 13. märtsist 1688. a., millega ülikooli asukohaks määrati siiski Tartu. Seletuseks märkis kuningas: «Kuna ülikool juba varem siin on olnud,» rõhutades seega järjepidavust. Nagu enda õigustuseks esitas ta veel lisaargumendi, et Tartus tegutseb ka kuninglik õuekohus.

Praktiliselt mõtlevale Hastferile tundus ebamõistlik maha jätta hoone, mida Pärnus oli pikka aega ehitatud ja remonditud. Ta saatis kuningale uue esindusliku hoone joonised ja tehtud tööde nimekirja. Kuningas jäi aga kõigutamatuks ning andis käsu muuta provintsilinna toredaim maja jälle laohooneks. Aknad müüriti kinni, põrandad toestati raskustele vastupidavamaks.

Juba 1688. a. võeti Tartu ülikool Liivimaa väljaminekute nimekirja, kuid õppeasutuse kohest avamist takistas eelkõige ruumipuudus. Kindralkuberner tegi kuningale ettepaneku ära osta maapealik Otto Reinhold v. Taube maja Munga tänavas. See kahekorruseline, pika fassaadiga maja oli ehitatud moodsate Rootsi härrastemajade stiilis. Tolle aja arusaamade järgi oli see lausa palee, mida Tartu linnas loeti ilusaimaks majaks. Kuningas lükkas aga ostuettepaneku tagasi ning teatas, et tuleb suhtuda pieteeditundega sellesse, mille oli rajanud Gustav Adolf. Ta nõudis, et ülikool peab tööd alustama endises hoones, mingu see või palju rohkem maksma.

Ülikooli hoone 1640. aastal. Fassaad.

Endine hoone, kus Academia Gustaviana tegutses alates 1642. a., oli maja Jaani kiriku vastas. Maja oli endiselt varemeis ja isegi müüride rämpsust puhastamist luges Hastfer aeganõudvaks tööks. Müüride lähemal uurimisel selgus ka, et pragude tõttu tulid välismüürid vundamendini maha kiskuda.

Maja ülesehitamiseks loeti vajalikuks 250 sälitist lupja, 80 000 telliskivi, 1000 jalga põllukive ja 3000 katusekivi. Et ehituseks anti aega vaid üks aasta, seisis ees suuri raskusi. Eriti raske oli saada lupja, sest linna lubjaahjude toodangut vajati parajasti raekoja ehitamiseks. Müürseppi tuli tuua Tallinnast ja Narvast. Tööd algasid 1688. a. sügisel. Järgmise aasta algul olid kõlbmatud müüriosad maha lõhutud ning kevadel võisid alata ehitustööd. Töömeeste puudusel arenesid need aga loodetust aeglasemalt. 1689. a. sügisel jäi ehitus talve tulekul siiski pooleli (talvel polnud kombeks ehitada). 1690. a. suvi kulus ehitustööde lõpetamiseks.

Piduliku avamise

tseremoniaal oli kuni pisiasjadeni kindlaks määratud kuninga poolt, kes luges eriti vajalikuks rõhutada järjepidevust *Academia Gustaviana*'ga. Avamine oli esialgu välja kuulutatud 18. augustil 1690. a., kuid otsustades kindralkubernerilt kuningale saadetud ettekande järgi toimus see 21. augustil.[1] Andmaks sündmusele pidulikumat ilmet oli selleks ajaks Tartusse kokku kutsutud rüütelkonna maapäev ja vaimulikkonna sinod.

Avamise ajaks oli kohale saabunud juba üle 100 üliõpilase ning seega võis ülikool ka kohe tööd alustada. Rõhutades järjepidavust 1632. a. rajatud ülikooliga, säilitati selle ametlik nimetus, kuid lisati ka parajasti valitseva kuninga Karl XI nimi. Nii saadi nimetus *Academia Gustavo-Carolina*. Otsese pärandina *Academia Gustaviana*'lt sai ta oma käsutusse raamatukogu, mis 1656. a. oli müüritud Maarja kirikusse ja mis nüüd professor Gezeliuse Turust saabunud teate alusel päevavalgele toodi.

Nagu ülalesitatust nägime, valitseb *Academia Gustaviana* ja *Academia Gustavo-Carolina* vahel järjepidavus. Ülikooli taasavamine oli küll veninud mitu aastakümmet, kuid lõpuks oli 1690. a. Tartust saanud jälle ülikoolilinn.

[1] Avamise kuupäeva suhtes on allikates ja kirjanduses lahkarvamusi: professor A. Molleri mälestuste järgi toimus see 22. augustil, mõned autorid esitavad avaaktuse kuupäevana 18. augusti.

Jaan Kaplinski õhtu Tallinnas

Läinud kolmapäeval esitas üheteistliikmeline trupp eesotsas Jaan Toominga ja Väino Uiboga Kirjanike Majas Kaplinski luule ainelise müsteeriumi. Üheteistkümnes või esimene tegelane sel õhtul oligi teksti autor Jaan Kaplinski ise. Peaaegu kogu tekst kanti ette lauldes või vähemalt retsiteerides trummi ja kahe tamburiini saatel. Muidu põhiliselt soomesuguliste kõlade sekka sugenes kohati ka aafrika- ja ameerikalikke intonatsioone.

Õhtu algas vaikse meditatsiooniga, kust tasapisi rütmist joobudes ja üksteist õhutades jõuti üleüldise joovastuseni, vaimu väljavalamiseni. Sellele järgnes pohmelus ja maailmavalu kuni lõpuks hardas ekstaasis saabus uus kirgastumine. Nii oli õhtul tegelikult kaks kulminatsiooni, üks vägevam kui teine.

Kõike seda valgustas-varjutas Toominga deemonlik vaim, kui ta kord timukana oma süüta kaaslasi areenile heitis või siis jälle šamaania salapäraste guturaalsete hõigetega kõiki uuele elule virgutas.

Etendus polnudki nii ebaühtlane, kuid ajuti muutus segavaks mõnede stseenide kunstikavatsuslikkus ja esinejate mänguline virtuooslikkus, mis antud juhul oli vastuolus spontaansuse taotlusega ja vähendas õhtu haaravust.

Peale nimetatud kolme osalise peaksid ka ülejäänud meile vähemalt nägunidi tuttavad olema. Jääb veel mainida, et mõnevõrra langes üldisest laadist välja Jaan Kaplinski, kes oli aga samas tõele au andes kõige kaplinskilikum.

JÜRI TENSONI foto

Liivamägi
näeb sinu
viimast
und
Leole Lembitu

Kivinuga
pidemeni kurgus
sinu häbi
sajandeisse
külitud

verehurmarohi
maetud
mõõga kohal
visam kui
unustus

NB

UUT AASTAT

võite vastu võtta ülikooli kohvikus. Lauad ettetellimisel.

TÖÖPAKKUMISI

Vajatakse katlakütjat, tulla TRÜ kaadiosakonda tööpäeviti 12—16. Vajatakse veel teist katlakütjat.

ASUTAMISKOOSOLEK

Asutatakse TRÜ Vastastikuse Abistamise Kassa. Asutamiskoosolek 28. detsembril keemiahoone ringauditooriumis kell 16.

RINGIJUHID

Palume kõiki isetegevuskollektiivide juhte ja esindajaid, samuti klubi nõukogu liikmeid esmaspäeval kell 20.

TEADMISEKS KÕIGILE!

Homme algusega kell 14 toimub TRÜ klubis LASTE KEVADPIDU. Ootame entusiaste!

SUUSAHUVILISED!

Baasist laenatud varustuse tagastamise viimane tähtaeg on 26. detsember k. a. Esemed tagastada määritud, tõrvatud kujul.

MOTOVÕISTLUSED

Tuletame kõigile asjahuvilistele meelde, et viimane tähtpäev võistlustööde esitamiseks on 30. detsember. Kordame veel: moto (it. motto) on sõna või lause, mis paigutatakse teose algusesse ja mis on lugejale abiks teose lahtimõtestamisel.

AUTO-MOTOKLUBI

PRAKTIKAST

November ja detsember on paljudele meie ülikooli üliõpilastele praktikakuud. Grupp viienda kursuse struumafüüsikuid viibis praktikal trikotaaživabrikus «Marat». Praktika töredaks lõppakordiks oli tujuküllane kohtumisõhtu Markii de Sade'i nimelise Tallinna Lihakombinaadi taidlejate ja peklejatega, kus ka tudengid *alma mater*'i nimel vapralt kaasa lõid.

Tunneme südamest kaasa Rutt Veskimeistrile armsa
e m a
surma puhul.
Kolleegid saksa filoloogia kateedrist.

Avaldame sügavat kaastunnet Rein Kiviloole
I S A
surma puhul.
Kursusejuhendaja ja kursusekaaslased Õigusteaduskonna III kursuselt.

74

Meie ajalehe järgmine number ilmub 11. jaanuaril 1974.

TOIMETAJA H. PALAMETS

Hans Heidemanni nim. trükikoja trükk. Tartu, Ülikooli 17/19. III. Üksiknumbri hind 2 kop. Tell. 6789. MB-10466.

«Тарту Рийкликк Юликоол» («Тартуский государственный университет») г. Тарту Эстонской ССР, Орган Тартуского государственного университета.